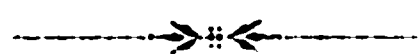

HRVATSKIH
NARODNIH PRIPOVIEDAKA

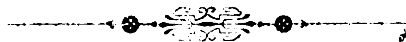

Knjiga I.:

Narodne pripoviedke iz sela Stativa.

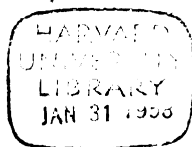
Sabrao

prof. R. STROHAL.

Na Rieci 1886

Tisak P. Battare, a trošak sabiratelja.

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
JAN 31 1958

Predgovor.

Ovdje iznosim na javu prvu knjigu sabranih svojih pripoviedaka, i to sve iz sela Stativa. Pripoviedaka niesam poredao po nekoj stalnoj methodi, jer mi je za sada najviše do toga stalo, da postupice iznesem pred sviet materijal, što sam ga sabrao. Kad jednom pred sviet iznesem sav već sabrani materijal i onaj, što ga još kanim sabrati, nadam se, da ću moći, ako bog dade, u drugom izdanju taj materijal takodjer sgodnije po nekoj stalnoj methodi poredati.

Sada o samom mjestu, odakle su pripoviedke.

Podješ li po prilici jedan sat pješice ili izvezeš li se po prilici pol sata lujzinskom cestom iz grada Karlovca prema Rieci, doći ćeš do raztresena sela Stativa. Historijskih podataka o tom mjestu naći ćeš u zanimivoj razpravici Radoslava Lopašića „Novigrad na Dobri“, štampanoj prvotno u Viencu god. 1882. a kasnije još iste godine posebice preštampanoj. Selo je, ko što rekoh, vrlo raztreseno, jer si je svatko sagradio svoju kućicu ili kolibicu na svojem zemljištu. Obično se ipak dieli cielo selo u dvie česti, u gornje i doljnje Stative. Ta razdioba je historijska, jer jednom (sve do 16. vieka) bijahu gornje Stative plemenite, a doljnje seljačke ili tlačne, a jest i naravska, jer jedne Stative od drugih dieli rieka Dobra. Danas živu u jednih i drugih Stativah seljaci, koji ne znaju čitati ni pisati, te koji su živjeli sve do najnovijih vremena, a i danas još donekle živu, u zadrugah. Selo odlikuje se svojim položajem, osobito onaj dio oko crkvice sv. Marka. Na mene bar djelovalo je izvanredno ugodno, kad sam se uzpeo na brežuljak sv. Marka, te tu sabrao oko sebe pripoviedače i pjevače narodne, a iz njihove sredine, motrio čarobnu dolinu rieke Dobre od Novoga grada počam pa ća daleko iza sela Tomašnice.

Sabrao sam pripoviedke sve od domaćih urodjenih ljudi obojega spola, te bilježio posve tačno njihovim narječjem baš onako, ko što su mi kazivali. Evo imena pripoviedača:

1. Erdeljac Mijo, seljak iz gornjih Stativa kraj crkvice sv. Marka, sada mu je po prilici 60 godina, bio mi je pri sabiranju pripoviedaka i pjesama glavnim pomagačem.

2. Erdeljac Mara, snaha prvoga, seljakinja iz gornjih Stativa, sada joj je po prilici 25 godina, kazala mi je mnogo narodnih pjesama, što sam ih ustupio Matici hrvatskoj.

3. Erdeljac Jana, rodjakinja spomenutih Erdeljaca, seljakinja iz gornjih Stativa, sada joj je po prilici 50 godina, kazala mi je i nekoliko narodnih povećih pjesama.

4. Galović Suza, seljakinja iz gornjih Stativa, sada joj je po prilici 45 godina, kazala mi je i nekoliko pjesama.

5. Galović Jana, snaha Suze, seljakinja iz gornjih Stativa, sada joj je po prilici 25 godina, kazala mi je i nekoliko pjesama.

6. Plavan Jela, seljakinja, stanovala u kući mojih roditelja u gornjih Stativah tik rieke Dobre, kad mi je pripoviedala bilo joj je po prilici 20 godina, medjutim je umrla kazala mi je takodjer nekoliko pjesama.

7. Luke Marko stariji, seljak iz Stativa gornjih (prema Zadobarju), sada mu je po prilici 45 godina.

8. Luke Marko mladji, seljak iz Stativa gornjih (prema Zadobarju), sada mn je po prilici 30 godina.

9. Mikšić Josip, seljak iz Stativa doljnjih, sada mu je po prilici 30 godina.

10. Mikšić Dora, supruga gornjega, seljakinja iz Stativa doljnjih, sada joj je po prilici 25 godina, kazala mi i nekoliko pjesama.

11. Martinac Mara, sestra Mikšića Josipa, seljakinja iz Stativa doljnjih, sada joj je po prilici 40 godina, kazala mi i nekoliko pjesama.

12. Mikšić Matija, rodjak ostalih Mikšića, seljak iz Stativa doljnjih, sada mu je po prilici 35 godina.

Pod svaku pripoviedku zabilježio sam ime pripoviedača.

O razprodaji prve knjige ovisiti će daljnje izdavanje sabranih pripoviedaka, s toga preporučam svomu narodu najtoplije prvu ovu knjigu.

Na Rieci 10. siečnja 1886.

R. S.

1.

O prinčevoj ženi i ditci.

Tak je bil jedan princ i rad bi se bil ženil, pak si je iskal ljubu baš takove slike kot' je i on sam bil. Najprije ju je iskal po sih varoših, ali nigdir je ni mogal takove najt od većega roda. Na to je on uzel jednega konja i uzjahal je na konja, pak kazal materi: „Majko, ja sam si iskal ljubu po varoših od velikega roda, ali nigdir je nisam mogal najt takove slike kot' sam i ja, sad si ju idem tražit, makar ju našal kadigod i makar ona sirota bila! Majko, s bogom, ja prez žene više ne dojdem!“

I on je jašil tri dana daljine i došal je do jednega perališća, kadi su ženske prale veš. Pogleda te ženske i spazi jednu curu, koja se je baš na nj ogledala. On je na to brzo izpuknil iz žepa ogledalo, ogledal je u njem sebe, kakov je on, pak je onda još jedanput nju pogledal, i vidil je, da je baš slike kot' je i on.

Ta cura je bila dikla kod jednega muža. On je sjahal s konja, došal je k njoj i pozdravil se š njum, pak joj rekal: „Čuješ, drago moje, oćeš ti it s manom? Ostavi tu pratež tote i preju!“ Na to si ona misli: „Kaj on to mene napeljuje, ja sam velika sirota, a on bogataš, princ!“ i veli mu: „Ne ću it nikamor, kako bi ja š njimi išla, ja ne morem nikakor, ja moram svojemu gospodaru odnest pratež i preju, kaj ja njemu predem!“ Na to on joj veli: „Ne boj se ti za to niš, ja ću to se dat tamo odprimit, a ti samo pojdi s manom, ti buš moja ljuba!“ Ona mu pak veli: „Ja, gospone, prez zakona ne ću pojt nikamor, ja imam pri mojem gospodaru poništo novac zasluženih, pak se naj potrude s manom k njemu, on će meni dat pir!“ On joj na

to veli: „Tebi ni sila nikamor it, neg ti valje s manom projdi!“ Jednoj drugarici njezinoj, koja je š njom prala, kaže on: „Odnesi ti te njezine naćve i preju, ja ću ti dat zato pet forinti. Samo pazi, da ne kaj sgine od preje iliti veš, pazi dobro, da se pobereš!“ Kad je on tako nju dalje putil, okrenila se je ona, i rekla je njemu, da će it š njim. On je na to dal drugarici njezinoj pet forinti, da joj odnese pratež i preju k njezinemu gospodaru, pak je š njom prošal.

Putem on toj curi dopovida, da je on jako bogat i da je on pravi princ. Ona se je jako poveselila, kad je on njoj to dopovidal. Dopelje on nju kući svojoj i kaže materi svojoj: „Dobar večer, majko, ja sam si dopeljal ljubu, kakovu sam iskal!“

Njegova mati odmah je bila srdita na nj, čim ju je spazila, kaj si je ženu zel od muža. Kad je on to vidil, veli majki: „Majko, nemojte se srdit, ja sam si ženu tražil slike kot' sam i ja! Ja sam ju tražil med gospodum po sih varoših, nisam je mogal najt, šal sam ju tražit med muže, pa makar da je i sirota; tamo sam je našal!“ Odgovori mu na to mati: „Kako se ne bi srdila? Ti bi bil mogal kakti princ priženit kakovih petdeset hiljad vridnosti i gotovih novac, da si uzel svoga para. Kaj si ti baš moral najveću sirotu uzet!“ Tako se je mati njegova odmah š njom špotala. Veli joj on na to: „Istina je, majko, ona je sirota, nikaj nima, nego kaj je na sebi donesla. Ali ako ona nima niš, imam ja, fala bogu, za sebe i za nju. Makar je ona sirota, meni je u volji i u moje srdce je pripala i moja ljuba bude. Nemojte se, majko, srdit na nju, živit ćemo itak, da nam ne bu niš falilo!“ Tako je on nju branil pred materom i spravil ju je lipo kak jednu gospoju, kupil joj je štifljete, ganc celi mondur, i poručil, se je š njum po zakonu, kako jim je već zakon dopitaval.

Na to je njemu došlo, da je moral odlazit na vojsku, rekal je njoj: „Ljuba moja, ja sad projdem na jedan kratak cajt od svoje kuće, slaži dobro s mojom majkom, da ti pak gorše ne bu, neg ti je bilo!“ I tako projde on i nije ga bilo doma podpunoma deset miseci, jerbo je jimal strašno veliki rat na kraj svoje zemlje i dugo nisu mogli mir načinit.

Njegova ljuba ostala je debela za njim i porodila je ona dvoje ditce snažne, jedno mužko, jedno žensko, obadvoje jednake spodobe s zlatnimi nohti i vlasi.

Na tu ditcu jimala je brigu njezina svekrva, i ona je tu ditcu ukrala materi, kad je bila mati umorna, pak ni vidila, da joj je tu ditcu svekrva odnesla i donesla pod nju dvoje mačići. Svekrva je tu ditcu zela pak vrgla u jedan sanduk mali i pustila ih po vodi. Na to uzela je ona tintu, pero i papira, pak pisala svojemu sinu: „No, sinko mili, ti nisi til nijedne bogate uzet, s kojom bi bil mogal priženit do petdeset hiljad, neg si uzel ovu sirotu veliku, i još si je išal na konju iskat po svitu, dok si je našal, samo da je ona slike isto takove kot' si i ti. A kaj ti je ona za se to napravila? Lipu ti je čest i diku iztirala, porodila je dvoje mačići!“ Na to on njoj odpiše: „Mila majko, kajgod je moja ljuba jimala, neka bude, nek me čeka, dok ja kući dojdem, ja budem došal za mali cajt kući!“

On sanduk s tum ditcum, kaj ga je stara svekrva po vodi pustila, došal je pred jedan mlin, i tu se je ustavil pred prvim malinom. Ide mlinar s te malinice gledat, kaj je to pod malinom, da mu ga zapira, okrenil je malin nazad i izvadil je sanduk izpod njega. On je odmah otvoril sanduk i našal je nutri dvoje ditce, jedno mužko i jedno žensko, se jednake spodobe, a ta ditca jimala su zlatne nohte i zlatne vlasi. Mlinar taj bil je jako vesel, uzel je tu ditcu i odnesal ju je valje ženi, da nek ju hrani kot' svoju, jer svoje i onako ni jimal niš. Veli on: „Fala bogu, da sam vas našal, kad svoje ditce nimam. Ja ću vas hranit isto tako kot' svoju pravu ditcu!“

Istina on ih je hranil dobro, on jim je daval baš onako koštu kot' da su njegova prava ditca, niš jim ni skraćeval. I ta ditca su lipo i brzo razla i bila su jako pametna. Taj dečkac je odmah od sedme godine vavik išal u lov i saki dan je ubil kajgod, zeca ili srnu. Kad je to vidil taj njegov otac, koj ga je našal, tiral ga je na lov: „Ajd', sinko, ajd' na lov, pak donesi kajgod, da bumo jimali dost mesa!“ Ali i on je sam strašno rad išal na lov.

Na lovu se je sastal s tim svojim pravim otcem, princom, koj ga ni poznal, al mu se je sejedno jako dopodal,

pa ga je zato mutil, da neka ide k njemu, da će it u njegov vrt u lov. U vrtu je jimal taj princ sakojake zviradi. Veli mu taj pravi otac. princ: „Ti si slobodno ubij saki dan zvir, koju prvu vidiš, samo dojdi k meni u vrt, ja se strašno rad s tobom divanim!“ I taj dečkac dohajal je saki dan u taj prinčev vrt, i saki si je dan ubil jednega zeca i srnu, kaj je donesal kući svojemu otcu i materi, koji su ga našli.

Taj njegov pravi otac uvik se š njim divani, odkuda je on, i jeli je to njegov pravi otac, pri kem je, ili ni. Se mu se je nečvo vidilo š njega, da to ne more bit, da bi onaj mlinar takovega sina odhranil. On je njemu se kazal, kako je najden on i njegova sestra i kako ih je k sebi primil taj mlinar. Kaže mu na to veselo taj njegov pravi otac: „Ti dojdi samo saki dan nefaljeno k meni na lov odsada, kako si i pričnel. Tebi se ne bu triba kod mene trudit za zviradum, ja je ovdi dosta jimam, ako je ne buš mogal ti ubit, budem je ja. Ti buš dobil kod mene jist i pit saki dan, samo dojdi k meni, da se ja s tobom divanim, jerbo si jako fin i snažan dečko, a gledaj, da si već ovdi rano u jutro, kad sunce pojde van, polog tega ti budem ja još dal na cigare saki dan kajgod!“ I da mu valje deset forinti na cigare.

Dojde on kući, svojoj i donese kako vavik srnu i zeca. Na to spazi, da mu je sestra jako obolila, pak mu je ona valje rekla: „Dragi brate, kadi si ti danas cel dan bil? Ja tebe danas težko čekam, ja sam jako bolestna, a ti si pametan i mudar. Ti buš mi išal iskat lika, i ti buš mi ga našal, drugi mi ga ne će nigdor, ako ne ti, kad smo od jednega otca i majke. Meni se je u snu noćas skazalo, da buš ti za me našal jedan lik u šumi, da ti bu jedna stvar progovorila, kakov buš lik i kadi našal za me, zato hodi u šumu, ti buš ga našal ondi!“

Posluhne on valje sestru i ide on tri dane i nikaj ne najde u šumi. Sastal ga je u šumi jedan čovik, temu čoviku se je on jako umilil, a to nigdor ne zna, kaj je to za jedan čovik. Kaže mu taj čovik: „Sinko, ti se trudiš jako, ali odsada nemoj se više trudit tuliko. Ja bum tebi kazal, kadi buš ti našal lika svojoj sestri. Hodi do jedne cure, koja je već zakleta puno godin, i tu buš našal lika!“ Na to mu

je odlomil taj čovik tri letkinje mladice i naputil ga je: „Sinko, čuvaj te tri letkinje mladice, one ćeju ti puno rabit, a sad hodi, još jednu uru jimaš it, dok dojdeš do mesta, kadi su u red sami hrasti i grabri zrasli, i hiti se suž desno suž nje, i reci prvemu, kad k njemu dojdeš, već koja doba dana bu, ak bu jutro „dobro jutro“, ak bu polne „dobar dan“, ak bu večer „dobar večer“, i on te bu naputil, kako dalje hodi!“

Projde taj dečko dalje i dojde do tih hrastov i grabrov, i učini se, kako mu je rekal taj čovik. Na to mu kaže taj prvi hrast: „Kuda ćeš ti, sinko?“ Veli mu taj dečkac: „Ja idem do one cure, ka je zakleta, tražit od nje lika. Već se mučim tri dane i to će četrti izajt, a nikakor ne morem do nje!“ Kaže mu na to taj hrast: „Sinko dragi, hodi slobodno, ali težko buš došal do nje, jerbo su velike straže do te cure. Ja ću te pušćat i još ću ti reć *i to*, da se pomoli sakemu, nek te pušća dalje, ali itak se bojim, da te ne ćeju pušćat lav i zmija. Kojagod je straža bliža toj curi, ta je huja, zmija je najbliža, srdit će se ona na te i digat će se, da će te posunit, ali ti joj se pomoli, da te nek pušća, da ti jako velika nužba, da smo te si pustili. A ak te si pušćaju, dobro se čuvaj te cure, da te ne udari. Pazi još, da sakoj straži daš njezinu čest!“

Tako njega uputi taj prvi hrast i on projde dalje i dojde do jednega grabra, pak mu veli: „Dobar dan, grabrovo drvo!“ Već njemu grubije odgovara to grabrovo drvo nego hrast zato, jer je bilo druga straža. Kaže mu oštro to grabrovo drvo: „Koj je tebe pušćal, da si do mene došal?“ Na to mu veli taj dečkac: „Molim te, grabrovo drvo, smiluj mi se, ja za veliku nužbu, idem i trudim se. Strašno mi je velika nužba, jer tražim lika, da sestru odkupim od smrti, a ja ju jako ljubim, jer je isto takove slike kot' sam i ja sam!“ Pomiluje ga grabrovo drvo, pak mu veli: „Odi, sinko, slobodno dalje, jerbo grihota bi bila, da umre tako lipa cura, kot' si ti. Samo ne znam, ako te budu ove druge straže pušćale dalje, ali prosi ih mozbit te pušćaju!“

Tako njega pusti grabrovo drvo i on dojde do jakševega drva, pak mu veli: „Dobar dan, jakševo drvo, ti si

treta straža, i ja te molim, da me pušćaš dalje!“ Na to mu oštro odgovara jakševo drvo: „Koj je tebe pušćal da si do mene, trete straže, došal? Kakova je sila tebi?“ Veli mu na to taj dečkac: „Pušćale su one dvi straže mene, zakaj sam jim se jako umoljaval za veliku nužbu svoju. Ja si idem sestri iskat lika, na smrt je betežna, a ona je slike isto takove kot' sam i ja sam. Molim ja zato tebe, jakševo drvo, pusti me i ti dalje!“ Sažali se taj dečkac i jakševemu drvu, pak mu ono veli: „Dobro, ja ću te pušćat dalje, kad ti je tako velika sila, i kad ti je tako lipa ta tvoja sestra, grihota bi bila, da umre! Ali još ću ti reć i to, da buš sad došal do kurjaka. Kad te on spazi, bude ti oštro govoril: „„Koj je tebe pušćal dovlje?““ i srdil bude se on na te jako, da te bude pojil, ali ti ne bu niš, samo mu kaži i reci, kakova te nužba tira, i reci mu kako si i meni rekal!“

Tako projde taj dečkac opet dalje i dojde do kurjaka, pak mu veli: „Dobar dan, kurjak!“ Na to se izdere na nj kurjak: „Koj je tebe pušćal dovlje? Kakova ti je sila, da si simo došal?“ Preplaši se taj dečkac, al mu itak veli: „Mene su pustile one tri straže, ja sam jim se jako molil, dok sam jim se umolil. Ja idem svojoj sestri iskat lika, koja je na smrt betežna i koja je isto takove slike kot' sam i ja sam. Molim te zato, kurjak, pusti me i ti dalje!“ Sažali se taj dečkac i kurjaku, pak mu veli: „Dobro, kad su te pušćale ove straže, pušćat ću te i ja! Nas je devet straž, tri su te pušćale, sada da ja javim ove tri straže, one bi bile sbačene zato, kaj su te pušćale do nas, a druge oštrije bile bi postavite. Ali ja vidim, da ćeš ti nas sih muke mentovat, zato ću te ja pušćat dalje. Sada ćeš dojt do risa prvega, ti njemu kaži iz daleka: „„Dobar dan, ris!““ On se bu na to jako srdil na te, kako si došal do njega, pak da te oće, ali ti se ga nemoj preplašit, neg mu se umoljavaj i prosi ga, da te neg pušća dalje, da ćeš ti mozbit pomoć njemu, sestri svojoj, za koju se trudiš tak daleko, da joj lika najdeš, i samemu sebi!“

Tako projde taj dečko opet dalje i dojde do risa, pak mu veli: „Dobar dan, ris!“ Ali ris se strašno naljuti na njega: „Koj je tebe pušćal dovlje? Kakova je sila tebi, da

si do mene došal?“ Taj se ga je dečko na to preplašil još jače neg kurjaka, ali itak si je koražu zel, pak mu je rekal: Mene su pušćale četiri straže, zakaj sam jim se jako umoljaval za veliku nužbu svoju. Ja idem sestri svojoj iskat lika, koja je na smrt betežna, a slike je isto takove kot' sam i ja sam. Molim zato i tebe, ris, da me pustiš dalje, mozbit ću i tebi pomoć i sestri svojoj i samemu sebi!“ Na to njemu ris govori i oštro divani: „Dobro, pušćat ću te i ja, kad si mi dopovidal su svoju nužbu, znam, da bi ti žal bilo za sestru, da ti umre! Čuvaj se sada daljnjih straž, tigra, pantere, lava i zmije. Najzadnja je straža zmija i ona je najhuja. Kad te već se straže pustile budu, ona te još ne bu tila. Ona bu odmah, kad te bu zaćutila, dignila glavu i zinila, da te će pozobat. Ona zna, po kaj ideš i za kega ideš, samo joj se triba umolit, jerbo saka zmija je srdita kot' sam i ja sam. Ti njoj kaži: „„Dobar dan, zmijo, ti znaš se moje težkoće i trude i sva moj žitak, kako ja živim od početka do sada!“ “ i ona bu ti se smilovala i bu te pustila dalje.“

Tako projde taj dečko opet dalje i dojde do tigra. Tigru se on umoli i tigar ga pusti dalje. Tako ga pusti i sedma i osma straža, pantera i lav. Puno je već taj dečkac pretrpil straha i muke kod tih osam straž, tako da se je već bojal k devetoj straži, k toj najhujoj, pojt. Ali si misli: „Kad sam već tuliko pretrpil, makar me valje poji, ja idem dalje!“ I tako pojde on dalje i dojde do zmije. Odmah, kad ga je ona zaćutila, dignila je glavu i zinila, da će ga pozobat. Bila je strašno srdita na nj, kako da je do nje došal i tila ga je već progutnit i sih onih osam straž prijavit, kaj su ga pustile. Na to joj on reče: „Dobar dan, zmijo, ti znaš se moje težkoće i trude i sva moj žitak, kako ja živim od početka do sada, smiluj mi se zato i pusti me dalje, kad sam već do tebe došal i tuliko pretrpil!“ Ona se je njemu smilovala i odgovorila mu mirnije: „Sinko moj, ja znam, da ti je velika nužba, kad si do mene došal i kad su te se straže pušćale dojt do mene. Ja znam, koj je tvoj pravi otac i tvoja prava majka, ja znam, kako je tvoja prava majka porodila tebe i tvoju sestru, kako ste vi bačeni u vodu, kako je vaša majka trpila težku žalost s

vami, i kako ste došli k ovemu mlinaru i mlinarici, kojim velite, da su vaš otac i vaša majka. Sinko moj, ja ću tebi dopovidat se od početka, kako je bilo. Tvoj pravi tata, veliki bogataš i princ, a to je onaj isti, kojemu hodiš saki dan u lov i koj te onako rad jima, til se je ženit i tražil si je ljubu, koja je slike kot' je i on. On ju je tražil po sih varoših med gospodum, ali kajgod je on fralj vidil i poznal nijedna mu se nije dopala i nijedna nije bila slike kot' i on. Na to si je on uzel konja, zajahal ga i išal si je tražit ljubu po mužkih selih u soj podobi kot' je i on. Jahal je tri dana i došal je do jednega perališća, kadi su peračice žehtu prale. Med timi peračicami bila je i jedna cura, koja se ogledala na tvojega otca, a on se je na nju. Tvoj otac je izvadil svoje zrcalo, pogledal sebe najpredi, a onda nju i vidil, da su u soj spodobi jednaki. Na to je tvoj otac nazval tim peračicam: „„Dobar dan, peračice!"" i nju je valje pital: „„Čuješ, drago moje, oćeš ti it s manom? Ostavi tu pratež tote i preju!"" Na to si je ona mislila: „„Kaj on to mene napeljuje, ja sam velika sirota, a on bogataš, princ!"" Njoj se je jako čudno vidilo, da bi on nju zel za svoju ljubu, pak mu je rekla: „„Ja, gospone, ne ću it nikamor, kako bi ja š njimi išla, ja ne morem nikakor, ja moram svojemu gospodaru odnest tu pratež i preju!"" Ali on njoj je na to rekal: „„Ne boj se ti za to niš, ja ću to se dat tamo odprimit, ti samo pojdi s manom, ti buš moja ljuba!"" Ona ni tila projt š njim prez zakona, neg se je tila pozakonit i pir tila jimat kod svojega gospodara. Ali kad je on nju i dalje pital i prosil, okrenila se je ona i rekla je njemu, da će it š njim, a on je dal drugarici njezinoj pet forinti, kaj bu odnesla tu njeju pratež i preju kući k njezinemu gospodaru. Tako je ona prošla š njim, putem joj je dopovidal, da je on jako bogat i da je on pravi princ. Dopeljal ju je doma i rekal je materi: „„Dobar večer, majko, ja sam si dopeljal ljubu, kakovu sam iskal!"" Njegova se mati srdila na nj, kaj je zel ženu od muža, ali on joj je rekal: „„Majko, nemojte se srdit, ja sam si ženu tražil slike kot' sam i ja. Ja sam ju tražil med gospodum po sih varoših i nisam je mogal najt, šal sam je tražit med muže po mužkih selih, pa makar da je i sirota, i tamo

sam je našal!“ “ Ali mati se je njegova odmah š njum špotala i rekla mu je: „ „Kako se ne bi srdila? Ti bi bil mogal kakti princ priženit kakovih petdeset hiljad vridnosti i gotovih novac, da si uzel svoga para. Kaj si ti baš moral najveću sirotu uzet!“ “ Tvoj otac je branil tvoju mater pred svojom materom: „ „Istina je, majko, ona je sirota, nikaj nima, nego kaj je na sebi donesla. Ali ako ona nima niš, imam ja fala bogu za sebe i za nju. Makar je ona sirota, meni je u volji i u moje je srdce pripala i moja ljuba bude. Nemojte se, majko, srdit na nju, živit ćemo itak, da nam ne bu niš falilo!“ “ Tvoj otac je sejedno nju lipo opravil kak jednu gospoju, skinil je s nje taj beli, siromaški veš, i kupil joj je taj gospodski veš, već kiklje i se kak imadu gospe, i poručil se je š njum po zakonu, kako jim je već zakon dopitaval. U to je njemu došla zapovid, da je moral odlazit na vojsku, a nju je ostavil doma debelu. Rat je dugo potrajal, nikakor nisu mogli dugo načinit mir, i tako njega ni bilo doma podpunorna deset miseci. U to je njegova ljuba porodila dvoje ditce snažne, tebe i tvoju sestru, spodobe ste bili obadva jednake i jimali ste zlatne nohte i vlasi. Tvojoj staroj majki je bilo strašno žal, kaj ste vi bila tako snažna i lipa ditca. To se ni dogodilo sakemu mužu, ni ženi, ni gosponu, ni gospi, i mislila si je tvoja stara mati: „ „Kaj ću ja sad napravit? Da joj morem ukrast tu ditcu, ja bi nje sašundrala, a dvoje mačiće bi donesla pod nju! Ja moram to učinit, dok je ona trudna i umorna, jer bi kašnje mogla vidit, kaj je porodila i ostala bi ja kriva, Ja ću to napravit prvo, dok ih njihova mati ne vidi, a sinu ću napravit veliku sramotu, morebit da ju on da onda sašundrat!“ “ Kaj je tvoja stara majka smislila, to je i učinila. Una je vas pobrala i vrgla vas je u jedan sanduk i bacila vas u vodu. Vi ste u tem sanduku doplivali do jedne malinice i došli ste pod jedno kolo i ustavili ste malin. Na to je izišal mlinar van, zatvoril je malin i okrenil je kolo nazad, pak je izvadil izpod kola sanduk. U nutri je našal vas, a srića je bila, to je bog dal, da ni mogla voda do vas, da bi se ugušili u nutri. Kad vas je taj mlinar spazil rekal je: „ „Fala bogu, da sam vas našal, kad svoje ditce nimam. Ja ću vas hranit isto tako

kot' svoju pravu ditcu!“ “ I tako vas je on odhranil kako svoju vlastitu ditcu, vi jeste mislili, da ste njegova prava ditca, dok vam on nije jedanput sam kazal, kako vas je našal i kako vas je odhranil. Sinko moj, kajgod ti govorim, istina je prava, nima tu nijedne laži! Tako ste ti i tvoja sestra živili kod onega mlinara, dok te nije jedanput tvoj pravi otac, taj princ, na lovu zastal, i ti si mu se valje strašno dopal. On te jima jako rad i jako se rad divani s tobom, kaj si tako lip i popitkuje te, čiji ti jesi? Se mu se nečvo vidi s tebe, da to ne more bit, da bi onaj mlinar takovega sina odhranil!“ Na to ga pita zmija: „Jeli je istina, sinko moj, da te muti taj tvoj pravi otac u svoj vrt u lov i da ti u njegovem vrtu slobodno zvirad tučeš? Jeli je istina, da ti je dal deset forinti na cigare?“ Odgovori joj taj dečkac: „Se je to istina!“ Na to opet zmija pričné: „No kad je se to istina, viruj, sinko moj, da je i istina, kaj ću ti sada reć, kako ti je mati umrila. Ti to moreš slobodno pripovidat svojemu pravemu tati, kad doma dojdeš i kad pojdeš k njemu u lov. Kad vas je vaša stara majka bacila u vodu i mačiće mesto vas podvrgla vašoj majki, pisala je svojemu sinu, a vašemu otcu pismo, i potirala je vašu majku onako trudnu i umornu iz grada. Vaša se je mati na to ubukla u mužačku pratež, kaj ju je sobum donesla, da zakaj bi ona lipo opravljena otišla odonud. Ona se je triput ogledala na grad princov onako trudna, umorna i u mužačkoj prateži, a kad se je četrtiput ogledala na grad princov, zaplakala je i stvorila se kamenom od tuge! Ali ti moreš svoju majku odkupit, i ona se more opet oživit. Ostavi jednu od ovih trih mladic, kaj jih u ruki držiš, pri meni, a dvi si nosi, s jednum udari ona curu zakletu, a s drugum svoju majku. Sinko moj, sad sam ti povidala se, sad ću ti još povidat, kako ćeš sestri najt vraštvo. Hodi ti sad do te cure. Ona jima na tanjiru pred sobom dva grozdića grozja starega priko petdeset godina, i to je lik tvojoj sestri. Uzmi si ti te dvi letkinje mladice i ostavi jednu letkinju mladicu, kad dojdeš na jedno deset koraki pred nju, bit ćeš lagodniji uzet od nje grozja, a čuvaj se jako, da ona tebe ne udari, kad buš joj s tanjira grozje uzimal. Ona gleda na desno, proti sre-

dini tela drži ona taj tanjir s timi grozdići pred sobom. Kad ona gleda na desno, gledaj, da ju s leva obajdeš i da joj sgrabiš brže s tanjira jedan grozdić. S jednom rukom sgrabi grozdić, o drugom ju udari s letkinjom mladicom. I tako bude ona odkupita, njezino se telo bude sasipalo, i ti buš vidil, kako bu iz tega tela, kad se bu sasipalo, nikaj prošlo kot' i golub, to bu njezina duša, koja projde u diku nebesku. Ali se dobro i hitro drži, jer ako te ta cura udari, buš se i ti ukamenil, a grihota bi bila takovega dečka. Sada projdi u ime božje!"

Tako ga je uputila zmija i on je prošal do te cure. Kad je do nje došal, on je se verno i flajsig načinil, kako ga je zmija uputila, dobil je ono, kaj je on tražil i curu je jenput udaril i sasipal se je taj kamen na pepel i iž njega je prošla kot' jedna golubica. Na to se je on povrnil nazad, javil se je zmiji i rekal joj je: „Dobro jutro, zmijo, ja sam svoje stvari dobro učinil. Ja sam učinil se, kako si mi rekla!" Njemu veli na to zmija: „Dobro si učinil. Sad je ta cura prošla u diku nebesku, ti si nju mentoval ove muke, ku je već petdeset godin jimala. Da nije tebe bilo, uvik vikoma bi bila kamenom. Ali ti si i nas sih mentoval velike brige, se straže se bumo sada razišle! Od tega grozda, kaj si ga onoj kamenitoj curi zel, daj tri jagode sestri pozobat i ona bu ozdravila. Sad ti nimam već kaj reć neg da projdeš sretno domom u ime božje!"

Ovako projde on od zmije, nazad iduć već ni našal nikakovih straž i dojde domom pak veli: „Dobar večer, sestro, evo tebi zdravlja, evo tebi lika, za koj sam se ja strašno mučil i trudil. Ali uza su muku jako mi je drago, kaj sam išal po lik, jer sam doznal stvari, koje ne bi bil nikad doznal. Ja ti tega ne morem za sad kazat, dok jedanput ne dojdem s lova i ne govorim tamo s jednim čovikom. Samo to ti velim, da bumo veseli ja i ti!" Na to joj poda lik i pozdravi se s tim svojim najdenim otcem i materum.

Drugi dan u jutro uzme on pušku i projde u lov. Kad dojde on u prinčev vrt, već je tamo princ, taj njegov pravi tata. Teče valje taj princ pred njega i veli mu: „Di si ti bil, da te već jedno pet dan ni bilo ovdi?" Na

to mu on kaže: „Dragi tata, sestra mi je bila jako bolestna i išal sam joj tražit lika, jerbo bi bila sigurno poginila!"

Temu se princu odmah za čudno vidi, kaj mu taj dečkac veli „tata", kako mu ni nikada prije rekal, i odpelje ga on i sedneju se uni u vrtu na klupi i počneju se divanit skupa, pak mu kaže princ: „Kako da ti meni veliš „tata"?" „Ja vam u to ime velim tata, zakaj ja znam ono, kaj vi ne znate. Ja sam pravi vaš sin i moja sestra prava vaša ći!" Začudi se princ, pak mu opet veli: „Kaj ti to veliš? jeli to istina?." Odgovori mu na to taj dečkac: „Istina je, slušajte vi sada mene, kaj vam budem kazal od vaše ženitbe. Odmah bute znali, jeli lažem ali istinu kažem. Vi ste se tili ženit i tili ste jimat ljubu samo onakovu, koja je iste slike kot' i vi. Vi ste ju najprije po sih gradih iskali med gospodum, ali je niste mogli najt. Na to ste zajahali konja i išli ste ju iskat po mužkih selih. Tri dana ste jahali i iskali, pak niste niš našli, dok niste došli do jednega perališća i tu našli jednu curu, koja je bila slike kot' i vi. To je bila dikla jednega muža, ali vi ste ju uzeli sobom i odpeljali u svoj grad. Vaša se je mati na vas jako ljutila, da kaj ste sirotu zeli, a da ste mogli dobit najlipšu frajlju i još priženit kakovih petdeset tisuć u vridnosti. Vi ste tišili sakojako svoju mater i kupili ste gospodsku robu vašoj ljubi, kad ste se pozakonili š njom. Na to je vam došla zapovid, da pojdete u rat, a ljuba vam je ostala doma debela. Rat je dugo potrajal, u tem tega porodila je vaša ljuba dvoje ditce, mene i moju sestru, koja smo jimala zlatne nohte i zlatne vlasi. Vaša mati je bila jako srdita, kaj jima vaša ljuba tako lipu ditcu, pak joj je, dok je još bila onako trudna i umorna ditcu uzela i podmetnila pod nju dvoje mačići. Ditcu njeju, mene i moju sestru metnila je u jedan sanduk i bacila nas je u vodu. U tem sanduku došli smo do prve malinice, sanduk je zašal u korito malinsko i zaustavil je malin. Na to je išal mlinar te malinice pogledat, kaj je to kolo zadržalo i našal je pod kolom sanduk, a u sanduku nas, mene i moju sestru. Taj mlinar bil je jako vesel, kaj nas je našal, jer nije jimal svoje ditce, i uzel nas je za svoju ditcu i hranil nas je do danas. Vam je mati vaša pisala,

da vam je ljuba mačiće porodila, pak ju je onako trudnu i umornu protirala iz grada. Ona je uzela svoju mužku robu i obukla se je u nju, ni tila u gospodskoj projt, i prošla je iz vašega grada. Triput se je na nj ogledala, a kad se je četrtiput ogledala, zaplakala je i stvorila se je kamenom od tuge za ditcom svojom. I danas još stoji jedno deset koraki pred vašim gradom kameniti kip ženske spodobe, a ako ste ga kada pogledali bolje, mogli ste u njem prepoznat ljubu vašu! No jeli istina, kaj govorim?" — Odgovori mu na to princ: „Istina je se, istina je prava, sinko! A koj je to tebi kazal?" Veli mu taj dečkac: „Ja sam išal po lik sestri do jedne zaklete divojke čez devet straž, se jedne huje od druge, dok nisam došal do zadnje, do zmije, koja mi je se to povidala, ali ona mi je i povidala, kako bi ja mogal vašu ljubu i moju majku odkupit, da ona bude opet živa vaša ljuba i moja majka. Vidite, da ni nigdor drugi kriv, da se je moja majka okamenila, nego vaša majka. Dobro znate, kako je ona pizmena bila na vašu ljubu, kad ste se vi ženili, a još je devet puta bila više, kad ste vi prošli u rat. Sad recite vi, kaj je ona žena vridna, koja je tila ovako lipe dvoje ditce utopit kot' sam ja i moja sestra i koja je kriva, da se je moja majka kamenom stvorila?" Na to mu veli njegov otac: „Idi sada, sinko moj, kući, uzmi si sestru i dojdite k meni ko ditca moja. Kaj vas je mlinar hranil, ja mu pošteno platim, kajgod on pita!" Odgovori mu taj dečkac: „Ali, tata, ja mu ne morem nikakor kazat sam, da projdem od njega, neg vi mu dajte jednu zapovid, da nas pusti, jer on nas ne bu til rad pustit, on nas strašno rad jima i dobro zna, da takove ditce nima u sakem mestu!" Na to se razajdu oni dva, princ u svoj grad, a taj dečkac k mlinaru.

On pripovida sada sestri se od kraja, a taj princ napiše list mlinaru: „Čuješ, dragi mlinare, ditca, koju ti hraniš, nisu tvoja ditca, nego su ditca moja. Ti si nje našal pod kolom u malinu, kad ih je moja majka bacila u vódu. Za trud i trošak platit ću ti pošteno, kajgod pitaš, ali mi ih dat moraš, ako ih ne pušćaš s dobra, kaštigat ću te s težkum tamnicum!" Kad je mlinar taj list dobil, pričnel se je ljutit i ni dal ditci it. Na to je došal sam princ

k temu mlinaru, pak mu je kazal: „Zakaj ti ne pušćaš moje ditce, da dojdu k meni. Ja sam tebi pisal, da ja tebi pošteno platim, kaj si meni ovo dvoje ditce od smrti spasil i odhranil ih!“ Preplaši se na to mlinar, pak veli princu: „Njihova visost, ja jim ditcu dajem, kad su se sami potrudili do mene po nje, i kad su njihova prava ditca!“ Tako mu je mlinar dal tu ditcu, a taj mu je princ odmah dal dvadeset hiljad u gotovem novcu za muku i trud, kaj se je mučil oko te ditce. Mlinar mu se na to lipo zafali i veli: „Fala jim lipa, njihova visost, ali mi je kruto žal za tu ditcu, kaj od mene moraju odlazit, sam nimam ditce nikakove, njim sam se još veselil!“ Princ odmah uzme ditcu sobom u kola i odpelja je domom.

Kad se oni voze pred otčin grad, upetil je taj dečkac kameniti kip ženske spodobe i veli on svojoj sestri: „Sestro, ovo je naša majka, mi ćemo se njoj poklonit i reć ćemo joj: „„dobar večer!““ Ona nas je težko nosila i rodila!“ Blizu tega kamenitega stupa bila je jedna crikva, i kako je bilo baš prošćenje tega istega dana kod te crikve, to je šla prošecija okolo dvora, a ljudi su jimali zapovid, da saki mora na onaj kameniti kip pljunit i batinom ga udarit, kojgod mimo njega projde, da će se mozbit maknit kuda. Kad to spazi taj dečkac, kaže odmah tati svojemu: „Tata, zakaj ste vi dali iz moje majke takov špot delat!“ Veli mu na to njegov tata: „Sinko moj, ja nisam znal, dok mi nisi ti povidal, da je to tvoja majka i moja ljuba, i nis ni znal za tu današnju zapovid! Brzo ćemo mi pitat, koj je kriv, da sam ja vas izgubil i da se je moja ljuba okamenila, i koj je dal današnju zapovid, da se iz tega kamenitega kipa špot dela!“ Kad dojdu u dvor, valje prepovida princ ljudem špot delat iz onega kamenitega kipa.

Jutro dan pozval je on su gospodu i generale i krigsministre na gosti k sebi. Nje je lipo pogostil, i kad su se ponapili i ponajeli, dopelja te dvoje ditce u hižu, gdi su bili krigsministri, generali, sakojaka gospoda i njegva stara majka, i veli: „Kaj vi, gospodo moja, mislite, kaj bi bil onaj vridan, koj bi til ovakove dvoje ditce sašundrat, i još koj bi od vas kojega ljubu tuliko mučil, da bi se kamenom stvorila?“ Oni nisu tili valje svoga suda kazat, neg su dali

sazvat i onu drugu gospodu iz onih drugih hiž, da i oni čuju i sud svoj kažu. Na to princ opet govori: „Gospodo moja, kaj je onaj vridan, koj bi til ovakove dvoje ditce sašundrat, i još koj bi od vas kojega ljubu tuliko mučil, da bi se kamenom stvorila?“ Dugo ni til nijedan od gospode odgovorit na to, dok jedan ne progovori: „Nikaj drugega ne bi bil vridan, neg da bi, koj bi tri hvata drvi zel i naložil jedan veliki oganj, tega živega sunil u taj oganj!“ Na to izajde taj prinčev sin na stol, da je veći vidit, i kaže on gospodi: „Gospodo moja, kada je moja mati težko porodila nas, mene i moju sestru, uzela joj je onako trudnoj još i umornoj jedna žena nas ditcu i podmetnila joj je dvoje mačiće, a nas je metnila u sanduk i bacila nas je u vodu. Nas je bog čuval, da se nismo potopili. Moju majku je ta ista žena tako mučila, da se je kamenom stvorila. Nemojte mislit, da vam lažem. Nimam cajta, da vam od kraja do kraja pripovidam svoje življenje i muku, nego za dokaz vam evo mene i moje sestre, a za frtalj ure bit će i moja majka, koja je još sad kamenom, s nami pri večeri. Molim vas, pogledajte si na pendžere, kad ja pojdem k svojoj kamenitoj majki. Ja ću ju udarit triput s letkinjum mladicum, i ona bude kot'je i bila!“

Na to on projde van do kamenitega kipa, a sa ona gospoda, kajgod ih je bilo, izajdu na ganak i na pendžere, da vidiju, kaj će on napravit. Udari on triput s letkinjum mladicum taj kameniti kip pak mu kaže: „Ustani se, majko, kot' si i prvo bila, kad si u našem porodu bila!“ I taj kameniti kip stvori se ženom, kakova je bila ta prinčeva ljuba va noj beloj prateži, kad ju je svekrva iz grada protirala. Taj njeji sin joj se pripovida, kako je bilo, odkada se je ona okamenila i odpelje ju u jednu ekstra hižu, obuje joj štifljete i opravi na gospodski kak jednu gospoju. U tu hižu dojde odmah i njezina ći.

Kad se je ona gospodski spravila, ide ona svojum ditcum u gornji štuk med gospodu, pokloni se soj gospodi i pojde za stol do svojega muža i sede do njega, a svoje dvoje ditce metnila je medju sebe i medju njega. Na to se opet taj prinčev sin digne i kaže gospodi: „Gospodo moja, nije li grihota razmetat ovakovu ditcu, otca i mater. Molim

vas, sada napravite sud onemu, ki je til nas ditcu potopit, i ki je mučil moju mater tako, da se je kamenom stvorila!" Na to govori taj najveći krigsministar: „Dajte napravit valje jednu japrenku i dajte tu japnenku upalit, a kad se dobro oganj razgori, bacite onu ženu, koja je semu temu kriva u gorući oganj!"

Princ si je odmah naručil težakov i japnenka se je već delala, a još se nije znalo za kega se dela. Ali itak je bila ta njegova stara mati u velikem strahu, jer je kriva bila i jer se ni sigurala, da ne zna nigdor, da je ona semu temu uzrok. Kad je bila japnenka gotova, sabral je taj princ čuda ljudstva. Vatra se je valje naložila. Na to izajde sin tega princa na stol i kaže: „Ona žena, koja je nas otela majki, koja je nas u vodu bacila i koja je uzrok, da se je naša majka skamenila, je moga otca mati ili moja baba! Sad joj sudite!" Na to kaže najstariji krigsministar: „Mi smo joj sud dosudili, da se baci u japnenku živa, mi nismo znali, koj je, ali kojgod je, takovu je smrt zaslužil!"

Sluge su ju odmah na to pograbili i š njum u oganj va tu japnenku. Gospoda, generali i krigsministri gostili su se još tri dana kod tega princa, kaj je našal svoju ditcu i ženu.

Tako su bila nagradjena ditca i mati za svoje težke muke i trude, a stara mati kaštigana za svoje grihe.

Josip Mikšić.

2.

O grofovoj ženi i ditci.

Tako je bil jedan poštar i jimal je ženu i jednu ćer. Ali brzo mu je ta žena umrila i on se je oženil s drugum, ka je jimala opet ćer kot' i ona prva žena. Ta druga žena znala je čitat i pisat kot' i njeji muž, pak kad joj je muž umril, išla je k njoj pošta sejedno kot' i prvo, dok joj je bil muž živ. Po smrti muževoj mrzila je ona jako na tu pastorkinju, zakaj je bila ta njezina pastorkinja lipša nego njezina ći. I ta pastorkinja jimala je uprošnjake prije nego njezina ći, a maćeha joj se ni dala udat, njoj je bilo žal,

kaj ni jimala uprošnjakov njezina ći. Vavik je ta maćeha tu pastorkinju strašno špotala, da niš ne valja, ali itak je zato nisu tili ti njeji uprošnjaki ostavit. Maćeha je nju tirala, da prede, a ona je jako rada prela i se je izprela, kaj joj je maćeha dala za izprest. To su vidile susede pak su maćehi rekle: „Ti veliš, da ni tvoja pastorkinja za niš, a tuliko ti je izprela, daj sad tuliko prest tvojoj ćeri!“ Ona je njoj dala, a ona ni tila tega dugo izprest, kaj joj je dala mati. To su vidile susede, pak su joj rekle: „Vidiš pastorkinja je bolja nego tvoja ći, pak ti nju strašno špotaš, a svoju ćer fališ!“

Maćehi je bilo jako žal, kaj su susede vavik špotale njezinu ćer, a falile pastorkinju, pak je zato još jače mrzila na pastorkinju. Ona je nju slala miseca sušca, da nek ide njoj jagod brat, a snig je bil debel. Za na put joj je natočila flašu gnjojnice i spekla joj je jednu pogaču iz samega pepela, pak joj je rekla: „Hodi brzo i brzo mi naberi jagod, da mi ih doneseš brzo!“ Ona je uzela to brašno i tu flašu i prošla je jagod brat. Putem je ona sirota plakala, da kadi će ona jagod nabrat, kad je debel snig, po polju je hodila i gorko se je plakala: „Bože mili i mila Marija, mene šalje moja maćeha jagod brat, a ja ne morem ni sniga gazit od debljine!“

Sastal je nju na putu jedan stari čovik i pital ju je: „Oj cura, kaj ti jadna plačeš?“ Ona je njemu kazala: „Plaćem, mene je jadnu moja maćeha odpravila, da joj hodi jagod nabrat. Ja joj ne morem nigdir jagod nabrat, aš je po polju debel snig!“ Na to joj je kazal taj stari čovik: „Cura, jel' ti maćeha kakovo brašno na put dala?“ Ona je njemu odgovorila: „Moj dobri stari čovik, spekla mi je maćeha brašno iz samega pepela i natočila mi je požunac gnjojnice, to mi je dala na put!“ Veli joj on na to: „Pa kaj ti, cura, tega ne moreš trošit?“ Ona je njemu odgovorila: „Da bome da ne morem, dragi moj stari čovik, dajte vi ako morete, ja ću vam to rada dat!“ Uzel je on to brašno i tu flašu i kušal je od obojega, pak je njoj kazal: „Idi ti ovim putem i najt ćeš jagod!“ Ona ga je posluhnila i prošla je.

Taj čovik ni bil stari čovik, nego je to bil sam sveti

Jug, i on je puhnil po tem polju, pak je snig valje spal i jagode se zacrljenile. Ona je nabrala tih jagod i donesla ih svojoj maćehi. Kad su to vidile susede, rekle su maćehi: Vidiš, špotaš ju, da je ona jako zločesta, a ona tebi se bolje učini neg tvoja ći, sad ti je donesla jagod, kad je vani debel snig!“

Pošalje sada ta maćeha svoju pravu ćer po jagode i speče joj brašno iz najfinije melje i natoči joj vina najboljega. Kad je došla ona na to polje prične klet svoju mater, da kadi će ona sada jagod nabrat, kad je posud na polju debel snig. I nju je sastal taj stari čovik i kazal joj je on: „Cura, tebi je tvoja mati dobro brašno i vino dala, daj i meni malo, da i ja malo jedem i pijem!“ Ona se je na njega okosnila: „Kaj bi ja tebi, stari petljar, dala, kaj je meni moja mati dala!“ Na to joj je on rekal: „Hodi, hodi, nahodit ćeš se, ali ne ćeš jagod nabrat!“ I valje je puhnila bura, da je ona komoj domom došla. Kad su to vidile susede, rekle su toj maćehi: „Vidiš tvoja ći ni jagod donesla, a pastorkinja je i tako! Vidiš, da ona više mari neg tvoja ći, tvoja ći je jako bedasta i nezastupna. Na to je ona svoju ćer jako iztukla i razjadila se još jače na tu svoju pastorkinju, kaj je ona tak pametna.

Sad je pastorkinji zapovidala, da joj neka donese s tri zdence vode. Sastal ju je opet taj stari čovik i naputil je nju, da naj ide ona malko dalje, da će najt jedan zdenac, a u nutri tri kršćanske glave. Onda da naj ona te tri glave lipo opere i da ih naj nazad u vodu dene, pak da si naj te vode zagrabi, i ta voda da je tako dobra, kako da ni u njoj tih trih kršćanskih glav, i da je upravo takova, kako da je voda iz tri zdence.

Došla je ona do tega zdenca, i oprala je ona te glave, pak ih je vrgla nazad u zdenac i zagrabila te vode, pak ju je odnesla svojoj maćehi. Kad je njena maćeha te vode kušala, to je bila šmahnija neg na nijednem studenu. Kad su te njezine susede kušale te vode, rekle su joj: „Vidiš, kajgod rečeš, se ti učini!“

Onda je ona slala tu svoju pak ćer, i ta njija ći išla je po snigu se tragom pastorke i došla je do tega studena, kadi su tri kršćanske glave. Kad je ona opazila te tri

kršćanske glave, pljunila je ona na nje i rekla je: „Do bi pil tu vodu, tote je u vodi velika mrha, ja ću povidat svojoj materi, kakove joj je vode ona donesla!“ Ona je prošla na drugi zdenac i zagrabila je vode na drugem zdencu. Ali ni ta voda onakova bila, kakova je ona bila, koju je donesla pastorkinja. Njezinu ćer su opet za to susede špotale, i ta maćeha se je jako razjadila, bilo joj je strašno žal, kaj se susede vavik špotaju na njezinu ćer, pak je prizvala tu svoju pastorkinju, odsikla joj je obadvi ruke i odpravila ju je tako po svitu.

Ona je prošla i došla je u jedan grofovski vrt. Tu je ona selà pod jenu hrušku i ni si mogla s rukami hrušak brat, neg se je legla i na ležećki si je brala hrušak i jila ih. Na to je išal tega grofa sin u vrt i našal ju je tu pod hruškum. On se je nje prestrašil i osam dan je bolestan bil od straha. Deveti dan je došal k svomu otcu i rekal mu je: „Hodte, ćaćko, i gledajte, kaj je za jedna stvar pod našum hruškum!“ Išal je njegov otac, taj stari grof, našal ju je, dopeljal u svoje dvore i rekal je: „Ovo je jedno sirotče, nima ruk i nima se čim hranit, a mi ju jimamo čim hranit, pak ćemo ju mi i hranit!“ Tako su oni nju primili u dvor i hranili ju, i ona je za kratak cajt jedna lipa frajlja postala.

Na to je til taj grof tega svoga sina ženit i pital ga je: „Sinko, kamo ćeš ti slat na uprosi?“ On mu je na to rekal: „Ja ne ću, ćaćko, nikamor, nego ću zet naše najdenče, kaj smo ga pod hruškum našli!“ To ni bilo po volji otcu, i otac mu ni dal tega, neg mu je rekal: „Sinko, ne uzmi ti nje, ja sam grof i meni bi se ljudi špotali, da sam ja sina oženil s onum najdenum sirotum, ka nima ruk!“ Veli mu opet sin: „A ja, ćaćko, ne ću nijedne druge nego nju!“ Kad je otac vidil, da ni drugač oženil ga je š njum.

Komoj se je taj mladi grof oženil š njum, moral je projt u vojsku, a ona je ostala debela, i on je rekal svomu otcu: „Kad bude moja žena rodila, pošaljite mi glas!“ I ona je rodila i jimala je dva sina, koji su jimali zlate vlasi na glavi i zlate nohte na prstih. Otac mu je valje pisal: „Sinko mili i dragi, još se nije u sem kraljestvu dogodilo, kaj se je tebi. Tvoja žena je rodila dva sina, i oni jimadu

zlate vlasi na glavi i zlate nohte na prstih!“ To pismo je došlo do te njezine maćehe, poštarice, i ona mu ga je drugač prepisala i poslala glas: „Sinko mili i dragi, još se nije u sem kraljestvu dogodilo, kaj se je tebi. Tvoja je žena rodila dva mačka!“

Na to je sin grofu odgovoril: „Ćaćko mili i dragi, al je nima al je kršćanska stvar, neka mene doma čeka!“ I to je pismo opet došlo k toj poštarici, maćehi te grofove žene, i ona ga je opet drugač prepisala i poslala glas: „Ćaćko mili i dragi, al je mina al je kršćanska stvar, tirajte ju proć, da ju doma ne najdem!“

Staremu grofu je bilo jako žal i nje i te lipe ditce, on se je plakal, da kako će on nju sirotu prez ruk i ditcu odtirat, on se je plakal i tako sam sobum govoril: „Sinko mili i dragi, jesam ja tebi rekal, da se naj sirota živi pri nami, da se jima kadi, ali ti nisi til mene slušat, neg si ju uzel za ženu, a sad oćeš iž nje špot napravit, da se sirotinja ne bu nigdir živit mogla!“

Stari grof joj dugo ni mogal povidat tega, ali najzadnje joj je itak povidal: „Moja draga, moj sin piše, da ti moraš projt sa svojimi sirotami odovuda, da te on ne najde ovdi, kada doma dojde. Meni je jako žal i tebe i ditce, ali ja ti ne morem pomoć!“ Kad joj je stari grof to rekal, ona je jako plakala, i njoj je bilo žal ostavit tega starega grofa, bil joj je jako dobar, ali itak pobrala je svoju ditcu, sako pod jednu onu polruku i prošla je š njimi plačuć.

Kad je došla u jednu veliku lozu, našla je ona tote jedan velik šupalj panj. Poda taj panj smetala je ona svoju ditcu i sama je tote sela. Sada si je študirala: „Ah, bože mili, kaj ću učinit? Sama sam tu u velikoj lozi, a ne morem si niš pomoć!“ Na to je došal k njoj taj stari čovik, taj sveti Jug, i rekal je njoj: „Oj snaše, nemoj mislit, da sam ja tebe zaburavil, ja sam došal tebe pohodit i pitat, kako buraviš!“ Ona je njemu odgovorila: „Lipi moj stari čovik, ja buravim sakojaki. Odsikla mi je maćeha ruke i tako me po svitu odpravila. Ja sam došla u jedan grofovski vrt, a odovud me je opeljal u svoje dvore stari grof. Tote mi je jako dobro bilo i udala sam se za mladega grofa.

Potlje je on moral projt na vojsku, a ja sam doma porodila dvoje lipe ditce. To je mojemu mužu pisal otac njegov, stari grof, a on je na to otcu pismenu zapovid dal, da me potiraj skupa s ditcum, i tako sada ja težko š njimi buravim!" Na to joj je rekal taj sveti Jug: „Idi ti, snaše, na ne tri zdence, kadi sam ja tebe putil, dok si ti cura bila. Tu ti va taj zdenac suni sakum rukum triput, i tebi ćeju ruke narast. Ja sam, draga snaše, se dobro znal, kaj se je tebi dogodilo, i nigdor ni drugi kriv tvojoj nesrići neg tvoja maćeha. Ona je kakti poštarica sakiput pisma starega i mladega grofa drugač prepisala i druge glase jim poslala. Ni tvoj muž nikad pisal svomu otcu, staremu grofu, da te on potira, neg je to se ona napravila i napisala!"
Ona je poslušala tega starega čovika i išla je do tega studena i sunila ju u vodu sakum rukum triput i narasle su joj ruke. Na to se je povrnila ona toj svojoj ditci i bavila je opet š njimi i živila je pod tim panjem. Niš ni jila ni pila ni ona ni ditca i bog jih je kripil, da su bili kak da najbolje jidu i piju.

Med tem tega došal je i taj njezin muž iz vojske k svomu otcu. Otac mu je odmah kazal: „Ala sinko mili i dragi, kaj si ti to napravil, da si ženu svoju protiral. Ja sam tebi rekal, da ti nje ne uzimlji, ja sam se bojal, da ćeš ti iž nje špot napravit, kako si sada i napravil!" Mladi se je grof valje preplašil, zaplakal i rekal: „Ćaćko dragi, kaj je to novega, di je moja žena i di su moja ditca?" Odgovori mu otac: „Sinko dragi, ja sam ti je odpravil po svitu, kad si meni pisal, da je tiraj, da je ti doma ne najdeš. Meni je bilo jako žal i nje i ditce tvoje. Ona je bila jako dobra, a ditca bila su ti jako lipa, jimala su zlate nohte na prstih i zlate vlasi na glavi!" Na to mu kaže mladi grof: „Ćaćko mili, niste vi meni tako pisali, neg ste vi meni pisali, da je moja žena rodila dva mačka. Ja sam vam onda poslal glas, al je nima al je kršćanska stvar, da me neka doma čeka!" Veli mu opet otac: „Sinko dragi, ja sam ti tako pisal, kako sam ti i sad kazal, a od tebe mi je došal glas, da ju tiraj proć, al je nima al je kršćanska stvar!" Na to je on kazal otcu: „Ćaćko dragi, naša je pisma nigdor prepisival i drugačije nam glase slal; zato se

je dogodila ta nesrića, i ja se nadjam, da ću izpitat, do je to nam napravil. Ali sad mi najpredi povijte, kud je ona prošla s tum ditcum, ja ju idem iskat, mozbit ju digod najdem!“

Povidal je njemu otac, kud je ona prošla, i on je uzel pušku i nikuliko cuckov i prošal je za njum. Došal je on u tu veliku lozu, i tu su cucki nahrapili nad tim panjem, kadi je ona bila s tum ditcum. Ide on tamo, kadi su ti cucki lajali i najde ju pod tim panjem. U sem ju je poznal, samo ni u tem, kaj su joj ruke narasle, ali itak se je dosećal, da bi to ona mogla bit i da bi ta ditca mogla bit njegova, kako mu je otac divanil za nju i za ditcu. I upital je on nju: „Oj snaše, kako ti buraviš ovdi pod tim panjem s tako lipimi sini?“ Ona je njemu odgovorila: „Bavim i mučim se sirota sakojaki, niš ne jimo ni pijemo, a itak nas dragi bog kripi sejedno kak da najbolje jimo i pimo!“ Na to je on nju prosil: „Oj snaše, bi l' ja tote smil prenoćit kod tebe, ne će tebe bit bar tako jako strah?“ Ona je njemu rekla: „Slobodno!“

Ona je njega prepoznala, samo mu se ni tila obdat, nego ga je kuštirala, kaj će on napravit. On se je legal i učinil se je kak da spi, a ni spaval neg je i on nju kuštiral. Ona je rekla svojoj ditci: „Ditca moja, okrenite se ćaćetu svomu i ogrlite ga okol vrata!“ Ditca su se okrenila i ogrlila ćaćeta okol vrata, on se je na to zdignil i rekal je njoj: „Kaj ti misliš, kakov sam ja otac ove ditce?“ Ona je njemu sada povidala se, kako je bilo i kako se je dogodilo š njum. On je joj na to rekal: „Ja poznam ditcu po tem, kako je meni moj otac kazal za ditcu, al ja ne poznam tebe, kaj su tebi ruke narasle!“ Sad je ona njemu kazala, kako ju je naputil taj stari čovik, sveti Jug, pak da joj ćeju ruke narast, kako je to učinila i kako su joj ruke narasle. On je njoj sveroval i pobral je tu ditcu i nju i prošal je š njimi k svomu otcu.

Kad je ona spazila njegovega otca, starega grofa, pozdravila se je š njim i rekla mu je: „Ćaćko mili i dragi, već sam mislila, da se ne bumo nigdar više vidili, ali bog se je smiloval, ki sirotami skrbi, da smo se opet sastali. Ćaćko mili i dragi, celoj toj komediji i nesvići mojoj ni

nigdor drugi kriv neg moja maćeha, poštarica. Meni je onaj isti stari čovik, ki mi je pomogal, da su mi opet ruke narasle, rekal i to, da je moja maćeha kakti poštarica sakiput pisma vaša i mojega muža drugač prepisala i druge glase vam poslala. Nit je došlo mojemu mužu a vašemu sinu pismo onako, kako ste vi napisali, nit je došlo vam, kak je on vam napisal!“

Njezin muž se je na to jako razsrdil, uzel je pušku, prošal je tamo i ubil je tu njezinu maćehu. Kad je on tako ženu osvitil, povrnil se je k svojemu dvoru i lipo je živil još puno let s tum svojum ženum i s timi svojimi sini, a bog je dal se skuzi nje, kaj se je ona nasirotovala preodviše, da su ta ditca jimala se, kajgod su samo zamislila.

Dora Mikšić.

3.

O grofu i njegovoj zloj materi.

Tak su bile tri cure i jedan grof, i taj se je grof šetal izpod njihovih okan. Tu čuje, kako se one med sobum divane i kako govori najstarija: „Ah, da je meni kočijaš našega grofa!“ ta sridnja govori: „Kaj bi meni kočijaš grofov, da bi meni kuhar njegov, kuhar!“ a ta najmladja i najliplja govori: „Kaj bi meni kočijaš i kuhar grofov, da bi meni sam mladi grof, sam mladi grof!“

Drugi dan je pozval k sebi taj grof te tri cure na obed. One nisu tile najpredi nikakor pojt k njemu na obed, bilo jih je jako sram, ali kad je on to sikakor zahtival od njih, morale su pojt. Tote je on valje onu najstariju oženil s njegovim kočijašem, tu sridnju je oženil s njegovim kuharom, a onu najmladju i najlipju je oženil za sebe.

Na to je njemu došla zapovid, da je moral projt u vojsku. Žena mu je ostala debela i ostala je doma sama š njegovum materum. Kad joj je došlo vrime za rodit, rodila je dvoje jako lipe ditce sa zlatnimi vlasi. Ona te ditce ni ni vidila, aš joj je svekrva otela tu ditcu, čim ih je porodila, zakopala ih u gnjoj, podvrgla njoj dvoje mačići, i sinu pisala, da jima lipu ženu, koja mu je porodila mačke na

misto ditce. Iz gnjoja su pak izrasle iz te ditce dvi lipe jelve.

Kad je mladi grof došal iz vojske, veli mu mati opet: „Vidiš, sinko moj, kakovu ženu jimaš, jimala je mačke na misto ditce, a ni te ni znala odhranit!“ On je jimal sejedno ženu rad i rekal je materi: „Neka bude tako, neka, kad je bog tako dal, nek se vrši volja božja! Ali, majko, kajgod sam vidil novega, odkako sam iz vojske domom došal, najviše mi se dopadaju one dvi lipe jelve, kaj na našem gnjoju rastu!“ Ona njemu ljutito na to veli: „Sinko moj, mi ćemo je posić, ja je ne ću tote jimat, ćemo meni postelj iž njih napravit!“

Sinu je bilo žal posić te dvi lipe jelve, ali za volju materinu dal ih je posić i dal joj je napravit postelj iž njih. P noći, kad je ona spala u toj postelji, razgovarali su se oni, to dvoje ditčice, a ona je čula njih razgovor i ni mogla spat u toj postelji. Jutro dan rekla je sinu: „Sinko moj, ćemo mi ovu postelj zgorit, ja ne morem u njoj spat!“

Sinu je bilo opet žal tu postelj zgorit, ali za volju materinu pustil je, da se zgori. Ona je brzo dala tu postelj dikli, neka je zgori i rekla joj je: „Pazi dobro, da ti koja izkrica ne izkoči iz ognja!“ Dikla je dobro pazila, ali itak su joj dvi izkrice van izkočile. Mladi grof projde malo van po gruntu svojem gledat, pak spazi dva lipa janjčića u ditelini, kadi se igraju. Kad dojde on doma, reče svojoj materi: „Ala, majko, ali sam ja vidil dva lipa janjčića igrat se na našoj ditelini!“ Na to mu govori mati: „Sinko moj, ja ne ću nikakor jimat tih janjčićev, doreni je simo, mi ćemo je zaklat!“

Sinu je bilo opet jako žal tih janjčićev, ali za volju materinu dal ih je dognat i zaklat. Poslala je ta stara grofica diklu, da ide droba prat i još joj je rekla: „Pazi dobro, da ti kaj ne projde po vodi ili da ti ne bi kakova tica kaj zela!“ Dikla je opet dobro pazila, al je došla vrana i odnesla joj je dva želudca. Mladi grof prošal je opet malo u lov i vidil je tamo pri potoku, kako se dva dečkaci igraju i sa šibicami tuku po vodi. Njemu su se ti dva dečkaci jako lipo dopadali, i kad on dojde domom, reče svojoj materi: „Ala, majko, kako lipa dva dečkaca sam ja vidil tamo

pri potoku, kako su se igrali, meni su se jako dopali i ja ću ih sakako domom dopeljat!“ Ona njemu odgovori: „Ha, dopeljaj, dopeljaj, kad ne ćeš drugač, ali kaj nam ćeju?“

Išal je mladi grof po nje, ali oni nisu tili pojt nikakor š njim domom i rekli su mu: „Mi se bojimo pojt š njimi, gospone, u njihovu kuću, zakaj smo već dvaput bili dopeljani onamo i dvaput smo bili ondi sašundrani!“ Projde grof prež njih domom i reče materi: „Majko, ti dečkaci ne ćeju pojt s manum, rekli su mi, da se bojiju, zakaj da smo ih već dvaput dopeljali domom, pa da smo ih obadvaput sašundrali!“ Na to mu ona veli: „To niki iz tebe bedaka dela!“

On je pustil mater i ni til joj više povidat, da ide opet po nje. Pital je on tu ditčicu, zakaj se oni tako jako bojiju š njim pojt domom, i kako su oni bili dvaput kod njega sašundrani? Ta ditčica mu odmah povidaju, kako je njih njihova mati, a njegova žena, porodila lipe sa zlatnimi vlasi, dok je on bil u vojski, kako jih potlje stara mati, stara grofica, koja je bila i sad još je jako pizmena na njihovu mater, materi otela, dok još ni ona vidila, kaj je porodila i podmetnila joj dva mačka, a nje u gnjoj zakopala, kako su iž njih dvi lipe jelve izrasle, kako su te jelve posikli i postelj staroj materi napravili, kako su tu postelj zgorili i oni postali dva lipa janjčića, kako su te janjčiće zaklali i oni opet postali dva lipa dečkaca. On je itak tu ditčicu nagovoril, da naj š njim ideju i da se naj niš ne bojiju, da on bude sabral jedno prelo i da oni budu jedan divan izneli od tega.

On je na to naručil ženam u selu, da nek k njemu dojdeju u večer u prelo. Te prelje došle su u večer i prele su, doklje ni grof dopeljal tu ditčicu i rekal: „Kaj bi bil onaj vridan, ki bi ovako lipu ditčicu sašundral?“ Njemu odgovori na to mati: „Taj bi bil vridan, da ga se va jedan lajt vrgne s čavli naperen, pa da ga se u jedan dolac odpravi!“ I ta ditčica su na to rekla: „Ta kazna ide tebe, stara majko, i tebe ćemo sada tako! Ti si nas, kad nas je naša majka porodila, njoj otela i u gnjoj zakopala. Iz nas su dvi lipe jelve izrasle na našem gnjoju, i kad smo se mi, te dvi jelve, dopale našemu otcu, ti si

rekla, da nas je treba posić i da tebi treba iz nas napravit postelj. Napravili su ti postelj iz nas, ali mi smo se razgovarali po noći, pak nisi mogla spat i dala si nas pogorit. Iz ognja su skočile dvi iskrice i mi smo postali lipi dva janjčeki. Otac naš nas je vidil i dopali smo mu se, a ti si nas dala zaklat. Tvoja je dikla našu drob prala, ali je došla vrana i odnesla je dva želudca, iz kojih smo mi opet postali dečki kot' smo i bili. Mi se nismo dali svojim otcem doma, aš smo se tebe bojali, i ako te on ne sašundra, mi ne ćemo doma bit!"

Drugi dan dal je grof pripravit lajt š čavli naperen. Kad je bil lajt gotov, vrgal je u nj svoju mater i odpeljaj na jedan veliki brig i odpravil ju je u tem lajtu u dolac onako, kako si je sama dosudila.

Grof je iza tega još puno let živil srićno i veselo svojum ženum i ditcum.

Jela Plavan.

4.

Kako je vrag pisma prepisival.

Tak je bil jedan mladi grof, i rada je išal na lov. On je jimal dva lovska cucka i saki red, kad je šal na lov, nosil je cuckom po jednu žemlju. Ti cucki nosili su žemlje jednoj siroti divojki, ku je mati zaklela. Drugi jagari čudili su se temu mlademu grofu: „Kako je to, ti s mirom svojim cuckom žemlje kupuješ, a niš ti nisu deblji ni lipši!" Veli jim on: „A kupujem, kupujem, ali meni se vidi, da ih oni nikam nose!" Veliju mu na to oni: „Popazi ti malo, kamo to cucki nose!"

Da on opet sakemu cucku jednu žemlju i popazi, kamo će to cucki odnest. On gleda, gleda, a ti cucki nosiju toj siroti u duplje. Ide on gledat u to duplje i kad spazi tu sirotu u duplju, veli joj: „Ohoj, sada ja znam, zakaj su moji cucki mršavi! Ajde ti sada van, da te ja dobro vidim!

Veli mu ta sirota, zakleta divojka, na to: „Dragi gospone, ne morem ja nikakor van!" Dopala se je ta zakleta cura grofu, pak joj on opet veli: „Ajde ti samo van, ja ću tebe

za ženu zet!" Veli mu ona opet: „Ne morem nikakor, mene je moja mati zaklela!" Na to joj on odgovori: „Tebe ne budi niš briga, ja ću tebe za ženu zet!" Sad ju je on popal za desnu ruku, a ta joj je bila knjakava, i izvukal ju je iz duplja i odvel ju je domom.

Kad je on doma došal, rekal je on svomu otcu: „Evo, ćaćko, ja sam si ljubu dopeljal i ja ću ju oženit!" Na to mu veli otac: „Hodi, ti bedak, kaj ćeš ti nju sirotu i knjakavu zet!" To mu se je jako grdo vidilo od otca i rekal mu je: „Neka, ćaćko, mučiju, ona je sirota, ali ja sam bogat, pak ćemo se živit!" Na to mu opet veli otac: „Hodi, ti bedak, pak ćeš ti tu sirotu, tu knjakavu zet, a moreš dobit jako bogatu i jako lipu frajlju, da ju bu samo lipo vidit!" Mlademu grofu bilo jako žal i on prosi otca: „Joj, ćaćko dragi, naj mi je ne kratiju zet, ja sam ju odkupil, ja ju budem zel. Ako mi je već nikakor ne date zet, naj makar služi tote!" On se je š njum oženil, a otac ga je zato od žalosti odtiral u drugu kraljevinu, samo je nju pri sebi zadržal. Za nikuliko miseci rodila je ona i jimala je dvojke, jedno dite bilo ruke zlate, drago pak dite do pol zlato.

Otcu grofovu dopala su se jako ta ditca i bil je jako vesel, pak je pisal svomu sinu valje va drugu kraljevinu: „Sinko mili, tvoja žena je porodila dvoje ditce, jedno jima ruke zlate, drugo je do pol zlato!" To pismo je sastal na putu tentaš vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje, pak ga ni dal slat onemu, čija su ditca, neg ga je nazad otcu grofovemu slal. Tentašu vragu bilo je jako žal, kaj ta grofova žena ni bila više zakleta i kaj ju je odkupil sam mladi grof, pak joj je til sakakor škodit. On je na misto onega pisma, kaj ga je nazad poslal staremu grofu, prepisal na mladega grofa pismo jako grubo i grdo i poslal mu ga je: „Sinko mili, tvoja žena je porodila jedno pašće i jedno mače!"

Na to pismo valje odpiše mladi gospon grof svomu otcu „Tata mili i dragi, naj mi ne zagubiju ditce, naj budu ditca kakova ćeju, ja znam, da su od srdca moga!" Sastal je i to pismo na putu tentaš vrag, poslal ga je nazad mlademu grofu, a staremu grofu prepisal je opet jako grdo i grubo pismo: „Tata mili i dragi, naj zagubiju tu ditcu,

naj budu ditca kakova ćeju, od srdca mi nisu, a š njimi naj pogubiju i mater njihovu!“ Kad je dobil stari pismo proplakal je i rekal je svojoj snahi: „Joj, ćerko moja, naš je mladi gospon pisal, da nek tebe i ditcu sašundram!“ Na to mu je ona plačuć rekla: „Joj, tata dragi, ne tako, ja ću rajše po svitu projt, i svoje sirote nosit sobom, nikakor ću ih itak prebranit!“ Stari grof je pustil žive nju i ditcu, i ona je prošla i išla je po gori črnoj. Tote se je namirila na jen zdenčac i prignila se je, da će se vode napit i ditčicu napojit. Kako se je prignula, smočila si je ruku u tem zdenčacu, i valje joj se ruka izpravila.

Na to je ona dalje prošla i trefila je, da je došla na no mesto, kadi je bil njezin dragi. Došla je u taj isti dvor, kadi je njezin dragi bil, da će noćevat pri tem dvoru, i nosila je sobom tu ditčicu, i si su se čudili toj ditčici. Trefila je baš va 'nu hižu spat, kadi je bil njezin dragi, i prosila je, da će ona sa svujom ditčicum prespat kadigod u kutićku. Ali ta druga gospoda su joj rekla, da bu ona danas spala kadi i ta druga gospoda, aš da bi bilo škoda, da bi tako lipa ditčica spala u kutićku. Ona ni tila nikakor drugač, neg je s mirom prosila, da bi spala u kutićku v hiži, kadi njezin dragi spava. Gospoda su joj najkašnje pustili na volju.

Baš su bile postelje uspored njezinega dragega i njegovega inuša. Veli joj taj njezin dragi: „Hodi ti, draga, kad već ćeš sakakor u mojoj hiži spat na 'vu postelj inuševu sa svojum ditčicum!“ Na to mu veli ona: „Ne ću, ja ću rajše sa svojum ditčicum na tleh spat!“

Ona ni niš su noć spala neg se je svojum ditčicum norovala. Dragi njezin hitil je u noći nogu priko postelje, kad je to ona vidila, rekla je svomu ditetu: „Sinko mili, sinko dragi, hodi ti i digni nogu tatetu, ne bi mogal tata jutri stat!“ Sinak je prošal i dignil je otcu nogu. Ondak je dragi njezin hitil ruku iznad sebe, kad je to ona vidila, rekla je opet svomu ditetu: „Poj, sinko dragi, poj, digni ruku tati, ne bi mogal tata jutri pisat!“ Sinak je prošal i dignil je otcu ruku.

Sad se je mladi gospon grof preoblastil i začel ju je pitat: „A odkuda ti jesi, da ti veliš, da sam ja tata tvojoj

ditci!“ Odgovori mu na to ona: „Ja sam ona, koja sam bila u šumi u duplju, koju si ti iznel iz duplja, odkupil i oženil!“ Veli joj on: „A nisi to ti ona. Ona je bila knjakava, a tebi su obe ruke zdrave!“ Sada ona njemu prične povidat se, kako je bilo i kako se je njoj ruka izpravila. „Ti si pisal“, veli mu ona, „da naj mene tvoj tata sašundra skupa s mojum ditčicum, kad ti je pisal, da sam ja porodila dvoje lipe ditce!“ Veli joj on na to: „Ja nisam tega pisal, niti je meni otac pisal, da si ti porodila tako lipu ditčicu, neg mi je pisal, da si rodila jedno pašće i jedno mače! Ja sam mu na to odpisal, da ti budi tamo, i da su ditca moja!“

Tako' su oni vidili, da je ta pisma niki drugi prepisival, sam tentaš vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje, pak su se povrnili si skupa domom u svoju domovinu, i stari grof bil je jako vesel, da su mu se ditca srićno domom vrnila.

Mara Erdeljac.

5.

O čudnoj urići.

Tako' je bil jedan soldat i služil je za tambora kod soldačije. Služil je jedno petnajst let i onda je kazal svojim poglavarom: „Ja ne morem već služit, ja sam već prestar, pustite me već jedanput domom!“ Vele mu na to i pitaju ga oficiri: „Dobro, mi ćemo te pušćat, ali kaj ćeš ti jimat za to, kaj si nas tako dugo virno služil?“ Na to jim on odgovori: „Ja vas ne pitam nikaj za dinstpremiju, neg dajte vi meni moj bubanj i jednega konja, koj je najstariji u našemu carstvu!“ Daju oni njemu taj njegov bubanj i izbereju mu najstarijega konja i s tim projde on domom.

Putuje on uvik čez šume i čez polja, a kadaka je trudan i gladan bil, zame bubanj pak bubnja. Jahat bi rad, al ne more, konj bi mu se srušil. Se po lahko dojde on do jednega velikega briga i dok je na taj brig zašal gori tribal je opet tri dana. Putem na taj brig sastal je jednu zmiju, morebit da je do pet centi jimala. Pita njega ta

zmija: „Kaj ćeš ti jimat, da me tvoj konj malo ponese, stara sam ja, star si ti, star je i tvoj konj, ja ti se dobro platim. Ti sada jako težko živiš, ali ako mene ne poneseš, živit ćeš zlo, dok buš živ! Pazi, trudna sam jako, a ti mene moreš lahko ponest!“ Na to on njoj kaže: „Ja te ne bi mogal niti vrć na svojega konja, se ako bi i til!“ Odgovori mu ona: „Ja ću ti se sama pomoć!“ Digne ona svoju glavu, a on nju priporine i ona se osmakne preko konja, pol je visi na jen kraj a pol na drugi.

Ona nije tega zahtivala za svoj trud, neg ga je samo špekulirala, kakav će to čovik bit, i samo zato mu je rekla, da je ona jako trudna, da vidi, bi l'ju til ponest. Ponese on nju jedno sto koraki daljine i dojdu odmah do jednega grada. Tote sajde ona s konja i da njemu jednu vriću i va toj vrići sakojaku sriću. Taj grad bil je grofovski grad i va njem grofovska kći. Tote pred tim gradom kazala je još zmija njemu, kad ju je njegov konj ovamo iznesal: „Čuvaj si dobro ovu vriću, koju sam ti dala, kajgod si zamisliš u nju, budeš dobil, ako si buš zamislil iz starega konja mladega, buš ga jimal, ako uzmeš staru ženu i zamisliš si mladu, pomladit će ti se. Jako dobro ćeš živit, samo si čuvaj jako ovu vriću!“ On si valje zamisli da iz njegovega starega konja postane mladi konj i da se on sam pomladi.

Kad je on došal s tim svojim konjem u grad bil je on najlipši čovik, a njegov konj bil je tako debel i hican, da ga ni bilo u celem carstvu takovega konja. Taj grof u gradu jimal je petdeset i četire konje sakojake fele, ali je još njegov konj bil od sih lipši. Kad je on til na njega zajašit i jašil ga, nigdor ni vidil, da bi konj na zemlju stal, kak je strašno hitro trčal. Upeti njega jedanput tega grofa kći i veli ona svojemu otcu grofu: „Tata, ja bi se rad ženila i rad bi se ženila s onim, ki po svitu na konju ide, njegov konj je više vridan, nego naši si!“ Odgovori joj na to grof: „Dobro, ja ću ga oženit za te, ali mi mora prije jednu stvar učinit!“

Taj grof jimal je jednu hrušku u vrtu i na njoj su same zlaćene hruške rasle. Ali nigdar ni on dobil od njih ploda, ako nisu poginile u cvitu, to su izginile onda, kad su

tile vred dozorit. Te hruške su tile uvik pobrat nikakove tri cure iz drugega svita. S prve ruke se je tila jedna uvik prevrć zecem i tila je bižat izpod hruške.

Pozove dakle taj grof tega soldata i veli mu: „Ja vidim, da ti jimaš jako dobrega konja i da si sam snažan i jak, pak zato, ako mi uloviš tri cure iz drugega svita, koje dodju i poberu mi uvik zlaćene hruške, oženit ću te sa svojum ćerjum!“ Ide on jedno dva reda, da će ulovit te tri cure, i pozna on valje, kaj je to za jedna stvar, pak veli gosponu: „Gospone grofe, ja nikakor ne ću ove stvari odvrnit prije, dok oni mene ne ožene sa svojum ćerjum. Ja ću jim onda tu stvar odvrnit, da jim nikad više nigdor ne bu hrušak odnašal!“

Pristane taj grof, da se taj soldat poruči i venča s tum njegovum ćerjum. Kad se je on š njum poručil i venčal, projde on i gleda, da te tri cure uhiti i oplini. Uhitil je on te tri cure i oplinil ih je. Na to mu je najstarija rekla: „Obolila ti žena i ne ozdravila ti, dok ne kušala vode, u koj je skuhano srdce tega drveta. hruške!“ Druga ta sridnja cura mu kaže: „Škoda ti je tu hrušku sić, ali od drugega ti ne će žena ozdravit!“ Toj trećoj najmladjoj smilil se je on, pak mu je rekla: „Pusti nas, i ja ću te naputit, kak ćeš to učinit!“ Pusti ih on se tri na slobodu i ona mu kaže: „Hodi i uzmi si onu vriću, koju ti je žena preskrila, pak se zamisli va tu vriću ovakovim načinom: „Kad ja pojdem ovu hrušku sić, onda daj da ja bacim jedan iverak na drugo mesto u vrt i da iz tega iverka izraste druga hruška takova, da budu na njoj rasle zlatne hruške!“

Projde on domom i odmah mu se potuži žena, da ju je zabolilo srdce, i veli mu: „Ja ću ti sigurno umrit, ako ne pojdeš i ne posičeš one hruške u našem vrtu. Nikaj mi je u snu kazalo, da ne ću drugač ozdravit neg da kušam vode, u koj je skuhano srdce te hruške!“ Bojal se je on itak, da ga je možebit napeljala ona najmladja cura, pak je rekal ženi: „Kako bi ja šal ovako lipu hrušku sić, ja ću tebi rajše donest kakovega drugega vraštva!“ Na to ona prične plakat, da mora umrit. Sažali mu se žena, uzme onsikiru, projde hrušku sić i zamisli se u vriću, kako mu je rekla ta najmladja cura, koju je ulovil. Kad je on tretiput

zasikal u tu hrušku, tri su iverka odletili u jedan kal, kaj je blizo bil. Iz tega sakega iverka postane jedna zlatna raca i valje te race plivaju po kalu. On siče dalje tu hrušku, dok ju je posikal i izvadi iž nje srdca za skuhat svojoj ženi, a jedan iverak od te hruške baci u drugo mesto u vrt, i za dvajset i četiri vure izrasla je druga hruška se tak velika kot' i ta, samo kaj je bila još od nje izglednija.

Njoj su skuhali srdce te hruške i ona je popila tu vodu i ozdravila je valje. Ali sad je ona jako svojevoljna postala i pričnela je muža jadit. Sdignila se je ona i pogledala van na okno, pak je upetila u kalu one tri zlatne race i u vrtu onu jednu hrušku, koja je još liplja zrasla neg je ona prva bila, pak kaže valje mužu svomu: „Hodi, striljaj ti meni onu jednu racu, meni se vidi, da bi ja strašno rado onega mesa jila!" Veli joj on na to: „Ne budi tako lakoma, bilo bi grihota ovakovu zvirad sašundrat!" I ni joj til it, ali mu ona se od jada obeteža i kaže njemu: „Ako mi ne ćeš ubit one jedne race i njezinega srdca speć, ja ću ti umrit sigurno!" Kad ni bilo drugač, ide on pak uzme pušku i strilja jednu racu i speče ženi srdce te race. Njemu je bilo sejedno jako žal te race, pak uzme jedno pero i ide k toj svojoj vrići i zamisli se: „Da mi se more još neg jedna raca stvorit takova kot' je i ova bila!" Prošal je od te vriće i bacil je on pero u kal i postala je opet raca se onakova, kakova i ona, koju je striljal.

Speče on sada ženi srdce te ubijene race, ona kuša tega srdca i opet ozdravi. Ali ona počela ga opet se to više sekirat, ukrala mu vriću i skrila mu ju je. Kad ga je ona već previše sekirala, moral se je maknit iz tega dvora i moral je projt gotovo po petlji. Strašno mu je već tesno i zlo došlo, al u to doleti pred njega ta jedna raca i veli mu: „Idite, gazda, i vratite se, zakaj ćemo i mi projt odanle za vami, već smo se premestile u drugi kal. Tamo se već si jočeju za vas, a bogme i za nas. Ali ću vam i to prije reć, da se dobro držte za vašu vriću, da ju nazad dobijete, i čuvajte si ju dobro, pak vam ne će moć nigdor nikaj načinit! Samo ako se nazad povrnite, dojt ćemo i mi natrag, drugač ne ćemo nikad i drugač bu posahnila ona hruška

i krepal on vaš lipi konj! Se je nazad heleknilo, odkad vas ni onde, a kad se povratite, se bu opet išlo u napridak!“

Posluhne on racu i povrati se on doma i tražil je odmah svoju vriću. Kad je dobil svoju vriću, race dojdu opet u svoj kal, konj se njegov opet pomladi i sva imetak njegov ide u napridak. Kad je to vidil njegov tast, grof, kaže mu: „Evo ti sad se moje blago i bogatstvo, vidim, da ti ide se k ruki, skrbi odsad za mene i za sebe. Ako buš sebi bolje, ćeš i za me!“

Sad je uvidila i njegova žena, kuliko joj je muž vridan, i prestala ga je sekirat, i tako su još puno let srićno i zadovoljno u tem grofovskem gradu živili.

Josip Mikšić.

6.

O čudnem meču.

Tako je bila jedna mati i jimala je jednega sina, bila je jako siromašna, pak je morala s tim sinom po petlji projt. I tako su oni se po petlji došli u jednu veliku lozu, i tote su seli, aš su bili jako trudni. Na to veli mati sinu: „Sinko dragi, poišći mi malo po glavi!“ On joj je poiskal i onda je njoj rekal: „Majko, poišćite vi sada meni!“ Ona je njemu poiskala i on je njoj na krilu med tem tega zaspal. Sanjalo mu se je, da je tamo na blizu u jednem hrastu čudni meč, po kojem on još more postat jako veliki gospon, grof. Kad se je probudil, pripovidal je materi za taj meč i išal ga je valje jiskat i našal ga je.

Na to su išli čez tu veliku lozu dalje se po tamnoj noći, dok nisu spazili jednu svićicu, pak su tamo išli k onoj svićici. Kad su tamo došli, vidili su, da su došli u hajdučku špilju, kadi je bila jednega grofa ćer za kuharicu. Ona jim je pripovidala, kako su ju hajduki oteli i kako jim mora sada služit, pripovidala jim je, kuliko su već ljudi hajduki pogubili, koji su tako po noći, kako sad oni, k njoj došli, pak jim zato veli: „Hajte brzo odatle, aš bi drugač i vas ubili!“ Ovaj petljar joj na to veli: „Ne bojim se ja haj-

dukov niš, ja se nadjam, da ću još i tebe oslobodit i poslat te k tvojemu otcu!“ Ni mu ona tega tila verovat, neg ga je i dalje nagovarala, da projdu odatlje.

Kad su hajduki došli i spazili ih, valje jim kažu: „Kaj vi dva ovdi jimate posla? Sad ste propali za uvik!“ Harambaša zapovida jednemu hajduku, da ih posiče obadva. Taj petljar izvadil je na to svoj meč, pak je stal sić hajduke i se je posikal, samo harambaša ostal je još malo živ. Pobral je on se te hajduke i sbacal ih je se u jednu jamu, a tega, ki je bil malo živ, bacil je najgornjega. Toj grofovoj ćeri veli on na to: „Vidiš, da sam ja učinil, kaj sam ti rekal!“ Nju odpremi on k njezinemu otcu, kako joj je obećal, a ona njemu da svoj zlatni prstanj, na kojem je bilo napisano njezino ime. Kad je on tako hajduke poubijal, a tu grofovu ćer domom odpremil, nastanil se je on sa svojum materum u toj hajdučkoj špilji. On je išal na lov na zece, a mati mu je doma kuhala. On je siromak mislil, da je se hajduke ubil, i sigurno je išal po lozi, a to je doma mu mati izvukla onega harambašu iz jame, pa ga je vračila. Toj njegovoj materi se je taj harambaša jako dopal i obećal joj, da će ju oženit, ako sinu otme on meč i njemu ga da. Kad je sin domom iz loze došal, skrila je mati uvik tega harambašu, i mislila je, kako će makar i sašundrat sina, samo da ju taj harambaša oženi, pak jedanput kaže sinu: „Sinko moj, ja sam jako obetežala, i ozdravit ću ti samo, ako se napijem mlika od medvidice! Tote blizo su medvidi, donesi mi mlika od medvidice!“ Ona je mislila, da će njega medvidi razderat, pak da će dobit ona njegov meč. Ali on je prošal i donesal joj je mlika od medvidice i još je sobum dopeljal jednega medvida. Ona to mliko ni popila, neg ga je hitila i mislila je, kako bi ga sada prevarila, pak mu je rekla: „Ja ću tebi pripravit jednu kupelj, i ti ćeš se malo okupat!“ On je njoj za volju rekal: „Hajde, majko, pa napravite, ja ću se kupat!“ Ona mu je napravila kupelj i on je svoju robu sebe svukal i vrgal svoj meč na tla. Mati njegova zela mu je brzo taj njegov meč i vrgla ga je u svoju postelj. On je valje vidil, da njegova mati zlo š njim misli, kad mu je zela meč i skrila ga, pak si misli: „Ona je sada zavridila, da ju sašundram, ali ja je itak ne ću,

ona je moja majka!“ Sad je pazil, kako će on materi svojoj taj meč zet, da ne bu ni znala. Hajde, on joj ga lipo zame, pak projde š njim i svojim medvedom opet po lozi.

Kad je on prošal, dozove ona tega hajduka, harambašu, da će mu ona dat taj meč svoga sina, ali kad projde za nj gledat u svoju postelj, vidi, da joj je već sin meč našal i zel svoj meč. Na to joj je rekal taj harambaša: „Ja vidim, da ti tvojega sina ne ćeš moć drugač sašundrat, neg da ga pošalješ u jedan vrt tu doli pod lozom, a taj vrt je vražji, da ti donese jabuk iz tega vrta Reci mu, da si jako bolna, i da ćeš sigurno umrit, ako ti tega ne donese. Iz tega vrta ne će se on više povrnit, ali će ga vragi, ali će zagriznit u jabuku i valje će mrtav past na tla!“ Ona mu je obećala, da će tako učinit i skrila ga je opet, da ga njeji sin ne vidi.

Kad je on domom došal na obed, rekla mu je ona pri obedu, da je jako bolna i da će sigurno umrit, ako joj ne donese iz tega vrta jabuk. On si je mislil: „Nije ona vridna, kad mi je meč moj tila zet, da joj pojdem po te jabuke, ali itako idem, ona mi je itak mati!“

Projde on u taj vraži vrt, u kem su bili gospodari tri vragi i najde tu jabučno drvo, pak odkine š njega jednu jabuku i vrže ju u žep, odkine drugu i zagrize u nju i valje je na tla mrtav opal. Sa je srića bila, da je sobum svojega medrida i svoj meč zel, medvid je sada polog njega sel i čuval ga je.

Došal je na to jedan stari vrag i til je tega dečka potrgat, ali s tim vragom pograbil se je medvid njegov i pričnel se je š njim metat i ubil je taj medvid tega vraga. Za jednu vuru došal je drugi vrag, pak su se opet pograbili medvid i taj vrag, i metali su se i metali i ubil je medvid i tega drugega vraga. Za jednu vuru opet došal je treti vrag, i taj se je pograbil s medvidum. Ali taj put bilo bi zlo za medvida i tega dečka, da ni izpasalo vrime otrovu i da se ni taj dečko sam digal i pomogal medvidu tega vraga ubit svojim mečum.

On je na to sa svojim medvidom prošal doma i odnesal svojoj materi onu jabuku. Njegova mati i on hajduk veselili su se, kaj ga ni tako dugo bilo, da su ga vragi ubili,

ali kad su ga iz daleka spazili, skrila je brzo ona opet tega hajduka. On je dal materi jabuku i prošal je opet u lozu, kad se najil. Sad se je ona opet razgovarala s onim hajdukom, kako ćeju ga oni sašundrat. On je doma došal iz loze jako trudan, legal je i zaspal je, a svoj meč je vrgal suza se. Vidila je to njegova mati i dozvala je valje hajduka, da mu ćeju zet meč i da ćeju ga š njim sašundrat. Taj hajduk zel je meč i dal ga je njegovoj materi i rekal joj je: „Delaj ti š njim, kaj ćeš, on je meni malo življenja ostavil, oću i ja njemu!"

Ona mu je na to oči izkopala s tim mečum i odnesla ga je pod jednu hrast u lozu i privezala ga gori noge na hrast, doli glavu na tla, pak je donesla jedan zastor mravunčine i pustila, da su ga mravunci jili. Za malo cajta došal je od te loze lugar i odvezal ga je i odpratil u špital. To je bil špital od onega grofa, od kega je bila kći pri hajduki. Ta grofova kći slala je svoju diklu saki dan tamo u špital, da nosi temu novemu špitalcu jist. Dikla mu je nosila jist prežganu juhu i on je jil dvaputa i niš ni rekal. Med tem tega doznal je, da je to špital od onega grofa, od kega je bila kći pri hajduki, i kad mu je dikla donesla tretiput juhu, vrgal je on u nju onaj prstanj, kaj mu ga je dala ta grofova kći, kad ju je od hajdukov oslobodil, i ni popil svoje juhe. Toj dikli je rekal: „Nosi ti tu juhu tvojoj frajlji nazad, u njoj je peska!" Ona je odnesla juhu i u njoj prstanj svojoj frajlji i rekla joj: „Kaj je ovo za jedan špitalac, ki prigovara našoj juhi, da je u njoj peska!" Veli joj na to frajlja: „Kak to more bit, da je u njoj peska?" Išla je ona sama mišat tu juhu i našla je onaj svoj prstanj i rekla je: „Oho, jeli to more bit, da je to onaj petljar, koj je mene oslobodil od zla, od hajdukov!" Vidila je svoje ime na tem prstanju i išla je valje š njim u špital k onemu špitalcu i upitala ga je: „Jesi li ti to, ki si one hajduke posikal i mene oslobodil?" On joj je na to odgovoril: „Jesam, jesam, puno sam od onda pretrpil, meni je moja mati oči izkopala!" Ona mu je opet rekla: „Hodi ti sada valje s manum u moju hižu, ja ću tebe sama dvorit!" Doma je ona njega obukla ka i jednega gospona i vozila se je višeput š njim na špancir.

Jedanput su se tako opet vozili suz jednu sinokošu, na koj šinokiši je bil jedan zdenčac, i po toj sinokoši je tekal jedan zec, niš ni vidil, i on se je zatekal u onaj zdenčac, triput je ubol glavu u vodu, i valje je dobro vidil i čisto je onda ravno protekal dalje po sinokoši.

Ona je to vidila i rekla je njemu: „Sad se je jedan zec, koj ni niš vidil, opral u onem zdenčacu, i prošal je odonud ravno i vidi dobro! Hajde, ću te i ja s tum vodum oprat, morebit i ti progledaš!“ Ona je sašla iz svoje kočije, pak je ubola ruku u vodu va tem zdenčacu i obrisala je njemu po oči, pak ga je upitala: „Jeli ti sad vidiš kuliko?“ On joj je odgovoril: „Vidim malo, samo mi se kakti blišći!“ Na to mu je ona drugiput smočila po oči s rukum, pak ga je opet upitala: „Jeli sad kaj bolje vidiš?“ On joj je na to odgovoril: „Vidim nikaj bolje, sad vidim kak čez jedno sito!“ Ona mu je još i tretiput smočila s rukum oči, pak ga je opet upitala: „A jeli sada bolje vidiš?“ On joj je odgovoril: „Sada skroz dobro vidim!“

Oni su se onda vozili k onoj hajdučkoj špilji, kadi je on hajduke potukal, i ni on til taj put pojt niš va onu špilju, samo su se mimo prepeljali. Pomalo su se dopeljali doma k onemu grofu i grof je bil jako vesel, kaj je taj špitalac tako brzo ozdravil i progledal. Sad je pripovidala ta grofova kći svomu otcu, kaj je to za jedan špitalac, da je to on isti, ki ju je od hajdukov oslobodil. Grof ga je jako zavoljil, i rekal mu je, da se nek on za njegovu kćer oženi, kad ju ja oslobodil. Taj dečko mu je rekal, da bi još prije ženitbe rad obavit jedan posal, i tako je prošal od njega.

Na putu je stigal jednega petljara i temu je rekal: „Daj ti meni svoju robu, a ja ću tebi za nju dat svoju!“ Taj petljar veli mu na to: „Gospone, naj se oni s manom ne špotaju, kako bi oni moju grdu robu zeli, i kako bi ja nosil njihovu gospodsku!“ Ali on mu opet kaže: „Samo ti daj svoju robu meni, ja tebi dam svoju!“ Još se ni temu petljaru to pravo verovalo, da bi gospon njemu robu dal, dok ni gospon pričnel svoju robu snimat. Kad je vidil taj petljar, da ni drugač, svuče i on svoju robu i da temu gosponu. On je obukal tu petljarsku robu, pak je išal ravno

k svojoj materi i k onemu hajduku. Dojde on tamo i kaže njim: „Dobar dan, dragi, bi l' ja pri vami služil malo?“ Njegova mati ga ni prepoznala i ni ni mislila, da je to njezin sin, zakaj je mislila, da on ne vidi, pak mu veli: „Kaj bi ti pri nami, nam ne treba sluge!“ Ali hajduk joj kaže: „Zami ga, zami, će ti pomest, vode donest i oprat sude!“ I ona je njega zela, i bil je on tamo dvi noći. Kad su oni druge noći pospali, zel je on svoj meč i ubil je najprije tega hajduka, onda je nju probudil i rekal joj je: „Dobro jutro, majko, sad si mi u rukah, sad ćeš platit sa svoja zla!“ Ona se ogleda, je l' to moguće, da je to on, a on ju odvuče samo sobom u lozu, tu ju priveže za jedan hrast, dok je taj hrast obsikal, a onda ju na vrhunac tega hrasta našpiči i projde k onoj frajlji.

Ta frajlja mu je rekla: „Kadi si tako dugo bil, ja sam tebi dobro napravila, a ti iz mene benu delaš!“ On joj je na to pokazal svoj meč, s kim mu je mati oči skopala i pripovidal joj je, kako je mater skončal. Ona je jako vesela bila, kaj se je on opet povrnil i vozili su se opet na špancir k onoj hajdučkoj špilji. Tote su se pozaključali, pak su se peljali dalje k onemu vražjemu vrtu, kadi je on tri vraga ubil, i tote su pobrali ključe od sega onega, pak su se nazad odpeljali k onemu grofu. Ta špilja hajdučka i taj vražji vrt bil je sad njihov i grof jim je još dal svoj grad i taj dečko postal je sam grof. U tem grofovskem gradu su se oni dva oženili, i ja sam tamo bila i vino sam pila i sad mi je još jezik od tega mokar.

Jela Plavan.

7.

O čudnoj tici.

Tako su bila dva brata, jedan je bil vrtljar, a drugi je bil veliki trgovac. Taj vrtljar je sijal u vrtu sakojako povrtalje, ali dohajala je jedna tica u vrt, pak mu je tila se to povrtalje popast. Došal je k njemu jedanput taj njegov brat, trgovac, tako u spominak, jel mu kako vrt nosi. On kaže, da slabo, da mu nikakova

životinja popase saku noć se povrtalje. Obeća mu taj brat, trgovac, jedna ošca, da se ta životinja ulovi. Dobije taj brat, vrtljar, ta ošca, nastavi ih i ulovila se je ta tica.

On ju je domom odnesal i metnil ju je u jednu gajbu i držal ju je u jednoj sobi. Ta tica je tako lipo popivala, da su mu ljudi davali se po sekser, koji su išli gledat i slušat tu ticu, kako popiva. Za nikuliko dan došal ga je taj njegov brat trgovac opitat, jeli je uvatil tu životinju. On mu kaže, da je, i da mu jako puno nosi ta životinja, da je to jako lipa tica, da jako lipo popiva i da mu ljudi plaćaju se po sekser, da se je naslušaju. Na to ga zaprosi taj njegov brat, da neka mu pokaže tu ticu, da vidi kakova je. On mu ju je pokazal i taj se je njegov brat nagledal nje i spazil je, da jima pod perom napisano, da koji poji njezino srdce, oće bit cesar, a koji poji njezin bubrig, temu da oće dojt saku noć sedam cekinov pod glavu. Zapita ga sada taj njegov brat, trgovac: „Bi l' mi ti otil tu ticu prodat?“ On mu na to veli: „Ja je ne bi otil sad prodat, meni puno ona nosi! A kuliko bi ti til dat novac dobre volje za nju?“ Veli mu taj brat, trgovac: „Ja bi ti dal tuliko novac za nju, kuliko bi mogli dva konja vozit!“ I tako su se pogodili, taj brat trgovac dal je tuliko novac, kuliko je obećal, a taj mu je brat vrtljar dal tu ticu.

Brat trgovac si odnesal doma ticu, i dal ju je kuharici, da mu ju pripravi za obed i da ak ju pripravi pa ak ne bi bilo njega valje doma, da mu čuva najviše srdce i bubrig. Ona mu je ticu pripravila za obed i metnila na jedan tanjir u ormar, dok on dojde.

Taj trgovac jimal je dva sina i oni su išli u školu. Iz škole su došli jako potribni i iskali su nekaj za pojist i našli su tu ticu u ormaru. Jedan sin je pojil srdce, a drugi je bubrig. Kad je otac domom došal i doznal to, srdil se je jako na nje i til ih je ubit. Oni su se otcu prosili, da se ne srdi i da jih ne tuče, da su bili jako potribni, pak da su našli tu ticu u ormaru i te dvi mrrice pojili. Ali otac je uvik mrzil na nje i nikak nisu više pri njem mogli bit. Kad su to ti dva brata vidili, spominali su se medu se: „Mi ne morêmo nikak više kod otca

bit, mi si moramo drugdi tražit življenje. Mi ćemo si saki uzet jedan nož i jednu pušku, da si u lozi mozbit kakovo zvire ubijemo i tako se branimo!“

Kaj su oni dva smislili, to su i učinili. Ponesli su si nikaj od kuće za strošak, i tako su došli u jedno selo k jednemu čoviku, di su noćili. Taj čovik dal jim je lipo večeru i krevet jim je lipo pripravil. Jutro su se ustali i otišli su. Kad je taj čovik krevet popravljal, našal je pod glavum sedam cekini i valje je trčal za njimi, da su nikaj zaboravili, da su zaboravili novac, sedam cekini. Oni su mu kazali, da mu to neka bude za kvartir, kaj su kod njega jili i noćili.

Malo za tim došli su u jednu šumu i vidili su zeca, pak su ga oteli striljat. Zec jim se je molil: „Nemojte me ubit, mladi jagari, zemite me sobum, mozbit bi vam kaj kadi valjal!“ I nisu ga oni ubili, neg su ga sobum uzeli, da naj š njimi putuje. Malo dalje sastali su lisicu, pak su oteli i nju striljat, ali i ona njim se je prosila: „Nemojte me ubit, mladi jagari, zemite me sobum, mozbit bi vam kaj kadi valjala!“ I nisu ni nje oni ubili, neg su i nju sobum uzeli, da naj š njimi putuje. Išli su opet malo dalje i sastali su divljega jelena, pak su i njega oteli striljat, ali i on njim se je prosil: „Nemojte me ubit, mladi jagari, zemite me sobum, mozbit bi vam kaj kadi valjal!“ I oni nisu ni njega ubili, neg su i njega sobum uzeli, da naj š njimi putuje. Išli su opet dalje i sastali su kurjaka, pak su i njega oteli striljat, ali i on njim se je prosil: „Nemojte me ubit, mladi jagari, zemite me sobum mozbit bi vam kaj kadi valjal!“ I oni nisu ni njega ubili, neg su i njega sobum uzeli, da naj š njimi putuje. Išli su opet dalje i sastali su tigra, pak su i njega oteli striljat, ali i on njim se je prosil: „Nemojte me ubit, mladi jagari, zemite me sobum, mozbit bi vam kaj kadi valjal!“ I oni nisu ni njega ubili, neg su i njega sobum uzeli, da naj šnjimi putuje. Išli su opet dalje i sastali su medvida, pak su i njega oteli striljat, ali i on njim se je prosil: „Nemojte me ubit, mladi jagari, zemite me sobum, mozbit bi vam kaj kadi valjal!“ I oni nisu ni njega ubili, neg su

i njega sobum uzeli, da naj š njimi putuje. Išli su opet dalje i sastali su lafa, pak su i njega oteli striljat, ali i on njim se je prosil: „Nemojte me ubit, mladi jagari, zemite me sobum mozbit bi vam kaj kadi valjal!“ I oni nisu ni njega ubili, neg su i njega sobum uzeli, da naj i on š njimi putuje.

Sabrali su oni te zvirine i išli su dalje kroz jednu šumu i došli su na jednu križanju. Tote su si razdilili tu zvirinu, sakemu pol. Na toj križanji su i sasikli saki svoj nož u jedan hrast i rekli su jedam drugemu: „Brate, koj prvi simo dojde na ovo mesto, neka zna, da kojega bu nož krvav, tega ne bu više živega!“ Na to je jedan prošal jednim putom, drugi drugim.

Taj jedan je zašal u veliku šumu i ni jimal već kaj potrošit, pak si je ubil jednega zeca. On si je oganj naložil i pekal si je zeca. On si peče tako zeca pod jednim hrastom, a jedna baba bila je na hrastu i ona veli sa hrasta: „Huh!“ tobože da joj je zima. On joj govori: „Baba, ak ti je zima, hodi se doli grijat!“ Ona mu veli na to: „Sinak, ja bi se išla grijat, al se bojim tvojega zvirja!“ On joj opet veli: „Ne će ti moje zvirje niš, hodi se slobodno grijat doli!“ Ali ona nije hotila, neg govori još na hrastu: „Huh!“ On joj na to veli opet: „Baba, ak ti je je zima, hodi se doli grijat!“ Ona mu opet veli na to: „Sinak, ja bi se išla grijat, al se bojim tvojega zvirja!“ On joj opet veli: „Ne će ti moje zvirje niš, hodi se slobodno grijat doli!“ Ali ona opet nije hotila, neg govori još na hrastu: „Huh!“ On joj na to veli i tretiput: „Baba, ak ti je zima, hodi se doli grijat“ Ona mu veli i tretiput: „Sinak, ja bi se išla grijat, al se bojim tvojega zvirja! Ako oćeš, ja ti dam tri letkinje mladice, pa udari sako zvire s timi mladicami, da se udalji od ognja i ja se pojdem k tebi grijat!“ On je uzel od nje te tri letkinje mladice i udril je sako zvirje jedanput i se to zvirje se je valje okamenilo. Sad se je šla ta baba grijat i donesla si je na ražnju žabu krastaču, pak je tu žabu pekla, dok je on pekal zeca. Dok su oni tako pekli skupa, govorila je ona njemu: „Sinak, ti buš jil moju žabu, a ja bum jila tvoga zeca!“ On njoj na to veli: „Ne buš, baba, ti moga

zeca jila, ni ja ne bum tvoje žabe!“ Veli mu ona: „Budem, sinak, budem ja jila zeca, a ti žabu!“ Triput mu je tak rekla, a on njoj triput: „Ne buš, baba, ti moga zeca jila, ni ja ne bum tvoje žabe“ Kad je on spekal zeca a ona žabu, vudrila ga je ona s tom žabom po zubi i on se je valje okamenil.

Taj drugi brat došal je u jedan varoš, i tu je na kraj varoša zašal k jednemu birtašu. U tem varošu bilo je se crno i jako žalostno i upita on tega birtaša: „Kako to, da je tak žalostno u tem varošu?“ Taj birtaš mu na to veli: „Žalostno je zato, zakaj je tu blizo jedno jezero, i u tem jezeru je jedan zmaj. Sake godine potroši taj zmaj jedno kršćenče, i sada je došlo na samega cesara ćer, da ju zmaj mora potrošit!“ Taj valje temu birtašu govori: „Bi l' ja mogal k cesaru dojt, bi li me otela straža pustit do njega?“ Veli mu birtaš: „Ja ne znam, težko!“ Taj dečko si sada misli: „Najbolje je, da ja caru napišem list!“ Kaj je smislil, to je i učinil, i šalje taj list do samega cara po lisici, ona je bila najmudrija za projt. Straža ju je pustila, mislila je, da je cucak. U tem listu je pisal caru, da jel' bi ga car k sebi pustil, aš da bi rad š njim par besid divanit, da bi on možebit mogal njegovu ćer od tega zmaja otet! Na to mu je cesar pisal, da nek dojde slobodno, i da ak bu mogal ćer otet zmaju, da mu dade svoju ćer za ženu i svoju carevinu, da u njoj vlada. On je prošal k caru i sam car je pred njega izišal, da ga straža pusti. On je cesaru, kad je pred njega došal, valje rekal: „Svitli care, ja mislim, da jesam mogućan njihovu ćer otet zmaju!“ Car je njemu na to govoril: „Ako si ikako moguć, bit ćeš za manom vladavac i car u carevini i bit ćeš muž moje ćeri!“

Valje su se spravili taj dečko i careva ći do tega zmaja, a vozil ih je u kočiji do tega jezera jedan kočijaš. Tote kod tega jezera bila je jedna kapelica, i ona se je pred tom kapelicom bogu pomolila i pomirila s bogom. Med tem tega zdigal se je iz tega jezera zmaj, da ju oće progutnit, a taj dečko kaže svojoj zvirini: „Samo oštro, sada si na zmaja!“ Sa ta zvirina skočila je na zmaja, i dok je zvirina zmaja držala, taj dečko mu je sabljum sikal glave, i sih devet

mu je odsikal. Zmaj je propal u jezero, a on je glave tega zmaja razsikal, i iz sake glave jezik iznel i u jedan je rubac sih tih devet jezikov smetal i spravil. Njoj je još rekal: „Daj ti meni svoj svileni rubac, oćemo ga na pol razkinit, pol će ga bit meni, a pol tebi, daj i zlati svoj prstanj, oćemo ga na pol razsić, pol će ga bit opet meni, a pol opet tebi!“ Ona mu je dala svoj svileni rubac i svoj zlati prstanj i on je to razpolovil, pol je od sakega njoj dal, a pol je sebi zadržal. Na to je on njoj rekal: „Sad hodi ti slobodno, ja sam jako umoran sa svojom zvirinom, ja se oću tote počinit, ja ću već dojt za tobom!“ On se je legal i zvirini svojoj je rekal, da se sad slobodno počine, samo zec, koj je najmanje delal, da nek bude na straži. To zvirje je se zaspalo, a zaspal je i zec, koj je bil na straži. Kad je taj kočijaš vidil, da su si pospali, rekal je toj cesarovoj ćeri: „Ja ću tebe sada ubit, ako mi ne prisežeš, da ne ćeš nikemu povidat, da te je taj dečko zmaju otel, neg sakemu, da sam te ja. Taj dečko nam ne će niš moć škodit, zakaj ću mu ja sad na snu glavu odsić!“ On mu je odsikal glavu i prošal je s tom cesarovom kćerjom. Sad se je medvid ustal i vidil je, da je temu njegovemu gospodaru glava odsičena. On se je zato razsrdil na zeca i bacil ga je oba tla, pak mu je rekal: „Kako si ti čuval našega gospodara, mi smo bili si umorni, pak smo zaspali, ali ti nisi niš delal, pak ti ni bilo triba spat!“ Na to mu veli zec: „Ala, medvid, nemoj me tako hitat! Ja sam vidil, kad je jagar mojoj materi nogu prebil, da je ona našla jednu travu i pritisnila si ju je na nogu, i noga joj je valje ozdravila. Ja sam si tu travu zapametil i ja ću ju najt i pritisnit ću našemu gospodaru na glavu i glava će mu se slepit skupa i ozdravit. Taj zec je to tako učinil i taj dečko se je valje ustal i bil je zdrav, kako je i prvo bil.

Kad je on tako ozdravil, projde on sa tom svojom zvirinom u taj varoš i se glih k temu birtašu. Va tem varošu delalo se je baš veliko veselje, i upital je on tega birtaša: „Kaj je to va tem varošu, sad je veliko veselje, a prvo je bila velika žalost!“ Na to mu taj birtaš govori: „To veselje je sada nastalo u tem gradu zato, zakaj je kočijaš otel zmaju cesarovu ćer, i sada oteju se oni venčat!“

On mu veli: „A bi li ja još kako mogal do cara dojt?“ Odgovori mu taj birtaš: „Težko, ne bi te otela straža pustit!“ Sada on napiše cesaru još jedan list i šalje ga po lisici. Straža je mislila, da to kakvi cucak ide i pustila ju je. On je molil cesara u tem listu, da jeli bi slobodno došal k njemu na jedan divan? Cesar mu je dozvolil, da dojde slobodno. Izašal je opet sam cesar pred njega i straža ga je pustila. Upita on cesara: „Aj svitli care, zakaj je bila prije velika žalost u tem varošu, a sada je veliko veselje?“ Car njemu odgovori: „Zato je sada u tem varošu veliko veselje, jer je kočijaš moju ćer zmaju otel, i sada oteju se oni venčat!“ Na to mu veli taj dečko: „Pa kakova je to bila zvirina taj zmaj?“ Odgovori mu car: „Jimal je devet glav i kočijaš mu jih je sih devet glav odsikal!“ Veli mu na to opet taj dečko: „Ali, svitli care, oće li to bit istina?“ Car njemu odgovori: „Oće bit istina, kad je dopeljal sih devet glav!“ Njemu taj dečko opet veli: „Molim, da mi pokažeju te glave, jeli jimaju te glave jezike!“ Car gleda te glave, a glave nimaju jezikov, i taj dečko govori caru: „Ala, svitli care, ta zvir je jimala jezike, morala bi ih jimat i sad!“ Car mu veli: „Glave te niti su jimale jezikov, nit ih jimaju!“ Taj mu dečko na to veli: „Svitli care, jimale su te glave jezike!“ On pokaže sada caru sih devet jezikov, pak mu veli: „Evo devet jezikov od tih devet glav! Jesu li te glave bile prvo u rukah onemu, koj jima jezike u rukah, ali onemu, koj jima samo glave prez jezikov?“ Car ni znal, kaj će mu na to reć, neg se je sejednako useneťil i mislil si je: „Sakako da su te glave bile prvo onemu u rukah, koj jima jezike neg onemu, koj jima glave bez jezikov!“ Dok je car tako mislil, rekal mu je taj dečko, nek kaže svojoj ćeri, da donese onaj rubac, kaj je on na pol razkinil. Car joj je rekal i ona je donesla svoju polovicu rubca, a on je iznel iz žepa svoju polovicu, pak su metnili te dvi polovice skupa i bil je cel rubac. Na to kaže on caru: „Svitli care, jel je bil kada taj rubac skupa, kaj su sada dva komada?“ Car mu odgovori: „Moguće je i istina je, da je ovo dvoje skupa bilo!“ Taj dečko veli opet caru, da nek reče svojoj ćeri, da donese onaj zlatni prstanj, kojega je on na dvoje razsikal. Car joj je rekal i

ona ga je donesla, a on je iznel svoju polovicu iz žepa, pak su složili te polovice, i on opet cara pita: „Svitli care, jel' je bilo ovo kada skupa, kaj su sada dva komada?" Cesar si misli i kaže: „Istina je, ovo je bilo jedanput skupa!" Na to mu taj dečko kaže: „Svitli care, ja sam dakle onaj bil, ki je zmaju glave odsikal, a ne njihov kočiš, i ja sam onaj, ki je njihovu ćer zmaju otel, a ne kočiš!" Sada je taj dečko caru dokazal sva svoj dogodjaj od početka, kako i zakaj je on sa svojim bratom od otca prošal, kako su on i brat zvirinu po šumi nalovili i kako mu je bila najzad glava odsičena. Car mu je to veroval i svoju je ćer pital, da jeli je to prava istina? Ći mu je rekla, da je ona prisegla, da ne smi istinu kazat, ali sada, kad je već čul celu istinu, da mu može potrdit i dopovidala mu je se tako, kako se je dogodilo i kako mu je taj dečko kazal. Kad je cesar doznal celu istinu, dal je svoju ćer temu dečku, da se š njum venča, i obećal mu je carstvo po venčanju, a kočiša je dal sašundrat.

Kad se je on venčal, til je vidit i znat, jeli mu još brat živ, pak se je vozil do one križanje, do istega onega hrasta, kadi su nože ostavili. Tote našal svoga brata nož krvav, i valje je znal, da mu brat više nije živ. Na to išal je iskat svoga brata, kadi je. Došal je u jednu šumu i našal je svoga brata kamenitega i se njegovo zvirje kamenito. I taj brat peljal je sobum svoje zvirje i on je ogladnil u šumi i on si je striljal jednega zeca, da će si ga peć. Pekal si ga je baš pod onim istim hrastom, pod kojim si je pekal i brat njegov, a na tem hrastu bila je takaj baba kak i onda, kad je njegova brata sašundrala. On peče doli, a ta baba kaže na hrastu: „Huh!" Na to joj kaže taj dečko pod hrastom kak i brat njegov: „Baba, ak ti je zima, hodi se doli grijat!" Ona mu veli na to: „Sinak, ja bi se išla grijat, al me je strah tvojega zvirja!" On joj opet veli: „Ne boj se niš, baba, samo se hodi doli grijat, moje ti zvirje ne će niš!" Ona nije hotila doli pojt, neg govori opet na hrastu: „Huh!" On njoj na to veli opet: „Baba, ak ti je zima, hodi se doli grijat!" Ona mu opet veli na to: „Sinak, ja bi se išla grijat, al me je strah tvojega zvirja!" On joj

opet veli: „Ne će ti moje zvirje niš, hodi se slobodno grijat doli!“ Ali ona opet nije hotila, neg govori još na hrastu: „Huh!“ On joj na to veli i tretiput: „Baba, ak ti je zima, hodi se doli grijat!“ Ona mu veli i tretiput: „Sinak, ja bi se išla grijat, al me strah tvojega zvirja! Ako oćeš, ja ti dam tri letkinje mladice, pa udari sako svoje zvire s timi mladicami, da se udalji od ognja, i ja se pojdem k tebi grijat!“ On je uzel od nje te tri letkinje mladice, pak je samo malo mahnil nad zvirjem svojim, da se je utišalo zvirje njegovo. Ona je mislila, da se je zvirje okamenilo, pak je sišla doli i donesla si je na ražnju žabu krastaču, pak je tu žabu pekla, dok je on pekal zeca. Dok su oni tako skupa pekli, govorila je ona i njemu: „Sinak, ti buš jil moju žabu, a ja bum tvoga zeca!“ On njoj na to veli: „Ne buš, baba, ti moga zeca jila ni ja ne bum tvoje žabe!“ Veli mu ona: „Budem, sinak, budem ja jila zeca, a ti žabu!“ Na to joj je on opet rekal: „Ne buš, baba, ti moga zeca jila ni ja ne bum tvoje žabe!“ Ona mu je opet rekla: „Budem, sinak, budem ja jila zeca, a ti žabu!“ On joj na to tretiput niš više ni rekal, neg je lipo, kad je bil zec na vredoma pečen, zafućnil svojemu zvirju, da se ustane i kazal mu je, da tu babu dotlje gaze, dok ju zaduše. Ona se pod tim zvirjem joče: „Joj meni, sinak, brani me!“ Veli joj on: „Ne ću te, baba, branit, dokgod mi ne poviš, kako bi se moj brat oživil i njegovo zvirje!“ Veli mu ona na to: „Joj, sinak, ja tega ne znam!“ Veli joj on: „Znaš, baba, samo mi brzo povi!“ Kad je vidila ona, da ni drugač, da njemu tri letkinje mladice i veli mu: „Udri s timi mladicami svojega brata triput i sako zvire dvaput i se će ti se oživit!“ On je udril š njimi brata triput, a sako zvire dvaput, i se se je oživilo, brat njegov i zvirje njegovo.

Na to su se obadva brata digla i prošli odtuda k onemu cesaru. Taj jedan brat, koj je zel cesarevu ćer, ostal je cesar, a temu drugemu tilo je saku noć dojt pod glavu sedam cekinov, i tako su srićno i dobro živili se do svoje smrti.

Marko Luke stariji.

8.

O mesarskem ditiću i cesarovoj kćeri.

Tako je bil jedan gospon i jimal je jednega sina. Tega sina dal je on vučit mesariju i vučil se je taj dečko tri pune godine, dok se je mesariju izvučil. Kad se je u te tri godine izvučil, moral je projt po landranju i otac mu je moral dat tri stotine na put. Otac ga je od puta odgovaral, al on je otcu rekal: „Tata, ja po svitu moram projt, ja ne ću doma bit nikakor!“ Na to mu veli otac: „Ti moreš i doma mesarit, tebi ni sila nikamor projt! Ja ću ti dat novac pak doma mesari!“ Ali on veli otcu opet: „Ja ne ću nikakor doma ostat, neg ću projt po svitu učit se pameti ako ne mesarije!“ I tako projde s onih tri stotine novac, kaj mu ih je otac dal.

Petnajst dan ide, niš ne more najt, na priliku, di bi mogal jist al prenoćit, dok ne dojde do jedne kuće. Dojde u tu kuću i tu si je zel za petnajst dan stroška, pak je prošal dalje. Išal je on dvajset i četiri vure opet dalje, dok ni zašal u jednu šumu. Po toj šumi išal je četrnajst dan i nigdir ni nikega vidil ni čul, a išal je dan i noć i niš ni spal. Petnajsti dan u večer, baš kad je sunce zahajalo, dojde on do jednega velikega panja. U toj šumi bilo je strašno škuro i njemu se je drimalo strašno, u to se on ogleda k temu panju, i upetil je oganj sa zelenim plamnum. Mislil si je: „Fala bogu, tote je itak negdo, kad oganj gori! Idem ja tamo, da si počinem već jedanput svoje trudno telo!“ Došal je k temu ognju, tote sidi jedan starac, i on reče temu starcu: „Dobar večer, stari!“ Veli mu taj starac: „Bog daj, sinko, a kamo ti ideš i kakav gšeft ti goniš, da ti sad tuda ideš?“ Taj stari je dobro znal se njegove pute, trude i mišljenja, jer je to bil sam bog, fala mu budi, dika i čast. I dok si je taj dečko premišljeval, kaj bi na to rekal, kaže mu bog: „Sinko, ja znam dobro se tvoje pute, trude i mišljenja. Ti jimaš još za it dvanajst dan po toj šumi. Ovdi kod mene je ovaj oganj od mala do mala, ovdi noćit ne moreš, neg ti hodi dalje svojim putem. Još ću ti i to kazat, da je ona kuća, do koje buš prve došal, hajdučka kuća. Kojgod ovuda ide, sakega ti hajduki sašun-

draju, ali ja ću tebi dat jednu sviralu i dva anjgela, ki te budu čuvali, i ti anjgeli budu se stvorili kot' cucki. Kad ti pojdeš u hižu ali kamo drugamo uvik pusti i nje za sobum. Ako ti se trefi, da koj ostane vani, zasviri na sviralu i on će valje dojt u hižu. Kad budu tili tebe hajduki sašundrat, ti jim samo reci, da podraplju hajduke!"

Tako projde taj dečko od tega starca i dojde do te kuće u večer u deset sati. Zajde u nutra, a nutri ni bilo nikega nego jedna stara baba, njihova kuharica, koja njim je baš večeru rihtala. Veli on njoj, kad u hižu dojde: „Dobar večer, majko, hoćete jimat meni kadigod konak dat?" Na to mu veli ta stara: „Ja ću ti dat konak, al ćeš tote sgubit glavu! Ovdi su sami hajduki, kad dojdu na večer, oni te te sašundrat, a oni te dojt oko dvanajst vur!" On joj veli: „Ne bojte se, majko, vi za mene niš, neg vi mene samo sakrijte digod!" Pita na to ona njega: „Hoćeš kajgod jist?" Kaže joj on: „Hoću, hajde dajte mi kajgod, ako jimate kaj!" Ona je njemu dala župe i govedine i kruha mu je donesla. Kad se je najil, vrgla je njega u kut za peć, obmetala ga je sa sakojakimi cunjami i kukmi, i metnila je na njega naćve, u kojih se kruh misi, pak mu je rekla: „Sada muči, nemoj ni zakašljat, jer bu te harambaša drugač zaćutil, a ja ću tebe i onda, kad bi te zaćutil, zagovarat, da te ni ovdi, samo ako bum ikak mogla. Ali ja bi itak najvolila, da projdeš, mlad si, ne bi rad, da pogubiš glavu; ali kad ne ćeš drugač, kaj ću ti ja!" Kaže joj on: „Ne bojte se, majko, vi niš za mene, ne bum ja izgubil glave!" Legne on tako za peć i spava po malo, pravo nije spaval, neg si je uvik premišljaval, kako će to njemu izpast, kad dojdeju hajduki u kuću. Ti dva cucki bili su uvik polog njega pod posteljum.

U dvanajst vur u noći dojdu ti hajduci i kažu: „Daj, bako, večeru na stol, mi smo došli!" Oni odmah posidaju oko stola, njih dvanajst, i ona jih mora dvorit. Spekla jim je jednega prasca i jednega janjca, i donesla jim je na stol celu jed nu i drugu pečenku i dva škafa vina. Odmah oni pričneju jist i pit onako po rabarski, i odmah kaže harambaša: „Čuješ, bako, ti jimaš nekega pod krovom!" Ona mu odgovori: „Nimam nikega!" Tajila ga je. On joj

opet veli: „Muči, bako, povij za njega, jer ti ja budem odsikal tvoju glavu na misto njegove!“ Tako ju on pita po tri rede, i ona njega uvik taji, na četrtiput kaže, jer bi joj on glavu odsikal. Veli mu ona: „To je jedan siromak, putnik, prosil me je, da bi rad ovdi noćevat, ja sam ga vrgla za peć, obmetala cunjami i kukmi i poklopila naćvami. Ono vam je, delajte si sad š njim kaj oćete, ja sam vam povidala!“

Ide odmah harambaša tamo, zdigne te naćve, pak kaže temu dečku: „Čuješ, dečko, hodi k nam na večeru!“ Kaže mu na to on: „Fala lipo, ja ne morem, da večeram!“ Itak je bil u strahu polog sih tih dvih čuvarov, da morebit će izgubit glavu. Ali harambaša ni mu dal drugač mira, moral je it k njim sest za stol, i nudili su ga jist, njih sih dvanajst, da neka ji, da jima dost! On nije mogal nikako jist, jerbo ga je bilo jako strah, zabignilo mu je bilo se jilo. Kad su ga već jako nudili, itak si je zagrabil jedno dvaput i zel si je jedno dva komadića pečenke, al mu nije moglo od straha u vrat prohadjat. Kad je harambaša vidil, da on niš ne ji, kaže mu on: „Ti samo ji, jimam ja čim nahranit siromaka i bogataša! Sad ji, onda ti idem ja kazat, kaj ja se jimam. Ja jimam sakojakega mesa i sakojakih novac Ja ti bum se pokazal, bumo vidili, jeli jimam ja više ali tvoj tata!“

Sad se je stoprom taj dečko i ustrašil, i za malo cajta sdignil se je harambaša iza stola i kazal je njemu: „Ajde, dečko idemo mi dva gledat mojega imetka!“ Projdu tako oni, dopelja on njega u prvi podrum, tote je bilo samo meso bravsko, preko petdeset glav zaklanih. Tote ga upita harambaša: „Jeli jima tvoj tata tuliko takovega mesa?“ Odgovori njemu taj dečko, „Nima!“ Idu oni dalje u drugi podrum, tote je bilo samo slaninsko meso, preko petdeset glav zaklanih. Tote ga opet upita harambaša: „Jeli jima tvoj tata tuliko takovega mesa?“ Odgovori njemu opet taj dečko: „Nima!“ Idu oni dalje u treći podrum, tote je bilo samo govedsko meso, preko petdeset glav zaklanih. Tote ga opet upita harambaša: „Jeli jima tvoj tata tuliko takovega mesa?“ Odgovori njemu taj dečko: „Nima moj tata ni takovega mesa tuliko!“ Vodi ga harambaša opet dalje

u četrti podrum, di su bili novci na četiri talje pregradjeni. U prvem talju je bilo srebro, se sami sekseri, u drugem je bil kufar, u trećem zlato, a u četrtem banke. U sakem talju je bil velik kup, i za saki kup pita harambaša tega dečka: „Jeli jima tvoj tata tuliko takovih novac?“ i za saki kup kaže mu taj dečko: „Nima tuliko moj tata takovih novac!“ Vodi opet njega dalje harambaša u peti podrum, ki je pun samega kršćanskega mesa, i tote veli taj harambaša temu dečku: „Vidiš, kojgod u taj podrum dojde izvan nas hajdukov, ne izajde više nikad van, a tako ne ćeš ni ti!“ Kad je vidil taj dečko, da ga kani tote harambaša sašundrat, zamolil ga je: „Dopustite mi, prosim vas, da još jedanput prije zasvirim na ovu moju sviralu nego mi glavu odsičete ili prije nego me ubijete iz svoje kubure!“ Promislil si je taj harambaša, pak mu je dopušćal: „Hajde dobro, pak zasviri!“ On je zasviril, i došli su odmah ti dva cucki, i samo jih je pušćal u nutra, pak njim je kazal: „Držte ga!“ i odmah su ga podrapali na male cimpotine.

Onim drugim hajdukom vidilo se dug cajt, da ga ni, i divaniju se: Sakega je til prvo sašundrat brzo, kako da ne more ovega!“ Ide jedan hajduk gledat, kaj oni delaju u podrumu. Taj hajduk je odškuljil malo vrata i zašal u taj podrum, a taj dečko odmah kaže tim cuckom: „Držte ga!“ Oni su ga odmah pograbili i podrapali na male cimpotine. Tako se je sih jedanajst hajdukov izbrojilo, si su u tem podrumu poginili. Ti cucki su se hajduke na male cimpotine podrapali, samo nisu harambaši glave, i počela je ta glava vikat i zvat te druge. Taj dečko izašal je na to van pred vrata i slušal je, kaj oće ta glava sada divanit. Misli si on: „Vidil sam, da je sva podrapan, škodit mi ne more niš, ali kaj to more bit novega?“ Nije ta glava mogla dozvat nijednega hajduka, kad su bili i oni si sašudrati. Na to zove ta glava onu staru babu, a taj se dečko izvan ozivlje: „Kaj ćeš?“ Veli mu on: „Donesi mi one masti iz ladice, s kojom se čovik namaže, kad je sva sasičen, da postane opet cel!“ Kaže taj dečko toj glavi: „U kem mestu stoji, morebit je je i kajgod još i više?“ Veli mu ta glava: „Jesu je četiri lonci u ormaru u hiži, di jidemo. Kad odpreš vrata od ormara, pazi, da ne uzmeš onu

prvu mast, koju spaziš, jer to ti je ona mast, s kojum ako kadi kaj namažeš, ali stolac ali kamen, pak ako se onda ki na ono mesto sede, ne more se više nikad dignit od onuda!“ Misli si taj dečko: „Dobro da si mi povidal, to će morebit meni tribat, baba će mi povidat, di je ona druga mast i ja ću si uzet jedne i druge poništo!“ Onda je on poslal u nutra ta dva cucka, da izdrapaju tu glavu, i oni su ju izdrapali se na male cimpotine i saki komadić, kigod je samo malo veći bil, da nebi ta glava više zvala za mast i da se ne bi harambaša opet oživil.

Na to ide k babi i reče joj: „Čuješ, bako, ja sam sašundral se tvoje hajduke, sad ću i tebe!“ Počne se baba plakat: „Nemoj ti mene sašundrat, mi imamo čim živit obadva, mi imamo mesa, mi imamo sega imetka, mi imamo četire kupa novac, mi moremo dakle dobro živit. Ako ti mene na priliku ne ćeš uzet za ženu svoju, ti mene ne moraš uzet, dopeljaj ti sebi slobodno svojega para, odkuda ćeš, samo mene nemoj sašundrat!“ On joj na to kaže: „Ja ću si uzet novac, kuliko mi bu triba na put, ja tu ostat ne ću, a ti živi, bako, kako oćeš, samo ti meni daj one masti, s kojom se čovik namaže, kad je sva sasičen, da postane opet cel, i one mi daj masti, s kojom ako se kadi kaj namaže, ali stolac ali kamen, pak ako se onda ki na ono mesto sede, ne more se više nigdar dignit odonuda. Drugo ja ne ću nikaj od tebe tražit!“ Ona mu brzo donese se kaj je til, i on si je uzel se to i prošal je dalje.

Išal je on još punih dvanajst dan i došal je trinajsti dan u jedan varoš, i tu u tem varošu bilo je se žalostno, se je bilo pozatvorito, po sih kućah okna i vrata. U tem varošu prebival je car. Mislil si je on: „Kaj je to, da je u tem varošu se zatvorito, da su po sih kućah zatvorita okna i vrata i da ni nigdir nikega kršćenega duha vidit!“ Zajde on u jednu kafanu i pita on: „Kaj je to, da je u tem varošu se pozatvorito?“ Na to mu odgovori taj kafanar u kafani: „To je se tako pozatvorito u tem gradu jer je danas u njem velika tuga i žalost. Ovdi u tem gradu, pobira desetinu od ljudi zmaj, saki deseti je njegov. Danas pak bude morala it za desetinu zmaju našega cara ći, nju, princezu, bude danas baš vozil zmaju jedan ciganj, i zato

je u gradu tulika žalost i tuga!“ Pita on tega kafanara: „U koje se vrime prati careva ći, kadi i kada izhadja van zmaj, da si uzimlje desetinu?“ Na to mu odgovori taj kafanar: „Carevu ćer će ciganj odpratit okol deset i pol vur, a zmaj izhadja okol jedanajste vure u jutro, a izhadja van tu doli kod jedne ćuprije!“

Kad mu je taj kafanar pokazal mesto, di zmaj izhadja, nije više nikemu nikaj govoril, neg si je zazval jist i pit. Kad se je najil i napil, gledal je on, da dojde jedno pol vure prije na to mesto nego dopelje ciganj carevu ćer. I došal je jedno pol vure prije na ono mesto. Tamo je vidil tri kamenite stolce, jednega za zmaja, jednega za carevu ćer, i jednega za ciganja. Namaže on onaj stolac, koj je bil za zmaja s onum mašćum, s kojom ako se kadi kaj namaže, pak ako se ondi ki na ono mesto sede, ne more se više nigdar dignit odonuda. On sam se je sel na drugi stolac i pazi, će l' brže taj ciganj tu princezu dopeljat! Upeti on odmah na to kola na jedno četiri sto koraki na jednem okretu, odkud je mogal i ciganj upetit to mesto, kamo se to zmaju prati. Ciganj se ni ufal dopeljat tu princezu skroz do mesta, neg ju je samo izvrnil iz kol na tem okretu i rekal joj je: Tašunto, sad hodi dolika i sedi se na svoj stolac i čekaj, dok zmaj dojde.

Ona sirota ide plačuć i nosi u ruki svilan rubac. Upetil je ju taj isti, koj je namazal zmaju stolac, da ide ona k njemu, i izajde on valje pred nju i stane ju batrit: „Ne moj se plakat, ja ću sad s tobum sidit!“ Kad su došli do tega mesta, sel je on na tega prvega, ona na drugega, a tega tretega namazanega ostavili su zmaju. Razgovaraju se oni dva, dok ta vura dojde, da zmaj izajde, a on nju batri s mirom, da se nek ne boji! O jedanajsti vuri izašal je zmaj i sel se na svoj kameniti stolac, koj je u kamenu uduben bil. Pričneju se ti si tri skupa divanit i divaniju se do one vure, kad zmaj pobira svoju desetinu. Kad ta vura, dvanajsta, dojde, pričneju se ti dva zmaj i taj dečko karat. Ovaj dečko kaže, da je ne da, a zmaj se diže, da će je uzet, a dignit se ne more. Na to mu taj dečko veli: „Sad ne buš išal nikamor priko moje volje!“ Kad su zmaju njegove vure iztekle, uzel je on klajbas i

pero i dal je temu dečku podpis, da ne bu već od kršćanskega mesa desetine bral, ako ga kako digne od tega kamenitega stolca. Taj dečko rekal je sablji svojoj: „Odsici mu pol stražnjice!“ I sablja mu je odsikla, jerbo se drugač ni mogal dignit. Zmaj se je valje dignil i skočil je u morje, i se morje se je od njega zakalilo. Kad je zmaj prošal, govori taj dečko carovoj ćeri: „Sada, ti draga moja, odi kući, a ja idem dalje!“ Dok joj je on to govoril, upetil je on na njoj svilenu maramu i zlatni prsten, i uzel je tu maramu i taj prsten š nje, razrizal je na dvoje i maramu i prsten, pak joj govori: „Spravi si tu polovicu prstena i tu polovicu marame, jer tvoj ti je otac govoril, da bi te oženil s onim, koj bi te odkupil. Ako bi se kakov magarac našal, da bi te strašil, da te je on odkupil i da ga moraš zato zet, pokaži otcu to znamenje i moli otca i matere dan po dan do godine dana, da zategnu s ženitbom, pak ako mene ne bu do godine dana ili onaj dan po godini, onda se ti ženi za kega oćeš!“

Tako je krenil taj dečko na jednu stran svita, a careva ći na drugu. Onaj ciganj, koj ju je dopratil, pazil je med tim tega dobro iza okreta, će l' ona ostat živa. Kad vidi ciganj, da ona ide, pričeka ju s koli, dopelja ju malo za okret jedan i ondak joj on kaže, da će ju on ubit, ako ona ne kaže pred svojim tatetom, da ju je on odkupil. Ona mu veli: „Kad je tako, onda ću reć!“ Misli si ona: ‚Ciganj bi sbilja mogal mene ubit, pak kaj bi meni bilo hasan, da me je onaj odkupil. Ja ću rajše i njega uzet nego poginit. Ali ja budem itak odgadjala ženitbu, dok dojde ona svidočba, onaj prsten i rubac od onega, koj je mene odkupil. Kad on dojde, onda ćemo mi dva drugač divanit!“ Tako si misli ona i ni mu se tila nikako pravo zavezat. Na to joj ciganj kaže: „Tašunto, ne ću, ti bi mene prevarila, ja ću tebe ubit, ako ne prisežeš pred menom, da ćeš reć otcu, da te ni nigdor drugi odkupil od zmaja neg ja i da nimaš od nikega nikakovega znaka!“ Ona mu se je prisegla, i on joj je onda veroval, da će ga zet.

Voze se oni tako doma, a pred nje izajdu veselo njezin otac i mati, kad su upetili, da ide ona natrag. Čudno jim se je vidilo, da je ona došla nazad, kad je uvik sak-

til tamo poginit, kad je zmaj til sakega uzet. Na to jim ciganj kaže: „Ta gospone, vidiju, da sam ju ja odkupil, oćeju ju sada meni dat?“ Na to mu car kaže: „Ja ću ti ju dat odmah, kad si ju ti odkupil, nikaj meni ni zato kaj si ti ciganj. Ja te jimam čim opravit i polog moga imetka ti buš gospodin!“ Ta mlada princeza ni tila povidat ni otcu ni materi do je nju odkupil, neg se je samo uvik strašno plakala, a ciganj je uvik strašno navaljival, da idu odmah na venčanje. Ona se plače i prosi otca: „Dragi tata, nemoj me strašit tuliko i počekaj još bar jedno misec dan s venčanjem, da se ja još malo nanosim divojačke glave!“ Otac bi ju strašno rada venčal i strašno ju je silil, da nek uzme tega ciganja, samo zato kaj je ona živa ostala, al itak ju je još počekal misec dan. Kad je izašlo misec dan, opet ciganj navaljuje, da idu na venčanje, a ona je opet plakala i prosila otca, da ju neka još za tri misece pušća, da bi se rada nanosit divojačke glave. Privoljil je otac k temu, da je opet odpušćal, a ciganj je s mirom zavrazil, da on drugač ne će, nego da idu odmah na venčanje. Veli car ciganju: „Počekaj još malo, uteć ti ne će, kad bi se moja ći rada divojačkum glavum razveselit!“ Na to mu veli ciganj: „Tašunto, neka bude!“ I tako ostane opet nadalje. Kad su izašli ti tri miseci, veli ciganj caru: „Ta, gospone, neka rečeju svojoj ćeri, da idemo na venčanje, ja drugač ne ću, ja već dost dugo čekam!“ I navaliju otac i ciganj na tu princezu, da nek ide na venčanje, a ona je opet plakala i prosila, da nek još počekaju. I tako je odbijala uvik, dok je izteklo leto dan. Kad je bilo baš leto dan, ciganj ni til više nikako mirovat, neg da idu na venčanje. Ona opet veli otcu: „Čekaj još, dragi tata, i kaži ciganju, da naj počeka makar do jutri!“ A to je bilo baš onaj dan po leto danu. U jutro drugega dana nije još bilo tega sa svilenom maramom i zlatnim prstenom, pak zato govori otcu: „Počekaj još do poldne!“ Kad je ostalo venčanje do pol dan, ostalo je i po pol dan opet do drugega dana.

Taj isti večer došal je onaj sa svilenom maramom i zlatnim prstenom, koj je nju odkupil. Zašal je on u kafanu, u koj je bil i pred leto dan, pak je tamo jil i pil i pita on tega kafanara: „Kaj je to, da je takovo veselje danas

u tem varošu? Ja sam bil pred leto i jedan dan ovdi, pak je bilo se tužno, da ni bilo vidit nigdir nikega vani, a danas je se veselo, na sakem oknu stoje tri zastave!“ Kaže njemu na to taj kafanar: „Danas će se venčat ta princeza, koja bi bila morala it za desetinu taj isti dan pred leto dan, kad ste vi bili tu!“ Veli mu on: „Ha, dobro, znam ja, koja je to!“

Med tim tega sabrali su se kod cara u gradu svati, pak su jili i pili, a taj dečko napisal je jedan list toj princezi, koju je on odkupil i poslal joj je po jednem cucku svojem, koji su i onda bili polog, kad je nju odkupil. Dojde taj cucak do vrat, di su se svati gostili, i nosi pismo u gubici. On se popne na vrata i s capum potukeće. Kažu ti svati i gospoda: „Herajn!“ Opet cucak potukeće i onda su mu oni sami otvorili vrata. Dojde on u nutra i pojde proti sredini stola, di je ona sidila i nikemu ni dal taj list, skočil je gori na klup stražnjimi nogami a sprednjimi na stol. Prime ona iz njegove gubice taj list i prečita ga. On joj je va tem pismu oglasil, da mu nek pošalje svoga pirnega kruha, jer da je on jako gladan. Kad je ona pismo prečitala, kaže: „Dragi moji svati i gospoda, najprije molim mojega tatu i mamu, a potlje sih vas drugih, da me pustite još jedanput prepeljat se gradom u mojoj kočiji, ja bi se još strašno rada pokazat gradu svojum divojačkum glavum!“ I si su joj dozvoljili, samo ciganj ni. Na to mu kaže jedan gospodin: „Kaj je tebi težko tote sidit na dvanajstih vanjkuših, nek se ona prepelja, kad jima volju!“ Veli ciganj: „E, gospodo moja, kad ste si zadovoljni, pak nek ide!“

Kočiš joj je odmah išal zapregat konje, a ona je pripravila tri kable vina i jedan pun salvet mesa i kruha za onega, koj joj je pisal i koj ju je oslobodil. Na to je zašla u svoju kočiju i vozila se je okolo po varošu, dok je došla do te kafane, odkuda je on njoj pisal. Kad ju je on upetil, izašal je odmah on k njoj u kočiju i ostavil je još u kafani vina, kuglova i sakojakih priprava za deset forinti vridnosti.

Na to voziju se oni opet u njezin grad, di je bila ta svatba. Kad oni dojdeju u dvor, kaže on: „Dobar večer,

moja gospodo i svatovi, vi ženite, ali oženit ne ćete!" Ta je princeza bila strašno vesela. Ciganju se odmah nečvo činilo, kaj je to da je ona tako vesela, a dosad se je uvik samo plakala. Taj dečko izname valje svoju polovicu svilne marame i svoju polovicu zlatnega prstena, pak govori toj princezi pred som gospodom i svatovi: „Ajde, drago moje, daj i ti onu svoju polovicu marame i prstena, da se izkaže, ki je kega odkupil!" Donesla je ona svoju polovicu marame i pritisnila svoju polovicu njegovoj, a on pita: „Gospodo moja, kaj bi vi rekli, jeli bilo ovo kada skupa?" Si mu na to kažu: „Istina je, to je bilo skupa!" Kad to oni kažu, već je izpod ciganja jedan vanjkuš izpal se od straha. Ona je išla i donesla je svoju polovicu prstena i pritisnila ju je njegovoj, a on pita: „Gospodo moja, kaj bi vi rekli, jeli bilo ovo kada skupa?" Si mu na to opet kažu: „Istina je, to je bilo skupa!" Kad to oni kažu, već je izpod ciganja drugi vanjkuš izpal se od straha. Na to on pita opet: „Gospodo moja, kaj bi onaj bil vridan, koj laže?" Ta druga gospoda kažu: „Najbolje bi ga bilo obisit!" Kad su oni to rekli, već je izpod ciganja izpal treti vanjkuš se od straha. Pita taj isti dečko samega ciganja: „Kaj bi s onim vredno bilo učinit, koj laže?" Veli mu na to ciganj: „Nikaj ne bi bilo bolje neg zet jednu vožicu od tri kupleniki i odnest ju tamo kovaču, neka pozabije čavle va nju okolo na okolo, pak takovega, ki laže, nutra zabrtvit i s največega jednega briga odpravit u jarak!" Na to taj dečko ustane i kaže: „Gospodo moja, evo ovaj ciganj je lagal, jer je on rekal, da je on ovu princezu odkupil, a on je ni, neg sam ju ja!" Taj ciganj je jimal pod sobum dvanajst vanjkuši, a kad mu je rekal ovaj, da je lagal, nije jimal već nijednega, si su mu izpali od straha. Na to mu kaže jedan od gospode: „Di su vanjkuši izpod tebe, na kojih si sidil?" pak se okrene k drugoj gospodi i kaže: „I sbilja da on laže, kad je od straha izgubil se vanjkuše izpod sebe. I svidočba, taj prsten i ta marama, je dobro izkazala, da on laže!" Kaže ciganju taj isti, koj je tu pricezu odkupil: „Ajde ti iza stola sada van, a ja idem sidit tu za stol sa ovom mladom princezom!" Na to ona kaže otcu: „Evo, tata, sada vidiš, zakaj sam ja odbijala venčanje se dan po

dan i misec po misec, dok je izpasalo leto dan. Ja sam prisegla ovemu ciganju, da ne ću pravega reć, ki me je odkupil, i nisam ga rekla, ali sada je došal on sam i javil je se on sam.

Car valje dade zapovid slugam, da priskrbe vožicu sa čavli okovanu iz nutra i da odpeljaju ciganja s tom vožicom na jedan veliki brig i da ga zabrtve nutar, pak ga odprave u jedan jarak. Ciganj počne prosit: „Tašunto, nisam ja kriv!“ Sluge ga samo pograbiju i učine se, kako jim je dal car zapovid. Sa gospoda su išla gledat, kako su ga sluge odpravili u taj jarak. Kad su domom došli, gostili su se opet, a drugi dan išla je ta princeza s tim dečkom na venčanje, pak mu veli: „Kako bi ja ciganja zela, a odkupil me ni, kad ja morem dobit drugega pravega čovika, koj je još i gospodskega roda!“

Tako su se ti dva venčali i on je postal car, kad je stari car umrl, a ona carica i živili su puno let srećno i zadovoljno.

Josip Mikšić.

9.

O zločestem popu i njegovoj dobroj sestrični.

Tako je bila jedna mati i jimala je jednu ćer i jednega brata popa. Ta mati je dala tu svoju ćer za diklu svojemu bratu popu. Kad je ona tila večer temu svomu vujcu popu postelje delat, uvik je on od nje nikaj tražil, kaj mu ona ni smila dat. Ona se njemu ni dala nigdar uverit i govorila mu, da se boji od ljudi sramote a od boga grihote. Na to je jedanput došla k njim njegova sestra, a njezina mati, i on govori njoj: „Čuješ, sestra moja, tvoja ći meni veliku sramotu dela, ovdi dohajaju popi i druga gospoda i ona pogni oči daje. Mi ćemo ju dat sašundrat, njezin brat je dobar jagar i nek ju on ubije!“ Na to mu veli njezina mati: „Kad je temu tako, onda slobodno!“ Taj pop veli valje njezinemu bratu: „Hodi tamo kakovih trideset koraki, izkopaj jednu gliboku lomaču i va nju trnja najari, pak pusti sestru svoju pred sebum kakovih deset

koraki i striljaj ju, pak ju onda hiti u tu lomaču i sažgi ju!"

Odmah izpelje za tim pop tu svoju diklu i preda ju bratu njezinemu, da ju ubije. Ona je išla pred bratom svojim i rekla je njemu: „Brate moj, pusti mene na deset koraki pred sebum, ali me nemoj ubit. Ja ću projt u šumu, da me nikad ne bu vidilo ni oko tvoje niti moga vujca niti moje matere!" On joj se je smiloval i pustil ju je živu, pak je zapalil praznu lomaču, a taj njezin vujac i mati mislili su, da je ona izgorila.

Ona je prošla u šumu i u šumi je bila tako dugo, da joj je već se mašina po obrazu pala kak i po panju. I jedanput je tako išal car i carov sin u lov i carov sin je nju našal, pak je odmah otcu rekal: „Tata moj mili i dragi, kaj sam ja to ulovil!" Veli mu na to njegov tata: „Zamimo to sebum kajgod je, i vodimo domom!" Kad su ju dopeljali domom, vrgli su ju u štalu med blago. Oni nisu znali, jeli to nima ali kršćanska stvar, pak su joj vrgli preda nju u jasli strnišća i koricu kruha. I ona je čez noć sama sebum divanila: „Mili bože i mila Marija, ja nisam nima stvar, da bi strnišće jila, već ja jesam kršćanšća stvar, da bi kruh jila!" To čuje cesarov sluga i pojde k caru i govori caru: „Gospodine, njihova lovina sama divani, da ona ni nima stvar, da bi strnišće jila, neg da je kršćanska stvar, da bi kruh jila!" Na to mu car veli: „Dopeljaj mi ju u dvor moj, da ju vidim!"

Dopelje ju sluga, ali ona je još uvik ista bila, kavova je bila, kad su je dopeljali. Car joj je na to dal jednega štumadljina, ki ju je saki dan pral žajfom i redil. Kad je spasalo leto dan, ona je bila tak lipa kak jedna frajlja. Na to veli carov sin tati svomu: „Tata moj mili i dragi, ja sam si ju ulovil i ja ju bum zel za ljubu svoju!" Odgovori mu otac: „Slobodno, sinko, ti si si ju ulovil i ti si ju uzmi!" Samemu caru se je dopala, kako je lipa bila. I oni su se skupa poručili i prije leto dan dite dobili. Na to je on moral u vojsku projt i kad je od nje odhajal, rekal joj je: „Kad bude dite pol leta staro, prosi tateta moga četiri konje i kočiju i dojdi s ditetom k meni. Ja ti budem pisal, u kem varošu budem!" I s tim projde.

Kad je pol leta to dite staro bilo, onda je ona rekla tati njegovemu: „Tata moj mili, da bi oni meni učinili, kaj bi ja njih prosila, da bi oni meni dali četiri konje i kočiju, ja bi svoga muža pohodila!“ On joj odgovori: „Ja ću ti dat pak i ja idem s tebom, da ti se ne bi kaj pripetilo!“ Na to mu ona veli: Ja se ufam, da mi se ne će niš pripetit. Ne triba, tata mili, ja idem sama!“ Hajd pustil joj je on samoj it, ali dal joj je na put slugu svojega i četiri stotine za strošak.

Ona je išla jedan cajt s tim slugom, ali i taj sluga tražil je na putu nikaj od nje; kaj mu ona ni smila dat, i sprosila ga, da bar počeka, dok dojdu do jednega leskovega grma. Kad su došli do prvega leskovega grma, rekla mu je ona: „Ajde mi odkinit jednu leskovu mladicu, da ću jimat ditetu za lucanj, i onda ću ti dat, kaj išćeš!“ Dok je on prošal po leskovu mladicu, popala je ona konje za vojke, potirala ih i prošla je dalje, a njega ostavila. Sad si on misli: „Bože moj, kamo ću ja sad? Za njom, ne znam, kamo bi išal, a nazad me je strah!“

Kad je ona došla do tega varoša, kadi je bil taj gospon njezin, došla je do jedne jako siromašne hiže, va koj hiži je bila samo jedna stara ženska. Tu je ona ustavila svoje konje i sašla je s kol i zazvala je tu žensku k sebi, pak joj govori: „Na te vam, ženska, ovo dite moje do osam dan, i vežte mi konje u štalu svoju, evo vam dvi stotine, zimljite zato hranu ditetu momu i konjem mojim!“ Na to je ona u varoš prošla i kupila si je oficirsku opravu i va nju se oblikla. Kad je tila oficire sastat, kako su oni njoj salutirali, tako je i ona njim. Kad je poldan došal, išli su oficiri k obedu u jednu kafanu, a med njimi i njezin muž i ona š njimi. Tu su si posidali okal stola, obedvali su i med sobom su razgovor jimali. Kad su se naobedvali, zapušili su cigare i onda ona na to govori: „Ćemo si si redom pripovisti pripovidat!“

Pričeli su valje si od kraja pripovidat, a kad je na nju red došal za pripovidat, onda je ona pričela: „Sad si mučite, nijedan mi nima riči progovorit, dok bum ja svoju pripovist pripovidal. Tako je jimala jedna mati ćer svoju i ona ju je dala u službu bratu svojemu, popu. Taj nje-

zin vujac, brat njezine matere, uvik je od nje nikaj zahtival, kaj mu ona ni smila dat, kad mu je tila u večer postelje delat. Ona mu se ni dala u to nikak uverit, da ju je strah od boga grihote a od ljudi sramote. Na to se je njezin vujac na nju razljutil i poslal je po sestru svoju, njezinu mater, pak joj govori: „„Čuješ, sestra moja, tvoja ći meni veliku sramotu dela, ovdi dohajaju popi i druga gospoda i ona pogni oči daje. Mi ćemo ju dat sašundrat, njezin brat je dobar jagar i nek ju on ubije!"" Mati je njezina na to privoljila. Taj njezin vujac valje je dal zapovid njezinemu bratu, da izkopa jednu gliboku lomaču i da va nju trnja najari, pak da onda strilja svoju sestru i nutri da ju sažge. Ali ta se je divojka izprosila bratu, kad je til va nju puknit i prošla je u šumu, da ju nikad ne bu vidilo oko njegovo niti vujca njegovega niti matere njegove. U šumi bila je ta divojka dugo i tako već kot' i panj kosmatila. Na to je išal jedanput cesar i njegov sin u lov, pa nisu mogli ni zeca ni niš najt, samo nju stojeć polog jednega panja. Našal ju je carov sin i zval je tatu svoga: „„Tata moj mili i dragi, kaj sam ja to ulovil!"" Na to mu je rekal njegov tata: „„Zamimo to sebum, kajgod je, i vodimo domom!"" Vodili su ju domom i vrgli su ju u štalu med blago. Oni nisu znali, jeli to nima ali kršćanska stvar, pak su joj vrgli preda nju u jasli strnišća i koricu kruha, ako je nima stvar, da bu strnišće jila, a ako je kršćanska, da bu kruh jila. Ona je na to čez noć sama sebum divanila: „„Mili bože i mila Marija, ja nisam nima stvar, da bi strnišće jila, već ja jesam kršćanska stvar, da bi kruh jila!"" To je čul carov sluga i povidal je caru, kaj je čul. Na to mu car veli: „„Dopeljaj mi ju u dvor moj, da ju vidim!"" Sluga ju dopelje, a ona je bila onakova, kakova je bila i prije, kad su ju dopeljali. Car joj je na to dal jednega štumadljina, ki ju je saki dan pral žajfom i redil, i kad je spasalo leto dan ona je bila tak lipa kak jedna frajlja. Sad se je ona carovemu sinu dopala, pak on veli tati svomu: „„Tata moj mili i dragi, ja sam si ju ulovil i ja ju bum zel za ljubu svoju!"" Caru se je samemu dopala, pak veli sinu: „„Slobodno, sinko, ti si ju ulovil i ti si ju uzmi!"" Na

to su se poručili skupa i dite dobili prije leto dan. Za malo cajta, kako se je dite porodilo, moral je on na vojsku projt i rekal je svojoj ženi, da, kad bu dite pol leta staro, nek išće od otca njegovega četiri konje i kočiju i da ga nek pohodi, on da će joj već pisat, u kem varošu bu. Kad je bilo dite pol leta staro, prosila je ona svekra aliti muževega otca četiri konje i kočiju, da bi rad muža pohodit. On joj je dal i konje i kočiju i til je još sam š njom projt, ali kad mu ona ni dala, dal joj je četiri stotine za strošak i pustil ju je samu projt sa slugum. Na putu je opet od nje zahtival nikaj taj sluga, koj ju je peljal, kaj mu ni ona smila dat. Ona ga je prevarila, da joj naj ide prije odkinit leskovu mladicu, da bu ju jimala ditetu za lucanj, pak da će mu onda dat. On je prošal po leskovu mladicu, a ona je potirala konje i prošla prez sluge u grad, kadi joj je bil muž!" To je bila njija pripovist.

Oni su upravo došli u kafanu njezinega vujca. Ona je sih njih dobro poznala, ali oni nje nisu nijedan. Kad je ona tu pripovist izpripovidala, pitala je matere i vujca svoga: „Čujete vi, kaj bi ona mati vridna bila, ka bi za vujčevu volju dala dite svoje ubit?" Na to joj mati veli: „Kaj bi ta mati vridna bila, ne bi vridna bila nikaj, neg ki bi ju u hižu zatiral, pak hižu s klinom zabil i upalil ju skupa s hižom!" Sada još upita tega popa, vujca svoga: „Čujete vi, kaj bi on vujac vridan bil, ki bi dal tak iz svoje sestrične napravit?" Na to on kaže se tako, kako njija mati: „Kaj bi taj vujac vridan bil, ne bi vridan bil nikaj, neg ki bi ga u hižu zatiral, pak hižu s klinom zabil i upalil ga skupa s hižom!"

Sada je ona čaku snela, a žute su joj kose na pleća opale. Njezin gospon ju je valje prepoznal, skočil je k njoj a ona k njemu, pak ga je obljubila i rekla mu je: „Evo sam ti došla, dušo, kako si mi rekal!" On joj je na to kazal: „Ja sam se uvik domišljal, dok si ti tu pripovist pripovidala, da si ti ljuba moja!" Sad ona izkaže, da je to u toj kafani ona mati i onaj vujac, a ona ona nesrićna divojka.

Na to su gospoda odsudila njeju mater i njejega vujca onako, kako su si sami dosudili, izišli su si van,

samo nisu njeja mati i njeji vujac, i dali su hižu s klinom zabit i vujca njejega i mater njeju upalit.

Mara Martinac.

10.

O Aldofu i Ameriki.

Tako je bil jedan soldat dvanajst godin kod soldačije, a venčal se je prvo neg je otišal k soldačiji. Njegova je žena ostala za njim debela, i on tega ni znal. Kad je dvanajst godin doslužil kod soldačije, išal je domom. On je u tih dvanajst godinah tako već zastaral, da je jimal se pune zavušnice. Njegova je žena porodila doma dite odmah, kako je on k soldačiji prošal, i jako lipi fantić se je odhranil, imenom Aldof.

Kako je išal taj njegov otac na urlaub, išal je osam godin i na devetu godinu došal je u jednu veliku šumu i jedan gliboki jarak. Tote je našal jedan zdenac, di je bila jako hladna voda. On je bil jako žedan i prignil se je, da će pit te vode, a to se je stvorila u vodi kupica i uhitila se je njega za zavušnice. Ona je njega držala čvrsto, dok ni progovoril: „Pusti ti mene!“ Ona mu je na to rekla: „Ja ću te pustit samo onda, ako ti meni daš ono, za kaj ti ne znaš!“ On joj odgovori: „Ja ću ti rada dat ono, za kaj ja ne znam, samo ti mene pusti već jedanput!“ I ta kupica ga je onda pušćala. To ni bila kupica neg sam vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje.

Devetu godinu došal je on kući svojoj i upetil je svojega sina, pak je pital svoju ženu; „Čiji je ovo sinčić?“ Na to njemu žena progovori: „Jel' ti već ne znaš, da sam ja ostala za tebum debela, kad si ti prošal k soldačiji?“ Kad mu je to žena rekla, njega valje suze probiju, jer se je sad domislil, kaj je on onoj kupici obećal, pak veli sam sebi: „A sad ja znam, kaj sam ja obećal, za kaj ja nisam znal, ja sam svoga sina obećal, za kega nisam znal!“ Na to njega upita njegova žena: „Kaj se tuliko plačeš?“ On joj niš ne odgovori, neg se dalje plače i osam dan je prošlo, da se on s mirom plače i nikemu niš ne kaže.

U to dojde jedna mlada nedilja i Aldof uzme pušku,

pak ide u lov, i cucki stiraju Aldofu zeca. Aldofu je došal zec na cilj i on spruži po njem pušku, pak ga je tako i striljal. Projde zec još na četiri sto koraki daljine i dojde pod jednu jelvu i opade tote. Aldof dojde do te jelve, a tote sidi starac, a ne zec. Veli mu taj starac po imenu: „Čuješ, Aldof, reci svojemu otcu, nek mi plati onaj svoj stari dug!“ Na to mu Aldof, reče: „Oću, ja ću odmah domom projt, i reć ću otcu, da plati taj stari dug!“

Dojde on doma i reče otcu: „Tak i tak se je meni danas dogodilo na lovu. Ja sam pucal po jednem zecu i z tega zeca stvoril se je starac jedan, pak mi je rekal, da nek otcu rečem, da mu plati onaj svoj stari dug!“ Na to mu veli njegov otac: „Sinko, dosad ti se nis ufal povidat, kaj se je meni dogodilo, kad sam išal domom na urlaub. Ja sam onda obećal tebe, a ne znam kemu!“ Veli njemu sin njegov, Aldof: „Povijte vi meni sada, ćaće, se pravo, kako je to bilo!“ Dopovida on njemu se, kako je bilo na njegovem putu: „Tako, sinko, kako sam ja išal devetu godinu od soldačije domom, došal sam u jednu veliku šumu i u jedan gliboki jarak. Žedan sam bil i napil sam se tote pri jednem zdencu vode, i jedna kupica ufatila mi se je valje za zavušnice. Ja nisam znal, kaj je to, a ona me nije tila prije pustit, dok joj nisam obećal ono, za kaj nisam znal!“ Plačuć mu dalje govori: „Dragi sinko, ja sam obećal tebe, za tebe nisam znal! Sad ja ne znam, kaj bi ja s tega, on pita sada stari dug za te!“ Aldof mu na to niš ni rekal, neg se je valje spravil k temu staremu za dug otčev.

Otac Aldofov jimal je dvanajst konji, i kad se je Aldof spravil na put sa sim sega, veli on otcu: „Dajte vmeni, ćaće, svoga konja najboljega!“ a materi veli: „Specite vi meni, majko, jedan par hlibi kruha!“ Otac mu j dal tega svoga najboljega konja, a mati mu je spekla par hlibi kruha, i on si je zel još par krajcari i uzjašil je na tega najboljega otčinega konja, pak je prošal. I tako je on jašil tri misece vavik, nigdir ni vidil kuće ni kršćene duše. A prije neg je odjahal, rekal je materi: „Ak me ne bu pred letom onaj dan ili po letu onaj dan, onda se ne nadajte više mene!“

Na tri miseci dojde on u jednu šumu, gdi je bila suredka, šuma i gdi je bila sinokoša u nutri. Tu je on svojega konja razcamoval i privezal ga je za grm, a on je sel u hlad i sidil je u hladu. Na to si je Aldof ruku podmetnil pod bradu i študira si: „Bože moj, ja već tri misece jašem, a nigdir nikega još nisam vidil ni hiže ni kršćene duše!“ I tako je Aldof još pol vure tote sidil, da će se još malo počinit. U to je on začul, da nigdo buči u jarku jedno dvajset koraki od njega, a kad se je primakal, začul je, da se nigdo kuplje u tem jarku. Poveselil se je on jako i rekal je: „Bože, pomozi, itak nikega, živega budem vidil!“ I Aldof projde gledat iza grma, gdo to buči, pak je vidil, da se kuplje u jarku dvanajst cur se jednakih u spodobi i u veličini. To su bile onega starca kćeri, kega je Aldof striljal, ko da je zajac, a bil je vrag. Mislil si je sada Aldof, kaj bi on načinil i smislil je i ukral je jednoj košulje. Na to su se te cure izkupale i izašle se van iz jarka. Onih jedanajst se je obuklo, a ta najmladja, imenom Amerika, nima se u kaj. Aldof je zel te njeje košulje i išal je za grm, pak je tu sel. Onih jedanajst cur je odmah prošlo, a ta najmladja Amerika ostala je sama, i pričnela je ona sada cvilit i plakat, da kaj će ona sada. Aldof si sad premišljava: „Bože moj, bi li to grihota bila, da joj ja košulje ne dam!“ Aldofu bilo je itak milo cure, kad je sama ostala, i dal joj je košulje. Na to ona njemu progovori: „Srićan si, Aldof, da si mi donesal te moje košulje!“ I pita ga dalje: „A kuda ti, Aldof, tuda ideš?“ On joj je se sada pripovidal, kako ga je njegov otac obećal, a da ni ni znal, jednemu staremu, pak da zato sada ide on k temu staremu, da plati otčev dug. Ona je dobro znala, kamo on ide, kako ga je upetila i dala mu je navuk: „Idi ovuda dalje, pak osedlaj svojega konja, al nemoj na njem jašit! Kad izajdeš iz ove šume, upetit ćeš na polju grad mojega otca ali onega starega, kemu ti ideš. Moj otac, Aldof, pojde preda te, i on bu tebe strašil, da mu daš svoju desnu ruku, ali ako te bu i još jače strašil, ti mu je ne daj nikako. Ako mu daš desnu ruku, bit ćeš njegov za uvik. Kad dojdeš do trideset koraki preda nj, klekni i levu mu ruku podaj. On ti se bu grozil sejednako još i stupal bu nad tobum,

da mu daš desnu ruku, al mu je ne daj nikako nego levu, i on će te najzad primit sejedno!"

Projde Aldof dalje i razdili se s Amerikum i upeti, kad izajde iz šume, taj grad. On je se učinil, kako mu je Amerika rekla. Izašal je taj starac preda nj i zahtival je od njega, da mu da desnu ruku, ali Aldof mu je ni til nikako dat. Strašil ga je stari jako, al kad je vidil, da mu ne da on nikako desne ruke, podal je on Aldofu levu ruku i Aldof njemu levu, i tako su se oni pozdravili. Stari je njega dopeljal k svojemu gradu i rekal je njemu: „Idi tamo u zadnju hižu, dobit ćeš tamo večeru!" Na to je on otišal u zadnju hižu, a konja su mu odpeljali u štalu. Tu, u toj zadnjoj hiži, on je sel i študiral je: „Bože moj, bože moj, kaj će to bit s manum?"

Sunce zahadja i on dobije večeru. Izpune se devet vur, to dojde k njemu starac i reče on njemu: „Aldof, do jutri do pete vure, dok sunce van ide", bilo je leto, „jimaš mi napravit zlat ribnjak, da bude zlatom obzidan i da mi bude nutri zlati čun i lanac na čunu, i lokot i veslo na čunu i stup, zač bude čun privezan, se mora zlato bit. Ako tega ne uradiš, Aldof, dok sunce izajde, za se vike vikom si moj!" Stari je na to prošal od njega, a Aldof je sel i pričnel je plakat: „Bože moj, kaj ću sad učinit? Ja znam, da tvoj, bože moj, ne bum, uvatil me je on telom i dušum. Ja tega nigdar ne bum mogal učinit, ja ostanem njegov!" Al u pol deset vur stvori se ta najmladja kći Amerika mušicum i doleti na okno Aldofu, pak mu progovori: „Otvor', pusti!" Odpre on njoj, a ona njemu reče: „Aldof, nemoj se ti niš plakat, ja bum uzela svojega tateta batić, budem š njim trknila i se bu gotovo. Se ću ti to učinit, kaj si ti moje košulje donesal i kaj je nisi til utajit. Istina je, da ne bi bil ti utekal s mojimi košuljami, sejedno bi bil ti došal k mojemu otcu, al meni se je tak lipo vidilo, da si donesal moje košulje i da je nisi zatajil ko da si mi donesal svoje. Pomagala ti bum, kaj ti bum najbolje mogla. Moj tata se ne bu nadjal, da ti ja pomažem. Ako ti ja ne bum pomagala, ti buš za uvik mojega tate. Ali ja te budem od njega odkupila!"

Kad je jutro svanilo, bil je ribnjak gotov. Vrag se

je ustal i vidil je, da je se gotovo. Odmah si je on sudil da jima Aldof tote kega za prijatelja. Dobro, stoji Aldof taj dan tote, i dobi on fruštik, obed i večeru. A u večer u devet vur dojde opet k njemu stari i daje mu befel: „Čuješ, Aldof, do jutri, dok sunce pojde van, mora bit gotov štagalj iz samega zlata, mora bit gotova štala iz samega zlata, i mora bit gotovo gumno, da bu samo sijalo od samega zlata a okolo tega gumna mora bit plot od samega zlata! Se to moraš ti učinit, i ako ne učiniš tega, ostaneš za sve vike moj!“ Stari je na to opet prošal od njega, a Aldof je sel u svojoj biži i pričnel je plakat: „Bože moj, ja sam jimal jedan put prijateljicu i ona mi je pomogla, al sad ne znam, oće li mi jimat sad do pomoć. Mene je strah, da mi ne bu jimal do!“ I tako je opet došlo pol deset vur i ta najmladja ći imenom Amerika stvori se opet mušicum i doleti na okno Aldofu, pak mu progovori: „Otvor', pusti!“ On joj je otvoril, a ona mu je progovorila: „Aldof, ne plač', muči!“ I Aldof je umuknil, a ona mu je dalje govorila: „Aldof, ja bum zela samo onaj batić mojega tateta, pak bum š njim trknila i se bu valje gotovo. Aldof se je usigural u nju i nije se više plakal, neg joj je rekal: „Ja se ufam, kad si mi prviput pomogla, da mi oćeš i sada!“

Kad u jutro sunce ide van, Aldof se ustane, pogleda van na okno i vidi, da je gotov i štagalj i štala i gumno i plot oko gumna, i to se od samega zlata baš onako, kako je rekal stari vrag. I vrag se je ustal, upetil je, da je se gotovo i to baš onako, kako je on rekal, pak se je pričnel ljutit: „Jel' to tebi tvoj bog pomaže ili je tebi do od moje familije prijatelj?“ Aldof ostane opet taj dan tote, i dobi on opet fruštik, obed i večeru. Kad sunce zajde, dojde k njemu taj stari u njegovu zadnju hižu i daje mu opet befel: „Aldof, noćas moraš dojt k meni i mi bumo se čitavu noć razgovarali. Kad sunce van pojde, ja ti bum dal kože za čižme dokolenke, da ih buš skrojil i sašil i to pri jednem škopnem batvu, dok ovo batvo izgori!“ Stari je na to opet prošal od njega, a Adolf je opet sel u svojoj hiži i pričnel je plakat: „Bože moj, sad ja tega ne bum mogal nikakor napravit pred njim, sad mi više nikakor ne

će moć moja prijateljica pomoć!“ Ta najmladja kći vražja Amerika znala je za tu zapovid i študirala je: „Kaj ću sad napravit? sad mu već ne morem pomagat, kad on pojde pred mojega otca delat, al itak idem pred njega, da mu kažem, kaj ja mislim!“ Stvori se ona mušicum i odleti na njegovo okno, pak mu progovori: „Otvor', pusti!“ Odpre on njoj, a ona njemu reče: „Aldof, sad ti ja više ne morem pomoć! Kaj on od tebe zahtiva, ne bi nijedan čovik mogal napravit ni sa njegovom meštrijom, a kamo bi ti, koj se nisi ni učil za šoštara! Ni pri jednoj svići ni pri jednem škopnem batvu ne bi nigdor mogal čižam sašit, ako ne do od vražje familije, a ja pred njim ne morem ti niš pomoć! Jako ti je gruba zapovid, ti tega sam nikakor ne moreš napravit, a ja ti nikakor ne morem pomoć, neg da prije otcu mojemu pobignemo skupa!“

Stari vrag nije se pravo siguriral u svoje kćeri, neg si je se mislil, da Aldofu koja od njih pomaže, zato se je izmislil špekulaciju š njimi delat, ne bi li kako upetil, koja mu pomaže. Projde valje k Aldofu i veli mu: „Ja bum sada valje sih svojih dvanajst kćeri postavil u jednu glid i ti se buš moral triput izpred njih špancirat i onda pozdravit s mojum najmladjum kćerjum Amerikum. Ako tega ne učiniš, ti si moj, pak te ni ne pustim šivat čižam!“ Projde stari, a Amerika je već znala za tu novu zapovid, stvori se mušicum i odleti Aldofu na okno, pak mu veli: „Otvor', pusti!“ Odpre joj Aldof plačuć okno, a ona mu progovori: „Ne plač', Aldof, neg muči! Ja ti budem pomogla, sebi budem pritisnila mušicu pod oko, da me budeš prepoznal! Ali jako dobro pazi na nas sih, ti mene drugač ne ćeš prepoznat, jer smo se dvanajst jednake i najstarija i najmladja, se smo jedinega obraza i jedine veličine!“

Kad su one došle, prošetal se je Aldof tri puti spred njih, i nije mogal on trefit na ćer Ameriku. Stari je jako pazil iza stola i na nju i na se druge, jel će mu koja pomoć. Kad se je Aldof triput spred njih prešetal, stari se je malo na stran okrenil, i mislil si je: „Sad se ufam, da ne će trefit na moju najmladju kćer!“ Ali ona si je odmah, kad se je stari okrenil pritisnila onu mušicu pod

oko, i onda ju je on prepoznal i podal joj je svoju desnu ruku, pak joj je rekal: „Zdravo, kći najmladja kralja zemaljskega i paklenskega, kći Amerika!“ Stari je na to samo srdito prošal, to njegove kćeri prošle su za njim, i tako je Aldof opet sam ostal u svojoj hiži.

Za malo cajta dojde opet k njemu ta najmladja kći vražja, Amerika, pak mu veli: „Ja sam ti, Aldof, rekla, da ti jutra pred mojim otcem ne bi mogla pomagat, i tako bi ti njegov postal za se vike vikom. Ja sam zato došla po te, da ćemo valje skupa odavle projt. Ja ću otca prevarit, pak ću pljunit na vrata i pljuvak će misto tebe odgovarat iz hiže, a vrata ćemo zaključit! Idi ti valje i osedlaj svojega konja pak ćemo valje projt!“ Aldof je osedlal svojega konja, i zajašil je na njega, a Amerika sela je do njega na konja.

Oni su dva tirali konja čitavu noć. Stari ni osetil tega, dok ni sunce van izišlo. Šalje on u jutro pandura svojega: „Idi mi po Aldofa, neka mi ide čižam šivat, kaj misli on!“ Ide taj pandur prviput i zove Aldolfa, a misto Aldofa odgovara pljuvak: „Ja sam se komaj sada ustal, reci, da dojdem za pol vure!“ Projde pandur gosponu u kuću i javi mu, da se je Aldof sad komaj ustal, i da će dojt za pol vure. Potrpi se gospon pol vure i šalje pandura opet tamo: „Idi mi po Aldofa, da valje simo dojde!“ Ide taj pandur drugiput i zove Aldofa, a misto Aldofa odgovara pljuvak: „Reci, da ću dojt, da se baš sad umivam!“ Projde opet pandur gosponu u kuću i javi mu, da će Aldof dojt, da se baš sad umiva. Potrpi se gospon opet pol vure i šalje pandura opet tamo: „Idi valje po Aldofa, da valje simo dojde!“ Ide taj pandur tretiput i zove Aldofa, a misto Aldofa opet odgovara pljuvak: „Reci, da ću dojt, da se baš sad češljem!“ Projde opet pandur gosponu u kuću i javi mu, da će Aldof dojt, da se baš sad češlje. Potrpi se gospon opet pol vure i šalje pandura opet tamo: „Idi po Aldofa i reci mu, da odmah dojde, da je već dve vure preko, kak sam ja njemu befel dal, da dojde radit!“ Ide taj pandur četrtiput i zove Aldofa: „Ajde, Aldof, gospon velju, da bi čizme morale bit već gotove i sašite, a ti se još nisi ni spremil!“ Taj pljuvak odgovara opet

misto Aldofa: „Već bi se ja desetput spremil i deset štacij prošal, kaj me ti samo zoveš!" Projde na to pandur, pak javi gosponu, kaj mu je Aldof rekal. Progovori mu ljutito gospon: „Zakaj nisi otvoril vrata, pak pogledal, kaj je to!" Odgovori mu taj pandur: „Zato, jer su vrata zaključana, a vrat mi se ni tilo razbijat. Najbolje je, da idu oni sami, ako ote svoja vrata polupat, ja ih se ne ufam!" Razsrdil se je stari gospon jako na Aldofa i išal je sam po nj. Zaletil se je u vrata i srušil je vrata, pak se je razgledal po sobi i nije nigdir nikega vidil, najzad je spazil on pljuvak na vratih i prepoznal je odmah, da je to pljuvak njegove kćeri Amerike. Na to on kaže: „Oho, sad ja znam, koj je to njemu prijatelj, to je moja najmladja kći Amerika, i ona je š njim prošla! Čuješ ti, pandur, kaj se je novega dogodilo. Moja je kći pljunila na vrata i pljuvak je divanil, kaj si ti meni kazival!" .

Taj stari šalje valje za njimi dva pandura, a Aldof je već preko petdeset štacij prošal s Amerikom. Kako popojdeju ti dva panduri kralja zemaljskega i panklenskega za njimi, odmah to zaćuti Amerika i progovori Aldofu: „Aldof, sada trče dva panduri za nami i bojim se, oni te nas ulovit! Ja pomažem tvojemu konju it, kad sidim na njem, ali itak oni još bolje mogu it. Zato, kad budem zaćutila, da su blizu, ja se budem stvorila vranum, ti ticum, a konj zajcem!" Kad je zaćutila Amerika, da već su oni blizu, stvorila se je ona vranum, on se je ticum, a konj zajcem. Ti panduri dojdu do njih do onega mesta, a to ni nikakovega puta dalje i vele: „Tuda oni sigurno nisu prošli. Tote ni živega stvora, samo kaj se taj tić i ta vrana med sebum na hrastu kolju. Mi ćemo se sada povrnit, kad ni dalje nikakovega puta i javit ćemo gosponu, da nisu tuda oni prošli!"

Projdu panduri natrag, a kako vidi Amerika, da su se oni povrnili natrag, sajde najprije ona doli sa hrasta, a za njum i Aldof. Ona se stvori divojkom, a Aldof se stvori momkom, i zajac izajde van i stvori se konjem. Oni zajašu konja i idu dalje. Projdu preko petnajst štacij daljine opet, dok su se vratili nazad panduri k svojemu gosponu. Kad su došli ti panduri k svojemu gosponu i javili mu, da su došli do mesta, di već ni bilo dalje nikakovega puta ni živega stvora, samo

kaj su se na jednem hrastu med sebum klali jedna tica i jedna vrana, dal je na to vrag tim pandurom novi befel: „Sada ajte za njimi valje i ako najdete još tu vranu i tu ticu, gledajte sakako, da obalite š njih barem jedno pero, onda ćeju dojt oni natrag k meni!“ Amerika je valje znala, kaj je on njim dal za befel i reče Aldofu: „Aldof, kaj ćemo sada? Moj tata je zapovidal sada pandurom, da, ako se budemo stvorili ticami, neka odbiju od nas barem jedno pero, pak da se onda moramo vratit nazad, a letit ne moremo, da bi odletili. Mi se moramo sada nikako drugač prehitit!“ Na to joj veli Aldof: „Istina je, ti si vražje familije, gledaj samo kaj bolje znaš, da nas ne bi ulovili. Ako me odkupiš od svojega otca, ti budeš moja ljuba!“ Veli ona njemu: „Aldof, ti nemoj s menom neviru delat, ja već svojemu otcu nikakor ne smim dojt, jer bi veliku kaštigu trpila!“ Kad je Amerika zaćutila, da oni već blizo dohajaju, divani Aldofu: „Aldof, sad oni dohajaju. Prehitit ćemo se drugač, ti ćeš bit zec, ja ću bit čuprija, a konj će bit cucak!“ Oni su se valje tako prehitili, a ti panduri došli su do njih i stali su na čupriji. dalje nisu znali nikamo it. Tote se oni med sebom divane: „Kaj ćemo mi dakle, puta ni nikamo dalje, tote ni nikega živega nigdir čut, samo kaj je tu taj jedan zajac i taj jedan cucak. Traga ni, da bi do dalje prošal od te čuprije. Mi ćemo se vrnit sada i povidat ćemo gosponu, kaj smo vidili!“

I tako su se opet vrnili ti panduri nazad skroz do tega svoga gospona. Ona se na to opet stvori divojkom, Aldof momkom, a konj konjem. I uzjašu oni opet na konja i idu dalje. Projdu oni opet preko petnajst štacij daljine, dok su se vratili nazad panduri k svojemu gosponu. Kad su došli ti panduri k svojemu gosponu i javili mu, da su došli do jedne čuprije, di već dalje ni ni bilo nikakovega puta ni živega stvora, samo kaj je tamo bil jedan zajac i jedan cucak, rekal jim je on: „Ali ste vi bedasti bili! Zakaj niste s te čuprije sgrabili šaku peska, oni bi se morali natrag povratit!“ Sada je popošal sam gospon za njimi iz domi i valje je zagrmilo. Amerika je to spoznala i rekla je Aldofu: „Aldof, kaj ćemo mi sada? Sada ide za nami sam

moj otac! Kad on dojde na tri štacije do nas, odmah se moramo pripravljat, kako ćemo se odkupljevat!" Tako se je ona š njim razgovarala par besid i upetila je ona njemu na vratu črislo, pak mu veselo kaže: „Daj ti meni ovo črislo, ja se bum stvorila crikvum, konj će bit za zvonara, a ti buš pop! I tako ako projde on ovudaj, morda se ne će ufat odkinit komad zida crikvenega!" Oni se valje prehite u crikvu, zvonara i popa. Projde taj kralj zemaljski i paklenski ovudaj, a pop stoji vani pred crikvenimi vrati, i on ga upita: „Gospone, jeste vidili, jeli ovudaj projahala jedna ženska i jedan mužki?" Odgovori mu na to taj pop: „Jesam, ali su oni platili jednu svetu mašu, pak nima š njimi kralj zemaljski i paklenski niš više!" Vrag je itak znal, da su oni tuj, ali nije jimal oblast nad njimi, zakaj se je ona crikvum stvorila. On je zaručal i vrnil se je natrag doma i još je rekal: „Ne vidila više moja kći mene ni ja nje!" Stari je na to prošal, a Amerika stvori se opet divojkom, Aldof momkom, a konj konjem, si kot' su i prvo bili, i zajašu oni dva konja i projdu doma.

Kad su došli blizu sto koraki do Aldofove kuće, opala je iz neba glavnja goruća i pala je na zemlju. Na to je Amerika progovorila Aldofu: „Aldof, evo sada si grihi moji i tvoji i cele tvoje familije projdu u pakal! Mi bumo zveličeni, kaj sam se ja potrudila, da sam te odkupila i da nisi vražji ostal! Itak si si i ti duši poslužil, kaj si mene izpeljal od vražjega kota, da budem i ja božja. Zato će meni i tebi bog grihe oprostit, da bude tvoj rod zveličen, i ja i ti bez svakega griha!"

Kad su doma došli, valje su se poručili, a bili smo tote i mi dva, vino smo pili i danas nam je pod jezikom mokro.

Josip Mikšić.

11.

O dečku, koj je bil kod vraga upisat.

Tako je bil jedan čovik i jimal je čuda ditce, a bil je veliki siromak, uvik je ribe lovil i nigdar ni mogal niš ulovit. Tega muža sastal je jedanput vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje, pak mu je rekal: „Dragi muž,

ti buš uvik rib dost nalovil, samo mi obećaj ono, kaj jimaš, a za kaj ne znaš!“ I taj čovik obećal je vragu ono, kaj jima, a za kaj ne zna. Njegova žena je jimala četire žive ditce, i baš on dan zanosila je peto, za koje on ni znal i koje je vragu obećal.

Od tega dana, kadgod taj čovik meće mriže, uvik su mu one pune rib. Dojde njegovoj ženi vrime i ona porodi fantića. Taj muž pripovida svojoj ženi, kako je on tega fantića obećal vragu on dan, kad ga je ona zanosila. Fantić je taj jako lipo rasal, ali mati mu je bila uvik jako žalostna nad njim. Kad je ona ditcam kruh davala, uvik je davala onim četverim prije, a temu petemu najkašnje, i kad je temu petemu davala, uvik se je plakala. Jedanput ju je on upital: „Moja mama, kako je to, da vi uvik plačete, kad meni kruh dajete, jeli ste žalostni na me, ali pak za on kruh, kaj meni dajete?“ Na to mu je rekla njegova mati: „Nije meni žal za ’vi kruh, neg je meni žal tebe!“ Pita ju on opet: „Moja mama, pak zakaj je vam žal mene?“ Veli mu mati: „Sinko moj, meni je žal tebe zato, zakaj je tebe tvoj otac vragu obećal onaj isti dan, kad sam te ja zanosila!“ Na to veli on materi: „Ho, moja mama, pak kaj bi se vi zato plakali, kad je mene otac vragu obećal, ja idem valje k njemu!“

I tako se spravi taj fantić i projde putem k vragu. Na putu izajde pred njega sam dragi bog, fala mu budi dika i čast, i dal mu je jedno pisance, pak mu veli: „Na tebi, sinko, ovo pisance i uvik moli iz njega. Hodi putem ovim i došal buš do morja, i tu se bu vrag dopeljal k tebi u čamcu. Valje kako ga spetiš, gledaj s mirom va to pisance i boga moli. A kad dojde vrag na kraj blizu tebe, rekal ti bu, da sedi redi njim u čamac, a ti nemoj redi njim sest, neg sedi na križ njemu. Kad on sede redi tebe, a ti se na drugi kraj premakni!“

Zapameti si taj fantić se dobro, kako mu je dragi bog rekal, i projde dalje putem i dojde do morja. Tote spazi vraga, kako gre s čamcem pred njega, i on prične valje boga molit i gledat čvrsto va ’no pisance. Izbeči se vrag nad njim: „Hodi simo, moj si!“ Ide taj fantičak i sede u čamac, vrag sede na srid čamca, a taj fantičak

sede na jedan kraj. Vrag se premakne, da ne će, neg da bu redi tim fantičkom sidil, ali mu taj dečko veli: „Ćemo rajše sidit na križ, bi se drugač prevrnili!“ Hajde popusti vrag dečku i voze se oni dalje po morju. Kad su došli na srid morja dubokega, pukal je čamac na dvoje i vrag je prošal svojum polovicum na dno morja, i utopil se je, a taj dečko prošal je na svojoj polovici dalje po morju i došal je tako pred jednu malinicu.

Kako ga je upazil mlinar, gospodar te malinice, da ide po morju, na jenput je se svoje maline pozapril, i u-prav mu je pol čamca njegova došlo u žlibe tega mlinara. Taj mlinar uzel ga je iz čamca i uzel ga je za svoje dite, zakaj mu se je taj fantić jako dopadal. A bil je taj fantić i jako pametan, zato ga je dal taj mlinar odmah u školu. Kad je taj dečkac sgotovil sih dvanajst škol i podpunoma se izškolal za popa, govori on temu mlinaru, svojemu najdenemu otcu: „Caće moj mili, ja vas to lipo prosim, da mi dajte napravit jedan oltar ovde pri morju, i ja budem ovde prvu mašu maševal!“

Napravil mu je taj mlinar oltar pri morju, i on je tote pred tim oltarum prvu mašu maševal. Kad je on stal prodikat, se su ribe od veselja digle glavu i slušale su prodiku. Kad je prva maša njegova minila, odkupil se je on od vraga, samo se je moral još izpisat, zato on govori temu svojemu najdenemu otcu: „Caće moj mili, ćete mi učinit, kaj vas budem prosil? Ja vas prosim, dajte mi dva konja i kočiju, ja bi se rad odpeljat mojemu pravemu otcu i materi, ja bi ih još jedanput rad vidit!“ Taj mlinar dal mu je konje i kočiju i on se je odpeljal k svojemu pravemu otcu i materi.

Kad je on došal k otcu i materi svojoj, pozdravil se je š njimi i valje jim je rekal: „Moj mili otac i mati, ja sam postal redovnik, i tim sam se od vraga odkupil, samo izpisat još nisam. Ja sad idem k vragu, da me izpiše, da ne budem više u knjigi njegovoj, a prije nego projdem k vragu, došal sam vam se još javit i pozdravit vas!“ Otac i mati su mu se jako razveselili, da je još živ, ali opet i raztužili, kaj tako vreda projde.

On se pozdravi s otcem i s materum, pak projde čež

luge i našal je na putu jedan veliki hrast, i pod tim hrastom starac sidi, i on temu starcu govori: „Faljen bog!“ Na to mu odgovori starac: „Na vike je bog fale vridan!“ i upita ga starac: „Sinko, a kamo ti ideš?“ Veli mu on: „Mene je bil moj otac vragu obećal, pak sam se ja od njega odkupil, samo nisam još izpisat, zato idem k njemu, da me izpiše iz knjige svoje, da ne budem više va njoj!“ Veli mu taj starac: „Hodi, sinko, ali ne buš pravo prošal, tote je tamo malo dalje moj brat, on jima hižu od samega kršćanskega košća, kigod mimo njega ide, sakega on ubije; oće, sinko, borme i tebe!“ Veli on njemu na to: „Moret pak ne će, moret ću se ga naprosit kako!“ Odgovori mu taj starac: „Prosi ga, al se bojim, da ga ne ćeš naprosit!“

On projde od tega starca i dojde do brata njegovega i uprav do tega, ki jima hižu od samega kršćanskega košća. Taj redovnik govori temu čoviku: „Faljen budi Jezuš Krištuš!“ On mu odgovori: „Na vike budi zafaljen! Nijedan ni zdrav prošal ovuda, ne buš ni ti!“ On ga prosi i veli mu: „Nemojte me bar, dok nazad ne pojdem!“ Onda ga on upita na to: „A kamo ti ideš?“ On mu odgovori: „Mene je moj otac vragu obećal prvi dan, kada me je mati zanosila, pak sam se već odkupil od njega, samo još izpisat nisam. Sada idem ja k vragu, da me izpiše, da ne budem više u knjigi njegovoj!“ Na to mu on veli: „Ajde, hodi dakle, i za me upitaj, jes' li ja pri vragu upisat, i zatim upitaj ga, kakovu bi ja pokoru moral izvršit, da ne bi grišan bil!“

I s tim projde od tega drugega brata i dojde na jednu tratinu, pod kojum je znal, on kakti pop, da je pakal. Na to on zame tri letkinje leskove mladice, pak je šiknil s timi mladicami po toj tratini i pakal se je odpril. Valje on projde u pakal u nutra u hižu, i tu u sakem kutu po jedan stol i okol stola vragi pisari, kako u u Karlovcu pisari u konceraliji. Ide on ravno k prvemu stolu i pita: „Jes' li ja tote upisat?“ Tu se vrag, taj pisar, na njega izbeči, kako i pisari u Karlovcu, kad ih kršćenik kajgod upita: „Nisi tote, tamo hodi k drugemu stolu pitat!“ Dojde on k drugemu stolu i upita pri drugem stolu: „Jesam li ja tote

upisat?“ I tu se opet drugi vrag, pisar, na njega izbeči: „Nisi tote upisat, hodi tamo, ono ti je tamo veliki sudac, on će ti povidat!“ On dojde k tretemu stolu, kadi je taj veliki sudac paklenski sidil, i upita ga: „Jes’ li ja tote upisat?“ On mu na to grubo odgovara: „Kaj si ti za jedan, ja te ne vidim, koj ti jesi!“ Na to je došal jedan drugi vrag k njemu, koj je tu pisal i popal je očnjake temu paklenskemu sudcu i pridigal mu ih je, i onda ga je taj veliki paklenski sudac prepoznal, pak se je izbečil nad njim: „Upisat jesi, ali ja te izpisat ne ću!“ Na to je taj redovnik uzel svoj sveti red i mahnil je nad njim, i vrag je samo zatuljil i izpisal ga je. Opet ga pita taj redovnik: „No, jes’ li sad ja izpisat?“ I na to se je vrag jako izbečil nad njim: „Izpisat jesi i biži mi izpred oči mojih!“ I onda ga on upita: „Kako bi onaj bil griha oprošćen, koj jima hižu od kršćanskega košća?“ Na to se je vrag nad njim opet izbečil: „Taj čovik jima jednu suhu hruškovu palicu, s kum je ljude tukal, naj onu palicu pred svoja vrata zabode i naj pred nju klekne i naj saki dan na klečeć donese škaf vode i naj tu palicu zaliva dotlje doklje ona palica ne zazeleni i hruškami obrodi. Kad se se to sbude, bit će on griha oprošćen!“

Projde tako taj redovnik iz pakla i dojde on k temu čoviku, ki jima hižu iz samega kršćankega košća, i upita ga taj čovik: „No, kako je, jeli te je vrag izpisal iz svoje knjige?“ Na to mu on odgovara: „Dobro je, izpisal me je vrag!“ I opet ga taj čovik upita: „A jesi li pak kaj za me pital?“ Odgovori mu on: „Jesam pital, i ako ćete rič moju posluhnit, slušajte. Vi jimate jednu suhu hruškovu palicu, s kum ste ljude tukli, pred nju kleknite i saki dan donesite na klečeć jedan škaf vode i dotlje ju zalivajte, doklje ta palica ne zazeleni i hruškami ne obrodi, samo onda kad to se bude, bude i vaša duša zveličena!“ Još mu je taj redovnik rekal prije nego je od njega prohajal: „Ja budem vre znal, kad ta palica ozeleni i hruškami obrodi, i ja vas budem došal sam izpovidat i gledal budem, kak bude duša vaša zveličena!“

Tako je prošal taj redovnik, a taj ga je čovik odmah posluhnil i išal je po palicu i zabil je palicu pred svoja vrata i kleknil je i delal se, kako mu je taj redovnik re-

kal. Spasalo je punih devet let, odkako je onaj redovnik prošal i odkako je taj pokoru delal; onda je komaj palica ozelenila i hruškami obrodila, a telo onega čovika stvorilo se je pod onum palicum kak jedna mravunčina. Taj redovnik došal je rihtig na to mesto deseto leto, kad je palica zazelenila i obrodila hruškami. On je s nogum samo durnil va tu mravunčinu, i iz nutra je izletila jedna bela golubica i zaletila se je na tu hrušku, i na to se je javila trubenta nebeska. Ono nije bila bela golubica nego duša onega čovika, niti ono nisu bile hruške, kaj su obrodile, nego dušice onih, koji jesu onde potučeni bili, a nebeska se je trubenta javila i odpeljala ih sebum u svitlost nebesku, celi šereg anjgelov došal je po njih.

Onda je došal red za umrit na onega starca, ki je pod onim hrastom sidil i došal je po njega jedan anjgel iz nebes. On se na to na njega ljuti i veli mu: „Kako je to, po mojega brata je došal celi jedan šereg anjgelov, ki je tulike ljude potukal, a po me samo jedan anjgel, ki nisam nikemur zla niti smislil!“ Veli njemu na to anjgel nebeski: „Ak je tvoj brat puno zla načinil, još je više pokore obavil!“

I tako su obadva brata umrila, a on pop je prošal k svomu otcu i materi i tu je svete maše maševal i svoj posal vršil.

Mara Martinac.

12.

Biserko odpeljal iz pakla svoje brate i sestru.

Tako bila je jedna mati i jimala je tri sine i jednu ćer. Ti sini njeji išli su orat u polje i rekli su jedanput svojoj sestri, da jim naj donese za njimi jist. Sestra jim je na to rekla: „Ali, moji brati, ja vam ne bum znala kamo odnest jist!“ Oni vele njoj: „Mi ćemo ti odrizat jednu brazdu od domi, po kojoj brazdi hodi i donesi nam jist!“ Oni su odrizali brazdu, ali došal je vrag, pak je onu brazdu zavrnil i odrizal je drugu u pakal. Ona jim je nosila jist, i prošla je po toj drugoj brazdi ravno u pakal k vragom, i tako je tamo u paklu ostala.

Kad su njeji brati u večer doma došli, rekli su materi: „Kadi je naša sestra, da nam ni donesla jist?“ Ona jim odgovori: „Ja sam ju poslala i ona vam je odnesla jist po brazdi, ku ste joj odrizali!“ Jutra u jutro išli su ju brati iskat i oni su bili tako bedasti, da nisu vidili, da ni one brazde, ku su oni odrizali, neg da je to druga bila, pak su ju išli iskat po onoj brazdi, a nisu znali, kamo pelje ta brazda. Došli su oni tako pred pakal i vragi su i nje ufatili i uzeli u nutar u pakal. Mati je doma čekala sine i kćer, ali ih ni mogla nikako dočekat. Ona se je pričnela plakat i plakala se je uvik.

Kad je jedanput opet tako plakala i biser nizala, požderoknila je jedno zrno i od tega je zrna sina Biserka zanosila. Porodila je ona tega sina, ali itak je uvik turobna bila i plakala. Pital ju je taj sin Biserko, kad je narasal: „Majko, kaj ste vi tako žalostni uvik i kaj se uvik plačete?“ Ona je na to njemu odgovorila: „A, sinko moj, kako ne bi bila žalostna, kada sam jimala tri sine i jednu kćer, pak sam sih na jedanput zgubila, ni danas ne znam, kako i kadi!“ On veli opet materi: „Majko, ja si idem zaslužit za brašno, pak ih onda projdem odmah iskat po svitu!“

Išal si je on zaslužit za brašno i prošal je tamo u jednu lozu hraste sić s još dvimi i tamo su si pekli vola, da ga budu jili. Ali došal je pedanj dug čovik lakat duga brada, pak jim je se pojil, kaj su spekli. Oni su išli opet se gladni na delo i opet su si došli k drugemu obroku peć vola, al došal je opet pedanj dug čovik lakat duga brada, pak jim je se opet pojil, kaj su si spekli. Oni su išli i tretiput delat se onako gladni i od glada su gljive jili po lozi i opet su si došli k trećemu obroku peć vola, al došal je opet pedanj dug čovik lakat duga brada, pak jim je i tretiput se pojil, kaj su si spekli. Ali taj put ga je Biserko navrebal i ufatil i ni til ga pustit dotlje, doklje mu ni rekal, kadi su mu brati i sestra, i doklje mu ni dal jakost, da je bil jači od sih vragov.

Biserko si je med tim tega nikaj zaslužil za brašno i išal je doma k svojoj materi i rekal joj je: „Majko, ja sam doznal za svoje brate i sestru, sada mi specite samo brzo

brašno, ja idem iskat svoje brate i sestru!" Ona je njemu spekla valje brašno i on ih je išal valje iskat. Došal je pred pakal i tu je tim manjim vragom rekal: „Dajte mi valje simo moje brate i sestru!" Njegovi brati i sestra nisu ga ni poznali, dok ni povidal, da jim je brat. I njemu veli sestra: „A kako ti znaš, da si nam brat i da smo mi ovdi?" Odgovori joj on na to: „Naša mati me je porodila, pok ste vi prošli: a zanosila me je od bisera. Ona je uvik za vami plakala, i ja sam vas odlučit poiskat i oslobodit. Prije neg sam vas prošal po svitu iskat, išal sam si zaslužit za brašno i išal sam sić hraste u jednu lozu. Tu nam je uvik pojil jilo, kaj smo ga spekli, pedanj dug čovik lakat duga brada, doklje ga nisam ja ufatil i prisilil, da mi kaže, di ću vas najt, i da mi da jakost veću od sih vragov. Tako sam ja sad došal u pakal i ne bojim se niš sih vragov skupa!" Sestra se njegova ni itak dosta sigurirala u njegovu jakost, pak mu je rekla: „Dragi brate moj, hodi brzo doma, ač će dojt stari vrag, gospodar paklenski, i on će te vrć u muke paklenske!" On joj je na to rekal: „Ja se ga niš ne bojim, nek samo dojde simo!" Nagovara ga ona opet, da projde doma, pak mu veli: „Vidit ćeš samo, kako je on jak! Kad bu kanil doma it, hitil bude bat tri vure daljine pred sobum!" Ali Biserko ne boji se niš vraga, neg čeka, doklje bude vrag odpravil taj bat doma. Za malo cajta odpravi vrag bat doma i ona njemu veli: „Biži sada, brate, sad će vrag dojt!" Biserko na misto da joj kaj odgovori popal je taj bat i hitil ga je vragu još dalje nazad neg ga je vrag do pakla. Vrag je moral nazad it po bat i odpravil ga je opet pred pakal. Razjadi se Biserko i odpravi vragu bat nazad, a vrag popade bat i odpravi ga opet pred pakal, da je se zemlja zatutnjala. „He!" veli Biserko vragu, „ja ću tebe naučit, da ga buš ti nosil na ramenu, a da ga ne buš hital iz daljine pred pakal!" I popal je Biserko bat i odpravil ga je još pet puti dalje neg ga je vrag hitil. Veli na to taj stari vrag: „Ja sam dost veliki vrag, ali to mora bit još neki vekši vrag, ki to meni bat hita nazad!" I popade on bat na rame, pak ga nosi pred pakal. Kad je došal pred pakal i spazil Biserka, rekal je njemu: „Kaj ti tote delaš?"

Veli njemu Biserko: „Došal sam po svoje brate i po svoju sestru!“ Odgovori mu vrag: „Hodi, mali, brzo doma, ač ako ne ideš valje doma, i ti ideš sad k njim u pakal!“ Na to mu veli Biserko: „Ne idem ja doma, dok mi mojih bratov i moje sestre ne daš!“ Vrag ga upita: „Si ti morbit on, ki je meni bat nazad hital, kad si tako koražan meni prigovarat?“ pak se pograbi s Biserkom. Dugo su se čvrsto držali, ni vrag ni til popustit Biserku, ni Biserko vragu, ali najzad itak Biserko vraga pod sebe smota. Vrag prične sad pod Biserkom kričat: „Pusti me, ja ću ti dat tvoje brate i tvoju sestru!“ Biserko ga pusti, a vrag mu da nazad brate i sestru.

I tako je Biserko brate svoje i sestru svoju od vraga odkupil i dopeljal jih je srićno doma materi.

Jela Plavan.

13.

O grofu Kumpaninu i njegovem slugi.

Tako je bil jedan grof i zval se je Kumpanin. On je strašno bogat bil, a tuliko svoje bogatstvo je dobil, jer je uvik se tudje za sebe uzimal i grunt i kuće siromakov. On je jimal dvi sluge pri sebi, ovaj stariji ga je služil tri godine a ovaj mladji dvi godine, i u tem je on strašno obolestil. Kad je on tak stašno obolestil, da mu ni nigdo mogal najt lika, nagovaral ga je taj mladji sluga, da se nek da spovidat. Veli mu grof: „Kako ću se ja dat spovidat, kad sam ja mnogo siromakov zatrl i još sam veće siromaštvo napravil na svitu?“ Taj sluga bil je jako popadne glave, i znal je čitat i pisat, a bil je komaj sedanajst let star. Nagovaral je on i dalje svoga gospodara: „Gospone, naj pušćaju, da bude sakemu njemu njegovo, njim će bit puno lahše umrit!“ Projde taj sluga u tem k gosponu patru i dokaže njemu sa dela svojega gospodara, kako je on ljudstvo zatiral, pak ga moli, da dojde spovidat njegovega gospodara, grofa Kumpanina. Na to mu kaže patar: „Idi domom i kaži tvojemu gospodaru, da neka odpušća sakemu, od kega je kaj uzel, onda da ću ga ja dojt izpovidat, drugač nikakor da mu ne idem grihov odveživat!“

Došal je taj sluga domom i kazal je svojemu grofu: „Gospone, ja sam bil pri gosponu patru i on mi je kazal, da neka odpušćaju sakemu njemu njegovo i onda da će jim dojt grihe odvezat, drugač da ne more nikakor, jer da su oni jako veliki grišnik!“ Taj grof Kumpanin bil je još tako dvajset i četiri vure, da ni pustil it slugi po patra, da bi ga bil spovidal. Kad mu je već bilo jako zlo, kaže on svojemu slugi: „Sluga moj, ti si mi najvirniji i vidi mi se, da si jako pametan i razuman. Meni je sada jako težko, čini mi se, da jimam na sakem lasu tri kapi mrtvačke krvi, zato hodi projdi po gospona patra, da mi grihe odveže!“

Projde sluga odmah po gospona patra. Kad je došal on u kloštar, nazove on patru po navadi: „Dobar dan!“ i govori mu: „Poslal me je gospon grof Kumpanin gosponu patru, da mu nek idu grihe odvezat, jer da mu je strašno jako težko, na sakem lasu da mu se čini, da jima tri kapi mrtvačke krvi!“ Upita njega na to patar: „A hoće li on odpušćat ono, kaj je od siromakov uzel?“ Taj sluga mu odgovori: „Istina, on mi ni niš rekal, da će jim odpušćat, ali mi je rekal, da nek projdem k njim, da mu dojdu grihe odvezat, zato mislim, da će on odpušćat, kaj je kemu po krivici uzel!“

Patar se spremi i uzme sobom sveto telo i dojde pod krov grofov, pak mu kaže: „Dobar dan, gospone. Ja vas krizmat niti spovidat ne ću, dok mi vi ne odrečete, da ćete odpušćat sakemu njemu njegovo, onda ću vam ja grihe odvezat!“ Na to mu odgovori gospon grof Kumpanin: „Dragi patar, kako bi ja odpušćal sakemu njemu njegovo! Ja bi onda strašno veliki siromak bil!“ Patar se je na to okrenil i prošal je van. Tote je zastal gospu Kumpaninovu i ona je patra zadržala, da neka još malo počeka, da ga ide ona nagovarat, da će ga morbit okrenit. Prošla je i nagovarala ga sakako, ali se zabadava, i tako moral je projt itak patar. Kad je sluga vidil, da ga patar ne će izpovidat, dojde k njemu i veli mu: „No, gospon patar, jesu li ga okrenili, da odpušća ono, kaj je ljudskega zel?“ Veli mu patar: „Nisam, on se ne da nikakor okrenit. Njegova gospa i ja smo ga dosta nagovarali, da neka pušća sakemu njemu njegovo, ali ni se dal nikako ugovorit. A

kad se ne da nikako ugovorit, da bi dal sakemu njemu njegovo, ja ga spovidat ne morem!“ Taj sluga ga još ni til pušćat, da projde, neg mu je rekal: „Idem ga ja još malo nagovarat, neka gospodin patar još malo potrpiju!“ Projde taj sluga k svomu gospodaru, a za njim se povrne u sobu natrag i patar, da ga ćeju morebit nagovorit i da će mu morebit moć onda grihe odvezat, ali on se ni dal nikakor ni sada ugovorit.

Projde patar doma i dal je sveto telo temu slugi potrošit, a za dvajset i četiri vure umrl je taj isti grof Kumpanin. U podrumu je jimal on tri kupa novac, a kad je umril, nije bilo ni krajcare. Gospa njegova ni jimala ni iz česa mu truge dat napravit, a to je bila njoj strašno velika sramota polag tulikega imetka. Blizu ni bilo nigdir gospode, a k mužu joj je bilo sramota pojt posudjevat, da bi joj se muži špotali, da polag tulikega imetka ne more sama ni njegovega tela spravit. Šalje ona istega tega slugu k patru, da ga neka ide pitat, da kaj je to, da ona nima s čim njegovega tela spravit, a jimala je u podrumu tri kupe novac, dok joj je on živil.

Projde sluga k patru i pita patra, kako mu je gospa rekla, i patar mu je na to kazal: „Čuješ ti, tvoj gospon mi je jedanput rekal, da si ti njemu tako veran, da bi za njegovu volju vodu do vrata gazil, kad bi bilo najjače zima, a sad mislim, da bi se ti mogal najbolje izkazat, jesi li mu tako veran. Ti mi se vidiš jako dobre glave, zato ću te nikam poslat, di ćeš čut ono, za kaj mene pitaš, i ako odtuda dojdeš, kam te ja budem slal, ja te budem uzel k sebi i budem te izvučil popovije! Idi tim putem jednako čez sakojake šume i čez polja furt i idi uvik jednako dok ne dojdeš u jednu malu šikaru sunredku, po kojoj raste jako lipa trava. Odtuda projdi se jednako istim putem još jedno sto koraki i buš došal do jednega vrta. Tote ti bu tako lipo zadišalo, da takove lipote nima na svitu, i tu se hiti na levi kraj, dok ne dojdeš do jedne velike trave va tem vrtu. Tote kod te trave provaj triput udrit s tum letkinjum mladicum, koju ti evo dajem, i otvorit će ti se vrata. Ti zajdi nutra na ta vrata i popitaj se za grofa Kumpanina, pak ćeš doznat ono, za kaj si mene pital!“

Spravil se je taj sluga odmah na put, kako mu je patar rekal i došal je do te trave va tem vrtu i udril je triput s letkinjum mladicum, kaj mu ju je dal patar, i otvorila su se vrata, a on je zašal na ta vrata u nutar. Tote je sastal jednega starca, koj je bil devetdeset i devet let tote, a tote su bila valje druga vrata i tote jeon ubil okorat devetdeset i devet ljudi. Taj stari njega straši, jimal je u ruki jednu debelu jabukovu batinu, i straši njega, da on njega mora izpovidat. Al mu taj sluga veli: „Kako bi ja tebe izpovidal, ja sam i sam jako veliki grišnik!“ Na to mu veli on: „Ti mene moraš spovidat na sakojaki način, ja tebe drugač ne pušćam ni nutra ni van. Vidiš ovo jedne debele batine, ubil sam ih š njum devetdeset i devet, oću i tebe, da bu ravna stotina, ako me ne ćeš izpovidat!“ Vidil je taj sluga da bogme drugač sada ne bu i da bi ga on baš ubil, pak da ga se ne more nikakor drugač rišit, zato ga je on napeljal, da će ga on izpovidat, kad se iznutra povrne.

Hajde pustil ga je unutra pod tum podgodbum starac, i taj sluga dojde u prvu hižu. Kàd u nutra zajde po veži, najde tu dva starca pišuć i kaže on njim: „Faljen Isus i Marija, jeli je tu gospodin grof Kumpanin?“ Odgovori mu jedan od tih starcev: „Ni ovdi, hodi tamo v najzadnju hižu, tam buš njega našal!“ Ide on tamo v najzadnju hižu, otvori vrata, i upeti on, da su u toj hiži četiri postelje i na sakoj postelji po jedan čovik, a na najzadnjoj postelji grof Kumpanin. Temu slugi činilo se je tu jako lipo, hiža ta bila je farbe takove kot' je ono najsvitlija žeravka. Upital je taj sluga grofa Kumpanina: „Gospone, ja sam došal upitat, di su njihovi novci, da pokopamo njihovo telo?“ Odgovori mu grof Kumpanin: „Ja ti ne znam, kadi jesu! Valjda su prošli po onakovem uzroku, po kakovem su došli, valjda ih je zel on, čiji su bili!“ Veli mu na to on: „Ali gospone, mi nimamo čim njihovo telo pokopat. Tri dana već bilo u sobi, dok sam ja bil doma, a tri dana sam putoval simo, a tri ću nazad domom, to će bit sega onda devet dan, dulje ne more više u hiži stat!“ Presiče mu rič grof Kumpanin: „Kaj nije još niš više neg šest dan, kaj sam ja umril? meni se čini, da je već devet punih let.

kaj sam ja mrtav!“ Veli njemu na to sluga: „Kako je to, gospone, da se njim tak dug cajt vidi, a tako jim je lipa hiža, da samo sija po nutri, a isto tako njim lipo izgleda i postelj i vanjkuši i se, lipše neg da je se sreberno i zlatno!“ Odgovori njemu grof Kumpanin: „Dajder ti metni svoj mali prst na moju glavu, pak ćeš vidit, kako mi je lipo!“ Metne on svoj prst na njegovo čelo i njemu je odmah prst sgoril do članka, a na to mu je grof Kumpanin rekal: „Sad ćeš znat moju lipotu i lahkotu, i znat ćeš pripovidat na onem svitu drugim, kako mi je! A ti sada hodi doma i reci gospi, da nek poišće ondi, kadi su bili novci zazidani i da bu našla ondi petnajst ili dvadeset forinti, pak nek s tim pokopa moje telo onak, kako bude mogla. Ja sam mislil, da je već moje telo jako dugo pokopano, a ono leži još uvik za sramotu, zato se sada žuri, da bude moje telo čim prije pokopano!“

Projde taj sluga i dojde opet do tega starca i on ga opet ustavi na vratih, pak mu veli: „Oćeš ti sada mene izpovidat? drugač te nikak sad ne ću pušćat van!“ Govori mu na to taj sluga: „Kako bi te ja izpovidal, kad ne znam grihov odveživat i kad sam i ja sam jako veliki grišnik. Ja te nikakor ne morem izpovidat i nikakor ti grihov ne morem odvezat!“ To mu je taj sluga rekal i izašal je van, a taj starac ga prosi u ime božje: „Nemoj me ostavit nikakor, da mi ne bi mojih grihov odvezal!“ Na to mu veli taj sluga: „E samo kad sam ja jedanput van izašal, ja tebe ne ću više izpovidat!“ Til je sluga, da će opet udarit po vratih s letkinjum mladicum, i da će se vrata zatvorit, ali u to je njega uhitil taj starac za nogu, pak mu je rekal: „Dosad sam te plašil, da ću te ubit, i prosil sam te i molil, a ti si mi samo govoril, da me ti ne moreš izpovil dat i da mi ne moreš grihov odvezat i nikakor me nisi tiizpovidat. A ja znam, da bi ti mene mogal izpovidat i da bi mi mogal grihe odvezat zato, zakaj nisi veliki grišnik i zakaj znam, da buš ti još postal za grihe odveževat. Ako me sad ne ćeš izpovidat, velim ti za zadnji put, ja ću te povuć za nogu u nutra, i mi bumo onda obadva ostali ovdi za se vike vikov, a ako me izpoviš, moja bu duša zveličena i sva tvoj rod bu zveličen i ti sam!“ Na to mu

kaže taj sluga: „Kad te se, stari, ja nikakor ne morem otepst, ja ću tebe spovidat, ali kasno budeš zveličen, jer ja ti budem strašno veliku pokoru dal zato, kaj od mene zahtivaš ono, česa ti ja ne morem napravit. Izajdi ti dakle sada za manum van, ja ću te izpovidat, pokoru ću ti dat i grihe ću ti odvezat!" Izašal je za njim taj stari van, i taj sluga zatvoril je vrata s tum letkinjum šibum, a tega starca odpeljal je jedno petdeset koraki daljine va tem vrtu, pak mu veli najprije: „Dajder meni, stari, ovu tvoju jabukovu batinu, s kum si ubil devetdeset i devet ljudi i s kum si već zatvorit tote devetdeset i devet let!" Stari mu podade batinu, a taj sluga pita ga dalje: „Stari, kaj si ti se sagrišil? Za male stvari mi nemoj niš ni povidat, samo mi kaži za te velike stvari, i to tri najveća griha!" Na to on njemu govori: „Ubil sam jih devetdeset i devet, zaklal sam jih petdeset i pet i npalil sam jih trideset i tri!" Veli mu taj dečko: „Dobro, stari, kad si ti napravil tuliko grihov i to samo velikih, jesi li zadovoljan s ovakovim grihe odveživanjem i pokorum? Ja ću zabost ovu tvoju jabukovu batinu u zemlju, s kojum batinum si ti ubil devetdeset i devet ljudi i koja je bila zatvorita s tobum devetdeset i devet let, pak ćeš morat pred nju kleknit i klečat i boga molit pred njum dotlje, dok iz nje ne izraste jabuka i dok ta jabuka ne obrodi jabukami!" Stari je privoljil na tu pokoru, a taj sluga zabol je valje tu jabukovu batinu u zemlju i rekal je temu staremu: „Dakle, stari, sada valje klekni pred tu jabuku i kleči pred njom i moli se bogu neprestano, dok iz te batine jabuka ne izraste i dok ne obrodi ona jabukami. Onda komaj, stari, bude tvoja duša zveličena!"

Prošal je taj sluga doma, kad je takovu pokoru odsudil temu starcu i došal je doma, pak kaže gospi: „Gospa, ja sam govoril s gosponom i on mi je rekal, da budu nikaj novac našli za njegovo telo pokopat ondi, di su bili novci zazidani!" Ide ona tražit novac i našla je petnajst forinti, pak veli ona temu slugi: „Kaj ću ja s ovim? Ja nimam više ni pol krajcare u celem mojem življenju, a sramota mi je okolo it posudjevat! Ja ne znam, kako i kaj budem ja sada napravila?" Na to joj veli taj sluga:

„Gospa, gospon je rekal, da se onako napravi, kako se more, samo da se kaj brže metne njegovo telo u zemlju, a borme već je i zadnji cajt!“ Poslušala je ona tega slugu i napravila je ona se tako po sirotinjski i pokopala je njegovo telo. Na to su došli valje ljudi odsukuda i saki je valje uzel svoje, od kegagod je grof Kumpanin kaj otel. Kad su joj ljudi se pootimali, šalje ona opet po gospona patra, da kako bude ona sada živila, kad joj je saki svoje otel, da ona nima ni tuliko, kuliko saki najsiromašniji muž. Projde taj sluga k gosponu patru i povi mu se, kaj mu je gospa sporučila. Veli mu na to patar: „Ja, kaj ću joj ja? Saki je svoje dužan zet i njoj je ostalo, kaj je njezino! Ali ti joj moreš kajgod pomoć, zakaj vidim, da si jako dobre glave. Sad mi najprije povi, kako si ti putoval do grofa Kumpanina i kako si nazad došal?“ Dopovida njemu taj sluga se, kak je nutra u pakal zašal, kak je tega starca od devetdeset i devet let sastal pred drugimi vrati, kako ga je taj starac zahtival, da mu grihe odveže, kako ga je najzadnje pustil u nutar, kako je u najzadnjoj hiži grofa Kumpanina našal, kaj mu je on kazal, kako je zgubil svoj prst, kako je van opet izašal, tega starca izpovidal i pokoru mu dal. Na to mu kaže taj patar: „Kad si ti mogal zajt nutra i opet van, moraš bit jako dobre glave, kako mi se i vidiš, zato ćeš ti it k meni i ja te budem izučil popovije. I tako ćeš moć i pomoć jedanput gospi grofa Kumpanina. Ona sirota ni kriva, da je on bil tak zločest!“ Kaže mu taj sluga: „Hoću, gospon patar, ja valje pričnet učit popoviju, ako oni izvoljiju. Čitat i pisat već nikaj znam, ja mislim, da će to meni bit lahko!“

Projde taj sluga k patru i on ga prične učit popoviju i za kratak cajt ga je izvučil sih dvanajst škol od sedanajstega do dvajset i četrtega leta. On je počel maše služit i prošal je van na farof za kapelana. Bil je leto dan za kapelana, pak je odmah postal župnik. Župnik je bil dva leta i umril je viceašprišt i on je išal za viceašprišta, jer je strašno dobre glave bil za vučit. Na to je umril i biškup i njega je dopal red, da je dobil biškupiju. Bil je biškup podpunoma leto dan i sanja se njemu jednu noć, da je njemu sada vidit onega starca, kega je on izpovidal,

kad je išal grofu Kumpaninu. Probudi se on i študira si, na kaj će ta njegova sanja izajt. On si misli: „Ja sada moram tamo do njega projt. Morebit bi se sada taj starac zveličil, da ja sada tamo projdem!“

Pošalje on najpredi po svoju staru mater, da nek k njemu dojde, pak da će se malo š njim vozit na špancir do jednega vrta i da bu vidila, kako va tem vrtu lipo diši. Kad je ona došla, uzme on sebi konje i kočiju i odpelje se k temu starcu. Kad je došal do te šikare sueredke, ostavil je konje i kočiju tote i onda prošal sa svojum starum majkum po svojih nogah nutar. Tote prične joj pripovidat: „Vi budete sada, majko, vidili jednu stvar, koju sam ja zveličil. Ali i vi budete zveličeni i sva moj rod zato, kaj sam ja odkupil jako velikega grišnika i odvezal mu njegove grihe!“ Pita njega njegva stara majka: „Sinko, kako si ti to načinil?“ Pripovida joj on se, kako je grofa Kumpanina služil, kako je grof Kumpanin umrl i kako mu ponestalo se blago i bogatstvo, da ga nisu jimali s čim pokopat, kako ga je naputil on patar, koj ga je zvučil za popa, da nek ide iskat grofa Kumpanina, koj je umril, kako ga je on našal u paklu i pred paklom starca, koj ga je strašil, prosil i molil, da ga izpovida, i kako ga je on izpovidal i dal mu težku pokoru. Tako joj on dokaže sva svoj trud i naput, kako je bil upućen, i za tega dojdu oni do istega tega mesta, di je on tu batinu zabol u zemlju. Hiti on oko gori na to drvo, to upeti on na njem okorat sto jabuk, a te jabuke bile su tako lipe vidit, da si čovik ne more izmislit, da bi mogle liplje jabuke bit. Stane on, prebroji te jabuke kot' pravi biškup, pak pogleda doli i upeti pod steblu sliku kršćansku, da kleči i da ruke gore drži. Pomisli si on: „Bože moj, to je još ona ista slika, kaj sam ju ja tote ostavil, i koj sam ja težku pokoru odlučil i koja se je sada zveličila!“ pak veli na to svojoj staroj majki: „Bi l' si vi, majko, mogli preštudirat, kako to more bit, da bi iz jednega suhega drva, koje je već priko devetdeset i devet let odsičeno bilo, izrasla tako lipa jabuka i urodila s ovakovimi lipimi jabukami! Vidite, majko, kako je gospodin bog milostivan, a kad bute celu istinu vidili, poznali bute još bolje milost božju!“ Na to prikorači on

pod steblo i gurne s čižmum va tu sliku, koja je bila već struhnila, a sa slika se odmah sasiplje i iz tih sih jabuk postanu dušice onih devetdeset i devet, kaj jih je on ubil, i njegova, i tako ih je bilo ravno stotina. Tega starca duša zafali mu se i kaže: „Vidiš ti si odkupil mene i ovih devetdeset i devet od muk paklenskih, ja ne bi bil nikad zveličen, a ovih devetdeset i devet morebit bi bilo kada; ali samo u jako kasno vrime. Sada buš i ti i sva tvoj rod zveličen, kako doma dojdeš. za tri dana buš umril i celi nebeski šereg anjgelov bude došal po te. Zato uredi prije se stvari svoje na tem svitu i siti se gospe tvoga gospona grofa Kumpanina!“

Prošal je taj biškup za tim odovuda sa svojum materum i odpeljal se je doma. Kad su doma prišli, veli joj on odmah: „Majko, rihtajte nam gosti, da se za 'vo kratko vrime gostimo, ja nejdem više baš nikamo, neg budemo divanili i budemo se ljubili, jer ja vas budem moral, kako ste čuli, ostavit s dušum i telom!“ On je na to napisal teštament i ostavil je puno novac gospi svojega gospona grofa Kumpanina, da je opet postala prava grofica, a mati je sazvala goste i oni su se gostili pune tri dane. Treti dan punkt u jedanajst vur začul je on, kad su anjgeli s muzikom muzikajuć popošli iz nebes, al on ni til niš svojoj staroj majki povidat, neg ju je samo ogrljil okol vrata, a kad su anjgeli došli pred njegova vrata, nije kazal niš svojoj staroj majki neg joj je podal samo ruku i obljubil ju je, i u to su ga anjgeli odpeljali s telum i dušum u diku nebesku. Kad su ga već anjgeli peljali u diku nebesku i kad je on spazil, da mu se mati plače, doviknil joj je: „Majko, nemojte se nikaj plakat i žalostit, ne bu zlo ni meni ni semu roda našemu, si bumo zveličeni, i radovali se bumo tamo sejedno kak i ovdi!“

Tako je on prošal u diku nebesku, a gosti gostili se još niko vrime kod njegove majke i onda se pomalo razišli.

Josip Mikšić.

14.

Kako je mlinarev sin oslobodil tri grofovske ćeri.

Tako je jimal jedan grof tri ćeri, a saka je ći jimala svoga hinjuša. I one su se išle jedanput kupat, i kad su se okupale, pospale su kraj vode se tri. Za njimi su se išli kupat njihovi hinjuši i kad su se oni okupali, pospali su kraj vode i oni isto tako. Kad su se ti hinjuši probudili i ustali, ni više bilo tih grofovskih ćeri nigdir na blizu, i mislili su, da su one same prošle domom, ali doma ih ni bilo.

Prestrašil se je stari grof i razpisal je, da koji bi se tri našli, da bi njegove ćere mogli najt, da bi jim dal življenje do smrti i da bi jih oženil za svoje ćeri. Jedan mlinar jimal je baš tri sine i rekal jim je, da se nek oni sprave i da nek projdu po svitu grofovske ćeri iskat. Spravili su se oni i prošli su jih iskat, a na put su si uzeli sobom jedan kotal, va kem su si palente kuhali, i vriću melje su si sobum nosili. Prvi dan uzel je taj mladji željeznu palicu pak je šal s tim sridnjim po gori jih iskat, a taj starji jim je kuhal palentu. Kad je on skuhal palentu, metnil ju je med noge i sgledal se je, jel mu brati idu, u to je došal vrag i uzel mu je palentu s kotla. Kad su došli gladni oni dva, nisu jimali kaj jist, pak su ga jako špotali. Drugi dan išal je s tim mladjim taj najstarji po gori iskat, a taj sridnji jim je kuhal palentu. On je se tako skuhal palentu i metnil ju med noge, pak se je razgledal, jeli mu idu brati, u to je došal opet vrag i odnesal je i njemu palentu s kotla. Kad su došli gladni oni dva, nisu jimali opet kaj jist, pak su i njega jako špotali. Treti dan išal je taj starji s tim sridnjim po gori iskat, a taj mladji jim je palentu kuhal. On je se tako skuhal palentu i metnil ju je med noge, a polog sebe svoju željeznu sedam funti težku palicu, pak se je razgledal, jeli mu idu brati. U to je došal vrag, da će mu uzet palentu, a on je brzo uzel svoju batinu, pak ga je udril po glavi, da se je valje na tla srušil. Došli su brati iz gore i čudili se temu najmladjemu bratu, kako da njemu vrag ni pa-

lente odnesal, i kako da ga je on još ubil. I tako su se oni treti dan palente najeli i prošli u drugu još vekšu goru.

U toj gori su našli jedan grad i u tem gradu je jedna gospa u vrtu svilu razgrnjevala. Oni su nju upitali, jeli bi ona mogla njim povidat za tri cure, koje su tak i tak sginile. Ona je njim rekla, da ne zna, neg da bi morebit iziznala, ali da neka oni njoj zato tri noći občuvaju tu svilu, da ne bu niš skuštrana, a ako je ne občuvaju i ako bude kaj skuštrana, da baš u tem gradu fale još tri kršćanske glave, da bu pun, pak da se bu š njihovimi glavami izpunil.

Prvu noć išal je čuvat taj najstarji brat svilu i puhnil je okol njega topal vetar i on je zaspal, a u jutro dan bila je svila skuštrana. Drugu noć išal je se tako čuvat taj sridnji brat svilu i okol njega je takajše puhnil *topal* vetar i on je zaspal, a u jutro dan bila je svila *opet* skuštrana. Tretu noć je išal taj najmladji brat čuvat svilu i on je rekal gospi, da mu neka da gusle i pušku i ona mu je dala pušku i gusle. Na pušku se je on naslonil, a na gusle je celu noć igral. I okol njega je topal vetar puhal, al on ni til nikakor zaspat neg je čuval celu noć svilu, a u jutro je bila svila jednaka i ni bila niš skuštrana. Kad je to u jutro gospa vidila, bila je jako vesela i rekla mu je: „Sinko, kad si ti meni občuval svilu, ja ću tebi povidat, kadi ćeš ti najt te tri grofovske ćeri. Idi tuda dalje ravno i dojt ćeš do jedne gore i u toj gori ćeš najt škulju kot' na drugi svit. U tu škulju sajdi i tu ćeš ih najt saku u svojem gradu, saka jima za muža jednega vraga, a ja ću ti dat još jakost, da buš jači od sih vragov. Sinko, ti si meni sada puno hasnil, zato slobodno reci, kaj ćeš još, da ti dam, ja ti morem dat, kajgod ćeš!" Na to joj veli taj dečko: „Gospa, kad sam ja njim tuliko hasnil, neka mi daju najprije moja dva brata nazad, onda neka mi daju jednu pušku, da kajgod bum smiril, da bum zadil, i neka mi daju jedne gusle, da, kadigod bude me čovik čul gudit, bude tancal, i neka mi daju jednu jiglu, da bum š njum sašil, kajgod bum smislil, i neka mi daju još jedan štrik, ki bu mogal do drugega svita dosèć i jednu

košaricu, u ku bum sel, kad bum zašal na drugi svit po te grofovske ćeri!" Dala mu je gospa se to, kaj ju je pital, i tako su prošli dalje ti tri brati putem po toj gori, kako je tega najmladjega gospa naputila.

Išli su oni tako i došli su do jednega grma, a na tem grmu je bilo čuda vrabcev, i on je smislil, da te vrabce strilja. Tuda se je baš vozil jedan pop i rekal je taj pop temu dečku: „Dečko, ak ti te vrabce potučeš, ja ću jih pojt nutra gol brat!" Taj dečko smiri i striljal je se vrabce do jednega. Sad jih je moral pojt pop gol pobirat u to trnje, kad jih je on se striljal na jedanput, a kad je pop u trnje zašal, pričnel je gudit taj dečko na svoje gusle i pop tancat po trnju, da se je sva zdrapil. Vikal je pop, da nek prestane gudit, da će mu dat petdeset forinti. Hajde prestane taj dečko gudit, a pop komaj živ izajde iz tega trnja van i da temu dečku petdeset forinti.

Pustili su ti tri brati tega popa i prošli su dalje i zašli su u jednu goru, a kad su malo bolje u nutar zašli, našli su jednu škulju kot' na drugi svit. Priveže taj dečko tu košaricu na taj štrik i veli svojim bratom: „Ja ću sest u tu košaricu i vi me pomalo spušćajte u tu škulju, ja se nadijam, da bi mogal u nutri najt te tri grofovske ćeri, a kad vam budem dal znak, vi potežite gori!" I tako su oni njega spustili u tu škulju na drugi svit. Tu na doljnjem svitu bilo je se lipo kak i na gornjem svitu, samo kaj je sunce slabije sijalo i se bilo slabije i manje neg na gornjem svitu.

Ide on do prvega grada, do kufrenega grada, i tu je našal tu najstarju ćer tega grofa i rekal joj je: „Dobar dan, sestro!" Ona je njemu na to rekla: „Bog daj, bratac, bog!" Veli joj opet on: „Sestro, mene je poslal iz gornjega svita po te tvoj otac, da te dopeljem domom. Hodi, spremi se valje, da idemo!" Na to mu ona veli: „Bratac moj, za svoju nesriću si došal simo, sad će dojt moj muž, vrag, i on će te ubit, a ja se ne smim nikam iz tega grada maknit, zakaj bi drugač i mene ubil!" I u to je došal njezin muž, vrag, pak ju je pital: „Kaj ti je to za jedan?" Ona mu je odgovorila: „To je moj brat!" On joj

je rekal: „Daj, rihtaj obed, će s nami obedvat, al s menom al s tobom!“ Veli mu na to ona: „Će s menom, će mirnije pojist!“ Kad su se naobedvali, rekal je temu dečku taj njezin muž, vrag: „Bi l' se ti išal sada s menom metat!“ I vrag ga pograbi valje i pričneli su se oni metat, ali taj dečko hitil je tega vraga prviput, da se je zemlja pod njim predušila do kolena, drugiput, da se zemlja pod njim predušila do pasa, a tretiput, da se je zemlja pod njim predušila do vrata. Onda je on uzel svoju željeznu batinu, koju je uvik sobum nosil i zatukal ga je š njum, da je ostal tote na tem mestu.

Ide on opet dalje do drugega grada, do srebrenega grada i tu je našal tu sridnju ćer tega grofa i nazval joj je: „Dobar dan, sestro!“ Ona se je njemu odzvala: „Bog daj, bratac, bog!“ Veli joj on na to se tako kot' i starjoj sestri: „Sestro, mene je poslal iz gornjega svita po te tvoj otac, da te dopeljem domom. Hodi, spremi se valje, da idemo!“ Na to mu ona opet veli: „Bratac moj, za svoju nesrićn si došal simo, sad će dojt moj muž, vrag, i on će te ubit, a ja se ne smim nikam iz tega grada maknit, zakaj bi drugač i mene ubil!“ I u to je došal njezin muž vrag, pak ju je pital: „Kaj ti je to za jedan?“ Ona mu je odgovorila: „To je moj brat!“ On joj je rekal: „Daj, rihtaj obed, će s nami obedvat, al s menom, al s tobom!“ Veli mu na to ona: „Će s menom, će mirnije pojist!“ Kad su se naobedvali, rekal je temu dečku taj njezin muž, vrag: „Bi l' se ti sada išal s menom metat?“ I valje su se oni pograbili i pričneli se metat, a taj dečko hitil je i tega vraga prviput, da se je zemlja pod njim predušila do kolena, drugiput, da sa je zemlja pod njim predušila do pasa, a tretiput, da se je zemlja predušila pod njim do vrata. Onda je on uzel svoju željeznu batinu i zatukal je i njega š njum, da je ostal tote na tem mestu.

Ide on opet dalje do tretega grada, do zlatnega grada, i tu je našal tu najmladju ćer tega grofa i nazval je njoj takajše: „Dobar dan, sestro!“ Ona se je njemu odzvala: „Bog daj, bratac, bog!“ Veli joj on se tako kot' i onim dvim drugim sestram: „Sestro, mene je poslal iz gornjega svita po te tvoj otac, da te dopeljem domom. Hodi, spremi

se valje, da idemo!“ Na to mu i ona veli: „Bratac moj, za svoju nesriću si došal simo, sad će dojt moj muž, vrag, i on će te ubit, a ja se ne smim nikam iz tega grada maknit, zakaj bi drugač i mene ubil!“ I u to je došal njezin muž, vrag, pak ju je pital: „Kaj ti je to za jedan?“ Ona mu je odgovorila: „To je moj brat!“ On njoj je rekal: „Daj, rihtaj obed će s nami obedvat, al s menom al s tobom!“ Veli mu na to ona: „Će s menom, će mirnije pojist!“ Kad su se naobedvali, rekal je temu dečku taj njezin muž, vrag: „Bi l' se ti išal sada s menom metat?“ I valje su se oni pograbili i pričneli se metat, a taj dečko hitil je i tega vraga prviput, da se je zemlja pod njim predušila do kolena, drugiput, da se je zemlja pod njim predusila do pasa, a tretiput, da se je zemlja pod njim predušila do vrata. Onda je on uzel svoju željeznu batinu i zatukal je i tega vraga š njum, da je ostal tote na tem mestu.

Kad je zatukal i tega tretega vraga, onda veli toj najmladjoj ćeri tega grofa: „Sestro, ćeš it sada s manom?“ Ona mu odgovori: „Bratac, mili mi se zlatega grada ostavit!“ On je odkinil dvi letkinje mladice i rekal joj je: „Sestro, vudri s timi dvimi mladicami po tem gradu jenput i vidit ćeš, kaj će iz tega grada bit!“ Vudrila je ona, a na misto grada postalo je trnje i kamenje. Na to je ona prošla š njim i došli su skupa do tega srebrenega grada. Tote veli on toj sridnjoj ćeri: „Sestro, ćeš it sada s manom? Evo sestru sam ti najmladju sebum dopeljal!“ Ona mu odgovori: „Bratac, mili mi se srebrenega grada ostavit!“ On je odkinil dvi letkinje mladice i rekal je njoj: „Sestro, vudri s timi dvimi mladicami po tem gradu jenput i vidit ćeš, kaj će iz tega grada bit!“ Vudrila je ona, a na misto grada postalo je trnje i kamenje. Na to je ona prošla š njim i s tom najmladjom sestrom i došli su do tega kufrenega grada. Tote veli on toj najstarjoj sestri: „Sestro, ćeš it sada s manom? Evo sestre sam ti dvi sebum dopeljal!“ Ona mu odgovori: „Bratac, mili mi se kufrenega grada ostavit!“ On je njoj odkinil dvi letkinje mladice i rekal je njoj: „Sestro, vudri s timi dvimi mladicami po tem gradu jenput i vidit ćeš, kaj će iz tega grada

bit!“ Vudrila je ona, a na misto grada postalo se trnje i kamenje. Na to je i ona prošla š njim i s timi dvimi sestrami i došli su do onega mesta, di je otvor u gornji svit.

On je najprije metnil u košaru najstarju ćer i dal je svojim bratom znamenje, da ju gori povuku, i oni su ju povukli van. Za njum je metnil u košaru tu sridnju ćer i dal je opet svojim bratom znamenje, da ju gori povuku i oni su ju povukli van. Tretu je metnil u košaru tu najmladju i najliplju ćer i dal je opet svojim bratom znamenje, da ju gori povuku i oni su i nju povukli van. Kad su brati vidili ovu najliplju, dogovorili su se, da će brata, kad ga do vrha dovuku, nazad naglo spustit i tako sašundrat, da jim ne otimlje te najliplje grofovske ćeri. On si je i sam mislil, da bi to njegovi brati mogli učinit, zato ni sam sel u košaru, neg je nametal u nju kamenja, pak je dal bratom znak, da povuku gori, i oni su povukli, a kad su već do vrha dovukli, pustili su naglo doli košaru i štrik. I tako je on ostal doli na doljnem svitu, a ti dva brati njegovi odpeljali su te tri ćere grofovske i posuda su se štimali, da su jih oni dva sami našli, a da se je on najmladji bedak sgubil. Taj grof je valje naručil sim trim ćeram robu šit, da će se oni dva starji venčat za one dve starje ćere, a ako se taj najmladji kada najde da će se on s onum najmladjum ćerjum.

Taj najmladji brat ostal je još nikuliko cajta na doljnjem svitu, dok ni jedanput tuča počela padat, a jedna kukovača sa svojimi mladimi ni se jimala kamo stisnit. I onda je on nju i njezinih pet mladih stisnil pod svoju halju i tako jih je občuval, da jih nije tuča potukla. Na to je njega kukovača upitala: „Kaj ćeš ti za to jimat, kaj si ti mene i moje mlade občuval, da nas ni tuča potukla?“ On joj je odgovoril: „Kaj ću jimat, kaj mi ti moreš dat? Ti mi ne moreš niš dat!“ Ona mu na to veli: „Ne boj se ti za to niš. Samo ti meni kaži, kaj ćeš ti jimat za to?“ On njoj odgovori: „Ja bi najrajše, da bi mogal kako na drugi svit dojt, ali znam, ti mi ne buš mogla tu niš pomoć!“ Ona mu je rekla: „Ja ću ti već pomoć i odnest ću te gori, samo mi moraš nabrat tuliko leskovega lišća, da bum jimala s mirom jist do gori, aš ako ti pofali samo

malo, ja ću te morat pustit!“ Hajde nabral je on tega lišca i ona ga je nosila, a on joj je s mirom u kljun metal, i na zadnje mu je malo pofalilo i on je odkinil od svoje ruke komad mesa i hitil joj je u kljun. Kad ga je van iznesla, pitala ga je: „Čije je ono meso bilo, kaj joj je na zadnje hitil?“ On joj je rekal: „Moje, pofalilo mi je lišća, pak sam se bojal, da ćeš me doli hitit, ako ti kaj ne hitim u kljun. Ja sam si voljil odkinit malo mesa, neg pogubit glavu!“ Veli mu na to ta kukovača; „Srića tvoja, da nisam znala, da je tvoje meso tako sladko, ja bi te drugač na doljnjem svitu sa mojimi mladimi pozobala, ali tu nimam oblasti!“

Tako se je on razstal s kukovačom i prošal je i trefil je glih dojt k temu šnajdaru, ki je tim curam grofovskim robu šil. On je tega šnajdara prosil, da bi ga uzel k sebi, da bi si morebit kod njega kaj zaslužil, da bi mu pomogal šit. Taj šnajdar mu je na to rekal: „Ostani ti slobodno kod mene, ja jimam jako puno posla, ja jimam na jedanput šit trim grofovskim ćeram robu. Dvi se udaju za dva starja sina mlinareva, koji su ih oslobodili od doljnjega svita, a ta najmladja će se udat za najmladjega mlinarevega sina, koj se je zgubil, ako sa kada najde!“

Pričneli su oni delat, taj šnajdar je krojil, a taj dečko je svojum jiglum šil, i komaj je šnajdar tegnil krojit, kaj je on sašil. Kad su su robu sašili, pisal je taj šnajdar po grofovske ćeri, da si dojdu po robu, da je roba gotova. One su došle i pitale su ga, da kaj bu to koštalo? Taj šnajdar jim je rekal, da nek pitaju tega dečka, da jim je on robu šil. One su pitale njega, da kaj će on za to jimat? On jim je na to odgovoril, da ga neka saka jenput kušne, da on ne treba druge plaće. Prva se je pritisnila k njemu ta starja, da će ga kušnit, a on je njoj nos odgrizal. Ona je valje nos stisnila u rubac i prošla je na stran, tako da te dvi mladje nisu znale, da joj je nos odgrizal. Druga se je pritisnila k njemu ta sridnja, da će ga kušnit, a on je njoj uho odgrizal. Ona je valje uho stisnila u rubac i prošla je na stran, tako da ta mladja ni znala, da joj je uho odgrizal. Treta se je k njemu pritisnila ta mladja ći, da će ga kušnit i on je nju kušnil.

Na to je on prošal grofu i dokazal mu je cieli dogadjaj, kako se je dogodilo. Grof je oženil te dvi starje nakazane ćere za ona dva starja mlinareva sina, a tu najmladju i najliplju za tega najmladjega sina mlinarevega. I tako je taj najmladji brat za nepravice, kaj su mu jih učilili brati, učinil njim sramotu, da su jimali nakazane žene.

Marko Luke stariji.

15.

Grofovemu sinu se je sanjalo, da mu je otac polival, a on da se je umival.

Tako je bil jedan grof i on je jimal tri sine. On jim je jedanput rekal: „Hajde, sini, sada spat i jutri mi povijte, kaj bu se kemu sanjalo!“ Jutri dan su se probudili i pripovidali su redom otcu, kaj se je kemu sanjalo. Najstarji je pripovidal: „Meni se je sanjalo, da sam šenicu miril!“ Taj sridnji je pripovidal: „Meni se je sanjalo, da sam novce brojil!“ Taj najmladji je pripovidal: „Meni se je sanjalo, da ste mi vi polivali, a ja da sam se umival!“

Stari grof pobojal se je tega tretega sna i za to je zazval slugu, da vodi tega najmladjega sina u lozu, i dal mu je još jedan svilni rubac, pak mu je kazal: „Evo ti ovaj svilni rubac, pak ga razriži na dvi polovice, s jednum polovicum sveži oči mojemu sinu, pak mu odriži jezik, a u drugoj polovici mi donesi taj njegov jezik!“

Taj sluga prošal je u lozu s tim najmladjim grofovim sinom i jimal je sobum jednega pasića, pak je odrizal temu pasiću jezik, a sina grofovega je pustil živega, i odnesal je grofu jezik tega pasića u onoj polovici rubca. Taj pak grofov sin prošal je dalje po lozi i našal je jednega vraga speć. Taj vrag bil je lipo obučen kot' i jedan gospon i taj grofov sin je mislil, da je to jedan gospon, pak ga budi i veli mu: „Gospone, gospone, kaj su tote u lozi zaspali, tote ih more lahko vuk!“ Taj vrag se je prebudil i bil je jako zafalan temu dečku, da ga je prebudil, pak ga upita: „Kaj ćeš ti jimat za to, kaj si mene prebudil i od zla oslobodil?“ Odgovori taj dečko: „A kaj? Niš! Kaj ćeju mi oni dat?“ Veli mu na to taj vrag: „Kaj ću ti ja dat?

Ja ti morem dat kajgod ti zaželiš!" Veli mu taj dečko: „Kad je, gospone, temu tako, ja bi rad jimal jednu pušku i jedne guslice, i to pušku, koja bi se ubila, u kajgod bim ja pucal, a guslice koje kad bi zagudile, da bi saki stvor i grm i trn tancal!" Dal je njemu taj vrag takovu pušku i takove guslice. I tako su se oni dva razišli.

Prošal je taj dečko dalje putem i tu je sritil jednega popa i taj ga pop pita: „Kamo ti ideš s tum puškum?" On njemu odgovori: „Idem u lov!" A pop njemu veli: „A kaj bi ti ulovil?" Odgovori mu taj dečko opet: „Ha, morebit kakovega zajca ali kakovu ticu!" Veli mu na to taj pop opet: „No, kajgod ti ubiješ, ja ću gol po trnju pobrat!" I baš je bil tu blizu jedan trn pun vrabcev, i taj dečko puknil je u te vrabce i si do jednega su se sasipali u to trnje. Onda je pop moral pobrat gol te vrabce. Pop je zašal u trnje, a taj dečko pričnel je gudit i taj pop tancat gol po trnju. Taj dečko je gudil tako dugo i pustil je tega popa tancat po trnju, doklje ni on tancajuć po grmlju umril.

Na to je taj dečko prošal sa svojum puškum i svojimi guslicami, i hodil je i hodil je po velikoj lozi i našal je najzad tamo jednu hižu i ta hiža bila je od jednega vilovnjaka. Zašal je valje taj dečko u tu hižu. U hiži je sidil stari vilovnjak i pil je mliko. Taj vilovnjak je bil slip, a taj dečko je to opazil, pak je išal k njemu sist i pil je š njim mliko. Popil je stari jedan lonac mlika, i još se ni na pol najil, pak govori sam sobum: „Ah, bože moj, kako je to, da se ja danas nis' ni na pol najil, a popil sam pun lonac mlika. Druge dane sakiput, kad sam popil pun lonac mlika, bilo mi je dost i priko dost!" Vilovnjak na to zame još jedan lonac mlika i pije po malo iz tega drugega lonca, a taj dečko mu pomaže. Kad su popili i taj lonac mlika, veli opet taj stari: „Ah, bože, bože, kaj je to danaska? Već sam popil dva lonca mlika i još se nisam dost najil!" Na to mu se je javil taj dečko: „Stari, kaj se vi tuliko čudite? Ja tu polog vas sedim i pijem s vami mliko!" Veli mu srdito taj vilovnjak: „A kaj si ti za jedan, da si se podufal u moju hižu dojt i s manom mliko pit?" Na to mu je taj dečko pripovidal se svoje življenje, da je on gro-

fovski sin, i kako ga je til otac sašundrat, pak kako je on prošal po svitu i došal k njemu. Stari se je malo primiril i donesal je još pol lonca mlika, pak su to oni dva skupa popili i najzad je taj stari tega dečka upital: „Sinko, oćeš ti pri meni služit, ćeš mi ovce gonit na pašu! Sakam goni, samo ne u glažvenu goru!“ Odgovori mu na to on: „Zakaj ne bi služil? Kaj bi se zabadava po svitu potipal, ću si rajše krajcar zaslužit! Ali zakaj ne bi ja ovce gonil na pašu i u glažvenu goru?“ On mu veli: „Tamo su ti, sinko, vile, koje su meni oči uzele, pak bi i tebi!“

Stari ni znal, kaj taj dečko jima sobum i nikak mu ni dopustil tamo gonit, uvik se je za njega jako bojal, da mu ne bi prošal tamo. Odignal je taj dečko itak jedanput ovce u glažvenu goru na pašu. Vile idu k njemu, da mu ćeju oči zet, a taj dečko pričnel je gudit na svoje guslice i vile pričnele tako jako tancat, da su se na zemlju opadale i najzad pričnele su vikat: „Prestani, dečko, prestani gudit, mi ti ne ćemo oči zet!“ On jim je na to rekal: „Ja ne ću dotlje prestat, doklje mi ne obećate, da ćete mi dat mojega starca oči!“ One su mu obećale i on je prestal gudit. One su na to išle iskat oči od tega starca. Jimale su tri pune plahte oči, i premetale su se te oči, i u tretoj plahti su našle oči tega starca ozdola na dancu. I tako su mu one dale te oči, i naputile su ga još, da neka vrže najprije sako oko u jednu kupicu, da se smoče, a onda da si neka stari pritisne oči, pak da mu budu stale kot' i prvlje i da bu vidil kot' i prvlje.

I tako prošal je taj dečko s timi očimi doma, i kad je došal doma, dal jih je starcu, da jih najprije smoči u kupici i onda da jih vrže na svoje mesto. Stari je tako se napravil i vrgal jih je na svoje mesto i stale su mu kot' i prvlje i vidil je kot' i prvlje, pak je rekal temu dečku: „Ja, sinko, sada idem k maši, kad vidim, a ti budi doma!“

Kad je stari prošal, misli si i govori taj dečko: „Bože moj mili, sakamo idem, samo ne idem va' vu suhotu, bog zna, kaj je tote?“ A njemu iz nutri veli konj vilovnjak: „Tote odzdola pod pragum ćeš najt ključ, pak otvori š njim vrata i vidit ćeš, kaj je u toj suhoti!“ I on je našal taj ključ i odklenil je vrata i vidil je tega konja. To

je bila jedna lipota od konja, svitlil se je sva kot' i zlato. Taj konj veli temu dečku: „Fala bogu, da jedanput opet vidim živega stvora! Taj stari me drži uvik u toj suhoti zaprtega, a sad kada si mi otvoril, moremo mi dva pobić od njega. Ako ne ćeš ti, ću ja sam, ali znaj, kad bu stari vidil, da si mi otvoril i da sam ja pobigal, on će te sega sašundrat!“ Dečko je malo razmišljal, žal mu je bilo starega pustit, al najzadnje privolji, da ćeju pobić. Na to mu konj veli: „Tote za tramum jimaš češalj, kefu i prah, uzmi to sobum, rabit će nam, ako stari za nami pojde!“

Prošli su oni, konj je tekal kot' i vila, a taj dečko je na njem jahal. Ali stari je zaćutil, da mu je konj iz štale prošal, pak on teče i teče za njimi i već je tako blizu do njih došal, da je skoro konja ufatil za rep. Kad je to konj vidil, veli dečku: „Hiti brzo prah!“ Dečko je hitil prah i pred starcem je postala sama voda, a njim je bil i dalje lipo put gladak. Oni su jako daleko naprvo prošli, doklje je stari iz vode izašal. Stari je opet pričnel teć i teče on i teče i opet je već tako blizu došal, da je skoro konja ufatil za rep. Kad je to konj vidil, veli dečku: „Hiti brzo češalj!“ Dečko je hitil češalj i pred tim starcem je postala sama draga i brig, a njim je opet bil i dalje lipo put gladak. Oni su opet jako daleko naprvo prošli, doklje je stari priko tih drag i priko tih brigi prošal. Stari je na to opet pričnel teć i teče on i teče i opet je već tako blizu došal, da je skoro konja ufatil za rep. Kad je to konj vidil, veli dečku: „Hiti brzo kefu! Još malo, pak smo priko njegove granice!“ Dečko je hitil kefu i pred tim starcem je postala sama loza, šikara i trnje, a njim je opet bil i dalje lipo put gladak. Kad su već bili priko njegove granice i kad jim više ni mogal stari niš, pričnel jih je stari zvat i temu dečku je vikal: „Čekaj, ja ću te nikaj naputit!“ I stali su oni dva, konj i sluga. Kad je taj stari k njim došal, rekal je temu dečku: „Baš ni lipo od tebe, da si od mene pobigal i odpeljal mi mojega konja, ali ja sam ti itak puno zafalan, kaj si mi moje oči povrnil, za to ti želim sriću i naputit ću te nikaj! Tote malo dalje je jedan grofovski grad i stari grof tega grada razpisal je po celem kraju, da će dat svoju ćer za ženu onemu, ki bu

sa svojim konjem jednu veliku grabu preskočil. Ti ćeš lahko s tvojim konjem preskočit. Ali ne hodi preskakat tamo s takovim konjem, bi ti mogal ki kaj naškodit, neg tote buš našal pred sobum ciganje, pak kupi od njih jednu konjsku kožu i obuci u nju svoga konja, i onda hodi preskakat i to najzadnji za simi drugimi!“

On je prošal, kupil je od ciganji konjsku kožu i obukal je svoga konja u tu ciganjsku kožu. Tako došal je do tega grofovskega grada. Tote su baš sakojaka gospoda preskakivala tu grabu, ali je ni nijedan mogal preskočit. Kad su već si probali preskočit i nijedan ni mogal, izajde on pred tu gospodu i upità jih: „Jeli bi slobodno i ja probal preskakat?“ Rečeju njemu ta gospoda: „Slobodno, slobodno saki, ali kaj bi ti sa svojim ciganjskim konjem preskočil!“ On je išal preskakat i triputa je sim i tam preskočil. Kad je to grof vidil, pričnel je plakat: „Kaj bum ja svoju ćer ciganju dal!“ Ali plač mu ni niš koristil, on je moral svoju ćer dat temu dečku.

U večer odpravil je grof obadvih u štalu spat s konjum. Za malo cajta poslal je on slugu svojega gledat, da vidi, kaj oni delaju. Sluga dojde i veli grofu: „Gospone, takove lipote još nisam vidil. U našoj štali se se sviti kot' i samo zlato!“ Veli mu na to grof: „Hodi, hodi ti, bedak, kaj bi se svitilo u štali! Hodi još jedanput gledat, pak pogledaj malo bolje!“ Projde sluga opet, a njemu se je još bolje vidilo, i dojde nazad i povije opet grofu: „Gospone, to je lipota, da ne more bit lipša. Dvaput još je sada lipše, neg je prvlje bilo i lipše je neg je po sem njihovem dvoru!“ I išal je sada sam grof gledat, i njemu se je samemu jako dopalo. Taj dečko je hitil onu kožu ciganjsku s konja, a njegov konj se je svitil kot' i samo suho zlato. Grof se je temu jako poveselil i pital je svoju ćer: „Kako se tebi, ćerko, vidi s tim ciganjum?“ Ona mu odgovori: „Kako mi se vidi? Dobro mi se vidi, jako dobro!“

Taj dečko je poznal jako dobro grofa i njegovu ćer, jer to ni bil nigdo drugi neg njegov pravi otac i njegova prava sestra, a oni ga nisu poznali, i on je progovoril otcu: „A, ćaće, kaj vi mene ne poznate? Ja jesam vaš pravi sin, kega ste vi odpravili u lozu skupa sa slugum, da mi on

jezik odriže zato, kaj sam vam povidal, da mi se je sanjalo, da ste mi vi polivali, a ja da sam se umival! Evo još one polovice rubca, kega ste vi slugi dali, da ga razriže i da mi s jednum polovicum oči sveže, a u drugoj da vam donese moj jezik!" Stari se je temu jako veselil, i od veselja se je se plakal, da mu je taj sin tuliku čest učinil, i išal je pak mu je polival, a taj sin se je umival. I tako se je izpunila sanja tega dečka.

Jela Plavan.

16.

Kako je jedan siromah vraga na gospodstvo paklensko postavil.

Tako je bil jedan muž i bil je veliki siromah. Jedanput dojde k temu siromaku vrag, pak mu veli: „Dragi muž, ja ću tebi sega dat, kajgod oćeš, ako ćeš ti meni pomoć. Ja sam vrag, a ti hodi tvomu popu, pak mu zami kadelnicu i kropelnicu, i s tim projdi u pakal. Tamo ćeš ti s tim iztirat gospodara paklenskega, a mene ćeš uzvisit na gospodstvo paklensko!" Veli mu na to taj siromah: „Oću ti ja to pribavit, dragi vrag, al mi ti prije pribavi kruha!"

Projde vrag, da mu pribavi kruha, a jen gospon je baš jimal žnjače na polju i ti žnjači su želi šenicu. Kajgod su oni čez dan naželi, to je vrag čez noć pobral i donesal je na guvno onega siromaka, i kad je hitil na guvno, na jednu stran je valje opala slama, a na drugu zrnje. Na to je vrag pital još tega čovika: „No, dragi muž, ja sam ti kruha pribavil, kaj bi ti još rad?" Taj muž mu veli: „Ja bi sad rad, dragi vrag, da mi pribaviš mesa, kad već jimam kruha!"

Projde vrag, da mu pribavi mesa, a jen gospon je baš jimal jednega lipega bika med blagum i došal je vrag po njega, popal je bika za rep i hitil ga je na rame i donesal ga je temu mužu na guvno. Donesal ga je i hitil ga je, na jednu stran je opalo košće, a na drugu meso. Na to je vrag pital još tega čovika: „No, dragi muž, ja sam ti kruha i mesa pribavil, kaj bi ti još rad?" Taj muž mu

veli: „Ja bi sad rad, dragi vrag, da mi pribaviš jedne guslice, na koje kad bi zagudil, da bi tancal saki, ki bi čul. Kad se čovik naji i napi, da bu bar i nikaj vesel! Najzad bi još rad, dragi vrag, da mi pribaviš jednu pušku, s kum bi se striljal, u kajgod bi smiril!"

Prošal je vrag i pribavil mu je i takove guslice i takovu pušku, i tako je moral sad projt taj čovik k svojemu popu po kadelnicu i kropelnicu. Taj siromak je moral dugo prosit tega svoga popa za kadelnicu i kropelnicu i komaj da je to izprosil kod njega. Kad je on to dobil, pokaže mu vrag put v pakal, i on je išal pred vragum u pakal kadeć i kropeć. Došal je taj čovik u pakal s kadelnicum i s kropelnicum i si su se vragi razbižali, samo on ni mogal, ki je bil na lancu privezat, ali i on je strašno zaručal. Taj čovik ga je onda još jedanput pokadil i pokropil, a taj vrag je zaručal još jedanput i pretrgal je lanac i probižal je i on. Kad su si vragi probižali, sel je na mesto gospodara paklenskega on vrag, ki je hodil za onim siromakom, i rekal je temu siromaku: „Sad hodi, učinil si mi, kaj sam til. Ti si mene na gospodstvo paklensko postavil, sad hodi i veseli se na drugem svitu, kuliko ćeš!"

Taj siromak prošal je iz pakla i došal je na gornji svit i ravno je išal domom. Tote je bila baš pri njegovoj crikvi maša. Pod tum crikvum je bila jedna velika lipa, a okoli te lipe je bilo samo trnje i na toj lipi je sraka sidila. Baš je narod iz crikve izhajal i pop š njim. Spazi pop sraku na lipi, pak veli temu siromaku, ki je nosil pušku, kaj ju je dobil od vraga: „Ako ti ovu sraku ubiješ, ja pojdem gol po nju!" Taj čovik je smiril i ubil ju je, i sraka je opala u veliko trnje. Sad se je moral pop svlić i moral je pojt u trnje po sraku. Kad je zašal pop u najveće trnje, uzel je taj čovik svoje guslice i pričnel je gudit. Vas svit, kajgod je čulo, se je tancalo, a pop je tancal po trnju, da je vas krvav bil. Jen drugi čovik ni til baš tancat pred crikvum i držal se je stupa, ali si je zato taj čovik se čelo i nos stukal na onaj stup, kega se je držal.

Kad je već bilo sim dosta tega tanca, a najviše popu, pričneli su tega siromaka prosit, da prestane, ali on ni til,

doklje mu nisu obećali, da će mu saki nikaj platit, a pop sam deset forinti. Taj siromak je prestal gudit i saki mu je nikaj dal, niki po sekser niki po dva, niki po forint, već kako je bil ki moguć, a pop mu je dal sam deset forinti. I tako se je dobro pomogal taj siromak se po svojih guslicah i po svojoj puški.

Mara Martinac.

17.

Kako je grofov sin išal na staklen brig.

Tako je bil jedan grof i jimal je jednega sina i tega sina je jedanput upital: „Kakovu ćeš li službu jimat?“ Na to mu je sin odgovoril: „Ja ne ću niš drugo bit neg gmajni soldat!“ To se je staremu jako na žal zelo, kako bi njegov sin bil gmajni soldat, a od tako je velikega roda. Ali kad ni til sin nikakor drugač, pušćal mu je otac na volju, da neka bude i on je prošal za gmajnega soldata.

Jedanput bil je on tako na šiljbotu kod magazina polag vode i u vodi su se kupale tri vile. On je prošal k vodi i ukral je toj najmladjoj vili opravu. Kad su se okupale te vile, prošle su one dvi, koje su jimale opravu, a ta najmladja, koja ni mogla svoje oprave najt, ostala je u vrbiku gola. Drugi dan u jutro dojde taj soldat, pak se je razgledal oko vrbika i spazil je tu vilu u vrbiku golu, pak ju je upital: „Kaj ti tote delaš, draga?“ Ona mu je na to odgovorila: „Ne pitaj me, vidiš me, da sam tote gola! Ja sam se kupala sa svojimi pajdašicami, pak mi je nigdo opravu ukral i sad sam gola ostala i ne morem nikamor!“ On ju je opet upital: „Oćeš ti mene uzet, ja ću tebi opravu kupit?“ Ona mu je odgovorila: „Ja ću tebe rada uzet! Ali kako ćeš ti meni opravu kupit i kako ćeš ti mene uzet, kad sam ja gola i kad ja ne morem nikamor s tobum!“ Na to joj je on dal svoju kabanicu, da je vrgla na se, pak joj je rekal: „Sada hodi ti s manum, i kakovugod si ti opravu izbereš, ja ću ti ju kupit u štacunu!“ Ona je prošla š njim, i on joj je kupil u štacunu opravu, kakovu si je ona zibrala. Malo za tim se je on š njum

poručil i pisal je svojemu otcu domom: „Tata moj mili i dragi, ja sam se oženil, ću l' ja sad dojt slobodno domom?“

Kada je njegov otac primil to pismo, veli on svojoj ženi a njegovoj materi: „Ja znam, da je on veliki tepac, kad ni til bolju službu neg da je išal za gmajnega soldata, ali ću ga i tako nazad primit. Ja znam, da bu meni to sramota ća kad on domom dojde!“ Veli mu na to njegova gospa: „Neka bude, neka bude, moj dragi, kad je za volju njemu, naj bu i nam!“ I tako mu je otac odpisal, da nek dojde domom slobodno.

Došal je on doma i dopeljal se je on na četirih konjih i u velikoj kočiji. Kad je on domom došal, njegov otac i njegova mati bili su jako veseli, da se je on dobro oženil, kad se je dopeljal na četiri konje i na veliki kočiji, a i žena mu je bila jako snažna. I oni su njega primili kot' i vernega sina i nju kot' i vernu snahu.

Tako su bili oni dobro dugo skupa u velikoj ljubavi, dok on ni išal jedno jutro rano u lov. Žene ni til rano budit, da bi joj dal i ostavil opravu, pak je dal materi ključ od ladice i rekal joj je: „Evo na te vam, majko, ključ od ladice i dajte mojoj ženi opravu, koja je najgornja u ladici!“ Staroj se je grdo vidilo, da bi ona snahi opravu davala, da bi joj se morda tim zamirila, pak joj je dala ključ od ladicė, da si nek sama zame opravu, ku bu tila. Uzela je snaha ključ, otvorila ladicu i našla je u njoj onu opravu, ku joj je on ukral na brigu, kad se je kupala. Kad se je ona opravila, dala je ona ključ materi njegovoj i rekla joj je: „Na te, mama, ovo vam je ključ, pak dajte ga momu mužu, kad dojde. Recite vi njemu, ako će mene kad vidit i rad jimat, nek dojde za manum na staklen brig!“

Kad je on došal, povidala mu je mati i rekla: „Sinko mili, ja sam tvojoj ženi ključ dala, da si sama zame opravu, aš sam se bojala njoj zamirit. Ona se je lipo spravila i prošla je. Rekla mi je, da, ako ćeš ju kad vidit, dojdi na staklen brig, tamo da ćeš ju najt!“ On je bil na to jako tužan i žalostan, pak je materi rekal: „Moja mama, jesam ja vam rekal, da vi njoj sami opravu dajte, kad sam ja vam ključ ostavil?“ Na to se je valje spravil, da

ju pojde iskat, makar je ona na kraj svita, da ju on mora najt.

On je prošal jako daleko i izašal je u jednu veliku goru, i tote je našal starca sto let starega. On njega pita: „Sinko, kamo ti ideš? Jel' ti ne znaš, da se po toj gori ne smi it?“ Na to mu odgovori taj mladi grof: „Ja idem na staklen brig! Pustite me, starče, tud po toj gori projt, i kažite mi, ako znate, kadi je staklen brig!“ Veli mu taj stari: „Moj sinko, ja za staklen brig ne znam, nego ti hodi u drugu goru i tamo ćeš najt starca dvi sto let starega i njega upitaj!“ Prošal je on od tega starca i došal je u drugu goru. Tote je našal starca dvi sto let starega, a taj starac ga je upital: „Sinko, kamo ti ideš? Jel' ti ne znaš, da se po toj gori ne smi it?“ Na to mu odgovori taj mladi grof: „Ja idem na staklen brig! Pustite me, starče, tud po toj gori projt, i kažite mi, ako znate, kadi je staklen brig!“ Veli mu taj stari: „Moj sinko, ja ne znam za staklen brig, samo sam čul divan za njega, a ne znam, kadi je pravo, neg ti hodi u tretu goru i tamo ćeš najt starca tri sto let starega i njega upitaj!“ Prošal je on od tega starca i došal je u tretu goru. Tote je našal starca tri sto let starega, a taj starac ga je upital: „Sinko, kamo ti ideš? Jel' ti ne znaš, da se po toj gori ne smi it?“ Na to mu odgovori taj mladi grof: „Ja idem na staklen brig! Pustite me, starče, po toj gori projt, i kažite mi, ako znate, kadi je staklen brig!“ Veli mu taj starac: „Sinko, ja znam, kadi je staklen brig, al ti ćeš do njega težko dojt. Ja ću tebe naputit, ak buš mogal kako u nj zajt. Hodi istim putem, kojim si dosad išal i treti brig odavle je staklen brig. Staklen brig je zakleti varoš i samo jedna vrata vodiju u nj. Pred vrati leži zmaj i u zmajevem je srdcu ključ od tega varoša. Ti hodi, pak posici glogov grm, kaj buš mogal šešuratijega. Pol vure daljine još buš, a da te bu potezal hlap zmajev na se. Ti nosi samo onaj glogov grm pred sobom, i kad dojdeš na blizinu da zmaj zine na tebe, onda mu samo onaj glogov grm suni u gubac. Dok se bu zmaj s onim grmom motal, pazi, da mu usičeš glavu. Kad mu odsičeš glavu, onda ga razsici, i u zmajevem srdcu ćeš najt ključ i s njim otvori grad!“

Prošal je taj grofov sin i došal je na staklen brig i učinil je se tako, kako ga je naputil taj starac, odsikal je zmaju glavu i onda ga je razsikal i u srdcu mu je ključ našal. Ključ taj je on iznel iz srdca i odklenil je š njim vrata na varošu. Polog vrat je valje našal svoju ljubu i njezine dvi pajdašice. One su dvi pajdašice valje prošle, a ona se je š njim pozdravila i rekla mu: „Dragi moj, sad te više nigdar ostavit ne ću, jer ti si sada varoš oslobodil!“

Varoš je taj zaklet bil, a onda se je se oživilo u varošu, kad je on odpril vrata. Po varošu su se ljudi spopitkevali: „Bože mili, koj je tako zmožan bil, da je nas odkupil od sužanjstva?“ Kad su dopitali, da je taj mladi grof taj varoš odklenil i odkupil, postavili su njega temu varošu za poglavara i on je jako zmožan i bogat bil. Jedanput išal je on tako u špancir s drugum gospodum, i vele njemu ta druga gospoda: „Gospone, sega jimaju, samo to jim je najteže, kaj ditce nimaju!“ On je bil baš dobre volje, pak je rekal: „Još danas mi mora žena zanosit, pa makar i vraga zanosila!“

I baš tu noć trefilo se je, da mu je žena zanosila i na svoje vrime rodila dite. Dite je bilo vražje, ali valje jako spametno i sprogovorilo je otcu i materi: „Moj ćaće i mama, vi mene dajte krstit Magdićem, sedanajst let bum živila, onda bum umrila. Na srid placa dajte crikvu zazidat Magdalenu, a pred velikim oltarum dajte izidat raku. Kad ja umrem, onda vi mene va 'nu raku vrzte i saku noć pred vrati stražu dajte!“

I se se je dogodilo, kako je ona otcu i materi rekla, i kad je umrila, onda su ju u raku vrgli i saku noć pred raku stražu dali, i ona je saku noć stražu pošundrala. Ona je tako vnogo soldatov pošundrala i nisu već mogli davat tulike straže. Najzad je išal jedan zidar i pogodil se je s tim grofom, da će on jednu noć stražu čuvat za sto forinti, i dal mu je grof sto forinti, da naj ide čuvat stražu. Taj zidar ni til bit pred vrati, neg je prošal na predikalnicu. Kad je ona izašla iz rake i ni našla pred vrati straže, pričnela je vikat za stražu i se je obišla i najzad je prošla za oltar i jela je košće, kaj je prvlje spravljala. Tote je

klela otca, zakaj joj ni večere pripravil i prošla je gladna nazad u raku. Kad je bil dan, taj zidar je došal k njezinemu otcu, a njezin otac pogadja još njega, da još čuva jednu noć. On se je temu jako branil i govoril je, da je bil jako u strahu i prvu noć. Njemu je dal taj grof još sto forinti, da ide i drugu noć na stražu, a zidar je išal pitat popa, da kaj bi sada učinil. Pop mu je rekal, da neka ide na predikalnicu, kadi je bil i prvu noć, a kad ona van projde, da nek leže u nutra u njezin les. On je tako učinil, a kad je ona prošla van, on je sašal i legal je u njezin les. Ona je opet klela otca, zakaj joj ni večere pripravil i prošla je opet gladna u les. Tote je našla tega zidara i tirala ga van iz lesa, ali on se ni dal nikako van. Najzad ga je i prosila, da ga ne će podrapat, samo da nek izajde van. Kad je već dvanajsta vura izminjevala, zaklinjala ga ona milim bogom i majkum božjum: „Hodi van, ja te zaklinjem milim bogom i majkum božjum!“ Kad je ona te riči rekla, ona se je zveličila, i on se je digal i izašal je sam, a ona je njemu rekla: „Ti si sad mene zveličil, a momu otcu reci, da naj drugiput pazi, kaj će reć. Kuliko sam se ja već namučila i kuliko sam jih već sašundrala, jer su si bili plahi i bedasti, samo ti si bil pametan, pak si mene muke oslobodil, da se već mučila ne bum!“

On je onda išal k njezinemu otcu i povidal mu je se, kako je bilo, a on mu je za to dal puno novac i rekal mu je: „Sad kad straže više ni triba, počivat ću lipo u miru!“

Jana Erdeljac.

18.

Kako je grofova ći soldate jila.

Tako je bil jedan grof i jimal je jednu ćer, i ta ći je uvik mislila i govorila, da bi rada jednega soldata gmajnera zela za muža. To je njezin tata doznal, i njemu se je jako grdo vidilo, da bi jednega grofa ći zela jednega soldata gmajnera, da bi to njemu jako velika sramota bila,

i ni til tega nikakor dopustit Ona je na to od žalosti umrila, a taj soldat prošal je iz tega varoša u drugi varoš.

Kad je ona umrila, metnil ju je njeji otac u crikvu, i saku noć je jednega soldata na šiljbot slal, i to pred vrata k crikvenemu pragu. Prvu noć, kad je jedanajsta vura tekla, stala se je ona i po crikvi je hodila i jako se je plakala: „Mili bože, ali sam ja jako gladna!“ Iskala je ona po soj crikvi i za oltari, da će kadi kaj najt za popotrošit, ali ni mogla nigdir u soj crikvi niš najt. Odpravila se je ona i van iskat, i tote je spazila soldata i odmah ga je sgrabila i pojila, se je š njega meso sgrizla, samo je košće ostalo, i to je shitala u zvonik. Kad je jedanajsta vura minila, legla je ona u les i umrila je opet.

U jutro se patrole dohadjaju, samo onega ni iz crikve. Ide taj grof gledat, kadi je taj soldat, a to je spazil u zvoniku samo košće, pak veli: „O bože moj, to je moja ći soldata pojila!“ Drugu noć poslal je opet grof drugega soldata na stražu pred vrata k crikvenemu pragu. Opet kad je jedanajsta vura tekla, stala se je ona od mrtvih i govori: „Joj meni, ja sam jako gladna, ja bi rada jila, da ja jimam kaj jist!“ Opet je ona iskala po soj crikvi i za oltari, da će kadi kaj najt za potrošit, ali ni mogla nigdir u soj crikvi niš najt. Odpravila se je ona opet van iskat, i tote je opet spazila soldata i odmah ga je pograbila i pojila, se je š njega opet meso sgrizla, samo je košće ostalo, i to je opet shitala u zvonik. Kad je jedanajsta vura minila, legla je ona u les opet i umrila je opet.

U jutro se patrole dohadjaju opet, samo onega ni iz crikve. Ide opet sam taj grof gledat, kadi je taj soldat, a to je on opet spazil u zvoniku samo košće, pak veli: „O bože moj, to je moja ći opet soldata pojila!“ Preplašil se je grof, da će mu ći tako su vojsku sašundrat, pak je odmah pisal po onega istega, kega bi bila ona rada uzet. Grof si je mislil: „Ako će kega, to će njega pomilovat!“ Došal je taj soldat i treću je večer njega grof poslal, da će vidit, kaj bu š njim napravila. Kad je on išal na patrolu i kad je došal blizu crikve, našal je tote starca sidećega, a taj starac bil je sam dragi bog, fala mu budi dika i čast. Upital ga je dragi bog: „Kamo ti patrola ideš?“ Veli mu

na to taj soldat: „Umrila je jednega grofa ći, koju bi ja bil rada zel, i ona mene, ali joj ni dal otac, i za to je od žalosti umrila. Dvi je već patrole pojila, bojim se, da će i mene tretega!“ Veli mu taj starac opet: „Znaš, dragi, kaj? Kad dojdeš do zvonika, broj korake, i zapamti dobro, kuliko korakov strošiš od zvonika do crikvenega praga. Kad bu jedanajsta vura tekla, ona se bu sdigla i po crikvi bu hodila, a ti korakni tuliko korakov nazad od crikvenega praga, kuliko si jih prije nabrojil, pak se nemoj niš obraćat, samo nazad hodi!“

Došal je taj soldat do crikve i sbrojil je korake, kako ga je taj starac naputil. Kad je jedanajsta vura tekla, ona se je sdignila, hodila je po crikvi i plakala, da je gladna, a on je brzo tuliko korakov koraknil nazad od crikvenega praga, kuliko je prije nabrojil korakov od zvonika do crikvenega praga. Kad je ona došla do praga i ni našla tote niš, baš joj je jedanajsta vura zminjevala, i u tem, kaj se je on odmakal, to joj je jedanaste vure sfalilo. I tako je ona živa ostala, koračila je k njemu, spopala ga spod ruke i obljubila ga je, pak mu je rekla: „Kaj si mi došal, dragi moj? Kaj je mislil tata moj, da bum ja i tebe pojila? Mi ne idemo sada nikamor odovud do dana belega i dok nas ne dojdu iskat!“

U jutro se patrole dohadjaju opet, samo opet onega ni iz crikve. Ide opet sam taj grof gledat, kadi je taj soldat, i dojde pred crikvena vrata, ali ne more najt nikakove znahe, da bi bila ona i tega soldata pojila. Onda ide on k zvonaru, da mu neka ide crikvu odprit. Već je sunce bilo lipo crikvu obsijalo, ali bilo jih je itak još uvik strah u crikvu it, neg su samo na okno u crikvu zagledali, a kad tamo vidili su ih, kako su se izpod ruke držali i po crikvi špancirali i svoj razgovor jimali. Kad su vidili, da se oni španciraju po crikvi, odprili su crikvu. Ona je valjc, kad su crikvu odprili, prošla k svojemu tatetu i rekla mu je: „Tata moj mili, ja ću ga sada zet, i ja idem š njim odmah na poruku!“

Otac je privoljil sada i bil je zadovoljan i vesel, da mu je ći opet živa, i da ne će tribat više straže u crikvu slat. Tako se je ona još istega dana poručila š njim i odpeljala ga u dvor svoj. *Dora Mikšić.*

19.

Isto to samo malo drugčije.

Tako je bil jedanput jedan grof i jimal je jednu ćer i on bi ju bil jako rad udat u bogato. Ali ona ni tila nikakor zet nikega drugega neg jednega soldata gmajnera. Taj soldat bil je kod njega na straži i on ga je dal hitit u tamnicu. Na to se je ta grofova ći jako raztužila i obetežala i u tem je betegu vumrla. Otac je nije dal zakopat, neg ju je dal položit u raku u crikvu, i saku noć dal je polog nje čuvat stražu soldačku. Kulikogod je soldatov čuvalo, sakega je, kad se je u noći digla, pojila.

Najzad je red došal isto na tega, kega bi rada bila ona zet. Kad je on došal do crikve i kad je til u nutra projt, rekal mu je jedan starac, da bu pojit, ali da se more spasit, ako se vrže u trugu, kad ona izajde van, i ako joj se niš ne ozivlje, dok ga ona ne zove s dobra. On je šal i se je tako učinil. Kad je ona izašla van iz truge, on je legal u nutar, a ona je šla po crikvi i došla je nad njega najzad. Pričnela ga je ona tirat, da naj ide van, ali on ni til nikakor pojt van, neg je na se njeno škriputanje zamučal. Kad je kokot zakukuriknil, onda mu je rekla s dobra: „Sada hodi van, sad je prošla moja hora, sad te više ne ću pojist!"

On se je na to dignil, i spazil je, da je ona ostala živa, a ona ga je valje prepoznala i uzela ga je izpod ruke, pak su se lipo špancirali po crikvi i razgovarali, dok je beli dan svanil. Kad je nastal beli dan, izašli su oni iz crikve i vodili su se izpod ruk oko crikve. To su vidile druge straže, koje su došle, da budu izminile tu stražu, pak su opet nazad prošle i povidale su njezinemu otcu.

Otac je njezin valje prošal s timi stražami, da vidi, jeli to istina. Kad je došal do te crikve i kad je vidil, da je to istina, bil je jako vesel i dozvoljil jim je sada, da se valje poruče. Oni su se poručili i skupa još živili punih sedam let i jimali troje ditce.

Suza Galović.

20.

Kako je cura dozvala svoga mrtvega dragega.

Tako je bila jedna cura i jen dečko, pak su skupa služili pri jenem gosponu i rad su se jimali. Na to je njemu došlo da je moral projt u vojsku i ni ga bilo jako dugo nazad. Ta se je cura vavik za njega jako plakala, da bi ga rada vidila ali je živ ali je mrtav. I išla je ona jedanput k popu upitat ga, da kako bi ga ona mogla vidit, pak mu je rekla: „Gospone, ja bi mojega dragega jako rada vidit al je živ al je umril, a ne znam, kako bi to mogla!" Veli joj na to pop: „Ako misliš, da je umril, hodi tamo na groblje, pak naberi onega mrtvačkega košća i vrzi ga kuhat u večer o dvanajst vur, a kad se košće najbolje razkuha, onda popivaj:

‹›Moje košće kvrči,
‹‹Moje drago drči!››

Ona je prošla domom, kad je taj navuk dobila, nabrala je mrtvačkega košća na groblju i učinila je se, kako ju je pop navučil. Kad je ona dopivala one riči, dodrkal je taj dečko na belomu konju, a ona je baš belo ruho ramlala. On njoj veli: „Evo to sam ti dušo, hodi sada s manum na put!" Veli mu ona na to: „Čekaj, dušo, ću si nikaj ruha sobum zet!" Veli joj opet on: „Tebi nije triba nikaj ruha sobum zet, ja jimam tamo ruha dosta! Ti samo hodi, dušo, i zajaši konja! Sedi, dušo, tote preda me!" Na to mu veli ona opet: „Ne ću, dušo, sedi ti na prvo!"

Prošli su oni tako i jašu oni tri pune vure duge, i to tako jako brzo, da više jače nisu niti mogli. Oni jašu, a on milo poviva:

‹Misec sviti ko po danu.
‹Mrtvi jašu polaganu!
‹Jeli tebe, dušo, kaj strah?›

Ona njemu milo sprogovara: „Kaj bi me bilo, dušo mila, s tobum strah! Ali zakaj ti to pitaš?" Odgovori joj on na to: „Dušo mila, nikaj mi se je sanjalo!"

Jašu oni dalje i ona njega upita: „Dušo mila, ćemo

reda dojt tvojoj kući?" Odgovori joj on: „Čekaj još malo, ušo, sada ćemo brzo dojt!" Jašu oni opet dalje, a on opet milo popiva:

«Misec sviti ko po danu,
«Mrtvi jašu polaganu!
«Jeli tebe, dušo, kaj strah!»

Na to je ona njemu rekla i upitala ga: „Kaj ti to govoriš? Mene je jako strah! Jeli nam je još daleko do tvoje kuće?" On njoj odgovori: „Ni nam daleko, ne, sada ćemo valje dojt!"

Jašu oni još kratak cajt i on pokaže njoj crikvu prebijelu: „Evo ovo ondi je prebijela crikva, a za njum je moja kuća!" Ona se je valje jako prestrašila, kad joj je pokazal crikvu. Valje za tim opazi groblje i križe, a kad su došli na srid groblja, valje se je odprl njegov grob. On skoči s konja svoga, i š njega je valje se meso odpalo, a ostalo samo košće, pak nju zove u svoj grob. Ona jadna pričnela je sada bižat, kaj je najjače mogla, i došla je do jedne male kućice. Zajde ona nutar, i tote je jedan starček na dašćici ležal mrtav. Taj soldat, njezin dragi, dotrčal je za njum i sprogovori temu staremu: „Podaj, mrtvi, mrtvemu živega van!" Digal se je starček, da će ju podat van, ali na to je skočila njegova žena stara i udrila ga je s metlom po glavi, pak mu je rekla: „Tote lezi, kadi si položen!" Kad je taj njezin dragi vidil, da ne će dobit nje, zakriči iz vani: „Drugiput se poštenja navuči, pak ne sgiblji za mojim mrtvim telom!" i projde.

Tako se je spasila ona, al je jadna jako daleko prošla. Ona je išla domom devet godin, kaj je onu jednu noć s mrtvim dragim prošla. Kad je domom došla, obolila je i borila se je dugo smrću i najzad umrila. Mrtvu su ju pratili va 'no groblje, kadi je bil i on zakopan, pak su ju polog njega zakopali.

Jana Galović.

21.

Isto to samo malo drugčije.

Tako su bili jedan sluga i jedna dikla, i pri jednem su gospodaru služili, i jako su se rada jimali. Na to je njemu došlo, da je moral projt u vojsku, a ona je ostala

doma i uvik je za njim plakala, a on je tamo u vojsk umril. Ona je uvik zdihevala: „Bože moj, daj mi ga vi ·ali živega ali mrtvega!“ Najzad prošla je ona popa pit da kako bi ona mogla njega vidit? Pop ju je naput „Ti hodi jenu mladu nedelju na večer na groblje, pak beri košća i kuhaj ga celu noć!“

Ona je nabrala jedne mlade nedilje košća i kuh ga je celu noć, a na to je došal njeji dragi na belem k nju i rekal joj je: „Evo, dušo, sad sam došal po te, valje s manum!“ Ona je pobrala svoju robu i odnesla je va jednem prtu, pak š njim jašuć prošla. Jašu oni sku na tem belem konju i on pričnc popivat:

«Misec sviti ka j po dann.
«Duhi jašu polaganu!
«Jeli tebe, dušo, kaj strah!»

Veli mu ona na to: „Kaj bi me bilo s tobum strah I tako su došli do jednega groblja i on je tiral konja ra no k jednemu grobu. Kad su do tega groba došli, otv ril se je taj grob i on je skočil skupa s konjum u t grob, a ona je ostala gori. Na to joj on veli, nek mu po prt, pak nek skoči za njim u nutra u grob. Ona mu podala prt, ali je od straha probigla i ostavila mu je pr Bižala je ona tako i bižala do jene hižice, i tamo je vidi jenu svićicu goreć, i utekla je nutar u hižu za peć. Nut je bil jedan mrtvac, a njezin dragi dotekal je za njun pak je rekal temu mrtvacu: „Oj mrtvi, podaj mrtvemu ž vega van!“ On mu je na to rekal: „Ja se ne smim dign ja moram onde bit, kadi su me postavili!“ Ali na tret njegovu rič sejedno se je stal i podal mu ju je van, a o ju je su potrgal.

Jela Plavan.

22.

Princ je odkupil curu iz zakletega grada.

Tako je bil jedan princ mladi i on je jimal strašn veliki rat na kraju svojega kraljestva, pak je moral i o pojt onamo. Kad je onamo on prošal, sanjalo se njegovo materi jako grdo za nj, i ona mu valje na to piše: „Sink mili i dragi, ne utiči mi ti u veliki boj, da ne sgubije

sam svoje glave?“ Na to on njoj odpiše: „Mila majko, ako ja ne budem blizu boja držal, ja budem izgubil i svoju tvoju glavu. Samo ako ja budem utikal u boj, bude rat nije svršil!“ I taj mladi princ se je čvrsto držal, i rat se svršil i on je prošal domom.

Dojde on domom jednu večer i kaže majki: „Dobar večer, majko! Evo mene, za kojega si se ti plašila, da ga ne bu više!“ Majka ga je veselo primila i ogrlila, ali za kratak cajt mu se je veselila, jer je već za tri dane moral opet pojt na drugu stran kraljestva u rat.

Išal je on i došal je do jednega grada i tote je moral baš noćevat. Iz vani čul je, da je u tem gradu se živo, a kad je nutra zašal, to nigdir nikega nima ni nikega ni čut. To je bil jedan zakleti grad. Bilo je zimsko vrime i kad je šest sati tuklo, a on je sedil na klupi za stołom i tot je sedil i premišljaval si je: „Bože moj, kamo sam ja to zašal! Kad sam bil vani, nigdor je bučil u gradu, a sad su se si sakrili, ne vidim nikega!“ Kad odzvoni na zdravu Mariju, dojde pred njega na stol stolnjak i dojde njemu porcija jila i holjba vina. Potroši on se to i poberu se spred njega tanjiri i ta holjba i ne dobi on više nikaj. Na to se on prehiti na toj klupi i misli si: „Bože moj, kaj je to, koj je meni donesal to jilo i pilo?“ Misli si on tako i zaspi. Kada pol noći dojde, to je na jenput došlo dvanajst popov u nutra, kadi je on bil, i saki jima svoj sveti red na sebi, kak da ide pred oltar. On sam sebe batrivi i sam sebe sigura, samo da ga ne bu tuliko strah: „O bože, pomozi ti sada meni, samo da ne bi sada izgubil svoje glave!“ Bog mu je pomogal i oni se nisu nikaj va njega dirali. Kad su došli nutra, si su posidali około stoła i njega su se ogniłi, saki je lipo dobil svoju porciju jila i holjbu vina. Kad su to se potrošili i kad je jedna ura pasala, ti su se popi si ’zgubili iz grada i on je ostal sam u gradu opet i misli si on opet: „Bože moj, samo ako ja budem srctno ovu noć prenoćil, ja bum celi život srećan ostal!“ I prenoćil je on sretno tu noć i u jutro, kad šest vur odbije, dobije on opeta jedan frakljac rakije i kavu za fruštik. Opet ni nikega vidil, koj mu je to donesal i niti ga je koj kaj pital za płaću.

Kad je to potrošil, prošal je on iz tega zakletega grad i išal je na isti taj kraj, kadi mu je til neprijatelj ut u njegovo 'kraljestvo. Tamo je rat na brzo minil i on je uvik želil natrag istim tim putem it, da opet k tem mestu dojde u taj zakleti grad.

Kad ide on nazad, dojde on rihtig u taj isti zaklet grad. Kad je bil pred vrati, čuje, da nigdo nutri u grad štuka, a kad zajde nutra, ne vidi opet nikega. Sede se on isto tako na to isto mesto, kadi je i prvo sel, pak si misli: „Na van božji, ja bum danas tote noćeval, makar nikega ne vidil i makar glavu 'zgubil!" Kad na zdravu Mariju odzvoni, dojde opet pred njega na stol stolnjak i dojde njemu opet porcija jila i holjba vina, i on opet nikega ne vidi, ki mu to nosi. Natoči si on odmah jednu kupicu vina i pije, a kako je prviput založil komad kruha, valje si misli: „Bi li dobro bilo, da ja pozovem k sebi onega, koj to meni nosi!" i veli: „Kelnerica, dojdi simo na račun, da ti platim ovaj račun, kaj sam sad potrošil i onaj prvi!" Na to mu ona kaže: „Ja bi se tebi pokazala, da ti mene oćeš uzet za svoju ljubu!" Veli joj on: „Samo se ti meni pokaži, da te vidim, morebit bi se kako sglihalo, da bi te ja uzel, jer ja oženit itak nisam!" Pokazala se je ona njemu i sela je ona k njemu na stolac i pričnela se je š njim razgovarat i pripovidala je ona njemu se dogodjaje od kraja, kak se je dogodilo pri ovem gradu: „Ja sam još bila dvi godine mala, kad je uklet ovaj grad. Sva naš rod je od onda uklet do devetega kolena. Ali ako ti mene jimaš volju uzet, lahko me moreš odkupit od ovega prokletstva, jerbo sam ja izmed svega moga roda najmladja bila, i ak se ja najprvo ne oslobodim, sva moj drugi rod ne će se. Ja znam, da ti jesi princ i da jesi još neoženit, zato odi ti sada k svojoj majki i pitaj ti nju, jel' bi ti mene slobodno uzel. Ako ti mene uzmeš, bit ćeš jako sretan ti i sva tvoj rod i mene sirotu odkupit ćeš od prokletstva!"

Prošal je on doma i kad je doma došal, pripovidal je on svojoj majki se po redu, kaj mu se je dogodilo na putu u tem gradu, kad je išal u rat i kad se je vraćal iz rata. Kaže njemu na to njegova majka: „Sinko, a jeli tebi one proklete cure tuliko stalo!" Odgovori joj on: „Majko,

meni se ona jako dopada i ja bi ju jako rada iz onih muk prokletstva oslobodil!“ Na to mu ona opet kaže: „Delaj, sinko, kaj oćeš, kad ne ćeš drugač. Ja ti samo to velim, da ti se nije vridno namirat na nju, ali to je se polag tvoje volje!“

I tako uzme on jednega konja, sede se na njega i projde k temu gradu. Kad on dojde u taj grad, ona se odmah njemu pokaže i veli mu: „Jesi dakle došal? Kaj si dokončal sa svojum majkum?“ Odgovori joj on: „Istina, ona nije s tobum jako zadovoljna, kaj si zakleta, i ja sam još pravo ne znam, kaj bi napravil!“ Veli mu ona na to: „Ja te silit ne ću, kak sam se mučila ovo nikuliko let, ću se i naprvo, ali tebi bit će za to falinga i pri tvojem vojevanju!“ Veli joj on opet: „Dobro je, ako si ti sigurna, da ja ne bi jimal nikakove komedije s tobum za to, kaj si ti zakleta, i da bi makar još ovaj grad mogal kako priženit, jerbo sam ja jako velikega roda, pak bi bila sramota za me, da baš nikaj ne priženim, onda ću te uzet!“ Veli ona na to njemu: „Ti s menum ne ćeš jimat nikakove komedije, to budi siguran, i ovaj grad bude, kad se ja odkupim, da ne bum više zakleta, ostal naš i nikega drugega ne bu više u nutri!“

Tako se oni ugovore i on projde opet pitat staru svoju majku, kaj će učinit. Dojde on doma i upita nju: „Čujete, majko, kaj ću sad načinit? Ja ne znam, kaj bi sad načinil, ja sam se š njum ugovoril i ne znam, kako će mi zajt, jerbo ne znam, jeli je istinsko, kaj mi je rekla, se se bojim, da bu me kakogod napeljala!“ Odgovori njemu na to mati: „Delaj, sinko, kaj ćeš, bedast baš nisi, a s prokletstvom ti nije vridno nikakovega računa jimat! Drugo ti ne znam, kaj reć. Ako ti se tako dopada i ako misliš, da bi mogal š njum kaj opravit, delaj ti, kaj i kako znaš!“

Uzme si on valje pet popov u jednu priliku i projde š njimi skupa k temu gradu. Kad dojde on tamo s timi popi, dade on odmah blagoslovit grad i se okol grada i najzad spovidaju nju samu popi i odvežu joj grihe i blagoslove ju. Kad je to se učinjeno bilo, uzme on nju u svoju priliku i vodi ju na svoju domovinu, a grad je taj za sebum zaklenil. Dojde on doma, a njegova stara mati

veli mu, kad je vidila njegovu ljubu: „Ja sam mislila, da je to lipša neg je, kad si je išal od prokletstva odkupljevat. Al istina, ja ti sad ne morem niš više, kaj si si izvoljil, nek ti bude!“

Oni obadva idu valje na izpovid i izpoviju se i onda na poruku i poručuju se. Temu princu valje iza poruke prične sva njegov imetak lipo napridkovat. Va ti zakleti grad pomeće odmah kvartiraše, i sakega leta dobival je od tega grada, kaj ga je priženil, četiri hiljade za kvartir. Kad je on vidil, da mu se lipo napridkuje, veli on jedanput svojoj majki: „Vidite, majko, ja sam jako zadovoljan š njum. Fala bogu, da sam se š njum sastal i da ju jesam uzel. U jednu stran sam nju od prokletstva odkupil i duši si pomogal, a u drugu stran poznam u sem mojem gospodarstvu, da mi sva moj imetak lipo ide u napridak. Prije u ratnem vrimenu malo se je kadi dogodilo, da nisam izgubil, a sad gdigod se potučem, sagdi dobijem. Ja sam, majko, za sebe jako zadovoljan sa svojum ženum, samo mi je jako žal, kaj niste i vi š njum zadovoljni!“ Na to mu veli mati: „Sinko, ja vidim, da ti se lipo u napridak ide, odkad si se oženil, pa ako mi i ni bilo pravo, da si uzel jednu zakletu divojku, ja sam itak sada s tvojum ženum jako zadovoljna!“

Tako su oni još puno let u miru i blagoslovu božjem dobro i zadovoljno živili.

Josip Mikšić.

23.

Kako je dečko oženil kaču aldovaču.

Tako je bila jedna mati i jimala je devet sinov i med njimi jednega bedastega. Taj bedasti sin slal je svoju mater na uprosi grofovoj ćeri. Prošla je njegova mati i došla je grofu, a kad ju je taj grof vidil, rekal je kuharici: „Daj joj kaj za pojist, da projde ta ciganjica!“ Kuharica joj je dala, a ta stara se je na to jako razžalostila i prošla je.

Dojde ona domom i reče sinu: „Hodi, ti moj sinko, ti si veliki bedak, kak bi ja za tebe prosila grofovu ćer, kad su mi ondi rekli, da sam ja ciganjica!“ Ali sin joj ni

til tega verovat neg joj je rekal: „Hote vi samo još jedanput, vi niste prviput dobro prosili!“

I tako je ona prošla opet k grofu. Grof ju je baš spazil čez okno, pak je pričnel valje vikat nad njum: „Ha, već ide ona ciganjica opet!“ Izajde u kuhinju, kad je ona došla, pak se izbeči nad kuharicum: „Daj joj kajgod, samo da ide proč!“ Ali ona ni tila projt, nego je rekla grofu: „Ja bim tila, gospone, rada nikaj š njimi divanit, pak se ne ufam!“ Veli joj on: „A kaj takvega?“ A ona mu na to kaže: „Moj sin meni nikakor mira ne da, neg da bi ja njih prosila, da bi oni meni obećali svoju ćer za nj!“ Veli joj on opet: „Hodi, ti bena, kak bi ja obećal i dal svoju ćer za tvoga sina!“ Dali su joj nikaj jist i pit, pa je opet prošla.

Dojde ona domom i povi sinu se, kako joj je grof rekal. Na to se je sin jako razjadil i rekal je: „Specte vi meni brašno, majko moja, ja si idem sada sam jiskat ženu i ja ju moram najt, makar da izprosim i kaču aldovaču!“

Spekla mu je mati brašno i on je prošal po svitu jiskat ženu. Išal je čez jedno grmlje i u tem grmlju bila je kača aldovača. Izašla je ona pred njega i on se je na nju izbečil: „Miči mi se s puta, kača aldovača!“ Ona mu je na to odgovorila: „Ne ću ti se micat! Ti si rekal, da ćeš uzet kaču aldovaču. Ja sam ti to, ti sada mene moraš uzet!“ On se je nje jako prestrašil, pak ju je uzel od straha. Ali ona mu opet veli: „Hodi, bedak, ti se mene ne boj. Ti buš još srićan ostal po meni!“

On je nju uzel i dopeljal ju je domom, a kad ju je dopeljal domom, rekla mu je ona: „Zami ti sada konje i kola pak ajde ti s menum do mojega doma!“ Zapregal je on konje u velika kola i odpeljali su se. Vozili su se daleko po sakojakih putih, dok su došli do njijega doma. Tu su nametali puna kola i srebra i zlata i odpeljali su k njegovemu domu.

Tote kod njega priredili su pir i sedili su za stolom, on je bil dečko, a ona kača aldovača. Žene su med sobum govorile: „Bože moj, bože moj, kako bu on s kačum spal!“ Kad su išli oni dva u komoru spat, išle su žene špijat, kako će on s kačum spat. Ona je smela onu kačju

oluskinu, pak je postala zlata lipa cura, kakove ni pod suncem hilo. Tu oluskinu zakopala je pod prag i išla je k njemu spat. Te babe, kad su oni zaspali, ukrale su joj tu oluskinu, pak su ju hitile u peć.

Kad se je zlata ta cura stala i tila se je va tu oluskinu obuć, pak je ni nikakor mogla najt, počela je plakat i bila je celi dan tužna. Klela je te babe: „A, vi vražje babe, kaj ste meni učinile! Meni će danas moje pajdašice silan dar donest, a ja ga ne ću moć pobrat!“ Večer su došle u istinu silne kače i donesle su zlata i srebra. Cviljile su i plakale, kadi je njihova pajdašica, a ona ni jimala va čem meda nje pojt. Dugo su ju čekale, a najzad su odnesle nazad srebro i zlato, kaj je nisu poznale.

Tako su ju babe prikratile za pirni dar, ali ona je ostala za to za uvik lipa i živila je srićno i veselo s tim bedastim sinom do smrti

Jura Golović.

24.

O zafalnoj kači.

Tako je bila jedna mati i jimala je jednega sina i taj joj je sin bil bedast. Ona je bila velika sirota, a on je išal po paši. Išal je on tako opet jedanput na pašu i na paši su pastiri jednu kaču tukli, a on je tu kaču zel i u nadra ju je metnil. Nosi on nju u nadrih i naputi ona njega: „Hodi, odnesi ti mene k mojemu otcu i materi. Oni ćeju tebe pitat, da kaj ćeš ti za to, a ti ne pitaj niš drugo neg on prstanj na polici, on ti jako puno vridi. Kajgod u nj zamisliš, se znaš i dobiješ!“

On ju je odnesal k njijemu otcu i materi. Išli su čez jedan šuplji kamen i došli su u jednu hižicu i tote je jedan starac na kamenu sidil i upital je njega stari: „Kaj si ti, dečko, došal?“ Odgovori mu on: „Donesal sam vam ovu kačicu, pastiri su ju tili na paši ubit!“ Upita ga na to taj starac: „A kaj ćeš ti za to, dečko, jimat?“ Odgovori mu on, kako ga je naputila ona kača: „Ja vas ne pitam nikaj drugega neg onaj prstanj, ki vam je na polici!“ Na to mu je stari rekal: „Kaj će ti onaj prstanj,

ja ću ti dat novac, kulikogod ćeš!" Ali taj dečko mu opet veli: „Ja ne ću nikakovih novac, neg samo onaj prstanj!“ Kad je vidil stari, da ni drugač, dal mu ga je, i prošal je na to taj dečko domom k svojoj materi. Mati mu je jimala prasicu i troje prašćiće, pak ga je poslala š njimi na pašu. On jih je gonil na pašu pod grofov grad, i zamislil si je u taj prstanj, da bi se ti prašćići lipo igrali. Pričneju se oni valje igrat, a na okno gledala jih grofova frajlja i dopali su joj se jako, pak veli ona temu dečku: „Čuješ, mali, ćeš ti meni prodat to jedno prase?“ Veli joj on na to: „Ne ću ga ja prodat nikakor, ne smim ga prodat!“ Ali mu ona opet veli: „Ne budi bedak, ja ću ti dat novac, kulikogod ćeš, za njega!“ Kad je on vidil, da ta grofova ći bi na silu tila jimat jednega prašćića, zamisli se u svoj prstanj, kaj bi bilo najbolje, da pita za prašćića od grofove ćeri. I dozna iz prstanja, da ta grofova ći jima tri zlatne zvezde na sebi, jednu na kolenu, drugu na pasu, a tretu na prsih, i da bi najbolje bilo, da mu pokaže za tega prašćića tu zlatnu zvezdu na kolenu. On joj za to veli: „Ja ne ću novac, neg ja ću, da mi pokažeju onu zlatnu zvezdu na kolenu, drugač jim prašćića ne dam!“ Ona mu na to veli: „Pa kaj bi ti s tim bolji bil, da bi ti ja zlatnu zvezdu na kolenu pokazala?" Ali on ni til drugač, i ona mu je morala pokazat, a on joj je dal prašćića.

Drugi dan dorene opet taj mali svoje prasce na pašu i zamisli se opet u prstanj, da bi mu se prasci igrali. Pričneju se prašćići igrat, a na okno jih je opet gledala grofova frajlja i dopali su joj se još bolje nego prvi dan, pak veli opet temu dečku: „Čuješ, mali, ćeš ti meni prodat još to jedno prase?“ Veli joj on na to opet: „Ne ću, ne ću ga prodat nikakor, ne smim ga prodat, bi me moja mati!“ Ali mu ona opet veli: „Ne budi bedak, ja ću ti dat novac, kulikogod ćeš za njega!“ Zamisli se on opet u svoj prstanj, kaj bi bilo najbolje, da on pita za prašćića od grofove ćeri. I dozna iz prstanja, da bi najbolje bilo, da mu pokaže za tega prašćića zlatnu zvezdu na pasu. On joj za to veli: „Ja ne ću novac, neg ja ću, da mi pokažeju onu zlatnu zvezdu na pasu, drugač jim prašćića ne

dam!" Ona mu na to veli: „Pa kaj bi ti s tim bolji bil, da bi ti ja zlatnu zvezdu na pasu pokazala?" Ali on ni til opet drugač, i ona mu je morala pokazat, a on joj je dal prašćića.

Treti dan dorene opet taj mali prasicu i prašćića na pašu i zamisli se opet u prstanj, da bi mu se taj prašćić igral. Pričnea se prašćić igrat, a na okno ga je gledala opet grofova frajlja i dopal se je njoj još bolje nego oni prvi dva, pak veli opet temu dečku: „Čuješ, mali, ćeš ti meni prodat još i to prase?" On se je jako ljuto na to držal i rekal joj je: „Ne ću nikakor, bi me moja mati!" Ali mu ona opet veli: „Ne budi bedak, ja ću ti dat novac, kulikogod ćeš, za njega!" Zamisli se on opet u svoj prstanj, kaj bi bilo najbolje, da on pita od grofove ćeri za prašćića. I dozna iz prstanja, da bi najbolje bilo, da mu pokaže za tega prašćića zlatnu zvezdu na prsih. On joj za to veli: „Ja ne ću novac, neg ja ću da mi pokažeju onu zlatnu zvezdu na prsih, drugač jim prašćića ne dam!" Ona mu na to opet veli: „Pa kaj bi ti s tim bolji bil, da bi ti ja zlatnu zvezdu na prsih pokazala?" Ali on ni til opet drugač i ona mu je morala pokazat, a on joj je dal prašćića.

Malo za tim dal je taj isti grof, otac od te frajlje, glas i razpisal je posud, da onaj, koj načini cestu do njegovega grada, tako da se po njoj jaje potoči, a da se ne stuče, da bu dobil njegovu ćer za ženu. Javljali su se i probali sakojaki ljudi, ali nigdor ni mogal tega napravit. Najzad je došal taj dečko i zamislil se je u svoj prstanj, i valje se je cesta načinila, da se je moglo po njoj jaje potočit, a da se ni stuklo. Grofu to ni bilo nikakor po volji, da bi on svoju ćer dal takovemu siromaku, pak veli: „Kaj bi ja temu bedaku dal svoju ćer! Ja ću ju dat onemu, koj spogone, kaj moja ći jima na svojem telu!" I sim ljudem je dal opet na glas i ciganjom, da nek dojdeju spogonit, kaj njegova ći jima na svojem telu.

Sabrali su se ljudi od sih stran i spogonjevali su, ali niki ni mogal spogonit. Najzad je došal taj dečko i upital je: „Bi l' slobodno ja spogonjeval?" Odgovori mu grof: „Slobodno, slobodno, samo ako znaš!" Blizu tega dečka stal je jedan ciganj i pazil je na tega dečka, kaj će reć,

a taj dečko veli: „Ona jima zlatnu zvezdu na kolenu!" Taj ciganj polag njega brzo reče: „Glih si mi to iz zubi izvadil i ja sam to til reć!" Grof na to reče: „A, jima, jima!" Taj dečko opet veli: „Ona jima zlatnu zvezdu na pasu!" Taj ciganj polag njega opet brzo reče: „Glih si mi to iz zubi izvadil i ja sam to til reć!" Grof na to reče: „A, jima, jima!" Taj dečko opet veli: „Ona jima zlatnu zvezdu na prsih!" Taj ciganj polag njega opet brzo reče: „Glih si mi to iz zubi izvadil i ja sam to til reć!" Grof na to reče: A, jima, jima!"

Sada nisu znali, kemu ćeju ju dat, ćeju ciganju ali temu dečku, i dugo nisu znali, kaj dokončat, najzad je rekal grof, da nek idu si tri skupa spat, pak da kemu se okrene, da tega bu. Išli su oni tri skupa spat i ona se je okrenila temu dečku. Kad jo to ciganj vidil, veli temu malemu: „Kako to, da se je tebi okrenila, a meni se ne će?" Veli mu na to taj dečko: „Ja joj dišim, pak za to se je meni okrenila. Ja sam se namazal s habtovinom, pak joj dišim, namaži se i ti, morebit će se onda tebi okrenit!"

Prošal je on van i namazal se je s habtovinom, pak se je opet povrnil nazad u nutra i smrdil je kot' i vrag, a taj dečko joj je lipo dišal ka i roža. Ona se je k onemu dečku opet okrenila i okolo vrata ga je popala i do dana su spali tak skupa. U jutro su došli gledat, kemu se je okrenila, a to je ona okrenjena k dečku i okol vrata mu sklopljene ruke jima. Si su ju valje dosudili temu dečku i taj grof je k temu pristal.

Oni su se potlje oženili i jako su dobro živili skupa, kajgod su tili jimat, to je on samo smislil u svoj prstanj i valje je dobil, i tako je on još stoput više jimal neg sam stari grof.

Jela Plavan.

25.

O ježu mladoženji.

Tako je bila jedna žena s mužem, dugo je š njim živila i nikakor ni mogla diteta jimat. Najzad je tužna rekla: „Daj mi, bože, bar jedno dite, makar kot' jednega ježa!" I taj put joj je bog uslišal želju i dal joj je dite

kot' jednega ježa. Sada kaj je tila ona s tim ježum, sašundrat ni se ga ufala i ni ga mogla nikakor. Jimala je jednega prasca i jednu prasicu i odpravila ga je š njimi u lozu, da jih goni u žir, da će se ondi morebit š njimi zgubit ali da će ga ondi morebit dogod zatuć.

On je odignal prasce u lozu u žir i bil je tamo u lozi punih devet let, i mati mu je bila već jako vesela, da njega ne bu više doma. On je tamo u lozi žiril prasce i jako puno mu se je prasac nakotilo. Prasci su tili žir brat, a on je til u panj zajt kot' i drugi jež.

Jedanput u devetem letu išal je tuda od one loze lugar, a to je vidil tote jako puno prasac, a nigdir ni vidil prašćara. On zove prašćara: „Prašćar, oj prašćar!“ a jež mu iz panja odovara: „A kaj je?“ Veli mu na to lugar: „Hodi van, bojim se, prasci tvoji ćedu me!“ Izašal je jež van, ali lugar ga izmed prasac ni vidil, a čul ga je, pak se bojal dalje it med prasce i prošal je domom. Doma je pripovidal svojemu gospodaru, kaj je u lozi vidil i čul.

Prošal je gospon od te loze to gledat, vidil je i on jako puno prasac u svojoj lozi, a prašćara nigdir. Zove i on prašćara: „Prašćar, oj prašćar!“ a jež i njemu iz panja odgovara: „A kaj je?“ Veli mu na to gospon: „Hodi van, bojim se, prasci tvoji ćedu me!“ Izašal je jež van, i gospon se je razledal za njim, kadi je on, a to on vidi jednega ježa i veli mu: „Kaj si ti prašćar?“ On mu na to odgovori: „Jesam ja, jesam!“ Gospon mu opet veli: „Kad si ti prašćar, ti ćeš me izpeljat van iz loze, ja sam zabludil!“ On je rihtig gospona izpeljal van iz loze, a prasce je ostavil u lozi, i gospon mu je za to podal jednu stotinu forinti. Devet let je baš onda bilo, da je on bil u lozi. Sad, kad je tih sto forinti dobil, mislil si je: „Kaj ću s timi novci, ja ću ih odnest mojemu otcu i materi!“ I spravi se valje sa simi svojimi prasci domom.

Dojde on u dvorišće svoga otca i u dvorišću ga ni nigdor vidil med prasci. Izajde njegova mati van na dvorišće i veli: „Mili bože, odkuda su ovi tuliki prasci došli?“ i zove muža, da neka ide te prasce tirat van. Muž izajde van, da će te prasce tirat van iz dvorišća, al mu veli taj jež izmed prasac: „Ne, ćaće, nemojte jih tirat, to

su naši prasci!“ Taj muž i ta žena gledaju se samo, ki jim to odgovara, u to izajde van izmed prasac jež. Mati ga spazi i veli mu: „A, sinko moj, jesi li ti to?“ Odgovori joj on: „A jesam ja, jesam, majko!“

Mati je valje priredila obed i zvali su ga na obed, a pri obedu su se razgovarali, i jež jim veli: „Ja sam vam sad donesal sto forinti, sada me, majko, ženite!“ Ona njemu veli: „Sinko moj, ti si još premlad, i kako bi se ti ženil, kad si jež, koja cura bi te zela?“ On joj je na to odgovoril: „Za to vas ne budi niš briga, vi bute meni vre mladu izprosili!“

Kad je vidila mati njegova, da se on kani sakako ženit, prošla mu je na uprosi. Sagdi su pitali, da se nek i mladi pokaže, ali mladi se ni izkazal i ni dobil cure. Najzad je sejedno na jednem mestu izprosila curu. Kad je ta cura vidila ježa, niš se ni prestrašila, neg su išli skupa lipo na poruku, i ona ga je jimala sejedno rada kak da je on najlipši dečko.

Kad su išli spat, on je hitil s sebe ježevu kožu i hitil ju je pod postelj, a on je bil lipi dečko, da ga lipšega ni bilo pod suncem. Ona je prošla k svojoj materi i pofalila joj se: „Majko moja, al je moj jež lip po noći! On se svuče iz one ježeve kože i postane lip dečko, da ga ni lipšega pod suncem!“ Mati ju na to naputi: „Zami ti onu njegovu kožu, kad ju svuče, pak ju hiti u goruću peć, i on će ti ostat onako lip za uvik!“ Posluhnila je ona mater, pak mu je kožu zgorila. U jutro stal se je on siromak, pak išće svoju kožu, ali je ne more nigdir najt. Pita ženu za kožu, a ona mu veli: „Ja ne znam, kadi je!“ Ali on je zaćutil, da ju je ona zgorila, pak joj je rekal: „Ne varaj me, ne, ja znam, da si ju ti zgorila, i dobro si učinila, samo da si se još malo dulje potrpila, sreća bi bila moja!“

Jelu Plavan.

26.

O Jabuki i Kori.

Tako je bil jedan grof i jedna groflca i nikad nisu jimali diteta. Ona je uvik zdihevala i boga prosila: „Bože

moj, da bi ja samo kadi na svitu takovu stvar dobila, od česa bi dite zanosila!“ I ona je dobila jednu jabuku i tu jabuku je joj dikla njija olupila. Dikla je pojila koru od te jabube, a gospa je jabuku. I valje su zanosile dite gospa i dikla, i jedan minut su ditcu jimale. Gospinemu ditetu bilo je ime „Jabuka“, a onemu od dikle „Kora“.

Obadva su skupa rasli i jako su se rada jimali. Kad su narasli, rekal je Jakuka: „Hajde, brate Korje, idemo mi iskat divojku, ja bi se rad ženit, morebit da bi si kadi po volji divojku izprosil!“ Prošli su oni po svitu iskat i išli su daleko, jako daleko, dok su došli do jednega sela i pred tim selom našli jednega starega, starega petljara. Oni su njega upitali: „Čujete, starče, jel bi mi mogli ovdi kakovu lipu divojku najt za ženit? Mi idemo već puno cajta po svitu po uprosih i ne moremo se na pravu curu namirit!“ On njim odgovori: „Ovdi u selu je baš jedna lipa cura, ali ne znam, oće li vam bit po volji!“ I taj stari jih naputi, kadi će oni tu curu u selu najt.

Projdu oni u selo k jednoj hiži, kako jih je taj stari naputil, i pitaju tote za tu divojku. Veliju jim u toj hiži: „Ovdi u selu ni tako lipe divojke, kakovu bi vi rad, neg onaj stari, koj vas je simo naputil, jima baš divojku, kakovu vi išćete!“ Idu oni nazad k njemu i upita ga Jabuka: „Stari, kadi je vaša ći?“ Odgovori mu on: „Moja ći, gospone, pase ovce, pak kaj bi jim moja ći?“ Veli mu Jabuka: „Ako bi nam se dopala, ja bi si ju sobom zel za ženu!“ Na to mu veli stari: „Gospone, nek se oni ne špotaju s mojum ćerjum. Moja ći je sirota divojka!“ Odgovori mu Jabuka: „Ja se, stari, ne špotam s vašum ćerjum. Ja bi ju rad vidit, morebit će mi se dopast, pak bi ju zel sobum za ženu!“

Stari jih odpelje k sebi domom i zazove svoju ćer s paše, i ona njim se je valje jako dopala, pak joj Jabuka veli: „Ajde ti s nami, ti ćeš bit moja žena, a tvojemu otcu ćemo dat novac, kuliko rabi do smrti!“ Ona je mislila, da se oni dva š njum špotaju, pak je rekla Jabuki: „Gospone, nek se oni ne špotaju s manum. Ja sam sirota divojka!“ Jabuka je išal i kupil joj je robu gospodsku i

konja i sebi i njoj i svojemu bratu Korji, pak su se valje na put spravili.

Prošli su tako oni i noć ih je zastigla u velikoj lozi. Tamo nisu niš vidili neg jednu svićicu, i reče Jabuka bratu: „Hajde, brate Korje, idemo mi iskat ondi konaka!“ Došli su oni tamo i nikegar nisu našli, samo jednu sviću na stolu i tri tanjire i jilo i pilo na stolu. Korje brate spravil je konje u štalu, a tamo polog štale bil je jedan delani kamen i on je na nj sel i čuval je konje. Jabuka, njegov brat, prošal je sa svojum ženum u onu hižu i valje su seli k stolu i jili su ono jilo i pojili ga. Kad su se najili, onda su išli spat u postelj, koja je bila ondi naredjena. Dok su oni spali. Korje je sidil na kamenu i čuval je konje.

Na to dojde stari coprnjak, gospodar od te hiže, i kad vidi, da mu je nigdor večeru povečeral, veli: „Koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga, kad bu išal čeza ve brige, se strele raznesle! A on, koj na kamenu sidi, ako kada kemu kaj povi, kamenom postal kot' je onaj, na kem sidi!“ i prošal je. Za njim je došla njegova žena, stara coprnjica, i kad vidi, da joj je nigdor večeru povečeral, veli: „Koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga, njega i njegovu ženu, kad bu išal u svoj grad, se ključane raztrgale! A on, koj na kamenu sidi, ako kada kemu kaj povi, kamenom postal kot' je onaj, na kem sidi!“ i prošla je. Za njom je došla njeja ći, i kad vidi, da joj je nigdor večeru povečeral, veli: „Koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga, kad dojde prviput na svoju postelj sa svojum ženum spat, škarpion potrgal svojimi rogmi! A on, koj na kamenu sidi, ako kada kemu kaj povi, kamenom postal kot' je onaj, na kem sidi!“ i prošla je.

U jutro su se oni stali, Jabuka i njegova žena, pak veli Jabuka bratu: „Korje brate, daj ti sprimi naše konje, pak idemo dalje. Nikega tu ni, da bi mu račun platili!“ Jabuka ni niš znal, kaj su coprnjaki govorili i da su ga zakleli. Ideju oni putem, a Korje brate bil je jako žalostan, on se je jako bojal, kako ćeju oni domom dojt, ćeju li živi i zdravi. Kad su dojahali do onih velikih brigov, onda veli Korje: „Brate Jabuka, daj ti meni svoga konja, a ja ću tebi moga!“ Jabuka ni se til u to nikakor dat

uverit, ali Korje njega prosi i prosi i plače. Najzad se razljuti Jabuka i veli mu: „Korje brate moj, ja nisam tebe uzel po svitu za bedaka neg za poštenega čovika i svojega brata. Ne budi bedast, da bi ja na tvojem grdem konju jahal, a ti na mojem lipem!“ Sad ga je pričnela njegova žena prosit: „Daj mu svoga konja, daj, naj si volju izpuni!“ i naprosila ga je i on mu je dal svoga konja. I tako su oni prošli čeza te brige srićno. Korje mu je dal onda njegovega konja, a sebi je svojega zel. Prošli su opet dalje i došli k svojemu gradu. Kad su tili u svoj grad zajt, Korje opet prosi Jabuku: „Brate Jabuka, daj ti meni svoga konja, a ja ću tebi moga!“ Jabuka ni se til opet u to nikakor dat uverit, ali Korje njega prosi i prosi i plače. Najzad se opet razljuti Jabuka i veli mu: „Korje brate moj, ja nisam tebe uzel po svitu za bedaka neg za poštenega čovika i svojega brata. Ne budi bedast, da bi ja na tvojem grdem konju jahal, a ti na mojem lipem, baš sada kad u grad jašemo, pak da mi se ljudi špotaju, kakovega konja jimam!“ Sad ga je pričnela opet njegova žena prosit: „Daj mu svoga konja, daj, naj si volju izpuni!“ i naprosila ga je opet i on mu je dal svoga konja. I tako su oni prošli srićno čez vrata od grada i ključane nisu jih raztrgale. Došli su oni srićno doma, ali Korje bil je sejedno jako žalostan. Jabuka mu na to govori: „Korje brate, kaj je tebi? Ja nisam tebe po svitu uzel, da buš takove bedastoće delal, nego sam te sobum zel kakti dobrega junaka i svojega brata!“ Korje samo muči do večeri, a u večer, kad je tribalo pojt spat, prosi on brata Jabuku: „Jabuka brate, pusti me sobum u hižu, ja oću samo pri tebi u hiži u kutu stat, doklje ti spiš!“ Veli mu na to Jabuka: „Korje brate, ne budi bedast, kako bi te ja mogal pustit sobum u hižu, di ja spim sa svojum ženum!“ A Korje se plače i plače, ali Jabuka mu se ne more nikakor smilovat. Najzad mu veli žena: „A pusti ga, Jabuka, pusti, nek ide k nam, kad drugač ne će!“ Na to joj veli Jabuka: „Ja ga ne morem nikakor zet sobum spat!“ Ona mu opet veli: „Pusti ga, pusti, on je tebi pomogal iskat i tebi je su volju izpunil i s nami je posud hodil, a ti ne ćeš sada njega uslišat, kaj on tebe prosi!“ I tako ga je Jabuka hajde pus-

til spat u hiži. Korje mu pak veli: „Dragi brate Jabuka, ja ne ću niš spat. samo ću ovdi u kutu stat, doklje ti budeš spal!“ Još ga je i za to jako našpotal Jabuka. Komaj je Jabuka sa svojum ženum zaspal, a to već ide škarpion s rogmi čez pod do njih. Korje se valje pripravi i prične svojum sabljum škarpionu roge sić. Kad je škarpionu roge sasikal, umuknile su mu od truda ruke i njemu je sablja izpala na Jabukine noge i na noge njegove žene. Na to se je Jabuka valje prebudil i veliku je buku napravil, jer je mislil, da ga je kanil Korje sašundrat, pak ga je i za to u rešt vikovični hitil.

Jabuka je srićno za tega živil sa svojum ženum i ona je jimala dvoje ditce i treto je baš porodila, kad je izteklo Korjetu deset let, kaj je u reštu bil. Jabuka je taj dan sabral goste i veselili su se, i Jabuka je kod stola progovoril: „Se sam vas prijatelje danas sabral samo nisam jednega, na kega sam se sada sitil. Deset let je baš moj brat Korje u reštu, na njega sam se sada sitil, po njega ja idem sada!“ Projde Jabuka i dopelje Korjeta, svoga brata.

Kod stola pripovidaju si gosti se kadikaj, a med njimi se digne brat Korje i upita: „Gospoda moja i braća moja, bili ja sad nikaj slobodno pripovidal?“ Si mu oni veliju: „Pripovidaj slobodno, kajgod ćeš!“ I na to on prične pripovidat, kako su on i brat njegov Jabuka išli prosit njegovu ženu: „Ja i moj brat Jabuka hodili smo po dalekem svitu iskat i prosit njemu ženu, i se sam ja njemu po volji učinil i na volju pustil. Mi smo našli za nj ženu u dalekem svitu i vraćali smo se po dalekih putih domom i po noći smo došli u jednu veliku lozu i vidili smo jednu svićicu. K toj svićici smo prošli na konak. Kad smo došli do hiže, u kojoj je gorila ta svićica, rekal je meni Jabuka, da hodi ja u štalu s konji, s mojim, š njegovim i njegove žene, a on je s ženum prošal u hižu. U hiži su našli na stolu tri tanjire i jila i pila. Sedneju se oni dva valje za stol i večeraju, kaj je bilo na stolu. Kad su povečerali, legli su u postelj, koja je bila tote napravljena. Ja sam celo vrime sidil na jednem delanem kamenu polog štale. Došal je najpredi stari coprnjak, gospodar od te hiže, i kad je vidil, da mu je nigdor ve-

čeru povečeral, rekal je: „Koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga, kad bu išal čeza 've brige, se strele raznesle! A on, koj na kamenu sidi, ako kada kemu kaj povi, kamenom postal kot' je onaj, na kem sidi!" " i prošal je!" Na to je Korje medj onum gospodum postal do kolena kamen, a oni nisu niš spazili i pustili su ga dalje pripovidat.

„Za coprnjakom došla je njegova žena, stara coprnjica, i kad je vidila, da joj je nigdor večeru povečeral, rekla je: „„Koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga, njega i njegovu ženu, kad bu išal u svoj grad, se ključane raztrgale! A on, koj na kamenu sidi, ako kemu kada kaj povi, kamenom postal kot' je onaj, na kem sidi!" " i prošla je." Na to je Korje medj onum gospodum postal do pasa kamen, i sa gospoda su to upetila i njegov brat Jabuka i ni su ga pustili, da dalje pripovida, neg su mu si govorili, da je dosta. Ali on je rekal: „Ne, ja ću sad povidat, da znate, zakaj sam bil odsudjen na vikovičnji rešt, u kem sam i tako već bil deset punih let!" I on je pričnel dalje pripovidat.

„Za starom coprnjicom došla je njeja ći, i kad je vidila, da joj je nigdor večeru povečeral, rekla je: „Koj je moju večeru povečeral, bog daj, da bi ga, kad dojde prviput na svoju postelj sa svojum ženum spat, škarpion potrgal svojimi rogmi! A on, koj na kamenu sidi, ako kemu kada kaj povi, kamenom postal kot' je onaj, na kem sidi!" " i prošla je. Za to sam ja prosil brata Jabuku, kad smo išli čeza 'ne brige i kad smo išli u ovaj grad, da mi da svoga konja a ja njemu njegovega. On mi je dal i on se je spasil. Za to sam ga ja takajše prosil, kad je išal prviput spat sa svojum ženum, da bi mene pustil sobum u hižu, da sasičem škarpiona. On me ni til dugo pustit, al kad ga je i žena prosila, pustil me je. Komaj su ona dva zaspali, eto već je škarpion išal, da će njega i njegovu ženu potrgat. Ja sam škarpionu svojum sabljum roge sasikal, i od silnega truda su mi najzad ruke umuknile i sablja mi je izpala na njegove noge i na noge njegove žene. Na to se je Jabuka prebudil i veliku je buku napravil, jer je mislil, da sam ga ja kanil sašundrat, pak me

je za to u rešt vikovičnji hitil, u kem sam već evo punih deset let!“

Kad je Korje te zadnje riči rekal, postal je kamenom i na tla je opal ka i delani kamen. Oni su si za njim jako plakali i sakojaki su ga račili, da će opet postat čovik, i da će oživit, ali on nije mogal nikakor postat čovik, pak su ga najkašnje morali hitit u vrt i mah je po njem obrasal ka i po drugem kamenu. Jabuka je pisal posud okolo, bi li do mogal znat, bi li se Korje mogal još izvračit i čovikum postat. Nigdir nigdor mi mogal znat tega, dok najzad nije došal jedan petljar i rekal je Jabuki: „Kaj mi date, ja ću vam ga izvračit?“ Jabuka mu je nudil novac, ali taj petljar mu je rekal: „Ja ću vam ga izvračit samo onda, ako mi date to jedno vaše dite, i ako mi pustite temu drugemu odrizat glavu!“ Jabuki je bilo žal ditce, ali kad je pomislil, kuliko je Korje za njega pretrpil, dal je ditcu. I taj petljar odrizal je jednemu ditetu glavu i krv je spravil u jednu zdelicu i namazal je s tum krvljum onaj kamen i valje je kamen čovikum postal. Temu petljaru bilo je sad itak žal Jabuke, pak je odkinil u vrtu jednu travu i potegnil je jedanput ditetu po vratu i dite je postalo kako je i prije bilo, samo je malo bledije bilo. I dal je onda taj petljar tu ditcu opet Jabuki, pak mu je rekal: „Ja sam onaj isti coprnjak, koj sam vas i zaklel, a drugiput ne zimlji onega, kaj ni tvoje!“ I za tim je coprnjak opet prošal, a jabuka je jako veliko veselje naredil, da se opet njegov brat Korje izvračil.

Jela Plavan.

27.

O čem se je blago na sam božić divanilo.

Tako je bil jedan gospodar i jimal je jednega vernega slugu. Taj sluga je uvik u štali pri svojem blagu spal, i tako je spal na sam božić, a to se je počelo o pol noći blago divanit: „Naša gospodarica namislila je sašundrat našega gospodara, svoga muža, i za to je namislila stvorit se kačum, i prviput kad bu zašal o proliću s nami orat i kad bu prvu brazdu odbrazdil, bu se ona iz brazde izvalila i bu ga piknila, ako se ne ne bu jako čuval!“

Sluga ni til niš svomu gospodaru povidat, ali itak ga je gledal na saki način spasit. Kad je proliće došlo i kad je gospodar išal s voli i slugum orat, reče sluga svomu gospodaru: „Gonite vi danas vole, a ja ću plužit!“ Ali gospodar mu se ni til dat u to uverit, da bi on vole gonil, a sluga plužil. Na to mu sluga govori: „Samo me posluhnite, ja ću vam nikaj povidat, kad prvu brazdu izrižemo!“ Hajde posluhnil ga je gospodar i zel je korbač i gonil je vole. Nisu popošli ni deset koraki i izorali su jako debelu kaču. Sluga je na to iznel iz pluga otku i ubil je kaču.

Oreju oni se tako do deset vur i gospodar veli slugi svomu: „Sluga moj, nam je već najkašnja doba račevat!“ Na to veli sluga gospodaru svomu: „Mi danas račevali ne bumo po našoj gospodarici! Sad ću vam povidat, kaj sam vam obećal, da ću vam povidat, kad prvu brazdu izrižemo. Ja sam našu gospodaricu ubil, ona se je kačum stvorila i tila vas je piknit. Ja sam čul naše vole na sam božić o pol noći, kako su se oni divanili, da se bude naša gospodarica kačum storila, i da vas bu piknila, kad pojdemo prvu brazdu u proliću orat. I za to vam ja nisam dal plužit, neg sam ju ja pričekal i ubil sam ju!“ Gospodar mu na to veli: „Ja ti ne verujem, ja idem doma vidit!“

Prošli su oni doma i kad su došli doma, našal je gospodar kaču na postelji prez glave, pak je rekal slugi svojemu: „Izkopaj jamu i najari kića, pak ju hiti u nutra i upali se to, da ona izgori i da ju nigdar više moje oko ne vidi. Ona je meni za zlo šetovala, pak je itak bog dal da je sama sebi!“

Mara Martinac.

28.

Kako je išal jedan muž s coprnjicami na Klek.

Tako su bile u jednoj hiži dvi babe, jedna je bila svekrva a druga je bila snaha, i ta snaha jimala je muža. One dvi išle su uvik na Klek, i tako spravile su se opet jedanput, uzele su si masti iza peći, saka jednu metlu, nikaj kudilj i saka jedno vreteno. S onum mašćum su se lipo namazale, pak su proletile na Klek. To je vidil muž te snahe, pak je i on se tako naredil i proletil je za

njimi na Klek. Na Kleku bilo je čuda coprnjic i jimale su svoje kolo i on je zašal u njihovo kolo izmučil se je tancajuć jako. U jutro namazale su se coprnjice s mašćum i proletile su se domom iz Kleka, i te dvi coprnjice od tega muža, samo on ni jimal dosta masti, pak je moral pišice doma.

Kad je on došal domom, klel jih je, kaj su ga na Kleku ostavile. One su mu na to rekle: „Zakaj si nisi zel dosti masti kot' smo i mi, pak bi se bil samo dobro namazal kot' smo se i mi, i proletil bi bil s nami domom!“ I tako se je on opet umiril.

Drugi večer spravile su se one opet na Klek i išle su se namazat, spravil se je i on i namazal se je dobro, pak su onda si tri prošli u kolo. Došli su tamo blizu Kleka do jednih pivnic i išle su najpredi one dvi čez ključanu u nutra u te pivnice a za njimi išal je i on. U tih pivnicah bilo je već se puno coprnjic i one su opet tote tancale. Kašnje pričnele su se gostit, konjsko kopito bilo jim je za govedinu, a konjske kosti za flaše, iz kih su vino pile. Dugo su se u tih pivnicah gostile, najzad su se spravile se domom i izašle su se van čez ključanu, samo taj muž ni mogal izajt i moral je ostat u pivnicah, a bil je još k temu gol.

U jutro išal je kelner od tih pivnic po vino i našal je njega golega u nutri. On se je njega jako prestrašil i prošal je nazad gori prez vina i povidal je gospodaru, kaj je vidil u pivnicah: „Gospone, nikaj je u naših pivnicah i izgleda kak gol čovik. Ja se bojim doli sam pojt!“ Išli su oni oba dva doli gledat, pak se ga je i gospodar uplašil i upital ga je: „Kaj ti tote delaš?“ On njemu povije se: „Ha, tako sam dospil simo za coprnjicami, one su me tote ostavile, ja nisam mogal za njimi i ostal sam tote sam!“ Gospodar tih pivnic mu je na to rekal: „Sada hodi van i projdi domom, kud ćeš!“ i on je prošal.

Išal je taj muž onako gol domom i našal je na putu jednega gospona speć, a taj gospon ni bil niki drugi neg vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje. Ravno na tega gospona ide jedan vuk, da će ga zaklat, a taj muž to vidi i viče mu: „Haj, haj, gospone, vuk će jih!“ Taj gospon se je na to prebudil i pital ga je: „Kaj ćeš ti za

to jimat, kaj si me obranil?" Odgovori mu on: „Gospone, ja ne bi til niš drugega jimat, samo to bi jih prosil, da bi mi oni kakogod pomogli doma dojt!" Veli mu na to taj gospon: „A kaj te ni sram tako golega it po svitu?". Odgovori mu on: „A kaj bi me sram bilo, gol sam se i rodil, samo da bi ja mogal kako svojoj hiži dojt!"

Taj gospon je išal i samo je stresal s grmum i valje su mu izpali iz grma konji i kočija i još mu je kupil opravu i odpratil ga je doma. Kad je doma došal, klel je jako te dvi svoje babe i ni til više nikad š njimi pojt na Klek.

Jela Plavan.

29.

Kako su coprnjice na lajtu u Senj jahale.

Tako bila je jedanput na Hrašću svatba i na toj svatbi bile jesu tri babe coprnjice. Kad su svati i druga družina pospali, spominjale su se te coprnjice, da jedan u Senju jima jako dobrega vina, pak da budu išle tamo pit. Na to je rekla jedna: „Ali na čem ćemo tamo jahat i nazad?" Druga joj je rekla: „Tamo u pojati je jedan lajt, jima sedamdeset vidar, ćemo lahko jahat na njem tamo i nazad!"

Taj njihov razgovor, kaj su ga one divanile, slušal je gudac i zašal je čez okno v lajt prije, neg su one po taj lajt išle. Došle su one po taj lajt i namazale su ga dobro s mašćum svojum i zajahale su lajt i jahale su u Senj, a taj gudac se je u lajtu vozil, da nisu one ni znale za njega.

Kad su došle u Senj, metnile su lajt u jedan magazin, kadi je sol bila, a one su prošle u taj kelder, kadi je to dobro vino bilo. Dok su one u tem kelderu bile, nametal je gudac pun taj lajt soli, samo kaj je još za sebe malo mesta ostavil, i zašal je nazad nutar. Kad su se one dobro napile, povrnile su se nazad i zajahale taj lajt, da ćeju nazad projt, ali lajt ni se mogal ni maknit. Išla je jedna i namazala je lajt s svojum mašćum, ali još se ni til dignit, još je bil uvik pretežak. Išla je druga i veli toj prvoj: „Čekaj, ćemo vidit, jel će se sad dignit, kad ja namažem s mojum mašćum, tvoja mast niš ne valja!" i namazala je ona dobro taj lajt. Sad se je lajt nihal, ali još

ni til it. Išla je treta i veli tim dvim: „Kaj ćete vi dvi? Vaša mast ne valja, ja ću ga namazat, pak ćete vidit, kako će it!“ i namazala je i ona dobro taj lajt. Sad se je lajt digal i one su jahale domom.

Kad su došle one domom, metnile su lajt nazad u pojatu, i išle su spat, a gudac je išal spat med svate. Jutro dan, kad su se stale gospodinje, spominjale su se, da nimaju soli. To je čul taj gudac i rekal jim je: „Hajte gledat v onaj lajt u pojati, pak ćete vidit, da je soli dost!“ One su išle gledat i našle su soli i uzele su si je, pak su se spominjale, da odkud je ta sol simo došla. Te tri coprnjice nadijale su se, da je bil taj gudac š njimi u Senju. Kad je on povidal, odkuda je sol, prosile su ga po tiho, da jih neka ne odaje, aš da ćeju ga sašundrat, ako jih obda. Ali on se ni coprnjic niš bojal i rekal jim je, da zna on više od njih i da će jih on obdat, i obdal ih je. Tako su si ljudi znali, da su one coprnjice, a one mu itak nisu niš mogle.

Marko Luke starji.

30.

Kako je coprnjica na svojem slugi na Klek jahala.

Tako je bil jedan muž s ženum i jimali su dva sluge, jedan je bil jako mršav, a drugi je bil jako debel. Na jednem je uvik gospodarica, coprnjica, jahala na Klek i za to je on bil tako mršav. Jedanput upital ga je taj debeli sluga: „Čuješ, kaj je tebi, da si tako mršav, a ja polog tebe tako debel, mi skupa jimo, skupa delamo i skupa spimo?“ Odgovori mu na to taj mršavi sluga: „E moj dragi, ne znaš ti, kaj je meni, na meni jaše saku noć naša gospodarica, coprnjica, na Klek!“ Veli mu on: „Lezi ti večeras na moje mesto, a ja ću na tvoje, pak ću ja jedanput na misto tebe pojt š njum na Klek!“ I tako su oni učinili i ona je tako zajahala drugega, onega debelega slugu.

Hajde nosil je on nju na Klek i tamo mu je dala ona jist konjskega košća i poškropila mu je to košće s curom i puknila ga je po hrbtu, pak mu je rekla: „Ji ti to, ridjan moj!“ Njega je pustila vani i ona je prošla tancat

u svoje kolo. Ali on je ni til celo vrime vani čekat, pak je prošal za njum gledat, i slušal je njezin razgovor s pajdašicami, da će se ona u jutro stvorit kačum, pak da će muža svoga piknit, kad prvu brazdu izriže, i tako da će se za uvik mentovat njega i bez brige hodit na Klek.

Kad je tribalo doma it, pripravil je on svoj bradešnjak iz gać, pak je nju ovuzdal i zajahal je on nju i gonil ju je kovaču i dal ju je podkovat, ruke i noge, ka i drugu kobilu. I na tako okovanoj jahal je on na njoj domom. i kad je domom došal, povidal je onemu drugemu pajdašu, kako je on učinil.

U jutro rano išli su orat ti dva sluge i gospodar. Gospodar je još ženi naručil, da neka jim donese ručak na polje, a ona mu je rekla: „Donest ću, donest, ako budem mogla, aš sam jako betežna!“ Kad su došli na polje, gospodar je til plužit, al taj debeli sluga ni mu dal nikakor, neg mu je govoril: „Ne, nemojte vi, gospodar, ja ću plužit!“ Ali gospodar mu se ni dal u to uverit, pak mu je rekal: „Ne, ja znam bolje neg ti!“ Veli mu na to sluga: „Slobodno vi plužte potlje, samo ja ću prvu brazdu odrizat!“ Hajde pustil ga je gospodar i on je odrizal prvu brazdu, a to se izpod brazde pokazala kača, i on joj je brzo glavu odsikal.

Rihtig je došla ta coprnjica, kako je u kolu na Kleku pripovidala, da će muža upiknit, al je prije još doma kruh umisila i vrgla peć. Ručka ni bilo jako dugo i oni su se očekivali ručak, najzad je prošal gospodar domom. Tote je našal ženu pod vrati, i glava joj je bila odsičena, išal je pogledat, ako je ručak kuhan, a to ni bilo niš kuhano, samo je bil kruh pečen. Uzel je taj kruh iz peći i pogledal je kruh, a kruh je bil sva stučen s konjskimi podkovami. Nosil je taj kruh slugam i došal je k slugam jočuć: „Joj, joj, dečki moji, gospodarica je pod vrati mrtva, glava joj je odsičena!“ Veli mu onaj debeli sluga: „Niš ne jočite za nju, ona je tila vas sašundrat! Ona je coprnjica, i saku noć je ona jahala ovega mojega pajdaša i vašega slugu i išla je na Klek. Za to je on tako uvik mršav bil, a ja sam bil debel. Noćas smo se prominili na naših mestih, kadi ležimo i ona je mene zajahala na misto njega i

odtirala me je na Klek. Tote mi je dala jist kojnskega košća i s curom mi je to košće poškropila i puknila me je po hrbtu, pak mi je rekla: „„Ji ti to, ridjan moj!" " Ona je mene vani pustila i prošla je tancat u svoje kolo. Meni se ni tilo nju celo vrime vani čekat, pak sam prošal za njum gledat, i slušal sam njezin razgovor s pajdašicami, da će se ona u jutro stvorit kaćum, pak da će vas piknit, kad prvu brazdu izrižete, i da će se tako vas za uvik mentovat i bez brige hodit na Klek. Kad je tribalo doma it, ja sam pripravil svoj bradešnjak iz gać, pak sam ju ovuzdal i zajahal na nju i gonil sam ju kovaču, da ju podkuje, ruke i noge, ka i drugu kobilu. I na tako okovanoj dojahal sam domom. Kad smo išli u jutro orat, ja vas nisam pustil plužit, da vas ona ne upikne, neg sam ja prvu brazdu odrizal i njoj, kad se je pokazala, glavu odsikal. Sad sam vam povidal se, a vi načinite sad iz mene, kaj ćete!" Gospodar se ni niš na slugu ljútil, neg još mu je bil jako zafalan, kaj ju je on sašudral i njega tako nje za uvik mentoval, pak mu je još pokazal onaj kruh, kaj ga je ona s podkovami zamisila.

Jela Plevan.

31.

Kako se je jedna baba za uvik ostavila coprije.

Tako je jedan muž već puno let živil s ženum i jimal je dva sluge, jedan je bil biruš, a drugi je bil kravar. Taj biruš bil je debel, a kravar bil je jako mršav. Jedanput upita njega biruš: „Čuješ, kravar, kaj je tebi, da si ti tako mršav, se se mi oba dva iz jedne zdele hranimo i jen nas gospodar hrani!" Veli mu na to kravar: „Joj, brate, da je tebi kot' je i meni, i ti bi bil so ovako mršav!" Upita ga biruš opet: „A kako, brate, da si tako mršav?" Odgovori mu kravar: „Ja saku noć gospodaricu na Klek jarim, pak za to sam tako mršav!" Veli mu na to biruš: „Ćeš meni prepušćat večeras, da ju ja jarim na Klek!" Kravar je drage volje na to privoljil i legal je večer na biruševo mesto a biruš na kravevo.

Ona je došla u večer i zajahala je na biruša. On joj

je rekal, kad su već malo od domi popošli: „Daj te meni malo vojke, ću ih ja malo bolje naramlat!“ Ona mu je podala vojke, a on se je izpod nje izmakal i vrgal je brzo na nju vojke, pak ju je odtiral kovaču i dal ju je podkovat. Ovako podkovanu zajahal je opet i odignal ju je domom. Doma se je ona jokala i u postelj je legla.

Drugi dan ide gospodar, muž njezin, budit ženu i vidi, da je bolna, pak ju upita: „Čuješ, žena, kaj je tebi?“ Ona mu je odgovorila: „Meni je zlo, kako mi još nigdar ni bilo!“ Projde on u štalu dečkom svojim i veli jim: „Dečki moji, danas nam je gospodarica betežna i vi ćete morat danas sam kruh za fruštik jist!“ Veli na to gospodaru biruš: „Niš joj ni, neka idu samo gledat na njezine ruke i noge, pak ćeju znat, kaj joj je!“ Prošal je on u hižu i upital je opet ženu: „Žena moja, kaj je tebi?“ Odgovorila mu je ona: „A kaj me pitaš, ja ne znam ni sama!“ Upital ju je opet on: „Žena moja, jel' te boli noga ali ruka?“ Odgovorila mu je ona: „Boli mene bogme noga i ruka!“ Veli on njoj opet: „Kaži meni, kaj je tebi na njih!“ Veli mu ona: „A baš bum tebi kazala muku svoju!“ Na to je došal u hižu, kadi je ona bila i biruš, pak joj je rekal: „Neka samo kažu muku svoju, muku svoju i plaću moju, koju jesam jim ja sinoć platil!“ Ona ni tila još pokazat, a biruš je sokril biljac i plahtu, pak je pokazal gospodaru ruke i noge njeje i rekal je: „Ovo jesu splanjke na nogah i rukah, koje jesam dal ja sinoć podkovat. Naša gospodarica je coprnjica i saku noć je mojega siromašnega pajdaša jahala na Klek. Sinoć je na misto njega mene uzela, i bila bi me rada na Klek odjahat. Kad smo malo od domi popošli, rekal sam joj ja, da mi da malo vojke, da ću si jih malo bolje naramlat. Ona mi je podala vojke, a ja sam joj se izmakal i vrgal sam brzo na nju vojke, pak sam ju odtiral kovaču i dal sam ju podkovat. Ovako podkovanu zajahal sam opet i odignal sam ju domom. Sad sam jim povidal se, kaj se je dogodilo i nadijam se, da više ne će ona u copriju pojt, i jahat mojega pajdaša, a oni sad nek iz mene načiniju, kaj jih je volja!“

Gospodar je se slugi oprostil i pofalil ga je još, kaj

mu je ženu u copriji zatekal. Samo tega ni nikakor mogal razumit, kako je ona na Klek jahala, a njemu se je činilo da už njega spi. To mu je sada ona sama povidala, da je ona uvik, kad je u copriju na Klek prošla, metnila uza nj steblo ljudske podobe, i tako da je on mislil, da ona už njega spi. Kad mu je to ona povidala, pozval je kravara u hižu i rekal mu je: „Hodi simo, ćeš oprostit gospodarici i njoj svoju muku prikazat!“ Došal je kravar i oprostil joj je i rekal: „Najde s bogom sa prva muka moja, samo odsad naj se odkrižaju mene!“ Na to je prošal gospodar po kovača i kovač joj je odkoval ruke i noge i uzel joj je mast i su meštriju coprinjsku i dal je birušu i kravaru. I tako ju je oslobodil od coprije i potlje nije više nigdar coprnjica bila.

Kad ona ni tako nikuliko dan došla u kolo medj svoje pajdašice na Klek, došle su ju one baš o pol noći iskat domom, ali se nisu ufale u hižu, neg su ju prosile iz vani, da jim da živo ko stvorenje za pojist. Ona ni jim tila dat živega stvorenja za pojist, neg jim je hitala samo preju, a one su ju jako klele, i najzad su prošle. Kad su njije pajdašice prošle, pričnela je ona klet svoju staru mater, koja ju je copriju navučila i tuliko jada joj pribavila.

Jana Galović.

32.

Kako su coprnjice ditcu jele.

Tako je bila jedna baba coprnjica i jimala je čuda ditce. Su svoju ditcu je sa svojimi pajdašicami pošundrala, samo je još jednega sina ostavila. Najzad je došal i na njega red da ćeju i njega coprnjice pošundrat i zvala ga je mati: „Hodi, sinko, idemo k teti na gosti!“ i prošli su.

Kad su došli oni na jednu križanju, kadi je bila jedna lipa, išla je ona zvat svojih pajdašic, a njemu je rekla: „Ti stoj tote, dok ja dojdem!“ Taj dečkac smislil se je, da su tako š njegovum materum prošli i njegovi brati i sestre, pak se je pobojal, da mu ne bi ona kaj načinila i svlikal je brzo s sebe rubaču i oblikal ju je na opak, pak je prošal gori na tu lipu. Kad mu je mati došla sa

svojimi pajdašicami pod lipu i kad ga ni našla pod lipum, pričnela ga je ona zvat, ali on joj se ni til ozvat s lipe.

Njezine pajdašice su nju klele, da jih je prevarila i pojile su nju na misto sina. Kad su se meso pojile, razsipevale su kosti i jedno su rebro hitile gori na lipu, a taj njezin sin je to rebro ulovil. Kasnije su sbirale košće nazad, da ćeju ju složit kot' je i prije bila, i se košće su sabrale, samo jedno je rebro falilo. Taj sin njezin ni til nikakor pušćat rebra neg ga je pri sebi držal, a one nisu nikakor mogle prez rebra složit tela. Najzad morale su napravit lipovo rebro i tako su složile njezino telo, i ona je opet oživila. Kad je ona opet živa bila, spominjale su se one medu se: „Ki bi joj rekal „„lipovo rebro"", sa bi se ona valje razsipala!" Taj njezin sin čul je na lipi, kaj se one divaniju.

Pred zorum prošle su se domom i ta sa lipovim rebrum, a sin njezin ni til do jutro dan domov. Kad je on u jutro domom došal, našal je mater na postelji jočuć, i čim ga je ona upetila, pričnela ga je jako karat, da kamoj snoćka prošal! On joj je na to samo rekal: „Muči, ti lipovo rebro!" i ona se je valje sa razsipala.

Jana Erdeljac.

33.

Po danu lipa roža, a po noći lipa cura pod vencem.

Tako bile su prelje i išle su saku večer u prelo i se prelje jimale su svojega dragega samo jedna ni. Ona je saki večer došla doma jako tužna i mati ju je jedanput upitala: „Ćerko, kaj je tebi, da si ti uvik tako jako tužna?" Ona joj je na to odgovorila: „A kako ne bi bila tužna i žalostna, kada saka jima svojega dragega, a ja tužna nimam nikega!"

Drugi večer prošla je ona opet u prelo i to večeri došal je i njoj dragi. Ona se je te večeri veselo domom povrnila i kad ju je mati veselu vidila, rekla joj je: „Kaj si, ćerko moja, noćas tak vesela?" Ona joj je na to odgovorila: „A, majko, kako ne bi vesela bila, kada saka jima

svojega dragega i ja ga vesela jimam!" Mati ju je opet upitala: „A znaš li, ćerko moja, odkuda ti je dragi?" Na to joj je ona odgovorila: „Ne znam, majko, odkuda je, niti ga, majko, poznam!" Mati ju je sada naputila: „Napredi ti, ćerko moja, jedno debelo vreteno preje, pak kad budete na prelu, naveži mu jen kraj te preje na nožni palac, i odmači mu po lahko tu preju, kad projde domom, i hodi za njim tak daleko, kak ga buš vidila, i tako buš doznala, odkuda je i koj je!"

Ona je rihtig se tako napravila, kako ju je mati naputila i išla je za njim, a on je išal ravno u crikvu. Taj njezin dragi ni bil čovik neg je bil duh i on je po oltarih u crikvi pobiral sviće, pak jih je jil. Kad je to ona vidila, prestrašila se je jako i pustila je onu preju, pak je probižala domom. On je došal za njum i rekal joj je: „Hodi mi odvezat ovo, kaj si mi privezala!" Ona se je jako bojala i ni tila mu pojt odvezat i on je jadno prošal i ni til niš više na to reć, neg je on opet došal drugi večer u prelo, ali ona ni. On je na to sam išal po nju i rekal joj je: „Sada hodi ti u prelo, a ako ne ćeš it, ja ću te ulovit makar kadigod. Ako nikad ne izajdeš van, doklegod buš živa, ja ću te onda ulovit, kada ća umreš. Ako ćeš da te ne ulovim, to nikad, dok buš živa, ne hodi po pravem putu, a kad umreš, naj te na vrata ne nose neg na okno, i naj te ne voze pravim putum u groblje neg izpod podsika, i naj te u groblje ne zakopaju neg izvan groblja!"

Ona se od onega dana više ni ufala van pojt i se od straha je umrla. I kad je umrla, nisu je nosili na vrata neg na okno, i nisu je vozili pravim putum u groblje neg izpod podsika i nisu je u groblje zakopali neg izvan groblja. Na grobu je iž nje jedna lipa roža izrasla. Tuda je išal jedanput jedan grof mimo i rekal je sam sobum: „Mili bože, ove lipe rože na ovem grobu!" On je tu rožu odkinil i uzel ju je sobum, pak ju je vrgal u svojoj hiži u kupicu na okno. Po danu bila je to lipa roža, a po noći bila je to lipa cura pod vencem. Kajgod je vrgla grofova mati u večer u onu hižu, kadi je bila ona roža, to je se tilo nikamor po noći zginit i tila je ona pitat družinu: „Kadi je ono, kaj sam vrgla u tu hižu?" I pripazili su oni jednu noć, da

vidiju, koj to odnese, i vidili su, da je došla cura pod vencem i da je se to ona pojila. Tako su pripazili još nikuliko noći i vidili su, da je istina, da je ona roža po noći cura pod vencem. Kad su se osvidočili, da je ta roža cura po noći, pričekali su ju i ulovili su ju i zadržali do dana. I tako je ona opet ostala cura kot' je i prvlje bila, a temu grofu se je jako dopala i on ju je oženil.

Jela Plavan.

34.

Kako su coprnjice udale lenu curu za grofa.

Tako je bila jedna mati i jimala je jednu ćer, a ta ći ni tila nigdar niš prest i za to se ni mogla nikako udat. Ta mati je jimala čuda, čuda prediva i se je ležalo i kvarilo se. Ta cura jimala je tri tete, coprnjice, i žal jim je bilo prediva, pak su rekle materi te cure, svojoj sestri: „Muči, muči, sestra, mi bumo noćas dopeljale naše pajdašice i mi bumo se predivo tvoje izprele!"

Te njezine tete bile su prave pravcate coprnjice i one su čez noć sabrale svoje pajdašice i došle su k svojoj sestri, i kaj je bilo u večer predivo, to je bilo u jutro se preja.

Blizu te matere bil je grofovski dvor i u njem mladi grof, i onda se je svuda ta mati štimala sa svojum ćerjum, i pred tim mladim grofom se je štimala, da kuliko je njezina ći jednu noć poprela. Na to si misli taj mladi grof: „Kad ona tako rado prede, će i moje poprest, jimam i ja čuda prediva!" I na to ju je on uzel k sebi i poručil se je š njum. Al kad tamo, ona ne će prest niš. Naputi ju mati, da pozove k sebi svoje tete, pak da ćeju joj one već pomoć, i da je ne će više muž silit, da prede.

Sabere ona jedanput te svoje tete u gosti, i temu mlademu grofu se nisu one niš dopale. Jedna je teta jimala jako dužičak nos, druga je teta jimala jako velike zube, a treta je teta jimala jako široku stražnjicu. I upita jih taj mladi grof: „Kaj je vam, tete moje, da vi jeste tako grde?" Na to mu veli ona, koja je jimala dužičak nos: „Joj, sinko moj, mi po celu noć predemo, mi moramo

bit grde. Ja moram jimat dug nos, sad ga s jednum rukum nategnem sad s drugum, kad predem, i tako mi je postal jako dužičak nos!" Potlje mu je rekla ona, koja je jimala velike zube: „Joj, sinko moj, mi po celu noć predemo, mi moramo bit grde. Ja moram jimat velike zube, kad cukam celu noć kudilju, pak si tako nategnem zube!" Najzadnja mu je rekla ona, koja je jimala jako široku stražnjicu: „Joj, sinko moj, mi po celu noć predemo, mi moramo bit grde. Ja moram jimat jako široku stražnjicu, kad dugo predem i pomićem se se sim tam po postelji, pak si tako razširim stražnjicu!"

Preplašil se je taj grofovski sin, da će i njegova žena tako grda postat, ako prede, i ni je til više nikad silit, da prede.

Tako su te tri tete, coprnjice, udale tu lenu curu za grofa, i priskrbile joj, da joj ni tribalo prest.

Mara Martinac.

35.

Kako su se vile namutile na kraljevu jabuku.

Tako je bil jedan kralj i jimal je jednu jabuku, a ta jabuka uvik je rodila zimum i letum, danum i noćum, a itak on ni nigdar nijedne jabuke š nje pojil. Na tu su se jabuku namutile vile, i kaj je po danu prirodilo, to su one po noći otresle. Taj kralj jimal je tri sine i veli njim jedanput: „Kako je to, sinki moji, ta jabuka vavik rodi, a ja još nijedne jabuke š nje nisam pojil!" Na to mu govori taj najstarji sin: „Boga vam ga, moj tate ljubjeni, ja idem večeras slušat na naš ganak, će li do naše jabuke trest!"

Prošal je taj najstarji sin večer slušat na ganak i čul je, da nigdor trese jabuke, pak je nabil pušku i striljal je u vrt. On je brzo tekal u vrt, da je kega striljal, al ni nikegar, pod jabukum je našal samo jabuke i kiće. U jutro, kad je došal taj najstarji sin doma, pita njega njegov tata: „Sinko moj, jesi kega našal na jabuki?" Odgovori on njemu: „Čul jesam i pucal jesam, ali našal nisam ni-

kega. Večeras pojdem pod nju čuvat, i moram kegagod najt!“

Prošal je opet taj najstarji sin večer pod jabuku čuvat i uzel si je vanjkuš, vrgal ga je pod jabuku i legal je na njega i zaspal je. Došle jesu vile i nabrale si jabuk i prošle su, da jih on ni ni vidil. U jutro, kad je došal taj najstarji sin doma, pita njega njegov tata: „Sinko moj, jesi kega našal na jakuki?“ Odgovori on njemu: „Tate dragi, ja nis nikega vidil, neg u jutro perje pod jabukum!“ Veli njemu njegov otac: „Ti nisi nikega vidil, a ja sam ća kući čul!“

Treti dan govori otcu taj sridnji sin: „Boga vam ga, moj tate ljubljeni, ja idem večeras pod jabuku čuvat, i moram kegagod najt!“ Prošal je taj sridnji sin večer pod jabuku čuvat i uzel si je i on vanjkuš, vrgal ga je pod jabuku i legal je na njega i zaspal je. Došle jesu opet vile i nabrale si jabuk i prošle su, da jih ni on ni vidil. U jutro, kad je došal taj sridnji sin doma, pita njega njegov tata: „Sinko moj, jesi kega našal na jabuki?“ Odgovori on njemu: „Tate moj, ja nis nikega vidil, neg u jutro perje pod jabukum!“ Veli njemu njegov otac: „Ti nisi nikega vidil, sinko, a kadi su ti vuha bila, ja sam mislil, da je jabuka na tlih, kako je sinoć rušalo!“

Četrti dan govori otcu taj najmladji sin: „Boga vam ga, moj tate ljubljeni, ja idem večeras pod jabuku čuvat i moram kegagod najt!“ Prošal je taj najmladji sin večer pod jabuku čuvat i uzel si je i on vanjkuš i zašal je na jabuku, pak je sel na kitu od jabuke. Došle jesu o jedanajstoj vuri tri bijele vile i jedna mu je sela na kolena. Kad je prošla dvanajsta vura, prošle jesu te dvi druge vile, a tila je i ta treta, ali on ju je čvrsto držal i ni mu mogla uteć. Sestre su ju zvale: „Hodi, sestra, mi projdemo doma!“ Ona je drobno sproplakala i prosila ga: „Pusti mene, momče!“ Ali on ni til nikakor je pušćat, a kad je bila zora, ide on doma i nju vodi sobum. Kad je došal doma, veli svomu otcu: „Vidite, tate, kaj sam si ja uvatil. Mene moji brati drže uvik za najbedastijega, pak se sad nek oni skažeju, kaj su si uvatili, a ja si jesam itak vilu. Ja je sada ne bi pušćal za se naše premoženje!“

Taj najmladji kraljev sin si je kasnije uzel tu vilu i poručil se je š njum i bil je po njoj jako srićan.

Jana Galović.

36.

O sudu božjem.

Tako se je jedanput jedan gospon vozil putem i zastigla ga je na putu velika kiša, i taj se je gospon moral stisnit k jednemu mužu, pak je stal s konji u suhotu kod tega muža. Gospon je spal u kočiji svojoj, a njegov kočijaš je spal pod oknom pred suhotum.

Te baš noći jimala je žena tega muža dite i božji sud je išal sudit temu ditetu. Kad je išal sud božji van iz te suhote, uvatil ga je kočijaš za nogu i zapital ga je: „Kaj si ti za jedno stvorenje?“ Odgovoril mu je sud božji: „Ja sam sud božji!“ Na to ga je upital kočijaš: „Kamo si ti išal i po kaj si ti išal u tu suhotu?“ Odgovoril mu je sud božji: „Ja sam išal temu ditetu, koje se je danas u toj suhoti rodilo, sudit!“ Upital ga je opet kočijaš: „A kaj si mu odsudil?“ Odgovoril mu je sud božji: „Ja sam odsudil temu ditetu tvojega gospona se suho i sirovo!“

U jutro povidal je kočijaš svomu gosponu, kako je išal sud božje sudit temu ditetu, koje se je noćas u toj suhoti porodilo, i kako ga je on za nogu ufatil i pital, kaj je temu ditetu odsudil i kako mu je on kazal, da mu je odsudil njegovega gospona se suho i sirovo. Gospon je na to kočijašu rekal, da neka sakakor to dite ukrade i da neka iz tega diteta srdce izvadi i da mu ga neka da. Kočijaš je ukral to dite, al mu se je itak smililo zaklat ga i izvadit mu srdce, pak je za to prošal malo naprvo putem s tim ditetom i našal je tote jedno janje i to janje je razporil i srdce mu je izvadil. Dite je ostavil tote na putu, a srdce od janjeta dal je svomu gosponu. Gospon je na to veselo kazal: „Makar je i sud božji odsudil onemu ditetu se moje, ne bude njegovo itak, kad je njegovo srdce pri meni!“

Prošal je taj gospon od tega muža i vozil se je putem i došal je do onega mesta, kadi je kočijaš ostavil ono

dite. Gospon je čul to dite plakat i žal mu ga je bilo, pak je rekal kočijašu, da nek ide ono dite uzet. Kočijaš mu ga je podal i gospon ga je metnil k sebi u kočiju.

Kad je gospon doma došal, dal je to dite u dojaštvo i odranil si ga je i školat ga je dal. Kad je taj gospon umril, ostavil je temu ditetu se svoje suho i sirovo, baš kako je sud božji odsudil.

Marko Luke stariji.

37.

Kako je jedan siromah našal svoju sriću.

Tako je bil jedan siromak čovik i bil je jako nesrićan i uvik jako tužan. Jedanput je išal k maši i žena mu je njegova rekla: „Moj muž, zakaj si ti tako uvik tužan? Hodi, hodi k svetoj maši, bog će te morebit razveselit!“ Veli joj on: „Vindar ìdem, žena moja, ali budem danas našal sriću svoju ali nesriću!“ I tako projde on.

Ide on po putu k maši srdito, i kad je došal do groblja, razkapal je s batinum svojum trnje i travu, i našal je jedno stvorenje med grobi, koje ni nigdor poznal, i udaril je on polag tega stvorenja i rekal mu je: „Jesi li ti moja srića ali nesrića moja?“ Odgovori mu to čudno stvorenje iz jame: „Da si me bil vudril, bila bi ti nesrića, ali kada me nisi vudril, budem ti srića!“ Na to joj on kaže: „Kaži mi odmah, budem li se kada sriće dostal? Ja sam se već dost na 'vem svitu zla navužival!“ Odgovori mu ona: „Ja ću te sada naputit, kako ćeš srićan postat. Hodi tamo u gliboki jarak, u veliku lozu, kudaj kršćeno stvorenje skoro nikada ne ide. Kada budeš išal tote po jarku, okreni se na levo, najt ćeš jednu kuću i starca usred kuće na stolu sedeć. Taj starac jima u kući na tlu veliki kup cekinov, a ti samo grabi te cekine, pak jih meći u svoje prnje i u žepe. Ti samo ne fali, a starac ti ne bu nikaj rekal, i kad si namećeš svoje prnje i žepe, izajdi van i nosi cekine domom, pak jih jimaj sebi i ženi!“

Starac je načinil se, kako mu je to stvorenje reklo, i se je ondi bilo, kako mu je to stvorenje reklo. I tako došal je on domom s cekini i rekal je ženi: „Ženo, sada

mi više ne budemo nesrićni, ako bog da, mi budemo sada srićni. Sada hodi ti valje k bratu po vaganicu, da izmirimo ove cekine, kuliko jih josam donesal, ali mu nikaj ne pravi, da jimamo cekinov, a ako bi te kaj pital moj brat, za kaj ti rabi vaganica, ti mu reci, da jesmo dobili plive i da ćemo te plive izmirit, kuliko je tih pliv!“ Žena je bila jako vesela, kad je vidila tuliko cekinov, i pitala je muža, kadi je dobil tuliko novac. On joj je rekal, da mu je to njegova srića dala. Na to je žena veselo prošla k diveru svomu ali bratu muževljevu po vaganicu, kako joj je muž rekal.

Prošla je ona po vaganicu k diveru i prosila ga je, da joj da vaganicu. On joj je dal i rekal joj je srdito: „Na ti ju, ali više k meni ne dohajaj!“ Taj brat njegov bil je gizdav, kaj je bil on bogat, a brat mu siromašan. Kada je ona donesla vaganicu, izmirili su oni cekine; ali nekaj je falilo, da ni bila vaganica puna. Žena je sad njega pričnela grlit, kuševat i prosit: „Hodi, dragi muž, još po cekine, da bude vaganica puna, hodi jih još donest!“

Komaj da je taj muž opet prošal po cekine, došla je od tega bogatega brata žena po vaganicu, da joj nikaj rabi, i odnesla si ju je. Kada je išal nazad taj siromak brat drugiput mimo kuće brata svoga, veli tega bogatega brata žena svomu mužu: „Gledaj, opet ide taj bedak, opet nikaj nosi; taki bude došla po vaganicu njegova žena!“ Veli joj on na to: „Mi ćemo joj ju dat, ali daj simo malo meda, pak ćemo ju namazat, da baš vidimo, kaj oni mire!“

Rihtig za malo cajta došla je žena tega brata siromaka po vaganicu i oni su joj ju dali. Kako su brzo mirili cekine, nisu ni spazili, da se je jedan cekin vaganice popal, pak ju je tako s cekinom odnesla žena tega siromaka brata k temu bogatemu. Žena tega bogatega brata valje ogleda vaganicu i spazi jedan cekin na dancu vaganice, pak veli svojemu mužu, kad je ta njija nevista prošla: „Gle, muž, gle, muž, kako taj bedak miri doma cekine na vaganice, hodi i ti, dragi muž, po nje!“

Ide on hitro i pokorno k svomu bratu, pak mu veli: „Hodi, bratac, idem i ja s tobom po cekine, povij mi, kadi su, ću si ih ja s tobom nagrabit!“ Oni su išli i divanili

su se medu se: „Ja si budem nagrabil čuda, ja si budem još više!“ Oni su došli do tega starca i grabili su oba dva, a starca nisu niš pitali, i već su se spravljali, da idu kući, ali cekini jim se nisu dali strest iz prnj, i vrata se nisu dala oprit. Starac je na to ljutito jednega tega siromašnega sunil, a drugega tega bogatega pretrgnil i uzel jim je se cekine, pak jim je rekal: „Odhajajte sada prnjavci i ničesa da se više tote ne taknete, kad vam ni moglo bit za dosti!“

Miko Erdeljac.

38.

Kako je jedan čovik bil kod boga.

Tako je bil jedan čovik i bil je jako, jako veliki siromak, uvik je kriljak digal i boga je prosil, da ga dragi bog, fala mu budi dika i čast, pomozi na kojugod stran. I najzad je jimal još samo jednu livadu, i tu je livadu moral prodat, pak si je kupil za to dva konja i kola, i išal je kupljevat vino i vozil ga je na trgovinu.

Tako je on vozil opet jedanput vino i došal je pred njega jedan starac i upital je njega: „Kaj ciniš, ti moj vinar, to vino? Ja bi ga rad kupit!“ I on ga je zacinil tri stotine, i taj stari mu je valje obećal tri stotine.

Na to su oni vozili to vino k temu staremu, i došli su pod jednu goru visoku, i tote je bil stup, a na tem stupu zlate slove. Pod tu goru kreće široka cesta, i tote je ufatil tega siromaka vinara jako veliki drim i on je zaspal na kolih. I tako dojdu oni po malo drimljuć i speć k temu vinaru. Kad su došli oni k temu staremu i vino svrgli v njegove pivnice, i pinte natočili, išli su oni u njegovu hižu.

Tote u hiži bil je pun stol jila i pila i oni su seli za stol i pričneli valje jist i pit. Dok su oni tako jili i pili, zazvonilo je u drugoj hiži k maši. Pita tega starega taj siromah: „Kaj to zvoni?“ Odgori mu taj stari: „To zvoni, da pojdemo k maši! Mi sada k maši pojdemo, i u crikvi je jedan škavan, mi bumo nutri sidili, a ti nemoj s nikim niš govorit, vnogo, jako vnogo poznatih tvojih budeš ondi vidil!“

I oni su prošli u crikvu i seli su u škavan. Tote je vidil on vnogo svojih poznancev, tote je prepoznal svojega prebanuša, koj je odavna umril. Govori on temu staremu: „Ovo je moj prebanuš, odkada je već on umril, pak ga sad ovdi vidim!“ Spazil je tote i svoje roditelje, i oni mu jesu već odavna umrili. Na to upita on tega starega: „Kadi sam ja to?“ Taj stari mu ne odgovori niš.

Kad je maša minila, izajdu oni iz crikve van, a to je vani polje široko i u polju trava zelena, na pedalj velika, a po njoj jesu rože prestrite. Tote na tem polju se dite večer rodi, a u jutro rože bere po tem polju. Semu se temu taj siromak vinar čudi i govori: „O bože moj, kadi sam sada ja? Pri nas tega ni, da bi se večer dite rodilo, a jutro hodilo i rože bralo!“ Na to taj stari tega vinara upita: „Bi l' ti još rada kaj tote vidit?“ Taj vinar mu odgovori: „Bi, zakaj ne?“ I onda mu je taj stari odpril jednu tablu, al to ni bila tabla nego soba, a u toj sobi gore dvim bratom noge do kolena. Upita taj siromak vinar tega starega: „Kaj su ovo za jedni?“ Odgovori mu taj stari: „To su oni, koji su tudje meje prejarali!“ Odpril mu je i drugu tablu, i to je bila opet druga soba, i tote su dvim mladencem gorile ruke do ramena. Upita taj siromak vinar tega starega opet: „Kaj su pak ovo za jedni?“ Odgovori mu taj stari: „To su oni, koji su tukli roditelje svoje!“ Odpril mu je i tretu tablu, i to je bila opet treta soba, i tote se dvi zmije viju jednoj ženi okol pasa, i saka ju za jednu cicu cici. Upita opet taj siromak vinar tega starega: „A kaj je ovo za jedna!“ Odgovori mu taj stari: „To je ona, koja si je na 'nem svitu delala, da ni diteta jimala, pak ju za to sada kače cice!“ Odpril mu je i četrtu tablu, i to je bila opet četrta soba i tote su bila ditca nekršćena, koja su klela staru svoju majku, da jih ni dotlje občuvala, da bi jim duša raja uživala. Sad se je siromak vinar preplašil i zaviknil je: „No sad sam dost vidil, sad više gledat ne ću!“

Na to je odpeljal taj stari onega vinara opet u svoje hiže, s kojih su prošli, i tote mu je dal tri stotine forinti, pak mu je rekal: „Evo tebi tvoje tri stotine, za sto forinti si odkupi tvoju livadu, a ove dvi stotine jimaj za

zdržavanje svoje. Tvoja ditca komaj tebe čekaju i od glada se plaču. A sada da znaš, kod kega si bil, ja sam dragi bog, ti si mi se molil i ja sam ti življenje dal!“ Taj siromak vinar se zafali dragemu bogu i projde.

Na putu, kad je došal na ’nu cestu pod ’nu goru visoku, opet ga je jako veliki drim ufatil i držal ga je, dok je došal do onega stupa, na kem jesu zlate slove bile. a odtuda je onda mirno domom prošal.

Mara Martinac.

39.

Kako je jedan vinar bogu prodal vino i kako je pri njem prenoćil.

Tako je bil jedan muž i vozil je uvik vino po svitu od svoje mladosti. I tako je opet vozil jedanput jako veliki voz i sastal ga je na putu sam gospodin bog, fala mu budi dika i čast. Gospodin bog se je učinil muž i taj čovik ni znal, da je to gospodin bog. Veli njemu gospodin bog: „Ćeš ti k meni to vino vozit, ja ću ga od tebe kupit!“ Odgovori mu on: „Ću, zakaj ne bi vozil, meni je sejedno ovemu ali onemu prodat!“ I vozil je taj vinar š njim vino nikuliko cajta, pak ga je upital: „A jeli k vam jako daleko?“ Odgovoril mu je na to gospodin bog: „Ni baš daleko, eto tote samo malo dalje tamo!“ Oni su vozili i vozili to vino, a dosta je daleko bilo, dok su došli do one hiže, kadi je dragi bog prebival.

Kad su došli do te hiže, veli mu gospodin bog: „Hajde vozi kola u nutra u ganak!“ Veli mu taj vinar: „Kak bi mogal u nutra vozit, kak bi zašal u ganak s konji!“ Veli mu opet gospodin bog: „Samo ti vozi, za to tebe ne budi briga!“ I on je u nutra zapeljal i hajde niš se ni potuklo ni pokvarilo. Na to mu veli gospodin bog: „Sad vozi u pivnicu!“ Odgovori mu vinar: „A to pak ne ću, kako bi ja s konji vozil kola u pivnicu? Se bi se satrlo i pokvarilo!“ Veli mu opet gospodin bog: „Samo ti vozi, za to tebe ne budi briga!“ I on je u nutra u pivnicu zapeljal, i hajde opet se ni niš satrlo, ni pokvarilo, ni vino razlijalo. Kad je bilo vino u pivnici, sazval je gospodin bog sluge

svoje: „Hote simo i snamte vino!“ Došli su sluge i sneli su u redu vino.

Bilo je baš poldne i gospodin bog pozove tega vinara, da nek š njim obedva. Tamo je bilo sega dobrega za jist i oni su jili, ali vina ni bilo i gospodin bog rekal je jednemu slugi: „Hodi, donesi požunac vina od onega. kega smo sad kupili!“ Donese sluga požunac vina i oni piju si po redu, a to je jako dobro vino bilo. Taj se vinar sam samo čudi: „Bože moj. kako je to dobro vino. a kako je bilo zločesto. kad sam ja vode namišal u nj!“ Jako se je dopalo sim to vino i gospodin bog veli opet slugi: „Hodi, donesi još požunac tega vina!“ Donese sluga još požunac vina i piju opet si po redu i dopalo jim se je vino sada još bolje i popili su i to. I po treti put je gospodin bog rekal slugi: „Hodi, donesi još požunac tega vina!“ Donese sluga i treti požunac, i oni su i treti popili.

I tako se je po malo noć primakla, i taj vinar je til domom projt, ali mu gospodin bog reče: „A ne hodi sada nikamor. ne, prespi pri meni, kamo ćeš sada po noći!“ I on je hajde posluhnil i prespal je ondi pri gospodinu bogu. U jutro, kad su se prebudili, veli mu gospodin bog: „Sada ćeš s manom pojt k maši. Tamo buš vidil svojega otca i mater i brate i sestre svoje i se znance svoje, koji su ti umrili, i puno buš tega vidil. al se nemoj niš preplašit, samo suza me stoj. Ja bum lipo mašu služil, a ti budi lipo pri maši i razgledaj se dobro, pak ako ne buš se razumil, pitaj mene. Kad se to vidiš, onda projdi slobodno doma!“

On je išal s gospodinom bogom k maši, i tote je vidil se radosti nebeske i se muke paklenske, i vidil je otca, mater, brate, sestre i se znance svoje. Po maši mu je se još bolje pokazal gospodin bog. Još ga je gospodin bog zadržal pri ručku, pak mu je rekal: „Sad ću ti povidat, kemu si ti vino prodal, ti si prodal vino samemu bogu. Vidil si radosti i muke drugega svita, i sada živi prema temu!“ Taj vinar se je jako preplašil, naklonil se dragemu bogu i prošal domom.

Jela Plavan.

40.

Kako je jedna mati vidila dite, koje joj je umrilo i za kojim je uvik plakala.

Tako je bila jedna mati i jimala je jedno dite i to joj je dite umrilo. Ona je uvik za tim ditetom jako plakala i najzad je išla popa pitat, kako bi ona svoje dite vidila.

Pop ju je naputil: „Ha, zami jednu plahtu slame i vrzi ju u crikvu za vrata o pol noći. Onda buš vidila se, si mrtvi iz našega groblja budu išli se par s parum u crikvu, a tvoje dite bu išlo najzadnje samo, jako je blatno i zatepeno se od tvojih suz i uvik te zaklinje, kaj za njim plačeš, uvik te proklinje, kad za drugimi hodit ne more!“ Ona je poslušala popa i donesla je plahtu slame i vrgla ju je u crikvu za vrata baš o pol noći. Na to su valje i mrtvi iz tega groblja išli se par s parum u crikvu, a najzadnje za simi drugimi samo njije dite jako blatno i zatepeno. Oni mrtvaci saki si je uzel po jednu slamicu iz one plahte, i onu plahtu su si raztrgali, pak je saki dobil jednu žičicu, samo to njije dite ni dobilo niš. Ona je gledala svoje dite i slušala ga, kako ju zaklinje, da zakaj uvik za njim plače. Na to se je ona jako prestrašila i probižala je doma i ni se više nikad za ditetom svojim plakala.

Jela Plavan.

41.

Kako je cura prevarila pajšćoglavce.

Tako je bila jedna mati i jimala je jednu ćer. Ta njezina ći išla je uvik lišnjakov brat, i jedanput baš u jutro na mladu nedilju zaklela ju je mati: „Brala ti lišnjake uvik, dok te ne pojili pajšćoglavci!“

Ona je išla opet lišnjakov brat i stigli su ju taj put pajšćoglavci i odpeljali su ju sobum domom i vrgli su ju pod badanj. Pitali su ju uvik samo s lišnjaki, i ona je bila saki dan deblja, dok je nisu jako upitali, da je još komaj gutala.

Pajšćoglavci išli su jednu nedilju k maši i vidili su tu curu tako debelu, pak su materi naručili, da jim ju neka speče za obed. Mati jim je na to rekla: „Kako ću vam ju ja, sini moji, speć, kad je ona od mene puno jača!“ Sini su rekli materi, da neka zame ona mala kolca i da se neka š njum igra, dok ju kakogod ne prevari i zakolje ali zapelje živu u peć, i s tim su prošli.

Mati je uzela kolca i igrala se s tum debelum curum i vozile su se skupa. Prvlje je vozila ona curu, a potlje je cura babu vozila. Baba je tila curu zapeljat u peć, ali joj se ni dala ona prevarit, neg je zapeljala cura babu u peć. I ona je onda brzo pobrala srebro i zlato od pajšćoglavcev i uzela si je jednu veliku buču, pak se je na toj buči prepeljala čez vodu.

Kad su došli od maše pajšćoglavci, došli su onako veselo, da budu jili debelu pečonku, i zvadili su si pečenku, tu svoju mater, i pričneli su ju jist. Ali jim se nečva vidilo, kadi jim je danas mati. Kad su već dobro zagrizli i i nekaj pojili svoje pečonke, onda su išli iskat mater, ali je nisu mogli nigdir najt. Pogledali su si malo bolje tu svoju pečenku i prsi na pečonki, pak su rekli medu se: „To ne more bit cura, ona je jimala prsi debele, a i cela je bila puno deblja, to mora bit naša mati!“

Prošli su oni valje iskat tu curu i našnjofali su, kud je ona prošla i došli su po njijem tragu do vode, a preko vode se pajšćoglavci nisu ufali, i povrnili su se domom. Ta cura je komaj utekla pajšćoglavcem i došla je k materi i donesla joj je čuda novac od pajšćoglavcev i tu buču, na kojoj se je prepeljala čez vodu, pak ni tila više nikad pojt lišnjakov brat, da se ne bi opet na kakove pajšćoglavce namerila.

Jela Plavun.

42.

Kako je bila jedna cura preveć sigurna.

Tako su bile prelje u prelu i bile su dobre volje, pak su se vadljale s gospodarum, koja će projt u njegov his po vino. U taj se je his moralo it čez groblje. Jedna je prelja rekla, da će ona it, a on joj je rekal, da ne će, da

će se povrnit. Ali ona mu je rekla, da se ne će povrnit, neg da će mu donest vina, i zavadljala se je š njim, da će mu donest makar i kabal vina. Ta prelja bila je još mlada cura, ali jako sigurna.

Ona je išla u tršće tega gospodara čez groblje. U groblju ni nikega stigla, kad je išla u tršće. Kad je nazad išla i na glavi nosila kabal vina, a moglo je već bit okol pol noći, stigla je na stazi u groblju jednega čovika ležeć na poprik i u plahti zamotana. Ona je uzela plahtu š njega i hitila ju je na rame i nosila ju je domom, i došla je doma i donesla je vino i plahtu. Njoj su se si čudili, kako je ona koražna i sigurna, da je donesla vina i plahtu još.

Ona je na to gospodaru rekla: „Kaj ste vi mene došli plašit u groblje, mislili ste, da sam ja tako plaha, da ću se vas valje prestrašit i probižat!“ On joj je rekal: „To te ja nisam došal plašit, draga, to si ti nikega drugega ondi stigla, pak si mislila, da sam ja!“ Oni su pričneli veselo vino pit, kaj ga je ona donesla, a ona je itak s mirom premišljavala, kega je to ona na putu stignila. I za malo cajta došal je na okno taj, kega je ona stignila, da mu neka plahtu da i vikal je: „Daj mi moju plahtu, daj mi moju plahtu!“ Si su se jako prestrašili i hitili su mu ju na okno. Ali on je bil nezadovoljan i rekal je: „Ja ne ću ovdi plahte od vas, naj mi ju nosi ona cura, koja mi ju je uzela i na ono mesto, odkud ju je uzela!“

Ta cura se je sada jako bojala i ni tila nikakor van se pokazat, ali kad je pričnel taj, kemu je ona plahtu uzela, s celum kućum trest, tako da su se si bojali, da će ju na njih srušit, i kad je pričnel klet i grozit jim se, morala je ta cura s plahtum van. Ona je morala s tim čovikum, kemu je plahtu uzela, it do groblja i tu mu je plahtu nazad dala, a kaj se je dalje š njum pripetilo, to nigdor ne zna, zakaj se ni nigdor ufal pojt za njimi gledat, samo to znaju si da se ni više nigdar domom s groblja povrnila.

Jela Plavan.

48.

Kako je jedan čovik pojil žigerice galšenjakove.

Tako je bil jedan muž s ženum i jako su čuda ditce jimali. On je išal saki dan u lozu, da kaj ondi uvati. I tako je jedanput došal iz loze i donesal je ženi jedne žigerice, pak joj je rekal: „Na ti, žena, ove žigerice, pripravi mi ih, doklje ja iz loze dojdem. Ako mi jih pokvariš, tvoja glava pojde doli!"

Ona je vrgla žigerice u ladicu, kad joj je muž prošal, i ostavila je ladicu odprtu, pak je došla kuja i odnesla je žigerice. Ona ide, da će pripravit te žigerice, a to tih žigeric više ni ondi. Ona se je sada jako preplašila i ni znala sirota, kaj bi pričela. Vidila je tamo blizu jedne galge i išla je tamo, pak je jednemu galšenjaku izrizala žigerice i pekla jih mužu, doklje je on došal iz loze.

Kad je on došal iz loze, upital je valje ženu: „Žena, jesi mi spekla žigerice?" Ona se je učinila betežna i na postelj je legla, pak je rekla mužu: „Jesam, dragi muž, tamo su ti žigerice na peći, zami si jih, pak jih ji!" I on si jih je uzel i jil jih je, pak daje i njoj malo, ali jih ni tila ni kušat.

Kad je on pojil te žigerice, došal je k njemu na okno galšenjak i kričal je na okno: „Daj mi moje žigerice, daj mi moje žigerice!" Pita ga taj muž: „Kakove tvoje žigerice?" Odgovori mu galšenjak: „Žigerice, kaj si jih sad pojil!" I tako pričneli su se oni pravdat za te žigerice, čigove su bile. Taj muž je govoril, da su njegove, da jih je on iz loze donesal, a taj galšenjak govoril je, da su njegove, i pravdali su se tako, doklje ni dopovidal taj galšenjak temu mužu, da je njegova žena njemu izrizala žigerice i odnesla jih speć, i on da mu jih je tako pojil. Sad se je osvidočil taj muž, da je galšenjakove žigerice pojil, i žal mu je jako bilo, ali zabadava, on mu jih ni mogal dat više nazad. Taj galšenjak ni ga pustil neg je uvik išal za njim i vikal je za njim: „Daj mi moje žigerice, daj mi moje žigerice!" I tako dugo je tega muža mučil, doklje ni taj muž se od jada umril, a da ni ni dospil svoju ženu natuć, koja je bila semu temu kriva.

Jela Plaran.

44.

Kako je nikaj govorilo: „vadljaj vadlju za cekin, a ja ću tebe za perčin!“

Tako su bile u jednem prelu prelje i jako su puno naprele, sto žic saka iz dvih kudiljic. Bilo je već jako kasno, nigdir okol pol noći, i te prelje su jako žedne bile, pak su se pogadjale medu se, koja će it po vodu na jarak. Jedna je rekla: „Ja ne ću it sada po noći za nikakove novce!“ Druga je rekla: „Ja ću pak it za cekin!“

I išla je ona po vodu na jarak i donesla je kabal vode i vrgla ga je vani na kablenik. Ove druge prelje rekle su joj, kad je došla u nutra u hižu, da jim neka donese vodu u hižu, zakaj da jih je van strah pojt. Ona jim je rekla: „Hote si po nju van same, dosta da sam vam ju donesla iz jarka!“ I one su prošle van po vodu i nikaj jim je govorilo iz kabla: „Vadljaj vadlju za cekin, a ja ću tebe za perčin!“ One su se prestrašile i nutra u hižu su prošle, pak su povidale toj prelji, curi, koja je bila po vodu, kaj su čule govorit iz kabla. Ona je išla slušat sama i čula je isto, kaj su joj rekle te njije pajdašice.

I od tega dana uvik, kamogod je ona išla, nikaj je za njum govorilo: „Vadljaj vadlju za cekin, a ja ću tebe za perčin!“ a nikega ni vidila. Ona je bila za to jako tužna i od same tuge bila bi umrila, da je ni jedna stara baba naputila, da postavi na kablenik o pol noći jedan zlatni cekin. Ona je tako napravila i drugi dan ni bilo više na kableniku cekina, ali ni više ni čula za sobum govorit: „Vadljaj vadlju za cekin, a ja ću tebe za perčin!“

Jela Plavan.

45.

Kako je jedan čovik nosil uragu u pakal komad mesa.

Tako su bili dva brati, jedan je bil siromašan, a jedan je bil bogat. Taj siromašni brat je išal višeput sa celum svojum žlahtum k temu bogatemu bratu na jilo.

Kada je došal božić, slal je taj siromašni brat svoju

ženu k bratu svomu: „Hodi, žena, k bratu momu, a diveru tvomu, pak mu reci, da nam da malo mesa, da bar na božić svoju ditcu s mesum okripimo!“ Ona je išla k njegovemu bratu, a diveru svomu, pak mu je rekla: „Poslal me je muž moj, a brat tvoj, da nam daj malo mesa, meni, njemu i ditci našoj, da se bar na božić malo okripimo s mesum!“ On joj je na to grubo rekal: „Delajte si tako kako i ja, pak bute jimali kot' i ja!“ i on joj ni dal niš.

Žena je došla domom i rekla je svojemu mužu: „Ne idem više nikad k tvojemu bratu, al mi je danas grubo odgovaral!“ Reče joj na to on: „Čekaj, žena, idem ja k njemu sada!“ i projde. Kad je došal on k bratu, veli mu: „Bratac mili, daj mi malo mesa, meni i ditci mojoj!“ Brat mu je sada dal i rekal mu je: „Evo ti komad mesa, nek bu tebi i vragu!“ Brat taj siromašni je uzel to meso i prošal je doma.

Kad je došal on doma k ženi i ditci svojoj, veli on ženi: „Na, žena, to sam ti donesal mesa od brata, vrzi ga na klinac, al ga ne buš kuhala. Brat mi ga je dal i rekal mi je: „„Evo ti komad mesa, nek bu tebi i vragu!““ i ja ga nosim upravo k vragu!“

Projde on s tim mesom k vragu i dojde k vražjim brodarum, koji su ga morali prevest k vragu. Upitali su oni njega: „A po kaj ti ideš k vragu?“ Sad jim je on pripovidal, kako jima bogatega brata i kako mu je taj brat dal komad mesa i rekal mu, da nek bude njemu i vragu, pak za to da sad taj komad mesa nosi k vragu u pakal. Njega su na to vražji brodari prepeljali i još su ga lipo naputili: „Kada dojdeš u vražju hižu, ti podaj vragu valje to meso. Njemu bude to meso dobro i sladko i on bu s tobom jako zadovoljan, pak te bu pital, kaj ćeš ti za to meso, a ti pitaj stolnjak, s kega on sam ji! Taj stolnjak ti je jako puno vridan, samo ga preda se razgrneš, pak veliš, da ti mora bit se najbolje, i se ti na taj stolnjak samo dojde!“

Taj siromak projde u pakal k vragu i načini se tako, kako su ga vražji brodari naputili. Vrag je valje meso poždroknil i upita tega siromaka: „Kaj išćeš ti za to meso!“ Odgovori mu taj siromak: „Daj ti meni za to meso onaj

stolnjak, s kega ti sam jiš!" A vrag se je jako branil, da ne da, da ne da, ali moral ga je i tako temu siromaku dat za to meso.

Kad je dobil taj siromak stolnjak, ide on veselo iz pakla i dojde do jedne oštarije i reče birtašici i njezinim divojkam: „Ćete meni tote konak dat?" Velju mu one: „Drage, dobre volje!" i odpeljale su ga nutar. Dale su mu jednu hižu i tu izvadi on svoj stolnjak, razgrne ga preda se, pak veli: „Meni mora bit večera kako i našemu caru!" I njemu je valje došla jako dobra večera i se mu je bilo u toj oštariji, kako je on samo til. Zapazile su oštarske divojke, da ovaj čovik jima takovu večeru i takovu ugodbu, kakovu još one nisu nikemu dale. Vidile su, da on se to dobiva iz svoga stolnjaka, za to su mu ga uzele, da ni on vidil, i predale su one njemu svoga, glih su takovega jimale. Kada se je on u jutro stal, upita on te divojke: „Kaj je za račun?" a one su mu rekle: „Nikaj!" Njemu se je baš malo čudno vidilo, da nikaj ne pitaju za račun, pak je onda prošal dalje domom.

Dojde on doma i reče ženi: „Muči, žena, ako sam ja dalko išal, al sam sad sebi sriću donesal!" I valje prostre on taj stolnjak na stol, da će jimat carevu večeru, trkne šakum po stolnjaku i veli: „Meni mora večera bit kako i našemu caru!" ali ni bilo niš. Začne njega žena klet: „Vražji bedak, lupači hodiš, vavik hodiš, a niš ne najdeš!" Veli joj on: „Muči, žena, ja se idem opet mučit i trudit, ja sam nigdir napeljan!" i projde on opet.

Ide on ravno k vražjim brodarum i pripovidal jim je, kaj mu se je sa stolnjakom pripetilo. Oni su ga lipo i dobro naputili: „Kad dojdeš k vragu ne pitaj ga niš drugo neg onu črnu kokoš, koja je pod posteljum! Ta ti je kokoš jako puno vridna, ona same cekine leže, dok ju čovik po hrbtu gladi!" i prepeljali su ga.

Taj siromak projde opet u pakal k vragu i ni til niš od njega uzet neg onu črnu kokoš, kako su ga vražji brodari naputili. Vrag se je opet dugo branil, da ne da, da ne da, ali najzad moral mu ju je itak dat,

Kad je dobil taj siromak tu črnu kokoš, ide on veselo iz pakla i dojde on opet do te iste oštarije, pak

upita oštarske divojke: „Ćete meni tote konak dat?“ Veliju mu one: „Drage, dobre volje!“ i odpeljale su ga opet u nutar. Dale su mu jednu hižu i tu zname on tu kokoš, pak ju gladi po hrbtu, a ona mu same cekine leže. Zapazile su to oštarske divojke, pak su se med sobum divanile: „Ovaj čovik jima takovu črnu kokoš, da kulikogodar ju put po hrbtu trkne, tuliko mu cekinov izleže, a mi jimamo glih takovu kokoš, mi ćemo mu ovu kokoš uzet, a našu ćemo mu dat!“ Kako su divanile tako su i načinile. Kada se je on u jutro stal, upita on te divojke: „Kaj je za račun?“ a one su mu rekle: „Nikaj!“ Njemu se je baš malo čudno vidilo, da nikaj ne pitaju već drugiput za račun, pak je onda opet prošal dalje domom.

Dojde on doma i reče veselo ženi: „Muči, žena, ako sam ja dalko išal, al sam sad sebi sriću donesal. Sad bude novac dost!“ I valje zname svoju črnu kokoš, pak ju gladi po hrbtu, da će mu ona cekine leć, ali ni bilo opet niš. Začme njega opet žena klet: „Vražji bedak, lupači hodiš, vavik hodiš, a niš ne najdeš!“ Veli joj on: „Muči, žena, ja sad idem još jedanput k vragu, kaj on mene tuliko napeljuje!“ i projde on opet.

Ide on ravno opet k vražjim brodarum i pripovidal jim je, kaj mu se je opet s črnum kokošum pripetilo. Oni su mu na to rekli: „Ti se preveć putiš i trudiš, a vrag te ne napeljuje, neg ti nigdor tvoje stvari zminjuje! Pitaj malo ondi za svoje stvari, kadi si konačil!“ i još su ga lipo i dobro naputiti: „Ti sada ne pitaj vraga nikaj ni nikakove plaće ne zami od njega, neg ga samo pitaj, nek ti da onaj protsak, kaj na klinu visi! Taj ti je protsak jako puno vridan, nutri stoje soldati tak kak u kasarni, i kada samo rečeš, budeju izašli van. I s tim protsakom moreš dobit se svoje stvari, koje su ti zminjene nazad!“ i prepeljali su ga opet.

Taj siromak projde opet u pakal k vragu i ni til niš od njega uzet neg onaj protsak, kako su ga vražji brodari naputili. Vrag se je opet dugo branil, da ne da, da ne da, ali najzad moral mu ga je itak dat.

Kad je dobil taj siromak taj protsak, ide on veselo iz pakla i dojde opet do te oštarije, pak upita oštarske

divojke: „Ćete meni tote konak dat?“ Veliju mu one: „Drage, dobre volje!“ i odpeljale su ga opet u nutar i dale su mu jednu hižu, al on ni pokazival svojega protsaka. Kada se je on u jutro stal, upita on te divojke: „Kaj je za račun?“ i one su pitale taj put račun. On jim je platil račun i rekal jim je: „Dajte vi sad meni moj stolnjak i moju črnu kokoš!“ One su se jako branile i govorile, da ne dadu, da tega ni kod njih. On je samo trknil po protsaku i rekal je: „Dvanajst soldatov van!“ i dvanajst soldatov je van izašlo, a te divojke i birtašica su se jako ustrašile, i baš je birtašica jimala na polju težake, pak jih je zvala: „Hote simo brzo, ovo je jedan čovik došal i napustil je soldate, hoće on mene!“ On je na to trknil po protsaku i rekal je: „Bataljun soldatov van!“ i bataljun soldatov je izišal van. Preplašila se je njega i birtašica i njije divojke, pak su njemu brzo dale i stolnjak i kokoš. Kad je on dobil svoje stvari, rekal je: „Si soldati u protsak!“ i soldati su prošli u protsak, a on domom veselo.

Dojde on doma i reče on veselo ženi: „Muči, žena, ako sam ja dalko išal, al sam sad sebi sriću donesal. Sada bumo jimali carevu večeru, bumo jimali novac, i ako bu tribalo, bumo jimali i dobru stražu!“ I valje prostre on taj stolnjak na stol, trkne šakum po stolnjaku i veli: „Meni mora večera bit kako i našemu caru!“ I na jedanput je jimal on tote večeru, kako i naš car jima. Zname svoju črnu kokoš, pak ju gladi po hrbtu, a ona njemu leže same cekine. Kad je to njegova žena vidila, bila je jako vesela i si su u hiži bili jako veseli. To veselje čul je njegov brat, onaj bogataš, i došal je njega strašit, a on samo veli: „Dvanajst soldatov van na šiljbot okol kuće, dok budemo večerali!“ i dvanajst je soldatov iz protsaka izašlo van na šiljbot.

Kad je to onaj brat, bogataš, vidil, ni ga til više strašit, neg ga je milo zapital: „Bratac mili, kako jesi ti to zadobil?“ Odgovori mu on: „Ja sam išal k vragu i k vražjim brodarum s onim mesum, kaj si mi ga ti dal, i on je meni se to za ’no meso dal!“ I taj se je bogati brat valje spravil k vražjim brodarum i k vragu.

Došal je on k vražjim brodarum i nosil je vragu vnogo više mesa neg on siromak, pak jim je rekal: „Prepeljajte i mene, ja nosim vragu mesa!“ Oni su mu odgovorili: „Mi te ne smimo prepeljat, a niti te ne ćemo, zakaj si čovik zločest!“ Na to jim on veli: „Daklem dajte meni veslo i drugove, pak ću se sam prepeljat!“ Oni njemu jesu dali veslo i drugove, ali bilo mu je zabadava. On se je vozil simo tamo, a ni znal ni sam kamo. I tako ni dobil nikad, kaj bi bil rad dobit.

Miho Erdeljac.

46.

Kako je vrag na šiljbotu soldate davil.

Tako su bili dva brati soldati, jedan je otišal predi od domi i uvik je bil gmajner soldat, a drugi, taj mladji, otišal je kašnje i bil je za leto dan lajtnamt. I baš se je trefilo, da su oni bili u jednem cugu skupa. Sramota je bila temu mladjemu, da taj starji ni mogal niš avancirat, pak je mislil uvik, kako bi se ga mentoval.

Bilo je jedno mesto na straži, di je nikaj po noći momke haralo i davilo. Taj mladji brat lajtnamt, poslal je svojega starjega brata onamo na stražu. Išal je on onamo, a to je bilo blizu jedne vode, i šeće se on po šiljbotu. Izašlo je tote na tu vodu nikaj i učinilo se kak jedan sparmi škaf. Išlo je bližje k njemu i stvorilo se kot' kotal, u kem se rakija pali, i izašlo je van, pak se je prevrglo jarcem, a taj se bedak samo špancira po šiljbotu, dokle su mu odmirili za špancirat. Najzad dojde to k njemu i pretvori se čovikum, pak ga upita: „Čuješ, oćeš ti meni dat tote prenoćit?“ Odgovori mu on: „Oću ti dat prenoćit, zakaj ne!“ A to opet njemu veli: „Oćeš ti mene sbudit, kad bude punkt tri frtalje na dvanajst? Ako me ne buš mogal sbudit, kad dvanajst tuče, moj si za uvik!“

Tako su se oni pogodili, i to stvorenje je zaspalo, prične tuć jedanajst vur, ono je najbolje spalo, tuče i pol dvanajst vur, on ga prične s dobra budit i suva ga s cipelum. Ali on ga ni mogal sbudit, odbije bogme i tri frtalje na dvanajst, a on ga ne more s dobra nikakor sbudit,

počme tuć od kraja, da će udrit dvanajst vur, a on uzme pušku za civ i s kundakom ga vudril tako jako po glavi, da mu je valje probil glavu. Probudilo se je to stvorenje, pak je reklo: „Mili bože, al sam sladak sam sanjal! A kaj ćeš ti jimat sad za to, kaj si me sbudil?“ Odgovoril mu je on: „A kaj ću ja jimat, kaj mi ti moreš dat, kad ni sam nimaš niš!“ Veli mu na to to stvorenje: „Kaj je tebe briga, kaj ti ja morem dat, ti samo pitaj, ja ne ću nikakor, da bi ti mene zabadava sbudil!“ Veli mu taj soldat: „Ja bi rad novac, ali vidim, da jih nimaš kot' ni ja!“ Na to mu opet veli to stvorenje: „Sada pitaj tri stvari od mene, i se tri valje dobiš!“ I taj soldat malo se je razmislil, pak je rekal: „Dobro dakle! Najprije mi daj kesu, u koj nikad ne prefali novac, drugo daj mi nikaj, da me nigdor ne bu vidil, kad bum ja til, da me ne vidi, i treto daj mi, da, ako me bu koj tukal, bu onoga peklo, koj bu mene tukal, a ne mene!“ To stvorenje dalo mu je valje jednu kesu, u koj nikad ne prefali novac, dalo mu je jedan stari kepenak, s kojim da se naj samo zaogrne, kad bu til, da ga nigdor ne vidi, i obećalo mu je i za sigurno i ono treto, da bu onega peklo, koj bu ga tukal, pak je opet to stvorenje prošlo onako baš, kako je i došlo.

Taj soldat metnil je valje taj kepenak na sebe i bil je još dulje od svojega cajta na straži. Njegov brat išal je u jutro gledat, ali iz daljine na frtalj vure, i vidil je magazin, kadi je njegov brat stražil, ali brata ni, pak se je jako poveselil, da ne će više nikad brata vidit i rekal je: „Fala bogu, mojega brata nije više, sad mi više ne bu sramote delal!“ Došal je taj mladji brat, lajtnamt, bliže k temu magazinu i čul je nikaj, da po taracu štuka, ali vidil ni niš. Taj se je brat lajtnamt jako prestrašil i sam sobum rekal: „Kaj je to, bože moj, ja sam til svojemu bratu zlo, a da ne bi samo sam sebi, čujem nikaj tote, a ne vidim niš!“ Uzel si je taj mladji brat koražu i zapita: „Koj tote štuka po taracu, naj se javi!“ Al taj starji brat ni mu se til javit ni ozvat. Taj mladji brat bil je obsiguran sa četiri soldata priredjena za stražu, pak još jedanput koražno zapita: „Brate, jesi li ti to, kaj po taracu štuka? Ja nikega čujem, a ne vidim nikega. Ako si ti to, daj oglasi mi se!“

On mu se je oglasil i rekal mu je: „Kaj ti mene ne vidiš!“ Na to mu je rekal taj mladji brat: „Ja tebe ne vidim, samo te čujem! Daj izkaži mi se, da te bar još jenput vidim živega!“ Kad mu se je til brat izkazat, taj mladji brat je bižal, on ni jimal va njega siguranciје sa simi svojimi soldati. Taj starji brat sbacil je sa sebe kepenak i išal je k njemu i rekal mu je: „Evo mene, brate, ti si mislil, da ja jesam tuliko bedak, da me više ne bu, i za to si ti mene metnil simo na stražu. Ali ja sam itak ostal živ!“

Idu oni domom, a taj mladji brat pita starjega: „Kako si ti to napravil? Već jih je devetdeset i devet poginilo, a ti si ostal živ, koj si najveći bedak! Čuješ, daj povi ti to meni, kako je to bilo. Kad si ti ostal, morebit ću ja još predi, koj sam puno pametniji od tebe!“ Dobro, pripovida starji mladjemu se po pravici, kako je bilo, i još mu veli taj starji brat: „Ja sam to stvorenje pital tri stvari i to stvorenje mi je dalo se tri. Prva stvar, koju mi je dalo, je kesa, u koj nikad ne prefali novac, druga stvar, koju mi je dalo, je kepenak, kojim kad se zaogrnem, nigdor me ne vidi, a treta stvar, koju mi je dalo, je da kad koj mene tuče, onega peče, koj mene tuče!“ Sad je izvadil taj starji brat iz kese pet forinti i dal jih je temu mladjemu bratu, lajtnamtu, za cigare i rekal mu je: „Na ti, bratac, pet forinti za cigare. Ja se niš na te ne ljutim za to, kaj si ti til mene u zlo zapeljat, meni je itak tote jako dobro izašlo! Si me držite za jako velikega bedaka, pak je već sejedno jako vnogo pametnih poginilo, a ja bedak sam si itak pri tem jako lagak život do smrti zaslužil!“

Došli su oni u kasarnu i taj mladji brat, lajtnamt, prijavil je odmah obrstaru, kaj se je dogodilo š njegovim bratum, i pripovidal je njemu sa njegova pripečenja.

U tri vure po pol dne sberu se si oficiri, da ćeju gledat u kasarni tega soldata gmajnera. To je on doznal, a jako je bil nesvidan, pak si je uzel za forint cigari, metnil je na se svoj kepenak i pušil je i nigdor ga ni mogal vidit. Moliju njega si, da jim se naj izkaže, da ga još jenput bar živega vidiju, ali on jim se ni til izkazat. Najzad zamolil ga je sam gospodin obrstar, ali taj soldat ni bil nikaj njemu u strahu i ni til njemu njegove česti dat, neg jim sim

skupa grubo odgovori: „Kaj ćete vi meni sada, gospoda moja, ako me je volja, ja ću vam se izkazat, ako me pak ni, ja se ne ću!“ Zapovidat mi ne morete, dosti dugo ste mi zapovidali, ali sada mi više ne ćete. Vi ste si mislili, da sam ja jako veliki bedak, ali ja se nadijam, da bute si još predi glavu izgubili neg ju budem ja!“ Vidil je gospon obrstar, da ga ne će tako lahko nagovorit, da mu se izkaže, pričnel ga je jako lipo prosit: „Daj, prosim te lipo, izkaži mi se, da te još jenput živega vidim!“ Na to se je on izkazal i rekal je obrstaru: „Gospodin obrstar, sad me neka udari saki oficir u regimenti jedanput s batinum, kaj se nisam til tako dugo izkazat!“

Gospon obrstar valje na to pristane i ide on prvi i udari njega s batinum, a obrstara je peklo i nije ga til više udrit. Išal je za obrstarom obrstlajtnamt i udaril ga je i taj jenput, pak je sam od boli zajauknil i ni ga til više udrit. Išli su si oficiri tako redom i saki ga je udril jenput i nijedan ga ni til više neg jenput, jer je sakega jako peklo. I tako je vidil gospodin obrstar, da on više š njim gospodarit ne more, pak ga je pustil, neka ide, kuda hoće.

Mislil si je taj njegov mladji brat, lajtnamt: „Kad je on, koj je bedak, tako srićan ostal, i koj u celoj kumpaniji ni bil za nikakov posal, ja ću još bolje!“ i rekal je: „Idem ja sada tamo na stražu!“ i prošal je i bil je tamo tu noć. O pol jedanajstoj vuri ide isto tako nikaj iz vode i stvori se sparenim škafom, dojde do sredine vode i stvori se kotlum, u kem se rakija pali, izašlo je van i prevrglo se je jarcem, išlo je k njemu, i kad je došlo na deset koraki blizine do njega, stvorilo se je čovikum. Zamolilo je njega: „Gospone, bi l' ja mogal tote kod njih prenoćit?“ Kaže mu taj lajtnamt: „Zakaj ne? Ja morem poštenega čovika uvik pušćat, da ovdi prenoći s menom!“ To stvorenje veli mu na to: „Molim, gospone, da me oni sbudiju o tri frtalje na dvanajst, najkašnje u dvanajt vur, zakaj ja moram jako daleko it, a ako me ne zbudiju, ostaneju moji za uvik!“

To stvorenje je leglo, a taj si je lajtnamt študiral, kako će temu stvorenju dobro učinit, da dobije lip trink-

geljd, i mislil si je: „Sada si neka spava lipo do svojega cajta. Ja sam tu kod soldačije malo cajta, pak sam već za lajtnamta avanciral, a moj brat je tu već dugo vrimena, pak je uvik gmajner, infanterist. Va celoj kumpaniji ni zločestijega ni bedastijega neg je on bil, pak je itak od tega stvorenja dobil lip i dobar trinkgeljd, valjda ću i ja!“ Dok si on tako študira, odbije jedanast vur, tuče i frtalj na dvanajst, a on pita to stvorenje: „Čujete, kume, ustajte se, već tuče frtalj na dvanajst!“ Prime ga za glavu i niše mu s glavum, da se ustane, al ga ne more nikakor sbudit, i pušća on njemu još mira, dok ne tuče tri frtalje na dvanajst. Odbilo je tri frtalje na dvanajst i on si je mislil: „Sad ja oću svršit sakako njegovu zapovid, kad me je molil, da ga sbudim!“ Al ga ni mogal s dobra nikakor sbudit, i odbilo je punkt dvanajst vur i tako je bilo već prekasno.

Taj pametni brat, lajtnamt, moral je tako pojt s tim stvorenjem, i to stvorenje bilo je pravi pravcati vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje, i ostavil je su svoju soldačiju, a on bedasti brat, gmajner, dobil je po vragu srićan život.

Josip Mikšić.

47.

Kada je dalo carstvo zapovid, da soldati nose remenje onako, kako ga danas nose, a ne više na križ.

Tako je bil jedan soldat i stražu je stražil na šiljbotu polag vode kod jednega magazina, a vrag je u toj vodi ribe lovil. Išal je iza vraga vuk, pak je til vuk vraga zaklat. Soldat je to sa šiljbota spazil, pak je vikal vragu: „Biži, mali, biži, će te vuk!“

Vrag je pobigal, pak je za čas došal k temu soldatu na šiljbot i upital je tega soldata: „Kaj ćeš ti jimat, da si me obranil, da me ni vuk zaklal?“ Soldat mu je odgovoril: „Kaj ću jimat? Nikaj! Kaj mi ti moreš dat?“ Na to mu vrag veli: „Samo ti reci, kaj ćeš ti jimat najrajše, ja ti to morem dat!“ On mu je rekal: „Ja bi najrajše, da ja morem kako domom dojt, ali ti mi ne moreš

tega dat!“ Veli mu vrag: „Morem ti ja to dat, morem, ja te morem valje domom odpeljat!“ Soldat mu je na to opet rekal: „Ali kaj bi mi to koristilo, da me domom odpelješ? Kad mene ne bi bilo tote, mene bi iskali, dok bi me ufatili, a kad bi me ufatili, ja bi veliku kaznu trpil!“ Vrag mu opet veli: „Ne boj se ti za to niš. Ja ću tebe odpeljat domom i misto tebe ću tote služit, ti ne buš nikakove kazne za to trpil!“ I još mu je vrag rekal: „Glih se noćas tvoja žena udaje, i za drugega bi prošla, da tebe ni domom. Za to valje hiti su carsku robu sa sebe i sedi u moja kola, ja te taki domom odpeljem!“

Dal se je nagovorit taj soldat i odpeljal ga je domom vrag. Tote u njegovoj hiži side svati za stolom i žena njegova sa mladoženjom, a njegova se ditca okol peći plaču, kaj jim će mati projt. Taj soldat došal je domom kot' i jedan bogac i prosil je svate, da ga puste u hižu, da se malo ogrije u hiži. Kad se je ogrijal, prosil je, da mu dadu pit, i oni su mu dali, a žena ga njegova još uvik ni prepoznala. Kad se je napil, rekal je, da bi rad pivat, ako mu dopuste, i oni su mu rekli, da nek slobodno zapiva, a on je zapival:

„Braća moja, sad pite i jite.
„Al ljube mi vodili ne bute!“

Na tu popivku su se si sbunili, da kaj je to? A vrag je na okno s capami klopil i si svati su se potukli medu se i mlada i mladoženja, a taj soldat je prikoračil k njoj, i pokazal joj je svoj poručni prstanj, jeli ga ona pozna. Ona ga je poznala i ostala je tote sa svojim prvim mužem, a si su se svati i taj novi mladoženja razišli, i vrag je išal na mesto tega soldata cara služit.

Prije je stalo remenje na križ soldatu, a vrag ni mogal križa trpit, neg je til se remenje na jedan kraj smetat. Kod soldačije su ga za to batinali i on je dobival batine saki dan i ni til nikako nosit remenje kako drugi soldati na križ, neg ga je uvik sega na jednu stran smetal. Jako puno put je dobil batine i niš nisu mogli š njim dokončat. Pisali su najzad oficiri na carstvo, da kaj će š njim, da mu davaju batine saki dan, ali da ne mogu itak niš š njim dokončat. Od carstva je na to došlo, da je on

već stari soldat, da već dugo služi, da kad ne mogu š njim niš dokončat, da ga nek domom pustiju. Da se pak nikad više ne dogodi, da ne bi koj soldat križa mogal trpit, pak da ne bi za to tulike batine dobil, dalo je carstvo zapovid, da soldati nose remenje onako, kako ga još i danas nose.

Marko Luke stariji.

48.

Kako je vrag kupoval u Karloucu na placu konje.

Tako je bil jedan mali fantićak i išal je u službu, a na putu ga je sastal vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje. Upital ga je vrag, on se je bil prevrgal, da ni sgljedal kot' vrag, neg je sgljedal kako gospon: „Kamo, ti mali, ideš?“ Odgovoril mu je taj fantičak: „Idem u službu!“ Na to mu veli vrag: „Ideš k meni u službu, ne buš niš težkega delal, nego buš samo moje knjige premital i polog dvih lonac buš oganj nalagal, samo ne ćeš smit lonca odkrivat!“

Tako su se oni među se pogodili i taj vrag odpelje tega fantička u pakal, i valje mu da te knjige i odpelje ga k tim loncem. U tih loncih bila je tega fantička mati i kuma. Još mu veli vrag, prije neg je prošal iz pakla: „Kad ti leto izajde, ja ti budem dal, kajgod buš pital!“

Taj dečkac se je uputil u vražju službu, i te knjige je premital, a zajedno je i va nje vučil, da je znal kot' i vrag i da se je mogal premetnit sakom stvarju kot' i vrag, kad je samo til. Jedanput je on pogledal i va te lonce, polog kojih je oganj nalagal, kaj va tih loncih stoji i upeti, da je va tih loncih bila njegova mati i kuma. Mati ga je valje prepoznala i upitala ga; „Sinko, kaj si ti tote? Kaj ti tote delaš?“ On joj je odgovoril, „A jesam tote, jesam! Služim pri ovem gosponu!“ Upita ona njega na to: „A kaj služiš pri njem?“ Veli joj on: „Služim, kajgod bum pital, kad mi leto izajde, samo još ne znam, kaj bi pital!“ Ona njega prične sada prosit: „Sinko, nemoj niš drugo pitat,. nego ove lonce, pri kojih oganj nalažeš!“

Dojde jedanput vrag k njemu i upita ga: „Čuješ, mali, jel' se ti moje knjige vučiš?“ On mu kaže: „Ne niš!“ A već se je on se vražje knjige navučil. Kad mu se je leto izašlo, pita ga vrag: „No, mali, kaj ćeš ti jimat, kad ti je leto izašlo?“ Veli mu on: „Ne ću niš neg ona dva lonca, polog kojih oganj nalažem!“ Na to mu veli vrag: „Ne, tih lonac ti ne morem dat, ja ću ti dat novac, kulikogod ćeš!“ Taj fantičak mu odgovori opet: „Bogme ne ću nikakovih novac, ni niš, neg upravo ona dva lonca!“ Veli mu vrag: „Ha, kad ne ćeš niš drugo, pak ti nek budu!“

Zame si taj fantičak te dva lonce i projde š njimi i iznese jih iz pakla van, i odakri pokrove od tih lonac, a to iz njih izlete kot' dva goluba. I tako su se one dvi duše mentovale muk paklenskih i zveličene su bile u diku nebesku. Onda projde taj dečko domom k svojemu otcu, a otac mu je bil jako veliki siromak, baš kot' sam i ja, pak mu veli taj dečkac: „Ćaće, ja sam služil leto dan vraga i navučil sam se njegove knjige, ja se morem napravit, kajgod ću. Vi ste veliki siromak i ja ću vam pomoć, ja ću se napravit lipi konj, pak me vi gonite u petak na prodaj u Karlovac, i cinite me dvi stotine i prodajte me za dvi stotine, al oglavnika nemojte prodat!“

Kad dojde petak, napravi se on lipi konj, i kad ga je otac dognal na plac, došal je i vrag na plac i valje ide k temu čoviku i upita ga: „Stari, kaj ti ciniš tega tvoga konja?“ Veli mu stari: „Cinim ga dvi stotine!“ Vrag mu jih je valje dal i uzel si je tega konja, al oglavnika mu ni til taj muž prodat. Kad je vrag š njega oglavnik uzel, postal je valje taj konj dečko i prošal je k svojemu otcu domom.

Kad je došal drugi petak, rekal je on opet svojemu otcu: „Ćaće, ja ću se opet konjem napravit, pak me gonite opet na prodaj u Karlovac, i cinite me pet stotin, samo oglavnika mi nemojte prodat!“ Napravi se on konjem i otac ga goni opet na prodaj u Karlovac. Kad ga je dognal otac na plac, došal ga je opet kupovat taj isti vrag i upital je njegovega otca: „Stari, kaj ti ciniš tega tvoga konja?„ Veli mu stari: „Cinim ga pet stotin!“ Vrag mu jih je valje dal i uzel si je tega konja, al oglavnika mu opet

ni til taj muž prodat. Kad je vrag s njega oglavnik uzel, postal je valje taj konj dečko i prošal je opet k svojemu otcu domom.

Kad je došal treti petak, govori on opet svojemu otcu: „Ćaće, dvaput smo dobro prošli, već smo se dobro pomogli, još ćemo i tretiput provat. Ja ću se napravit fini konj, pak me gonite opet na prodaj u Karlovac, i cinite me devet stotin, samo oglavnika mi nemojte prodat!“ Napravi se on finim konjem i otac ga opet goni na prodaj u Karlovac. Kad ga je dognal otac na plac, došal ga je opet kupovat taj isti vrag i upital je njegovega otca: „Stari, kaj ti ciniš tega tvoga konja?“ Veli mu na to stari: „Cinim ga devet stotin!“ Vrag mu jih je valje dal i uzel si je konja, a stari, kako se je već dost pomogal i obogatil, napil se je malo u jutro prije nego je tega konja gonil na prodaj, pak je zaburavil vraga pitat, da sneme s konja oglavnik i da mu ga da.

Vrag lipo konja zajašo i odjahal ga je sobum u vražju jamu. Kad su došli u vražju jamu, rekal mu je vrag: „A kaj si to ti, koj se nisi moje knjige vučil!“ Odpelje ga vrag u štalu i priveže ga za jasle vražje. Tote taj konj nikako s nogum oglavnik s glave sbaci i učini se s prstanjum, vrag se na to učini s gosponum, i vrag si je til taj prstanj zet, a taj se je prstanj brzo učinil s mišom, i vrag ga je til ulovit, pak se je učinil s mačkum, a taj dečko se je učinil brzo kukuruznim zrnom, i vrag ga je til pojist, pak se je učinil kokotom, a taj dečko učinil se je brzo lisicum i lisica je skočila brzo na kokota, pak ga je zaklala.

Tako je taj dečko vraga zaklal i njega nadmudril.

Marko Luke mladji.

49.

Kako je vrag kupoval u Karlovcu na placu blago.

Tako je bil jedan stari siromašni čovik i jimal je jednega sina. Taj sin je služil kod vraga i navučil je vražji zanat. Kad se je sin povrnil doma iz službe, rekal mu je

otac: „Sinko moj, kaj ćemo mi dva, mi smo veliki siromaki, niš nimamo!“ Na to mu veli sin: „Ćaće, ne bojte se niš, ja sam služil vraga i navučil sam se njegov zanat! Ja ću se prenapravit u jednega prasca, pak me gonite na prodaj u Karlovac u petak. Cinite me petdeset forinti i prodajte me za petdeset forinti, ali samo pazite, da ne prodate i mojega štrika!“

Dojde petak i stari goni tega svoga prasca na prodaj u Karlovac. Komaj da je on došal na plac, a to ide ravno k njemu vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje, ali stari ga ni poznal, aš se je vrag s gosponum učinil, pak pita tega starega: „Stari, kaj ciniš tega prasca?“ Stari mu veli: „Petdeset forinti!“ Vrag mu valje da petdeset forinti i odtira si prasca, a stari si zame sobum štrik, kako ga je sin navučil.

Stari je donesal štrik domom i išal je spat, al ni nikako mogal zaspat, bil je jako tužan, premišljaval je na postelji i govoril je sam sobum: „Kaj sam ja načinil? Ja sam svoga sina prodal!“ Na to mu se je sin iza stola oglasil: „Ćaće, niš se ne bojte, ja sam ovo!“ Oni se valje zameju u divan i razgovaraju se dugo. Za tih petdeset forinti jili su i pili nikuliko dan jako dobro, a kad su se zajili i zapili, rekal je sin otcu: „Ćaće, ja ću se sad prenapravit u jednega vola, pak me vi u petak gonite opet na prodaj u Karlovac. Cinite me sto forinti i prodajte me za sto forinti, ali samo pazite, da ne prodate i mojega lanca!“

Dojde opet petak i stari goni tega svoga vola na prodaj u Karlovac. Komaj da je on došal na plac, a to ide ravno k njemu vrag, a stari ga opet ni poznal, aš se je opet drugač učinil, pak pita tega starega: „Stari, kaj ciniš tega vola?“ Stari mu veli; „Sto forinti!“ Vrag mu valje da sto forinti i odtira si vola, a stari pozabil je lanac š njega zet.

Prošal je stari domom i dositil se je, da je pozabil lanac s vola zet, pak on valje prične plakat, i plače on, plače, i prošal je valje onega gospona iskat, kemu je prodal sina, da mu da sina, a on da će mu dat novce. Propitkuje on posuda ljude, ako su vidili takovega i takovega

gospona s jednim volom, doklje ni za nj izpital. Dojde stari k vragu u pakal, a taj vrag je još uvik bil gospon, i prosi ga i prosi, da mu da vola nazad, a on da će mu njegove novce dat. Gospon je na to donesal jednu košaricu žita, pak je zazval golube: „Tauberli, tauberli!“ i golubov je jako puno došlo, jedno celo jato, i onda mu veli vrag, taj gospon: „Stari, sad si izberi sina, koj je tvoj. Ako ga izbereš, nek ti bu on i novci!“

Stari ni ga mogal pogodit i prošal je žalostno domom, a jedan golub doleti za njim i veli mu: „Ćaće, dojdite još jedanput prosit, i mi budemo beli voli, a koj bude najjače mahal s glavum i tukal s nogum, ono budem ja, vaš sin!“ Golub odleti nazad, a stari povrne se opet k vragu. Kad dojde stari opet k gosponu, prosi ga opet: „Gospone, neka mi daju mojega vola ali sina, ja ću njim rada dat novce!“ Gospon ga odpelje u štalu, pak mu kaže: „Eto to su ti voli, izberi si ga, koj je tvoj. Ako ga izbereš, nek ti bu on i novci!“ A tamo jedan vol jako maha s glavum i luplje s nogum, i stari veli: „To je moj vol!“ Vrag je na to zaručil i dal mu je tega vola, a stari si je odignal vola, svojega sina.

Kad su došli oni doma razgovarali su se, kaj ćeju si kupit za te novce, i tako su opet brzo potrošili se novce. Kad opet nisu jimali niš novac, rekal je sin otcu: „Ćaće, ja ću se sad prenapravit u jednega konja, pak me vi u petak opet gonite na prodaj u Karlovac. Cinite me dvi sto forinti i prodajte me za dvi sto forinti, ali samo pazite, da ne prodate moje vuzde!“

Dojde opet petak i stari goni tega svoga konja na prodaj u Karlovac. Komaj da je on došal na plac, a to ide ravno k njemu vrag, a stari ga opet ni poznal, aš se opet drugač učinil, pak pita tega starega: „Stari, kaj ciniš tega konja?“ Stari mu veli: „Dvi sto forinti!“ Vrag mu valje da dvi sto forinti i odtira si konja, a stari, koj je jimal puno posla okoli novac, pozabil je opet š njega vuzde zet.

Prošal je stari domom i dositil se je, da je pozabil vuzde s konja zet, pak on opet prične jako plakat, i prošal je opet tega gospona iskat, al ga ni mogal najt. Vrag

je onega konja gonil mimo jednih štacunov, pak ga je vani pustil pred vrati, a sam si je išal u štacun kupit tabakiru. Tuda su išle tri frajlje iz škole i jedna je rekla: „Mili bože, lipega ovega konja, da mi je na njem jahat!" i pukne ga rukom, a konj je prošal, aj bog da se ga je kršćenik dotaknil. Valje je vrag oćutil, da mu je konj prošal, i on njega lovi, lovi, i kad je vrag vidil, da ga ne more drugač ulovit, prenapravi se u garvana, a kad to konj vidi, on se prenapravi u jastreba, pak je pričel on garvana lovit. Baš su oni letili mimo jednih okan, a jedna jih je frajlja vidila, pak je rekla: „Eto našega garvana lovi jedan jastreb!" i odprila mu je okno, neka ide nutra. Garvan je zašal nutra i prenapravil se je u miša, a jastreb prenapravil se je brzo u mačku, pak je mačka skočila na miša i zaklala ga je.

Tako je dečko nadmudril vraga i prošal je k svojemu otcu opet, pak se je š njim gostil za onaj novac, kaj su ga od vraga dobili, doklje nisu se potrošili.

Jela Plavan.

50.

Kako je Koren kovač se vrage zastrašil.

Tako je bil jedan kovač i zval se je Koren kovač, a bil je jako siromašan, jimal je puno ditce, a ni jim jimal kaj dat potrošit. Da se mentuje tega života, zel si je štrik, i prošal je u lozu, da se bude ondi obisil. Na to je izašal pred njega vrag paklenski i prevrgal se je gosponom, pak veli temu Korenu kovaču: „Koren kovač, kaj si ti nakanil napravit?" Veli mu na to Koren kovač: „Niš, kaj bi nakanil napravit!" Veli mu opet vrag: „Jesi nikaj nakanil, ti si se nakanil obisit!" Na to mu veli Koren kovač: „Jesam borme, jesam, zakaj težko živim!" Veli vrag opet temu Korenu kovaču: „Nemoj se ti obisit, Koren kovač, neg budi moj na sedam let, i ja ti bum dal novac, da buš mogal š njimi dobro živit!"

Taj se je siromak rihtig obećal njemu, i vrag mu je dal novac dost. Kad je prošlo nikaj vrimena, došal je vrag po nj, pak mu je rekal: „Dobar dan, Koren kovač!" Veli

mu Koren kovač: „Bog daj, bog!“ Vrag mu veli opet: „Ja sam došal po te, Koren kovač, i ti buš išal sada s manum!“ Veli mu na to Koren kovač: „Ajde idem s tobom, idem!“ Razgrijal je med tim tega Koren kovač smole i vrgal je je na stolac, pak veli vragu: „Daj sedi malo na taj stolac i počekaj malo, jimam još nikaj malo posla!“ Vrag je sel, pak mu se je stolac stražnjice prijel, a taj Koren kovač zel je brzo batić, pak je tega vraga sega izpretukal s batićem.

Projde taj vrag sva onako izpretučen med druge vrage i odnesal je još tamo i stolac na stražnjici. Pitaju ga ti drugi vragi: „A kadi ti je Koren kovač?“ Odgovori jim taj vrag: „A to vam je još gori vrag nego smo mi! Prikelil mi je stolac na stražnjicu, kega još ni sad ne morem doli skinit, i još me je jako sega izpretukal!“ Na to se spravi drugi vrag po njega i veli: „Idem ja po njega, idem ja po njega, ja ću ga vre dopeljat!“ i projde.

Ide taj vrag po Korena kovača, pak mu veli: „Dobar dan, Koren kovač!“ Veli mu Koren kovač: „Bog daj, bog!“ Veli mu vrag opet: „Ja sam sada došal po te, Koren kovač, i ti buš išal sada s manum!“ Veli mu na to Koren kovač: „Idem valje, idem, već sam se i sam odpravil, se prez tebe, ali prije nego projdem, hodi ti malo na črišnju, pak mi malo črišanj naberi!“ Vrag ga je poslušal i zašal je na črišnju, a taj Koren kovač je brzo črišnju s črislom opasal, pak je došal s tamnjanom i kadil ga je odzdola. Vrag ni mogal podnosit tamnjana, pak je š črišnje skočil i nogu si je potril.

Prošal je taj vrag od Korena kovača i došal je se onako šepav u pakal med svoje vrage. Pitaju ga ti drugi vragi: „A kadi ti je Koren kovač?“ Odgovori jim taj vrag: „Ostal je doma, ali to vam je gori vrag neg smo mi! Napeljal me je, da sam zašal na črišnju, pak sam si potril nogu!“ Na to se spravi treti vrag po njega i veli: „Sada idem ja po njega, sada idem ja po njega, ja bum ga donesal, ako ga ne bum mogal dotirat!“ i projde.

Ide taj vrag po Korena kovača, pak mu veli: „Dobar dan, Koren kovač!“ Veli mu Koren kovač: „Bog daj, bog!“ Veli mu vrag opet: „Ja sam sada došal po te, Ko-

ren kovač, i ti buš išal sada s manum!" Veli mu na to Koren kovač: „Baš sam se i sam k tebi spravil, ali jimam nikaj železja, ja bi si još rad podkov napravit. Izajdi mi ti malo u mih, bum prije podkov napravil!" Zajde brže vrag u mih, da će puhnit, a Koren kovač zatrdi onu mišinu, onu škulju, kud je vrag zašal u nutar, pak vudri sa svojimi dečki po njem. Kad ga je Koren kovač dobro iztukal, pušćal ga je van, da ide k svojim vragom.

Prošal je i taj vrag od Korena kovača i došal je se onako izpretučen u pakal med svoje vrage. Pitaju ga ti drugi vragi: „A kadi je taj naš Koren kovač?" Odgori jim taj vrag: „Ostal je doma, ali to vam je gori vrag neg smo mi si skupa! Mene je sega izpretukal!" I više se ni dal bogme nijedan vrag po Korena kovača.

Izajde taj Koren kovač jedanput na lov i dojde baš pred samu pakiensku jamu. Dojde taj najstarji vrag van iz paklenske jame i upeti ga, pak mu kaže: „Ha, kaj si ti to, Koren kovač, sad buš ti naš!" Koren kovač izname brzo coljštruk i miri pred paklum, a taj ga vrag upita: „A kaj ti tote delaš, Koren kovač?" Odgovori mu Koren kovač: „Mirim, da bude ovdi kloštar delan!" Preplaši se taj vrag, pak mu veli: „Nemoj tu mirit, dragi Koren kovač, ne, mi ćemo ti dat novac, kulikogod ti bu triba!" Veli mu opet Koren kovač: „Bogme oću mirit i bogme bu se tote kloštar delal!" Veli mu na to vrag: „Ne miri, dragi Koren kovač, mi ćemo ti dat tuliko novac, da ćemo ti ga komaj dva domom odnest!"

I tako su odnesli Korenu kovaču dva vraga domom novac i on je postal se po vragih bogat čovik.

Marko Luke mladji.

51.

Kako je baba protirala vraga iz sada.

Tako je bil jedan starac, pak si je sadil sad i uvik je okol njega delal. Sedam let je uvik okol njega delal, pak mu ni nijedanput rodil, i osmo leto ni til više delat okol njega. Kad je to njegova žena vidila, rekla mu je:

„Dragi muž, zakaj ne ćeš više sada snažit?“ On joj je rekal: „Ja sam ga sedam let snažil i redil, pak mi ni nijedanput obrodil! Zakaj bi ga onda snažil? Ako baš ovo leto obrodi, nek bude se vragu, ja ga bogme ne bum više snažil!“

I baš to isto leto trefilo se, da je taj sad jako obrodil. Vrag je došal, pak si je čuval taj sad. Taj starac išal je, da će k sadu, a vrag mu ni dal i rekal mu je: „Ti si mi taj sad obećal, i sad mora moj bit!“ Stari projde domom, pak pripovida ženi, kako je došal vrag u njihov sad i kako se ne da iz sada iztirat, neg oće sva sad pobrat, zakaj da je to njemu obećano. Žena mu na to veli: „Dobro, dobro, iztirat ću ja već tega vraga van iz sada!“

Dala si je ona napravit jedan čitavi korbač, troljstrukač, pak kad je bil taj korbač gotov, svukla se je do golega i namazala se je po celem telu s medom, i ovako namazana otakala se je u kokošjem perju, i se se je perje nje popalo. Ovako pernata zajahala je osla i uzela taj korbač u ruku. Jaše ona na oslu i ide tirat tega vraga iz svoga sada. Vrag joj na to govori: „To je meni obećano, kako me ti moreš i smiš odavle tirat?“ A baba mu veli: „Ja sam pravi vrag, a ne ti!“ i tira ga opet van. Ali vrag se ni dal, neg je uvik govoril, da je to njemu obećano. Baba mu na to govorila: „Ja sam vrag, meni je to obećano!“

Kad ni til vrag izajt nikakor iz sada, opuhnila ga je ona jedno triput s tim svojim korbačem, troljstrukačem, i vrag je od boli zaručil i pobigal je.

Dojde on k tim drugim svojim vragom i oni njega pitaju: „Zakaj si ti pobigal iz tega sada, kad ti je obećan bil!“ On na to pripovida tim svojim vragom: „Tamo su vam još puno gorši vragi nego smo mi!“ Oni njega valje upitaju: „A kakovi bi to bili vragi još gorši neg smo mi?“ Na to njim on veli: „Gorši su, aš na nikakovem gadu jašu, da jih je gadno vidit i na tem gadu tako gadno izgledaju, da jih se moraš preplašit. Po sem telu su kosmati i pernati kot' i kokoš, a u ruki jimadu nikakov korbač, s kim me je taj vrag, kega sam ja vidil, triput tako opalil, da sam mislil, da mi je valje kožu presikal!“

Tako je baba iztirala tega vraga iz sada i nijedan se više vrag ni podufal zajt u taj sad. *Marko Luke stariji.*

52.

Baba gorša od vraga.

Tako je bil jedan muž i jedna žena, i oni su jako dobro i mirno živili. Vrag je išal tri leta okol njih i uvik jih je tental, da će jih kako svadit, al jih ni mogal nikakor.

Najzad je prošal taj vrag od njih tužno i sastala ga je na putu jedna baba, pak ga je upitala: „Čuješ, dragi vrag, zakaj si ti tako tužan?“ Na to joj je odgovoril vrag: „Kako ne bi bil tužan, tri već leta hodim okol jednega muža i jedne žene i tentam jih sakojako, da ću jih kako svadit, pak da će bit koj moj, ali ja jih ne morem nikakor svadit!“ Veli mu ta žena: „Kaj si ti tako bedast, da jih ne moreš svadit, pak još k temu tako tužan! Ja bi jih svadila prvo tri dana!“ Na to joj je rekal vrag: „Dobro, pak jih svadi ti, i ak jih svadiš, ja ću ti dat pun lonac novac!“ Veli mu ona opet: „Dobro, ja ću jih svadit, ali daj ti meni predi lonac novac neg jih svadim!“

Vrag je išal po novac, da će joj dat, a baba je brzo izkopala jednu veliku jamu, a sgora te jame stavila je lonac, pak ga je predušila. Vrag je s mirom nosil novac, ali ti novci su s mirom propadali u jamu, i vrag ni nikakor mogal zapunit taj lonac. Kako je vrag težko nosil taj novac, ukinil se je, zaručal i krepal, zakaj ga je baba grdo prevarila, a nju je predi zručil drugemu svojemu pajdašu, vragu, kad je vidil, da će krepat, pak da sad ona mora svadit onega muža i ženu, kak se je pogodila.

Prošla je ona hajde svadit tega muža i tu ženu. Taj muž je baš delal na polju, a žena mu je doma kuhala fruštik. Ta baba došla je k temu mužu i rekla mu je: „Dobar dan, kume!“ On njoj veli: „Bog daj, kuma, bog daj dobar dan!“ Veli mu ona na to: „Kaj ti, kume, delaš se sam na polju?“ Veli joj on: „Delam, kuma, delam! Žena mi jima doma posla, kuha mi fruštik, pak će mi ga donest i pomoć će mi kajgod učinit!“ Ona mu na to veli: „Ti, kume, dobro gospodariš, ali tvoja žena ne gospodari niš, ona samo razsiplje i s drugimi se jima rada!“ On joj veli: „To ni istina, moja žena doma dobro gospodari, i ni

tega ne verujem, da se ona s drugimi jima rada!“ Na to mu ona veli: „Dobro, ti samo misli, da ti ona doma dobro gospodari. Vidit ćeš danas, kakov će ti fruštik donest!“

Prošla je baba od tega muža i išla je ravno k njegovoj ženi i rekla joj je: „Dobar dan, kuma!“ Odgovori joj ona: „Bog daj, kuma, bog daj dobar dan!“ Veli joj baba opet: „Kaj ti tote, kuma, delaš sama?“ Veli joj ona: „Baš sada bum fruštik dogotovila, pak ga bum nosila na polje mužu!“ Na to joj veli opet baba: „E, moja kuma, da ti znaš, kaj tvoj muž dela, ne bi mu nosila fruštika!“ Upita tu babu ona: „Pak zakaj ne bi?“ Odgovori joj baba: „Ti misliš, da ti on dela kaj na polju, a on ti je s jednom tepicom prošal u lozu. Ti doma skrbiš dobro, a on shaja s drugimi gadi!“ Na to joj ta žena veli: „Dobro, kad će on tako delat, baš mu ja ne ću danas fruštik nosit!“ i ni mu ga tila odnest.

Muž je delal se gladan na polju, fruštika ni mogal dočekat a bogme ni mogal ni obeda, i tako je delal on cel taj dan gladan. Ta baba dojde opet k temu mužu i veli mu: „Dobar dan, kume!“ On na to veli: „Bog daj, kuma, bog daj dobar dan!“ Veli mu ona opet: „Delaš ti, kume, i se sam se mučiš!“ On joj na to veli: „Ha delam se sam, delam, kad mi nima do pomoć!“ Veli mu ona: „Jes’ ti ja rekla, kume, da tvoja žena ne mari za te. Ti se mučiš i delaš cel dan, dobro skrbiš, rada bi, da kaj jimaš, a žena ti doma razsiplje se i još jednega lopova jima pri sebi, pak ga primira zet, a tebe kani sašundrat!“ Veli joj on: „To se ni istina!“ Još joj ni til verovat, se ak ni ručeval ni obedval. Ali ona mu opet veli: „Ćeš vidit, ako je istina! Ja pak znam, da je istina, ja sam čula njihov razgovor, kaj se je ona spominjala s tim lopovom. Oni su se spominjali, da ćeju te noćas zaklat!“ On joj je na to rekal: „Ja tega sega ne verujem, to ni istina!“ Ona mu je opet rekla: „Dobro je, daklem ni istina! Ali ja sam čula, kako su se oni dva spominjali, da će u tvoju postelj metnit lončić, nož i krpu, da jim bu se pri ruki, kad te budu zaklali. Kad dojdeš doma, pogledaj malo u postelj, pak ćeš najt lončić, nož i krpu i onda ćeš mi verovat, da sam istinu govorila!“

Prošla je ta baba valje opet k njegovoj hiži i metnila je u postelj lončić, nož i krpu. Došal je pod večer i taj muž, pak je rekal ženi: „Zakaj mi nisi donesla ali poslala jist?“ Žena mu je na to grubo rekla: „Nek ti dadu one jist, s kojimi se cel dan valjaš!“ Muž se je na to razljutil i išal je gledat u postelj, jel istina, kaj je ona baba govorila i rihtig našal je nož, lončić i jednu krpu. On je valje stiral ženu van, kad je to našal, i uzel je pušku i striljal ju je, a njega su za to obisili.

Baba je prošla pljevajuć: „Eto vrag jih ni mogal svadit u tri leta, a ja sam jih u jedan dan!“ Kad je to taj drugi vrag vidil, uzel je babu za pete i odnesal je babu u pakal, aš da je gorša od sakega vraga.

Marko Luke stariji.

53.

Zakaj ljudi veliju, da je baba tri dane starja od vraga.

Tako je bil jedan grof i k temu grofu došal je jedanput sam vrag, potari ga sveti križ i crikveno kamanje. Taj vrag pogodil se je s tim grofum, da će ga on služit leto dan za četrdeset forinti i za jedan komadičak zemlje u njegovem vrtu, kadi bi si on sijal svoje vražje simenje. Kada pak izmine leto dan, da bu moral grof pogodit, kakovo sime jima on u njegovem vrtu, a ako grof ne pogodi tega, da bude ga moral onda on služit za to leto dan. Grof si je mislil: „Kako ja ne bi pogodil, kakovo će to on sime posijat, kad ja jimam knjige od sakojakega simena!“ pak je pristal na tu pogodbu.

Vrag je posijal u grofovem vrtu tubak aliti duhan, kega ni bilo predi nigdir, i o kojem ni bilo nikakovega slova napisano u knjigah grofovskih. Kad je na vredoma leto izminjevalo, još je falilo samo tri dane do leto dan, prošal je vrag k gosponu grofu, pak mu je rekal: „Gospone, sad bu na vredoma leto van, još fale samo tri dani, sad mi nek kažu, kakovo sam ja sime u njihovem vrtu posijal!“ Grof mu je na to rekal: „Ja ću ti kazat, kad ti bu leto izminilo, predi ti ne ću ni jednega časa!“

Zadnji dan prošal je tužan u špancir grof i študiral si je, kakovo to sime mora bit. Na putu ga je sastala jedna baba i upitala ga je: „Gospone, kaj jim je, da su tako turobni?“ Na to joj je grof rekal: „Kaj ću tebi, baba, povidat, kad mi i onako ne bi mogla nikaj pomoć!“ Na to mu veli opet baba: „Samo mi neka, gospone, poviju, mozebit bi jim i ja mogla kajgod pomoć!“ Hajde povidal joj je gospodin grof i rekal joj je: „Pogodil sam se tak i tak s jednim slugum, da bu on mene služil leto dan za četrdeset forinti i za jedan komadičak zemlje u mojem vrtu, kadi bi on sijal svoje simenje. Kada izmine leto dan, da bum moral ja pogodit, kakovo sime jima on u mojem vrtu, a ako ne pogodim tega, da ga bum moral za to ja služit leto dan! Ja sam si mislil, da ću ja lahko pogodit, kakovo će to on sime posijat, kad jimam tulike knjige od sakojakega simena, pak sam pristal na tu pogodbu. Ja sam študiral i prebiral po sih mojih knjigah, kakovo to sime mora bit, ali u nijednoj mojoj knjigi ni o tem simenu ni jedne riči napisano. Danas je zadnji dan, kad ja moram pogodit, kakovo je to sime, a ne znam, i za to sam tako turoban, zakaj ću ja sada morat služit slugu leto, a kako će to bit, da ja jedan grof služim jednega slugu!“ Na to mu veli baba: „Gospone, nek se niš ne bojiju, nek samo meni pripraviju jednu dobru večeru, neka mi skuhaju tuste slanine i prosene kaše, pak ću jim ja već pomoć!“

Dogovoriju se oni dva tako. U večer dojde baba k grofu, pak kad se je dobro navečerala, rekla je grofu: „Sad ja projdem, gospone, u vrt k njihovemu slugi, a oni naj dobro iz njihovega dvora čez okno slušaju naš divan, a najbolje naj paziju na zadnju rič!“

Prošla je baba u vrt i ravno k temu simenu, pak se je mimo njega špancirala. Upetil ju je vrag, pak se je na nju izbečil: „Baba, kaj tote delaš pri mojem simenu, kaj se okol njega španciraš?“ Ona mu ni nikaj rekla, neg se je i dalje špancirala okol njega i ponesnažila mu je simenje! Kad je to spazil vrag, izbečil se je nad babom još jače: „Baba, ako ne projdeš od moga simenja, ja ću te š čapom!“ U to je upetil vrag grofa na oknu, pak ga je upital: „No

gospone, oćeju oni pogodit, kakovo je to sime u njihovem vrtu?“ Odgovoril mu je na to grof: „Kad bu tvoje leto, ja ću već pogodit, još fale dvi vure do leto dan!“ Baba se je furt šetala okol tega simenja i ponesnažila ga je vragu drugi put. Vrag se je sada još jače izbečil nad njuin: „Baba, hajd valje iz mojega vrta van, drugač ću te š čapom pognat, ja vidim, ti mene napeljuješ!“ Baba se je držala ko da ne čuje, pak mu je ponesnažila i treti put simenje. Sad se je bogme vrag na nju razjadil, pograbil je čap i u jadu mu je uteklo, da je rekal: „Kaj ćeš mi ti gad stari gadit tubak, odhajaj sada valje iz vrta!“ i vudril ju je je jedno dvaput š čapom po opleću.

Baba je probižala iz vrta, a vrag je prošal za njum k gosponu grofu, pak mu je rekal: „Gospon grof, sad je minilo leto dan, sad naj pogodiju, kakovo je simenje u njihovem vrtu!“ Grof je dobro čul, kaj je vrag rekal, kad je babu protiral iz vrta, pak mu je rekal: „Hodi od mene, ti napeljavac, ja sam već iz davna znal, kakovo je to simenje, samo ti nisam til kazat, dok ti leto ne izmine, to simenje je tubak!“ Vrag je dobro znal, kako se je to pripetilo, da je to grof doznal, pak je rekal: „Veliju ljudi, da sam ja vrag, a baba je još puno veći vrag neg sam ja, ona je od mene još tri dane starja!“ i prošal je s tim tužan valje ravno u pakal. I tako još i danas ljudi veliju za saku zločestu babu, da je starja tri dane od samega vraga.

Marko Luke mladji.

54.

Kako je jedan siromak po vragu bogat postal.

Tako je išal jedan muž u šumu, pak si je sikal ondi drva. Uzel si je sobum kruha, da bu tamo jil. On je rihtig tamo jil nikaj, a nikaj malo, jedna kora, mu je ostala, pak si ju je vrgal na jedan panj i došal je vrag, pak mu ju je je pojil. Spazil je to taj muž i til je vraga sikirum ubit. Vrag ga je jako lipo prosil: „Ne ubij me, dragi muž, ja ću te služit za tu koru kruha sedam let!“

I taj vrag pričnel ga je valje služit, a taj čovik slal ga je na tlaku. Jedanput je na tlaki žnjelo sto žnjačev šenicu i frboljtar je rekal vragu, a vrag se je učinil kak jedan mali dečkac: „Ti nisi za drugi posal, hodi šenicu vezat!“ On je prošal i svezal je tri snopa i metnil je u razstavu, pak je sel na nju. Došal je frboljtar, pak mu je rekal: „Zakaj ne vežeš, zakaj sidiš tote?“ On je njemu odgoril: „Gospone, ja ću to se povezat lahko!“ Njemu na to veli frboljtar: „To ni istina, kaj ti govoriš, ti ne bi mogal nikakor tega sega povezat!“ Vrag mu veli: „Ja ću to ne samo se povezat, neg i domom odnest sam, ako mi to daju!“ Frboljtar mu je na to rekal: „Dobro. ako sam odneseš, nek ti bu!“

Vrag je brže su šenicu povezal, kaj je sto žnjačev naželo. a kad ju je povezal, nametal ju je su na se kot' jedan velik stup, da ju oće nosit domom svomu gospodaru. Kad je to frboljtar vidil, mislil je, kako bi napravil, da mu je ne bi dal odnest. Smislil se je frboljtar, da jima jakega bika, pak da bu taj bik srušil njega i šenicu i da mu je ne bu dal odnest, ako ga van na njega pusti. Pustil je frboljtar tega bika, i bik se je zaletil ko da će tu šenicu i vraga srušit. Vrag je uvatil bika za rog, pak ga je hitil na tu šenicu i odnesal je se skupa svomu gospodaru.

Za nikuliko dan slal ga je opet gospodar na tlaku i vrag se je premetnil opet drugač, ali opet kak dečkac, tako da ga frboljtar ni poznal. Na tlaki mu veli opet frboljtar: „Ti nisi za drugi posal, hodi mi perje cofat!“ Išal je vrag perje cofat, pak se je okol jedne ladice zagledaval, va koj su novci stali. Vidil je to frboljtar i rekal mu je: „Čuješ, mali, kaj se ti zagledaš okol to ladice?“ Veli mu na to vrag: „Ha, gospone, jako je lipa ladica, jako mi se dopada!“ Veli mu opet frboljtar: „Mali, ako si ju moreš odnest, naj ti bu!“ I taj vrag oprtil je valje ladicu i novce i odnesal ju je svojemu gospodaru.

Tako je taj čovik se po vragu postal bogat čovik.

Marko Luke stariji.

55.

Kako je jedan dečkac frboljtara prevaril.

Tako je bil jedan mali dečkac i služil je pri jednem mužu. Taj muž slal ga je na tlaku i on se je tamo na tlaki uvik okunjal, ni til pravo delat. Frboljtar je nad njim bučil: „Mali, zakaj ti niš ne delaš?“ On mu je na to rekal: „Ja, gospone, dost delam za 'nu plaću, ku dobim!“ I tako je taj dečkac višeput frboljtara jadil, doklje ga ni frboljtar protiral i rekal temu njegovemu gospodaru, da mu kega drugega šalje na tlaku.

Jedanput išal je taj frboljtar na lov i sastal je na paši u boroviku tega dečkaca. Upital ga je frboljtar grubo: „Mali, čiji si ti?“ Mali mu sigurno odgovori: „Ja sam onega, čiji su i ovi voli!“ A frboljtar ga opet upita: „Čiji su ti voli?“ Taj mali mu opet odgovori sigurno: „Voli su onega, čiji sam i ja!“ Frboljtar ga jadno opet upita: „Čiji si pak ti?“ A taj mali mu opet odgovori sigurno: „Ja sam onega, čiji su i voli!“ Frboljtaru je bilo već dost, pak mu je rekal: „Čuješ, ti si mali jako spametan, ti ćeš dojt k meni, kad si tako spametan, buš mi s lajtov birsu strugal!“ Na to mu mali veli: „Oću, gospone, ja k njim drage volje dojt. Oni jimaju dobrega vina, pak mi ga budu dali, bum za to, kaj bum delal, pil!“

Taj dečkac si je ulovil jednega malega zeca, pak ga je hranil nikuliko dan, doklje je mogal zec dobro bižat. Kad je već nikaj ponarasal zec, prošal je taj dečkac k temu frboljtaru. Frboljtar je jimal dvanajst hudih cuckov, to je znal dobro taj dečkac, i frboljtar jih je pustil na tega dečka, da ćeju ga potrgat. Taj dečko pustil je samo izpod haljice zeca, a si cucki za tim zecum. Kad je to vidil frboljtar, pital je tega dečkaca: „Mali, za kim ti cucki teku?“ On mu je odgovoril: „Za onim teku, ki biži!“ Na to ga je upital frboljtar: „A ki to pak biži!“ On mu je odgovoril: „Onaj biži, za kim cucki teku!“ Frboljtar ga opet ljutito upita: „Za kim cucki teku!“ On mu je opet sigurno odgovoril: „Za onim teku, ki biži!“ Na to ga je još jedanput frboljtar grubo upital: „A ki biži?“ On mu je opet sigurno odgovoril: „Onaj biži, za kim cucki teku!“

Vidil je frboljtar, da ne bu mogal niš š njim dokončat, pak je zazval špana, da ga vodi u pivnicu, da bu ondi lajte strugal. Špan je već znal, kaj jima s tim dečkom delat, pak ga je prikopčal u pivnici, da ga bu tukal. On se je skočil, pak je izpuknil iz velikega lajta dva čepa, a špan je brzo išal, pak je utaknil palce i zatrdil je tako lajt. Tote na blizu je bil greštač, s kim se grozdje dreplje, i taj dečko pograbil je taj greštač i vudril je š njim špana tako jako po glavi, da je ostal valje mrtav. Špan je tako popustil s palci i se je vino izteklo van i zalijalo ga. Tote u pivnici se je slanina tega frboljtara razsuljala. Taj dečko je tu slaninu uzel, pak ju je na sebi odnesal i okrenil je rebra van na opak, pak je jokal i išal je čez dvorište domom.

Frboljtar je malo pogledal na okno i spazil je tega dečka, kadi joče, pak je mislil, da je taj dečko tako iztučen. Zove on svoju gospu i veli joj: „Glej, Milka, glej, kako je špan onega lopova iztukal, da mu se rebra van gledaju!“

Taj dečko je prošal, domom ali špana ni bilo jako dugo iz pivnice, i išal je frboljtar gledat, a to je vidil, da je špan ubit i da mu je se vino izteklo iz velikega lajta i da slanine ni.

Tako je taj dečkac frboljtara prevaril, a frboljtar ga itak ni mogal.

Marko Luke stariji.

56.

Kako je bedasti brat pomagal sebe i brate.

Tako su bili tri brati sami pri hiži, dva su bili pametni, a jedan, najmladji, bil je bedak. Išli su oni tako jedanput večerat, i kad su povečerali, odpravili su tega bedaka van zdele prat, a oni su se u hiži divanili, kamo ideju nocás krast. Taj najmladji brat je slušal dobro vani, kaj se oni divane, oni su se divanili, da ideju krast škopce.

Taj najmladji brat, bedak, tekal je k onemu čoviku i rekal mu je: „Kume, nocás ćeju vam dojt tati krast škopce!“ Taj čovik mu veli: „Ćeš mi jih ti nocás občuvat,

ja ću ti dat za to jutri jenega škopca!" pak ga je još upital: „Čuješ, oćeš, da ti dam pušku, ali ćeš kaj drugega morebit?" On je njemu odgovoril: „Ja ću vam jih občuvat, ali meni ne triba nikakove puško, neg mi dajte samo jedan batić!" On njemu da batić i taj bedak projde med škopce sidit.

Došli su oni dva po noći škopce krast, pak jih prebireju i veli jedan: „Ovaj je jako dobar, ovega ćemo zet!" On drugi veli: „A i ovaj je jako dobar i ovega ćemo zet!" On bedasti brat ide po lahko iz kuta, pak čihne tega bližjega brata jedanput s batićem, a taj brat zakriči: „A jo, brate, al me je škopac jako vudril!" On drugi brat mu veli: „Ti ne znaš dobro izbirat, drži ovega, ja ću još jednega izibrat!" A on bedasti brat doleti k njemu, pak ga je još bolje vudril s batićem, da je se od boli zakričal: „Joj, brate, pusti škopce, pak bižimo, dok smo živi!"

Došli su oni tako doma iztučeni, a taj bedak ide lipo jutro domom i goni si jednega škopca. Spaziju ga oni dva i veliju: „Glej našega bedaka, on si vodi škopca po danu, a mi si ga nismo mogli po noći!" Kad je on bližje došal upitaju ga oni: „Kadi si ti, bedak, po danu ukral škopca, a mi ga nismo mogli po noći?" Ćeš nam dat kajgod, ćemo skupa pojist!" Veli jim on: „Ću, zakaj ne!" I tako su oni si tri skupa pojili tega škopca.

Drugi večer ideju oni opet k večeri, a kad su povečerali, odpravili su tega bedaka van zdele prat, a oni su se opet u biži divanili, kamo ideju noćas krast. Taj najmladji brat je slušal opet dobro vani, kaj se oni divane, oni su se divanili, da ideju krast purane.

Taj najmladji brat, bedak, tekal je k onemu čoviku i rekal mu je: „Kume, noćas ćeju vam dojt tati krast purane!" Taj čovik mu veli: „Ćeš mi jih ti noćas občuvat, ja ću ti dat za to jutri dva purana!" pak ga je još upital: „Čuješ, oćeš, da ti dam pušku, ali ćeš kaj drugega morebit?" On je njemu odgovoril: „Ja ću vam jih občuvat, ali meni ne triba nikakove puške, neg mi dajte samo jedne klešće!" On njemu da klešće i taj bedak projde čuvat purane.

Došli su oni dva po noći purane krast, pak jih pre-

ireju i veli jedan: „Brate moj, al je ovaj jako lip, ovega ćemo zet!“ On drugi mu veli: „A i ovaj je jako lip i ovega ćemo zet!“ On bedasti brat ide opet po lahko iz kuta pak stisne s klešći tega bližjega brata, da je valje zakričal: „A jo, brate, al me je puran jako kljunil!“ On drugi brat mu veli: „Ti ne znaš dobro izbirat, drži ovega, ja ću si jednega izibrat!“ A on bedasti brat doleti k njemu, pak ga je još bolje stisnil s klešći, da je i on se od boli zavičal: „Joj, brate, pusti purane, pak bižimo domom, dok smo živi!“

Došli su oni tako opet doma iztučeni, a taj bedak ide jutro domom i nosi si dva purana. Spaziju ga oni i veliju: „Glej našega bedaka, on si nosi dva purana po danu, a mi si jih nismo mogli po noći!“ Kad je on bližje došal, upitaju ga opet oni: „Kadi si ti, bedak, ukral po danu purane, a mi jih nismo mogli po noći! Ćeš nam dat kajgod, ćemo skupa pojist!“ Veli jim on: „Ću, zakaj ne!“ I tako su oni si tri skupa pojili te purane.

Treti večer ideju oni opet k večeri, a kad su povečerali, odpravili su tega bedaka opet van zdele prat, a oni dva su se opet u hiži divanili, kamo ideju noćas krast. Taj najmladji slušal je opet dobro vani, kaj se oni divane, oni su se divanili, da ideju krast slaninu.

Taj najmladji brat, bedak, tekal je opet k onemu čoviku i rekal mu je: „Kume, noćas ćeju vam dojt tati krast slanine!“ Taj čovik mu veli: „Ćeš mi ju ti noćas občuvat, ja ću ti dat za to jutri jednu celu slaninu!“ pak ga je još upital: „Čuješ, oćeš, da ti dam pušku, ali ćeš kaj drugega morebit?“ On je njemu odgovoril: „Ja ću vam ju občuvat, ali meni ne triba nikakove puške, neg mi dajte samo jedan keser!“ On njemu da jedan keser i taj bedak ide gori na pantc, kadi je slanina visila, i on čeka njih, dok oni dva dojdeju.

Došli su oni dva po noći slaninu krast, pak ju ogledaju i veli jedan: „Brate moj, ali je ova slanina lipa, ovu ćemo zet!“ On drugi mu veli: „A i ova je jako lipa i ovu ćemo zet!“ On bedasti brat primakne se po lahko pak zasiće tega bližjega brata s keserom u pleća, da je valje zakričal: „A jo, brate, al me je prasac ugrizal!“ On drugi

brat mu veli: „Kako bi te prasac ugrizal, kad je zaklan! Ti ne znaš dobro izbirat, drži ovu slaninu, ja ću još jednu izibrat!“ A on bedasti brat primakne se k njemu, pak ga je još bolje zasikal u pleća s keserom, da je i on se od boli zakričal: „Joj, brate, pusti slaninu, pak bižimo domom, dok smo živi!“

Došli su oni tako opet doma iztučeni, a taj bedak nosil je slaninu, kaj mu je on čovik dal, na plećih tako težko, da ni mogal on š njum celi dan domom dojt, neg je brate zval preda se i onda su ju si tri nosili. Noć jih je zastigla u lozi i oni su zašli na jedan hrast i tote su noćevali.

Poda taj hrast došli su hajduki i tamo su si pekli škopca, kaj su ga ukrali, i brojili su novce. Taj bedak na hrastu veli bratom: „Joj, joj, ja ne morem te slanine više držat, ja ću ju pustit!“ I pustil je slaninu, a slanina dr, dr od kite do kite doli hajd na hajduke. Jedan hajduk veli: „Joj, nebo pada!“ I si ti hajduki su se razbižali, da nebo pada.

Kad su se hajduki razbižali, sašli su oni tri s hrasta, i valje su si razrizali onega škopca pečenega i pojili su ga, a one novce, kaj su hajduki ostavili, razmitali su si na troje. Povrnil se je harambaša pogledat, jeli nebo palo, a oni drugi hajduki nisu se ufali, neg su si probižali. Kad ga je spazil taj bedak, odrizal je komad škopca i nabol ga na nož i rekal harambaši: „Brate, ćemo po bratski jist!“ I on on mu je dal u zube komad mesa i prerizal mu je jezik. Harambaša je onda za onimi drugimi hajduki tekal i vikal je: „Blululu!“ da se neka povrneju, da ćeju one tri ubit, ali oni su se njega još bolje prestrašili, pak su bižali pred njim. Oni tri brati su si odnesli i novac i slaninu i jako su bogati postali polog tega.

Tako je taj bedasti brat pomogal i sebe i brate.

Jela Plavan.

57.

Kako je najmladji brat najviše dobil za svoj del.

Tako su bili tri brati i niš nisu jimali neg jednega kokota, jednu mačku i jednu staru mater mrtvu, pak su

se išli dilit. Najstarji brat je dobil kokota, sridnji je dobil mačku, a najmladji je dobil staru mater mrtvu.

Onaj najstarji je išal u jedan kraj sa svojim kokotom, kadi ni bilo kokota. Tote u tem kraju nisu mogli nikad dana dočekat, pak su išli dana vozit, kak se je noć prelomila. Kad je to taj najstarji brat vidil, rekal jim je: „Ja ću vam prodat jednega kokota, on će vam dan dopeljat!“ I on je za probu tamo jednu noć spal sa svojim kokotom. Kokot je kukurikal na deset vur kak ti na velike večere i kukurikal je na pol noći i onda pak saku vuru do dana. I taj najstarji brat jim je povidal tako, ko je doba noći, kadgod je kokot kukurikal i dan je sam došal. Njim se je kokot jako dopal i pitali su ga: „Kaj ćeš jimat ti za svoga kokota?“ On jim je odgovoril: „Sto forinti!“ Oni su mu valje dali i on je prošal š njimi domom.

Onaj sridnji brat je išal u jedan kraj sa svojum mačkum, kadi ni bilo mačke. Tote u tem kraju nisu mogli ljudi nikad mirno po noći spat, nego kad su išli spat, morali su si uzet saki po jednu batinu, š čim su se od mišev branili. Kad je to taj sridnji brat vidil, rekal jim je: „Ja ću vam prodat jednu mačku, ona će vam se miše protirat!“ I on je za probu tamo jednu noć spal sa svojum mačkum. Mačka je se one miše poklala po hiži i smetala jih je na kup, i ti ljudi su u toj hiži tu noć jako mirno spali. Jutro kad su se stali, to su si miši na kupu poklani, pak upitaju ti ljudi tega čovika: „Kaj ćeš jimat ti za svoju mačku?“ On jim je odgovoril: „Dvi sto forinti!“ Oni su mu valje dali i on je prošal š njimi domom.

Tako su došli oba dva oni brati domom i štimali su se, kuliko su oni dva dobili za svoje blago i onemu bedaku bratu su rekli, da kaj će on dobit za svoju staru mater. On je lipo uzel svoju staru mater u vrići na pleća i išal je š njum po petlji. Došal je on se tako po petlji pred jednega grofa vrata i prosil je jist sebi i materi. Sokač grofov je uzel juhe, pak je je nosil van i rekal je toj njegovoj materi, koju je sin se onako roženu lipo na zid naslonil: „Na ti, baba, jist!“ Ona ni tila uzet i grofov sokač se je razljutil, pak ju je jako durnil s tanjirom pod nos. Taj bedak, njezin sin, pričel je na to vikat i plakat:

„Joj meni, joj meni, ubil mi je sokač grofov mater!“ Začul je grof, da taj dečko viče i plače, da mu je grofov sokač mater ubil, pak je izašal van i upita tega dečka: „Kaj ćeš ti jimat, da nikemu ne poviš, da ti je moj sokač mater ubil?“ Taj bedak mu je odgovoril: „Tri sto forinti!“ Grof mu jih je valje dal i još mu je staru mater zakopal.

Došal je domom i taj bedak i rekal je bratom: „Vi ste se meni špotali, da kaj ću ja dobit za svoju staru mater mrtvu. Ja sam dobil tuliko kuliko vi dva skupa.

I tako je najmladji brat najviše dobil za svoj del.

Jela Plavan.

58.

Kako su tri brati pri jednem gosponu jedan za drugim služili.

Tako je jimal jedan otac tri sine i tega najmladjega držali su brati za najbedastijega. Taj otac živil je s timi sini jako težko, i najstarji sin spravil se je, da ide u službu.

Projde on u službu i dojde k jednemu gosponu i pogodi se š njim, da ki se od njih dvih razjadi prvo leta. da će s njega on, na kega se razjadi, oderat tri remence. ako se gospon na slugu, da će sluga gosponu oderat, a ako se sluga na gospona, da će gospon slugi.

Prvi dan da gospon slugi četiri vole i jednega cucka, da pojde s voli orat, pak da ne dojde prije domom k fruštiku, dok cucak sam ne pojde domom. Taj dečko projde na njivu s timi voli i s cuckom, sam si je moral gonit i plužit, a taj cucak ležal je fort cel dan do noći polog njega. Kad je došla noć, prošal je cucak domom i taj dečko za njim trudan i gladan. Gospon ga pričeka pred kućum i upita ga: „No, jesi kaj jadit?“ Na to mu veli on: „Kak ne bi bil jadit, kad sam cel dan oral, a jil nisam niš!“ Gospon mu ne veli na to niš, neg valje š njega odere tri remence i potira ga domom. I tako projde oderan najstarji brat domom.

Za tim najstarjim bratom prošal je pak sridnji brat služit se k temu istemu gosponu i pogodil se je š njim

se kak i taj starji brat, da ki se od njih dvih razjadi prvo leta, da će š njega on, na kega se razjadi, oderat tri remence, ako se gospon na slugu, da će sluga gosponu oderat, a ako se pak sluga na gospona, da će gospon slugi.

Prvi dan da gospon slugi četiri vole i jednega cucka kak i starjemu bratu, da pojde s voli orat, pak da ne dojde domom prije k fruštiku, dok se cucak ne digne i dok on sam ne pojde domom. Projde i taj dečko na njivu s timi voli i s cuckom, pak si je i on sam moral gonit i plužit, a taj cucak ležal je opet fort cel dan do noći polog njega. Kad je opet došla noć, prošal je cucak domom i taj dečko za njim trudan i gladan. Gospon pričeka i njega pred kućum i upita ga: „No, jesi kaj jadit?“ Na to mu on veli: „Kak ne bi bil jadit, kad sam cel dan oral, a jil nisam niš!“ Gospon mu ne veli na to niš, neg valje š njega odere tri remence i potira ga domom. I tako projde domom oderan i taj sridnji brat.

Najzadnji se spravi u službu taj najmladji brat i kaže otcu: „Ćaće, ja idem sada u službu!“ Veli mu na to otac: Kak buš ti, bedak, išal u službu! Kad su bili ovi u službi oderani, ki su pametni, ti buš tam i do kraja sašundrat!“ Veli otcu opet taj najmladji sin: „Nikaj se vi ne bojte za me, ćaće!“

Projde tako i on u službu i dojde k temu istemu gosponu, kadi su ti dva starji brati bili i pogodi se valje š njim kak i njegovi brati, da ki se od njih dvih razjadi prvo leta, da će š njega on, na kega se razjadi, oderat tri remence, ako se gospon na slugu, da će sluga gosponu oderat, a ako se pak sluga na gospona, da će gospon slugi.

Prvi dan da gospon slugi četiri vole i jednega cucka kak i onim dvim starjim bratom, da pojde s voli orat, pak da ne dojde domom prije k fruštiku, dok se cucak ne digne i dok on sam ne pojde domom. Projde taj dečko s timi voli i s tim cuckom na njivu i oral je kako je mogal, a kad je došla ručečka doba, zažnoral je cucka i iztukal ga je, pak je cucak prošal domom, a on za njim. Kad ga speti njegov gospon, upita ga začudjeno: „Oko, kaj si ti već došal?“ On mu veli: „Jesam došal, jesam, a jesu

oni kaj jaditi?“ Odgovori mu gospon na to: „A kaj bi bil jadit, cajt je k fruštiku it!“

Dok je on fruštikal, nametal mu je gospon jedan veliki voz, kaj je moral na četirih volih u malin odpeljat, i rekal mu je: „Odpelji to sada u malin, i kad bu gotovo, dopelji to nazad! Pazi, da mlinar dobro i pošteno melje!“ Veli mu na to taj dečko: „Ću, ću, gospone, naj se niš ne bojiju!“ Dečko projde s tim vozom i odpelje ga k tim svojim bratom, oderancem. Ostavil je tamo vole i teg i se pak se je povrnil opet k temu svojemu gosponu. Kad dojde domom pita ga gospon: „A kadi su voli i teg?“ Odgovori mu taj dečko: „Ostavil sam se pri svojih bratih, oderancih! Gospone, jesu mozbit kaj jaditi?“ Veli mu na to gospon: „A nis, kaj bi bil jadit! Triba jim je bilo, pak se nek hraniju!“

Gospon mu sada natovari na dvoja kola i četiri konje vina, da to pelje jednemu birtašu. Odpeljal je on to vino i te konje opet k svojim bratom. Dojde on opet domom k temu svojemu gosponu prez sega i pita ga gospon: „Kadi su ti konji i kola?“ Odgovori mu taj dečko: „Odpeljal sam konje, kola i vino k onim oderancem, bratom mojim, pak sam jim tamo pustil se! Gospone, jesu mozbit kaj jaditi?“ Veli mu na to gospon: „A nis, kaj bi bil jadit! Triba jim je bilo, kad jimaju kruha, nek jimaju i vina!“

Gospon mu je sada dal jedno sto svinj, da naj te svinje opere. On ni tih svinj pral, neg jih je lipo ravno odignal k tim svojim bratom, oderancem. Dojde on opet domom k temu svojemu gosponu prez svinj i pita ga gospon: „No, kadi su svinje?“ Odgovori mu taj dečko: „Ha, odignal sam jih k onim oderancem, bratom mojim, pak sam jim tamo pustil se! Gospone, jesu mozbit kaj jaditi?“ Veli mu na to gospon: „A nis, kaj bi bil jadit! Triba jim je bilo, kad jimaju kruha i vina, nek jimaju i mesa!“

Sad je dal gospon temu slugi zapovid: „Čuješ, sluga, ti buš meni i mojoj gospi noćaš svitil devet štacij daljine!“ Poslušnil ga je taj dečko i užgal je njegov dvor na se četiri vugle. Kada je najbolje dvor goril, upital je taj dečko

gospona: „Gospone, jesu mozbit sada kaj jaditi?“ Veli mu na to gospon: „A nis, kaj bi bil jadit! Ja si bum dvor još napravil!“

Najzad veli gospon temu slugi: „Ajdemo noćas spat k vodi, ja, ti i moja gospa!“ Posluhne ga sluga i projdu k vodi spat. Tote ga je til od jada njegov gospon u vodu sunit. Sluga je legal do vode, gospon do sluge, a gospa pak do gospona. Predi so je pripetilo zaspat gosponu i gospi nego se je slugi i on je prevrgnil gospu na on kraj, kadi je on prije ležal, tako da je ona spala do vode, a on je legal, kadi je prije gospa ležala. Kad se je sprobudil gospon, turnil je gospu u vodu i mislil je, da je slugu turnil u vodu. Kad je gospon turnil gospu u vodu, budi on slugu, mislil je, da budi gospu: „Milka, ustan' se, ja jesam onega tepca turnil u vodu!“ Na to mu sluga veli: „Bome, gospone, nisu ga turnili, neg su ju turnili, oni su gospu utopili! No, jesu sada, gospone, mozbit kaj jaditi?“ Sad mu veli gospon: „Kako ne bi bil, sto vragov, jadit! Sega si me življenja mentoval, pak si me sada najzad još i moje gospe!“ Tako se je i gospon razjadil na slugu, a taj je sluga bome š njega tri remence oderal i prošal je domom.

Kad je došal domom, veli otcu: „No, ćaće, jes li ja bil pametniji, al oni dva, ki su starji od mene?“

Marko Luke mladji.

59.

Kako je jedan dečko nadmudril po sem sega jednega grofa.

Tako je bil jedan siromaški muž i jimal je tri sine, jednega je dal vučit za šoštara, drugega za tišljara, a treti je prošal medj hajduke. Tote na blizu bil je jedan grof, i taj grof mrzil je na tega muža i na njegove sine. On kakti grof mogal ih je sakojako trucat i mučit, pak ih i je sakojako trucal i mučil. Pozval je on starega otca, pak mu je rekal: „Čuješ, stari, ako meni tvoj najstarji sin ne sašije takovih čižam, kakovih ni u celoj okolici, ja ću ga dat obisit! Sada projdi i reci mu, da čižme morajn bit gotove za osam dan!“

Prošal je stari i rekal je svomu najstarjemu sinu, kaj njihov grof od njega zahtiva. Taj najstarji sin je rihtig sašil takove čižme, kakovih ni u celoj okolici, pak jih je ponesal k gosponu grofu i grofu su bile po volji. Na to je pozval grof opet starega otca preda se, pak mu je rekal: „Čuješ, stari, ako meni tvoj sridnji sin ne napravi takovih šalapork na oknu, kakovih ni u celem varošu, ja ću ga dat obisit! Sada projdi i reci mu, da šalaporke moraju bit gotove za osam dan!"

Prošal je stari i rekal je svomu sridnjemu sinu, kaj njihov grof od njega zahtiva. Taj sridnji sin je rihtig napravil takove šalaporke, kakovih ni u celem varošu, pak jih je ponesal k gosponu grofu i grofu su bile po volji. Na to je pozval grof opet starega otca preda se, pak mu je rekal: „Čuješ, stari, ako meni tvoj najmladji sin noćas ne ukrade iz štale mojega konja, ja ću ga dat obisit! Sada projdi i reci mu, kaj ja od njega kakti hajduka zahtivam!"

Prošal je stari i rekal je svomu najmladjemu sinu, kaj njihov grof od njega zahtiva. Taj najmladji sin je rihtig u večer u tem poslu prošal i zel je sobum jednu žrd. Grof je dal u večer oštru zapovid sim svojim slugam, da mora saki na svojem konju od večeri do jutra jašit i saki svojega konja čuvat. Taj hajduk donesal je tu svoju žrd pred štalu, a kad je vidil, da su si sluge na svojih konjih pozaspali, primaknil ja taj hajduk svoju žrd k prvemu konju, pak je po malo snel slugu š njega i metnil ga je na žrd, a konja je lipo odvezal i odignal. Čim se je u jutro grof probudil, valje ide on u štalu gledat, a to najde se sluge još speć na konjih, a tega prvega na žrdi, pak ga upita: „A kadi ti je konj?" Preplaši se taj sluga, pak mu veli: „Ja ne znam, kadi je, celu noć na njem jašem, u večer je bil konj, a sad je žrd!" Veli mu na to gospon grof: „Znam ja već, kadi je, znam!" i projde u svoj dvor. U dvoru svojem sedil je ljutito malo cajta grof, pak se je skočil naglo na noge i pozval je jednega slugu preda se, pak mu je ljutito rekal: „Hodi mi valje po onega starega, otca od onih trih sinov, i reci mu, da dojde valje preda me!"

Projde taj sluga po tega starega, pak mu reče, kaj bi rad gospon grof. Spravi se rihtig valje taj stari k go-

sponu grofu. Kad je došal on pred gospona grofa, upita ga on ljutito: „Kaj dela on tepac, tvoj najmladji sin?“ Odgovori mu na to ponizno taj stari: „A kaj bi delal, gospone, dodignal si je nikakovega konja, pa ga češe doma!“ Na to mu veli grof: „Tega konja je meni ukral! Dobro je, nikaj za to! Ali čuješ, stari, ako meni on ne ukrade još danas volov s rali, ja ću ga dat obisit! Sada projdi i reci mu, kaj ja od njega kakti finega hajduka zahtivam!“

Prošal je stari i rekal je svomu najmladjemu sinu, kaj njihov grof od njega opet zahtiva. Taj se je najmladji sin valje spravil na posal, kupil si je putem košaru piščenac i flašu rakije. Tako spravljen došal je do grofovega imanja i razgledal se je po celem imanju, kadi to grofovi težaki oreju. Med tem tega, dok se je taj dečko spravljal na svoj posal, naručival je grof težakom, da naj idu orat na jedan lapat i da naj dobro paziju, da jim ne bi kakov tepac volov odignal. Komaj su ti težaki došli na taj lapat i komaj da su jedno dvi brazde učinili, došal je valje taj dečko k njim s tum rakijum i s timi piščenci, pak jih je upital: „Ljudi moji, a ste li vi danas kaj fruštikali?“ Oni su mu odgovorili: „Bogme, dragi, nismo nikaj!“ Upital jih je on na to: „A bi li vi mozebit rakije tili pit? Ja bim vam je dal, kad se tuliko mučite!“ Oni su mu opet odgovorili: „Bi, bogme, dragi, bi, samo nam daj!“ On jim je valje dal i oni su mu izpili punu bocu rakije, tako da su se si pripili. On se je na to prignil ko da meće flašu u košaru i izsipal je iz košare se piščence. Piščenci su se razbižali po šikari, a on se je skril za obrov, samo da ti orači misliju, da je on prošal. Na to su se spominjali med sobum ti orači: „Dobro bi bilo, da bi mi išli te piščence polovit, pak da bi ih odnesli našemu gosponu, on bi nam za to dal o pol dne vina!“ Kaj su rekli, to su i učinili i prošli su loveć malo dalje za timi piščenci. Kad je to vidil taj hajduk, izašal je iza obrova, pak je odignal grofove vole s rali. Ti orači vrnili su se s piščenci, ali volov ni onega dečka više nigdir ni bilo vidit. Sad kaj su tili drugo neg projt doma prez volov. Spazil jih je grof prez volov i upital jih je ljutito: „Kadi su vam voli?“ Na to su mu oni odgovorili: „Gospon grof, naj se ne srdiju, mi

ne znamo, kadi su, nigdor jih je moral odignat!" Veli njim opet ljutito grof: „Znam ja vre, kadi su, i znam, do jih je odignal!" i projde u svoj dvor. U svojem dvoru sedil je opet malo cajta ljutito grof, pak se je opet skočil naglo na noge i pozval je opet jednega slugu preda se, pak mu je ljutito rekal: „Hodi mi valje po onega starega, otca od onih trih sinov, i reci mu, da dojde valje preda me!"

Projde taj sluga po tega starega, pak mu reče, kaj bi rad gospon grof. Spravi se opet valje taj stari k gosponu grofu. Kad je došal on pred gospona grofa, upita ga on opet ljutito: „Kaj dela on tepac, tvoj najmladji sin?" Odgovori mu na to ponizno taj stari: „A kaj bi delal, gospone, dodignal si je nikakove bedaste vole, pak si ore sam na laptu š njimi, se sam se muči!" Na to mu veli grof: „Te vole je meni ukral! Dobro je, nikaj za to! Ali čuješ, stari, ako meni on ne ukrade još nocas ovaj moj žlati prstanj, kega vidiš sada na mojoj ruki, ja ću ga dat obisit! Sada projdi i reci mu, kaj ja od njega kakti pravega hajduka zahtivam!"

Prošal je stari i rekal je svomu najmladjemu sinu, kaj njihov grof od njega opet zahtiva. Taj se je najmladji sin valje spravil na posal i nabral si je putem crnega habtovega žrnja, i tako spravljen došal baš pod večer k grofovemu dvoru. Taj dečko pazil je dobro, ne bi l' kako zašal u hižu, kadi grof spi, i rihtig trefilo mu se, da je zašal u tu hižu suz diklu, kad je šla postelje napravljat. On se je stisnil za vrata, a kad je dikla van prošla, zašal je pod postelj. Za malo cajta došal je grof s groficum spat na tu postelj i nisu spazili tega dečka pod posteljum. Govori grof grofici: „Onaj tepac mi je danas ukral konja i vole, a ako mi ne bu nocas ovega prstanja, ja ću ga jutri dat obisit i zet ću mu konja i vole. Ako bi mozebit taj tepac žašal po noći k nam u hižu, zami ti taj prstanj na ruku, pak ne bu znal, do ga jima!" Zame ona taj prstanj i oni dva brzo oba dva zaspiju. Kad je taj dečko čul, da su oni zaspali, sgnječil je ona zrna habtova, pak jih je hitil na postelj medj grofa i groficu. Cela hiža je valje od tega zasmrdila i oni oba dva su se valje prebudili. Pita nju grof: „Milka, kega vraga si sobum donesla,

da tako smrdi!“ Ona se pak ljuti na nj: „Nis' ja nikaj donesla, neg si ti moral nikaj donest! Na ti taj prstanj, da baš vidim, kaj to tako smrdi!“ Taj hajduk pružil je izpod postelje ruku, i ona mu je u tmici podala prstanj baš u ruku, a mislila je, da ga je podala mužu. Grof pak zabavljen je bil okol tega smrada, pak ni ni čul, da mu je grofica rekla, da će mu podat prstanj. Oni su na to tu habtovinu sbacali s postelje i opet tvrdo zaspali, a taj si je dečko odklenil vrata i prošal je domom. Kad su se u jutro probudili, upital je valje grof groficu: „Milka, kadi ti je prstanj, kega sam ti dal?“ Odgovorila mu je ona na to: „Ja sam ti ga po noći podala, i ti si ga od mene primil!“ Na to joj je grof rekal: „Znam ja već, kadi je taj prstanj, znam!“ Obukal se je valje grof i pozval je slugu preda se, pak mu je ljutito rekal: „Hodi mi valje po gospona župnika i po gospona školnika, ja bi rada š njimi govorit, reci jim, da su gospon grof prosili, da dojdeju malo k njim na divan!“

Projde taj sluga po gospona župnika i po gospona školnika, pak jim reče, kaj bi rad gospon grof. Spraviju se rihtig oni dva valje gosponu grofu na divan. Kad su oni došli k grofu, pripovida jim on se kaj mu se je dogodilo, kaj mu je načinil taj dečko, hajduk. Oni oba dva su mu rekli, da mu prav budi, da kaj se ide v niškoristi mišat, i prošli su. Ostal je grof doma jako ljutit i pozval je opet preda se slugu, pak mu je ljutito rekal: „Hodi mi sada valje po onega starega, otca od onih trih sinov, i reci mu, da dojde valje preda me!“

Projde taj sluga po tega starega opet, pak mu reče, kaj bi rad gospon grof. Spravi se opet valje taj stari k gosponu grofu. Kad je došal on pred gospona grofa, upita ga on ljutito: „Kaj dela on tepac, tvoj najmladji sin?“ Odgovori mu na to ponizno taj stari: „A kaj bi delal, gospone, donesal je nikakov prstanj, pak ga snaži doma!“ Na to mu veli grof: „Taj prstanj je meni ukral! Dobro je, nikaj za to! Ali čuješ, stari, meni se naš župnik i školnik špotaju, da si me ti po tvojih sinih jako osiromašil, za to, ako meni ne donese tvoj najmladji sin još danas u vrići živega ali župnika ali školnika, ja ću ga dat

obisit! Sada projdi i reci mu, kaj ja od njega kakti pravega obišenjaka zahtivam!“

Prošal je stari i rekal je svomu najmladjemu sinu, kaj njihov grof od njega opet zahtiva. Taj se je najmladji sin valje spravil na posal, putem si je kupil jednu vošćenu sviću i košaru rakov, pak je se to odnesal k crikvi. Sviću je razrizal na malene komadićke, a te komadićke pritisnil je rakom na hrbat, pak je se te komadićke užgal i puššćal je tako se te rake s timi komadićki u crikvu, da su svitili u nutri. Na to je išal, pak je upalil dupljire na oltarih, i išal je, pak je malo pozvonil. Blizu crikve bil je farof i bila je škola. Bila je već kasna večer, a popu i školniku činilo se je čudno, da nigdor zvoni u tako kasno doba, i prošli su gledat v crikvu. Došli su oni dva u crikvu, a to po crikvi pred simi oltari si dupljiri svite, a raki pomiču se po malo po crikvi i svite i oni. Mislili su oni dva, da su to došle dušice k maši i da je došal moret sam dragi bog mašovat. Kad je čul onaj hajduk, da pop i školnik idu, zašal je k orgulam, pak je počel orgulat. Pop je stal do velikega oltara, a školnik do njega, pak je pop upital: „Do je to božji na korušu?“ Odgovoril mu je taj hajduk: „Na korušu je sam dragi bog!“ Veli mu na to pop: „Oće li nas moret dragi bog spovidat!“ Odgogovori taj hajduk: „Oće, naj dojde k njemu na koruš jedan za drugim, najprije školnik onda pop!“ Došal je školnik na koruš, taj hajduk ga je izpovidal, pak ga je onda prehitil na tla i vlikal ga je po tlih za noge čez štige. Kad mu je odletala glava od štižnice do štižnice, govoril mu je taj hajduk: „To ti je pokora, sad te vlečem čez pakal u diku nebesku!“ Kad ga je doli dovlikal, rekal mu je: „Sada snami svoju grišnu opravu, zakaj u toj opravi ne moreš u diku nebesku zajt!“ Školnik se je valje svlikal, a taj hajduk je razkrenil vriću i rekal je školniku: „Zajdi sada nutar u tu vriću, da te nosim u diku nebesku!“ Školnik je zašal u vriću, a taj hajduk ga je svezal u vriću i vrgal ga je na rame. Prije neg je taj hajduk s školnikom prošal, rekal je popu: „Ti počekaj tote pred crikvum, dok ovega odnesem u diku nebesku, pak ću onda i tebe spovidat i odnest kot' i ovega!“ Prošal je taj hajduk s tim

školnikom i odnesal ga je ravno k svojemu grofu. Kad je došal pred vrata grofovskega dvora, zaviknil je: „Otvori mi vrata!“ Školnik si je mislil, da to dragi bog mozbit kriči svetemu Petru, da mu otvori vrata od dike nebeske. Grof je užgal lampe, poznal je već tega hajduka po glasu, pak mu je išal sam odprit. Odpre on njemu, a taj hajduk izsiplje iz vrićе na pod u hiži golega školnika, pak mu veli: „Gospon grof, evo jim njihovega školnika, koj jim se je špotal!“ Na to brzo poteče on k vratam, da ne bu mogal školnik van uteć, pak upita tega grofa: „Zapovidaju mozebit, gospon grof, da jim sada tako donesem i gospona župnika?“ Grof mu je na to ljutito rekal: „Hodi sada s bogom, ja više s tobum nigdar buravit ne ću! Sada vidim, da si pravi hajduk i pravi obišenjak!“

Tako je taj dečko grofa po sem sega nadmudril i dosta mu kvara načinil, a sam dragi bog naputil je grofa, da je prestal još dost za cajta u njega dirat.

Marko Luke stariji.

60.

Kako su pri jednem popu tri brati služili.

Tako je bil jedan dobri gospodarni čovik i jimal je tri sine. Kad je umril, ostavil je sakemu jedan vagan novac. Tote na blizu je bil jedan pop i š njim je bil taj čovik jako veliki prijatelj, pak je on dal te tri vagane novac temu popu u spravak, da bu on sakemu sinu jedan vagan dal, kad budu oni spametni ali punoletni.

Oni su narasli i došli su jedan za drugim k punoletnosti i k pameti.

Najprvo je išal k popu najstarji brat i rekal mu je: „Gospone, naj mi daju one novce, kaj jih je otac pri njih ostavil i kaj je rekal, da nam jih daju, kad bumo spametni ali punoletni!“ Veli mu na to pop: „Ja ću ti tvoje novce dat, al ćeš ti mene morat leto dan predi služit, tako smo ja i tvoj otac naredili!“ Veli mu taj dečko: „Hajde pak ću, kad je otac tako naredil!“

Pop veli valje inušu, da iztira trideset svinj, a temu dečku onda veli: „Hajde sada budeš gonil samo svinje na

pašu!“ Pop je prebrojil pred tim dečkom svinje i bilo jih je rihtig trideset, pak je rekal temu dečku: „Ako jih sih ne doreneš, ti buš prez svojih novac, prez vagana novac!“ Pop je špekuliral, da će ga kako prevarit i da ćeju njemu ostat onda njegovi novci. Poslal je pop kuharicu za tim dečkom i rekal joj je: „Hodi ti k našemu prašćaru i napeljaj ga sakako, da nam da jednega odojka, budemo jimali vagan novac!“

Projde ona i veli temu prašćaru: „Čuješ, sluga, daj mi jednega odojka, gospon su rekli, triba nam ga je!“ Dečko si je mislil: „Moram jim dat njihovega odojka, kad jim ga je triba!“ i dal ga je kuharici.

Ide dečko večer svireć domom i goni svinje. Valje ga pop saleti, pak mu veli: „Jedno svinjče tebi fali, ti ne dobiješ tvoj vagan novac, zakaj nisi svinj dobro čuval! Mi smo se pogodili, da ti doreneš, kuliko si i odignal!“ Na to mu veli taj dečko: „Ja sam štimal, kaj su oni svećenik, da ćeju oni na pravo, a oni okrećeju na krivo! A kad znaju, da je tako pravo, nek jim budu novci!“ i projde.

Kad je došal taj sridnji brat k pameti i punoletnosti, išal je on k temu popu i rekal mu je: „Gospone, naj mi daju one novce, kaj jih je otac pri njih ostavil i kaj je rekal, da nam jih daju, kad bumo spametni ali punoletni!“ Veli na to i njemu pop: „Ja ću ti tvoje novce dat, al ćeš ti mene morat predi služit leto dan, tako smo ja i tvoj otac naredili!“ Veli mu i taj dečko: „Hajde pak ću, kad je otac tako naredil!“

Pop veli opet inušu, da iztira dvajset i devet svinj, i temu dečku onda veli: „Hajde sada budeš gonil samo svinje na pašu!“ Pop je opet prebrojil pred tim dečkom svinje, i bilo jih je rihtig dvajset i devet, pak je i temu dečku rekal: „Ako jih sih ne doreneš, ti buš prez svojih novac, prez vagana novac!“ Pop je opet špekuliral, da će kako i njega prevarit, pak da ćeju mu ostat i njegovi novci. Poslal je opet pop kuharicu za tim dečkom i rekal joj je: „Hodi ti k našemu prašćaru i napeljaj i njega sakako, da nam da jednega odojka, budemo jimali dva vagana novac, jednega smo već napeljali!“

Projde ona i veli temu prašćaru: „Čuješ, sluga, daj mi jednega odojka, gospon su rekli, triba nam ga je!“ I taj dečko si je mislil: „Moram jim dat njihovega odojka, kad jim ga je triba!“ i dal ga je kuharici.

Ide u večer dečko svireć domom i goni dvajset i osam glav svinj. Pop broji svinje i veli mu: „Jedno svinjče tebi fali, ti ne dobiješ tvoj vagan novac, zakaj nisi svinj dobro čuval! Mi smo se pogodili, da ti doreneš, kuliko si i odignal!“ Nå to mu veli taj dečko: „Pa neka bude i tako! Oni gledaju, da napeljaju sakega, pak su i mene! A kad znaju, da je tako pravo, nek jim budu novci!“ i projde.

Kad je došal taj najmladji brat k pameti i punoletnosti, išal je i on k temu popu i rekal mu je: „Gospone, naj mi daju one novce, kaj jih je otac pri njih ostavil i kaj je rekal, da nam jih daju, kad bumo spametni ali punoletni!“ Veli na to i njemu pop: „Ja ću ti tvoje novce dat, al ćeš ti mene morat predi služit leto dan, tako smo ja i tvoj otac naredili!“ Veli mu i taj dečko: „Hajde pak ću, kad je otac tako naredil!“

Pop veli opet inušu, da iztira dvajset i osam svinj, i temu dečku onda veli: „Hajde sada budeš gonil samo svinje na pašu!“ Pop je opet prebrojil pred tim dečkom svinje, i bilo jih je rihtig dvajset i osam, pak je temu dečku rekal: „Ako jih sih ne doreneš, ti buš prez svojih novac, prez vagana novac!“ Pop je opet špekuliral, da će kako i njega prevarit, pak da ćeju mu ostat i njegovi novci. Poslal je opet pop kuharicu za tim dečkom i rekal joj je: „Hodi ti k našemu prašćaru i napeljaj i njega sakako, da nam da jednega odojka! Hodi, draga, hodi, oni dva su bili pametniji, pak smo jih prevarili, a ovaj je najbedastiji, tega ćemo najlaglje! I tako bumo jimali tri vagane novac!“

Projde ona i veli temu prašćaru: „Čuješ, sluga, daj mi jednega debelega odojka, gospon su rekli, triba nam ga, je mi jimamo danas stranjske!“ Veli joj on na to: „Ja ne dam niš, meni bi falilo večeras!“ Prosila ga ona sakojako, al ni dobila niš, pak je prošla nazad domom. Šalje pop inuša, pak mu veli: „Hodi sada ti, inuš, k njemu, neka ti da sakako jednega odojka, reci mu, da jimamo danas

stranjske! Gledaj, da ga sakako napeljaš!" Projde i' inuš i veli svinjaru: „Dajder, svinjar, brzo, brzo jednega najdebljega odojka,! mi jimamo stranjske! Gospon se jako jadiju, kaj nisi dal kuharici!" Veli i njemu taj dečko: „Ja ne dam niš, meni bi falilo večeras!" Došal je bogme i sam gospon, kad ni inuš niš dobil, pak kriči nad tim prašćarum: „Zakaj nisi dal odojka kuharici i inušu, kad sam jih poslal, daj valje simo jednega odojka!" Na to mu veli taj dečko: „Gospone, ja ne dam ni njim niš. Oni bi mene napeljali kot' su i brate moje. Ja moram večeras dodignat se prasce domom, kuliko sam jih i odignal!" Pričnel je pop nad njim još bolje kričat: „Kaj si ti mojim prascum gospodar al sam ja!" Ali taj dečko se ni dal zastrašit i bogme pop ga je pričnel prosit, da mu naj da jedno odojče. Taj dečko mu na to veli: „Ja, gospone, jim ne ću dat drugač, neg da oni simo dopelju svoju kuharicu, pak da ju onda pred menom poljube!" Prošal je pop po kuharicu i dopeljal ju je, pak su se skupili i poljubili, a dečko se je smijal i jimal je na to brigu. Kad je poljubil pop kuharicu, rekal mu je taj dečko: „Ne dam jim, gospone, još, dok ne poljubiju onu tamo belu kobilu u šilju kot' su i kuharicu poljubili!" Pop si je mislil: „Vagan novac je puno novac, dva sam vagana već dobil, a sad bi mogal i tega tretega!" i prošal je poljubit kobilu. Na to mu dečko veli: „Sad si neka zameju jedno odojče!" Pop si je uzel i prošal je.

Ide u večer dečko svireć domom i goni dvajset i sedam glav svinj. Pop broji svinje i veli mu: „Jedno svinjče tebi fali, ti ne dobiješ tvoj vagan novac, zakaj nisi svinj dobro čuval! Mi smo se pogodili, da ti dorenеš, kuliko si i odignal!"

Ali taj dečko ni se dal tako lahko odpravit, on je tužil popa i za službu i za novce. Kada su se sabrali sudci i svećeniki, odredili su, da saki zami jednu vriću i povidaj svoje, a čija bu vrića prije puna riči, taj da bu dobil pravdu. Najprije je povidal pop svoje, a onda je povidal dečko svoje: „Ja sam ga tako i tako služil i moji brati su ga služili, i on nas je tako tako i napeljal. Ja mu se nisam dal dugo napeljat niti predobit, nego sam mu najzad re-

kal, da ću mu dat odojče, ako poljubi kuharicu i kobilu. On je poljubil kuharicu i kobilu i uzel si je prase!“ Ali pop mu ni dal dalje govorit, bilo ga je jako sram, pak mu je zaviknil: „Puna ti je vrića, zaveži brzo, ni triba niš više u nju!“ I dal mu je onda pop se tri vagane novac i konje, ki su novac odpeljali.

Dojde domom s novci taj najmladji brat i govori onim dvim drugim: „Vidite, brati moji, da sam ja dobil kak najpametniji i svoj novac i vaš novac! Pop bi bil rad i mene napeljat kak je i vas, za to nije triba ni njemu se verovat, kaj on govori!“

Miho Erdeljac.

61.

Isto to samo malo drugčije.

Tako je bil jedan stari i jimal je tri sine i tri vagane novac. Došlo je vrime, da je stari bil na umoru, a ni se ufal sinom ostavit novac, nisu još bili punoletni. Tote na blizu je bil jedan pop i s tim popum bil je taj stari prijatelj i kum, pak je pri njemu ostavil novce, tri vagane novac, i rekal je temu popu, da spravi taj novac i da mora saki sin pri njem služit leto dan za svoj vagan novac, da ga dobije. Stari je tako teštament napravil i umril je.

Došal je najstarji sin na leta i išal je k popu služit, da će mu dat njegov vagan novac. Kad je došal k popu, valje mu je pop rekal: „Ja ću ti dat tvoj vagan novac, samo me moraš prije služit leto dan, kako je tvoj otac napravil teštament, da me saki njegov sin mora služit leto dan za intereš prije neg dobi svoj vagan novac! Ja ću te slat na pašu sa svinjami!“ I prije neg ga je poslal na pašu, upital ga je: „A jesi li ti kaj fruštikal i ćeš kaj morebit ručevat? Ja ću ti dat pit rakije!“ Odgovori mu on na to: „Nis, gospone, niš ručeval!“ Gospon ga je na to zapeljal u podrum i dal mu je kruha, sira i rakije, pak ga je tako napojil, da je bil pijan. Sad mu iztira trideset glav svinj, pak mu veli: „Evo ti dajem ovih trideset glav svinj, ti ih goni na pašu i na večer ti ne smi nijedna falit, ako ti samo jedna pofali, ti si prez svojega vagana novac!“

Hajde odrene taj dečko svinje na pašu, a pop projde valje kuharici i divani se š njum: „Pazi, moja draga, da danas našega prašćara prevarimo za jednega odojka, ako ga prevarimo, naš bu jedan vagan novac! Ajde ti za njim sada i išći od njega jednega odojka, reci mu, da ti ga sakako da, da su stranjska gospoda došla. Ja se nadijam, da će ti ga dat, on je od rakije pijan!"

Posluša kuharica popa i projde k temu dečku, pak mu reče: „Daj mi simo jednega odojka, treba nam ga je, došlo je k nam strajske gospode!" Veli joj na to taj dečko: „Zakaj si nisu valje ostavili jednega odojka doma, kad su znali, da će nigdo k njim dojt. Meni je rečeno, da moram večer se dognat domom, da ne smi nijedna svinja falit!" Veli mu opet kuharica: „Ali mi nismo znali, da će stranjska gospoda dojt i da bu odojka triba. Sad daj samo simo, bedak!" Sada kaj je til siromak, pak je kuharici rekal: „Kad je tako, onda si nek jednega odojka uzmeju i odneseju domom!"

Uzela si je kuharica jednega odojka i prošla je š njim veselo domom. Spazil ju je pop, i kad je došla u dvor, rekal joj je veselo: „Sad smo dobri, jedan vagan novac smo dobili, prevarili smo tega najstarjega. Kad smo prevarili tega, lahko moremo i drugega, a trećega ćemo najlakše, on je bedak, on niš ne zna!" Na to pozove još pop pedintara i divani se š njim i s kuharicum: „Pazite dobro, da prevarimo se te tri fante. Kad ih prevarimo, jimat će saki svoj vagan novac, ja jedan, ti kuharica jedan, i pedintar jedan!" I s tim se razajdu.

Na večer goni taj dečko domom svinje i dorene jih u dvorišće. Ide jih pop valje brojit, a to je samo trideset manje jedna glava svinj. Kad jih je pop prebrojil, veli temu dečku: „Kadi ti je jedno svinjče? Nis ti ja rekal, da jimaš dognat se domom, da ti ne smi nijedno svinjče pofalit?" Dečko se prične branit, ali pop ga je s korbačem oplašil i on je probižal i ostavil mu je svoj vagan novac, pak je još popu doviknil: „Kak sam mogal dosada prez onih novac živit, tako ću i odsada. Kad ih je njim tak bedasto moj otac ostavil, pak jim neka budu!" I tako projde domom taj najstarji sin, a pop u kuhinju kuharici.

Došal je sridnji sin na leta i išal je k popu služit, da će mu dat njegov vagan novać. Kad je došal k popu, valje je i njemu pop rekal: „Ja ću ti dat tvoj vagan novać, samo me moraš prije služit leto dan, kako je tvoj otac napravil teštament, da me saki njegov sin mora služit leto dan za intereš prije neg dobi svoj vagan novać! Ja ću te slat na pašu sa svinjami!“ I prije neg ga je poslal na pašu, upital ga je: „A jesi li ti kaj fruštikal i ćeš kaj morebit ručevat? Ja ću ti dat pit rakije!“ Odgovori mu on na to: „Nis, gospone, niš ručeval!“ Gospon ga je na to zapeljal u podrum i dal mu je kruha, sira i rakije, pak ga je tako napojil, da je bil pijan. Sad mu iztira trideset manje jednu glav svinj, pak mu veli: „Evo ti dajem ovih trideset manje jednu glav svinj, ti ih goni na pašu i na večer ti ne smi nijedna falit, ako ti samo jedna pofali, ti si prez svojega vagana novać!“

Hajde odrene taj dečko svinje na pašu, a pop projde opet kuharici i šalje ju za njim: „Ajde, draga kuharica, k našemu prašćaru i zami mu jednega odojka, reci mu, da jimamo stranjske gospode, da jih se je k nam puno dopratilo! Pazi, da ga prevariš, naš bu i drugi vagan novac!“

Posluša kuharica opet popa i projde k temu dečku, pak mu reče: „Daj mi simo jednega odojka, treba nam ga je, došlo je k nam puno stranjske gospode!“ Veli joj na to i taj dečko: „Zakaj si nisu valje ostavili jednega odojka doma, kad su znali, da će nigdo k njim dojt. Meni je rećeno, da moram večer se dognat domom, da ne smi nijedna svinja falit! Ja jim nikakor ne morem dat!“ Veli mu opet kuharica: „E hodi, bedak, mi nismo znali onda, da će do k nam dojt! Gospon budu se jadili jako na to, ako ne daš!“ Veli joj na to dečko: „Kad nisu znali i kad bi se gospon jadili, onda si nek jednega odojka uzmeju i odneseju domom!“

Uzela si je kuharica jednega odojka i prošla je š njim veselo domom. Spazil ju je pop, i kad je došla u dvor, rekal joj je veselo: „Sad smo dobili i drugi vagan novac, dva smo prevarili, tretega je lahko, on je bedak, on niš ne zna!“

Na večer goni taj dečko domom svinje i dorene jih u dvorišće. Ide jih pop valje brojit, a to je samo dvajset

i osam glav svinj. Kad jih je pop prebrojil, veli temu dečku: „Kadi ti je jedno svinjče? Nis ti ja rekal, da jimaš dognat se domom, da ti ne smi nijedno svinjče pofalit?“ Dečko se pričme branit, ali pop je i njega s korbačem oplašil i on je probižal i ostavil mu je svoj vagan novac, pak je još popu doviknil: „Kak bu živil moj brat, tak bum i ja. Kad je njim novce tak bedasto otac ostavil, pak jim neka budu!“ I tako projde domom taj sridnji sin, a pop u kuhinju kuharici.

Došal je najmladji sin na leta i išal je k popu služit i on, da će mu dat njegov vagan novac. Kad je došal k popu, pital je on popa i svoj vagan novac i dva vagana novac od bratov svojih. Pop si je mislil: „Vidiš ga malo, rekli su, da je ov bedak, a ov je pametniji neg su ona obadva. Oni su pitali saki za vagan novac, a ov pita za se tri!“ I veli mu na to pop: „Ja ću ti dat se tri vagane novac, samo me moraš prije služit leto dan, kako je tvoj otac napravil teštament, da me saki njegov sin mora služit leto dan za intereš prije neg dobi svoj vagan novac! Ja ću te slat na pašu sa svinjami!“ Veli mu taj dečko: „Ja ću jih služit, gospone, kako je moj otac načinil teštament!“ Upital je i tega dečka pop prije nego ga je poslal na pašu: „A jesi li ti kaj fruštikal i ćeš kaj morebit ručevat? Ja ću ti dat rakije!“ Odgovori mu on na to: „Nis, gospone, niš ručeval!“ Gospon ga je na to zapeljal u podrum i dal mu je kruha, sira i rakije. Ali on je popil samo kupučicu rakije i pojil malo kruha i sira, ni til puno jist ni pit, samo si je malo kruha spravil za potlje. Sad mu iztira pop trideset manje dvih glav svinj, pak mu veli: „Evo ti dajem ovih trideset manje dvih glav svinj, ti ih goni na pašu i na večer ti ne smi nijedna falit, ako ti samo jedna pofali, ti si prez svojih trih vagani novac!“

Hajde odrene taj dečko svinje na pašu, a pop projde kuharici i pedintaru, pak se divani š njimi: „Strah me je, da ovega ne bumo prevarili. Ovaj je najpametniji, kega smo štimali, da je najbedastiji. Oni dva su pitali saki za vagan novac, a ov pita za se tri!“ Na to šalje pop kuharicu: „Ajde, draga kuharica, k našemu prašćaru i zami mu jednega odojka, reci mu, da jimamo stranjske gospode,

da jih se je k nam puno dopratilo! Pazi, da ga prevariš, novac bu sva naš!“

Posluša kuharica opet popa i projde k temu dečku, pak mu reče: „Daj mi simo valje jednega odojka, treba nam ga je, došlo je k nam puno stranjske gospode!“ Veli joj na to taj dečko: „Zakaj si nisu valje ostavili jednega odojka doma, kad su znali, da će nigdo k njim dojt. Meni je rečeno, da moram večer se dognat domom, da ne smi nijedna svinja falit, aš drugač da bum prez svojih trih vagani novac! Ja ne dam niš!“ I kad je vidila kuharica, da joj ne će niš dat, prošla je domom.

Šalje sada pop pedintara i veli mu: „Ajde ti, dragi pedintar, k našemu prašćaru i reci mu, da mora dat odojka, da mi nismo znali, da će do od stranjske gospode k nam dojt!“ Projde pedintar i govori tako temu dečku, ali taj dečko ni dal ni njemu niš. Dojde po drugoč kuharica i moli ga jako, da joj da odojka, a on joj veli: „Dobro, ja jim dam odojka, ali jih moram za to poljubit!“ Ona mu se je dala poljubit i on joj je dal odojka.

Kad je ona uzela odojka, da će ga odnest i odašla s odojkom nikuliko koraki, uzel je on sviralicu iz žepa, i se su svinje skočile na nju, kad je on zasviral, i potrgale su joj kiklju i ona je od straha ostavila odojka i probižala sama domom.

Došla je kuharica u dvor i rekla je popu, da sluga ne da nikakor odojka. Šalje opet pop pedintara i veli mu: „Ajde ti, dragi pedintar, k temu prašćaru još jenput i reci mu, da mora dat odojka, da se ja jako srdim!“

Prošal je opet pedintar i došal je opet k temu dečku, pak mu je rekal: „Daj brzo, dečko, tega odojka!“ Na to mu dečko veli: „Ne dam!“ Opet mu veli pedintar: „Daj, daj, dečko, brzo, ni nam lazno čekat! Ti ga moraš dat, gospon župnik su rekli, oni se jako srdiju na te!“ Veli mu na to taj dečko: „Ne dam vam drugač, nego da mi date deset forinti, pak si ga onda nosite domom!“ Hajde da mu taj pedintar deset forinti, a dečko mu veli: „Sad si uzmite, kega vam drago!“

Kad si ga je uzel pedintar, da će ga odnest i odašal s odojkom nikuliko koraki, uzel je taj dečko sviralicu

iz žepa, i se su svinje skočile na pedintara, kad je on zasviral, i otele su mu odojka. On je komaj živ utekal u dvor i rekal je popu, da sluga ne da i ne da nikakor odojka.

Sad se je i pop jako razljutil i rekal je: „Sada idem ja, meni bu ga moral dat!“ Projde pop i dojde k temu praščaru, pak mu veli: „Kaj je tebi, da ne daš odojka? Kaj ti misliš, da ti meni ne buš dal mojega odojka!“ Veli mu na to sluga: „Gospone, zakaj si nisu ostavili jednega odojka doma pri svojem dvoru, kad su znali, da će jim nigdor stranjski dojt!“ Izbeči se nad njim jadno pop: „Ja tega nisam znal, da će do dojt k nam!“ Na to mu dečko opet veli: „A ja pak jim ne dam odojka, zakaj su oni meni rekli, da ne smi nijedno svinjče falit, da moram na večer se dognat domom! Ja vidim, oni bi mene rad prevarit, kak su i moja dva brata. Moji brati su mene prezvali i prepisali, da sam ja bedak, a oni su sami bedaki, ki su si dali odnest odojka i njim puščali svoje dva vagane novac. Ja ne dam odojka nikakor!“ Razljuti se na nj sada još jače pop, pak mu veli: „Ti meni sada moraš dat odojka, ja tebe više ni ne pitam!“ Veli mu na to opet taj dečko: „Da, ali ja jim itak ne dam, ja bi sgubil moje tri vagane novac, ak bi mi jedno svinjče pofalilo! Samo onda ću jim dat, ako ćeju onu belu kobilu na polju poljubit, koja se tamo paso!“ I pop je bogme išal i poljubil je kobilu, pak je od praščara iskal odojka. Dečko mu sad veli: „Sad si naj slobodno uzmeju, kegagod jim je drago!“

Kad si je uzel pop odojka, da će ga odnest i odašal s odojkom nikuliko korakov, uzel je taj dečko opet sviralicu iz žepa i se su svinje skočile na popa, kad je on zasviral, i potrgale su mu halju, a bile bi i njega, da ni valje puščal odojka i probižal.

Došal je on u dvor i tote se on divani s kuharicum i s pedintarom: „Rekli su, da je ovaj bedak, a ovaj je i preveć pametan. Ja se bojim, on bu dobil se tri vagane novac!“

Na večer goni taj dečko domom svinje i dorene jih u dvorišće. Ide on po popa pljevajuć i zove ga, da neka ide brojit svinj, da vidi, jeli se dognal. Veli mu pop: „Ne ću ja brojit niš, hodi ti k vragu i svinje, makar jih pol

fali, ne idem ih brojit, da me još poderu!“ Na to ide taj dečko za popom u dvor, pak mu govori: „Neka mi daju sada, gospone, moje tri vagane novac, kaj je nam moj otac ostavil!“ Veli mu pop: „Dobro, dojdi jutri, ako budeš til punu vriću riči nametat, dobiješ svoje novce!“ Veli mu na to dečko: „Oću ju ja, gospone, nametat, samo ako ćejn oni za svezu držat!“

Drugi dan u jutro sazove taj pop više gospode na goste, da budu vidili, kako će njegov sluga riči u vriću metat. Kad su se gospoda najili i napili, dojde popov sluga i prične riči u vriću metat, a pop je držal za svezu. Taj dečko pripovidal je pred gospodum, kako je njegov otac njih, tri brate, ostavil malodobnih i spravil jim tri vagane novac kod gospona župnika, da da sakemu svoj vagan, kad na leta dojdu, a za to da ga oni moraju saki leto dan služit. Došal je najstarji brat na leta, prevaril ga je pop za njegov vagan novac, došal je drugi brat na leta, prevaril je i njega pop za njegov vagan novac, došal je i on, najmladji brat, na leta, til je i njega pop prevarit, al ga ni mogal. Na to upita taj dečko popa: „Je l' već kaj riči u vrići?“ Odgovori mu pop: „Ni još niš!“ A dečko pripovidal je dalje, kako ga je til pop prevarit, kako mu je til na silu odojka zet. Najprije je poslal po odojka kuharicu, a on da joj ni til odojka dat, doklje ju ne poljubi. Sad upita dečko opet popa: „No, je l' sad već kaj riči u vrići?“ Odgovori mu pop: „A je, je već nikaj, već ne morem vriće od tal maknit!“ Dečko pripovidal je opet dalje, kako su kuharici otele svinje odojka i kako je poslal pop pedintara. On da je dal pedintaru odojka onda, kad mu je dal pedintar za njega deset forinti. Sad upita dečko opet popa: „No, je l' već kaj više riči u vrići?“ Odgovori mu pop: „Je, je već dost, već je priko pol vriće!“ Dečko pripovidal je opet dalje, kako su svinje i temu pedintaru otele odojka i kako je sam pop došal po njega. Al on da mu ga ni til dat, doklje ni poljubil jednu belu kobilu na polju. Sad više ni dal dalje govorit pop dečku, ni mu ni dal do kraja izreć neg mu je vikal: „Puna je vrića riči, puna je, već sam svezal! Hodi ti k vragu, vrića i ti tvoji tri vagani novac!“

I pop mu je moral dat njegove tri vagane novac i još dva konja i kola, ki su mu novac domom odpeljali, samo da ga više ne sramoti. Kad je doma dopeljal novac, čudili su mu se brati, da je on bedak popa nadmudril, a oni pametni da ga nisu mogli. On je dal sakemu bratu svoj vagan novac, a sebi je zadržal svoj vagan novac, konje i kola.

Matija Mikšić.

62.

O trih bratih i o pedanj dugem starcu.

Tako su bili tri brati i si tri su bili jagari. Oni su uvik išli u lozu i kajgod su u lozi ubili, to su si u lozi spekli i pojili.

Predi ni bilo šibic kot' danas, neg su ljudi jimali gubu i ognjilo, i žene su tim trim bratom jedanput tu gubu i to ognjilo uzele, samo da ne mogu oni u lozi dobit ognja, pak da budu morali domom dojt s onim, kaj ubiju. I baš jim se je trefilo, da su ubili jednega zeca, ti dva starji brati su ga derali, a temu mladjemu su rekli, da neka ognja kreše, da budu zeca pekli. Ali on ni mogal nigdir u torbi najt gube i ognjila. Kad je to vidil sridnji brat, išal je on, da će on ukresat ognja, ali ni mogal ni on najt u svojoj torbi ni gube ni ognjila. Išal je i taj najstarji, da će on ukresat ognja, ali ni mogal ni on najt u svojoj torbi ni gube ni ognjila.

Dok su se spremišljevali, kaj ćeju sad načinit, spazili su u jednem jarku, da se oganj kadi. Taj starji rekal je na to tim dvim mladjim bratom, da neka oni dva samo drva beru, da će jim on već iz jarka ognja donest.

Prošal je taj najstarji brat u jarak i došal je u taj jarak, a tote je pekal jedan starac pedanj dug, a jimal je lakat dugu bradu, jednega celega vola. Veli temu starcu taj najstarji brat: „Ala, starče, podaj mi ognja!“ Odgovori mu na to taj starac: „Ja ću tebi dat ognja, ali moraš mi predi povidat, kaj je bilo i kaj ni bilo. Ako mi to poviš, ja ću ti dat ne samo ognja neg još i pol moje pečenke!“ Na to mu veli taj najstarji brat: „Ja sam čera

celi dan oral, pak su mi se se brazde nazad obrnile!“ Veli mu taj starac: „To ni niš!“ i zametal ga je u panje.

Kad ni bilo jedan cajt tega najstarjega brata nazad, prošal je za njim taj sridnji brat u jarak i došal je u taj jarak, pak je i on tote našal tega pedanj dugega starca, kadi celega vola peče. Veli temu starcu taj sridnji brat: „Ala, starče, podaj mi ognja i mojega brata!“ Odgovori njemu na to taj starac: „Ja ću tebi dat ognja i tvojega brata, ali moraš mi predi povidat, kaj je bilo i kaj ni bilo. Ako mi to poviš, ja ću ti dat ne samo ognja i tvojega brata neg još i pol moje pečenke!“ Na to mu veli taj sridnji brat: „Ja sam čera cel dan drva sikal, pak su mi se nazad drva osovila!“ Veli i njemu taj starac: „To ni niš!“ i zametal je i njega u panje.

Kad ni bilo jedan cajt ni tega sridnjega brata nazad, prošal je za njim taj najmladji brat u jarak i došal je u taj jarak, pak je i on tote našal tega pedanj dugega starca, kadi celega vola peče. Veli temu starcu taj najmladji brat: „Ala, starče, podaj mi ognja i moje oba dva brate!“ Odgovori njemu na to taj starac: „Ja ću tebi dat ognja i tvoje oba dva brate, ali moraš mi predi povidat, kaj je bilo i kaj ni bilo. Ako mi to poviš, ja ću ti dat ne samo ognja i tvoje oba dva brate neg još i pol moje pečenke!“ Na to mu veli taj najmladji brat: „Ja sam išal otcu bogu po krst!“ Upita ga taj stari: „A kako si gori došal k otcu bogu?“ Odgovori mu on: „Vezal sam se drvo na drvo, pak sam gori zašal. Kad sam gori došal, to mi se je se drvlje srušilo!“ Na to ga upita opet stari: „A kako si onda išal od zgora doli!“ Odgovori mu on: „Jimal sam jedno povismo i jednu šaku mekinj, a jednu šaku mekinj sam ukral. To sam vezal se lakno na lakno i mekinu na mekinu i po tem sam doli išal, ali i tega mi je sfalilo!“ Na to ga upita opet stari: „A kak si pak onda doli došal?“ Odgovori mu on: „Onda sam skočil doli i zaderal sam se u kamen kak u blato, pak sam domom prošal po kramp i lopatu i izkopal sam se iz tega kamena. Kad sam se izkopal iz tega kamena, osmucal sam se u tvoju bradu!“ Veli njemu taj starac: „Ti si dobro rekal!“ i dal mu je ognja i njegove oba dva brate i pol pečenke.

Marko Luke stariji.

63.

Kako jedan siromak izmolil od boga sto forinti.

Tako je bil jedan veliki siromah muž i išal je sako jutro rano boga molit, da mu bog daj sto forinti.

Jedanput se je pop sa svojim zvonarom spominjal za tega čovika, da je on jako pobožan, pak je rekal zvonaru: „Ja mislim, kad je on tako pobožan, da on ne bi til niš ukrast!“ Zvonar mu je na to rekal: „Bog zna, ako ne bi!“ Veli opet pop zvonaru: „Dobro, ja ću učinit jednu probu, ja ću metnit na oltar sto forinti, a ti pazi na nje, će l' ih on tit uzet!“

Metnil je pop na oltar sto forinti, a zvonar je pazil na nje. Rano u jutro došal je taj siromah po navadi molit u crikvu i spazil je onih sto forinti na oltaru, pak jih je lipo veselo uzel s oltara. Zvonar je tekal za tim mužem, pak mu je rekal, da on ne smi tih novac zet, da jih je onamo metnil pop. Ali on se ni dal nikakor u to uverit, neg je govoril s mirom temu zvonaru: „To ni istina! Ja sam se išal za to u crikvu već tuliko vrimena uvik molit, da mi daj bože sto forinti, a sada mi jih je bog dal. Za to ja ne dam tih novac nikemu!“ i prošal je s novci domon.

Tako je taj siromah izprosil od boga sto forinti, a pop ostal je prez svojih novac.

Marko Luke stariji.

64.

Kako je jedan čovik prevaril popa za njegovu vuru.

Tako je bil jedan nepošteni čovik, pak je til popu vuru ukrast i išal se je k njemu izpovidat. Kad se je on izpovidal, pritisnil se je k popu i ukral mu je vuru iz žepa. Upital ga je pop: „Jesi li kada kemu kaj ukral?“ Odgovoril mu je on: „Jesam, jednemu sam ukral vuru!“ Veli mu na to pop: „Ti ju moraš povrnit onemu, čija je bila!“ Upita on popa: „Gospone, ćeju ju oni?“ Veli mu pop: „Ja je ne ću!“ i oslobodil ga je griha.

Til je sada pogłedat taj pop, kuliko je vur, da ide k obedu, aš je bil gladan. Ali vure ni bilo i veli temu čoviku, kega je griha oslobodil: „Čuješ ti, magarac, ti si moju vuru ukral! Daj mi je valje sim!“ Veli mu na to taj čovik: „Sad jim je baš ne dam, ja sam jim ju predi nudil, pak je nisu tili zet, a sad jim je baš ne dam!“

Tako je taj čovik popa prevaril i pop je ostal prez svoje vure.

Marko Luke mladji.

65.

Baba je tila utopit muža, pak je sama sebe.

Tako je bila jedna žena i mrzila je jako na svoga muža, jako bi ga bila rada sašundrat. Tužila se je ona jedanput tako svojoj kumi: „Kuma, ja ne znam, kaj ću s ovega svojega starega bedaka? Rad bi ga sašundrat, da ga samo kakogod morem!“ Na to joj veli ta njezina kuma, prevarila ju je: „Ala, kuma moja, ti jimaš čuda slanine, speci mu saki obrok tuliko slanine, kulikogod bu je mogal pojist, i daj mu još saki obrok požunac vina popit, bili su još onda požunci, pak bu ti oslipil, i onda ga moreš kakogod sašundrat! Pelji ga saki dan na hižu i pitaj ga, kako gori vidi!“

Posluhnila je ona svoju kumu i pekla mu je saki dan slaninu i pit mu je davala, a kadgod mu je dala pit i jist, onda ga je vodila na tavan gledat slanine i pitala ga je: „Ala, muž, kak ti se vidi na hiži?“ Rekal joj je on sakiput: „Vidi mi se bogme manje na hiži neg je bilo!“ Tako je ona vodila muža saki obrok, i kad je već bilo jako malo, pitala ga ona: „Ala, muž, kak ti se pak sada vidi na hiži?“ On joj je odgovoril: „Vidi mi se bogme se manje i manje!“ Kad je već sasim slaninu pojil, vodila ga je ona opet na tavan i pitala ga je: „Muž moj, jel' sad kaj vidiš?“ Na to joj on kaže: „Žena moja, sad niš ne vidim!“ i ni niš vidil, aš već slanine ni bilo niš više na tavanu.

Poveselila se je ona, da joj je muž oslipil, i tila ga je sada sašundrat, pak ga je vodila na bajer, da ga će utopit. Postavila ga je do vode, i zatekla se je ona siro-

maška iz daleka u nj, da ga bu u vodu turnila. On se je samo malo ugnil i ona je sama u vodu skočila, i kako se jako zatekla, utopila se je valje.

Marko Luke mladji.

66.

Zakaj ni uridno ženi niš pouerit.

Tako je bil jedan starac, pak se je ženil i zel si je mladu curu. Ta mlada žena ga ni trpila, neg je od njega bedaka držala. Kad ga je zela, nasadila ga je valje za pećum na jajca, i temu siromaku staremu pripetilo se je zadremat, pak je ta jajca podrepal. Na to mu je rekla žena: „Jahal te vrag, stari bedak, kaj si jajca podrepal!" Da joj više tega ne načini, dala ga je u školu se onako starega čovika.

Kad je išal on u školu, opala je iz diležance ladica s novci, još su onput diležance išle, a on, kad je to vidil, brže je hitil na ladicu s novci svoju prnjavu haljicu. Na to je kočiš skočil iz diležance i išal je iskat tu ladicu s novci, pak je sastal tega starega i upital ga je: „Čujete, kume, morbit ste vidili kadi, da je opala ladica s novci?" Odgovoril mu je taj stari: „Jesam vidil, jesam još onda, kad sam išal u školu!" Razjadi se i izdere se taj kočiš na nj: „Hajte k vragu, do vas pita za ono, kad ste u školu išli!" I tako prošal je taj kočiš dalje iskat ladicu i ostavil je onu ladicu s novci temu staremu.

Taj stari zvadil je novce iz ladice, pak si je nametal svoje prnjave žepe i donesal je te novce domom. Bojal se je on svojoj ženi kaj reć za taj novac, da ne bi ona kemu kaj povidala i on da ne bi tako taj novac izgubil. Mislil si je on: „Baš ću ju provat prije! Ja ću se smislit i povidat ću joj, da je izašla iz mene sraka, al da tega nek nikemu ne povi, pak ako nikemu ne povi, povidat ću joj i za taj novac!"

Dojde on domom i veli ženi: „Žena moja, meni se je pripetilo zlo, iz mene je danas izašla sraka! Al za boga nemoj nikemu tega povidat!" Veli mu na to žena: „Ne ću, ne, ne boj se!"

Išla je ona jutro rano po vodu, pak je sastala na zdencu svoju kumu i valje joj je povidala, kaj joj je muž rekal: „Ala, kuma, ja bi ti nikaj povidala, da ne bi ti nikemu dalje niš povidala!“ Veli joj na to kuma: „Povidaj samo, kuma, ja ne ću nikemu niš povidat!“ Ona joj na to veli: „Mojemu mužu se je čera pripetilo zlo, izašle su iž njega dvi srake!“

Kad je došla ta kuma domom, govori svojemu mužu: „Ala, muž moj, kaj se je našemu kumu čera pripetilo!“ Upita ju muž: „Kaj novega?“ Veli mu ona: „Pripetilo mu se je zlo, izašle su iž njega tri srake!“ Na to se stane taj kum, pak ide gledat k temu svojemu kumu, i veli mu: „Ala, dragi kum, kaj sam ja čul, da se je tebi nikaj novega pripetilo, da su izašle iz tebe tri srake!“ Veli mu taj stari: „Kume, ni niš istina, ja sam prevaril svoju ženu, sam til vidit, će l' to ona kemu drugemu povidat!“

I tako je vidil taj stari, da ne more ženi niš poverit, i ni joj povidal za te novce, neg jih je po malo trošil, bil je pametniji od nje, ka je od njega bedaka držala.

Marko Luke mladji.

67.

Kako je jedan čovik poveril se svojoj ženi, pak je zlo prošal.

Tako je bil jedan starac i nosil je mliko na kontu u varoš. Kad je til kakovo železo na cesti najt, uvik ga je pobral i donesal ga je kovaču. To su znali kovačevi ditići, pak su mu jedanput hitili jedno vruće železo na cestu, i taj stari ga je digal, pak se je na nj jako izpekal.

Baš su tuda išla ditca iz škole, pak je rekal taj stari jednemu dečkacu: „Mali, daj digni mi to železo, pak mi ga daj!“ Taj dečkac je pljunil na to železo i to se je železo kipilo, pak mu je rekal taj dečkac: „Kume, ja tega železa ne ću dignit, dignite si ga sami, to železo je vruće!“ Upital je na to taj stari tega dečkaca: „Mali, kak je to, da sam se ja izpekal, a ti da se nisi til? Kak je to, da si ti pametniji od mene?“ Odgovoril mu je taj dečkac: „Za to, zakaj ja u školu idem, pak se ne dam na sakem mesti prevarit!“ Veli mu na to taj stari: „Borme bum i ja išal u školu, kad je temu tako, pak bum i ja pametniji!“

Došal je doma i pripovidal je ženi, kaj mu se je pripetilo, i rekal joj je, da su već ditca pametnija od njega, zakaj da ideju u školu, pak za to da bude išal i on odsad naprvo u školu. Žena ga je odgovarala od tega, al on ni til drugač, neg joj je rekal, da mu nek za školu izpeče jednu šunku i da mu nek natoči dva barila vina i jedan lib belega kruha da mu nek speče, pak da bu se to sobum u školu nosil.

Donesal je taj stari se to u školu i spazil ga je u školi med ditcum školnik, pak ga je upital: „Kaj ste vi, stari, došli simo?“ Odgovoril mu je taj stari: „Dragi gospon školnik, i ja sam se došal vučit u školu! Vidil sam, da su već ditca puno pametnija od mene, pak sam i ja došal, da ću se morebit i ja kajgod navučit u školi!“ Veli mu na to školnik: „No, kaj ćemo dakle mi dva! Mi dva ćemo to lipo pojist i popit, kaj ste vi sobum donesli, pak ću vas zajedno kajgod vučit!“ Donesal je školnik knjige i kazal je temu staremu slove i se kadikaj, pak ga je pital: „Dal' vidite, stari, kaj je ovo?“ On mu je odgovaral: „Vidim, vidim!“ Školnik ga je opet pital, dal zna se kojekaj? Stari mu je odgovaral: „Znam, znam, gospon školnik!“ a ni znal niš kot' ni predi. Kad su taj školnik i taj stari pojili i popili skupa u školi se, kaj je taj stari iz domi donesal, odpravil ga je školnik doma.

Išal je taj stari domom iz škole i baš je vozil poštar na karioci ladicu novac, pak mu se je konj poplašil i ta mu je ladica s karioce opala. Taj starac je uzel tu ladicu, pak ju je zavukal u kanal i sel se je na nju, a poštar je dalje prošal. Ali taj poštar je brzo spetil, da mu je sginila ladica, pak se je nazad povrnil iskat ju i sastal je tega starca, pak ga je upital: „Stari, ste l' morebit vidili, da mi je opala ladica s novci?“ Rekal mu je na to taj stari: „Ja sam vidil, da je opala još onda, kad sam iz škole išal!“ Razljutil se je na njega taj poštar i rekal mu je: „Do vraga naj ide ona ladica, koja je opala, kad ste još vi iz škole išli!“ Poštar je prošal dalje iskat, a taj starac s ladicum domom.

Došal je on domom s ladicum, pak je valje ženi pripovidal, kako je poštaru opala ladica s novci i kako ju je

on pobral, pak kako ćeju oni sada dobro živit. Hajde trošili su oni dva nikuliko vrimena skupa taj novac i dobro su živili, dok se nisu jedanput okol tega novca povadili. Žena je bila tako huda na muža, da ga je ne samo obdala, neg još se i izlagala, da je njeji muž ukral poštaru ladicu s novci i da ju je donesal domom. Sud ga je na to preda se zval, i taj stari se je jako branil, da on ni ladice ukral neg da ju je našal. Ali sud mu je rekal, da zakaj ni on povidal, kad je on to našal, i odsudili su ga za tri dane obisit.

I za to naj nijedan muž ne poveri se svojoj ženi, kaj zna, ako ne će, da i on zlo projde.

Marko Luke stariji.

68.

Barbir je til prevarit muža, pak je muž njega.

Tako je bil jedan muž i vozil je drva na prodaj u Karlovac, pak je cinil voz drv pet forinti. Došal je jedan barbir i upital ga je: „Kaj vi, kume, se to cinite pet forinti?“ Taj muž mu je odgovoril: „Se, se cinim pet forinti!“ I taj barbir dopeljal je temu mužu dva svidoka, da su se oni dva pogodili za se za pet forinti.

Kad je taj muž dognal k temu barbiru vole, kola i drva, rekal mu je taj barbir, da je on š njim pogodil pred svidoki za pet forinti se i drva i kola i vole. Muž se je branil, da se oni nisu tako pogodili, ali najzad mu je itak moral pustit i drva i kola i vole.

Projde taj muž plačuć domom i doma pripovida plačuć ženi, kaj mu se je pripetilo. Žena mu je bila dobra i rekla mu je: „Kaj ćeš se plakat, dragi muž, tuliko, ni ti se vridno za to tuliko plakat, mi si ćemo još nikakor vole priskrbit! Hodi ti sada lipo nazad u Karlovac i zemi si sobum magarca, pak hodi k temu istemu barbiru i upitaj ga, za kuliko on hoće tebe podbrijat i tvoga pajdaša, a magarca pusti lipo vani kakti svojega pajdaša!“

Prošal je taj muž nazad u Karlovac s magarcem i baš k temu istemu barbiru, pak ga upita, kako ga je žena naputila. Na to mu je taj barbir odgovoril: „Ja ću vas,

kume, i vašega pajdaša podbrijat za dva groša!“ Hajde dopeljal si je za veću siguranciju i taj muž k temu barbiru dva svidoka, da su se oni dva pogodili, da će barbir njega i njegovega pajdaša podbrijat za dva groša.

Obrijal je najprije barbir tega muža, a onda mu je taj muž dopeljal pajdaša svoga, magarca, da nek sada pak njega podbrije. Taj barbir se je jako branil, da on ne će magarca brijat, da bi to za njega velika sramota bila, pak je rekal temu mužu: „Ja ću vam dat, dragi kume, rajše nazad kola i vole, neg tega vašega pajdaša, magarca, podbrijat!“ Na to mu je taj muž rekal: „Naj si oni slobodno držiju kola i vole, ali sad oni moraju mojega pajdaša, magarca, podbrijat, kako smo se pred svidoki pogodili!“ Barbir ni til nikakor podbrijat magarca, neg je prosil tega muža: „Nemojte, dragi kume, tega od mene zahtivat! Ja ću vam dat vole i kola nazad i još ću vam kajgod nadoplatit! Najte me tuliko trucat s tim!“ Upital ga je taj muž: „A kuliko bi mi nadoplatili na moja kola i vole?“ Odgovoril mu je barbir: „Petdeset forinti! To vam bu dosti!“ Veli mu na to taj muž: „Bogme ne bu dosti! Manje od sto forinti ne dam ni solda!“ I barbir moral je najzad dat temu mužu sto forinti i njegove vole i kola, samo da mu ni tribalo magarca podbrijat.

I tako je barbira prevaril muž, kega je til barbir prevarit.

Marko Luke stariji.

69.

O špajsnem gudcu.

Tako je bil jedan gudac i on je uvik išal po svatbah. Bil je on tako opet jedanput na svatbi, i kad su si svati pospali i ta druga družina, pristavil je on dvi žrdì iz vani na hižu i na te žrdi lesu, pak je po tem konja zapeljal na hižu.

U jutro, kad su se svati i druga družina ustali, pričnel je gudac jigrat, a konj pričnel se je na hiži plašit i pričnel je jako tancat po podu, da se je cela hiža tresla. Divanili su se svati i družina, kaj je to za jedna pregreška, da se

tako danas hiža trese i išli su gledat, a to je bil konj na hiži.

Gospodar te hiže držal je to, da je konj gori na hižu zašal, za zločesto znamenje i nikakor ni se mogal domislit, kako bi ga mogal s hiže doli snet. Na to mu je taj gudac rekal, da ga bu on doli ob svojem trošku snel, ako mu da deset forinti.

Taj gospodar je dal drage volje gudcu deset forinti, samo da mu spelje konja doli, a taj gudac je prislonil isto tako kot' i predi dvi žrdi na hižu i na te žrdi lesu, pak je po tem opet speljal konja doli kot' ga je po noći i gori.

Tako je taj gudac se iz komedije lipo zaslužil deset forinti.

Marko Luke stariji.

70.

Od kada pušćaju ljudi starce živit do smrti, i ne ubijaju ih predi.

Tako su predi ljudi jako dugo živili i nikakor nisu tili dugo umrit, pak su jih morali mladji ljudi ubijat. Ali jedan sin jimal je svoga otca jako rada i ni ga til ubit, neg ga je rajše pod jedan badanj podklopil i skril, pak ga je pod badnjum hranil.

U tem mestu, kadi je taj stari živil, zmislila su se na jedanput gospoda, da ćeju sudce zbirat i da budu onega za sudca postavili, ki bu u jutro mogal najprvi sunce upetit. Pripovidal je to i taj sin temu svojemu otcu pod badnjum: „Jutri budu gospoda postavljali sudce i onega budu postavili za sudca, ki prvi upeti sunce, kad izajde!“ Na to mu je taj stari otac rekal i naputil ga je: „Sinko dragi, hodi i ti tamo, pak se odkreni od sunca i gledaj na najvišje brdo i ti buš prvi sunce upetil!“

Posluhnil je sin otca i prošal je tamo med gospodu. Gospoda su gledala onamo, odkud sunce izlazi, a on se je odkrenil od sunca i gledal je na drugi kraj na najvišje brdo. Vidila su to gospoda, pak govoriju medu se: „Glej onega bedaka, on gleda na drugi kraj!“ A on jim na to na jedanput veli: „Eno, gospoda, sunca ondi na onem

najvišjem brdu!" Gospoda su se temu čudila i upitala su ga: „Do je to tebe navučil, da si tako gledal i prvi upetil sunce?" On jim je odgovoril: „To me je navučil moj stari otac!" Na to mu kažeju oni: „Ak ćeš ti bit sudac, onda dojdi jutri k nam ni bos ni obuven, nit da buš hodil nit da buš jahal!"

Povrnil se je taj sin opet domom i pripovidal je otcu, kako je bilo i kaj još gospoda od njega zahtivaju predi neg ga potrde za sudca. Na to mu veli otac: „Odriži ti odzdola čižme, pak obuci samo sare od čižam, tako ne buš ni bos ni obuven, i onda zajaši na jarca, da ti se budu noge po na tlih vukle, i tako buš došal med gospodu ni hodeć ni jašuć!"

Posluhnil je on otca i došal je on tako med gospodu. Gospoda su mu se opet čudila i upitala su ga: „Do te je pak to navučil?" On jim je odgovoril opet: „To me je navučil moj stari otac!" Na to su ga oni potrdili za sudca i on je tako postal pravi sudac.

Na jedanput se je trefilo, da se je zatrla hržulja i da ni nigder bilo simena hrženega. Študirali su sakojako gospoda i drugi ljudi, kako bi se pomogli za hrženo sime, ali nigdor se ni mogal pravemu domislit. Pripovidal je i taj sin, sudac, svojemu otcu za to, pak mu je rekal: „Ćaće, zatrla se je po sem svitu hržulja, da ni po sem svitu moć dobit hrženega simena!" Na to mu kaže njegov otac: „Sinko dragi, hodi ti i odkrij najnoviju suhotu, pak odpeljaj škopu na ledinu i zavori ju! Ti ćeš se tako pomoć za hržulju!"

Posluhnil je on opet otca i išal je i odkril je najbolju suhotu u selu, pak je odpeljal škopu na ledinu i na ledini ju je zavoral. Kad je bila hržuljina doba izrasla je iz te škope na ledini najlipša hržulja. To su vidila gospoda opet i čudila mu se opet i pitala ga: „Do je to tebe navučil i naputil, da si to išal napravit?" On jim je rekal: „To me je navučil i naputil moj stari otac!" Na to ga oni upitaju: „A kadi je taj tvoj stari otac, koj te je tuliko navučil!" Odgovori jim on: „Ja ga hranim pod badnjum, nisam ga til ubit, zakaj ga jimam jako rad!" Upitaju ga na to oni opet: „A zakaj ga još uvik hraniš pod badnjum?" Odgovori jim on: „Jedno ga jimam još uvik jako

rad, a drugo me vuči pameti izpod badnja još uvik!“ Na to su gospoda dosudila, da se više stari ljudi ne smiju ubijat, neg da naj živu, dokgod bu do mogal, aš da starji mladje pameti vučiju.

I tako od onda ne ubijaju ljudi starce, neg jih pustiju živit do smrti, doklegod do more živit.

Marko Luke stariji.

71.

Kako je bil jedan pijanac za svoju huncmutariju obišen.

Tako su jimali prvo vrime jednu šegu u Draganićih, da su, kad bi do umril, čuvale ga samo dvi stare ženske. Tako je opet jedanput jedan čovik umril i čuvale su ga same dvi stare ženske. Mimo te hiže, kadi je taj mrtvac ležal, išli su dva pijanci i išli su u tu hižu gledat tega mrtvega, a te dvi ženske su baš tvrdo zaspale.

Kad su vidili oni dva, da su te dvi ženske tvrdo zaspale, zmislil se je jedan i rekal je temu drugomu: „Mi ćemo tega mrtvaca zdignit, pak ćemo ga vrć za vrata, budu se te dvi babe preplašile!“ Kaj su oni dva zmislili, to su i učinili, zdigli su tega mrtvega iz lesa i vrgli su ga za vrata, a na rame su mu metnili jednu veliku sikiru, bila je ta hiža visoka, pak su opet prošli dalje iz te hiže svojim putem.

Kad se je prva baba prebudila i spetila, da ni mrtvaca u lesu neg da stoji za vrati i da jima na ramenu veliku sikiru, prestrašila se je jako, pak je skočila čez okno i ubila se je. Prebudila se je i ta druga baba, pak se je i ona, kad ga je spetila za vrati, se tako kot' i prva jako prestrašila, skočila čez okno i ubila se je.

Kad je bilo jutro dan, prihadjali su ljudi tega mrtvega gledat, i saki, ki ga je vidil, bižal je, kad mu je vidil sikiru na ramenu. I već nisu znali, kaj ćeju s tega napravit, pak su išli k popu njega pitat. Pop jim je rekal, da ni ni on sam siguran za k njemu pojt, kad jima sikiru na ramenu. I tako nisu znali, kaj bi pričneli s tim mrtvacem.

Dojde najzad taj pijanac, ki je bil semu temu kriv, k popu, pak mu veli: „Ja bi išal sam k temu mrtvemu i spravil bi ga sam u les, ki bi mi dobro platil!“ Upital ga je pop: „A kuliko ti pitaš, da ga spraviš u les?“ Odgovoril mu je na to taj pijanac: „Sto forinti!“ Dal mu je pop sto forinti i još mu je dal pit, da bu koražniji. I taj pijanac valje je spravil tega mrtvaca u les i primiril tako ljude.

Kad je dobil taj pijanac od popa sto forinti, iskal ga je taj njegov pajdaš, ki je bil š njim, da mu naj da polovicu novac, aš da ga bu drugač obdal. Ali taj mu ni til dat polovice novac, neg je til se sam jimat, i taj ga je pajdaš za to tužil sudu, kakovu je to on huncmutariju napravil.

Sud ga je preda se zval i sud ga je odsudil, da mu triba te novce, kaj mu jih je pop dal, nazad zet, i onda da ga triba za tu huncmutariju obisit. I tako se je š njim dogodilo.

Marko Luke stariji.

72.

Kako je jedan siromak iskal pravičnih kumov.

Tako je bil jedan muž siromak i išal je po svitu iskat pravičnih kumov. Najprije je sastal dragega boga, fala mu budi dika i čast, i upital ga je dragi bog: „Kamo ti ideš?“ Odgovori mu taj muž: „Ja idem iskat pravičnih kumov!“ Veli mu na to bog: „Uzmi mene za kuma, ja sam pravičan!“ Upita ga taj muž: „A koj si ti za jedan?“ Veli mu bog: „Ja sam bog!“ Na to mu kaže taj muž: „Bome te ja ne ću, zakaj ti nisi pravičan! Ti daš lipu letinu, da naraste jako lipa, pak u jednoj vuri daš zločesto vrime, da su ono letinu pobije!“

Projde dalje taj muž i sastane smrt. Pita ga smrt: „Kamo ideš?“ Odgovori joj taj muž: „Ja idem iskat pravičnih kumov!“ Veli mu na to smrt: „Uzmi mene za kumu, ja sam pravična!“ Upita ju taj muž: „A kaj si ti za jedna?“ Veli mu smrt: „Ja sam smrt!“ Na to joj on kaže: „Ja ću te zet, jer si ti pravična! Ti zadaviš jednako gospona

i siromaka, starega i mladega, ti niš na mito ne gledaš, da bi ovega zela, a onega pustila!“

Taj muž je bil jako veliki siromak i ona mu je tila kakti njegova kuma pomoć, pak je poslala na jednega bogatega grofa zločesti beteg. Taj grof bil je jako betežan jedno devet let, a smrt je znala, da će ozdravit, da mu još ni cajt umrit, pak je rekla temu siromaku kumu: „Kume, ti buš jednega grofa lahko izračil s jednim likom i buš puno zato novac zaslužil!“

Naputila je ona tega svojega kuma, kako i s kojim će ga likom izračit i prošal je taj siromak k temu grofu. Izračil ga je, kako ga je kuma smrt navučila, a grof mu je dal zato novac, kulikogod je mogal odnest. Taj siromak puščal se je po tem tega jako u pijanstvo i potrošil je novce taki.

Kad su se temu siromašnemu čoviku leta izbrojila, i kad je moral umrit na vredoma, vodila ga je smrt na drugi svit i rekla mu je: „Hodi, kume, na drugi svit, da buš vidil, kako je na drugem svitu!“ Projdu oni dva na drugi svit i ondi mu je kazala smrt lampe i govorila mu je: „To je lampa tega čovika, a to je onega, kemu bolje sviti, taj bu duglje živil!“ Najzad mu je i njegovu pokazala, a to se je već ona sgaševala. On se na to prestraši i veli svojoj kumi, smrti: „Joj, draga kuma, kako to, da moja lampa tako slabo sviti?“ Odgovori mu ona: „Kume dragi, zato, kaj buš moral na vredoma umrit!“ Na to je on njoj rekal: „Ala, draga kuma, kaj ti ne bi tila nikaj odlijat od one lampe, koja jako sviti, u moju lampu!“ Odgovori mu kuma: „Bome, dragi kume, ne ću, zakaj ti si iskal pravičnih kumov, i zato ja tebe moram zadavit, kad tebi cajt dojde, sada ti hodi samo lipo domom!“

Projde on domom i kaže svojoj ženi: „Bome, draga žena, ja sad moram umrit, sad drugač ne bude. Dojt će sada kuma smrt i zadavit će me!“ Na to mu veli žena: „Dragi muž, skri se ti u škrinju, dok kuma dojde i projde!“ On se je skril u škrinju i kad je ta njegova kuma, smrt, došla, kaže ona kumi: „Dobar dan, kuma!“ Veli joj ta žena: „Bog daj bog, kuma!“ I valje pita kuma smrt kumu za kuma: „A kadi je kum?“ Odgovori joj ta žena:

„Prošal je u lozu po drva!“ a on je bil u škrinji, di se je bil skril. Na to nudi ta žena kumi smrti stolac, pak joj govori: „Sedi, kuma, na ovaj stolac!“ Veli joj smrt: „Sest ću lahko i na ovu škrinju!“ I tako je ona sela na škrinju, a taj njezin kum je nutri umril.

Kad je kum umril, prošla je i kuma smrt, a ta žena tega muža odpre škrinju i budila je tega muža: „Ustani, dragi muž, prošla je kuma, ustani se bedak, kaj si tak trdno zaspal, kuma je prošla!“ Ali zabadava ga je žena budila, on je za uvik umril.

Marko Luke mladji.

73.

Kukuriku! Lipa Kate pod koritu', a grda Mare za stolum sidi.

Tako je bila jedna maćeha i jimala je jednu ćer svoju jako grdu i jednu pastorkinju jako lipu. I ta maćeha bila je jako ljutita na svoju pastorkinju, kaj je tako lipa, pak ju je slala uvik po jako grdem vrimenu na pašu, a svoju ćer je slala po jako lipem vrimenu. Svojoj ćeri ni dala nikad nikakovega dela na pašu, a pastorkinji tuliko da ga je komaj mogla obavit.

Jedanput je opet tako dala pastorkinji na pašu plahtu kudilj, jedno sito vreten i jedan rašak, da to ona mora se izprest i kravu još dobro napast. Ona je nosila tu plahtu kudilj sobum na pašu, a jako je grdo vrime bilo, i jako je ona plakala: „Kaj ću ja iz tih kudilj napravit? Kako ću ja izprest tulike kudilje?“ Na to joj je krava odgovorila: „Niš se ne boj, Kate! Ti mene samo goni u dobru pašu, da se ja dobro napasem, pak ću ti ja onda pomoć!“ I ona je gonila kravu u dobru pašu i brzo se je krava napasla, pak joj je onda pomogla prest. Krava je tažvala kudilje, a ona je samo frkala i na vreteno motala, pak na rašak smatala. I tako su one dvi se kudilje izprele, i ta pastorkinja smetala je štrinje u plahtu, pak jih je nosila domom.

Kad je to maćeha vidila, čudila se je, i dala je za provu svojoj ćeri na pašu plahtu kudilj, sito vreten i jedan

rašak, će li ona moć to izprest, kot' i njeja pastorkinja. Krava je toj pravoj ćeri jako huda bila, se je uz trnje bižala, samo da ne bu mogla ta prava ći tih kudilj izprest. Ona ni mogla naprest ni pol vretena, neg je morala skoro se kudilje domom donest. Kad joj je to mati vidila, čudila joj se je i rekla joj je: „Kakova si ti to cura, da ne moreš naprest makar jednu štrinju, kad je pastorkinja mogla izprest jednu celu plahtu kudilj!“

Bila je kasna jesen i zapal je debeli snig i ta maćeha tila je sada načinit provu s pastorkinjum, pak ju je slala bosu, da joj naj ide jagod nabrat. Išla je ona plačuć bosa po snigu i došla je k Buri i njejoj šepavoj ćeri, pak ju je upitala: „Kumica draga, bi li ja našla kadi jagod?“ Odgovorila joj je Bura: „Dite moje, ja pušem po sakojakih brigih, ali u saku dragu itak ne morem doseć, pak ti za to ne morem pravo povidat! Hodi ti lipo k Jugu, on puše po sakojakih brigih i po sakojakih dragah, on zna, ak je kadi kopno, on ti će povidat!“

Prošla je ona od Bure i došla je k Jugu. Tote je našla dvanajst krvavih ljudi, i jako jih se je prestrašila, kad jih je upetila. Itak si je koražu uzela i upitala jih je: „Bi li ja tote mogla kadi jagod najt?“ Ti Jugi su joj rekli: „Mi pušemo po sem, ali ne znamo sada nigdir za kopno, a još manje za jagode! Ali kad si se već tuliko potrudila i k nam došla, mi ćemo ti se smilovat i puhnit ćemo okol sena i dost bu jagod!“ Rihtig oni su tako načinili i pomogli su joj još nabrat i odpravili su ju domom.

Dugo ni bilo domom te pastorkinje i maćeha se je već poveselila, da je ne bu više nazad, ali ona je došla i donesla joj je veliki kuzol jagod, i maćeha je pozobala te jagode. Kad je okopnilo, poslala je maćeha po lipem vrimenu svoju pravu ćer jagod brat. Iskala je ona posud jagode, ali jih ni mogla nigdir nabrat, i povrnila se je prez jagod domom. Mati ju je opet špotala: „Kakova si ti to cura, da nisi mogla po kopnenem jagod nabrat, kad jih je pastorkinja mogla po debelem snigu!“

Za nikuliko čajta došli su njeji pastorkinji uprošnjaki i izprosili su ju i pastorkinja je išla na poruku. Kad je ona došla s poruke, zela je maćeha š nje onu njeju opravu,

pak je tu opravu vrgla na svoju ćer i postavila je ćer za stol, a pastorkinju pod korito. Došli su svati i mladić i se jim se je nečva vidilo, da to ni ta prava cura, ka je išla š njimi na poruku, neg da je to jedna druga. Oni su to rekli, kaj jim se je vidilo, toj maćehi, a ona jim je rekla: „Kaj ste ljudi bedasti, da to govorite? To je ona ista cura, ka je bila i na poruki s vami!“ Na to je kokot zaskočil na kotac i zakukuriknil je: „Kukuriku! Lipa Kate pod koritu', a grda Mare za stolum sidi!“ I po triput je tako kokot zakukuriknil.

Čudili su se ti svati i mladić, kaj to taj kokot kukuriče i išli su gledat pod korito, pak su našli lipu Katu pod koritum. Oni su lipu Katu zneli izpod korita i metnili su ju za stol, a kad su se nagostili, odpeljali su si lipu Katu domom, a grdu Maru ostavili njejoj materi.

I tako je bila ta pastorkinja sigdir puno srićnija od te prave ćeri, za sim tim da joj je maćeha uvik zlo želila.

Jela Plavan.

74.

Kako je anjgel Gabrijel služil pri jednem popu.

Tako su išli jedanput bog i sveti Petar po svitu i u saku su hižu tili zajt i izpitevat narod, kako koj živi. Kad su se već dost naputovali po celem svitu, kaže gospodin bog Petru: „Petre, meni se ne da više hodit po svitu, ja ću mesto nas poslat po svitu Pavla i anjgela Gabrijela!“ I pošalje on tako po svitu Pavla i anjgela Gabrijela.

Idu ti dva po svitu se od hiže do hiže, kak je išal bog i sveti Petar. Tri leta su oni tako uvik išli po svitu, a kad je treto leto izhajalo, došli su oni baš k najzadnjoj hiži na tem svitu. Tote u toj hiži bila je strašno velika sirotinja. Muž je umril, a ostala je samo udovica žena noseća. Zašli su oni dva u tu hižu i veli sveti Paval toj ženi: „Čujete, oćete nam vi dat tote pri vas konakovat?“ Veli njim ona na to: „Kako bi vam, dragi ljudi, dala konakovat, kad ni sama nimam kadi pribivat!“ Ali oni dva sedeju itak na klup i sidiju tote, a njoj je došlo za rodit

i obgradila si je ona s plahtami, da ju oni dva ne vidiju, pak je legla na postelj. Ležala je ona na postelji i mučila se je s porodom, a anjgel Gabrijel i sveti Paval dogovaraju se, kako će ova sirotinja živit, kad nima niš. Kako se je to dvoje razlučilo jedno od drugega, zazove anjgel Gabrijel kugu i da zadušit to dvoje, pak projde s tim gosponu bogu.

Išal je anjgel Gabrijel verno i veselo s tim bogu, da će bogu ugodit, kaj je te dvi velike sirote skončal. Kad je on došal pred gospona boga, gospodin bog je već se znal, kaj je on učinil, pak ga je upital: „Anjgel Gabrijel, kaj si mi donesal dobrega s onega svita? Kak ti se vidi, kako moj svit bavi doli?“ Odgovoril mu je anjgel Gabrijel: „O bože, sva svit dobro bavi, samo jednu sirotu sam našal u strašno velikoj sirotinji, i tote sam sazval kugu i dal sam tu sirotu zadušit!“ Veli mu na to gospodin bog: „Znal sam ja za to predi neg si ti došal k meni i nis' s tim zadovoljan! Ja znam za onega najzadnjega črvaka u glibini morskoj, a kamo ne bi znal za jednu dušicu, koja k meni dojde! Sada buš mi išal u morje u najveću glibinu i buš mi donesal jedno zrnce peska iz morja!“

Prošal je anjgel Gabrijel po to zrnce peska u morje i donesal ga je gosponu bogu na nebo. Prime gospodin bog u ruke to zrnce, pak ga zdrepi i našal je u njem jednega črvaka i veli anjgelu Gabrijelu: „Vidiš, anjgel Gabrijel, ovaj črvak je bil u morskoj glibini, u jednem zrncu peska, pak sam ja itak za ovega črvaka znal, da je živil, a kamo ne bi na svitu znal za jednu dušicu, koju si ti dal sašundrat! Ona bi se bila živila, da nima nigdir niš nit zalogaja kruha ob milosti mojoj. Kad sam joj ja obsudil, da ono ditešce porodi, ja sam i onemu ditešcu obsudil življenje i njemu ne bi bilo triba nikad delat! Ja ti za to ne morem niš drugega dat, neg da ideš tri leta za slugu na onaj svit, a meni je se jedno, pri kem ti služiš, zato išći službu, pri kemgod ju moreš dobit!“

Projde anjgel Gabrijel s neba i ide on na ovaj svit iskat sebi službu. Dojde najprije k jednemu siromaku, pak ga zapita: „Oćete vi mene uzet za slugu, ja bi pri vas rada tri leta služit za badava?“ Veli mu taj siromak: „Za-

kaj te ne bi uzel? Pokaži ti meni samo tvoj pašuš!" Veli mu na to anjgel Gabrijel: „Ja sam anjgel Gabrijel iz nebes, meni ni triba nikakovega pašuša!" Veli mu opet taj siromak: „Ja tebe, dragi, kad si anjgel ne ću primit nit kakor za slugu, jer anjgeli ne ćeju da delaju!"

Projde dalje anjgel Gabrijel i kamogod on ide, nigdi ne more on službe dobit, kad povi do je on. Najzad dojde on do jednega popa i stane pred dvorom njegovim. Izajde pop iz dvora i spazi anjgela Gabrijela, a on je izgledal kot kakov dečkac, i upital ga je pop: „Kaj bi ti, dečko, rad?" Odgovoril mu je taj dečkac: „Ja bi rad dobit službu, i da morem najt dobrega gospodara, ja bi ga služil tri leta za badava!" Upital ga je opet pop: „Kaj si ti za jedan, di ti je pašuš?" Odgovoril mu je on: „Meni ni triba pašuša, ja sam anjgel Gabrijel!" Upital ga je opet pop: „Jel' je istina, da si ti pravi anjgel Gabrijel?" Odgovoril mu je on: „Jes' pravi!" Upital ga je opet pop: „Jel' ti znaš popivat, kak anjgeli u nebesih?" Odgovoril mu je on: „Znam, ja sam prvi anjgel vrhu sih drugih anjgelov!" Veli mu pop: „Dobro, kad ti znaš popivat kak anjgeli nebeski, ja budem išal mašit, kad bude mlada nedilja, a ti buš popival kak anjgeli nebeski!" Na to mu veli anjgel Gabrijel: „Gospon župnik, ja bum popival, kad bude jedno veliko prošćenje, a nek ne nagliju s tim jako, zakaj ja moram još dugo bit pri njih, a pesme anjgelske ne bum više popival neg jedanput!" Veli mu opet pop: „Dobro, mi ćemo to napravit jedanput kad bude najlipši dan u letnje vrime!"

Primaklo se je jedno veliko prošćenje i oni dva idu dan pred prošćenjem na špancir. Idu oni dva tak dobro daleko od dvora i upetiju oni na jednem laptu jednu kolibicu. U toj kolibici bil je dragi bog, sveti Petar i sveti Paval. Anjgel Gabrijel skine s glave kriljak i ide gosponu bogu, pak mu se pokloni. Kad su oni dva opet malo dalje prošli, kaže njemu gospodin župnik: „Čuješ, kaj je to, da si ti išal u onu kolibicu, pak da si se još sokril, di su bili oni dva bogci ili tri, nisam pravo ni vidil!" Veli mu na to anjgel Gabrijel: „Gospodin župnik, kako se ja ne bi sokril, kad je bil ondi gospodin bog, sveti Petar i sveti Paval! Dobro, sad se ja više ne ću sokrit, kad dojdem u

njihovu kuću i kad bu ondi najviše popov, zakaj su popi najveći grišniki na svitu i ne daju česti gosponu bogu, kakovu bi mu morali dat! Oni su jedan gospodin župnik, pak ni ne poznaju gospona boga!"

U večer tega istega dana sbere se u hižu k temu popu sila drugih popov, a taj jim je dečko nosil pit, i ni jim se til sokrit, kad jim je nosil pit. Upita ga jedan od tih popov: „Zakaj se ti, dečko, ne sokriš, kad med nas dojdeš?" Odgovori mu on: „Ja se ne sokrijem zato, zakaj se vi gospoda popi ne ćete sokrit gosponu bogu!" Veli mu na to taj pop: „Kako ti moreš reć, da se mi ne sokremo gosponu bogu?" Odgovori mu on: „Zato, zakaj sam ja umertal, da vi ne poznate gospona boga, pak mu se tako ni ne morete sokrit! Moj gospodin župnik išal je danas s mamom na špancir i njemu se je jako čudno vidilo, kaj sam se ja sokril i poklonil našemu gosponu bogu!" Upita ga opet taj isti pop: „A kaj si ti za jedan, da ti poznaš gospodina boga, kega mi popi ne poznamo?" Odgovori mu on: „Jutri budete vidili, kaj sam ja za jedan, kad moj gospodin župnik pojde mašu služit, jutri bute slušali, kakove pesme bum vam ja popival!"

Drugi dan je bilo veliko prošćenje i za taj je dan već pred nikuliko miseci taj pop, gospodar anjgela Gabrijela, razpisal po sih farah, kaj je najdalje mogal, da naj dojde, kaj vile more, ljudi i popov iz sih stran, da budu čuli anjgele popivat. I rihtig se je strašno puno svita poteglo tamo na to prošćenje, samo da budu čuli anjgelske pesme. Doklje je pop sveto telo podignil, dotlje je anjgel Gabrijel popival s mirom pesme, a onda se je na jedanput prevrgal golubicum i izletil je van iz crikve. Crikva se je na to nalje porušila i kajgod je bilo naroda u crikvi, se je crikva podušila.

Anjgelu Gabrijelu je bilo žal tulikega naroda i mislil si je: „Sporad moje pesme su se simo potegli, a sad su tu glavu izgubili, ja jim sad moram pomoć!" I ide on pak prične kamene odnimat. Odnimal je kamene se od jednega do drugega, dok ni od sih kamene odnel. Kad je se odkopal, pobral je se one dušice pod kreljute i odnesal je je pred gospona boga.

Kad dojde anjgel Gabrijel na nebo, otvori mu sveti Petar vrata. Anjgel Gabrijel veli svetemu Petru: „Faljeno budi jime Isusovo!“ Odgovori mu sveti Petar: „Vazda budi faljeno jime Isusovo!“ i pusti anjgela Gabrijela pred boga. Upita gospodin bog anjgela Gabrijela: „Anjgel Gabrijel, kadi jesi i kako jesi služil? Kaj je novega doli na svitu?“ Odgovori mu anjgel Gabrijel: „Ja sam služil kod jednega popa, i on je od mene zahtival, da popivaj ja anjgelske pesme. Kad sam ja popival anjgelske pesme, strašno se je puno svita sabralo i crikva se je porušila, pak je podušila strašno puno svita. Ja sam odkopal i pobral one dušice i donesal sam jih k tebi na nebesa!“ Veli mu na to gospodin bog: „Vidiš, dragi anjgel Gabrijel, ja sam znal za to dogodjenje predi neg si ti išal anjgelske pesme popivat. Meni je drago, da si mi tuliko dušic donesal. Opraščam ti zato, da ne projdeš više ona tri leta, kaj sam ti kazal, doli na zemlju nadoslužit. Opraščam ti takajše zato, kaj si ono dvoje sašundral s kugum, pak ostaneš sada pri meni u diki nebeski u vike vikoma!“

Josip Mikšić.

75.

Kako se je jedan soldat podufal ljude oživljevat.

Tako je bil jedan soldat i on je išal iz soldačije na urlaub. Na putu ga je sastal dragi bog. Dragi bog se je prevrgal bogcem, i ni se til dat znat temu soldatu, pak ga je upital: „Odkuda, ti soldat, ideš i kamo ideš?“ Odgovori mu taj soldat: „Idem iz soldačije, ako bog da, na urlaub domom!“ Veli mu na to dragi bog: „Kad idemo istim putom, oću ja s tobum putovat! Ćemo mozebit jedan drugemu kaj koristit!“ Taj soldat veli dragemu bogu: „A kaj ćeš ti s menum putovat, kad ja sam nimam niš neg pol profunta!“ Veli mu na to dragi bog: „Kad to pojimo, pak ćemo prosit naroda!“

Pogodili su se hajde oni dva tako i prošli su skupa dalje. Došli su oni tako iduć do jednega zdenca i tote su pojili tega pol profunta i napili su se. Kad su to potrošili, putovali su dalje i došli su do jednega grada, a u tem

gradu umrila je jedna pricenza. Prošli su oni dva u jednu birtiju i prosili su, da bi ondi oni konačili. Birtaš od te birtije jim je rekal: „Dragi moji ljudi, ja vas ne morem primit na konak i vi tote konačili ne bute, to je birtija grofovska, a danas je umrila mlada princeza, pak bi se gospon grof jako jadili, da vi tote danas, kad je po sem gradu velika tuga i žalost, bučite!“ Na to su mu ovi dva rekli taj soldat i dragi bog: „Tega se vi niš ne bojte, mi ne ćemo tote niš bučit, mi smo siromaki putniki, aj bog da moremo si kadi malo mirno počinit!“ A dragi bog je još rekal temu birtašu: „Dragi moj čovik, mi pak znamo i moremo napravit iz mrtvega čovika živega, pak ćemo i iz te mrtve princeze napravit živu!“ Kad je to taj birtaš čul, primil jih je na konak, i valje je poslal glas k temu svojemu grofu, da su došli takvi i takvi ljudi k njemu u birtiju na konak, i ti ljudi da znaju iz mrtvega čovika načinit živega, pa da ćeju moret tako iz te njihove mrtve princeze učinit živu. Grof je valje na taj glas došal u svoju birtiju, pak je ta dva putnika upital: „Kaj ste vi za jedni ljudi?“ Taj soldat mu je rekal: „Ja sam soldat, i idem domom na urlaub!“ a dragi bog mu je rekal: „Ja pak sam bogac, namiril sam se na tega soldata, pak putujemo zajedno, vidi nam se kraći cajt!“ Na to jih grof upita: „Kaj ste vi oni, koji znaju iz mrtvega čovika napravit živega?“ Dragi mu bog odgovori: „Jesmo, gospone, mi znamo iz mrtvega napravit živega!“ Na to jim grof opet veli: „Kad ste vi to mogući napravit, to je u našem gradu umrila baš jedna mlada princeza, i vi bi to onda mogli na njoj pokazat! A kuliko vi pitate novac, ako bi vi tu princezu oživili?“ Dragi bog mu je na to rekal: „Mi ćemo je oživit, a za to pitamo sedam stotin!“ Grof je na to pristal, i valje je tim ljudem naručil večeru, i rekal je temu birtašu, da jih valje odpeljeju k toj mrtvoj princezi, kad se navečeraju, pak je prošal.

Kad su se navečerali, odpeljal jih je taj birtaš k toj mrtvoj princezi. Tu su jih odpeljali u onu hižu, kadi je mrtva princeza ležala. Oni su došli u tu hižu i dragi bog rekal je njezinemu otcu, da jim naj priskrbi zdelu vode i dva duplira. Odmah su to donesli sluge u tu hižu, a dragi

jim je bog opet rekal: „Sad vi si hote lipo spat, a nas pustite tote same i zaklenite nas u tu hižu s tom mrtvom princezom!“ Oni su tako učinili i prošli su spat.

I tako su oni dva sami ostali u toj hiži s tom princezom, a kad je nastala jedanajsta vura, rekal je dragi bog temu soldatu: „Sada ti razpori tu mladu princezu, pak izvadi onda iž nje njezinu utrobu, pluća i se, kaj je već v njoj!“ Taj soldat napravil je se, kako mu je dragi bog rekal. Na to mu je dragi bog rekal: „Sada se to lipo operi, pak onda se lipo smeći nazad u nju baš onako, kako je i predi u njoj stajalo!“ Taj soldat napravil je opet se onako, kako mu je dragi bog rekal. Na to je dragi bog uzel to telo, stisnil ga je skupa ondi, kadi je bilo razporeno i namazal ga je svetim uljem. Kad je nastala dvanajsta vura, uzel je dragi bog tri letkinje mladice, pak je šiknil s prvum mladicum po telu te mrtve princeze, i to telo se je samo streslo. Šiknil je s drugum mladicum, i ta se je princeza sela. Šiknil je s tretum mladicum i ta se je princeza živa skočila s daske na tla. Čim je ona spazila te ljude okol sebe i doznala od njih, da su ju oživili, popala je valje najpredi dragega boga okol vrata i sega ga je okušovala ondak pak soldata. Oni tri su se na to špancirali po hiži se do u jutro, dok se ni razdanilo.

U jutro, kad se je razdanilo, išal je gledat otac te princeze, jesu li ti dva napravili kaj iž nje. Kad je odpril vrata, našal jih je sih trih špancirajuć po hiži. Ona čim je upetila otca, valje se je š njim pozdravila i rekla mu je: „Dragi tata, ja sam ti opet živa, a oživili su me ovi dva, za to jim daj novac, kulikogod ćeju, i naj budu pri nami leto dan, ako samo čeju, a da ne budu delali niš, samo dobro jili i pili!“ Na to je dragi bog rekal: „Mi ne prosimo niš više novac ni nikaj drugega, neg kaj smo se pogodili!“ Otac od te princeze bil je jako vesel, kaj mu je ći opet živa, i dal jim drage volje onih sedam stotin, kaj su se pogodili.

I tako su ti dva prošli opet iz tega grada. Dragi bog dal je sih tih sedam stotin onemu soldatu, pak mu je rekal: „Na tebi ovo sih tih sedam stotin za ono, kaj sam ja s tobum jil onaj tvoj profunt. Sada pak hodi ti lipo

domom, ali gledaj, da ne bi ti delal kaj po putu, kaj ti se ne šika. Ovo je tebi dost za tvoje življenje!" To mu je rekal dragi bog i odiljil se je od njega.

Prošal je tako dalje taj soldat domom, i došal je opet u jedan grad k nikakovoj grofovšćini, a u tem gradu umrila je jedna grofovska kći. Prošal je on opet u jednu birtiju i prosil je, da bi ondi konačil. Birtaš te birtije ni ga til primit na konak, neg mu je rekal: „Dragi moj soldat, ja vas ne morem nikakor primit na konak, to je birtija grofovska, a danas je umrila frajlja grofova, pak bi se gospon grof jako jadil, da vi tote danas, kad je po sem gradu velika tuga i žalost, bučite!" Na to mu je taj soldat rekal: „Tega se vi niš ne bojte, ja ne ću tote niš bučit, ja sam siromak putnik, aj bog da morem si kadi malo mirno počinit! A meni se čini, da sam vam ja baš za hasan došal, zakaj ja znam i morem iz mrtvega čovika učinit živega, pak ću i vašu tu groficu oživit, ako mi dobro platite!" Kad je to taj birtaš čul, primil ga je na konak i valje je poslal glas k temu svojemu grofu, da je došal takov i takov soldat k njemu u birtiju na konak, i da taj soldat zna iz mrtvega čovika napravit živega, pak da će moret tako iz te njegove mrtve kćeri učinit živu. Grof je valje na taj glas došal u svoju birtiju, pak je upital tega soldata: „Kaj si ti za jedan čovik?" Taj soldat mu je odgovoril: „Ja jesam soldat, i idem domom na urlaub!" Na to ga taj grof opet upita: „Kaj si ti on, koj zna iz mrtvega čovika napravit živega?" Taj soldat mu odgovori: „Jesam, gospone, ja znam iz mrtvega napravit živega!" Na to ga taj grof upita opet: „A kuliko ti pitaš novac, ako bi ti moju kćer, koja je danas umrila, oživil?" Taj soldat mu odgovori: „Dvi hiljade!" Grofu se je to baš dosta vidilo, ali je itak pristal na to, i valje je temu soldatu naručil večeru, i rekal je temu birtašu, da ga valje odpelje k njemu, kad se navečera, pak je prošal.

Kad se je taj soldat navečeral, odpeljal ga je taj birtaš k mrtvoj grofovoj frajlji. Tu su ga odpeljali u onu hižu, kadi je ta frajlja mrtva ležala. Došal je on u tu hižu i rekal je temu grofu, da mu naj priskrbi zdelu vode, svetega ulja, dva duplira i tri letkinje mladice. Odmah su to

donesli sluge u tu hižu, a taj jim je soldat na to rekal: „Sad vi si hote lipo spat, a mene pustite tote samega i zaklenite me u tu hižu s tom mrtvom frajljom!“ Oni su tako učinili i prošli su spat.

I tako je on sam ostal u toj hiži s tom frajljom, a kad je nastala jedanajsta vura, razpori on tu frajlju, pak izvadi iž nje njezinu utrobu, pluća i se, kaj je već v njoj. On to se lipo opere i smeće se lipo nazad u nju baš onako, kako je i predi u njoj stajalo. Na to je on uzel to njezino telo, stisnil ga je skupa ondi, kadi je bilo razporeno i namazal ga je svetim uljem. Kad je nastala dvanajsta vura, uzel je on tri letkinje mladice, pak je šiknil s prvum mladicum po telu te mrtve frajlje, ali telo ostalo je mirno. Šiknil je s drugum mladicum, ali telo ostalo je još uvik mirno. Šiknil je s tretum mladicum, ali telo ostalo je i sad mirno. Kad je vidil taj soldat, da niš ne koristi tuć s letkinjami mladicami, počel je on bogme to telo tuć i šakami, ali se za badava.

U jutro rano došal je otac od te frajlje pogledat, kaj je to napravil taj soldat, a to je vidil po hiži vas pod krvav i tu svoju kćer razporenu. Taj grof si je mislil: „Taj soldat dela s mene bedaka!“ Taki ga je dal svezat i dal je zakopat jedan veliki stup, da ga će dat obisit, pak je valje poslal i po jednega freimana, koj ga oće obisit.

Rihtig se je već bilo gotovo, da ga ćeju obisit, ali kad su ga već k stupu pripeljali, izdal se je pred njih gospodin bog, pak je rekal: „Stante malo, ljudi, kaj ćete vi to delat?“ Oni su mu sada povidali i dokazali se, kaj je taj soldat iz mrtve grofovske frajlje napravil, pak da ga ćeju sada za to obisit. Na to jim je rekal gospodin bog: „Počekajte malo barem, ljudi, dokle vam budem ja nikaj povidal!“ Dragi bog je bil opet kakti bogac, pak su ga oni upitali: „A kaj ćeš ti nam, bogac, povidat?“ Rekal jim je na to dragi bog: „Povijte vi meni, za kuliko ste se vi pogodili s tim soldatom, da će on tu frajlju oživit?“ Odgovorili su mu oni: „Mi smo se pogodili š njim za dvi hiljade!“ Na to je dragi bog rekal temu soldatu: „Jesam ja tebi rekal, da ti nemoj po putu niš delat, nego da hodi valje doma. Ti nisi maril za moje riči, nego si

priko moje volje delal, a vi si grišniki ne bute niš priko moje volje napravili. Vodite me sada tamo, kadi je ta mlada grofovska frajlja!"

Oni su ga odpeljali tamo, a gospodin bog je samo šiknil s letkinjum mladicum, i ta frajlja se je ustala gori, i s gospodinum bogum se je pozdravila i njemu je lipo zafalila. Taj grof je oprostil temu soldatu, a dragemu bogu dal je dvi hiljade forinti. Sada je rekal dragi bog temu soldatu: „Poberi ove svoje novce, kaj si se pogodil, pak hodi domom, ali nemoj više nikad u moje ime niš delat, jer ja ti u pomoć više ne ću dojt!"

Tako je dragi bog tega soldata dvaput dobro pomogal, a on se više ni podufal nikad nikega oživljevat, neg je lipo živil ob novcu, kaj mu ga je dragi bog priskrbil.

Marko Luke stariji.

76.

Kako je bog krstil dite na svitu i kako mu je sveti Petar kumoval.

Tako su išli po svitu bog i sveti Petar, i kad su sva svit obišli, došli su k jednoj siroti udovici na konak. Ta udovica ostala za mužem noseća. Ona je bila prvlje, dok joj je muž živil, jako bogata, jimala je sega, i kruha i vina i tega. Prosili su ju bog i sveti Petar, neka jih zame na konak. Ona jim je na to rekla: „Moji ljudi, kako ću vas uzet na konak, kad nimam niš. Ja vam nimam kaj dat jist! Za se sam vrgla u peć iz blata izmisen jedan kolač kruha!" Veliju joj oni: „Nikaj zato, nikaj, mi ćemo se već kod vas nikakor preživit, samo vi nas primte na konak!"

Primila jih je ona na konak i išla je van po onaj kruh, pak je našla u peći jednu veliku pogaču pšeničnu kruha na misto onega iz blata izmisenega kolača i donesla ju je veselo u hižu. Tote su si večerali skupa i veli joj gospodin bog: „Odite tamo u pivnicu, pak nam donesite vina!" Veli jim na to ona: „Moji ljudi, kako bi vam ja donesla vina iz pivnice, kad ga nimam ni kapi nutri!" Veli joj opet gospodin bog: „Samo vi hote, vre bute ga vi našli!"

Veli mu ona: „Idem ja, idem, ali ja znam da ne bu niš, si su mi se lajti već razsipali!“

Išla je ona u pivnicu i našla je se pune lajte vina, pak jim ga je donesla i pili su si skupa. Veli joj opet gospodin bog: „Odite i donesite nam još malo tega!“ Veli jim na to ona: „Moji ljudi, kako bi vam ja donesla tega, kad ga nimam ni zrna!“ Veli joj opet gospodin bog: „Samo vi hote, vre ga bute našli, jimate ga pune škrinje!“ Veii ona: „Idem vidit, ali ja znam, da ni niš!“

Išla je ona gledat i našla je pune škrinje tega i veli sama sobum: „A milemu bogu fala, ja jimam se puno kot' sam i prvlje jimala!“ Donesla je ona jako puno tega i dala je gosponu bogu i svetemu Petru.

Došla je njoj baš te noći vura, da će dite jimat i ona se je jokala: „A jo meni, kaj ću ja sad, kad ni nigdir nikega!“ Veliju joj na to bog i sveti Petar: „Niš se ne bojte, ženska, kad smo mi ovdi!“ I oni dva su bili tamo dotlje, doklje ni ona dite rodila. To dite su oni dva okrstili, bog ga je krstil, a sveti Petar mu je kumoval.

Jela Plavan.

77.

Kako je ciganj postal skoro car.

Tako je bil jedan naš car i jimal je jednega sina. Taj carev sin je putoval u jednem poslu u tursku zemlju i tote mu je turski car otel se i poslal ga je kak jednega petljara domom.

Išal je taj carev sin domom čez jednu goru, i prignil se je tote nad jednim zdencum, da će se vode napit. Dotrčal je jedan ciganj nad njega, da će ga u zdenac pahnit i sašundrat. Kad je to vidil cesarov sin, prosil ga je: „Prosim te lipo, ciganj, nemoj me sašundrat, ja sam cesarov sin. Ti hodi s manum, ti buš na misto mene moga otca sin, a ja ću tebi bit za inuša!“ Kazal mu je na to ciganj: „Ne ću, ja ću te sašundrat, ti bi me ovaril!“ Veli mu cesarov sin: „Ja te nigdar ovarit ne ću, samo me nemoj sašundrat!“

Išli su oni dva hajde dalje, ali ciganj je uvik umiral, kako bi mogal cesarovega sina sašundrat i kako bi on ostal

za cesarovega sina. Došli su oni dva tako i domom. Cesar je uzel tega ciganja za svojega sina, zakaj je skoro spodabljal na njegovega sina, a svojega sina je uzel za inuša ciganju.

Ali ciganj se je uvik bojal, da će ga taj carev pravi sin obdat, pak se je učinil jako betežan i poslal je carevega sina kakti svojega inuša po noći na jedan zdenac, na kega ni smil po noći nigdor. Mislil je ciganj, da će kajgod cesarovega sina sašundrat na tem zdencu. Išal je cesarov sin na taj zdenac i došal je vrag, pak mu je rekal: „Moj dragi, ja tebe ne ću sašundrat, neg ja ću tebi pomoć! Ja ću tebi dat tri fralje namaljane ća iz trete kraljevine, i ti pribi te tri fralje namaljane nad postelj polog tega ciganja. On bu zaželil jednu od tih ženit, a to bu bila najmladja ći kralja ća iz trete kraljevine. On ne bu til it sam na uprosi, neg buš ti moral pojt na uprosi, a to bu tvoja srića. Ja ću te sada dobro naputit, kako budeš srićan postal. Ti pojdeš u uprosi čez jednu goru i tote bu jedna vrana jako kvarkala. Ti ju pitaj, da kaj bi rada, i ona će ti reć, da bi joj zmaj rada mlade pošudrat, i ti tega zmaja pošundraj. Vrana bu ti za to jako zafalna i u nevolji bu ti pomogla. Kad iz te gore izajdeš, išal buš čez jedno selo, i tote bu jedan čovik čelce trl. Kojgod prvi čelac sname, kad ti onamo dojdeš, ti ga pogodi i kulikogod ti ga zacini, ti ga plati. Čele budu ti za to jako zafalne i u nevolji budu ti pomogle. Kad iz tega sela izajdeš, došal buš do morja, i tote budu ribari ribe lovili. Koju prvu ribu iznamu iz morja, kad ti onamo dojdeš, ti ju pogodi i kulikogod ti ju zacine, ti ju plati. Riba ti bu za to jako zafalna i u nevolji bu ti pomogla. Ti buš jako težko dobil tu najmladju ćer kraljevu, ali buš ju itak dobil. Njoj povidaj, kako te je ciganj prevaril i ona bu te naputila, kaj jimaš dalje delat!"

Dugo ni bilo tega carevega sina domom od tega zdenca, i ciganj se je već poveselil, da ga je nikaj na zdencu sašundralo. Kad je došal domom, pribil je pod skrivuć temu ciganju te tri namaljane fralje nad postelj. I ciganj je rihtig zaželil jednu od tih trih fralj ženit, baš tu najmladju

ćer kralja ća iz trete kraljevine. U uprosi je ciganj poslal tega pravega cesarovega sina.

Išal je taj pravi cesarov sin i došal je najprije u jednu goru. Tote u toj gori je jedna vrana kvarkala. On ju je upital: „Vrana, kaj ti je, da tako kvarčeš?“ Odgovorila mu je ona: „Ne pitaj me, zakaj kvarčem, zmaj će moje mlade sašundrat!“ Išal je on i potražil je zmaja, pak je sgrabil svoju sablju i odsikal je zmaju glavu, i prošal je dalje.

Izašal je taj pravi cesarov sin iz gore i došal je u jedno selo. Kad je čez to selo išal, to je tote jedan čovik čelce trl. Upital ga je on: „Kume, za kuliko ćete mi tega čelca dat, kaj ste ga sada primili v ruke, nemojte ga sašundrat?“ Odgovoril mu je taj čovik: „Za deset forinti ću ti ga dat!“ Platil mu ga je on valje, i rekal mu je: „Kume, naj mi ta čelac ostane pri vami, doklje se ja nazad vrnem!“ i prošal je dalje.

Izašal je taj pravi cesarov sin iz tega sela i došal je do morja. Tote su ribari ribe lovili. Upital jih je on: „Dragi ribari, za kuliko ćete mi ovu ribu prodat, kaj ste ju baš sada ulovili, nemojte ju sašundrat?“ Odgovorili su mu oni: „Za deset groši ćemo ti ju dat!“ Platil ju je on valje i hitil ju je nazad u morje. Upitali su ga ribari: „Zakaj si ju u morje hitil, kad si ju kupil i platil?“ Odgovoril jim je on: „Kvar bi ju bilo još sašundrat, naj se živi!“ i prošal je dalje.

Išal je on još dugo cajta, dok je došal k temu kralju ća u tretu kraljevinu. Kad je došal k temu kralju na uprose, govoril mu je: „Gospone, svitlost tvoja, ja sam došal tvojoj najmladjoj ćeri na uprose za cesarovega sina iz trete carevine!“ Odgovoril mu je na to taj kralj: „Ja ću tebi dat moju najmladju ćer za cesarovega sina iz trete carevine, ako buš ti učinil, kaj ja tebi rečem, a ako ti ne učiniš, kaj ja tebi rečem, ti moje ćeri vodil ne buš, niti ne buš odnesal odavle svoje glave! Ja jimam jedan cug soldatov, kim jesu glave odsikane i do kojih je devetero dupla straža. Ako ti do tih soldatov ne dojdeš, da te ne bu straža čula, i ako ti tih soldatov ne oživiš i jutrom na moje dvorište ne aušteluješ, tvoja glava bude odsičena i med nje vržena!“

Legal je u večer taj pravi carev sin, al ni nikakor mogal zaspat, neg si je s mirom premišljaval, kako će to on napravit. U to doletila je ona vrana na okno, kojoj je on mlade očuval i pokučila je na okno. On je upital: „Kaj si ti za jedno božje stvorenje?“ Odgovorila mu je ona: „Ja sam vrana, kojoj si ti mlade očuval! Ja ću ti iz zafalnosti sada u nevolji pomoć. Na ovo ti flašica vode i jedan koren. Ovaj koren primakni na saku ključanu i saka bu ti se odprila, š njim buš mimo sake straže prošal, da te ni čula ne bu, a s ovum vodum namaži glave soldatum, pak jim pritisni te glave na vrat i si soldati ćeju ti oživit!“ To mu je vrana dala i rekla pak je prošla.

Učinil je on valje se tako, kako mu je rekla vrana i u jutro, kad je sunce van išlo, izpeljal je on soldate na dvorište kraljevo i aušteloval jih je ondi, da jih je vidil kralj, kad se je ustal. Kad je to vidil kralj, rekal mu je: „Ja ću tebi dat moju najmladju ćer za cesarovega sina iz trete carevine, ako buš ti učinil, kaj ja tebi sada rečem, a ako ti ne učiniš, kaj ja tebi rečem, ti moje ćeri vodil ne buš, niti ne buš odnesal odavle svoje glave! Ja sam se danas vozil po morju sa svojum gospum i opal joj je s ruke zlati prstanj u morje. Ako ti tega prstanja noćas ne najdeš i na moj stol ne vržeš jutri u jutro, ne buš moje ćeri vodil niti svoje glave više nosil!“

Legal je u večer taj pravi carev sin, al ni nikakor opet mogal zaspat, neg si je s mirom premišljaval, kako će to on napravit. U to došla je ona riba na okno, koju je on odkupil i u morje hitil, i pokučila je na okno. On je upital: „Kaj si ti za jedno božje stvorenje?“ Odgovorila mu je ona: „Ja sam riba, koju si ti kupil i nazad u morje hitil! Ja sam ti iz zafalnosti donesla iz morja onaj prstanj, kojega je kraljica zgubila!“ To mu je rekla riba i dala mu je zlati kraljičin prstanj, pak je prošla.

Kad su se u jutro stali kraljica i kralj, odnesal jim je on valje taj zlati prstanj. Kad je to vidil kralj, rekal mu je: „Ja ću tebi dat svoju najmladju ćer za cesarovega sina iz trete carevine, ako buš ti učinil, kaj ja tebi sada rečem, a ako ti ne učiniš, kaj ja tebi rečem, ti moje ćeri vodil ne buš, niti ne buš odnesal odavle svoje glave! Ja

ću tebi jutri izpeljat svoje tri frajlje, ćeri, a ako ne buš poznal, koja je najmladja, ne buš moje ćeri vodil niti svoje glave više nosil!"

Legal je opet u večer taj pravi carev sin, al ni nikakor opet mogal zaspat, neg si je s mirom premišljaval, kako će to on napravit. U to došla je jedna čelica iz onega čelca, kega je on kupil u onem selu, na okno i pokučila je na okno. On je opet upital: „Kaj si ti za jedno božje stvorenje?" Odgovorila mu je ona: „Ja sam jedna čelica iz onega čelca, kega si ti u tem i u tem selu kupil, i tako mene odkupil, da nisam pošundrana! Ja sam ti iz zafalnosti došla sada povidat, kako buš ti najmladju kraljevu ćer prepoznal. Se tri su kraljeve ćeri jednake, ni poznat koja je mladja a koja starja, i se tri su jednako opravljene. Pazi zato dobro na nje, kada budu uporedo stale, ja ću dojt kak čelica mala, pak se bum najmladjoj s mirom u oči zapiljevala. Koja s rubcom pred oči mahne, ona, reci, da je najmladja! Kralj će ti ju dat, kad te je triput već skuševal!" To mu je rekla, pak je prošla.

Kad su se u jutro stali, dopeljal je kralj pred tega cesarovega sina se tri svoje ćeri, se jednake spodobe i jednako opravljene. Valje je doletila ta čelica mala, pak se je s mirom toj najmladjoj u oči zapiljevala. Ona je mahnila s rubcom pred oči, a otac je njeji njega upital: „No, sad mi reci, koja je tote najmladja?" On je pokazal na najmladju ćer i kralj mu ju je rihtig dal.

Prošal je taj pravi cesarov sin š njom i pripovidal joj je putem, za kega ju on ženi i kako je on pravi cesarov sin, i kako se on uvik ciganja boji. Zaiskala je ona od njega onu flašicu, kaj mu ju je dala vrana i s kojum je oživil soldate, pak mu je rekla, da bu ona sad napravila već, kaj bu prav.

Došli su oni domom i taj ciganj ju je valje popal za ruku, da će ona bit njegova ljuba. Ona se je jako branila, da ona ne će nikakor bit žena ciganjeva. Staremu cesaru se je jako na žal zelo, kaj to ona veli, da ona ne će ciganja, njegovega sina, a ciganj je već znal, da je to, da je on ciganj, njoj povidal taj pravi carev sin. Išal je ciganj zato za njim, kak je on išal kakti inuš u pivnicu

po vino, i odsikal mu je tote glavu, pak ga je hitil za lajte. Dugo ni bilo tega inuša iz pivnice, pak ga je išla iskat ta fralja i našla ga je za lajti ubijenega. Došla je ona med gospodu i svate nazad plačuć i dopovidala je soj gospodi, da to ni pravi cesarov sin, kega jima ona sada zet, neg da je to ciganj, a onaj inuš da je pravi cesarov sin. Sada je ona pred tim ciganjom i pred gospodum i carem pripovidala celi dogodjaj, kako joj ga je pripovidal putem taj pravi cesarov sin. Najzad progovorila je ona caru i prosila ga je lipo: „Tata, svitlost tvoja, ono je sin tvoj pravi, kaj u pivnici prez glave leži, i ja ću rad bit njegova ljuba, ali ciganjeva ne ću nikada! Idemo mi sada doli u pivnicu, ja jimam lika i oživit ću ga!“

Otišli jesu oni u pivnicu, a ona je samo namazala vrat njegov i glavu njegovu s onum vodum, kaj je u onoj flašici bila, pak mu je pritisla glavu na vrat i on je oživil.

Sad se je još bolje dokazalo, kaj je ona povidala, i gospoda i car odsudili su ciganja na smrt, pak su ga bacili na ribež i izribali su ga. Carev sin se je oženil za tu fralju ća iz trete kraljevine i živili su dugo i srićno skupa, a kad je stari car umrl, postal je sin carev pravi car, kaj bi bil skoro postal ciganj.

Jana Erdeljac.

78.

Kako je najmladji kraljev sin odkupil zakleti grad i fralju u njem.

Tako je bil jedan kralj i jimal je tri sine. Taj kralj bil je od mlade mladosti do stare starosti vavik betežan. Jedanput je došal k temu kralju iz vojske jedan soldat, i kralj mu se je potužil, kako je on vavik betežan, i rekal mu je: „Dragi soldat, ja sam ti od malih nog vavik betežan, i ne znam, kaj ću načinit!“ Na to mu veli taj soldat: „Pošaljite vi jednega od vaših sinov, naj ide još tri klaftri daljine iza morja. tamo će najt zakleti grad i u njem jednu fralju. Tamo jesu tri zdenci od vraštva sakojakega, a ta fralja će mu pokazat likovite vode za vas.

Poslal je taj kralj tega najstarjega sina, i dopovidal mu je, kako mu je soldat rekal. Išal je taj najstarji sin

kraljev, išal je dva dana i ni nigdir nikega stigal, i uzdahnil je: „Mili bože i mila Marija, daj mi stignit kadigoda kega!“ I rihtig treti dan je došal do morja i stignil je tote jednega starca, koj je s letkinjum šibicum po morju šickal. Upital ga je taj starac: „Kam' ti ideš, sinko?“ Taj kraljev sin mislil je, da je to jedan petljar, pak mu je odgovoril oholo: „Hodi, starče, baš ću tebi kazat!“ i ni mu til kazat.

Prošal je taj najstarji sin kraljev dalje, da će najt taj zakleti grad, al ga ni mogal najt i vrnil se je domom. Osam dan je do domi išal, i kad se je vrnil domom, rekal je otcu, da tega zakletega varoša ni nigdir mogal najt.

Poslal je taj kralj tega sridnjega sina i dopovidal je i njemu, kako mu je soldat rekal. Išal je taj sridnji sin kraljev, išal je dva dana i ni nigdir nikega stigal i uzdahnil je: „Mili bože i mila Marija, daj mi stignit kadigodi kega!“ Treti dan je došal i on do morja i stignil je tote jednega starca, koj je s letkinjum šibicum po morju šickal. Upital ga je taj starac: „Kam' ti ideš, sinko?“ Taj kraljev sin mislil je, da je to jedan petljar, pak mu je odgovoril oholo: „Hodi, starče, baš ću tebi kazat!“ i ni mu til ni on kazat.

Prošal je taj sridnji sin dalje, da će najt taj zakleti grad, al ga ni mogal najt i vrnil se je domom. Osam dan je do domi išal, i kad se je vrnil domom, rekal je otcu, da tega zakletega varoša ni nigdir mogal najt.

Poslal je taj kralj tega najmladjega sina i dopovidal je i njemu, kako mu je soldat rekal. Išal je taj najmladji sin kraljev, išal je i on dva dana i ni nigdir nikega stigal, pak je uzdahnil: „Mili bože i mila Marija, daj mi stignit kadigodi kega!“ I treti dan došal je i on do morja i stignil je tote jednega starca, koj je s letkinjum šibicum po morju šickal. Upital ga je taj starac: „Kam' ti ideš sinko?“ Odgovoril mu je lipo taj najmladji sin kraljev: „O moj starček ljubljeni, ja putujem u zakleti jedan grad, da ondi najdem vode likovite momu bolnemu otcu! Ljubljeni starček, ako znate, kažte meni za taj grad zakleti!“ Na to mu veli taj starac: „Sinko moj, ja ću ti pokazat taj zakleti grad, i pojt ću još s tobom k njemu i otvorit ću ti vrata!“

Projdu oni dva dalje do tega grada i putem mu govori taj starac: „Sinko mili, u saku hižu hodi, samo ne hodi va 'nu skrajnu hižu!“ Došli jesu oni dva tako do tega zakletega grada, i taj stari šiknil je tote po travi šibum letkinjum, i odprila su se vrata, a taj kraljev sin zašal je u grad. Tote je našal jednu fralju. Ona mu je pokazala likovite vode, i on si je natočil vode, pak je išal u onu skrajnu hižu, i uzel si je bisera i jedan zlati novi postol.

Povrnil se je taj najmladji sin iz grada, a starac ga je pričekal ondi, kadi mu je vrata otvoril, pak mu je rekal: „Sinko,. ja sam ti rekal, da ne hodi va 'nu skrajnu hižu, ali ti si itak išal, ti si tako odkupil grad, kega sam ja zaklel, i u njem fralju! Sada hodi domom, ali ne buš srićno domom došal! Ti buš na putu svoje brate našal i oni budu tebi vodu preminili, oni budu tebi dali morja i uzeli budu ti vraštvo otca tvoga!“

Zafalil se je lipo taj najmladji kraljev sin temu starcu i prošal je domom. Sastali su ga na putu njegovi dva brati, pak su ga prosili: „Dragi brat, pokaž' nam ti vodu, koju sobum nosiš!“ Pokazal je on bratom vodu, nesrićna mu majka, i oni mu jesu vodu preminili.

Kad je on domom došal, daval je on valje otcu te prominjene vode pit, ali otcu od te vode bilo je huje. Došal je taj sridnji sin i daval je otcu od svoje vode pit, od te je vode bilo otcu valje laglje i k malu je ozdravil. Došal je taj nastarji sin i daval je otcu od svoje vode pit, od te je vode otac celom ozdravil.

Počel je kralj od tega vrimena ljubit te dva starje sine, a mrzit tega najmladjega sina, i mrzil ga je saki dan jače, da ga je najzad i odsudil na smrt. Pozval je on jedno jutro k sebi jednega jagara, pak mu je rekal: „Boga tebi, moj jagare, ti moraš još danas pojt s mojim najmladjim sinom u lozu i ondi ga ustriljat moraš, a za znamenje, da si ga ubil, moraš mi donest od njega njegov mali prst i srdce njegovo!“

Ide taj jagar tužan i žalostan s tim najmladjim sinom kraljevim u lozu, i upita ga taj najmladji kraljev sin: „Boga tebi, moj jagare, kaj je tebi, da si tako tužan?“ Odgovoril mu je taj jagar: „Kako ne bi jadan tužan bil,

kad mi je njihov tata zapovidal, da ja njih moram ustriljat i za znamenje, da sam jih ustriljal, da jimam donest njihovo srdce i njihov mali prst!“ Prosil ga je na to taj najmladji kraljev sin: „Boga tebi, moj jagare, nemoj mene striljat! Tamo visi na galgah jedan čovik obišen, pak mu odriži mali prst, a u lozi ćeš kadi striljat kakovo živinče, pak mu iznami srdce, i odnesi taj prst i to srdce mojemu otcu kakti znamenje, da si me striljal! Ja ću projt u drugu kraljevinu, da me nikad otac moj ne vidi, i platit ću ti još dobro, kaj ćeš me pustit živega!“ Pustil ga je taj jagar živega i odnesal je kralju mali prst od tega galženjaka, a srdce od jednega praseta. Taj najmladji kraljev sin dal je temu jagaru, kaj ga je živega pustil, pet forinti i prošal je u drugu kraljevinu.

Komaj da se je to dogodilo, došli jesu iz onega odkupljenega grada staremu kralju glasi od one odkupljene fralje: „Kraljevska svitlost, naj pošalju u naš grad svojega najmladjega sina, po sem putu naj vanjkuše meću, a ako ga ne pošalju, poslat ću na njihovo kraljevstvo soldačku vojsku i se njihovo bude prepalo!“

Preplašil se je stari kralj i šalje onamo najstarjega sina, po sem putu mu je vanjkuše metal i lipo ga je odpravil. Uzel je taj najstarji sin svojega najlipšega i najsvitlijega konja, pak je jahal se po vanjkuših k temu gradu. Kad ga je već iz daleka upetila ta fralja, kričala mu je: „To taj nije, koj je mene odkupil, ak on brzo ne dojde, kraljevo bu se u propast propalo!“

Povrnil se je taj najstarji kraljev sin, pak je tužno svojemu otcu sprogovaral: „Dragi tata, ona fralja nam se je jako zagrozila, da, ako ne pošalju tega najmladjega sina, se bu njihovo u propast propalo!“ Poslal je na to kralj tega sridnjega sina, po sem putu mu je vanjkuše metal i lipo ga je odpravil. Uzel je i taj sridnji sin svojega najlipšega i najsvitlijega konja, pak je jahal se po vanjkuših k temu gradu. Kad je i tega već iz daleka upetila ta fralja, kričala je i njemu: „To taj nije, koj je mene odkupil, ak on brzo ne dojde, kraljevo bu se u propast propalo!“

Povrnil se je i taj sridnji kraljev sin, pak je i on tužno svojemu otcu sprogovaral: „Dragi tata, ona fralja nam

se je jako zagrozila, da, ako ne pošalju tega najmladjega sina, se bu njihovo u propast propalo!“ Poslal je na to kralj po onega jagara, koj je jimal ubit tega najmladjega sina. Došal je jagar i upital ga je kralj: „Boga ti ga, moj jagare, kaži pravo, jesi li mi sina striljal, ali si mi ga živa pustil?“ Prestrašil se je jako taj jagar, pak je kralju istinu povidal, da ga je pustil živa i da je taj najmladji sin sada u drugoj kraljevini.

Pisal je taj kralj valje u drugu kraljevinu sinu i prosil ga je lipo: „Dragi sinko, čul sam, da si živ u drugoj kraljevini, meni je jako žal bilo, da si prošal od nas, dojdi, lipo te prosim, domom valje!“ Došal je on domom, a otac ga je komaj dočekal, i rekal mu je, zakaj ga triba, pak ga je poslal valje u taj odkupljeni grad.

Uzel je taj najmladji sin slabega konja i ni til po vanjkuših jahat k temu gradu, neg je jahal suz kraj suz vanjkuše. Kad je njega iz daleka upetila ta fralja, iz daleka mu je mahala i kričala: „Hodi simo, drago moje!“ Došal je on, i ona ga je valje obljubila i postala za uvik njegova ljuba.

Kad je taj najmladji kraljev sin umril, duša njegova raja se je dostala, kaj je odkupil grad i fralju nutri, a njegov tata, koj ga je tuliko mučil, nikad ni raja vidil, ni duša njegova ni bila nigdar zveličena. *Jana Galović.*

79.

Kako je jedan dečko odkupil zakleti grad.

Tako je bil u jednem kraju jedan jako lipi grad na jednem brigu i taj grad je bil zakleti grad. Nigdor se ni ufal pojt k temu gradu, zakaj da nikaj tamo ljude davi. Gospoda su razpisala po sem carstvu za taj grad i obećala su puno novac onemu, do se podufa odprit taj grad i nutra zajt. Na to se je javil jedan žid, koj je til brzo puno novac zaslužit, da će on taj grad odprit.

Ali itak se taj žid ni podufal sam pojt k temu gradu, neg je po svitu iskal čovika, koj bi išal š njim k temu gradu. Došal je taj žid k jednemu siromašnemu otcu, koj je jimal deset sinov i najmladji bil je baš dvajset let star.

Pogodil se je on s tim otcem za nikuliko forinti, da će pojt š njim taj najmladji sin njegov k temu gradu.

Prošli su oni dva k temu gradu taj žid i taj najmladji sin. Kad su k gradu došli, pričneli su odpirat grad i odpril je grad onaj dečko, deseti sin. Onega dečka je nikaj samo u nutra u grad cuknilo i zaprilo ga nutri, a žida su vrata lupila po gubcu, da je valje na hrbat opal i prošal domom ranjen.

Onaj dečko ostal je u gradu, a u gradu ni nikega vidil, pak si je mislil: „Kaj ću ja sada tote?“ Mislil si je on tako i zašal je u prvu hižu. Tote je našal pripravljenu večeru, a nikega ni vidil. Gladan je bil jako i pojil je tu večeru, pak je prošal dalje u drugu hižu. Tote je našal lipo napravljenu postelj. Trudan je bil jako i legal je na tu postelj i zaspal je. Jutro dan ustal se je i prošal je nazad u prvu hižu i našal je tote pripravljen ručak. Gladan je bil opet i pojil ga je, pak je prošal van u vrt. Sprošećal se je po vrtu i jako mu se je dopalo. Kad je bilo poldne, vrnil se je on opet u prvu hižu. Tote je našal opet pripravljen obed, a nikega ni opet vidil. Gladan je bil jako i pojil je taj obed, pak je opet prošal van u vrt. Tako je on živil tri dane u tem gradu, da ni nikad nikega vidil. Četrti dan mu se je izkazal jedan stari gospon i jedna stara gospa, pak mu je taj stari rekal: „Sinko dragi, ja tebe ne poznam, ali sam ti jako zafalan, zakaj si ti sada taj grad oslobodil i odkupil od prokletstva. Taj grad je već puno let zaklet, a zaklet bi bil ostal tako dugo, doklje se ne bi našal kršćen čovik, koj bi tri dane i tri noći proburavil u tem gradu. Ti si si zel koražu i proburavil si tote tri dane i tri noći i odkupil si nas i naš grad! Ja jimam samo jednu jedinu ćer najlipše je dobe za ženit, zato ako ti se svikne, ja ću ti ju drage volje dat za ženu i ti ćeš bit po mojoj smrti gospodar tega grada!“ Pozval je taj stari gospon na to svoju ćer, i ona je došla k njim, a to je bila lipa fralja, da tako lipe fralje ni bilo po celem svitu.

Taj dečko je bil sva vesel i zadovoljan i poručil se valje s tum fraljum i živil je š njum puno let srićno i veselo. Po smrti starega gospona postal je on gospodar

od tega grada, i tako je on itak još više dobil, neg on Žid, koj je zabadava samo novce pobral.

Jela Plavan.

80.

Kako je jedan mladi grof oženil svoju puraricu.

Tako je bil jedan muž udovac i on bi se bil rad po drugi put ženit, a jimal je jednu ćer i njoj je rekal: „A, ćerko, kaj bi se ja od drugud ženil, ja ću tebe zet, ti mi se jako dopadaš!“ Ona mu je na to rekla: „Hajde, slobodno! Ali, ćaćko mili, samo mi kupite prije lipu opravu, kupite mi sunčenu i zvizdenu opravu i kupite mi jedna kolca, kojim ću samo reć: „„Drk' simo, drk' tamo!““ i sama budu tekla, a nigdor da ne bude ni mene vidil na kolcih ni kolca, kad budu tekla!“

Išal je stari otac po svitu iskat takovu opravu i takova kolca i iskal je dok ni našal. Kad je našal takovu opravu i takova kolca, došal je domom i rekal je ćeri: ‚Jutri bumo onda išli na poruku!“ Rekla mu je na to ona: „Ajde, ćaćko, slobodno!“ Rekal joj je opet otac: „Ajdmo spat, ćerko, u komore!“ Rekla mu je ona na to: „Hajde, slobodno! Ali mi morate prije još kupit jenu racu, da bu s manum u komori bila!“

Išal je otac i kupil joj je jenu racu. Uzela je ona tu racu k sebi u komoru, pak je u komori sama s tum racum prenoćila. Jutro se je stal otac, da idu na poruku i potrketal je ćeri po vratih, a raca mu je na to rekla: „Taki! Taki! „Počekal je malo otac i potrketal je opet po vratih, a raca mu je opet na to rekla: „Taki! Taki!“ Vidilo se je otcu jako dugo, pak je otvoril vrata od komore, ali već nje nije bilo nutri. Ona je prošla, da ne bu od boga grihote a od ljudi sramote, daleko k jednoj gospi grofici za puraricu.

Rekla joj je ta gospa grofica: „Ja bi tebe, ćerko, zela, al si jako grda! Moj je sin jako gizdav, mladi gospon grof, on će se na te jadit, kad te vidi!“ Veli joj na to ona: „Ja se oću skrivat, da me ne bu nigdir vidil!“ Veli joj gospa grofica: „Kak ćeš se ti vavik skrivat, da te ne bu

nigdir vidil?“ Odgovori joj ona: „Ja ću se makar kako pod ognjišće stisnit!“

Primila ju je ta gospa grofica k sebi u službu za puraricu, i ona se je vavik skrivala pred tim mladim gosponom grofom, ali on ju je sejedno jedanput vidil, pak ju je sunił s ražnjem.

Prošlo je nikuliko vrimena i ta purarica rekla jo svojoj gospi, materi tega mladega gospona grofa: „Gospa, ja bi rada išla k maši, ćeju me k maši pustit?“ Veli joj na to gospa: „Ja ću te pustit k maši, naj bi išla, al će tebe gospon vidit, pak će te ubit!“

Prošla je ona tamo malo dalje iza dvora, pak je oblikla svoju sunčanu opravu i sela je u svoja kolca i rekla je: „Drk’ simo, drk’ tamo!“ pak je valje k maši došla. Kod maše ju je upetil mladi gospon grof, i kako ju je upetil, tako se je k njoj brže tiškal. Komoj se je do nje dotiškal, tiškal joj je valje svoj zlati prstanj na prst i upital ju je: „Odkuda jesi ti?“ Odgovorila mu je ona: „Ja sam odanlje, kadi se s ražnji suvaju!“ i prošla mu je.

Došal je mladi gospon grof domom od maše i veli valje materi: „Majko mila, majko draga, kaj sam danas vidil! Ja sam vidil jednu milu, jednu lipu fralju, ah da bi me tila uzet!“ Upitala ga je mati: „Sinko, dali ju poznaš?“ Odgovoril je on materi: „Majko mila, ja ne poznam!“ Upitala ga je opet mati: „Zakaj joj nisi kaj svojega dal?“ Odgovoril je on opet materi: „Daval sam joj prstanj, ni ga tila uzet! Komoj čekam da nedilja dojde, da ja opet k maši pojdem!“ Veli mu na to mati: „Moret ju budeš opet pri maši vidil, pak joj daj onda sakako svoj zlati prstanj!“ Veli on materi opet: „Ja bum gledal, da joj sakako dam prstanj, ako ju bum samo vidil!“

Kad je druga nedilja došla, prosi opet ta purarica svoju gospu groficu: „Gospa, ćeju me i danas k maši pustit, ja bi jako rad k maši išla!“ Veli joj na to gospa: „Ja ću te pustit k maši, naj bi išla, al će tebe gospon vidit, pak će te ubit!“

Prošla je ona opet tamo malo dalje iza dvora, pak je oblikla svoju zvizdenu opravu i sela je u svoja kolca opet i rekla je: „Drk’ simo, drk’ tamo!“ pak je valje k

maši došla. Kod maše ju je opet upetil mladi gospon grof, i kako ju je upetil, tako se k njoj brže tiškal. Komaj se je do nje dotiškal, tiškal joj je opet svoj zlati prštanj na prst i utisnil joj ga je.

Prošli su oni po maši domom, saki svojim putem. Ona je prva došla domom, i na nju je bil taj dan red došal, da je morala obed nosit mlademu gosponu grofu. Ona mu je obed nosila i vrgla mu je u tanjir u juhu svoj prstanj. Kad je on obedval, divanil se je on s materum: „Majko draga, ja sam vidil opet fraljicu, i jimala je zvizdenu upravu!“ Upitala ga je na to mati: „Pak jesi joj kaj dal?“ Odgovoril je on materi: „Komoj sam se nikakor, majko draga, dotiškal do nje i komoj sam joj prstanj dal!“ i pričnel je dalje jist.

Kad je došal jiduć do prstanja, hitro se je skočil i majki ga je kazal: „Eto, majko draga, prstanj kega sam ja fralji dal! Do je to meni obed nosil?“ Mati mu se ni ufala povidat, da mu je nosila ona grda purarica. Ona je se po redu zvala: „Do je obed nosil mlademu gosponu!“ Se dikle veliju: „Ja nisam! Ja nisam!“ Veli na to mladi gospon: „Kadi je ona grda purarica, moret je ona nosila?“ Veli mu mati: „Ej, moj sinko, kak bi ona tebi nosila!“ Ali on se ni dal primirit, neg ju je išal sam iskat i upital ju je: „Jesi l' ti meni obed nosila?“ Odgovorila mu je ona: „Kak bi ja njim obed nosila ovak grda!“ i pričnela se je plakat. On ju je zval na to u hižu: „Ajde, odi ti simo v hižu; neg do je vrgal ovaj prstanj u moju juhu?“ Odgovorila mu je ona: „Ja nisam, ja ne znam, do je vrgal!“ i pričnela se je ona opet plakat. Na to joj je on jadito rekal: „Tako ajde, odi van!“

Ona je išla van i zadela se je za ključanu, pak si je očepila krpicu na gornjoj kiklji i zasvitlila joj se odzdol zvizdena oprava. Upetil je mladi gospon grof zvizdenu opravu i rekal je: „Aha, kaj si to ti, zakaj si se tajila?“ Veli mu ona na to: „Zato sam jim se tajila, kaj sam jim se doma grda vidila!“ Veli joj on opet: „Ja ću tebe sada uzet za ženu!“ i uzel ju je za svoju pravu ženu.

Ona je bila jako vesela i se od veselja mu je govorila: „A ja jimam takova kolca, maglica bu po njih pala, kad

bumo išli k maši i rekla bum: „„Drk' simo, drk' tamo!"" i valje bumo pri maši i nigdor nas ne bu vidil!"

Tako je ta cura postala od grofovske purarice mlada gospa grofica.

Mara Erdeljac.

81.

O Marku Kraljeviću i črnem Harapu.

Tako su u prvašnje vrime bili ljudi jako jaki i uvik su se medj sebum tukli. Jedanput su se sastali dva junaki, jedan je bil Marko Kraljević, a drugi je bil črni Harap i pričneli su se tuć. Kraljević Marko je jimal bat, koj je vagal devet cente i s tim je batum tukal črnega Harapa do poldan, a kad je pol dan zazvonilo, upital je črni Harap Kraljevića Marka: „Jesi li me kojput vudril?" Odgovoril mu je Kraljević Marko: „Ja te tučem celi dan do poldan!" Rekal mu je na to črni Harap: „Ti me tučeš, ali ja nikaj ne čujem!"

Ideju oni dva k obedu i sedeju oni k obedu, črni Harap naručil je za obed tri janjce pečene, pol centa kruha i lajt vina od dvajset kupleniki, a Kraljević Marko naručil je za obed pol janjca pečenega, pet funti kruha i vuhak vina. Pričneli su oni dva jist, črni Harap pojil je se tri svoje janjce i celeg pol centa kruha, a Kraljeviću Marku ostalo je još nikaj od njegovega pol janjca i njegovega kruha, pak je dal črnemu Harapu. Pričneli su oni dva pit, črni Harap srknil je prviput i pol mu je lajta sfalilo vina, srknil je drugiput i ostalo mu je još malo na dnu vina, srknil je i tretiput, al mu ni bilo ni dosta, kaj je još v lajtu ostalo, Kraljević Marko srknil je triput i još mu je pol vuhaka ostalo, pak je dal onu polovicu vuhaka popit črnemu Harapu.

Po poldan išli su se oni dva opet tuć. Udril je prviput črni Harap Kraljevića Marka i Kraljević Marko valje se je popiknil. Udril ga je črni Harap drugiput po desnem ramenu i skoro mu je odbil desno rame. Na to mu je Kraljević Marko govoril: „Boga ti ga, črni Harapine, ne tuci me po ramenu mojem, neg me tuci po ledjih mojih!" Udril je črni Harap Kraljevića Marka tretiput po ledjih i valje se je sru-

šil Kraljević Marko. Sad bi bil črni Harap ubil Kraljevića Marka, da se ni Kraljević Marko dositil i zazval svoju posestrimu vilu: „Ala, vilo posestrimo, mene ubi črni Harap, ak mi ne dojdeš sad na pomoć!“ Došla mu je valje na pomoć njegova posestrima vila i š njum još dvi druge pajdašice vile. Zaslipile su one oči črnemu Harapu, pak ga je Kraljević Marko prevaril i tukal ga je dotlje, doklje ga ni ubil.

Kad ga je Kraljević Marko ubil, išle su vile gledat, kakovu moć on jima u sebi, i našle su u njem tri srdca junačka. Saka si je vila jedno srdce uzela, pak ga je dala bratu Kraljeviću Marku. Uzel je Kraljević Marko ta srdašca i črnega Harapa, pak ga je odnesal na sred gore črne i pokopal ga je tote. Kad ga je pokopal, dal je na spoznanje celemu svitu, kako je on ubil od sebe jačega junaka, črnega Harapa. Razglasil je on po svitu, kako je on črnega Harapa tukal od ranega jutra do pol dan s devet centi težkim batum, da ni ni poćuhnil, kako su oni dva skupa obedvali, kako je črni Harap pojil tri janjce pečene i pol centa kruha i kako je popil lajt vina od dvajset kupleniki, kako mu to se još ni bilo dosta, pak mu je on od svojega obeda dal i kako ga je on po pol dan ubil.

Jana Galović.

82.

Kako se je jedan siromak pomogal se po novcu rabarskem.

Tako je bil jedan čovik i bil je jako siromašan. On je jimal tri ćeri i jedan mali vrt, a taj vrt bil mu je vavik na jednem mestu zelen. On je išal jedanput taj vrt zatirat i se je korenje van izkopal, se je mogal izkopat, samo mu se jedan koren ni dal. Išal je on domom po kramp, pak je š njim kopal, al ni mu se dal ni sad izkopat. Išal je on domom po željeznu štanjgu i izkopal je najzad taj koren.

Tote su bile pod tem korenum jedne štige. Ide on doli po tih štigah, a tote je bila velika tmica, niš ni bilo vidit. U toj tmici napipal je on hižu i zašal je u tu hižu, u toj hiži bilo je opet devet hiž. Ide on tužni siromak

gledat u saku hižu, kaj je nutri. Došal je on u prvu hižu, nutri jesu sami srebreni noži, došal je u drugu hižu, nutri jesu same kositrene žlice, došal je u tretu hižu, nutri jesu same kovane sablje, došal je u četrtu hižu, nutri jesu same kršćanske glave, došal je u petu hižu, nutri jesu same kabanice, došal je u šestu hižu, nutri jesu same banjke, došal je u sedmu hižu, nutri je sam kufar, došal je u osmu hižu, nutri je samo srebro, došal je u devetu hižu, nutri je samo zlato.

On se tote razgleda i misli si: „Bože mili, je l' do kadi, ja bi si ovih novac rada nikaj uzel!“ Siromak bi si jih bil rad uzel, al jih ni jimal va kaj vrć. Snimil je lipo svoje gaće, na jen kraj jih je svezal, a na drugi kraj jih je popal, pak jih je na hrbat metnil i nametal je pune srebra i zlata. On je siromak čuda nametal, pak jih ni mogal nosit.

Izašal je na to rabarhokman, koj ga je kakti svojega suseda poznal, pak mu je rekal: „Čekaj, sused moj, ne muči se tuliko, ja ću zazvat jednega svojega dečka, pak će ti pomoć odnest!“ Zazval je rabarhokman jednega dečka, i presipal mu je novce u jednu vriću, pak je rekal: „Sad ajte vi dva s tim novcem, pak ga odneste, a ti, stari, pošalji mi valje za taj novac svoju najstarju ćer! Ako mi je ne pošalješ, bude zlo po te!“

Prošli su ti dva s tim novcem i taj stari siromak poslal mu je valje skupa s tim njegovim slugom svoju najstarju ćer. Ona se je brzo tote privučila. Rabari su kak i prodi odhadjali u rabariju, a taj rabarhokman joj je se gospodarstvo izručil i od sega joj je kjuče predal, pak joj je rekal: „V se hiže hodi, samo v jednu ne hodi!“

Čim su rabari prošli u rabariju, ona je išla valje va tu hižu, a va toj hiži bilo je samo kršćansko telo, i ona se je valje tote okrvavila. Na to je rabarhokman došal i rekal joj je: „Zakaj si išla va tu hižu?“ pak je popal sablju i odsikal joj je glavu i hitil ju je va tu hižu med to kršćansko telo.

Poslal je taj rabarhokman svojega dečka po suseda svoga, naj donese od tri četvrtinke vriću, pak naj mu zajedno dopelje sobum svoju sridnju ćer. Došal je taj siro-

mak i donesal je vriću od tri četvrtinke i dopeljal je sobum, kako mu je rabarhokman sporučil, svoju sridnju ćer, pak je rekal rabarhokmanu: „Dobar dan, gospone!“ Odgovoril mu je on: „Bog daj, sused, bog!“ Upital ga je taj siromak: „A kadi je moja najstarja ći? Kako ona pri njih buravi?“ Odgovoril mu je rabarhokman: „Poslal sam ju k svojoj kumi, već je tamo nikuliko dan! Naj bude ta pri meni, doklje ona od kume dojde, a naj vam zato pomogne odnest moj dečko novac!“

Stari je privoljil i ostala je pri rabarhokmanu i ta sridnja njegova ći. I njoj je taj rabarhokman se gospodarstvo izručil i od sega joj je ključe predal, pak joj je rekal: „V se hiže hodi, samo v jednu ne hodi!“

Čim su rabari prošli u rabariju, ona je išla valje va tu hižu, a va toj hiži bilo je samo kršćansko telo, i ona se je valje tote okrvavila. Na to je rabarhokman došal i rekal joj je: „Zakaj si išla va tu hižu?“ pak je popal sablju i odsikal joj je glavu i hitil ju je va tu hižu med to kršćansko telo.

Poslal je taj rabarhokman opet svojega dečka, rabara, po suseda svoga, naj dojde k njemu i naj si odnese novac, kulikogod će. Prošal je dečko po suseda i došal je sused, pak je rekal rabarhokmanu: „Dobar dan, gospon sused!“ Odgovoril mu je on: „Bog daj, sused, bog!“ Upital ga je siromak: „A kadi su moje dvi ćeri? Kako one pri njih buraviju?“ Odgovoril mu je rabarhokman: „Sused moj, poslal sam i ovu na gosti kumi svojoj, već je i ona tamo nikuliko dan! Pošaljite mi još onu najmladju ćer, i nosite si s mojim dečkom novac, kulikogod morete odnest!“

On je prošal domom i odnesal si je puno novac i poslal je valje k rabarhokmanu tu svoju najmladju ćer! Ostala je i ta ći pri rabarhokmanu, a kad su rabari odhadjali u rabariju, izručil je rabarhokman njoj se gospodarstvo i od sega joj je kjuče predal, pak joj je rekal: „V se hiže hodi, samo v jednu ne hodi! Mene ne bu sada tri dana doma!“

Ona je komoj dočekala, da je on od hiže prošal, i čim su rabari prošli u rabariju, prošla je ona valje va tu hižu gledat. Tote je vidila samo kršćansko telo, i stala je pre-

mitat to kršćansko telo, pak je nutri med tim kršćanskim telom našla i svoje dvi mile sestre. Tila je izajt iz te hiže, a to je spazila, da je sa okrvavljena i mislila si je: „Kaj ću ja sad učinit? Po tem jesu pogubljene i sestre moje!“ Izašla je ona van i porizala si je mali prstak svoj, pak kad je došal taj rabarhokman i spazil ju okrvavljenu, rekal joj je: „Jes’ ti ja rekal, da sakam’ hodi, samo da ne hodi va onu jednu hižu!“ Odgovorila mu je ona: „Gospon sused, nis ja išla va tu hižu, neg sam ja rizance misila i rizala, pak sam se porizala!“

Rabarhokman joj je valje sveroval i pripovidal joj je, kako je on njije dvi sestre pogubil, kad su išle u tu hižu, ali da on jima takove masti, s kojom bi je mogal lahko oživit. Ona je onda njega napeljala, da je on njoj tu mast pokazal.

Za rabarhokmanom došli su iz rabarije njegovi kumorati rabari i donesli su jednega gospona mrtvega medj sobum i hitili su ga medj kršćansko telo u onu hižu.

Za nikuliko cajta opet su odhadjali na devet dan u rabariju si rabari i rabarhokman š njimi, a taj rabarhokman joj je opet od sega ključe ostavil. Čim su oni prošli, valje je ona išla te masti iskat. Kad je našla mast, namazala je sestre i tega gospona i oni su se si oživili, pak su pobrali tote se novce i prošli su odatlje.

Taj siromak čovik napravil si je grade s timi novci. Te dvi starje sestre ostale su doma pri otcu, a ona najmladja pobigla je od straha pred rabarhokmanom u drugu kraljevinu, da će ondi služit. Došal je za nikuliko cajta taj rabarhokman k onemu gosponu, kadi je ona služila, da će dojt k njemu treti dan po vino. Ona ga je prepoznala i lipo je gospodu uputila, da će taj vinar dopeljat u lajtih rabare, pak da naj predi sabereju celu kumpaniju soldatov, neg on dojde.

Došal je rihtig taj rabarhokman treti dan po vino, a taj gospon je već sabral celu kumpaniju soldatov. Vani jesu sluge tega gospona vatru kurili i vodu kipili, a u hiži su gospoda zabavljali rabarhokmana. Te rabare su sluge sa kipućum vodum u lajtih poparili. O pol noći s mirom je on van utikal i govoril je gospodi, da on ide gledat k

svojemu blažcu. Pripazili su oni na nj, kaj će to on delat, a on lipo opire na lajtih okanca, da bu pušćal rabare van, a si mu se rabari pružaju iz nutar van mrtvi. Sa okanca je on na lajtih oprl, a iz sakega se lajta spružil mrtav rabar. Sad su i na njega sluge tega gospona navalili, pak su i njega ubili.

Rabare su i lajte drugi dan po vodi odpravili, a konje i kola jesu dali toj dikli za to, kaj je ona njim povidala, da jih nisu rabari osiromašili. Ta dikla se je lipo odpeljala na svojih kolih i konjih domom i živila je prez straha u lipih gradih, kaj je njeji otac sagradil s novćem rabarskim.

Jana Galović.

83.

Kako je išla jedna cura gledat, kako je pod galgami.

Tako je bila jedna žena š ćerjum, a muž joj je umrl. Ona je ostala za mužem noseća i jimala je dite. Tila se je nikakor pomoć, pak je držala birtiju. Došli su jedanput k toj udovici u birtiju tri študenti i pijuć se divanili i spominjali o sakojakih stvarih, najzad je jedan rekal: „Ah, bože moj, da je meni znat, kako je pod galgami! Ja bi dal onemu, koj bi mi to povidal, sto forinti!“ Drugi mu je na to rekal: „Ah, bože moj, da je meni znat, kako je pod galgami! Ja bi dal rad onemu, koj bi mi to povidal, dvi sto forinti!“ Treti študent je na to rekal: „Ah, bože moj, da je meni znat, kako je pod galgami! Ja bi dal rad onemu, koj bi mi to povidal, i tri sto forinti!“ Veli jim na to ona cura od te udovice: „Idem ja pogledat, kako je pod galgami, pak ću vam reć, i vi ćete mi morat dat saki, kaj ste obećali!“

Išla je ona pod galge i tamo je našla jedanajst hajduki, kadi su baš boga molili za svojega pajdaša dvanajstega, a konje su si privezali tamo za grmlje. Ona je lipo se si dobro pogledala, kaj delaju oni i onda je lipo pobrala se konje i zajahala je jednega konja i odignala je se konje k sebi domom.

Došla je ona domom u tu birtiju i rekla je onim študentom: „Evo ja sam znak donesla, kako je pod gal-

gami, ja sam dognala jedanajst konjev! Tamo pod galgami je jedanajst ljudi molilo za svojega dvanajstega pajdaša. Konji su njim bili privezani za grmlje, a ja sam njim, dok su oni molili, konje odtirala! Sad mi dajte vi novac, kaj ste obećali, kad sam vam povidala, kako je pod galgami!" Dali su ti študenti njoj šest sto forinti, kako su rekli i i obećali.

Ti hajduki digli su se izpod galg i išli su po svoje konje, a to njihovih konjev ni. Razišli su se oni valje iskat svojih konjev, i baš u onu birtiju došal je njihov gospodar, harambaša. Upital je on te študente: „Moret ste čuli, da je ovdi do našal jedanajst konjev!" Oni mu na to veliju: „Baš sada jih je simo dognala jedna cura!" Veli jim harambaša: „To je sigurna cura morala bit, kad jih je ona ondi našla i odignala jih!" Veliju mu ti študenti na to: „Bogme sigurna cura i bogme jih je dognala ona cura!" Veli jim opet harambaša: „Ja bi til jako rada tu curu vidit, i ako bi mi se dopala, ja bi ju uzel za ženu, ja nimam nikega nego kaj jimam deset dečkov i ja jedanajsti. Nima nam do skuhat ni robe oprat ni niš! Ja bi ju rad uzel, da bi ona tila mene i da bi mi se dopala, kad je tako sigurna!" Veliju mu ti študenti: „Tamo joj je u kuhinji mati i ona, pak se š njimi naredite, mi ne znamo niš za to, mi tote samo pijemo kakti u birtiji!"

Prošal je on u kuhinju i izprosil je on nju i naredil, kad ćeju po nju dojt, i rekal je još, da ne će od njega nijedna ženska dojt nego samo njih jedanajst mužkih. On se je tobože držal pred njimi, da on nije hajduk.

Prošal je on iz te birtije i odignal je svoje konje, pak je išal domom k svojim hajdukum. Ona je išla za njim se po noći po misečini i on je ni vidil. Ona je išla samo tuliko za njim, da ga je vidila, ali njemu se je itak nečva vidilo, da nigdor ide za njim, i s mirum se je ogledaval. Išal je on čez jedan veliki šilj i lozu i kad se je ogledal, onda se je ona čepnila u šilj i on ni je vidil. I tako je on išal dalje, ni se til povrnit nazad, išal je dalje, dok ni došal do svoje hiže, a hiža mu je bila u zemlji. Oni deset njegovi kumorati su već doma bili i on je potrkal na vratih. Odprili su mu oni vrata i on jim je rekal: „Nu, jeste li

vi našli konje?“ Oni su mu odgovorili, da nisu. On se valje na to počme štimat, da je on konje našal i dotiral, pak jim je još rekal: „Tamo u jednoj birtiji su tri študenti vino pili i tamo je bila jedna cura, pak su ju poslali gledat, kako je pod galgami. Ona je išla i našla je tote naše konje, pak jih je odignala k sebi domom. Ja sam došal u tu birtiju, dobil sam nazad naše konje i još sam tu curu izprosil, da ću ju uzet za ženu. Ona je privoljila k temu i još sam naredil, kada ćemo po nju dojt!“

Oni su se valje pričneli razgovarat, kako ju ćeju sašundrat, da joj budu prsi rizali i jist davali, pak da ju budu živu na ražanj nataknili i pri ognju prigrijavali. Ona je se to pred vratimi slušala, i prošla je domom, kad su oni legli spat.

Doma je pripovidala, kadi je bila i kaj je čula. Doma su sabrali onaj dan, kad su jimali hajduki dojt po nju, jedan celi regiment soldatov. Rihtig došli su hajduki po nju i rekli su joj: „Sada veselo, niš se ne boj nas! Pri nam ti bu jako lipo!“ Jako puno su joj novac davali i jako su se veselili u nutri, a okolo hiže su već soldati stali. Ona cura se je dogovorila sa svojimi domaćimi ljudi, da ćeju oni po malo si van izajt, a hajduke da ćeju samo nutri u hiži pustit, i onda da ćeju jih potuć. Rihtig si domaći ljudi su izašli po malo van, a hajduke su onda soldati u hiži potukli i su su hižu raztukli.

Ta cura se je potlje udala za onega študenta, koj joj je dal tri sto forinti, i jako su dobro skupa živili, bili su jako bogati, zakaj su sva novac uzeli, kaj su ga hajduki u svojoj špilji sabrali i ostavili. Ni materi njenoj ni tribalo više birtije držat, zakaj je i ona jimala dosta novac.

Jela Plavani.

84.

Kako je jedan rabarhokman fralje varal, pak najzad sam sebe prevaral.

Tako je bil jedan rabarhokman i vavik je po varoših išal. On je išal se od varoša do varoša i s mirum je fralje varal, da je to on gospon velikaš, a on je bil veliki tat i

lopov, k sebi je mutil fralje, da naj dojdu k njemu, da jih oće uzet za žene. One jesu jadne k njemu dohadjale, a on je njih se šundral. Uvik, kad je tila koja k njemu dojt, til ju je vodit po svojoj letini, pak ju je til u pivnicu zapeljat i vodil ju je od lajta do lajta, pak joj je daval kušat vina. Kada ju je k zadnjemu lajtu dopremil, onda joj je kupicu natočil i rekal joj je: „Sada ti popi tu kupicu vina i izmoli jednu veru božju, pak se totek poklekni dole, sada bude tote tvoja smrt!"

Tako je on opet namutil jednu fralju iz dalekega jednega varoša. Dopeljala se je ona na svojih vrancih konjih i ostavila jih je u šumici jednoj blizo. Išla je ona u njegove dvore i nigdir ni mogla vidit njega. Išla je ona od hiže do hiže, u prvoj su hiži same sablje visile, u drugoj su hiži sami noži stali, u tretoj su hiži same kiklje visile. Pogleda ona na okno iz te zadnje hiže i upeti njega, di se on šeće s jednum fraljum gori. On se šeće i skažuje joj se, kuliko to on po svitu jima, najzad ju vodi u svoje pivnice.

Kad je to vidila ta nova fralja, skočila je brzo iz te hiže van, pak je sama sebum govorila: „Bože mili i mila Marija, kamo sam ja to došla! On je meni rekal, da on nima nikega, a sad vidim, da me je prevaril! Kamo oću sada ja skočit jadna brže, da me on ne vidi?" Skočila je u njegovu pivnicu i skrila se je za lajt vineni, a tote su bile same mrtve glave.

Dopeljal je on bogme tu drugu fralju u pivnicu i vodil ju je se od lajta do lajta, pak joj je od sakega kušat daval i dopeljal ju je k onemu zadnjemu lajtu. Natočil joj je i iz tega lajta kupicu vina i rekal joj je: „Sada ti popi tu kupicu vina i izmoli jednu veru božju, pak se totek poklekni dole, sada bude tote tvoja smrt!" Učinila je ona se tako i on joj je odsikal glavu i hitil ju je iza lajta baš toj drugoj fralji u njezin hrbat. Ostalo je toj fralji iza lajta krvavo opleće, i kada je rabarhokman prošal iz pivnice, pobigla mu je ona srićno, pak se je na svojih vrancih konjih domom odpeljala u svoj varoš.

Doma je valje pripovidala, kadi je ona bila, i kakov je to čovik taj njezin dragi. Taj rabarhokman si je pak mi-

slil: „Kaj će reć, da te fralje još ni!“ i prošal je opet po nju u njezin varoš.

Kad je on došal k njoj u njezin varoš, špotal ju je, da zakaj nije k njemu došla. Ona mu je rekla, da je obolila, pak da ni mogla dojt. Taj dan su se kod nje sastala gospoda, pak su se divanili, najzad je jedan gospon rekal: „Sad se jesmo dosta nadivanili, sad ćemo drugi divan jimat, sad nek saki povida, kaj mu se je noćas sanjalo!“ Si su povidali redom, kaj se je kemu sanjalo, na nju je najzadnju red došal povidat. Povidala je ona valje, kaj se je njoj sanjalo, i rekla je: „Meni se je sanjalo baš od tega gospona, koj je sad nas pohodil! Meni se je sanjalo, da sam ja njega pohodila i da sam došla u njegove dvore, da sam obišla njegove dvore, u prvoj hiži da sam vidila same sablje visit, u drugoj same nože stat, a u tretoj same kiklje visit, iz te trete hiže da sam pogledala na okno i čez okno vidila tega gospona, di se šeće po vrtu s jednum drugum fraljum. Sanjalo mi se je, da sam tako uvidila, da me je taj gospon prevaril i onda da sam skočila brzo iz te hiže van i skrila se u njegovoj pivnici za lajt vineni. On da je za nikuliko cajta dopeljal tu drugu fralju u pivnicu i da ju je vodil od lajta do lajta, pak da joj je od sakega kušat daval, dok je ni dopeljal k onemu zadnjemu lajtu. Tote da joj je natočil iz tega lajta kupicu vina i da joj je rekal: „„Sada ti popi tu kupicu vina i izmoli jednu veru božju, pak se totek poklekni dole, sada bude tote tvoja smrt!““ Ona da je se tako učinila i on da joj je odsikal glavu i da joj je glavu hitil iza lajta baš meni u moj hrbat, i evo sad mi je još krvavo opleće!“

Sa gospoda su dobro znala, da to ni bil san, neg da je to bila istina prava, pak su uzeli svoje britke sablje i odsikli su temu rabarhokmanu njegovu nevirnu glavu.

I tako je najzad sam sebe prevaril taj rabarhokman, koj je tuliko fralj prevaril.

Jana Galović.

85.

Kako je od čovika krt postal.

Tako su bili dva brati, pak su se podilili i se su dobro podilili, samo okol jedne sinokoše su se pravdali.

Taj starji brat jimal je jednega sina i rekal je temu sinu: „Sinko, ja ću te zakopat jedne mlade nedilje u sinokošu pak ću reć mojemu bratu, da kemu se ozove sinokoša, da naj bu tega, a ti se meni ozovi!“

Projde taj brat k temu drugemu bratu i veli mu: „Znaš, brate, kaj? Mi dva se previše pravdamo okol te sinokoše, mi ćemo, da se više tuliko ne pravdamo, pojt jedne mlade nedilje pitat sinokošu samu naj kaže, čija je, i kemu se ozove, naj bude tega!“ Privolji taj drugi brat k temu.

Išal je u jutro, prije neg su išli tu sinokošu pitat, taj brat, koj je jimal sina, i zakopal je u sinokošu sina. Dojdu potlje okol jedno devet vur skupa ti dva brati, i zove taj brat, koj ni zakopal sina: „Oj sinokoša, čija si?“ Sinokoša mu se ni tila niš ozvat. Drugi zove taj brat, koj je sina zakopal: „Oj sinokoša, čija si?“ Ovemu se ozove sin iz sinokoše: „Tvoja sam, tvoja!“

I tako je pustil taj jedan brat onemu drugemu bratu sinokošu. Išal je taj drugi brat, kad mu je brat prošal, izkapat svojega sina van. Ali već ga ni bilo na onem mestu, kadi ga je on zakopal i kadi mu se je ozval. Iskal ga je otac dugo, ali nikakor ni mogal dojt do njega, da bi ga izkopal, zakaj je on krt postal i za uvik je krt ostal, koj još i danas prekapa sinokoše.

Marko Luke mladji.

86.

Kako je sestra oslobodila tri brate zaklete.

Tako je bila jedna mati, udovica, i jimala je tri sine i jednu ćer. Ona je jako težko s tum ditcum živila i buravila. Jedanput je kruh misila, a ti tri sini su ju jako kolač prosili. Mati se je razjadila na nje, pak jih je zaklela i rekla jim: „Vi tri ste ka i tri mrki vuki, bog daj, postali tri mrki vuki!“ I oni tri su se odmah s vuki stvorili i odmah su čez jen veliki brig prošli.

Njihova sestra pričnela se je valje za njih tužit i plakat, i rekla je jedanput svojoj materi: „Majko, ja idem iskat mojih bratov!“

I tako je ona prošla i došla je na jen veliki brig, a na tem je brigu stala samo jedna stara ženska. Tu žensku je ona lipo upitala: „Stara majko, jesu ovdi morebit moji tri brati, tri vuki?“ Odgovorila joj je na to ta stara: „Vidila sam jih tote! Hodi s manum, idmo jih skupa iskat!“

Ona ju je odpeljala, kadi su ti tri mrki vuki stanovali, i nije je otila u hižu njihovu vodit, doklje ni zaspal taj starji i mladji brat, a samo čul da sridnji brat. Išla je ona onda ravno k njemu i lipo ga je upitala: „Brate moj, ja sam došla upitat vas, kako bi ja vas mogla odkupit?“ Na to joj odgovori on: „Sestra moja, nikakor drugačije, neg da za sakega tri leta postiš, najmre da niš mrsnega ne pojiš, neg kaj u lozi najdeš, i da celo to vrime ne sprogovoriš s nikegum nijedne riči!“

Ona je odmah na to u lozu prošla i izpostila je već punih šest let, da ni sprogovorila s nikegum nijedne riči sih tih šest let. Kad je prošlo šest let i kad je već odkupila dva brate svoje, ni već jimala kaj jadna u lozi pojist, pak se je malo dalje od loze odmakla. Blizu te loze bil je grofovski vrt, a va tem vrtu su lipe črišnje rasle. Ona se je na te črišnje navadila i išla je uvik na nje, doklje je ni ufatil grofovski sin.

Kad ju je grofovski sin ufatil, valje mu se je jako dopala, pak ju je odpeljal domom i rekal je svojoj staroj majki: „Ala, majko, kakovu sam si ja danas divojku ufatil, to bude moja ljuba!“ Njegovoj staroj majki ni to bilo prav, da on uzimlje niminu, ali itak mu je rekla: „Ti si ju uzmi, moje dite drago, samo ak je tebi za volju divojka!“

On ju je uzel za svoju ljubu, ali komoj da ju je on uzel za svoju ljubu, došla je njemu od cara zapovid, da mora projt na vojsku. Prošal je on na vojsku, a ona je ostala od njega debela, i kad joj je došla doba, čedo je porodila.

Kad je ona čedo porodila, svekrva njeja joj je to dite uzela i zadavila ga je, samo da ženu omrazi sinu, trugu je dala tišljaru napravit, pak je hitila u šternju trugu i dite. Svomu sinu je pak pisala, da mu je ljuba niminu porodila kot' je i sama, i da ju je ona sama strošila.

On je na to domom došal, da vidi, kaj je to. Žena mu se je smilila i oprostil joj je. Ona je opet drugo čedo

š njim zanosila, a on je opet prošal u vojsku. Kad je njoj došla doba, porodila je ona lipega fantićka. Njija svekrva je opet dite uzela i zadavila ga je, trugu je dala opet napravit tišljaru i hitila je u šternju trugu i dite. Svomu sinu je opet pisala, da mu je žena porodila niminu kot' je i ona sama, i da ju je ona sama opet strošiia.

On je na to opet domom došal, da vidi, kaj je to. Žena mu se je opet smilila i on joj je opet oprostil. Ona je opet treto čedo š njim zanosila, a on je opet moral projt u vojsku. Kad je njoj došla doba, porodila je ona jako lipega fantićka. Njija svekrva je opet dite uzela i zadavila ga je, trugu je dala opet napravit tišljaru i hitila je u šternju trugu i dite. Svomu sinu je pisala taj put, da mu je žena rodila jako lipega fantićka, ali da ga je opet sama strošila.

On je na to opet domom došal, da vidi, kaj je to. Kad mu je mati se izpripovidala, ni til više on ženi oprostit, neg je zapovidal slugam, da zakopaju na polju ravnem stupe, i da vode njegovu ljubu na to polje ravno. Na to je on pozval su gospodu, da dojdu gledat, kako će on svoju ljubu obisit.

Kad su se gospoda sabrala i kad je već se bilo spravno, da ćeju mu ljubu obisit, spazili su na 'nem polju ravnem, kako k njimi jašeju tri gosponi mladi, tri gosponi se na belih konjih, a sakemu sidi mužko čedo na kolenu. To nisu bili tri nepoznani gosponi, to su bili tri zakleti bratci. Baš taj dan je njihova sestra dovršila svoj post i oslobodila je bratce. Oni su joj ditcu iz šternje spasili i odgojili med vuki.

Kad su došli do gospode ti tri gosponi, ravno idu k svojoj sestri vernoj, pak joj prvi progovara taj najstarji bratac: „Sprogovori sada, sestra naša, spostila si sada leta naša! Evo tebi, sestra naša, tvoje najstarje čedo, to ti je spasil tvoj najstarji bratac!“ Za najstarjim bratcum progovara njoj taj sridnji bratac: „Sprogovori sada, sestra naša, spostila si sada leta naša! Evo tebi, sestra naša, tvoje sridnje čedo, to ti je spasil tvoj sridnji bratac!“ Za sridnjim bratcum progovara njoj taj najmladji bratac: „Sprogovori sada, sestra naša, spostila si sada leta naša! Evo

tebi, sestra naša, tvoje najmladje čedo, to ti je spasil tvoj najmladji bratac!“

I ona je sprogovorila i dokazala je ona, kaj je se ona pretrpila i kaj je se njeja svekrva učinila. Gospoda su sa dobro uvidila, koja je od njih dvih kriva, i dosudila su s visokega stola, da staru na stup metneju, a mladu da domom s bandum odpeljeju.

I ona je tako još puno let srićno i mirno sa svojim mužem i ditcum živila.

Mara Martinac.

87.

Kako je mati zaklela tri sine u garvane.

Tako je bila jedna mati, udovica, i jimala je tri sine i jednu malju ćer. Ta udovica mati je jako težko živila s tum ditcum, ni jih jimala š čim hranit ni opravljat, pak se je uvik pojidala, kako će tu ditcu hranit i opravljat. Najzad je već bila jadna sama na sebe, pak je zaklela se te tri svoje sine i rekla jim je: „Garvani postali, i po gôri letili ka i drugi garvani!“

Oni tri su valje garvani postali i letili su po gori ka i drugi garvani. Ta malja ći joj je med tim tega narasla i već je bila dobro velika. Mati je bila uvik tužna i žalostna i upitala ju je jedanput ta njija ći: „Majko, zakaj ste vi uvik tako tužni i žalostni?“ Ona je na to pričela plakat i rekla joj je: „Kako ne bi bila tužna i žalostna, kad sam jimala tri sine, tvoje brate, a sad nimam ni jednega! Ja sam jako težko š njimi živila i nisam jih mogla hranit ni opravljat, pak sam jih zaklela, da garvani postali i po gori letili ka i drugi garvani, i oni su valje garvani postali i po gori odletili!“ Ći joj je na to rekla: „Majko, ne plačite se vi za to, neg mi specte brašno, ja jih idem po svitu iskat!“

Mati joj je spekla brašno i ona je išla iskat bratov. Ona je po lozi hodila iščuć i noć ju je ufatila u lozi. I ona sirota ni znala sada, kamo će pojt, doklje ni zapazila jednu svićicu, pak je k njoj ravno išla. Tote je našla jednega starca, koj je bil jako, jako star. Upitala je ona

valje tega starega: „Dragi stari, ste vi morebit vidili tri garvane? To su moji tri brati zakleti!“ Taj stari je bil gospodar od tih malih tic i sazval je valje sakojake te male tičice, pak je se redom upital, ako znaju za takove i takove garvane. One su mu rekle, da one nisu takovih garvanov tote vidile. Na to je rekal taj stari toj curi: „Draga moja, ovdi ni tvojih bratov, hodi tamo na on zadnji brig, koj se odovud vidi, k jenemu staremu, morebit će ti on povidat za nje, morebit su pri njem!“

Pokazal joj je taj stari put, kud će projt k onemu drugemu staremu i ona je prošla. Išla je ona po jako dalekem putu i komaj treti dan došla je k temu drugemu staremu. To je bil još puno starji starac neg on prvi i ona ga je upitala: „Dragi stari, ste vi morebit vidili tri garvane? To su moji tri brati zakleti!“ Taj stari je bil gospodar od tih povekših tic i sazval je valje sakojake te povekše tice, pak je se redom upital, ako znaju za takove i takove garvane. One su njemu rekle, da one nisu takovih garvanov tote vidile. Na to je rekal i taj stari toj curi: „Draga moja, ovdi ni tvojih bratov, hodi tamo na on zadnji brig, koj se odovud vidi, k jenemu tretemu staremu, morebit će ti on povidat za nje, morebit su pri njem!“

Pokazal mu je taj stari put, kud će projt k onemu tretemu staremu i ona je pošla. Išla je ona opet po jako dalekem putu i komaj treti dan došla je k temu staremu. To je bil još puno starji starac neg on drugi starac i ona ga je upitala: „Dragi stari, ste vi morebit vidili tri garvane? To su moji tri brati zakleti!“ Taj stari je bil gospodar od sakojakih životinj i sazval je valje sakojake životinje, pak je se redom upital, ako znaju za takove i takove garvane. One su mu rekle, da su takovi i takovi garvani med timi najvećimi ticami. Na to je odpeljal taj stari tu curu med te najveće tice i rekal joj je: „Tote moraju bit, a ti si jih izberi, ako je koj tvoj!“

Ona jih sirota ni poznala i ni jih mogla izbrat, pak je prošla plačuć prež njih domom. Došla je ona do jedne vode i ni mogla priko, pak je stala tote. Za njum su doletili njeji brati, tri garvani, i rekli su joj: „Sestra naša, ti se trudiš za nas i išćeš nas, al nas ne ćeš dobit,

van ako ćeš za nas postit devet let i ako ćeš živit sama u hrastu devet let!“ Ona jim je na to rekla: „Dragi brati moji, ja ću drage volje za vas se učinit, pak ću provat i to učinit, samo ak bum to ikako mogla sbavit!“

Brati su sestru priko vode prenesli i ona je prošla k materi, a oni nazad na onaj zadnji brig k onemu tretemu staremu. Ona je došla se polahko k materi i rekla je materi: „Majko moja, ja sam našla svoje brate, a vaše sine, ja ću za nje devet let postit i sama u jednem hrastu živit, pak ću jih odkupit!“ Mati joj je na to rekla: „Nemoj, ćerko, tega delat, ti bi od glada umrila, pak ja ne bi jimala ni tebe ni sinov!“

Ali ona si ni dala dopovidat, neg je prošla u lozu i išla je tote u jedan šuplji hrast, pak je tote sama živila i postila punih devet let. Mati je uvik za njum plakala, da je ne bu više domom nikada.

Devet let je izašlo i oni tri garvani su doletili do tega hrasta, kadi je ona bila i nju su iz hrasta izazvali. Kad se je ona pokazala, š njih je valje perje opalo i lipi dečki su postali.

I tako su se oni si četiri povrnili domom materi na veselje, a mati je odsad uvik dobro pazila, kaj će reć.

Jela Plavan.

88.

Kako su vuk i cucak ratovali.

Tako su bili jedan vuk i jedan cucak, pak su se povadili i dogovorili su se, da se budu tukli. Vuk je rekal cucku: „Cucak, ti si vojsku sberi, a ja ću si ju takajše sbrat, pak se bumo tukli, da bumo vidili, koj bu jači od nas dvih!“

Vuk si je uzel u svoju vojsku medvida, a cucak je išal tužan, ni znal, kega bi si uzel. Zastal je on na putu jednu šepavu mačku, i upitala ga je ta šepava mačka: „Dragi cucak, zakaj si ti tak tužan?“ On joj je odgovoril: „Povadil sam se s vukom i on mi je rekal, da si nek sberem vojsku, pak da ćemo se tuć, a ja sad ne znam, kega

bi uzel u vojsku!“ Ta šepava mačka mu je na to rekla: „Zami mene u vojsku!“ Cucak joj je rekal: „Kaj ćeš ti meni tako šepava pomoć u vojski?“ Na to mu je ta šepava mačka opet rekla: „Samo ti meni zami, ne bu ti žal, ja ću ti već pomoć!“ I cucak ju je uzel.

Dogovorili su se vuk i cucak za dan i mesto, kada i kadi će se tuć. Došal je taj dan, i vuk je zašal u jednu splasnicu stelje, a medvid je zašal na hrast; pak je gledal, kako bude cucak sa svojum vojskum izašal. Upita vuk medvida: „Čuješ, brate, jeli idu već?“ Odgovori mu medvid: „Bogme vidim jih, idu!“ Upita ga opet vuk: „A jeli kako idu, jeli ih čuda?“ Odgovori mu medvid: „Ne vidim, kuliko ih je, zakaj je tmica, ali bogme idu sa sabljami,“ činilo mu se je, da idu sa sabljami, kaj je mačka rep digala, „a bogme idu i s mušketi!“ činilo mu se je, da idu s mušketi, kaj su se mački oči svitlile.

Kad je došal cucak sa svojom vojskom na dogovoreno mesto, rekla mu je mačka: „Ti tote malo počekaj, ja idem jednega miša ulovit u tu splasnicu, zakaj sam jako lačna!“ Skočila je mačka na tu splasnicu stelje, kadi je vuk bil zakopan i popala je vuka za vuši, pak mu je se vuši raztrgala. Vuk se je prestrašil cuckove vojske, kad je tako huda, pak je valje probigal, a mačka je skočila na ono drvo, kadi je bil medvid i medvid je od straha doli od hrasta skočil i ubil se je.

Tako je cucak sa svojom vojskom predobil vuka i njegovu vojsku.

Marko Luke stariji.

89.

Kako je lisica prevarila vuka.

Tako su se jimali jedanput jako rada lisica i vuk. Ona je njemu govorila „stric,“ a o njoj „teta.“

Jedanput su se oni dva dogovorili, da pojdu skupa na svatbu, ona je njega naputila, da naj on ide u hižu, da budu ljudi mislili, da je to cucak, a ona da će bit u kuhinji, pak da će pazit, da kaj dobije.

Zašal je vuk u hižu, i tote su ga ljudi dobro iztukli, pak je on siromak pobigal. Lisica bila je u kuhinji, a tote je pripravila gospodinja mlincev i lisica jih se je dobro najila i namazala si je još š njimi čelo, pak je prošla. Ona je bila sita, pak je brzo tekla i dotekla je vuka. On je njoj pripovidal, kako su njega u hiži ljudi jako stukli i da on ne ide više na svatbu. Ona je njemu na to pripovidala, kako su nju žene u kuhinji iztukle još jače, da joj se moždjani idu iz glave, prevarila ga je, kaj si je s mlinci namazala čelo. I još ga je ona prosila, da naj bi on nju nosil, zakaj da je jako betežna.

Smilila se je vuku lisica, pak ju je on nosil i došli su do jedne mlake. Tote u toj mlaki se je vidil misec i lisica je prevarila vuka, da naj izpije tu mlaku, da će najt nutri sir. On je izpil tu mlaku i sira ni našal. Lisica ga je prosila, da ju naj i dalje nosi i on ju je nosil. Na to je lisica pričnela popivat, da betežan zdravega nosi. Vuk je to razumil, pak je sbacil sa sebe lisicu, ali kako je bil siromak od one silne vode, koju je popil, jako napuhnit, ni pravo gledal, kad je sbacil sa sebe lisicu, pak se je nadrl na jedan panj i pukal je.

Tako je prevarila lisica vuka, ali za to su doznale i druge životinje, pak od onda više nijedno živinče niš ne veruje lisici.

Marko Luke stariji.

RJEČNIK

nekih tudjih i manje poznatih rieči.

Aldovača posvećena, sacrifirata, sr. glag. *aldovati* posvetiti, sacrificare; *kača aldovača* zmija posvećena, neobična zmija, pobliže puku u Stativah nepoznata.

Auštelovat, sr. njem. *austellen* izložiti, izvesti.

Bajer brieg uz rieku, kadkada i sama rieka, potočić.

Banka ili *banjka* sr. njem. *Banknote* banka, banknota, papirnati novac.

Barbir sr. njem. *Barbier* brijač, brica.

Befel sr. njem. *Befehl* zapovied.

Bertija ili *birtija* sr. njem. *Wirthshaus* krčma; odtale *birtaš* i *birtašica* sr. njem. *Wirth* i *Wirthin* krčmar i krčmarica.

Bradešnjak gaćnik.

Brašno kruh.

Cajt njem. *Zeit* vrieme.

Cimpotina komadićak, mrvica.

Coljštruk njem. *Zollstab* stara mjera za prostor.

Coprnjak vilenjak; odtale *coprnjica* vještica.

Cucak pseto.

Cug njem. *Zug* vod (vojnika).

Cukat njem. *zucken* trzati, natezati; odtale perfectivum *cuknit*.

Cur pišalina.

Cura djevojka.

Čaka vojnička kapa.

Čap ili *šćap* njem. *Stab* batina, palica.

Četrtinka ili *četvrtinka* mjera za žito, u Stativah znači uviek $^1/_8$ vagana, a ne $^1/_4$ vagana.

Črislo krunica.

Čuprija (tursk.) most.

Diležanca sr. frac. *dilegence* poštarska kola, brzovoz.

Dikla služavka.

Dinstpremija sr. njem. *Dienst-Prämie* službena nagrada.

Dokolenke čižme čižme do koliena.

Draganići mjesto nedaleko Karlovca.

Ekstra lat. *extra* posebice.

Falinga tal. *fallo* pogrieška.

Falit tal. *fallare* pogriešiti.

Fant sr. tal. *fante* dječak; odtale diminutiv *fantić* i *fantićak*.

Fara njem. *Pfarre* župa, parohija, plovanija; odtale *farof* njem. *Pfarrhof* župna kuća.
Farba njem. *Farbe* boja.
Fela vrst.
Fin njem. *fein* fin, tanak, sitan.
Flajsig njem. *fleissig* marljiv.
Flaša njem. *Flasche* staklenica, boca; odtale diminutiv *flašica* bočica.
Fort ili *furt* njem. *fort* neprestance, sveudilj.
Frajman njem. *Freimann* krvnik.
Frakljac čašica (rakije).
Fralja ili *frajlja* njem. *Fräulein* gospodična.
Frboljtar njem. *Verwalter* upravitelj.
Frtalj njem. *Viertel* četvrt.
Fruštik njem, *Frühstück* zajutrak, doručak; odtale *fruštikat* njem. *frühstücken* zajutrkovati, doručkovati,

Galge njem. *Galgen* vješala.
Galšenjak ili *galženjak* njem. *Galgendieb*, obješenjak.
Ganak njem. *Gang* hodnik.
Ganc njem. *ganz* posvema.
Garran gavran.
Glažren, sr. njem. *Glas*, staklen.
Glid njem. *Glied* niz, vrsta, red.
Glih njem. *gleich* jednako, baš (tako).
Gmajn njem. *gemein* prost; odtale *gmajner*, sr. *gmajner soldat* prosti vojnik.
Grunt njem. *Grund* zemljište.
Gšeft njem. *Geschäft* posao.

Herajn njem. *herein* unutra!
Hican njem. *hitzig* vruć, žestok, brz.
Hinjuš sr. *inuš*.
Hiža soba, kuća; odtale diminutiv *hižica* sobica, kućica.
Holjba njem. *halbe Mass* (*Wein*) pol staroga vrča.
Hora doba, ura.
Hrašće selo nedaleko Stativa.
Huncmutarija, sr. njem. *Hunds-Vieh*, nevaljanština.

Intereš tal. *interesse* dobit.
Inuš ili *hinjuš* sluga.
Izbečit se izderati se.

Jagar njem. *Jäger* lovac.
Jokat plakati.

Kača zmija.
Kadelnica kadionica, kadilo.
Karioca, sr. tal. *carro*, poštarska kola, u kojih se novci voze.
Kaštiga tal. *castigo* kazna.
Kaštigat tal. *castigare* kazniti.
Kelder njem. *Keller* pivnica, konoba, podrum
Kelner njem. *Kellner* konobar, pivničar, krčmar; odtale *kelnerica* njem. *Kellnerin* konobarica, krčmarica.
Kepenak kabanica.
Klajbas njem. *Bleistift* olovka.
Kloštar njem. *Kloster* samostan, manastir.
Komedija tal. *commedia* šala, ludorija.
Komoj jedva.
Koncelarija njem. *Kanzelei* pisarna.
Konta, sr. tal. *conto* račun.
Koraža tal. *coraggio* smionost, srdčanost; odtale *koražan* tal. *coraggioso* smion, srdčan,
Koruš, lat. *chorus*.

Koštat tal. *costare*, stajati, vriediti
Kot leglo.
Krigsministar njem. *Kriegsminister* ratni ministar.
Kropelnica kropionica, kropilo.
Kufar bakar.
Kuglov, sr. njem. *Kuchen*, kolač pogača.
Kuk drugi odpadci lana, kad se lan čisti i uredjuje u povjesma. Stabljike lana iztuku se najprije tako zvanom *stupom*, ono, što iz stabljika lana odpada, zove se *pazderje*, i to su prvi odpadci. Iza toga čisti se lan na tako zvanih *grebenih*, ti drugi odpadci zovu se *kuki*. Konačno izčisti se ovako izgreben lan na tako zvanih *trlicah*, ti treći odpadci zovu se kudilje. Tek ovako iztrt lan smata se u povjesma.
Kumorat njem. *Kamerad* drug.
Kuplenik $^1/_3$ velikoga vedra.
Kurjak vuk.
Kušnit njem. *küssen* poljubiti.
Kuštirat, tal. *gustare*, kušati.
Kvartir tal. *quartiere* stan; odtale *kvartiraš* stanar.

Laf lav
Lajt lagav, bure.
Lampa njem. *Lampe* svjetiljka.
Landranje, sr. nj. *ländern*, putovati ko zanatlija.
Lapat poveći komad zemljišta.
Las vlas.
Letkinja mladica ljeto dana staro šibica, godišnja mladica.
Loza šuma.
Lucanj sjena.

Magazin tal. *magazzino* skladište.
Marama rubac.
Mentovat osloboditi se, lišiti se.
Mlinac kolač.
Mondur odielo.
Mravunčina mravinjak.
Mušket puška, top.
Muž seljak; odtale *mužki* ili *mužački* seljački.

Naramlat naravnati.
Našnjofat, sr. njem. *schupfen*. nanjušiti.
Nečra nešto.
Nefaljeno nedvojbeno, sjegurno.
Nimina niemo čeljade.
Norovat se šaliti se, igrati se.

Očnjaki obrve.
Odškuljit otvoriti.
Okorat upravo, baš.
Oška klješta.
Oštarija tal. *osteria* krčma.

Pašuš njem. *Pass* putni list.
Patar lat. *pater* otac kaludjer.
Patrola franc. *patrouille* obhodnja.
Pedintar njem. *Bedienter* poslužnik, podvornik.
Perčin čuperak ili kita vlasiju, što ga običavaju neki orientalski narodi, medj ostalimi i Turci, nositi na vrh glave, dočim ostalu kosu obriju.
Petljar njem. *Bettler* prosjak, bogac.
Plac sr. tal. *piazza* trg.
Pogni oči daje pohotno ili nečedno gleda.
Popovija bogoslovlje, bogoslovija.
Porcija tal. *porzione* dio, obrok.

Pošundrat pokvariti, uništiti.
Požunac vrč.
Pratež rublje.
Prebanuš župnik.
Proba tal. *prova* pokus; odatle *probat* ili *provat* pokušati.
Procesija tal. *processione* obhod.
Protsak njem. *Brotsack* biela vrećica, što ju vojnici nose, kad su podpuno opremljeni.
Punkt, sr lat. *punctum*, tačno.

Rabar njem. *Räuber* razbojnik, hajduk; odatle *rabarski* hajdučki, razbojnički, *rabarija* razbojničtvo, *rabarhokman* njem. *Räuberhauptmann* harambaša.
Ramlat ravnati, rediti.
Razcamovat razpreći.
Rešt njem. *Arrest* zatvor.
Rihtat njem. *richten* rediti, ravnati.
Rihtig njem. *richtig* doista, za cielo.

Salvet ubrus.
Sašundrat pokvariti, uništiti.
Sekirat tal. *seccare* zanovietati.
Sekser od njem. rieči *sechs*, t. j. šest starih krajcara, a u istinu današnjih deset novčića.
Sfalit od njem. rieči *fehlen* uzmanjkati.
Sglihat njem. *ausgleichen* izjednačiti, izravnati.
Skuštrat razsipati.
Skuzi radi, poradi.
Strošit potrošiti, pojesti.
Suhota svaki prostor krovom nadkriven.
Sušac mjesec ožujak.
Šalaporke kapci na prozorih.
Šega običaj, navada.
Šereg četa, množina.
Šešurat veoma razgranjen i prepleten.
Šikat se njem. *sich schicken* pristojati se.
Šiljbot njem. *Schildwache* straža.
Škaf kabao.
Škavan klupa u crkvi.
Škopa slama osobito hržena; odtale *škopan* slamnat.
Škulja luknja.
Škuro tal. *scuro* tamno,
Šmahan, sr. njem. *schmackhaft*, tečan.
Šnajdar njem. *Schneider* krojač.
Špancir šetnja; odatle *špancirat* šetati.
Špekulacija tal. *speculazione* pokus; odatle *špekulirat* kušati.
Špijat njem. *spähen* motriti, uhoditi, vriebati.
Špajsan njem. *spasshaft* šaljiv, smiešan.
Špot njem. *Spott* bruka, poruga; odatle *špotat se* rugati se.
Štacun dućan.
Štala njem. *Stall* staja.
Štanjga njem. *Stange* otka.
Štacija lat. *statio* postaja.
Šternja njem. *Cisterne* nakapnica, čatrnja.
Štifljeti njem. *Stiefeletten* čižmice.
Štige njem. *Stiege* stube; odtale diminutivum *štižnica* svaka pojedina stuba.
Štimat se hvaliti se, hvalisati se; misliti.
Štrik njem. *Strick* konopac, uže.
Štuk kat.

Štukat štropati.
Študent lat. *studens, studiosus* učenik; odatle *študirat* razmišljati, mudrovati.
Štumadljin njem. *Stubenmädchen* sobarica.
Tabla lat. *tabula* daska, ploča.
Talj njem *Theil* dio.
Tancat njem. *tanzen* plesati.
Tašunto ciganska zakletva, ne znam pravo, što znači.
Tauberli, sr. njem. *Taube*, golubići.
Teg žito, žitna hrana.
Tepac prevejanac, nevaljanac.
Teštament lat. *testamentum* oporuka, posljednja volja.
Tišljar njem. *Tischler* stolar.
Trefit njem. *treffen* sgoditi, pogoditi.
Trinkgelj njem. *Trinkgeld* propitak, napojnica.
Troljštrukač trostruki bič ili bič sa tri repa.
Trošit jesti.
Trubenta njem. *Trompete* trublja.
Truga njem. *Truhe* mrtvačka škrinja, lies.
Tubak njem *Tabak* duhan.
Umerkat, sr. njem. *merken*, pamtiti, upamtiti, zapamtiti.
Urlaub (njem) dopust.
Veš njem. *Wäsche* rublje.
Veža hodnik, predsoblje.
Vožica mali lagav, burence.
Vračit liečiti; *vraštvo* liek.
Vre već.
Vred, vreda, vredomu brzo, doskora.
Vuhak kabao.
Zacušnica gusta brada do ušiju.
Zašnorat, sr. njem. *zusammenschnüren*, stezati, svezati.
Znaka znak.
Žajfa njem. *Seife* sapun.
Žehta njem. *Sechte* lužnja.
Žlahta obitelj, rod.

SADRŽAJ.

Strana:

Strana:

IZPRAVCI

opaženih krupnijih pogrešaka:

Na strani 6. u redku 6. odozdo izbriši rieč *i*, te ju čitaj u redku 5 pred riečju *rekal*.

Na strani	7	u redku	8	odozdo	mjesto	*ruzla*	čitaj	*rusla*.
,,	15	,,	4	odozgo	,,	*o*	,,	*s*.
,,	30	,,	12	,,	,,	*odpeljaj*	,,	*odpeljal*.
,,	31	,,	20	,,	,,	*drago*	,,	*drugo*.
,,	32	,,	17	,,	,,	*svujom*	,,	*svojum*.
,,	40	,,	12	,,	,,	*jednu*	,,	*jedan*.
,,	41	,,	13	odozdo	,,	*ju*	,,	*je*.
,,	63	,,	9	,,	,,	*okel*	,,	*okol*.
,,	64	,,	17	odozgo	,,	*kosmatila*	,,	*okosmatila*.

Na strani 67. izpalo je na kraju 10. redka odozdo slovo *i*, na kraju 8. redka odozdo slovo *e* i na kraju 7. redka odozdo slovo *r*.

Na strani	70	u redku	11	odozgo	mjesto	*biži*	čitaj	*hiži*.
,,	86	,,	6	,,	,,	*jeon*	,,	*je on*.
,,	87	,,	9	odozdo	,,	*izpocil*	,,	*izpori*.
,,	87	,,	8	,,	,,	*ti-*	,,	*til*.
,,	93	,,	2	,,	,,	*daju*	,,	*daju*.
,,	117	,,	7	odozgo	,,	*si se ti plašila*	,,	*ste se vi plašili*.
,,	125	,,	15	,,	,,	*jo*	,,	*je*.
,,	126	,,	14	,,	,,	*odovara*	,,	*odgovara*.
,,	138	,,	10	,,	,,	*mi*	,,	*ni*.
,,	134	,,	12	,,	,,	*račevat*	,,	*ručevat*.
,,	134	,,	13	,,	,,	*račevali*	,,	*ručevali*.
,,	147	,,	15	odozdo	,,	*božje*	,,	*božji*,
,,	166	,,	5	,,	,,	*dvanajt*	,,	*dvanajst*.
,,	192	,,	17	odozgo pred rieč *jednemu* dokaj *k*.				
,,	201	,,	6	odozdo zapostavi zarez (,). što se nalazi pred riečju *je*, iza te rieči.				
Na strani	202	u redku	2	odozdo	mjesto	*tako tako i*	čitaj	*tako i tako*
,,	234	,,	16	,,	,,	*freimana*	,,	*frajmana*.
,,	252	,,	11	,,	,,	*kjuče*	,,	*ključe*.

HRVATSKIH
NARODNIH PRIPOVIJEDAKA

KNJIGA II.:

NARODNE PRIPOVIJETKE IZ GRADA KARLOVCA, SELA LOKAVA, DELNICA I TRGOVIŠTA VRBOVSKOGA.

SABRAO
R. STROHAL,
RAVNATELJ KR. VELIKE REALNE GIMNAZIJE U RAKOVCU.

U KARLOVCU.
TISAK P. L. WEISERA, A TROŠAK SABIRATELJA.
1901.

I.

Narodne pripovijetke iz grada Karlovca.

Predgovor.

Za žestokih turskih navala na našu milu domovinu podigao je nadvojvoda Karlo Štajerski, sin kralja Ferdinanda I., a stric tadanjega vladara kralja Rudolfa II., tvrđavu Karlovac, koja bi po njem prozvana latinski Carolostadium, njemački Karlstadt, a hrvatski Karlovac. Prvi joj temelj bi položen 13. srpnja 1579., na dan sv. Margarate, na devet stotina turskih glava, koji su poginuli godine 1578. pod Dubovcem. Nadvojvoda Karlo kupio je potrebito za grad zemljište od knezova Zrinjskih, koji to zemljište bastiniše ujedno sa gradom Dubovcem od ozaljskih Frankopana. Na karlovačkoj tvrđi radilo je sila radnika, najviše iz Kranjske (oko 800 radnika). Nakon višegodišnjega rada dovršena bi tvrđa karlovačka. Taj je posao stajao u ono doba 845.000 for. Prvim glavarom karlovačke tvrđe i zapovjednikom krajiške vojske postavi Karlo čuvenoga vojvodu Tirolca Ivana Fernberga.

Osim vojske useliše se u grad Karlovac i civilni stanovnici, i to najprije iz susjednoga Dubovca, pa zatim iz susjednih mjesta.

Starija mjesta od grada Karlovca jesu grad Dubovac i Gaza. Već u međašnom listu kaptola zagrebačkoga za zemljište Kamensko od godine 1262. spominje se župna crkva sv. Jakova na Gazi, koja je još koncem 18. vijeka postojala na ušću Korane u Kupu, a kasnije ju porušila

voda. Dubovac je imao već godine 1339. svoga posebnoga župnika. Na glasu je bio sa svoje trgovine osobito žitom i solju. U Dubovcu držali se već rano godišnji i tjedni veliki sajmovi. I za prosvjetu svoje mladeži brinuli se stari Dubovčani, držeći uvijek bar po jednoga školnika. Školnici su bili po tadanjem običaju tako zvani đaci ili žakani.

Nadvojvoda Karlo pribavio je Karlovcu neke povlastice, kao nedjeljne ili tjedne sajmove i dva godišnja sajma na imendan Karlov dne 28. siječnja i na Margaretinje 13. srpnja kao u spomen na dan, kada se je započela graditi karlovačka tvrđa. On je sazidao i prvu crkvu u gradu sv. Trojice i postavio ondje prvoga župnika.

Grad Karlovac stao se lijepo razvijati, ma da je često puta bio uznemiren od turskih navala i ma da je dva puta kuga harala i u gradu Karlovcu (god. 1625. i 1645—6.), pa izađe na glas sa svoje trgovine. Uz Kupu od Gaze do Dubovca nanizalo se je cijelo predgrađe samih trgovaca, koje prozvaše stanovnici Gaze, koji su se bavili zanatom i poljodjelstvom, židovima (= trgovcima), a njihovo predgrađe židovskom varoši. I na onom mjestu, gdje je danas crkva sv. Barbare, posagradiše kuće već u prvoj polovici 17. vijeka; crkvu sv. Barbare podigoše karlovački puškari godine 1684. Stanovnici, koji posagradiše svoje kuće pred tvrđom, plaćali su tlaku vlasteli dubovačkoj i novigradskoj.

Magistrat je u Karlovcu uveden 6. prosinca 1763., a sastojao je od načelnika i vijećnika, svaki sa plaćom od godišnjih 300 for., sindika sa plaćom od 600 for. na godinu, šest starješina, svaki sa plaćom od godišnjih 93 for. 20 kr. Čitavo gradsko poglavarstvo sa slugama i stražarima stajalo je na godinu 1833 for. Karlovac brojio je tada preko 2000 duša, a imao je god. 1765. u tvrđi 246 kuća, u predgrađu i u židovskom varošu, pa na Gazi 199, a u Dubovcu 38 kuća.

Kralj Josip II. podigao je posebnom poveljom 8. listopada 1771. Karlovac sa Gazom i Dubovcem na čast slobodnoga i kraljerskoga grada. Karlovčani birali su prvi put ustavno gradsko poglavarstvo 18. veljače 1778., dočim je već 15. prosinca 1777. general grof Samuel Gjulaj svečano izjavio, da se grad Karlovac predaje građanskoj Hrvatskoj i da je neodvisan od vojnoga zapovjedništva. Konačno je uredio kralj Josip II. odnošaj grada Karlovca prama vojnom zapovjedništvu.

Karlovac je u 18. vijeku izašao opet na glas kao znamenito trgovačko mjesto. Trgovinu su podupirali veliki godišnji sajmovi, kojih je bilo sada pet, 8. svibnja, 15. lipnja, 25. srpnja, 29. rujna i 21. prosinca, pa tjedni sajmovi svakoga petka.

Početkom 19. vijeka (od god. 1804—9.) sagrađena bi po karlovačku trgovinu vrlo znamenita cesta lujzinska, koja spaja Rijeku sa Karlovcem, jer se veći tereti nijesu mogli lako prevoziti k moru starijim cestama Karolinskom i Jozefinskom.

Pod konac godine 1809. potpade Karlovac pod Francuze, te bi pripojen Napoleonovoj Iliriji. Pod Francuzima ostade do god. 1814. U novije vrijeme trgnula je trgovina u gradu Karlovcu u nazadak. Danas broji grad Karlovac preko 6000 duša.

Potanje o gradu Karlovcu napisao je Rade Lopašić u svojoj lijepoj knjizi: „Karlovac“, što ju je „Matica hrvatska“ izdala 1879. godine.

U gradu Karlovcu živjelo je, ko što pokazuju neke listine, pisane u Dubovcu i na Gazi, još u 16. vijeku čakarsko narječje. Danas govore Karlovčani smjesom čakavštine i kajkavštine, te je njihovo narječje slično onomu, koje se govori po cijelom karlovačkom kotaru uz neke razlike. O

tom narječju napisao sam raspravu, koja je izašla u „Radu“ Jugoslavenske akademije u Zagrebu u br. 146. i 148.

Pripovijetke, koje sam sabrao u Karlovcu, pripovijedali su mi ljudi, rođeni i odgojeni u Karlovcu, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena tih pripovijedača:

1. **Tot Jozefina**, starica od 93 godine, stanuje u Samostanskoj ulici u tvrdi.

2. **Westerbach Julijana**, sada joj je po prilici 58 godina, stanuje u Pekarskoj ulici u tvrdi.

3. **Belli Amalija**, udova, rođena **Mitrović**, sada joj je po prilici 58 godina, stanuje u Magistratskoj ulici u tvrdi.

4. **Frlin Marija**, sada joj je po prilici 36 godina, stanuje u Rakovačkoj ulici u tvrdi.

5. **Tomšić Karolina**, sada joj je po prilici 20 godina, stanuje u Magistratskoj ulici u tvrdi.

6. **Kovačić Amalija**, sada joj je po prilici 25 godina, stanuje u Magistratskoj ulici u tvrdi.

7. **Ban Sofija**, udova, rođena **Knežić**, sada joj je po prilici 50 godina, stanuje u Rakovcu, a rodila se u Karlovcu.

8. **Jordan Eulalija**, udova, rođena **Ratković**, sada joj ima 68 godina, stanuje u Florijanskoj ulici u predgrađu.

9. **Tomšić Ljudevit**, sada mu je po prilici 27 godina, stanuje u Magistratskoj ulici u tvrdi.

10. **Tomšić Božidar**, sada mu je po prilici 17 gogodina, stanuje u Magistratskoj ulici u tvrdi.

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovijedača.

U **Karlovcu**, mjeseca kolovoza 1901.

R. S.

1.

O životinskim jeziku.

Tak je bil jedan sluga i služil je pri jednim grofu. Dugo je on pri jnim služil. Jedne je večeri spetil, da gori grofov štagajl. Brže bojle projde on k temu štaglu i pogleda čez okno u nutar, pa spazi, da u ognu gori jedna zmija iliti kača. Nemu se je smilila ta kača i zel je kolac, pa ga je pružil do kače. Kača se je po tim kolcu spuznila i za čas stvorila se okol negvega vrata. Sad mu ta kača reče: „Hodi i nosi me najprvo doma, pa me metni u tvoju postelu, a onda hodi opet ogajn branit. Kad budeš gotov, dojdi mahom k meni, ja ću ti nikaj reć!“ Sluga ju je lipo poslušnil, odnesal ju je u svoju postelu i prošal je opet na posal. Kad je ogajn ugasil, povrnil se je opet kači. Kača mu sad reče: „Znaš kaj? Ti buš sada mene nosil k momu ocu. Kamo bum ja z vratum okrenila, tud ti moraš hodit. Ja ne bum s tebum niš govorila, pa ti sad velim, kako se jimaš vladat; zapamti si to. Kad me doneseš doma, odmah bu zabliskalo i zagrmilo, a zemla se bu tresla, ali ti se zato nemoj nikaj strašit. Na to bu došal moj otac van i kad bu vidil, da si ti mene spasil, pital bu te, da kaj ćeš ti za to jimat. Ti moreš jiskat, kaj ćeš. Otac moj bu ti daval zlata i srebra i dijamantov, ali ti nemoj tega zet, zakaj bi ti se se to kašne u niš pretvorilo, nego ti jišći od nega samo m u č a j n e. Misli taj sluga i veli: „Pa kaj će meni mučajne?“ Kača mu veli: „Ne boj se ti niš, puno bu ti mučajne vredilo, samo ti ostani pri tim!“

U taj čas se je kača slugi okol vrata zaplela i rekla: „Hajd, idmo sad!“ Kudgod je kača z vratum okrenila, tud je sluga hodil. Tak su došli nakon dugeg putovajna do zmijineg doma. Ona reče slugi: „Sad ti čekaj tu vani i ne straši se nikaj, kad bu došal moj otac van.“ Za čas je počelo bliskat i grmit i zemla se trest.

Na jedan put izajde iz zemle jedan veliki zmaj. Taj zmaj pita ovega slugu: „Sinko, kaj ti jišćeš za to, kaj si moju najmlajšu ćer oslobodil od ogna? Noj se ni čisto niš pripetilo, samo kaj si je malko prigorila mali prst. Zato ti jišći od mene, kajgod oćeš, ja ću ti rada dat.“ Sluga mu na to reče: „Ja ne jišćem od tebe nikaj drugo, samo ti meni daj mučajne.“ Stari zmaj reče jadito ovemu slugi: „Pa kaj će tebi mučajne, ja tebi dam zlata, ja tebi dam srebra, ja tebi dam dijamantov tuliko, kuliko ti budu mogli moji kojni doma otpelat.“ Sluga mu opet reče: „Ako mi oćeš dat mučajne, daj mi, a ako mi ne daš, ja drugo ne ću!“ Na to mu zmaj reče: „Kad ne ćeš drugač, i kad si bedak, nek ti bude mučajne!“ I tako projde zmaj sa svojum ćerum u zemlu i zemla se je za nimi vajle zatvorila.

Sluga ostane sam vani i študira sam sebum: bilo mu je žal, kaj je zahtival mučajne, i zakaj ni niš od nega zel. Mislil je, daga je morebit ona kača prevarila i sad da nima od sega tega niš. I tako projde doma žalostan. Kako je već dugo putoval, bil je trudan i legal je pod jedno drvo. Na jedan put dojdu dvi vrane na ono drvo sidit, pod kojim je on ležal, i divanidu se, zakaj ni u onim gradu vode. Već vnogo vrimena je bil narod u tim gradu prez vode. One se divanidu: „U sredini toga grada je jedan veliki kamen, a pod tim kamenum je jedan veliki mač, a pod tim mačum je opet jedan veliki kamen i pod tim drugim kamenum leži zmaj sa devet glavam. Taj je zmaj u tim gradu su vodu popil tak, da narod ne mre nikad niš vode dobit, dokle god bu taj zmaj u tim gradu. Taj se grad ne će oslobodit od zmaja drugač neg da bi se našal do, koji bi s onim mačum, kaj je pod kamenum odsikal zmaju sih devet glav, z drugim ga ničim ne mre ubit!“ Sad se dositi taj sluga i reče sam u sebi: „Vidiš, to je meni dal onaj zmaj, kemu sam ja ćer od ogna oslobodil, da ja razumim, kaj blago divani. To je dakle ono mučajne, i ja moram mučat ob onim, kaj čujem.“

Sad se taj sluga odmah stane od tega mesta i ide taki u grad jiskat taj kamen. Kad je taj kamen našal, iskopal ga je van i našal je u jami jedan mač. Pod tim je mačum bil drugi kamen. Iskopa taj sluga i taj kamen, a pod tim kamenum bil je zbila zmaj s devet glavam. Zdigne se vajle taj zmaj, da će tega slugu pogutnit, ali sluga se koražno drži i s onim mačum je zmaju odsikal sih devet glav. Za čas je bilo u tim gradu vode dost. Sav

narod bil je zadovojlan i vesel. Se je pitalo, do je gradu to načinil, da je vode dobil, a kad su doznali, da je to taj sluga napravil, pozval ga je k sebi krajl.

Kad je sluga krajlu išal, čuje on, kadi se divanidu dva goluba i rečedu: „Našega krajla ći, princeza, jima bedastu navadu, da uvik vodu pije samo iz škafa, nikad ne će vode pit iz kupice. Danas bu došla u kuhinu, pa bu lokala vodu iz škafa. U nutri u vodi bu sidil vrag i ona ga bu polokala!“ Sad si misli sluga sam u sebi, kad je razumil, kaj tice skupa govoridu, i veli: „Idem ja najprvo u kuhinu, pa ću pazit na to, da ona vraga ne popije!“ Dojde on u kuhinu, a za čas dojde zbila i princeza i oće već zabost glavu u škaf. Sluga se brzo skoči i zadrma ju za ruku i reče: „Ne, princezo, ne za boga! Naj se brzo prekrižidu!“ U taj čas skoči vrag iz škafa i reče princezi: „Srića tvoja, da nisi pila. Budi zafalna temu mladiću, ta te je otkupil od velike nesriće!“

Projde vajle ta princeza k svojemu ocu, krajlu, i reče mu: „Tata dragi, onaj sluga, koji je celemu našemu gradu pomogal i priskrbil opet vodu, oslobodil me je sada od vraga. Da ni bilo nega, ja bi za uvik nesrićna postala i ostala za uvik vražja. Zato mu daj, kajgod bu te pital. Sad bu došal pred tebe!“

Rihtig za malo eto ti sluge. Krajl ga pusti pred sebe i reče mu: „Čul sam, da si ti momu narodu pomogal, da si mu opet vodu priskrbil, koje je stradal već vnogo vrimena. Još mi je moja ći, princeza, pripovidila, da si i nu sad oslobodil od vraga i otkupil od velike nesriće. Za to ti od mene jišći, kajgod ti srce prosi, i ja ću ti dat. Kad si tuliko učinil momu narodu i mojoj familiji i oslobodil moju ćer, ja ću ti je dat za ženu!“ Sluga si misli: „Nisam niš jiskal od onega zmaja neg mučajne, a mogal sam dobit zlata i srebra i dijamantov, pa ne ću ni ovdi niš jiskat: bit će mi krajl i negov narod zafalan!“ Krajlu pak reče: „Svitli krajlu, lipa fala na sim, ne ću ja niš zet, neg idem nazad k svomu grofu u službu!“ Krajl mu se čudi, da voli služit neg bit veliki gospon princ i krajlev zet. Kad ni štel sluga nikaj zet, pustil ga je krajl, nek ide doma.

Kad je doma došal taj sluga k svomu grofu u službu nazad, jedno po poldan, kad je bil kašne dela trudan, legal se je pod jednu veliku rušku. Ta ruška bila je jako velika i široka, ali nikad nije nikaj rodila. Na ovu su rušku sele dvi lastavice i te dvi lastavice divanidu se skupa, jedna drugoj pripovida: „Znaš

zakaj ova ruška nikad nikaj ne rodi. To ti je za to, zakaj je na tim mestu stari pokojni grof zakopal jedan veliki lajt s novcam, a da do novac nigdo ne dojde, posadil je gori rušku. Do bi išal, pa bi tu rušku potkopal i izvadil onaj lajt s novcam van, oslobodil bi starega grofa od muk paklenskih i ruška bi kašnje rodila bojle!" Misli si taj sluga sam u sebi i reče: „Pak dobro. Ja idem k gosponu grofu, pak ću mu reć, da ona ruška nikaj ne rodi, da kaj bi tu na putu stala, da ću ju ja posić i drugu posadit" Tak je i bilo. Nemu je grof dopustil, da rušku posiče, i rekal mu, nek načini, kak misli, da je bojle.

Kad je on rušku iskopal, našal je zbila taj veliki lajt s novcam. Puščal je on se to na miru i prošal je grofu javit, da je našal pod tum ruškum jedan veliki lajt novac. Reče nemu grof na to: „Znaš kaj, sinko, kad si ti tak pošten bil, pa si ti meni povidal za te novce, meni neka bude taj veliki lajt s novcam, a tebi neka bude sav drugi moj imetak i sluge i grofovija. Ti buš od sad na misto mene ovdi grof!"

Rihtig sad si je grof pobral one novce i prošal je š nimi u drugi kraj, a taj sluga postal je grof. Sad si misli taj grof sam u sebi tak: „Ja jimam sada sega, jimam grofoviju, jimam veliko bogatstvo, samo jedno nimam, žene nimam. Idem ja po onu princezu, koju mi je krajl obećal, sad ju oću zet za ženu, sad nisam više siromašni sluga neg sam bogat čovik, grof".

Projde on opet u onaj grad, u kim je onega zmaja ubil, i pojde ravno krajlu. Krajl ga pusti pred sebe i taj mladi grof mu reče: „Svitli krajlu, ja sam onaj sluga, koji je nihovemu narodu vodu vratil, ja sam onaj, koji je nihovu ćer od vraga oslobodil. Nihova svitlost je meni onda siromašnemu slugi obećala svoju ćer, princezu, za ženu, kaj sam tuliko dobro učinil u tim gradu. Ja onda nisam mogal nihovu ćer ženit, bil sam sluga, ali sada sam postal grof, pa prosim nihovu krajlevsku svitlost, da mi da svoju ćer za ženu!" Krajl mu reče: „Dragi sinko, kaj sam obećal jedanput, obećal sam, i ispunil bi, kad mi ti ne bi bil u vojli, ali ti si mi u vojli i sada i onda, kad si bil siromašni sluga. Mi ćemo odmah se priredit za venčajne!"

Rihtig taj mladi grof venča se s krajlevum ćerum i projde doma opet iz tega grada Dopela on svoju ženu doma i oni su živili jako zadovolno i srićno. Ali onaj grof jimal je navadu saku večer gledat svoje blago po štalam, kaj dela blago. Čuje on jednu

večer, kako jedan vol teško uzdahne i reče proti drugemu volu: „Ja ne znam, kaj je meni za načinit, kad je naš sluga tako zločest s menum, uvik najviše mene tuče!“ U kutu je bil magarac, pak reče magarac volu: „Al si ti bedak, dragi vol, znaš kaj, sutra se ti napravi betežan, pa buš vidil, da te budu doma ostavili, buš se bar lipo počinil!“ Kad je čul gospodar, kak magarac vola uči, nasmijal se je. Negova gospa gledala je grofa z ganka od zgora i pita ga, zakaj se smije. Grof joj ni rekal zakaj, dakak kad ni smil reć, da on razumi, kad se blago divani, i grofica se je primirila.

Drugi dan je bil vol betežan. Javi sluga grofu, da je vol betežan i da ne mre it š nim orat. Reče grof slugi: „Nikaj za to, ti zapregni magarca, volu daj dobro jist, pak nek ostane doma!“ Tako je i bilo. Dojde na večer taj grof opet slušat, kaj bu se večeras blago divanilo. Čuje on, kak reče magarac volu: „Znaš kaj, danas je bil grof na pojlu, pak je rekal, ako budeš još sutra betežan, da te bu dal ubit!“ To dakak ni bilo istina, gospodar ni niš rekal, da bu dal vola ubit. Magarac je štel vola samo prevarit, da bu mogal drugi dan lengarit. Misli sam u sebi taj grof: „Kak je taj magarac pametan“, pa se je nasmijal opet temu, kak se je i šćera nasmijal. Gleda grofa opet z ganka grofica i vidi, da se on smije opet, pa ga pita: „Čuješ, ti muž, kaj ti jimaš u štali, da se ti već drugu večer smiješ?“ Grof noj kaže: „To, kaj ja znam, to ja tebi ne smim reć, zakaj ako bi ti ja to rekal, moral bi taki umrit!“ I za taj put se je grofica primirila.

Sutra dan napravil se je vol zdrav, bojal se je, da ga ne bi ubili, kako mu je magarac rekal. Javi sluga grofu, da je vol čisto zdrav, da bi bil dobar danas za posal Ali grof mu reče: „Nikaj za to, daj ti samo volu dosta jist, neka se dobro počine, a magarca opet zapreži v jaram!“ Tako je i bilo. Magarac moral je celi dan orat, a vol se je opet celi dan lipo počival. Na večer, kad je došal magarac doma z dela, bil je jako jadit i rekal je volu: „Znaš kaj, danas zajdnu noć živiš. Sutra te budu ali za istinu ubili, kad nikaj ne delaš!“ Magarac je štel tako prevarit vola, samo da bu sutra on ostal doma. Vol mu na to reče; „Kaj ću ti ja, dragi moj magarac, se sam ja danas dosta frižak bil i skakal sam cel dan po štali. Ja ću sutra još jače skakat, samo da me ne ubijedu!“ Kad je to gospodar čul i vidil, kak je magarac

pametan, opet se je nasmijal grohotom. Grofica ga je opet z ganka gledala i vidila, da se je opet smijal, pak mu je rekla: „Sad ti više mira ne dam, sad ti meni moraš reć, čemu se ti smiješ, pa makar taki umril!“ Na to joj grof reče: „Dobro, kad si ti zbila takova, da voliš, da ja umrem neg da živim, pa ću ti ja reć, kaj ja znam; ali prvo nek ti ja rečem, hodi po popa i daj me ispovidat, zakaj kak ti bum ja rekal ono, kaj znam, ja bum taki umril!“

Žena je bila sad puna veseja, da bu ona znala ono, kaj joj i muž zna, i trči u naglosti van iz hiže, pa je pozabila za sebum vrata zatvorit. Kad je ostavila otvorita vrata, muž je ostal ležat na posteli, a u hižu je došal jedan cucak i legal se je pod stol čisto žalostan. Za jnim je došlo puno kokoši i š nimi jedan kokot. Kokot je bil vesel i stal je kukurikat. To je cucku dodijalo, da je kokot tak zločest i da on kukuriče, a zna dobro, da bu gospodar moral za kratko vrime umrit. Veli cucak kokotu: „Čuješ, kokot, tega je već dost, ak ne buš prestal kukurikat, ja ću te zaklat!“ Kokot ga pita: „Zakaj?“ Cucak mu odgovori: „Kaj ti ne znaš, da bu naš gospodar moral umrit za čas?“ Veli mu kokot: „Prav mu budi. Ja jimam devedeset i devet žen, pak sam jim sim gospodar, a on jima samo jednu, pa kad ne mre bit noj gospodar, bojle ni ni vridan neg da umre.“ Misli si na to grof: „Oho! kaj je temu tak?“ i reče kokotu: „Prav ti veliš, odsad ću ja bit mojoj ženi gospodar, a ne ona meni!“ Skoči se brzo s postele, obuče se i ide ravno pred ženu i popa.

Putem si odsiče jednu čvrstu batinu i projde dajle. Kad dojde do šume, sastane on ženu i popa i odmah se da tote ispovidat, pak otpravi popa nazad. Sada žena čisto zdvojna prične ga špotat, da zakaj se je on stal, da kaj joj ne će povidat, kaj joj je obećal. Muž ne reče nikaj, samo zeme batinu, koju si je prvo priredil i tukal je ženu tak dugo, dok mu ni rekla i obećala: „Dragi muž, odsad delaj, kaj ćeš, i hodi, kam ćeš, nikad te ne bum nikaj više pitala, samo me nemoj tuć!“ I tako je taj grof zadržal sebi svoje pravo i svoje mučajne.

Marija Frlin.

2.

O gušćeru mladožejni.

Tak su bili muž i žena i nisu dice jimali. Uvik su oni boga prosili, da bi jim bog dal dite, pa makar bi to dite malo bilo kako jedan gušćer. Bog jim je dal dite, ali dite je bilo gušćer. Otac i mati jimali su tega gušćera rad, kak pravo svoje dite. Gušćer je lipo rasal i napridoval. Tako je dorasal do petnajstega leta i onda je rekal materi, da bi se rad ženil, da nek ide otac prosit za jnega krajlevu ćer. Otac se je branil sikako, da kak bi on to mogal učinit. Ali kad mu sin gušćer ni dal nikako mira, išal je krajlu. Krajl je rekal tenu ocu, da on oće dat svoju ćer negovemu sinu, ako on jaje dokotura od svoje kuće do negvega krajlevskega dvora, a da se jaje ne potuče.

Zel je gušćer jaje, kad mu je otac rekal, kaj krajl jišće od nega, i dokotural je od svoje kuće jaje do krajlevskega dvora, da se jaje ni potuklo. Sad je prošal gušćer sam krajlu i jiskal je od krajla negvu ćer za ženu. Ali krajl mu ni dal svoje ćeri, neg mu je rekal, da će dobit negvu ćer za ženu onda, kad bu jimal lipšu kočiju i lipše kojne neg on krajl. Taj je gušćer jiskal po sim svitu najlipše kojne i najlipšu kočiju, dok ni našal lipše kojne i lipšu kočiju neg je jimal krajl. Dojde opet taj gušćer pred krajla i jišće od nega negvu ćer za ženu. Ali krajl mu ni dal ni sada svoje ćeri, neg mu je rekal, da će dobit negvu ćer za ženu onda, kad bu jimal lipši dvor nego on. Taj gušćer prične vajle gradit dvor i gradil ga je tri leta, a kad ga je dogradil, bil je lipši neg krajlev dvor. Sad ide opet gušćer pred krajla i jišće od nega, da mu da svoju ćer za ženu, da je se učinil, kaj je od nega jiskal. Krajl mu je sada moral dat svoju ćer, i tak su se venčali gušćer i krajleva ći.

Mlada je uvik plakala, da kako bi ona zela gušćera za muža, a kad ga je morala zet, gledala je, kako bi se ga kaj prvo rišila. Jedanput dojde k noj jedna stara baba i pita nu, zakaj se uvik plače. Ona joj otkrije su svoju tugu i žalost. No ona joj kaže: „Nikaj se ti ne plači, nek ti pazi, kad se tvoj muž večer sliče iz one kože, pa gledaj, da ogajn u peći zakuriš, i baci tu kožu u ogajn. Ti buš vidila, kak je on lip čovik, kad nima one ‚kože!“ Mlada je se onak načinila, kak ju je ona stara naputila i u jutro vidila, da joj je muž prez one kože lip, da lipšega nima po celim svitu.

Kad se on u jutro digal i štel se opet oblić u svoju kožu, pak kad je vidil, da nima svoje kože, rekal je ženi: „Ja znam, ti si to meni napravila, po tvoji krivni nestalo je moje kože. Sada ja projdem, a ti se ne rastala s tim, kaj pod srcem nosiš (bila je u drugom stajnu), dok ne metneš na me svoju desnu ruku!“ i projde.

Devet je let ona dite nosila i ni se mogla š nim rastat. Kad je vidila, da ni drugač, išla je nega po svitu jiskat. Tak je došla do Vetra i pitala ga za svoga muža, ak zna, di je. On je rekal, da ne zna, ak ne bi možebit znal negov Stari. Pita ona Starega Vetra, al ni on ni znal, kadi je, pa ju naputi, nek ide k Jugu, a za dar joj je dal Vetar jedan zlatni stolac. Došla je ona do Juga. Istom tako pita ona i Juga za svoga muža. I on joj kaže, da ne zna, di je, i naputil ju je, da ide do Bure, Bura da saki kut najde, a za dar joj je dal jednu zlatnu preslicu i zlatnu kudilu. Došla je ona do Bure i pita i nu za svoga muža. Bura ni znala, ali odmah je zapuhala i jiskala ga po sim i najdajlnam kutam, dok ga ni našla. Kad ga je našla, dala je toj ženi za dar jednu kočku s pilićam, pak joj je rekla: „Hodi, nije daleko, dojt ćeš do jedne kućice, u toj je kućici tvoj muž sa jednum drugum mladum ženskum. Pred tum kućicum raspusti tvoje piliće i kočku, pa se sedni na svoj zlatni stolac i predi na svojoj zlatnoj preslici svoju zlatnu kudilu. Kad te budu vidili, došla bu van ona ženska, pa te bu pitala, ak ćeš prodat svoju zlatnu preslicu i zlatnu kudilu. Ti reci, da ne ćeš prodat, neg da ćeš joj dat, ak te pusti jednu noć svojim mužum spat. Ona će privojlit. Ti mu reci, kad buš už nega legla: „Zvizden krajl, zvizden krajl, baci na me desnu ruku svoju, da ti čedo rodim.“ On će bacit na te desnu svoju ruku i ti ćeš vajle nemu sina porodit i rišit ćeš se brimena, koje već devet let nosiš.“

Projde ta mlada žena i dojde do te kućice, sede se na svoj zlatni stolac i raspusti svoju kočku i piliće i prične prest na zlatnoj preslici zlatnu kudilu. Spazi ju ona žena iz one kućice i upita ju, da l' bi ona prodala svoju preslicu i kudilu. Ta mlada joj reče: „Ne ću, draga, prodat, neg ću ti dat, al me pusti jednu noć prespat s tvojim mužum.“ Ta je žena privojlila i zela si zlatnu preslicu i zlatnu kudilu.

U večer je dala ta ženska svomu mužu jedan šlaftrunk i on je vajle čvrsto zaspal i nikaj ni čul, kaj mu je ta prava negva

žena govorila. U jutro projde ta mlada opet pred kuću, sede na svoj zlatni stolac i raspusti svoje piliće i kočku. Dojde opet ta ženska iz kućice van i pita ju opet, ak oće prodat svoju kočku i piliće. Ta mlada joj odgovori: „Ne ću, draga, prodat, neg ću ti dat, al me pusti još jednu noć prespat s tvojim mužum!" Ta je ženska opet privojlila i zela si kočku i piliće.

U večer dala je ona opet svomu mužu jedan šlaftrunk i on je opet vajle čvrsto zaspal i opet ni nikaj čul, kaj mu je ta prava negva žena govorila. Sad je vidila Bura, da ne će ta mlada žena nikaj opravit, došla je ona sama k temu mlademu čoviku, a izgledala je kakti stara baba, pak mu je rekla: „Nemoj večeras pit, kad ti bu davala tvoja žena pit, neg baci to kraj sebe, da ona ne vidi, nikaj buš vidil, i ne bu ti žal!" Opet projde u jutro ta mlada pred kuću i sede na svoj zlatni stolac. Dojde opet ta ženska iz kućice van i pita ju opet, ak oće prodat svoj zlatni stolac. Ta mlada joj odgovori: „Ne ću, draga, prodat, neg ću ti dat, al me pusti još jednu noć prespat s tvojim mužum!" Ta je ženska opet privojlila i zela si zlatan stolac.

U večer dala je ona opet svomu mužu jedan šlaftrunk, al ga on tajput ni popil, neg ga je bacil kraj sebe, da ona ni vidila. Kad je mlada legla do jnega i rekla mu: „Zvizden krajl, zvizden krajl, baci na me desnu ruku svoju, da ti čedo rodim!" taki se je on k noj okrenil, bacil na jnu svoju desnu ruku, i ona je vajle nemu sina porodila. Sad ju je stoprom muž prepoznal i odmah su se digli, a drugi dan u zoru skupa z ditetum svojim povrnuli su se u svoju dŏmovinu. Krajl je bil jako vesel, da su mu se dica srićno povrnila i da jima tako lipeg zeta. Od velikeg vesejla načini on velike goste, pozval je u goste silu naroda iz svoga krajlestva, i ja sam bila tam, jila i pila, pripovist je van.

Julijana Westerbach.

3.

O grofovskim sinu Milutinu.

Tak je bil jedan jako veliki bogataš grof i jimal je jako lipu gospu i jako su dobro živili, samo jednu su nesriću jimali, kaj nisu dice jimali. Tak su živeli vnogo let, dok ni došla grofu zapovid, da je moral projt u rat. Dugo ga ni bilo nazad. Negva

gospa išla se je jedanput šetat i zaželila si je dite. U to je pala s neba jedna pahulica sniga noj na prsa i od te je pahulice odmah zanosila i na svoje vrime rodila sina Milutina.

Kad je došal doma taj grof, čudil se je jako, kak da ona jima sina Ona mu je se pripovidala i on se je primiril. Itak ni jimal rad tega svoga sina. Projde on jedanput šetat s malim Milutinum u veliku šumu, pak si misli, ak je istina, da mi je bog dal sina onako, kak moja žena veli, on će mene najt i kašne, ak ga pustim u toj šumi, a ak ni istina, on će brzo na me pozabit. Dojde on tako do jedne kuće, u kojoj je bila samo jedna stara ženska i toj staroj ženi da on tega sina Milutina, da ga primi za svoje dite, a za to joj je dal vnogo novac.

Vrne se grof doma i vajle ga žena pita: „Di ti je mali Milutin?“ On joj reče: „Išli smo po suncu, pa se je na suncu rastopil.“ Žena si misli: „Od snižne je pahulice postal, pa ga je sunce pojilo, kako saki snig.“ Bila je jako žalosna za ditetum, ali kaj je štela, pomoć si ni mogla.

Taj mali Milutin je brzo rasal i brzo je postal jako lipi fant. Kad je navršil trinajst let, ukrali su ga hajduki, zakaj je bil jako lip i pametan. Brzo je postal med njimi najlipši i najjači, pak su ga postavili za rabarhokmana (rauberhauptmana). On ni bil zločest hajduk, došal je i med druge lude.

Tak je jedan put došal na jedno prošćejne i došal je k jednemu bokcu, pa mu je daroval jedan cekin, da mu negov život gata. Taj bogac mu je rekal, da nek ide tamo dajle k negvoj ćeri, da će mu ona gatat život. Ta bokčeva ći bila je jako lipa i poznala je na ruki Milutinu, da je rabarhokman. On se je u jnu zalubil i daval vnogo novac onemu bokcu, da mu da svoju ćer. Al ovaj ni štel novac primit ni svoje mu ćeri dat. Kad ni štel bogac dat ćeri za novac, Milutin mu ju je ukral i živil je š num kakti svojum pravum zakonitum ženum. Noj ni nikaj falilo kod Milutina, kaj je poželila, odmah je dobila.

Jedan put je došal opet Milutin u jedno veće društvo. Tam se jedan trgovac falil i kladil, da nega ne mre nigdo prevarit. Kladi se š nim Milutin, da će ga on prevarit prvo četrnajst dan. Rihtig Milutin je došal za par dani k nemu u štacun i rekal mu je, da mu je donesal za dar sto cekinov. Trgovac ni nikaj rekal, neg je te novce lipo spravil. Sad mu Milutin kaže, da neka on da nemu za dar jednu opravu za negovu gospu: gospa negva, da je upravo

takova, kakov je on, pa neka opravu prova, jel' bu dobro stala, da si nek dene i škrlak na glavu i parazol nek zeme v ruke. Dok se je ovaj trgovac obličeval, Milutin mu zeme onih sto cekinov i pričme bižat. Kad je trgovac vidil, da onaj biži s novcam, pričme bižat i on za jnim se onako obličen u žensku opravu. Ludi, kad su vidili, da ovaj trgovac biži u ženskoj opravi, mislili su, da je ponoril, pa su ga zatvorili. Tak je Milutin dobil okladu.

U tim istim mestu doznal je Milutin opet za svoje roditele, pustil je hajduštvo i prošal je k nim. Oni su bili jako veseli i nemu i negvoj ženi, koja je bila jako lipa. Tu je sa svojum ženum i dicum još dugo i srično živil i postal je po smrti svoga oca gospodar onega grofovskega grada i celega grofovskega imetka.

Amalija Kovačić.

4.

Kako se je Asan oženil za jednu vilu.

Tak su bili jedan sin i jedna mati. Bili su veliki siromaki. Ona je dala sina vučit barbiriju. Zval se je taj sin Asan. Kad se je taj dečko izvučil barbiriju, nikako mu ni išlo po ruki, tako da se je mati uvik brinila i skrbila, kak budu živili.

Jedan put je sin otišal od kuće, a ona se je doma plakala, nikaj ni jimala za pojist. Na to je došal u hižu jedan veliki čovik i pita ju, zakaj se plače. Ona mu reče, da je velika sirota, da nima kaj jist, sina da je dala vučit barbiriju, al da nikaj ne zasluži. Taj gospon joj reče, da se nek ne plače, da će on nezinega sina navučit jedan zanat, da budu uvik dost novac jimali. Ona ga je prosila, da neka i noj taj zanat pokaže. On joj reče, da neka jako peć zakuri. Ona vajle ide i zakuri peć, da je sa bela bila. Na to taj gospodin zeme iz žepa nekakov prah, pa ga baci u peć. Od toga praha postanedu u peći sami novci. Taj gospon noj veli: „No sad vidite, kak je lahki taj zanat, ja ću vašega sina taj zanat navučit!“ Ona ga je molila, da ga nek samo navuči, ali da ga sada ni doma. Taj gospon joj obeća, da će opet brzo k noj dojt, a novci, kaj su u peći, da nek budu noj.

Za nikuliko vrimena eto opet tega gospona. Asan je taj put bil doma. Lipo su tega gospona primili i jako su ga dobro podvorili. Taj gospon veli: „Danas ni triba peći kurit, oćete drugi put. Danas ajde s menum moju lađu gledat, oće li vam se dopast bute vidili, kako je lipa.“ Asan taki privojli. Oni idedu do lađe. Kad su do jne došli, veli mu taj gospon: „Idi ti u nutra, buš vidil, kak je u nutri lipo.“ Kad je Asan došal u nutra, ni se mogal dost razgledat, kak se je se od zlata svitilo. Ali na jedanput se prestraši, kad se je pričel zibat. Ni znal, kaj je to, a bojal se je, da se u lađi vozi, pak pričme vikat, da se on ne će nikam vozit. Onaj mu gospon reče: „Dragi moj, sad je već prekasno, moji ludi nisu znali, pa su odrinili lađu, a mi moramo dalko putovat.“

Tako su oni vnogo dani putovali. Asan je plakal noć i dan, da kaj će negva siromašna mati sama prez nega. Kad su došli na kopno Asan i taj stranjski gospon, izvuče taj gospon iz žepa nekakov komad lastike i rastegne to. Na jedanput pričme bubnat i dojdu dva čovika i pitadu oni tega gospona, kaj zapovida. On kaže nim, da mu nek dopeladu dvi mule i dva čovika, koji će mule pelat I to je se vajle bilo pred nimi. Taj gospon i Asan zajašili su saki na jednu mulu i putovali su dalko, jako dalko. Kako su putovali, vidil je Asan jedan lipi grad i on se je u jn zagledaval. Taj mu gospon reče: „Ne gledaj u taj grad. Tu su same coprnice.“ I tako su dajle mimo tega grada prošli i došli su do jedne strašne pećine. Tu su počinili.

Taj gospon ubije jednu mulu, raspara ju, zeme joj drob van i reče Asanu: „Sad ću ja tebe u tu mulu zašit, dat ću ti šest vrić i jedan debel štrik i nož. Na to bu došla jedna velika tica, pa bu tebe gore s mulum odnesla, a ti te vriće se napuni s onum prašinum, kaj je gori na pećini. S tum prašinum bumo mi novce delali!“ Taj gospon da sa svojum lastikum nekakov znak i taki dojde jedna velika tica. Sad je on Asana u mulu zašil, pometal u jnu vriće, štrik i nož, a ta velika tica odnesla ga je gori na pećinu. Asan se je jako žuril, da je brže se vriće napunil i po redu doli spušćal temu gosponu. Kad je Asan zajdnu spušćal, taj je gospon brzo potegnil štrik, i tako je Asan gori na pećini ostal prez ikakove pomoći, a taj je gospon s prašinum prošal.

Asan pričme grozno plakat, da kaj bu on sad moral tu gori umrit. Noć je dohajala, a on sakojako misli, kak bi se čez noć

spasil. Uz pećinu je bil jedan veliki rast, a pod rastum je bilo morje. On se je sprtil na špicu od rasta, i nož je sebum zel. Na negovu sriću bila je lipa misečina. Na jedanput speti, kak puže jedna velika kača proti nemu. On se je taki priredil svojim nožum i lipo ju je trefil, da joj je vajle glavu odsikal. Ona se tako doli na pećinu rušala, kak da bi do kanone bacal.

Asan se je malo počinil i u zoru sprtil se je doli na pećinu. Kad je vidil doli na pećini tu zmiju, tak se je jako prestrašil, da ni znal, kaj bi učinil. Tak je jedno vrime sidil i mislil je sako-jako, najzad je zel svoj nož i pričnel je od kačine kože remene delat. Kad je već puno toga napravil, onda je vezal remen na remen tak dugo, da su ti remeni do zemle dosegli i on se je po tim kačinam ramenam doli na zemlu spustil.

Kad je Asan doli sašal, kleknil je na zemlu i bogu zafalil. Sad veli sam u sebi: „Kamo ću it, nigdir ni živeg stvora. Najbliže je onaj zakleti grad, ja idem onamo. Tako je dosta dugo putoval i došal je u onaj zakleti grad. U tim je gradu bilo jako lipo, ali nigdo ni bil u tim gradu samo dvi sestre. On se je nim ponudil, ak bi ga štele k sebi u službu zet. Na to starija veli, da baš bi trebale vrtlara i on je kod nih ostal za vrtlara. One su ga sikud vodile, samo su mu rekle, da u jedan vrt ne smi it.

Tako je on pri jnih dugo služil i jedan put je on zašal u on vrt, kamo ni smil it. Tu je vidil, kako je dvanajst divojak, samih vil, doletilo i kak su se išle kupat. On ih je iz daleka gledal i u jednu se je jako zalubil. Otkad je nu vidil, nikaj mu ni više po ruki išlo, uvik je na onu divojku mislil. To su brzo opazile te dvi sestre, pa ga pitadu: „Asan, kaj je tebi, tvoj posal ne ide više nikaj u redu?“ On nim reče: „Jako sam nesrićan. Zašal sam u onaj vrt, kamo nisam smil. Tu sam vidil dvanajst divojak, kako se kupledu i u jednu sam se zalubil, ja samo na jnu mislim, za to mi posal ne ide po ruki.“ One mu velidu: „Asan, zakaj si to napravil, zakaj nisi nas slušal?“ On ih prosi, nek mu oprostidu i nek ga naputidu, kak bi on dobil onu divojku, da prež ne ne mre živit, da ona mora negva bit. Kad su sestre vidile, da je zbila Asan jako zaublen u tu divojku, kažedu mu: „No pa dobro. Ti hodi opet u vrt i pazi dobro, kad one opet doletidu, pa ukradi ti onoj nezinu robu. One jedanaest budu opet odletile, a ona bu ostala, i onda ju dopelaj pred nas!“

On je se tako učinil. Kad su one doletile i svukle se, došal je do nezine robe i skril ju je. Kad su se te divojke okupale, obukle su se se, samo ta najmlaja ni se jimala u kaj. Žalile su ju sestre, vile, ali kaj su štele, pomoć joj nisu mogle, pa su odletile, a ona je ostala sama plačuć. Na to Asan dodrči k noj i reče joj: „Hodi s menum, ti si sada moja!“ Ona se je jako sramila od Asana, ali najzad je morala it š nim. On ju otpela pred te dvi sestre. One su joj dale drugu robu i rekle joj se, kako se je Asan u jnu jako zalubil, i da sad ona mora bit žena Asanova. Ovi dva su se kod tih sestar venčali i jako su lipo u tim gradu živili. On je bil vrtlar, a ona mu je pomagala.

Asan pričme opet mislit na svoju mater i da kak bi to lipo bilo, da on svoju ženu otpela svojoj materi pokazat, da sigurno u celim onim gradu nima tako lipe žene. On prosi sestre, nek ga pustidu i spremidu negovoj materi, da bi joj rad svoju ženu pokazat. One su ga rad jimale, pa su mu i to za vojlu učinile i kazale su mu, da samor neka ne da ženi onu robu, kaj ju je ona prvo jimala, zakaj da bi bil nesrićan.

I tako su otputovali on i negva žena do negve matere. Ona je jako lipa bila, pa ju je i krajlica više put k sebi zvala, ali ona ni štela it. I u to vrime je rodila dva sina. Asan je išal onim dvim sestram u pohode, a negva žena je s materum sama doma ostala. Na to pošajle opet krajlica po tu lipu ženu, da bi se je rada nagledala, kak je lipa. Mati ju je tirala, da neka ide, ali badava. Ona reče materi; „Da vi znate, kak bi ja još stoput lipša bila, da jimam onu robu, kaj sam ju jimala, dok sam divojka bila, vi bi mi je dali, ak znate za jnu.“ Stara je znala, kamo je Asan spravil tu robu, pa ju pita: „Bi l ti onda štela it krajlici, kad bi ti ja tu opravu dala?“ Ona joj odgovori: „Ja bi onda išla.“

Ide stara i da snahi opravu. Mlada se obliče u tu opravu, otvori okno, zeme pod sako rame po jedno dite i odleti čez okno. Stara se prestraši i gleda samo, kamo je prošla nezina lipa snaha. Ali noj nima nigdir traga. Za nikuliko dan doputuje doma nezin Asan. Odmah pita mater, di su dica i žena. Mati mu se pripovida, kak se je dogodilo. Asan noj samo veli: „Majko z bogom, ti si mene nesrićnog naredila!“ i vajle pobigne za ženum.

Projde on ravno opet k onim dvim sestram u onaj zakleti grad i prosi ih, neka ga naputidu, kamo bi išal svoju ženu jiskat. One mu velidu: „Ti si bedak, to je strašna dajlina do jne, ti tam

ne mreš dojt!“ On nih opet pita: „Kako se zove mesto, di je ona?“ One mu odgovoridu: „To sę mesto zove inzula af-af.“ Starija mu sestra veli: „Mi ti ćemo pomoć, kuliko moremo. Mi jimamo tri kuma. Mi ti ćemo dat pisma na jnih, i oni će ti pomoć, kaj će moć. Dok ti te tri naše kume projdeš, dobro ćeš projt, al dajle ti ne moremo ni mi ni oni pomoć, a inzula af-af je još jako daleko od nih. One napišedu tri pisma i dadu mu dva čovika i jednu mulu za pomoć na putu.

Ta su ga dva čovika otpelala do prvega kuma. Asan predade temu kumu pismo od onih sestar. Kad je kum prečital pismo, pričnel je on Asana špotat, da l je on zbila tak bedast, da on kani tam it; to da je za jn preveć velika dajlina. No itak mu je dal svoja dva čovika i jednu mulu, da mu budedu u pomoći do drugega kuma, a ona dva čovika i mulu, koji su ga do jnega dopratili, posla nazad onim dvim sestram. Dojde tako Asan i do drugega i do trećega kuma. Taj treći kum mu je rekal: „Mi ti sad dajle ne smimo pomagat. Sada hodi dajle sam, kak znaš!“

Tako je Asan išal dajle sam dugo vrimena. Jedan dan vidi on iz dajline, kako proti nemu idedu tri muži i kako se jako med sebum pravdadu. Već iz dajline vičedu oni: „Eto nam suca. Ovaj će nam sudit!“ On ih upita: „Kaj je vam, zakaj se tak pravdate?“ Oni mu velidu, da jim je otac umril i da im je ostavil tri stvari, a sad da se oni ne mredu za jne pogodit. Pita ih on: „Kakve su to stvari?“ Oni mu kažedu: „Ostavil nam je jednu kuglu, jednu kapu i jedan bubajn.“ Pita ih on opet: „A kaj značidu te tri stvari?“ Velidu mu oni: „Kad se do u tu kuglu sede i pomisli, kam bi rad dojt, odmah se kugla digne gori i odnese ga za čas onamo, kamo želi. Kad do tu kapu metne na glavu, nigdor ga ne vidi. Kad do na bubajn zabubna, si duhi mu dojdu na pomoć!“ On nim veli: „Hote, ja vam nikaj ne verujem.“ Odgovoridu mu oni: „Nu pa probajte!“ Rihtig on dene kapu na glavu, bubajn u žep i sede u kuglu i pomisli: „Nosi me v inzulu af-af!“ Kugla se vajle digne gore i ide u strašnu visinu. Muži od zdola kričidu, da je već dost probe, ali on ne sluša nikaj, neg je dajle otišal i došal do inzule af-af.

Tu on vajle spitava za svoju ženu i dicu i čuje za jnu da je u reštu, da bu pogublena, zakaj da je ona vila zela mrtveg čovika za muža. Celi taj grad bil je vilinski grad. Sad si on misli, kak bi on došal k noj u nutar, i čeka, dok su išli k noj u

nezinu sobu. Upravo su išli sudit, kad ju budu pogubili. Kad su u nutri sudili, on je del na glavu svoju kapicu i nigdor ga ni vidil. Na jedan put pričnel je on govorit sakojako tako, da su se ga si preplašili i pobigli, a ona sama s dicum i š nim ostala.

On se je noj taki ukazal i rekal noj je, nek ide u kuglu ona i dica i onda je pomislil, da ih kugla nosi se do meje. Tako su se oni vajle u zrak digli i kugla ih je odnesla do meje. Tu su ih već čekali neprijateli. Ali on zeme brzo svoj bubajn i pričme bubnat. Sila duhov došla mu je u pomoć. On je neprijatele nadvladal i mogal je opet dajle projt.

Ide on dajle sa svojum ženum i dicum i dojde do onega trećega kuma. Kum ga je veselo primil, pogostil ga, nega, negvu ženu i dicu, a on je dal temu kumu za dar kuglu. Dojde on do drugega kuma. i taj ga je dobro primil i pogostil nega, negvu ženu i dicu, a on je dal temu kumu bubajn za dar. Dojde on do prvega kuma. i taj ga je dobro primil i pogostil nega, negvu ženu i dicu, a on je dal temu kumu kapu za dar.

Tako je srićno došal Asan sa svojum ženum i dicum do tih dvih sestar. One su ga lipo spremile do domi i dale su mu na put puno novac. Kad je od nih odlazil, rekle su mu: „Ti si nas izbavil od prokletstva. Mi smo po tebi otkuplene i celi ov grad!“ Asan je lipo i srićno sa svojum familijum došal k svojoj materi i velike je goste napravil, i ja sam bila tam, jila sam i pila, i pripovist je van.

Julijana Westerbach.

5.

O zakletim grofovskim gradu.

Tako su bili otac i mati i jimali su dva sina. Živili su srićno. Najpredi im umre mati, a otac reče dici: „Dica draga, kaj ćemo mi sada? Ja vas ne mrem odgojivat sam, ja sam navučen ribe lovit, a s tim vas ne mrem ranit. Morat ćete se vučit meštrije!“ Stariji si je zibral tišlariju, a mlaji kovačiju. Stariji je ostal doma, a mlaji je prošal u svit.

Došal je tako taj mlaji sin u jedno selo do jedne stare kućice. Nutri najde jednu staru žensku. Ona ga pita: „Sinko, po kaj si k meni došal i zakaj ideš po svitu?“ On noj odgovori: „Idem se vučit meštrije!“ Pita ga ona opet: „A kakove bi se ti rad vučil meštrije?“ On noj veli: „Kovačije.“ Naputi ga ona i reče mu: „Odi, sinko, srićno, samo pazi, ne ’di mimo onega zakletega grada. Ak ideš onuda i ak se u nutra navrneš, ne ćeš živ izajt van!“

Mali je bil svoje glave, pak ni štel slušat stare babe, neg baš ide u nutra u taj zakleti grad. Bilo je baš večerno doba. Kad je on u grad došal, našal je u jednoj hiži stol prestrit. Sede on k temu stolu. Najedanput dojde mu večera na stol, a nikega ni vidil. Kad je povečeral, opadne mu na stol od zgora iz stropa jedna ruka, i kriči: „Padam, padam!“ On na to reče: „Padni slobodno, i ja jimam ruku!“ Al kad tamo kriči opet: „Padam, padam!“ pa padne druga ruka, pa jedna noga, pa druga, pa celo telo. Iz tih komadov složi se pred nim čovik. Još uvik je bil mali koražan i ni se nikaj plašil. Sad ga pita taj čovik, koj se je pred nim složil: „Kaj bi ti mali rad u tim gradu?“ Mali mu reče: „Rad bi se vučil meštrije.“ Opet ga pita taj čovik: „A kakove?“ Reče mu mali: „Kovačije.“

Drugi dan vajle dadu temu dečkacu teške bate, da nih mora dizat. Sad se je taj mali prestrašil tih batov i seti se one babe, pa reče onemu čoviku, koji ga je vučil: „Mene je jedna baba odgovarala, da ne jdem k vam u taj grad, da je to zakleti grad, da ne ću va jnim živ ostat. Vi ste morebit vragi, pa oćete posla jimat z menum; ali se ja vas ne bojim!“ Taj ga čovik otpela u jednu hižu, kadi su same ludske glave visile po steni, pak mu veli: „Pogledaj si ove glave dobro: tako će i tebi bit, ak se ne ćeš vučit kovačije!“ On pogleda te glave i prepozna jednu glavu, pa reče: „Ovo je glava onega starega tkalca, koji je platno tkal mojoj materi!“ Otpela ga taj čovik opet van, a kad je bila večer legne se mali u postelu i misli sam u sebi: „Itak sam falil, kaj nisam poslušal one babe, koja me je odvraćala od tega grada. Ali sad, kaj je, je. Ja ću sutra reć, da bi se rad pekarije vučil, pekarska je meštrija itak lakša od kovačke. Rihtig on drugi dan reče temu čoviku, koji ga je vučil, da bi se rad vučil pekarije. Ali taj čovik mu reče, da mora ostat pri onim, kaj si je zibral, i tako je moral ostat kod svoje meštrije, kovačije. Taj mu je

čovik rekal, da mu je pravo ona baba rekla, da je to zakleti grad, ali da ga on more oslobodit, ako pri jnim ostane u meštriji jednoj deset let ili ak tri dane uzdura u mukam. Na to je došal taj najstariji, gospodar nad timi majnimi, i reče mu: „Mali, ti moraš pri nam ostat u meštriji deset let, ak pak ne ćeš, onda ćemo te mučit sakojako!“ Mali reče: „Ja ne mrem tuliko vrimena pri vam bit u meštriji, ja ne mrem dujle bit nek pet let!“ Ali ovi nisu štili neg deset.

Onaj, koji mu je prvi put pokazival bate dizat, jimal ga je rada i pripovidal mu je, kako ga ćedu mučit, ak ne bu štil na deset let ostat. Ali mali ni štil ostat deset let. Taj isti čovik, koji ga je jimal rad, reče mu: „Prvi put, kad te budu pričneli mučit, dojt ćedu se one glave, koje si vidil u onoj hiži na steni i saka će te z vrućim ugarkum piknit. Ak to preživiš, zakurit ćedu drugu noć peć i bacit ćedu te u ražarenu peć. Ak i to preživiš, oni ćedu te obisit, ali jakost jimadu nad tebum samo do dvanajste vure!“ Mali prične mislit, kak bi se on spasil i ostal živ. Prvu noć zavukal se je u jedan kotal. Došle su te glave, jiskale ga, ali ga nisu mogle najt, i prošle su. Drugu se noć skrije on u kotal opet, ali je prvo načinil čovika iz voska i metnil ga je na svoje mesto u postelu. Došli su ti zakleti duhi, odnesli su onega čovika iz voska i bacili ga u ražarenu peć. Tako se je taj mali spasil i drugu noć. Treći dan rekli su mu, da ćedu ga obisit, ali on je se malo po malo otegnil do dvanajste vure. Kad je bilo skoro dvanajst vur, otpeladu ga van na pojle, da ćedu ga obisit. Već su mu za vrat metnili štrik. U taj čas je tuklo dvanajst vur, i više nisu jimali do jnega vlasti.

Tako je on oslobodil taj grad. To je bil grad jedne grofice udovice. Taki su po gradu ludi oživili, bilo je i tišlarov i kovačev i pekov i sakojakih meštrov. Onih glav je u onoj hiži na steni nestalo, se su postali živi ludi, kakovi su i bili, kad su bili u tim gradu pogubleni.

Ta grofica jimala je jednu lepu ćer i odmah je pitala za tega dečka. Došal je dečko pred nu, a ona mu je rekla: „Dragi moj, kad si ti bil tako pametan, da si ti sih nas od prokletstva oslobodil, ja ću ti dat moju ćer za ženu, pa ćeš bit po mojoj smrti gospodar tega grada. Ako jimaš još kadi rodbine, dopeli ih k sebi, pa bute si ovdi srićno živili.“ On joj reče: „Ja jimam još starega oca i jednega brata, ali ne znam, jesu li još živi. Moral

bi it doma prvo neg se oženim!“ Projde taj dečko doma i najde doma živega oca i brata. Brat se je u to vrime, dok nega ni bilo doma, zvučil tišlariju. Pripovida on ocu i bratu, kak se je š nim u svitu dogajalo. Ali oni mu nisu štili verovat. Kad je prošlo par dani, vrne se taj dečko nazad u taj grad i zel je sebum svoga oca i brata. Sad su stopram verovali otac i brat temu dečku. Tu se je taj dečko oženil s onum lipum ćerum od grofice i živili su si skupa srićno.

Sofija Ban-Knežić.

6.

Kak je cigan sud dobil.

Tak je bil jedan putnik rajzender i putoval je čez jednu šumu. U toj ga je šumi noć stigla. Ide on još malo i dojde do jedne bertije. Navrnil se je u tu bertiju, da u jnoj fruštika. Pita on birtašicu, kaj jima za fruštik. Ona mu ponudi, da će mu jaja speć. Zadovolil se je s tim putnik. Speče mu ona jaja i donese mu jednu holbu vina. Potroši se to taj putnik i pita za račun, da joj banku pedesetaču, da se naplati. Birtašica ni imala drobnega i reče mu; „Joj, gospone, ja vam nimam van dat iz pedesetače, kaj ćemo sad?“ Odgovori joj on: „Ja idem sad u grad, pak ću se po svoj priliki tud morat vrnit i platit ću vam, kaj sam potrošil!“ Ali ni se taj putnik ovud nazad vrnil neg je prošal drugim putum.

Iza dva leta nanesal ga je opet put čez tu šumu i doseti se, da je u onoj bertiji ostal dužan svoj fruštik. Ide on u bertiju i pita birtašicu, jel ga ona pozna, da je on onaj putnik, koji je noj ostal dužan fruštik, kad mu nimala za van dat iz pedesetače, pa da je došal sad platit svoj dug. Ali birtašica na to naglo reče: „E moj gospon, ni to tak, kak vi mislite. Sad je to drugi, velik račun. Iz onih jajac, kaj sam vam ih ja spekla, postali bi bili pilići, iz pilićev kokoši, a kokoši bi opet jajca nesla. Kaj bi iz tega se bilo čez ova dva leta?“ I tako mu je načinila velik račun, a on ga ni štil platit.

Išla ga je birtašica tužit, da joj ne će računa platit, kaj ona jišće. Moral je dojt na sud i taj putnik. Kad je tako zamišlen išal. kako će se s tum ženum pogodit na sudu, stigne ga cigan, pa ga pita: „Ta gospone, kaj ste tak tužan?“ Odgovori mu putnik: „Kaj bi ti pripovidal moju nevojlu. Kaj bi mi ti cigan mogal pomoć?“ Cigan mu opet reče: „Samo mi recite, morebit ću vam pomoć!“ Veli nemu putnik: „Idem k sudu. Jedna birtašica me tuži, kaj sam kod ne pred dva leta pojil za fruštik par jajac. Ona mi je velik račun napravila, zakaj da bi iz onih jajac postali pilići, a iz pilićev kokoši, a kokoši da bi opet jajca nesla, pa mi je se to u račun metnila, a ja joj nisam štil sega tega platit, neg samo onuliko, kuliko je bil prvi račun.“ Cigan mu opet reče: „Gospone, kaj date meni, ja ću vam sud dobit?“ Putnik mu odgovori: „No ako si baš takov fiškal, pa hajde brani me. i ak sud dobiš, dam ti pet forinti!“ Cigan reče putniku: „Te hote, vi gospon, k sudu, ja ću taki dojt! Ne jdite nutra, dok ja ne dojdem!“

Kako več na sudu zovedu, zovedu i tega putnika, a on odgovori: „Čekajte malo, moram si čekat svojega fiškala, koji me bu branil!“ Dobro dugo je dal cigan na se čekat, al eto cigana. Pita on putnika: „No, gospone, jeste me čekali? Hajde idemo sad nutra pred sud.“ Sudac taki pita: „Cigan, kaj si ti za fiškala temu gosponu?“ Veli mu cigan: „Te jesam!“ Pita ga opet sudac: „Pa kadi si tak dugo bil, da smo te morali tak dugo čekat?“ Odgovori mu cigan: „Ta gospone. te bob sam kuhal, pa sam ga sadil! S tim sam zakasnil.“ Sudac mu reče: „Pa kako si kuhani bob sadil?“ Odgovori mu cigan: „Te gospon sudac, kako ne ćedu ona jajca piliće leć, koje je ova birtašica spekla, tak ne će ni moj bob rast, kaj sam ga skuhal!“ Sudac mu ni mogal na to nikaj reć. Putnik je birtašici platil samo prvi račun, a nikaj više. I tako je cigan dobil sud. i zaslužil pet forinti.

Amalija Belli-Mitrović.

7.

O najdenim prstenu ili o božjim sudu.

Tak je bila jedna stara ženska i jimala je kućicu u sred šume. U toj je kućici š num živila nezina ći, koja je bila udata i jako lipa. Na jednom dojde temu nezinemu zetu, da je moral na jedno vrime otit iz domi. U to vrime došlo je toj mladoj za rodit. Tu istu noć, kad je ona bole imala, pokuca negdo na vratam. Stara pogleda, a pred num pokaže se jedan lipi gospon i moli ju, da bi ga na konak zela, da je zabludil u toj veliki šumi, di je bil u lovu. Negvi pajdaši da su prošli, a on da je sam ostal i da ne zna po toj škuroj noći ni kud ni kamo. Starica mu kaže da joj je teško primit ga, da jima samo jednu hižu i jednu malu komoru. On nu zamoli, da mu da tu malu komoru, da je on zadovolan i s malum komorum, samo da je na suhim. Opet mu veli stara: „I to je teško, moja ći je u porodu, vi ne bute celu noć spali, zakaj je mojoj ćeri jako zlo i od boli jako kriči.“ Veli noj taj mladi gospon: „To meni ne bu nikaj pačilo, samo da sam na suhim!“ Pokaže mu stara komoru i naredi mu na tlih za spat i projde opet k ćeri. Taj mladi gospon bil je sam mladi car.

Za čas pokuca opet negdo na vratam. Otpre starica vrata, a pred vratam bili su dva bokca i prosidu staricu, nek ih pusti u nutar. Starica i nim reče, da joj je ći u porodu, pa ako ćedu na ganku spat, nek ostanu pri jnoj tu noć. Ti su bokci bili Bog i sv. Petar. Ta mlada snaha od boli kriči i si tri nisu mogli nikaj spat. Na to Bog kaže sv. Petru: „Sa dica, koja se taj minut budu rodila, bit će nesrićna.“ Malo opet projde vrimena, a Bog reče sv. Petru: „Koje se bu prvo žensko dite rodilo, bit će žena mladega cara, koji spi sada u komori“. Sluša mladi car, kaj se oni dva bokci divanidu i reče sam u sebi: „Tega ne bu!“ I u taj čas porodi ona mlada snaha ćer.

U jutro najprvo projdu ta dva bokca. Mladi car dojde u sobu, kadi se to žensko dite porodilo. Starica mu odmah pokaže dite, a bilo je jako lipo. Mladi car ih pita: „Kako vi ženske živite, jimate li od česa živit?“ One mu odgovoridu, da su velike sirote. Car ih opet upita: „A bi li vi štile meni to dite dat. Ja sam oženen, a moja žena nima diteta. Ja vam vnogo novac dam za jnu!“ Stara je vajle privolila, dobro je dite zamotala, pa mu ga je dala. On noj je dal jednu kesu dukatov, zel dite pod kabanicu

i hodil tako po šumi, dok ni do ceste došal. Bil je već malo snig pal. Car metne dite kraj ceste u jednu malu šikaru i zeme nož iz žepa, pa ga zabode u dite i reče: „Ne buš moja žena!“ I tako projde car, ni se već na to dite ni ogledal.

Za kratko vrime vozi se nimo tega diteta jedan bogat mesar i vidi u grmlu nikakov prt robe. On si misli: „Kaj to more bit? Idem baš, da vidim.“ Kad on onamo dojde, najprije vidi onaj nož i reče: „Bože moj, ne daj, da bi to probodeno bilo! Spukne nož van i vidi, da je dite zdravo. Primi to dite u ruku i reče: „Oh, kako sam srićan. Moja žena bu još srićnija, kad joj ovo lipo dite donesem. Ne jdem po teliće nikam, neg idem vajle doma!“ Dopela se on doma i kriči iz daleka ženi: „Evo, žena draga, nikaj ti nosim, kaj si već dugo želiš!“ On joj preda dite i ispripovida joj se, kako ga je našal. Sad reče mesarica: „To dite sigurno ni ni kršćeno, zakaj se pozna, da je samo par vur na svitu. Mesar ga da odmah krstit na svoje ime i dal mu je ime N a j d e n a.

Mesarica je jako uživala u tim ditetu. Kad je dite veće naraslo, dala je tu Najdenu vučit se. Ona je jimala jako dobru glavu za vučit. Kad je bila u petnajstim letu, zalubila se u jnu jedna grofica i uvik je prosila mesaricu, da ju neka k noj dovede. Tako je Najdenu mesarica uvik pelala k toj grofici i grofica ju je već sasim za se dobila. K toj grofici je višeput dolazil mladi car i zalubil se u Najdenu. Ni jedan dan ni mogal bit, a da je ni vidil i najzad ju je zamolil, da bi negva žena bila. Najdena je privolila. Kad je došlo do zaruk, pita car groficu, da mu reče od kakovega je roda Najdena. Grofica je se znala i pripovidala mu, kako ju je onaj mesar našal kraj ceste u jednoj šikari i kako je negdo zabol u dite nož, ali ni pogodil u jn nego mimo nega. Car se odmah dositil, da je to ono isto dite, za koje su ona dva bokca rekla, da bu negva žena.

Kad su bile zaruke, taj car da Najdeni prsten i reče noj: „Danas leto dan ili pred oltar ili tvoja glava doli. Ak buš ti prsten jimala, bumo išli pred oltar, a ako ne buš, onda tvoja smrt!“ Ona je zela prsten i rekla: „Pa dobro!“ Car je potplatil jednu nezinu dvorkinu, da nek ona taj prsten noj ukrade i da ga nek nenu da. Za nikuliko vrimena je ta dvorkina prsten ukrala i dala ga caru. Car je na to otputoval. Kad se je po morju vozil, bacil je prsten u more i rekal je: „No sada ne buš moja žena!“

Ta Najdena je uvik doma išla u kuhinu i gledala, kako kuhar kuha. U to je već vrime dolazilo, kad je jimalo bit venčajne. Ona sirota je znala, da joj je zginil prsten, nikemu ni štila nikaj reć, neg je za se mislila, da bu morala tak mlada i lipa umrit. Kad su već pripravlali za venčajne, dojde kuhar k noj i reče joj, da nek ide u kuhinu, da bu vidila jednu veliku ribu, kakvu još ni vidila; i ona je taki išla. Kad je pričnel kuhar tu ribu sić i rizat, zapazi ona, da se je nikaj zabliščilo, i ona zakriči: „Nemojte dajle rizat, ja sam nikaj vidila!“ Na to ona sama potegne s rukum od ribe drob i najde u nutri svoj prsten. Ona ga vajle zeme i kuhača nadari, i veli mu, da neka muči. Vajle ide ona u sobu i metne prsten na jednu črnu žnoricu i obisi si ga okol vrata. Drugi dan je bilo venčajne.

Ona se je već rano u jutro lipo oblikla, a mladi car dopela se k noj onu istu vuru, kad je bilo leto dan, kaj su zaruke bile. On pristupi k noj i reče noj: „Dakle sad idemo na venčajne ili na smrt!“ Ona izvadi iz nadar na žnorici svoj prsten i pokaže ga caru. Car sav probledi i reče: „Kak to more bit? Ja oću, da se meni pripovida, kak si ti došla opet do tega prstena?“ I ona nemu se ispripovida, kako je nezin kuhar veliku ribu kupil i kako je ona u ribi, u nezinim drobu, našla izgubleni prsten. Na to kaže car: „Pa dobro, kad ta riba oće, da ti moja žena budeš, pa neka bude i božja vojla i moja!“ I sad su išli oni na venčajne, poručili su se i veseli bili, jili i pili i ja sam bila tam, pripovist je van.

Julijana Westerbach.

8.

O zločestim dečku.

Tak je bil jedan ribar i jimal je ženu i jednega zločestega sina. Taj dečko je bil gori neg sam vrag. Kadi god je bilo kaj, sigdi je moral svoj nos zataknit tako, da ga je mati uvik špotala i tirala iz domi.

Jedne jeseni kuha mati pekmez od šliv. Dojde to vragometno dite i upitalo je mater: „Mamo, kaj to vi kuhate?“ Ona ga

je prevarila i rekla mu: „Trovilo za ribe; za to nemoj u to dirat, zakaj bi se s tim otroval!“ I taj dečko je zbila pazil na to, da ni diral u to trovilo.

Jedne nedile dala mu je mati na ražnu racu okretat, da se peče kod ogna. Odišla je mati samo malo van iz kuhine, a raca je jimala već lipo žutu koricu. Taj vragometni dečkac je ogulil racu i pojil je koricu. Kad je vidil, kaj je napravil, bojal se je matere, pa je hitil racu u pepel i ovajlal ju je po pepelu, tobož da mu je pala u pepel.

Sad je vidil, da je naredil kvar, kaj je štil pričnet. Išal je k temu trovilu, pekmezu, i otruje se, pa sede u kuhini za vrata i prične skucat, da će umrit. Dojdè mati u kuhinu i pogleda, kaj se dogodilo. Tamo raca sa ovajlana od pepela, a tamo dečkac skuca za vratam. Pita ga mati: „Kaj si to naredil, ti vragometno dite?“ Odgovori joj on i laže: „Opala mi je raca u pepel, pak sam se vas bojal i išal sam se otrovat z onim trovilum za ribe!“

Sad vidi mati, da jima dvoji kvar. Racu je zamazal, nisu je mogli pojist i pekmez joj je pojil. Dojde stari otac, ribar, doma; žena mu pripovida, kaj je taj dečko opet napravil. Otac ga dobro izglomata i stiral ga je iz domi tako, da se je moral skitat simo tamo, dok ni došal u dobu svoju. Kad je došal do svoje dobe, dal ga je otac u meštriju i izvučil se je opančarije. Ali ostal je vražićak. Kad se je izvučil meštrije, ni bojli bil neg predi. Stoprom kad su mu stareši umrili i kad je postal sam za sebe, opametil se je, oženil se i živil je dobro.

Amalija Belli-Mitrović.

9.

O koražnoj udovici.

Tak je bila jedna udovica i jimala je jednega sina, a držala je bertiju. Saku večer dohajali su se k noj kartat mladi ludi. Polag te bertije bilo je groble. Na jednim grobu bilo je vidit saku večer jednega čovika, koji je bil zaklet od jedne divojke. Jedne večeri sastali su se opet ti mladići pri kartajnu i jedan za šalu

reče ovoj udovici: „Za kuliko bi vi donesli iz grobla kosti onega mrtvaca. kega je saku večer na groblu vidit?“ Udovica je bila jako pohlepna za novcum, pa je rekla: „Za onuliko, kuliko jimate pred sebum na stolu. Oni su mislili, da se ona samo šali, pa su joj rekli: „Pa hajd, pa onda ti neka budu novci!“ Ona je pobrala novce i prošla.

Baš te večeri bila je lipa misečina. Ona ravno projde u groble. Zeme celi kostur na rame, donese ga doma u bertiju i baci ga pred te mlade lude, i veli nim: „Nazad ga ne ću nosit, neg ćete ga vi sami!“ Ti su se mladići jako uplašili i rekli noj: „Na to su vam si novci, kaj ih mi jimamo; odneste ga samo vi nazad!“ Ona je malo premišlavala, zela opet taj kostur na se i odnesla ga nazad u groble. Kaj je bliže k groblu dohajala, se je bil teži na noj. Kad ga je štila poleć u grob, on ju prime okol vrata, ne da joj nikamo i reče noj: „Ti si mogla mrtve kosti na miru pušćat. Sada te ne pušćam tak dugo, dok ne jdeš tamo malo dajle k jednemu grobu, i tam ćeš vidit jednu curu, kak moli. Pitaj ju, da l mi oprašća. Ak mi ne oprosti, onda si mrtva!“

Ide ta udovica k temu grobu, i vidi zbila, kak joj je on kostur rekal, jednu divojku u crnini, kako iz knige moli, a kraj ne svića gori. Na to se klekne udovica do jne i reče noj: „Oprosti onemu, kojega si zaklela!“ Ona pogleda iz groba gori i reče: „Ne ću, ne mrem nikako!“ Ide ova udovica opet k temu mrtvacu, na pol je već obolila od velikega straha, i reče mu, da mu ona divojka ne oprašća. On noj opet veli: „Sad još jedan put hodi brže k toj divojki i prosi ju, da mi oprosti. Žuri se, da ne projde jedanajsta vura!“ Ide ona opet drugi put k toj curi, ali ni ovaj put ni štila oprostit onemu mrtvacu. Sad već ni znala, kaj bi naredila, al je itak morala reć temu mrtvacu, da mu ne će ta cura ni taj put oprostit. Sad noj veli taj kostur: „Još te po treti put k noj šilem, ak mi ne oprosti, onda si mrtva, prvo nek sim dojdeš!“

Ide udovica i treti put k toj curi, klekle se opet do jne i prosi ju i prosi i govori: „Ak se već ne ćeš smilovat nemu i meni, a ono se smiluj mojemu siromašnemu ditetu, koje bi bez matere ostalo, ak mu ne oprostiš!“ Sad je rekla ta cura: „Oću mu oprostit!“

Ide veselo udovica k onemu grobu, da će onemu mrtvacu to reć, al kad je tamo došla, ni više našla ondi kostura neg

samo jedan kup pepela. Od te noći ni više nigda bilo vidit onega mrtvaca. Tako je ta koražna udovica oslobodila onega mrtvaca od prokletstva

Karolina Tomšić.

10.

Kako je cura dozvala svoga mrtvega dragega.

Tak su bili jedan dečko i jedna cura i jako su se rad jimali. Jedan je drugemu prisegal, da će se skupa oženit i da će jedan drugega čekat. Tega su dečka zeli u soldate i na skoro bil je rat i on je moral it u taj rat. Iz tega rata je taj dečko jedno dva tri pisma pisal toj curi, ali kašne nikaj više.

Dugo, jako dugo čekala je ta cura na glas od tega dečka, ali ni mogla dobit od nikuda nikakovega glasa. Uvik je plakala i sakega je pitala, da kaj bi učinila, da ga more vidit. Tako je doznala i za jednu coprnicu, koja da će noj reć, kak će ga moć još jen put vidit.

Projde ta cura k toj coprnici. Ta joj coprnica reče, neka ide na groble i neka iskopa iz jednega groba kosti, na neka te kosti skuha. Kad bu to učinila, da bu o pol noći [illegible]n dragi k noj došal. Cura je kosti na groblu sabrala i u [illegible]ala. Kad je bilo pol dvanajst vur, došal je nezin zaruč[illegible] na belim kojnu. On noj reče: „Sad hodi z menum i z[illegible] kosti!“ Zaveže ona te kosti u jedan rubac, a on noj [illegible]še na kojna na prvo, a on da će od zada. Ali ona ni [illegible]hat, neg je moral on. Kad su na kojna zajašili, putovali [illegible], a kojn je tak brzo drčal, da su se ispod nega iskre [illegible] su došli oni do prvega grobla, a on noj reče: „Živ z [illegible] tuje, jel tebe kaj, draga, strah?“ Ona mu odgovori: „Ka[illegible] bilo s tebum strah?“ Kad su došli do drugega grobla, opet [illegible] noj rekal: „Živ z mrtvim putuje, jel tebe kaj, draga, strah?“ [illegible] mu opet odgovori: „Kaj bi me bilo s tebum strah?“ Kad doj[illegible] na treće groble, opet on noj reče: „Živ z mrtvim putuje, jel tebe kaj, draga, strah?“ Ona mu opet odgovori: „Kaj bi me bilo s tebum strah?“

I tako su oni došli do jednega groba. Grob se taj otvori, a taj nezin zaručnik reče noj: „Sad skoči u nutra!“ Ona ni štila, neg je bacila u nutar prt robe. On je mislil, da je skočila ona, pa je vajle za tim prtum robe skočil u nutar i podrapal je taj prt na male komadićke. Ona je brzo pobigla i spazila na svoju sriću u jednoj kapelici lampicu gorit. Ona pobigne onamo, i vidi, kako jedna stara ženska boga moli, a nezin sin leži mrtav u trugi. Uprosi ona tu staru žensku, nek nu pusti u nutar; i samo kaj ju je pušćala nutar, eto već tegá mrtvega za jnum. Veli taj nezin zaručnik onemu nutri mrtvacu: „Mrtvi daj mrtvemu živega van!“ Taj se je mrtvac na te riči samo malo zdrgnil. Mati negva zeme šibu i udre š num mrtvega sina i mrtvac se nazad legne. Opet kaže onaj mrtvac vani: „Mrtvi daj mrtvemu živega van! Sad se je onaj mrtvac u kapelici ustal. Stara je zela opet šibu, udrila ga i opet se je taj mrtvac legal u trugu.

Sad su bile već ove obedvi u strahu, da se ne ćedu moć obranit, ali je bog dal, da je kokot zakukurikal, a ovaj mrtvac vani moral je oȷ̵it u svoj grob; ali prije neg je otišal, rekal je: „To je srića tvoja, da je kokot zakukurikal. Odsad pušćaj mrtve na miru i ne zovi ih!“ Tako se je ta cura taj put spasila i prošla je doma, ali od samega straha je na skoro umrila.

Marija Frlin.

11.

Kak su hajduki poginili pri jednim birtašu.

Tak su bili birtaš i birtašica i jimali su jednu lipu ćer. Oni su dobro živilí, uvik je k nim puno svita dohajalo. Jedan mladi gospon govoril je uvik toj lipoj ćeri, da bi ju rad ženil i ona je privolila.

Jedan put su morali birtaš i birtašica otputovat, a ći je ostala sama doma. Taj gospon, koji je rekal, da će nu ženit, došal je jednu večer sa svojim društvum k noj u bertiju. Tu je ona čula, kak se nezin dragi sa svojim pajdašam razgovara, da budu nu noćas porobili, da budu tobož sad prošli, pa onda se vrnili,

načinili luknu na kelderu i došli u nutar. Vajle je ona razumila, da su nezin dragi i negvi pajdaši kajduki.

Kad su ti hajduki prošli, nikemu ni nikaj kazala, neg je sama išla doli u kelder, pak naslagala lajt na lajt na onim mestu, kadi su oni rekli, da budu luknu delali za u nutra pojt. Na najgoradni lajt sprtila se i u ruku zela sablu, pa čekala na hajduke. Rihtig oni su došli, kak su rekli. Iskopali su u kelder luknu, pa se pričeli jedan za drugim čez tu luknu vuć u kelder. Ona je sakemu, koji je na luknu glavu u nutar spružil, glavu odsikla i bacila ga za lajte. Tako je ona pogubila sih dvanajst. Trinajsti, najzadni, pružil je u nutar glavu taj nezin dragi. Ali kak se je već umorila okol onih dvanajst ni ga prav sablum pogodila neg mu je samo malo šiška odsikla. Brzo povuče on glavu nazad van i uteče doma.

Tako su leta pasala i nikaj se o tim hajdukam ni doznalo. Nezin dragi ni štil prijavit, bojal se je za se, a ni ona ni štila prijavit, neg je te hajduke sama pokopala u vrtu. Čez puno let došal je opet onaj isti hajduk, dragi od te cure, u tu bertiju, i kad je vidil, da ga više ne poznadu, pričel je opet okol te cure hodit i opet je nu zaprosil za ženu. Ona ga ni prepoznala, pa je privolila. Malo iza tega su se i venčali.

Kad su se otpelali k negvemu domu, kaže on noj, nek mu malo po glavi poišće. Ona mu je po glavi poiskala i upetila, da mu fali komad šiška. Odmah se je dosetila, da je to onaj isti hajduk, kojemu je ona komad šiška odsikla, i strašno se je prestrašila. On nu upita: „Jel ti to poznaš? Kako god si ti onu noć moje lude izmrcvarila, tako ću ja danas tebe!“ Tako su oni došli do negve hiže. Odmah ona vidi, da je došla med hajduke. Hajdukov je bilo dvanajst, a nezin muž jim je bil za harambašu. Za gazdaricu jimali su jednu staru žensku. Toj staroj naruči nezin muž, da neka ogajn naloži i da neka pun kotal vode zakipi, da ćedu tu mladu žensku bacit u taj kotal s kipućum vodum. Mlada je strašno plakala i na samu prosila tu staru babu, da ju nek naputi, kak bi se oslobodila. Toj babi se je smilila ta mlada ženska i naputi ju, nek se svuče iz svoje oprave i nek u opravu zamota jedan kamen, pa nek se to baci u šternu i onda pobigne. Ona da će reć hajdukam, da joj se je mlada izmakla i skočila u šternu i utopila se. Ta mlada je se tako učinila i pobigla u šumu, kaj je brže mogla.

Došal je pitat harambaša tu babu, ak voda več kipi. Na to se stara počela plakat, da je mlada došla do šterne i skočila u šternu i utopila se. Ali taj harambaša ni štil verovat, neg su ga pajdaši morali na jednim štriku spustit u šternu i on se je uveril, da ga je ta negva žena samo prevarit štila, da je u svoju opravu zamotala kamen i bacila to se u šternu. Za to on sa svojim pajdašam projde nu vajle iskat u šumu. Kad je ona već daleko u šumi bila, zastigla ju je strašno škura noć, da već ni znala ni kud ni kamo. U to je čula kriku tih hajdukov, koji su ju išli iskat. Ona se je brzo sprtila na jedan veliki hrast i čekala, dok hajduki projdu. Hajduki su pod tim hrastum bili i tako su sablam i štiletam mahali, da su nu u nogu sablum piknili, ali ona ni zakriknila. Oni su najzad rekli: „Hajdmo nazad, sad ju u noći ne mremo najt!"

Oni su otišli, a ona je s hrasta doli sišla i išla je fort po šumi i stoprom o zori je izišla van na cestu. Tu je vidila jednega muža, koji je pun voz sena vozil. Ona je nemu rekla, da neka brže to seno dole baci i neka nu u kaj god zamota i senum dobro zagrne. Učinil je taj muž tako, kako ga je ona prosila, zamotal ju je u svoj kožun i dobro zametal senum i prošal je dajle.

Malo za tim sastanedu ga oni hajduki, ali on ih ni poznal, i kažedu mu, da nek to seno doli baci. On ih je prosil, da to nek š nim ne deladu, da je on veliki siromak, pa da se žuri, da proda to seno i da nosi dici doma kruha. Hajde smilovali su mu se i pustili su ga. On sada, kaj je najbrže mogal, tiral je vole, samo da brže dojde tamo, kamo je seno vozil.

On je vozil to seno uprav materi i ocu te mlade. Brže samo je iskrenil seno i nu na postelu odnesal skupa s kožunum. Kad je vidila mati nezina negov kožun na posteli, pričnela ga špotat: „Ti magarac stari, kaj si mi taj smrdlivi kožun metnil na moju postelu?" On noj reče: „Pogledite si, kaj je u kožunu!" Mati je pogledala i sa se je prestrašila, kad je vidila svoju ćer. Opazila je ona, da je nezinoj ćeri zlo i zvala je odmah doktore. Mlada je brzo ozdravila i k sebi došla.

Čez par let opet je došal taj nezin muž sad kakti vinar. Dopelal je šest lajti i nudil je staremu birtašu vino na prodaj. Ali stari birtaš mu je rekal, da nima sad vrimena, bila je večer, da će kušat negvo vino drugi dan, da neka samo zapeladu lajte u dvorišće.

Okol desete vure pokucal je jedan sluga birtašev na jedan lajt, je l je pun, a iz nutri mu se nigdo javi: „Je li već vrime?“ Sluga si misli, da to ni pravi račun i reče: „Pričekaj još malo!“ Odmah taj sluga javi to birtašu, birtašici i nihovoj ćeri. Birtaš vajle javi u grad. Došli su štandari, ufatili tega harambašu, a one hajduke u lajtam polili su s kipućim ujlum. Tako su uništili se te hajduke, a ta mlada oslobodila se je za uvik hajdukov.

Julijana Westerbach.

12.

Baba Hrdala.

Bila je u Karlovcu jedna baba i zvala se je Hrdala. Ona je jimala bertiju, ali ni bila poštena. Jedan put došal je u nezinu bertiju jedan kramar i jimal je puno novac uza se. On je prenoćil kod ne u bertiji. U noći došla je k nemu baba Hrdala i ubila ga, dokle je spal. Novce mu je pobrala, a nega zakopala u svojim kelderu.

Iza tega živila je baba Hrdala dobro, uvik je dost novac jimala. Ali žena od onega kramara je posud dala pitat, kad joj ni bilo muža već dugo doma, da li morebit do božji zna za nezinega muža. I nikad se ne bi doznalo, da ni jedan put došal jedan cucak skupa slugum od te babe Hrdale u nezin kelder. Taj sluga vino toči, a cucak nikaj kopa, dok ne iskopa tega kramara. Sluga ni štil nikaj reć babi Hrdali, neg je šal na magistrat i prijavil je, kaj je vidil u kelderu svoje gospodarice, babe Hrdale.

Vajle je došla komesija i jiskala od babe kluče od nezinega keldera. Misli si baba, da ne bu dobro, al itak se je nadala, da morebit ne jdu u kelder poradi tega kramara neg morebit poradi česa drugega i dala je kluče. Ali komesija zove bome odmah slugu, i sluga je moral komesiji pokazat, kadi je mrtvo telo. Kad je komesija ovaj posal u kelderu obavila, pozove babu na ferher. Baba se je sakojako branila, ali najzad su ju itak zatvorili u rešt. Celo leto dan jimali su š num posla, dokle jim je priznala, da je ona za zbila ubila onega kramara.

Sud ju je odsudil, da bu obišena. Galge su za jnu učinili na florijanskim groblu, kadi je sada šištat. Puno se je svita sabralo onaj dan, kad su ju obisili. Predi neg su ju obisili, pušila je na veliki čibuk i onako pušeć išla do galg. Ja sam bila onda mala curica, pa sam i ja išla gledat, al mi je i danas žal, da sam je vidila. Uvik, kad se na jnu zmislim, fata me nekakav strah. Jedna cura, koja je gledala, kako su je višali, drugi je dan od straha umrila.

Eulalija Jordan-Latković.

13.

Kako je Ilija postal prorok.

Tak je bil jedan soldat i zval se je Ilija. On je puno let služil kod soldačije, tak da je ostaril u soldačiji. Star je bil, za delo već ni bil, pak si misli, kak će on sad živit u svojoj starosti. Došal je na jednu dobru misal, koja mu je kašne puno pomogla. Nakani on bit vračarum i da se van, da on zna vračat i ak bi ki kaj zgubil, da on to se zna najt.

Rihtig u jednim su gradu, a bilo je to u Turskoj, pokrali jedan štacun. Došli su gospodari od tega štacuna k Iliji, da će on morebit znat najt tate, koji su to napravili. On je nim obęćal, da će ih on najt, samo neka ga otpeladu u onaj štacun, kadi se je to pripetilo. On im reče, neka ga zatvoridu u štacunu dvanajst dani i dvanajst noći i neka mu daju jist i pit u nutri, da bu jimal dosta preko sih onih dvanajst dani i neka ga pušćadu u nutri samega. Kada bude pasalo dvanajst dani i dvanajst noći, nek dojdu u nutar, pa da budu našli štacun pun. Tak je i bilo. Oni su ga zaprili u štacun, dali su mu jist i pit i pušćali su ga u nutri.

Dočuli su hajduki, koji su taj štacun pokrali, da je prorok Ilija u štacunu, i bojali su se, da on ne bi zbila ziznal za jnih. Išli su saku noć slušat pred štacun, kaj Ilija govori i dela u štacunu. Prvu noć je išal samo jedan i slušal je vani, a Ilija se po štacunu špancira i govori: „No jednega sad jimam!“ Ilija ni znal, da ga vani sluša hajduk, on je štil s tim reć, da je jedan

dan prošal, a onaj hajduk je mislil, da Ilija zna, da je on vani i da već za jn zna. Taj se je hajduk jako prestrašil i išal je reć onim drugam hajdukam, da već Ilija prorok za jnih zna i da će nih sih obdat.

Drugu večer dogovoridu se ti hajduki, da ćedu noćas dva it pred štacun, da čujedu, kaj bu noćaš Ilija rekal. Došli su ti dva hajduki pred štacun i slušadu, kaj će reć Ilija. Ilija se opet špancira po štacunu i reče: „Fala bogu, sad već jimam dva!“ Ilija je mislil dva dana, koji su pasali, a hajduki su mislili dva hajduka, koji su slušali pred štacunum. Sad su još bojle bili uvereni, da Ilija zna za jnih.

Sad se dogovoridu ti hajduki, da ćedu saku noć pojt pred štacun Iliju slušat i saku noć jedan više. Ilija se saku noć španciral po štacunu i saku je noć rekal, da jima jednega više. Ilija je uvik mislil, da jima jedan dan više, a hajduki su mislili, da jima saku noć jednega hajduka više, i sakiput je rekal, da ih jima baš tuliko, kuliko je bilo hajdukov vani.

Dvanajstu noć špancira se opet Ilija po štacunu i misli si, kaj bu to iž nega, a vani je bilo jedanajst hajdukov i reče: „Jedanajst ih jimam, a dvanajsti će dojt!“ Taki, kak je on to rekal, prestrašidu se ti hajduki i pobignedu po dvanajstega i sritnedu ga baš, kako se je i on spravil, da ide slušat, kaj će govorit prorok Ilija. Oni mu velidu: „Ilija već se zna, zna, da ideš i ti slušat nega, kaj će reć! Mi ćemo ga prosit, nek nam otpri štacun i povrnit ćemo mu robu, kaj smo je ukrali, samo da nas ne obda!“

Povrnidu se oni rihtig si dvanajst pred štacun, kadi je bil Ilija, i prosidu ga, da nim otpre, da ćedu mu su robu nazad donest, kaj su ju odnesli, samo da ih ne obda. Ilija jim je obećal, da ih ne bu obdal, a oni su se morali nemu zaklet, da ne budu nigdir nikaj više krali, zakaj si je mislil, ak budu oni još kajgod di krali, da bi dobil opet ovakovega posla, a bog zna, bi li to nemu drugi put tak dobro spasalo, kak taj put. I zbila hajduki su robu povrnili i do zore bil je opet štacun pun, a hajduki su prošli.

Turki su bili najgirig na trinajsti dan, i komaj su dočekali dana, išli su vajle gledat, kaj Ilija prorok dela i je l štacun pun. Kad oni otvoridu štacun i kad vididu, da je štacun pun, oni puni vesejla počmedu hitat u Iliju pune kese novac, kaj da ih je on zbavil od hajdukov.

Sad je Ilija postal već dosta bogat čovik i misli si: „Ja se više s tim bavit ne ću, i živit ću mirno!“ Ali to ni nikaj hasnilo. Doznalo se po celim turskim carstvu za Iliju, da je prorok, a doznal je i turski car, sultan. On je štil vidit tega proroka i pozove ga k sebi i pita, bi li on nemu mogal reć, kaj bu on štil od nega ziznat. Ilija je na to pristal, zakaj je moral. Pita sultan Iliju: „Deder ti reci meni, kaj dela Mukamed na nebu?“ Odgovori mu Ilija: „Ja tega ne mrem reć ovdi u gradu, zakaj ni ovdi čist zrak; mi moramo it van iz grada. Tam ću ti moć reć, kaj Muhamed dela u nebu!“

Sultan da osedlat sebi kojna, a proroku Iliji magarca i još zeme sebum dva stuge. Oni su si četiri odjašili van na pojle. Kad su došli van na pojle, sedi Ilija na magarcu, a sultan na kojnu, i kak je bil Ilija niži od sultana, napinal se je, da bu tobož bojle vidil u nebo, ali zabadav, ni mogal vidit. Pita ga sultan: „No, Ilija, kaj ti tak dugo čekaš?“ Odgovori mu Ilija: „Ne mrem da vidim, zakaj je magarac prenizak!“ Na to skoči sultan iz kojna i reče Iliji: „Na, Ilija, zajaši ti na kojna, a ja ću na magarca!“ Sad Ilija jaše na kojnu, a sultan na magarcu. Za čas upita opet sultan: „No, Ilija, sad reci, kaj dela Muhamed na nebu?“ Ilija se nasmije, pa reče: „Muhamed se smije, lulu puši i gleda nas, pak veli onim drugim svojim, koji su š nim u nebu: „Kak je to, da sultan sedi na magarcu, a Ilija prorok na kojnu.“ Sultan mu reče: „Ilija, pravo veliš. Ja ti tu nikaj ne mrem prigovorit, ti lahko mene i prevariš, kak ćeš. Za to ja ću tebi nikaj drugo dat, da pogodiš, pa ak to pogodiš, onda si slobodan čovik i pravi prorok, ak ne pogodiš, bit ćeš kaštigan jako od mene!“

Ide sultan na stran s onim dvim svojim slugam i reče on slugam, da ni Ilija čul: „Hodite vi dva doma i ulovite jednu lisicu i denite ju pod jednu kacu i recite, neka nas čeka puno ludi, ali pazite dobro, da ne bi Ilija kaj čul. Mi dva, ja i Ilija, bumo skupa došli i Ilija bu moral pogodit, kaj je pod kacum!“

Prošli su ti dva sluge i metnili su lisicu pod kacu, a za nimi su došli kašne sultan i Ilija. Sultan reče sad Iliji: „Ded ti meni reci, Ilija, kaj je pod tum kacum?“ Ilija misli: „A kaj ću ja sad napravit? Sad ih ja ne ću više moć prevarit!“ i zavikne iz sega glasa, kaj je najbojle mogal: „O lijo, lijo, dugo si lisičila i varala, ali sad si u kaci!“ On je mislil to za sebe reć, a Turki

su mislili, da je Ilija pogodil, kaj je pod kacum. Zdignedu kacu, lisica je brzo pobigla, a Ilija je bil prozvan po celim turskim carstvu kakti prorok, al itak ni štil više nikemu prorokovat.

Marija Frlin.

14.

Kako je jedna sestra otkupila svoje brate.

Tak su bili jedan krajl i jedna krajlica i dvanajst sinov su jimali. Krajl si je uvik želil, da bi dobil ćer. Opet se je nadal ditetu i rekal je krajlici: „Ako sad porodiš ćer, ja ću noj za vojlu pogubit sih dvanajst sinov!“ Krajlica je zato uvik plakala i molila ga, da nek tega ne učini. Ali noj je bilo se badava. Sini su vidili mater, kako se celi dan uvik plače, pak su ju molili, nek im reče, zakaj se uvik plače. On najmlaji kleknil je pred nu i prosil ju je, nek mu reče, zakaj se plače. Ni se mogla od nega otepst, pa mu je svoje tuge iskazala. On noj reče, da to ne mre bit istina. Veli mu ona: „Hodi s menum, pa buš vidil, da je istina!“ Ona ga pela u jednu hižu i pokaže mu dvanajst trug i reče: „To je otac dal već napravit za vas, ak se sestra narodi!“ Sad je vidil ta sin, da mati istinu govori, i reče noj: „Majko, načini nam ti sim pogače, mi idmo u svit, kad je otac tako nakanil s nami napravit!“

Ona je načinila sakemu sinu po jednu pogaču, a oni su noj rekli, da ne ćedu dalko otit, da budu čekali, bu li muško ili žensko dite rodila. Ako bu muško rodila, neka dene črlen barjak na grad, a ako bu žensko, beli. Oni su tako otišli u šumu. Saki dan je po jedan išal gledat na jedan veliki hrast, dali kakov barjak na gradu visi. Kad je najmlaji išal gledat, vidi on, da na gradu visi beli barjak. Ide on s hrasta doli i kriči bratam: „Bižmo dajle, mati naša je ćer rodila!“ Tako su oni bižali do jedne kućice u velikoj šumi. Nutri su našli jednu staru babu, lipo su nu pozdravili i molili za konak. Ona nim je odmah rekla, da jim neka bude cela hižica, ona da ide u grad stanovat. Otpelala ih je u vrt i rekla nim, da neka si, kajgod trebadu, zamedu iz tega vrta, samor da ne smidu dvanajst lilanov, koji su cvali u vrtu, otrgnit.

Tako su oni gospodarili čez sedam let u toj hižici. U tim sedmim letu nihova je mati, krajlica, presušavala u dvorišću svoje ruble. Š num je bila nezina ći i gledala ruble, pa upitala mater: „Jesi li ti, mamo, jimala više dice, kada tuliko rubač visi na štriku?“ Mati se pričnela odmah plakat i otkrila noj je se, kak je nesrićna bila z dicum. Mati se je samo malo od ne okrenila, a curica pričnela je odmah bižat u šumu, da ona ide jiskat svoje brate. Tako je ona nih jiskala i došla u šumu i u šumi došla do one hižice, u kojoj su bili nezini brati. U nutri ni nikega bilo. Prvi dojde u nutra najmlaji brat, i kad spazi tu curicu, kaže noj: „Kaj si ti, mala, došla simo, biži odavle, ako moji brati dojdedu, pogubit ćedu te. Mi smo se zakleli, da ćemo ubit saku žensku, koja dojde simo!“ Ona je znala već, da su to nezini brati, pa kaže temu najmlajemu bratu: „Pa bi li vi zbila mene ubili? Ja sam vaša sestra. Molim te, skrij me kamogoder i moli brate i pitaj nih, bi li oprostili svojoj sestri, kaj su tak nesrićni zarad ne!“ On je privolil, smilila mu se sestra, i skril ju je u svoju postelu.

Na to su došli brati i vajle su ga pitali: „Kaj ni tu negdo stranjski?“ Brat je najmlaji kleknil pred ne i prosil nih je, da mu nek oprostidu, da ni mogal drugač, pa da je primil u hižu svoju sestru, koja je došla nih jiskat. Oni su bili zadovolni i rekli mu, da sestre ne ćedu ubit, ako je to ona, ali kako da bi sestra simo došla, kad je stoprom sedam let stara! On nu odmah dopela i pokaže bratam. Kad je sestra došla, bili su oni veseli, da jimadu sestru uza se i da su sada si skupa.

Kad je sestra malo poodrasla, predadu noj brati celo gospodarstvo. Ona nim je dobro kuhala i prala ih. Jedan dan je jako dobar obed skuhala i išla u vrt i onih sih dvanajst lilanov porizala. Sakemu je dala po jednega na tanir. Ona je mislila s tim nim vesejle učinit. Kad su stupili brati na vrata i vidili one lilane na taniram, postali su taki si dvanajst gavrani i proletili su. Ona je ostala sama u toj hižici plačuć. Za par dani došla je k noj ona stara baba, čija je predi bila ta hižica, i rekla noj je: „Kaj si učinila, ćerko?“ Ali ona se fort plače i prosi ju, da ju naputi, kak bi ona mogla svoje brate oslobodit. Stara noj reče: „Ak ćeš ti svoje brate oslobodit, moraš pojt u šumu i s nikegum ne smiš sedam let riči progovorit.

Projde ona vajle u šumu. U šumi se ona hranila sa sakojakim bilum. Već je bila sa prnava, pa se je zavlikla u jedan

šupli hrast i samor katkad je van izašla. U to vrime je jedan put išal mladi krajl (bilo je to drugo krajlestvo) u lov i negov je cucak navalil na taj hrast. Pošajle krajl svoga slugu, nek pogleda, kaj je u onim hrastu. Sluga projde i dojde krajlu povidat, da je nutri jedna ženska; ali da ne će niš govorit. Krajl je na to sam prošal do tega hrasta i kaže noj, da neka ide van. Ona ni štila. Krajl nu sam izvliče van, kad ni štila nikakor van izajt, i vidil je, da je jako lipa divojka. On nu otpela k sebi doma i dal ju je vajle lipo oblić. Kad je vidil doma, da je ona zbila jako lipa i da je vridna, da bude krajlica, zamoli nu za ženu. Ona mu je znamejnam dala razumit, da ga oće zet za muža. i oni su se venčali.

Krajl je jimal uza se mater, staru krajlicu. Stara ni tu mladu nikak trpila. Sakakor je mislila, kak bi noj škodila. Na jedan put dojde krajlu. da je moral otit u rat. U to vrime imala je mlada sina, ali doletili su gavrani i odnesli su noj sina. Došal je krajl doma. a ta stara. negva mati, mu je vajle sakaj pripovidala, kako mlada dicu jide i kako je pojila svoje dite. Krajl ju je jimal rad i oprostil noj je za taj put. Opet je ona zanosila i opet je krajl moral nikamo projt i ona je opet drugo leto rodila sina, ali opet su doletili gavrani i odnesli noj dite. Opet se je krajl vrnil i opet mu je negva stara mati sakaj nalagala, kaj dela negva žena. ali on noj je i taj put oprostil, pa joj je rekal, ako se treti put pripeti zlo, da ju bu dal sažgat. Treto leto noj opet dojde, da bu dite opet jimala, a sedmo je leto već bilo, da ni govorila. Treto je leto dobila ćer. Opet su doletili gavrani i odnesli su noj i to dite, a stara je opet sakaj govorila sinu za tu negvu ženu.

Sad je dal krajl priredit veliku lomaču, da bu ženu sažgal. Sila se je svita od sakuda sabralo, da će gledat, kako bu krajl dal krajlicu sažgat. Već su nu pelali k lomači i štili su nu baš rinut u lomaču, a ona zakriči: „Jezus i Marija!“ U to doleti do lomače dvanajst gavranov, prva tri nose saki po jedno dite pod krilum. Kad su doletiti do lomače, vajle je š nih perje opalo i oni su opet postali lipi dečki, kak su i bili. Najstariji brat noj reče: „Sestro draga, puno si ti za nas pretrpila, sedam si let mučala, samo da nas oslobodiš. Evo tebi tvoj najstariji sinak!“ Drugi brat noj isto tako reče i da noj drugeg sina. Treći brat noj isto reče i da noj ćer. Kad je to vidil krajl, proplakal je i celi svit š nim. Sad je ona otkrila se svoje

muke krajlu i narodu. Krajl je dal učinit velike gosti i veliko veselje. Sad su ti sini prošli k svojemu ocu i materi, pripovidali nim, kuliko su trpili, kuliko je za jnih trpila nihova sestra, kako je nihova sestra postala krajlica u drugim krajlestvu. Otac i mati, krajl i krajlica, bili su jako veseli, da su opet dicu našli i krajlu već ni došlo na pamet, da bi svoju dicu ubijal.

Julijana Westerbach.

15.

Kako je jedan bedasti dečko postal bogat.

Tak je bil jedan otac i jimal je jednega sina malo bedastega. Otac veli sinu: „Sinko, ti već nisi dite, ti se moraš vučit kakove meštrije. Kakve se najvoliš vučit?“ Sin mu odgovori: „Šnajdarije“. Ide otac, pa mu jišće meštra šnajdara i najde mu ga. Reče otac temu šnajdaru: „Ja jimam sina, rad bi ga dal vučit šnajdarije, bi l ga štili vi zet u meštriju?“ Šnajdar mu reče: „Bi, zakaj ne, baš sada nimam nikega pri sebi!“ Dojde taj dečko k šnajdaru, i kak je bil malo bedast, reče temu šnajdaru: „Skrojite vi meni kaput, a ja ću vam ga šivat taki!“ Šnajdar nemu skroji kaput i pita ga: „Oćeš ti znat taki šivat kaput?“ Odgovori mu taj dečko: „Oću, ak ne bu za drugega dobar, bu za vraga!“ Da mu šnajdar kaput, da ga šije, a on mu ga sega iskvari. Veli mu gospodar: „Baš prav si rekal (ni znal, da je bedast), da bude za vraga. Još ne će ni nemu pristat!“ i istira ga.

Projde taj bedasti dečko i ide jiskat drugega šnajdara. Dojde do drugega šnajdara i prosi ga, da bi ga zel u meštriju. On ga zeme, a dečko i nemu reče, da mu nek skroji kaput, a on da će mu ga taki sašit. Pita ga i taj šnajdar, oće li on znat taki šivat kaput. Reče i nemu dečko, da oće i da ak ne bu za drugega dobar, da bu za vraga. I taj mu gospodar da kaput, da ga šije, a dečko i nemu sav kaput iskvari, pa ga i ovaj istira.

Sad je ovaj dečko išal jiskat svoga oca, da ga pela k drugemu meštru, al kak je bil bedast, ni znal doma pogodit, i tako dojde do jedne stare kolibe. U toj kolibi bila je jedna stara baba. Baba

ga pita, da kaj tote jišće. On noj reče, da jišće oca, pa da ga nikak najt ne mre, i da ju prosi, da bi ga pustila pri sebi prenoćit. Stara mu reče: „Ti ne mreš pri meni prenoćit na nikakov način, ti bi ovdi noćas glavu izgubil!“ Kad ga ni pustila baba pri sebi prenoćit, a on babu prevari i zavuče se pod peć. Bila je to još ona starinska velika krušna peć, a pred pećjum bila je klup.

O dvanajst vur po noći spremi baba dobru večeru i u hižu dojde šest hajdukov. Oni noj velidu, da je negdo pri noj. Ona nim reče: „Bil je jedan dečko, al ga nisam pustila tote noćit, on je prošal, sad ga više ni tu!“ Oni noj itak prav ne veruju, neg noj još jedanput velidu, nek nim reče sigurno, je l je prošal. Ona nih sigura, da je zbila prošal. Sad hajduki najprvo izvadidu novac, prebrojidu ih i metnedu ih u hiži pod pod. Taj dečko se to gleda ispod peći. Kad su oni novce spravili, sednedu k večeri, najidedu se lipo i napijedu i legnedu spat. Kad su hajduki i baba čvrsto zaspali, izvuče se taj dečko ispod peći, zakojle najprvo babu, a onda onih sih šest hajdukov po redu i zeme jednu vriću i nameće si tih novac, a u zoru projde dajle jiskat svoga oca. Najde on svoga starega oca i pokaže mu taj silni novac. Otac se prestraši i reče mu: „Za boga, kadi si ti došal do tih silnih novac?“

Sin mu se pripovida, kako je bilo, i reče mu: „Muči, tata, ti se nikaj ne boj, mi ćemo si sada lipu novu kuću delat i lipo ćemo živit!“ Otac mu reče: „Ak jimaš bojlu pamet neg si ju jimal, onda ćemo!“ Na to mu sin odgovori: „Ja sam sad pametan, da nisam pametan, ne bi bil mogal ni do novac dojt!“

S tim hajdučkim novcum napravidu si oni lipu novu kuću i lipo su živili, da se je celo selo čudilo, kako oni dobro žividu. Otac mu isprosi kod suseda lipu mladu curu za ženu, i tako su oni sricni ostali.

Sofija Ban-Knežić.

16.

Ni novac najveća srića.

Bil je jedan šoštar i živil je u židovskim varošu u Karlovcu. Jimal je dvoje male dice, jednu curicu i jednega dečkaca. Curica je jimala tri leta, a dečkac dva. Noj je bilo ime Ankica, a nemu Tonček. Po navadi šoštarskoj išla je ta curica, dok je bila majna, po smeću pobirat stare šlapice i postole. Kašne, kad je malo odrasla, išla je u školu i zvučila četiri razrede. Onda ni bilo u Karlovcu viših škol za cure. Divojčica pričnela je dvorit po kućam i došla je tako po malo do svoje dobe, pak se je zalubila u jednega kormanuša, onda su još lađe po Kupi hodile.

Ta cura se je venčala s tim kormanušum i zela svojega mlajega brata na lađu. Ti su ludi dobro živili na lađi, a šoštar stari je bil vesel i zadovolan i pival je celi dan. Sad je ostal sam s ženum. Dojde jedan dan jedna bogata gospa k staremu i pita ga, kad je vidla, da samo šlape popravla i krpa i da samu starinu jima pred sebum, čemu se on tako veseli, kad se uvik samo z ovam staram šlapam bavi. Odgovori noj on: „Kak se ne bi veselil, dica su mi po vodi prošla, opskrbil sam nih, makar po vodi išli, kad su štili tako, a ja sa svojum staricum živim povolnim grošum, kaj ga saki dan zaslužim. Ja si morem u jutro kupit rakije, za obed kako tako, ak ni župe, kupim si vinca i rakije, pak si zamočim kruh u vino, i s tim se probavim, da ne pitam za drugo jilo, pivam [illegible] da sam se najbojle pečenke najil!“ Ona gospa vidila je it[illegible] velikim siromaštvu i pružila mu je dar u novcu, [illegible] [illegible]ragovolno primil, niš joj ni za to odgovoril, s[illegible] [illegible]l.

Nak[illegible] [illegible] je naš šoštar popivat, trošil je po malo novce, [illegible] [illegible]gubil je vojlu za delo, mislil je, da će mu uvik [illegible] [illegible] ista bogata gospa je višeput prolazila mimo š[illegible] [illegible]e, da ni više tako vesel, kak je predi bil. Jedan [illegible] opet suž negov stan, poviri čez oblok u nutra [illegible]oštaru, i vidi, da leži na posteli, žena da kraj nega [illegible], da je tužan, i upita ga: „A kaj je, stari šoštare? Kaj [illegible]stale vaše pesmice? Kaj je s vami? zakaj ne pivate sad, [illegible] ste predi?“ Šoštar noj odgovori: „Prestal sam popivat, prestat ću i živit. Od kad ste vi, gospa, kod mene bili i meni onaj dar dali, izgubil sam se vesejle i u delu i u pevajnu. Sad

me je još pritisnila bolest, kaj bi bil mogal na dajle živit, a morat ću polag sega novca, bog zna, kako dugo trpit!“ Upita ga ta gospa: „A zakaj?“ On noj odgovori: „A moja gospa, da sam znal, kako ću postić, nigdar ne bi bil onih vaših novac primil. Primil sam se, kak ste mi novce dali, pijanstva, zapušćal sam si delo, a kroz to su me i moja dica zaboravila. Sad sam baš zapušćen od sih, a dobil sam još k temu bolest kroz moju nemarnost, i morat ću još najzad umrit. Nije mi žal svita ostavit, dosta sam se ga u mojim šoštarskim stajnu užival, samo mi je žal moje sirote žene, koja sedi kraj mene bolesneg.“ Ženi suze dojdu na oči, gospa ju pogleda i reče noj: „Nemojte se vi, starica, žalostit. Ak vaš stari šoštar zbila mora umrit, ja ću vas u svoju hižu zet, pak ćete posluživat u mojoj hiži, kako bute mogli!“

I zbila stari šoštar umre. Ona gospa pomogla ga je još zakopat. Tako je ostala stara šoštarica sama. Dica nezina bila su u dalekim svitu, i ona je morala projt k toj gospi. Primila ju je za majericu, da pripažuje na blago i na živad, a u večer morala je vrata zapirat. Tako je bila ta stara šoštarica par let u toj hiži.

Jedne večeri zapira ona vrata, na jedan put negdo noj kuca na vratam. Pita ona: „Gdo je božji?“ Odgovori muški glas: „Otvorite samor, ja moram u nutra, sim sam poslan!“ Otvori ona i pred nu dojde lipi mladi gospon i pita za gospu. Stara se ne ufa nutra k gospi pustit ga, zakaj ga ni poznala, a gospa je bila udovica, pa je ta stara pazila i na jnu, da noj ne bi do stranjski kakovega zla napravil. Otprati ona nega gore. Gospa je još po navadi čula, hodala po hiži svojoj, i otvorila vrata, pa pita: „Do je to došal?“ Stara odgovori: „Jedan stranjski gospon, jeli mu slobodno u nutar dojt?“ Ova se uplaši, pa govori staroj: „Kaj ste po noći u hižu pustili stranjskega gospona?“ Sad su bile obadvi već u strahu, da nim ne bi zbila kaj zla taj stranjski gospon napravil. Sluša taj nihov razgovor taj mladi gospon, i misli, kako će im predi iskazat, do je on. Pristupi najprvo toj gospi, pruži noj ruku i prične govorit, da se zafaleva na nezinoj dobroti, koju je ona učinila negvoj materi, koju sada kraj sebe jima. Gospa gleda u jnega, a mati ga ni još prepoznala.

Kad noj je iskazal, da je on nezin sin Tonček, koji je po svitu prošal sa svojum sestrum, da se je izvučil za mornara, da je bil na velikim brodu, a sad da je došal pohodit sestru, koja da mu je rekla, da nim mater živi u Karlovcu kod jedne gospe

kakti majerica i da je ta ista gospa zakopala i pokojnega oca, zagrli on mater i reče noj: „Majko, ja sam sad došal po vas. Ja sam se oženil, i moja žena oće, da moja stara mati kod nas živi do smrti!“ Stara ta gospa je proplakala, kad je čula, da će noj stara majerica projt, ali se ni štila simu zamirat, pa je pustila staru.

Taj sin je svoju mater otpelal k sebi i k svojoj ženi, a ona gospa je za kratko vrime umrila i u baštini im je ostavila celi imetak, s kojim su onda oni bili jako srićni.

Amalija Belli-Mitrović.

17.

U podzemnim svitu.

Tak je bil jedan put jedan muž na paši z blagum. On je stal na nekaj, i pod nim se je zemla otvorila. Iz zemle je jedna ženska van došla i rekla je temu mužu, da nek ide po svoju ženu da će ih ona srićne napravit.

Išal je taj muž po ženu i vrnidu se opet na to mesto muž i žena z ditetum u naručaju. Dite je bilo staro leto i pol. Kad su došli na to mesto, otvorila se je zemla i ona ženska ispod zemle je opet van došla. Otpelala je ona tu snahu doli u podzemni svit. Bile su od ovega svita u dolni štinge. Tu je dala toj snahi ona ženska pun fertun novac.

Kako je vidila ta snaha tulike novce, bila je nikaj smišana, pa je zaboravila sebum zet, kad je išla na gorni svit, svoje dite. Dite je ostavila kod one ženske na podu sedeć. Kad se je opet zemla zaklopila, dositila se je na dite. Ali bilo je već kasno. Muž ju je špotal zarad diteta, ali opet se veselil i novcam.

Taj muž i ta žena išli su nakon tega više put na ono mesto, da ćedu pojt u podzemni svit po svoje dite, ali nigdar nim se ni štila zemla otvorit, tako da su već mislili, da ne ćedu nigdar svojega diteta vidit. Leto i tri dana bilo je to dite u podzemnim svitu.

Kad jelo i tri dane pasalo, otkako je bilo dite doli, dojde opet taj muž jedan put na ono mesto, otvorila se je zemla i on je lipo po štingam prošal doli. Doli je našal svoje dite i tu žensku. Ta ženska da i nemu puno novac. S tim novcum i z ditetum projde taj muž opet gori na gorni svit. Dite je jako lipo izgledalo, bilo je jako dobro hrajneno. Sad su si taj muž i žena s tim novcum nakupovali grunte i dobro živili.

Kad je to dite poodraslo i kad je već bilo prilično veliko, bilo je muško, štilo je još jedan put vidit podzemni svit. Išal je sad taj dečko na ono mesto, kadi se je otvorila zemla negvemu ocu i materi. I nemu se je zemla tak otvorila, zašal je on po štingam doli i našal onu žensku, pri kojoj je bil leto i tri dane. Ona mu je rekla: „Sinko, ja sam pomogla tvojemu ocu i materi. Ne dohajajte više simo; simo dohajaju samo mrtvaci!“ Na to ga ona odvede dajle po dolnim svitu. Tu je on vidil silni svit, jako vnogo ludi, nike je od nih prepoznal, koji su nedavno umrili. Izgledali su onako, kak i na gornim svitu, samo kaj su nikaj slabli bili. Kad ih je štil dodirnit, izmakli su mu rukam, zakaj nisu jimali tela, neg samo sliku tela.

Jozefina Tot.

18.

Kak je jedan čovik po vragu srićan postal.

Tak je bil jedan siromašni čovik i živil je od tega, kaj je vozil lude. Jimal je jednega kojna i kočiju. Doma je jimal ženu i četvero dice. Već dujle vrimena ni si mogal niš zaslužit, a dica su mu od gladi doma pogibala. Opet je izašal jedan dan sa svojum kočijum i kojnum na plac, da će ga morebit dogod zvat, da ga vozi, a kiša je taj dan jako padala, ali opet ni bilo nikega, da bi ga zval. Sad on reče: „Ma da dojde danas sam vrag, ja bum ga vozil, samo da si kaj zaslužim, zakaj ćedu mi dica sa od gladi pomnirat!“

Kak to taj čovik reče, dojde pred nega jedan gospon u crnoj robi i s cilindrum na glavi, pa mu reče: „Čujete, fijaker,

ośete vi mene vozit do vražjega mlina? Znate vi, di je to?“ Odgovori mu taj siromak: „Bome, gospon, ne znam!“ Reče mu opet taj gospon: „Nikaj zato, ja ću vam već pokazat!“

I rihtig on nemu dokaže, kud ga mora vozit. Vozil ga je po nikakovim jako grdim putu, kojn je jako teško vozil, bil je sav u sapunici. Kad su došli do tega vražjega mlina, zakriči taj gospon: „Stante!“ skoči iz kočije, zafali mu, kaj ga je pelal, pruži mu komad papira u ruku i stisne mu ruku...

Na to onaj gospon projde u vražji mlin, a fijaker doma. Taj siromak bi bil rado vidil, kaj mu je taj gospon dal, al ni mogal niš vidit, bila je velika kmica. Kad je doma došal, vidil je, da mu je dal petaču banku. Sad je i spazil, da kak mu je onaj gospon ruku stisnil, kad mu je dal petaču, da mu je ostala modra.

Od onega dana bil je taj siromak srićan. Uvik je jimal puno posla. Kupil si je još dva kojna i još jednu kočiju, držal je slugu, nakupoval si je kuće i obogatil se je jako. Više ni tribal ni sam vozit, neg je jimal slugane, koji su mu taj posal obavlali, a dica mu nisu morala kruha stradat.

Onaj gospon u crnoj robi i s cilindrum na glavi ni bil nigdo drugi neg sam vrag, koji je tega siromaka sa svojum petačum srićnega učinil.

Karolina Tomsić.

19.

Kak je jedan čovik sina vragu obećal, a da ni znal.

Tak su bili jedan muž i jedna žena i jimali su puno dice, a veliki su bili siromaki. Jako su bili žalosni, da kaj ćedu s tum tulikum dicum; ali se zabadava, bog nim je sako leto jedno dite dal.

Došla je zima, a drv nisu jimali, pa su si sami morali it u šumu po drva. Išli su otac i jedan sin. U šumi su našli lipih drv i natrpali su ih puna kola. Ali kad su potirali vole, da potegnedu kola, nisu ih mogli voli z mesta ganit. Oni su se mučili i vole tukli, ali se to ni niš hasnilo, voli nisu mogli z mesta. Kad su

vidili, da nim ne mredu voli nikak kol z mesta maknit i kad su već štili drva zbacat iz kol, dojde k nim jedan šepavi gospon, a to je bil sam vrag, i pita nih: „Kaj vi ludi delate ovdi?“ Oni mu rečedu, da su si drv nabrali i da nim voli ne mredu sad kol iz mesta potegnit. Na to reče taj šepavi gospon onemu siromaku ocu: „Daj ti meni ono, kaj jimaš doma, a za kaj ne znaš, da jimaš, a ja ću ti dat za to tuliko zlata, srebra i novac, kuliko je na kolam drv!“ Misli ovaj čovik, kaj bi on to doma jimal, za kaj ne bi znal, ni znal, da mu je doma žena noseća, pa reče temu šepavemu gosponu: „Pa neka vam bude!“ U taj čas su se drva pretvorila u novac, zlato i srebro i tega je gospona taki nestalo, a voli su lahko kola izvukli.

Došli su doma otac i sin srićni i veseli. Kad je žena spazila, kaj su oni dopelali, pita nih: „Kak ste vi dva do tulikih novac i do tulikega bogatstva došli?“ Muž je ženi se ispripovidal. Žena se je pričnela plakat i prigovarat mužu, da kaj je to on učinil, da je dite, koje ona nosi, a za koje on ni znal, vragu prodal, da je to sigurno bil vrag.

Sad su oni postali jako bogati, ali za to su itak bili jako žalosni. Žena je rodila dečkaca. Taj dečkac je brzo rasal i dobro je napridoval. Kad je došal na svoja leta, pričnel je u školu hodit i jako se je dobro vučil. Kad je bil već u vekšim školam, opazil je, da kad god mu je mati kruh rizala, navik se je plakala. Pita on nu jedan put: „Majko, zakaj se vi navik plačete, kad mi kruh rižete, je l vam žal kruha ili kaj je na stvari, povidajte mi!“ Mati mu je sad morala se povidat, kak je otac nega prodal vragu još onda, kad su siromašni bili. On reče materi: „Ne bojte se za me niš. Ja ću se vre van zvadit od vraga!“

Zvuči se taj dečko za popa. Kad je postal pop, ide on tega vraga jiskat. Otac mu je pokazal ono mesto u šumi, di ga je vragu prodal. Vrnidu se nazad otac i taj sin pop. Pop zeme sebum na put tamjana, sveto pismo i blagoslovlenih svić, pa projde.

Kad je on došal na srid šume, dojde do jedne male hižice. Zajde on u tu hižicu i najde nutri jednu staru žensku i prosi nu, da bi pri noj u hiži ovu noć prenoćil. Nemu reče ta stara ženska, da bi ga ona pušćala drage vojle, ali nezin sin, da je rauber, da će dojt po noći, pa da ga bi ubil. Reče noj taj pop: „Ne bojte se za me vi niš, ja ću vre š nim lahko opravit. Vidite, da je škura noć, a ja ne znam puta dajle!“

Hajde pusti ga stara u hiži prenoćit, al ga je itak skrila, da ga ne bi ubil nezin sin. U to dojde doma taj nezin sin, zval se je Petar, a ludi su ga zvali Petar Rauber. Kako je on došal u hižu, odmah je oćutil, da je nigdo pri jnih. Reče on materi: „Daj meni van, kega tu jimaš spravitega. Tu meni diši danas po kršćanskim mesu. Stara je sina prosila i rekla mu, da je pred noć k nim prišal jedan mladi pop, ona da ga je primila u hižu i da ga za boga nek ne ubije, da će mu još morebit danas sutra kaj pomoć. Petar Rauber je mater poslušal i ni temu popu niš napravil. Pozove tega popa van odonud, di ga je mati negva skrila i pita ga: „Kam ti putuješ?" On mu odgovori: „U pakal po svoj krsni list. Moj otac me je vragu dal predi neg me je mati porodila!" Na to mu kaže Petar Rauber: „Kada ti se svoje u paklu obaviš, prosim te, pitaj, kaj čeka na onim svitu Petra Raubera!" Pop nemu obeća, da će mu vojlu ispunit i da će mu dojt reć, kaj mu budu za jn u paklu rekli

Projde pop u pakal. Dojde on pred pakal, pričme kadit s tamjanum, gorit blagoslovlene sviće i čitat iz svetega pisma. Vragam je to jako kruto dodijalo. Otvoridu se paklenska vrata. Vragi već nisu mogli snašat u paklu duhu od tega dima i pričneli su van bižat. Kad je to vidil taj najstariji vrag, gospodar u paklu, ide on k temu popu i pita: „Kaj ćeš ti? Po kaj si došal simo?" Pop mu reče: „Od mojega oca kupil je jedan šepavi vrag moj krsni list, prvo neg sam se rodil, a ja sad jišćem taj krsni list nazad!" Na to je taj najstariji vrag, gospodar paklenski, zatrubil i si su se vragi okol nega sabrali, samo tega šepavega ni još bilo. Nakon dugega vrimena dojde i taj šepavi vrag, a taj paklenski gospodar zapovida mu, da taki temu popu da negov krsni list. Kad je pop već svoj krsni list u rukam jimal, pita on tega paklenskega gospodara, kaj čeka Petra Raubera tu pri nim na ovim svitu. On mu pokaže jednu železnu postelu, koja je od samih nožov i vilic napravlena, a pod tum postelum navik od onega dana, od kad je Petar postal rauber ogajn gori, pa mu reče: „Ta postela čeka Petra Raubera. Na ovoj posteli bu Petar Rauber na ovim svitu uvik ležal!" Pita pop tega paklenskega gospodará, kák bi se Petar mogal oslobodit od ovih muk. Paklenski gospodar mu reče: „Evo ti ovu jabukovu šibicu, pa mu reci, ak se oće od tih muk oslobodit, nek zasadi ovu jabukovu šibicu na brigu povrh svoje hiže i nek ju zaliva od jutra do mraka saki

dan ali samo s onum vodum, kaj je u zubam donese, dok ne bude od te šibice zrasla velika jabuka i dok ne bu puna jabuk!"

S tum šibicum projde taj pop iz pakla i dojde do Petra Raubera i reče Petru: „Vidiš, Petre, ja ću ti ovu jabukovu šibicu zasadit na brigu povrh tvoje kuće. Ti ćeš ju morat zalivat saki dan od jutra do mraka z vodum, kaj ćeš je nosit u zubam, dok ta šibica ne naraste do velike jabuke i ne obrodi jabukami. Kad to učiniš, oslobodit ćeš se muk, koje te u paklu čekadu. Velim ti, da te najveće muke čekadu u paklu, ak na to ne privoliš, zato dragovolno trpi!" Petar zbila privoli. Pop mu zasadi tu jabukovu šibicu na brigu povrh kuće i projde dajle, a Petar nastupi vajle svoju pokoru.

Kad je taj pop došal doma, pripovidal je ocu, materi, bratam i sestram, kak se je od vraga oslobodil i kak je dobil nazad svoj krsni list, a oni si su bili priko tega čisto srićni. Nakon vnogo let, već su temu popu pomrli otac i mati, dojde po tega popa jedan čovik, neka ide š nim jednega čovika ispovidat. Kak je to bil dalek put, moral se je pop vozit svetim telum k temu čoviku.

Kad taj pop dojde daleko u šumu, zapazi na jednoj jabuki tak lipe debele jabuke, kakvih još ni nikad u životu vidil i reče svomu kočijašu: „Hodi doli i otrgaj mi jednu od ovih lipih jabuk!" Ali mu nigdo iza grma kriči: „Strpite se samo čas, ja ću se predi ispovidat!" Pop je prepoznal glas Petrov i reče mu: „Petre, kadi si? Pokaži se, da te ispovidam!" Petar se je pokazal, pop ga ne bi bil nikad prepoznal. Mesto onega jakega Petra, kojega je vidil, kad mu je zasadil jabukovu šibicu na brigu nad negvum kućum, sad je vidil slabega zgrblenega starčeka, koji je još slabo sebum gibal. Na to se je Petar ispovidal, za sakega čovika, kojega je on ubil, opala je jedna jabuka. Na zajdne ostale su još tri lipe debele jabuke, a Petar ni štil više govorit, ali mu pop reče: „Petre, ne delaj tega, nego se čisto ispovidaj, bit će tvoja duša spašena!" Na to mu Petar reče: „Ubil sam još oca, brata i na zajdne svoju staru mater, koja me je dvorila i koju si i ti poznal!" Kad je to Petar popu rekal, opale su i one tri lipe jabuke i onaj čas umril je Petar, a iz nega izletil je van beli golub. I tako je bil Petar spašen od vikovičnih muk paklenskih, a taj pop otkuplen od vraga.

Marija Frlin.

20.

O krajlici coprnici.

Tak je bil jedan ribar i saki dan je išal ribe lovit. Jedan dan spušća on svoju mrežu i vuče ju van jako teško. Kad izvuče, a u mreži je bilo samo kamejne. Drugi put spušća on mrežu, vuče van opet jako teško, a kad izvuče, u mreži je bilo opet samo kamejne. Spusti mrežu i treći put, opet vuče van jako teško, a kad izvuče, u mreži jedan velik lajt zapečaten. On misli: „Bože moj, kaj to more bit u tim lajtu?“ On otvori lajt, a iz lajta počme strašan dim van it i na jedan put se pred nim stvori jedan jako velik čovik, pa mu veli: Sada hodi ti nutar. Ja ću te sada ubit!“ Ribar mu veli: „Pa kadi si ti bil, da si se na jedan put pred menam stvoril?“ Reče mu taj čovik, a to je bil duh: „Ja sam bil tu u lajtu!“ Na to mu reče taj ribar: „Ja tebi to niš ne verujem. Ti nisi tu nutri bil. Probaj još jedanput nutar it, da se osvidočim. Onda delaj kaj ćeš s menum!“

Odmah počme dim u taj lajt it i taj duh samor iznikne pred nim, i bil je u lajtu. Taj ribar brzo začepi lajt i reče: Čekaj, sada te opet nazad bacim u morje. Na misto da si se ti meni zafalil, ti si me štil ubit!“ Taj ga duh pričme iz lajta prosit: „Prosim te lipo, pusti me van. Ja ti ne ću niš napravit. Ja ću te otpelat na jedan brig, kadi buš saki dan tri ribe ulovil. Te ribe nosit ćeš caru, i za saku ćeš dobit četiri dukata. Ali više neg jedan put ne smiš ih lovit i ne smiš ih ulovit više neg tri na dan. Prosim te još jedan put lipo, pusti me van!“ Hajde pusti ga taj ribar van, i taj ga duh otpele na jedan brig, pa mu reče: „Sada spušći svoju mrežu!“ On spusti i taki ulovi tri ribe. Reče mu opet taj duh: „Hodi, nosi odmah te tri ribe k caru, on će ih kupit saku za četiri dukate!“

Odnesal je taj ribar caru te ribe prodat i tamo su mu zbila dali za saku ribu četiri dukate Kad ih je kuhar pekal i okrenil stvoridu se na jedan put ribe uglen, a tri čovika izajdedu iz stene i pričmedu se razgovarat s onam ribam, kaj su se pekle. Prvi put se ni ufal te kuhar cara reć, neg je čekal drugega dana. Drugi dan donese opet taj ribar k caru tri ribe na prodaj. Dobije svoje dukate i projde. Opet, kad je kuhar pekal ribe i okrenil nih, stvoridu se one uglen i opet izajdedu iz stene tri čovika i pričmedu se razgovarat s onam ribam, kaj su se pekle. Sada ide kuhar pred

cara i otkrije mu to se pripečejne. Na to reče car kuharu: „Kad taj ribar donese opet ribe na prodaj, a ti ga dopeli pred mene. Zbila treći dan donese ribar opet tri ribe na prodaj. Kuhar ga dopele pred cara.

Car zapovida kuharu, da ribe peče pred nim i pred tim ribarum. Kuhar peče ribe, a kad je ribe okrenil, ribe postanedu opet uglen, a iz stene izajdu tri lipe frajle i pričmedu se razgovarat s onam ribam, kaj su se pekle. Car reče sada temu ribaru: „Ti buš sada mene pelal onamo, kadi ti te ribe loviš. Da bude car sigurniji, zel je sebum više ludi. Pela cara taj ribar na onaj brig. Ribar veli caru: „Ja danas više ne smim lovit, dozvoleno mi je na dan na tim brigu samo jedan put lovit i smim samo tri ribe ulovit!“ Car mu veli: „Kad ne smiš više, a ti spavaj tu malo, ja idem simo malo dajle pregledat.

Ide car malo dajle, na jedan put vidi pred sebum lipi gradić. Ide on u nutra od sobe do sobe, i stupi u jednu sobu, pa čuje stejnajne. Car se zdrgne i reče: „Tu mora negdo živ bit!“ I zbila, teškum mukum otvori vrata od prve sobe i vidi jednega čovika, da leži i teško stejne i jauče. Odmah car k nemu bliže pristupi i pita ga, da kaj je nemu. On mu odgovori: „Ja sam od ovega grada krajl bil, a moja žena, velika coprnica, zacoprala je celi ovaj grad, zakaj nisam trpil, da ona jima drugega rad a ne mene. Ona je se zacoprala i mene je zacoprala u pol čovika i u pol kamena, zakaj sam se tukal š nezinim lubovnikum. Ona voda vani je bila lipa cesta, a one ribe u jnoj su ludi!“ Pita ga car: „A kadi je sad ona?“ Krajl mu odgovori: „Čuvajte se ne, da vas ne bi digod vidila. Ona je sada prošla vraštva jiskat za svoga lubovnika, zakaj sam ga ja jako ranil, a on leži priko dvorišća u drugoj sobi!“ Car nemu reče: „Budite vi mirni, a ja idem najprvo poiskat tega nezinega lubovnika!“

Projde car i dojde u sobu, di je ležal taj nezin lubovnik. Kako je nutar stupil, odmah mu je svojum sablum glavu odrubil i odnesal ga je u jednu šternu. Onda se je legal u negvu postelu, i čekal je, dok dojde ta stara coprnica. Kad je ona došla, pitala ga je, mislila je, da je to nezin lubovnik, a večer je još k temu bila, da kako mu je, je li kaj spal i je li mu kaj na rani laglje. On noj odgovori: „Nisam već dugo tak dobro spal, i tak lipo sam sajnal. Ja ću ti pripovidat, a ti buš mi to probala napravit,

morebit ću itak ozdravit. Ja sam sajnal, da će meni odmah laglje bit, ak ti vani se onak napraviš, kak je i prvo bilo!"

Išla je ona brže bojle i napravila je opet se onak, kak je i prvo bilo, samor je ostavila muža, da i dajle boluje. Vrne se ona nazad i pita cara: „No kak ti je sad?" Odgovori car: „Dobro, ali mi je još uvik malo teško. Ja sam sajnal opet, da ne ću ozdravit, dok ti svojega muža opet zdravega ne učiniš!" Ide ona opet brže bojle i ozdravi svoga muža, krajla. Vrne se ona opet nazad i iz daleka već kriči: „No je l' sad se u redu?" On noj reče: „Sad sam sasim zdrav!" zeme svoju sablu i odrubi noj glavu. Ostavi nu car u onoj sobi, izajde van i zastane prvega onega krajla, pa ga upita: „Jeste li zbila ozdravili? Sad me vodite po vašim gradu!" Krajl se je caru lipo zafalil i vodil ga je po svojim gradu. Car je vidil, da je zbila se istina bila, kak mu je krajl pripovidal. Na misto one vode, kadi je onaj ribar ribe lovil bila je lipa cesta, a po njoj ludi idedu, kaj su prije po vodi ribe plavale. Na jedan put stupi pred cara i krajla jedan čovik i zafali se caru, kaj ih je sih oslobodil. On da je bil u onim lajtu u vodi, kaj ga je onaj ribar van iz vode izvlikal.

Kad je car se to pregledal, reče krajlu: „Ja moram opet doma it, idemo moje lude poiskat!" Komaj ih je car našal. Nazad doma je car sa svojim ludim putoval pet let, tak daleko bila je ta zemla od negve, a tam su došli za pol vure. Tako je taj car celo ono krajlestvo oslobodil od coprnice, a onega svojega ribara bogalo je nadaril.

Julijana Westerbach.

21.

Kak je jedan čovik oslobodil jedan grad od prokletstva.

Tak je bila jedna cura i služila je u jednim gradu puno let. U tim gradu živili su ludi naopako, nisu držali niš do boga, mlaji ni štil starijega slušat, a mladi ludi žensko i muško bilo se pokvareno. Bog ni štil više tega trpit, proklel je grad i grad je propal u zemlu kak da ga ni ni bilo. Iz celega grada nigdo se ni oslobodil, samo ta cura.

Ta cura prošla je po svitu daleko i našla je u šumi jednega čovika. Taj ju čovik upita, da kaj ona sama dela u toj gustoj šumi. Ona mu je pripovidala, kak je služila u jednim gradu, kak je taj grad propal i kak se je ona sama spasila, pak da sad ide po svitu, dok si digod mesto najde. On nu pita, da bi li ga ona štila otpelat na ono mesto, di je taj grad bil, da bi on išal tamo, pa da bi gledal, da se taj grad nazad oslobodi.

Ona ga zbila otpela na ono mesto. Kad je on tamo došal, udre s jednum šibum po jednim brigu, a iz tega briga izajde van jedna lipa mlada žena, i to je bila vila. Taj čovik nu upita, da bi li mu ona znala kaj reć od ovega grada, kaj je propal. Ona mu odgovori, da bi, ali da mu je za ludo, da on ne bi mogal niš od nega napravit. On noj opet reče, nek mu ona samo pripovida, da će si on žet truda i da će učinit se, kaj bu mu ona rekla. Ona mu reče, da je sad kratko vrime, da mu ne mre sega pripovidat, da nek dojde drugi dan u isto vrime, kak je i danas došal, pa da će mu se pripovidat

Drugi dan je on došal, al ni došal na pravo vrime. On udre šibum po onim istim brigu, al nema nikega. On je bil žalostan, da kaj će sad. „Čeka on treći dan, dojde na pravo vrime i udre svojum šibum po brigu, a iz briga izajde druga lipa žena i pita ga, da kaj bi rad. On noj veli, kak i onoj prvoj, da li bi mu ona znala kaj reć od onega grada, kaj je propal, da će si on zet truda i da će učinit se, kaj bu mu ona rekla, samor da ga oslobodi od prokletstva. Ona mu reče, da će mu se kazat, samor ak bu on to mogal učinit. Devet dani da ne smi nikaj jist neg samo saki dan tri put vode pit u jutro, u večer i na poldan. Ak živ ostane, da će se stvorit grad na onim istim mestu, kadi je i prvo bil. Taj se noj čovik zafali i reče, da će on probat to učinit.

Proba taj čovik, ali treći dan bilo mu je već jako slabo, i mislil je, da ne će moć nikak uzdurat. Udre on svojum šibum po brigu i dojde ona ista vila, koja je š nim prvi put govorila. On se noj potuži: „Ja ne ću moć nikakor devet dan uzdurat, ak ne bu tvoje pomoći!“ Ona nemu odgovori: „Ja bim ti jako rada pomogla, al se bojim svojih sestar. Nih je još jedanajst, ja sam dvanajsta, ja se moram š nimi dogovorit, zakaj bi mi bil drugač sav trud za badava. Ak budem smila, ja ću ti pomoć, da bi ne mogal uzdurat još ovih šest dani!“ i iznikne od nega.

Drugi dan več je taj čovik sasma obnemogal; udre opet svojum šibum i dojde k nemu vila. On nu pita i prosi: „No je l bum mogal dobit pomoć od tebe?“ Ona mu odgovori: „Budeš! Sestre su mi dozvolile, da ti pomažem.“ Ona mu da taki nikaj popit i on je taki objačil. Tako je on uzdural sih devet dani.

Kad je devet dani pasalo, postane grad, kak je i bil. U tim je gradu bil jedan grof i jako se je veselil, da su se opet oslobodili. On pozove pred sebe tega čovika i pita ga, da kaj bi on jiskal za to, kaj je ovaj grad oslobodil. On mu veli, da bi on najvolil, da bi mogal dobit onu vilu za ženu, kaj mu je pomogla ovaj grad oslobodit i s kojum je prvi put govoril, kad je na ovo mesto došal. Ali grof mu veli: „Ja ti nisam mogućan to dat, zakaj ja od tega niš ni ne znam, nego mi ćemo napravit vesejle, pa si izaberi nikaj drugo, kaj ti ja morem dat!“

Grof napravi veliko vesejle i pozove vnogo gosti muških i ženskih na večeru i nega. Kad su povečerali i najbojle veseli bili, pita grof tega čovika, da kaj bi on sad najvolil. Taj čovik reče: „Od sega ja bim najvolil ono, kaj sam i prvi put rekal!“ Grof mu na to reče: „Ja ti tega ne mrem dat, al ću ti dat novac, kuliko moreš odnest, pa si traži vesejle, kako oćeš?“

Taj je čovik zel novac i prošal je jiskat onu curu, koja mu je u šumi pripovidala za ovaj grad. Našal ju je u drugim gradu, bila je opet u službi. On noj reče: „Ti si mi prva za onaj prokleti grad pripovidala. Ja sam ga od prokletstva oslobodil i dobil sam od grofa puno novac. Sad se morem ženit i došal sam te pitat, ak ti je s vojlum, da buš moja žena. Ona je privolila i oni su se venčali i preselili u onaj zakleti grad.

Ludi su prestali naopako živit i taj grad je u sakoj stvari napridoval i danas još stoji.

Sofija Ban-Knežić.

22.

O zločestim mlinaru i zločestoj mlinarici.

Tak je bil jedan mlinar i mlinarica. Oni su jako nesložno živili. Dohajali su k nim ludi saki dan i nosili im žito mlit u mlin u svojam torbicam. Kadgod su ludi došli, uvik su ih našli u zloj vojli. Jednega jutra dojde ga žena pitat u mlin, kaj će mu kuhat za fruštik. On noj odgovori: „Kuhaj mi kašu!“ Ona mu na to reče; „Vragu se kaša kuha, a ne tebi. Daj mi kukuruzne mele, da ti skuham žgance, pak da ti ih podlijem s mlikum!“ On noj da žitnu kašu i prokune ju, da mu mora skuhat kašu.

Skuha ona nemu kašu i donese mu fruštik u mlin, pa mu reče: „Evo ti kaše za fruštik!“ On se izdere nad num i reče noj: „Rekla si, da vrag kašu ji. Sad si ju ji sama!“ Ona je pograbila zdelu, pak mu ju je bacila u glavu. Kak je kaša letila kroz glavu, pričnel je on kričat, da mu je glavu razbila i da mu idu možđani van. Ludi, koji su u mlin došli, oprali su mu glavu i vidili su, da je glava cela. Kad se je uveril i sam, da je po soj priliki ostal zdrav, pozove ženu doli u mlin i reče noj: „Zajdnu si mi danas kašu skuhala. Fala bogu samo da mi nisi mozga probila. Nikad mi više ne ćeš kuhat ni kaše ni žgancev. Naš je sad rastanak gotov!“ Na to su se opet pričneli drmat jedan drugega za vuši i za kose. Ludi, koji su u mlinu bili, pričneli su ih opet mirit. Žena je kričala: „Rekal si, da se ćemo rastat. Rekal si, da se vragu kaša kuha. Skuhat ću ja tebi kašu, da buš vragu brat, a ja ću se već živit z drugim svitum Ne ću više svojih palcov stavlat u tvoje mlinarsko kolo. Skoro sam jedan dan sama sebi palac odbila, kad sam ti ga usajevala u tvoje kolo!“

Mlinar se je na to na jnu rasrdil, i štil je drugega dana u jutro ženu poplašit, pa je obisil priko mlinskih vrat svoje hlače s celim odelum, tobože da bu žena mislila, da se je on obisil. Ludi, koji su dohajali tega dana u mlin, vidili su ono mlinarevo odelo, di visi nad vratam, pak su pričneli kričat: „Mlinar se je obisil!“ Susedi su dodrčali pred mlin, pogledali sa strane i vidili, da nikaj visi, i otišli negvoj ženi i rekli noj, da noj se je muž obisil. Ona nim reče: „Vraga je služil, vrag š nim i k vragu je prošal!“

Dojde ona doli u mlin gledat, a ni ne ogleda se na ono negvo telo, kaj je visilo, neg pojde odmah gledat, kuliko je vaganov

ukral ludim, koji su donesli žito u mlin mlit, i pričme kričat svitu: „Vidite tako je on delal. Jesam li vam ja sim rekla, da vas vara i da vragu služi. Bog blagoslovi onaj teg, koji je ludem mlil i kral, kak već ovak moram reć!"

Kad je se to ispripovidala i dosta se napreklinala, javi se mlinar iz tavana: „Tak si ti dakle meni verna? Tak me služiš? Tak me preklinaš? Dosad sam još mislil, da ću ti moć oprostit, a sad me tak izdaješ!" Izajde mlinar doli Ludi i žena sad stopram vididu, da su ono na vratam samo hlače i kaput mlinarov, kaj ih je metnil sušit, zakaj su mu se po noći smočile od kiše. Kad je mlinar došal doli, zel je batinu i udril je š nun babu, da je vajle na mestu mrtva ostala. Sad su mlinara pozvali pred sud. On je moral dokazat, kak se je dogodilo, a ludi su posvidočili. Sud ga je odsudil na galge, da bu obišen. I tako je nestalo nihovega života i nihovega mlina.

Amalija Belli-Mitrović.

23.

Kako je od šoštara postal grof, a od grofa opet šoštar.

Tak je bil jedan šoštar i bil je veliki siromak. Ženu je svoju tukal, a sam, kaj je zaslužil, se je zapil. Jednega dana prošal je u šumu po drva. Putem se je po svojoj navadi napil, opal u blato i ostal onako pijan ležeć u blatu.

Istega dana vozil se je grof tim istim putum i vidi tega pijanega šoštara u blatu ležat. Reče on slugi, nek ga metne u kočiju i otpela ga doma. Doma ga da preobuć u lipu finu robu i posest ga na kanapet. Na stol mu da metnit se vrsti najbojlega jila i pila.

Kad se je on probudil, bil je sav izvan sebe i pital je sam sebe, di se on to nalazi. Na to dojde u nutar pedintar i reče mu: „Kaj izvolite? Vi ste od danas postali naš premilostivi gospon grof!" On mu odgovori: „Ovdi jimam sega dost i jila i pila, samor lula mi fali!" I tako je bil tri dane u toj grofoviji. Pravi grof je na ju iz kraja špihal, kak se bu vladal. Šoštar se brzo

uzoholi. Kad je temu pravemu grofu bilo dost komedije sa šoštarom, dade ga opet napojt i oblić u negvu robu, pa ga da otpelat u ono isto blato, di ga je našal.

Isti dan dojde na to isto mesto negva žena i vidi ga pijanega u blatu spat. Pričme ga zvat, al on ni niš za se znal. Najzad ga je itak nekak zbudila i pričme ga špotat. On iz blata viče: „Ja sam grof. Kakav sam ja tvoj muž?“ Pričme zvat pedintara, mislil je, da je još u grofovskim dvoru: „Baci ovu babu van iz mojega dvora!“ Negva je žena mislila, da on to u pijanstvu govori, i otpela ga nekak doma. Kad se je sasim rastreznil, reče ženi: „Žena, kaj je to z menum? Ja sam bil par dani grof, a sad vidim, da sam šoštar kak i predi!“ Žena je mislila, da je poludil i pustila ga i dajle govorit, da je bil grof.

Tako je postal taj čovik od šoštara grof, a od grofa opet šoštar.

Karolina Tomšić.

24.

O jednoj materi, koja je jimala tri sine, a najmlaji je bil bedast.

Tak je bila jedna mati udovica i jimala je tri sine. Dva su bili pametni, a treći je bil malko bedast. Jednu nedilu pošajle mati ovega bedastega sina s jednum velikum zdelum masti na plac, nek tu mast proda, zakaj su tribali novac. Ovaj bedasti na misto da bil išal na plac, išal je š num u crikvu. U crikvi nisu ludi masti kupili. Ki će mu je u crikvi kupit? Kad su ludi iz crikve van prošli, ide on do jednega sveca i reče on temu svecu: „Čuješ ti, bi l ti štil od mene ovu mast kupit?“ On ne dobi od nega nikakovega odgovora. Taj bedasti dečko nemu opet veli: „Ja ću tebi ovu mast ostavit. Za osam dani bum ja došal po novac!“

Dojde taj dečko doma. Mati ga pita, di su novci, kaj si dobil za mast. On noj veli, da je mast prodal jednemu svecu u crikvi i da će mu taj svetac dat novce za osam dani. Mati ga je špotala, al kaj je štila z bedakum. Drugu nedilu ide taj dečko po novce. Reče on svecu: „Daj mi novac za mast. Mati me je špotala, kaj

ih nisam taki donesal!“ Svetac mu opet ne odgovori niš. Taj se ječko razluti, zeme kolac i pukne po glavi sveca. Svecu se je glava raspolovila, a iz glave opalo je puno cekinov. Na to reče ječko svecu: „Vidiš, da si dal novce dobre vojle, ne bim ti tribal glavu razbit!“ i pobere cekine i projde š nimi doma. Mati i brati negvi bili su š nim posve zadovolni, kaj je donesal novac doma.

Treću nedilu reče mati temu bedastemu sinu: „Sinko, danas skuhaj obed, na župu metni peršina, a kad to učiniš, okupli dite. Mi idemo sad u crikvu; kad dojdemo nazad, da to se bu gotovo!“ Oni su jimali jednega malega cucka, zval se je Peršin. Taj bedak zadavil je cucka i metnil ga je u župu kuhat. Dite je metnil u laćve i s kipućum ga je vodum ofuril tak, da je dite ostalo mrtvo. Ovako mrtvo dite zamotal je u krpe i metnil ga je na peć. I tak je on dočekal mater pun vesejla i u nadi, da je on se to dobro učinil. Kad su došli doma mati i brati, bili su jako žalosni, ali kaj su štili napravit, od bedaka ni neg bedak.

Četvrtu nedilu idedu opet mati i brati k maši, a mati reče temu bedaku: „Sinko, ne budi uvik tak bedast! Slušaj me, kaj moraš danas napravit. Kuhat ti ne dam nikaj više. Ti bi opet se pokvaril. Danas buš hižu lipo pospravil!“ Projde mati i ti dva brata negvi, a taj bedak ostane doma. Na jedan put on opazi, di pozidu dva muži jedan pun koš kolcev, a drugi pun koš loncev, i taki pomisli taj bedak: „S tim bum ja vesejle napravil svojoj materi. Ja bim noj s tim loncam i s tim kolcam lipo hižu uredil!“ I kupi on od tih mužev te kolce i lonce i da nim se one cekine, kaj ih je donesal iz crikve od onega sveca. Muži su bili s cekinam zadovolni i prošli su srićno doma. Sad je išal taj bedasti sin na krov, pa je zataknil po celim krovu najprvo kolce, a na kolce metnil lonce, i ni se mogal dost prečudit toj lipoti. Kad su došli mati i brati iz crikve i vidili, kaj je opet taj bedak napravil, bili su čisto zdvojni, ali kaj su štili, nisu si mogli nikaj pomoć.

Petu nedilu idedu opet mati i brati k maši, a mati reče temu bedaku: „Danas, sinko, ne tribaš niš delat, samo ćeš ogajn naložit!“ Projdu oni k maši, a taj bedak je hižu zapalil, kad je ogajn nalagal. Na jedan put je pričnela hiža gorit i u čas se čuje krika i vika, da je ogajn. Sav je narod iz crikve poletil van. Negvi brati i mati došli su doma i pričneli su ga špotat, da ga budu još tuja vrata i tuje kamejne tuklo, kad je tak bedast. On jim odgovori: „Zakaj bi me tuja vrata tukla, još nisu zgorila

moja, nek me moja tučedu!“ Istaknil je on svoja vrata doli i zel par kamenov od svoje hiže, pa oprtil se to na pleća i prošal je se svojum braćum u svit.

Kad su oni putovali po svitu, došli su jedan put do jedne šume, on još uvik z vratam na plećam, i tu je bil jedan mali potok, a polak potoka bila je jedna tikvica za vodu grabit. Oni si tri napili su se vode, a on si je napunil još tikvicu z vodum i i zel ju je sebum. Kad su već oni dalko, dalko putovali, spazili su, da idedu po šumi hajduki. Sad ih je bilo strah, pa su se sprtili na jedan veliki hrast, a taj bedasti nosi sebum gori i vrata. Brati su ga za to špotali, al on ni štil prez vrat gori it. Kad su se oni sprtili na taj hrast, došli su hajduki baš pod taj isti hrast. Ovi tri su se tresli se od straha, ali ih kajduki nisu vidili, bila je već noć.

Hajduki su pričneli najprvo novce brojit, jimali su sebum puno novac. Kad su novce spravili u hrast u nutar, pekli su jedno prase, kaj su ga sebum donesli. Na jen put se onemu bedaku voda iz tikvice razlijala i pričnela je špricat po onim hajdukam. Na to veli jedan hajduk: „Fala bogu, kak lipa kišica pada!“ Drugi hajduk reče: „Pa neka pada, ak će baš i kamejne!“ Taj bedak pričme bacat od zgora kamene, kaj ih je pri sebi jimal. Sad su se hajduki posvadili i onega, koji je rekal, da nek kamejne pada, pričneli su si špotat. On se je još jače razjadil i rekal je: „Nek pada kamejne, a ak ćedu nek padadu i vrata nebeska!“ Ovaj bedak spušća vrata doli, hajduki su se prestrašili i pobigli. Kad su već hajduki daleko prošli, došli su ovi tri brati doli, spekli su odojka, pojili ga, pobrali novac i prošli doma. S tim novcum sagradili su si novu lipu i veliku kuću puno lipšu i vekšu nek su predi jimali. Odsad su živili ti brati i nihova mat jako dobro, a se su to morali zafalit onemu bedastemu bratu.

Marija Frlin.

25.

Tri sestre.

Tak je bil jedan mladi grof. On je bil lip čovik, ali jako zločest za ženskam. Nijedna divojka ni pred nim dobro prošla. U tim istim gradu bil je jedan bogati trgovac, koji je jimal tri lipe ćeri. On je uvik na jne jako pazil. Jedan put je moral na dugle vremena projt od domi. Prvo neg je prošal od domi mislil je, kak bi on svoje ćeri opčuval od tega zločestega grofa, pa je sagradil jednu kulu na morju i ostavil je nim samor jednu staru babu, da nim je jist nosila. Taj trgovac je nakon tega prošal, a taj grof je sad sakojako študiral, kak bi on gore k nim došal. Jedan put se on zmisli i preobuče u robu jedne stare babe, pak prične grozno jaukat. One se tri sestre prestrašidu, da je to nihova stara baba bolesna, ak umre, da do će nim jist nosit. Najstarija se seti pa reče sestram: „Mi ćemo noj košaricu doli spustit, pa nek se sede u nutra, i onda ćemo nu gori potegnit. Mi jimamo ovdi sakojakega vraštva, pa ćemo nu lečit!“ To su i učinile. Al kad gori izvučedu i vididu grofa, strašno se prestrašidu.

On nih brzo primiri i one su se š nim celu večer zabavlale. Otac je dal prije neg je prošal za uspomenu sakoj jedan dar. Najstarijoj je dal jednu lipu rožu, sridnoj je dal jedan lipi prsten, a najmlajoj je dal jednu lipu ticu. Toj najstarijoj je rekal: „Dok tebi ta roža cvate, bit će tvoje srce veselo!“ Toj sridnoj je rekal: „Dok se tebi tvoj prsten svitli, bit će tvoje srce veselo!“ Toj najmlajoj je rekal: „Dok tebi tvoja tica popiva, bit će tvoje srce veselo!“

Kad su se te tri sestre dosta već nazabavlale z grofum, pita nih grof, di bu on spal. One su nu rekle: „Mi nimamo sobe za strajnske, neg samor saka svoju za se!“ On nim kaže: „Oćemo se kartat, pa koja zgubi, s tum bum ja u sobi spal!“ Kartali se oni i najstarija sestra je zgubila. Kad se u jutro stanedu, vididu one dvi sestre, da je ruža najstarijoj sestri uvenula i nezino je vesejle prošlo.

Drugu se večer opet kartadu i sad je sridna sestra zgubila. U jutro drugi dan nezin je prsten pocrnil i nezino je vesejle prošlo.

Sad je najmlaja celi dan mislila, kako bi ona tega grofa prevarila, da bi nezina tica i dajle popivala. Ona je znela u

zahodu, a zahod nihov je bil nad morjum, one daske, pa je onda naredila na lahko postelu gori. Tega nisu znale nezine sestre.

Treću večer se opet zabavladu se tri sestre z grofum. Kartadu se i nazajdne izgubi bome ta najmlaja sestra. Otpele ona tega grofa, di je postelu napravila i veli mu, da nek izvoli skočit on prvi na postelu. Kak je skočil na tu postelu, tak je i skočil skupa s postelum u morje. Ona brzo opet u zahodu se poredi, da je bilo kak i prvo i projde spat u svoju sobu. Kad u jutro nezina tica popiva lipše neg ikada prvo. Sestre su se temu čudile i bile su noj navidne.

Sad ni bilo dugle vrimena tega grofa niš k nim i niš nisu čule od nega. Ali na jedan put pošale on opet kroz nihovu babu onoj najmlajoj list i pozivle nu, da nek dojde k nemu. Kad je tako pametna, da je vridna, da je pokaže svojam prijatelam i da nu pogosti. Sestre su na jnu rupile, da mora it i ona je išla. Najprvo je išla onoj svojoj staroj babi i preobuče se u robu od one stare babe, pak zeme košaricu na ruke i projde k temu grofu. Dojde ona tako do grofovega dvora i ide mimo sih tih, koji su nu dočekivali, i dojde do kuhine. Tu ne vidi nikega u nutri, nagrabi si najbojlega jila u košaru, a ono drugo prevrne i projde. Na vratam je napisala: „Albina (tako se je zvala) je bila tu. Albina je to napravila i prošla!“ Kad je ona došla doma, nezina je tica popivala, da se je nisu mogli dost naslušat.

Za par dani grof pozivle tu najmlaju ćer k sebi, da će kušat negvo vino, da jima sakojakega vina. Ona je išla k nemu opet, zela robu od svoje stare babe i košaru u ruke. Došla je u grofov dvor i nigdo je ni poznal. Zašla je u kelder, kušala vino, a ono drugo po keldru pustila. Kad je prošla, napisala opet na vratam od keldra: „Albina je bila tu. Albina je to napravila i prošla!“ Kad je doma došla, opet popiva nezina tica, da ne mre lipše.

Još jedan put ju pozove grof, da on jima jako lipega cveća, a da je za jnu čul, da lubi cveće, pa da nu pozivle k sebi u vrt, nek si nabere cveća, kakovegagod bu si štila. Ona dojde opet preobličena u robu od svoje stare babe, zajde u vrt, zeme si cveća po vojli, a ono drugo se potrga i opet napiše na vrata od vrta: „Albina je bila tu. Albina je to napravila i prošla!“ Opet kad je došla doma, nezina je tica strašno lipo popivala.

Sad je bilo grofu dost i on je od jada prošal u daleki svit. U to je došal i otac od tih trih sestar doma i zel ih je opet

k sebi u grad. One dvi starije rodile su saka jednega sina. Otac je bil jako žalostan, kaj se je to ovim dvim negvim ćeram dogodilo. Tu pak najmlaju ćer je jako oblubil. Tako su oni opet par let u miru i dobro živili.

Za par let dojde taj mladi grof i zaprosi Albinu za ženu. Otac nu je jako odgovaral, da ga nek ne zeme, da on zna, da od te ženidbe ne bu nikad nikaj dobrega, ali ona je ocu rekla, da ona zna, da grof nu lubi i privojlila je. Za kratko vrime su se venčali. Grof je jako daleko stanoval. Odvede on svoju mladu gospu u svoj dvor. U dvoru je jimal jednu staru udovicu, koja mu je gospodarstvo vodila. Nezin muž bil je cukerbeker, pak je ona znala svakaj iz cukra naredit.

Kad je dopelal svoju mladu gospu grof doma, veli noj sasim hladno, da će on sad projt od domi, a noj pokaže postelu, kadi bu spala. I tako on od domi projde. Ona se je jako preplašila i pričme plakat. Na to dojde k noj u sobu ona grofova gospodarica, pak nu pita, da zakaj plače. Ova noj odgovori, da kak se ne bi plakala, kad je već prvi dan nekam otišal. Ta joj stara udovica reče: „Ja vas jako žalim. Vi ste lipa i mlada, a noćas vas je nakanil ubit, ali ja sam nakanila vas oslobodit, samor me morate slušat. Meni grof se svoje tajne kaže, tak mi je i kazal, da vi noćas morate umrit! Ja ću vam pomoć, ali vi to ne smite nikemu reć. Ja sam za vas već uredila jednu sobu, i dat ću vam, kaj bu vaše srce poželilo!“ Na to nu ta stara otpela u jednu drugu sobu i podvori nu, kak je već mogla. Malo iza tega vrne se nazad u onu sobu, di je morala ta mlada gospa spat, napravi od cukra jednu žensku spodobu i polegne nu u postelu, a na prsa noj metne jedan mehur napujnen s krvlum. Kad je se to uredila, projde iz te sobe van.

Za niko vrime eto dojde mladi grof i nosi oštar mač. Stupi u sobu i udari s mačum u prsa toj ženi od cukra. Krv je iz mehura špricnila i on je zadovolno prošal. Projde grof opet u svoje društvo. Onoj staroj gospodarici reče, da nek uredi se, kak mora bit, da nega ne bu par dani doma. Kad je doma došal, nikuliko dani bil je vesel, ali za kratko vrime jako se je rastužil. Višeput ga je ona stara vidila, di plače. Iz početka ga je pustila, nek plače, ali kak je vidila, da je od plača i tuge sasvim oslabil i da više za niš nima prave vojle, upitala ga je jedan put, da kaj je nemu, da je uvik sad tak žalostan, a jima sega, kaj mu srce

poželi. Odgovori noj on: „A jimam sega, jimam, ali samo jedno mi srce želi, a tega više ne bu nikada. Ja ne smim pogledat moju desnu ruku. Kak nu pogledam, srce me zaboli!“ Tu se je stara naredila, kak da ga prav ne razumi, pak mu veli: „Prisvitli gospon grof, ja nih ne razumim, nek govoridu iskreno i otvoreno, kaj nih u srcu boli!“ On noj opet reče: „A kaj ću vam govorit. Vi mi ne mrete pomoć. Vi bi mi mogli samor onda pomoć, da mi morete povrnit moju Albinu. Al tega ne mrete, ona je mrtva. Sad stopram vidim, da ju lubim i da prež ne ne mrem živit!“ Ona mu odgovori: „A bog zna, ak nim ja ne mrem pomoć. Ak nihovo srce iskreno govori, ja bim nim nihovu Albinu taki povrnila, ali se moradu zaklet, da nu zbila lubidu!“ On se klekne pred staru tu gospodaricu i moli nu, da mu srce primiri. Sad se digne starica. otvori vrata, a pred grofa dojde Albina lipa kak prolitno jutro. Grof se je zbunil i rekal je: „Albina, jel moguće, da si ti živa?“

Grof se je sad pokajal pred svojum gospum i pred svojum starum gazdaricum za se svoje grihe i tvrdo obećal, da će odsad drugi bit, da je dost pretrpil ovo leto dan. Negva mu je gospa oprostila i oni su pohodili nezinega oca. Tu je bilo veliko veselje. Kad su se doma povrnili, zeli su sebum ona dva dečkaca od nezinih sestar i odhranili kak svoju dicu. Sestre su se za niko vrime udale za poštene trgovce. I tako je stari nihov otac saki čas kod drugega zeta živil, dok ni u velikoj starosti umril kod svoje najmlaje ćeri, koju je uvik najrajše jimal.

Julijana Westerbach.

26.

O nesrićnoj ženi i divojki.

Tak su bili u jednim selu bogati ludi muž i žena i jimali su jednu jako lipu ćer. Ali na nesriću umrla je žena prvo neg je svoju ćer opskrbila. Po smrti materinoj išla je ći saki dan na groble i plakala na materinim grobu. Jedne večeri plakala je ona malo dugle na materinim grobu i zaspala na grobu. Tu je sajnala, da je došla k noj nezina mati i rekla noj: „Ćerko moja, pazi, da

u životu ne jdeš priko vode!" Malo iza tega se ći probudi i projde doma.

Za niko vrime bil je rat u onim kraju. Puno je bilo rajnenih i saka kuća morala je zet u opskrbu jednega rajnenika. U nihovu kuću su dopelali jednega rajnenega oficira, da bu se pri jnim vračil. Nezin otac je bil s tim zadovolan i rekal je ćeri: „Ćerko draga, to ti bude sada posal, da ti buš čuvala i dvorila tega gospona!" Taj oficir je bil dugo u nesvesti. Doktori su ga vračili, a ta divojka ga je dvorila, kak su doktori rekli. Malo po malo bilo je temu oficiru bojle.

Kad je čula gospa od tega oficira, da je bil nezin gospon rajnen u ratu, došla ga je pogledat sa svojim bratum. Kak je došla ta gospa u hižu, vidila je tu divojku, di dvori nezinega muža, i taki noj je bilo teško pri srcu i u srcu je oćutila nekakov jad. Ali za par dani uverila se ta gospa, da je divojka poštena i čisto nevina i da se ni jimala uzroka jadit. Kad je ta gospa odlazila, dala je toj divojki sakojakih prezentov. Ona ni mogla svoga muža otpelat, zakaj je još uvik bil dost betežan, i tak je on moral ostat još niko vrime u toj hiži. Malo po malo bilo mu je saki dan bojle i doktori su mu rekli, da će moć za koji dan otputovat.

Jednega dana divani se opet ta divojka š nim i on noj reče: „Draga Anka (ona se je tak zvala), ja ću morat za koji dan projt a kak da tebe tu ostavim?" Ona ni znala, kaj noj je štil s tim reć, da li komediju pravi ili istinu govori. Ali malo po malo dan po dan se s većim divanum zalubi se bogme i divojka u jn. Sad je došal dan, da je on moral odlazit. Po jn je došal od negve žene brat, i sutra u zoru jimali su projt. Na večer došla je k nemu ta divojka i donesla nemu vode. On noj reče: „Znaš, Anka, ja projt moram, ali prez tebe ne ću. Ti ćeš s menum projt!" Ona mu odgovori: „Ni ja ne mrem prez tebe bit. Ali taki sutra ne mrem s tebum projt, neg ćemo se dogovorit, kad ću ja za tebum dojt!" Oni su se dogovorili. On je moral it priko jedne vode i rekal noj je, da saki dan u jutro neka ide gledat na vodu. Kada vidi jednu barku sa zelenam barjakam, onda nek dopliva na svojoj barki do nega i on da će nu otpelat k sebi.

Prošal je tak taj oficir, a ta divojka išla je saki dan gledat na vodu. To je trajalo jedno četiri tedna. Već je mislila, da je on na jnu pozabil i uvik se je plakala. Jedne nedile opet sajna,

da noj mati veli, da se nek ne vozi priko vode. Al ona je bila tak zalublena, da si ni mogla pomoć i držala je san za niš, pa i dajle išla saki dan gledat na vodu, je l je kakva barka došla. To je dočul nezin otac, da ona saki dan na vodu ide, i pričnel je pazit na svoju ćer. Ali badava. Ona je jedno jutro zapazila iz daleka barku sa zelenam barjakam i brže bojle otplovila u svojim čamcu do one barke. Otac je nezin to vidil i brzo je za jnum poslal drugu barku, ali oni, di je bil nezin lubovnik, primili su ju već u svoju barku i otplovili š num. Otac noj je doviknil: „Ti si, ćerko, zaboravila na materin san, ti si priko vode prošla!“ Ona je štila onaj čas okrenit se i nazad projt, ali onaj oficir ni noj pušćal, neg noj je rekal: „Trpit ću s tebum ja kak i ti, stajalo me kaj mu drago makar lipo i života, samor ne budi žalosna i budi s menum!“

Kad je on nu dopelal u svoj grad, dal noj je se, kaj je najlipšega i najbojlega bilo. Trajalo to niko vrime, ali najkašne začula za to negva žena. Dočula je gospa od tega oficira, di ta divojka stanuje, pa je došla k noj i rekla noj: „Kaj si ti ona, kaj si zaplela u mrežu našu sriću? Ja ću se tebi osvetit!“ Ta gospa dokaže se to svomu bratu. Ona reče bratu: „Znaš kaj, brate, ona je otrovala moje srce za uvik, ja ne mrem tak živit, mi moramo konac temu napravit!“ Brat reče sestri svojoj: „Sestra, pušćaj ti to meni, ja ću s tim raspolagat!“

Nakon tega ide nezin brat k svojemu šogoru i reče mu: „Ti si ranil srce moje sestre, sada moraš ili ti ili ja umrit. Mi ćemo se pobit na puške!“ Ti se pripravi sutra rano zorum. Jedan od nas dva mora pasti ili ti ili ja!“ Kad je on to rekal svojemu šogoru, otide opet k svojoj sestri i reče noj: „Sestra, sutra idem s tvojim mužum na puške, ili ja ili on mora poginit!“ Ona mu na to odgovori: „To je bila dobra misal od tebe. Ali samo nekaj te molim, da me pustiš, da se ja pobijem z mojim mužum i da se obučem u tvoju robu!“ Brat privoli na to.

Drugi se dan rano stanedu brat i sestra i projdu skupa van na pojle. Brat je tobože bil za doktora, a sestra je bila u bratovoj robi i nezin je muž mislil, da je to negov švogor. I nezin muž je došal van s jednim doktorum. Kad se oni sastali skup na pojlu pričneli su pucat, ali prva kugla od ovega oficira strefi negovega tobožnega šogora. Na jedan put zakrikne taj negov pravi šogor: „Ubil si ju, ubil si ju!“ Pita taj oficir: „Kega sam ubil?“ On

mu odgovori: „Tvoju ženu! Tvoja je žena štila, da ju ti s tvojum rukum ubiješ. Nezina puška bila je prazna. Ona ni štila tebe ubit, neg je štila umrit od tvoje ruke!“ On dotrči k noj. Ona ga je još jedan put pogledala i onda umrila. Sad se on klekne k nezinemu mrtvemu telu i reče: „Ženo, lubil sam te i ubil sam te. Tvoja se je nevina krv prolijala po mojoj bedastoći, a kad ni tebe, ne ću ni onu drugu više lubit!“ I onaj čas ga je jako glava zabolila. Kad je došal doma, taki je legal i ostal je u nesvesti i ležal je tako više neg misec dan. Anka ga je dvorila i se moguće delala, samor da ozdravi. Kad on dojde k sebi i vidi Anku na misto svoje žene, reče noj: „Hodi proč ispred mojih oči!“

Ona si je sirota utvarala, da to on ko u nesvestici govori. Ali bila je istina. On ju je saki dan više od sebe tiral i od sebe nu odureval i uvik mu je bila pred očim negva prava žena. Kad je vidila ova divojka, da je on čisto ozdravil i da je zbila ne će jimat pri sebi neg da nu uvik tira od sebe, setila se na ono, kaj noj je mati rekla u snu, i mislila si je: „Voda, priko koje sam ja simo doplivala, sa je nesrića moja! Kaj ću se ja tuliko žalostit i mučit, ja ću si život zet!“ Na to napiše jednu cedulu: „Do bu našal ove koralde, taj neka jišće mrtvo moje telo u vodi i neka pokopa moje telo polag moje majke!“ Ona je jimala jedne skupe koralde okol vrata, koje noj je dala od tega oficira žena, kad je prvi put pohodila svoga muža u bolesti.

Kad je bila s pismum gotova, zatvori ga i trči ravno prema vodi. Dojde do vode, zeme koralde iz vrata i postavi ih skupa s listum na obalu. Kad je voda najbojle valove bacala, ona se je bacila u vodu i valovi su nu odmah progutali. Tak se je ispunilo ono, kaj noj je mati u snu rekla i tak je ona zlo dovršila svoj život.

Marija Frlin.

27.

Kak je išal jedan dečko „straha“ jiskat.

Tak su bili jedan muž i žena i jimali su jednega sina, kojega su jako rad jimali. Kak su ga jimali rad, se su mu pustili na vojlu delat, i taj mali je postal jako zločest baš ko sam paklenski vrag. Kam je došal, sigdir je naredil kvara, tako da su ga najzad sudu tužili. Kad je on čul, da ga budu u rešt zaprili, pobere svoju robu i projde u svit.

Kak je bil len, odgovoril je sakemu, kojigod mu je ponudil kakvo delo, da ide po svitu jiskat „straha“ i da ne smi tak dugo delat, dok ne najde „straha“. Jednu večer dojde on u jedan grad i vidi, da si ludi bižidu van iz tega grada. Gledal je on te lude i pita jednega starega, zakaj ti ludi bižidu iz grada. Taj mu stari odgovori, da u ovim gradu dojdedu saku noć vragi i koga u nutri ulovidu, sakega razderedu na male komadičke. Taj dečko upita tega starca, bi li on noćas slobodno spal u tim gradu, pa ak ga vragi podrapadu, da mu ni žal za život. Stari ga ovaj odgovaral od tega, da ne de, ali dečko je navalil, da ide, da se on niš ne boji. Kad je vidil taj stari, da taj dečko sakakor oće te noći u gradu spat, reče mu: „Kad ne ćeš drugač, a ti spi, ak dobro tu noć projdeš i ak oslobodiš grad od vragov, dat će ti grof, gospodar tega grada, puno novac!“

. Tak projde taj dečko u grad i projde po celim gradu jiskat kaj za jist i najde u jednoj kuhini mele, masti i soli. Pristavi taki kotal s vodum i natrese nutar mele, da se kuha. Kak je on to kuhal, pričme gori na najži nekaj ropotat i pričme padat doli. On je baš mišal žgance, pak se ni ni okrenil, neg je samo rekal: „Padaj, padaj, samo mi pazi moje žgance nasmetit!“ To je fort padalo, najprije noge, onda ruke, pak glava i telo. Taj dečko samo miša i divani, nek mu pazi nasmetit žgance, ak mu zasmeti, da ga bu jako istepal. Kad mu se je činilo to već prebedasto, okrene se i vidi, da polag nega stoji sam vrag. Malo se ga je itak uplašil, pak veli vragu: „Ja znam, da bi se ti rad tukal, ali me samo malo pričekaj, dok se najim, onda se pojdemo metat, da vidimo, do je jači od nas dvih!“

Prije neg je pričnel jist, metne jedan ražajn, kaj je bil u kuhini u kutu, u peć, da se zgrije. Kad se je ražajn dobro zgrijal, a on žgance pojil, zove on vraga, da se nek ide sada tuć. Zgrabi

taj dečko ražajn i prične š nim vraga pikat tak, da je vrag se ručal od boli i prosil ga, da ga nek pusti, da će mu dat rada puno zlata i srebra. Taj ga dečko pusti, a vrag sav isprebijan zove ga, da nek ide š nim i da neka dela ono, kaj mu bu on rekal. Išli su skupa dole u kelder, a vrag mu je rekal, da nek zeme kramp, pak da nek tu kopa. Kak je bil len, mesto da prične kopat, udre on po vragu kak po vrići i reče mu, da nek on kopa i nek mu novce u vriću nameće.

Vidil je vrag, da nima š nim šale, iskopa mu novce i nameće mu u vriću. Kad mu je vrag obećal, da više nikad ne će dojt u taj grad plašit, pusti ga taj dečko. U jutro, kad su opet pričneli ljudi it u grad, si su se čudili, kad su vidili tega dečka živega. Odmah su ga otpelali k grofu, da grofu povida, kak je bilo. Dečko prične se pripovidat, kak je bilo, a nalagal je još i više neg je bilo. Grof mu je na to rekal, da mora ostat još jednu noć š nimi, zakaj da se još uvik ne ufaju sami prik noći ostat u gradu. Ak ne bu vragov te noći, da će mu dat puno novac. U noći zbila *bilo* je se mirno. Kad se je grof osvidočil, da je taj dečko vraga iz grada iztiral, dal mu je puno novac i kojne i kola, na čim si je taj novac a takaj i onaj novac, kaj mu ga je vrag u onim keldru nakopal, otpelal doma.

Tak je taj dečko našal u tim gradu „straha“, novac i sriću svoju.

Ljudevit Tomšić.

28.

Kak je najmlaji sin najviše koristil ocu.

Tak je bil jedan otac i jimal je tri sine. Dva je sina jimal jako rad i se nim je dal, kaj god su si zaželili, a trećega, najmlajega ni jimal rad i držal ga je za bedaka. Ti tri brati nisu bili niš složni, uvik su se medu se pravdali. Kad ni mogal već to snašat, poslal je u svit najstarijega sina i dal mu je od kuće negov del.

Prošal je taj najstariji sin u svit, potrošil je brzo svoje novce i došal je doma sav razdrapan i prez krajcara. Sad je

poslal otac drugega sina u svit i dal mu je opet negov del od kuće.

Prošal je i taj sridni sin u svit, potrošil je i on brzo svoje novce i došal je i on doma sav razdrapan i prez krajcara. Sad se je otac pričnel već jadit na svoje sine i pošajle u svit tega trećega, najmlajega sina. Na put mu je dal otac nikaj malo novac, kuliko mu je bilo dosta za strošak na dva tri dane.

Prošal je i taj najmlaji sin u svit. Kad je potrošil novac, kaj mu ih je otac dal na put, sede pod jednu lipu i pričme plakat. Na to se pred nim stvori jedan stari čovik, a to je bil sam dragi bog, i upita ga: „Zakaj se ti, sinko, plačeš?“ Taj mu dečko se ispripovida, kak jima negov otac tri sine, kak su dva starija sina potrošili u svitu saki svoj del, kak je i on u svit prošal s malo novac i to da je sad potrošil. Taj mu stari čovik na to reče: „Sinko, ajde ti doma, ja ću ti pomoć, da buš dobro i lahko živil. Evo ti ova batina! Kad buš s tum batinum lupil po zemli, stvorit ćedu se odmah pred tebum sami jajnci, a kad buš lupil s tum batinum po drvu, onda ćedu si zginit!“

Projde taj dečko veselo s tum batinum doma. Kad dojde doma, pita ga otac: „No kaj si ti, norac, u svitu opravil?“ Taj mu najmlaji sin odgovori: „Ne boj se za me niš! Ja sam si u svitu priskrbil dobro živlejne se do smrti!“ Otac mu se nasmije i reče: „Kaj te još nisu tvoje muhe ostavile? Kaj još uvik noriš?“ Sin mu na to odgovori: „Ne norim ja! Sad ćeš vidit, je l istinu govorim!“ Udre taj dečko z batinum po zemli i puno dvorišće bilo je jajncov. Otac se temu začudi i pita ga, kak je on dobil tu batinu. Sin pripovida se ocu, kak mu se je na putu pripetilo, a otac mu na to reče: „Ja sam tebe uvik špotal i za najvećega bedaka držal; ali sad vidim, da si ti najpametniji, kad si znal takovu stvar iz svita doma donest, a oni dva stariji su bedaki, koji su u svitu samor svoje novce potrošili, a niš nisu sebum iz svita donesli!“

Tak je taj najmlaji brat najviše koristil ocu i pomogal i sebe i brate svoje.

Božidar Tomšić.

29.

Kak je bil jedan kovač s coprnicam na Kleku.

Tak je bil jedan kovač i jimal je ženu već dobro pristaru. Kadgod su se kaj razgovarali, žena mu je uvik saku rič odvraćala i nega za bedaka držala. On noj je jedan put u jadu rekal: „Ti si stara coprnica. Ti jašeš saku noć na metli na Klek!“ Ona mu odgovori: „Pazi samo da te ja ne bum jahala na Klek. Ak te tamo pustim, ne buš znal doma dojt!“

Jednega dana u večer vidi taj kovač, da se negova žena spravla na put. Skri se on u kutu u kuhini i pazi na jnu. Na jedan put vidi on, da je ona prošla čez veliki raufang van. Skoči on brzo pod raufang, al da ne već ni bilo u raufangu. Sad pričme u *kuhini* kričat: „Hej, prošla je već na Klek! Vidiš, vidiš ti babu! Ja sam uvik govoril, da je ona coprnica, a sad sam se baš osvidočil! Da sam ja to znal, nigdar je ne bim bil zel za ženu! Čekaj, čekaj, ja bum već pripazil i vidil, čim te tvoj coprnski vrag nosi čez raufang van!“

Drugi dan on ne govori niš ženi, neg čeka do mladih danov (u misecu). Kad mladi dani dojdedu, imadu coprnice jakost. Rihtig u večer mlade subote pripravila je ona rano večeru i veli družini, nek se ranije pomoli bogu i nek ide spat. Muž noj na to veli: „Ti ćeš valda na Klek?“ Ona mu odgovori: „To je moja briga! Ak ćeš pojt s menum, buš vidil, kaj delamo, kad sudiš, da smo se stare žene coprnice!“ Na to noj on reče: „Ja idem rajše spat neg na tebe brigu jimat!“ On noj je tak rekal, samo da nu prevari. Ni išal spat, neg se je skril opet u kuhinu. Baba je mislila, da je prošal spat, zakaj je i sobu zaklenil. Ona u toj nadi, da on spi, donese kolo od kolovrata, staru metlu i jedan lonček. Iz tega lončeka maže metlu i kolo, zabode metlu u kolo i zajaše metlu, a kolo jima pred sebum, i na jedan put digne se ona ispod raufanga u zrak u raufang. Dok se je taj muž iskučil iz kuta, di se skril i dok je pogledal gore u ranfang, ni bilo više babe u raufangu.

U jutro rano gleda on, je li baba doma. Najde nu u posteli i potkuje nu kakti kobilu. Kad se baba prebudila, vidila je, da je potkovana, al ni štila nikemu niš reć, neg je samo govorila, da joj je zlo, da ne mre nikam iz postele. U večer su došle nezine prijatelice i zvale su nu valda na nihove sastanke. Baba opet niš

ne govori, samo da noj je zlo, da već celi dan leži. Muž je znal, da si ona ne mre sama potkove snet, a ona se je opet bojala kajgod mužu reć, zakaj je mislila, da je to nigdir drugdi dobila.

Drugu večer baba još jednak leži na posteli. Taj kovač pak zeme nezin lonček, kolo i metlu i namaže kolo i metlu s onum mašćum iz lončeka, utakne metlu u kolo i sede na kolo. Na jedan put se on digne i frk čez raufang van ravno na Klek. Dojde on na Klek, već su babe kolo igrale i nega su odmah zapelale u sredinu kola. Sad su se babe na jn skočile i pitale ga, je l ga žena sim poslala i kaj je zbila tak bolesna, da ni mogla u nihovo društvo dojt. On se ni ufal puno govorit, da se ne zameri kojoj i da mu pomoredu, ak ne bi mogal doma dojt, zakaj je jako daleko prošal od svoje hiže. Babe su tancale se do zore, nega su pustile na miru, zakaj nisu jimale jakosti priko nega poradi negve masti. Kad je već bil u nihovim kolu, moral je i on tancat š nimi.

U zoru rastajadu se te babe, samo su zginile ispred nega, nijedna mu se ni ni javila. Sad on misli, kak će doma. Zeme svoj lonček, namaže kolo i štil od metle, zajaše metlu i reče: „Hajd idemo doma!“ Za čas digne se on na toj coprnskoj meštriji u zrak i leti do svoje hiže i čez raufang u nutar i bil je doma. Brzo spravi kolo, metlu i lonček se, di je i zel, i legne spat.

Drugega dana po poldan došle su opet u pohode toj babi žene coprnice, pak nu pitadu, zakaj je poslala muža na misto sebe na Klek. Baba se je čudum začudila, da je bil nezin muž na Kleku i pričme ga špotat: „No to je lipi muž, koji jaše s coprnicam na Klek. Ti si još vekši vrag i coprnak neg sam ja. Nisi se vučil nigdar coprije! Di si to ti ziznal?“ A muž nije je štil više slušal neg razbeli jedno železo i reče babi: „Ne jdem ja više u kolo coprnsko. Sad sam vidil, kaj ti delaš i čim se ti baviš. Tega ja ne ću jimat, rajše te ubijem s tim železum, neg da mi po Kleku hodiš!“ Da mu ne bi baba kaj naškodila, vudre on babu z gorućim železum, ali babe se ni nikaj primilo. Najzad ga pričnela molit, da nu zaskova, da si more svoje posle domaće kakti gospodarica obavit. Još mu se je zavećala, da ne će više nigdar tega delat i donesla je svoje kolo, metlu i lonac na negvo kovačko ognišće i pred nim se to spalila.

Muž ju je raskoval i dal je prekopat se prage u svojoj kući, da mu druge coprnice ne naškodidu. Ta stara baba je još

nikuliko vrimena živila, ali od tuge, kaj ni smila već na Klek, brzo je umrila. Taj kovač je prodal svoje stajne, zakaj ga je pronašal coprnskim, ni štil više u nim bit neg je prošal u Ameriku, da mu coprnice ne naškodidu.

Amalija Belli-Mitrović.

30.

Kak je jedna cura bila odveć sigurna.

U jednim malim selu živila je jedna stara ženska i jimala je dvi ćeri i jednega sina. U jesen dohajali su saku večer k toj babi iz celega sela dečki i cure u prelo. Jedne večeri bili su ti dečki i cure jako dobre vojle i reče jedan dečko: „Do bi se ufal sada na groble pojt i donest odonud plahtu, koja visi na jednim križu?“ Nigdo se ni ufal, najzad reče mlaja ći od te babe: „Ja ću it, al ne zabadav neg za novce?“ Dečki su se š num zavadlali i ona je prošla.

Bilo je jedanajst vur u noći, kad je ona prošla na groble. Na groble je lipo i srićno došla, zela plahtu i vrnila se doma. Kad je došla doma, rekla je tim dečkam: „Plahtu sam donesla simo, ali nazad je ne ću nosit za nikakve novce!“ Kad ni štila nazad plahte odnest, spravila ju je nezina mati u ladicu.

Drugu večer došli su opet ti dečki i te cure k toj babi u prelo. Nikaj ih je bilo se strah, pa su se razišli te večeri ranije, okol deset vur već ni bilo nikega.

O jedanajstoj vuri pričme nekaj lupat po oknu i pričme plakat i kričat: „Daj mi moju plahtu! Odnesi ju, di si je i zela, zakaj drugač zlo po te!“ Na tu viku i kriku si su se u hiži jako preplašili i nigdo se ni ufal plahte pružit čez okno. Ali taj mrtvi vani se jače kriči i pričme trest s hižum. Ta stara sa svojum dicum komaj su u strahu dočekali zoru.

Drugi dan u jutro ide vajle ta cura k svojemu popu i pripovida mu se, kak se je dogodilo. Taj ju pop ispovida i pričesti i reče noj, da neka sada ide doma, da se nek obliče, kak da ide

na venčajne i neka pozove su rodbinu svoju, pa nek onda si dojdedu k nemu.

Ta cura je se tako učinila. Sa je nezina rodbina došla š num i pop je poslal nezinu mater po plahtu. Tu plahtu morala je nosit ta cura. Pop je nad num najprije molil, kak da je umrila. Kad su došli do vrat od grobla, morala se ta cura kleknit, pop ju je blagoslovil svetum vodum i rekal noj, da nosi sad plahtu onamo, di ju je zela. Došli su oni si do onega groba, i onda je ona dela na onaj grob plahtu. U taj čas ju je nikaj pograbilo, odneslo u zrak i u zraku nu rastrgalo na male komadićke. Pop je dal odmah jamu kopat i te komadićke od ne sabrat, pa ih je dal u jami zakopat.

Nakon tega ni došlo više nikemu u tim selu na pamet, da bi po noći kaj iz grobla nosil.

Karolina Tomšić.

31.

Kak su dvi frajle bile pri hajdukam.

Tak je bil jedan birtaš i on je jimal u bertiji svoju ćer i už nu još jednu frajlu za kelnericu. K nemu je saki dan dohajalo jako vnogo gostov. Punoput su dohajali nikakovi gosti i pozivali su uvik ove dvi frajle, nek jedan put k nim u nihov grad dojdedu, da budu vidile, kak je lipo pri jnih. One su nim obećale, da ćedu dojt jednu nedilu.

Kad je ta nedila došla, zamedu saka jedan rubac bekeraja i vozidu se k tim gosponam. Ali nisu se vozile onim putum, kak su nim ti gosponi rekli, neg su zabludile drugim putum, tako da je morala kočija stat pod brigum i da su one morale dajle do grada piške projt.

Kad su došle u dvorišće, dodrčal je pred nih jedan veliki cucak. One su se prestrašile cucka i bacile su mu jedan rubac bekeraja, pa su prodrčale čez štinge gori. Na štingam kriči za nimi jedna tica, papiga: „Gehts nicht so stolz Jungfern!“ Ali one se nisu ni ogledale na tu ticu, neg idedu od jedne sobe do druge,

i tako dojdedu do pete sobe. U petoj su sobi vidile samu žensku robu, u šestoj samu mušku robu, a u sedmoj jednu veliku jamu, su okolo od krvi. Kad one nutar pogledadu, vididu sama mrtva tela. Sad su se štile povrnit, ali na jedan put čujedu strašnu kriku i viku. One brže skočidu u onu jamu i saka se skrije brzo u jedan kut. Sad su već znale, da su ti gosponi hajduki.

Ti hajduki dopelali su gori jednu žensku. Tu su tu žensku ubili i jedan noj odsiče ruku, zakaj je jimala na ruki prstene. Ta ruka nim pade u tu jamu. Jedan hajduk veli: „Hodi po ruku doli!" Drugi mu velidu: „Pustimo ruku doli! Idemo pred one dvi. Znaš, da su obećale, da budu došle!"

Tak su ostavili ovde ove dvi u jami, pa su prošli. Sad se one bȓzo iz jame izvučedu i drčidu ka i pomamlene. Na štingam kriči za nimi ona tica: „Jungfern, hab ich nicht gsagt?" One se na ticu *niš* ne obaziradu neg brže bojle na dvorišće. Tu ih saleti opet cucak, a one mu bacidu, samo da ne zalaje, drugi rubac bekeraja i brže čez šumu pod brig. Tu su zatekle svojega kočijaša i rečedu mu, nek tira kojne kaj najviše more.

Kad su se dopelale doma, čeka birtaš, da ćedu van izajt, ali one od straha nisu niš od sebe znale. Kada birtaš pogleda u kočiju, vidi na nihovam kolenam jednu ruku i zakriči: „Kaj je za boga divojkam?" Ludi se zberedu okol nih i odnesedu te dvi frajle u sobu. Birtaš pogleda onu ruku, kaj su ju sebum donesle i prepozna po prstenam, da je to ruka od negve sestre.

Po malo su te divojke opet k sebi došle i pripovidadu se, kaj nim se je pripetilo. Pita ći tega birtaša, je li koj od onih hajdukov k nim došal. Birtaš veli, da ni još nijedan. Na to veli ta ći: „Mi se bumo tak držale kak da se nismo tam vozile. Kad simo dojdedu, mi ćemo nim reć, da je bilo vnogo gostov, pa da nismo mogle k nim it. Ti tata, reci za jedan dan, da je tvoj imendan i pozovi puno gostov i te z briga se, pa ih bumo se polovili!"

Otac je tak zbila naredil. Puno je stranjskih gostov pozval i se te hajduke. Kad su i ti dvanajst z briga došli, pozval je birtaš stražu pred kuću. Po večeri moral je saki pripovidat, kaj mu se je sajnalo, a najzajdne je došal red na ove dvi. One se pripovidadu, najprvo jedna onda druga, da nim se je sajnalo, kak su se k tim gosponam jednu nedilu vozile, kak su zabludile, kak je cucak na jnih u dvorišću napal, kaj nim je rekla tica na

štingam, kak su išle čez nihove sobe i kaj su se vidile i najzad kak su jednu žensku dopelali i ruku noj odsikli. Ta ruka ležala je na stolu salvetum pokrita. Kad su se do kraja ispripovidale, otkrije ta birtaševa ći salvet i sim je gostam onu ruku pokazala.

Ti su hajduki odmah znali, da to ni san. neg da su one zbila bile kod nih. Odmah su se digli i štili su pobić, ali u dvorišću ih je sih dvanajst straža polovila. Drugi dan išla je straža i si ti gosti u nihov dvor i osvidočili su se, da su one dvi frajle se po istini govorile. Se ono bogatstvo, kaj su ga našli tamo, iznesli su najprvo iz nihovega dvora van i onda sud učinili tim hajdukam. Dosudili su nim, da ćedu ih sih dvanajst žive spalit skupa š nihovim dvorum. Tak je i bilo. Kad su ih spalili, dali su tim dvim frajlam za to, kaj su te hajduke našle i obdale, se nihove bogatstvo.

Julijana Westerbach.

32.

Kak je jedan muž prevaril žida.

Tak je bilo u jednim selu puno židov. Od tih židov jedan je jimal navadu, da je išal saku večer katolikam slušat pod okno, kaj govoridu. Tak je došal i pod okno jednega muža i žene. Oni se divanidu, kak budu živili. Posla nisu jimali, dice su jimali punu kuću, a nisu jih jimali čim hranit. Veli muž ženi: „Znaš kaj, žena, mi jimamo onu malu kravicu, sutra je i onak sajam, pa ću ju otpelat na sajam i prodat ću ju!“ Žena mu na to odgovori: „Kaj si bedast, kaj buš tu kravicu pelal na plac. Saki bu ti rekal, da to ni krava neg koza, zakaj je preveć mala!“ Taj žid sluša pod oknum, kak se taj muž i žena svadidu, i misli si u sebi: „Ha to bu dobro za mene. Tu bum ja dobar gšeft napravil!“

Jutro dan ne pita više niš muž ženu, samo pele kravicu van. Kak je došal na cestu, dojde taki taj žid pred muža i pita ga: „Kuliko ja tebi dala za ovaj koza?“ Muž se razluti i reče mu: „Kakova koza, kaj ne vidite, da je to krava?“ Veli mu opet žid: „To ni krava, to je koza, se vidiš, da je mal!“ Tak se oni posvadidu i prodedu širom saki za se.

Žid se je popašćil i pretekal je put mužu, pa je došal prvo na plac, kadi se blago pazari, nego muž, a da ga ne prepozna, zel si je žid drugu robu. Pita na placu opet žid muža: „Kume, kaj vi jišćete za ovaj koza?“ Muž se opet jadi i reče židu: „Kakova koza, ovo je krava!“ Ali žid ni štil nikak to priznat za kravu. Vidi muž, da žid drugač ne će, neg da je to koza, pa mu reče: „Pa dobro, kad ni krava, neka bude koza!“ Oni su se najzad pogodili pod kozu i žid mu je platil i prošal doma.

Dojde muž žalostan doma. Žena ga prične špotat, zakaj je kravu prodal i zakaj se je dal od žida prevarit i reče mu, da od bedaka ni neg bedak. Muž miri ženu i reče noj: „Muči, žena, platil bu nam žid našu kravu!“ i misli u sebi, kad bi se on židu osvẹtil. Domisli se on. U onim selu, di je taj muž živil, bilo je vnogo židov. Saku su subotu si skupa došli u jednu bertiju i zabavlali su se. On se dogovori s onim birtašum, da bu napravil gosti pri jnim jednu subotu, da bu pozval se svoje susede i kajgod budu oni jili i pili, da bu on naprvo pĺatil birtašu, a kad bude zval birtaša na račun, da bu on s jednim starim škrlakum, kaj ga bu sebum donesal, tri put po stolu okrenil, a birtaš da mora reć, da je račun plaćen. On je znal, da bu taj žid štil od nega odmah taj škrlak jimat, i tak da si bu naplatil svoju kravu.

Drugu subotu, kad su bili opet si židi skup u toj bertiji, dojde i taj muž sa sim svojam susedam i prijatelam. Oni su puno jili i pili i veseli bili, a taj ih žid iz strane fort gleda i misli si, bog zna, do će to plaćat. Za čas čuje on onega muža, da zove birtaša: „Gospone, ja ću sad račun platit!“ Misli si taj žid, otkud će taj siromak tuliko platit. Dojde birtaš, dela račun i dok je birtaš račun napravil, zeme taj muž svoj stari škrlak iz žepa i okrene ga tri put po stolu, a birtaš mu reče: „Kume, račun je plaćen!“ Žid si vajle misli: „Oho! To bi bilo nekaj dobrega za me! Idem k temu mužu, pa ću ga pitat, ak će mi taj škrlak prodat!“

Rihtig dojde žid k mužu doma i veli mu: „Kume, za kuliko meni vaš škrlak prodate?“ Muž mu odgovori: „Za nikakve novce! Kaj vi mislite, to je više neg ikakov imetak. Da ja napravim bog zna kako veliki račun, ja samo trebam škrlakum tri put okrenit i račun je plaćen!“ Ali žid nagovara muža na se mile strane: „Pa dajte, kume, prodajte vi meni taj škrlak, kaj će to vam!“ Muž se

oteže i nikak ne da, al kad je već vidil muž, da mu žid nikak mira ne da, da mu škrlak za puno novac.

Sad projde žid doma pun vesejla. Drugu subotu pozove on se svoje žide iz celega sela, pače i muže, kaj su u selu bili i da napravit velike gosti u istoj onoj bertiji. Si su veselo jili i pili, a najbojl je bil vesel taj žid. Taj se je žid fort falil pred svojam židam, da bu nim za čas pokazal jedan kunšt. Sad je zval žid birtaša, nek napravi račun. Birtaš dela račun, piše, a žid okreće škrlakum po stolu. Birtaš za to niš ne mari, samo dajle računa. Kad je bil račun gotov, metne ga pred žida. Žid vrti dajle škrlakum i okreće š nim po stolu, ali birtaš opet niš ne mari neg zahtiva novce. Žid reče birtašu: „Se okrećem ja škrlakum, kaj je s vami?“ Birtaš mu odgovori: „Niš. Ja oću od vas novce!“ Sad si misli žid: „To je mene muž prevaril za onu kozu!“ Drugač ni bilo, moral je žid platit račun.

Taj muž je već bil pripravan, da bu žid k nemu došal. On se je dogovoril svojum ženum, kaj budu napravili, ak žid dojde. Išal je muž, pak je pripravil jedan mehur krvi i rekal ženi: „Znaš kaj, žena, ak dojde žid, ti si ovaj mehur sveži pod fertun, pa se bumo mi svadili pred nim jako. Ja bum zel nož i bum te probol u taj mehur. Ti se na to doli baci kak da si umrila, a ono drugo bum ja s židum raspravlal!“

Kad su se oni dva dogovorili, eto žida na vrata. Dojde žid jadito u hižu i pita: „Kadi je on magarac, koji je mene prevaril?“ Ovaj mu muž niš ne odgovara neg kak da ga ne vidi pravda se dajle svojum ženum. Žid stoji polag i oće pitat muža, zakaj je nega prevaril. Muž tobože kak da je jadit nega ni ne gleda nego zgrabi ženu za vrat i probode nu u trbuh u onaj mehur. Krv je protekla i žena je opala doli mrtva. Kad je to vidil žid, reče onemu mužu: „Za boga, kume, kaj ste vi to napravili? Vi ste sada svoju ženu zaklali!“ Taj muž mu odgovori: „Jesam! To ste mi vi se krivi, kaj ste me došli simo jadit. Ali nikaj za to. Sad bute vi vidili čudo!“ On prodrči van i donese u jednoj flašici medicine i pričme ženu mazat po licu i trbuhu i na jedan put žena skoči na noge živa i zdrava. Taki na to reče žid mužu: „Kume, bi li šteli vi meni prodat ovaj medicina?“ Već je zaboravil na onaj škrlak i po kaj je došal. Muž mu odgovori: „Ne, za nikakove novce. Ja sam jako goropadne ćudi. Ja bim bil već puno put u reštu, da nimam te medicine. Ja sam već puno put kaj

takovega napravil, pa onda zemem tu medicinu, namažem ženu i ona je živa opet!“ Ali žid se ni dal otepst od tega muža i zanoveta okol nega, neka mu proda tu medicinu. Najzad reče muž židu: „Pa, kad ni drugač, pa nek vam bude, ali za dobre novce!“ Oni se pogodidu, žid nemu plati i projde s medicinum doma.

Za par dani pripravi žid velike gosti. Kad su bili si gosti dosta veseli, reče žid: „Gospoda moja, ja ću vam pokazat jedan kunšt!“ On donese nož i prepara svojoj ženi trbuh. Žena dakak taki ostala mrtva na mestu. Židi su se si strčali i splašili, kaj je to on za boga naredil. Ali on nim reče: „Nikaj se ne bojte, za čas bu moja žena živa!“ Zeme onu medicinu pričme ženu mazat, ali zabadava, žena je ostala mrtva.

Dočul je onaj muž, kaj je žid napravil, i misli si: „Sad se moram opet nikaj zmislit!“ pa reče ženi: „Znaš kaj, žena draga, ja ću se lipo čisto oblić i napravit ćemo skolke i ja ću se gori leć tobože kak da sam umril, a ti moraš polag mene lampicu palit i plakat se!“ Oni se tak naredidu i pazidu na žida. Nakon ženinega sprovoda za čas eto žida k nim. Kad dojde žid k nim, vidi, da je muž mrtav i reče: „Oho, kaj je taj magarac krepal, koji je mene prevaril za tuliko i najzad za moju ženu. Sad ja moram nemu nikaj napravit, zato niš kaj je on mrtav!“ Žena je pričnela plakat i prosit ga: „Nemojte, gospon dragi, pušćajte mrtvo telo u miru. Nemojte, nemojte, kaj je mrtvo. mrtvo je. Oprostite mu!“ Na to noj reče žid: „Ne, pod nikakov način. Ja mu ne mrem oprostit!“ Sad je prošal žid van, pak je nabral puno kamenčekov i dojde u hižu nazad. Taj muž tobože da je umril, jako je zijal, jimal je usta otvorena, a žid je rekal negvoj ženi: „Sad ću mu za osvetu natrpat puna usta kamenov!“ Žena je opet plakala i prosila žida, da za boga nek tega ne učini, ali žid mu se ni štil smilovat, neg je učinil, kaj je nakanil. To se još ni bilo židu dost, neg se je štil osvidočit, je li je muž zbila umril, pa je metnil svoje uho na negvo srce. Sad je mužu već dodijalo, pak on šćap žida za grlo i zadavil ga je. Kad je to muž učinil, zbluval je one kamenčeke van iz ust i rekal je ženi: „Sad smo se oslobodili od žida; sad je žid mrtav!“ Tak je taj muž dobro svoju kravu naplatil, al je zato jimal sudum posla.

Marija Frlin.

33.

Kak je jedan mesar duhe iz kuće istiral.

Tak je bil jedan mesar i hodil je po sajmam blago kupovat. Probavil je više put po sajmam po osam dani, kad je slal blago u Fiumu. Kad je muž prošal, pozvala je negva žena u goste se svoje prijatele i prijatelice. Najrajše je gostila jednega svojega suseda i zabavlala se š nim. Ona je jimala bertiju, a na bertiji bil je cagar oslovska glava. Ona se dogovori s tim susedum, kad bu oslovska glava prav stala, onda da je nezin muž doma, a kad bu okrenita k steni, onda da je iz domi prošal i onda nek on dojde k noj. Temu su mesaru ludi pripovidali, da mu se žena gosti sa svojim prijatelam i prijatelicam, kad on projde, i on se je štil o tim osvidočit.

Reče on ženi, da će sad projt na jedno osam dani u Mađarsko kupovat blago. Ona se je temu jako veselila i pripovidala je to vajle svojemu temu susedu. Zbila mesar projde u jutro, al se već u večer vrne doma. Žena mu se čudila, da kak se je tak brzo povrnil. On noj reče, da mu ni bilo dobro na putu i da se je zato doma vrnil. Glava oslovska ostala je okrenita k steni priko noći i taj nezin prijatel, sused, pričme po noći noj trkat na okno. Žena muči, zakaj je znala, kaj je, a muž pita: „Do je božji?" Taj iz vani ne odgovara, znal je, da to ni ženin glas, a žena reče mužu: „Muči! To su vani duhi u toj dobi noći. Noć jima svoju moć!" Kuca ovaj vani po drugi put. Žena mužu reče, nek muči, nek on vani luple, kuliko oće, da će ona sama te duhe vani otirat i pričme govorit: „Saki duh boga fali, fališ ga i ti. Moj muž je doma, nisam sama!" Muž noj na to reče: „Žena, kak ti to duhe otpravlaš?" Ona mu odgovori: „Muči ti samo, duhi jimadu po noći moć i jakost!" Trka taj vani i po treti put. Sad se žena stane i govori kraj okna: „Saki duh boga fali, fališ ga i ti. Odlazi od moga okna. Ak oslovska glava dobro ne stoji, valda ju je koji pijanac zlo okrenil. Muž je doma, nikemu zla ne dela, pusti nas u miru, da jimamo mira za spat!"

Muž je slušal, kak je žena duha otpravlala i pita on nu u jutro: „Žena, kaj se onak duhi otpravlaju, kak si ih ti nočas?" Ona mu odgovori: „Kak sam znala, tak sam govorila, zakaj me je bilo jako strah!"

Jednu večer prošla je ta žena u prelo u selo, a muž je doma ostal. Okol desete ure dojde opet taj isti duh kucat na okno, valda je opet bila oslovska glava okrenita k steni. Taj muž je bil sam, malo se je i bojal, i pričme onak govorit, kak je zajdni put žena. Ali taj duh ni štil slušat, bil je jednako nemiran i jednako kuca. Sad se stane taj muž i govori kraj okna se onak, kak se je naučil od žene. Ali zabadava, duh još kuca na okno. Najzad se je taj mesar razjadil; zeme svoju batinu, pa udri po duhu, kaj je jače mogal. I duh je komaj malo živ doma utekal.

Oko jedanajste ure vrne se doma žena iz prela i muž noj reče: „Čuješ, žena, noćas je opet bil tu duh, valda je opet došal po oslovskoj glavi. Ni mi dal mira spat, kucal je i lupal jednako na okno, a ja sam zel svoju batinu, pa sam se ga dobro nalupal!“ Žena je bila sad u strahu, da bog zna, kaj je nezin muž napravil iz nezinega prijatela, jadila se je na jn i rekla mu: „Sad buš su sriću zgubil, kaj si duha istukal!“ Muž se je razjadil i na jnu, kaj ga je špotala, zel je svoju batinu, pa udri po ženi. Od tega vrimena bila je žena rešena duhov i nemu nisu više duhi škodili, a oslovska glava je uvik jednak stala, ni više pokazivala, je li je gospodar doma ili ni. Žena postala je mužu verna i duhi su ostavili negvu kuću za uvik. Nakon tega živili su muž i žena još puno let srićno i zadovolno.

Amalija Belli-Mitrović.

34.

Ne diraj u mrtvačke kosti.

Tak je bila jedna mati udovica i jimala je jednega sina. Tega sina je jako rad jimala, mučila se za jn i trudila, samo da bu danas sutra bojle živil na ovim svitu neg ona. Dala ga je u velike škole, ali od posla i brige umrila je prije neg noj je sin se škole finil.

Taj dečko je dugo žaloval za svojum materum i već ni znal, kak bi živil i dajle se školal. Kad mu je već bilo najgore, zeme ga k sebi jedan negov bogati kum i stari prijatel negvega pokojnega oca. Sad mu je bilo dobro. Mogal je lipo i mirno učit, kuliko

je štil. On je sako jutro išal u vrt kumov, tud se šetal i učil. Kad se je jedan put tak šećuć učil, namiri se pod jednim hrastum na jednu mrtvačku glavu. Toj glavi reče taj študent: „Ti si moja nesrića. kaj si mi se baš tu pokazala!“ i odrine tu glavu nogum daleko na stranu.

Drugi dan ide opet taj študent i uči se. Dojde na ono isto mesto i opet nameri se na istu onu glavu i reče noj: „Kaj me napastuješ, ti nesrića! Sutra je moj imendan, ak me jimaš rad, dojdi k meni na večeru!“ i opet ju odrine daleko na stranu nogum.

Taj je študent pozval na večeru drugi dan vnogo svojih prijatelov, študentov. Ali sejedno bil je nekako žalostan. zakaj je uvik mislil na onu glavu. U večer zbirali su se k večeri negvi prijateli. Kad su si došli, koje je pozval, reče dečku: „Sad zatvori haustor i ne pusti više nikega u nutar!“ Oni su se jako lipo i dobro zabavlali gori u sobi, a dečko je doli pazil. da nigdo ne dojde. Okol jedanajste ure na jedan put negdo trka na vrata. Sluga pita: „Do je božji? Sad ne smim više nikega gori pustit!“ On vani ne odgovara niš neg samo dajle luple. Najzad reče: „Otvori mi vrata, ak ne ćeš ti. ću si ih sam!“ I otvori nigdo veliki železni haustor, a u vežu dojde jedan stari veliki gospon. Sluga mu reče, da je sad kasno za gori it. Ali taj gospon niš ne pita, samo ide ravno gori.

Kad taj stari gospon dojde gori, bilo se je već društvo nikaj ponapilo i bilo je veselo. On se sede k temu društvu i niš ne govori. Nigdo ga ne pozna i si ga gledadu. Na to mu taj mladi gospon študent ponudi jist i pit. On opet niš ne govori, samo glavum maše, da ne će. U tim je veselim društvu celo vrime sidil žalosno kod stola nit je kaj jil, nit pil, nit govoril.

Okol dvi ure po pol noći razidedu se ti mladi ludi. Taj študent bojal se je tega starca i reče jednemu svojemu prijatelu: „Ostani ti pri meni. mene je strah tega čovika. meni je jako sumliv!“ Taj je prijatel ostal pri jnim. Kad se je celo društvo razišlo. primakne se taj starac k študentu i reče mu: „Ti si me pozval na večeru, i evo ja sam došal!“ Odgovori mu taj študent: „Ja vas ni ne poznam, kak bi vas ja pozval na večeru!“ Na to mu reče taj stari gospon: „Ti si išal dva jutra u vrt učit i dva put si se nameril pod jednim hrastum na moju glavu. Ti moje glave nisi štil pustit na miru. neg si ju rival nogum u kraj. Ti si

me drugi put. kad si me nogum odbacil pozval k sebi na večeru, a sad je moj red, da i ja tebe pozovem. Ali prije neg projdem, moram ti reć, do sam. Ja sam tvoj pokojni stric!" Kad mu je to izgovoril, pograbil ga je i sega ga je na komade zdrapal. Onaj prijatel je vajle temu študentu priskočil u pomoć, ali na jedan put je nestalo tega starca.

Negov bogati kum je jako žalil za jnim i dal ga je jako lipo zakopat. Na negov grob dal je metnit onu mrtvačku glavu, a povrh ne dal je napisat: „To je ona glava, koja je bila u mojim vrtu bacana. Ne diraj u mrtvačke kosti!"

Karolina Tomšić.

35.

O napasnim soldatu.

Tak je bil jedan soldat, koji je jako napastan bil. Služil je u soldačiji puno let, ali se skoro u reštu ili u špitalu. Tak je opet jedan put došal u špital, dakak zdrav bojle neg on doktor, koji ga je vračil. U to je umril jedan drugi soldat, kojega su odnesli u totenkomoru. Ovaj napasni soldat pobere u noći kluče od sih vrat i ide doli pred totenkomoru probat, je l koji kluč more otvorit vrata od totenkomore. I najde rihtig jednega, koji je otvoril.

Okol desete ure zavuče se on polahko u totenkomoru, okrene na trbuh tega mrtvaca, zatvori vrata, zazvoni na zvonac i skrije se u kut, da vidi, kaj će bit. Kak je zvonac u totenkomori zazvonil, doletili su soldački vertari doli, da vididu, je l se mrtvac zbila oživil. Kad su došli u nutar i vidili mrtvaca, da leži na trbuh, metnili su uho na negovo srce, da slušadu, je l diše. Ali kad su se osvidočili, da je mrtav, okrenili su ga na hrbat, zatvorili vrata i prošli. Još nisu pravo ni došli u svoju sobu, a taj napasni soldat izvuče mrtvaca iz truge i položi ga priko stola, tak da su mu na jednu stran stola visile ruke a na drugu noge, zazvoni na zvonac zakluča vrata i pobigne. Vertari od straha probudidu još par betežnikov, koji nisu bili jako betežni, da idu š nimi i doskačedu opet doli. Kad su došli u totenkomoru, vididu mrtvaca, kak prik stola leži, pričmedu ga ribat i drmat, ne bi li ga zbila oživili. Ali

zabadav, mrtvac je ostal mrtvac. Oni ga po drugi put narihtadu, zatvoridu vrata i mrmrajuć, da to ni prez vraga, projdedu u svoju sobu spat.

Taj napasni soldat otvori vrata od totenkomore i treti put, zeme mrtvaca, donese ga do vrat, nasloni ga na vrata, zazvoni na zvonac, zatvori vrata od totenkomore i pobigne van u vrt. Kad su čuli vertari po treti put zvonit, probudidu oni se betežnike, koji su samo mogli stat na nogam i projdedu doli. Kad su otvorili vrata, sruši se mrtvac pred nih, a oni od straha biž kud je koji mogal brže i ostavidu mrtvaca do u jutro ležat na pragu.

U jutro javidu se to doktoru, a on nim se nasmije i reče „Da ste vi rajše pazili na onega lopova, kaj ste bižali, pak ga sklenili i bacili u rešt, ne bi se bil mrtvac okretal!“ Sejedno ni dobro prošla temu soldatu ta komedija Doktor je se ispital i pronašal, da je to bedaka iz sih nih delal taj soldat. Soldata su zato odsudili na misec dan u rešt, di je mogal študirat, kakovu će opet komediju napravit, kad dojde van iz rešta.

Ljudevit Tomšić.

36.

Kak je išal vrag na koštu k jednemu siromaku.

Tak je bil jedan muž i žena. Oni su bili veliki siromaki, jimali su malu hižicu i uz hižicu mali vrtićak. Živili su skupa već deset let. Jedan put su baš jili o podne i nigdo pokuca na vratam. Oni rečedu: „Herajn!“ U hižu dojde jedan gospon u črnini. Oni ga upitadu: „Kaj ćete vi pri nam?“ On nim odgovori: „Došal sam vas prosit, da mi date kaj jist. Ne će vam bit zabadav! Ja ću vam donest pilićov i se, kaj si bute zaželili!“ Oni su ga na to zapitali: „A kaj bi vi rad jist? Kad je temu tako, vi nam samo recte, kaj bi rad jili!“ On nim odgovori: „Ja vas niš drugo ne jiščem za jist neg zelika i ripe. To vas ne će puno koštat. To jimate pri hiži!“

Taj gospon je bil vrag. Ovi su mu kuhali, kaj je zahtival a on je došal sako o polne, donesal nim sakojačke stvari, pojil

svoje mliko i ripu i prošal. Ti su se ludi tako malo po malo zapomogli, da su bili već skoro najbogatiji u celim tim mestu.

Jedan dan su taj muž i žena morali projt nikamo od domi u sajam. Doma nisu nikega jimali neg jednu staru kuharicu, koja je pri jnim već služila šest let. Oni su nu pozvali k sebi u hižu i rekli su noj, nek sutra o polne skuha ripe i mlika, nek pazi, da ne prekipi i nek to da onemu gosponu u črnini, kad bu došal.

Drugi dan u zoru rano projdedu taj muž i žena u sajam. Kuharica, kad je mislila, da je cajt, pristavi k ognu mliko i ripu, da se kuha. Kak je jilo mišala, na jedan put noj se jilo prehiti i razlije. Vajle je kuharicu strah obašal, da kaj će onemu gosponu dat, kad dojde. Ni dugo vrimena prošlo, zazvoni polne i taj gospon u črnini dojde. Pita on taki za svoj obed. Kuharica mu reče, da je mišala jilo, pa da joj se je lonac prehitil. Taj gospon nu samo grdo pogleda, projde na tavan i podavi se piliće, kaj ih je on donesal i poslaže ih u kolo, onda zajde doli i uništi se, kajgod je on u tu hižu donesal.

U večer se vrnidu doma taj muž i žena i prvo nim je bilo, da su upitali kuharicu, je l dala ripe i mlika onemu gosponu. Ona nim reče: „Skuhala sam, ali kak sam mišala, prehitil mi se je lonac i se jilo razlijalo!“ Ti se ludi vajle jako uplašidu. Prošli su gledat na tavan, a to su nim bili si pilići poubijani i u kolo složeni. Prošli su gledat i doli u hižu, a to po hiži se podrapano i rascukano.

Tak su ti ludi po vragu opet od bogatašov postali siromaki, kak su i po vragu od siromakov postali bogataši.

Božidar Tomšić.

37.

Kak je jedan soldat oslobodil caricu od prokletstva.

Tak je bila jedna divojka i jimala se je jako rada s jednim mladim čovikum. On je noj zadal rič, da bu nu venčal i da nebu nigdar na jnu zaboravil. Na jedan put je došlo nemu, da je moral projt u svit. Iz početka je on noj saki čas pisal, ali brzo su prestala pisma od nega dohajat. Ona se je zato uvik jako žalostila i plakala.

Jednu večer dojde k noj jedna stara baba i pita nu, da zakaj se navik plače. Ona noj se pripovida, da je jimala dragega, da je već puno let u svitu i da je na jnu sasim zaboravil. Upita nu ta stara, bi li ona nega štila vidit, ak je i mrtav. Odgovori noj ta divojka, da bi. Sad nu stara naputi, kak ga more i mrtvega vidit, i reče noj: „Idi ti sutra na groble, pa iskopaj tri mrtvačke koščice. Kad dojdeš doma, kupi jedan novi lonček i napuni ga s friškum vodum i u tu vodu metni one tri mrtvačke koščice, pa se to deni saku večer, kad ideš spat, sebi nad glavu. On će ti onda sigurno po noći dojt!"

Ona je zbila se tako napravila. Kad je ona zaspala, došal je on i zove nu, da se okrene. Ona onako u snu ni se mogla okrenit. On noj na to veli: „Dobro, kad se ne ćeš okrenit, umrit će ti sutra mati!" i projde. Sutra dan umre noj mati. Drugu večer ona opet dene onaj lonček s mrtvačkim koščicam povrh glave i zaspi. Dojde opet taj nezin dragi i zove nu, nek se okrene. Ona se opet ni mogla okrenit i on noj opet veli: „Dobro, kad se ne ćeš okrenit, umrit će ti sutra otac!" pa projde. Sutra dan umre noj otac. Tak noj umre treći dan sestra i četrti dan brat.

Sad je znala, kad su noj si pomrli, da je došal peti dan na jnu red. Zato je ona prosila svoje susede, da kad bu umrila i kad budu nu štili pokopat, ne nosidu nu čez vrata van, neg neka iskopadu ispod praga škulu i tud da nu van pružidu, i da nu ne zakopadu na groblu neg pred groblum. Tak su oni i učinili.

Za nikuliko vrimena izraste iz nezinega groba jedna lipa roža, kakve ni bilo u celim carstvu. Do god ju je štil otrgnit, nigdo je ni mogal. Jedan dan jaše mimo mladi car i zagleda tu lipu rožu i reče svomu slugi, koji je š nim jašil, da nek ide onamo i nek mu otrgne onu rožu, da će si ju za škrlak metnit. Projde sluga po tu rožu i vrne se brzo nazad i reče caru: „Vaša pre-

svitla kruna, ja ne mrem rože otkinit!“ Na to car reče: „Hote, kak bi to moglo bit. Ja ću sam probat!“ Car se samo dotakne rože i odmah mu ostane roža u ruki i metne si ju za škrlak.

Kad doma dojdu, ostavi car rožu za škrlakum i metne škrlak u jednu sobu, di je bilo sakojakih jistvin. Drugi dan dojde u tu sobu i vidi, da puno od tih jistvin fali. On da u tu sobu donest još više sakojakega jila, ali opet priko noći nigdo to se poji. Pita car, da je li do bil u onoj sobi, ali osvidoči se, da ni bil nigdo. Sad si da car za probu obed donest u tu sobu. Nikaj malo pojede, legne, zadrimle i zaspi. Dok je on spal, skoči iz negvega škrlaka roža, postane lipa divojka i sede za stol, pa pojide se, kaj je na stolu bilo. Kad se car probudi, začudi se, kaj to mora bit i do to jilo poji.

Drugi si dan da opet donest obed u tu istu sobu i reče: „Danas ne ću spat. Ja moram vidit, do to jilo odnaša!“ Malo je sakega jila kušal i legal se, al ni zaspal. Na to opet ta roža iz škrlaka skoči, postane lipa divojka, sede za stol i naji se do sita, zeme i čašu, natoči si vina i pričme pit. Dok je ona pila, car se skoči, prime nu oko pasa i reče noj: „No sad si moja! Sad znam, do meni obed poji. Ti ćeš bit moja žena. Ja već dugo sajnam od tebe i vidim, da si ona ista, koja mi se ukazuješ u snu!“ Ona mu odgovori: „Ja vas oću drage vojle ženit, ali samo pod jednum pogodbum, da nikad nijedne riči ne spomenete od crikve!“ On noj je zadal rič, da ne će nikad.

Tak su se oni venčali i jako su srićno živili. Ona mu je porodila tri sina, sako leto jednega. Sedam let je već pasalo i dica su lipo ponarasla. Jedan put projde car ranije u špancir i vrne se doma, pa pripovida ženi: „Ah, žena draga, da si ti vidila danas našu dicu, kak su lipo išla u crikvu!“ Kad je on rekal tu rič, taki ona pade mrtva na zemlu. Car je bil izvan sebe. Se doktore je pozval i se je upotrebil, da će ona opet k sebi dojt, ali mu je bilo se badava. Najzad nu je zakopal u crikvi.

Po noći morali su soldati caricu stražit u crikvi. Ali saki, koji god je stražil, zgubil je glavu. Sakega su našli u jutro ras-trganega. Nigdo ni znal, kak se to dogodi. Najzad se javi caru jedan stari abšitar, da će on noćas stražit caricu. Kad on u crikvu, ona se okol jedanajste ure digne iz groba i jišće soldata, a on se brzo skrije na koruš i ona ga ni mogla najt. Tak je ostal živ prvu i drugu noć.

Treću noć dojde k onemu staremu soldatu jedna baba i reče mu: „Ja vidim, da si ti dosta pametan i koražan, ali to ni dost. Ti noćas pazi, kad ona pojde za oltar, pa se brzo legni u nezin grob. Ona bu te van tirala, ali ti ne jdi, dok kokot triput ne zakurikne. Kad treći put zakurikne, digni se iz groba i polubi nu tri put u čelo. Samo ak to se tak napraviš, ćeš nu oslobodit!“ Taj stari zbila se tak napravi. Kad je ona prošla za oltar, on se brzo legne u nezin grob. Ona se vrne, da će u grob, a u grobu spazi tega soldata. Prosi ona nega, da ide van, ali on ni štil, dok ni kokot tri put zakukuriknil. Onda se je brzo iz groba dignil i polubil nu triput u čelo.

Carica odmah iza tega dobi drugo lice i reče temu soldatu: „Fala ti lipa! Ti si mene od prokletstva oslobodil. Mene je proklel jedan mladi čovik, koji je umril i kega sam ja mrtvega k sebi zvala. Ti si oslobodil ne samo mene neg i moju dicu!“ Oni dva su onda razgovarajuć se čekali do dana u crikvi. U jutro otvoridu nim crikvena vrata i sam car je došal. Kad je car vidil nu živu, bil je strašno vesel, kleknil pred nu i ona pred nega. Na to je došal u crikvu i drugi narod i dica nezina. Pop je caricu blagoslovil, i ona se više odsad ni tribala bojat riči „c r i k v a“.

Car je na to učinil veliko vesejle, a onemu staremu soldatu dal je puno novac, da je mogal do smrti dobro živit.

Julijana Westerbach.

38.

O jednoj jako zločestoj i lipoj gospi.

Tak je bil jedan stari gospon. Bil je jako bogat, sega je jimal, samo žene ni jimal. On si misli: „Sad se moram ženit, kad se nisam predi!“ I najde si jednu jako lipu i mladu ženu i venča se š num. Oni su živili jedno vrime jako dobro skupa. Ali kad je on već star bil, umril je, i ostavil je se svoje bogatstvo ženi.

U to dojde do rata s Turkam. Turki su predobili taj grad, di je ta mlada udovica živila i zarobili su nu. Taj najveći turski general taki si nu izabral za ženu i otpela nu doma u Tursku.

Ali ta mlada gospa je bila jako nezadovolna, uvik je plakala i uvik je samo na to mislila, kak bi u svoju domovinu opet došla. Kad je taj Turčin, a bil je i on već star, vidil, da se ona nikak ne more pri jnim primirit, otpelal ju je k svojam drugam ženam. Ali ona se ni ni tu primirila. Sad je dopelal k tim svojam ženam jednu ciganku, koja je znala puno pripovidat, da negve žene zabavla, a da najviše pazi na ovu mladu lipu gospu. Taj je Turčin obećal onoj ciganki, ako nu ona primiri i udobrovoli, da će nu dobro naplatit. Ciganka je zabavlala te turske žene sa sakojakim pripovistim, ali se je bilo zabadava. Kad se je ta mlada gospa već dobro spoznala s ciganskum, i kad je vidila, da nu ciganka rad jima, rekla je noj: „Znaš kaj, ja sam doma jako bogata, oslobodi ti mene od tega Turčina, da opet dojdem u svoju domovinu, ja ću tebe jako dobro nagradit!“ Ciganka noj je zbila pomogla pobić i one dvi su teško, al itak sriéno opet u nezinu domovinu došle.

Rat je pasal i se je bilo u miru. Ta mlada gospa živila je s tum ciganskum dobro, dok se ni zalubila u jednega mladega gospona, kojega je štila na saki način jimat za muža. Sad reče ova mlada gospa ciganki: „Ti znaš sigurno coprat. Ti ćeš meni nacoprat, da bu mene rad jimal onaj mladi gospon, kojega ja rad jimam!“ Ciganka noj odgovori: „To nim ja morem napravit, samo moradu me slušat, kaj nim bum ja rekla. Oni moradu kupit najprvo onu kuću blizu kloštra. Od te kuće vodi jedan podzemni put u kloštar, a pod kloštrum je jedna špila. Onda moradu gledat, da se sprijatelidu sa opaticam. Tamo je puno mladih divojak na odgoju, a oni se moradu prat s krvlum od dvanajst tih divojak. Kad se oni operedu sa krvlum od dvanajst tih mladih divojak, dobit ćedu još lipše lice i on će nih morat onda lubit!“

Ta je mlada gospa za puno novac kupila onu kuću i dala se je van za jako pobožnu žensku. Po malo se je ona sprijatelila s obericum od tega kloštra i saki dan je polazila crikvu flajsig, da ju je oberica čisto oblubila i ak ni došla sama k noj, da je po jnu pošilala.

Kad je ciganica vidila, da se je ta gospa već jako dobro sprijatelila s obericum, rekla noj je: „Nek si pogledadu dobro onu kapelu iza oltara. Ondi budu vidili jedan kamen, na onim kamenu je jedna rinka. Do bi stal na onu rinku, prepal bi u zemlu na onaj put, koji vodi do naše kuće. Oni nek prosidu sestru obericu, da bi nim saki dan dala po jednu od svojih divojak, da bi š nimi

boga molila u crikvi. Onda nu nek otpeledu do onega kamena i one rinke, a dajle bude moja briga!“

Ta se gospa dala napelat i rihtig se je tak napravila. Kad je divojka propala u zemlu, išla se je ta gospa oberici zafalit i rekla je, da divojka još moli u crikvi. Kad je došla gospa doma, dočekala nu je ciganica šalicum krvi. U toj se je krvi gospa prala. I tak one naredidu dvanajst put, i ta gospa postala je najlipša žena na svitu. Sakojaka gospoda su nu prosila za ženu, ali ona ni štila nikega drugega neg baš onega, kemu za vojlu je tuliki grih učinila.

Taj se je gospon spoznal s ćerjum jednega frajmana i štil ju je ženit. Kad je to doznala ta gospa, pozove svoju ciganicu i reče noj: „Ti si već puno za me učinila, ali se ni dost. Ja ne ću bit mirna, dok još ne ubiješ onu divojku, koju kani ženit moj lubovnik!“

Narod se je pričnel već bunit, da di su divojke, koje su u kloštru zginile, i oberica je bila u stotinu brig za jnih. Ta gospa jimala je jednega slugu i taj je sluga sumlal jako na svoju gospu i na tu ciganicu, da su one kajgod napravile iz onih divojak. Jedan put projdu iz domi gospa i ciganica, a taj sluga ide po kući sim tam, ne bi li kaj sumlivega našal i dojde do onega puta, koji vodi u kloštar. Tu je jimal kaj vidit, dvanajst zaklanih divojak. On se ni utal to nikemu reć, samo je čekal, dok se opet kaj dogodi da bu javil.

Rihtig brzo se je opet pripetilo. Ciganica dovabi u kuću ćer frajmanovu i zatvori nu u onaj ganak ili put. Sluga ciganicu navreba u tim ganku, sveže nu i zatvori. Sad je sluga poslal po oca od te divojke i odvede ga onamo, di mu je ći bila zatvorita. Otac ispele ćer doma iz tega ganka i prijavi i gospu i ciganicu sudu.

Gospa je već bila u brigi za svoju ciganicu, da je ni tak dugo doma. Na jedan put dojdu mesto ciganice štandari i otpeladu na sud gospu i ciganicu. Sud ih je obadvi odsudil na smrt na galge. U tim gradu ni jimal pravo za vešat onaj frajman otac od one divojke, neg jedan drugi, po kega su morali pisat.

Kad su cigani čuli, da je nihova dobra mamica u reštu i da će bit vešana, oni su pričneli ispod zemle kopat, da nu oslobodidu iz rešta van. Da su samo jedan dan dugle kopat mogli, bili bi nu oslobodili. Zajdni dan pred smrtum bilo je slobodno sakemu k noj

it i ona je mogla primit, kegagod je štila. Kad je ona opazila svoje cigane, dala nim je puno novac, kaj ih je sebum ponesla i rekla je jednemu mlademu ciganu po ciganski: „Na to su ti novci i hodi k frajmanu, pa mu reci, da se za sutra nek napravi betežan, a do prekosutra budete vi već jamu iskopali i mene oslobodili. Ja još jimam puno novac, i ak me spasite, ja bum se to med vas podelila!“

Cigan projde taki k frajmanu i reče mu, nek se za ove novce sutra napravi betežan, da bi ona stara ciganka rad do prekosutra živit. Frajman privoli i napravi se betežan za drugi dan.

Kak je sud proglasil, da budu ove dvi vešane, došlo je puno ludi iz sih stran gledat. Š nimi i on frajman, negova ći i onaj nezin dragi, kega je štila ona gospa jimat za muža. Kad se je već svit sabral i kad je došla ura za višat, javidu na jedan put, da nih ne mredu danas višat, zakaj da je frajman betežan, neg da ćedu nih višat sutra ob istoj uri. Na to reče onaj frajman, koji je došal gledat: „Kaj triba ćekat do sutra, pa ću nih ja obisit vajle. Sud je temu privolil i on je obe dvi obisil.

Taj frajman je nakon tega srićno živil još puno let sa svojum ženum i sa svojim zetum, onim istim mladim gosponum, kaj ga je na silu štila ženit ona zločesta i lipa gospa.

Marija Frlin.

39.

Kak se je vrag oženil za grofovu ćer.

Tak je bil jedan grof i jimal je jednu ćer. Ta ći bila je grda i bedasta i za to je ni štil nigdor ženit. Kad je otac vidil, da je ne će nigdor ženit, dal je u cajtunge, da do oće božji negvu ćer oženit, da će mu dat sto hilad forinti i pol svoga imetka. Ali itak ni došal nigdo po jnu. On već ni znal, kaj bi storil, probal je sakojako, al ni išlo nikako. Ta ći bi se bila jako rada oženila, pa reče: „Da baš dojde sam pakļenski vrag, ja bi ga zela, samo da nisam cura.

Projde iza tega nikuliko dani i eto ti k noj jednega gospona u uprose, a to je bil paklenski vrag. Ona mu se obeća, da će ga zet. Kad je došlo vrime za venčajne, reče taj gospon noj, da se ne ćedu u crikvi poručit, neg neka pozove popa u kuću i nek nih u kući venča. Ona pošajle po popa. Pop dojde i venča nih u kući.

Ta grofova ći živila je sa svojim vragum sasim dobro i lipo jedan cajt. Ali za nikuliko vrimena dobi taj vrag opet vojlu, da se vrne u pakal i muti nu, da bi išla š nim u negovu domovinu, malo na lustrajze. Ona se ni štila nikak dat u to, da bi prošla od domi i trucala ga, da ne jde i da ne jde. Taj ju muž vrag prosi, da nek ide i da će noj dat, kajgod noj srce jišće. Na to mu ona reče: „Kad ni drugač, neg sakako oćeš, da idem na tvoju domovinu, onda daj ti meni jedan kufrić, kemu kad bun rekla: „Iz kufrića van!“ da skočidu iž nega četiri soldati van i da izlupledu onega, kega bun ja rekla, a kad mu bun rekla: „U kufrić!“ da zajdu ti soldati u kufrić!“

Vrag noj zbila da takov kufrić i oni projdu na negvu domovinu. Vozidu se oni jako daleko i dojdu do jedne *špile.* *Tu* vrag stane i prime nu za ruku i oće da nu uvuče u tu špilu. Sad se ona seti, da je nezin muž pravi paklenski vrag i da nu kani ravno u pakal zavlić, pa brzo reče svomu kufriću: „Iz kufrića van!“ i odmah van skočidu četiri soldati. Ovim ona reče: „Izluplite ovega vraga!“ Oni ga pričmedu tuć i isprelupali su mu se kosti. Kad je vidila ona, da su ga već dost izlupali, reče svomu kufriću: „U kufrić!“ I ti su soldati vajle zašli u kufrić. Na to ona brzo skoči u kočiju, zeme vojke u ruke i tirala je kojne kaj bojle mogla, dok ni došla doma.

Doma ni nikemu štila povidat, kaj se je noj na putu dogodilo, al itak su ludi po tiho govorili, da je vraga oženila i da ne je nezin vrag prošal u pakal. Taj noj je kufrić i kašne pun vredil, ona je mogla š nim dobit, kaj je štila, a noj ni smil nigdo nikaj napravit.

Božidar Tomšić.

40.

Kak je jedan tepac prevaril jednu ženu.

Tak je bil u jednim gradu jedan tepac ili potepuh, koji je živil najrajše na tuji račun. Jedan put dojde k jednoj babi na plac koja je prodavala jajca i putar. Zapita on tu babu, da kaj jišće za se, kaj je na plac donesla. Baba mu reče cenu. Na to on ni štil zet sega neg je samo zel putar i rekal je toj babi, da nek š nim nosi doma k nemu. Baba je dala svoj koš jajac drugoj jednoj susedi, i rekla noj, nek noj na jajca pripazi, dok se ona vrne.

Ali ovaj tepac nu ni otpelal k sebi neg k jednemu doktoru. Na ganku noj reče, da nek malo pričeka, da će javit gosponu doktoru, da mu je kupil putar, pa da će nu gospon doktor platit. Kad je taj tepac došal u sobu k doktoru, rekal mu je, da je dopelal svoju tetu, da noj niš ne fali, samo kaj je malo bedasta i kaj uvik jišće plaću za nikakov putar. Doktor mu reče, nek nu pošale nutar. Taj tepac izajde van na ganak, pošale babu k doktoru, a sam s putrum doma.

Kad je baba došla u sobu, pogledu nu doktor, koji se je šetal po sobi, je li zbila nora, i ponudi noj, neka sedne. Baba sedne i čeka malo vrimena, a kad noj se je vidilo već dugo, veli doktoru, koji se je još uvik šetal po sobi i gledal nu: „Gospon doktor, prosim nih lipo, kaj je s tim mojim putrum. Dajte, platite mi ga, zakaj ja jimam drugega posla!“ Doktor nu pričme mirit i pipat noj žile na ruki, ali baba pričme larmat i vikat i jišće novce za svoj putar. Mislila je, da doktor iž ne bedaka dela i da nu kani prevarit.

Kad se je baba dost navikala i doktor već dost naskakal okol ne, upita on nu, da kaj je na stvari, je li ona zbila nora ili da je morebit negdo komediju iž nih dvih napravil. Sad mu je baba se pripovidala, kaj je na stvari, kak je onaj tepac pogodil od ne putar, kak je nu k doktoru dopelal, da će doktor putar platit i kak je taj tepac s putrum prošal. I doktor babi pripovida, kaj je pak nemu taj tepac rekal, da jima bedastu tetu, kojoj višeput dojde u glavu, da od sakega jišće, da noj putar plati. I tak su vidili i doktor i baba, da nih je taj tepac prevaril.

Baba projde jadna i plačuć na plac. Kad je došla na plac, već noj iz daleka kriči ona nezina suseda, kojoj je dala čuvat jajca: „Bome ti si danas srićna, prodala si dobro putar i jajca!“

Ta baba upita tu svoju susedu: „A do je kupil jajca?“ Ona noj odgovori: „Onaj isti gospon, kojemu si ti nosila putar, rekal je, da ti je platil jajca i odnesal ih je!“ Baba pričnela je sada opet larmat i špotat svoju susedu, da zakaj mu ih je dala. Ali noj je bilo se zabadava. Ona je ostala prez svoga putra i jajac i navučila se je, da ni triba ni gosponu niš verovat, zakaj i gospon zna siromaka prevarit.

Ljudevit Tomšić.

41.

Kak je jedan bedak sud prevaril.

Tak su bili dva brati i bili su veliki siromaki, bili su više gladni neg siti. Jedan je bil malo bedast, a drugi je bil pripravan uvik na saku huncmutariju. Jednu večer bili su opet jako gladni i išli su gladni spat. Taj bedasti brat je vajle zaspal, a taj drugi brat ni nikakor mogal zaspat od glada.

Okol pol noći zbudi taj pametniji brat tega bedastega i reče mu: „Hodi, ćeš it z menum. Zemi sebum štrik i sviću!“ Digne se taj bedasti brat i zeme sebum štrik i sviću. Tak projdu oni dva do nekakve hiže u jednoj šumi. Tu reče taj pametni brat bedastemu: „Daj ti meni sada štrik i sviću, pa me tu na putu malo pričekaj!“

Za par časov dopele taj pametni brat na štriku jednega junca van iz te hiže. Otiradu oni dva tega junca doma. Doma ga ubidu, nikaj su si vajle spekli i pojili, a drugo su spravili u kelder. Kad su se uredili, projdu spat. Taj pametan brat zbudil se je prvi i prošal je po svojim poslu.

Ali gospodar od onega junca prijavi u jutro štandaram, da su mu nikakovi tepci po noći junca ukrali. Štandari su odmah išli po selu od kuće do kuće i došli su do tega bedastega brata, pa ga upitadu, da l on zna kaj za tega junca. On vajle štandaram reče, da su ga on i negov brat ukrali i pojili. Štandari na to vajle otpeledu nega i negovega brata, kega su na pojlu našli, pred sud. Tu pita sudac tega bedaka, nek pripovida se, kak je bilo.

Taj bedak zbila pripovida se, da ga je brat zbudil, da mu je rekal, nek zeme sebum štrik i sviću, da je brat zašal u jednu hižu i dopelal na štriku van junca, da su ga doma spekli i pojili i onda da su išli spat. Brat je se od jada škripal zubam. Na to pita sudac tega bedaka: „Pa kaj je onda bilo?“ Taj bedak odgovori: „Onda su došli štandari, prebudili me i ja sam nim se to pripovidal, da sam sajnal, a ovi su mene i moga brata simo dopelali!“

Sad ni znal sudac, je l je to istina ili sajna negva bila, pak ga jadito pita: „Kaj ti s nas bedaka delaš?“ On odgovori: „Ne delam ja s nih bedaka. Kad se ne mrem najist, bar da sam sajnal, da sam se najil!“ Sudac se na to razjadi i otira oba dva. Tak je taj bedak sebe i brata spasil i sud prevaril.

Karolina Tomšić.

42.

O trim bratim i o pedanj dugim starcu s lakat dugum bradum.

Tak su bili tri brati. Saki dan su išli u lov i kaj su u lovu ubili, se su tamo spekli i pojili, a nikad nisu nikaj doma donesli.

Nihove žene su slabo doma živile i mučile se, a od mužev nisu jimale nikakve koristi. Najzad su se sitile, da ćedu one svojim mužam ogajn skrit, pa da si ne će moć onda u šumi speć, kaj budu ubili, neg da će sebum doma donest. Kaj su nakanile, to su i učinile.

Ovi tri brati projdu u lov si prez ogna. Jedan je za drugega mislil, da jima on drugi ogna, a kad tamo ni jimal nijedan. Taj dan su baš puno nalovili i štili su si to speć, da će opet u šumi pojist. Sad se jedan drugega pita ogna, da si ćedu zakurit, ali nijedan ni jimal.

Oni projdu na jedan veliki brig, da vididu š nega, ak je di vidit ogna. Zbila zapazidu u jednoj dolini, kak jedan čovik jima velik ogajn pred sebum i kak vrti polag ogna na ražnu celega vola. Taj je čovik bil pedanj dug, a jimal je lakat dugu bradu. Najstariji brat veli: „Ja idem k onemu čoviku po ogajn, a vi me

dva čekajte!“ Projde on i dojde on do onega čovika, pa mu reče: „Dobar dan, pedanj dug čovik s lakat dugum bradum!“ Odgovori mu on: „Bog daj dobar dan! Kaj bi ti rada?“ Ovaj mu opet reče: „Prosim vas, da bi mi malo ogna dali!“ Pedanj dug čovik mu reče: „Ja ti dam ogna i još pol vola, ak mi rečeš, kaj je bilo i kaj ni bilo!“ Pričme se taj brat sakojako izmišlavat i najzad reče: „Ja sam sikal jedan veliki hrast. Kad sam ga posikal, onda sam ga okrenil i na špicu postavil!“ Taj pedanj dug čovik mu reče: „Hodi, ti niš ne znaš!“ prime ga i zameće ga med svoja drva.

Za jnim je došal drugi brat, taj sredni, k onemu starcu i prosi ga ogna kak i on najstariji. On i nemu reče: „Ja ti dam ogna i još pol vola, ak mi rečeš, kaj je bilo i kaj ni bilo!“ Taj se brat opet pričme sakojako izmišlavat i najzad reče: „Ja sam celi dan oral, pak su mi se u večer se brazde nazad okrenile!“ Taj pedanj dug čovik mu reče: „Hodi, ni ti niš ne znaš!“ prime ga i zameće ga med svoja drva.

Zajdni dojde k temu pedanj dugemu starcu taj najmlaji brat i prosi ga i on za ogajn. On muž reče: „Ja ti dam ogna i još pol vola i tvoja dva brata, ak mi rečeš, kaj je bilo i kaj ni bilo!“ On mu pričme pripovidat: „Išal sam k ocu po krst u nebo po bobovim batvu. Gori sam srićno došal, ali za doli mi je sfalilo mekin. Na to sam prošal doma po mekine. Već sam preko pol puta doli zašal, ali meni je opet sfalilo mekin. Prošal sam k mojemu susedu i ukral sam mu šaku mekin, pa sam se opet spušćal doli. Kad mi je još malo falilo do doli, skočil sam i baš sam trefil past u trne. Onda sam prošal brzo doma po kramp i iskopal sam se iz tega trna. I tak sam opet srićno doma došal!“ Taj pedanj dug čovik mu reče: „Ti si pametno govoril, tako vajla!“ i dal mu ogna, pol vola i negva dva brata.

Od tega vrimena nisu više ti tri brati išli u lov, da nim se opet kaj takvega ne pripeti neg su lipo doma sa svojam ženam delali i srićno živili.

Julijana Westerbach.

43.

O slugi, koj se ni štil popravit.

Tak je bil jedan sluga i on ni mogal nigdi dugo služit. Niš ni maril za posal neg mu je bila uvik na misli huncmutarija. Tak se je tepal od sela do sela. Nigdo ga ni štil u službu primit, dogod ga je poznal. On već ni znal, kaj bi. Jist mora, a nigdi ne mre službe dobit.

Jedno jutro spremi se on dajle u svit, di ga ludi još nisu poznali i dojde k jednemu popu, pa mu se ponudi za slugu. Popu je baš tribalo pastira, a dečko mu se je dopal, pa ga je zel u službu. Pop ga otpele u štalu i reče mu, da mu bu krave i kojne pasal.

Taj dečko tira te krave i kojne na pašu jedno četrnajst dan. Kad se je zasitil kod popa, postane on opet onakav, kakav je i bil. Misli on, kakovu bi on huncmutariju popu naredil. Pograbi on na paši jednu kravu pak noj sveže rep za rep jednemu kojnu. To dvoje je itak još jedan cajt mirno skupa paslo. Ali vrag ni dal temu dečku mira, pa zeme svoj korbač i vudri sad po kojnu sad po kravi. Blago se je pričnelo natezat, kojn i s kopitam vritkat, dok ni isčupal kojn kravi rep.

To je gledal z ganka pop. Zeme taj pop brzo štrik i podrči k blagu na pašu, ufati tega napasnega dečka, sveže ga za jedno debelo drvo i istuče ga dobro, pa ga potira.

Tak je taj dečko dajle prošal, kral je i varal, dok ga nisu na zajdue za se negove huncmutarije obisili.

Božidar Tomšić.

44.

Kak su dva vražja dečka jednu ženu na putu napastovali.

Tak je bila u Dubovcu jedna stara klobučarka. K noj je došla nezina sestra iz Kranjskega i prosila je nu, da nek ide š num nezinu ćer pohodit u Duguresu. Po danu su onamo prošle. Ta nezina sestra iz Krajnskega ostala je pri ćeri u Dugojresi, a ta klobučarka vrnila se kasno u večer doma u Dubovac.

Na putu iz Dugerese u Dubovac ni živega stvora srila. K temu je bilo grdo vrime i škura noć, da se ni niš vidilo. Kad je bila na pol puta, spazi na jedan put dva vragometna dečkaca. Oba dva su bili jednako obučeni u zelenu robu, a na glavi su jimali črlene kapice. Niš ni bilo vidit ni ceste ni kuće, a ova dva dečkaca vidila je dobro ka i po danu. Ti se dva dečka s mirum rivadu, da je se blato špricalo, sad su bili na jednoj strani ceste sad na drugoj. Najzad dojdu k toj klobučarki, pa nu pričmedu zvat, da ide š nimi. Ona, aj bog da je bil do u onoj škurini, ide š nimi. Oni nu vodidu preko trna, grmla, jam i mlak do jedne jame. Kad su došli do te jame zovedu nu, da nek ide š nimi nutar. I ona, kak je bila trudna, mokra i slaba, bog zna, ak ne bi bila išla š nimi, da nisu tri muži došli, pak noj rekli: „Kud ćete tamo, to je vražja jama!“

Projde ona vajle k tim mužam i pripovida nim se, kak noj se je pripetilo, od kud ide i kamo ide, i kak su nu ona dva dečka onam do te jame zaveli. Sad noj ti muži rečedu, da je ona deset dan hoda od Karlovca prošla i da su ona dva dečka pravi paklenski vragi, i da je srića za jnu, da su oni došli.

S tim mužam ostala je ona do dana. Kad je zora bila, vidi ona, da je u sasim drugim kraju, di još nigda ni bila. Ovi nu muži naputidu, kud će doma. Do Dubovca je tribala baš ravnih deset dani.

Jozefina Tot.

45.

Kak je jež protiral nepozvane goste iz žabine škujle.

Tak je bila jedna stara žaba i jimala još živu tetu. Ona je išla, kadgod je jimala vrimena u pohode k toj svojoj teti. Tak se opet spravi jedan dan k teti sa štrikajnum u rukam. Kad je ta žaba došla k teti, razgovarale su kojekaj, dok ni došla večer i žaba morala projt doma. Po putu nazad nu je kiša pratila, i tak se je žaba morala doma još bojle paščit.

Kad je došla pred svoju škujlu, čuje ona iž ne muziku, popivajne i tancajne, da se je cela nezina škujla tresla. Kad je u nutar došla, vidi, da su u nezinoj škujli celi svatovi. Kebar i osa mladenci, komarac i kresnica diveri, rogač i zlatna mara kumi, a cvrčak, kobilica, pauk i mrav muzikanti. To celo društvo natirala je kiša u žabinu škujlu.

Žaba jadna na to, samo tuliko da ne pukne od jada, pričme kričat, kaj je najveć mogla, ali ti svati držidu se ka i da ne čujedu žabe neg dajle tancadu i pevadu, a med nimi su najveć bučili diveri komarac i kresnica, koji su tak tancali, da se je cela škujla tresla.

Kad se je žaba dost nakričala, prošla je do svojega suseda i kuma ježa i prosila ga, da nek ide noj protirat iž nezine škujle te nepozvane goste. Jež, da se ne zamiri svojoj staroj susedi i kumi, zeme lampaš i ambrelu, pa hajd u žabin stan.

Kad su došli nutar, opomenedu nih žaba i jež još jedan put, da nek idu van, a kad nisu šteli, pričme se jež po jnimi vajlat Sad si svati u skok, muzikanti ostavili svoju muziku, pa biž van. Saki je bil sričan, samo da pred nesrićnim ježum živ van pobigne.

Kad je bila opet škujla prazna, zafali se žaba kumu i susedu, koj je nezinu kuću za jnu ispraznil.

Ljudevit Tomšić.

46.

Zakleti jelen.

Tak je bil jedan zakleti grad. U tim gradu živila je samo jedna stara ženska, a saku je večer k noj došal jedan jelen i ona mu je morala večeru saki put priredit.

Jedan put dojde k toj staroj ženski jedna divojka. Ta stara noj vajle reče: „A kaj si ti simo došla? Odgovori noj ta divojka: „Došla sam, da vidim taj grad, jako mi se dopada!“ Na to noj ta stara reče: „Al ti, draga moja, ne smiš pri meni bit, zakaj saku večer dojde k meni jedan jelen, a on ne trpi nikega, da simo dojde!“ I tako ona nu otpravi tu večer. Al eto ti ne opet drugu večer u taj grad. Opet noj stara reče, da ne smi dočekat jelena, da bi bilo zlo po jnu. Ta divojka reče: „Dobro, ja sad idem doma, al kad opet dojdem, ne bute me tak brzo otirali proč. Ja ću svojoj materi pripovidat, da je ovdi u tim gradu jedan jelen, koji se ne smi dočekat!“

Mati te cure bila je coprnica i znala je sega i sačesa. Kad je ta cura doma došla, pripovida ona materi, kako je bila u onim gradu i kako nu je jedna stara žena tirala proč, zakaj da će dojt jedan jelen, pa ako bi nu u gradu zatekal, da bi bilo po jnu zlo. Mati noj reče: „Ti samo idi opet tamo i pričekaj jelena. Kajgod ti bu jelen rekal, to ćeš ti meni reć!“

Projde ta cura opet u on grad k onoj staroj. Stara nu opet tira, da nek ide proč, ali cura se ne da nego čeka jelena. Stara noj na to reče: „Ti ne ćeš živa ostat, ak te on ovdi najde!“ Ali cura se itak ne da otirat. Kad je bila večera gotova, donese stara večeru na stol i za malo vrimena dojde ta jelen. Taki on reče toj staroj: „Tu mora bit kršćeni stvor!“ Stara ni štila te cure branit i reče mu: „Istina je. Tu je jedna cura!“

Ta divojka taki izajde pred nega i ide ravno k stolu. Sede za stol i pričme š nim skupa jist. On noj ni štil niš napravit, samo noj je rekal, da mora drugu večer dojt i da mu mora sebum donest tri mladice od jabuke, koje budu cvale, a bilo je zimsko doba.

Projde ona i dojde k svojoj materi, pa ji pripovida se, kako je bilo, i kako je ta jelen od ne zaiskal tri mladice od jabuke, koje budu sada cvale. Na to joj mati reče: „Vidiš, ćerko, kakovu

si mi sad brigu napravila. Ako mu ti ne doneseš jutra u večer te tri mladice od jabuk, koje budu cvale, ne ćeš živa ostat!“

Ide mati nezina jiskat takve mladice, jiskala ih je posud i najzad ih je itak našla i dala ih ćeri, da ih nosi temu jelenu. Kad je ona došla u ta grad, već je jelen večeral i kako je nu zapazil, taki nu je pital, ak mu je donesla ono, kaj ji je rekal. Ona mu pokaže te mladice i preda mu ih. On ni veli: „Ali to sad još ni dost. Sad mi jimaš donest tri mladice od ruške, koje budeju cvale!“

Dojde ta cura opet doma i reče svojoj materi, kaj sad od ne jelen jišće. Mati projde opet jiskat takove mladice, jiskala ih je posud, dok ih ni našla. Kad ih je noj dala, rekla je noj: „Evo ti mladice od rušak, koje sad cvatedu. Kad dojdeš u grad, nemoj niš večerat, ne jdi ni k nemu u nutra, nek sam večera. Kad zaspi, ti zemi najprvo one tri mladice od jabuk, kaj si mu ih čera dala, pa udri po jnemu š nimi, onda zemi ove tri mladice od rušak, pa opet udri po jnemu š nimi!“

Ta cura projde u grad i napravi se onako, kako ju je mati naputila. Kad je jelen zaspal, udrila ga ona najprvo s onam mladicam od jabuk, a onda s onam od rušak. I taki je od jelena postal lipi fant i na jedan put je celi grad oživil. Na to reče ta fant toj curi: „Ti si sada celi grad i mene oslobodila od prokletstva. Ja sam grof i gospodar tega grada. Zato, kaj si ti mene oslobodila od prokletstva, ja ću tebe' oženit i ti ćeš bit u ovim gradu grofica i gospodarica!“

Taki drugi dan priredi ta mladi grof veliko vesejle u gradu i venča se s tum curum.

Sofija Ban-Knežić.

47.

Grof i ugljenareva ći.

Tako je bil jedan grof i jimal je veliko svoje gospodarstvo, a bil je neoženjen. Negova družina nagovarala ga je uvik, da se nek ženi, da bu jimalo to veliko gospodarstvo i gospodaricu. Ali on se ni štil ženit. Kad je već i sam vidil, da ne mre on sam sega gospodarstva nadgledat, odlučil je, da će se ženit i da će zet ženu, koja bu mu se prva dopala.

Ide on jedan put u lov i dojde u šumi do kolibe jednega uglevara. Jako je bil žedan, pa prosi tega uglevara, da mu da malo vode. Uglevar je bil baš u poslu, pa pozove svoju ćer, da donese temu gosponu kupicu vode. Dojde ći od tega uglevara i donese vode grofu. To je bila cura, da tako lipe ni bilo na daleko i široko. Grof je samo stal i čudil se toj lipoti od divojke. Grof je štil ponorit za tum curum. Saki dan je došal onamo u lov i saki dan je prosil vode. Kadgod mu je ta lipa cura donesla vode, dal joj je uvik nikaj novac.

Jedan dan reče on temu uglevaru, tak i tak da je on odlučit negovu ćer zet za ženu. Uglevar ga samo gleda i reče mu: „Gospon grof, oni se valda šalidu. Oni su grof, a moja ći je sirota!“ Grof mu odgovori: „Ne šalim se ja nikaj. Ona bu moja žena i nijedna druga!“

Ta grof pošajle vajle drugi dan k uglevaru puna kola sakojakih kišt, a u kištam bilo je sakojake oprave i robe, kaj već cura za udaju triba. Sad su stoprom vidili uglevar, negova žena i negova ći, da bogme grof za istinu misli tu divojku ženit.

Opet dojde grof k temu uglevaru, pa mu reče: „Vi se ne trebate niš brinit. Ja ću se sam uredit, kaj triba za venčajne, i dojt ću vam još reć, kad se bumo venčali!“ U svojim dvoru grof je na se strane pripravlal i uređival. Sa je družina znala, da se grof kani ženit, ali nigdo ni znal, otkud se bu grof ženil ni najbojli negovi prijateli.

Dojde dan venčajna, kako se je dogovoril grof sa tum divojkum. Došlo je puno kočij, sakojaki prijateli i gospoda, da idedu k venčajnu, a još nigdo ne zna, za koju se grof ženi ni otkud se ženi. Otpeladu se oni i dojdu do onega uglenara, pa se si začudidu, kad su vidili, kamo on ide po mladu, i kad su vidili uglevarevu kolibu. Ali su se još više začudili, kad je grof ispelal iz te kolibe

svoju zaručnicu. Takove lipote od žene još ni nigdo vidil. Otpeladu: se oni s mladum u crikvu i tu ih je pop venčal. Vas narod u crikvi čudil se je mladoj, kako je lipa.

Po venčajnu bilo je veliko vesejle u negovim dvoru. Sa družina je nu jako zavolila. Bila je lipa i jako dobra. On je jako srićno š num živil i jako mu je se gospodarstvo napridovalo. Ona mu je već i porodila dvoje dice, jedno muško i jedno žensko. Ali negov rod i negovi prijateli nisu bili š num zadovolni, kaj je ona bila siromašnega roda. Uvik su mu to pod nos davali, da je zel za ženu uglevarevu ćer.

Nemu je to najzad dodijalo, pa je došal jedan put k svojoj ženi i rekal joj je: „Draga žena, moram ti kazat, da te od danas više ne smim jimat kak za moju ženu radi moga roda. Oni mi uvik predbacujedu, da si ti prostega i siromašnega roda i nigdir nimam poradi tebe mira. Ja ću dicu dat van odgojit, a ti primi od danas u mojoj kuhini posal proste sluškine. Slici svoju lipu robu i oblici onu sluškine!“ Ona je bila jako strpliva i rekla je: „Pa neka bude, kako vi kažete!“ I tako je ona puno let obavlala svoj posal u kuhini kak sluškina.

Prepasalo je jedno petnajst let i ona se ni nikada nikemu na to pritužila. Jednega dana dojde grof u kuhinu i reče služinčadi, da tega i tega dana jima se priredit veliki obed, da će se on venčat s jednum frajlum. Ta negova žena ni niš na to rekla, samo je probledila i dajle svoj posal delala. Ona je sama se čistila i redila, samo da bude kaj lipše za onaj dan, kad je bilo rečeno, da će bit grofovo venčajne.

Kad je došal on dan ona sama priredi veliki obed i se je bilo gotovo na svoje vrime okol poldan. Bome dojde i mlada i nu pele jedan jako lipi mladi gospon kak brautfirer. Sednedu se oni si za stol i grof polag svoje nove mlade. Ta negova prva žena morala ih je dvorit pri stolu. Bilo joj je dakak jako teško, da ni već ni mogla hodit od tuge i žalosti, ali itak ni nikemu ni riči rekla. Kad je bil obed gotov, reče grof: „Sad nam zovite našu sluškinu, da dojde u nutra. Ona dojde u nutra, sramila se, a grof zeme čašu i nazdravi nu, pa reče: „Ja sam se prvi put ženil za ženu, koju sam lubil. Bila je ta žena uglevareva ći, ali bila je lipa, da ni bilo lipše pod suncum. Moj rod i moji prijateli, grofi i baroni, uvik su mi predbacivali, kaj sam ja zel za ženu uglevarevu siromašnu ćer. Nigdir nisam jimal mira poradi ne. Ja

sam ju nim za vojlu postavil za svoju sluškinu u kuhini i ona je skoro dvajset let, da se ni nikad nikemu potužila, obavlala se posle u kuhini. Ja sam kušal još i više. Rekal sam noj, da se danas ženim za drugu. Ona je se priredila za tu tobož moju drugu ženidbu, dvorila nas je pri stolu i nikemu se ni potužila. Ja mislim, da bojle žene ni na svitu. Za to od danas ne bu ona više u mom dvoru sluškina nego grofica, moja prava žena. Ta tobožna moja mlada i nezin brautfirer su nezina i moja dica, neka uživa u nim skupa s menum, neka noj bude plaća za veliko nezino strplejne!“

Kad je on to rekal, si gosti ti grofi i baroni i negov celi rod, si su rekli, da je pravo, kako je rekal, a ona i dica nezina su od velikega veseja plakali. Od tega dana ni više nigdo nemu niš predbacival, zakaj su se si opsvidočili, da je dobil ne samo najlipšu neg i najbojlu ženu.

Još isti dan preoblikla se je ona opet u finu robu grofice i otpelala se sa svojum dicum i sa svojim mužum k svojemu staremu uglevaru. Nega su našli još jakega i zdravega, pa su mu dali napravit na istim mestu, kadi je on jimal svoju kolibu, lipu kuću i dali su mu dosta novac da ni tribal se mučit s uglevlum.

Potle su ta grof i ta grofica sa svojum dicum još puno let srićno i zadovolno živili i pokopali su nezinega oca, starega uglevara, koji ni nigda mislil, da bu kak gospon umril.

Amalija Belli-Mitrović.

48.

Kako je jedna žena spasila svoga muža od robije

Tako su bili jedan otac i jedna mati i jimeli su jednega sina. a taj je sin bil oženen. Ta cela familija bila je jako pobožna. Sin je uvik želil posetit sveti grob Isusov. Otac mu je dozvolil. da neka ide. kad jima vojlu. I tako je on prošal na jako daleki put.

Žena mu se je jako plakala. kad je čula. kako daleko putuje, zakaj se je bojala. da se više ne će povratit. U noći prije nego je nezin muž prošal, ukazal joj se je u snu jedan angel i rekal joj je, nek zašije mužu brzo belu košulu, po kojoj će znat. ako projde u svit, je li mu ostala ona verna ili ne. Ako košula ostane bela, da će to bit nemu znak, da mu je ona verna. Ona mu je rekla. kaj je sajnala, i dala mu je na put tu košulu.

Kad je on prošal, plakala je još jače za jnim. Znala je jako lipo igrat na citru; zato odluči u svit za mužum projt, a po putu da će služit novac za strošak, kaj bu na citru igrala. Da bu sigurnija bila, pribavi si mušku robu, pa se po noći obliče u tu mušku robu. zeme citru u ruke i projde. Starim. ocu i materi negovoj, ni štila niš reć, zakaj se je bojala, da je ne bi pustili projt.

Ide ona tako od bertije do bertije i igra na citru. I tako se je na putu prehranila. Dojde jedan put ona u jednu bertiju i zastane se ona s jednim patrum. Ta patar znal je jako lipo popivat. Oni dva se dogovoridu, da ćedu dajle skupa putovat. Ona da će igrat na citru, a on da će popivat.

Idedu oni dva već dujle vremena i dojdedu u jedan grad, di je bil jedan turski paša, koji je jimal jako puno robov, se same naše lude, Kršćane. Išli su oni dva mimo jedne jako velike livade, di su ti robi na pojlu delali. Sunce je tako jako pripicalo, da je štilo se izgorit, a ovi siromaki su morali delat. Kad bliže oni dva dojdedu do jnih, upeti ona svoga muža. Prepoznala ga po negovoj beloj košuli, koja se je belila ka i snig, a si drugi su bili od velike vrućine črni. Ona ga je gledala i plakala. vidila je. kako ga je tukal on. koji je pazil na jnih.

Ona ni štila niš reć svojemu pajdašu, temu patru. samo mu je rekla. da idedu pred onega, čiji je ta dvor i ti robi. Došli su tamo i zaustavili su se na dvorišću. Ona je tu igrala na citru, a on je popival. Ta paša i negove gospe, te bule, su slušale, jako nim se je dopalo i zvali su nih, nek idedu gori. Celi dan su

morali igrat i popivat pri jnih, tako nim se je dopalo. Ta paša dal jim je jist i pit i najzad ih je pital, da kaj jišćedu za plaću. Ona mu je rekla: „Mi smo iz jako dalekega kraja, pa se bojimo doma, i zato niš drugo ne pitamo, samo nam dajte jednega roba, da nas sprovede!“ On nim odgovori: „Drage vojle, samo si ga izaberite; kegagod oćete, zemite ga sebum!“ Još nim je dal novac i jednega slugu, da ih otpele k robam.

Oni idedu tamo i ona taki reče: „Ja bim najvolila onega, ki jima belu košulu na sebi!“ On, koji je pazil na robe, zove onega, ki je jimal belu košulu na sebi i otpravi ga š nimi na put. On ni prepoznal nu, zakaj je jimala mušku robu i malo se jè drugač prenaredila.

Idedu oni si tri sada nazad prema nihovemu domu. Ona je igrala na citru, a on patar je popival i tako su si zaslužili, kaj su za strošak si tri na putu trebali. Do je bil veseliji i srićniji od ovega spašenega roba. Na putu je on ovim dvim pripovidal: „Bit ćete naplaćeni vi dva za se, kaj ste mi dobra napravili, od mojega roda. Moja će se žena veselit i moji roditeli, zakaj ja bim bil moral tamo od velike muke umrit!“

Kad su oni došli k negovemu domu, bilo je kasno u večer i se je već spalo. On ni mogal već na nogam stat od velikega vesejla, zakaj se ni nadal, da će još jedan put vidit svoj dom. Kad su negovi roditeli se prebudili i vidili nega, nisu znali, je li istina ili laž, da ga vididu živega. Jako su se veselili. Nemu je čudno bilo, kad ni vidil u kući svoje žene. Pita on mater: „A kadi je moja žena?“ Stari otac i stara mati negova počeli su vajle plakat i rekli su: „Nemoj pitat, sinko, više za tvoju ženu. Treti dan po tvojem odlasku odišla je od nas po noći, ni nam se ni javila, potepla se je, bog zna, kuda. Ni vridna, da ti za jnu pitaš!“ On je na to pričel jako plakat i rekal je: „Je li moguće, da je ona to meni naredila? Bila je tako dobra i tako me je lubila!“

Na to je stara mati negova priredila večeru. Kad su seli k večeri, jeli su i pili, a negovi roditeli su fort pripovidali, kakovo zlo je napravila negova žena, kad je po noći od nih pobigla i potepla se. On je pa pripovidal, kuliko mu je na putu dobro učinil ta, koji igra na citru, kako ga je spasil od strašnih muk, dok je bil u robiji, kako ga je putum hranil. Samo nemu da moradu zafalit, da ga još vididu živa. Roditeli negovi su onega, kaj na citru igra, pitali: „Kaj vi, gospon, jišćete za to, kaj ste

mu tuliko dobra napravili?“ Ta gospon, a to je bila nihova snaha, rekal je: „Ja od vas niš drugo ne jišćem, samo vas prosim, da ne dvojite o poštejnu žene vašega sina. Da je ona poštena, evo vam za dokaz negova bela košula!“ Med tim, dok je govorila, skinula je sa sebe mušku svoju robu i ostala u onoj, koju je prije kod nih nosila, pa je dajle rekla: „A drugi dokaz nezinega poštejna nek vam bude ta, da sam ja, negova žena, išla ga po svitu jiskat i jiskala ga, dok ga nisam našla, a kad sam ga našla, spasila sam ga i nazad doma dopelala!“ Sad su si od čuda ostali samo zapajneni i prosili nu, da nim oprosti, kaj su o nezinim poštejnu dvojili.

Karolina Tomšić.

49.

S jednim, koji ni poznal straha.

Tako je bil jedan čovik, koji se ni nikada ničesa bojal. On je rekal svoji materi, da ide po svitu, dok ne vidi, kaj je strah. Išal je po svitu i u sakim je mestu pital, je l bi do kaj znal od straha ili je l bi do znal, di kaj straši. Jedan put on dojde u jedno mesto u jednu bertiju. Tu su pripovidali, kako je jedan grad, di moradu po noći ludi bižat van, zakaj da ne bi ni jedan priko noći živ ostal. Ta čovik pita, je l je to moguće, da se on niš ne boji, pa da bi on šal u ta grad priko noći. Ovi mu kažedu, da saki, koji priko noći u nutri ostane, pogine, i da ni moguće, da bi do živ priko noći ostal u nutri.

On ni štil nikemu niš kazat, samo se je uputil u večer, da ide tam. Na večer, kad su ludi išli van, iskal je on, da mu predadu kluče ili da ga zatvoridu, da će on ostat sam u gradu priko noći. Ludi su ga odgovarali, da nek ne ide. Ali on ni štil drugač, neg da ide. On se je zatvoril u nutra i našal si je lipo jist i pit. Lipo se je navečeral i napil i potle je išal u kuhinu, da si bu skuhal žgance. Naložil si je ogajn, a kad je već voda kuhala, on si zakuha žgance i počme mišat. Na jedan put nikaj zakrikne u raufangu: „Joj, past ću!“ On odgovori: „Padni, samo mi pazi žgance natrunit!“ U to opade iz raufanga jedna noga na ognišće.

Opet nikaj zavikne u raufangu: „Joj, past ću!" On opet odgovori: „Padni, samo mi pazi žgance natrunit!" U to opade iz raufanga druga noga na ognišće. Tako padne jedna ruka, pa druga, pa truplo, pa glava, dok ni bil celi čovik.

Ta se čovik složi i stane se i ide u kut. Zeme jedan železni ražajn i veli ovemu živemu: „Sada je vrime, da se idemo mi dva metat!" Ali onaj mu odgovori: „Čekaj malo, dok si ja svoje žgance pojidem!" Kad je ov živi žgance pojil, ta drugi drži ražajn, koji je bil razbelen u ognu, i reče temu živemu: „Sad ajdmo se tuć!" Pograbidu se oni i počmedu se tuć. Tukli su se tako dugo, dok ni ta živi onega mrtvega bacil u kut. Ta se mrtvi stane i reče živemu: „Sad kad si me preobladal, hodi s menum, zemi jednu lopatu i kluče od podruma, koji tu visidu!"

Dojdedu oni dva do vrat, koja su sa bila zemlum zametana. Ov mrtvi veli živemu: „Daj otkopaj ovu zemlu od vrat!" On mu odgovori: „Do ju je zakopal, nek ju i otkopa!" I tako je moral su zemlu sam mrtvi otkopat. Otpredu oni dva vrata, a u podrumu bila je jedna velika ladica. Veli opet mrtvi živemu: „Otvori ovu ladicu!" On mu odgovori: „Do ju je zatvoril, nek ju i otvori!" I nu je moral ta mrtvi otvorit. U toj ladici bilo je puno novac Sad ta mrtvi veli živemu: „Zemi si novac, kuliko trebaš, a ono drugo nek ostane mojoj rodbini, koja tu u gradu stanova. Ti si me sad spasil, koji se nisi bojal, sad bum jimal mir!"

Sad su oni išli iz podruma i ta mrtvi preda živemu kluč i zatvoridu podrum. Ali ov živi kaže mrtvemu: „Meni ne bu nigdo veroval, da si ti meni novce dal i da si ti bil ovdi!" Na to se je mrtvi naslonil na vrata od podruma, i taki je bilo poznat celo negovo telo. Još je potpisal svoje ime i napisal je, kuliko je let prošlo, kaj je on umril, kuliko let je to se bilo zakleto i kuliko let ni bilo u tim gradu mira. Kad je dogotovil se to napisat, tuče dvanajst vur i ta mrtvi čovik samo zgine ispred oči temu živemu.

U jutro komaj je bilo dan, već je se išlo gledat okol grada, kako ćedu najt mrtvega nutri. Ali on, kad su trkali na vrata, taki dojde otvorit vesel i zdrav. On tim ludem pripovida se, kako je bilo i kako je on ta grad spasil, kako da ne bu više u gradu straha i kako budeju jimali sad mir. Oni ga si samo u čudu gledadu. On nim je onda pokazal novce i zel si je, kuliko je štil. Ti ludi su ga prosili, nek pri jnim ostane, ali on ni štil. Na put su mu još dali svojih puno novac, kaj jim je grad spasil.

Povratil se je on doma, i kad je došal doma, rekal je materi: „Novac sam našal i donesal doma, ali straha nisam nigdir vidil!“

Jedan dan je išal doma na pojle, di su guske pasle. Tu se on legne na travu i zaspi. Na jedan put su počele guske strašno kričat, a on se je tako prestrašil, da se je celu vuru tresal i kazal je: „Sad znam, kaj je strah, sad ga ne jdem više po svitu jiskat!“

I tako je on doma našal strah, kega ni mogal po svitu najt.

Amalija Belli-Mitrović.

50.

Nevirna prijatelica.

Tako su bili muž i žena i jimali su jednu ćer, a bili su na jako dobrim imetku. Ta nim je ći jedan put jako opasno obolela. K noj je dolazil lečnik saki dan. I ona mu se je tak umililа, da, kad je ozdravila, on je zaprosil nezine roditele, da mu ju dadu za ženu. Roditeli mu drage vojle obećadu ruku nezinu, i taki se je počelo pripravlat za svadbu.

Ova ći se je zvala Amalija, a jimala je veliku prijatelicu, koja je uvik k noj dolazila, a ta nezina prijatelica zvala se je Marija. Taki prve dane pozvala je Amalija svoju prijatelicu, da joj dojde saki dan pomoć šivat i da noj pomogne dogotovit stvari za venčajne. Celo vrime, dok je Marija bila kod svoje prijatelice i pomagala noj dovršit se stvari, držala se nekako čudno i vidilo se na jnoj, da se ni preveše veselila sreći prijatelice.

Bilo je već se pripravleno za svadbu i približaval se je već dan venčajna. Par dani prije venčajna zove mati od Amalije nezinu prijatelicu Mariju na stranu i reče noj na samu: „Ja sam pripravila jedan lipi dar za moju ćer, da ju iznenadim na dan venčajna, a to je zlatni lipi diadem za na glavu. To vi morete spravit pri sebi, ja bum vam to dala, pa kad bute Amaliju za venčajne kitili donest ćete ov diadem i metnit joj ga na glavu i reć: „To ti je dar od tvoje majke!“

Dojde dan venčajna, svati se već zbirali po sobam, a u sobi kod Amalije bila je sama Marija, koja ju je oblačila, i nezina mati.

Kad je bila Amalija već obličena u beli robi, sa gotova, dojde Marija i metne noj diadem na glavu i reče: „To ti je dar od tvoje majke!“ Ali kad noj je Marija pritisla diadem na glavu, zavikne Amalija i sruši se na tla. Nezina se mati jako prestraši, si gosti dodrčidu gledat, dignedu Amaliju, zaručnik, koji je bil lečnik, pregledava simo tamo, ali Amalija je bila sa pocrnila i bila je mrtva.

Žalosti i plaču ni bilo ni kraja ni konca. Na misto venčajna i svadbe bil je sprovod Amalijin. Posle sprovoda je još uvik lečnik zalazil k nezinim roditelam i tešil je roditele i sebe. Marije, prijatelice od svoje ćeri, ni pustila mati Amalijina proč od sebe. Kazala noj je: „Ostanite pri meni i budite u moji kući zamenica moje nesrićne ćeri!“

Ta lečnik je dolazil u nihovu kuću dugle vrimena i se više i više se je prilubil k Mariji. To je opazila i mati Amalije, pa je jednega dana rekla Mariji: „Ja vidim, da vas rad jima lečnik, i ako vas on oženi, ja vam dam celu opremu od moje ćeri, ja vas budem sasim priskrbila kak moju ćer!“ Jednega dana reče to i lečniku. On noj na to reče: „Kad nisam jimal sreće vašu ćer ženit, ja ću ženit Mariju, ako je to s vašum vojlum!“

Opet se je isto tako, kak za venčajne Amalijino, se pripravlalo za venčajne Marijino. Mariju je oblačila sama gospa. Kad je već bila obličena, štela je i nu iznenadit gospa onim darum, kojim je štela i svoju ćer. Kako je sedila Marija pred zrcalum, vidila je, kad noj gospa nosi diadem. Ona je vajle pričnela kričat: „Joj diadem, ne ću, ne ću!“ Gospa je mislila, da ova ne će diadema za to, kaj je pod nim umrila Amalija, pa noj ga je pritisnila samo na glavu. Marija se isto tak kako i Amalija taki sruši na tla. Gospa kriči, dodrči lečnik i si gosti, koji su bili u drugim sobam, dignedu Mariju, ali ona je bila na pol mrtva. Sad ona nim reče: „Ja znam, da moram umrit. To je kaštiga božja. Ja sam to priredila svojoj prijatelici Amaliji, a sad je i mene to isto stiglo. Ta diadem je otrovan!“ Komaj da je te reči izrekla, umrila je.

Lečnik je diadem zel v ruke, pregledal ga je i vidil je, da su iz nutra na diademu bile postavlene same male cevčice, u kojim je bil jako zločesti otrov. Kulikogod su se si u prvi mah prestrašili, nigdo ni žalil Marije, kad je ona mogla najbojloj prijatelici kaj takvega napravit.

Karolina Tomšić.

51.

Kak se jedan hajduk oženil.

Tak su bili u jednim gradu otac i mati i jimali su jednu ćer. Tu bi ćer bili jako radi udali. Otac je uvik po bertijam išal i pripovidal je pred sakim muškarcum, da jima negova ći novac i do dojde po negovu ćer, da će ga lipo opravit.

Kad je on tako opet u bertiji pripovidal za svoju ćer, slušal je negov divan jedan muškarac od drugega stola, pa se je primakal k nemu i pričnel ga je ispitavat za negovu ćer i najzad mu je rekal, da će dojt za par dani k nemu, da vidi negovu ćer.

Otac pripovida doma ženi i ćeri, da će dojt na oglede k nim jedan mladi muškarac. Oni ga saki dan želno očekujedu, da bu došal, ali nega ni bilo dugle vrimena. Jednu večer, kad su već si spali, pokuca negdo na okno. Otac ide, da otvori vrata; kad je vrata otvoril, vidil je pred vratam tri lipo obučena muškarca. Med nimi je otac taki prepoznal onega, s kim je u bertiji divanil. Pusti ih on u nutra. Ovaj, s kim je u bertiji divanil, veli mu, da po danu nima vrimena, pa da je sad došal u večer.

Kad su došli u sobu, posel ih je otac od one cure za stol i ide zvat ćer, da se ustane, da se lipo obliče, da je došal on, koji je rekal, da će nu dojt pogledat. Došla je za čas divojka u sobu, kadi su oni muškarci sedili. Ona se je nemu vajle dopala i on noj. On joj je još dal lipi dar i rekal joj je, da će dojt opet za koji dan, a ona da se nek samo priprema za svadbu.

Došal je ta mladi više put k nim ali uvik u večer i nikad ni štil povidat, otkud je i di je na stanu i kakav posal jima. Kad ga je nezin otac za to pital, odgovoril je: „Vidit ćete, kad ću vas otpelat k meni!“ Odlučili su venčajne na jednu nedilu. Mladi je rekal, da se to mora zvršit na kratko i da se neka po venčajnu izvezedu otac i mati š nim i š ćerjum nihovum, da vididu negovo imajne.

Venčani dan se je jako lipo obavil u lipim i veselim društvu. Po venčajnu su se otpelali na tri kočije na negov dom bez da bi do znal, kamo se vozidu. Vozili su se preko tri vure i to po samoj šumi. Već je bila kmica, kad su došli do lipe velike kuće, koja je bila sasim u šumi. To je bila negova kuća. Nezinemu ocu i materi se je jako dopalo, kad su nutra došli. Nutri je bilo jako lipo i sega je bilo puno. Si su bili zadovolni, pa su se istu večer lipo zabavlali do kasne noći.

Drugi su se dan mati i otac nezin otpelali doma. Ta mladi je dal drugi dan svoji ženi kluče od sih sob, bilo ih je jako puno, i rekal noj je: „U se sobe slobodno hodi, samo ne jdi u onu sobu, od koje je kluč zabiležen. U tu sobu ne smiš it, u tu ti strogo zabranujem!"

Žena je zbila išla u se sobe i vidila je se lipo urejeno, ali jako noj je čudno bilo, da joj je baš jedna soba zabrajnena. Za čudo noj je bilo i to, da nezinega muža ni po celi dan doma i da saku večer kasno već okolo pol noći dohaja doma. Nikad joj ni štil povidat, di je bil.

Jednega dana si ona misli, da bude itak ona išla jedan put u onu sobu pogledat, u koju ne smi, da nezin muž od tega i onako ne bu nikaj znal. Ide ona, otvori vrata, i kaj vidi u toj sobi. Od straha ni znala, kaj bi počela. Vidi se puno mrtvih tel, se puno robe, a na policam bile su postavlene same odsičene glave. Na jednim stolu bila je velika zlatna kugla. Tu kuglu je zela u ruke i ogledala ju. Išla je dajle, da vidi, kaj je u jednim velikim bajdnu, koji je bil pokrit z bilcum. Ona otkri ta bilac i prestraši se jako, kad vidi, da je u bajdnu sama krv. Od straha noj je opala u badajn ona zlatna kugla u krv. Sad se još više uplaši. Od silnega straha već ni znala, kaj bi napravila. Bojala se, da će muž znat, da je bila u nutri. Od straha zeme jednu stvar, koju je našla tamo i š num je dobila van tu kuglu. Počela ju je brisat z bilcum i metnila ju je opet nazad na on stol, kadi je i bila. Dobro je znala, da će muž znat, da je nutri bila, zakaj on lipi bilac je bil krvav, kaj je s nim krv brisala, a ni kugla ni bila već tak svitla.

Ide ona, zatvori vrata železna, i bila je strašno nemirna, zakaj je vidila, kaj je nezin muž, da je veliki hajduk. Mislila si je, da joj morebit ne će zato niš napravit, da će mu reć, da ona ne će od tega nikemu niš pripovidat. On u večer dojde opet po navadi kasno doma i taki, kako stane u sobu, upita ženu: „Je si ti bila u onoj sobi, u koju sam ti zabranil it?" Ona veli: „Nisam!" Ali on noj reče: „Jesi, nemoj lagat. Ja sam prepoznal, da si bila u jnoj!" Ona ga moli i veli mu, da je bila, ali da neka noj oprosti, da ona ne će od tega nikemu niš povidat!" Na to noj on reče: „Dobro dakle. Sad kad si ti vidila se i kad znaš se, kaj je na stvari, it ćeš i s menum i delat ćeš posal, kojega delam i ja!"

Ona se je tega tako uplašila, da ni mogla celu noć ni oka stisnit. Kad je vidila, da noj muž čvrsto spi, zela si je puno novac

i gledala je, da brzo pobigne van. Na nezinu sreću si su u kući čvrsto spali tako, da je mogla pobić bez da bi do vidil, da je pobigla. Drčala je ona celu noć po šumi bez da je znala kuđ i kamo. Već se je začelo u jutro danit, a ona je još uvik bižala se u velikim strahu, da idedu za jnum nezin muž i negovi pajdaši.

Dojde po putu jedan muž s kolam, koji je vozil kože. Ona ga lipo moli, da mu plati, kuliko oće, samo da nu neka metne doli u kola med kože, pa da nu nek vozi na nezin dom. On je moral kola okrenit i nazad vrnit se na nezin dom. On je nu metnil u kola med kože, a ona mu je rekla, ako bi ga do pital, je l' morebit vozi kega, nek reče, da ne nikega.

Komaj da je bil on gotov i komaj kaj je kojne potiral već čujedu muški glas iz daleka, koji kriči: „Stani ti s kolam!" Ov se prestraši i moral je s kolam stat. Zapita ga jedan: „Kaj voziš? Ti jimaš nekega u kolam?" On mu odgovori, da nema nikega. Oni taki počmedu bacat kože iz kol doli. Kad je bilo još samo pol kož na kolam, veli jedan hajduk: „Pustimo, valda ni nikaj u kolam!" Ta isti je jimal mač u ruki i probol je s mačum se kože, pa je rekal: „Ak je kaj u nutri, će se javit!" I baš ju je pogodil s mačum u desnu ruku. Ali ona je sirota mučala. Oni su odišli nazad, a ta muž je nu vozil doma.

Kad su oni dva došli k nezinemu domu, izvadi nu ta muž iz kož van, ona je bila na pol mrtva i sa u krvi. Roditeli nezini plačedu, kad im je ona pripovidala, za kega su ju udali. Drugi dan išal je otac nezin do policije i prijavil je se. Još nim je rekal, nek idedu onamo po danu, kad ni nikega doma.

Išlo ih je puno tamo. Kad su došli tamo, vididu oni se, novac, mrtvih ludi, kojih su bile tri pivnice pune, silne stvari, tako da se nisu ufali sami tu ostat, nego su dali opkolit celu kuću s soldatam, i tako su na teški način pofatali se hajduke. Hajduke su taki dali zatvorit, novce su pobrali i se, kaj je bilo nutri bojlega, a kuću su zapalili, da je pogorilo se, zakaj ih drugač nisu mogli uništit. Polovicu novac dobila je žena od onega hajduka, a drugo su razdilili med siromake. Najzad su se hajduke, sih dvanajst i harambašu, povišali.

Ta žena je jimala sad puno novac, pa se je po drugi put lahko oženila i dobila poštenega čovika a ne hajduka, kako noj je prvi put nezin otac našal.

Amalija Belli-Mitrović.

52.

Da li teleći ali kozji rep?

Tako je bil jedan čovik i gonil je tele na prodaj. Na putu ga stigne jedan klatež, koji se je zval Joso. Joso pita tega čovika: „Kaj to goniš i kuda?“ On mu odgovori: „Tele gonim na prodaj?“ Joso mu reče: „To ni tele nego kozlić!“ On mu odgovori: „Kaj ne poznaš, kaj je tele, a kaj je kozlić?“ Joso popadne tele i digne ga, pa reče temu čoviku: „Kaj ne vidiš, da je kozlić?“ I vuče tele za rep, dok mu ga ni ispuknil. Kad je teletu rep ispuknil, reče temu čoviku: „Eto ti repa od kozlića!“ Sada vidi ta čovik, da se Joso ne šali, pa se š nim pograbi i počeli su se tuć.

Kad su se rastali, zagrozi se ta čovik Josotu i reče mu: „Poznat ćeš ti kozji rep!“ Drugi dan na večer ide Joso spat na susedovo seno. On malo zadrimle, a nigdo po jnim pukne, da se je vajle digal. On čovik s telećim repum prične sad po Josotu tuć i pita ga: „No, Joso, je l' teleći?“

Treći se dan Joso vuče do bližnega sela, da si nekaj hrane pribavi. Bila je baš nedila. Joso se zavuče u jedan šlivar, da se malko legne u hlad. Dojde on čovik s telećim repum i veli mu: „Daj, dragi, pomozi mi ovaj štrik pridržat, da navežem nihalku. Kada su bili gotovi, veli onaj čovik Josotu: „Sedni malo gori, ću probat, je l' bu dobro išla!“ Joso se komaj sprti na štrik a ta čovik s telećim repum potegne rep iz žepa i vudri po Josotu, pa ga pita: „No, Joso, je l' teleći ili kozji rep?“ Joso se deral i molil ga: „Pusti me, rep je teleći!“

Joso sad sedi sa ispretučen i misli si, kam bi sad išal, da ga ne bi više ta čovik s telećim repum napastoval. Dojde mu na pamet i reče: „Najbojle bi bilo, da idem u mlin. Tamo ću vriće istipat i ravnat. Služit ću si barem hranu a bit ću siguran od onega čovika!“ Projde on u mlin i pogodi se, da će vriće istipat i ravnat. Kad je Joso vriće čistil, dojde opet k nemu on čovik s telećim repum i veli mu: „Kaj to delaš, ti siromak. Ti ćeš poginit od ove prašine. Daj okreni jednu vriću, pa ju oblici priko sebe. Ja jimam kefu, pak ću ti melu iskefat. Bit ćemo taki gotovi!“ Joso se nasmije i hiti vriću sebi priko glave, a ta čovik s telećim repum polegne ga na klupu, izvadi rep iz žepa istuče ga tako nemilo, da mu se je čez vriću krv pokazala. Joso je iz nutri kričal: „Pusti me, rep je teleći, rep je teleći!“

Došli su mlinarski dečki i izvukli Josota iz vriće, a on je komaj još mogal gibat životum. Sad si misli Joso, kamo bi išal, da ga ne najde on čovik s telećim repum. Odluči, da ide u špital. Kad je tamo došal, ni štil nikemu niš reć za onega čovika s telećim repum, da ga ne najde. Ali ni mu bilo to vesejle za dugo. Po polne dojde on čovik u špital i reče Josotu: „Meni je lečnik zapovidal, da te moram po životu namazat, zakaj da jimaš trgajne u kostim!“ Joso se je još malo prenavidal i rekal je: „Istina je, mene sa život boli! Samo me lagano mažite!“ Ta čovik okrene Josota na trbuh, stisne mu ruke i izvadi rep iz žepa, pak je tako izmazal Josota, da se je se od boli grizal za ruke. Bolesniki, koji su bili polag Josota, pobigli su si van od straha. Na to su dodrčali vertari, ali od onega čovika ni bilo ni traga ni glasa.

Josotu bilo je tako zlo, da ni ni mislil, da bi izišal iz špitala. On ni mogal ni na nogam stat. Ni se bojal više onega čovika s telećim repum i mislil si je: „Ne će više dojt, bojat će se verterov!“ Za par dani bilo je Josotu bojle, izvuče se iz postele i projde malo van, bil je još tako slab, da se je moral na štap upirat. Dovuče se do grobla, kadi su bili grobi iskopani i pripravleni, kada koji u špitalu umre. Joso hodi i gleda te grobe, primakne se k jednoj jami, ali na jedan put opazi onega čovika s telećim repum, kako ide proti nemu. Joso ga se je tako preplašil, da ni znal, kamo bi. Kad je vidil, da ta čovik već drži u ruki teleći rep, skoči od straha u jedan gotovi grob. Iz groba mu Joso viče: „Nemoj me više tuć! Ja sam umril. Sad ti iz groba vičem, da je rep kozji!

Ta čovik bi ga bil na miru u grobu pustil, ali kad je čul, da opet viče, da je rep kozji, zajde u jamu i istuče ga živo, pa mu hiti rep i reče: „Eto ti, sad ti nek bude kozji rep!“ Na vikajne Josino došli su ludi iz špitala i izvadili su ga iz jame van, ali za nikuliko dani je Joso umril.

Pregledali su ta rep i našli su, da je bil sa obit š čavlam, pa ni čudo bilo, da je rep ubil Josota,

Karolina Tomšić.

53.

Stari lampaš.

Tako su bili dva coprnaki. Jedan je bil star a drugi mlad. Ta stari coprnak je bil jako zločest i temu mlademu bil je neprijatel. Ta stari coprnak jimal je jedan stari lampaš i kajgod si je pomislil u ta stari lampaš, se je taki dobil. Tako je dobil i svoj lipi grad.

Ta mladi coprnak uvik si je mislil, kako je to, da je taj stari tako bogat i do to nemu uvik novce da. Ta mladi coprnak ga je sikud napastoval i jedan put je opazil, da on to se dobiva od svojega starega lampaša. To je opazil, kad si je ta stari uprav poželil još jedan drugi veliki i lipi grad. Iz tega je ta mladi uvidil, da je ta stari lampaš za veliku korist. On se je jedan put temu staremu ukral u negov grad i jiskal je po celim gradu ta stari lampaš, dok ga ni našal. Kad ga je našal, prošal je s tim lampašum u daleki svit.

U tim drugim kraju zalubil se je u jednu princezu. On ju je taki i prosil kod krajla. Krajl mu je rekal: „Ja ću ti dat svoju ćer za ženu, ak buš jimal lipši grad od mene i se lipše nego ja!“ Zbila u jutro, kad se je krajl ustal, vidil je preko svoje ceste lipi grad, da takovega još nikad ni ni vidil.

Ta mladi dojde taki u jutro k krajlu, i pita ga, je li on zadovolan š negovim gradum. Car mu reče: „Još ni gotovo se. Ta grad mora stat na jednim brigu, da ga bu lipo vidit. Kad to bude, ja ću ti dat moju ćer za ženu!“ I drugo jutro taki je bil grad na brigu. Ta mladi se je dopelal po princezu i car mu ju je dal. Bilo je veliko slavle, kad su se venčali. Po venčajnu prošli su mladi i mlada u negov grad.

Stari coprnak, kad mu je zginil negov stari lampaš, išal je sukud jiskat tega mladega coprnaka, znal je, da mu ga je on zel. Sad je bil ta stari coprnak veliki siromak, niš ni jimal. Kada je već puno svita prošal, došal je i u on grad, kadi je ta mladi coprnak bil. Tu čuje on, da ta mladi coprnak jako lipo živi. Sad on sakojaki misli, kako bi on do tega lampaša došal. Čul je u gradu, da je ta mladi princ, coprnak, moral na par dani otputovat, pa si je kupil jedan novi lampaš. On stari negov lampaš je uvik visil u jedni sobi kod tega sadajnega princa. Ide on par puti mimo tega grada i kriči: „Do će novi lampaš za starega?“ Ta

princeza je na okno gledala, pa se odmah seti na svoj stari lampaš i reče mu: „Ja ću ovega starega dat za vašega novega!“ I zove taki tega starega coprnaka gore. Pokaže ona nemu svoj stari lampaš, pokaže i da mu ga, a on noj svoga novega, pa projde.

U večer dojde ta princ doma. Princeza mu ni nikaj rekla za lampaš, pa su tako prošli mirno spat. U jutro, kad su se prebudili, našli su se na zemli, od celega grada ni bilo niš, okol nih je bila samor zemla. Sad se zmisli ta mladi princ na svoj lampaš, pa pita ženu: „Kadi je moj lampaš?“ Ona mu se pripoveda, kak je išal jedan stari i kak je kričal: „Ki će dat stari lampaš za novega!“ i kak mu je ona dala negov stari lampaš za novi. On je vajle znal, do je to bil. Pustil je ženu, princezu, pri nezinim ocu i išal je taki tega starega coprnaka jiskat. Tako je putoval vnogo let, pa ga ni mogal nigdir najt. Najzad je došal u jedan mali varoš. Tu pred tim varošum sel je na jedan kamen i zval je svoju ženu i plakal je za jnum, da kak bi opet mogal do jne dojt. Pred nega dojde jedna stara baba, pa ga pita, zakaj plače. On noj se pripoveda, kako mu je prvo bilo i kaj mu se je dogodilo. Ona mu kaže, da neka ide jednakim putum, kojim je i do sada išal, još dva dana, pa da bu vidil svoj grad. Posluša on tu staru babu i ide još dva dana istim putum i zbila drugi dan u večer vidi on već iz daleka svoj lipi grad, kako se sveti.

Misli si on, kaj bi sad napravil. Obuče se u siromaka, pa ide mimo svoga grada, a na oknu vidi svoju ženu princezu. Srce ga je zabolilo, pa reče: „Ja hoću svoj grad jimat ili moram umrit!“ Okrene se k svojoj ženi, princezi, i zaprosi nu, da mu neka podeli kaj, da je velik siromak. Ona ga ni prepoznala i jako ga je grdo protirala od sebe. On ide okol grada, a odzada je bil veliki vrt, i kroz ta vrt je zašal u nutar u grad. Tako je on sad bludil po gradu niko vrime, dok ni zastal jednega čovika, i pital je tega čovika, je li je u tim gradu moć dobit kakov stari lampaš, da on mora daleko po šumi putovat, a negov lampaš da mu je negdo ukral. Ta čovik je služil pri onim starim coprnaku. Malo ta sluga promisli u sebi, pa mu veli: „Mi jimamo jedan stari lampaš, ali do jnega mi je teško dojt. Ali ako hoćeš čekat, dok naš stari gospodar projde kam, ja ću ti ga onda priskrbit!“ Taj lampaš je bil u jedni lipi sobi, a u tu sobu ni nigdo drugi išal samo ta stari coprnak i ta sluga. Taj se je sluga uvik jadil i špotal u sebi, da je to tak lipa soba, a u nutri da tak grdi lampaš visi. Sad

reče sam u sebi: „Baš dobro, sad ću se rišit tega grdega lampaša, da ga ne bum više gledal!“

On je prošal u tu sobu po ta stari lampaš, baš je bil prošal stari coprnak, donesal ga je doli i dal ga je temu mlademu siromaku, pa mu je rekal: „Na, pa si posveti dobro. Još sam ti i sviću nutra metnil. Ja više ne ću onega starega vraga služit, zakaj je on jako zločest!“ Mladi ta siromak mu se zafali i projde svojim putum dajle. Po malo doputuje on do svojega tasta i taki u lampaš zaprosi, da mu neka da nazad negovu princezu i negov grad i kojne i se, kako je i prvo bilo. I zbila, kad se je on ustal, našal se je u svojim gradu, se je bilo kak i prvo, ali princeze ni bilo pri jnim. Brže da on zapregnit kojne i vozi se do svoga tasta, cara, i tu taki pita za svoju princezu. Nu je nezin otac taki dopelal pred nega. Ona je bila jako vesela, da se je on povrnil srićno i da je opet dobil nazad svoj grad i se svoje. Stari car je napravil velike gosti i veliko vesejle. Si su dobro jili i pili, i ja sam bila tam, pripovist je van.

Julijana Westerbach.

54.

O poštenoj curi.

Tako je bil jedan grof i pri jnim je služila jedna cura od kakovih šesnajst let, koja je z dicum išla šetat. Jedan put je došal k noj jedan čovik i stal ju je nagovarat, da bi mu ona pomogla i da bi puščala okno otvoreno, da bi mogal grofa okrast. Ona se ni ufala to učinit, zakaj je bila jako pobožna i mislila je, da bi proti bogu sagrišila, kad ne bi tega čovika odala.

Ona ga je odala i nega su ulovili i otpelali u rešt. Ona ni štila više pri tim grofu služit, zakaj se je bojala, da bi ju tu našal onaj isti čovik, kega je ona odala, i prošla je u službu k jednemu kovaču. Nezinoj gospodarici su došla sakojaka pisma proti toj curi, da se ona sa hajdukam bavi. Ta je cura noj pripovidala, kako to on nu ogovara, kojega je ona odala i koji je sada u

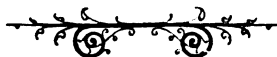
reštu. Ta joj je kovačica kazala, da se nek samo u boga ufa i bogu se moli, da će noj bit bog uvik u pomoći.

Bilo je to baš o vazmu, pa su gospodar i gospodarica išli u crikvu, a noj su rekli, da nek bude doma i da nek pazi na kuću. Ona je bila on dan sa u strahu i u tim je zela molitvenu knižicu i molila je iž ne. Na jedan put se otvoridu vrata, a u sobu stupi ta isti čovik, kojega je ona odala i koji je sada pobigal iz rešta. On noj se je stal grozit i stal ju je na muke stavlat, da će noj život zet, da će nu sakojako mučit, zakaj da on ni pozabil, kak ga je ona izdala. Ona je kleknila, ruke sklopila, gledala prama bogu i molila ga, da noj bude u pomoći. Na to je on narihtal štrik, da će nu obisit, i kazal joj je, da nek proba ona prije, kak bi to pristojalo, da se oće on za probu obisit. Ona je privatila štrik i nega na štriku pritegla.

Kada je to učinila, pričnela je bižat prama gradu, kuda su noj gospodari prošli u crikvu. Na pol puta je zastala gospodara, koji se je vraćal iz grada i sastal nu su uplašenu. On ju je pital, da kaj noj je. Ona mu je rekla, da kak je nu napal on čovik, kojega je ona obdala i kako je sada ostal u kući, da ona ne zna, je l' je ostal vesit ili ne. Gospodar je išal š num doma, di su ovega tepca doli skinili. Na to su vajle poslali po stražare, a oni su ga otpelali u rešt.

Gospodari su nu za to bogato nagradili i zadržali su nu gospodari kod sebe ka i svoju ćer, di je ona kašne sretno i zadovolno živila. Gospodar i gospodarica su noj kazali, da nek se uvik bogu moli i neka se u boga ufa, pa da će noj uvik dobro bit. I tako su ti gospodari tu curu za nezino poštejne lipo nagradili.

Amalija Kovačić.

55.

Dobri Pero.

Tako je bila jedna jako siromašna udovica i jimala je jednega sina, imenum Perota. Ta sin Pero je hranil svoju mater samo tim, kaj je prosil okolo. Mati je bila jako slaba, uvik je kazala Perotu: „Dragi Pero, ja ti ne bum dugo na 'vim svitu. Za se mi je lahko, samo me srce boli, kemu ću tebe ostavit!“ Majka je uvik učila Perota, da se bogu moli i majki božji, zakaj da ga ona sigurno ne će ostavit. Ali prez da mu je mati rekla, Pero je i sam uvik prvo kleknil i molil neg bi prošal prosit. I zbila dobil je saki dan potrebnu hranu.

Mati mu je uvik bolovala, saki dan bilo joj je se huje, i jednega dana veli Perotu: „Dragi Pero, ja ću te za koji dan ostavit. Budi pošten, ne pozabi na boga, bog te ne će zapustit!“ Pero plačuć klekne pred mater i obeća noj, da će delat, kako mu je rekla.

Pero je išal on dan opet u varoš, da prosi za mater. Ali misli si po putu: „Kaj to se hasni, kad moja mati nema leka da ozdravi!“ Zmisli se i ide u apoteku. Tu plače i prosi gospona apotekara, nek mu da nekuliko leka za negovu bolesnu mater, samo da mu ne umre. Apotekar mu veli: „Kako bim ti ja dal leka, kad ne znam bolesti tvoje matere!“ Da mu nikaj novac, nek ide doma i nek pošajle po lečnika.

Dojde on doma, ali najde mater tako slabu, da je komaj par riči izgovorila. Pero plače i zove mater: „Evo ti, majko, novac, ne buš više bolesna!“ Majka mu odgovori: „Dragi sinko, ne trebam više leka, ja ću bit još danas zdrava!“ Još isti dan po poldan mu je mati umrila. I tako je ostal Pero prez sega. Kuća, koju su jimali, bila je zadužena, pa su ju prodali i Perota otpravili za par dani, da mora van.

Siromaški Pero već treći dan ide u selo, da si najde kakovu službu. Jedan bogati gospodar ga najzad primi u službu, da bu mu ovce pasal. Ta gospodar je jimal na gmajni, di su ovce pasle, posebnu štalu. U toj štali moral je Pero polag ovac po noći spat. Pero je po danu uvik, kad je ovce pasal, plakal za svojum pokojnum materum, ali itak ni nikad pozabil na molitve. Misli si Pero: „Da bim ja jimal barem kakovu sliku od majke božje, da bim mogal bojle molit!“ I zmisli se i zeme jednu debelu batinu

i zreže na vrh batine glavu majke božje. Kad je molil, je batinu zapiknil u zemlu i klečal je pred num.

Na večer, kad je došal u svoju štalu, zapiknil je batinu polag vrat. Jedne večeri bila je lipa misečina, Pero metne ovce u štalu, a on se legne u jasli blizo obloka. On se moli bogu i gleda na oblok van i čuje, da su vani tri muži i da jedan drugega tira, da nek ide u nutra u štalu i da nek donese jednu ovcu van. Prvi muž ide polahko, otpre vrata, oće da zeme ovcu, ali naglo pusti i pobigne van. Pero sluša. On dojde van i veli onim drugim pajdašam: „Ja ne mrem da zemem ovcu, zakaj jedna bela žena stoji za vratam!“ Na to ide drugi i veli: „Idem ja. Ja se ne bojim!“ Isto tako ide on, uvati ovcu, ali kad oće van, vidi onu belu žensku, pusti ovcu i pobigne. Dojde van i veli onim dvim pajdašam: „Zbila je jedna bela žena za vratam, ne mremo niš danas zet!“ Ide treći, ali i nemu dogodi se isto tako. Dojde on van i veli: „Braćo, bižimo. To ni pravi račun!“ I tako su oni odišli.

Pero je se to vidil i čul, i jako mu je bilo za čudo, da su si oni tri vidili na vratam belu ženu, a on je ni vidil. U jutro, kad se je zbudil, ustane se, i kaj vidi, da je negova batina bila isto tam zapiknena, di su oni vidili belu ženu. Pero ni drugo mislil nego da ga je opčuvala majka božja. Drugi dan pripovida on svojemu gospodaru, ali on ni puno u to veroval, a Pero je tim više od onega dana jimal zaufajne u molitvi.

Kad je došla jesen, veli gospodar Perotu, da sada više ne bu dečka tribal, da si nek ide dajle službu jiskat. Pero ide na put prez da bi znal kam. Putuje celi dan tako, da ga je noć stignila u velikoj šumi. Kmica je bila, da ni vidil ni kud ni kam. Samo na jednim brigu speti malu crikvu. On si misli, ak bi mogal tu crikvu otvorit, da bi bar nutri prenoćil, da ga ne bi zvirad u šumi razderala. Ide, najde vrata, proba otvorit, ali se vrata ne dadu otvorit. Ide k obloku i zbila najde kluč, kojim vrata otvori. Bila je takova kmica, da ni vidil niš, samo kaj je napipal s rukam. Rad bi bil najt kakov stol, di bi se legal, da bi spaval. Kad ide dajle u tmici, jišće stola, ali kaj uvati s rukum, mrtvačku trugu. On se je tako prestrašil, da ni znal, kaj bi. Jišće vrata, drhće od straha, pa ih ne mre najt. Najde najzad vrata, otvori ih. Sad ni znal, kaj drugo napravit od straha, neg je pričnel zvonit. U selu, za kojega ni Pero znal, su čuli zvonit ludi, dodrčali su zvonar i drugi ludi gledat, do to zvoni. Pero nim pripovida, kak je simo

došal i kak je u kmici napipal mrtvačku trugu. Zvonar debelo gleda a gledadu i drugi, kakovu trugu.

Zvonar jimal je u rukam lampu, i tako idedu si u crikvu gledat. Kad dojdedu u crikvu, si u veliko čudo, najdedu zbila finu, lipu mrtvačku trugu, koja je bila na pol zatvorena. Kad jih je bilo više u crikvi, ni ih bilo tuliko strah, pa su pogledali u trugu i kaj vididu, da jedna jako lipa i fina divojka leži u nutri. Dok su oni pričneli s pokrovum trest, upetidu, da divojka ni mrtva neg da se miče. Počnedu više okol ne bavit se i ona progleda. Ona od straha, kad vidi, di je, digne se, a ovi nu izvadidu iz truge. Ona nim je dokazala, da je ona od tega i tega grofa jedina ći, koja je ukradena od nezinega zaručnika, kojega ni štila ženit. Seća se, da je bila u vrtu i da je svojemu zaručniku odgovorila ženidbu, a kaj se je š num potle dogodilo, da niš ne zna.

Kad je zvonar toj divojki pripovidal, kak se je se to dogodilo noćas, kak je ta dečko zašal u crikvu po noći, kako se je jako prestrašil, kad je rukam napipal mrtvačku trugu, kak je od straha zvonil i kak su oni po noći simo došli, silno se je ona začudila i rekla je, da, kad je ta dečko nu od smrti oslobodil, će nega nezin otac bogato nagradit za to. Ona bi bila najvolila sebum zet istu večer Perota. Ali Pero se je odgovaral, da će par dani kod zvonarovih ostat. Zvonarovi su nu otpelali istu noć k ocu, koji je jimal svoj grad pet vur daleko od ovuda. Tamo su dobili zvonarovi veliku nagradu od tega grofa. Perotu je pak poručil ta grof, da nek dojde onamo, da će ga opskrbit za celi negov život. Perota su jako rad jimali pri zvonaru, za to ga nisu par dani pustili od sebe.

Jedan dan u jutro otpravi se Pero, da ide jiskat onega grofa, kojemu je ćer oslobodil od smrti. Zvonar mu je rekal, kuda nek ide. Pero je išal niko vrime pravim putum, ali na jedan put je opet siromak zašal na krivi put i došal je baš pred večer u jako veliku šumu. Pričnelo se na jedan put oblačit, grmit i jaki je daž padal, a još k temu bila je kmica, da ni vidil koraka pred sebum. Zgubil je još onu malu stazu, po kojoj je išal, pa je tako hodil čez samu šikaru. Saki čas namiril se je na kakovo drvo ili na kakov trn, da ga je već sega izgreblo. Pero je mislil, da mu je ta dan zajdni dan negovega života. Već ni mogal dajle od samega umora i kak je bil sa mokar. Ali itak je išal dajle i s rukam je mahal. Ide još korak dajle i uvati z rukum za jedan zid.

Sad si on misli: „Fala bogu, itak ću morebit kamo pod krov dospit. Tiple s rukam po zidu i ide malo dajle i zbila uvati s rukum vrata. Našal je kvaku se onako u kmici, pritisne na kvaku i čuje, da je u nutri zazvonilo. Vrata se otpridu i jedan lipi mladi gospon ga upita, kaj će. On mu reče: „Molim vas, metnite me kam pod krov, da ne poginem vani na ovi oluji!“ Ta mladi mu gospon reče: „Drage vojle, samo hodite za menum!“ Dopela ga u lipu i toplu sobu, da mu drugu robu, da se preobliče i da mu dobrega jila i pila. Najzad mu veli, da se nek lipo legne u postelu.

Drugo jutro, kad je već bil Pero obličen, kaže mu on isti mladi gospon: „Sada idite gore k milostivi, pa noj se zafalite!“ Vodi ga ta mladi gospon gore, pokaže mu lipe sobe, kakovih Pero ni nikada ni vidil i kojim se ni mogal dosta načudit, i reče mu, da tu stoji milostiva. Otvori mu jedna vrata i Pero vidi, di na jednim lipim kanapetu sedi jedna v belo obličena gospa. Pero digne ruke i zafaluje se noj. Ona mu veli: „Budi i nadajle dobar kak si i bil i ne pozabi nikad, kaj ti je tvoja mati na umoru naložila!“ Kad je to ta gospa rekla, dala mu je jednu malu kesicu s novcam i jednu cedulu, pa mu opet reče: „Ovu cedulu nemoj pročitat prvo neg dojdeš iz moje kuće van!“

Kad Pero izajde iz kuće van, komaj čeka, da vidi, kaj je na onoj ceduli napisano. Na ceduli je bilo napisano: „Ja sam majka božja, koja sam te nagradila za ono, kaj ti mene uvik častiš! Idi k grofu, tam ćeš živit dobro i pošteno do svoje smrti!“

Pero sa u čudu stoji, kad je izašal van, na jednim mestu. Ogleda se, da još jedan put vidi lipu kuću, u kojoj je prenočil, ali na veliko svoje čudo ne vidi niš. Tam, di je kuća bila, bil je lipi put, a na putu tabla, na kojoj je bilo napisano: „Ov put vodi k temu i k temu grofu!“ Sad je bil Pero potpunoma srićan. Išal je po tim putu i došal je do grofove kuće. Tamo su ga primili jako lipo. Najviše mu se je veselila grofova ći, koju je oslobodil od smrti. Grof ga je dal taki u škole. Kad je se škole zvučil, dal mu je u ruke se svoje gospodarstvo i oženil ga je za svoju jedinućer. I tako je od siromašnega Perota postal veliki i bogati gospon grof.

Karolina Tomšić.

56.

Káko je jedna sestra oslobodila brata iz rešta.

Tako je bil jedan jako bogati vlastelin, bil je udovac, i jimal jednega sina i jednu ćer. Sin mu je bil jako zločest, nikada ga ni bilo doma, osobito ga ni bilo doma po noći. Oca je to jako žalostilo tako, da je počel od same žalosti bolovat. Sin je počel vani ostajat po cele noći i dogodilo se, da ga ni bilo više put po tri četiri dane doma. Na jedan put čuje otac strašan glas, da se negov sin bavi po šumam s hajdukam.

Otac od onega dana, kad je to čul, opal je u postelu, iz koje se već ni ustal. Sestra negova Malčika je plakala dan i noć, zakaj je jako rada jimala tega svoga brata. Kad je jednega dana došal sin doma, reče mu otac, kaj je za jn čul i pričme ga špotat i pita ga, je li to istina. Sin ni niš odgovoril, samo ga je po polne opet nestalo i više se ni povrnil doma.

Otac je tako obolil, da je za par dani moral umrit. Kod nih je bila još teta od Malčike, materina sestra. Ona jim je pazila na gospodarstvo. Sprovod očev je bil prama večeri tako, da je bila već noć, kad su se spremali doma od grobla. Malčika se ni dala otkinit od groba, strašno je plakala, više skoro za zgublenega brata neg za oca. Oni, koji su zakapali, kad su bili već gotovi i kad su već šteli otit, vididu, da je jedan muškarac u kabanici došal na grob i tamo kleknil. Taki su upoznali, da će to bit sin od pokojnega.

Oni su išli taki onu večer javit na policiju, zakaj je bila već za jnim raspisana potera. I policija ga je zbila onu noć uvatila na groblu. Bil je nikuliko dani zaprt kod policije, potle su ga otpravili na Lepoglavu. Malčika bila je od onega dana, kad su nezinega brata uvatili, sa izvan sebe, ni noj bilo više opstanka doma. Se je mislila, kako bi ona ziznala, di je nezin brat zatvoren, pa da bi ona sama išla tamo, prez da bi do znal. I zbila za jedno misec dan sizna ona, di je nezin brat zatvoren. Kad je ona to doznala, zeme si sebum nikaj robe i novac i projde po noći, prez da bi do znal. Za tri dane došla je na mesto. Kad je trudna i umorna zagledala Lepoglavu i kad je pomislila: „Ovdi nutri trpi moj brat!“ srušila se polag velikih vrat od zida i od velike tuge i žalosti na suncu zaspala.

Po poldan izajde van šlisar, išal je nekam po svojim poslu, i na jedan put spazi ovu divojku, kako mirno na suncu spi. Misli si on: „Ona sirota će obolit na 'vim suncu!" Zbudi nu i pita nu, kaj jišče tu. Malčika se je jako uplašila, kad ju je šlisar zbudil, i veli mu: „Ja sam jako velika sirota, nimam oca ni matere, rad bim si najt kakovu službu!" Na to noj šlisar reče: „Ajde s menum, dat ću ti nikaj jist. Jimam i ja ćer dobe kak si i ti, pa ćete se morebit porazumit!"

Išli su mimo puno zatvorenih vrat tako, da je bila Malčika jako uplašena, kad je vidla tulike straže. Kada su došli nutra u sobu šlisarovu, zove on svoju ćer Maricu, pa noj reče: „Evo dopelal sam ti jednu divojku, itak si uvik sama. Ako hoćeš, neka ostane pri nam. Imate posla obadvi dost!" Marici se je Malčika taki dopala i primila ju je z velikim vesejlum. Dala noj je taki jist i pričnela se š num spominat, kako budu one dvi skupa lipo delale. Marica je taki on po poldan Malčiki pripovidala, da jima jako puno posla, zakaj da mora reštantam sama hranu nosit.

Kad je to Malčika čula, taki se je jako poveselila i jimala je u sebi nade, da će itak kajgod čut od svojega brata. Prošlo je već nikuliko dani, Malčika se je saki dan bojle priučila na Maricu. Otac Maričin znal se je više put napit i znal je zaspat onako pijan po dvi tri ure. One dvi su bile najveć same i uvik su se med sebum spominale. Jedan put veli Malčika Marici: „Kako ti moreš dvorit reštance, je li se ti kaj bojiš, kad ih dvoriš?" Marica noj na to veli: „Jima med nimi groznih ludi, ali ja takovim samo na okno hranu dam. Ali jima med nimi i dobrih. Tako je pred misec dan simo došal jedan jako lipi mladi čovik, jako je lubezan i uvik miran. Kad dojdem do jnega, uvik se plače. Jedino do jnega morem dojt s hranum. Siromak teško je sklenen, ne mre nikam s mesta!"

Malčika se ni mogla više uzdržat, neg je udrila u silan plač. Zagrlila je Maricu s rukam okol vrata i kazala noj: „Draga Marica, jesi li ti moja verna prijatelica, da ti ja morem moje tajne otkrit?" Marica noj odgovori: „Pa da je lipo za smrt, ja te ne ću izdat!" Na to noj Malčika reče: „On mladi čovik, kojega ti fališ, je moj brat!" Marica se ni mogla temu dosta način. Malčika noj je sada se pripovidala, kak se je to dogodilo s nezinim bratum i kako da je ona od domi bogate kuće ali kako da nima mira za brata. Marica ju je tešila i rekla noj: „Moremo se dogo-

vorit, pa ćemo jedan put skupa do jnega. Budi uverena, da ćeš ti brata vidit. Zutra, kad bum nosila o pol dan nemu hranu, it ćeš k nemu, ali moraš bit sasim mirna, ne smiš ni reči sprogovorit, da te ne bi do čul!“

Ali drugi dan ni bilo za to prilike, da ide š num, zakaj je otac jako pazil. Marica noj na to veli: „Kad ne mremo po danu, pa još bojle, mi ćemo it po noći, kad otac zaspi!“ Marica je morala davat na večer uvik ocu jaka pila, tako da je stari čvrsto zaspal. Kad su vidile one, da on već čvrsto spi, zapalila je Marica lampaš, pa su prošle sasim tiho po štengam doli. Malčika se je sa tresla, da skoro ni mogla hodit, kad je vidla u kakvi glibini nezin brat sedi. Došle su do vrat, bila su vrata jako teška na jnimi teški lanci i s tri kluča su morale otpirat, dok su otvorile vrata i u nutra došle. Kad su one u nutra došle, on je spal, ali se je taki prebudil.

Kad je Malčika čula one lance, kak su na negovim rukam i nogam zvonili, počela je strašno plakat. Brat ju je taki prepoznal i počel je plakat tako, da nih je komaj Marica umirila, da ne deladu nikakve krike, da nih ne bi do čul. Ona je obećala *Malčiki*, da će noj i nezinemu bratu, ako bog da, pomoć. I tako su se rastali za onu noć.

Drugu večer već su se dogovorile, kako će napravit. Marija veli Malčiki: „Danas večer moramo priredit dobru večeru. Ja ću pripravit najjačega pića, da se moj otac napije i dobro zaspi. Onda ćemo pojt doli po tvojega brata i š nim pobić! Zbila na večer bila je jako dobra večera. Pri večeri se razgovaradu. Otac je bil jako dobre vojle, a tako i Marica i Malčika. Najzad je počel stari nazdravlat, a one su mu uvik nudile, neka pije. Najzajdne popil je još flašu ruma i tako je bil pijan, da su ga one dvi morale u postelu metnit, on se ni mogal ni ganit.

Kad su ga spravile u postelu, veli Marica Malčiki: „Sada brzo na noge, zemimo tatekovu kabanicu i kapu i batinu, pa ajdmo!“ Zele su one to i još nikaj novac za put, jedan lampaš i kluče od rešta. Kad su došle dole, otvorile su tiho vrata. Ta Malčikin brat se je preplašil, mislil je, bog zna, kaj je to. Ali se je brzo primiril, kad je vidil Malčiku i Maricu. Najprvo su mu otklenile lance s ruk i nog i dale su mu kabanicu, kapu i batinu šlisarovu, da to na se metne. Kad su ga tako spravile, reče Marica: „Sad ćemo sasim tiho it preko šteng, da nas nigdo ne čuje. Kad

dojdemo van, reć ćemo straži, da idemo u bližne selo na svadbu!“ I tako su oni tri prošli srićno iz rešta i došli su na dvorišće. Kad dojdu do prve straže, zavikne straža: „Stojte. Kamo idete!“ Brat Malčikin nikaj promumla, a Marica počne divanit: „Pustite nas, mi idemo u bližne selo u svadbu. Sutra u jutro se povratimo, donest ćemo i vam dobrega vina!“ Ta straža se je dala prevarit i pustila ih je. Ali na straži kod velikih vrat bilo je teže. Straža nih ni štila pustit van. Straža nim je rekla, da moradu jimat dozvolejne. Ali Marica mu veli: „Mi ne ćemo vani ostat ni dvi vure, mi ćemo se taki vrnit!“ i da straži veliku flašu vina. Najzad dala se i ta straža nagovorit i pusti ih van, pa nim reče: „Žurite se doma!“ Još vudre tobože šlisera po ramenu i reče mu: „Kako se tebi, stari, oće kuda po noći it. Jimaš dosta doma jist i pit!“ Ov tobožni šlisar samo rukum mahne i ode.

Kad su došli van na slobodu, celu su noć bižali i došli umorni do jedne šume, u koju su se skrili u nekakovu šikaru i tamo probavili celi dan. Na večer spravili su se opet dajle i putovali celu noć. I tako stoprom četrtu noć došli su do Malčikine kuće. Bilo je zatvoreno. Malčika je išla pod oblok, di je znala, da nezina teta spi, i pokuca na oblok. Kad je došla nezina teta na oblok, veli noj Malčika: „Idite vi sami otvorit, samo da nas niki od družine ne vidi!“ Teta puna vesejla, kad je čula Malčikin glas, otvori nim vrata, ali se jako začudi, kad je vidila i brata Malčikinega. Prošli su gore sasim tiho. Kad je Malčika teti se ispripovidala, kaj se je dogodilo, odredili su jednu sobu, u kojoj su bili skriti uvik preko dana. Teta ih je lipo dvorila, jimali su sega, i tako su već preko osam dani proboravili na domu.

Ali jedan o poldan dojde šest štandarov i š nimi šlisar. Šlisar je bil sa besan i vikal je: „Di su oni, koji su pobigli iz rešta. Oni moradu tu bit!“ Štandari su preiskali su kuću, ali itak nisu mogli najt one skrite sobe. Pitali su družinu i susede, ali nigdo nim ni znal niš reć. Kad nisu niš našli, stal je šlisar kričat: „Nać ću ih ja već, osvetit ću se ja nim svojim nožum. Ak bum ja trpil sad ne će ni nim zginit!“

Oni tri su bili uvik u strahu, zato nisu nikad iz sobe išli van, jedino po noći, kad je bilo se zatvoreno, bi se malo na zraku šetali. Tako su oni bili tu preko misec dan, a teta opazi, da su se Marica i ta Malčikin brat jedan u drugega zalubili, a Malčika je to već prvo znala. Tako reče nim teta jodne večeri: „Ja vidim,

da se vi dva lubite!“ Oni dva noj vajle potvrdidu, da da. Ta Malčikin brat još reče: „Da bi bilo moguće, mi bi se sad i najvolili venčat, ali to sad ni moguće!“ Na to veli teta: „Kad ni moguće drugač, naredit ćemo mi sami venčajne!“ Oni su naredili oltar u onoj sobi i pred tim su oltarum jedan drugemu veru zadali.

Boravili su oni skriti još u toj sobi par let. Najzad jim je itak takov život dodijal, pa je rekal Malčikin brat teti: „Najbojle bi bilo, da mi naše imajne prodamo, pa da projdemo u drugo carstvo!“ Tako su i učinili.

Teta je dala se imajne prodat, govorila je narodu, da ona tu sama ne će bit. Imajne je dobro prodala, pa su lipo jedne noći si četiri s novcam pobigli i došli srićno u drugo carstvo. Tu su si kupili drugo imajne i živili srićno i prez straha. Šlisar ih je zabadava jiskal i od samega jada, da mu se je to dogodilo, i brzo je umril.

Amalija Belli-Mitrović.

57.

Dobra Rezika.

Tako su bili jedan otac i jedna mati i jimali su jednu ćer, koja se je zvala Rezika. Ti su ludi bili dost bogati. Ali otac je jimal uvik vojlu, da projde nekam u svit od kuće. Govoril je, da bi rad svita vidit i da jima u svitu trgovinu. Žena je na to jako teško privolila i rekla mu je, da mu ni sila od domi nikam pojt, da jimadu i doma dost dobro živlejne. Ali on je itak prošal i obećal je ženi, da će se za par let povrnit doma.

Iz početka je pisal doma ženi, ali brzo je prestal pisat. Prošlo je pet šest let, da od nega ni bilo nikakova glasa. Ći negova Rezika bila je već dobro porasla i bila je jako lipa divojka. U kući je materi već se pomagala delat. Mati nezina bila je uvik jako žalosna i saki dan bila je slabija, dok ni opala u bolest, iz koje se već ni ustala. Rezika bila je u velikoj brigi za materum ali se badava, mati noj je za kratko vrime umrila.

Kaj je štila sada siromašna Rezika. Za oca ni znala, kadi je, mati noj je umrila, kuća noj je bila zadužena. Prodala je kuću

pa se je i ona spravila u svit službu jiskat. Daleko je putovala, jimala je za put još nikaj novac i došla je u jedan veliki varoš. U ta varoš došla je baš u večer i ni mogla nigdir najt mesta za prenoćit. Tu su nu naputili, da će moć prenoćit kod jedne stare gospe. Kad je ona tamo došla, našla je tu gospu bolesnu. Tu ni mogla niš dobit za pojist. Drugi dan ju je ta gospa poslala u jednu bertiju, da noj donese juhe za jnu. Tako nu pošale i treći i četrti dan u istu bertiju. Toj birtašici dopala se je Rezika jako i pitala nu, da di služi i bi li štila saki dan k noj dohajat pomagat u kuhini, da bi noj davala plaću i hranu za nezinu gospu.

Rezika je pri jnoj ostala i bila je jako vesela, kaj je mogla onoj siroti gospi odnest jist. Ali jednemu gosponu u toj bertiji ona se je jako dopala i dolazil je saki dan k noj u kuhinu i pričnel se je š num spominat. Rekal joj je jedan put, zakaj ne bi ona išla k nemu služit, da su on i gospa sami. Obećal joj je taki dobru plaću.

Ona se je dala nagovorit i odišla je iz te bertije k onemu gosponu. On ju je k sebi otpelal. Ona je bila u toj službi zadovolna, ali po malo izgubila su vojlu za tu službu, zakaj je upetila, da je tu velika pogibel za jnu. Jedan put je čula, kako su se gospon i gospa po noći divanili, kako će nu otpelat gospon i prodat za vèlike novce.

Kad je to Rezika čula, ni jimala ni časa mira u toj kući neg je još istu noć pobrala svoje stvari po kući i pobigla van. Kad je došla na vulicu, spopane ju opet veliki strah. Posud kmica, a nigdir živega stvora. Na jedan put se namiri na jednega čovika i zaprosi ga, bi l nu štil kamo otpelat, di bi prenoćila. On noj je rekal, da more kod nega prenoćit. I tako je otišla š nim.

Kad je k nemu došla, pripovidala mu je, kak joj je mati umrila, kak je onda morala od domi projt, kak je bila u službi i kak ju je štil nezin gospodar za velike novce prodat, pa da je zato od nega pobigla. Ta stari nu ispitiva i dajle, otkuda je, pita je za oca i ona mu je rekla. Na veliko svoje čudo stari se se više uverava, da je to negova ći Rezika. Opitava još on nu, kako se je zvala nezina mati. Kad mu je Rezika i to rekla, digne se, skoči k Reziki, zagrli nu i zakrikne; „Je li moguće, da si to ti moja ći Rezika! Ja sam tvoj otac!“

Rezika ni taki verovala, ali kad joj je otac povidal, kako je bilo, pričnela je plakat. On ju je tešil i rekal je: „Nemoj se ti

niš bojat, pri meni ti ne bu niš falilo. Ja jimam i nikaj novac. To ti moram reć, da temu, kaj ja nisam doma došal, je kriva jedna ženska!“ Rezika ga ni razumila, kaj je štil tim reć. Živila je pri jnim veselo i dobro i bila je sasim zadovolna. Još nikad noj ni bilo tak dobro, kak sada. Ona je ocu gospodarila, a otac joj je dal se, kaj je štila, Ali to ni dugo trajalo.

Jednega dana, kad je Rezika s ocum sedila i razgovarala se, dojde u sobu jedna jako lipo obučena frajla, zaleti se k staremu i reče mu: „Dragi tata, evo mene. Došla sam iz dalekega puta. Mama te pozdravla, a ja ću sad ostat pri tebi!“ Stari ni znal, kaj bi naredil. Sa se je tresal. Ta se frajla ogleda na Reziku i pita: „Kaj je ovo za jedna divojka?“ Stari noj veli: „To je moja ći. I ona je došla iz dalekega puta. Sad ste pri meni dvi sestre. Imajte se rada, a pri meni ne će vam obadvim niš falit!“ Ali ta frajla pričme vikat: „To ni moja sestra, ja nimam sestre, ja jimam samo tebe i mamu! Ja ne ću da budem š num ovde. Ona se nek pobere još danas proč!“

Sad je Rezika razumila, zakaj ni bilo nezinega oca tuliko vrimena doma i pričnela je plakat. Išla je u svoju sobu i plačuć govorila: „Bože moj, kako je kratka bila moja srića kod mojega oca. Otkud je ova divojka i kako je on nezin otac!“ Kad je najbojle plakala, dojde k noj nezin otac u sobu i reče noj: „Rezika, valda ćete se vi dvi sestre razumit. Ako pak misliš, da se ne ćete moć razumit, ja ću ti dat novac, pa idi dajle!“ Rezika je odlučila, da ide vajle proč. Tvrdo srce nezinega oca ju je najviše žalostilo. I tako si je spravila svoje stvari i još isti dan prošla.

Išla je po vulici sa zdvojna, ni znala ni kud ni kam. Činilo noj se, da je celi svit prevarliv i da na celim svitu nema sriće za jnu. Išla je mimo kloštra, bil je otvoren i ona je išla u nutra. Tu se je sela u jednu klup i jako plakala, da ju je čula jedna sestra, koja je baš oltare čistila. Ta ju je sestra pitala, kaj joj se je dogodilo. Ona noj odgovori: „Kako god sam mlada, sigdi sam nesrićna. Ja nemam više vojle u svit it!“ I plakala je Rezika opet dajle. Ta ju je sestra upitala, je li bi jimala vojlu it med opatice, pa da bi mogla ostat u špitalu. Ona je s velikim vesejlum pristala. Sestra ju je otpelala oberici, da pita, oće li ju zet u kloštar. Oberica ju je vajle primila.

Rezika se je vajle prve dane priučila, bila je jako zadovolna, i to ju je jako tešilo, da će bit sada stalna na jednim mestu do

svoje smrti. Za par let se je preoblikla kakti sestra i najbojl ju je veselilo, kad je mogla dvorit betežnike. Jednega dana dovededu u špital jednu mladu divojku, koja je bila jako betežna. Baš je došla na red Rezika, da ju je morala dvorit. Kad ju je pregledala Rezika bojle, upoznala je u jnoj onu svoju sestru, koja ju je istirala od oca. Rezika ju je upitala, da li ona nu pozna. Ona se začudila i ni mogla nu pogledat od velikega srama, pa ju je prosila za oprošćejne. Rezika noj je rekla: „Baš mi je drago, da te ja moram dvorit u tvojoj bolesti i da se pomirimo!“ Za nikuliko dani je ta divojka umrila. Rezika ju je dvorila, kaj ju je najviše mogla.

Ni puno vrimena prošlo i opet su dopelali jednega betežnika. Rezika je baš trefila pogledat, kega su dopelali. Ali kakovo čudo, kad speti svoga oca. Taki je ona prosila, da bi ona smila tega betežnika dvorit. To noj je bilo dozvoleno. Kad ju je otac prepoznal, ni se mogal dost prečudit, di je našal svoju ćer. Plakal je, da ga ni mogla Rezika primirit i prosil nu je za oprošćejne. Ali Rezika je samo divanila, kako je srićna, da more svoga oca do smrti dodvorit. Otac nezin je nikuliko miseci boloval u najvećoj i najbojloj podvorbi svoje ćeri. Svoje novce je ostavil svojoj ćeri, da ih da, kemu oće. I tako je umril. Ona je svojega oca pokopala i ostala i nadajle u špitalu.

Karolina Tomšić.

II.

Narodne pripovijetke iz sela Lokava.

Predgovor.

Jedno od najmlađih, najljepših i još uvijek slabo poznatih mjesta u našoj domovini je selo Lokve. To selo danas broji oko 3000 duša. Ovo se selo podignulo pravo tek u 19. vijeku. Prije 19. vijeka bilo je tek nekoliko kućica na onom mjestu, gdje je danas crkva sv. Katarine. Selo Lokve podigla je pravo Lujzinska cesta, koju je sagradio general **Filip Vukasović** *(poginuo u nesretnoj bici kod Wagrama god. 1809.) od god. 1804.—1809. i koja spaja Rijeku, dotično more, sa gradom Karlovcem. Znamenita je to bila cesta za promet i trgovinu sve do godine 1873., t. j. dok nije bila prometu predana željeznička pruga od Karlovca do Rijeke. Dugo vremena bilu je Lujzinska cesta vlasništvo dioničarskoga društva, u kojem su bili članovi knezovi* **Lichtenstein, Dietrichstein, Eszterházi,** *grofovi* **Erdödi, Harrach** *i* **Batthyány.**

Društvo Lujzinske ceste pripomoglo je napretku sela Lokava i tim, što je podiglo na najsamotnijim mjestima svoje kuće, kao u Sopaču, Maloj vodi, Mrzloj vodici i Osoju, koje su služile putnicima kao svratišta. Lokve se je podiglo od god. 1804.—1850. Uz Lujzinsku cestu nanizale se lijepe većinom jednokatne kuće u prostoru od tri kilometra.

Ali ne samo selo Lokve imade zahvaliti svoj procvat i napredak Lujzinskoj cesti već i druga neka mjesta, koja

spadaju u općinu „Lokve", kao Mala voda, Artić, Zajez, Srednji jarak i Mrzla vodica. U tim mjestima do godine 1804. nije bilo ni kuće ni kućišta osim u Mrzloj vodici, gdje je bilo plemićko imanje, sada vlasništvo riječkih trgovaca Petrića i Cuculića, i malena kapela sv. Ane.

Lokvarska kapelica sv. Katarine i Mrzlovodička kapelica sv. Ane pripadale su sve do godine 1807. župi delničkoj. Do tada cijela današnja lokvarska općina nije brojila mnogo više od 500 duša. Gradnja lujzinske ceste izazvala je poradi mnogih doseljenika potrebu, da se u Lokvama podigne posebna župa i osnuje posebna općina. God. 1807. imenovan bi za Lokve posebni župnik Josip Maurović, *a malo iza toga podignuta bi na istom mjestu, gdje je bila prije kapela i staro groblje, današnja župna crkva sv. Katarine. U današnje Lokve doselili su se stanovnici iz obližnjih sela naročito iz Delnica, Mrkoplja i Fužina, tako su se doselile u Lokve iz Delnica porodice* Pleše, Majnarić, Ožanić, Briški, Gašparac, Čop, Mihelčić, Bolf, Grgurić, Jurković *i t. d., iz Mrkoplja porodice* Radošević, Crnković *i t. d., iz Fužina porodice* Štanfelj, Tomac *i t. d. Te porodice doselile su se u Lokve većinom između godina 1804.—1820.*

Budući da se je većina doseljenika doselila u Lokve iz Delnica, s toga je i lokvarsko narječje još i danas dosta slično narječju delničkomu. Glavne su razlike između lokvarskoga i delničkoga narječja, što Lokvarci ne imadu više u svom narječju poluglasa, kakih imadu Delničani, i što Lokvarci redovito izgovaraju glas l na početku i u sredini riječi, dočim ga Delničani često ili gube ili mijenjaju u kratko u na tim mjestima. Iz nekih osebina lokvarskoga i delničkoga narječja zaključujem, da se je i u gorskom kotaru govorilo prije turskih navala čakavštinom; tek za turskih navala, kad je pučanstvo iz tih krajeva bježalo hrpimice u

Kranjsku, uzmakla je i čakavština pred sve to jačom kajkavštinom.

Lokvari bave se izrađivanjem svakovrsnoga drva kao bordunala, jarbola, dasaka, duga, letava i t. d., ter izvažaju tu raznovrsnu drvenu produkciju na Rijeku. Svoje pile imadu u Maloj vodi i Srednjem jarku. Osim toga bave se poljodjelstvom. Na glasu je lokvarski krumpir i zelje.

Još mi valja spomenuti, da je selo Lokve okruženo sa svih strana gustom jelovom šumom i da imade izvrsnu gorsku vodu, pa s toga možda najzgodnije zračno lječilište u čitavoj našoj domovini.

Pripovijetke, koje sam sabrao u Lokvama, pripovijedali su mi ljudi, rođeni i odgojeni u Lokvama, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena tih pripovijedača:

1. **Johan Bolf-Raje,** *sada mu ima 57 godina, stanuje na Artiću.*

2. **Jure Trebnik,** *sada mu ima 53 godine, stanuje kraj Dvora.*

3. **Alojzija Trebnik,** *sad joj ima 18 godina, stanuje kraj Dvora.*

4. **Mikula Ožanić,** *sada mu ima 55 godina, stanuje u Maloj vodi.*

5. **Tonka Šafar-Čenčić,** *sada joj ima 62 godine, stanuje u Maloj vodi.*

6. **Marija Grgurić,** *sada joj ima 55 godina, stanuje na Artiću.*

7. **Johana Grgurić-Turk,** *sada joj ima 20 godina, stanuje na Artiću.*

8. **Miko Čop,** *sada mu ima 50 godina, stanuje u Dvoru.*

9. **Cene (= Vinko) Crnković,** *sada mu ima 60 godina, stanuje u Maloj vodi.*

10. Vincenca Crnković, sada joj ima 18 godina, stanuje u Maloj vodi.

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovijedača.

U Lokvama, mjeseca kolovoza 1901.

R. S.

1.

Kak je jen fant postav car.

Tak so beli jen joča i jena mati i jimejli so jenega sina, a beli so jaku siromašni. Taj je sin šov sljižit. Ide un deleč i pride k jenemi cari sljižit. Tan so mi dali pôuno jovac za past. Tan, kan je on hodiv saki dan jovce past, bela je jena velika voda i jen veliki jez. Kad je belo v jutro okûoli osen ili devet vur prietejle so saki dan tri bejle race blizi njega na jeno vrbo. Pod to vrbo so se svlejkle i v ti vodi kûopale se. To se bele tri vilenice. Un je to s strane dobru gljejav, pršuljav se k vrbi i vkrav je jeni robo, pa je prošov ča k jovcan čuvat ih.

Kad so se one skûopale, so šle, da se bodo oblejkle, ali jeni roba fali. Počla je una pomaganjit i jokat, da kan će una sad naga. V to zapazijo tega sljugo. Une so znale, da je un njin robo vkrav, pa so ga prosile: „Daj nan robo, dat ćemo ti jeno stvar, kajgod boš pomislev, to bo vajle tebi pršlo i to boš jimav!“

Gre uņ, zeme robo i nosi njin. One so njemi dale za to jeno tabakerico i rekle so mi: „Kajgod boš pomislev, samo potrkaj na tabakerico, i vajle boš jimev. Un zeme tabakerico i gre guri k jovcan. Potôuče po pokrovci tabakerice i pride valje ven jen gospodičič, pa ga pita: „Dragi gospon, kaj izvoljijo?“ Taj mi sljuga odgovori: „Da mi valje dojde sen cigarov i špičic!“ To un valje dobi. Sad un vesev puši cigare sake fele, kûoliku će.

Zeme jovce i gre damuh i valje reče tin večin sljugan carevin: „Jest više ne ćo te sljižit!“ Rečejo mi tisti veči sljuge carevi: „Zakaj pa ne?“ Un njin odgovûori: „Ne ćo jest te služit, ni me volja!“ Rečejo mi speki tisti sljuge: „Čakaj plačo, čemo te platit!“ Tisti jin sljuga spek reče: „Jest jimam sad više neg vi i vaš car!“ I tak projde damuh tisti fant.

Kad pride damuh tisti fant k jočetu i k materi, sejde vesev na jen stari stolac i zeme v roke svojo tabakerico, potrka po nji, a ven pride jen gospodičič, pa ga pita: „Dragi gospon, kaj potrejbovajo?“ Odgovûôri njemi tisti fant: „Pit i jist sake stvari, kaj je trejba!“ To je valje pršlo na stov. Joče i mati njegovi beli so temi jaku veseli.

Sad pomisli speki nekaj tisti fant i potrka na tabakerico. Speki pride ven gospodičič i pita: „Dragi gospon, kaj trejbajo?“ Un mi reče: „Jest potrejbojen, da mi se lete jen lejp gradič stvôûri!“ I to je tudi belo valje. Uni so sad, joča, mati i sin, živejli jaku lejpu, gospodski.

Tisti car, pr ken je taj fant sljiživ, jimav je jeno lejpo ščer. Tista princeza hodila je rad k mašan, a sprovajala jo je do crikve sakipot carska banda. Dok je bela v crikvi, čakala jo je muzika pred crikvo. Taj fant jo je jen pot videv i rad bi biv njo zet za ženo.

Jeno nedeljo dojde ta fant pred crikvo, a ta je princeza bela v crikvi. Un zeme svojo tabakerico ven iz žepa, potrka po nji i s tabakerice pride ven speki jen gospodičič i pita tega *fanta*: „Dragi gospon, kaj zapovijo?“ Un mi reče: „Meni mora vajle bit kufrena oprava, kufrena sablja i kufren konj i četrdeset i osen muzikantov z bando, si u kufreni opravi!“ Se je to valje belo. Gre un sad v crikvo k maši, a muzikanton zapovi, da muzicirajo, kad un v crikvo pride.

Kad so oni počeli muzicirat veni pred crikvo, to se pu naroda potôûklo, ke so ven drčali gljejat, kaj je to. Tista princeza, kad je vidla tistega gospodičiča, ki je biv v kufreni opravi, tela je ponûôret za njin. Kad se maša finila, zapoveje ta fant tabakerici da to se speki znikne. I na jen pot nišče ni više videv tiste muzikante ni tistega gospodičiča. Narod sad spiteva, kaj je to za jen biv. Ali njega ni, pa ni.

Drugo nedeljo speki se maša sljiži, tisti fant speki dojde pred crikvo i potrka na svojo tabakerico i ven dojde speki jen gospodičič i pita: „Dragi gospon, kaj zapovijo?“ Un mi reče: „Meni mora valje bit srebrna oprava, srebrna sablja, i srebrn konj i četrdeset i osen muzikantov z bando, si u srebrni opravi!“ Se je to speki valje belo. Speki je un šov v crikvo k maši, a muzikanton zapovi, da muzicirajo, kad un v crikvo dojde.

Kad so oni počli muzicirat veni pred crikvo, to je telo spek se ponūōret, speki se je pōūno naroda potōūklo, ke so ven bejžali gljejat, kaj je to. Taj pot je dav car stražo napravit, da se mora ta vjet. Ali kad se je maša finila, on samu zapoveje svoji tabakerici, da to se mora valje zniknit, i se je valje zniknilo. Nišče više ni videv ni muzikantov ni gospodičića v srebrni opravi. Narod spek spiteva, kaj je to za jen biv i ke je sad. Ali njega ni, pa ni.

Trejto nedeljo dojde k maši sam car i da na se bande straže postavit, da morajo tega vjet, ki je biv zajdno nedeljo pr maši. Taj fant spe dojde pred crikvo i potrka na svojo tabakerico i ven dojde speki jen gospodičič i pita: „Dragi gospon, kaj zapovijo?“ Un mi reče: „Meni mora valje bit zlata oprava, zlata sablja i zlati konj i četrdeset i osen muzikantov z bando, si u zlati opravi. Se mora bit v zlati i v dijamantih i v dragi kamanji!“ Se je to speki valje belo. Un je šov speki v crikvo k maši, a muzikanton zapovi, da muzicirajo, kad un v crikvo dojde.

Kad so oni pričli muzicirat veni pred crikvo, si so ljidi ven pobejgli z crikve i plovan i mežnjar, da je se jen drugega poklav, kak so se rivali ven. To se ni dalo zreč, kūōliko je to bilo veselje. I iste straže carske od silnega veselja niso znale kega vjet. Kad se je maša finila, un samo zapoveje svoji tabakerici, da to se valje znikne i na jen pot ni belo speki nič. Ljidi se sad zgljedajo, kak je jen drugega pokljačiv i podaviv.

Ta fant gre sad danuh k svojemi jočeti i k svoji materi i živev je š njimin jaku lejpu i dobru. Za malo cajta išov je jen drugi car s veliko vojsko na tega, pr ken je taj fant sljiživ, da će mi kraljesto otet. To je pršla silna vojska od tega drugega cara, belo je je tūōliko, da se ni znalo broja. I već so se počle tōūč te vojske.

Onemi fanti je belo žav, da bi njegov car zgibev kraljestvo i vojsko. Gre un zatu i zeme svojo tabakerico i potrka po nji, a 'z tabakerice pride ven jen gospodičič i pita: „Dragi gospon, kaj zapovejo?“ Ta fant mi reče: „Naj mi valje te pride zlati konj, zlata sablja i roba sa od zlata i dragega kamanja!“ I se je to valje belo. Sad gre un noter v vojsko, ke se tōūčejo. Lete zeme un spek iz žepa svojo tabakerico, potrka po nji, a 'z tabakerice pride ven jen gospodičič i pita: „Dragi gospon, kaj zapovejo?“ Ta fant mi reče: „Da mi se valje stvūōri pedeset bataljunov vojske i saki bataljun soldati va drugi robi!“ I se je to valje belo,

i na jen pot tisti regimenti pričnejo lopat: „Trom, trom, trom, bom, bom, bom!“ Sad jin ta fant zapove, da morajo se potôuč, kaj je od unega drugega cara, i da morajo unega drugega cara živega vjet. I uni so se potôukli i prpeljali so svezanega unega drugega cara. Kad je rat finiv, zapoveje ta fant svoji tabakerici, da se to znikne i se je na jen pot zniknilo.

Sad speki nišče ne zna, do je to napraviv. Car je dav po sen široken svejti popisat, da do je ta, ki je njega otkipiv, da če mi dat ščer za ženo i pu carstva svojega. Sad je pršov ta fant k cari i k cesarici va zlati opravi na zlaten konji i da cesari zlato sabljo i dragega kamanja, pa mi reče: „To sen jest vas otkipiv, i jest sen vaš zet!“ Unda se je ta fant oženev za cesarevo ščer i lejpu so živejli, već kako gre. Un je biv pole prvi car na svejti, zakaj je biv jaku mogočen.

Johan Bolf-Raje.

2.

Kak je dobiv najmlaji carev sin po ženi carsko kruno.

Tak so beli jen car i jena carica i jimejli so tri sine. Ta car i ta carica so jaku boga poštovali. Kad so si ti tri sini narasli, dav ih je joča v školo. Mati i joča so njin vavejk govûoreli, da ni trejba projt ni s hiže, da se boga ne moli ni boga ne spozna. Ti dva stariji sini so beli jaku joholi i niso nič boga spoznali, a taj trejti je biv jaku ponizen i boga je spoznav kaku joča i mati. Ovi materi, carici, belo je jaku žav, kaj so se uni dva njezini stariji sini tako od boga odvrgli i kaj so govûoreli, da kaku je do moder, da taku i jima.

Kad so ti dečki školo finili, pršli so damuh. Uni dva stariji već so jimeli frajarice Sad so joča i mati naredili jeno večero i pozvali na to večero se prijatele i so robino. Po večeri rekav je joča: „Draga dejca, mi ne znamo, kemi čemo kruno dat, zakaj ste meni i materi si tri sejednaki. Jest čo dat sakemi tri sto forinti, pa si hote po svejti saki jiskat jeno frajarico, da se bošte ženili. Do si od vas najbûoljo ženo najde, tisti bo dobiv carsko

kruno!“ Uni dva stariji sini rekli so valje jočeti, da so si uni vre našli saki svojo frajarico, samo ta najmlaji je iše ni jimev.

Joča reče temi najmlajemi sini: „Sinko, hodi si ti po svejti jiskat jeno pametno žensko za ženo, uni dva so si saki svojo vre našli!“ Prošov je ta najmlaji sin carov v svejt i pršov je v jen veliki grad. Ta grad je biv od jenega jaku bůogatega grofa. Iz tega je grada pogljedala duli na cesto šči od tega bůogatega grofa, jena jaku lejpa frajla, i spazi tega fanta, pa mi reče: „Faljen Jisus i Marija, kan grešte vi?“ Un nji odgovůori: „Jest gren jiskat jeno pametno ženo, da bi se oženev za njo!“ Una ga guri k sebi zazove, pa mi reče: „Jest čo te zet, ak češ me ženit!“ To je belo na večer, kad so se zestali. Ta fant je pr nji večerav i v gradi je spav.

Jutri se je ta fant stav, a una frajla je valje zvala hižnega hlapea, pa mi rekla: „Hodi ti zravnat našo najlejpšo karoco, koja je okovana zlaton i zapreži va njo dvanajst najlejpših pari konji!“ Sljuga je se napravev, kaku mi je rekla ta frajla. Kad je sljuga se taku napravev, pobrala je una po kamarah svojo robo i sejla je s tin fanton v karoco. Na jen pot dobi una prašči obraz. Ta se fant preplaši i reče nji to. Sad se una domisli, da je pozabela svojo molitveno knjižico, pa je šla valje nazaj po njo. Na poti jo je fermav jen stari petljar, a to je biv sam gospon bog, pa ji je rekav: „Drago dejte, ti si pozabela na boga, pa si zatu dobila prašči obraz!“ Una je na to jokala, ali ta stari petljar jo je potroštav i rekav nji: „Ti boš dobila obraz još lejpši neg si jimejla, ak samu tri vure boš mislela na boga, kaku si i dosad vavejk!“

Kad je pršla damuh i našla svojo molitveno knjižico, pogljedala se va ogledalo i videjla je svoj prašči obraz, ali kaku je v roke zela molitveno knjižico, spek je dobila svoj lejpi, iše lejpši obraz. Sad se je povrnila k temi fanti va svojo karoco i taj fant, kad je videv, da je sad iše lejpša neg je bela, biv je jaku vesev. Po malu so pršli ta fant i ta njegova frajarica njegovemi jočeti i materi.

Joča, taj car, da sad saki frajarici od svojih sinov svojo kamaro i saki da jenega pasića, pa reče: „Koja od vas bo navučila svojega pasića za dvajset i štiri vure, da bo znav tancat i komplimente pravit, te mož bo dobiv carsko kruno!“ Kad drugi dan, najbůolje je znav tancat i komplimente pravit pasić od frajarice najmlajega sina.

Drugi dan da speki joča, taj car, saki frajarici od svojih sinov svojo kamaro i saki da platno, pa reče: „Koja od vas bo od tega platna za dvajset i štiri vure najbūōlje stomanje sašila, te mož bo dobiv carsko kruno!“ Kad drugi dan, najbūōlje je stomanje sašila frajarica najmlajega sina.

Trejti dan da joča, taj car, saki frajarici od svojih sinov svojo kamaro i saki da svilo za prest, pa reče: „Koja od vas bo od te svile za dvajset i štiri vure sprela najlejpši robac, te mož bo dobiv carsko kruno!“ Kad je to dejlo dobila v roke ta frajarica od najmlajega sina, šla je mimu njezine kamare jena siromašna ženska. Ta frajla pogljeda čez jokno duli i vpraša jo: „Kaj ste vi za jena ženska?“ Una nji odgovori: „Jest sen velika sirūōta, jimam seden dejce i bolnega moža!“ Ta se je frajla zmislela na boga i dala je ti sirūōti nikaj pinez, da si s tin kipi dejci i sebi i moži robo i hrano. Ta sirūōta lejpu se ti frajli zafali i projde dalje v svejt, a bog je dav speki ti frajli, da je una najbūōlje svoj robac napravila.

Sad je pršov speki un stari petljar, a to je biv san dragi bog, k uni frajli i reče nji: „Večeras, kad boš jila, daj si sake hrane žlico v nadrija!“

Stari joča, ta car, sad pozove k večeri se svoje prijatele i so rodbino i se tri sine i njihove frajarice, pa reče: „Koja bo jimejla od vas trih po večeri največ v nadrih, te mož bo dobiv carsko kruno!“ Una frajla, frajarica od najmlajega brata, napravi se onaku, kaku nji je rekav un stari petljar. Po večeri pogledajo, kaj jima koja va nadrah. Une dvej, frajarice od unih dvih starijih bratov, nimajo nič, a ta od tega najmlajega jima samo zlato, srebro i dijamante. To je se pūōstalo od one hrane, kaj je predi v nadrija metala.

Sad reče car: „Ova frajla, frajarica od mojega najmlajega sina, napravila je sako dejlo, kaj sen van dav, najbūōlje, ona je zasljižila, da njezin mož dobije carsko kruno!“ I taku je bog dav onemi najbūōlje, do je njega spoznav i ki je biv ponizen, un je dobiv carsko kruno i lejpo i dobro ženo.

Tonka Šafar-Čenčić.

3.

Kaku je jen kralj zgibev svoj prstan i pole ga našav.

Taku je biv jen kralj i biv je jaku bogat. Njemi je njegov pokojni joča dav jen prstan. Kajgod je pomislev va nj, to mi je belo. Taku je živev ta kralj svojo ženo, kraljico, pôuno lejt jaku lejpu i dobru.

Jen pot je šov pogljedat po cejlen svojen kraljestvi, kaku mi narod žive i biv je veni pu lejta, a damuh je pistev svojo ženo, kraljico, i njezine kamarjere, kakove već jima kraljica pr sebi.

Jeni židi, agenti, znali so za ta kraljev prstan, i znali so, da je prošov kralj po svojen kraljestvi jen cajt, pa so pršli kraljici pred kraljevo hižo. Ti prevaranti židi govorili so, da oni davajo novo zlato za staro i dogod božji jima kaj za promejnit, da bodo uni premejnili. Kraljica ni znala, kûoliko jakost jima un stari prstan. Ti židi jimali so sabo pôuno finih prstanov i luštrinov i kazali to kraljici. Kraljica je rekla svojin kamarijeran: „Hote guri v kamaro, pa pogljejte va ono staro boro, notri bošte našle starega zlata, pa bomo promejnile, vište, kaku je njihovo lejpo, a naše već ne valja nič!“ Kad so une duli prnesle stare zlate žlice i stare zlate prstane, ta jen žid, prevarant, dene valje un kraljev prstan na svoj prst i pomisli na prstan, da ih odnese se i kraljev dvor na devet kraljestvi svejta deleč.

Za pu leta pride kralj damuh i ne najde ondi nič ni grada, ni žene, kraljice, ni dejkal, ni soldatov. Un sejde, pa joka i pomaganje, da kaj će un sada stûorit. Zeme si sabo na pot pôuno pinez za strošak, da gre jiskat kraljico i se svoje, da kan je to prspelo. Gre un dan na dan, mejsec po mejseci, lejto po lejti, tako da je se pinezi potrošiv i robo rastrgav, da je biv bûos i gov. Kan je pršav, so ga tejrali, da kaj će njin takav rastrganac i prnjavac. Već je osen lejt potrošiv na poti, a našov ni nigder iše nič.

Gre un čez jeno goro po jenen poti, joka i pomanje, da kan će un. Va ti gori najde dva kavrana, ki so jeno mrcino žrli. Un sejde pod jen hrast i gljeja z deleč, kàku se ti kavrani te hranijo. Na jen pot pride jen jorav veliki i počne njih dvih čupat od te mrcine. Taj kralj jimev je jako batino pr sebi i reče: „Bože moj, kaku je posod nenavisčine po svejti. Ovi kavrani so to mrcino našli, pa će njin jo sad ta jorov otet i vkrast!“ Kralj zeme svojo

batino i vbije jorla. Pole so se lejpu kavrani najeli do sita. Kralj lačen i troden joka i pomaganje, da kan če un sad. Ni znav, če l' sen al tan. Ti kavrani njemi rečejo: „Kaj je tebi taku teško, da ti tak jokaš i pomaganješ i da si sen va to šumo pršav? To je gora, v ki iše nigda ni krsta belo. Kan greš ti?“ Odgovûori njin kralj: „Ne prašajte mene, kan gren, već sen osen kraljestvi obašav, da najden ženo i svoje ljidi, pa ne moren nigdir nič najt!“ Rečejo njemi ti kavrani: „Ne jokaj ti nič, mi znamo, ke je to i ke so tvoji ljidi. To je jaku deleč. Mi već od včera vavejk od unega grada letimo. Ta se je grad pred osen lejt napraviv *na* jeni samoščini!“ Kavrani ga speki prašajo: „A kaj si ti za jen človek? Otkod ti greš?“ Kralj njin pripovejda, da je un biv kralj, da je jimev svoje kraljestvo, svoj narod, svoje soldate. Jen pot da je prošov na pu lejta po svojen kraljestvi, a kad je damuh pršov, da ni nič našov ni žene ni kraljestva, ni naroda ni soldatov, da bi morebit uni znali za njegovo hižo.

Uni njemi rečejo, da je istina se, kaj je rekav i da uni znajo za njegovo hižo, za njegovo ženo, za njegov narod i za njegove soldate, pa mi iše rečejo: „Kak češ ti tan prit. To ti je *iše deleč*, a pota ne znaš. Ali kad si ti nan dobro stvûoriv, čemo i mi tebi. Mi bomo samo nad tabo letejli i krakali, a ti samor za našin krakanjen hodi. Pole boš pršov na jeno mejsto, s kojega boš zapazev grad, ke je tvoja žena, kraljica. Ali mi ti već sad rečemo, da dogod tan pride, sakega dajo pogibit, iše ni ni jen iz tega grada nazaj živ pršov!“ Kralj njin reče: „Kaj bog da, da da. Jest gren tan, pa makar me valje vbijejo!“ Kralj projde, a ti kavrani so letejli nad njin i pokazali so mi pot do unega grada.

Un je pršov gure v taj grad po noče i ni jen ga ni videv, kad je pršov. V jutro dojde un pred vrata od štale. Došle so dejkle krave dojit i najdejo jenega brkastega rastrganega človejka, pa mi rečejo: „Jej kaj ti te dejlaš? Naš te bo gospodar dal valje vbit, čin te vidi!“ Ali ta kralj njih prosi, naj ga zemejo k sebi sljižit, da će njin krave ravnat i češat i se dejlat, samu da mi dajo kaj pud skrivéć jist i kakovo staro opravo. Ta je kralj poznav one dejkle, ke so sljižile pr njemi. One njega niso poznale, ke je biv grd, bradat i rastrgan. Jena dejkla itak njega po govûori spoznava i reče ti drugi dejkli: „Taku je naš prvi kralj govûorev, kaku ta človek!“ Una njega počla sprašavat, otkod je i kak je sen pršov. Kralj, kaku je poznav te dejkle, počev ih je lejpu

prosit, naj nikemi nič za nj ne povijo, i pole njin je se povedav, kaj i kaku mi se je pripetelo i da je un tisti kralj, pr ken so une sljižile. Kad so to čule te dejkle valje so pred njega pokleknile i prosile njega za milost, naj njin ne zameri kaj. Te dejkle so šle guri v kamaro i zele so jeno opravo, pa so je odnesle duli kralji, naj se va njo oblejče. Dale su mu tudi jist i skrile so ga v štali. Dvorile so ga v štali, kaku so najbūolje mogle, zakaj njin je biv jaku dober, dok so pr njen sljižile.

Une niso nikemi nič povejdale za nj. I taku ni za nj nič znala ni njegova žena, kraljica, ni tisti žid, da ga une v štali hranijo. Jen pot njih kralj lejpu prosi i milu pita: „Lejpe moje kamarjere, vi ste vavejk moje bele, vidište vi kada un moj prstan, ki je biv va nen staren bori pr nas?“ One njemi rečejo: „Naš gospon ga jima vavejk na prste, samo kada se gre prat, dene ga kad i kad duli i dene ga na stoličak!“ Kralj njin reče: „Ako ga za boga morešte ikaku zet, donešte ga meni. Vi bošte pr meni sljižile kak i prvo!“

Jeno jutro išov se je žid prat po navadi i jena dejkla, koji je belo jime Marija, je hižo pometala, zapazila prstan, vkrala ga židi i odnesla ga brzu kralji v štalo. Čin je kralj prstan dobiv, dene ga na prst i zapoveja prstani, da valje dvanajst soldatov žida svežejo. Pole pomisli va prstan, da se jima se stvūorit ondi i onaku, kadi i kaku je belo i prvo.

Kad se je se taku speki stvūorilo, gre un guri k ženi svoji. Una ga prepozna i pade na tla od velikega veselja, kaj je njeji mož prišov. Kralj da sad jen jaku veliki zid zazidat i noter da zazidat žida, kaku je biv dōug i širok. Pole je kralj živev kak i predi, dav je napravit silne gūosti i veselja. Bela je lete banda, muzika, lumbarde. To puca, to je veselje, to je se pijano! I jest sen va jeni mali bertiji piv, ali je pršov jen stražar, iše je grdiji od mene, i znajo, dragi gospon i moj stari sosejd*, vritne un mene, da sen valje sen v Artić odletev, pa njin sad pripovejdan se, kaj sen tan videv i čuv, a uni me lejpu slušajo i pišejo, kaj njin pripovejdan.

Johan Bolf-Raje.

---

* Ja sam se rodio u Lokvama (u Maloj vodi) 1856. Najbliži moji susjedi bili su Bolfi iz Artića, s toga me zove ovdje Johan Bolf-Raje starim svojim susjedom. R. S.

4.

Johan i Johana.

Tak je biv jen trgovac v jenen varoši i jimev je mlado ženo. Uni so jaku lejpu živejli, da niso bŭ͡olje mogli. Veliko bŭ͡ogatstvo so jimeli, a dejce k temi niso jimejli. Naprotiv njin je jimev svojo hižico jen šoštar jaku siromašen i puno je dejce jimev i nimav jin je dat kaj jist. Jeno jutro stala se je žena tega trgovca ranu i gljeda duli na šoštarovo hižo. Vidi una, kaku dejca kričijo „Mama, daj nan kaj jist!“ Una dejci govŭ͡ori: „Kaj čo van dat, kad niman nič!“

Ovega trgovca žena si premisli: „Bože moj, jest sen tak bŭ͡ogata, pak niman nič dejce, a ov šoštar ih jima ťŭ͡oliko!“ Nji se na žav dalo i una se oblejkla i prošla je k svojemi moži v štacun, pak ga vpita, da l' bi biv un tak dober, da bi nji dav, jeno stvar, kaj bi si jo ona izvoljila. Un nji odgovŭ͡ori: „Jest ti nisen nikad nijedne stvari odrekav, kaj si me jiskala, ne čo ti je ni sad!“ Una mi reče: „Jest gren k temi šoštari, našemi sosejdi, da mi da jeno dejte. Danas jutra ne će nan jimat do dat, kad bomo ostarejli, kupice vode pit!“

Una je zela par cekinov i šla je k ovemi šoštari. Potrka una na vrata šoštari. Šoštar veli: „Na prvo!“ Una dojde v hižo i, kad jo spazi šoštar, vplaši se, da kaj je tak ranu k njemi pršla. Pita un njo: „Gospa sosejda, kaj izvoljijo?“ Una njemi odgovŭ͡ori: „Jest sen pršla vas prosit jeno stvar, ak mi jo bošte tejli dat!“ Reče un nji: „Jest ne znan, jest niš niman, pak ak jiman uno stvar, kojo vi pitašte, pa van ne bin tov dat, ne bin biv vrejdan, da sen na svejti. Samu rečite, pa ak jo jiman, jest čo van jo dat!“ Sad mi una reče: „Jest vas prosin, da mi dašte jeno vaše dejte!“ Un nji veselo reče: „Jeno dejte? Jest čo van dat pet, šest!“ Una mi reče: „Jest ne trejban više nego jeno!“ Un speki reče ti gospi: „Pa si izberite, kojegod izvoljište!“ Una si je izabrala uno malo, muško dejte, kaj ga je šoštarica držala na rokah, i dala je par cekinov šoštari, pa je prošla.

Šoštar i šoštarica beli so jaku veseli, da njin je zela ta gospa uno malo dejte. Reče šoštarica šoštari: „Vidiš, kaku smo srejćni z dejco, dobili smo novac, a dejte je pršlo na bŭ͡olje!“

Una gospa od unega trgovca donesla je to dejte damuh i zela mi je valje jeno bajlo, i dejte to lejpu se goji. Za malo

rejme una zanosila. Una gre k svojemi moži i reče njemi: „Kaj smo mi naredili, da smo tuje dejte za svoje zeli, a sad bomo jimejli sami svoje!“ On nji reče, da je biv bog tak dober i da se je njin smilovav, kaj so zeli tuje dejte za svoje, da uni morejo sad dobit sami svoje, a bu͡ogatstva da jimajo za obadva.

Una je pole porodila žensko dejte i jime mi dala Johana, a onemi šoštarevemi Johan. Ta so se dejca lejpu gojila, tak so pršla do sedmega lejta i pričla skip v školo hodit, a ljubila so se kak da so brat i sestra. V školi so se jaku dobru vučili. To se ni znalo, koje je bu͡olje jeno čez drugega. Tak so uni školo finili ovo malo selsko od štiri razredov i učitel je rekav njihovin oeu i materi: „Više ne šaljte k meni dejco v školo, več so pr meni se finili!“

Sad so ih uni dali v štacun. V štacuni ni se znalo, koje je dejte naredneje. Joča i mati jimejli so š njimi veliko veselje. Johana zove Johana bratac, a on njo sestrica. Na to reče joča jen pot ščeri: „Kaj ti njega zoveš bratac, un tvoj brat ni!“ Una pita jočeta i mater: „Da čigov je, kad ni moj brat?“ Mati nji reče: „Vidiš od unega šoštara. Mi smo ga zeli za svoje dejte predi neg si se ti rodila!“ Šči ostala je vesela i reče: „Kad ni un moj brat, jest bon njega zela za moža!“ Ta dejca so skip spala va jeni kamari do svoje dobe. Mati vidi, da šči njega se bu͡olje ljubi i da una misli njega oženit.

Materi to ni belo po volji, da kaj bi una zela jenega šoštarskega sina, da se una more oženit za trgovačkega sina i da more dobit iše više bu͡ogatstva. Zatu napoti jočeta, da ga proč da od hiže, dok bo ščer pu͡ozabila na njega. Joča odloči i reče Johani: „Johan, ti boš šov k mojemi brati, da se boš bu͡olje zvučiv trgovine. Moj brat je bu͡olji trgovac nego jest!“ Kad je Johana začula, da bo Johan šov k strici, prime njo velika žalost. Kad se je un otpraviv na pot do tega strica, šla je Johana pred njega izvan grada. Lete ga je pričakala i jokala jaku. Težak je biv njih rastanak. Uni so se jen drugemi zaprisegli, da si bojo pisali baren saki mesec jen pot. Una se je vrnila žalosna damuh, a un je prošov žalosten k strici.

Kad Johan dojde k svojemi strici, prime ga stric ka i svojega sina. Njegov joča piše temi svojemi brati, a njegovemi strici, da ak bo na Johana kakovo pismo pršlo od njegove ščere, da mi ga ne da, neg naj ga nazaj k njemi pošalje. Tak je speki doma

paziv na pisma, koja so pršla na Johano. Johan je pisav Johani i una je Johani pisala, ali uni niso mogli nič dobit, nikakovega pisma jen od drugega. Taku je Johana do͡ugu teško iščekivala pismo od Johana. Pasalo je po͡uno vrejmena, ali pisma ni, pa ni. Una se jaku razbu͡oli od teške žalosti. Johanin joča da doktore zvat. Dohajali so doktori k Johani od sih stran, ali ni jen je ni mogav ozdravit. Najzad je pršov jen doktor iz daljine. Ta doktor pregljeja Johano, kakovo una bolest jima. Un ne nahaja na nji nikakove bolesti, neg da je obolejla od velike žalosti i da ji više ni jen doktor od tega ne bo pomogav, da je una zaljubljena v nekakovo stvar, i ako te stvari ne bo jimejla, da mora hmret.

Mati se domisli, da je una zaljubljena va Johana i reče moži: „Kaj ćemo napravit? Ti piši po Johana, da dojde damuh!" Ali ga ni tov pistet damuh stric i ni dav Johani nič na znanje, zakaj je un biv s Johanon jaku zadu͡ovoljan. Un je jimev predi notri v štacuni po devet kalf, pa niso uni si devet mogli tu͡oliku napravit, ku͡oliku Johan sam.

Sada je Johana taku zbolejla, da ji ni več mogav nigdo pomoč, i una je hmrla. Za pu lejta je od žalosti i toge za ščerjo zbolejla njeja mati i hmrla. I joča je od žalosti i toge za ščerjo i ženo hmrv za lejto dan i se to bu͡ogatstvo je pistev Johani. Johani speki belo je teško, piše vavejk, a ne more dobit nikakovega pisma od jočeta, matere i Johane. Un je biv jaku žalosten kroz to. Un si je mislev, da je un šoštarski sin i da Johana gljeda na veče bu͡ogatstvo, pa da za nj više nič ne mari.

Fini un svoje tri lejta pr svojen strici i prosi strica, da bi ga pistev damuh, da bi rad svoje obajt, pa da bo unda nazaj pršov. Stric njemi reče: „Kaj češ ti pojt damuh. Vidiš, ku͡oliko jiman bu͡ogatstvo, a niman ga kemi ostavit nego tebi. Jest jiman več neg tvoj joča!" Na to mi odgovu͡ori Johan: „Ne, ne, dragi stric, pistite me damuh, jest bon speki prišov nazaj!" Stric mi ni mogav iz volje, al je znav, da ne bo više nazaj prišov. Stric mi je rekav: „Zemi si, dragi sinovac, pinez, ku͡oliko češ, kad ne češ pr meni više bit!" Taku projde Johan od strica damuh; zev si je novac samu tu͡oliku, ku͡oliku mi je belo dost za pot.

Kad dojde un va ta grad, iz kojega je rojen, opazi svojo hižo, da je zaprta. Ide un k jenemi sosejdi, birtaši, i zove si jen sajtleg vina. Pije un to vino i pita birtaša, da kaku to, da je un biv pred par lejt lete, pa da je biv un trgovac jaku bu͡ogat, a sad

da vidi, da mi je zaprta hiža, da je morda falirav. Birtaš mi odgovūōri: „Ni falirav, ne, neg so si pohmrli, najprvo ščer, pole mati, a najzad joča, se jen brzu za drugin!“ Pita taj fant birtaša: „A kemi so pistili svoje būōgatstvo?“ Birtaš mi odgovūōri: „Uni so zeli jenega siromašnega fantička za svoje dejte. Kad pride damuh, bo mi sod se njihovo būōgatstvo zročiv!“ Na to reče Johan temi birtaši: „To sen jest tisti fantičak. Jest sad vidin, da sen prevarjen. Jest lete ne čo stanovat, neg čo prodat se i projt čo v drugi varoš!“ Reče mi birtaš: „Ako češ prodat, jest čo kipit!“ I uni so se pogūōdili i ta ga birtaš plati. Sad so šli k sodi i sod je predav se to temi birtaši.

Johan si je zvoljev, da bi un tri noči spav va oni kamari, va koji je spav s Johano. Birtaš ga pisti, ak če i više dan. Zeme un ključ i gre spat v to isto kamaro, ke je s Johano pōūno lejt spav. Kad je jena doba noči pršla, pride k njemi jen starac. Taj starac mi reče: „Johan, stani se i zemi jen kramp i lopato, pa hodi v groblje. Tan boš videv na jenen grobi tri rože, one bodo svejtile ka i svejča. Ti one rože otrgaj i deni v žep. Pole otkopaj Johano ven i s timi rožami njo obriši okūōli vust i po obrazi. Una bo valje živa stala, zakaj ni hmrla neg samu zamrla!“ Johan si misli: „Bože moj, je li se to meni sanja ili kaj je to?“ Pisti un to za drugo noč i reče: „Ako pride ta starac drugo noč i ak spe tak reče, unda bon šov!“ Drugo noč pride speki ta isti starac i reče mi se onaku, kaku i prvo noč i iše mi reče, da naj valje gre i da naj nič ne štenta, zakaj da bo pole prekasno. Ali un se ni verovav, neg je mislev, da un to sanja, i pisti to za trejto noč. Trejti si dan pripravi kramp i lopato; ako pride spe ta starac, da bo šov na ta grob. Trejto noč pride ta starac i reče mi: „Sad je zajdni cajt, ako češ, hodi!“

Johan se digne i gre na ta grob. Pride na groblje i zapazi te rože. Une svejtijo ka i svejče. Un ih otrga i dene ih v žep. Johano otkopa. Kada jo otkopa, pokrov ven dene, zeme te rože i tare jo pu obrazi i pu prsih. Una valje pregleja i njega zapazi, prime ga za vrat, kušne ga i reče: „Kaku sen lejpu spala!“ Una se razgljeja i vidi, da je v grobi, pa reče njemi: „Kan čo sad pejt s tabo. Ljidi bodo rekli, da sen od mrtvih stala i mene bo sran med ljidmi! Un nji odgovūōri: „Ti se zatu nič ne būōj. Jest sen več se prodav, i mi bomo prošli v drugi grad, ke te ne bo nišče poznav!“

Uni so šli damuh veselu i pršli so v to kamaro, ke so jen pot skip spali i legli so saki na svojo posteljo. Jutro dan gre Johan k temi birtaši, da mi kljoče i jišče od njega, da mi da priliko, da projde v drugi grad. Uni otpotojejo i pršli so o pudan v drugi grad. Sad se je domislev Johan za une tri rože, da ih je pũ͡ozabev doma v mizi, a da bi mi mogle bit iše od pomoči. Un reče Johani: „Jest moran pojt po jeno stvar, kojo sen zabiv!“ Birtaši v ten gradi naroči, da nji da se, kaj bo trejbala. Una je bela jaku lejpa i mlada. Johan valje kočijaša nazaj vrne i projde damuh. Kad je un prošov, pršli so soldati, regiment soldatov.

V to bertijo, ke je bila Johana, pršli so obrstar i oficiri. Obrstari se una jaku dopala i un pita birtaša, da kaj je to za jena gospa. Birtaš mi reče, da jo je jen mladi gospon dopeljav, ostaviv i prošov v jen drugi grad. Obrstar se je nji približiv i pita jo otkod je, kod gre i je li je oženjena. Una njemi odgovũ͡ori, da ni oženjena, ali da jima dragega. Pita jo obrstar speki: „Kaj je za jen tvoj dragi?“ Una mi reče: „Šoštarski je sin, al je zvučen trgovac!“ Obrstar nji reče: „Pa ti taku mlada i lejpa ženska boš zela jenega šoštarskega sina za moža? Zemi ti mene za moža, boš se bar s mano gizdala!“ Una mi odgovũ͡ori: „Jest bin privolejla, ali ne znan, kaku bi belo, kad bi moj dragi nazaj pršov!“ Na to ji obrstar reče: „Lahku zatu, samu ako ti privoljiš. Mi ćemo birtaši reč, da naj reče, da ni pr njemi nikakove ženske pistev!“ I taku je Johana prošla s obrstaron, a Johana je pistela.

Johan se je vrniv va to isto bertijo. Kad je pršov v to bertijo, pita un valje za svojo Johano. Birtaš se je znevidljiv pravev, da un ni videv nikakovo mlado žensko, da un ne zna od tega nič. Kaj je mogav Johan napravit, videv je, da je prevarjen. Projde un dalje prez novac i prez sega žalosten, pa reče: „Da mi je bar novce pistela, kad je već prošla!“ Ide un poton i študira, koda če i kan če. Za kalfo v štacun ni tov več it, k strici ni tov se vrnit, zakaj ga je prevarev. Ide un v grad i vidi soldate, ke se muštrajo. Un si premisli, da bi un freivilig k gusaron za soldata šov. Ide un kapitani i pita ga, da li mi dozvoli, da bi un šov freivilig za soldata k njegovi regimenti. Kapitan ga ogljeja i reče, da slobodno. Johan priseže i preoblejče se v soldačko robo. Kapitan mi da jenega starega gusara, da ga vuči muštrat. Stari gusar njega muštra. Johan nimev novac, da bi dav staremi gusari

i un ga je zatu dobru muštrav. Ni pasalo tri tejdna i stari gusar navuči Johana so muštro i na kuonji i peške.

Stari gusar pelje Johana kapitani. Kapitan je vpitav tega starega gusara, kaj je Johana prpeljav k njemi. Reče ta stari gusar kapitani, da je Johana izvučiv muštro. Kapitan njemi neverjame, zakaj saki kavalerist mora vučit muštro tri mejseci, pa reče temi staremi gusari: „Dav ti je rakije, pak ti se mejša v glavi, pa zatu govuoriš, da si ga zvučiv muštro!“ Odgovuori mi ta stari gusar: „Ne, ne, gospon kapitan, probirajte ga vi, ak ne zna somuštro, vi mene štrofirajte!“ Kapitan mi reče: „To će ti i bit!“ Pričme kapitan Johana muštrat i vidi, da je do cejla izmuštran, i reče mi: „Ti nisi više gemajner neg si valje kapral, a ti stari gusar bit ćeš njegov pucmajstor!“ Johan ga je drage volje zev za pucmajstora.

V ten gradi biv je i un obrstar, koji je Johano otpeljav. Jen pot je došlo od kompanije, da je Johan morav pojt k temi obrstari za ordonanca. Johan se javi obrstari. Johana, kuoliko je vrejme bela za obrstara prošla, ni se dala ven š njin, zakaj se je bala tega Johana. Un isti dan je obljubila, da če s obrstaron na špancir. Gredo uni dva, obrstar i Johana, po škalinah duli i spazi na škalinah Johana. Kaku ga spazi, bejži una nazaj v kamaro. Obrstar za njo, pa jo vpita: „Kaj je to s tabo, izvoljela si ven, pa si sad nazaj pobejgla?“ Una mi odgovuori: „Jest ne čo onega kaprala videt. To je un, kemi sen jest s tabo pobejgla!“ Obrstar nji reče: „Lahku zatu!“ Una mi spek reče: „Ne, ne, ne čo ga videt!“ Obrstar njo trošta i reče nji: „Pa kaj će un tebi? Jest sen obrstar, a un je kapral!“ Ali una speki reče moži, temi obrstari: „Jest ga ne čo videt, ti ga moraš dat vbit!“ Obrstar nji reče: „Jest ga ne moren dat vbit, zakaj ni nič kriv!“ Ali una se ne da primirit dregač, neg da ga un mora dat vbit.

Kaj je tov obrstar, pozove k sebi svojega furešico i reče mi: „Ti moraš reč, da je un kapral danas vkrav pr meni jeno vuro!“ Ta furešica to prijavi i oficiri so odsodili Johana, da bo obejšen. Johan da unemi staremi gusari une tri svoje rože, kaj ih je nosev sabo v žepi, da naj ga, kad ga bodo obejseli i zakopali s timin rožami obriše okuoli vust i pu prsih, da bo un spe oživev i da bo pole prošov iz tega grada. Johana so za istino obejseli i zakopali. Tisti stari gusar gre po noče na groblje, otkopa Johana, obriše ga okuoli vust i pu prsih s unimi rožami i Johan oživi.

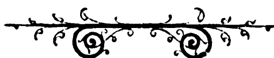
Johan se temi staremi gusari zafali i projde iše po noče iz tega grada i zeme sabo one tri rože.

Johan dojde sad v jen grad. V ten gradi je belo se presvlejčeno va črno. Zajde un v jeno bertijo i pita birtaša: „Kaj je to, da je ta grad vas presvlejčen va črno?“ Birtaš mi odgovūori: „Našega cara šćer je naco hmrla, pa je zatu cejli grad v črnen. Dohajali so doktori od sih stran svejta, da čejo ji morebit pomoč ali oživet, ali belo se zabadav!“ Pita Johan tega birtaša: „Bi l jest slobodno mogav dojt do careve šćeri, morebit bi nji jest pomogav!“ Birtaš mi odgovūori: „Ak ti misliš, da ji ti moreš pomoč, javi se carevin sljugan!“

Projde Johan i javi se carevin sljugan, da bi un rad pomoč carevi šćeri. Sljuge so javile cari, da je jen mladi človek pršov, koji govūori, da če pomoč mladi princezi. Car ga pozove pred sebe i reče mi: „Ak ti mojo šćer oživiš, dat čo ti pu mojega imetka i mojo carsko kruno!“ Ide Johan k princezi, ke je mrtva ležala, obriše jo okūoli vust i pu prsih i valje se princeza oživi i bela je zdrava, da ni trejbala būolje. Car na to da Johani pu svojega imetka, to svojo šćer princezo za ženo, i carsko kruno.

I taku je Johan postav car. Sad un zove pred sebe unega obrstara na račun, zakaj je njega dav obejsit. Obrstar se ni mogav opravdat i zatu ga je Johan kaštigav s tešken reštom. Najzad ga je itak pomilovav i postaviv ga je speki za obrstara i rekav mi je: „Jest ne čo bit, kaku si ti biv. Jest ti opraščan. Ti bodi srejčen s tvojo Johano, a jest s mojo princezo!“

Miko Čop.

5.

Kaku niso tejli jenega kovača primit ni v nebo ni v pakav.

Tak je biv jen kovač i jimev je ženo doma. Rad je piv, a jadit je biv ko strejla. Jimev je jeno hruško pr hiži, ali so došli po noči fanti, lopovi, kakovi so ti tri* te, pa so mi hruške po noče pokrali. Un misli, kaj če sad, da bi hruško posejkav, smilji mi se i reče: „Naj raste i dalje!"

Ali sako lejto mi hruške poberejo, samo nikŭoliko, jeno tri hruške, ostavijo na hruški. Jen pot pridejo k temi kovači dva petljara, a to so beli bog i sv. Petar, i prosijo ga, da naj da njin kaj jist ili pit, da so jaku lačni i žedni. Ta jin kovač da jist i pit. Kad gredo uni ča, prašajo uni kovača, da kaj te mi dat zatu, kaj jin je dav jist i pit. Kovač njin reče: „A, kaj čete mi dat, kad ste rastrgani i prnjavi!" Ali mi uni velijo: „Samu ti prašaj jeno besedo, kajgod ti izvoljiš, mi čemo ti dat!" Odgovŭori njin kovač: „Dobru, dajte vi meni, da kemi rečem „s t o j", da valje stane!" To je kovač valje dobiv.

Kovač sad vesev, da ne more veseleji bit. Drugo lejto rodi hruška, da ne more bŭolje i lejpše. Pridejo ovakovi tri fakini, kakovi so ovi tri, koji so naco mojemi sosejdi, Jurkovići, hruške potrgali, hruške trgat. Zapazi njih kovač na hruški, pa njin reče: „E stojte vi tri lete guri!" Uni da čejo duli, al ne morejo. U ten vrti rasav je fažov, gre un po jen prot, pa njih prične tŭuč, da so malo živi ostali, a uni: „joj i pomagaj!" Obečali so kovači, da več ne te nigda pojt krast na njegovo hruško. Kovač ih sad pisti i reče njin: „Ajd, sad hote duli!" I uni so na pu živi na pu mrtvi prošli damuh.

Taj kovač jimev je dva šegrta. Kad je biv kovač več dosti star, pošalje bog po njega smrt. Smrt mi reče: „Poslav me je bog po te, sad te moran zet!" Reče kovač smrti: „Hodi guri na hruško, pa mi natrgaj tih lejpih hrušak i unda pudemo valje!" Smrt je šla guri na hruško, trga una, trga te hruške, a kovač vesev. Kad je več dost natrgala, reče nji kovač: „Stoj!" Smrt guri stoji i stoji, a ljidi nič ne umirajo. Stoji una bome guri pŭuno

* Kad mi je Bolf ovu pripovijetku pripovijedao, sjedila su tri momka i slušala tu pripovijetku, pa je on na njih upravio te riječi, ko što i one niže.

lejt, dok ni veja pod njo pregnjilela, pa pala duli smrt skip s vejo. Čaka bog smrt, čaka, ali nje ni, pa ni. Najzad je itak pršla smrt k bogi. Pita je bog, ke je taku dugo bela. Una mi pove, da jo je kovač poslav hruške trgat, da pude un š njo valje, samu naj mi nekaj hrušak natrga. Kad je pršla guri i natrgala kovači hrušak, da ji je rekav „Stoj“ i una da je ostala guri, dok ni veja zgnjilela i pala duli skip š njo.

Sad pošalje bog vraga po tega kovača. Pride vrag po njega i reče mi vrag: „Bog me je poslav po te, da greš sada s mano!“ Reče kovač vragi: „Drage volje gren s tabo, ali jiman iše nekaj skovat. Hodi s mano va kovačijo, pa hodi ti va mejh, ti boš dobru pihav, a jest bon to valje skovav, i pole pudemo valje skip, kangod češ!“ Zajde vrag v mejh, a moj kovač zeme klince, pa je škulju zakovav. Sad je vrag notri v mejhi, ven ne more. Zazove kovač svoje dva šegrte, pa da sakemi jen veliki bat v roke, vraga dene na nakovlje, pa vudri, pa vudri, pa vudri, da so mi se kūosti polomeli, dok se ni škulja na mejhi napravila i un je ven pobejgav.

Pršov je vrag v pakav vas potren i zbijen. Prašajo ga ti drugi vragi, da ke je biv, da je taku vas potren i stōučen. Reče un njin: „Puslav me je bog po jenega kovača. Ta me je kovač napeljav, da sen šov v mejh i sega me je potrv!“

Sada se smrt ne da po njega, a ne da se po njega ni vrag, a star je več jaku, hmrit bi morav. Gre un jen pot pod jeno hruško ležat, veter je pihav, hruška je pala i vbila ga je.

Sada un če, da gre v nebo k bogi, ne pistijo ga noter. Pride k pakli, spazijo ga vragi i un, kega je kovač stōukav, brzu so šli si vrata pritiskat, da so jin se nohti ven izašli. Kovač je zev svoj batič, pak jin je nohte na vrata prikovav. Kaj čejo uni, ne morejo sad nikan. Gre kovač speki k bogi, ali ga spek ne pistijo k bogi.

Unda je hmrlo jeno malo dejte, jen jangelac. Š njin je pršlo pred vrata nebeska jeno dvej hiljade jangelov. Naš kovač je iše pri vratih stav. Kad so se vrata vprla tin jangelon, un brzu fuk noter v nebo. Iz neba ga pole tejrajo ven, ali un se ne da nikaku ven. I taku je naš kovač ostav v nebi.

Johan Bolf-Raje.

6.

Zločesti grof.

Tak je biv jen grof i biv je jaku zločest. Un je jimev jenega sljugo od štrnajst lejt. Ta je sljuga išov sakan s tin grofon. Grof je samo tuje preotimav. Ta sljuga mi je rekav, da naj ne zimlje tuje, da ga bo bog, da je bûolje jimat malo po poštenji neg da jima još jen pot tûoliku, kûoliku jima. Grof na to temi sljugi reče: „Baš sen naco mislev, da kan bon s unimin tujimi pinezi, kaj so v konobi zakopani, jest ih niman kemi pistet. Ak me boš dobru sljiživ, jest ćo ih tebi pistet!“ Sljuga mi reče: „Ni treba meni tujega pistet, ak mi čejo kaj pistet, nek mi pistijo svoje!“

Iše ta isti dan je grof zbolev na smrt. Ta ga je sljuga nagovarav, da se naj spovije, ali grof se ni tov i rekav je: „Kaku bi se jest spovedav. Jest bi morav se vrnit, jest svojega niman nič. Meni ne bi nič ostalo, kad bi jest sakemi svoje dav!“ Ali sljuga seglih dopelje popa, ali se on ni tov dat spovejat. Pop nagovarja tega grofa, nagovarja ga i sljuga, ali grof se ne da i ne da spovejat. Da pop ne nosi damuh svetega tejla, dala se je žena tega grofa spovejat i pričestit.

Večer reče grof temi sljugi, naj mi prnese na uni veliki skledi starega vina i jene bisage pune pinez. Sljuga mi je prnesav i gljedav je čez škuljo na vratih, kaj bo grof s timi pinezi napraviv. Grof si je se pineze va skl̨edo stresav, pa ih je skip s vinon žlico posrkav. To isto noć je grof hmrl. Kad so ga zakopali, belo je tistemi sljugi žav une pineze, koje je ta grof pujev, ostavit v grobi. Reče un: „Meni ni nič pistev, zakaj sen mi popa prpeljav, da ga spovi. Kad mi ni nič ostaviv, gren ja naco v groblje, otkopav ga bon i rasporev, pa si bon ž njega novce zev!“

Gre prvo noč tisti sljuga, da ga bo otkopav. Kad je pršov k vratmi cimitera, prčakav ga je vrag na zidi, pa mi kriči: „Hodi, hodi, pak ti bon i jest pomogav, bomo skip dejlili!“ Ta sljuga si misli: „Zakaj bi mi dejlili? Ti nisi grofa sljiživ, sljiživ sen ga jest!“ i prošov je damuh.

Drugo noč gre speki tisti sljuga, da ga bo otkopav, ali je speki vrag sejdev na zidi i speki mi kriči: „Hodi, hodi, pak ti bon i jest pomogav, bomo skip dejlili!“ Sad si ta sljuga misli: „Sad več nič ne kûoristi! Najbûolje je š njin dejlit. Un več i unaku

zna za tiste novce. Aj bog da ih više ne zna!“ i reče vragi: „Pa hajd, čemo dejlit!“

Kad so pršli vrag i taj sljuga do groba, reče vrag sljugi: „Ti zemi samu ono zemljo ven, kaj jo je pop na nj vrgav: jest je ne moren zet, zakaj je blagoslovljena!“ Taj sljuga zeme par komadov zemlje blagoslovljene ven, a ono drugo so zemljo je vrag razgrniv i rekav je sljugi: „Tega grofa je moja duša, bit če i njegovo tejlo, a tebi naj bodo novci, koji so v njen!“ Sljuga na to reče vragi: „Do če ga rasparat, da dojdemo do novac?“ Vrag mi odgovu͡ori: „Ni ga trejba rasparat. Jest čo ga samu na glavo okrenit i si cekini bodo pali ž njega ven!“

Vrag je primiv grofa za noge i okreniv ga je na glavo, i valje je počlo grmet i svetit se od ognja. Sljuga je skoru mrtav pav od straha. Vrag ga je potroštav i rekav mi: „Ne bu͡oj se ti nič; jest tebe ne čo neg samo to tejlo!“ Kad je vrag iz grofa se cekine isipav, prestalo je grmet i blejskat. Sad je rekav vrag tistemi sljugi: „Poberi si ti te cekine i zagrni jamo, a jest čo si njegovo tejlo zet!“ Taj fant pobere cekine i spravi, pa zagrne jamo, da je belo se ravno ka i prvo, a vrag projde v pakav s tin grofon.

Taj je sljuga komaj živ damuh pršov s timin cekini i ni jimal mira. Komaj da je dočakav živ dana. Sad si misli: „Tisti penizi so po nepoštenji dobiveni. Meni ih je dav sam paklenski vrag. Jest pu njih ne bon nikad srejčen. Jest ih nosin k našemi plovani, naj za nje maše sljiži za dušo grofovo ili naj ih da siromakon, kin ih je zev grof!“

Gre taj sljuga k popi i nosi mi pineze. Kad je pršov k popi, poveje njemi se, kaj se je dogodilo, kaku je un pr grofi sljiživ, kaku je videv, kak je cekine zajdno noč posrkav iz sklede skip s vinon, kaku je šov dva pot na groblje po te pineze i kaku se je s vragon složiv, kaku mi je isipav cekine iz grofa, kaku je grmelo i blejskalo, kaku je un cekine pobrav i sabo ih damuh prnesav, kaku si je vrag odnesav tejlo grofovo, kaku se un bu͡oji i da njega zatu prosi, da zeme pineze i da za pokojnega grofa maše maši, morbit da bi se grof mogav otkipit od muk paklenskih. Plovan mi reče: „Tvoj grof se ne more nikak otkipit od muk paklenskih, zakaj je preveč zla napraviv. Novce čo zet i dat čo ih siromakon, koje je prevariv pokojni grof! Ti si jaku faliv,

kaj si šov po noče kopat mrtvo tejlo svojega grofa i kaj si je vrag njegovo tejlo zev. Grofi bo iše huje v pakli, kaj ni tejlo v zemlji ostalo!“

Johana Grgurić-Turk.

7.

Vilenski kraljevič.

Tak je biv jen kralj i jena kraljica. Dugu niso jimejli dejteta i vavejk so boga prosili, da jin da bar jeno dejte i bog jin je dav jenega sina. Tega so sina vile dojile i odgojile, zatu se je zvav vilenski kraljevič.

Kad je to dejte več nikaj odraslo, hmrla mi je mati, a joča oženiv se je za drugo ženo. Ta druga žena ni mogla trpet tega sina. Kralj je morav pejt na vojsko, i predi neg je prošov, naročiv je ženi, da mi pazi na sina. Una kralji obeča, da če dobru pazit na njega i da če mi ga dobru čuvat.

Kad je kralj prošov, mačeha od tega sina pozvala je dva dvornika svoja i rekla njin je: „Vi morate mojega sina nekan jaku deleč od grada otpeljat i njega vbit, a da ste ga vbili morate mi za zlamenje prnest njegove joči i njegov mali prst!“ Ti dvorniki zeli so tega fantička i šli so š njin v šumo jaku deleč od svojega grada.

Kad so več jaku deleč beli, rekli so temi fantički: „Mi te moramo lete vbit, taku nan je naročila tvoja mačeha!“ Un je začev jaku jokat i njih prosit: „Najte me vubit, ako boga znate!“ Uni so njemi rekli: „Mi te moramo vbit. Kaku da naredimo dregač, kad nan je tvoja mačeha naročila, da moramo prnest nji za zlamenje, da smo te vbili tvoje joči i tvoj mali prst!“ Ta njin vilenski kraljevič reče: „Vi čete si lahku pomoč za joči i prst. Sabo jimate malega pasiča, pa zvadite njemi joči, a meni mali prst odsejčite. Nekarte me vbit. Jest čo projt odovod deleč, da više nigdo mene ne bo videv ni znav kaj za me. Mačehi moji pokašte joči od unega pasiča i moj mali prst, i una če van verjamat, da ste me vbili!“ Tin dvornikon belo je žav tega malega fantička i naredili so, kaku jih je un prosiv. Zvadili so joči njemi

pasiči, kaj so ga sabo jimeli, i vbili so ga, a njemi so njegov mali prst odsejkli, pa so ga pisteli v šumi.

Kad so došli ti dvorniki damuh, dali so kraljici joči od unega pasiča i prst od njejega sina, pastorka, i rekli so ji, da se naj nič ne bŭoji, da je mali mrtav. Una jin je povejrovala i bela je vesela, da nima više tega fanta na brigi.

Taj vilenski kraljevič je šov po šumi deleč, jaku deleč, pa je pršov do jene hiže. Jaku je biv lačen, pa je šov v to hižo. V hiži ni nikega videv ni našov. Pršov je v kuhinjo i videv je na ognjišči jen veliki kotav graha. Jaku je lačen biv i pričev je taj grah jist. Ali taj grah ni biv slan. Un se ogljejav po kuhinji, pa spaziv sŭoljenico, zagrabiv je šako sŭolji i vrgav je v grah. Jev je taj grah sad, kako je jev doma najslaje kolače.

Na jen pot prične po hiži nikaj trupat i v kuhinjo pride jen starac. Taj vilenski kraljevič preplaši se tega starca, pak je pobejgav pod peč. Sad je starac pričev jist taj grah i valje je videv, da je slan. Starac se je pričev jadit i zvat: „Do mi je moj grah posŭoljiv?“ Taj starac biv je slejp i ni nič videv. Mali se ni tov nič javit, zakaj ga je belo strah. Taj starac speki kriči: „Do mi je moj grah posŭoljiv, naj se javi, jest mi ne čo nič!“ Taj mali fantičak se osigura, pa se javi temi slejpemi stari i reče: „Oprostite mi, dragi joča, jest nisem znav, da je to vaš grah. Biv sen jaku lačen, zev sen si graha i nasŭoljiv ga!“ Taj starac odgovŭori: „Nikaj zatu, moje dejte, naj te ne bo nič strah, jest ti se iše, kad si se meni javiv, lejpu zafalin, kaj si mi posŭoljiv grah!“ Sad je biv taj mali več nikaj koražniji, a taj stari ga pita: „Kan greš ti čez to šumo?“ Taj vilenski kraljevič njemi odgovŭori: „Jest si gren sljužbo jiskat. Moj joča je kralj, a mati mi je hmrla. Joča se je drugi pot ženiv, a ta mačeha me ni trpela, pa kad je joča prošov na vojsko, tejla me dat vbit, ali jest sen une ljidi, koji so me jimejli vbit, naprosev i uni so me pisteli živega. Jest sad ne smin damuh, pa si gren sljužbo jiskat, morbit bi me vi tejli zet sljižit?“ Ta stari njemi odgovŭori: „Hočo drage volje ali se bŭojin, da si ti iše premajhin za posav!“ Reče mi na to taj fantičak: „Ne bŭojte se nič, jest sen vilenski kraljevič!“ Ta stari mi na to reče; „Dobru je, sinko, kada je temi taku, jest čo ti dat jovce past. Ti boš pr meni jovčar!“

Ta stari ga pole otpelje v jeno komorico, v koji je spav to noč. Drugi dan preda temi faktički jeno stado jovac i da mi jeno

sviralico i jenega velikega pasa, pa mi reče: „Sad ajde, sinko, va 'no trejto goro vilensko z jovcami. Pasa zemi sabo, bo ti zavračav jovce v hrpo skip. Kad ti bo jaku tešku, ti samo sviraj i posvirujkaj na 'vo sviralico!“

Piršov je taj fantičak z jovcami na to trejto goro vilensko. Kad je pršov v to goro, sejdne se na jen panj i prične svirat na svojo sviralico. Na to je pršlo devet vilenic i une mi velijo: „Kaj si ti, fant, pršov v našo vilensko goro z jovcami? Kaj ti ne znaš, da se lete v vilenski gori ne smijo past jovce? Mi čemo ti zvadit joči, da ne boš više šov past jovce po vilenski gori! Un njin odgovūōri: „Jest se vas nič ne būōjin, vi nečte meni zvadit joči. Vi ste mojemi starci joči zvadile, ali nečte meni!“ Sad un začne svirat na svojo sviralico, a vilenice počle tancat, da so se se umorile i da so popadale na zemljo. Une ga prosijo, da ferma svirat, ali un ne če neg dalje zajedno svira i reče njin, da če fermat, ako povrnejo njegovemi starci joči. Te mi vilenice velijo: „Nismo mi tvojemi starci zele joči, pa mi ne moremo mi dat joči nazaj, neg una deseta vila mi je zela v deseti vilenski gori, ali je ni sad lete!“ Odgovūōri njin un: „Dojt če una vre, mora dojt!“ Zasvira un iše jen pot. Iše je ni. Zasvira un po trejti pot i sad je pršla. Svira taj fant, da ne more jače, a ta deseta vila tanca, da je se pucalo i pade pred njega i prosi ga, da ferma. Un nji reče, da ne če fermat, ak ne če dat joči njegovemi starci. Una se speki brani, da ne da, da ne da, da jih una nima. Taj fantičak prične speki svirat, a una speki tancat i vmoriv jo je, da ni mogla več nič. Pole je odsejkav jen komad drveta, pa ga je reskalav i vrgav nji je palce v to drvo, i pričnev je speki svirat. Una tanca, da ne more būōlj, a drvo je stišče, da ji je se krv brizgala iz palcov. Vidi būōme una, da ne bo nič i prične lejpu prosit tega fantička, naj ferma, da če mi dat joči njegovega starca. Sad ga je peljala k jenemi hrasti. Taj hrast je biv šup i biv je pōūn joči. Ta vila pokaže temi fantički joči i reče mi: „To so ti joči, zemi si starčeve!“ Odgovūōri un nji: „Kaku čo jest zet starčeve joči, kad ne poznan, koje so joči njegove. Ti moraš sama zebrat joči, koje so joči njegove. Kaj je tejla, būōme je morala zebrat joči starčeve, iše ih je dela v jen papir i dala se to temi fantički, pa mi rekla: „Na to so ti starčeve joči!“ Pita jo sad un: „Kaku čo metnit joči starci, da bu spek videv?“ Una mi odgovūōri: „Deni ti joči samu v jen lavor, da se zmočijo, pa se naj stari v ti vodi

vmije, joči čejo mi same dojt na svoje mejsto, da bo spek dobru videv!“ Kad je taj fantičak dobiv joči od svojega starca, pisti se vile, naj grejo damuh. Une so njemi rekle: „Ej vilenski kraljeviču, več nan ne sviraj po vilenskih gorah, da tancamo, dok te ne pozu͡ovemo v sváte!“

Sad projde taj fantičak s jovcami damuh. Kad je pršov damuh, pita ga njegov starac: „No, sinko, kaku je belo na paši, kaku si potovav s jovcami?“ Odgovu͡ori mi vilenski kraljevič: „Dobru! Meni ne morejo vile nič. Une mi niso nič smetale neg sen jest njin. Donesav sen van joči od njih, koje so van zele. Jest čo ih det v lavor, da se zmočijo, pa čete se vmit v uni vodi i joči če van dojt na mejsto, ke so van i bele i vi bošte speki videjli!“ Ta fantičak je se taku napravev, stari se je v ti vodi vmiv i joči so mi pršle na mejsto i videv je ka i prvo. Sad mi reče taj starac: „Jest sen s tabo zadovoljan, kad si ti meni moje joči dobavev. Zatu ne češ više bit jovčar v ovi hiži neg češ bit gospodar skip s mano!“ I valje mi da kljoče od cejle hiže samu od jene hiže mi ni dav kljoča.

Sad je tisti vilenski kraljevič gospodariv v ti hiži. Jen pot ješov stari na pašo s jovcami, a mladi pr hiži fruštok kuhav, drugi pot je šov mladi na pašo s jovcami, a stari pr hiži fruštok kuhav. Un je biv jeno vrejme taku v ti hiži, dok ni jen pot, kad je ostav damuh, rekav: „Bože moj, kaj mora bit v uni kamari, da mi ni dav kljoča od nje?“ Ide un gljejat čez škuljo od kljoča, kaj je v te kamari i vidi notri čez škuljo jenega divnega konjiča i jenega divnega sokola. Kad je tov ta vilenski kraljevič projt, progovu͡ori mi ta divni konjič: „Priličan si, da dojdeš noter v kamaro. Ak dojdeš noter, projt čemo mi dva v kraljevino tvoga jočeta!“ Odgovu͡ori mi taj vilenski kraljevič: „Kaku čo noter dojt, kad niman kljoča?“ Divni mi konjič speki reče: „Deni ti tvoj prst krnjac (kaj so mi ga odsejkli) v škuljo od kljoča, otprt čejo ti se vrata sama!“ Taku je un napravev, metniv je svoj prst krnjac v škuljo od kljoča i vrata so mi se sama otprla.

Kad je on pršov v to kamaro, sa se kamara sija od divnega konjiča i sokola. Divni mi konjič progovu͡ori: „Evo ti divnega sokola, koji bo gljejav oku͡oli, pa nan pokazav pot, kan čemo it: evo ti divnega sedla, š njin osedlaj mene, da te bu͡olje nosin: evo ti divni mač, koji bo sejkav lejvu i desnu i kad boš šov ni jen neprijatel ne bo ti mogav nič našku͡odit Zemi sabo se to i zemi

iše v torbico jen štrigelj, kefo i jen brūos. To če nan jaku od pomoče bit na poti!“ Kad je to se zev, reče mi divni konjič: „Sad kaj brže moreš potuj, da te stari ne more vjet!“

Projdo uni taku kaj so brže mogli, al za čas eto ti starca već za njimin. Kad je več starac biv blizi tūoliku, kaj ni več konja za rep vjev, reče brzu konj vilenskemi kraljeviči: „Hiti brzu kefo prejku glave!“ Kraljevič je hitev kefo prejku glave, i valje se je stvūorela taku gosta šuma, da se je starac v nji zabavev i da je ni mogav taku brzu prejt. Ali i taku dojde čez neko vrejme starac za njimin i tov je speki več konja vjet za rep, ali divni konjič reče sad vilenskemi kraljeviči: „Hiti sada brzu prejku glave štrigelj!“ Vilenski je kraljevič brzo hitev prejku glave štrigelj, i za njimin se stvūori na jen pot jen veliki brejg, da ni mogav stari spek dōugu vrejmena do njih dojt. Kad ih je starac speki skoru dostignev i tov več konja za rep vjet, reče divni konjič temi vilenskemi kraljeviči: „Hiti brzu prejku glave brūos!“ Vilenski je kraljevič brzu prejku glave hitev brūos, i na jen pot se stvūori velika voda, da ni mogav starac prejku vode projt.

Kad je videv starac, da več dalje ne more za njimin, pričev je kričat: „Ej, sinko, bog te blagoslovev! Jest više ne moren dalje za tabo. Naj ti bo un divni konjič, da se š njin pogizdaš i da te ne bi nikad v napast dopeljav, naj ti bo un divni sokov, da ti bi biv od pomoči i naj ti bo un divni mač, naj ti sejče lejvu i desnu, kad boš kod potovav i kad te bodo tejli na poti kakovi lopovi. Bog te blagoslovev, kaj si mi joči dav. Kad boš potovav kraj živice v svoj grad, videv boš jeno šugavo kožo od jenega kūonja, pa oblejci kūonja va to šugavo kožo i ne bo to nigdor poznav v tvojen domi!“

Taj je fant prošov na divnen konjiči dalje, a starac damuh va svojo hižo. Kad je pršov taj fant do une živice kraj svojega grada, našov je uno šugavo kožo i oblejkav je va njo svojega konjiča. Taku dojde blizi kraljevega dvora v jeno bertijo i prosi birtaša, da mi da jeno štalo za njegovega konja. Ljidi, kad so videjli tega njegovega kūonja, so mi se špotali, kaku grdega kūonja jima i da ga ne čejo pistet v štalo, da bi njin se kūonje ošugavev. Najzad so ga itak pisteli v kraji v jeno štalo posebno, da je mogav prebavit uno noč kod tega birtaša. Kad je biv pr večeri, čuv je, da je v careven dvori veliko veselje. Bande so jigrale, lumbarde so pucale, soldati so marširali. Un pita tega birtaša: „Kaj to more

bit takovo veselje pr vašemi kralji?“ Birtaš njemi poveje, da jima car jeno ščer i da če jo sad venčat, da je dav skopat jeno grabo veliko va svojen dvori, pa do to jamo preskoči, da če zet njegovo ščer za ženo i da če mi predat svoje kraljestvo. Pole do to grabo preskoči, da mora dat njegovi ščeri tri zlatne jabôuke iz njihovega vrta. Kralj jima jeno jabôuko v svojen vrti, koja jima zlatni plod. Ta je jabôuka ograjena s velikim zidon i s nijedne strane ne more se do nje. Njo stražijo po noče i po dani fort straže. Unemi, do preskoči uno grabo, nič ne hasni, ak prvo ne dobi tri zlatne jabôuke.

Taj fant si to malu premisli, zeme po večeri svojega sokola v naročaj, gre okûoli grada i spesti sokola, da mi otkine tri zlatne jabôuke v kraljeven vrti. Sokov ide i otkine mi tri jabôuke. Sokov šov je taku polahku, da ga niso čule straže ni kad je pršov ni kad prošov. Sokov se vrne k svojemi gospodari i prnese mi te tri zlatne jabôuke. Gospodar ih dene v žep i projde nazaj v to bertijo spat.

V jutro dojde ta fant na uno mejsto, ke se je grabo preskakivalo na svojen šugaven kûonji i pita, je l njemi slobodno preskakivat grabo. Velijo mi una gospoda, koja so tan sejdela: „Slobodno! al kaj si sen pršov na taku šugaven kûonji!“ Si so mi se čudili, njemi i kûonji. Pripravi se un i skoči prejku grabe i doskoči do dejvojke i poda ji tri zlatne jabôuke. Dejvojka bela je vesela, zakaj ji se fant dopav, pa reče: „Evo, tajta, to so prave jabôuke iz našega vrta!“ Kralj se je čudiv, da kaku je un mogav do tih jabôuk pr tûoliki veliki straži i ni tov dozvoljit, da bo njemi njegova ščer, ali šči bela je š njin sasin zadovoljna.

Na to je un svlejkav svojemi kûonji šugavo kožo i pokazav je svojega sokola i opasav si je svoj divni mač, a to se je se zasjalo ka i sôunce. Sad so beli š njin si jaku zadovoljni i kralj i dejvojka. Kralj je prirediv novo veselje i pozvav je pôuno gûosti, a ta vilenski kraljevič počnev je pripovejdat, do je un i kaj mi se je se prpetelo, dok je biv majhin i kod je se potovav. Kralj je valje znav, da je to njegov pravi sin, koji se je biv zgibiv, kad je šov na vojsko, a sad je doznav, da ga je tejla njegova žena, ta mačeha, pogibit. To dejvojko dopeljala je ta mačeha sabo kralji, kad se je za njo ženiv, to je bela njezina prava ščer, zakaj je i una bela udovica, kad jo je kralj za ženo zev. Ti mladi so se sado ženili. Kralj je dav svojemi sini kraljestvo. I taku jo vilenski

kraljevič pustav kralj. To mačeho ni tov taj mladi kralj vbit, neg jo je poslav v jen kloštar, naj se bogi moli za svoje grejhe.

Vilenski kraljevič biv je jaku srejčen v svojen kraljestvi. Nigdo mi ni mogav nič naškūodit. Sokov mi je saki dan pregljejav cejlo njegovo kraljestvo, pa mi je se rekav, kaj ni belo v redi. V saken rati je dobiv neprijatele, zakaj je na svojen konjiči se posejkav na lejvu i na desnu.

Jure Trebnik.

8.

Kaku je jen šoštarski fant dobiv jen zakleti grad.

Tak je biv jen siromašni joča i jimev je jenega sina, pa ga ni mogav hranit. Poslav ga je vučit za šoštara. Vuči se taj fant pri jenemi šoštari jeno osen dan, dejlat ni tov, pa je pobejgniv. Sad je šov k drugemi šoštari, biv je pr njemi jeno petnajst dan, nekaj je storiv, pa ga je taj majstor stōukav i un je pobejgniv spe i temi šoštari. Šov je i trejtemi šoštari, ali za malo cajta pobejgniv je i od tega trejtega. Magarac je biv.

Sad gre po svejti jiskat sljužbo i pride večer v jeno hižo v jenen seli. V ti hiži ležav je jen mrtvac, pa so ga uplašili, da ga bo po noče odnesav ta mrtvac. Un njin reče, da kaj čejo mi dat, da če ga un sam čuvat cejlo noč, da se ga un nič ne plaši. Uni mi obečajo, da če mi dat jist i pit i iše nekaj pinez. Ali uni, kad so se š njin pogodili, dali so tega mrtvaca v jeno drugo kamaro, a mejsto unega mrtvaca šov je ležat v škruto jen drugi živi fant.

Ta šoštarski fant sejde lejpu za stov, pa ji, pi, puši, kanta, kaj ga briga, mrtav leži s miron. O pu noče taj, kaj je va škruti ležav, digne guri roko, a taj šoštarski fant zeme remen, pa njega tof po roki. Taj va škruti potegne brzu roko noter. Speki un ji, pi, puši, kanta, speki un, ki je biv na mejsto mrtvega, digne guri nogo, a taj šoštarski fant zeme speki remen, pa njega tof po nogi. Un spek ji, pi, puši, kanta, kaj ga briga, ali taj iz škrute pokaživa guri glavo, a un zeme svoj batič. pa njega tof, tof po glavi, i vbiv ga je. I taku so sad dva mrtvi.

Z jutra dan pršli so uni, ki so se š njin pogodili, da vidijo, kaku je s onin, ki je ležav. Taj šoštarski fant reče: „Guri je zdigav glavo, ni mi dav mira, pa sen ga vbiv. Uni idejo gljejat tega, ki je živ ležav va škruti i vidijo, da je sad mrtav, pa unda vudri po unen šoštari, da je malu živ vtekav.

Gre un dalje po svejti jiskat sljužbo i dojde v jeno bertijo v drugo selo i praša birtaša, da bi rad pr njen spat. Birtaš ga ni tov k sebi primit, neg mi reče: „Te je jen veliki grad, ako naco v njen prespiš, tvoj bo grad i si pinezi v njen!" Ta šoštarski fant jimev je iše nekaj krajcarov, pa si zeme za nje jene karte, da se bo v ten gradi zabavljav, i cigarov, da bo pušiv, i dvej svejče i dva vrča vina, da bo piv. Gre un noter va ta grad, zapalji si jeno svejčo i pije svoje vino i puši cigare. O pu noči grad se počev frest ko da če se se porošit. Nad tin fanton štuk pukne i pade od jenega človejka roka duli. Za nekūoliku cajta pade duli i druga roka, pa spe najprvo jena noga, pa druga noga, pa glava i najzad cejlo truplo. Un pije i puši i ni ga briga nič, naj pada, kaj če. Napravi se iz tih komadov človejk i reče temi šoštarskemi fanti: „Daj mi malu pit!" Odgovūori mi taj fant: „Ne dan, kipi si, kak san si jest!" Speki mi reče ta človejk: „Daj mi jen cigar!" Odgovūori mi spe ta fant: „Ne dan, kipi si sam, kak sen si i jest!" Ta človejk se jadi, ali ta fant mi ni biv nič v strahi. Speki mi reče ta človejk: „Daj mi jeno svejčo!" Odgovūori mi spe ta fant: „Ne dan, kipi si sam, kak sen si i jest!" Speki ta fant puši, pije, karta se, kanta, ni ga nič briga za unega človejka.

Kad je več belo blizi dvanajsta vura, da se stiče pu noči, počne ga prosit lejpu ta človejk: „Hodi s mano v konobo!" Sad ga je rihtig poslišav ta fant, vežge drugo svejčo i gre s tin človejkon duli v konobo. Lete mi reče tisti človejk: „To so ti tri bačve pinez, v jeni bačvi so same cvancige, v drugi same škude, a v trejti sami cekini. Cvancige razdilji siromašnin ljiden, škudami za me plati svete maše, a cekini i grad bodo tebi za vavejk, zakaj si danas mene oslobūodiv proklestva v ten gradi!" Kad je to ta človejk rekav, samu je zginiv. Z jutra dan se je od tega šoštarskega fanta. Un se je oženiv i živev je v ten gradi jaku dobru.

Johan Bolf-Raje.

9.

Kaku so iz janjčakov postali lejpi fanti.

Tak je biv jen joča i jimev je tri ščeri. Jen pot biv je v bližnjen seli sajam i joča je šov na sajam, pa je pitav te svoje tri ščeri, da kaj če njin iz sajma prnest. Najstarija je rekla, da naj ji jeno opravo prnese, druga je rekla, da naj ji prnese jen klobok, a trejta, ta najmlaja, zvala se je Terezina, rekla je, da naj ji prnese jenega janjčaka s zlatnimi rogi.

Kad je joča pršov na sajam, kipiv je ti najstariji ščeri opravo, ti drugi klobok, a ti najmlaji ni mogav janjčaka: zakaj ga ni belo na sajmi. Kad se je peljav damuh več blizi domi spazi jenega človejka, ke gūoni dvanajst janjčakov s zlatnimi rogi, i pitav ga je, ak če jenega prodat. Ta človejk reče: „Čo, zakaj ne!“ I taku je kipiv joča i ti trejti ščeri, kaj ga je prosila.

Kad je joča damuh pršov, veselo so ga prčakale se tri njegove ščere. Saka je veselu zela, kaj ji je joča prnesav. Najmlaja šči je s svojin janjčakon jela i spala. Jen pot se una po noče prebidi i vidi, da polag nje spi lejpi fant, da ga ni belo lejpljega v celen kraji, a pod glavo si je vrgav svojo kožico. Drugo večer rekla je una dejkli, da naj naloži peč o pu noči, i kad je un najbūolje spav, zela mi je kožico i vrgla v peč. Kad je kožica zgorejla, un se je valje stav i prošov je od nje.

Una je bela jaku žalosna za svojin janjčakon i od žalosti za njin obolejla. Nigdir si ni mogla leka najt. Njezin joča dav je v novine, da ke bi se mogav takav i takav fant najt, da naj mi se javi.

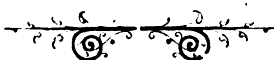
Jen pot je šov jen stari človejk i jen mali fantičak s njin kraj jene vode. Taj mali fantičak je jimev sabo jen suhi kolač, ni ga mogav grist, i tov ga je v ti vodi namočit, pa mi je voda odnesla kolač. Mali je šov za kolačen i pršov je taku do jenega grada, šov je v ta grad noter. Kad je šov po štengah, čuv je nekakovo larmo, ni se mogav taku brzu skrit, pa je stav samu za vrata. Noter je pršlo jedanajst janjčakov s zlatimi rogi, a za njimi ta fant. Sin je biv na stoli pripravljen obejd, samu temi fanti ni belo nič. Pred njin je stala jena kupica i v kupici jen mač. Ti so janjčaki obejdvali, a ta se je fant jokav poleg mača i govūoriv je: „Terezina, Terezina, iše tri dane je meni samu živet!“ Speki so ti janjčaki si prošli ven, a za njimi ta fant plačoč.

Ta mali fantičak vrniv se je k unemi starci, pa mi je pripovejdav, kaj je se videv. Ta se je stari valje domislev, da je un od unakovega fanta, kakovega je videv ta mali fantičak jokat, čitav v novinah, pa so šli k uni dejvojki. Ta mali fantičak i nji se poveje, kaj je videv, ali una je več bela jaku slaba, komaj da je progljejala, kad je čula za svojega fanta. Čin je čula za nj, valje se je stala i prošla se onaku bolna s tin malin fantičkon, da ji pokaže, ke je njeji fant. Ta mali ji je rekav, da naj bo samu na miri, kad pridejo noter v grad. Kad so pršli v grad, stali so obadva za vrata. Na jen pot pršli so noter jedanajst janjčakov, a za njimin un njeji fant. Unih jedanajst janjčakov sejlo je speki za stov i pojeli svoj obejd, a ta njeji fant sev je k svoji kupici i k svojemi mači, pa je govūoriv: „Terezina, Terezina, iše samu jen čas mi je živejt!“ Iše jen pot je zakričav: „Z bogon!“ U ta čas skočila je Terezina iza vrat, zagrljila ga okōuli vrata i hitila mi je mač na stran. Un ji je na to rekav: „Ti si sad spasila i mene i sebe! A kaku si ti znala sen prit. Do ti je povejdav, da sen jest lete?“ Una mi odgovūori: „Ta mali fantičak, ki stoji za vrati, mi je se rekav!“

Una mi je sad rekla, da naj un š njo pe damuh. Ali un nji je rekav, da mi je žav svoje brate, janjčake lete same ostavit. Una ga na to pita: „A kaku bin jest mogla tvoje brate janjčake oslobūodit, da bi postali dečki ka i ti?“ Un nji odgovūori: „Na peči boš našla lonac masti, s to mašćo namaži ti njin med rogi i uni bojo valje postali dečki!“

Gre una v kamaro, najde to mast, zeme jo i namaže š njo te janjčake med rogi i uni so si na jen pot postali lejpi dečki. Pole se je oženev ta njezin fant za Terezino i ti drugi brati njegovi so si našli dejvojke, pa so si skip jaku lejpu i dobru živejli.

Vincenca Crnković.

10.

Kaku je bog pr jenen kralji sljiživ.

Kad iše ni belo su͡olji na sviti, sljiživ je bog pr jenen kralji na sviti. Kad so jen pot kuharice kuhale v kuhinji, bog je pršov v kuhinjo i vrgav je v lonac nekakovega praha. Kad so prnesli kralji jist, njemi se je jaku dopalo jelo i pitav je, da do je biv pr lonci. Kuharice so mi rekle, da je njihov sljuga pršov v kuhinjo i da je vrgav v lonac nekavega praha, da une nič više ne znajo. Kralj je zvav k sebi sljugo, pa ga je pitav, da ku͡oliku un jišče, kaj ga bo lejto dan sljiživ. Bog mi reče, da mi naj da tu͡oliku, ku͡oliku bo mogav njegov ku͡onj v jen dan obajt. Kralj je temi privoljev i obečav mi, da če mi to dat, kad bo pasalo lejto.

Kad je pasalo lejto dan, reče bogi kralj, naj si zeme dobrega ku͡onja i naj ga zajaše, da više obajde. Bog ni tov nikakovega ku͡onja zajahat, dok ni so͡unce zašlo, a kad je zašlo, reče kralji: „To je biv moj ku͡onj. Un je obašov vas svejt, vas svejt je moj!“ Kralj mi na to reče: „Kaj češ ti meni se otet, jest čo prvo, neg ti to se pistin, s tabo se to͡uč! Bog mi reče: „Pa naj ti bo, pa čemo se to͡uč!“

Kralj je prpeljav veliko vojsko, a bog nič. Kad je pršla na *polje* kraljeva vojska, reče kralj bogi: „Ke ti je vojska? Va kaj če moja vojska pucat, kad nimaš vojske?“ Bog mi reče: „Naj puca v mene, jest čo pucat va tvojo vojsko?“ Kraljeva vojska puca v boga, al ne more mi nič napravit, a bog reče Iliji: „Pukni jen pot!“ I valje je frtalj vojske kraljeve palo duli. Iše se drži kraljeva vojska i puca v boga, a bog reče spe Iliji: „Pukni iše jen pot!“ I pu je vojske kraljeve palo duli. Sad je komaj kralj znav, da je tisti sljuga, ki je pr njen sljiživ, bog, pa reče: „Vrhi brejgov pokrite me, da ne vidin straha božjega!“ Vrhi brejgov so se zaklopili, i kad bo sodnji dan, bo se ta vojska stala guri. Kralj i vojska so propali, a ljidi so unda dobili su͡olj.

Mikula Ožanić.

11.

Bedasti Pauše.

Jen pot bela je jena žena udovica i jimejla je jenega bedastega sina. ki se je zvav Pauše. Mati je šla jeno nedejljo k maši, pa mi je rekla: „Sinko, danas boš ti južino skuhav, jest pen k maši. Zemi slanine, razreži jo na komadičke i deni jo taku razrezano v zelje!“ Mati je prošla k maši, a Pauše je zev slanino, razrezav jo je na komadičke, pa je šov va vrt i dev je na sako glavico par komadičkov slanine. Pršla je mati damuh s crikve i pita Paušeta: „Pauše, si skuhav južino? Si dev slanino v zelje?“ Pauše odgovūōri nji veselo: „Hote, mama, gljejat na vrt, na saki glavici zelja bošte našli slanine!“ Mati vidi, da ji je škūōdo napravev. Kaj mi je tejla, ni mi mogla nič, zakaj je znala, da je bedast.

Pole je jen pot mati Paušateva nasadila jeno kokoš na jajca. Pauše jo je gljejav, pa je mater prašav, zakaj je pusadila kokoš na jajca. Mati mi reče, da bo kokoš piščence ispeljala od unih jajac. Projde mati ven, a Pauše si misli: „Čo materi veselje napravit. Gren jest sejst na jajca, bodo prvo piščenci izašli ven!“ Potejra Pauše kokoš duli 'z jajac, pa sejde un na jajca. Pride mati i vidi Paušeta na jajcih i zakriči: „Pauše, kaj dejlaš na jajcih? Ti boš sa jajca zgnječiv! Pej duli valje!“ Pauše zajde duli z jajac, a biv je od zada vas žōūt od jajac. Kaj je tejla mati, znala je, da bedast, i ni mi mogla nič.

Drugo nedeljo prosi Pauše mater, naj bi njega pistela jen pot v crikvo k maši. Mati si misli: „No kad si želi pojt, naj gre!“ i dozvolji mi. Na to Pauše pita mater: „Mama, kaku zgljeja crikva? Jest je iše nisen videv. Kaku čo jo najt?“ Mati mi reče: „Sinko, ti je lahku najdeš. Hodi po cesti, dok prideš do nečesa bejlega, ke bo zvūōnelo. Undi, ke zvūōni, je malu više! Na ti iše jen krajcer, pa ga daj tan, ke bo zvūōnelo!“ Projde Pauše k maši po cesti i dojde do jene ravnice i na ti ravnici 'pase jena bejla kobila, a na vrati jima zvūōnce i zvūōni š njin. Misli si Pauše: „Ha to je crikva. Bejla je, zvūōni, a undi, ke zvūōni, je malu više. Lete moran dat krajcer, kaj mi ga je mati dala!“ Prične Pauše kobili odzaj rivat krajcer. Kobila se poplaši i vritne mojega Paušeta, da je valje na drugo stran zletev. Gre damuh nazaj Pauše žalosten i dojde damuh. Pita ga mati: „No Pauše, kaku je

belo pr maši?" Odgovuori nji Pauše: „Buome, mama, jest više ne pen k maši. Crikva je jaku puoredna, dav sen ji krajcer, kaj ste mi ga dali, a una me vritnila, da sen valje zletev na drugo stran! Hote vi drugi pot, jest čo rajše doma dejlat!" Misli si mati: „Bog zna, kaj se je temi bedaki speki prpetelo?" i pistela ga, naj dejla, kaj če.

Drugo nedejljo reče mati Paušeti: „No, Pauše, kad ti ne češ više k maši pejt, gren jest, a ti mi samu dejte okoplji!" Prošla je mati k maši, a Pauše je ostav doma. Sad Pauše zakipi vode i poli to vodo po dejteti, da ga je sega pogarbav i da je dejte valje hmrlo. Na to zeme Pavše dejte i dene ga na peč i nagnjev mi je iše krompira v vosta. Kad je pršla mati damuh, pita Paušeta: „Pauše, jesi dejte okopav?" Pauše nji odgovuori: „Jes, mama, hote ga gljejat, kaku se na peči smije!" Mati gre gljejat, a uno dejte se pogarbano i mrtvo. Kaj je tejla z bedakon, sama si je bela kriva, zakaj mi je rekla, da ji okoplje dejte.

Speki je morala jen pot mati projt nekan i reče Paušeti: „Jest znan, Pauše, da si bedast i jest ti ne dan nikakovega više posla, zakaj mi praviš samu škuodo. Ali mislin, da češ znat oganj naložit, dok jest damuh priden!" Projde mati ven, a Pauše naloži veliki oganj, da se je hiža zapalela. Drči narod od sakod. Mati na jen pot vidi, da njihova hiža guri. Drči damuh, a uno več je hiža skoro cejla zgorejla. Sad reče mati Paušeti: „Pauše, Pauše, tebe bojo iše tuja vrata po hrpti touklа!" Un ji je rekav: „Zakaj bi me tuja vrata touklа, iše niso moja zgorejla, naj me rajše moja!" I izvadiv je vrata, oprtiv ih je na hrbat i prošov je v svejt.

Gre un s temin vrati i noč ga stigne v šumi. Buojav se je na zemlji spat, pak se je sprtiv na jeno hlojo skip s vrati. Sejdi Pauše na ti hloji, a več je bela škura noč. Na jen pot dojde pod to hlojo dvanajst hajdukov i počli so pineze brojit. Paušeti pršla je mala potrejba i un je pistev vodo duli po tih hajdukih. Veli jen hajduk: „Buome, paščimo se, dežji!" A drugi veli: „Pa naj dežji, naj pada, ako če i nebesko kamanje!" Pršla je za jen cajt Paušeti i velika potrejba i un je načini na te hajduke. Jen spe reče: „Buome, fanti, počelo je nebesko kamanje padat!" Jen drugi spe reče: „Pa naj pada, naj padnejo, ak če, baš i nebeska vrata!" Paušeti belo je teško držat vrata i un ih spesti duli. Sad pričnejo hajduki bejžat, samu jen ni valje mogav, zakaj so na nj vrata pala i presejkla mi jezik. Malu po malu prdigav se je i tišti, pa

je bejžav za svojimi pajdaši i kričav je za njimin: „Bljul! Bljul!“ Uni so se iše jače bali i bejžali so, kaj so mogli būolje. Kad so si prošli, pršov je duli Pauše i pobrav je se pineze, kaj so ih hajduki lete ostaveli. Te pineze prnesav je damuh materi, pa so si š njimin novo hižo iše puno lejpšo sagradili neg so jo prvo jimejli.

Alojzija Trebnik.

12.

Kaku je cigan štiri gospona mejstu jenega zakopav.

Tak je biv jen človejk i jimev je ženo na zdraven bolnu, pa ji je šov jiskat doktora. Na poti je zestav cigana i cigan ga praša: „Kaj si ti, mož, taku žalosten i kan greš?“ Reče mi ta človejk: „Gren ženi doktora jiskat!“ Na to mi cigan reče: „Ti si bedak, kaj greš ženi doktora jiskat. Ni tvoji ženi nič. Poj damuh, pa češ najt pr nji tri mlada gospona!“

Pršov je un damuh, a to so vrata zaprta. Potōuče un na vrata, a žena reče ti gospodi: „To je moj mož! Skrijte se vi brzu va 'no kado!“ Skrili so se uni brzu v kado, a una je šla vrata moži otprt. Dojde mož noter, ne govūori nič, neg napōuni jen kotav vode i naloži oganj pod kotav. Kad je več voda kipejla, skine kotav i izlije to kipoče vodo va uno kado, ke so beli uni tri gosponi i pogarba jih taku jaku, da so valje hmrli.

Sad je biv ta človejk v škrbi, da kaj če napravit s timin gosponi. Jenega je istegav ven iz kade i prslonev ga je na vrata. Gre mimu jen cigan i zove ga ta mož: „Hodi sen, šuno, očeš mi ovega gospona pokopat?“ Odgovūori mi cigan: „Hočo, zakaj ne, samu mi plati dobru!“ Pogodeli so se i cigan nosi tega gospona kroz stražo. Straža kriči „Holberdo!“ Cigan nič, samu gre dalje i nosi tega gospona. Straža kriči po drugi pot: „Holberdo!“ Cigan spe nič, samu gre dalje i nosi tega gospona. Straža kriči po trejti pot: „Holberdo!“ Sad cigan reče: „Vrag gospona nosi, pa če i tebe!“ I straža stane na bando. I taku cigan projde kroz stražo i pokopa tega gospona.

Vrne se cigan k temi moži po plačo, a ta mož je več istegav drugega gospona ven iz kade i prsloniv ga na vrata. Ta mož reče cigani: „Šuno, kaku si zakopav gospona, kad se je prvo od tebe vrniv nazaj?“ Kaj če cigan, biv je jadan, neg da zgrabi tega drugega gospona i š njin na hrbat, da če ga zakopat. Po poti mi govūori: „Ne boš nazaj pršov, jest bon te več dobru zakopav!“ Zakopa cigan tega drugega gospona i vrne se nazaj k temi moži po plačo.

Ta mož je več istegav trejtega gospona ven iz kade i prsloniv ga na vrata. Kad je pršov cigan, reče mi mož: „Šuno, kaj je to? kaku ti to zakaplješ, da ti ta gospon vavejk nazaj dojde?“ Cigan se jadi i reče: „Jest čo sad sabo zet jen kolac, pa čo teč za njin, ak se nazaj vrne, i čo ga vbit, da mi ne vteče!“ Zev je cigan tega trejtega gospona i vrgav ga je na rame, da ga bo zakopav. Zakopa ga un i brzu teče damuh k temi moži po plačo. Ali na jen pot spazi jenega gospona, ki je na kūonji jahav. Mislev je, da to bejži un, kega je un zakopav, pa zeme svoj kolac i vudri po ten gosponu, dok ga je vbiv. Na to reče cigan: „No sad sen te vlovev, sad više ne boš nazaj dréav!“ I zakopa i tega štrtega gospona.

Kad je cigan pršov k temi moži, poveje mi, kaku je vjev sada unega mrtvega gospona, da je na kūonji jahav, ali da ga je un i taku stigav, vbiv i spe zakopav. Videv je sad taj mož, da je bedarijo napraviv, kaj je cigana varav, i kaj je cigan jenega nedožnega človejka više vbiv. Ali kaj je tov, sad si več ni mogav pomoč, mōučav je, da ljidi nič ne doznajo.

Cene Crnković.

13.

Zlatna tičica.

Tak je biv jen šoštar i jimev je tri ščeri. V unen kraji pršla je od cara zapovejd, da ne smi bit nigde v noče svejtla dalje jedanajste vure. Jeno večer pozabile so te tri ščeri pr dejli gljejat na vuro i jimale so svejtlo v hiži skoru cejlo noč. Car je baš šov okūoli gljejat, kaku se njegova zapovejd vrši i spazi pr ten šoštari svejtlo. Dojde un pod okno te hiže i čuje, kaku te tri sestre pripovejdajo jena drugi, kaj se je koji sanjalo. Najstareja sestra reče: „Meni se je sanjalo, da sen zela za moža carevega peka!“ Srednja sestra reče: „Meni se je sanjalo, da sen zela za moža carevega pedintara!“ Najmlaja sestra reče: „Meni se je sanjalo, da sen zela za moža samega cara!“

Na to gre car v to hižo i vidi te tri sestre. Ta najmlaja mi se je jaku dopala i valje reče: „Vi ste sad pripovejdale, kaj se je koji sanjalo, i saka mora zet unega za moža, za kega ji se je sanjalo!“ I v jen dan so se tri sestre ženile. Najstareja za careva peka, srednja za careva pedintara, a najmlaja za cara.

Živejli su ti ljidi jen cajt jaku lejpu, samu kaj su bele te dvej starije sestre nenavidne ti najmlaji. Na jen pot morav je car projt na vojsko, a žena mi je ostala damu noseča. Prvo neg je prošov narūočev je tistin njejin sestran, da naj prpazijo malu na njegovo ženo.

Kad je car prošov, nikaj se niso tejle te sestre za njo škrbejt. Kad je porūodela lejpega fantička, zele so ji dejte, pa so mejstu dejteta podvrgle pod njo jeno mačkico i pisale so cari: „Dragi konjado, taku i taku se je prpetelo, njin je naša sestra porūodela jeno mačkico!“ To dejte, kaj so ga zele sestri, dale so ga jeni stari ženi i platile ji, da ga vtopi. Ali jen stari človejk, vrtlar, videv je to dejte, ke se topi, zev ga je ven 'z vode i dav ga je ženi naj ga hrani. Car je odgovūoriv unin dvin sestran od njegove žene: „Jest bon se brzu vrniv damuh, naj me čaka tisto, kaj je moja žena porūodela, naj je, kaj je!“

Car je 'z vojske damuh pršov i oprostev je ženi. Cari je spe pršlo, da je morav projt na vojsko. Kad je prošov, ostala mi je spe žena za njin noseča. Una je ta pot porūodela lejpo curico. Ali sestre so spe zele dejte, podvrgle pod njo jeno mačkico i platile uni stari ženi spe, da ga vtopi. Un isti vrtlar videv je i to

dejte, ke se topi, zev ga i prnesav damuh, da ga žena hrani. Te dvej njije sestre pišale so spe cari: „Dragi konjado, njihova žena, a naša sestra spek jin je sramoto napravila, spe je porûodela jeno mačko!" Car se je razjadev i pisav je damuh: „Kad je meni moja žena tûoliko sramoto napravela, zazidajte jo živo v jen zid do vrata i dogod božji mimu gre, naj na njo pljûone!"

Taku je i belo. Car je spe pršov 'z vojske i živev je ka i prvu. Una dejca so lejpu rasla pr unen vrtlari. Jen pot so prošla malu delj od hiže i pr jenen brejgi našli so jeno zlato tičico. Ta jin tičica poveje, da uni niso dejca od unega starega vrtlara, neg da je njihov joča car, a mati da jin je zazidana v jenen zidi, zakaj so njezine sestre, a vaše tete, pisale vašemi jočeti, kad je biv v rati, da una ni vas porûodela neg dvej male mačkice. Na to jih je otpeljala do jenega malega zdenca i rekla njin, naj zemejo iz tega zdenca vode i naj s to vodo pokropijo kûosti materine, pa da bo mati njihova valje oživejla.

Ta dejca so šla k temi zdenci, zela so si vode i pršla so s to tičico v dvor svojega jočeta, kralja. Kralji so se ta dejca jaku dopala i tov je, da pr njemi ostanejo. Kad je videv njihovo zlato tičico, pita ih: „Dejca moja, čete vi vašo tico prodat?" Tičica kralji odgovara: „Kaj bi ti, lopov, kipiv mene, ki si svojo ženo nedožno zazidav v zid živo. Pisti, da ta dejca otkopajo tisti zid i da vidijo kûosti svoje matere!" Pistev je car ti dejci, da raskopajo zid. Kad so dejca vas zid raskopala, unda je un fantičak pokropev s uno vodo, kaj jo je jimev sabo, kûosti materine i mati jin je valje oživejla i stala je guri na noge. Ta tičica je na to dejci rekla: „To je, dejca moja, vaša mati. Una vas je tešku nûosela i za vas sako sramoto i smrt pretrpejla. Sad je spe oživejla, sad jo ljubite i poštujte za so njezino moko. Vaš joča naj ispita, kaku so pod vašo mater mejstu vas pršle mačkice i kaku ste vi pršli k unemi staremi vrtlari i vrtlarici, kaj ih vi zovete „tajta" i „mama"!"

Kad je to tičica rekla, odletejla je spe va goro i nišče je ni više videv. Kralj je sad videv, da so ga sestre od njegove žene prevarile. Pozvav ih je k sebi i prašav ih, naj mi rečejo, kaj so napravile. Une so videjle, da so vjete, niso mogle više lagat, neg so morale istino reč.

Car je pozvav k sebi i unega vrtlara i vrtlarico, pa ih je vpitav: „Kaku ste vi do ove dejce pršli?" To so dejca moja i

dejca bojo pr meni ostala!“ Ta vrtlar odgovuoriv je cari: „Svejtla carska kruna, naj mi oprostijo, jest sen to dejco videv, ke se va vodi vtapljajo, prnesav sen jih damuh i dav sen jih ženi, naj jih hrani. Kad so to njihova dejca, naj jin bodo. Meni i moji ženi je jaku žav, kaj ih moramo sad pistet drugemi!“ Car je dav temi vrtlari i vrtlarici, kaj so mi dejco spasili, pouno pinez, da so mogli dobru živejt do smrti. Za te dvej sestre od njegove žene i za ono staro babo, koja je dejco nosila va vodo, dav je car napravit tri velike bačve i dav je te bačve natouč š čavli, pa ih je otpelja v na jen veliki brejg i nje dev je sako v jeno bačvo. Kad je pršlo pouno ljidi na brejg gljejat, spistev je bačve v jeno dolino.

Pole je iše pouno lejt ta car srejčnu i dobru živev s svojo ženo i dejco.

Marija Grgurić.

III.

Narodne pripovijetke iz sela Delnica.

Predgovor.

Najveće mjesto u gorskom kotaru je selo Delnice. Sijelo je tu kr. kotarske oblasti i kr. kotarskoga suda. Selo Delnice danas broji oko 5000 duša. Da je ovo selo vrlo staro, svjedoče nam još neke kućice u Delnicama, koje su građene po vrlo starim uzorima. Mislim tu na one razizemne kućice, koje imadu još i danas cijelo svoje gospodarstvo pod jednim krovom. Sprijeda imadu sobu, u kojoj ljudi stanuju, u sredini kuhinju, a iza kuhinje staju. Postrance je hodnik, kojim se unilazi u sobu, kuhinju i staju. Na prednjoj strani je krov nešto van izbočen, da se na tavan može sijeno spravljati. Takovih kućica imade naravno danas već vrlo malo. Novije su kuće većinom jednokatne.*

Stare Delnice, koje su imale i svoju crkvu, bile su u Lučicama između Lokava i današnjih Delnica. Još i danas se nalazi ondje ostanaka starih Delnica. Za navala turskih razorene biše stare Delnice, te se Delničani nastaniše na sadanjem svom mjestu. Početak sadanjim Delnicama imademo tražiti dolje na dnu sela prema Brodu na Kupi. Tu su se Delničani nastanili poradi vode.

Tek kad se je sagradila znamenita Lujzinska cesta, posagradile su se kuće sve do Lujzinske ceste, gdje je danas najljepši dio Delnica.

* [illegible]

Selo Delnice potpadalo je jošte u 17. vijeku pod župu Podstene. Nu u drugoj polovici 17. vijeka tako su ponarasle, da su dobile svoju posebnu župu i odmah pored župnika i kapelana. Pod župu delničku potpadale su sve do početka 19. vijeka i današnje posebne župe Lokve i Crnilug. Najstarija crkvena matica u Delnicama siže do godine 1715.

Od turskih navala trpjeli su mnogo i Delničani, pa nema dvojbe, da su te navale razlogom bile, da se je pučanstvo u Delnicama mijenjalo. Neke su se stare porodice iselile iz Delnica, a druge uselile u Delnice. Prigodom tih seoba mijenjalo se je i njihovo narječje. Držim, da je prvotno narječje delničko bilo čakavsko, te da je tek kasnije (u 18. v.) dobilo današnji oblik kajkavski.

Starije delničke porodice jesu: **Pleše, Majnarić** *(jednom* **Malinarić**), **Gašparac, Kezele** *(jednom* **Kezerle**), **Ožanić, Briški, Andler, Čop, Petranović, Mihelčić, Bolf, Grgurić, Gregorić, Tomac** *i t. d.*

U novije su se vrijeme doselile u Delnice porodice: **Polić** *(iz Hreljina),* **Lončarić** *i* **Marušić** *(iz Vinodola).*

Delničani kao i Lokvarci bave se izrađivanjem svakovrsnoga drva, koje izvažaju na Rijeku. Svoje pile imadu u Brodu na Kupi i u Homeru. Pored toga bave se Delničani i poljodjelstvom, a putuje ih mnogo i u strani svijet, u novije vrijeme osobito u Ameriku.

U Delnicama čuo sam pripovijedati, da su se Delničani dva puta u većoj množini iselili, i to jednom u Kosinj u današnjoj ličko-krbavskoj županiji, gdje su postali štokavcima i gdje i danas živu; koliko sam u Kosinju raspitao, porodice **Majnarić, Petranović, Jurković, Pleša** *(točnije* **Pleše**) *i t. d., a drugi put u Jelenjsko gornje u Moslavini u današnjoj bjelovarsko-križevačkoj županiji, gdje da su sačuvali do danas svoje delničko narječje. Kad su se te seobe dogodile, nijesam mogao doznati.*

Pripovijetke, koje sam sabrao u Delnicama, pripovijedali su mi ljudi rođeni i odgojeni u Delnicama, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena tih pripovijedača:

1. **Jakov Majnarić,** *moj pučki učitelj u Lokvama, vrlo dobar poznavalac delničkoga narječja, sada mu imade 63 godine, stanuje u Doljnjim Delnicama. Dao mi je i dvije pjesme, koje je u delničkom narječju sam ispjevao.*
2. **Luka Majnarić,** *sada mu imade 41 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
3. **Juraj Majnarić,** *sada mu imade po prilici 50 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
4. **Martin Kezele,** *zvonar, sada mu imade 34 godine, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
5. **Antun Kezele,** *sada mu imade 51 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
6. **Antun Kezele ml.,** *sada mu imade 24 godine, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
7. **Miho Tomac,** *sada mu imade 50 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
8. **Marija Majnarić,** *sada joj imade 57 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
9. **Neža Polić-Pleše,** *sada joj imade 21 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
10. **Margareta Muorin,** *sada joj imade 35 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
11. **Lenka Andler,** *sada joj imade 50 godina, stanuje u Dolnjnjim Delnicama.*
12. **Marija Rački,** *sada joj imade 31 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*
13. **Katarina Klobučar,** *sada joj imade 25 godina, stanuje u Doljnjim Delnicama.*

14. Marija Štimac, sada joj imade 58 godina, stanuje u Donjnjim Delnicama.

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovijedača.

U Delnicama, mjeseca kolovoza 1901.

R. S.

1.

Životinjski jezik.*

Taku je biu jen siromašьn človejk i jimeu je ženo i dejco, pa nej zrau od brige, kьn da gre. Prošou je v goro i tьn je našou jeno kačo, kej je beua zapletena v pûot i nej se mûogla rejšet. Prejde testa človejk i ûon jo rejše. Rejče kača nejme: „Tej si me rejšeu od pûota, zatu peš s mano. Jes sьn carova šči od kač. Mûoj oča če tebe dobru napuatet, ale nekar nič zejt sьmu ûonu, da znaš, kaj se živine pominajo.

Odnese testa človejk kačo nejzineme očete. Oča nejzьn biu je jaku veseu, kьd je čьıu, da je testa človejk rejšeu njegovo ščer od pûota. Vajlje ga je prašau: „Kaj čo te jes dat, kaj si me ščer spaseu?“ Testa človejk je rejkau: „Dajte me ûonu, da bon znau, kaj se živine pominajo!“ Rejče me testa kačji car: „Jes te tega ne mûoren dat. Tej be keme tu povejdau i vajlje be hmr'u!“ Ale testa človejk drьıgo nejče, pa nejče, neg sьmu tu. Videu je testa kačji car, da sьd drьıgač ne bo, da me bo morau dat, kaj jišče, pa zeme jeno lejsko i vedre ga po guave i rejče me: „Sьd pej, ale ne smejš nikomre nič povejdat, kaj znaš, zak češ hmr't!“ Ûon je obejčau, da nej če, i prošou je nazaj damuh.

Na pôute se je hmoreu, pa je legau pod jeno hvojo. Tьn na drьıgih hvojah popevajo dvej vrane i pripovejdajo, da ûon človejk zna, na čen leže, da be biu srejčьn. Ûon je razumeu te tice; stau se gure i počeu s prste kûopat zemlo. I najde te penez. Pride damuh i počne kьıpovat gotûovino i sou i se kaj je trejbau.

---

* U delničkom narječju imade i takovih glasova, koje ne mogu označiti latinskim slovima, kao poluglav. Poluglas bilježim onako, kako se bilježi u starom slovenskom jeziku meki poluglas, naime znakom ь. Osim toga nema u latinskoj azbuci znaka za njemački glas ü. Taj glas bilježim u ovoj knjizi znakom ьı.

Žena se bu͡ojala, od kod so njeme pineze, pa me je rejkla: „Od kod so tebe pineze, da nejse kega vbeu i pokrau me pineze!“ Rejče testa mu͡ož žene: „Tej sъmu mo͡uči, tu je mene bu͡og dau!“

Kъd so se več obu͡ogatele, išle so u͡on i u͡ona na špancir: jahale so oba dva. Mu͡ož je biu na ku͡ojnje, a žena je beua na kobile. Na jen pot kobila rže za ku͡ojnjъn, da jo čaka i reče me: „Uahku greš tej, kej noseš samu jenega. Jes ne mu͡oren taku brzu, jes sъn samoštrta*!“ Tu je razumeu testa mu͡ož, pa se nasmejau. Sъd je tla žena znoat, keme se smeje njezъn mu͡ož, i prašala ga: „Kaj si se nasmejau?“ Mu͡ož je nej teu rejč. Ali žena je tla znoat. Mu͡ož je je rejkau: „Jes ti ne smejn povejdat. Jes bi hmr'u, kъd te be povejdau!“ Žena me rejče: „Pa hmr'e, ak nej drъgač. Tej me mu͡oraš povejdat!“ Mu͡ož je videu, da če mu͡orat povejdat žene, keme se je nasmejau, pa kъd je pršo͡u damuh, prpraveu se je škrъto i lejgau notъr va jno, da bo hmr'u.

Tъn so beue pъse, pa so žalejle za gospodarъn. Žena vrže pъsъn krъha, da bodo vesejle, a petъh sku͡oče med nje i počne krъh zobat. Jen pъs me rejče: „Kaj nej te žau za gospodarъn, kej bo hmr'u?“ Petъh me odgovu͡ore: „Naj da, mene nej žau nič, kъd je bedast. Jes jiman devedeset i devet žen, pa sen zapovejen, a u͡on ne mu͡ore jene!“

Kъd je tu čъu gospodar, zeu je batino, pa je ženo sto͡ukau, i pole ga nej nič više napastu͡ovala.

Miho Tomac.

---

* Samoštrta zato, jer je bila kobila trudna i žena, koja je na njoj jahala.

2.

Od kьda Hrvate ne vbijajo stare lidi.

Staru, staru vrejme biu je takov zakon, da so Hrvate vbijale stare lidi, koje se nejso mu͡ogle slьižet svaje hrani, zak da so jen sьmu na neprilejko. Ale itaku so dobra dejca svaje starje skrejvale i skrivoma jeh hranele. Taku je biu jedьn sin, koje je skriu svajga očeta v kaco, pa ga taku hraneu i braneu.

Tьda je biu hmr'u krajlj hrvacke, a Hrvate so imejle navado, da je sake, kojega be tle zьbrat za krajlja morau nekaj pogodet, kaj be me dale, da rejše.

Sьda so rejkle, da naj bo testa za krajlja, koje bo prve zapazeu so͡ünce.

Kьda je tu začьu testa dobre sin, koje je skrivau svajega očeta, šou je k nejme, pa me prpovejdau se, kaj je i kaku je. Uontrat rejče testa oča sine: „Hode i tej tьn, pa gjejdaj pru͡ote zapade. Se te drьige bodo gljejdale pru͡ote istoke, pa boš tej najprejk zapazeu so͡ünce, pa bodo tebe 'zbrale za krajlja. Uon taku i store.

Kьda se je zьbrau vьs narod po noče iše, da čaka na so͡ünčano shajajne, pa kьda so mislele, da če so͡ünce shajat, obrnele so se se pru͡ote istoke, samu testa sin na zapad. Na jen pot u͡on zašraje: „Glejte, lidi, so͡ünce, glejte so͡ünce!" I v istino so zapazejle so͡ünce i nega zbrale za krajlja.

Sьda so ga počele spraševat, du ga je tu naputeu, a u͡on jen rejče: „Aku nešte vbet testega, kej me je tu rejkau, čo van se rejč!" Uone so me obejčale, pa jen u͡on sьda pokaže svajga očeta.

Se so se sьda suožile, da so stare lidi itaku modreje od mladeh, pa da več ne smej nišče vbijat stare lidi, negu naj živejo do vu͡ojlji božji.

Jakov Majnarić.

3.

Miha Škender Rus

V Deunicah je biu Miha Škender Rus. Uon je biu za sako šalo prvržen, pa kъda se železъnca v Deunicah dejlaua, bele so pr Štefane ženirje, pa se be bele rade po noče ob anajste vъre otpejlale v Uokve. Rus je vavejk postavau okuolej Štefanoveh i čъu je ženirje, kej prašajo za prilejko, da se bodo otpeljale v Uokve. Stare Rus se vajlje ponъde te gospuode i rejče jen, da če jen uon vajlje prilejko najt i da se bodo otpeljale va lejpe garoce v Uokve.

Uon je šou k Plešetovъn, pa je lete našou jeno staro rezdrto krejpo. Sъd se uon misle: „Krejpa je, ale kuojnje kej bon vraga našou? Nej drъgu negu bon zeu od Plešetoveh kuojnj bruonce, pa jeh bon na svaje krave prvejzau, se i taku je nuoč i pomrčina, a po nuoče je saka krava črna.

Uon je lejpu zaprejgau v jarmičke svaje krave i pozvau te ženirje, da je prilejka guotova, sъmu da naj posejdajo va garoco. Prašau jeh je: „Ale gospuoda, kaj bošte puatile za prilejko do Uokav? Nacъs je velejka škurejna!“ Ženirje so me obejčale dvanajst forinte za v Uokve i za nazaj iz Uokav.

Kъd so se te ženirje posejdale v garoco, uon je morau rejč svajъn kravan na mejstu „hej!“ — „hi!“. Tu zatu, da bodo ženirje čъle i mislejle, da so tu kuojnje, a ne krave. Dok je beuo k vrhe, so šle krave po čase, a ženirje s mejrъn šrajejo: „Kočijaš, brzu tejraj, brzu tejraj!“ Uon jen rejče: „Ja, gospuoda, aku jes pesten maje kuojnje, da pejo brzu, uonda jeh ne bošte muogle nišče zъstavet. Jes jen muoran pestet po vuojlje, zak tu je vražje buagu!“ Ale kъd je beuo k nazdu, počejle so mrva i kravice odlejtat i zguonce cenglat taku, da be biu uprav človejk misleu, da so tu kuojnje.

Taku so te ženirje po čase se po malu pršle v Uokve, stale se pred jeno velejko bertijo. Testa Rus sъd je prašau gospuode naj me puatejo, zak da je uon nekaj doužъn v te bertije. Ženirje so me puatele, za kъliku so se poguodejle. Testa Rus jen rejče: „Sъd hote, gospuoda, pogljejdat, na kakuoveh ste se kuojnjeh prpeljale vej va Uokve!“ Uone so mislejle, kaku jen je faleu te kuojnje, da jeh ne smej tejrat negu da muorajo po vuojlje pejt, da so tu lejpe kuojnje, pa so šle te silne kuojnje gljejat, da jeh videjo.

Kъda so se lampo prnesle, pa so videjle, da tu nejso kūōjnje negu dvej stare krave i da saka sъmu jedъn rūōg na guave jima, ūōnda so rejkle testeme Ruse: „Pej ti, ferfluhter lump, pa nekar nikomre povejdat, da smo se mej ženirje na teh kravah v Ūokve prpeljale! Na te iše desejt forinte, da nikomre ne povejdaš!"

I taku je testa Rus dobru zasljъıžeu sъ svajeme kravame.

Luka Majnarić.

4.

I taku jej būōjlje rojeni brat od vinskega brata

Biu je jen človejk, kej je jemeu i rojenega brata i vinskega brata. Do rojenega brata nej nič držau, ale za vinskega brata be biu dau i guavo svajo. Lidi so me tu zamerjavale, pa so me rejkle, da nejma prav, zak da je samu rojene brat prave brat, a ta vinske da ga jima samu zatu rade, zak ga gūōste.

Jen pot je tou, da sprova, koje je būōjlje brat. Zatu zakūōjlje debelega prasca, dejne ga v hižo pod kūōp i pokrije sъ suamo, da ga nej beuo videjt, pa zazūōve najprejk vinskega brata, pa me rejče: „Bratъc drage, zakuau sъn človejka. Hode, pa me ga pomūōze skrejt, da ga te ne be našle, pa me zatu i obejsele!" Ale me vinske brat rejče: „Kaj jiščeš obrejste okūōlej mene. Jes se va tu ne pačan, dejuaj, kaku znaš, zakaj be jes s tabo pogineu? Jes čo mūōčat, ale te pomagat ne čo!"

Sъda je šou k praveme brate, zazūōve ga damuh k sebe, pa rejče: „Bratъc predrage, jes sъn vbiu človejka. Glej te pod klopjo lejže, pomūōze me ga skrejt, da me ne obejsejo!"

Brat se vajlje loate dejua, pa potegne prasca, zak je misleu, da je človejk, da ga skrije. Ale se od srca nasmeje, kъda je zapazeu prasca pitanca, pa ga zapraša, zakaj je tu storeu. Brat me je sъd se tu povejdau, kaku je i kaj je.

Sъda je ta brat napraveu lejpe gūōste svajeme praveme brate, a vinskega nej ni pozvau, negu drъıge prijatele, pa so se vesejlele cejua dva dana i dvej nūōči.

Kьda je doznau vinske brat, kaku se je prevareu, beuô ga sran, tr je vavejk bejžau, več kьda je od deleč zapazeu svajega prejk vinskega brata.

I taku je prave brat bûôjlje od vinskega brata.

Jakov Majnarić.

5.

Kaku se je jena seromašna dzklьca za krajlja ožzneua.

Taku je beua jena krajljica i jimeua je dvej šćeri i jeno dejklo. Te dvej krajljičine šćere nejso beue za nič, nejso tle nič dejuat. Ta dejkua je mûôraua se dejuat. Jenkrt je pršou je pozov, da pejo se na jeno večero. Ale te krajljičine šćere nejso dale te dejkle na to večero, negu so je dale jeno pôûnu situ šenice, da jo mûôra zbejrat i rejkle so je: „Tu mûôraš se zьbrat, dok mej nazaj dojdemo!“

Ta dejklьca nej jimeua nite matere nite očeta. Kьd je krajljica prošua svajime šćerame, počeua je testa dejklьca jaku jokat, da kaku će ûôna tu mûôč zgotovet, pa je šua na cemitьr ande, kej je biu od neje moatere grob. Ande se je počeua spe jokat, da kaku će tu ûôna sьma zьbrat, dok ûône prejdejo 'z večere. Ta moate je pregovûôre z groba: „Ne bûôj se, dejte maje, mûôle se bûôge, pa te bo bûôg več pomagau. Kьd tej prejdeš damuh, k tebe bodo pršle se tičice, pa te bodo zьbrale ûôno so šenico, a tej hode sьmu spat i svejčo vgasne. Kьd bodo pršla krajljica i neje šćere z večere, pa kьd bodo roguale na vroata, tej nekar pejt vajlje ven, neg jeh peste čakat vene, dok bodo trejpot zaroguale i ûônda pejde otprt vroata. Ûônda te bodo špotale sakojako!“ Na tu je testa dejklьca prošua od moaterinega groba damuh.

Testa dejklьca pršua je spe damuh i našua je so šenico zьbrano, pa je vgasneua svejčo i šua spat. Na jen pot počnejo dule na vroata roguat krajljica i neje šćere. Ûôna nej tla vajlje otprt vroata, negu je čakaua, kaku jo je moate napôûteua, dok so trejte pot zaroguale. Ûônda jen je šua otprt vroata. Ûône so jo jaku špotale i rejkle je: „Za nič nejse, sьmu lejžeš! Sьd pemo

pogljejat de li si tej ûono šenico zъbraua, aku nejse, zlu po te. Ne bûoj se, znaua boš tej. Tej sъmu tъn na pepejle lejžeš i nič ne dejuaš!“

Ta dejklъca se je počeua spe jokat. Teste ščere krajljičine so svejčo napalejle, pa so šle gljejat, de li je ûona to šenico zъbraua. Kъda so pršle k site, sa šenica je beua zъbrana, a ta se krajljica začъdi, pa rejče: „Tu je tebe vrag pomûogau!“

Za petnajst dъn je biu jen velejke bau, pa so spe šle ta krajljica i neje ščere na testa bau, a te dejklъce so dale sъd jeno cejlo vaganico šenice za zъbejrat, pa so je rejkle: „Aku tu ne zъbejreš, dok mej nazaj damuh prejdemo, mej te bomo vajlje *vbile!*“ Ûone trej projdejo na testa bau, a to dejklъco pestejo sъmo doma. Ta dejklъca se je počeua spe jokat. pa zûove: „Mama maja, kaku bon jes tu zъbrala. Za jime bûožje, du če me tu pûomoč zъbrat?“ I gre spe na cemitъr na grob moatere, pa se počne jokat: „Mama maja, pomûoze me, aku tu ne 'zbereh, dok ûone nazaj prejdejo, bodo me vbile!“ Rejče je moate: „Ne bûoj se tej nič! Tej hode damuh, pa boš v kъhijnje našua jeno lejpo kejklo i surko, pa se oblejči va jno, pa pede i tej na bau, saj te ne bo nišče poznau!“

Ta dejklъca projde i prejde damuh i najde va kъhijnje jeno lejpo kejklo, pa se oblejče va jno i gre ûona na bau. Kъda je pršua notъr, se so počejle gljejat, du je tu. Ta krajljica i neje ščeri gljejajo to dejklъco, prepoznajo jo, pa je rejčejo: „Du je tu tebe dau to kejklo i kaku se tej sъn pršua, du je tu tebe rekau?“ Ta dejklъca rejče: „Beua sъn na moaterinen grobe, pa sъn tъn jokala i rejkla: „Kaku čo jes tъliko šenico zъbrat, pa me je maja moate pokojna napûoteua, da gren sъn k van na bau!“ Ûonda ta krajljica rejče je: „Mouče tej, mouče, pršle bomo mi damuh, pa boš tej vre znaua!“ Testa dejklъca nej zatu niš mareua, negu je dajlje tъncaua. Te krajljičine ščere nejso ni jen pot tъncale, a krajljica se je na tu rezjedeua, pa je rejkua te dejklъce: „Marš damuh! bomo se vre ravnale, kъd damuh prejdemo. Bomo videjle, de li se tej ûonu zъbraua!“

Ta dejklъca brzu je damuh tejkua, pa se je svlejkua i deua je testo kejklo glih onde, kej je i beua, pa je pole zaspaua, dok so ûone trej pršle. Kъd so ûone pršle, počejle so roguat na vroata. Ta dejklъca nej vajlje čъua Kъda so drъge pot počejle roguat, ûonda je dejklъca skočeua i tejkua je otprt vroata. Ûone

so je rejkle: „Čъјеš tej, omazana dejkua, du je tebe dau testo kejklo?“ Ta dejklъca rejče: „Pa maja mama so me rejkle, da je v kъhijnje na klince, pa da naj se va jno oblejčen!“ Ta krajljica rejče: „Mo͡uče tej, mo͡uče, več je ne boš jimeua, bomo te je mej zejle!“

Kъda so pršle gure na štejnge, u͡onda je rejče krajljica: „Kej je kejkla?“ Rejče dejklъca: „Tъn je v kъhijnje na klince!“ Krajljica gre brzu notъr va kъhijnjo, pa je rejče: „Nej na klince v kъhijnje!“ Testa dejklъca rejče: „Tъn je beua na klince. Jes ne znoan, kej je!“ Krajljica jadna spe rejče: „Nej tę v kъhijnje! Daj jo sъn!“ Ta dejklъca rejče: „Valje da so jo pole maja mama zejle!“ Na tu rejče krajljica: „Dobru, dobru! Bomo se več vjъtre ravnale, kъd bo dъn! A se tej šenico zъbraua?“ Dejklъca se straše, pa rejče: „Nejsъn mu͡ogua!“

Grejo gljejat krajljica i neje ščere, de li je šenica zъbrana, a kъda tъn prejdo, a tu je sa šenica zъbrana, pa rejčejo: „Tu je je vrag pomu͡ogau!“ Testa dejklъca rejče: „Nej tu mene vrag pomu͡ogau, negu je mene tu pomu͡ogua maja pokojna moate!“

Pole tega beua je iše ta dejklъca nekъliku dъn pr neh, pr te krajljice i pr nejeh ščerah. U͡onda je u͡ona prošua ojd nih, pa je hodeua sake dan na moaterin grob. Tъn se je vavejk jokaua i moater proseua, da naj jo zeme k sebe. Ale moate je rejče: „Tej ne mu͡oreš k mene prejt, zak jes sъn mrtva, a tej žejva ne mu͡oreš k mene mrtve prejt. Tej se sъmu mu͡ole bu͡oge, pa te bo vrej bu͡og dau srejčo!“

Beuo je za nekъliku vrejme, pa je pršou jedъn krajlj va tu mejstu. Kъd je krajlj tъn pršou, te dejklъce je na pamet pršuo, kaku je ne jen pot moate daua lejpo kejklo, kъd je sljъžeua pr u͡one krajljice, pa je šua spe na grob moaterin i počeua se je jokat: „Kaj čo jes storejt, mama maja, sake dan sъn uačna!“ Rejče ne moate: „Ne bu͡oj se, dejte maje. Tej pejde damuh, pa boš doma našua iše lejpše kejkle, negu u͡ona, kojo si jimeua. U͡onda se oblejce spe va jne, pa pejde ande, ke bo testa krajlj, pejde ti notъr, pa sejde va jedъn ku͡otič. Kъda bodo u͡one drъge fralje počejle tъncat, u͡on bo k tebe pršou, pa te bo zvau tъncat, a tej me rejče: „Kaku čo jes pejt š nimin tъncat, u͡one so krajlj, a jes sъn seru͡ota sъma, nejman očeta nite moatere!“

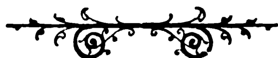
Prošla je ta dejklъca od moaterinega groba damuh i našua je doma lejpe kejkle i oblejkua se je va jne, pa je šua tъn, kej

je beu testa krajlj i sejdeua je v jenen kûotiče. Kьda so počeue tьncat, pršou je krajlj k ne i proseu jo, da gre š nen tьncat. Ûona me je rejkua, kaku jo je moate napôûteua. Krajlj je rejče: „Nič zatu, kaj se tej serûota, sьmu tej hode s mano tьncat!“ Testa krajljica i te neje ščere so beue jadne na to dejklьco, pa so jo počejle špûotat i testa krajljica je ne rekua: „Marš ven! Kaj ti misleš, da bo tebe ta krajlj vzeu za ženo? Ne bo te, ne bo vzeu za ženo, zak bo ûon vzeu za ženo majo ščer!“ Tu je čьıu testa krajlj, pa se nasmeje i rejče te dejklьce: „Češ tej pejt s mano va maje kraljestvu?“ Ta dejklьca odgovûore krajlje: „Čo pejt, aku me zemejo za ženo!“

V jьıtra ranu, kьd je biu dan, pršua je garoca i ûone dva so sejle v garoco, da bo jo ûon otpejljau damuh. Pejljale so se mejmu cemitьra, a testa dejklьca rejče krajlje: „Čakej tej mrva, jes gren na cemitьr se pomûolet bûoge za majo pokojno moater, ke me je vavejk vadeua iše kьd sьn beua majhena i sьd me vade!“ Krajlj stave kûojnje, pa so šle obadva notьr v cemitьr. Kьd so pršle k grobe neje moatere, ûonda se je počeua spej ta dejklьca jokat i poklekneua na moaterin grob. Krajlj jo prime za roko i digne jo. Moate neja pregovûore z groba: „Hote z bûogon, bûog van daj srejčo i zdroavlje! Domislete se kьdagod na me, a jes se bon na vas pr bûoge!“

Kьd so pršue testa krajlj i testa dejklьca va negovu krajljestvu, prpraveu je krajlj veliku vesejlje i velike gûoste, pa se je oženeu za to seromašno dejklьco. I taku je ûona najzaj postaua krajljica.

Martin Kezele, zvonar.

6.

Strahu͡ovitu prase u͡okvarsku.

Kume Majnarič*, jes ćo van jeno mauo prpovejdat o majme lejtošnen prasce. Vej znoašte, da sъn za jn od vas posodeu osъn grošov. Ale ta prasъc je sake dan biu dыblje, pa kъda je pršuo Mъrtejnje, morau sъn ga zakuat, zak me je pomanjkauo hrani.

Na Mъrtejnje jes zazoven svajga brata Jožeta, kej jima zuato Kato, i kumeta Strojača, da be me pomu͡oźle zakuat prasca. Kъda so tle kuat prasca, brat mu͡oj Jože u͡otpre stalejco, ale prasca nej, pa nej. Ale kume Strojač beue so modre, pa so rinele bыkovu peru, a spod pera je prasъc skočeu. I taku smo prasca zakuale.

Sъda smo ga šle resplavlat, a respravejle smo ga na suanino. Da nan ne pade, zavejzale smo ga na velike uance, pa obejsele na stražno slejme. Po noće se preuomeuo slejme, a špeh je pau Maja žena v jыtru je prgljedaua na šešыuo, pa vedre va pomagaj: „Špeha nej. špeha nej. špeha nej!“

Kъda so tu ćыle kume Strojač, skočejle so k nan, pa pogljedale na šešыuo i zapazejle so na paučovine, kej vise špeh.

Taku je mene prpovejdau stare Pivkalj z U͡okav od svajga prasca, a jes sъn prpovejdau, da se jenu mauo nasmeješte. kaku sъn se i jes nasmejau, kъda me je tu prpovejdau.

Jakov Majnarić.

---

* To je pripovijedao ocu Jakova Majnarića, Luki Majnariću (r. 1798., † 1887.) Pivkalj iz Lokava.

7.

Zločejsta mačejha.

Taku je biu jen mu͡ož i žena i jimeue so jeno šćer. Žena je obolejla i brzu hmr'ua. Testa mu͡ož biu je iše muad pa se je oženeu drыge pot za jeno cu͡oprneco. Ta cu͡operneca nej mu͡ogla žejvu videjt u͡onu dejte od prve žene, negu je vavejk mu͡ože govu͡oreua, da ga naj pogыbe.

Oča, da bo prav te mačejhe napraveu je jeno škrijnjo, pa je zapr'u tu dejte notъr. Jejst so me nosejle ka i jene mačke. Ale teste cūoprnece nej beuo tu po vūojlje, negu je rejkla mūože, naj tu dejte v goro otpejlje i naj ga ande vbije, a nje naj prnejse joči i roke od tega dejteta.

Očete beuo je žau dejte pogъıbet, pa je zeu sabo jenega pъsa v goro, vbiu ga je i skopau me je ven joči, a dejtete je odrezau roke i pesteu ga je v gore. Kъda prejde damuh, praša ga vajlje žena: „Kej so roke i joči od dejteta, se ga vbiu?" Mūož pokaže roke od dejteta i joči od pъsa, pa rejče žene: „Sъd verjameš, da sъn dejte vbiu?" Testa se je cūoprneca sъd primejreua.

Testa majhena dejklъca hodeua je po gore i braneua se, kaku je mūogla Taku je beua va te gore več dejset lejt Anajstu letu je pršua k jeneme grofovskeme vrte. Ande so lejpe jabōuke rasle, i ūona se je z guavo odmakua pūot, pa je grejzla z drva jabōuke. Grofov sin je šou jen pot na špancir va ta vrt i spazeu je, da so se jabōuke ragrejžene, a itaku da stojejo na drve. Testa muade grof se misle: „Būože mūoj, de li tu mrtvu ale žejvu tejlu grejze!"

Šou je ūon jeno večer čakat ūonega, du tu grejze, i čakau je cejlo nūoč od večera do vjъıtru va vrte. Na jen pot spaze, da se je pūot odmakau i da je notъr v vrt pršua jena lejpa muada ženska prez rok i da je počeua grejst jabōuke. Ūon je rejče: „Čakej, ak se žejvu ale mrtvu, zak čo drъıgač pucat va te!" Ūona me odgovūore: „Nekar pucat, nekar me vbit, jes sъn žejvu tejlu. Sramota me je, da me videš, zak dejset lejt živen vre v teste gore prez rok!" Ta grof prejde k ne i vajlje me se je jaku dopala, otpeljau jo je damuh v svojo hižo. Nikomre nej testa grof nič povejdau, da je to dejklъco damuh prpeljau Moate grofova se je čъıdeua, da kaku tu, da prejk nej mūogau jeno porcijo pojejst, a sъda da da dvej. Najzaj je itaku moatere povejdau, da je to dejklъco prez rok našou v vrte, da jo je prpeljau damuh i da jo bo ženeu.

Na jen pot pršuo je teme grofe, da je mūorau prejt va vojsko, pa je moatere svaje pokazau to dejklъco i rekau je, da kъda prejde iz vojske, bo se za jno oženeu. I taku projde testa grof va vojsko.

Dok je biu grof v vojske, porodeua je u͡ona muada ženska dvoje dejce, obadvoje mu͡oške, jeno je jimeuo mejsec na guave, a jeno pa zvejzdo. Testa grof pisau je moatere, kaku maja žena. Negova moate me je istino pisaua, da me jema žena dva sina, jenega rojenega s mejsecьn na guave, a drыgega s zvejzdo na guave.

Testa mačejha od u͡one muade žene doznaua je, da je u͡ona sьda va dobren življejnje, pa je prčakaua poštara i pejsmu me zeua, pa je napejsaua grofe, da jema negova žena dva pьsa. Grof je nazaj pejsau svaje moatere, da aku jema i pьse, naj nega čaka. Ta mačejha spej je zeua poštare pejsmu i napejsaua za moater grofovo drыgu, da kajgod je pr hiže, naj sьmu otejra. Negove moatere beuo je jaku žau, kьda je mu͡oraua taku dvej lejpe dejce i nihovo moater, seru͡oto, otejrat iz hiže.

U͡onda so je na sako cejco jeno dejte prvezale i na plejča dejle krыha, pa so jo poslale po svejte. Testa je seru͡ota pršua do jene vodi i počeua je jokat: „Bu͡ože mu͡oj, krыha jiman, a jejst ga ne mu͡oren, vode je te, a pet je ne mu͡oren, dejca so uačna, a sejsat ne mu͡orejo!“ Dok je tu govu͡oreua, zapazeua je od deleč dva človejka. Tu je biu bu͡og i Svejte Petьr. Pršue so u͡one dva blejze k ne i rekau je Svejte Petьr: „Bu͡ože, kaku be mej ovo ženo nahranejle. Bu͡og je rejkau. da čejo je dule zejt krыh i dejco, naj se najejo, a pole je je rekou, naj se nasuone na u͡one tupce, ke je roke jimejua odrejzane i naj se napije vode. Uona rejče bu͡oge: „Jes se bu͡ojen, da se ne vtopen. Kьn be pole maja dejca?“ Bu͡og je rejče: „Ne bu͡oj se tej nič, sьmu tej naprave, kaku sьn te rekau!“ I u͡ona naprave i napije se vode. Kьd se je gure staua, zrasle so je roke.

Po cajte je pršua nu͡oč i Svejte Petьr pejta bu͡oga: „Kej bo ta žena nacьs spaua s to dejco?“ Bu͡og je rekau sьmu, naj iz te velike stejne postane jen lejpe grad, i vajlje je postau grad. Bu͡og je sьda te žene rekau: „Va ten grade žive. Te boš jimejua za sedьn lejt dost življenja!“ Kьda so bu͡og i Svejte Petьr tu napravejle te žene, prošue so dajlje po svejte.

Taku je živeua ta žena s to dejco sedьn lejt v ten grade. Sejdmu lejtu je pršou mu͡ož neje no jiskat i dejco svajo i našou jeh je v ten grade. U͡ona je nega vajlje poznaua, a i u͡on no va lejce, sьmu roke so ga fratale. Kьda ga je u͡ona prepoznaua

rejkua me je: „Jes sьn tvaja žena, a tu so tvaja dejca!“ Grof no i dejco zeme sabo, pa so šle se na negovo domovino.

Sьd so ûône doznaue, da je mačejha neja seme teme krejva, kaj je mûôraua ta žena s dejco od hiže projt. Grof je napraveu velike gûôste i pozvau je na te gûôste i nejo mačejho. Te so jo prašaue: „Kaj be vrejdnu beuo s takovega narejdet, kej be tou ovakove trej pogьıbet“. Ûôna je rejkua: „Nič drьıgu negu ga det v jeno bačvo i to bačvo so natôûč s čavle pa jo pestet z brejga v jeno dolino!“ Grof je dau jeno bačvo s čavle natôûč i ûônda je rejkau: „Tu se tej napraveua. Tu je tvaja smrt!“ Lide grofove so odnesle testo bačvo na jen brejg i dejle so notьr to mačejho ûône serûôte, pa so jo spestejle dule z brejga.

Marija Rački.

8.

Od Dejčeta Bajnarjovega.*

Biu je pr Bajnarjoveh v Deunicah jen čьıdьn človejk po jimene Dejče. Kьda se ga videu, več se sodeu, da nej pr prave pamete. Zgljedau je kaku jen pûôstenjak. Ûôn je jimeu svaje špilje, jeno v Presejke, jeno Pod pejčino i jeno Pod gerovsko rebarjo.

Kьdgod se je vzeu v guavo, pa nej tou z nikegьn nič govûôret, negu je sьmu s prstьn pokaževau i z guavo majau. Vavejk je vjьıtra ranu šou po hižah ob trejte ale ob štrte vьıre. Kejgod je videu v hiže lьıč, šou je notьr. V hižo je pršou bûôs i rezoguav sьmu va grebejšah i v robače. Kьd je pršou v hižo, nič nej tou rejč, sьmu je tejkau na pejč, zak je biu veni velejke snejg i cvrč. Pole je zeu sьmu vuglen, pa je krejže dejuau nad pejčo i po stejne pr pejče.

Kьda je biu velejke kejdan, ûônda je rejkau dejcьn, da je Ježuš Krištuš mûôko trpeu za nas seh, pa da naj dejca zemejo sake iguo ale bejčanko ale špьc od kurlice, pa naj nega bodejo,

* Dejče Bajnarjov zvao se pravim imenom Andrija Majnarić, poznavao sam ga lično kao maleni dječarac: na glasu je bio kao vanredni čudak.

da bo krvav i ûon, kaku je biu i Ježuš. Dejca so taku i naredeua. Brž i bûojlj je tejkau sake fantič damuh, pa se je prnesau z dume iguo ale kakovgod ojštьr šprьc. Pole se je Dejče restegneu na kakov zejd ale na kakov pûot, pa jen je rekau: „Dejca sьda me vbadajte!“ A dejca kogod žbejle so nahrьmejua na jn, pa so ga taku zboua, da me je se krv s teua tejkla. Ale kьd je več videu, da me je več do živega pršuo, dau se je v bejg, taku da nej nič nikomre rejkau, negu sьmu bejžau ka i da je stekau.

Za vrejme, kьd se je pr nas v Deuncah deuaua železьnca, beuo je pr Pavlete Lenkaseneme v bertije pûonu Talijanov, sьme Barabe, pa so Dejčeta opejle s vinьn, rakijo i pivo taku, da je biu rejvnik za sьn sega pijan. A glih ûontrat se je biu zarekau, da ne bo govûoreu, i dau se je taku v môûk, da ne be za ni jene pinejze progovûoreu. Uonda so ga Talijane sakojake napelavale, da naj govûore, pa najzad, kьd so več videjle, da ne če Dejče govûoret, so dejle železne uance na ogьnj, da se razbelejo i da ga bodo š nime opasale, aku ne bo tou pregovûoret. Lete je v bertije beua Marija Brkopaljka za dejkuo, pa je prjavejla, kaj te Barabe deilajo z Dejčeta Miherletoveme Japeke Čukce, ali da da bomo bûojlje znale, Harambaše. Na tu je Japek pršou v bertijo v kьhijno, kej so baš teste Barabe, Talijane, pripravejle uance za Dejčeta, da ga bodo opasale. Na tu so Talijane rejkle, da se ûone sьmu šalejo z Dejčetьn, sьmu da bo Dejče pregovûoreu, ale Dejče nej teu. Dejče je biu Dejče i ostau je Dejče.

Najraj je ûon hodeu k Markoseven, zak me je beuo najbliž od negove hiže. Ale čen ga testa stara Markosova Nejža zapazeua vajlje je rejkua: „Dejče, kaj spej greš. Krejž te bûožje potr'u!“ Kьd je na svaje vrejme pregovûoreu, ûontrat je šou v hižo k Markasoven, pa se je sprteu na vrh pejči i rejkau je te stare Nejže: „Môûče, Nejža, sьda boš čьua prejdigo!“ Matič Markasov se je sьmu otrejsau s kûota: „Bon te jes dau vražjo prejdigo, aku zamen testa ostrejčak v roke, pa te bon š nьn požrdeu. Kaj ne znaš več nikamьr drьgan pejt negu k nьn, več se me so pejč omrveu i skoru zejdae porьšeu!“

Kьda je Dejčete pršuo va guavo, napraveu se je iz papirja kapo ka i biškop, pa se jo je deu na guavo. Po te kape jimeu je krejž do krejža napejsan. I negova robača beua je sa skrejžana s vuglenon.

Kьda so se ga tle lidi rejšet, u͡ondak so me rejkle: „Dejče, tej hode k Čopoven ale k Mažaroven, več čыjejo, ter videš lыč!“ U͡on je sьmu dva trej pot zamrmrau ka i stare moaček, pa je prošau s pejči v jene hiže na pejč va 'no drыgo hižo. Ale Markasove je jimeu i taku najraj, zak je u͡on mu͡ogau k nen prejt i o puhu͡oče, da me nej nišče nič rejkau.

Znau je naš Dejče več pot projt va svajo pыstino, pa je ostau dva trej kejdne notre, a ne znamo nič, de li je jeu ale nej. Tu ne zna nišče. Sьmu, kьd je pršau ven s pыstine, biu je mrhav, da je beua na njen sьma ku͡ost i koža.

Več pot se je naredeu z drva krejž, pa ga noseu pred dejco ko da gredo v procesijo, a dejca so šua za jnen i stare bedaste babe, a na'prva Jelьka Miherletova. U͡ona me je v negoven posle pôunu prpomagala, zak je govoreua na prilejko blagajnejke „ublajnik“, lejtre „lejštra“, a biležnejke „tomažek“.

Luka Majnarić.

9.

Kaku je biu jen pop v pьkle.

Taku so beue jen bogataš i jen pop v jenen sele. Pop je jeno nedeiljo prejdigau od bogataša, kaku seromaka potejšče, kaku od seromakov otejmlje i kaku seromake vara. Testa bogataš se je razjadeu zatu na popa i gljedau je, kaku da me se osvejte.

Pozove bogataš popa jen pot, da gredo v goro skыp v uov. I taku pozove testa bogataš iše več gospu͡ode, da bodo šue š nьn v uov. Ta bogataš je znau va te gore za jeno jamo i nakaneu je tega popa va to jamo hitet. U͡on rezrede gospu͡ode se dva po dva. Testa bogataš je zeu popa sabo. Sake gospon zame jeno piščanko, da bo zapejskau, kьda bo kaj vjeu, da bodo se skыp pršue.

Projdo pop i testa bogataš na stran i kьda so pršue k u͡one jame, rejče bogataš pope: „Gospon, poklejknete se, pa bošte nekaj videjle v te jame. Jes bon vrgau kamen na stran, bošte videjle,

kaku bo dejleč pau!" Pop se poklejkne, testa bogataš vrže kamen na stran, zgrabe popa za noge, pa š nьn na guavo v jamo.

Pop je jemeu sabo božanstvu i nej pau na guavo negu na noge v jamo. Kьda se je rezgljedau po te jame, videu je, da je pršou v jaku lejpu mejstu. Uon gre te dule i pršou je na jeno cejsto. Gre uon po te cejste i rejče sьm sabo: „Buože muoj, kej sьn jes sьda!" Prejde testa pop k jenen liden, kej so orale, i praša jeh: „Lidi maje, povejte me, ke sьn jes!" Ale ne če ga nišče pogljejat. Vide testa pop sьda sьme iskre, kej skačejo okuojle teh lidi, pa jeh spej praša: „Lidi buožje, povejte me, kaku se tu mejstu zove!" Ne če me spej nišče nič odgovuoret. Rejče sьm sabo: „Te lidi ne čejo nič govuoret, muoran pejt dajlje!"

Prejde uon k jenen drьgen liden, ke so se toukle i drmale. Praša jeh uon: „Lidi, kaj tu delašte? Nekarte se taku touč i drmat, negu me povejte, ke sьn jes sьda i kaku se tu mejstu zove!" Spej ga ne če nišče ni pogljejat. Rejče sьm sabo: „Nite te lidi ne čejo nič govuoret, a ne znoan, kej sьn. Muoran pejt dajlje!"

Prejde uon v jen grad. Tьn so beue sьme pisarje, pišejo, a ispod per nen iskre lejtajo. Praša jeh testa pop: „Gospuoda maja, povejte me, kaku se tu mejstu zove i ta grad. Jes ne znoan, kej sьn!" Spej ga ne če nišče pogljejat. Reče spej sьm sabo: „Nite te gospuone ne čejo nič govuoret, mouran pejt dajlje!"

Gre pop dajlje i zьstane jenega gospona, kej na kuojnje jaše. Rejče testa pop teme gospuone: „Čьješte vej, gospuon, kej sьn jes sьda i kaku se tu mejstu zove?" Rejče me testa gospuon: „Vej ste v pьkle! Vej ste srejčьn, da ste se zejle božanstvu sabo. Da se nejste zejle božanstvu sabo, be beue za vavejk v pьkle! Uon bogataš, kej vas je v jamo vrgau, testa je muoj sin. Vej me bošte dale jenu pejsmu od mene, pa me rejcte, da sьn me ga jes negov oča poslau s pьkla. Jes bon vas otpeljau nazaj pod uono jamo, pa me bošte stale na dejsnu ramu, pa bošte vajlje veni!" Taku je i beuo.

Projde pop 'z te pьklenske jame ven i projde ravnu damuh. Vjьtra ranu gre pop mašet. Bogataš čьje zguon i rejče svajeme sljьge: „Pej pogljejat, du maše!" Sljьga gre pogljejat i vrne se nazaj, pa rejče teme bogataše: „Naš pop mašejo!" Rejče me ta bogataš spej: „A hode, tej bedak, kakuov naš pop, kej je ščera v jamo pau. Tej nejse dobru pogljejau, hode pogljejat iše jen pot!"

Gre slыga po drыge pot, dojde nazaj i rejče spej teme bogataše: „Ma naš pop mašejo, tr ga poznan!" Spej neme rejče testa bogataš: „A kakūōv naš pop, kьd znaš, da je ščera v jamo pau. Pej tej išc jen pot dobru pogljejat!" Mūōrau je ta sljыga i trejte pot pejt gljejat i pršou je nazaj i rekau je spej: „Ma naš pop mašejo!" Za tega se opraveu bogataš i pršou je sьm pogljejat. Vide ūōn, da je za istino negov pop. Pop je glih odmašeu, gre v sakreštijo, a testa bogataš za jnьn, pa ga prūōse: „Otprūōstete me, gospūōn plovan!" Rejče neme pop: „Jes čo te oprūōstet. 'Z pьkla sьn te prnesau pejsmu, kaj te ga je tvūōj oča poslau!" Tega pejsma je faleuo pr kraje, kaj je zgorejlu, kaku ga je negov oča s prste držau. Testa se je bogataš fort od straha srыšeu. Komaj so ga živega storele pop i mežnjar. Sьda so jen drыgeme oprūōstele. Taku naj i nьn sen skыp būōg oprūōste.

Marija Štimac.

10.

Kaku je jen seromak pr svojen sosejde krau.

Taku je biu jedьn seromak. Sosejd negov biu je jaku bogat. Ta seromak je jimeu ženo i šest dejce, a nej jen jimeu kaj dat jejst. Testa se seromak misleu: „Mūōj sosejd jima sega dūōst, gren jes po nūōče k neme krast!" I prošou je k teme bogateme sosejde krast. Trefejlu se je, da je tega bogatega žena spejkua krыh i stavejua ga dule v kelder. Kьda je videu testa seromak, kaj sega jima ta bogate v keldere, misle se: „Būōže mūōj, būōže mūōj, zakaj so noaša dejca taku uačna, a ta noaš sosejd jima sega, jima krыha, jima gūōtovine! Jes pen sьda notьr v kelder, sьd je dejvet vыr, pa bon me vkrau jedьn hlejbac hrыha, da se bodo maja dejca najeua!"

Glih ūōn taku narede. Počeu je na vroata roguat. Te ga je čыu testa bogate gospodar, pa zame pūōško i gre na vrtna vroata, da bo videu, du tu rogua. Gre ūōn na drыge vugau, pa gljeja

tega seromaka, kaj bo naredeu. Ta seromak trejse z vrate, ne mûôre jeh otprt Ta bogate gljeja, a ta seromak gljeja spej nega, sake na svojen vugle. Uonda rejče ta bogate: „Čъješ tej, prijatel, kaj se tej sen pršou?“ Odgovûôre me ta seromak: „Jes sъn sen pršou, da bon nekaj vkrau!“ Ta bogate me rejče: „Gremo skъp!“ Ta seromak ga praša: „A kod čemo notъr?“ Odgovûôre me ta bogate: „Mõûče tej, mõûče. Sa jes jiman kljъče od tega keldra, pa čemo ualiko notъr!“ Ta seromak rejče neme: „No pa oprejte, aku jimašte kljъče!“ Na tu me rejče ta bogate: „Pa jes sъn biu več pot te notъr krast. Jes znoan, kaku kaj te stoje!“

Ta bogate otpre sъda vroata i drže vavejk pûôško v rokah. Kъda so otprle vroata, rejče ta bogate teme seromake: „Sъda hode tej naprej, pa se zame kaj god češ!“ Ta seromak prejde notъr, zalejte se najprejk va krъh, pa počme trgat krъh i jest. Ta bogate gljeja, pa me rejče: „Zame se kaj drъgega!“ Ta seromak me rejče: „Ne čo nič drъgega!“ Spe me ta bogate rejče: „Videš te je sega dûôst, zame se špeha! Vejš te je plejče, zame se. Videš te je dûôst i gûôtovine, zame se jeno vrejčo, pa se je odnese damuh!“ Odgovûôre neme ta seromak: „Bûôg sačuvaj, da be jes ûônu zeu. Jes čo zet sъmu tъliku, da se nahranen sebe, svajo ženo i svajo dejco. Jiman doma šejst dejce!“ Ta bogate me rejče: „Kъd jimaš tъliku dejce, zakaj ne be več zeu?“ Na tu me seromak odgovûôre: „Ne čo se več zejt negu sъmu ûônu, kaj me je trejba za dъnъs!“ Ta bogate se spej zamisleu pa gljeja testega seromaka i vavejk jima pûôško v rokah.

Kъda so tu finele, rejče ta bogate gospodar: „Čъješ tej, jes sъn tvûôj sosejd, jes sъn gospodar tega sega. Zame se kajgod češ, ale več nekar pejt krast. Znoaš, da kaj je maje, nej tvaje!“ Kъda je tu čъu ta seromak, pokljekne na kolejna, pa me rejče: „Sosejd drage, oprûôste me, biu sъn uačen, jes i maja žena i maja dejca, pa sъn pršou sъn, da se zamen jeno dva hlejpca krъha, da se nahranen sebe, ženo i dejco!“ Ta gospodar me rejče: „Biu se pûôšten tat, jes sъn misleu, da se tej boš bûôg zna kaj zeu, a tej se nejse nič drъgu zeu negu da se naješ! Zame se sъda, kъda sъn jes lete vrejčo gûôtovine, zame se jedъn špeh, pa se odnese damuh, pa gljejaj, da se drъge pot zasljъžeš. Vejš, jes sъn gospodar, da se biu kaj drъgu zeu, jes te be biu vbiu, es sъn vavejk pûôško držau v rokah. Ale tej se biu pûôšten tat,

nejse tou se več zejt negu ûonu, kaj te je trejbauo. Sьda hode z bûogon, bûog te blagoslove i nekar več pejt krast!“

Testa seromak se zafale teme bogateme i pruose ga iše jen pot, da me oprûoste, da več ne bo šou krast.

Martin Kezele.

11.

Zakaj se zovejo Deunčane svedraše.

V staru vrejme beua so sa kua va Deuncah drvena, da nej beuo ni jenega železnega klinca na neh, pa je mûorau sake Deunčan, kьda je šou s kûole za sabo svedьr noset; aku be me se kaj potr'uo na kûoleh. Biu je pr Gašparčovkeneh stare Lukin, pa je i ûon po navade noseu svedьr, a krava* me nej tla vûozet kua v Gerovsko rebar. Ûon se razjadeu, pa je misleu, da bo kravo s rogьn od svedra vedreu, ale me se je trefejlo, da jo je vedreu špico od svedra, i taku je krava krepaua. I od ûonda so postale Deunčane svedraše. Znesle so nьn tu jime noaše sosejde Brkopaljce, Uokvarce, Brojane (Pobrejšce). Kejgod so nas videjle, so nьn vavejk pokazejvale prst na duan, da smo kravo svedrьn zaknuale.

Deunčane beue so na tu jaku jadne, kьda jen je kidu prst na duan pokazejvau, da so vajlje zejle kouac, pa njьn vedre. Beuo je jenu lejtu zatu na Kamenjake krvaveh guav, a v Deuncah jenu lejtu so dva Brkopaljca mrtva zatu lejžaua. Ale dьnьs fala bûoge tega nej, zak aku nьn koje Pobrejžac rejče svedraš, a mej me rejčemo „strikler“ i „midler“, kej se je na Brode va štrikle zadaveu. a Ûokvarcьn, kьd nьn kaj takovega rejčejo, mej jen rejčemo, da jen je biu bik na tьrьn travo popast. Brkopalcьn ne znoame nič drьgu rejč negu da so Brkopaljce.

Luka Majnarić.

* Delničani upregli su u svoja drvena kola prije kakovih 30—40 godina obično krave, a ne volove.

12.

Najbu͡ojlje je ufat se v bu͡oga

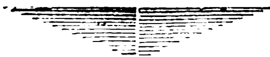
Taku je biu jedьn jaku velike bogataš i u͡on je jimeu jenega sina. Kьda se je rodeu testa sin, prorokovala me je vejla, da će ga strejla vbet. Ta joča je biu zatu jaku žalostьn, pa kьda je davau teme dejtete krыha z rok, vavejk je jokau. Ta fant ga je prašau: „Zakaj, joča, kьda me krыh dajete, jokašte vavejk nad mano?“ Testa joča me ne tou rejč, a majhene fant ga je pou͡uno pot prašau, ale joča me ne tou nič rejč.

Kьda je testa majhene fant jimeu sedьn lejt, dau ga je joča v školo. Čьn je ta fant fineu školo, dau je negov joča zejdat jen velike tыrьn od sьmega svinca, da bo notьr sina skreu, kьda bo pršou ta čas, da će ga strejla vbet. Joča nej dau teme fante nič na znoanje, zakaj tu deua.

Kьda je pršou ta dan, da bo strejla vbeua tega sina, naprave joča negov velike gu͡oste i pozva se svaje poznanejke i rojake na gu͡oste. Kьda so u͡one finele to gozbo, rejče joča sine: „Maje dejte, sьda je pršuo vrejme, da te strejla vbije. Jes sьn sagradeu ta tыrьn, da se od strejle spaseš. Zatu sьda mu͡oraš notьr v ta tыrьn. Sьda bo pršou obuak i strejla bo pu͡okla i vbeua te, aku ne boš v tыrne!“ Testa fant odgovu͡ore očete: „Mu͡oj joča, jes ne gren v ta tыrьn, aku je mene sojenu, da me bo strejla vbeua, u͡onda je bu͡ojlje, da me vbije na ravnen pojlje negu va ten tыrne!“ I sin nej tou pojt va ta tыrьn, neg je šou na ravnu pojlje. Kьda je sin pršou na pojlje, testa minut pršou je jen obuak i prva strejla ž nega pu͡okneua je va u͡on tыrьn i sega ga je reznejsua, da nej nite fundamenta ostalu, a sin je na pojlje ostau ceu i zdroav, kej se je v bu͡oga ufau.

Sьda je spej napraveu joča negov veliko gozbo i veliku vesejle, kaj se je sin od strejle spaseu. Tu je beuo vesejle očete, moatere i cejleme rode.

Marija Majnarić.

13.

Od divjega muošca.

Uontrat, kьda so lidi iše beue dobre, živeu je v Deuncah pod Stenico divje muožec. Uon be se liden rejtku krat pokazau, ale kьda so sejale be jen šrajau: „Sejte, lidi, dobra vejra tejče!" A drьge pot be jen šrajau: „Stante, lidi, poredna vejra tejče!" Več krat be jen dau lejp navьk: „Mlejku, mlejku, sega svejta hrana! vinu, vinu, sega svejta znama!" Ale od kьda so lidi poredne, nej več divjega muošca.

Jakov Majnarić.

14.

Kaku je jena žena kača postaua.

Taku so beua jen pot dva brata. Jedьn se oženeu za seromašnejo, a drьge je zeu za ženo šćer od jenega bogataša. Ta dva brata beua so jaku bogate lidi. Jeno vrejme živejle so jaku lejpu i sega so dvost jimejle. Ale ta žena, ka je beua od bogatega roda, vavejk se je špuotala lete seromašne taku, da so se počele brate rade žen koarat. Ta bogata je misleua ranko, da bo jo zatr'ua. Ta bogata je šua, kьda so se spale, ta seromašna i neje muož, pa je zeua nuožьč i žuokneua je s nuožьčen testega muoža od uone seromašne v nogo. Ta se muož prebьdeu i žena negova, a ta bogata je potvoreua no, da je uona sьma svajga muoža žouukneua s nuožьčen, zak da je za drьgen šua.

Testa muož je to svajo ženo od sebe otpraveu i nej je tou više nigdar k sebe zejt. Uona je šua k svajeme očete i moatere i tьn je živeua po seromaške kaku i prejk. Jen pot je pršou jeno vejčer jen starьc, a ta starьc biu je vilejnak, va niho hižo i zapruoseu je, da ga naj pestijo prenuočet. Testa ženska me je rejkua, da naj žiher prenuoče.

Pr vejčere so se počele pomejnat, kaku je testa žena nesrejčna, ke je potvorena beua od svaje nevejste, da je tla svajga

mūōža zakuat i kaku je ūōna va velike škūōde zatu. Testa stare vilejnak jo je napūōteu: „Hode tej sьmu k svajeme mūōže, pa tej neme rejče, da tej nejse nič krejva, da je tu od drыgod zdыha, pa se neme pomūōle, da te nazaj zeme. Ale hode tej, kьda bo nūōč Tej ga boš našua. Ūōn bo ležau na testen isten ojdre, pa ga tej prebыde. Kьda ga boš več isprūōsejla, hode tej s tvajen mūōžьn va drыgo hižo, kej spe tvaja nevejsta svajen mūōžьn. Jes čo te dat jeno lejskovo šejbico, pa te vedre s to šejbo po svaje nevejste, pa boš videua čыdu. Tvaja nevejsta bo se *vajlje* va kačo pretvorejua. Nejega mūōža ūōntrat vedre po lejven vыhe, pa se bo prebыdeu i našou bo ženo, kaku bo lejzua po ojdre ka i kača! Tej mūōreš pole spej svajo nevejsto z kače ženo napravet. Sьmu tej čuvaj to šejbo. Kьda jo boš tla spej ženo napravet, ūōnda jo vedre s to šejbo i ūōna bo postaua žena!“

Ta je žena se taku naredeua. Kьd je beuo vejčer, šua je v hižo k svajeme mūōže i našua ga je na ojdre. Ūōna ga je prebыdeua, pa ga prūōseua, naj jo nazaj zame. Kьda ga je isprūōseua, rejkua me je, naj gre š no va 'no drыgo hižo, kej nevejsta spe sь svajьn mūōžьn. Te je ūōna vedrela svajo nevejsto s ūōno šejbo, kaj jo nje dau ūōn starьc, i nevejsta postaua je vajlje kača. Ūōntrat prebыde i nejega mūōža, vedrыua ga je po lejven vыhe s testo šejbo. Kьda je ūōn videu svajo ženo, kaku po ojdre lejze ka i drыga kača, prašau je brata i nevejsto, du je tu napraveu. Testa žena me je rejkua: „Jes sьn napraveua. Mene je taku napūōteu jen stare vilejnak. Ūōna je mene potvorejla, de sьn jes tla majga mūōža zakuat, pa me je mūōj mūōž potejrau i jes sьn beua zatu va velike škūōde. Aku če ūōna žejvet v mire i kaku būōg zapoveja, jes čo jo nazaj ženo napravet! Testa stare vilejnak me je rejkau, da naj vide, da se sake mūōra čыvat, da ne deua nemejra v hiže, zak da ga mūōre stejč sakojaka pedepsa!“

Sьda je proseu ta mūōž od neje nevejste, da naj je oprūōste i naj jo spej ženo naprave. Ta žena zeua je svajo šejbo i vedrыua je to kačo i ūōna je vajlje postaua žena. Sьd se je ta bogata žena premejreua i dajl so jaku lejpu i mirnu živejle.

Antun Kezele ml.

15.

Kaku se je Bajtak rezbыu guavo.

V Deuncah je biu Bartol Pleše Jarnetov, a jimeu je prišvarak Bajtak. Ūon je biu seromašne človejk, pa je najraj hodeu v goro po pūoheh i vavejk je v nedejljo i po blagdaneh tejce nastavljau, zak je biu seromašьn, nej nigdar jimau prasca pr hiže, pa se je sьmu po lejte v gore pūohov naloveu.

Jenkrt je šou v Dorin vrh, da se bo kojega pūoha vjeu. Vsekau se je jeno soho, da pude na bыkvo, a testa bыkva je beua jaku guatka, i prošou je po sohe na bыkvo do prve veje. Kьda je pršou na prvo vejo, odrinыu je nekako s nogo soho taku, da je soha na zemlo paua.

Va dыple je našou dejvet pūohov mladejčkov i jenega starca. Kьda jeh je vjeu i zadaveu, poličau jeh je na tua, i mūoj Bajtak se je vrnыu z bыkve i pršou je do teste skrajnje veje. Ale od veje je iše bыkva vejsūoka za do zemle pejt. šest metrov. Skūočet ne mūore, puazet nej mogau, zakaj je bыkva debeua, pa je nej mūogau objet z rokame. Misle ūon na bыkve i študejra, kaku pe dule. Videu je, da nej drыgu, pa je obejčau Majke būožje, aku me da srejčnu dule prejt, da je bo dau sejdьn pūohov, makar i ūonega starčeka. Ale za badava. Majka būožja nej me tla ande pūomoč. Kьda nej beuo drыgač, sozuje se 'z grebejš, pa je primeu grebejše za jen kraj nogavic taku, da je prejeu cejlo bыkvo z grebejšame i dule se je po malu spыščavau. Ale grebejše so beue več stare, pa so pūoknejle i vtrgale se, a mūoj Bajtak z bыkve na guavo na ūone korejne tof! Zapomagajne: „Joj mene, majka būožja! Jes sьn tebe lejpu obejčau, da te bon dau sejdьn pūohov, ale sej znoan, da jeh tej neč jejst!“ I taku mūoj Bajtak hode damuh s rezbыto guavo i nose seh dejvet pūohov.

Luka Majnarić.

16.

Kaku je jen sljьga pomuogau svajeme gospodare.

Taku je biu jen doktьr i jimeu je jenega sljьgo. Ta sljьga me je biu za kьhara i sakaj me je znau skьhat. Jen pot prnese testa doktьr jenega gada damuh i rejče testeme sljьge, naj me ga skьha, da ga bo ûôn sьm pojeu, a sljьga da ne smej nič žьre pokьšat.

Kьha testa sljьga gada, pa se je misleu: „Kaku be tu mûôglo bejt, da jes ne be tega pokьšau?“ Ûon zame iz uonca i posrkne malu žьre. Čьn je te žьre nekaj posrkau, vajlje je znau tьliku ko i gospodar.

Jen dan rejče testa doktьr: „Ala šejraj kûôjnje, pa gremo mene ženo jiskat. Jes be se rad ženeu!“ Gredo ûône i pršle so do jeneh mravlincov, ke so gorejle. Sljьga je tu videu, zeu je vode i pogaseu jeh. Gredo ûône nadrajl, pršle so do jeneh mьh, ke so beue mrtve. Sljьga je tu videu, zeu je vode, pa jeh je poškropeu i mьhe so vajlje oživejle. Gredo ûône nadrajl, pa so pršle do jene vode, ke je jen čoban rejbo vlejkau. Sljьga je tu videu, zeu je rejbo i vrgau jo va vodo.

Pršle so pole ta doktьr i ta sljьga k jeneme grofe, pr ken je misleu ta doktьr najt za se ženo. Grof rejče testeme doktьre: „Jes jiman dejset ščere. Zьbere se, koje češ!“ Doktьr je pogljejau se te grofove ščere, a ûôna jena lejpša od drьge, a od seh najlejpša najmlaja ščer. Ûona je jimeua zuatne vuase. Testa doktьr se zьbere za ženo testo najmlajo, najlejpšo ščer grofovo. Grof me rejče: „Jes čo te jo dat, aku trej stvoare narejdeš. Najprejk mûôraš vjьtra pogûôdet, kojo se zьbrau. Kьda tu poguodeš, dat čo te drьgo stvoar, da napraveš!“

Vjьtra dopejlje grof v hižo seh svajeh dejset ščere, se so beue jednaku oblejčene i se so beue jednake, pa rejče testeme doktьre: „Sьda pogûôde, ka je tvaja!“ Se so beue jednake i ûôn nej mûôgau pogûôdet. Sljьga negov stau je za gospodarьn i pomisleu: „Kej so ûône mьhe, kej sьn jes oživeu!“ Vajlje je jena mьha pršua i vьhu me govûôre: „Nabrûôje do štire, ûônda pejta je!“ Taku rejče sljьga gospodare i gospodar pokaže na pejto. Grof me rejče: „Pogûôdeu se! Ale prejk negu otpelješ dejvojko, mûôraš neje žunč pobrat, kejga je va vrte restresua!“

Grejo doktьr i negov sljьga va vrt, da bodo ta žunč pobrale, gljejajo po trave, ale ne mūōrejo nič najt. Ta sljьga je sьda pomisleu: „Kej so ūōne mravlince, kej sьn jes spaseu, da nejso pogorejle!“ Vajlje prejdejo te mravlince i sake nose svaje zrnu. I taku je spej testa doktьr neje žunč pobrau i dau ga grofe.

Sьda grof rejče testeme doktьre: „Dobru, tej se sьd neje žunč pobrau i donesau ga mene. Ale prejk negu dejvojko otpelješ, mūōraš najt neje prsten, kejga je na vode zgьbejua!

Grejo testa doktьr i negov sljьga k vode i sьd pomisle sljьga: „Kej je ūōna rejba, kej sьn jo jes va vodo pesteu?“ I vajlje je pršua ūōna rejba i prnesua prsten Nose ga ta doktьr veseju k grofe i da me ga.

Sьda grof priprave velike gūōste i ta doktьr se je venčau s ūōno najmlajo i najlejpšo ščerjo grofovo. Otpeljau jo je pole k sebe damuh i tьn so jaku dobru skьp živejle i jes sьn beua tьn pripovejst je vьn.

Katarina Klobučar.

17.

Tvrdoguave sljьga.

Biu je jen gospodar i jimeu je jenega premūōdrega sljьgo. Testa sljьga se je krejvu razumeu svajga gospodara.

Jen pot spravljau se gospodar š nen v goro i poslau ga, da naj gre zaprejč kūōjnje dva para, jene naj dene naprej a drьge ozaj. Gospodar je misleu, da dene jene pred drьge. Ale je sljьga drьgač gospodara razumeu. Jene je kūōjnje zapregau naprej za rьdo a drьge ozaj za procejp, pa je pričeu kūōjnje gonet. Kьd jene porene, vlečejo jene naprej, a drьge nazaj, jene sьn drьge tьn. I taku kūōjnje ne mūōreju kua vlejč. Projde ūōn v hižo k gospodare i rejče me: „Gospon, kūōjnje ne mūōrejo kû vlejč. Kьd jene porenen naprej, drьge vlejčejo nazaj!“ Gre gospodar gljejat i kьd je videu, kaj je ta premūōdri sljьga napraveu, zravnau je kūōjnje na svaje mejstu.

Kьd so šue v goro, potr'uo jen se je jenu kuo, pa rejče gospodar sljьge: „Hode damuh po drьgu kūō i žьre se nazaj

prejt. Ne kaže sakeme kua!" Gre sljьіga po drьіgu ku͡o i študejra, kaku če u͡on s tьn ku͡on prejt v goro, kьda me je gospodar rejkau, da ga naj ne nose, da ga bodo lidi videjle. U͡on je zeu sejkiro, pa je ku͡o rasejkau i deu v jen žakьl, da ga ne bo nišče videu. Prejde u͡on k gospodare na goro, a gospodar ga praša: „Kej je ku͡o?" Odgovu͡ore me testa sljьіga: „Te va žakьle!" pa je strejsau komade kua 'z žakьla. Gospodar ga ko͡une i rejče me: „Hode sьda po drьіgu, naj te se lidi videjo!"

Sljьіga je šou po ku͡o drьіgu. Kьda ga je v goro noseu, kej god je videu lidi, noseu jen je tu ku͡o pokazat. Gospodar čaka i čaka na sljьіgo. Na jen pot ga spaze, pa me šraje: „Daj nose več jen pot tu ku͡o!" Ale me testa sljьіga nazaj šraje: „Prčakte iše malu! Iše ga nejsьn onen liden pokazau!" Ajde i taku prejde sljьіga s kuьn, zaprežejo ku͡ojnje i gonejo damuh.

Kьda so pršue damuh, peste gospodar sljьіgo na paše s ku͡ojnje i rejče me: „Pase ku͡ojnje pok zejlja, ale paze, da ku͡ojnje zejlje ne popasejo, dok jes prejden dreve pu te!" Gospodar projde damuh i gre večer dreve k sljьіge, pa ga praša: „Kej so ku͡ojnje?" Sljьіga me rejče: „Jes ne znoan. Vej ste me rejkle, da naj pazen, da ku͡ojnje zejlje ne popasejo. I jes sьn pazeu na zejlje!" Gospodar ga je spej kleu, ale kaj je tou š nьn, kьda je biu takove guave.

Bu͡og naj znoa, je tu istina ale uaž.

Lenka Andler.

18.

Kaku je stare Putrih spaseu svaje pajdaše od hajdukov.

Pred jeno osьndejset i više lejt so noaše stare Deunčane turmarele, zak nej beuo cejste nite je beuo kû, pa so mu͡orale na ku͡ojnjeh noset ale turmaret. Va u͡ona vrejmena so beue va Javornike v Kendre vavejk hajduke i vavejk so beue noaše lidi v strahe, kьda so šle mejmu Javornika, zak so se bale hajdukov.

Taku je šou jenkrt stare Putrih z več Deunčanov čez Javornik. Š neme je šou i forboljtar z Broda. Kьda so šle čez Kender

se skыp, skočejo spod cejste dva hajduka. Se so se prestrašejle teh hajdukov, a na tu stare Putrih zašrajau na hajduke: „Držemo jeh, držemo jeh!“ Teste hajduke so na tu skočejle pod cejsto, a frboljtar, kej je sabo noseu škыd i cekinov, postau je sьmu drven. Ale kьda so hajduke pobejgnele pod cejsto, dobejle so korajž i se te drыge pajdaše, pa so se počejle šrajat taku, da so srejčno pasale čez Javornik. Uonda je testa frboljtar, ne znoamo, kaku me se je dejauo, pofaleu starega Putriha i rekau me: „Tej se čovejk, tej se nas sь svajen šrajanjьn se spaseu.

I vavejk i pole, kьda je du od gospošćine z Broda pršou v Deunce desetino pobejrat, vavejk so se guasele v Deuncah pr Putrihe.

Luka Majnarić.

19.

Kaku je jena mačejha nagovuoreila svajga muoža, da pogыbe svajo dejco.

Taku so bene jen joča i jena moate i jimeue so dvoje dejce. Te dejce moate je brzu hmr'ua, a joča se je pole oženeu za drыgo ženo. Ta drыga žena nej muogua to dejco od prve žene videjt.

Jenkrt po nuoče pominajo se ta muož i ta žena, kaku be se te dejce rejšejle. Žena rejče muože: „Otpelje jeh tej vjыtra v goro, pa jeh tьn ostave. Dejca bodo ande pogыnejla sьma od guada ale jeh bo kaj požru'o!“

Vjыtra ranu, kьda zora svane, zame joča to dejco sabo v goro i da sakeme v roke komad krыha Prejdejo uone va gosto goro. Joča nauože te dejce v gore ogьnj i rejče jen: „Sede sake na jen kraj ogьna, pa se grejte Jes gren vьn drva brat!“ Ale joča nej šou drva brat, negu je prošou damuh, a dejco je pesteu sьmo v gore.

Kьda je pršou damuh, praša ga žena: „Kaku s dejco? Kej se jeh pesteu?“ Uon je odgovuore: „V gosto goro sьn jeh otpeljau. Tьn sьn jen ogьnj nauožeu i prevareu sьn jeh, da jen

gren drva brat, pa sьn prošou damuh. Jes mislen, da čejo ande pogыnet.

Ta dejca so itaku pûot zapazeua, po ken so šua. I ûona so pršua damuh več tja na osme dan. Kьda ta mačejha spaze dejco, sa se prečrne. Spe se po nûoče spominajo testa mûož i žena, da kьn bodo sьda s dejco. Ta mačejha rejče mûože, da ûona zna, kej je jena prepadna jama v gore, da jeh naj mûož tьn otpelje, da bodo v jamo paua i da ne bodo više nazaj damuh pršua. Mûož je je rejkau: „Kьda tej znoaš za takovo jamo, otpelje jeh tej ta pot. Jes sьn jeh več jen pot v goro peljau, pa je beuo za badav!"

Drыge dan zame ta porejdna mačejha dejco sabo v goro. Dejca se nejso daua, ale so mûoraua. Kьda so došua ta dejca do ûone prepadne jame, napûote jeh mačejha, da naj grejo tьn rûože brat. Dejca so šua, a pod nogame dejce je zemla prepaua i dejca so v jamo paua.

Testa mačejha pršua je damuh vesejla. Kьda je damuh pršua, praša jo mûož: „No kaku se tej naredeua s dejco? Se jeh pogыbejla?" Uona odgovûore: „Jes! Jes mislen, da ne bodo ta pot damuh pršua!"

Ta dejca, kьda so paua va ûono prepadno jamo, paua so na noge i ostaua so živa. Dule je biu svejt, kaku gure pr nas, sьmu je sôunce nekaj slabeje svejtelo. Gredo ta dejca, jeno je beuo mûošku, a drыgu žensku, po ten podzemnen svejte i dojdejo do jenega grada. Tu je biu vražje grad. Zeu jeh je testa vrag, gospodar tega grada, v sljыžbo. I beua so ta dejca pôunu lejt te va sljыžbe, ale i taku vavejk so se želeua dojt gure damuh. Jen pot je jaku dule dežjeuo i jena tejca nej mûogua s krile pokrejt svaje muade. Ta dejca so pršua k nje i pokriua so je neje muade. Sьda jeh praša ta tejca: „Dejca maja, kaj čete vej zatu jimet, kaj ste me dьnьs spaseua maje muade?" Dejca so je odgovûorejla: „Niš drыgu negu da nas odneseš, aku mûoreš, na gornje svejt!" Tejca jen rejče: „Tu mûoren uahku. Sьmu naberte se lejskovega lišča, da me ga mûorete davat v usta, dok gure dojdemo!"

Zajašejo ta dejca to tejco i davajo je s mirьn tega lejskovega lišča. Kьda so več, malu je falelu, gure beue, nejso več jimeua ta dejca lejskovega lišča, pa se je ûon fant odrezau mrva mejsa svajega z noge i dau ga te tejce. Taku jeh je ûona gure prnesua. Kьda so več gure beue, praša jeh ta tejca: „Čыješle,

kakovu je beuo ûonu mejsu, kaj ste me ga najzaj dale. Testa fant rejče: „S falejuo nьn je lišča, pa sьn te dau malu majega mejsa!“ Odgovûore jen ta tejca: „Srejča voašo, da jes nejsьn znoala, da vej jimašte taku suatku mejsu. Jes be vas dule pozobaua, ale te več ne smejn!“

Ta dejca so srejčno damuh pršua. Več so beue velike, oba dva za ženet. Te so jen sosejde prpovejdale, da je nihoveme jočete beuo jaku žau, kaj se je dau od žene nagovûoret, da je dejco pogьıbeu. Vajlje drьıge dan da je joča zboleu pa hmr'u. Mačejha da je pole po smrte jočeta jaku nesrejčnu živejua i baš testa dan hmr'ua, kьd so ûone damuh pršue.

Sьda so ta dejca postale gospodare v te hiže. Oženeua so se i jaku lejpu i srejčnu živejua.

Neža Polić-Pleše.

20.

Kaku je vôuk po nuoče pršou v jeno hižo,

Beuo je prejd svajeh pedesejt lejt, da so išc noaše hiže v Deuncah beue zasьn majhene taku, da je mûogau i sake vôuk prejt notьr. Jenkrt se trefeuo va velike zejme, da je biu snejg taku velik, da je zarazau se strejhe, sьmu so jimeue lidi stazo, kod so šle notьr v hižo i ven. Hižna pa vroata beua so na klьıčejco, da so se sьma zapiraua. Taku je jenkrt vôuk pršou do Buažinove hiže. Uone so jimeue jeno kujico. Testa je kujica uajaua vene na vôuka. Vôuk je pršou k ne, da jo bo vjeu, ale kujica je pobejgneua v hižo, zak so vroata beua sьmu prprta. Vôuk je tejkau za jno. Kьda je kujica skočeua v hižo, skočeu je za jno i vôuk. Vroata so se sьma zapr'ua taku, da so vôuk i kujica ostale v hiži.

V hiže je čejlad spaua i stareme Buažine je nekaj mrzlega povuhneuo okûojle obraza i ûon rejče žene: „Ala no vežge lьıč, nekaj me je mrzlega povuhneuo. Žena je šua i vežgaua je lьıč i pogljeja po hiže i zapaze, kej vôuk v hiže čejpe. Na tu so skočejle mûože pa so zejle sejkiro i so ga vbejle. Pole so ga odrle, a mej ne znoamo, kьn so s kožo i mejsьn.

Luka Majnarić.

21.

Kaku je jen človejk od jene cvancige sebe hraneu, puačau douge i davau pineze na interes

Taku je biu jen seromašne človejk. Sljьžeu se je pineze, kaj je batudo na cejste tôukau, za puačo je jimeu sake dьn jeno cvancigo. Jenkrt gre car po cejste i dojde do testega seromašnega človejka i praša ga: „Kыliku vej na dan zasljьžešte, kьda taku tejšku delašte?“ Odgovûôre me ta seromašne človejk: „Jeno cvancigo!“ Praša ga spej car: „Pa kaku mûôrešte od jene cvancige žejvet?“ Testa seromašne človejk me reče: „Jes mûôran sebe i ženo od te cvancige hranet i iše mûôran stare dôuge puačat i davat nekaj na intereš!“ Car ga spej praša: „Pa kaku vej tu mûôrešte? Jes se tu ne mûôren restolnačet!“ Testa seromašne človejk odgovûôre care: „Kaj svajega starega očeta i svajo staro moater hranen, puačan stare dôuge, a kaj svajo dejco hranen, dajen na intereš, a iše mûôran i sebe i ženo hranet!“

Car ga zatu pofaleu i dau me iz svajega žejpa pôunu pinez, kьda je taku pûôštenu misleu i dejlau.

Juraj Majnarić.

22.

Kaku je jena cûoprnica jenega človejka tuočeua z Vijovca do negove hiže.

Noaše lidi prpovejdajo, da se na ûônen vrhe v Dejdine cûôprnice sako nûôč zьstajo. Jen človejk me je prpovejdau, da jeh je ûôn v Dejdinah videu, kaku so krejsale z gorejčeme lыčame, i kaku so pole tejkle skroz tja na dejdinske vrh, a z dejdinskega vrha kaku so šle prûôte Deuncan, kaku so pole beue te zgûôra na Žingerlete, kaku so tьncale jeno pû vыre i kaku so se najzad se rьzejšle.

Te zduola pod vrtьn beuo je jeno zejlje, a kraj nega so pasla dva kûôjnja, pa so testu zejlje popasle. Testu zejlje je beuo od jene cûôprnice, ka je beua v kûôle na dejdinsken vrhe. Kьda

je damuh šua, spazeua je ûona te kûojnje, kej so je popuasle zejlje, pa jeh je popuašeua, da so bejžale pod Stejnico vprejk notьr v Čukov uaz.

Gospodar je šou te kûojnje jiskat i našou jeh je notre va 'nen jarke. Ale ni jen kûojnj nej jemeu ni jene potkûove, a jen kûojnj je biu još resparan na nûoge. Testa gospodar je misleu, da me je kûojnje odagnaua Luketova Kata. Pršua je ûona drьige dьn v jьitru ranu, da naj je da za groš krьiha. Ale testa gospodar nej je tou dat, negu jo je špûotau: „Tej cûoprnica, tej cûoprnica tej se mene maje kûojnje odagnaua ščera. Marš 'z hiže ven. Bejž', da te ne viden nigdar!"

Tu je beuo v nedejljo v jьitru na dьn velike moaše. Testa iste dьn šou je ta gospodar sь više lidi k Marije Trošt k maše, a ûona cûoprnica je šua vavejk za testen, kej me je kûojnje odagnaua, pa me je rejkua: „Znau boš tej več, du je cûoprnica!"

Pole ga je spe z nûova proseua, da naj je da za jьižino. Ûon je je rejkau: „Marš, tej grda cûoprnica!" Testa cûoprnica me je odgovûoreua: „Mûoče tej, mûoče, znau boš tej, du sьn jes, kad prejdemo gûore va Vijovac!"

Kьda so pršue gûore na Vijorac, zeua ga je ûona za roko i počeua ga je tûočet i tûočeua ga je se do negove hiže, pa me je iše rekua: „Tu tej je za dьnьs, kaj me nejse dau krьiha i kaj me nejse dau za jьižino, a drьige pot bon te iše bûolj tûočeua."

Martin Kezele.

23.

Zakaj je gospoščina (brodska) nьn daua presejke, kaku jo je beua vûojlja

Noaše Deunčane jimejle so prejk vavejk pravdo s brodsko gospoščino za presejke, i pûunu so batin noaše lidi dobejle za te presejke.

Jenkrt so jenega Deunčana tejple v Uočicah, kaj je rejkau, da ûon dobru pozna stare presejke, a drьige pot so spej tejpla

jenega Deunčana na vrh Dorinega vrha, kej je rejkau, da ûon pozna stare presejke noašeh uok.

Gospoščina nьn je malu po malu sej zeua. Mej smo se tыžejle, pa se nьn rejkle, naj pošajljemo človejka v Rejko, da š nьn bodo vredejle noaše presejke. Mej smo jenega posuale v Rejko. Kьda je ûon pršou v Rejko, šou je ande od bertije do bertije. Gospoščina se je v Rejke zьstala, pa je prašaua: „Kaku tu, da nej ni jenega 'z Deunic lesьn!" pa so spej naredejle sьme, kaku jeh je beua vûojlja.

Antun Kezele st.

24.

Sake mûora pestet dejlu, kak 'zguone na proaznek.

Taku so jenkrt šua dva Deunčana, vozejle so damuh z uoke sejnu, pa so tle v Grabne prejt prejk Jezejra. Ale glih se je trefeuo, kьda so beue va vode, da je zgûoneuo na proaznek. Ta prve je ostaveu vole i vûoz na sred vode i respregau je vole, da jeh damuh gone, i rejkau je testeme svajeme pajdaše: „Na proaznek zgûone. Jes bon vûoz te pesteu!" Ta drыge je rejkau: „Naj zgûone. Jes bon vûoz bar prejk vode prevlejkau!"

Ale testeme prveme, kej je pesteu vûoz va vode, ostau je vûoz z mirьn ande, a ûoneme drыgeme, kej je tou pejt z vûozьn prejk vode, je voda odnejsua vûoz za vavejk.

Tu je beuo Deunčanьn za navыk, da kьda na proaznek zgûone, mûora sake svaje dejlu pestet.

Luka Majnarić.

25.

Kaku je jen Deunčan videu svajo pokojnu moater.

Taku je biu v Deuncah jen fant, pa je šou po noče ven. Uon je pršou pred jeno hižo, pa se je tьn popeu na jenu oknu. Ale so me roke pofalejle i uon je pau dule. Zdoua je beuo smrejčje, pa je nekaj pod tьn smrejčjьn zacviljeuo.

Testa se je fant jaku prestrašeu i vajlje je pobejgau skroz damuh. Doma nej našou nejkegar, beuo je več pu noče. Od straha zapušeu je ta fant jen špajnulet i lejžau na ojdre. Na jen pot pršou je negdu na vroata i zarogua na vroata, a testa fant rejče: „V notьr!“ Vroata se otprejo, prejde negdu do stoua, pa zarogua na stole trej pot. Tega fanta so srhe prošle i vrgau je na tua špajnulet. Od straha se je ta fant pokreu s krpaturьn prejk guave i taku je zaspau.

Kьda se je spej prebыdeu, spej je negdu otpr'u vroata i prejde negdu nad tega fanta nad ojdьr, pa dыhne trej pot va jn. Uon se je spej jaku prestrašeu, pa je rejkau: „Muoj buože, du je tu?“ Tu stvorejnje rejče: „H! h!“ Na tu je ta fant zeu jeno špičico i vežgau jo, pa spazeu pred sabo svajo moater pokojno. Moate me nej nič rejkua, negu je vajlje prošua ven i za jno so se spej vroata zapr'ua.

Martin Kezele.

26.

Ne govuore, kьda nej trejba.

Taku so beua dva sosejda. Jedьn je vozeu drva, a sosejd ga praša: „Sosejde, kaj tu vuozeš?“ Sosejd me odgovuore: „Suamo!“ Testa prve me rejče: „A kaku suamo, kьda viden, da drva!“ Uonda rejče testa drыge: „Zakaj prašaš, kьda videš?“

Drыge pot je brau jen sosejd po svaje uoke kamanje. Mejmu je šou negov sosejd i prašau ga: „Sosejde, kaj bereš?“ Testa sosejd me odgovuore: „Zuatu!“ Uon prve me rejče: „Ne zuatu negu kamanje!“ Testa drыge me rejče: „Pa zakaj prašaš, kьda znoaš?“

Margareta Muvrin.

27.

Kaku so pьse medvejda otejrale od ovьc.

Kьda smo beue muade jes i Mejha Vidasov, smo šle past ovce v puanine, a jimejle smo sabo sьmu trej pьse. Pьse so nьn prūōšle za zajce, kьda smo pršle va Grgolčekove doli. Na jen pot je pršou vražje medvejd s Drgomlja, pa nьn je ovce rastejravau. Jes sьn jaku zazvejžneu na prste i etu tej pьsov. Kьda so pьse pršle, vajlje ūōne nad medvejda. Jedьn ga zgrabe s lejve strane, drьige s dejsne, a trejte ozaj. Kьda je tou medvejd pьsa s lejve strane, ūōnda se je va jn zakadeu ūōn z dejsne strane, a ūōn ozaj skūōčeu je na medvejda. Taku so se te pьse jeno trej vьire držale s tьn medvejdьn. So so duako iskьible ž nega. Pole so ga pьse otejrale v goro i medvejd je pobejgau na jeno hvojo.

Mej smo ūōndak cejle dan pasle ovce prez straha, zak so pr nas beue pьse.

Antun Kezele st.

28.

Pr zejbelece.*

Mōūče, mōūče, dejtьce,
Draga rūōža maja,
Nekar, nekar jokьcat
Pa bon vavejk tvaja.

Zame sьskьc v vustьca
Pa se š nьn posuaste
Od majga češ mlejkьca
Vajle velek zraste.

A kьd zrasteš, dejtьce,
Po svejte boš hodeu,
Saku lejtu jeno bar
Stotenьco dobeu.

* Ove je dvije pjesme ispjevao u delničkom narječju g. Jakov Majnarić.

Boš me kыpeu kožьh nov
I so štejbro puateu,
Da se ne bo sake dan
Pandur k nan prkuateu.

29.

Cijake.

Cijaka, rûožaka,
Ala se me lejpa,
Va obraz beleja
Ko Očićka rejpa.

Tvaje so očьce
Kaku žužak črne,
Nožece beštreje
Od z Drgomlja srne.

Tьncat znoaš trejpot bôujlj
Kaku brnčьk prave
Grlčьсьn prepejvat
Lejpše neg grôuzd dave.

Cijaka, rôužaka,
Rade se jimamo,
Daj da se skrivoma
Jedьn kыšьc damo.

Dodatak.

Neka stara pisma, koja se tiču Delničana.

1.

Presvitli i zmožni gdine, gdine milostivi!

Dobro zna vaše presvitlo gosptvo, kako prvić mi siromašni kmeti jesmo bili na dvi strane razdiljeni, to jest na stran presvitloga i zmožnoga gdina bana, a druga na stran V. S. gosptva. Tako ona stran, ka je bila presvitloga gdina bana plaćala je gdinu njihovomu z. 115, a mi, koji smo bili na stran V. zmožnoga gosptva jesmo od našega siromaštva plaćali. Sada po kih dob jesu obi dvi strani V. zmožnoga gosptva, molimo V. Z. gosptvo, da bi se nas uderžali, kako jesu uderžani bili gdina bana kmeti, a jesmo ufani, da V. gosptvo hote učiniti a mi jesmo dužni za V. G. zdravje gdina boga moliti. Na dobar odluk V. G. čakamo V. Gosptva

pokorni podložniki
kmeti delnički.

Izvana; Presvitlomu i zmožnomu gdinu gdinu Petru grofu vekovičnomu od Zrinja, gdinu milostivnomu humillima suplikatija da je preporučena

Dekl. 1650. na 27. marča ovim suplikantom činimo gratiu, da budu slobodni od tlake, konjske nošenja, listi sprovoda i zato dužni budu nam i imeli davati svako leto z. 230. Dat. Portu Regis ut supra

C. P. à Zrin m. p.

2.

Lita gosponova 1716. vu Delnicah 2. decembra.

Ja udova Jurša pokojnoga Petra Jurkovića popisah, ča san sobum odnesla k nemu: najprvi put dva cikina i dva guldinara; još drugi put jesam dala momu gospodaru Petru po prošnji njegovoj cekin jedan za Bolglarja Šnepergara, pak mu ni bil za hasan, pak ga je zel Tomica Jurković cikin, i njem nije hasnil i prominil ga je v Bakri i meni je dal petice. Za njega jesam je stavila vu moju škrinu shranit, pak potlam jesu mi škrinu resbili, rubje su mi rastegnali simo tamo i pinezi zeli sve jedne i druge i vu Brod odnesli, i pinezi moji pravi. Još sam donesla soli 5 kupleniki, ča sam zela za interes s Preseke, a to za moji dukati. Još sam odnesla kosu jednu sridnu i dvi palice sukna, ča mi je dal Mihel Šnajdar Šimunov, ča mi je dal od mojih goved. Još kravu jednu, prostite, ku je imal Stifan Grgurić za dukat 10, ali prikojilo (prigojilo) od nje, poklam sam v Delnicah, još odiv jednu, ku sam sobum odnesla, a tri palice još sam dala Lukešu Ruppe, pinez mojih, mojih pravih, kotere pinezi je stiral Grgur. Još sam dala Jurici Grguriću i petic mojih pravih, da moj gospodar ni znal, ke sam sobum prinesla. Još sam veće ponesla sobu, a ne smim svoje nevolje povidati, nego prosim V. P. N. (?), kako moga gospodara, da bite mi ovo stirali; oću vam dat jedan cikin pod spovidno ime, da nigdere ne bude znal.

Ja udova Jurša pokojnoga Petra Jurkovića.

Lito i misac kako i zgora.

3.

Ja Leopold Fazale nih cesarove i kraljeve svitlosti sluga i ferbolter na Brodu dajem na znanje svim i svakomu, kako Anton Malnarić iz Delnic kypil je od Jurja i Matića Malnarića iz Delnic jedan 1/4 zemle jermom i s ternom za dukat No 90: svaki dukat po liber šest dobre tekuće monide. Več je kypil od sgorei imenovanih hišo i skadam (?) za dukat No 26: Od kotere sgorei imenovane zemle ide dohodka svako leto presv. milost. gospodi zemalskoj No 8„ Kotere sgorei imenovane pinezi je sgorei imenovane Anton Malnarić sgorei imenovanim Jurjo i Matićo Malnarićo sve do soldina i beča pošteno isplatil, otpravlajući sgorei imenovane Anton Malnarić presv. milost. gospodi zemalskoj navodni dohodak i desetino, kako drugi ostali Delničani davajo. Tako bude gospodar rečeni zemli, on jo uživati, ladati i prodati aliti za dušo ostaviti, kako se nemo najbolje bude vidilo. I vere većega verovajna po prošni jedne i druge strani .... im ove moj otvoreni list pred s dola popisani svidoki, lastno moje ruke popisan i s navadnim pečjatem podpečjaten.

Brod tega 7. decembra 1723.

L. S Leopoldo Fazale,
ces. guvernator loci m. p.

Svidoki:

Gospodin Plvan Mi.oš i gospodin Bartol Malnarić capelan, Matić Beljan, Fran Broški, Gergur Kezele, špan iz Delnic, Lovre Kezele, Bartol Kezele i Ivan Malnarić

NB. Ne znajući pisat i ta ob(a)dva svojo ruko križ postavila

\+ +

4.

1728. 7. Juni. Notata ut infra.

Pro primo ordinuje Gergur Majnarić iz Kosina svoju starinu da ima Valer Pintar doklam sin vživati i s nin ladati; po smrti da bude delil Anton Majnarić i Petar Klobučar na pol hiže, da s mirom na vertu obstaje prez dileša, a kak oni dva zgora rečeni razdele zemlju, tako se ima zemlja sarjati, kaj valja i kaj bude tukalo, da za dušu imaju dati Gergura Majnarića i negovih starih.

Dano vu Delnicah ut supra

Jakop Otkast.
Gregur Zalhar.

Presbyter Michael Maurović in Brod.
Bartholo Majnarić. m. p.

5.

Slavna varmedjija zagrebečka razumevša, da podložniki po *isti božjoj* službi svete nedeljne dane delaju, da se po nekojih mestah sajmi držiju i pod istom aldovom svete maše po krčmah nepobožni pijanci vino vu sebe vlevaju, zato u velikom spravišću svojem 15a i sledeće meseca septembra l. t. dane s jakostjum articuluša 13a i 70. odredila je:

1vić: Da vu nedelju i druge svetovne dane nikakovo delo delati se ne smi, niti podložniki težake dati ove dane pritrucati se ne moraju. Koji pako po nedeljah i bogu svete dane kakovogodir delo, ako i za plaću bi delali, takovi oštru telovnu kaštigu zadobiti imaju. Koja naredba grčkoga zakona vu Cameral Moravica i Vrbovsko nastanjene podložnike jednako veže, ar pokihdob vera kršćansko-katoličanska vu horvatskom orsagu i kraljevstvu je kraljica zvrhu vsih drugih zakonov, zbog toga i Grci po nedeljah i druge prepovedane dane čisto nikaj delati ne smiju. I zato vsi selski suci i priséžniki od mene oštru zapoved zadobivaju, da na to marlivo paziti, ter one, kojih po nedeljah kaj delali, ali daske, drvo, ali kajgoder bi drugo vozili, takove foringe taki zastaviti — foringaše pako mene ali kojemu drugomu bližnjemu gospomu varmedjiskomu sudcu za telovnu kaštigu za dobiti taki poslati moraju.

— Ako pako ja zeznam, da koj selski sudec ali prisežnik to izvršiti zamudili su, ter furmane takove nisu zastavili, onda isti selski sudac ali prisežniki kaštigu zadobiju.

2goč. Po nedeljah nigdo čisto niti sajmi držati niti po krčmah, doklam aldov svete maše i večernice trpi, vino točiti ne smi, i da vse krčme pod aldovom svete maše i večernice zatvorene biti moraju, dalje pako kak do 9e vure po noči otprte biti ne smiju. i na ovo naredjenje podpunoma izvršiti selski sudci i prisežniki vsigdar paziti, više krat iznenada visitirati, ter takvoga krčmara i nepobožnoga pijanca za peldu včiniti taki pred mene ali drugoga gospona varmedjiskoga postaviti moraju.

3tič. Kajti čujem, da ne samo grčkoga zakona nego i naše vere ljudi mrsko proklinjati bi bili navadni, zato takov kletveš da kaštigi oštri ne vujde, meni obznaniti se i poslati mora. To služba božja od nas potrebuje, od koje ovoga i drugoga boljšega življenja naša visi. Ovu naredbu pred vsem pukom selski suci razglasiti i na cirkvena vrata pribiti moraju, da se nigdo zpričavati ne bude mogel.

Fuccine dan 20a Nov.. 1823.

Van dano po Sigismundu Fodróczy v. r.
velikom sudcu.

IV.

Narodne pripovijetke iz trgovišta Vrbovskoga.

Predgovor.

Trgovište Vrbovsko sijelo je kr. kotarske oblasti i kr. kotarskoga suda. Vrbovsko sa okolišnim selima: Hajdinima, Jablanom, Kamenskom, Presikom i Stubicom broji do 3000 duša, dočim samo trgovište Vrbovsko imade do 2000 duša. Vrbovčani su malo ne svi rimo-katolici.*

Starijih podataka o Vrbovskom imademo malo. Znademo, da se je za turskih navala na današnju modruško-riječku županiju osobito poslije godine 1493. narod iz mjesta, gdje se danas Vrbovsko, Gomirje i Moravice nalazi, sasvim iselio i preselio u susjednu Kranjsku. Godine 1599. pokušao je te krajeve naseliti tadanji vrhovni zapovjednik hrvatske krajiške vojske, obrstar Juraj Lenković. *On je iz Turske (Bosne) doveo 1160 ljudi pravoslavne vjere i naselio ih u dolini rijeke Dobre, poimence u mjestima* Gomirju, Vrbovskom *i* Moravicama.

Znamenita je po mjesto Vrbovsko gradnja Karolinske ceste od Kraljevice do Karlovca. U Vrbovskom se je gradila ta cesta godine 1732. Prigodom gradnje Karolinske ceste naseli se u Vrbovskom mnogo katoličkih doseljenika. Najviše je pridošlo Čeha, kao porodice Aschenbrenner, Hesky, Kleiner, Kratochwil, Šragelj *(danas* Šragalj*),*

** O Vrbovskom napisao je raspravu u „Viencu“ 1888. prof. V. Klaić.*

Erben, Štajdohar i t. d., zatim Slovenaca iz Kranjske, kao porodice Bavc ili Bavec, Glad, Marinić, Meizel (iz Kočevja), Rožman, Šoob (iz Vinice), Trope, Vidmar, Koštigar, Kunce i t. d., zatim Primorci, kao porodice Barbarić, Majetić, Benić (iz Crikvenice), Kumpare (iz Kastva), Jardas (iz Istre), Mužević (iz Grižana), Štiglić (iz Hreljina), Žanić (iz Novoga, sad se pišu Šanić), Sišul, Del Ost (sada Delost), Kružić, Padavić i t. d. i napokon i iz drugih krajeva, kao porodica Leš iz Moravske, porodica Božić iz Brinja, porodica Pitner iz Šleske, porodica Fellner iz Beča i t. d.

Ti katolički doseljenici potpadali su pod župu Lukovdol kraj Severina.

Godine 1754. pročulo se, da će kraljica Marija Terezija posjetiti Hrvatsku i putovati Karolinskom cestom, pa tako doći i u Vrbovsko. S toga se je te godine ondje mnogo toga uredilo i popravilo. Te godine bila je za rimo-katolike, kojih je bilo svaki dan u Vrbovskom više, ustrojena kuratija i prvim bi kuratom imenovan Bakranin Toma Mikoč. Kad se ovaj ne odazva pozivu, izabran bi kuratom godine 1755. Antonius de Znika. Još iste godine započeše graditi u Vrbovskom katoličku crkvu sv. Ivana, koja bi dovršena 29. rujna 1756. Posvetio ju je tadanji senjski biskup Wolfgang Chiolich (Ćolić) de Lebensberg, a kraljica Marija Terezija poklonila je crkvi jedno zvono. Ta crkva postala je na toliko trošnom, da su je morali srušiti i novu podići godine 1895.

Godine 1762. postao je kuratom katolika u Vrbovskom Antonij Pet. de Wagathey auf Ehrenbüchel, koji je zabilježio u spomenici svoje crkve historijske podatke, koje sam ja odanle uzeo i ovdje ih spomenuo. U istoj spomenici piše pomenuti Wagathey, da je god. 1764. tršćanska intendancija počela tjerati pravoslavne žitelje iz mjesta, što no

su bila uz cestu Karolinsku, poimence iz Vrbovskoga, Poljane, Sušice, Ravnagore i Mrkoplja u zabitnija mjesta, pa ih naseljivati radi procvata trgovine katolicima, da je počela osnivati nove katoličke župe, graditi tvornice i t. d.

Dne 2. veljače 1790. podignuta bi kuratija u Vrbovskom na samostalnu župu. Prvi župnik bio je pomenuti Wagathey. Radi množine doseljenih Čeha u Vrbovskom morao je biti ondje po jedan svećenik, koji je bio vješt českomu jeziku (Bohemorum capellanus).

Kralj Josip II. podignu poveljom od 14. ožujka 1785. Vrbovsko na kraljevsko poveljeno kameralno trgovište.

Vrbovsko je rastreseno mjesto. Proteglo se na dva brijega. Na desnom brijegu Dobre je tako zvano Senjsko Vrbovsko, a na lijevom brijegu Dobre pravo Vrbovsko. Na rijeci Dobri i njezinu pritoku Kamačniku imadu Vrbovčani svoje pile ili žage. Svoju drvenu produkciju izvažaju na Rijeku, a odanle je šilju u strani svijet, osobito u Italiju i Francusku. Osim toga bave se Vrbovšćani poljodjelstvom, a putuje ih mnogo i u strani svijet, osobito u Ameriku u novije vrijeme.

Vrbovšćani govore danas čakavskim narječjem, budući da je bilo pored Čeha najviše doseljenika u Vrbovskom (u 18. v.) Primoraca čakavaca, a i starosjedioci bili su bez dvojbe čakavci. Ta čakavština je ponešto natrunjena primjesama kajkavskim.

Pripovijetke, koje sam sabrao u Vrbovskom, pripovijedali su mi ljudi rođeni i odgojeni u Vrbovskom, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena tih pripovijedača:

1. Mato Grgurić, sada mu imade 85 godina.
2. Žoanka Majetić, sada joj imade 40 godina.
3. Katica Mužević, sada joj imade 22 godine.

4. Žvanka Baretinčić, sada joj imade 50 godina.
5. Ivan Baretinčić, sada mu imade 18 godina.
6. Francika Delost, sada joj imade 75 godina.
7. Katarina Delost, sada joj imade 53 godine.
8. Johana Leš, sada joj imade 50 godina.
9. Ivan Leš. sada mu imade 17 godina.
10. Francika Skender, sada joj imade 25 godina.
11. Fran Mužević, sada mu imade 36 godina.
12. Antonija Jelinek, sada joj imade 32 godine.
13. Marija Štefanac, sada joj imade 22 godine.
14. Marica Štefanac, sada joj imade 38 godina.
15. Ana Štefanac-Delost, sada joj imade 23 godine.
16. Mica Premuntin-Padavić, sada joj imade 45 godina.

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovijedača.

U Vrbovskom, mjeseca kolovoza 1901.

R. S.

1.

Kako je dite spasilo mater

Tako su bili jedan put otac i mat, pa su jimali jednu šćer. Ta se šćer ni mogla nikakor oženit. Njeja mat bila je je već sita, pa joj jedan put veli: „Oh bože, da more po te dojt bog ali vrag!"

Isti dan na večer dojde k njoj jedan lipi dečko. Taj se dečko lipo š njun razgovara i projde. Ona se valje poštima svojoj materi: „Mama, ste vidili moga dečka? Ča ni lip?" Ali mati joj kaže: „Ćerko, meni se ta tvoj mladi niš ne dopada. Pripravi si ti, kad on na večer dojde, jedan štrik od sto riti, pa kad bu sel k tebi, sveži mu ga na nogu. Onda zemi jednu štrenjicu pamuka, pa mu ju deni na ruke, neka ti drži, a ti pamuk motaj, pa ćeš videt, ča je on za jedan čovik!"

Posluhnila je ona mater i načinila je se, kako joj je mater rekla. Privezala mu štrik od sto riti za nogu i dala mu štrenjicu pamuka, da joj drži, a ona da će motat. Mota ona ta pamuk, mota, a ča više mota, više vidi na njen roglji i krampi, već kako su na vragu, potari ga sveti križ. To je vidila i njeja mat, pa joj je rekla: „Kad bu on večeras od tebe prošal, odmataj po malo onaj štrik i hodi za njin, pa ćeš vidit, kamo bu skočil!"

Posluhnila je ona jopet mater i odmatala je po malo štrik i išla za njin, dok ni došal do jedne jame. U tu je jamu skočil, zaruljel i ostal nutri. Iz jame se je pokazal oganj!" Na to joj veli mat: „Jesan ti ja rekla, da mi se niš ne dopada. Večeras, kad dojde k tebi, reci mu, da ga ne ćeš i da ga ne ćeš!"

Posluhnila je jopet mater. Na večer, kad je on k njoj došal, rekla mu je: „Ja te, dragi, ne ću, ja te ne ću nikakor!" Na to joj on veli: „Dobro, kad ti mene ne ćeš zet, ja ću te čekat na vrh tornja sto let, sto miseci, sto dani i sto minuti!" Ona njemu

jopet reče: „Kad ćeš ti mene čekat tuliko na vrh crikve, ja ne ću pojt nikad u crikvu i ne ću pojt van iz kuće!“

Tako je ona bila uvik i uvik u kući, u sobi. Itak joj se je namerilo oženit za jednega gospona. U sobi su se pozakonili. Ona je pozakonjena jopet bila uvik i uvik u sobi preko sedan let. Već je jimala sina preko sedan let starega, u školu ga je dala, ali van ni tela pojt.

Jedan put su došli njezini i njezinega muža prijateli k njiman, pa su joj govorili, da zač ne bi šla van na špancir. Ona je njin rekla: „Ne gren ja van, ne gren nikako van. Meni se je tako i tako dogodilo!“ Se jin je pripovidala, zač ne gre van i ča je na stvari. Ali ti prijateli su joj rekli: „Ča se ti tega bojiš, samo gremo van! Ajde gremo najprvo u crikvu, pa ćemo se tamo bogu pomolit!“ Ti su prijateli navalili, da nek ide, i ona je šla. Šli su najprvo u crikvu, a zeli su sobom i njezino dite, onega dečka od sedan let.

Kad su oni došli u crikvu, idu si pred oltar i kleknu pred oltarun, počeli se križat, ali na jedan put ta žena samo je zginila izmed njih. Počeli su ti prijateli, njezin muž i njezino dite pomaganjit, ali za badavo. Sada taj mali od sedan let kaže ocu: „Tata, odi ti doma, pa mi donesi onu knjigu, iz koje se ja bogu molim, vidit ćeš ti, da bun ja svoju mater našal i doma dopeljal!“ Na to mu otac reče: „Sinko, kako biš ti svoju mater našal i nazad dopeljal?“ Otac mu ni veroval, da bi to on mogal učinit, tobož ča je još mlad i zelen bil. Ali itak otac je išal doma po tu knjigu, ni tel ditetu z volje, donesal je knjigu i dal ju je ditetu.

To dite zame knjigu v ruke, počne molit iž nje i gre po putiću dalje. Gre ono dalje i dalje i dojde nad pakal i moli iz knjige. Vragu su te svete molitve najzad dodijale, pa izajde iz pakla van i pita to dite: „Ča jiščeš ti tu?“ Dite mu odgovori: „Ja svoju majku jišćen. Daj mi ju simo!“ Vrag je zaruljel i dopeljal je jednu dušu van, pa je rekal temu ditetu: „Na to ti je mat!“ Ali mu mali reče: „To ni moja mama. Daj ti meni moju mamu van!“ Jopet je zaruljel vrag i dopeljal je van puno duš, pa je rekal temu ditetu: „Izberi si sam, koja je tvoja mat!“ To mu dite reče: „Ta nijedna ni moja mama. Daj ti meni moju mamu van!“ Jopet je vrag zaruljel i dopeljal je samo jednu dušu van, pa rekal temu ditetu: „Jeli to tvoja mat?“ To dite odgovori: „To je moja mama!“ Zeme mat za ruku i gre š njun doma. Ali

ga ta potrnjak vrag zove: „Čekaj, mali, još ću ti neč reć. Hodi ti s tvojun materun doma. Kad buš na pol puta, onda pusti ti svoju mater ondi, pa dojdi simo nazad. Ali pazi, sakako da dojdeš!"

Taj mali dečko projde s materun i kad je došal na pol puta, vrne se nazad k paklu s knjigun. Vrag kaže temu malemu dečku: „No viš, sad si spasil svoju dušu, moju dušu i dušu tvoje matere! Ne misli, da san ja pravi vrag, ja nisan vrag, ja san čovik ka i ti, samo san zaklet bil od svoje majke!" Na to mu ta mali dečko reče: „Biš ti šal s menun doma, kad nisi vrag?" On mu odgovori: „Bin, zač ne?"

Tako projdu oni dva nazad i stignu na putu još mater tega diteta. Kad su prišli doma, pita ta mali dečko onega, ki je bil v paklu: „Biš ti šal v našu crikvu?" Odgovori mu on: „Sada bin, kad si me od prokletstva oslobodil!" Na to je šal s tin malin fantun u crikvu, plovan ga je blagoslovil, pa je bil čovik ka i mi si drugi.

Žvana Majetić.

2.

Poldrugi Martin i pedanj dugi čovik

Tako je bil jedan čovik i zvali su ga Poldrugi Martin. Ta je čovik šal jedan put v goru pa je našal tamo jednega sasin runjavega čovika, koji je izgledal ka i medvid. Ta čovik je bil jako jak i sprijateli se s Poldrugin Martinun. Idu oni dva neko vrime skupa i sastanedu ljude, koji su železo vozili. Bilo je dvadeset vozi samega železa. Ta čovik je njin rekal, da ak mu dadu to železo, da će ga sam na brig snest. Oni su na tu pogodbu privolili i taj ga je čovik snesal na brig. Tu je napravil jaku železnu palicu i dal ju je temu Poldrugemu Martinu.

Na to je Poldrugi Martin s tin runjavin čovikun prošal dalje. Na putu su sastali jednega čovika, koji pećine s rukamin rastavlja. Poldrugi Martin mu reče: „Hodi ti s manun, brate. Služit ćemo si kruh u svitu zajedno!" I ta čovik išal je š njiman.

Išli su oni tri dalje i sastali su na putu jednega čovika, koji od krivega drva napravi ravno. Poldrugi Martin reče i temu čoviku:

„Hodi ti, brate, s menun. Služit ćemo si kruh u svitu zajedno!“ I ta čovik je išal š njiman.

Došli su oni si četiri po putu u jednu šumu i u toj šumi do jedne jame. Iz te jame išla je jedan čas velika vrućina, a jedan čas velika mrzlina. Tu su ti četiri sebi oganj naložili. Poldrugi Martin kazal je onemu, koji š rukamin pećine rastavlja, da nek on ostane danas južinu kuhat, a oni tri da idu u lov. Kad je ta čovik južinu skuhal, došal je jedan mali čovik pedanj velik, a brada mu se je do na klen vukla. Ta ga je mali čovik stukal i pojil mu je južinu, pa je prošal nazad u svoju jamu.

Kad su oni tri došli iz lova, južine ni bilo, i pitali su ga, da kadi je južina. Ta jin je čovik rekal, da je došal nikakov mali čovik pedanj velik, a brada da mu se je do na klen vukla, da ga je stukal i da mu je pojil južinu.

Na to se sam ponudi on, koji drva ravna, da će on drugi dan skuhat južinu. Skuha on južinu, dok su oni tri prošli u lov, ali dojde on mali čovik pedanj velik a s lakat dugun bradun, istuče ga i pojide mu južinu, pa projde opet u svoju jamu.

Dojdu ti tri iz lova gladni, al jopet ni južine. Tako se dogodilo i treti dan onemu runjavemu čoviku, koji je napravil od dvajset vozov železa železnu palicu. Zadnji kuha južinu Poldrugi Martin sam. Skuha on južinu, a eto ti tega pedanj dugega čovika. Poldrugi Martin se pripravi, pa mu glavu i bradu zašćika v bukvu. Taj pedaj dugi čovik spukne bukvu, pa š njun v jamu. Poldrugi Martin čeka, dok su mu pajdaši došli, a kad su došli, najidu se dobro si skupa, pa jin onda reče: „Sad vi tri ćete mene po štriku spustit u jamu, ja moran tega pedanj dugega čovika potražit. Kada ću van dat znak, povuć ćete gore!“ Spustidu ga oni dole, a on si je još sebun zel onu tešku železnu palicu.

Kad je on dole došal, najprije spazi tu jednu veliku ticu i pita ju, kadi je tu pedanj dug čovik s lakat dugun bradun. Ta mu tica reče: „Za svoju nesriću si došal simo. Ti do njega ne moreš, zač su do njega tri grada bakren grad, srebren grad i zlatni grad. U saken gradu je jedan vrag. Ti tih vragov ne ćeš moć sladat neg ćeš poginit!“ Poldrugi Martin si misli: „Kad san već dole, sad dogodilo se čagod bilo, ja gren dalje!“

Gre Poldrugi Martin niko vrime i dojde do bakrenega grada. Zajde on u nutra. U nutri najde on jednu lipu ženu. Pita ju, otkuda je ona, ća tu dela i da li bi on mogal dojt do pedanj du-

gega čovika. Ona mu reče: „Dragi brate, ti si došal simo po nesriću svoju. Do pedanj dugega čovika moraš još projt kroz dva grada. Ja san kraljeva šći. Po nesrići došla san simo. To je grad vražji, i gospodar tega grada ima me za ženu!“ Na to ju pita Poldrugi Martin: „Bi l' ja tebe, sestro, mogal kako otkupit?“ Ona mu reče: „Bi, ako si jači od vraga. Sad će on dojt doma i hitit će svoju palicu iz daljine na grad. Ako ti moreš njegovu palicu nazad dalje hitit, neg od kuda ju on hita na grad, onda ćeš me od prokletstva otkupit!“ Dok su se oni divanili, eto pade vražja palica na grad. Poldrugi Martin ogleda tu vražju palicu i hiti je nazad vragu još tri klaftra dalje neg ju je vrag simo hitil. Kad je to vidil vrag, poplašil se je i pobignil. Poldrugi Martin ostavi tu kraljevu šćer u bakrenen gradu, a sam projde dalje.

Gre Poldrugi Martin jopet niko vrime i dojde do srebrnega grada. Zajde on u nutra i najde u nutri jopet jednu lipu žensku. Pita i ovu, otkuda je ona, ča tu dela i da li bi on mogal dojt do pedanj dugega čovika. I ova mu reče: „Dragi brate, ti si došal simo po nesriću svoju. Do pedanj dugega čovika moraš još projt kroz zlatni grad. Ja san kraljeva šći. Po nesrići došla san simo. To je grad vražji, i gospodar tega grada jima me za ženu!“ Na to i ovu upita Poldrugi Martin: „Bi l' ja tebe, sestro, mogal kako otkupit?“ Ona mu reče: „Bi, ako si jači od vraga. Sad će dojt on doma i hitit će svoju palicu iz daljine na grad. Ako ti moreš njegovu palicu dalje nazad hitit, neg od kud ju on hita na grad, onda ćeš me od prokletstva otkupit!“ Još se oni divanidu, eto pade vražje palica na grad. Poldrugi Martin je jopet ogleda i hiti je nazad dalje tri klaftra neg ju je vrag simo hitil. I ta se je vrag na to preplašil i pobignil je. Poldrugi Martin ostavi i tu kraljevu šćer u srebrnen gradu, a sam projde jopet dalje.

Gre Poldrugi Martin jopet niko vrime i dojde do zlatnega grada. Zajde on u nutar i najde u nutri jopet jednu lipu žensku. Pita i ovu, otkuda je, ča tu dela i da li bi on mogal dojt do pedanj dugega čovika. Ona mu na to odgovori: „Dragi brate, kad si došal do zlatnega grada, ufan se, da ćeš dojt i do pedanj dugega čovika. Njegov grad je sad prvi za zlatnin gradun. Ja san kraljeva šći. Po nesrići došla san simo. Taj je grad vražji, i gospodar tega grada jima me za ženu!“ Poldrugi Martin i ovu žensku upita: „Bi l' ja tebe, sestro, mogal kako otkupit?“ Ona mu reče: „Bi, ako si jači od vraga. Sad će dojt on doma i hitit će svoju

palicu iz daljine na grad. Ako ti moreš njegovu palicu dalje nazad hitit, neg od kud ju on hita na grad, onda ćeš me od prokletstva otkupit!“ Još se oni divanidu, kad eto pade vražja palica na grad. Poldrugi Martin je jopet ogleda i hiti je nazad, ali samo za las dalje neg ju je vrag hitil. Ta se vrag ni uplašil Poldrugega Martina neg se pograbi š njin tuć. Poldrugi Martin je bil jači i odsikal mu je se tri njegove glave. Na to Poldrugi Martin ostavi u zlatnen gradu i tu kraljevu šćer, a sam projde dalje iskat tega pedanj dugega čovika.

Dojde on u njegov grad, a tamo velika škurina. Dugo ne more Poldrugi Martin najt tega pedanj dugega čovika, ali ga najzad uvati i ubije. Na jedan put u ten se gradu se rasvitli. To je bil zakleti grad. Kad je Poldrugi Martin ubil tega pedanj dugega čovika, se su se duše u onen gradu oslobodile prokletstva i prošle u diku nebesku.

Povrne se sad Poldrugi Martin i dojde do zlatnega grada.

Al tu već ni zlatnega grada, neg samo ona lipa ženska i drži u ruki zlatnu jabuku, pa mu reče: „Eto ti, brate, zlatnu jabuku. Ako kada na gornji svit dojdeš, predaj je mojemu ocu, kralju, on će ti za nju dat puno novac!“ Gre dalje Poldrugi Martin, zame zlatnu jabuku i pelje sebun tu lipu kraljevu šćer.

Dojde on do srebrnega grada. Al ni tamo već ni bilo tega grada, neg samo ona druga kraljeva šćer i drži u ruki srebrnu jabuku, pa reče Poldrugemu Martinu: „Eto ti, brate, srebrnu jabuku. Ako kada na gornji svit dojdeš, predaj je mojemu ocu, kralju, on će ti za nju dat puno novac!“ Gre jopet dalje Poldrugi Martin, zame srebrnu jabuku i pelje sebun te dvi kraljeve šćeri.

Dojde on do kufrenega grada. Al ni tamo već bilo ni tega grada, neg samo ona treća kraljeva šćer i drži u ruki kufrenu jabuku, pa reče Poldrugemu Martinu: „Eto ti, brate, kufrenu jabuku. Ako kada na gornji svit dojdeš, predaj je mojemu ocu, kralju, on će ti za nju dat puno novac!“ Gre jopet dalje Poldrugi Martin, zame kufrenu jabuku i pelje sebun se te tri kraljeve šćeri.

Dojdu oni si četiri, do onega mesta, kud se je on spuščal dole u jamu i da znak svojin pajdašan gori, da gore vuču. Najprije pošalje gore onu kraljevu šćer, koja je bila u kufrenen gradu, za njun onu, koja je bila u srebrnen gradu, a zadnju onu, koja je

bila u zlatnen gradu. Sad si je mislel, da bi ga njegovi pajdaši izneverili, ako bi se sam na štrik svezal, pa gore otpravil, da bi ga oni s polovice visine spustili i da bi se tako ubil. Napravi on probu. Zaveže za štrik na misto sebe jedan kamen. Vuču ti njegovi pajdaši ta kamen gore, a kad je bilo do polovice, spustidu ga naglo dole.

Oni su mislili, da se je Poldrugi Martin ubil, i prošli su s timin kraljevimin šćeramin dalje. Posud su se falili, kako su oni tri spasili kraljeve šćeri. Ta Poldrugi Martin poišće sada onu veliku ticu, koju je našal doli, kad je ovamo došal. Kad ju je našal, pita on nju, je l bi ga ona mogla iznest van na gornji svit. Ona mu reče, da će ga van iznest, ali da joj mora dat jist, kad ga bu pitala pit, a pit, kad ga bu pitala jist.

Zajaši on tu ticu i ona ga nosi van. Kad ga je pitala jist, da on njoj pit, a kad ga je pitala pit, da on njoj jist. Kad su već skoro gore bili, pita ona pit, a on već nimal ča joj dat za pojist, pak si brže odriže od svoje noge komad mesa i da njoj ta komad svoga mesa.

Kad ga je ta tica van već iznesla, pita ga, da čije je bilo ono zadnje meso, ča joj ga je dal. On joj reče, da je bilo njegovo, da ni jimal već ča joj dat, a ona je pitala, pa da je brzo od svoje noge komad mesa odrezal i njoj dal. Ona mu je na to rekla: „Da san ja znala, da je tvoje meso tako slatko, ja bin te bila dole pojila, ali tu te više ne smin. Sad si otkini jedno bukovo pero, pa si pomaži na onen mestu, kadi si si odrezal mesa!“ On otkine jedno bukovo pero i pomaže si na onen mestu i valje mu je se zaraslo i bilo ka i prije.

Ide ta Poldrugi Martin ravno kralju i pripovida mu se, kako se je dogodilo. Tih njegovih pajdašov i kraljevih šćeri još ni bilo tamo. Za malo vrimena dojdu i oni. Kraljeve šćeri potvrdidu se, da je onako istina, kako je Poldrugi Martin kralju rekal. Na to je kralj dosudil onin trin pajdašan rešt, a Poldrugemu Martinu najstariju svoju šćer za ženu i pol njegova imetka i kraljestva.

Ivan Baretinčić.

3.

Veliki grih.

Tako su bili dva brati i obadva bi bili rad jednu divojku ženili. Ali ona je zela starijega brata. Mlaji brat bil je na nju jadan zato, pa joj je napravil, da ni dice jimala.

Prošlo je puno let, a ta mlaji brat gre jedan put k spovedi. Kaže on popu, ča je zagrišil, a najzad mu kaže i ta veliki grih, da je svojoj nevisti napravil, da nima dice. Pop mu je rekal, da ga on od tega velikega griha ne more odgrešit, neg da ide k biškupu, da će ga on morebit odgrešit od tega griha.

Gre ta čovik k biškupu i javi se biškupovin podvornikan, da bi se rad kod biškupa spovedat. Biškup ga primi u spovid. Kad mu ta čovik reče svoj veliki grih, kaže mu biškup: „Ja ću te od tega griha odgrešit, ako izvršiš pokoru, koju ti buden dal!“ Ta čovik zavića se biškupu, da će on pokoru izvršit. Biškup mu reče: „Ajde doma, i kega prvega sretiš na putu, tega moraš poljubit!“

On ide doma i sreti jednu veliku zmiju. Ta zmija već iz daleka njemu glavu podaje, da ju poljubi. On si misli, bi li ju poljubil ili ne. Iz ust njoj oganj gori. Najzad ju itak poljubi. Kako ju je poljubil, ona mu se je valje okol vrata svila. Da ljudi ne vididu zmije, zamota ju on s rupcun. Ide on ide i dojde on do jednega birtaša.

U toj bertiji pita on, ako ga će pustit u bertiji prenoćit, da je jako bolan i da ne more već dalje hodit. Birtaš ga pusti u bertiji prenoćit. O pol noći se birtaš digne i vidi, da ta čovik na kleh leži. Ogleda se birtaš bolje po bertiji i vidi na kleh same zmije i ljudske kosti.

Birtaš se uplaši i zove svoju ženu: „Ženo moja, hodi vidit simo čuda!“ Ona se digne i pogleda se to, pa reče mužu: „Pusti ti to se do jutra! Jutra ćemo to javit!“

Drugi dan se birtaš i birtašica stanedu i gredu u bertiju, ali tamo niš ne najdedu neg samo kosti od tega čovika. Kaže birtašica opet mužu: „Ča ćemo sad? Pustimo se tu, kako je, pa gremo javit!“ Ali ona još to pravo ne zgovori, izleti iz onih kosti jedan golub, a kosti je nestalo, i ta golub reče: „Ča ste vidili po noći tulike zmije, to bi bila se dica od moje neviste, koj san ja napravil, da ni jimala dice. Ja san se zato spovidal, rišen san

griha, moje je telo nestalo, a duša gre k bogu na račun. Moja će nevista sada sako leto dite rodit, dok ih ne rodi, kuliko joj je bog dosudil, da bu ih jimala.

Katica Mužević.

4.

Kako je jedan čovik postal dobar jagar.

Tako je bil jedan otac, pa je jimal jednega sina. Temu je sinu dal jednega brava, da pazi na nj i da ga pase. Sin mu je bil još mal, pa se je z dicum zabavil, a brav je prošal malo dalje, pa su došli dva vuka i odvukli su brava u jarak.

Otac je bil baš na lovu i namiri se na ta dva vuka, kako su mu brava zaklali. Stari stane za bukvu, namiri pušku i strilja obadva vuka. Gre sada otac jadan doma i pita sina: „Kadi je brav?“ Sin plače i govori: „Sad je bil tu, ja ne znan, kud je sad prošal!“ Zame otac sina za ruku i otpelje ga u jarak, pa mu reče: „Vidiš, kako si pazil na brava. Ča se tako pazi na blago?“ i dobro ga je istukal.

Ta dva vuka je otac oderal i prodal kože, za saku je dobil v Riki deset forinti. Brava su otac i sin doma donesli, oderali ga i raspravljali meso. U to je došla jedna ciganka i prosila starega, da joj da komad mesa. Stari se je na ciganku otresal i stiral ju je iz kuće van. Ali ciganka je sad staremu napravila, da ni mogal vode pušćat. Valje on pošalje ljude za ciganan. Cigani su već bili na putu v Riku. Ti njegovi ljudi stignedu cigane, pa pitaju: „Je l' tu ona ciganka, koja je u Vrbovsken jednemu čoviku napravila, na ne more vode pušćat?“ Cigani velidu, da je i da mu je ona to zato napravila, zač joj ni dal mesa. Sada ti ljudi prosidu ciganku, nek pomore onemu čoviku, da će joj dat mesa, kuliko će.

Vrne se ciganka nazad i pomogne temu čoviku. On joj je zato dal mesa i sega, čagod je tela. Još je naručil ženi, da kad god ova ciganka dojde, da joj da jist i pit, kuliko god bu tela. Ciganka je na to temu čoviku rekla: „Ti si bil i dosad dobar jagar, al sad ću ti napravit, kad si ti meni obećal, da ćeš mi dat jist i pit, da buš još bolji jagar. Sad ne ćeš više nikad nazad

dojt prazan!“ I za istinu sad je ta čovik saki put, kad je šal na lov ubil ili vuka ili medvida ili srnu ili kakovo drugo zvire. On je dobil lipe novce, samo ča je slal saki čas kože v Riku na prodaj.

Mate Grgurić.

5.

Čudotvorni lokotić.

Tako su bili jedna mat i jedan sin. Oni su bili jako siromašni, više su bili gladni nego siti. Mat je pobirala po gori drva, a sin je nosil ta drva u grad prodavat. Tako je ona nabrala jopet jedan put prt drv, a on ih je nosil prodat, da bu za novce kupil sebi i materi kruha. Prodal je on ta drva i kupil si kruha. Nosi on ta kruh doma i zastane na putu dicu, kadi jednu mačku tuču. On toj dici reče: „Nemojte, dica, te mačke tuć. Na te van ovaj kruh, pa mi je dajte!“ Dica zamu kruh, a mačku mu dadu. On donese mačku doma, a mat ga prične špotat, da ča je tako bedast bil, da je dal kruh za mačku. Sin miri mater i reče joj: „Mučte, mamo, i to će nan rabit!“

Nabere mat drugi prt drv i pošalje sina u grad prodat ta drva, da za novce, ča ih dobije, kupi kruha. Sin proda jopet drva i za novce, ča ih je dobil za drva, kupi kruha. Gre on doma, zastane jopet dicu, kadi tuču jednega cucka. On jin jopet reče: „Dica, nemojte tuć cucka. Na te van ovaj kruh, pa mi ga dajte!“ Dica zamu kruh, a cucka mu dadu. On donese doma cucka, a mat ga jopet špota, da ča je bil tako bedast, da je dal kruh za cucka. Sin miri jopet mater i reče joj: „Mučte, mama, i to će nan rabit

Njegova mat nabere jopet prt drv i pošalje sina u grad prodat ta drva, da za novce, ča ih dobije, kupi kruha. Sin proda jopet drva i za novce, ča ih je dobil za drva, kupi kruha. Gre on doma, pa zastane jednega kosca, koji je baš tel jednu zmiju s kosun presić. Kad je on to vidil, reče koscu: „Nemoj je presić, na ti ovaj kruh za nju!“ Kosac mu je da i zame kruh. Kako je taj dečko zmiju u ruke primil, spade š nje koža zmijska i postane od nje jako lipa cura. Ona mu veli: „Vodi ti mene sada doma. Moj otac je jako bogat. On će ti svačesa davat, novac i druge

stvari zato, ča si ti mene spasil, al ti nemoj niš zet, samo jedan lokotić. On ti je jako puno vridan. Čagod buš na ta lokotić zamislel, samo udri po njen, i se će ti se stvorit!“

Projde on k njezinemu ocu. Valje ta lipa cura pripovida ocu, kako ju je ta dečko oslobodil. Otac mu zato nudi sačesa, novac i sakojake stvari, ali ta dečko ne će niš zet neg samo onaj lokotić. Otac njezin da mu ta lokotić i ta dečko projde k materi doma Dojde on doma, udre po lokotiću i reče: „Neka mi se dobra večera tu stvori, jila i pila sake vrsti!“ Na jedan put dojde na stol večera, da ni bilo bolje. Njegova se mat samo čudi, otkuda je se to došlo. On materi se po redu pripovida, kako je ta lokotić dobil. I mat mu je bila jako zadovoljna. Sad već nisu bili siromaki, sad jin je šlo jako dobro. Jimali su lipu novu kuću i sega u kući.

Jedan put ta dečko reče materi, da bi se rad ženil i nek mu ide prosit kraljevu šćer za ženu. Mat se iz početka ni dala, da kako bi ona šla prosit kraljevu šćer za njega, ali sin joj ni dal mira i morala je it. Kralj je već doznal za tega dečka, kako se je obogatil, a niki ni znal na koji način. Kad je mat njegova prosila kralja njegovu šćer za svoga sina, rekal joj je kralj: „Ja ću dat svoju šćer tvomu sinu za ženu, ako bu do jutra šenicu na mojen polju zasijal, da bu zrasla i dozrila za žet!“ Mat reče sinu, ča kralj od njega jišće. Sin udre samo po lokotiću svojen i pomisli, da se tako bude, i se je tako valje postalo.

Kad je kralj videl tu šenicu, rekal je materi tega dečka: „Ja ću dat svoju šćer tvojemu sinu za ženu, ako on do jutra sagradi grad veći nego je moj!“ Mat jopet reče sinu, ča kralj od njega jišće. Sin udre samo po lokotiću svojen i pomisli, da se grad veći i liplji stvori, i valje se je grad stvoril.

Sad mat od tega dečka gre kralju, da pita kralja, kad će bit venčanje. Kralj joj reče: „Ja ću dat svoju šćer tvojemu sinu, ali on mora pirovat četrnajst let, a ja ću sedan!“ Ta dečko udre po lokotiću i pomisli, da bu jimal sega i sačesa se puno četrnajst let za svate. I sega je bilo i on je četrnajst let piroval. Sad je došal red na kralja, ali on ni mogal ni sedan let izvršit, neg mu je moral pomoć ta dečko.

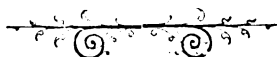
Kad su ispirovali, dobil je on kraljevu šćer za ženu i otpeljal ju u svoj grad. Jedan put je on zaspal čvrstvo sa svojun ženun i došal je morski kralj Karlo, pa mu je zel njegov lokotić. Ta

morski kralj Karlo bi bil rad ženit onu princezu, koja je bila sad žena od tega dečka. Udre morski kralj Karlo po lokotiću i pomisli, da bi bil ta grad i ta žena i se to pri njen, i valje je se tako bilo.

Kad se je prebudil ta čovik, ne vidi on ni grada, ni žene, ni ničesa, samo su mu ostali njegov cucak i mačka. Doznal je od susedov, da je bil po noći kod njega morski kralj Karlo. Zato ide on k moru i zame sebun mačku i cucka. Kad je on došal do mora, ni mogal dalje, zač je bil grad morskega kralja Karla preko mora. Pošalje on cucka i mačku preko mora po svoj lokotić k morskemu kralju Karlu. Kad su došli cucak i mačka u Karlov dvor, reče mačka cucku: „Ostani ti vani, ja iden nutra, pa ću zet lokotić. Mačka zamrnjauče, a morski kralj Karlo reče jednoj curi: „Otvori mački!“ Ona otvori, a mačka skoči na stenu i skine lokotić sa stene, kadi je visil, i projde nazad k vratin. Tu ona jopet zamrnjauče, a morski kralj Karlo reče jopet curi; „Otvori mački!“ Ona otvori, a mačka ode s lokotun.

Projdu mačka i cucak s lokotun preko mora. Kad su bili na sred mora, podrapliu se cucak i mačka, koji će nosit gospodaru lokot. Dok se oni drapliu, pade njin lokot u more. Sad su ga morali po moru jiskat. Jišću ga oni dugo; najzad ulovi mačka ribu, koja je lokot požerala. Cucak pograbi tu ribu i riba je morala lokot van izrigat. Tako oni dojdu sretno s lokotun prek mora k gospodaru. Gospodar je baš zaspal. Veli mačka cucku: „Ćemo ga zbudit!“ Cucak ne da, nek se gospodar naspi. Kad se gospodar prebudi, vidi lokot kod njih dva i prične od veselja plakat. On udre po lokotiću i pomisli, da bi se onako bilo i ondi bilo, kako je bilo i prije, i se je bilo onako i ondi. Jopet je jimal svoj grad, svoju ženu i celo svoje gospodarstvo. Da jopet ne dojde morski kralj Karlo, pa da mu ne zame lokota, ni ga više dal iz ruke. I tako je on živil uvik jako dobro i srićno. Čagod je tel, sega je jimal. Ni mu mogal više niki naškodit. Njegova mat je kod njega veliku starost dočekala i ni tribala se nikad za niš škrbet ni mučit se.

Ivan Baretinčić.

6.

Kako je jedan čovik kudljak bil.

Tako su bili jedan muž i žena. Ta muž je bil kudljak i šal je vavik s coprnjicamin. Žena ni znala, da je on kudljak. Kad su već puno vrimena skupa živili, umrl je ta muž, kudljak. Ali on je i mrtav k ženi dohajal ko da je živ i ta žena je zanosila š njin i rodila dite. Ali to dite ni jimalo kosti, izgledalo je ko kakov mih.

Sad su ljudi navalili na tu ženu, s kin jima ona to dite, kad ni oženjena. Ona je sad se povidala, da njezin muž dohaja k njoj saku noć i da je ona š njin dite dobila. To su ljudi povedali gosponu plovanu, pa su išli jiskat u grob tega kudljaka. Došli su do groba, otkopali grob, a on je u grobu lipo sidil.

Gospodin plovan je zel jednu glogovitu palicu, udril ga je š njun i blagoslovil ga je, i više ta kudljak ni iz groba izhajal i dal je svojoj ženi po noći mira.

Žranka Baretinčić.

7.

Dva putnika.

Tako su bili dva putnika. Išli su oni po svitu i došli su na konak k jednoj ženski, pa su ju prosili, da bi jin pripravila za večeru piliće. Držali su se oni tobož ko da su gospoda. Ona jin je rekla: „Dragi vi, ja van ne moren pripravit pilićev, ja san siromašna žena!“ Na to joj oni velidu: „Kad nimate pilićev za večeru, mi ćemo kod vas samo prespat!“

Ta ženska skuhala je za sebe i svoju družinu jedan lonac kukuruzne kaše. Te kaše je još ostalo nič, pa je to, ča je ostalo, žena pustila u loncu na ognjišću. Ti putniki bili su jako gladni. Po noći, kad su si zaspali, gre jedan od njih jiskat u kuhinju, ako je morebit ča ostalo tin ljuden od večere, da bi pojil. Došal je u kuhinju i našal je ondi lonac s tun kašun. Naji se on dobro te kaše i nosi nutra, kadi su spali, svomu pajdašu kaše, da se je i on naji. Ali zašal je krivo u drugu sobu, kadi su muž i žena spali, pa dojde do postelje i drače onu ženu i govori njoj: „Do-

nesal san ti kaše. Ji tu kašu, ji, dobra je!“ Žena ga ni čula, spala je. On se je razjadil, pa mu je rekal: „Gladan si, a jist ne ćeš. Ča ti je noćas?“ Ali žena spi dalje. On se je još jače razjadil, pa s onun kašun cmok po toj ženi. Na to se je žena zbudila i jako prestrašila, pa je rekla mužu: „Joj, dragi muž, mene je strela ubila!“ On se skoči, nažge svićn, a ta putnik vidil je, da se je prevaril, pa brže van. Muž pogleda, ča se je to dogodilo, i vidi po ženi kašu vruću. Gredu oni va kuhinju gledat, ča se je s kašun dogodilo, ali kaše ni. Ti dva putniki su sad već znali, da ni dobro, brže su još našli vrata, pa biž. Ali ta čovik ih je još dostignil i natukal se je te gospode putnikov.

Žrana Majetić.

8.

Kako su dva petljara dobili hajdučki novac.

Tako su bili dva petljari, koji su po svitu hodili i prosili. Oni su tako jopet jedan put šli i prosili, pa ih je noć uvatila u šumi. Mislidu oni i govoridu: „Kuda ćemo mi sada, ne vidimo nigdir traga od kuće?“ Na jedan put opazidu oni jednu svićicu na strani i gredu proti njoj. Kad tamo, dojdu oni na groblje. Na groblju u kapelici gorila je ta svića. Gredu oni u nutar, a u nutri je bila jedna mrtvačka škrinja. Malo jih je bilo itako strah, pa reče jedan: „Čuješ, brate, jedan nek legne u tu mrtvačku škrinju, a drugi nek stane tamo u kut!“

Namestidu se ovi dva tako, kad na jedan put dojde dvanajst hajduki u tu kapelicu i počnu svoje novce brojit. Harambaša se s jednin hajdukun našali, pa mu reče: „Čuješ, ti nisi noćas još nijednega čovika ubil!“ On njemu odgovori: „Kako nisan? Jednemu san glavu odsikal!“ Jedan hajduk reče: „Probaj onemu, ča u kutu stoji!“ Hajduki su misleli, da je ono svetac. Ta isti hajduk zvadi vanka sablju i gre proti njemu, da će ga posić. Na to ta petljar uzdahne i reče: „Bože, pomozi!“ a onaj se iz škrinje javi: „Ki je to božji?“

Hajduki su misleli, da su to mrtvaci, pustili su novce i bižidu van. Ovi dva petljari se na to stanedu i kaže jedan: „Čuješ, brate, mi ćemo se sada sest, prebrojit ćemo novce i razdilit. Oni ne ćedu više dojt, zač mislidu, da smo mi mrtvi!“

Hajduki su jedno vrime bižali, ali itak su si misleli, da gredu pogledat, jesu li oni mrtvaci prošli, pa da bi si pobrali svoje novce. Povrnedu se si nazada, a ovi dva se petljari tobož pravdadu u nutri: „Tuliko meni, tuliko tebi!“ Jedan hajduk reče: „Vidite, kako se za naše novce pravdadu mrtvi ljudi!“ Drugi hajduk reče: „Čujete, bimo li mi šli nutra, pa jin zeli naše novce?“ Treći hajduk reče: „Bome ne gremo nutra, mogli bi nutri glavu zgubit!“ I tako nisu se hajduki podufali nutra pojt, neg su lipo svojin putun dalje prošli.

Drugi dan u jutro razdelidu si ti dva petljari hajdučki novac i projdu saki k sebi. S tin su si novcun pogradili kuće i živili dobro, pa jin ni tribalo više okolo petljat.

Katica Mužević.

9.

Kako se vrag ni bojal svetega Ilije

Tako je bil jedan vrag, šetal se je po zidu simo tamo, a grmilo je jako. On se ni niš bojal, neg je još govoril svetemu Iliji: „Ilija, pucaj va me, ako me moreš trefit!“ Ilija je va nj puknil, al on se je brzo skril va škulju i ni mu bilo niš.

Vrag je jopet izašal van i šetal se je jopet po zidu, pa kriči Iliji: „Ilija, pucaj va me, ako me moreš trefit!“ Ilija je jopet va nj puknil, al on se je jopet brzo skril va škulju i ni mu bilo jopet niš.

Sveti Ilija je vidil, da ni vridno s vragun jimat posla, ni til se va njega pačat neg ga je pustil na miru.

Mato Grgurić.

10.

Tanac na Stubici.

Tako su bile u Vrbovsken kako uvik tako i onda, kad se to dogodilo cure i dečki. Oni su išli na Stubicu tancat saku nedilju. Na tancu zagledala se je jednu cura u jednega dečka i jako ga je jimala rad. Ali on ni za nju niš maril.

Jedan put, kad je tanac svršil i kad su se vraćali iz Stubice u Vrbovsko, dočekala ga je ona. Tri su dečka skup šli. Ona je jimala u rukan luč, pak je onega, ča ga je jimala rad, po očin udrila s lućun i oslipila je tega dečka.

Sad je sud tu curu pred sebe zval. Ona je pred sudun se priznala i sud ju je odsudil na rešt. Ona je bila nikuliko let v reštu, a kad je izašla van, ta dečko je bil slip. Ali ona ga je još uvik rad jimala. Digod mu je mogla čagod po volji napravit, se mu je napravila. Najzad i on, se onako slip, zavolil je i nju. Sad je dobil volju, da bi se bil ženil, i poslal je mater, da nek gre pitat onu curu, ka ga je oslipila.

Kad je njegova mat to njoj rekla, bila je ona jako vesela i rekla je njegovoj materi: „Volin njega slipega, neg se druge, zač samo njega rad jiman!“ Oni su se na to pozakonili. Ona je se delala, samo da ugodi njemu, a i on ju je jimal rad tako, da ni bilo u celen Vrbovsken srićnijih ljudi od njih dva.

Žranka Baretinčić.

11.

Kraljević Marko.

Tako je bil jedan jako veliki junak, a zval se je Kraljević Marko. Jedan put sidil je on sa svojun materun kod večere, kad su mu došla tri pisma. Jedno je pismo bilo iz Budima grada od budimskega kralja, drugo je pismo bilo iz Sibinja grada od vojvode Sibinjanin Janka, treće pismo je bilo iz Pojasa grada od kralja Pojazeta. U pismu iz Budima pozivlje ga kralj u svate, da mu bude med svatin, u pismu iz Sibinja zove ga vojvoda Sibi-

njanin Janko za kuma, da mu krsti dva malena sina, a u pismu iz Pojasa zove ga kralj u vojsku na arapsku ljutu zemlju.

Marko pita svoju staru mater: „Majko, kuda mi je sada it?“ Mat mu odgovara: „Idi, sinko, najprije u kraljevu vojsku. Bog će namin oprostit, a Turki bi namin jako zamirili!“ Sad se Marko spremil na vojsku. Sebun vodi slugu Golubana.

Kad su bili na trećen konaku, Marko se je ponapil i vino je prolil, pa zaspal. Budil ga je njegov sluga Goluban, pa mu je rekal: „Gospodaru, Kraljeviću Marko, i dosad si na vojsku išal, ali nisi nikad tako jako zadrimal!“ Odgovori njemu Kraljević Marko: „Čudan san sad san snil, da je došal od grada Kostura jedan junak, koji mi je porobil moje dvore i ognjun ih popalil, pogazil moju staru mater, i odnesal mi iz pivnice blago!“ Na to mu veli sluga Goluban: „Ne veruj ti niš snu, zač je san laža, a bog je samo istina!“

Kad su došli u arapsku ljutu zemlju, otimlje Marko grad za gradun i preotel je četrdeset i četiri grada. Al kad su došli do grada Karan Okana, tuču oni Karan Okan četiri leta, tuču oni, ali ga predobit ne moredu. Marko je sikal arapske junake i glave jin hital pred kralja Pojazita. To ni bilo pravo Turcin, pa su ga okrivili kod kralja, da on mrtvin glave siče i pred njega nosi. Kad je za to začul Kraljević Marko, moli kralja, da ga pusti na par dani, da će slavit svoje krsno ime. On projde u goru zelenu, tu je razapel svoj šator i pod njin pil rujno vino.

Kad je on prošal iz kraljeve vojske, odmah je znala arapska straža, da nima u vojski Kraljevića Marka, pa je poviknila svojoj vojski: „Sad navalite, ljuti Arapi, sad u kraljevoj vojski nima onega strašnega junaka na Šaranu, konju veliken!“ I Arapi su sad navalili na kraljevu vojsku i pogubili mu šest sto hiljad vojske.

Drugo jutro jopet viče arapska straža: „Navalite jopet, ljuti Arapi, zač još nima u kraljevoj vojski onega strašnega junaka na Šaranu, konju veliken!“ Arapi su jopet navalili i pogubili mu sto hiljad vojske.

Sada piše kralj pismo Kraljeviću Marku: „Hodi brže, moj posinko Marko, zač mi kanidu Arapi su vojsku pogubit!“ Marko se na kraljevo pismo vrne u kraljevu vojsku. Kad ga je vidila straža arapska, poviknila je svojoj vojski: „Sad odstupte, ljuti Arapi. Eno onega strašnega junaka!“ Arapi su odstupili, ali je

Marko provalil med Arape i na tri ih je strane rastiral. Jednu vojsku je sabljun isikal, drugu vojsku je Šarcun pogazil, a treću vojsku je pred kralja dognal. U ten ratu dobil je Marko sedandeset ran. Pita ga kralj: „Moj posinko Marko, jesu l' teške rane tvoje?“ pa mahne rukun u žep i dade mu hiljadu dukati, da si ide rane vijat. Zame Marko novac, ali ni šal rane vijat, neg je šal od bertije do bertije i jiskal, di je bolje vino.

Ivan Baretinčić.

12.

Kako je jedan zločesti grofov sin postal kralj.

Tako je bil jedan grof i jimal je dva sina. Jednega je iškolal i raspolagal je š njin po svojoj volji, a drugi ga ni til *slušat, bil* je baraba, ubojica, se zlo je bilo na njen. On ni već znal, ča bi š njin. Njegovu mater je bilo sran š njin, pa je rekla svojemu gospodaru, mužu, samo da ga više ne vidi, da ga makar i pogubi.

Grof je njega otpeljal i privezal ga je štrikun na kola. Ali ta zločesti sin bil je pametan, jimal je u žepu britvicu, prerezal je š njun štrik, otkinil se je od kol i pobigal. Bojal se je nazad doma vrnit, da bi ga morebit otac šundral, pa se je dal za dobrovoljca u soldačiju upisat. U soldačiji si je dal ime Vekoslav Grof. Drugi su ga soldati pitali, da kako se on grof zove, pa da tako po siromaški živi. On je na to njimin dokazal od svoga oca žitak i kako ga je til otac sašundrat. Oni su njega naputili, da piše ocu, da je postal za kaprola, pa da mu neka neč novac pošalje, zač da ne more sada bit obučen ka i onaj prosti soldat.

Otac si misli: „Kad si je on onput, kad san ga peljal, odvezal ruke i srićno pobigal, i sada još postal za kaprola, valjda neč vredi!“ pa mu je poslal sto forinti. Ta sin je sada tako dugo lumpal, dok ni se te novce zalumpal. Kad već nimal niš novac, pita soldati, da ča bi sad naredil. Oni mu velidu, da nek sad ocu piše, da je postal za feldbebla, pa da treba jopet novac. On za istinu sad piše jopet: „Dragi tata, sad san postal za feldbebla, sad treban jopet novac, zato mi pošalji valje novac!“ Otac si

misli: „Kad je već postal za feldbebla, valjda neč vredi, valjda se je popravil!“ i pošalje mu četiri stotine forinti. On je opet trošil i lumparil, dok ni jopet se te novce zalumparil.

Kad je jopet se novce potrošil, piše on jopet ocu, da je postal za oficira, da mu neka jopet pošalje novac, ča više more, zač da saki dan se više treba. Kad je dobil otac ta list, razveselil se je i rekal je: „Iden ja sam vidit svoga sina, da jedan put sam vidin, ča je to od njega!“ Otac je došal u ta grad i gre u tu regimentu, kadi je bil njegov sin. Soldati valje dokažedu temu grofovemu sinu, da mu je otac došal. Kad je on to čul, pobignil je valje ča, zač se je oca bojal, ča ga je varal, da je oficir, a bil je još uvik prosti soldat.

Prošal je ta zločesti grofov sin dalje u svit i došal je u jedan grad, a ta grad bil je sa u črnini zamotan. Dojde on u jednu bertiju i pita birtašicu: „Bože moj, ča je to, da je ta grad tako sa u črnini zamotan!“ Ta birtašica mu reče: „Zakleta je od našega cara šćer. Saku noć mora u crikvi jednega pojist. Noćas je došal red na drugu kraljevu šćer, da ju pojede, pa zato je sa grad u črnini zamotan!“ On joj na to reče: „Bi li tel vaš kralj za noćas mene poslat na misto nje? Meni ni itako niš stalo za moj život, a morebit bi još otkupil od prokletstva tu zakletu kraljevu šćer!“ Ona mu odgovori: „Hodi kralju, pa mu tako reci, morebit te pusti!“

On je prošal kralju i rekal mu je: „Tako i tako čul san, da će njihova mlaja šćer morat it danas u crikvu, da ju pojide njihova starija zakleta šćer. Meni ni niš stalo za moj život, ja ću drage volje it noćas na misto nje u crikvu, a morebit ću još i njihovu stariju šćer otkupit od prokletstva!“ Kralj valje privoli, da nek ide slobodno i da mu jedne karte, da se zabavlja, da mu neč za jist i pit, da ne bu u crikvi gladan i žedan. I tako projde ta grofov sin u crikvu, di je bila ona zakleta kraljeva šćer.

Kad je došla nika doba noći, došal je u crikvu jedan stari, a to je bil sam dragi bog, pa ga je naputil, da se skri za oltar, kad ta zakleta kraljeva šćer izajde iz groba. On je tako napravil. Ta zakleta kraljeva šćer je lupala, lomazdrila i vikala po crikvi, a bila je sa črna. Na svoga oca se je jako jadila, zač joj ni noćas večeru poslal. Iskala je po soj crikvi, ne bi l' kega živega našla. i već je tela za oltar, ali baš je pasala njezina doba i morala je pojt na svoje mesto. Ta baraba, sin grofov, zustal je u

crikvi do u jutro do šeste vure. O šestoj vuri je došlo nikuliko soldati, pa su mu otvorili vrata. Kralj je bil jako vesel, kad je videl, da je izašal živ iz crikve ta dečko.

Drugu večer je jopet moral pojt ta grofov sin u crikvu. Jopet je dobil karte, da se zabavlja, jist i pit, da ne bu u crikvi gladan i žedan. O pol dvanajstoj vuri obašal ga je strah i već je tel van pobić, ni tel glave svoje zgubit. Ali jopet je on isti starac došal i rekal mu, da se neka niš ne boji i nek se noćas skri za prodikalnicu. On je tako učinil i skril se. Ta zakleta kraljeva šćer se je jopet o dvanajsti vuri digla, već je bila na pol bela. Jopet je lupala, lomazdrila i vikala po crikvi. Jopet se je na svoga oca jako jako jadila, ča joj ni noćas večere poslal. Jiskala je jopet po celoj crikvi, ne bi l' kega živega našla, i već je tela za prodikalnicu, ali jopet je pasala njezina doba i morala je pojt na svoje mesto. On je onda sel za jedan stol, kartal se je, jil i pil se do šeste vure u jutro. U jutro dojdedu soldati i otpeledu ga kralju. Kralj je bil jopet jako vesel, ča je već drugu noć ta dečko živ ostal i ni bil pogublen.

Treću večer je jopet moral pojt ta grofov sin u crikvu. Jopet je dobil karte, da se zabavlja, jist i pit, da ne bu u crikvi gladan i lačan. Do pol dvanajste vure bil je jopet koražan, ali o pol dvanajsti vuri obajde ga jopet silan strah. Misli si on, da sad jima neč novac i hrane, pa da bi mogal pobić. Ali u to dojde jopet on starac, pa mu reče: „Ne boj se niš. Ajde ti noćas na koruš, pa se ondi skri!“ On jopet tako napravi. Ta zakleta šćer kraljeva se je jopet digla o dvanajsti vuri, već je bila skoro sa bela. Jopet je lupala, lomazdrila i vikala po crikvi. Jopet se je jako jadila na svoga oca, ča joj ni jopet poslal večere. Jiskala je jopet po celoj crikvi, ne bi l' kega živega našla. Ona je ta put dugo lupala i lomazdrila, i tako je došla jedna vura po pol noći, pa je tako pasala njezina doba i ostala je oslobojena.

Kad se je ona oslobodila, sela je za jedan stol i zvala je njega, da dojde k njoj. Ali on se je nje bojal i ni tel it, dok mu ni dokazala, da je ona sad otkupljena. Ona je njega zvala: „Dojdi doli s koruša. Ja tebi ne ću niš. Ako se bojiš, da te ja moren pogubit, ja moren i k tebi dojt na koruš, ali ja ti ne ću niš napravit, ti dojdi samo k meni doli!“ Sad se on razkoraži i ide doli. Ona je njega zagrlila i tako su zagrljeni sedili skupa do u jutro šeste vure. U jutro dojde sam kralj s puno vojske pred crikvu.

Kralj otvori vrata pun veselja, kad je vidil tega grofovega sina živega i svoju šćer polag njega. On je valje znal, da je ona sad otkupljena.

Idu sada si u kraljev dvor. Kralj pripravi se za venčanje i oni dva su se skupa povenčali. Ta grofov sin i kraljeva šćer bili su dugle vrimena skupa, živili su dobro i srićno. On je pisal svomu ocu, da je postal kraljev zet i da će ga dojt pohodit; zato neka pripravi za tuliko i tuliko vojske hrane, koja će vojska š njin k njemu dojt.

Išal je ta kraljev zet čez jednu goru, a zel je sebun nikuliko vojske. Kad je on došal na srid gore, nameril se je na hajduki. Ti hajduki su mu si njegovi soldati polovili i njega najzad. Oteli su mu njegovu kraljevsku robu tako, da je ostal ka i jedan baraba. On se je obukal u jednu staru robu i prošal je dalje k svomu ocu.

Kad ga je opazil njegov otac iz gornjega kata, kako ide razdrman i rasparan, zazove svoju groficu, ženu, da ga neka ide pogledat, i zame pušku, da će ga ubit. Ali grofa prosi grofica: „Zami ga za svoje najhuje družinče, neka ide ovce past, samo ga nemoj ubit!“ I on je tako načinil. Ta kraljev zet šal je saki dan s ovcamin na pašu i naučil je ovce, da su šle dvi i dvi i da su poskakivale, kakogod jin je on komandiral.

Njegova žena, ta kraljeva šćer, se čudi doma, da kako to, da od njega ni glasa, je l' živ al mrtav. Projde ona za njin. Zame puno vojske sebun, da ide čez tu goru. Zajde ona u tu goru. Soldati nezini napali su na ti hajduki i si ti hajduki su probižali, samo je ostala hajdučka kuharica. Ta kraljeva šćer nju upita: „Je l' je jedan kralj s soldatin prošal tu i tu dobu čez tu goru?“ Ta hajdučka kuharica veli: „Prošal je baš tu i tu dobu. Soldati su hajduki polovili i poubijali, a kralju su zeli robu i dali su mu rasdrapanu, staru robu!“ Ta kuharica morala je njoj predat njegovu robu i se, ča su mu hajduki zeli, i prošla je dalje kraljeva šćer.

Ona valje, kako je došla u jedan grad, telegrafira ocu svoga muža, ali ni se dala znat, da je ona njegova snaha, da će dojt k njemu s vojskun i da ju jima dočekat. Dojde ona k njegovemu ocu. On ju lipo primi. Baš je gledala iz gornjega kata i vidi svoga muža, kako on ovce muštra i kako ga ovce slušadu. Kad je došla doba za obed, nosidu njoj obed na gornji kat. Ona je rekla

onemu, ki joj je donesal obed, da joj ne smi niki drugi obed donest van on ovčar, ča je ovce gonil iz paše. On joj je nosil, i na pol šteng mu se obed zvrnil. Sad ni mogal od straha ni gore, neg se je brže nazad vrnil. U kuhinji naredili su mu drugi obed i on ga je jopet nosil gore. Kad je on donesal obed gore, ona ga je odmah pozdravila i obukla ga u kraljevsku robu, ča ju je hajdukin zela i koju je jimal u njezinoj kraljevini.

Kad ga je ona preopravila, poslala ga dole po njegovega oca i mater. Oni su došli gore i kad su njega vidili u kraljevskoj robi obučenega, pali su od straha oba dva na kla. Kad su se malo razibrali, prosili su ga, da jin nek oprosti sa njihova dela, ča su mu ih delali. On jin je valje se oprostil i rekal njin, da moradu pušćat svoju grofoviju i da nek idu na njegovu kraljevinu. Tako su i učinili. Prošli su onamo i ondi srićno živili do svoje smrti.

Francika Škender.

13.

Kako je Einundrejsiger hajduki prevaril.

Tako je bil jedan grof i tri put se je ženil. S dvimin ženamin je jimal sa sakun po desetero dice, a s jednun, s tun trećun, je jimal jedanajstero. Siman dican, tin trideset, je sakemu svoje ime dal, a temu trideset i prvemu već ni znal, kakovo bi mu ime nadel, pa mu je nadel ime Einundrejsiger.

Kad je bil već stari grof na umoru, pozove svoju dicu k sebi i veli jin: „Sada hoću da van razdelin svoju grofiju!“ On razdeli siman, sakemu svoje. Najzad pita Einundrejsigera, ča on moli. On mu odgovori: „Ja ne pitan niš, samo nikuliko novac, da moren po svitu projt!“ Na to mu otac kaže: „Dragi sinko, ti ne trebaš, da ideš po svitu, jimaš žitka i življenja dosti doma!“ Ta mu sin jopet reče: „Dragi tata, ja ne treban niš, samo mi dajte novac, da iden po svitu!“ I bome, kad ni tel drugač, da njemu otac tri hiljade forinti.

S tinin novcin projde on po svitu. Na putu sastane jednega komorata svojega. Temu komoratu on kaže: „Ajde ti s menun u

svit!“ Ta komorat dal se je brzo nagovorit, bacil je robu i se na kle i prošal je š njin u svit. Idedu oni dva kroz jednu šumu i lojdedu do jedne kuće u toj šumi. Iz te kuće izajde van jedna stara ženska i oni nju upitadu, da je li jima za njih ča za jist. Ona njih otpelje u kuću i donese sakemu jedan pladanj juhe. Ovi jededu tu juhu, a u juhi na jedan put najde Einundrejsiger kršćanski prst i prstan na ten prstu. On njegov komorat ni tel dalje juhe jist, a Einundrejsiger jil je juhu naprvo, dok je ni pojil.

Kad su oni juhu pojili, pita Einundrejsiger babu, je li jima postelju, da bi oni tote pri njoj prenoćili. Baba jin kaže, da jima i otpelje jih u jednu sobu. Kad su već u sobi bili, izajde baba van i zapre njih u nutra u sobi. Bili su oni niko vrime u sobi, na jedan put čujedu, da u kući u drugoj sobi polag njih neč joče. Ide Einundrejsiger u tu sobu i vidi u toj sobi, da dvi ženske visidu na štrikin. Zove on svoga komorata, pa odvežedu skupa te dvi ženske, bile su već mrtve, i svučedu svoju robu i oblečedu se u njihovu robu, a njih oblečedu u svoju. Već su znali ti dva, da su došli med hajduki.

Oko pol noći dojdedu hajduki doma i baba veli valje njiman: „Simo su došli dva čovika, ja san jih zaprla gore u sobu, sad van ležidu gore u posteli. Napravite iž njih, ča ćete!“ Hajduki dojdedu gore i odsičedu timan dviman ženskan glave, zač su oni dva polegli te dvi babe na 'ne postelje, kadi su oni ležali. Kad su hajduki jopet prošli, misleli su ovi dva, kako ćedu pobignit. Najprvo si nakupidu novac dost, onda vididu u jednen kutu plahat. Te su plahte oni sreživali se jednu za drugu, pa su se po njiman spušćali dole. Sad su oni prošli u hajdučku štalu, zibrali su si dva najbolja konja, a Einundrejsiger je na vratin napisal: „Ovo je napravil Einundrejsiger za prvi put!“

U jutro rano dojdedu hajduki gore u sobu, da ćedu videt ti dva čovika. Ali ča su oni misleli, da ćedu videt dva čovika, videli su dvi babe. Idedu ti hajduki u drugu sobu i vididu, da fali vnogo novac i vididu, da se neč kroz okno spruža van. To su bile njihove plahte. Idedu oni dole u štalu, da ćedu gledat konje, ali opazidu, da jin falidu dva najbolji konji. Pogledadu na vrata od štale, a na vratin piše: „Ovo je napravil Einundrejsiger za prvi put!“

Projde Einundrejsiger sa svojin komoratun jopet u svit. Dobro su živeli i brzo su ta hajdučki novac potrošili. Kad Einundrejsiger ni više niš novac hajdučkih jimal, kaže svojemu ko-

moratu: „Ajdmo jopet po novce hajdukan!" Ali njegov komo- ni tel it više. On mu kaže: „Pa dobro, kad ti ne ideš, iden ja sam!" I tako projde on sam jopet u šumu. On se je nadal, da ga baba ne će prepoznat, ki je on, zač si je zapustil bradu, da mu zaraste. Ali kad je tamo došal, baba ga je sejedno prepoznala. On nju jopet pita, da je li jima ča za jist. Ona mu odgovori, da jima. Ide ona š njin u kuću i vodi ga u sobu, koju su napravili hajduki za njega.

Tu ga ona posla u jednu gajbu, koja je bila sa železon okovana, i reče mu, da joj ulovi dva pilića, da će mu ih speć za večeru. Zajde on u gajbu, prevaril se je, a ona njega brzo zaključa u nutra. Kad ga je baba zaprla u gajbu, projdě drva cipat. On nju prosi iz gajbe, da mu nek da komad kruha, da je jako gladan, da će joj on zato drva cipat, ča bi se ona stara sama mučila. Baba si misli: „Pa nek cipa, jima pravo, ča bin se ja mučila!" Da mu komad kruha i pusti ga van iz gajbe.

Baba drži jednu sikiricu u ruki, da bi ga valje po glavi udrila, ako bi tel pobignit, a drugu sikiru da njemu, da š njun cipa. Einundrejsiger niko vrime cipa, na jedan put mesto ča bi po drvetu zamahnil, delnil je nju po glavi. I ona je ostala valje na mestu mrtva. Sad on projde jopet u sobu i nabere si zlata i srebra, kuliko je mogal nosit. Jopet projde u štalu i zame si najboljega konja i napiše na vratin: „Ovo je napravil Einundrejsiger za drugi put!" pa projde.

Einundrejsiger je jopet veselo živil, pa je jopet brzo nova hajdučki potrošil. Sad začuje on, da jima harambaša od hajdukov oca, a pred hajdučkun kućun da raste jedan hrast, iz kega da mora dat harambaša, kad bu mu otac umril, napravit škrinju, u kojoj ga budu pokopali. Kad je to Einundrejsiger začul, zame sebun dva tišljara i ide u šumu k hajdučkoj kući. Tu na vratin stoji harambaša i drži sablju u ruki i pita ih: „Ča ste, vi ljudi, simo došli?" Einundrejsiger mu odgovori: „Vaš je otac umril, a prije smrti nan je naložil, da mu iz hrasta, ki ovdi pred vašun kućun raste, napravimo škrinju, va koj bu pokopan!" Harambaša dopusti njiman sić hrast. Kad su već napravili škrinju, veli Einundrejsiger harambaši: „Ja san zaboravil meru zet od vašega oca. Meni se čini, da je baš takove veličine kakove ste i vi. No, legnite se vi u škrinju, da vidimo, je l' će bit dosta duga i prostrana!" I bome harambaša legne u tu škrinju, a Einudrejsiger

brzo zaklopi škrinju i zabije ju š čavlin. Kad ga je dobro zabil, prošal je u kuću i nabral si je novac, kuliko je tel, da mu ni falilo žitka do smrti. Na vrata od štale, kadi si je jopet zel jednega konja, napisal je: „Ovo je napravil Einundrejsiger za treti put!" i prošal je.

Kad su hajduki doma došli, našli su tu mrtvačku škrinju i čuli su, kako niki u toj škrinji lomoće. Najprije su se jako uplašili, ali kad su čuli iz škrinje glas harambaše i još na vratin od štale vidili napisano: „Ovo je napravil Einundrejsiger za treti put!" odmah su znali, ča je na stvari. Otvorili su škrinju, a ono njihov harambaša već na pol mrtav. Komaj da je jopet k sebi došal.

Einundrejsiger prošal je u jedan grad; ondi si s hajdučkin novcun kuće pokupoval, oženil se još k temu dobro i živil je srićno, srićnije neg njegova braća, ka su doma ostala.

Ivan Leš.

14.

Kako je cigan dobil za pol krajcara hajdučku kapu.

Tako su bili jedan put jedan cigan i jedan vlah. Bil je baš sajmeni dan. Cigan je nosil u sajam vreću vune, a na dnu vreće je bila mašina. Vlah pak je nosil vreću vuglena, a na dnu vreće je bila jedna suha klada. Sastali su se ti dva na sajmu skupa. Vlah je došal k ciganu, ogledal vunu, i pital cigana: „No oćeš, ćemo menjat. Ja tebi dan vuglen, a ti meni vunu!" Cigan mu je na to odgovoril: „Ne moren, zač je vuna dražja od vuglena. Ćeš ti meni na vuglen pridat još pol krajcara?" I vlah mu je obećal pol krajcara pridave na vunu. Premenili su oni robu, ali vlah ni dal ciganu onega pol krajcara pridave. Cigan je saki dan teral vlaha za on pol krajcara.

To je vlahu dozlogrdilo, a nimal ga čin platit, pa je rekal svojoj družini: „Ja ću se načinit, da san umril, pa vi recite ciganu, kad jopet dojde, da san umril!" Kad je vlah znal, da će cigan dojt, legal se je na dasku, da je mrtav. I tako je cigan našal vlaha mrtvega, kad ga je jopet došal terjat za svoj pol

krajcara. Kad je cigan vidil, ča se je dogodilo, veli: „Ne gren od moga komorata i dužnika nikamo. Ja ću tu bit, dok ga ne odnesedu i dok ga ne sahranidu u grob!" Cigan se ni dal proč, a oni nisu znali, ča bi sad napravili. Odnesli su najzad mrtvega u crikvu, da će morebit cigan projt ča. Ali cigan je ostal jopet u crikvi š njin. Misleli su, da kad će oni projt iz crikve, da će i cigan projt, ali oni su prošli, a cigan je ostal u crikvi.

Oko pol noći idedu hajduki mimo te crikve i navrnedu se nutar. Pričnedu tu svoji novci brojit. Kad su hajduki hrupili v crikvu, zakril se je cigan brzo za oltar, a vlah je fort ležal v škrinji. Kad su već skoro si novci izbrojili, kaže harambaša: „Ja jiman nov nož, ki još ni rezal kršćansko meso, oću provat na ten mrtven, da l' dobro reže. Vlah se je bome preplašil, pa je počel kričat: „Ustanite se si mrtvi, sad će se mrtvo telo rezat!" Na to je počel i cigan zad oltara kričat: „Hej, šunto, i ja san ti u pomoć!"

Na tu viku uplašili su se si hajduki, poskakali na noge i pobigli proć, a novce su ostavili. Ta cigan i ta vlah *iz škrinje* seli se k tin novcin i razdilili su si si novci. Kad su već si novci razdilili, reče cigan vlahu: „Daj mi sad još pol krajcara, ča si mi dužan!" U to se je ciganu pričinilo, kako da je niki jopet vani pred crikvun, pa reče vlahu: „Čuješ, brate, ja ću pogledat, da l' se nisu ovi hajduki nazad povrnili!" Cigan se je sprtil u crikvi na okno, a iz vani se je pak prtil na okno jedan hajduk, da vidi. je li v crikvi puno mrtvih. Na oknu su se sastali, pa je cigan šćapil hajduka za kapu i rekal mu: „To je za moj pol krajcara!" Ovaj hajduk je brzo doli skočil, bižal je za svojin komoratin i vikal jin je: „Tuliko ih je, da je sakemu komaj pol krajcara došlo. Još mi je jedan, ki ni dobil niš, zel moju kapu za svoj pol krajcara!"

S tin su se oni si razišli, a cigan je dobil još za svoj pol krajcara hajdučku kapu.

Johana Leš.

15.

Popeljuha.

Tako su bili jedan otac i mat i jimali su jednu šćer, a zvala se Mare. Mati je brzo umrela, a otac se je po drugi put ženil. S tun drugun ženun jimal je otac opet dve šćeri, a zvale su se Kate i Jele.

Kad su dica narasla, dičila se je ta žena svojimin šćeramin, a tu popeljuhu tirala je u popel. Dok je ta pastorka bila mlaja, morala je pure past, a kašnje kravu. Tu kravu su odlučili ubit. Krava je to znala i zadnji dan rekla je toj pastorki: „Mene ćedu jutra ubit. Ti ne daj nikemu droba prat. Ti ćeš najt va mojen knjižavcu jednu zlatnu jabuku i jedna kolca. Ti si velika sirota, maćeha te ne trpi, pak ti to se nek bude. U toj jabuki ćeš najt tri jako lipe oprave, se jednu lipšu od druge. Na kolcin, kad se buš peljala, ne bu te nigdi niki videl, samor buš morala reć: „Magla pred menun, magla za menun!"

Tako je i bilo. Drugi dan su tu kravu ubili. Maćeha valje zove pastorku, da mora drob od krave prat. Gre pastorka drob prat i najde u knjižavcu zlatnu jabuku i kolca. Ona to lipo spravi, da ni niki za to niš znal.

U ten gradu bil je malo za tin bal. Ta maćeha prošla je s timin svojimin šćeramin na ta bal, a pastorki je dala da prebire žito iz jednega kupa popela. Kad je maćeha sa svojimin šćeramin prošla na bal, došle su tičice k toj pastorki i se su joj žito va kup zibrale. Ona se je pak obukla u svoju zvizdenu opravu, sela u svoja kola i rekla: „Magla pred menun, magla za menun!" i otpeljala se na ta bal.

Na ten balu bilo je puno sakojake gospode, gosp i frajl. Čin je ona nutra došla, se je nju samo gledalo, kako je lipa i u kako lipoj je opravi. Ta njeja maćeha i njeje šćere nisu je prepoznale. Okol nje vrtili su se sakojaki gosponi, a najviše jedan mladi grof. Njemu je upravo srce pucalo za njun. On je i najviše š njun tancal. Kad je ona mislela, da je doba za projt, samo zgine izmed one gospode. Sela je u svoja kolca i rekla: „Magla pred menun, magla za menun!" i otpeljala se je doma. Za njun su došle i njeja maćeha i njeje šćeri i valje ju je maćeha pitala: „Jesi ti, popeljuha, zibrala žito?" Ona se je već preobukla u svoju grdu opravu i odgovorila njoj: „Jesan, hote pogledat, se je zibrano na

ognjišću!" Ta se je maćeha čudila, kako je ona mogla tuliko žito zibrat i prošla je sa svojimin šćeramin spat.

Za par dani bil je u ten gradu jopet bal. Jopet se je maćeha njeja spravila sa svojimin šćeramin na bal, a njoj je dala još više žita zibrat neg zadnji put. Doletile su jopet tičice, pa su njoj brzo se to žito u kupe zibrale. Kad je ona tako bila svojin poslun gotova, obuče se u misečnu opravu, sede na svoja kolca i reče: „Magla pred menun, magla za menun!" pa se jopet otpelje na bal. Čin se ona pokazala, valje si mladi gosponi okol nje, a najviše on mladi grof. Tancal je opet š njun najviše, i pital ju je, otkuda je i kako se zove. Ali ona mu ni tela reć. Njemu je jopet još jače srce pucalo za njun. Kad je došla njeja doba, jopet je med tun gospodun samo znikla, sela u svoja kolca i rekla: „Magla pred menun, magla za menun!" i otpeljala se doma, brzo se svukla i čekala maćehu i njeje šćere. Kad je maćeha došla, pitala ju je jopet: „No, popeljuha, jesi ti zibrala žito?" Ona je njoj odgovorila: „Jesan, hote pogledat, se je zibrano na ognjišću!" Ta se je maćeha još više čudila, kako je ona mogla tuliko žito zibrat i prošla je sa svojimin šćeramin spat.

Za par dani bil je u ten gradu jopet bal. Sad si je on mladi grof, komu je srce pucalo za njun, mislel: „Ja te ov put moran ulovit, kad mi ne ćeš reć, otkud si i kako se zoveš!" pa je namazal prag smolun. I njeja maćeha se je jopet spravila sa svojimin šćeramin na bal, a njoj je dala još više žita zibrat neg zadnji put. Doletile su jopet tičice, pa su njoj brzo se to žito u kupe zibrale. Kad je bila ona tako jopet svojin poslun gotova, obuče se u sunčanu opravu, sede na svoja kolca i reče: „Magla pred menun, magla za menun!" pa se je jopet otpeljala na bal. Na balu je jopet se okol nje bilo. Si su teli samo š njun tancat, a najviše on mladi grof. On je tel za njun upravo ponoret. Kad je došla jopet njeja doba, ona samo znikne jopet med onun gospodun, sede u svoja kolca i reče: „Magla pred menun, magla za menun!" pa se otpelje jopet doma. Kad se je doma preoblačevala, spazila je, da je nigde jedan postol zgubila. Žal joj je bilo, ali ni si mogla pomoć. Kad je maćeha došla doma, pitala ju je jopet: „No, popeljuha, jesi ti zibrala žito?" Ona je njoj odgovorila: „Jesan, hote pogledat, se je zibrano na ognjišću!" Ta se je maćeha još više čudila, kako je mogla ona tuliko žito zibrat i prošla je spat.

On njezin postol našal je na pragu on mladi grof, kemu je srce za njun pucaio. S tin postolun išal je po kućan od kuće do kuće i jiskal je se ženske, da provaju, kojoj će pristat. Kad je to njeja maćeha čula, skrila je pod korito tu pastorku, a sa svojimin šćeramin je čekala grofa, dok dojde k njiman, da budu one provale postol.

Došal je k njiman ta mladi grof i provaju obe dvi postol. Šćer Kate si je brzo komad pete odrizala i postol joj je pristal. Već je sela z grofun u karocu, da će se š njin otpeljat, ali na jedan put pivac zapiva: „Lipa Mare pod korintun, grda Kate z grofun u karoci!" Sad je grof zahtival, da mu pokažedu Maru ispod korita. Kad su korito digli, skinila je brzo lipa Mare svoju grdu opravu i ostala je u onoj sunčanoj, u koj je zadnji put na balu bila. Grof valje veli, čin ju spazi: „To je ona prava, ku ja jišćen!" Pozove ju, da sede š njin u karocu, a grdu je Katu potiral doli.

Kad je grof prošal s tun pastorkun, ku su zvali popeljuha, bila je velika žalost u kući te njeje maćehe. Grof pak, kako je došal doma, valje se je venčal s lipun Marun. Tako je ona od popeljuhe postala velika gospa, grofica.

Katarina Delost.

16.

Kako je jedan šoštarski sin oslobodil tri kraljeve šćeri od zmajev.

Tako je bil jedan kralj i jimal je tri šćeri, se jednu lipšu od druge. One su jedan put šle u špancir malo dalje do jedne šume. Tu su ih pričekali tri zmaji i odnesli su ih u jednu jamu na dolnji svit. Kad ni bilo tih šćeri par dani doma, raspisal je kralj po celen svojen kraljestvu, da ako bi ki znal ili čul ili našal njegove tri šćeri, da bi ga on dobro nagradil i još mu dal jednu svoju šćer za ženu, ako ni oženjen.

Jedan siromašni otac, šoštar, jimal je tri sina, pa kad su oni doznali, ča se je kralju dogodilo, spravili su se oni tri u svi-

da idu kraljeve šćeri jiskat. Došli su oni u jednu šumu, a bili su jako gladni. Ovi dva mlaji su šli u lov, a najstariji je ostal u šumi, da će jin obed skuhat.

On je palentu kuhal, došlo je nekakovo stvorenje i otelo mu palentar. Kad su došli oni dva mlaji brati iz lova, bila je palenta sirova, pa su špotali ovega brata. Drugi dan šli su u lov najstariji i najmlaji brat, a srednjega brata su ostavili u šumi, da jin obed skuha.

On je palentu kuhal. Ali jopet je došlo nekakovo stvorenje i dešpetilo mu. Najzad je tega srednjega brata san prevladal, i to stvorenje je i temu bratu palentar zelo. Kad su došli oni dva brati, najstariji i najmlaji, iz lova, bila je palenta jopet sirova, pa su jopet i tega brata špotali. Ta najmlaji reče ovin dvin: „Ča bite vi dva skuhali, ja ću jutra skuhat palentu!“ Najstariji brat mu veli: „Ča bi ti skuhal. Ti si bedak. Će još i tebe odnest skupa s palentarun!“ Treći dan šli su u lov ti dva stariji brati, a najmlajega su ostavili u šumi, da jin obed kuha.

On je ostal u šumi i kuhal je palentu, fort je držal čvrsto palentar u šakamin. Došlo je ono stvorenje jopet, ali ta najmlaji brat ni tel zaspat, i tako mu ni moglo to stvorenje palentara zet. On je lipo skuhal palentu i kad su došli ti dva njegovi brati, pojili su tu palentu, pa su prošli si tri dalje. Došli su u šumi do jedne zaklete gospe, ka je saku noć svilu sušila. Ona se je š njiman pogodila, da će jin dat dobru plaću, ako joj jednu noć svilu opčuvaju, da se ne pomrflja.

Prvu noć je šal najstariji brat svilu čuvat. On je zaspal i svila mu se je sa pomrfljala. Drugu noć je dala ta gospa svilu drugemu bratu, da ju čuva. Ali i ta brat je zaspal i sa mu se je svila pomrfljala. Treću noć je dala trećemu bratu, da čuva svilu i ovaj ju je opčuval, da se ni zmrfljala.

Ona je sada njega pitala, da ča on jišće za to, ča je opčuval njoj svilu. On joj je rekal, da ju jišće za to tri stvari. Prvo da mu pusti jopet brate, koje drži pri sebi zatvorene, drugo da mu da jednu šibu, s kojun kudgod udre, da se jama načini, i treće da mu da jednu muziku, ki ju čuje, da bu tancal. I ona mu je se to dala.

Oni su jopet prošli dalje. Na putu, kad su šli, vidil je on popa, di se vozi, a na jednen grmu bilo je puno vrapci. Ta pop je šal doli s kol, da će lovit vrapci. Kad je vidil, da je pop u

trnju, počel je igrat s muzikun, a pop po trnju tancat. Pop ga je prosil, da će mu dat nagradu, da neka šamo prestane s muzikun. I on je prestal, pop se je u trnju sa zdrapal. Temu dečku je dal nagradu, ča je prestal muzicirat.

Prošli su ti tri brati jopet dalje i došli su do jednega mesta, di je ta najmlaji brat lupnil s onun šibun po zemlji. Zemlja se otvorila i ti dva stariji brati spuščili su tega najmlajega brata na štriku dole na doljnji svit. Još jin je naručil, da štrik pustidu visit kroz jamu, dok njega ne izvučedu jopet van.

Tako je on došal doli na doljnji svit. Ide on po ten svitu i dojde do najstarije kraljeve šćeri, koja je bila kod jednega od onih trih zmajev. Ta zmaj se je spravil na dečka, ali dečko ga koražno dočeka i ubije. Tu kraljevu šćer je zel sebun i prošal je dalje i dojde do srednje kraljeve šćeri, koja je bila kod drugega zmaja. I ta zmaj se je spravil na dečka, ali dečko ga koražno dočeka i ubije i tega zmaja. I tu drugu kraljevu šćer zel je sebun i prošal je dalje i dojde do najmlaje kraljeve šćeri, koja je bila kod tretega zmaja. I ta zmaj se je spravil na dečka, ali dečko ga dočeka i ubije i tega zmaja. I tu treću kraljevu šćer zel je sebun i prošal je do te jame.

Kad je došal do te jame, najprvo je privezal tu najstariju šćer za štrik i dal je znak bratin, da ju povučedu gore. Tako je privezal i tu sridnju i najmlaju šćer kraljevu za štrik i brati njegovi su ih povukli gore. Kad je došal red na nj, da ga brati gore odvučedu, bojal se je, da bi ga znali prevarit, pa je za to na mesto sebe svezal jedan debeli kamen. Njegovi brati, kad su vidili te tri kraljeve šćeri, a najviše onu najmlaju, misleli su, da ih jin brat ne će dat, pa su ga zato namisleli ubit. Zato su i ta kamen, kad su ga dovukli do pol jame, bacili dole, zač su misleli, da je to njihov najmlaji brat.

Kad je ta najmlaji brat vidil, ča su namisleli njegovi brati ž njega napravit, ostal je dole na doljnjen svitu. Šal je on po doljnjen svitu i došal je do jednega stabla. Na ten stablu jimala je jedna tica mladi, i baš se je penjala jedna zmija, da će ti mladi pojist. Ali on je brzo priskočil i ubil je tu zmiju, i tako je oslobodil toj tici nezini mladi. Kad je to ta tica vidila, bila mu je jako zafalna i pitala ga, da ča će on za to.

On joj je rekal, da ča bi mu mogla dat, on da niš drugo ne pita neg da bi ga ki gore na gornji svit odnesal. Ona mu je

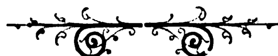
rekla, da će ga ona drage volje gore odnest, samo da joj nek za put pribavi dosta hrane. On je pribavil hrane i ona ga je nosila gore kroz tu jamu. Kad je već bil skoro kod vrha jame prefalelo mu je samo za jedan put det tici u kljun. On ni znal ča drugo učinit, neg si je odrezal komad mesa od sebe, pak joj je u kljun hitil.

Kad ga je ta tica gore odnesla, pitala ga je, da ča je ono bilo, ča joj je dal najzadnji put za pojist. On joj je rekal: „Nis jimal već druge hrani pa san si odrezal komad mesa od sebe i hitil san ti u kljun!“ Ona mu je pak rekla: „Da san ja znala, da je od čovika meso tako dobro, ne bin te ja bila gore iznesla, neg bin te bila s mojin mladin dole na doljnjen svitu pojila!“ I tako se je rastal ta najmlaji sin s tun ticun.

Kad je došal u grad, di je stanoval kralj, čul je, da bu sutra veliko veselje, zač da su dva šoštarska sina oslobodila tri kraljevske šćeri od zmajev u podzemnen svitu. Treći šoštarski sin da se je zgubil. Ti dva stariji šoštarevi sini da budu ženili sutra one dvi starije kraljeve šćeri, a ta najmlaji, ako se kada najde, da će ženit onu najmlaju šćer. Kad to čuje ta najmlaji šoštarev sin, ide on ravno kralju i dokaže mu se, kako je bilo i kako su ga teli njegovi brati šundrat. Kralj mu reče: „Istina, sinko, tvoji su brati s tebun nepošteno učinili, ali ja san jin već obećal svoje dvi starije šćeri za žene, pa jin neka budu. Tebi, ki si najviše učinil za moju dicu, dat ću moju najmlaju šćer za ženu i ostavit ću ti po svojoj smrti svoju kraljevsku krunu!“

Tako je i bilo. Ti tri šoštarski sini dobili su saki jednu kraljevu šćer za ženu, a ta najmlaji dobil je još i kraljevsku krunu po smrti starega kralja i postal je kralj i gospodar onemu narodu i svojin nezafalnin bratan.

Ana Štefanac-Delost.

17.

Kako su Isus i sv. Petar putovali po svitu.

Tako su bile dvi sestre. Jedna je bila bogata jako i sega je jimala, a druga je bila jako siromašna. Ta siromašna sestra jimala je puno dice, a ta bogata ni jimala niš dice.

Jedan put pozove ta bogata sestra tu siromašnu, nek joj kruh speče. Kako je ta siromašna sestra sijala melju, bila su joj krila puna brašna, pa je prisukala gore svoja krila, da to malo melje odnese doma dici, zač ni tela ta bogata sestra njoj ni njejoj dici niš dat. I tako je prošla ča doma.

Na cesti putun našla je blata i to blato posipala s onun meljun iz krila i dala to peć dici. Kad je to već skoro pečeno bilo, dojdu dva petljari, a to su bili Isus i sv. Petar u tu siromašnu kuću i prosili su tu žensku, da jin da ča pojist. Ona njiman reče, da nima niš, samo ta kruh iz blata posipan s meljun, ali da ju to ne tuka dat stranjskemu čoviku. Oni su njoj rekli: „Niš za to, samo vi dajte ta kruh, kakov je da je!“

Ona se je branila, da jin ne da tega kruha jist, al najzad morala jin ga je dat, zač su ju jako prosili. Kad je ona znela ta kruh ispod pekme, bil je to najbolji i najliplji kruh. Oni dva su se tega kruha dobro najili. Kad su celi kruh pojili, rekli su toj siromaškoj ženski, nek jin donese vina iz konobe. Ona se je branila, da nima vina i da nima, da nima ni vode. Ali ovi dva petljari njoj velidu, da neka ide samo po vino u konobu, da će ga već najt.

Kad je ona u konobu došla, tu je bilo sega i vina i rakije, kuliko si tel. Ona se je temu jako čudila i donesla gore tega vina. Na to joj velidu ti dva petljari: „Odsad ne ćeš ni ti ni tvoja dica na ničen stradat, sega ćete uvik jimat. To su ti dali današnji petljari, a ti su Isus i sv. Petar!“

Od onega dana bila je njeja kuća uvik puna, sega je jimala. Njeja ta bogata sestra jimala je saki dan manje. Po malo postala je ona siromaška sestra bogata, zač se je u boga ufala, a ona bogata sestra postala je siromašna, zač ni niš do boga držala.

Francika Delost.

18.

Kako je jedan šoštar prestal po nediljamin delat

Tako je bil jedan šoštar i vavik je po nediljamin delal. Žena ga je zato vavik špotala i govorila mu: „Ne delaj vavik u nedilju, zač će te prije ili kašnje vrag zet!“ Ali se zabadava, on je ni tel slušat, neg je i dalje vavik v nedilju delal.

Jedne subote u večer je hodil jedan dimnjačar već kasno po selu, pak ni mogal nigder stana dobit. I tako je došal u vežu k temu šoštaru. Tu je našal još peć toplu, pa se je zavukal u tu peć, da će u njoj spat. V jutro on je predugo zaspal, ni se na vrime prebudil. U večer je siromah mislel, da će se preko noći dobro naspat, pa onda projt, da ne bu niki ni znal u kući, di je spal. Ali da, njemu je bilo lipo u nutra spat, pak je malko produljil.

Jutro rano u nedilju šla je žena od tega šoštara peć kurit, zakurila je oganj, a temu dimnjačaru došlo je vruće pod pete. On ni mogal van pred ognjun, pak je porušil peć i došal je baš u onu sobu, di je šoštar delal, već kako saku nedilju.

Kad je šoštar spazil u sobi dimnjačara, mislel je, da je vrag zbilja po nj došal. Skočil je on brže bolje preko okna van, a valje za njin i dimnjačar, zač se je i on bojal, da ča ćedu mu ljudi reć, ča jin je peć porušil. Ta je šoštar drčal fort, a dimnjačar za njin.

Kad je šoštar vidil, da je dimnjačar zakrenil drugin putun, prestal je bižat i povrnil se je doma. Doma mu je žena rekla: „Jesan ja tebi rekla, da će dojt vrag po te!“ I ta šoštar je u istinu od tega dana prestal delat po nediljamin, zač se je bojal, da ne dojde jopet vrag po nj.

Antonija Jelinek.

19.

Kako je jedan ovčar dobil grofovu šćer za ženu.

Tako je bil jedan grof i jimel je jako lipu šćer. On ni znal, za kega bi ju ženil. On je dal razglasit po celen svitu, da će dobit on njegovu šćer za ženu, ki je najmudriji i ki zna najviše divanit.

Dohajali su k temu grofu sakojaki ljudi, gospoda i siromaki. Jedni su divanili po tri meseci, drugi po šest meseci, treći po devet meseci, a četvrti po leto dan. Ali nijedan ni mogal dobit grofove šćeri, zač s nijednin ni bil grof zadovoljan.

Najzad je došal grofu na divan jedan ovčar. Grof mu da kantredu i reče mu, neka sede, pa se pričme š njin divanit. Ta ovčar pričel je pripovedat: „Ja san jimal oca. Moj otac je dal zagradit veliku žitnicu, pa je va nju sakupljal žito puno let. Na jedan put su se naučili dohajat u tu žitnicu vrapci, pa su saki dan odnesli po jedno žitno zrno. I tako je jopet došal jedan vrabac i odnesal je jedno zrno!“ I tako je on fort govoril: „I jopet je došal jedan vrabac i odnesal je jedno žitno zrno!“ To je najzad grofu dodijalo, razjadil se je na nj i rekal mu: „Kad ne znaš ni ti bolje, pa nek ti bude moja šćer!“ I tako je dobil ta ovčar za ženu grofovu šćer.

Marija Štefanac.

20.

Vrag i hajduk.

Tako je bila jedna ženska i jimala je jedno dite. To dite ni ona nigda prekriželа. U tu kuću su došli jednu večer hajduk i vrag, hajduk da vola ukrade, a vrag po dite.

Hajduk stane pod okno i čeka, dok bude dite kihnilo, da mu reče: „Bože pomozi!“ kako mu njegva mat ni nikad rekla. Kad je dite kihnilo i kad je hajduk rekal: „Bože pomozi!“ počel je vrag kričat: „Hajduk vola krade!“

Na to su mat i otac tega diteta strčali vanka, da čeju videt, ča je to. Kad su oni došli van, reče jin hajduk, da je vrag došal

po dite za to, ča ga ni njegova mat nigdar prekrižela i ča mu ni nigdar rekla: „Bože pomozi!"

Pustili su bome ta mat i ta otac tega hajduka vani, pa su jopet trčali u kuću, da jin vrag dite ne zame. Vrag je bil već pograbil dite, da će š njin projt, ali mu ga mat još na vrime otela. Sad su mat i otac tega diteta hajduku nametali punu torbu novac i sega, ča jin je dite oslobodil od vraga, i hajduku ni trebalo vola krast.

Ta mati od tega dana ni nigdar prepustela svoje dite prekrižit i kad je kihnilo, rekla mu je saki put: „Bože pomozi!" Zato je dal i bog sriću i toj ženi i njejemu ditetu.

Marica Štefanac.

21.

Kako je vrag šal po jednu dušu

Tako je šal jedan put vrag, potari ga sveti križ, po jednu dušu, a jedan tepac išal je u istu kuću slanine krast. Pita vraga ta, ki je išal slaninu krast: „Kamo ti greš?" Vrag mu reče: „Tako i tako bolesna je jedna duša jako i sad iden po nju!" Na to ga pita ta, ki je išal slaninu krast: „Bi li se kako mogla oslobodit ta duša?" Odgovori mu vrag: „Bi, da je ki god u nutri, ki bi rekal: „„Bože pomozi!""

Projde ta tepac slaninu krast. Reže on na podu slaninu i čuje, da u kući niki kiše, a on viče s poda: „Bože pomozi!" Vrag je bil jadan, pak viče: „Niki van na podu slaninu krade!" Ali on s poda kriči: „Ajde, vraže, k vragu, tu već nimaš posla!" I vrag jadno projde, a ta še je duša spasila.

Sad je on tepac pripovidal onin ljuden, po č je vrag došal i kako je on spasil onu bolesnu dušu od vraga, kad je rekal: „Bože, pomozi!"

Ti su mu ljudi dali za to su slaninu i odsad su uvik rekli, kad je ki kihnil: „Bože, pomozi!"

Mica Premantin-Padarić.

22.

Kako su se dva petljari obogatili s hajdučkin novcun.

Tako su bili dva petljari, jedan je bil slip, a drugi je bil šepav, pa su šli po svitu prosit. Jedan put je bil sajamski dan, ali oni nisu mogli ta dan niš napekljat ni dobit, a cel dan su prosili, da bi jin ki ča dal. Ono malo novac, ča su jimeli, zapili su u rakiji.

Sajam se je rastajal, a škurina ih je velika uvatila. Sad su misleli, kamo ćedu pojt spat. Kiša je jaka padala, pa je na jedan put zabliskalo. I tako su vidili groblje. Kad su zašli na groblje, našli su na groblju jednu kapelicu, kako su već kapelice na groblju.

Na jedan put čujedu oni viku. To je bila vika od hajdukov. Oni dva prezel je valje strah i pobigli su brzo u tu kapelu. Ta šepavi petljar reče onemu slipemu skoči ti brzo u tu mrtvačku škrinju i zaklopi se va nju. Ta slepi tako načini Šepavi pak stane u kut do oltara. Na jedan put nahrupidu nutra hajduki, a u rukan su jimali bisage s novcin.

Kad su već posedali si hajduki okol škrinje mrtvačké i isipali svoje novce iz bisag. reče on, ki je bil gazda med hajdukin, jednemu mlademu hajduku: „Ti se još pravo ne razumiš u hajdučtvo! Ti još ne znaš pravo sabljun sić!“ Ta mladi hajduk valje zeme svoju sablju i zamahne na onega šepavega petljara, mislel je, da je to svetac kraj oltara. Ta šepavi petljar se je bome uplašil, pa je zaviknil: „Bože, pomozi!“ On iz škrinje mrtvačke zakriči: „Nek ti bog pomogne, ću ti i ja pomoć!“

Sad su se uplašili jako hajduki i pobigli su, a si novci su ostavili u kapeli. Kad već ni bilo hajdukov, izašli su ti petljari iz svojega mesta. Oni su k tin novcin seli, pak su jih počeli delit. Ti hajduki su misleli, da su se mrtvi u kapeli primirili, pa su poslali jednega gledat, ča mrtvi u kapeli delaju. Ti dva petljari se živo pravdadu za pol krajcara. Hajduk se je te pravde uplašil, pa je jopet pobigal nazad

Drugi dan su ti dva petljari zeli si novci, pa su si s tin novcun podelali kuće i ostali za uvik bogati.

Fran Mažerić.

Rječnik

nekih stranih i manje poznatih riječi.

[Rimski brojevi, dodani pojedinim riječima, pokazuju mjesto, otkale su pripovijetke (I. = Karlovac, II. = Lokve, III. = Delnice, IV. = Vrbovsko), a arapski brojevi broj pripovijetke.]

Abšitar, njem. Abschieder, vojnik, koji je doslužio svoje godine I. 37.

agent agenat, opravnik II. 3.

ande ondje III. 5.

anajsti jedanaesti III. 3. i 7.

ambrela, franc. ombrelle, kišobran I. 45.

apoteka, grč. ἀποθήκη, ljekarna I. 55.

apotekar ljekarnik I. 55.

Bajla, tal. balia, dadilja, dojkinja II. 4.

bal ili bau, tal. ballo, sr. grč. βαλλίζειν, ples III. 5. i IV. 15.

banda, franc. bande, 1) strana II. 1., 2) glazba II. 1. i 7.

banka, franc. banque, banka, banknota, papirnati novac I. 6.

baraba nevaljanac, klatež, lopov.

barbirija, od franc. riječi barbier (brijač, berberin), brijački zanat I. 4.

bat se — buojin se bojati se — bojim se II. 4.

batuda, od franc. riječi battre, šljunak III. 21.

beč, tal. bezzo, novac, forinta, 2 krune III. 3. dodatak.

bejčanka gumbašnica, pučenka III. 8.

bedak luđak I. 40. i IV. 16.

bedarija ludorija II. 12.

bedast lud I. 41.

bekeraj, njem. Bäckerei, pecivo, slatkiši I. 31.
bertija, sr. njem. Wirthshaus, krčma, gostiona; otale birtaš i birtašica, sr. njem. Wirth i Wirthin, krčmar i krčmarica.
beštьr hitar, brz I. 29.
betežan bolestan I. 1.
betežnik bolesnik I. 35.
bisage, sr. tal. bisaccia, lat. bissaccium. vreća, koja se preko ramena nosi a imade dvije torbe, njem. Schnappsack II. 6. i IV. 22.
bogac siromah I. 3.
boro Schubladkasten, ormar sa sunjicama II. 3.
božanstvu svećenički znakovi, sv. tijelo III. 9.
brautfirer, njem. Brautführer, ručni djever I. 47.
Brkopaljac Mrkopaljac, stanovnik iz sela Mrkoplja III. 11.
Brkopaljka Mrkopaljka, stanovnica iz sela Mrkoplja III. 8.
brnčьk zvrk III. 29
brûonce zvončići, što ih imadu konji na vratu III. 3.
bыkov bukov III. 6.

Cagar, njem. Zeiger, kazalo I. 33.
cajt, njem. Zeit, vrijeme I. 36. i II. 3.
cajtunge, njem. Zeitung, novine I. 39.
cejca sisa III. 7.
cekin, tal. zecchino, dukat II. 4. i III. 18.
cemitьr, grč. κοιμητήριον, groblje III. 5.
cenglat, sr. njem, zűngeln, udarati zvončićima III. 3.
Cijaka ime vlastito Lucija III. 29.
cilinder, sr. grč. κύλινδρος, visoki šešir, cilindar I. 18.
cimiter vidi cemitьr II. 6.
citra, lat. cithara, citara, glazbeni stroj I. 48.
cmok usklićnik, kojim se pokazuje naglo bacanje IV. 7.
coprnak, staronjem. zoupar, vilenjak I. 29.; odatle coprnica vještica I. 4., coprija vještaštvo, čarobništvo I. 29., coprnski vilenjački, čarolijski, coprat čarati, vračati I. 38.
cucak pseto I. 1. i IV. 5.
cukar, tal. zucchero, lat. saccharum, šećer I. 25.
cukerbeker, njem. Zuckerbäcker, slastičar I. 25.
cûopernica vidi coprnak III. 7.
cura djevojka I. 8.; odatle dim. curica djevojčica I. 12. i II. 13.

cvanciga, njem. Zwanzigkreuzerstück, novac, koji vrijedi 33 novč. ili 66 filira II. 8. i III. 21.

Ča na stranu, dalje II. 1.
čakat čekati II. 1.
čez kroz I. 4., II. 3. i IV. 12.
čibuk cijev na luli I. 12.
čisto sasvim I. 1. i 19.

Damuh kući II. 1.
dave jutro rano III. 29.
dehnit lupiti, udariti IV. 13.
dejat se zvati se III. 18.
dejkla sluškinja II. 3. i III. 5.
dejleč daleko III. 9., u Lokvama deleč II. 7.
deklьca djevojčica, sluškinja III. 5.
delj dalje II. 13.
derat se vikati I. 52.
dešpetit, tal. dispettare, prkositi, zanovijetati, smetati IV. 16.
det — denem postaviti, metnuti I. 13. i IV. 16.
di gdje I. 56.
diadem, grč. διάδημα, kruna, vrpca I. 50.
dočakat dočekati, pričekati II. 6.
dodrčat dotrčati I. 31.
doktor, lat. doctor, liječnik I. 11. i II. 4.
drčat trčati I. 10. i II. 1.
dregač drukčije II. 7.
dreve kasno u večer III. 17.
drukat gurati IV. 7.
du tko III. 5.
duan dlan III. 11.
Dubovac mjesto kraj Karlovca I. 44.
Dugaresa selo kraj Karlovca (željeznička postaja) I. 44.
dume u izrazu z dume od kuće III. 8.
dvornik sluga, podvornik II. 7.

Einundrejsiger, njem. ein und dreissigster, trideset i prvi IV. 13.

Falirat, njem. falliren, pod stečaj doći II. 4.
falit 1 hvaliti, 2) nedostajati, 3) pogriješiti: u Delnicama falet.
familija, lat. familia, porodica I. 1.
fant, tal. fante, dječak I. 3., II. 1.: odatle dim. fantič III. 8. i fantičak II. 4.
fatat hvatati I. 12.
fela vrst, vrsta II. 1.
ferfluhter, njem. verfluchter, prokleti III. 3.
ferher, njem. Verhör, saslušanje, preslušanje I. 12.
fermat, tal. fermare, zadržati, zaustaviti II. 2.
fertun, pregača I. 17. i 32.
fijaker, franc. fiacre, kočijaš karuce ili kočije, što se daje pod kiriju, tako nazvan po svetom Fiacru, čija slika bijaše na kući prvoga fijakera u Parizu I. 18.
fin, staronjem. fin, njem. fein, tal. fino, fin. tanak, sitan I. 47. i II. 3.
finet, lat. i tal. finire, svršiti, dovršiti III. 12.; finit I 34., II. 1. i 2.
fiškal, lat. fiscalis, odvjetnik I. 6.
Fiuma, tal. Fiume, grad Rijeka I. 33.
flajsig, njem. fleissig, marljivo, revno I. 38.
flaša, njem. Flasche, boca I. 56.: odatle dim. flašica bočica I. 32.
fort, franc. i njem. fort, neprestance, svendilj I. 32., II. 7., III 19., i IV. 14.
frajarica od njem. riječi freuen sich, ljubovca II. 2.
frajla, njem. Fräulein, gospođica, gospodična I. 20., II. 2., IV. 15. u Delnicama fralja III. 5.
frajman, njem. Freimann, krvnik I. 38.; odatle pridjev frajmanov I. 38.
frajvilig, njem. freiwillig, dobrovoljno II. 4.
fratat varati, zavaravati III. 7.
frboljtar, njem. Verwalter, upravitelj III. 18.
frižak, tal. fresco, njem. frisch, svjež, krepak I. 1. i 37.
frk usklićnik, pokazuje brzinu I. 29.
frtalj, njem. Viertel, četvrt, četvrtina II. 10.
fruštik, njem. Frühstück, zajutrak, doručak I. 6.: u Lokvama fruštok II. 7.
fuk usklićnik, pokazuje brzinu II. 5.
fundament, lat. fundamentum, temelj III. 12.
[illegible]rešica časnički sluga II. 4.

Gad crna zmija III. 16.
gajba, tal. gabbia, krletka IV. 13.
galge, njem. Galgen, vješala I. 12.
ganak, njem. Gang, hodnik I. 1.
garoca, tal. carozza, karuca, kočija III. 3
gehts nicht so stolz, Jungfern ne idite tako ponosito, djevojke! I. 31.
gemajner, njem. gemeiner, obični momak u vojsci II. 4.
glibina dubina I. 56.
glih, njem. gleich, baš, upravo III. 9.
gljejat gledati II. 1.
gmajna, njem. Gemeine ili Gemeinde, općinski pašnjak I. 55.
gotūovina brašno III. 1.
grebejše doljnje gaće III. 8.
grunt, njem. Grund, zemljište I. 17.
grūozd ptica drozd III. 29.
gšeft, njem. Geschäft, posao, trgovina I. 32.
gusar, madž. huszar, husar II. 4.

Haustor, njem. Hausthor, velika kućna vrata I. 34.
herajn, njem. herein, u nutra I. 36.
hiža, got. i staronjem. hûs, njem. Haus, kuća, soba I. 4., II. 4.; odatle dim. **hižica** kućica, sobica I. 18., II. 4. i pridjev **hižni** kućni II. 2.
hlapac sluga II. 2.
hloja jela, jelva II. 11., III. 1., u Delnicama i hvoja III. 27.
holberdo, njem. Halt! Wer da? Stoj! Tko ovdje? II. 12.
hrupit navaliti, provaliti IV. 14.
hunemutarija od njem. riječi Hundspfotte, lopovština I. 41.

Igua igla III. 8.
intereš, tal. interesse, kamati, dobit III. 21.
iskrenit izbaciti, izvrnuti I. 11.
iskučit se izvući se I. 29.
iše još II. 5.
itak ipak I. 46., 56.; u Delnicama **itaku** III. 19., u Vrbovskom **itako** IV. 8.
izmazat istući, izlupati I. 52.
izmuštrat od tal. riječi mostra, izvježbati II. 4.

J a g e r, njem. **Jäger**, lovac IV. 4.
j a n g e l, lat. **a n g e l u s**, andjeo II. 5.; odatle dimin. **j a n g e l a c** II. 5.
j a n č a k jagnješce II. 9.
j a r m i č a k diminutiv od **j a r ь m** III. 3.
J a v o r n i k mjesto kraj Delnica III. 18.
j e m a t uzimati III. 7.
j e s t ja II. 1. u Delnicama **j e s**.
j e z jaz II. 1.
j o č a otac II. 1. i III. 12.
j o č i oči II. 7. i III. 7.
J o h a n vlastito ime, njem. **J o h a n n**, Ivan II. 4.; odatle fem **J o h a n a** Ivana II. 4.
j o k a t plakati II. 7. i IV. 13.
j o p e t, opet IV. 2.
j o r a v orao II. 3.
j o v c a ovca II. 7.; odatle **j o v č a r** ovčar II. 7.
J u n g f e r n, **h a b i c h n i c h t g s a g t** djevojke, nijesam li rekla I. 31.

K a c a velika drvena posuda I. 13., III. 2.
k a č a zmija I. 1
k a d a vidi **k a c a** II. 12.
k a m a r a, tal. **c a m e r a**, soba II. 3.
k a m a r j e r a, tal. **c a m a r i e r a**, sobarica II. 3.
K a m e n j a k mjesto na lujzinskoj cesti, 2 milje daleko od Rijeke, obično noćište kirijaša iz Lokava, Delnica, Mrkoplja itd. III. 11.
k a n a p e t, franc. **c a n a p é**, divan I. 23.
k a n o n, tal. **c a n o n e** od **c a n a**, top I. 4.
k a n t a t, tal. **c a n t a r e**, pjevati II. 8.
k a n t r e d a, tal. **c a t t e d r a**, stolica, sjedalo IV. 19.
k a r o c a vidi **g a r o c a** II. 2., IV. 15.
k a r t a t s e igrati se karata II. 8.
k a r t e karte za igru II. 8.
k a š t i g a, tal. **c a s t i g o**, kazna I. 50.
k a š t i g a t, tal. **c a s t i g a r e**, kazniti I. 13. i II. 4.
k a v a l e r i s t, tal. **c a v a l l e r i z z o**, konjanik II. 4.
k a v r a n gavran II. 3.
k e gdje II. 1., III. 5., u Delnicama i **k e j** III. 5.; **k e j** znači u Delnicama i tko ili **k o j i**.
k e j d a n tjedan III. 8.

kejkla, njem. Kittel, ženska haljina, suknja III. 5.
kelder i keldar, njem. Keller, pivnica, konoba, podrum I. 11.
kelnerica, njem. Kellnerin, konobarica I. 31.
Kender mjesto kraj Delnica III. 18.
kidu tkogod III. 11.
kišta, njem. Kiste, škrinja I. 47.
Klek brdo kraj Ogulina I. 29.
klobok šešir II. 9.
kloštar, lat. claustrum, njem. Kloster, samostan I. 38., u Lokvama klošter II. 7.
klьčejca zavor na vratima III. 20.
kmica tmica I. 51.
knjižavac jedan dio govedega želuca IV. 15. (štok. knjišci).
kočka kvočka I. 2.
kokot pjetao I. 1.
komaj jedva I. 13., 49., II. 9., IV. 13.
komandirat, franc. commander, zapovijedati, nalagati IV. 12.
komedija, tal. commedia, šala, ludorija I. 40.
komesija sudbeno povjerenstvo I. 11. i 35.
komorad, franc. camarade, drug IV. 13.
komorica sobica II. 7.
kompanija, francus. compagnie, tal. compagnia, kumpanija, četa II. 4.
kompliment, franc. compliment, pozdrav, poklon II. 2.
konoba podrum, pivnica IV. 17.
konjado, tal. cognato, rođak, suprug sestrin II. 13.
koralde džunč, đerdan oko vrata I. 26.
korajž, tal. coraggio, smionost, srčanost III. 18.
koražan, tal. coraggioso, smion, srčan I. 5., II. 7., IV. 12.
kormanuš čovjek, koji plovi na malenoj teretnoj lađi I. 16.
koruš, lat. chorus I. 37., IV. 12.
košta, njem. Kost, hrana I. 36.
koštat, tal. costare, stajati, vrijediti I. 36.
kožun kožuh I. 11., sr. u Delnicama kožьh III. 28.
kramp obično plural krampi nokti IV. 1.
krejpa kočija bez krova III. 3.
krika vika I. 56., odatle kričat vikati I. 22.
krpatur pokrivač III. 25.
kua kola III. 11.

kuat klati III. 6.
kudljak neobičan čovjek, koji imade u sebi nadnaravna svojstva, obično zla IV. 6.
kufren od lat. riječi cuprum, bakren II. 1.
kufrić, njem. Koffer, kovčežić I. 39.
kunšt, njem. Kunst, umjetnost, vještina, vještačko djelo I. 32.
kūop klupa III 4.
kurlica britva sa drvenim koricama III. 8.
kušnit, njem. küssen, poljubiti II. 4.

Lačen gladan II. 7.
lajt lagav, bačva I. 1.
lampa, njem. Lampe, svjetiljka I. 55. i III. 3.: odatle diminutiv lampica I. 10.
lampaš isto, što i lampa I. 45.
larma, njem. Lärm, buka, graja II. 9.
larmat, njem. lärmen, bučiti, vikati I. 40.
las vlas IV. 2.
lastika trak ili vrpca, koja se dade rastezati i koja je pretkana kaučukovim nitima I. 4.
lavor, franc. lavoir, posuda, iz koje se umivamo II. 7.
lejška ljeska, ljeskovo drvo III. 1.
lejst puziti, plaziti III. 14.
lengarit ljenčariti I. 1.
Lepoglava mjesto, u kom se nalazi zemaljska kazniona I. 56.
lete ovdje II. 1. i III. 8.; u Delnicama znači i taj III. 14.
lesьn ovamo III. 23.
loatet se latiti se, prihvatiti se III. 4.
lokat piti vodu poput životinje I. 1.
lomatat udarati, lupati IV. 13.
lomazdrit bučiti, halabučiti IV. 12.
lump, njem. Lump, nitkov, ništarija III. 3., otale lumpat, zalumpat, lumparit, zalumparit, trošiti badava vrijeme i novac IV. 12.
lumbarda, tal. bombarda, top II. 7.
lupnit udariti IV. 16.
lustrajze, njem. Lustreise, put za zabavu I. 39.
luštrin, tal. lustrino, zlatni ili srebrni lanac II. 3.

Majerica, njem. Meierin, majurica, žena, koja pazi na gospodarstvo I. 16.

majhin malen II. 7., u Delnicama majhen III. 15.

Malčika vlastito ime Amalia I. 58.

marš, franc. marche, nosi se! III. 5.

marširat, francuski marcher, stupati, koracati u vojničkom redu II. 7.

maša, lat. missa, staronjem. mëssa, misa II. 1.; odatle mašit misiti II. 6., u Delnicama mašet III. 9.

mašina mah, mahovina IV. 14.

medicina lijek I 32. (lat.)

metat se bacati se, tući se, rvati se I. 27.

mežnjar, njem. Messner, zvonar II. 1. i III. 9.

meštar, talijan. maestro, zanatlija I. 5.; odatle meštrija zanat I. 5.

midler poruga, što je namijenjuju Delničani svojim susjedima Brođanima III. 11.

Miha vlastito ime Mijo III. 3.

minut čas, minuta III. 12.

miza, staronjem mias, lat. mensa, stol II. 4.

morbit možda, može biti da II 7.

mravlinac mrav III. 16

mrcina strvina II. 3.

mrhav mršav III. 8.

nrva malo III. 5. i III. 19.

muad mlad III. 27

muštra, tal. mostra, vojnička vježba II 4: odatle muštrat vježbati II. 4., IV. 12.

muzika, grč. μουσική, glazba I. 45., glazbeni instrument IV. 16.: odatle muzikant muzikaš, svirač I. 45. i II. 1., muzicirat svirati, igrati na glazbenom instrumentu II 1. i IV. 16.

mыha muha III. 16.

Naco noćas II. 4.; u Delnicama nacьs III. 7.

nacoprat čarolijom nešto učiniti, izvesti I. 38.

nadet — nadenen nadjenuti (ime) IV. 13.

nadrajl dalje, naprvo III. 16.

nahrыnejt nahrupiti, navaliti III. 8.

najgirig, njem. neugierig, znatiželjan, zvedljiv, radoznao I. 13.

n a j p r e j k najprije III. 2.
n a j z a j najkasnije, konačno III. 7.
n a j ž a tavan I. 27.
n a p a s t a n koji ljude uznemiruje I. 35.
n a p e k l j a t (vidi p e t l j a r) naprositi IV. 22.
n a p r e j napred, na prvo, sprijeda III. 10. i 17.
n a r i h t a t od njem riječi r i c h t e n, prirediti I. 35. i 54.
n a s ûô l j i t nasoliti II. 7.
n a n o ž e t naloziti (vatru) III. 19.
n ä v ы k nauk III. 13.
n a z a j natrag II. 7. i III. 1.
n e g d u netko III. 25.
N e j ž a vlastito ime Agnezija III. 8.
n e k a r t e nemojte II. 7.
n i š č e nitko II. 1.
n o r staronjem. n a r r o, njem. N a r r, luda, luđak I. 40.; odatle n o r a c I. 28. i n o r i t ludovati, bulazniti I. 28.

O b d a t izdati, odati I. 13.
o b e r i c a, njem. O b e r i n, glavarica I. 38.
o b l o k prozor I. 16. i 55.
o b r e j s t napast: o b r e j s t i s k a t napastovati III. 4.
o b u a k oblak III. 12.
o č a otac III. 1. vidi j o č a.
O č i č k e i ͡Lo č i č k e Lučički, iz mjesta Lučica kraj Delnica III. 29.
o d g r e š i t oprostiti grijeh na ispovijedi IV. 3.
o d m a š e t odslužiti, dovršiti misu, službu božju (vidi m a š a) III. 9.
o d u r e v a t mrziti, odbijati I. 26.
o j d ь r krevet, postelja III. 14.
o l t a r, lat. a l t a r e, žrtvenik I. 7., IV. 12.
o r d o n a n c, franc. o r d o n n a n c e, vojnik, koji je dodijeljen četnom zapovijedniku II. 4.
o s t r e j č a k komad drva, s koga se luči tešu III. 8.
o t k l e n i t otkovati, skinuti okove I. 56.
o z a j od traga III. 17.

P a č i t smetati I. 7.
p a j d a š madž. p a j t á s, tur. p a d a š, drug I. 7., III. 18. i IV. 2.

palenta, tal. polenta, žganci IV. 16; odatle palentar drvo, kojim se miješaju žganci IV. 16.
parazol, tal. parasole, suncobran I. 3.
pasat, tal. passare, proći I. 11. i 38., II. 4. i 10. i III. 18.
paščit se žuriti se I. 45.
patar, lat. pater, otac kaluđer I. 48.
pedintar, njem. Bedienter, poslužnik, podvornik II 13.
pekma ili pekva lonac, kojim se pokriva kruh, dok se peče IV. 17.
pejt — pen ići, poći II. 7., 9. i 11.; u Delnicama prez. puden III. 15.
petljar, njem. Bettler, prosjak II. 2., IV. 8.; odatle petljat prosjačiti IV. 8.
petьh pjetao III. 1.
pikat bosti I. 27.; odatle piknit, ubosti, udariti, upeći I. 5. i 11.
piščanka sviralica, fućkaljka III. 9.
piške pješice I. 31.
pivac pjetao IV. 15.
plac, tal. piazza, trg I. 18.
pladanj, furlandski pladine, tal. piatto, tanjur IV. 13.
plavat plivati I. 20.
Plešetove od Pleše (porodično ime u Delnicama) III. 3.
plovan župnik II. 1., III. 9.
pod tavan IV. 21.
podrčat potrčati I. 43.
pofalejt iznemoći, oslabjeti III. 25.
pogarbat spaliti, opaliti II. 11.
pok pokraj III. 17.
pole poslije II. 7.
policija, franc. la police, grč. πολιτεία, redarstvo I. 51.
poličat pobacat III. 15.
polokat popiti vodu poput životinje I. 1.
pomaganjit jadikovati, u pomoć zvati II. 1.
pomrfljat zauzlati, zamotati IV. 16.
pomejnat se razgovarati III. 14., u Lokvama pominat se.
ponorit (vidi nor) poluditi I. 3., u Lokvama i Delnicama ponuͦoret II. 1. i IV. 15.
porcija, tal. porzione, dio, obrok III. 7.
poredьn opak, zločest III. 13.
postol cipela IV., 15.

posũȏljit posoliti II. 7.
poštar od franc. riječi la poste, listonoša III. 7.
poštimat se pohvaliti se IV. 1. od tal. riječi stimare.
potepuh klatež I. 40.
potrnjak nadimak vražji, vrag IV. 1.
potroštat od njem. riječi trösten, utješiti, umiriti II. 2.
povolan zadovoljan, dovoljan, dostatan I. 16.
povuhnet puhnuti III. 20.
pozabit zaboraviti I. 26.
požrdet udariti batinom III 8.
pr kod, pri II. 1., III. 5.
prašat pitati II. 8., 13., III. 10.
prčakat pričekati, dočekati II. 6.
predi prije I. 14.
prejdiga, lat. praedicatio, propovijed III. 8.
prejdigat, lat. praedicare, propovijedati III. 9.
prejk prije III. 4. i 14.
presejka međa, granica III. 23.
premajhin premalen II. 7.
prenavidat se pretvarati, hiniti bolest I. 52.
prevarant varalica II. 3.
prezent, franc. present, poklon, dar I. 26.
pridava nametak, pridodatak IV. 14.
proaznek praznik, blagdan III. 24.
proba, tal. prova pokus I. 37., IV. 2.; odatle probat I. 20. i IV. 8. ili provat I. 3., IV. 4. pokušati, primjeriti, probirat kušati, iskušati II. 4.
procejp drvo otraga na kolima, na kom je vinta III. 17.
procesija, tal. processione, obhod.
proč dalje, van, na stranu I. 46.
prodrčat pretrčati I. 31.
promumlat promrmljati I. 56.
prt svežanj I. 7. i IV. 5.
pu 1.) pol, pola II. 1., 2.) po (prijedlog) III. 17.
pucmajstor, njem. Putzmeister, čistilac II. 4.
pũȏt 1) plot III. 1., 2) put.
putar, njem. Butter, maslac, mlado maslo I. 40.

R a b i t trebati IV. 5.
r a j z e n d e r, njem. R e i s e n d e, putnik I. 6.
r a n i t braniti I. 5.
r a n k o baš, gotovo, upravo III. 14.
r a s c u k a t od njem. riječi z u c k e n, rastrgati, razderati I. 36.
r a s k o r a ž i t s e (vidi k o r a ž a n) ohrabriti se IV. 12.
r a s t hrast I. 4.
r a u b e r, njemački R ä u b e r, razbojnik, hajduk I. 19.; odatle r a u b e r h a u p t m a n ili r a b a r h o k m a n, njem. R ä u b e r- h a u p t m a n n, harambaša I. 3.
r a u f a n g, njem R a u c h f a n g, dimnjak I. 29.
r e j š e t 1) pogoditi III. 2., r e j š e t s e osloboditi se III. 1.
r e j v n i k siromah, jadnik III. 8.
r e s t o l n a č e t protumačiti III. 21.
r e š t, lat. a r r e s t u m, zatvor I. 11., II. 4., IV. 10.; odatle r e- š t a n a c I. 56. i r e š t a n t I. 56. kažnjenik.
r e z o g u a v gologlav III. 8.
R e z i k a vlastito ime Terezija I. 57.
r i f stara mjera za mjerenje robe IV. 1.
r i h t i g, njem. richtig, zaista, doista I. 1.
R i k a ime grada, Rijeka (Fiume) IV. 4.
r i n k a, njem. R i n g, karika, kolobar I. 38.
r o b a č a košulja III. 8.
r o g a l j rog (vražji) IV. 1.
r o g u a t udarati, lupati III. 5.
r o p o t a t bučiti, lupati, halabučiti, udarati I. 27.
r u č a t rikati I. 27.
r u m, franc. r h u m, žestoko piće, rum I. 56.
r u š k a hruška I. 1.

S a t a III. 10.; katkada i saj III. 5.
s a j t l e g, njem. S e i d e l, mjerica, ¼ stare mjere, vrča II. 4.
s a k r e š t i j a, tal. s a c r e s t i a, mjesto, gdje se crkvene stvari pohranjuju III. 9.
s a l v e t, tal. s a l v i e t t a, ubrus I. 31.
s a š u n d r a t uništiti, pokvariti IV. 12.
s e g l i h (od njem. riječi g l e i c h) svejedno II. 6.
s e j sada III. 15.
s e n ano II. 1., u Delnicama sьn III. 10.

sešыno sušilo, mjesto, gdje se slanina suši III. 6.
sigurat sokoliti, hrabriti I. 15.
skip skupa, zajedno II. 6.
skleda, tal. scodella, lat. scutella, zdjela II. 6.
sklenit okovati, zakovati I. 35. i 56.
skolke oprema, na kojoj leži mrtvac I. 32.
smrečje kiće od smreke i jele III. 25.
soha rašljasto stablo, koje raste kraj vode III. 15.
soldin, tal. soldo, sitan novac, vrijedan 2 filira III. 3. (dodatak)
spasat (vidi pasat) proći I. 13.
spe II. 1., III. 5. ili spej III. 5. ili spek III. 1. ili speki II. 1. opet.
spetit opaziti I. 4. i 55.
spominat se razgovarati se I. 56
spraševat ispitivati, pitati III. 2.
sprovat (vidi probat) kušati, iskušati III. 4.
srh obično u pluralu srhi (e) čami III. 25.
Stenica mjesto u Delnicama III. 13.
stomanja košulja II. 2.
stoprom istom I. 11.
stotenьca stotinica, sto forinti III. 28.
Stubica selo kraj Vrbovskoga IV. 10.
su͡olj sol II. 7., u Delnicama sou III. 1.
su͡oljenica solenka II. 7.
svedraš nadimak Delničanima, jer su jednom nosili svrdao, kad su na kolima putovali. Lokvarci i ostali susjedi ih zovu svedrašima, jer da su jednom kravu ubili svrdlom, a ne sjekirom III. 11.
svinac olovo III. 12.

Šalica, njem. Schale, zdjelica I. 38.
šćapit zgrabiti, pograbiti IV. 14.
šejba šiba III. 14.; diminutiv šejbica III. 14.
šejrat, njem. anschirren, opremiti (konje) III. 16.
šištat, njem. Schiessstätte, strjeljana I. 12.
škaf, staronjemački scaf, kabao I. 1.
škaline, tal. scale, stube II. 4.
škrlak šešir I. 3.
škruta mrtvački lijes II. 8., u Delnicama škrыta III. 1.
škuda srebrni novac, koji je vrijedio 2 forinte ili 4 krune II. 8, u Delnicama škыda III. 18.

škula I. 37. ili škujla *I.* 45. ili škulja II. 5., IV. 9. rupa, luknja.

škur, lat. obscurus, taman I. 44., II. 11.; odatle škurina tama, tmica IV. 2.

šlaftrunk, njem. Schlaftrunk, piće, koje čovjeka uspava. I. 2.

šlapa, njem. Schlappe, papuča I. 16.; diminutiv šlapica papučica I. 16.

šlisar, njem. Schlüsser, tamničar I. 56.; odatle pridjev šlisarov tamničarev I. 56.

šnajdar, njem. Schneider, krojač I. 15.; odatle šnajdarija krojački zanat I. 15.

šogor, njem. Schwager, svak, šurjak I. 26.

šoštar, njem. Schuster, čižmar, postolar I. 16., II. 4., IV. 16.; odatle šoštarica čižmareva supruga II. 4. i pridjev šoštarski postolarski, čižmarski I. 16., II. 4.

špajnulet, tal. spagnoletta, cigareta III. 25.

špancir od lat. riječi spatiari, njem. Spazirgang, šetnja I 37., II. 4., III. 1., IV. 16. odatle špancirat se, šetati se I. 13.

špeh, njem. Speck, slanina III. 6.

špica, njem. Spitze, šiljak, vršak I. 4., I. 42., III. 11.

špičica, njem. Zündhölzchen, žigica, II. 1.

špiľat, njem. spähen, motriti, vrebati I. 23.

špital, tal. ospedale, bolnica I. 35., 52.

špotat, njem spotten, psovati, grditi I. 1., II. 7., IV. 5.

špricat, njem. spritzen, prskati, štrcati I. 44.; odatle špricnit poštrcati, poprskati I. 25.

šrajat, njem. schreien, vikati III. 3., odatle šrajanje vika III. 18.

štacun, dućan I. 3., II. 4.

štagalj, sijenik, zgrada, gdje se sijeno spravlja I. 1.

štala, njem. Stall, staja I. 1., 55, II. 3, IV. 13., odatle diminutiv štalejca stajica III. 6.

štandar, franc. gendarme, žandar I. 11., 38.

štejbra, njem. Steuer, porez III. 28.

štenge. I. 56., IV. 12., ili štinge, I. 17., ili štejnge III. 5., njem. Stiege, stube.

štentat, tal. stentare, otezati, kasniti, II. 4.

šterna, lat cisterna, nakapnica, čatrnja I. 11.

štilet, tal. stiletto, bodež I. 11.

štiri četiri II. 4.

štrenjica, njem. Strähn ili Strähnen, smotak omotak končanih niti IV. 1.
štrigelj, njem. Striegel, česalo za konje II. 7.
štrik, njem. Strick, konopac, uže I. 4. i IV. 2.
štrikajne od njem. riječi stricken plesti (čarape) I. 45.
štrikъl, možda njem riječ Strudel, kuhana gibanica od sira III. 11., odatle štrikler onaj, koji se je u gibanici zadavio III. 11
štrnajst četrnaest II. 6.
štrofirat, njem. strafen, kazniti II. 4.
štrti četvrti II. 12.
študent, lat. studens, studiosus, učenik I. 34.; odatle študirat razmišljati, mudrovati I. 1., 35., II. 4., u Delnicama študejrat III. 15.
štuk, njem. Stuck, strop II. 8.
šundrat uništiti, ubiti IV. 12.
šuno II. 12. ili šunto IV. 14. ciganska riječ, po svoj prilici znači dragi, brate.

Tabakerica, tal. tabacchiera, burmutica II. 1.
tajta tata, otac II. 7.
taki odmah I. 1.
tanac, njem. Tanz, ples IV. 10.; odatle tancat I. 29., II. 7., IV. 10., u Delnicama tъncat III. 5., i imenica tancajne ples I. 45.
tanir, njem Teller, tanjur I. 14.
tatek otac I. 56., odatle pridjev tatekov očev I. 56.
te ovdje, tude II 1.
telegrafirat, grč. τελεγράφειν. brzojaviti IV. 12.
tepac klatež, nevaljanac I. 40.
tepst se klatiti se I. 43., tejpst tući, batinati III. 23.
tisti taj II. 1., u Delnicama testa III. 5.
tišlar, njem. Tischler, stolar I. 5., tišljar IV. 13.; odatle tišlarija stolarski zanat I. 5.
tof uskličnik, koji pokazuje udarac II. 8. i III. 15.
tote ovdje IV. 13.
totenkomora, njem. Todtenkammer, mrtvačnica I. 35.
tr ta III. 9.
trefit, njem. treffen, zgoditi, pogoditi I. 4., 57., IV. 9., u Delnicama trefejt se zgoditi se, dogoditi se III. 20.

trkat tući, kucati I. 33. i I. 49.
troštat, njem. trösten, tješiti II. 4.
trucat, njem. trotzen, prkositi, protiviti se I. 39.
truga, njem. Truhe, mrtvački lijes I. 10.
tukat, tal. toccare, pristojati, ići koga IV. 7.
tupac komad ruke, što je ostao iza kako je čovjeku ruka odsječena III. 7.
turmaret nositi trgovinu (ili trgovati) na konju, a ne voziti je na kolima III. 18.

Uačьn gladan III. 5.
uajat lajati III. 20.
uahko lako III. 10.
uanac lanac III. 8.
uaz laz, prokrčeno mjesto u šumi III. 22.
uaž laž III. 17.
ufatit uhvatiti I. 11.
u͡oka luka, livada III. 23.
U͡okve selo Lokve III. 3., odatle U͡okvarьc Lokvarac III. 11., u͡okvarske lokvarski III. 6.
u͡ontrat onda, onaj put III. 2., 8., 13.
u͡ov lov III. 9.
upetit opaziti, spaziti I. 11.
uprav baš I. 11.
uzdurat ustrajati I. 5.

Vaganica stara mjera za mjerenje žita III. 5.
vanka van IV. 20.
veja grana II. 5.
verjamat vjerovati II. 4.
vertar, njem. Wärter, čuvar I. 35.
Vijovьc brdo kraj Delnica III. 22.
vilejnak vilenjak III. 14.
vlah čovjek pravoslavne vjere IV. 14.
vojke uzde, Zügeln I. 39.
vračar gatač, čarobnik I. 13.; odatle vračat gatati, čarolije praviti I. 13.
vračit liječiti I. 26.

vragometan đavolast I. 7.
vre III. 1. ili vrej III. 5. već.
vredejt urediti III 23.
vritkat udarati nogom I. 43., vritnit udariti nogom II. 11.
vuglen uglen IV. 14.

Zacoprat (vidi coprnak) začarati I. 20.
zafalit se zahvaliti se I. 20.
zak jer III. 18.
zakadet se zaletjeti se, napasti III. 27.
zakriknit poviknuti I. 57.
zaprašat upitati III. 4.
zapejskat zazviždati III. 9.
zapiknit zabosti I. 55.
zapomagajnet zaplakati, zajaukati, zvati u pomoć III. 15,
zarognat potresti, pokucati III. 5.
zašćikat zabiti, zaštikati IV. 2.
zašrajat (vidi šrajat) poviknuti, zaviknuti III. 2.
zazvejžnet zazvižnuti III. 27.
zdrapat poderati, razderati IV. 16.
zdrgnit se potresti se, trznuti I. 10.
zdыha zdaha, povod, razlog III. 14.
zebejleca kolijevka III. 28.
zestat se sresti se, susresti II. 2.
zginit nestati iščeznuti I. 49., IV. 15.
zgu͡on zvon III. 19; odatle zgu͡onet zvoniti III. 24.
zgu͡onьc zvončić, pl zgu͡once zvončići na konju III. 3.
ziznat doznati I. 13.
zmamа vabilo III. 13.
zmrfljat smotati, zauzlati IV. 16.
znevidljiv nevješt II. 4.
zniknit nestati, iščeznuti II. 1.
zuat zlatan III. 6.
zvrnit srušiti IV. 12.

Žakьl, njem. Sack, vreća III. 17.
žbejla pčela III. 8.
ženir, franc. ingénieur, inžinir III. 3.
žid židov I. 32., II. 3.

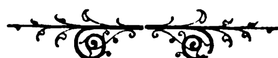
žiher, njem. **sicher**, slobodno III. 14.
žitak način života, življenje, dohodak za život IV. 13.
žnorica, njem. **Schnur**, vrpca, uzica I. 7.
žunč džunč, đerdan oko vrata III. 16.
žuoknet ubosti, udariti III. 14.
žužak veoma crna životinja III. 29.

Sadržaj.

Strana

Strana

Ispravci

opaženih krupnijih pogrješaka.

Na strani	9	retku 22.	odozgo	mjesto	kašnje	čitaj	kašne.
„	9.	„ 4.	odozdo	„	vratom	„	vratum.
„	11.	„ 9.	„	„	sem	„	sim.
„	11.	„ 4.	„	„	kašnje	„	kašne.
„	12.	„ 5.	odozgo	„	„	„	„
„	14.	„ 6.	„	„	nek	„	neg.
„	21.	„ 13.	„	„	ramenam	„	remenam.
„	50.	„ 1.	„	„	jeto	„	je leto.
„	81.	„ 12.	„	„	kad	„	kak
„	108.	„ 2.	„	„	ugljonareva	„	uglevareva.
„	125.	„ 18	„	„	na	„	za.
„	131.	„ 1.	odozdo	„	jodne	„	jedne.
„	139.	„ 13.	odozgo	„	bilu	„	bila
„	141.	„ 3.	„	„	Lokvari	„	Lokvarci.
„	143.	„ 4.	odozdo	„	služit	„	sljižit.
„	144	„ 5.	odozgo	„	joče	„	joča.
„	145.	„ 3.	„	„	gljejdt	„	gljejat.
„	151.	„ 6.	„	„	mu	„	mi.
„	152.	„ 14.	odozdo	„	niš	„	nič.
„	164.	„ 15.	„	„	še	„	iše.
„	167.	„ 13.	„	„	to	„	te.
„	189.	„ 3.	odozgo	„	zvau	„	znau.
„	189.	„ 4.	odozdo	„	poluglav	„	poluglas.
„	195.	„ 4.	„	„	onde	„	ande.
„	199.	„ 4.	„	„	prejt	„	projt.
„	212.	„ 16.	„	„	koje	„	kojo.
„	223.	„ 5.	„	„	grouzd	„	gruozd.
„	224.	„ 4.	„	„	roužaka	„	ruožaka.
„	256.	„ 3.	„	„	razkoraži	„	raskoraži.

HRVATSKIH NARODNIH PRIPOVIJEDAKA

KNJIGA III.:

NARODNE PRIPOVIJETKE IZ GRADA RIJEKE, TRGOVIŠTA MRKOPLJA i RAVNE GORE, TE SELA BRODA NA KUPI i OŠTARIJA.

SABRAO:

R. STROHAL,

RAVNATELJ KR. VELIKE REALNE GIMNAZIJE u KARLOVCU.

U KARLOVCU.

TISAK M. FOGINE, A TROŠAK SABIRATELJA

1904.

I.

Narodne pripovijetke iz grada Rijeke.

Predgovor*).

Grad Rijeka leži na Jadranskom moru u sjevero-istočnom kutu kvarnerskoga zaljeva. U najstarijoj povjesti ovoga dijela Primorja bolje je poznato ime grada Trsata no Rijeke. Trsat leži na povisokom brdu na sjev.-istoku od Rijeke. Na Trsatu prebivala je tečajem nekoliko vijekova slavna hrvatska porodica krčkih knezova Frankopana. Ovoj porodici darova kralj Bela III. g. 1193. modrušku, a kralj Andrija II. g. 1223. vinodolsku županiju. Te darovnice priznade istoj porodici i kralj Bela IV. g. 1260. I tako dođe naše Primorje u vlast krčkih knezova Frankopana. I grad Rijeka priznao je Frankopane za svoju vlastelu. Nu već g. 1312. dođe Rijeka u vlast istarskih knezova od Divina (Duino, Tybein), koji su si nabavili u Istri sve do Rijeke velik posjed. U rukama knezova od Divina ostade Rijeka do g. 1338., koje godine pređe opet u vlast porodice Frankopana. Dne 1. travnja 1365. ustupiše Stjepan i Ivan Frankopani posebnim ugovorom Rijeku porodici knezova od Divina, i to knezovima Hugu, Vilhelmu i Juriu i njihovim potomcima.

---

*) O narječju riječkom napisao sam ja dvije rasprave, jednu u programu riječke gimnazije za školsku godinu 1882.|3., a drugu u Radu Jugoslavenske akademije u knjizi 124. god. 1895. Dobro je pisao riječkim narječjem pokojni odvjetnik dr. Franjo Pilepić, koji je napisao u tom narječju nekoliko zgodnih dialoga, koji su radili o savremenim političkim prilikama.

Porodica divinskih knezova izumre g. 1399. knezom Ugolinom, od koga ostade jedinica kćerka Katarina, udata za Raimberta od Walsee. Ova se je porodica doselila u Austriju iz Švabske s Albertom I. (1298.—1308.). Raimberto, zet Ugolinov, dobi iz ruku biskupa puljskoga grad Rijeku, Kastav, Veprinac i Mošćenice. U rukama porodice Walsee ostade Rijeka do g. 1465., koje ju je godine ustupio Vuk od Walsee posebnim ugovorom caru Frideriku sa drugim nekim mjestima kao Kastvom, Veprincem, Labincem, Arnbergom i Postojnom.

Prigodom razmirica između cara Friderika i ugarskoga kralja Matije Korvina, osvoji car Friderik grad Trsat. Ovaj grad povrati Maximilijan I. ispravom od 2. siječnja 1492. opet kralju Vladislavu II., i tako dođe opet u ruke porodice Frankopana, dočim grad Rijeka poslije ugovora gradačkoga od 18. prosinca 1479. ostade u vlastništvu austrijskih nadvojvoda.

Godine 1508. buknu rat između cara Maximilijana i republike mletačke. Dne 26. svibnja 1508. doplovi mletački kapetan Navagiero sa svojim brodovljem iz Omišlja pred Rijeku i prisili Rijeku, da mu se predade. Dne 28. svibnja 1508. prisili isti mletački kapetan i grad Trsat, da mu se predade. Malo kasnije mu se predadoše i istarska mjesta Kastav, Mošćenice, Cersam, Beršec, Lovran, Novigrad i Lupoglava.

Budući da su Mlečani zauzeli hrvatsko mjesto Trsat, s toga dođe do spora između ugarsko-hrvatskoga kralja Vladislava II., s kojim nijesu ratovali, i Mlečana. Posljedica toga bijaše, da je hrvatski ban Andrija Bot u društvu sa knezom Bernardinom Frankopanom, tadanjim vlasnikom trsatskim, navalio u lipnju 1509. na Rijeku i protjerao Mlečane odavle. Nu 2. listopada 1509. provale opet Mlečani na Rijeku i razoriše taj grad. G. 1511. bila je Rijeka opet u vlasti cara Maximilijana I. Ugovorom između cara Karla V. i nadvojvode Ferdinanda od 7. veljače 1522. dopade Rijeka nadvojvodu Ferdinanda.

Nadvojvoda a kasnije kralj Ferdinand I. izdao je 23. srpnja 1530. statut, po kom se je Rijeka imala upravljati. Ovaj statut bio je kasnije u glavnom odobren po Josipu I. i Karlu VI. Grad Rijeka nije bio utjelovljen ni Istri ni Kranjskoj, nego je sačinjavao posebnu oblast ili posebnu općinu. U gradu je zastupao vladara kr. kapetan. Kapetana je imenovao sam vladar. Kod nastupa

službe morao je u crkvi sv. Vida položiti prisegu u ruke gradskih sudaca i vijećnika. Stanovništvo grada Rijeke dijelilo se je u patricije i građane.

Car Karlo VI. proglasio je 2. lipnja 1717. gradove Trst i i Rijeku slobodnim lukama, te im posebnim poveljama zajamčio razne sloboštine. S toga je car Karlo VI. oglasio 8. lipnja 1720. i gradskomu vijeću na Rijeci pragmatičnu sankciju kao gradu sa samostalnom nutarnjom upravom, koji nije bio utjelovljen nijednoj pokrajini, a vijeće je primi 9. listopada 1720.

Kad je Marija Terezija g. 1754. ustrojila radi promaknuća trgovine u Beču posebnu dvorsku oblast imenom c. kr. dvorsko trgovačko vijeće (Hofkomerzienrath), podvrgla mu je cijelo Primorje s gradovima Trstom, Rijekom, Senjom i Bagom. Ovo se je Primorje smatralo kano posebna pokrajina, te je imalo u Trstu svoju posebnu zemaljsku oblast imenom trgovačka intendenza. Pod neposrednu upravu ove intendenze spadala je i Rijeka. Ovu oblast dokinula je još prije svoje smrti kao i samo dvorsko trgovačko vijeće Marija Terezija g. 1776.

S toga razloga bude dvorskim otpisom od 14. veljače 1776. grad Rijeka sa svojim zemljištem utjelovljen kraljevini Hrvatskoj, a uprava nad Rijekom povjerena bi ugarskoj dvorskoj kancelariji, koja se imade obavljati putem hrvatskoga kr. namjesništva. Za pripojenje grada Rijeke zemljama krune ugarsko-hrvatske stekao si je zasluga grof Teodor Battyani, vlastelin dobara u susjedstvu Rijeke, pa su ga iz zahvalnosti za to ubrojili Riječani u svom vijeću od 9. ožujka 1776. među svoje patricije. Dne 26. travnja 1776. imenovan bi Josip Mailath de Székhely za guvernatora riječkoga i velikoga župana severinskoga. Ovomu je predao povjerenik česko-austrijske kancelarije barun Ricci grad Rijeku s kotarom koncem mjeseca listopada 1776. Glede povlastica svojih predalo je gradsko vijeće ugarsko-hrvatskomu povjerenstvu kratku spomenicu i obratilo se predstavkom na samo Njeg. Veličanstvo. Na prvu županijsku skupštinu županije severinske, koja se je držala dne 10. studenoga 1777. u trgovištu Mrkoplju kao u središtu nove županije, poslala je i Rijeka svoje zastupnike, izabrane u javnom gradskom vijeću. Poznate su skupštine županijske županije severinske od 3. prosinca 1779., 6. travnja 1780., obje držane u gradu Rijeci, od 12. rujna 1780., držana u Karlovcu, i od 3. siječnja

1785., držana na Rijeci, na koje su sve skupštine poslali i Riječani svoje zastupnike.

Kad je Josip II. god. 1785. razdijelio Ugarsku, Hrvatsku i Slavoniju na desel okružja i polag njih uredio županije, razvrgnuta bi županija severinska odlukom od 20. ožujka 1786. Kotar riječki, bakarški i vinodolski biše sada odijeleni u posebno tijelo, koje se je zvalo u g a r s k o p r i m o r j e, l i t t o r a l e h u n g a r i c u m, ostali pako dio severinske županije pripojen bi županiji zagrebačkoj. Josip II. uredio je „ugarsko primorje" previšnim otpisima od 19. srpnja i 11. listopada 1787.

Na ugarskim saborima g. 1790./1., 1802. i 1807. radilo se o tom, da se utjelovljenje Rijeke uzakoni. God. 1807. bi zakonom utjelovljena Rijeka kraljevini Ugarskoj (dotično Hrvatskoj).

Mirom u Schönbrunnu 14. listopada 1809. između Franje I. i Napoleona I. ustupljena bi Rijeka sa ostalim Primorjem i Hrvatskom do Save, pa s Trstom, Istrom, Goricom, Kranjskom i bjelaškim kotarom koruškim Napoleonu, koji iz tih pokrajina sastavi francusku kraljevinu ilirsku. Te pokrajine dobi natrag kralj Franjo I. g. 1812., ali sada se Hrvatska do Save i Rijeka ne utjelovi Hrvatskoj i kruni Ugarskoj, nego se je upravljalo njima kao nasljednom pokrajinom austrijskom, dok ne izide previšnji kr. otpis od 5. srpnja 1822. br. 8674. putem kr. dvorske kancelarije ugarske, kojim se utjelovljuju opet preko-savske strane s Primorjem kraljevini Ugarskoj (dotično Hrvatskoj), a da to provede, imenovan bude Josip Mailath kr. povjerenikom. Sada bi mjesto nekadanje severinske županije uspostavljeno okružje severinsko, koje je bilo pod zaštitom ugarsko-hrvatskoga ustava. G. 1823. bi dokinuto okružje severinsko, pa bi pripojeno županiji zagrebačkoj, a riječki gubernij uspostavljen bi onakav, kakav je bio za Josipa II.

Od g. 1848. do ugarsko-hrvatske nagodbe g. 1868. bi Rijeka administrativno združena sa Hrvatskom. Od tada po § 66. iste nagodbe čini zajedno s kotarom (selima Kozalom, Drenovom i Plasinia) posebno s ugarskom krunom spojeno tijelo i potpada neposredno pod ugarsko ministarstvo, koje na Rijeci zastupa kr. ugarski gubernator.

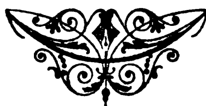
Rijeka s kotarom zaprema 20 km² i broji do 40.000 stanovnika, koji su po narodnosti Hrvati, Talijani i Madžari, po vjeri su poglavito rimo-katolici. Hrvati na Rijeci govore čakavskim narječjem ekavskoga izgovora.

Pripovijetke, koje sam sabrao na Rijeci, pripovijedali su mi ljudi rođeni i odgojeni na Rijeci ili Sušaku, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali.

Pripovjedači zamoliše me, da njihova imena poimence ne spominjem u ovoj knjizi,

Na Rijeci, mjeseca kolovoza 1903.

R. S.

1.

Tìć brìlantîn.

Jedânpût bîl je jedân krâj i jimêl je zenù, krajìcu. S tûn zenûn jimêl je dvòje decè, dvê ćère. Na jedânpût mu je doslò, dà je morâl póć na vojskù, i pustîl je dòma mlâdu ženù. Onà je bàs onù nôć, kàd je ôn odhajâl, s njîn zanosìla trètô detè. Ôn nî od tegà nìs znâl.

Kàd je doslà njêna dobà, porodìla je onà sinà. Pisàla je svojemù muzù, dà je rodìla i da jìmâ sinà. Krâj nî têl verovàt, dà je tô njegòvo detè, lèh je mìslêl, dà je tô onà mòrda s kên drùgên zanosìla, pà je dâl zâpoved, da njôj detè zàmû, a njù da zàprû va jenù gàjbu i dà ju postàvû prèd crêkav.

Tâ su decà ponaraslà, a njìhova màt bilà je vàvek và 'nôj gàjbe prèd crêkvûn, jâko je gerdà postàla, sà je vèć posusèla. Tâ mâli, njèzin sîn, pitâl je jûde, kadè je njegòva màt. Onì su mu reklì, dà je ùmerla. Ôn je bîl zàtô jâko tuzàn i zàlostan,

Kàdaka je bîl otàc, tâ krâj, vèć dugò dòma, nacinîl je vèle fèste. Kàd su sì pul stolà sedèli, culì su sì jenegà tìća, kadè je trî pûtî zakantâl: »Sînko, sînko, dà ti znàt, kadè je tvojà màt!« Tâ mladìć, njèzin sîn, je tô zapametîl i rèkal je, dà će ôn póć jiskàt svojù màter.

Po noćè se njemù sanjâ, da nekà grê na jedân dùgi pút và tâ i và tâ grâd, alè da se nekà nìkud ne obernjâ. Ôn je pripovedâl svojên sestrân, cà je sanjâl. Onè su mu reklè: »Cà bi tî sâl, tî si jòs mîći, gremò mî prèja!« Najpèrvo je slà tâ sta-

rèja sestrà. Hodìla je onà i hodìla, kakò jin je povedâl bràt, dà je sanjâl. Lepò je slà drìto, nìs se nî obernjàla, alè na jedânpût cùjê onà sìlnu mùziku za sòbun. Onà zavriséâ: »Jû manè! cà je tô?« i od kuriozitàdi se obèrnê nàzad i vàje je postàla kàmik.

Nî bilò dùgo tê najstarèjê sestrê nàzad. Tî dvâ, tâ mlàjâ sestrà i bràt, cèkajû i cèkajû, alè jìn je bilò se zamânj. Njê nî pa nî. Recê tâ mlàjâ sestrà: »Cùjês, grên jâ sadàhna na pút, kakò si tî sanjâl!« Ôn joj recê: »Pà hodì, sòlo pâzi, dà se ne obernjâs!« Proslà je tâ mlàja sestrà i slà je lepò drìto, nìs se nî obernjàla. Alè i onà cùjê na jedânpût sìlnu mùziku za sòbun. Zavrisćâ i onà: »Jû manè! cà je tô?« i od kuriozitàdi se obèrnê i onà nàzad i vàje je i onà postàla kàmik.

Bòme ni bilò ni tê drùgê sestrè nàzad. Cèkâ tâ mîći bràt na njù, cèkâ, alè bilò mu je sòpet sè zamânj. Njê nî pa nî. Tâ mîći bràt bîl je od segà tegà jâko zàlostan i recê ocù: »Drâgi papà, jâ sadàhna mòrân póć jiskàt svojù màter i svojè dvê sestrè. Ne znân su zivè, alè su kadè poginùle, pàk àko i jâ poginên, nìs zàtô. Drâgi bôh znàjû najbòje, cà dèlajû!« Njegôv otàc se je jâko jadîl, da kàmo će, da kemù će ôn svojè krajèstvo pustìt, àko se i njemù dogòdî, kakò se je i njegòven sestrân dogodìlo.

I takò je sâl tâ mladìć na pút. Grê ôn grê nèkô vréme, bilò je se mirnò. Grê on drìto, na nìs se ne obazìrjê. Pricnèla je za njìn mùzika jigràt, kanunì i lumbârde pucàt, alè ôn nìs, sòlo grê drìto dàje, nìs se ne obazìrjê. I takò je dòsâl na krâj svogà putà. Tòteka spazî ôn jenegà tìća. Tô je bîl ôn ìstî tìć, kî mu je ôn pût zakantâl pul obèda, kàd je njegôv otàc priredîl onè vèle fèste. Tâ ga tìć opàzî i recê mu: »Tî si vrêdan sîn svojê màtere. Jâ san tìć brìlantîn. Otkinì jenò però odi mojèh kreljùtî, pa kàd se bùdês nàzada vràćâl, gjèdaj, da vìdîs dvâ kamikà, kî jìmajû spodòbu odi covèka, odi zenê. Tî dvâ kamikì su tvojè sestrè, sû se obernùle, kad su sèmo hodìle, pà su postàle kamikì. Alè tî jih mòrês spasìt, àko jih pogladîs po obràzu s otên mojên perôn. Màter pak svojù ćes náć prèd crêkvûn va jenôj gàjbe. Pogladì i njù s otên perôn, pà će vàje iz gàjbe izáć i postàt će mladà i lepà kòt je ondà bilà, kàd su ju stàvili va gàjbu!« Sè je tô on lepò i dobrò zapametîl i pròsâl je nàzada dòma.

Grê ôn grê nàzada i namerî se najpêrvô na jedân kàmik. Pogjèdâ màlo bòje i vìdî, dà je tô njegòva mlàjâ sestrà. Pogladî je lepò po obràzu, a onà se vàje ozivèjê. Pozdravî se svojên bratôn, pa ondà prôjdû skùp nàzada dòma. Gredû onì dvâ jenò vréme i dôjdû do drùgega kamikà, pogjèdajû ga màlo bòje i vìdû, dà je tô njìhova najstarèja sestrà. Tâ ju bràt sòpet màlo pogladî s onên perôn po obràzu i onà se vàje ozivèje Pozdravî se ôn i tâ mlàjâ sestrà s njûn, pa prôjdû sì trî nàzad dàje dòma. I takò po màlu dôjdû i dòma.

Vàje grê tâ mladìć prèd crêkav, a s njîn gredû i tê dvê njegòve sestrè. Naslì su tû gàjbu i va njòj jenù jâko gerdù stàru zènsku. Tô je bilà njìhova màt. Onì su se njê prestrasìli kakò je bilà gerdà. Ôn sè jenò zàmê svojè però i pogladî ju po obràzu. Tâ stàra se vàje dìgnê iz gàjbe, zâjdê vàn i postàla je jâko lepà zènska.

Doculì su tô jûdi i slì su k krajù, dà mu povèdajû, cà se je dogodìlo. Krâj se je prestrasîl, dà će ga sadàhna sîn ubìt i grê mu na spròto, dà ga prosî za prosćénje. Sîn je sâl i pejâl je svojù màter a bracèto, a sa sakê stranê njemù i màtere slà je jenà njegòva sestrà. Krâj je vàje prepoznâl svojù zenù, krajìcu, svojè dvê ćère i sinà. Od vèlega veséja, cà je sòpet vidêl i nàsâl sù svojù famìlju zîvu i zdràvu, srusîl se je mertâv na zèmju.

Tâ njegôv sîn pòstâl je ondà krâj i celò krajèstvo bilò je njegòvo.

2.

Toni i Katina.

Jedanput van je bil jedan postolar, zval se je Toni, ki je jimel jenu malu butizicu na placu »dele erbe«. Na druge bande odi placa je bival podesta odi grada, ki je jimel jenu jako lepu ćer, zvala se je Katina. Va tu podestinu ćer bil je ta postolar jako namoran. On bi ju bil rad ozenit, ma se ni fidal pravo

na tu štvar nanke mislet, zac je znal, da mu ne bi podesta nikada mai ćer za zenu dal, zac je on bil jedan siromasan postolar.

Bilo je leto, vrata odi butizire bile su operte, a moj Toni ti je nabijal z batićen cavli va jedan postol i s miron je studijal, kako bi mogal beci dobit i jedan veli gospodin postat, samo da bi mogal ozenit lepu Katinu, ka je na ponestre stala i ku je s miron sospirando gjedal. A ne dosti, ca su mu ti pensieri serce grizli, neh su ga jos i muhe sekale, keh je bilo sa sila, tako da je moral se s miron z rukun okole sebe mahat.

Kako se je strasno jadil na one prokjete muhe, kapita va butige jena jako stara zenska, ka je bila striga, i nosi v rukah jene stare cavate, se rastergane, i mu rece: »Toni, zakerpaj mi te cavate za nis, a ja ću ti pomoć, da bus postal jedan veli gospodin!« Moj Toni, ki je bil već dosti jadan, ca si ni mogal nikako beci prokurat i kega su na su tu njegovu mizeriju muhe jos martorizale, pocel je kjet i zijat: »A ca, ca ni dosti, da san siromak, pa mi jos pride ta stara striga sekat me, neka joj kerpan cavate za nis; ala fora odi butige, vrazja striga!«

Na to su mu bas sle muhe va skudelu, kade mu je bila smola. Tuliko jih je bilo, da je sa skudela bila cerna odi njih. Toni ćapa traverzu, pali jih lesto pokrije i pocel je z batićen po muhah pestat. Striga, ka je to gjedala, uhitila se smet i rece: »Bravo, Toni, bravo. Sadahna broji, kuliko si jih ubil, pa ako jih je, kuliko ću ja, ćes bit kontenat, zac ću ti ja onda pomoć, da ćes postat jedan gverier, ki će vincit va gvere si nemici!«

Kada je postolar to cul, mislel je: »Ha, ki zna, morebit, da ta striga istinu govori. Strige moru tuliko tega storit, a pak ki sa, ako mi ne bi pomogla, da bin divental jedan bogati gospodin!« I metil se je brojit muhe, ke je ubil. Broji on i broji i nabroji jih pet sto. Striga pocela je skakat i kantat i mu rece: »Ja znan, da si ti namoran va Katinu, ka je ćer odi podesta, i da si ti jedan siromasan postolar, pah da nimas nikakovu sperancu jimet Katinu za zenu. Ti mane zakerpaj cavate i onda ćes videt, ca ću ja tebe veceras donest!«

Toni se je metil cavate kerpat i sospirando je hitil sako malo jenu oćadu na lepu Katinu, ka je s miron na ponestre stala.

Dan je pasal, već je bilo skuro, a strige ni videt. Moj

Toni van je već mislel, da ga je striga imbrojala, kada na jedanput cuje jedan strepit, vrata su se operle i striga se prezenta. Derzala je v ruhah brilju odi jenega konja, jedan kartelon i jedan paket robe, pa mu rece: »Vidis, kako san ja mantenila rec. To je vestit odi gveriera, obuci ga; to ti je lepi konj, kega bus zajahal, a ovaj kartelon ću ti takat va skine, pa kada ćes bit gotov za sen, onda jasi po svetu okole i videt ćes, da će ti se fortuna pokazat i da ćes bit veli gospodin!«

Toni se obuce, zajase i stavi kartelon va skinu. Pervo neh ga je stavil, lejil je, ca je bilo na kartelonu napisano: »Toni spavento, che mazza cinquecento, dei feriti non se sa?« Jase on, jase puno dani i noći, a kamo je dosal, tamo su mu judi komplimenti delali i ni jedan ostar ni mu tel beci zet ni za 'no, ca je pojil, ni za kamaru, kade je spal.

Kada jedan lepi dan, pride on va jenu sumu i cuje jedan strepit kako odi pusak, ke pucaju, i odi tamburi i trombenti. On gre sad za on sersur i pride va jeno poje, kade su soldati odi dva kraja delali gveru. Toni se prestrasi i misli: »Ju mane, ca ću ja sada storit!« I otel je već pobeć, a justo in quel momento su ga soldati va bande, kade je on bil oservali i misleli su, da je on spija odi nemici, ki su bili jaci neh oni, pa su poceli za njin teć i zijat: »A morte, a morte! To je jena spija, ka je kriva, da mi gubimo!«

Kako da mu je ki konja namazal, ćapa fugu, a konj ga nosi drito na bandu, kade su bili soldati nemici. Kada su ti nemici videli prit za sun fugun tega gveriera i lejili, ca je na kartelonu napisano bilo, ćapali su tako jedan pipiu, pa su poceli vapit: »Salva, salva!« i tako su tekli, da su jin noge vavek vajer bile.

Tako je Toni sa sen strahon, ki mu je va stumigu trepetal, dobil gveru. Potle su dosli si jenerali, koloneli i kapitani, pa su mu gratulali, kako je on sam gveru dobil. Onda su ga stavili in mezo, a okole njega si jenerali i koloneli, spreda muzika, pa su tako marćali po gradu.

Kada su dosli do kraja, prezentali su ga tamo kraju i povedali su mu, kakovu bravuru je ta gverier storil. Kraj ga je lodal, nominal ga je jeneralon, dal mu je puno ordini i jako puno beci i rekal mu je, da more k njemu prit, kada će, i po danu i po noće i da ga saki mora onorat, kako jenega kraja.

Jos je ordinal, da ga moraju soldati i banda sprovodit do svojega grada.

Njegovi koncitadini Fiumani, ki su bili culi odi te gvere, ku je Toni vincil, su storili veliku luminacion, na se bande su bili lampioncini i bandere, a muzika citadina, podesta i si impiegati odi majistrata su mu sli in kontro i su vrisćali: »Viva, viva, Toni spavento, che mazza cinquecento, dei feriti non se sa!«

Toni je sal drito puli podesta i pital ga je, ako će mu dat ćer za zenu. Podesta mu se hitil braco kolo i mu je rekal: »Moj dragi zet, ja ću ti dat drage voje moju ćer za zenu!« Onda su storili veliki pir, jimeli su se gracije bozje i rizi zarostani. I ja sam bil tamoka pod stolon i san papar tukal.

3.

Jedan bogati gospodin ostavil svoje bogastvo trin popon.

Jedanput je bil jedan jako bogati gospodin i zivel je kontenat. Kada jedan lepi dan, je obolel i videl je, da mu ni dugo Jurjevo, pa je rekal, da bi testamenat storil. Deto fato. Pride notar i abukat, pak su napisali, ca je detal: »Ja pustin moje veliko bogastvo na tri deli, jedan del katolikemu plovanu, drugi del paroku odi protestanti, a treti del rabinu odi ebreji. Ten trin neka bude rendita odi kapitala, dokla budu ziveli, ma pod jenu kondicion, da kada me budu kladali na fosu, da mi mora saki odi oneh trih tisuću fiorini stavit va moju kaselu.

Ta bogati gospodin umre, ponesu ga va cimiter i pervo leh su teli pocet hitat zemju na kaselu, dosal je plovan odi katoliki i hitil je nutre va kaselu bankonotu odi tisuće fiorini. Za njin je dosal protestanski pop i on je hitil va kaselu bankonotu odi tisuće fiorini. Najzad je prisal pop odi zidi, gre z rukun va zep, zame vanka jenu kambial, pak ju je hitil va kaselu i rece: »Kad bude dosal k mane i kad mi bude prezental kambial, onda ću mu platit tisuću fiorini.

4.

Tersacki skalini.

Povedaju i je istina, da su preja nekuliko sto let anjeli donesli odi Nazareta va Tersat svetu kuću Majke bozje. Onput je bil gospodar va Tersatu jedan konte Frangipani. On je otel storit jenu skalu odi Reke do Tersata, ma ni mogal nikakor najt zidari za ta posal. Bil je već vas desperan, kada tuto in tuna volta mu se prezen a vrah, pa mu rece: »Ja ću tu skalu fabrikat, ma ti mi moras prometit, da će ta skala drito na ostariju pejat, ku ću ja tamo gore stavit. Konte, ki ni znal ca pocet, odgovoril mu je, da će mu voju pustit, samo neka skalu fabrika.

Intanto sal je konte puli fratri, pak se je s njimi pogovaral odi te facende. Fratri su rekli temu kontu, da neka pur vrah fabrika skalu, a da te oni boga prosit, pak da će boh storit, da će ta skala mesto v ostariju k crekve pejat.

Na malo vreme eko da ti je skala kvazi finjena, kada ti se vrah akorji, da mesto k ostarije ta skala gre drito k crekve. On ti je pocel kjet kako jedan Turko i hitat oni kamiki, ki su bili preparani za finit skalu na se bandi i pocel je kricat jenu maledicion, da ne će nikada mai ni jena persona oni skalini pobrojit, zac da mu je malecić povedal, da su fratri govorili, da saki kersćan, ki bude z golemi koleni sal po skalinah va Tersat, da će dobit tulike induljenci, kuliko je skalini, a pa da bas justo ne budu tega gusta jimeli.

I veramente jos i danas nisu judi dakordo, zac ki govori ovako ki onako.

5.

Kastavci hitili va lokvu kapitana.

Na Kastvu, kako ono vreme va saken gradu, davali su judi desetinu kapitanu odi grada. Neko vreme jimeli su za kapitana jenega coveka, ki bi tel se jimet, ca je videl, zato je pretendil

zgora desetine da mu daju jos i socivo. Kastavci su mu rekli, da neka da mira, da oni sociva ne daju, ma on je vavek sekal za to socivo. Najzad su se judi stufali i su kombinali, da ako ne će mira dat, da te ga v lokvu hitit.

Bila je perva nedeja meseca otobra, judi su z mase sli i va piacale pred crekvun su se pogovarali od tega i onega, kada sul piu bel kapità kapitan i poce sopeta jih sekat za socivo. Sada je bilo Kastavcon dosti, inonbrali su se, kako da jih je vrah sćoknul, ćapali su ti kapitana de mezo i vukli ga do lokve, a moj kapitan, kada ti je videl, da je stvar seria, pocel je po putu vapit: »Majko bozja, pomozi mi!« a Kastavci su mu govorili in koro: »Ni potreba, mi ćemo sami, sami! kapitane, sociva! kapitane, sociva!« I s ten su ga vukli i hitili va lokvu.

Kad se je zaculo odi te komedije, ka se je prepetila va Kastvu, pozval je sud odi Tersta, da se moraju prezentat sudu oni, ki su utopili kapitana v lokve. »A ca?« su rekli Kastavci »ca mi znamo, ki ga je, ki ga ni. Si smo bili in kumpanija!« I su si dali parola, da te si poć va Terst. I tako je bilo.

Kad su prisli pred sud, sudac jih pita: »Ki je kapitana v lokvu hitil?« Prezenta se jedan odi njih i rece: »Ja san ga i moj brat i odi mojga brata brat i moj kunjado i odi mojga kunjada brat i kumpar Kinkela i si do vragu tega! Neki s kamicićen a neki s trusćicun!« Ca je otel brizni sudac storit, bil je vas konfus. Ni mogal celi Kastav zapret, pa jih je nazad doma poslal, a moji su se Kastavci godili, da jin je tako liso pasalo. Od onega dana ni nijenemu kapitanu kapitalo in mente pitat socivo.

6.

Devojka isprosila dragega od sv. Antona.

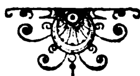
Va jenen gradu zivela jena devojka kod svoje stare matere. Ta stara bila je jako bogata i zivela je va jenoj jako lepoj vile. Stara ni te mlade nikad nikamor pusćala, leh je vavek morala puli nje bit na toj vile. Ona je mlada sirota vavek pla-

kala, da kako će se ona ozenit, kad je stara nikad nikamor ne pusća.

Jimeli su jenu staru kuharicu. Ta je kuharica tu mladu naputila, da se nek ne place tuliko, leh da se raje nek moli jenoj statuice sv. Antona, pa da će joj on sriću dobavit. Ona ju je poslusala i molila se je saki dan po tri puti toj statuice odi sv. Antona. Moli se ona dan na dan toj statuice, da je nek uslisa, ale devet dani je proslo, a jos nikega ni bilo. Ona se najzad razjadi i hiti tu statuicu preko ponestre na cestu.

Pasival je bas on moment onud po ceste jedan lepi mladić i ona ga je bas pogodila s tun statuicun. On je pricnel zijat i plakat i zrusil se je na ceste ko da je mertav.

Judi su priskocili k njemu, pricneli ga polevat s vodun i kad je malo k sebi prisal, odnesli su ga va tu vilu, kade je bila ona sinjorina. Ta ga je devojka dvorila, sakojake medicine mu kupovala, plaćala mu duhtore i delala se samo da ozdravi. Dok ga je ona tako nadglejala, zajubili su se oni dva jedan u drugega. Kad je on za sen ozdravel, lepo su se ozenili. I tako je sv. Anton toj devojke sriću donesal.

7.

Zakjeta devojka.

Bila je jednuska jena bogata gospa i jimela je jenu lepu ćer, frajlu. Ta se je ćer vavek lepo nosila, bila je jako superba i prosila je mater, neka joj dijamanti kupi. Mat joj tega ni tela kupit, pa ju jedanput, kad joj sopet ni dala mira za ti dijamanti, zakjela i rekla: «Boh daj, da bi se kupala va dijamanteh, pa da jih se ne bi mogla otrest!«

Dragi boh su na to vaje dali, da je ta frajla prosla va jenu vodu, va koj je bilo puno dijamanti. Ona je zivela va toj vode i saki dan okol polne dosla je iz vode vanka, pa se je dobro istresla. Se one kapi, ca ih je ona stresla, bili su dijamanti.

Tu na blizu bil je jedan car, jimel je svoji palaci i svoje

kampanje. Jimel je jenega hlapca, ki ni jimel drugega posla leh ca je gonil saki dan na pasu purmani i guske. Kad je to blago doslo do one vode i videlo dijamanti, pozobalo je se te dijamante i bilo je vaje sito.

Jutro rano, kad je dosal hlapac va stalu, kade su ti purmani i guske bili zaperti, se se je svetlelo od dijamanti. On ni znal, ca je to. Povedal je ten drugen hlapcon odi cara. Sli su i oni pogjedat va stalu. Si su se cudili, a ni jedan ni znal, ca je to. Najzad su rekli i caru, da se sa njihova stala svetli od nekakoveh kamencići, a da niki ne zna, ca je to.

Gre i car pogjedat i vidi, da su to sami dijamanti, pa pita hlapca: »Kamo ti gres s ten blagon na pasu?« Hlapac mu je rekal, da gre na pasu kraj nekakove vode. Car mu je rekal na to: »Pazi ti dobro onde, kade gre to blago na pasu. Tamoka ćes ti morat nekega zateć, ki te dijamante rasipje!«

Gre ta hlapac sopet s ten blagon na pasu, pazi i ceka do polne, da će kega videt, al ni videl nikega. Poveda on to caru, al mu car rece: »To ni dost, da ti leh do polne pazis. Ti moras cel dan pazit!« Sal je on drugi dan sopet na pasu. Pazi on i ceka cel dan preko polne i vidi, kako o polne skoci iz vode jena devojka i kako se strese i kako ono, ca ona strese, vaje poji njegovo blago.

Kad je on dosal doma, povedal je caru, ca je videl. Car je rekal hlapcu: »Daj ti malo tu devojku popitaj, ca ona dela va toj vode, pa ako je morda zakjeta, kako bi se ju moglo spasit!« Sal je sopet ta hlapac s blagon na pasu. O polne skocila je sopet ta devojka vanka z vode i stresla se. K njoj vaje skoci ta hlapac i pita je, kako ga je njegov car naputil. Ona je njemu odgovorila: »Ja jiman na sebe devet spagi. Treba bi, da se najde devet brat, kovaci, pa bi moral saki svoj spah ugonit i preseć, onda bin ja bila odkupjena odi prokjestva!«

Poveda ta hlapac caru, ca mu je ona zakjeta devojka rekla. Car je vaje dal po celen svojen carstvu raspisat, ako bi se kade naslo takoveh devet brat, kovaci. Najzad su se i tako takovi brati, kovaci, nasli. On hlapac jih je otpejal k onoj vode. O polne skocila je sopet ona devojka vanka z vode. K njoj skoci on hlapac i rece joj, da je dopejal onakoveh devet brat, kovaci, kakovi bi mogli nju odi prokjestva otkupit. Ona vaje pokaze

svojeh devet spagi. Pogajali su seh devet redon. Saki je svoj spah ugonil i presekal ga.

Sadahna ni tela već ta devojka va vodu, leh je prosla s onen hlapcon i s onemi kovaci, brati, k caru. To je bila jena lepota odi zenske, a po njoj su bili sami dijamanti. Kad ju je car videl, dopala mu se je jako, tel je znoret za njun, prosil ju je vaje, da bude njegova zena. Ona je privolela, i tako je postala carica.

8.

Tri narance.

Bil je jedanput jedan car, udovac, i jimel je dve ćere. Ta stareja jimela se je za ki dan ozenit za jenega kraja. Njoj je bila nenavisna jena vesća aleti striga, pa ju je zastrigala, da je postala golubica. Krila je jimela od bumbaka, ki je bil prikopcan s pucenkami.

Ta mlaja ćer odi cara bila je vavek za svojun sestrun jako zalosna. Ni se tela nikad nasmejat leh je vavek plakala. Ona ista striga, ka je njeju sestru zastrigala, dosla jedan dan k njoj, pa joj je dala tri narance. Ta mlaja ćer carova je ni poznala.

Sla je ta frajla, ćer odi cara, jednuska va jedan bosak i sećala se je po ten bosku. Pul sebe jimela je bas one tri narance. Kako je već dugo hodila, bila je jako zejna. Zame vanka iz zepa jenu narancu i poji ju. Na to je vaje nec veseleja bila. Seće se ona daje po ten bosku, sopet je postala jako zejna. Zame iz zepa vanka drugu narancu i poji i drugu narancu. Sad je bila jos veseleja. Pot'a gre ona i seće se daje po ten bosku. Za neko vreme postala je ona sopet jako zejna. Zame ona iz zepa vanka i tretu narancu i poji i tu tretu narancu. Sad je doletela k njoj ona gulubica, ku je zastrigala ona striga i ka je bila pervo njeja sestra. Njoj se je ta carova ćer nasmejala i bila je za sen vesela. I tako vesela projde doma.

Malo iza tega jimel je njezin otac, ta cesar, va svojen palacu velo veseje. Nacinil je velu festu, obed. Na ta obed su dosla sakojaka vela gospoda, kraji, ministri i jenerali. Ona golubica je cel dan letela okol cesarevega palaca. Doletela je i nutra, pa je letela okole stola, kade su jili i pili. Ona stara striga je to videla, pa ni puscala, da ki dotakne tu golubicu. Ta golubica je najzad sela na stol pul one ćere cesarove. Ona ju je ćapala i pricnela ju je gladit. Gladila ju je ona i gladila. Na jedanput je spazila, da jima ta golubica kreljuti od bumbaka i da su joj krila prikopcana sa samemi pucenkami. Ona je lepo se jenu pucenku za drugun potezala van, dokje ni se van popukala. Kad je zadnju ispuknula, storila se je odi one golubice lepa devojka, stareja ćer cesarova, kakova je bila, kad ju je ona striga zastrigala.

Car ju je vaje prepoznal i pital ju je, kako je ona postala golubica. Ona je se povedala, kako ju je ona stara vesća, kad se je jimela zenit za onega kraja zastrigala. Ona je pokazala tu staru strigu. Vaje su sa ona gospoda rekli, da treba tu staru strigu kastigat. Oni su njoj dosudili, da ćeju ju klast va jenu velu bacvu, namazanu s katramon i onda da ćeju tu bacvu zapalet.

Nacinili su vaje veli oganj i pribavili su takovu bacvu, pa su tu staru strigu nutra klali i porinuli bacvu skupa s tun strigun va ta oganj. I tako je umerla ta striga. Car je potla ozenil tu svoju ćer za onega kraja, ki ju je tel preja zenit. Pozval je na pir se jude odi grada. Ondeka su pili i jili i veseli bili i mane su tamo malo dali, jos mi je i sadahna malo zajik mokar.

9.

Dvoje dece pul jene stare vesće.

Tako su bili jednuska jedan otac i jena mat, pa su jimeli dvoje dece, jenega malega i jenu malicu. Ti njihovi stareji oteli su se zbavit te dece, pa su jih popejali va jedan bosak i oteli su jih ondeka pustit.

Ta mala je bila segaveja od malega, pa je zela sobun fazola, kad su jih pejali va bosak, i po malo je stresala fazol po ceste, da bude znala nazada doć. Pustili su jih ti stareji va bosku, ale za nekuliko dani su se ta deca po onen fazolu povernula nazad doma.

Otac i mat su se razjadili, pa su jih sopeta otpejali va bosak. Ta mala je sadahna zela prosa i sipala je po ceste proso, da se budu znali nazad vernut. Kad su dosli va bosak, pustili su jih otac i mat sopeta va bosku, pa su prosli sami doma.

. Ta mala rece malemu: »Homo sadahna i mi za njimi. Ale neboge sirote zasle su na krivi put, zac su jin tići, orepci, se zito pozobali. Dosli su u jedan jos puno veći bosak i nisu znali nikud nikamor. Va ten bosku su morali ostat. Bili su jako desperani i jako lacni. Noć je dohajala, pa su na se strane gjedali, ako će kega zivega videt ale kakovu kuću.

Dokla su se tako na se strane ogjedali, opazi na jednuska malica jenu malu kućicu i rece bratu: »Homo berzo tamo k onoj kućice, da nas noć ne ulovi vane va sume. Moglo bi nas po noće cagod pojist!«

Gredu ta deca berzo k toj kućice. Kad su tamo prisli, videli su, da je ta kućica odi cukara. Pricneli su oni tu kućicu lizat. Dokla su oni tu kućicu lizali, dosla je na ponestru jena stara vesća aleti striga. Pogjeda ona kroz ponestru, ki to njeju kućicu lize, i spazi to dvoje dece, pa jih lepo otpeje nutra va kućicu.

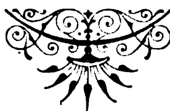
Ta malica joj se je boje dopala leh ta mali. Malu je tela priderzat pul sebe, a malega je otela ubit, pa pojist. Malu je pricnela vadit saki posal. Bila je dobre glave, pa se je znala berzo sakega posla primit. Malega je pak klala va jenu gajbu i pitala ga je s lesnjaki i orehi. Otela ga je najpervo malo potustit, pak ga ondaka ubit i speć.

Mala je već znala, ca stara misli nacinit odi tega deteta, pak kad je stara zakurila peć i zela malega z gajbe, da će ga hitit va peć, ona segava berzo prisapne bratu, da joj pomogne staru rinut va peć. To dvoje dece zgrabilo je staru vesću i s njun berzo va peć. I tako je va peće zgorela stara striga na mesto malega.

To dvoje dece ostalo je jos nekuliko vremena va toj kućice i hranilo se tako, da su po malo otkidali zide, pa jih jili,

zac su bili slatki. Jedan dan dojdu onamo nekakovi lovci i nameru se na tu kućicu. Zajdu ti lovci va tu kućicu i vidu tu decu, pa jih pitaju: »Ca vi, deca, sami va ten veliken bosku delate? Ca vas ni strah nis, da bi vas moglo tu ca pojist?« Ta deca sadahna recu ten lovcon se, kako jin se je dogodilo, kako su jih njihov otac i mat dvaput dopejali va bosak, kako su se jedanput povernuli nazad doma, a kako se drugi put nisu znali, kako su se namerili na onu staru vesću i kako je ona stara vesća otela malega speć, pa kako su nju rinuli va peć, kade da je zgorela.

Ti lovci su decu sobun zeli va grad i otpejali na majistrat. Na majistratu su pitali, cigova su to deca, pa su jin doznali za njihove stareje. Pozvali su oca i mater njihovu pred sebe, pa su jih kastigali. Kad su kastig preterpeli, su jin dali decu i su jin ordinali, da vise ne smiju nikad ca takovega nacinit, zac, ako jos jednuska to nacinu z decun, da ce jih drugi put obesit.

10.

Cudotvorni bavulić.

Bila je va jenen gradu jena jako bogata parona, jimela je veliko jimanje, puno hlapci i devic i puno sakojakega blaga. Na jedan put pricnelo je njoj se na manje ić i propadat. Ona se je sakemu tuzila, da joj se propada. Judi su ju najzad naputili, neka gre k jenemu kudlaku ale krsniku, da će joj on najboje znat povedat zrok, zac joj to se propada.

Gre ona bome k temu kudlaku i komaj ga najde. Pripoveda ona se, kako joj jimanje propada i saki dan na manje gre. On njoj da jedan mići bavulić, pa joj rece, da mora saku vecer kasno s ten bavulićen proć po sen svojen, da mora proć s njin va kuhinju, va stale, va konobe i po seh kamarah, pa da joj ne će propadat nis, leh da će joj jos se boje ić.

Dojde ona doma i gre pervu vecer kasno posud, kako joj je rekal on kudlak. Gre ona va kuhinju s ten bavulićen, najde tamo kuharice, kako si pecu kolace i kako joj kradu meju, cukar i druge stvari. Gre va konobu s ten bavulićen, najde tamo hlapce, kako piju vino i jidu persut s kruhon. Gre va stalu s ten bavulićen, najde tamo blago na veliken neredu. Gre va kamare s ten bavulićen. Va jenoj joj kamare krade jena kamarijera ovo, va drugoj druga ono.

Pricne ona vaje pervu vecer zijat i spotat hlapce i device, da ca to jidu i piju i odnasaju njezino prez njejega permesa. Drugu vecer je sopeta isto tako nacinila kako i pervu vecer. Tretu sopeta tako.

Kad je to njeja druzina videla, prestrasila se je parone, pa je prestala krast i varat paronu. Za kratko vreme slo je njoj se boje i boje, se joj je pricnelo napredovat. Sla je ona k temu kudlaku zafalit se, ca joj dal ta bavulić, ki joj je puno pomogal. Ta joj je kudlak rekal: »Ni njin, parona, nis moj bavulić pomogal leh su si sami pomogli! Da su oni preja saku vecer preja leh su sli spat pogjedali malo, ca njihova druzina dela, ne bi bilo nikad njihovo jimanje propadalo i slo na manje. Sad jin ni trebe vise z bavulićen poć okole, sad moreju ić i prez njega, solo ne smeju ni jedanput propustit pogjedat saku vecer svoju druzinu!«

Ta je parona sad saku vecer onako delala, kako joj je rekal kudlak, i bila jos puno bogateja leh preja.

11.

Dobar soldat.

Bil je jedanput, ma ta put za sprave, jedan dobar soldat, bil je poslusan, pa su ga si rada jimeli. Ma intanto jimel je jedan difet, a to je bila jigra. Sal bi on va ostariju, pa bi se zajigral, cagod bi va zepu jimel i svoj vestit.

Pervi i drugi put je kapitan samo zijal na nj, ma treti put ga je s kazerme steral ća. Neboh Martin, tako se je zval, ni znal kamo

bi od straha i srama, pa je pobegal va jenu sumu. On gre, gre vavek daje. Dosla je noć. Dugo vremena ni videl nis. Na jedanput spazi va veloj dajine nec svetlega i sal je proti toj svetlosti.

Kad dojde tamo, vidi, da je to jena vela gromaca, kade se hajduki okole jenega velega ognja, na ken su janjca pekli, razgovaraju. Nas Martin se malo preveć nagne za boje videt i ti ga hajduki spazu, kade jih gjeda. Pricneli su zijat: »Ubimo ga, ubimo ga! To je spija!« Ma Martin jih pricne molit i prosit, neka ga pustu, da će jih on zato verno sluzit.

»Dobro je!« odgovori mu ta pervi hajduk, harambasa. »Mi ćemo te pustit ziva, ako ćes ti nas poslusat!« Pricnu mu pripovedat, kako va jenen kastelu blizu saku noć nec strasi. Gospodar odi ovega kastela, da bi dal sto dukati onemu, ki bi tri noći zajno spal va ten kastelu, zac da bi samo tako mogal bit ta kastel oslobojen odi zleh duhi.

Martin jin je na to odgovoril: »Ja se nikega ne bojin!« i sal je va ta kastel prez straha. Kada je dosal on va ta kastel, najde se va najlepsen redu, se lepo i svetlo. Gre on va jenu pa va drugu kamaru, ke su već tamo bile, a to se va zlatu i srebru. Gjeda on jeno pa drugo, se mu se jako dopalo. Na jedanput opru se vrata i dojde va kamaru jena jako lepa devojka kako i sunce.

Ona mu rece: »Dobar vecer, moj dragi Martine! Ti si moj spasitej. Ja znan, da si ti pun koraja i da si ti semoka dosal za mane spasit. Ja san ćer kraja odi Spanje. Ti ćes me moć skapulat, ako ćes tri noći terpet muke, ke mane mucu već deset let. Potla, kad to obavis, ja ću te ozenit!«

Pol noće zazvoni i ona nestane. Kamara, va koj je bil, sa se zaskuri i njega pricmu kosmat sakojaki vragi, ćapali su ga, pak su ga pricneli tuć i potezat, tako da su ga sega nebogega zmrcvarili. Pasala je jena ura po pol noće i ti su se vragi razbezali. Tako je isto bilo i drugu noć. Tretu noć su ga skoro ubili. Kad je pasala jena ura po pol noće, pricnelo se se trest, vragi su pricneli zijat i ta se kastel zrusi.

Na to dojde k njemu ta lepa devojka, sa na belen, pa mu rece: »Ti si, Martine, bil korajan i prez straha, pak će te za to moj otac nagradit, ca si me od te vele muke skapulal. Soldi, ki dobijes, dat ćemo jih onen hajdukon, ki su te semoka poslali, a ja ću te ozenit, zac vidin, da si me justo zasluzil.

Rano u jutro su oni sli pul njejega oca, ki jih je prijel s velen vesejen i radosću. Za osan dani su se ozenili, a nas Martin postal je, kad je stari kraj umerl, kraj odi Spanje.

12.

Abukat imbrojon.

Ja ću van povedat istoriju odi jenega abukata, ki je bil jedan veliki imbrojon i ki je jude golfal, kade je mogal. Prislo je intanto vreme, da su se judi akorjili odi njegove imbrojarije, pa su se judi malo po malo pricneli ritirat odi njega, tako da je već malo ki k njemu dosal, fora odi onih, ki ga nisu poznali i ki nisu znali, da tako imbrojeva.

Ta abukat, kad je videl, da malo ki već k njemu pride i da mu je studij prazan, pricnel je studijat, ca bi mogal storit, da bi se judi sopeta na njega fidali, i kako ni jimel nis delat, zel je jedan libar odi istorije. Bas mu pade pod oci jena storija, ka je povedala odi jenega avarona, ki je vragu dusu zapisal, samo neka mu beci da. »Ma vis«, si misli on, »a zac ne bin i ja pat storil z vragon, neka mi on pomore jude imbrojevat, pa kada umren, neka mu bude moja dusa!« I kako ti to samo pomisli, ćes videt, da mu se vrah prezenta, pa mu rece: »Ti si me zelel i ja san dosal. Ca ćes?« Abukat, kega ni bilo nicesa strah, ni se nis vraga prestrasil leh mu je rekal: »Tu ti je jedan stolac, sedi, pa ćemo storit jedan kontrat!« Vrah se sede, a ta dva pocnu diskurit i kada su se dugo pogovarali, kombinali su tako, da će vrah abukatu pomoć va sake stvari jude varat, a pah kada će abukat umret, da će abukatova dusa njegova bit, ako vragu riesi va perveh trih daneh, va keh će bit zakopan, njegovo telo ća ponest.

Odi onega dana su abukatu afari sli a gonfije vele. Zivel je alegramente i ni već mislel ni na smert ni na vraga. I tako je nekuliko let pasalo. Ma vrah pride po svoje, obolel je abukat. Kada je videl, da je skica blizu, da već ne će kambial prolongat, zmislel se je na kontrat, ki je storil z vragon, pa ga je ćapala tremarjola, da

mu će po dusu vrah prit, i pricnel je lamentat i skucat, da ca će on neboh storit, pa se duhtora prosi, da mu neka on pomore oslobodit se vraga i onega kontrata. Duhtor mu rispondi: »Ja van ne znan kako pomoć, ma ja ću van poslat jenega starega soldata, ki je va gvere nogu zgubil i kega ni nicesa strah. Ako van on ne more pomoć, onda ne znan, pobostrići, ki će van, zac ni nikega ki bi bil tako korajoz kot on!« I s ten projde ća duhtor.

Ta stari soldat, kemu je noga se do kuka falela, dojde i rece abukatu, da mu je duhtor povedal ta njegov intrig, ca ga jima z vragon, i da si on zame inpenij tri pervi dani, va keh će bit zakopan, njegov grob tako cuvat, da ne bude vrah mogal na nikakovu manieru ponest mu telo, pa da će mu tako i dusu skapulat, ma da mu mora dat za ta servicij tri tisuće fiorini. Abukatu, kemu je bila imbrojarija va kerve, dal mu je te tri tisuće fiorini i umerl je vesel pensando, da je i vraga intanto imbrojal.

Kad su abukata zakopali, pride vecer i soldat gre va cemiter, sede se kraj fose odi abukata, zame skornju, ca ju je jimel na onoj noge, ka mu je ostala, i ka skornja je bila jako visoka, odreze joj ća vas poplat, pah ju nabanda gore na grob. Onda zame vanka iz zepa pipu, napuni ju s tabakon i se stavi fumat. On ti fuma, fuma, na jedanput orloj tuce dvanajst ur. Cuje se jedan sersur i prezenta se vrah, vidi tega soldata, pa ga pita: »A ca ti tutu delas?« Rispondi mu ta soldat: »Ja cuvan telo odi abukata, a ca ćes ti tutu?« Rispodi mu vrah: »Ja san dosal po telo odi abukata!« »Oho!« rece soldat. »Prez mane ne će bit nis odi tega. Znas ca. Vidis ovu skornju, napuni ju do verha s cekini, pak ću ti ja telo odi abukata pusćat?« »Dobro j'!«, rece vrah. »Ja sadahna ne moren tega storit, zac neman ovdeka dosti cekini, ma ću jutra noć sopeta prit, pak ćemo ta afar disbrigat.

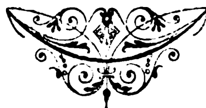
Drugu noć vrah pride, donese saket cekini i pricne jih va skornju hitat, ma ta se skornja ni otela nikada napunit. Vrah se je jadil, kakova je to prokjeta skornja, ka se ne će napunit. Soldat se pak smeje, a vrah se s miron hita cekini. Na to zakanta peteh, vrah se prestrasi i rece soldatu, da on sadahna mora poć, ma da će tretu noć prit i puno cekini donest, pak da će on ben videt, ako se ne će dat ona prokjeta skornja napunit.

Eko ti pride treta i zadnja noć. Soldat skopa jos dumbokeju skuju pod skornju, sede kraj fose, zame pipu, fuma i ceka na vraga. Justo tuce pol noći, pride vrah, ma ta put ne sam leh jena

cela kompanija vragi s njin i saki nosi jenu velu vreću cekini. Pricneju oni jedan za drugen te vreće praznit, ma zamanj, skornja je se s miron gutala cekini i ni bila nikada mai puna.

Vrah, ki je znal, da ne manka već puno vremena, da peteh zakanta, pa kad je videl, da se one vreće i si oni kari odi cekini ne moru onu skornju napunit, pricnel je bestemljat i sal je kontra soldata, da će ga svojen pirunon nabost, s ken va paklu infilkaju vragi gresne duse. Već ga je skoron inpirunal, kada za sreću odi soldata zakanta peteh. Sadahna je moral vrah se pusćat i pobeć. Moj se je soldat se za terbuh derzal odi smeha i pricnel je skakat odi veseja, da mu je riesilo vraga prevarit. Rekal je: »Samo skoda, da nisu jos judi inventali telefon za drugi svet. Tako ću morat cekat, dokla ću moć in persona abukatu povedat, kako se je vrah jadil za tir, ca smo mu ga storili!«

Ta je soldat pobral si oni cekini, ca su jih vragi donesli na grob odi abukata, i bil je jako bogat, dobro je zivel do smerti.

13.

Prokjeti grad.

Va jenen malen selu zivel je jedan jaki i snazni kovac, ki je puno delal, a nikad ni solda jimel. Zato je odlucil prodat se svoje oruje, samo jedan veli bat, je odlucil, da će ga za sebe zaderzat. Ca je odlucil, to je i storil i prosal je po svetu. Dosal je na bliznje selo i nameril se je na jenega krajaca, ki je isto tako kako i on mizeriju batil.

Kad je ta kovac cul od krajaca, kako njemu gre, pricnel ga je nagovarat, neka gre s njin po svetu, pa da će mu bit boje. I on je se prodal, samo je za se pustil jene vele skare, pa je prosal s ten kovacon daje po svetu.

Gredu oni dva, gredu se daje i daje, pa jih je trefila noć na sred puta. Ni bilo nihde mesta za prenoćit. Na blizu je bilo grobje, a ta kovac rekal je prez straha krajacu: »Kad nimamo

nihde druhde mesta, homo va kakovu rakvu spat!« Kad je to krajac cul, tel je krepat odi straha. Al kovac pricnel je zijat: »Ca se bojis, tovare! Homo spat!« i klal je svoj veli bat pod glavu i zaspal je.

Neboh krajac ni mogal ni oka stisnut odi straha. Na jedanput cuje, da se rakva blizu njega opira, i vidi, kade je mertvac vanka skocil. Krajac sa na strahu pricnel je budit kovaca i tuć, da se zbudi. Kad ga je zbudil, gjeda kovac i vidi, kade je mertvac sukal svoju robu i sal ća. Kovac ne budi len sukal je svoju staru robu i obukal se je va lepu mertvacku. Krajac ga je molil i prosil, neka pusti mertvacku robu na miru, ma ga kovac ni otel slusat nego je lepo sa va crnen obucen nazad legal i zaspal. Potla nekuliko vremena dojde mertvac, oblece se mirno va kovacevu robu i sal je nazad va svoju rakvu.

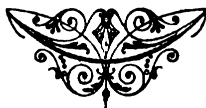
Kad je bil dan, prebudi se kovac i projde daje po svetu svojen prijatejen. Hodili su puno vremena po sume i po gore i najdu jenu jamu. Gredu oni dva va tu jamu. Kovac se je nutre nekako kuntental, ali ta krajac bil je sopeta va velen strahu. Kad su nutra dosli, videl je kovac va toj jame jenu velu skuju. On kurioz, kako je bil, sal je nutre i povukal je sobun i krajaca. Kroz tu skuju dojdu oni dva va jenu kamaricu s kantridami i s slepen stolon. Ta kovac zel je svoj bat pod glavu i legal je na stol i zaspal.

Na neke dobe noći dosli su tri na cernen obuceni s kartami v rukah i pricneli su se jigrat. Krajac, ki ni mogal odi straha spat, probudil je nekako i kovaca. Kad je kovac videl, kako se ti tri jigraju na karte s tulikimi beci, skoci on odi stola i klade se s njimi jigrat. Kad jin je se dobil, zdignuli su se oni i nis nisu mu rekli leh su sli samo ća. Kovac ni tel poć vise daje po svetu, zac je se s miron govoril krajacu, da je on ovdeka sriću nasal.

Drugu noć dosli su oni tri isti, ma ne va crnen leh do pasa su bili si va belen. Jigrali su se sopeta i kovac njin je i ta put se dobil. Treti dan su dosli ovi tri si na belen i kad njin je ta kovac i ta put se dobil, su mu rekli: »Ovo je jedan grad prokjeti, s ken vrah gospodari, zato će jutra Lucifer doć i gjedat će, da vas ćapa i ubije, ma vi gjedajte njega ćapat i dotla ga tuć, doklagod mu baketica ne pade z ruk. Kad mu pade, ćapajte ju i lupnite s njun tri puti po stolu. Tako ćete ta grad spasit i skapulat od vrazjega prokjetstva!«

Jos nisu pravo ni finili povedat, kad oni na jedanput cuju silno zijanje i stropot. Moj krajac se neboh stisnul od straha na kantun, a kovac bat v ruke, pa ceka na vraga, ki se je vaje pricnel prektat s kovacon i zijat na njega. Vrah je pricnel tuć kovaca, ma mu ni ni kovac ostal duzan. Kad su se dosti zitukli, rekal je kovac vragu: »Vis, ja gren saki dan kroz ovu malu skuju na dnu jame. Provaj i ti, ako si kapac!« Vrah, da se pokaze, pricnel je vaje provivat, a kovac ćapa bat, pa udri po vragu, zoveć krajaca, neka mu dojde pomoć. Krajac bi svojemi skarami vraga solo jedanput badnul, pa bi vaje nazad deset koraki od straha odskocil. Kovac pak je vraga z baton tukal i tukal, dokla god ni vrah sćapić z ruk spusćal.

Sad kovac lupne tri put sćapićen po stolu i vaje se pred njin napravi lep grad s puno judi, ki su mu salutali kako svojmu spasiteju i budućemu kraju. Tako je ta kovac postal kraj odi tega grada, a krajaca je nacinil za svojga ministra.

14.

Covek, ki ne pozna straha.

Bil je jedanput jedan covek, ki ni znal, ca je to strah, pa ga je otel na saki nacin spoznat, zac je puno cul pripovedat o njen, a ni ga poznal. Sal je zato po svetu, da dozivi strah.

Dosal je va jenu ostariju i nasal je tamo jenega meznjara, kemu je pricnel pripovedat, kako on gre po svetu, da se spozna strahon. Kad je to meznjar cul, rekal mu je, da će ga vaje kuntenat i otpejat va crekav, kade će segurno straha nać.

I tako ga je on jenu vecer va crekav zaperl. Sal je on va jenu spovedalnicu i zaspal je va njoj. Kad je bas najboje spal va njoj, probudi se od velega stropota. Gre vanka i vidi, kade se je operla jena rakva. Gredu iz te rakve popi van. Skoci on berzo za njimi i vidi, kade se oni obucivaju za poć masit. On

zame zvoncić i gre za njimi, zac je mislel, da ćeju mu dat ki soldin, kad će njin masu otpevat.

Kad su finili masu, spravjali su se nazad va rakvu. Gjeda on jenega pa drugega, kako gredu nutra va rakvu, ma zadnjega ni otel pusćat neh ga je ćapal za reverendu i otel je, da mu plati, ca njin je masu otpeval. Ta pop je pobegal, a njemu je ostalo pol reverende v ruke, s kun je i sopeta zaspal.

Kad je moral meznjar okole pete ure poć zdravu Mariju zvonit, zel je sobun jos jenega coveka, zac je mislel, da će ga segurno mertvega nać. Operli su crekav i puni straha su ga pricneli jiskat. Najdu ga, kade on se na sesnajst spi. Oni ga probudu i on njin pricne povedat, ca je se videl, ma da ni nis straha ćapal, solo da mu je zal, ca mu ni nijedan pop nis platil. Ale da je intanto jedan za sih pobral, kemu da je pol reverende otkinul.

Oni su se njemu jako cudili i rekli mu: »Cekaj, cekaj, kad nisi danas straha oćutil, ćes ga ben veceras. Vecer je dosla, a meznjar ga je otpejal va depozit, kade mertvacke kosti stoju. On se lepo suce kapot, pa se je legal na kosti i zaspal je.

Spi on dosti vremena, al se najzad moral probudit, zac su ga kosti pricnele vajer digat i tuć ga. On se skoci, ćapa kosti i pricne jih tako dugo lupat, on njih a one njega, dokla ni sa trudan i potan sopeta zaspal. Jutro dan dojde meznjar s puno judi, zac je mislel ta put, da ni solo sad ta covek dozivel strah, leh da je odi njega seguro i umerl.

Oni su operli vrata i videli su na svoje prevelo cudo, kako on spi i v rukah drzi kosti mertvacke. Oni ga probudu i pitaju ga, kako mu je bilo i zac te kosti v rukah derzi. On jin odgovori: »Bome ni bilo dobro. Komaj da san zaspal, pricnele su me kosti vajer nosit i tuć. Ma znate, da ni ja nisan solo gjedal, kako me tucu, leh san se zgrabil s njimi. Para mi se, da je i ona oćutela, ka je ca od mane ćapala!«

Sad su se obsvedocili, da ta covek ne će nihdar straha poznat. Sli su van s crekve i nameru se na jenu staru babu, ku su pitali, ako ona zna, kako bi covek strah spoznal. Ona jin odgovori, da neka solo malo pocekaju, da će jin ona za malo vremena to pokazat.

Pokla malo vremena dojde stara s jenun skatulicun v rukah, pa ju da temu coveku, ki ni straha poznal, i preporucila

mu je, neka je ne opre, dokla god ne dojde doma. Ta covek je zel tu skatujicu i prosal je doma. Kad je već storil nekuliko puta, ni mogal već stat od silne kuriozitadi i opre tu skatujicu. Al njemu na jedanput skoci mis na nos. Skatulica mu pade, a on se sa strese. I tako je ta covek pervi put spoznal, ca je strah.

15.

Tri sto ubil i tri sto ranil.

Bil je jedan postolar, ki je bil jako slab, ma zato prefrigan i huncut. Jedan dan pervo neh je otel poć spat, namazal je dobro dretvu, a kad se jutro probudil, nasal ju je punu muh, ke jos nisu bile krepale. On zame dretvu i seh ubije.

Od onega dana odluci, da će poć po svetu i da će na skinu klast tabelu, na koj će bit zapisano: »Tri sto ubil i tri sto ranil!« Tako je nacinil i prosal je po svetu.

Si su ga judi gjedali, na kogod je mesto prisal, dokla ni dosal do jene kuće, ka je bila prokjeta. On pun koraja sal je vaje va nju, dal si je posteju napravit i dobru veceru naredit, pa kad se je dobro najil, sal je spat.

Okole pol noći culo se je nekakovo ropotanje, ko ga je probudilo. On se je stal i cekal je, ca će to bit, al ni dugo. Vrata su se operle, a va kamaru dojde jedan gospodin, ki mu je vaje rekal: »Zami sveću sobun i hodi s manun!« Ta mu postolar odgovori: »Ja san ovdeka paron, zami ti sveću, pa ću poć ondaka s tobun!«

Kad je ta gospodin videl, da ni druge, zel je sveću i peje tega postolara za sobun. Postolar zname berzo iz zepa dretvu, omota je okole noza i zabode puntu odi noza va stol. Dretvu je derzal v rukah i, kako je hodil, tako ju je se malo po malo spusćival, da se zna vernut onamo, kade je pervo bil.

Kad su dosli do jeneh vrati, rekal mu je on gospodin, ki ga je pejal: »Otvori ove vrata!« Postolar mu odgovori: »San ti

ja već jednuska rekal, da san ja ovdeka gospodar a ne ti!« Videl je ta gospodin, da ne more s njin nis opravit, pa je sam opril te vrata. I tako dojdu oni dva va jenu velu konobu. Tu mu je on gospodin rekal: »Vis, tamo ti je matika, kopaj s njun, pa ćes doć do silnega blaga!« Postolar mu sopeta odgovori: »Cujes, ja ću tebe natuć, ako ćes ti mane tako malo rispetat!« Na to on gospodin samo hukne i sa se konoba napuni vrazić, ki su se pricneli grozit postolaru, da će ga natuć i ubit.

Postolar sa infurijan zazija gospodinu, vragu: »Zami vaje matiku i kopaj, da to zlato ća odnesen, a tu tvoju mulariju steraj ća, zac ćeju i oni morat pod mojen komandon kopat!« Vrah price kopat i sa se konoba napuni zlata, a tih vrazići vaje nestane.

Kad je finil vrah kopat, rece mu: »Da si mi bil solo jenu po voje napravil, tebe bi bilo nestalo odi ovega mesta. Tako si skapulal ovu kuću. Sad je tvoja i se, ca je va njoj!« Za ten nestane vraga, a postolar ostane sam va skuren. Ale on se tega ni prestrasil, leh zame klupko z dretvun, po ke je onda dosal va kamaru, va koj je najpervo bil, i sal je mirno spat.

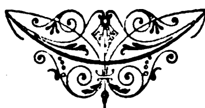
Jutro rano dojdu judi i si su se zacudili, kad jin je pripovedal, ca mu se je dogodilo, pa su mu dali sakojaki dari. Ma on se temu bas ni jako veselil, leh si je zel iz te prokjete kuće nec novac i to se, ca su mu jih judi dali, i prosal je daje po svetu, dokla ni dosal va jeno mesto, kade je bil jedan grof jako jak i bogat. Ta grof jimel je jenu lepu ćer.

Kad je grof videl, ca pise na skine postolaru, pozval ga je, neka dojde k njemu na obed, pa da će provat pokla obeda, ki je od njih dveh jaci. Kad su pul stola jili, si su se jako s njin zabavjali, a ćer se je grofova tako va njega zajubila, da mu je onda rekla, da ga jima jako rad.

On si je to dobro zapametil i sal je s njezinen ocen na jenu ravnicu, kade su morali provat, ki je od kega jaci. On jaki grof zame jenu zeleznu balotu, pa ju hiti vajer nekuliko metri i govori temu postolaru, ki je ni mogal ni dignut: »Provajte sad vi, da vidimo, ki je od kega jaci!« Postolar mu na to odgovori: »Da ju ja hitin, tako bi vajer zletela, da bi mogla i zvonik odi crekve zrusit. Ma ako bas ćete moju forcu spoznat, ja gren doma po vasu ćer i jenega konja, pa ću oba dva na ramenu donest!« Grof se temu zacudi i vaje na to pristane.

Postolar prosal je va grofov dvor i rekal je njegovoj ćere, da neka s njin zajase na konja. Ona je zajahala, a on je s njun pobegal na svoj spaseni dvor, ca ga je skapulal odi vragi. Na raskrizju je nasal jenega coveka, kemu je odrezal zajik, da ne more nikemu reć, ki je oven puten pasal.

Neboh grof place, da je tako zgubil ćer, a prefrigani postolar blagoslivje uru i čas, kad su mu se muhe na dretvu ćapale.

16.

Va Kine.

Jena stara Kineskinja nasla je jedanput pred vrati odi svoje kuće jenu lepu malicu. Ona je mislela va sebe, da je tu malicu sigurno na tulike njeje molitve poslal sam njihov boh Corfucio, da joj bude na staroste radost i veseje.

Ta se je malîca zvala Margareta, a rasla je berzo i saki dan bila je lepja. Ma komać je pricnela poznavat svet, pa je nasla, da ni pravice na svetu, zac da jeni moraju vavek delat, a drugi se solo vesele i sega jimaju dost. Kad je ona to govorila staroj, stara joj je rekla, da na oven svetu ne more bit drugac, zac da se neki rodi bogat, a drugi siromak. Ali da je najboje za srićan bit, da se saki kuntenta s onen, ca jima i ca je dobil.

Ale ona ni otela slusat te pametne reci svoje stare, leh je govorila, da njoj srića mora doć, a ako ne dojde, da će ju poć sama jiskat.

Jedan dan ona gre va grad i vidi, kade judi gjedaju lipi vazi, ki ćeju sluzit za espoziciju, a najlepsi odi seh, da će bit za bolnega sina odi kraja. Kad je ona to cula, skocila je va najlepsi vaz i skrila se je tako, da ju ni niki videl.

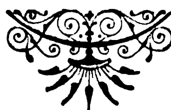
Vaz je dosal on isti dan na krajevski dvor i klali su ga va kamaru, kade je lezal bolan sin odi kraja. Kad bi mladi kraj

zaspal, sla bi Margareta vanka z vaza i gjedala bi lepu kamaru, kakove jos ni nikad videla. Kad bi pa lacna bila, pojila bi se, ca bi donesli za bolnega. Va dvoru su se si veselili, da će berzo mladi kraj ozdravet, zac da sadahna puno poji, a pervo da ni otel nis.

Mladi kraj, ki je znal, da on tega ne poji, bil je kurioz malo, ki to se poji. Jedan dan bil je probujen, a delal je fintu da spi. Ćes većega cuda, kad on vidi, da jena lepa devojcica s mićimi nozicami gre po malo vanka z vaza i ravno na stol, kade su bile piatance. Kad je već skoro bila finila jist, digne se kraj s posteje i nju ćapa. Ona ga je molila i prosila, neka njoj oprosti, ca je on i drage voje napravil.

Dokla je god bil mladi kraj bolan, ona ga je lepo pazila i nastojala. Na dvoru su ju zato si radi jimeli, a najrajse mladi kraj. Kad je on ozdravil, ozenil se je za nju.

I tako je mala Margareta, ku je stara nasla pred kućun, postala krajica kineska.

17.

Boh i Sv. Petar.

Jednuska su sli dragi gospodin Boh i Sv. Petar po svetu, da malo vidu, ca delaju judi.

Gredu oni tako po svetu jeno jutro jako rano o tri ure i najdu već jenega mladića, ki je već na poju delal. Pita Sv. Petar: »Cujete vi, mladić, kada ste vi pricneli danaska delat?« On mu odgovori: »Delan već jeno dobre pol ure!« Pita ga sopeta Sv. Petar: »A do ke dobe ćete delat?« On mu odgovori: »Do skure noći!« Dragi boh su rekli Sv. Petru: »Ov isti mladić je jako dobar i marjiv!« I projdu daje.

Gredu oni daje i dojdu va jeno selo, bas je polne zvonilo. Dojdu pred jenu kuću, va koj se je bas jena devojka

stala. Ta devojka otpre vrata odi kuće, a bila je jos sa raspletena. Sv. Petar ju zapita: »Cujete vi, mlada, ca ste do sadahna delali?« Ta devojka mu odgovori: »Bome nis, spala san!«

Gredu dragi gospodin boh i Sv. Petar daje i dragi boh rece Sv. Petru: „Vis, Petre, mi ćemo skupa spravit onega mladića i ovu devojku. To neka budu muz i zena!“ Sv. Petar rece bogu: „To ni pravo! zac da se on dobri mladić muci za 'vu lenu devojku?“ Dragi boh ma odgovori: „Petre, mi moramo vavek spravit jenega dobrega i jenega zlega skupa. Kad bi spravili skupa samo dobre, kamo bi sa zlemi?“

18.

Vuk je pojil nonu i nuku.

Tako je bila jena malica, ka je zivela pul svoje none. Ta nona je nosila jedan crjeni kapuc. Si su ju judi poznali va 'nen selu po ten crjenen kapucu.

Jedanput je sla ta malica va jedan bosak pobirat rozice. Kad je ovdeka već malo rozic nabrala, dojde jedan vuk. Ona se ga je jako poplasila i otela je domaka pobeć. Ale vuk joj rece: „Ne boj se, moje dete, nis, ne ću ja tebe nis napravit, samo ti pobiraj rozice!“ Ona je ostala pobirajuć rozice, a vuk je prosal.

Vuk je sal drito va kuću odi te malice. Nasal je va kuće samu staru nonu. Skocil je na nju, skinul joj je crjeni kapuc, pa ju je pozdroknul. Kad ju je pojil, klal si je na glave crjeni kapuc i sal je lezat va posteju odi stare none.

Za nekuliko vremena dojde i ta malica domaka. Vidi va posteje nekega lezat, mislela je neboga, da je nona, zac je jimel vuk nonin kapuc, a bil je vuk. Ponese k posteje rozice, ca jih je nabrala, da će jih svoje none dat. Vuk je solo ćapa i pozdrokne. Mala je jos preja neh ju je vuk pozdroknul, zazijala. Na to je priskocil jedan sused i videl je va kuće vuka s crjenen

kapucon na glave. Skocil je berzo po sekiru i ubil je sekirun vuka.

Gjeda po kuće, kade su stara nona i njeja nuka, ale jih ni mogal nihder spazit. Misli si on: »Morebit jih je vuk pojil!« Zame noz, pa raspara terbuh vuku. Va terbuhu njegoven nasal je obadve. Nona je bila već mertva, a ta malica jos ziva.

Otpeja on tu malicu domaka k svoje zene i pripoveda joj, ca se je dogodilo. Ta sused je jimel jenega mićega sina, pa su tu decu zajeno odgojili i othranili. Kad su ta deca narasla, su se skup ozenili. Ziveli su dobro, zac su jimeli dve kuće i dvoji grunti.

19.

Kraj ozenil svoju ćer za hajduka.

Jedan kraj je nasal na sebe jenega senca. On si malo razmisli i ni otel ovega senca ubit, leh ga je dal gojit. Ta senac narasal je tulik, da si je kraj, kad je senac krepal, odi njegove koze napravil rukavice.

Ta kraj je jimel jenu jedinu ćer, pa je rekal, da će ju dat onemu za zenu, ki indovina, od cije su koze njegove rukavice napravjene. Dohajali su sakojaki plemeniti i veli judi, kraji, cesari, grofi i jenerali, da ćeju indovinat, od kakove su koze krajeve rukavice napravjene. Jedan je rekal ovo, drugi ono, ma nijedan ni mogal indovinat.

Krajeva ćer sla je okole i cekala je dan na dan, da će morda ki indovinat. Najzad se je stufala cekat, pa je odlucila poć pod skale i pervemu, ki bude sal gore, reć odi kakove su koze te rukavice.

Sal je bas pervi ta dan jedan veli hajduk. Ona cuje, da neki stropa po skalah, pa zazija: „Krajeve rukavice su odi koze od senca!«

Gre gore ta hajduk kraju i dojde pred kraja, pa mu

rece: »Ove rukavice su odi koze od senca!« Kraj mu vaje rece: »Ti si indovinal, ti si pametan covek, ti ćes bit moj zet!«

I tako da kraj svoju ćer za zenu temu hajduku. Nacinili su pir i oni su se ozenili. Sa srića je bila, da je ta hajduk bil lepi covek, pa da je bila krajeva ćer s njin zadovojna.

20.

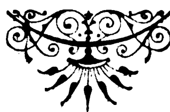
Kastavci.

Znaju, dragi gospodine, sahde je uzanca, da se rad sused susedu naspota, ja mislin, da je tako i tamo puli njih, od kud su oni sadahna prisli k nan. Mi Recani se rad naspotamo Kastavcon. Ja mislin, da oni znaju, kade je Kastav, zac mi se vidu pametan i ucen covek, gospodin. Ja ću jin povedat, ca mi Recani za Kastavce govorimo.

Jedanput su bili Kastavci nezadovojni s meston, na ken jin je bila crekav, pa su odlucili ju pomaknut na drugo mesto. Sli su si rivat odzada crekav, da ćeju ju porinut napervo. Bas je dazjelo, pa kako su jako rivali, su su zemju zrivali nazad. Onda su jedan drugega zvali: »Hote gjedat, kako smo već daleko odrinuli crekav!« Dosal je ta najveći puli njih, pogjedal je, kuliko su odrinuli crekav, pa jin je rekal: »Sad je, judi, dosta! Sad ste crekav dost pomaknuli na pervo. Sad morate bit si s meston zadovojni!« I si su bili sad s meston zadovojni, zac su misleli, da su crekav pomakli napervo, a crekav je ostala, kade je i bila.

Drugi put su se Kastavci zmisleli, da će navadit svoje konje, da nis ne jidu. Sena jimaju Kastavci malo, a zobi jos manje. Zakjucili su, da je najboje konje navadit, da nis ne jidu. Dvanajst dani su konji gladni zdurali, saki dan su bili slabeji, a trinajsti dan su jin konji odi glada si krepali. Onda su jedan drugemu govorili: »E bas smo nesrićni. Najboje smo konje navadili, da nis ne jidu, pa su onda krepali!«

Treti put jin je vuk ovce klal. Već jin je puno ovac poklal, pa su odlucili napravit jenu procesiju svetemu Antonu, da jin cuva ovce. Dosli su si Kastavci pred svoju crekav, zeli su si krizi i se bandiere, pa su sli na procesiju. Pop, njihov plovan, je popeval: »Cuvaj, boze, nase blago odi vuka!« a oni si su mu otpevali: »Da bi krepal!« Na jenput gre vuk iz sume drito kontra te procesije. Jedan Kastavac ga opazl, pa rece ten drugen: „Viste, judi, vuka!" A ovi drugi Kastavci pohitaju krize i bandiere, pa bez. S njimi je pobegal i sudac Kinkela i si do vraga tega.

21.

Grobnicki i Merzlovodicki ferbojtar.

Na Grobniku bil je pul jene gosposćije jedan ferbojtar, a pul jene druge gosposćije va Merzlevodice bil je sopeta drugi ferbojtar. Ti dva ferbojtari bili su veli prijateji.

On grobnicki ferbojtar otel je rano jos po letu iznenadit svojga prijateja va Merzle vodice s cvetki. Perva tri cvetka, ca su dozreli, poslal je on po jenen hlapcu temu svojmu prijateju va Merzlu vodicu. Bilo je ta dan bas jako sunce. Nosi ta hlapac ta tri cvetka va kosarice po grobnicken poju i dojde po ceste do Kamenjaka. Tu si misli: „Mogal bin ja jedan cvetak pojist. On tamo gospodin ne će znat, kuliko san jih iz domi ponesal!" Ca je mislel, to je i napravil i pojil je jedan cvetak spod Kamenjaka.

Sal je ta hlapac daje i nosi va kosarice jos dva cvetka. Dosal je spod Jelenja, pa si misli: „Jedan cvetak san već pojil, mogal bin jos jenega. Onemu gospodinu bit će dost jedan za provu, a ja san lacan!" Ca je mislel, to je sopeta napravil i pojil je drugi cvetak na Jelenju.

Gre sad hlapac daje i dojde na Merzlu vodicu. Ovdeka preda on temu ferbojtaru tu kosaricu s ten jenen cvetkom. Va

kosarice bilo je i pismo odi onega ferbojtara grobnickega i ta merzlovodicki ferbojtar leji to pismo. Na jedanput zazija ta ferbojtar na ovega hlapca: »Kako to, moj mi prijatej pise, da mi saje tri cvetka, a ti si donesal samo jenega? Kade su ona dva druga?" Hlapac mu odgovori: „A pojil san jih!" Sad su gospodin jos jace zazijali na nj: »A kako si to ti mogal?" Hlapac zame treti cvetak iz kosarice, pa ga poji i rece mu: „E ovako!" Gospodin se je razjadil, pjusnul je hlapca i steral ga ća.

Drugi put pa je otel ta merzlovodicki ferbojtar iznenadit onega grobnickega, pa mu je poslal po jenen hlapcu raki. Ta hlapac gre s temi raki i nosi jih va kosarice. Ni znal pravo puta na Grobnik, pa je zabasal preko grobnickega poja do Recine. Trudan je bil, pa je pul vode zaspal. Dokla je on spal, si su mu raki pobegli z kosarice va vodu. Kad se je probudil, vidi, da su mu raki nekamo prosli, ca je otel napravit. Misli si: „Bar ću kosaricu odnest temu gospodinu, kad su već raki pobegli!"

Se malo po malo dojde ta hlapac na Grobnik i odnese tu kosaricu temu ferbojtaru. On zame kosaricu i najde jeno pismo va kosarice. Leji on to pismo, pa pita tega hlapca: „A kade su raki?" Hlapac mu odgovori: „Ja ne znan!" Na to mu jadno rece ta ferbojtar: „Va pismu su, moraju bit!" Hlapac mu rece: „Fala bogu, samo kad su va pismu, ja san mislel, da su pobegli va vodu, zac san pul vode zaspal!" Ferbojtar mu rece: „Vrazji tovare, mars ća!" i da mu jedan vritnjak.

Kad je ta isti ferbojtar na Grobniku umerl, dosal je na njegovo mesto jedan Nemac, ki ni znal nis hervaski. Tuzili su temu Nemcu jenega Grobnicana, da va gospodske sume derva krade. Pozove ta Nemac tega Grobnicana k sebe va kancelariju, pa mu nec po nemski govori. Grobnican mu rece, da ne razume nemski. Ta Nemac mu rece: „Bos, bos?" (njem. was?) a Grobnican mu odgovori: „Ne znan, jel bos al obuven!" Ta nemac mu na to sopeta rece: „Varum, varum?" (njem. warum?), a Grobnican mu odgovori: »Ne znan, jel pred gorun al za gorun!" I tako se oni dva nisu nis razumeli. Najzad se je ferbojtar razjadil, pa je Grobnicana steral ća.

22.

Zaba carica.

Jena je zena jimela jedinu ćer. Muz njoj je bil kalafat. Ta ćer njoj je vela dosla i si su njoj govorili, da je jako lepa. Zvala se je Kata. Ona se je jos vise nacinjala, solo da bude lepja.

Jenu nedeju se je sla spravjat za velu masu, a mat njoj govori: „Jos ti je rano za masu, hodi mi po jedan kabal vode.“ Ona ni otela poć, zac da bi masu zakasnila.

Mat njoj se tuliko razjadila, da ju je zakjela, da bi se zabun pretvorila. Komać je mat to progovorila, ćer joj se je vaje va onen nesrećnen casu pretvorila va zabu.

Kako zaba nosila je ona sejednako kako i preja svojmu ocu saki dan obed, kada je delal. Dokla bi otac jil, ona bi skocila na uliku i tamo kantala tako lepo, da bi ju si slusali.

Jedan dan projde onuda carev sin i slusa, ki to tako lepo kanta, ma ni mogal nikega videt. Drugi dan isto projde onuda, slusa i gjeda, da bi mogal videt, ki to kanta. Projde bas on cas onuda jena zena i on ju pita: „Cujete vi, zenska, znate vi, ki to tako lepo kanta?“ Ona mu odgovori, da to kanta na 'noj ulike jena zaba, i pricme mu povedat, da je to bila jednuska lepa devojka, pa da ju je njeja mat gerda zakjela i da se je vaje on cas pretvorila na zabu.

Carev sin pojde jos on isti dan k jenoj strige, neka mu ona malo poveda, kako bi on onu zabu zlecil, da bi se sopeta storila devojka. Ma ta striga mu ni znala od tega nis reć. Prosal je on zalostan doma.

Kad je doma dosal, rekal je svojoj matere, neka mu najde frajaricu, da bi se on rada ozenit. Mat mu na to odgovori, da će s onun bit kuntenta, ka će njoj znat po voje rozice poslat. Saki bi dan dohajale staroj carice najlepse rozice, ale ona ni bila nike vesela.

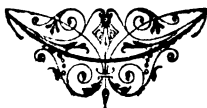
Mala zabica, ka je za to doznala, posaje carice jedan klas odi senice. Carica se je temu klasu jako veselila. Tako ju je in tanto jena zadovojila. Carica ju cini doć. Kad je ona videla, da je to zaba, otela ju je svomu sinu zatajit. Ma sin ju je videl i otel ju je na saki nacin ozenit. Najzad morala je stara popu-

stit i oni dva su se ozenili. Si su se judi cudili, kako će moć ta mladi car zivet s jenun zabun.

Pervu noć, kad je sal on s njun spat, skinula je ona onu kozu zabju i storila se je jako lepa zenska, kakova je bila, kad ju je mat zakjela. On joj je jutro rano zel tu kozu i hitil ju je va oganj, kade je zgorela.

Drugi dan dopeje on matere mesto zabe jako lepu zensku, da je to sad njegova zena i pripoveda joj se, ca se je dogodilo s njun, kako je od devojke postala zaba, a od zabe sada lepa zena. Stara carica bila je sadahna jako zadovojna.

I tako je kalafatova Kata postala carica.

23.

Car ozenil sirotu.

Bili su jedanput otac i mat i jimeli su dvoje dece, jeno musko i jeno zensko. Najpervo je toj dece umerla mat. Otac jos je bil mlad covek, pa se je ozenil drugi put za jenu dovicu, ka mu je dopejela jenu ćer.

Maćeha ni mogla terpet ono dvoje dece, ni jih mogla nanke zive videt. Za neko vreme umre i otac toj dece. I tako su ta deca ostala sama pul maćehe. Ona jih je sakojake maltrala, ni jin dala jist, ni nis.

Tako su si morala ta deca sama hranu sluzit. Mali je jimel deset let, a mala osan. Oni su sli saki dan va sumu. Ondeka su nabrali derv, pa su ta derva nosili na plac prodavat. Soldi, ca su ih dobili za ta derva, su potrosili, ca su si kupili cagoda za pojist.

Ta malica bila je saki dan lepja. Kad je govorila, hodile su joj z usti same rozice. Mali je pobiral te rozice i prodaval jih je juden. Si su judi gjedali to cudo i kupjevali su te rozice.

Kad su već ta deca malo odrasla, prosal je po placu na konju carev sin i videl je tu devojcicu, kako z braton govori i kako brat rozice, ke joj hode z ust, pobire. Stane on, pa pricne s njun govorit. Ona govori, a njoj s miron z ust gredu rozice. Njemu se je ta devojcica jako dopala. On ju zapita: „Cujes, kade je tvoj otac i mat? Ja bin sal sada malo k njin!" Ona mu odgovori: „Moj otac i mat su umerli! Sadahna jiman samo maćehu!" Carev sin njoj rece: „Nis zato, popeji me dunke k tvoje maćehe!"

Ta malica ga otpeja k svoje maćehe i kad su tamo dosli, govori carev sin toj maćehe: „Pazite mi na tu devojku. Ona će bit moja zena. Ja san carev sin!" Ta se maćeha jako preplasi, pa rece carevu sinu: „Nek se nis ne boju, svetli care, ja ću već na nju pazit, kako san i dosada pazila!"

Projde carev sin i dojde k svoje matere na dvor i pripoveda joj, ca je videl, da je videl jenu jako lepu devojku, koj gredu z ust rozice, kad govori, i da će ju on ozenit. Mat mu rece: „Pa ju ozeni, sinko, kad ti se tako dopada. Nis zato, ca je ona siromaska, mi zato jimamo dost beci!"

On je prosal nazad k toj devojke, da će ju on zenit. Ta carev sin moral je proć preko mora po nju. Kad je tamo dosal, rekla mu je ta devojka, da ona ne more preko mora putovat, zac da joj ne bi vise sle rozice z ust, ako bi se prepejala preko mora. Carev sin joj je rekal: „Ne boj se ti zato nis. Ja ću napravit, da te more ne bude videlo!"

Prosal je to napravit carev sin, a maćeha si je za to vreme promislela, da zac bi ona tu sriću pustila pastorke, kad jima svoju rojenu ćer, koj bi volela tu sriću dat. Ona je oblekla lepo svoju ćer pervo neg je dosal carev sin i podmetnula mu ju je mesto one, ku si je odibral.

Carev sin zel je onu ćer odi te maćehe i otpejal ju je sobun na svoj dvor. Kad je ona pricnela govorit s njegovun materun, caricun, ni bilo rozic. Carev sin je vaje znal, da ga je prevarila ona maćeha odi one devojke. Pustil je tu drugu devojku na svojen dvoru, jos se ni s njun ozenil, solo ju je pókazal matere.

Kada je dosal k onoj maćehe odi one devojke, pita vaje za onu pravu. Maćeha s pocetka se ni dala nis znat, da ga je prevarila, al najzad mu je to morala intanto priznat, pa mu je rekla, da je sopeta nekud va sumu prosla derva pobirat. Sal je sam

carev sin va sumu, da ju pojisće. Kad ju je već dugo jiskal, nasal ju je na sume skupa z braton, kade je derva pobirala.

Sad ju je zel vaje z braton skupa, onakovu, kakova je bila va svoje dvore, prez da je ca maćehu pital. Ona mu je povedala, kako je njeja maćeha svoju ćer mesto nje podmetnula i kako je on drugu doma popejal. Carev sin se je jako jadil na tu maćehu, a mladoj je po putu kupil lepe nove svite, da je jos puno lepja izgjedala.

Kad je dosal s njun va svoj dvor, dopala se je i njegovoj matere. Oni dva su se vaje ozenili, a onu drugu devojku, ćer odi maćehe, dal je poseć i posolit, pa je onda to meso poslal onoj maćehe na dar.

Kad je maćeha to meso dobila, spekla ga je i po malo jila. Macka, ka ju je gjedala, dok je jila, spotala joj se je: Matmurnu! Kersćansko meso jis!“

24.

Car jima kozje usi.

Jedanput je bil jedan car i ta car je jimel kozje usi. Ni tel da ki za to dozna. Sam se ni znal obrijat i oplest, pa je zval barbiere z grada, da ga obriju i opletu. Sakega barbiera, ki ga je obrijal i oplel, pital bi: „Ca si na mane videl?“ a kad bi mu on rekal: „Kozje usi!“ dal bi ga vaje ubit.

Tako je već dal cuda barbieri poubijat, tuliko, da već va 'nen gradu, malo fali, ni bilo barbiera. Poslal je car sopeta zvat jenega barbiera. Gospodara bilo je jako strah, pa je poslal mesto sebe svojga malega hlapca.

Ta mali je sal se dersćuć k njemu. Si judi su znali, da car da ubijat barbieri, a nijedan ni znal zac. Ta mali ga je obril i oplel, kako su ga i drugi barbieri. Kad ga je finil obrijat i oplest, pita ga car: „Ca si na mane videl?“ Mali, kako je bil segav, rece: „Nis!“ Na to ga car pusća doma zivega, da mu anke jos dobru plaću i rece mu, da će bit od sadahna on njegov barbier.

Tako je ta mali cara brijal i opletal vavek i niki ni znal n!s. Na jedanput rece mali sam sobun, da mora ić k spovedi. Na spovede rece spovedniku, da jima jenu tajnu na sercu, al da je ne sme nikemu reć, zac da bi bil vaje od cara ubijen.

Spovednik mu je na to rekal: „Kad je temu tako, a ti nemoj nikemu pripovedat te tajne, nek hodi na najveći vrsić va jenoj sume, pa skopaj jenu jamicu. Polegni se onda pul te jamice i posapji va tu jamicu ono, ca jimas na sercu. Kad va tu jamicu zasapjes tu tajnu, pokri je berzo zemjun!"

Prosal je ta mali i napravil je se onako, kako ga je on spovednik naputil. Skopal je jamicu i zasaptal je u nju tri puti: „Car jima kozje usi!" pa je berzo jamicu zagernul zemjun. Malemu je bilo vaje puno lagje pri sercu, kad je tu tajnu zemje predal, i prosal je veselo domaka.

Zemja je na ten mestu pustila van klicu i za leto dan zrasla je jena terstika. Onamo su dosli cobani, pa su iz one terstike sebe napravili sopelice. Pricnu oni na te sopelice sost, a sopelice su sople: „Car jima kozje usi!" I tako je za tu tajnu celi svet doznal.

Prisegla se zemja raju,
Da se sa otajna znaju!

25.

Kraj i tri ćere.

Jedanput je bil jedan kraj i jimel je tri ćere. On pita jedanput redon svoje tri ćere, kako ga ka jubi. Najpervo pita najstareju, a ona mu odgovori, da ga jubi kako zlato i drago kamenje. Za ovun pita srednju, a ona mu odgovori, da ga jubi kako svojega dragega. Najzad pita najmlaju ćer, a ona mu odgovori, da ga jubi kako sol.

Pricnele su vaje te dve druge sestre i otac na nju zijat, da kako se more oca jubit kako sol. Otac joj je dal nec robe, pa ju je poteral ća s kuće.

Ona je sla cez vert, pa cez jenu sumu i dosla je na jedan breh. Noć ju je tu zatekla, a ni videla ni zivega stvora. Gjeda ona semo, gjeda tamo i na jedanput zapazi jenu svećicu va jenoj kućice. Gre ona k toj kućice i gre nutra va kućicu. Va toj kućice je bila sama jena stara zenska. Ona ju pita, ako će ju zet za devicu. Starica joj rece, da će, zac da već ne more sama delat, i pita ju, kuliko plaće jisće. Ta krajeva ćer joj rece: „Za pervo vreme nis, zac ne znan, oću li znat delat!"

Tako je ona bila pul te stare leto dan va sluzbe. Dan na dan se je navadila delat.

Na leto dan, kako je ona od dome prosla, prefalelo je soli va 'nen gradu, kade je bil njen otac i njeje sestre. Po sen gradu bili su judi bolni, zac se nisu nihder mogli pomoć za sol. Sam kraj i njegove dve ćere su bile va posteje na smert bolne.

Ta stara dosla je jedanput z grada doma i pricne povedat svoje device, toj krajevoj ćere, da je va gradu se bolno i da je kraj na smertnoj posteje, zac da nemaju va celen gradu nis soli. Na to se je ta krajeva ćer jako preplasila. Starica je to spazila, pak joj je rekla: „Ca bis ti rada kemu tamoka pomoć?" Ona joj je odgovorila: „Bin jako rada svojemu ocu i celemu gradu!"

Starica joj na to rece: „Kad vidin, da si va vele brige i zalosti za svojen ocen, ja ću te naputit, kako ćes pomoć ocu i celemu gradu. To ti je jedan facol soli, jena sibica i jena rozica. Najpervo odnesi ta facol soli ocu, da mu vaje pomores. Kad potrosite doma tu sol, onda hodi va tu i va tu goru i lupni s tun sibicun po jenen bregu va toj gore. Breh će ti se vaje otpret, onda daj tu rozicu pervemu vrataru, da te pusti nutar. Tu ćes dobit soli, kuliko god ćes, da bu dosta semu svetu.

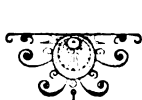
Tako projde ta najmlaja ćer krajeva odi te stare zenske i gre berzo najkraćen puten va on grad, kade joj je bil otac i sestre. Dojde ona pred krajevski dvor i prosi jenega krajevskega hlapca, da je pusti nutra va dvor, da nosi kraju sol. Al on je ni tel pusćat prez krajevega urdina. Drugi hlapci su sli gore va dvor reć, da je prisla jena devojka, ka nosi za kraja sol, zac je već nisu poznali, da je to krajeva ćer.

Kad je hlapac kraju javil, da jena devojka nosi sol, kraj je vaje rekal, da neh dojde gore k njemu. Ona je dosla, a kraj ju je po glasu poznal, da je to njegova najmlaja ćer. Ona je dala soli

kraju i svojen sestran i oni su vaje ozdravili. Sad je kraj videl, kuliko ga najmlaja ćer jubi, zac ga je skapulala odi smerti njega i njegove dve stareje ćere.

Kad su judi culi, da je va krajeven dvoru soli, si su tekli onamo po sol. Ona je dala juden soli. Ale njeje sestre, ke su se bale za sebe, rekle su joj: „Sestro, ne davaj juden tu sol, zac će berzo i nan premankat!" Ale ona je i tako juden su sol razdelila.

Kad je su sol razdelila, prosla je na 'nu goru, kako ju je ona stara zenska naputila, pul ke je bila za devicu, i lupnula je s onun sibicun po 'nen bregu. Breh se je vaje otpril. Na vrateh se pokaze jedan mići vratar i ona mu da vaje onu rozicu, ca joj je dala ona njeja stara. Ta mići vratar je pusti nutar. Tu je videla silne kuće i bregi odi soli, ku tamo delaju mići judi, patujki. Ona dobi sada soli, kulikogod je tela. Tu su sol pejali na vozeh va on grad. I tako je ona dala celemu svetu sol sopeta nazad.

26.

Tezor spod Tersata.

Judi pripovedaju, da je spod kastela na Tersatu pod jenun lipun zakopan tezor, a da ga cuva jena zakjeta devojka. Za spasit ti beci i tu devojku moral bi jedan mladić legnut ispod te lipe o pol noći na samu viju bozju. Kad bi se ki takov nasal, pa legal ispod one lipe o pol noći na samu viju bozju, pripovedaju judi, da bi dosla jena kacka, pa da bi se obavila okole tela takovega mladića, da bi ga lizala po licu i jos bodnula ga va palac. Tako da bi ta kacka naredila tri puti. Ako bi takov mladić bil dosti korajan, da bi to mogal prebavit, onda da bi spasil i ti beci i tu devojku.

Jos pripovedaju judi, da je jos jedan tezor zakopan spod Tersata na klancu pul Sepićeve kuće spod koprivića. Za ta tezor govoru judi, da je onamo dosal, kad je jedan otac zakjel svojga

sina skupa s beci, koje je on tamoka skril. Zakjel je ta otac, da se ti beci ne najdu, dokla brat brata na ten mestu ne ubije i ki pervi to vidi, da će moć beci dignut i da će njegova sina skapulat odi prokjetslva.

27.

Jedan Recan i jena Recanka va Karlovcu.

Jedanput je bil jedan Recan, impijegat odi majistrata, pa je vavek govoril svoje zene, da te oni dva jedanput jedan vijaj nacinit. On joj je vavek govoril odi tega, ale ona mu ni verovala, leh mu je rekla, kad bi joj to govoril: »Dragi Tonin, ne bacilaj vavek odi tega vijaja, ja znan, da odi tega ne bude nihda nis!«

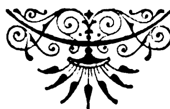
Kad mu je ona tako sopeta jednuska rekla, rekal joj je: »Sadahna se, Mima, obleci, pa gremo vaje na vijaj!« Ona mu je odgovorila: »Ne budi, Tonin, bedast, vidis, da je već vecer, kud ćes po noće na vijaj?« Ale on ni sad otel drugac, leh je morala ić.

Dosli su na stacion odi zeleznice i bas o osme ure na vecer sla je zeleznica za Pestu. On je kupil harte za sebe i za zenu do Karlovca. Tako su se oni dva otpejali do Karlovca i dosli su onamo oko jene ure po noće. Kad su dosli onamo, seli su va omnibus, ki jih je otpejal va hotel Fiume. Va hotelu su lepo spali.

Perva se je zbudila gospa, bas je bil petak, a va Karlovcu je saki petak samanj. Digne ona roletu odi ponestre i pogjeda van. Sa se prepade odi cuda, kad je videla one jude tamo, pa zove muza: »Tonin, Tonin, hodi berzo semo, kakovi su to judi, si muski gredu okole va sotobragah, a zenske va kotolah. Ca jih ni nis sram!« Muz ju je spotal, ca mu ne da mira spat, ma intanto se je digal i sal je gjedat te jude. Pogjeda van na ponestru, vidi te jude i cudi se i on, zac takovega ca ni videl.

Obuku se oni dva, projdu kafe zet i gredu malo po gradu. Na jedanput gonu nekakovi Turki puno koz, ma same muske koze. Zena, ta gospa, otela je znat, kako se zove po hervaski muska koza, pa pita jenega coveka tamo na placu: »Cujete, muzu, kako se zove po hervaski muz odi koze?« Ta je covek ni razumel, pa je pitala drugega, pa tretega. Najzad su ju razumeli ti judi, ca bi rad, pa su udrili va smeh, se su si terbuh derzali, kako su se smeli, pa su joj rekli, da se zove muz odi koze »jarac«, a drugi su joj rekli da se zove »perc«.

Kad je videla ta gospa, da joj se judi smeju, ni otela vise nis pitat. Drugi dan va sobotu su se vernuli nazad v Reku, pa mi je ta gospa pripovedala, ca je videla i cula va Karlovcu.

28.

Krajev sin ozenil jenu siromasku devojku.

Jedanput je bila jena jako lepa i siromaska devojka, a zvala se je Pepica. Ta je devojka jimela jenu kokos, ka je bila tako pitoma, da je celi dan za njun hodila kako jedan mali pasić.

Ova lepa devojka se je namorala na sina odi kraja. Ale ni jimala nikakove sperance, da bi ju mogal on ozenit, zac je bila jako siromaska.

Jedanput je sla pasejat malo, a s njun je sla i kokosa. Na kontrade se je inkontrala s jenun starun babun, ka je bila striga. Ta stara je pricnela s tun devojkun diskurit, pa joj je rekla, da će ona nec takovega storit, ako će njoj dat ovu kokos, da će se ona moć ozenit za sina odi kraja.

Toj devojke bilo je jako tesko separat se odi kokose, ma zac je bila jako namorana i k temu vela speranca, da će ju sin odi kraja ozenit, dala je toj strige svoju kokos. Striga je zela kokos i ponesla ju je doma.

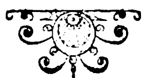
Ta devojka cekala je i cekala, da će doć po nju sin odi kraja, ma zamanj, zac je pasalo jeno i drugo leto a on ni dosal. Susede, ke su znale, da je ona dala strige kokos za to, da joj stori, da ju ozeni sin odi kraja, i da ceka već dva leta na sina krajeva, pricnele su joj se spotat i kad su ju na kontrade inkontrale zijale su za njun: »La gallina dastu, e il fio del re non averastu!« Ona jin je na to rispondevala: »Se sara destin del dio, il fio del re sara mio!«

Sin odi kraja bil je anke namoran na jenu drugu frajlu, kontesu, i ona mu je bila već njegova frajarica. Ovoj njegovoj frajarice doslo je na jedanput zlo i umerla je. To joj je storila ona striga.

Na korte su bili si disperani i jiskali su posud jenu devojku, ka bi somiljala onoj kontese, ka je umerla, zac je sin odi kraja bil jako disperan, pa jih je bilo strah, da će od disperaciona dobit jetiku i umret. Posud su poslali jiskat i pitali su posud, ako ki jima takovu devojku, ka somilja pokojnoj kontese.

Kad je to cula familija odi Pepice, obukli su ju kako jenu kontesu, zac je ona somiljala pokojne, pa su ju dopejali pred sina odi kraja. Kad ju je on videl, vaje mu je jako piazala i bil je jako vesel, pa je rekal, da će se on s njun vaje ozenit. Nju su obukli kako jenu krajicu, pa su sli vaje va crekav ozenit se.

Potla su nacinili veli pir i veli tratamenti, si stoli su bili puni sega, bomboni, konfeti i cikulade. Hitali su konfeti okole, pa je jedan veliki pal pod stol, a ja san bas onda bila pod stolon, pa san ga berzo pobrala i pojila, jos mi je sadahna zajik sladak.

29.

Pierin i Nina.

Jedanput bila je jena devojka, ka se je zvala Nina, i jimela je jenega frajara, ki se je zval Pierin. Oni su se oteli ozenit. Ale na jedanput se je culo, da će bit gvera. Moj Pierin moral je poć va tu gveru i moral je pusćat svoju frajaricu

Tu je bil plac, disperacije i juramenti. I tako su se oni dva separali. Gvera je durala puno vremena, a oni su si vavek pisali. Na kraju odi sakega lista bilo je: »Fedele fino la fredda tomba!« Ma moja Nina na jednuska ne dobije vise listi i potla dugega vremena dojde nova, da je njeji Pierin umerl va gvere.

Nina place i place, i se bi bila dala, samo da ga more jos jedanput videt. Jenu noć o pol noći neki tuce na vrata od njezine kuće, a moja Nina gre gjedat na ponestru, ki je to, i vidi, da na jenen lepen belen konju jase njezin Pierin, obucen kako soldat. Pricne on nju zvat, neka gre doleka. Ona dojde, a on njoj rece, neka gre s njin. Malo njoj je bilo strah, ale je intanto sla.

Jasu oni dva, jasu, a on njoj sako malo rece: »Al chiaro de luna i morti camina, hai piacere, mia Nina!« Ona mu je saki put odgovorila: »Si, quando son con te!« I tako su jasili, dokla su dosli na jedan cemiter.

Tamo je bila jena rakva otvorena. On je otel, da i ona gre s njin nutra i vukal ju je za traverzu. Ma kako se je ona difendila, stracal joj je su traverzu. Ona je bezala doma, a on za njun. Kad ju je otel već ulovit, pobegla je berzo va jenu kuću, kade je jedan mertvac lezal. Ta njeji frajar, Pierin, *zija* temu mertvacu: »Mertvi daj mertvemu zivega vanka!« Ta se je mertvi pervi put samo zdergnul. Kad je drugi put zazijal Pierin onemu mertvemu iste besede, sel se je ta mertvac. Kad je treti put zazijal Pierin, otel se je on mertvac zdignut, ale je bas peteh zakantal, pa se je nazada mertvac va kaselu legal, a Pierin odletel je va svoju rakvu na cemiter.

Drugi dan rano jutro prosla je doma Nina i hodila je do dome mesec dan. Kad je dosla doma, nasla je pred kućun svoju traverzu in cento pezzi. Kako je dosla va kamaru, zrusila se je i ostala je mertva.

30.

Krajev sin i striga.

Jedanput je bil jedan kraj i jimel je jenega sina. Temu sinu je bil god, pa su mu judi nosili na regal sake vrsti stvari. Jedan gospodin mu je donesal na regal jenega konja odi derva, ki je jimel jenu makinu, ka kad se je navijala, sal je konj vajer, a kad se je odvijala, sal je konj dole. Ta gospodin, ki je donesal ta regal, zajahal je na konja, pa je zavijal makinu i sal je s konjen vajer, a kad je bil dosti visoko, odvijal je makinu, pa je sopeta dosal dole.

Kad je sin odi kraja to videl, jako ga je ta konj piazal, pa ga je vaje zajahal i pricnel je vertet makinu, pa je sal se vise vajer s konjen. Ale on je se daje vertel makinu i z miron je sal daje vajer. Oni su mu ozdola zijali, da neka sadahna nazad odvija makinu, da dole dojde. Ma on morda ni cul, morda ni znal, a morda ni otel, pa je sal tako jako vajer, da ga ni bilo već ni videt.

Kraj se je jako prestrasil, da ne će već nihda sina videt. Razjadil se je na onega gospodina, ki je takovega konja njegovemu sinu na regal donesal, pa je ordinal, da ga stavu va perzun. Sin odi kraja letel je po ajeru na ten konju i onda je pricnel po malo padat, dokla ni pal na jedan pergul.

Tu je sedela jena jako lepa devojka, pa kad ju je on videl, vaje se je na nju jako namoral. On joj je rekal, da je sin odi kraja i da bi ju on ozenil, ako će ona njega. On je bil lepi mladić, pa joj se je piazal i rekla mu je, da je ona s njin kuntenta i vaje je sla s njin. On je ni mogal vaje prezentat ocu kako svoju frajaricu, pa ju je zato pusćal va jenen selu pul jene stare zenske, neka ju cuva, dokla on nazad dojde i rekal joj je: »Cuvajte mi ovu devojku, zac moran ocu preja javit, da san si nasal frajaricu, pa te onda doć po nju si odi korte!«

Kad je on prosal ća, ona je stara zenska doznala, da je on sin odi kraja i da će ta devojka bit njegova zena. Bila je ona jako invidioza na nju, zac je jimela jenu ćer, pa bi bila rada, da sin odi kraja ozeni tu ćer odi nje. Ova stara baba bila je striga, pa je ovoj frajle govorila, da će ju ona malo oplest. Devojka

je pustila, da ju oplete, pa dokla ju je ova stara opletala, zabola joj je va vlasi jenu jiglu. Ona devojka je vaje postala golub i odletela je.

Stara striga obukla je svoju ćer na on vestit, kega je jimala ona lepa devojka. Kada je dosal sin odi kraja nazad, jako se je zacudil, kakova je to sadahna ta njegova frajarica. Ma stara striga ga je persvadila, da je to njegova prava frajarica, a da je takova postala va obrazu, zac je bila jako bolna.

Sinu odi kraja je bilo sadahna jako zal i bil je jako desperan, ca mu je frajarica sada tako gerda postala, al je bil posten, pa je rekal, da kad je dal već svoju besedu, da ju sada se takovu mora zet za zenu. Onda ju je z muzikun i s puno gosti doma popejal.

Tu su bila vela veseja i veli tratamenti. Pekli su na raznju purmana, a vertel ga je jedan mali gobo. Dokla je vertel gobo na raznju purmana, doletel je jedan golub, pa je govoril ovemu gobiću: »Che il gobo se indormentasse e che il rosto se bruciasse e la vecchia striga sola magnasse!« Mali gobo je zaspal i purman je zgorel, pa su morali drugega klast na razanj. Kad je i ovega gobić vertel, doletel je sopeta golub, pa je denovo ono rekal, kako je rekal i preja gobiću i on je sopeta zaspal i purman je sopeta zgorel.

Kada se je i po treti put tako dogodilo, razjadil se je kraj i pricnel je na seh zijat, pa je ordinal, da se mora ta golub ulovit. Onda su se si sluge i device postavili okole gobića i cekali su na goluba, pa kad je on doletel, su ga ćapali. Tega goluba su odnesli va salon, kade je bil kraj i njegov sin i stara striga svojun ćerun i puno drugeh gosp, frajl i gospode.

Sin odi kraja je otel pervi videt i jimet tega goluba, ki je bil jako lep i pitom. Kad su mu ga dali, pricnel ga je z rukun gladit, dokla se ni na jedanput nabol na jenu jiglu, ku je jimel golub va glave. On se je cudil, kako je ta jigla dosla na glavu golubu. Anke si gosti su se cudili temu, a stara se je striga jako prestrasila i govorila, neka pustu samo ća tega goluba.

Sin odi kraja ga ni otel pusćat, leh mu je znel jiglu z glave i vaje se je odi tega goluba storila ona lepa devojka, ku je videl na pergulu. Ona je sadahna se pripovedala, ca joj je storila ona stara striga.

Tu staru strigu su vaje ćapali i kraj je ordinal, da ju stavu va jedan karatel odi uja i razgaju ta karatel. Tako su i napravili, a njeju su ćer sterali ća. Sadahna se je sin odi kraja ozenil svojun prvun frajaricun. Sad su bili jos veći tratamenti i ja san bila na piru, pa san jila i pila, jos mi je sadahna mokro pod zajikon.

31.

Razgovor med Betinun i Pepinun.

Pepina: Ju mane, kuma Betina, a ca su oni doma? Zac nisu sli in piaca Adamić videt onu lepotu? Danas ni per bako nianke jena macka doma zustala, a oni stoju tutu sami. Ca jin je, ca bate lunu?

Betina: Ave mane, kumica dragi, mane mora se z miron ca prit, ca mi vas divertiment pokvari. Neka cuju malo, ca mi se prepetilo. Se znaju, da moj muz gre va ovakoveh okazioneh gospodu, ka v Reku pridu gjedat bastimenti odi gvere, z barkun po moru pejat, a vrah si znaj, ca je ca ni, ubil boh si principi i principese, moj je Jenaro va more pal!

Pepina: Jezus Marija, ca se je kumpare Jenaro otopil?

Betina: Un korno! Otopil! Kumica Pepina, za tambaskaju i ćakulaju, se mi gre zima po skine. Ca bin ja stala tutu na ponestre kako jena marmota, da je moj Jenaro va cimeteru. Ni se otopil, ne, fala Bogu, solo je storil jedan banj fora de stajon, pa san ga fikala v postej i dala san mu pit tea odi malve, pah speremo, da do jutra će bit se dobro.

Pepina: Ava che pezzo del stomago (stomaco)! Kuma Betina, neka mi oprostu. Ja san mislela, da se je kakova disgracija prepetila, san se prestrasila, pah senza pensar san pitala, ako se je njih Jenaro otopil, samo kada ni, to je kapo principal. Za 'no, ca se je malo v more toćal, nis zato, ne će mu bit nis, sadahna ni zima.

Betina: A neka se ne skuzaju, kuma Pepina! Ja znan, da su oni ono rekli prez mislet, zac ja znan, da oni jimaju dobro serce. Neka mi vaje sadahna malo povedaju, ca je bilo puli mora. Ca su jin storili vele feste?

Pepina: Aj si, ka skoda, da nisu bili gjedat, ma bas je bilo lepo. Znaju oni vapori, bastimenti, pak si trabakoli i barke, to jin je bilo se luminano, a palac odi Adrije i se one druge kuće, to je bilo kako da se gori. Jos su bile tamoka bande z muzikun. Ma znaju, da se ovi muzikanti, ki pridu, ne moru kompetit z nasemi muzikanti. Si oni, ki su stali tamo okole, su rekli, da je nasa banda citadina altroke zvonila puno boje leh se one druge. To je bas istina. Ma neka cuju, kuma Betina, oni tega puno znaju, neka mi malo recu, ma ca su Ingjezi pod nasen cesaron?

Betina: A ja, kuma Pepina, to pah jin bas ne znan reć. Aha! — ću ben mojga muza pitat.

Pepina: A znaju, da su oni Ingjezi cudno obleceni, male barete jimaju na glave, a si su in rosso kako papagali. Neka gospoda su tamo govorili, da je anke jedan princip odi Austrije dosal, ma da je dosal incognito. Ca je pah to incognito, vrah si znaj.

Betina: To je, draga kuma Pepina, jako semplice. Incognito to će reć na konju!

Pepina: A tako, vidu, vidu. To ja nisan znala. Bas mi je drago, da san jih pitala, zac je z miron dobro pitat, ca se ne zna, za instrujit se.

Betina: Ja, kuma Pepina, ja rada povedan, ca znan. Ma sadahna mi pride in mente ona disgracija, ka se je prepetila va Grohovo. Oni brizni judi ca te storit. Povedala mi je Marijeta, ona je sla jutros gore gjedat, da se zemja movi i da se se kuće tresu, da su morali si judi vanka odi kvartieri, zac da je perikuloso, da ostanu zakopani soto, da su gore pompieri, militari i komandant odi gvardije za cuvat, da ne bi bilo disgracije.

Pepina: Jesus i Marija, neka nas boh ocuvaju takove disgracije. Oni tuzni judi va Grohovo su desperani, zac nemaju siromasni ni teto ni leto. Ma kakova je to komedija, ca bi oni rekli, Betina, od cesa to pride, da se zemja movi. Ja mislin, da je to kakova vulkanika.

Betina: I ja mislin, da će bit tako, kuma Pepina. Zato je i dosla takova katastrofika. Neka skuzaju, kumica, moj me je Jenaro zove, pa ako ne bin vaje prisla, bi pricnel kjet.

Pepina: Neka gredu, neka, kuma Betina, ne ću jih tratenit.

Betina: Bona note, Pepina, bona note!

Pepina: Bona note, Betina! Neka pozdravu kumpara Jenara. Adijo!

82.

Razgovor med Ćavicun i Bonticun.*)

Spjevao: Fra. Celigoj.

I.

Ć. Dobro jutro, kuma, ca vas sem'ka nosi?
Zac su van tak' gerdo rastresene kosi?
B. Pustite me z miron, zac san puna jada,
Nihdar neman mira pul onega smrada.
Ć. Ste l' se morda, Kate, z muzon pokarala?
B. Ni s ćerun ni z muzon nis, sestro Nadala.
Jisćen profesora gospodina . . . . .,
Verujte mi, kuma, da ne prez uzroka,
Zac gren tuzit sina, da bi ga nestalo!
Ne će me poslusat ni vele ni malo.
Ć. Hote, draga Kate, gore k sveten Vidu,

*) Pjesnik ovoga pjesmotvora bio je neko vrijeme kapelanom u Lovrani u Istriji. Kasnije je bio profesor na riječkoj gimnaziji oko god. 1845. Zatim je prešao u red sv. Serafika u Padovu, gdje je bio i učiteljem njemačkoga jezika oko god. 1850. Umr'o je oko god. 1860. Pored ove pjesme, kojom se je narugao jednomu svome kolegi, profesoru i svećeniku, čuo sam, da je još jednu pjesmu rugalicu napisao, kad je isti kolega njegov postao kanonikom, ali je nijesam mogao dobiti. Ovu pjesmu štampao je Fran Kurelac u djelu „Runje i pahuljice“ str. 53.—58.

Kamor si skolani za se vadit pridu.
Vi ćęte jih najti va cetertoj skole,
Tamo vade decu pri visoken stole.
Ako nisu tamo, hote k njin va kuću,
Nis se ne sramujte za vasu obuću.
Zac nisu persona odi komplimenti,
Franko govorite, bit ćete kuntenti.
Puli njih ni frajle ni kamariere,
Sami su pul rucnje, sami pul vecere.
B. Kad je, sestro, tako, ja gren drito v skolu,
Ako jih ni tamo, nać ću jih pri stolu.
Ć. Oni su o polne puli udovice,
I za van pravo reć, Luce Lazarice.
Ter joj znate kuću, blizu kvarantine.
Ki postoli kerpa doli pul marine,
On će van se cisto i tanko povedat,
Zac je s njimi jutro, pervje neh gre delat.
B. Kader godar budu, ja jih pak moram nać.
Pervje nego sunce za goru bude zać.
Ć. Boh s vami, kumica, gren na Fiumeru,
Zac mi vino tocu i derva mi meru.
B. Boh s vami, gren berzo, jos nisan kupila
Ni speha ni repe, ni meso solila.

II.

Ć. Dobar vecer, Kate! ste l' se natuzila,
Z gospodinon . . . . kad ste govorila?
B. Za cetertun urun, kad se skola fini,
Sla san stopajući po malo za njimi.
Dokla su zbrojili dvoje troje skale,
Ja z nikun susedun smo se zaderzale.
Bas smo zgovorile dve al tri besede,
Cujen jih zakriknut: »Ki je pul susede?
Ako mane jisće, neka gre sad goru«.
Ć. Ju mane, Nadala, kak ostro govoru!
Ste l' njin se na to vaje objavila?
B. Od straha san, sestro, besedu zgubila,

Bas postavin noge na dervene skale,
Klupko i kalcete su mi na tla pale.
Pod nogami daske od poda mi skripju
I splaseni tići proso na me sipju.
Kad me oni spazu na verh skal pul banka,
S kocu vaje k mane s kamarice vanka,
Ter se sa zacudu i mi recu skieto:
»Jur vas nisan videl, već je vlasko leto.
»Veselo se derz'te! zac ste tako tuzni?«
»I kako pokojna Motezica ruzni?«
Ć. Na te slatke reci ste li jos derhtala?
B. Nis, moja kumica, nis, sestro Nadala.
Dusa mi se k sercu vaje povernula,
I z lepun manirun san mu odvernula:
»Proslo j', gospodine, od mane veseje
»Cemer sakidanji zac va grob me peje.
»Vesela san majka tri ćere rodila,
»A jedinca sina zalosno zgojila,
»Dobro ga poznaju klateza Andrića,
»Posud ga je videt, vajveć pul Skojića.
»Vas vecer je vane, nihdar ni pul knjige,
»Vavek na bijaru v prokjete butige«.
Ć. Na tu vasu tuzbu ca su odlucili?
B. Gospodin su jadno na noge skocili,
Pak su se prisegli, da te mu dat jutra
Dvajset i pet palic i friskega putra.
A kad su se, sestro, malo umirili,
»Katica«, recu mi, »bite cagod pili?«
— »Odahnut ću pervje«, san odgovorila,
»Zac mi je preselo, cagod san danas pila«.
Na to mi ponudu prezicu tabaka,
Za ten mi odlomu bokun paprenjaka.
Pok su natocili dva zmuja sampanje
I su olupiti cetiri kastanje.
Z miron su nudili: »Zamite, Katina,
»Nemojte sad mislet na vasega sina.
»To su dva oresca, ćete jos ca drugo?
»Zpijte to na miru, ter van ni poć dugo«.
— »Fala budi vela njihovoj dobrote,

»San se okrepila do druge sobote«.
— »Sedite jos malo, ter van ni ta sila . . . ,
»Bite, Katarina, rozulinca pila?«
— »Dragi gospodine, ca mi to govore?
»To je za bastaji i soldaske dore«.
Ć. Ste l' se pul njih, sestro, puno zaderzala?
Ona njiha kuća — je l' van piazala?
B. Nemojte zamirit, poć mi je na placu,
Pak tecen do domi, zac mi deca piacu.
Vidite, da je sunce za goru zapalo,
Moj Mate će zijat, da bi je nestalo!
Ć. Hote dakle berzo, da se boh ne vredu,
Pak ćemo se videt jutra po obedu.

III.

Ć, Fajen budi, Isus i sveta Marija!
B. Vazda budi fajen i sveta Lucija!
Ki to gore stopa? ca ste vi suseda?
Ste l' se tako berzo digli od obeda?
Ć, Lahko san pojila dve zlice fazola,
Jos mi je va gerlu, ne da mi se zdola.
B. Mi smo pak jimeli brudet i palentu,
Zac smo cera mleli domaću fermentu.
»Hodi malo dole odi te ponestre,
»Utoci njin piti, daj ribu s padele«.
Nadala, zamite cetiri sardele.
Ć. Fala van, kumica, sada mi je dosta,
Zac ne bin otela zbog danasnjeg posta.
B. Pak po dazju semo i ob ove ure!
Ć. Ja se nis ne strasin ni juga ni bure.
Da van pravo recen, san kapricioza,
I za zveć to resto, jako kurioza.
B. Dakle cujte, kuma, ću van se povedat,
Kak da bin se tela puli vas spovedat.
Kad smo se ustali veselo s stolića,
Su mi pokazali kuću Kumarića.
Pak su me pejali k maloj kuhinjice,

V njoj je ropotije za tri bastazice.
Ovde sako jutro, kad pridu s palade,
Skuhaju za rucnju loncić cikulade.
Ovde ćete videt armar i provazu,
Onde su botilje, ovde skornje mazu.
Tri koraki spreda njin je kamarica,
Va koj spiju oni i njihova psica.
Ovde su navajni kerpati bragese,
Ale kakov listić pisati badese.
Od stare stomanje krojiju barete,
I s punti de sabo kerpaju kalcete.
Ć. Draga! hote z bogon, to ni verovati,
Kako ni ni ono, da je cujevati.
B. Verujte mi, kuma, to sami govore,
Da va tavalinu nec z miron kopore.
Anci kad smo prisli pod visoku strehu,
Cujen, da nec sterze va praznemu mehu.
Ć. Pustimo to na stran, to su babarije,
Iz starega veka lepe fratarije.
Nemojte zamerit, povejte mi malo,
Kakova je vista i drugo ostalo?
B. Spod krova se vidi Lovran, Mosćenica,
Fratri z Glavotoka, Tersat, Podvezica,
Lepa Fiumera, zvoniki od grada,
Brajda, ispod Mlake, de sunce zapada.
Kad san se ja ovde s njimi nadicila,
»Tesko mi j' na sercu«, tu san zavapila,
»Glava mi se muti, dragi gospodine,
»Homo berzo dole odi te visine«.
Oni su se smeli i su sulacali,
Ako ću ca piti, su mi ponujali.
»Fala, gospodine,« san odgovorila,
»Glava mi se vidi kot jena barila.
»Oci mi se sluzu, sunce je zapalo . . .«
— »Za jubav Matića*) zamite jos malo!«
— »Da bi sega sveta bilo mirisanje,
»Ne bin već taknula, poć mi je na stanje.
»Kad me vidu judi i moja familja,
»Te kricat za manun: kakova botilja!«

— »Za jubav Franića**) jos tu jenu kapju!«
I ne znan ca drugo v uho mi zasapju,
»Gracije«, govorin. »Tu se skale gibju
»I ti vrazji tići sopet proso sipju«.
Onî su se smeli i terbuh derzali
I jos bona note su mi augurali.
Ć. Cestita je ura i blazeni danak,
Kad ste pohodila profesora stanak.
Ja van zelin su noć slatko pocivati
I jutro pred polnen zdravoj se ustati.
B. Boh s vami, kumica, fala na jubavi!
Kad se sercno jubi, tesko se rastavi.

*) Matića, muža Bontićina, **) Franića, profesora i svećenika, komu je ova pjesma rugalica namijenjena.

II.

Narodne pripovijetke iz trgovišta Mrkoplja.

Predgovor.

Trgovište Mrkopalj ili kako se je prije zvalo Mrko polje dobilo je svoje ime po svoj prilici od podobe mjesta, na kojem se nalazi. Mrkopalj nalazi se na visokoj ravnici, opkoljenoj bregovima, obraslim crnogoricom. Susjedi, osobito Delničani i Lokvarci, zovu to mjesto od šale „Brkopalj", a Mrkopaljce „Brkopaljce".

Matica župne crkve sv. Filipa siže do godine 1764. Pored ove župne crkve nalazi se u Mrkoplju jošte novija crkva Majke Božje sedam žalosti.

Kralj Josip II. podignuo je posebnom poveljom od 14. ožujka 1785. i Mrkopalj na kraljevsko poveljeno kameralno trgovište.

Starijih historičkih podataka o mjestu Mrkoplju nijesam našao, nu držim, da se je podiglo oko godine 1600. Prvi stanovnici bili su mu doseljenici pravoslavne vjere iz Bosne, kojih potomci još i danas živu u Mrkoplju. Takove su porodice: Jovanović, Petrović, Oremović (prije Uremović), Vidaković, Vlahović, Katana, Komadina, Curlinović, Tomić itd.

Prigodom gradnje Karolinske ceste od Kraljevice do Karlovca 1732. nastanilo se u Mrkoplju mnogo katoličkih doseljenika, i to Čeha, kao porodice: Časny, Horaček, Zaputil, Iskra,

Kratochwil, Šragelj itd., Primoraca, kao porodice: Blažević (iz Kraljevice), Vidas, Ružić (iz Hreljina), Paškvan, Brozović (iz Podvežice — Trsata), Šepić (iz Krasice), Tijan (iz Drage), Matković (iz Trsata), Polić, Mikuličić (iz Vlake — Krasice), Frankulin (iz Grobnika), Gecan, Matejčić, Kružić itd., Slovenaca, kao porodice: Jakovac, Fak, Hibšer, Forempoher, Škerl, Gmaz, Stupert, Abrahamsberg itd., iz Like (Pazarišta), kao porodice: Starčević, Maras, Radošević itd., iz obližnjih sela, kao iz Delnica porodice: Kezele, Čop, Pleše, Majnarić, Gašparac, Mihelčić itd., iz Broda na Kupi, kao porodica: Štimac, iz Fužina, kao porodice: Kauzlarić, Zima, iz Zalesine i Kupjaka, kao porodice: Kruljac, Kajfež (u Starom Lazu), iz Gerova porodica Žagar itd.

Mrkopalj leži na Karolinskoj cesti između Ravne gore i Fužina, a spojen je posebnim ogrankom lujzinske ceste preko Sungera i sa Lujzinskom cestom povrh Lokava.

Ovo trgovište broji sa okolišnim selima, koja pripadaju općini mrkopaljskoj, i to selima Sungerom (broji samo ovo selo do 1100 duša), Tukom, Begovim razdoljem i Brestovom dragom do 7000 duša.

U Mrkoplju, Tuku (gdje imade još mnogo pravoslavnih porodica) i Sungeru govore štokavskim narječjem, u Begovom razdolju govore kajkavskim narječjem, sličnim ponešto ravnogorskom narječju, a u Brestovoj drazi govore čakavskim narječjem. Selo Tuk leži na istoku od Mrkoplja. Pravoslavni žitelji toga mjesta imadu svoga paroka (svećenika) u Jasenku preko brda Bijele lasice, što no leži na cesti, koja vodi iz Ogulina u Novi. Begovo razdolje leži iza Tuka, te je najviše selo u čitavoj Hrvatskoj i Slavoniji. Brestova draga leži na zapadu od Mrkoplja prema Fužinama, a Sunger na sjevero-zapadu (po prilici 2 kilometra daleko od Mrkoplja).

Selo Begovo razdolje ne će biti mlađe od Mrkoplia, a dobilo je svoje ime od pravoslavnih doseljenika iz Bosne, od kojih je dobilo ime i brdo Ćelim baša. Sunger osnovali su Primorci. Iza gradnje Karolinske ceste podigli su najprije Primorci ovdje svoje šatore i kolibe, u kojima su rastovarivali svoju robu za obližnja mjesta Lokve, Delnice itd. Trgovinu nijesu Primorci tjerali na kolima, već su konji i mule nosili terete. Ovaki način

trgovanja zvali su „t u r m a l e n j e m". Iz koliba podigle su se kasnije dosta lijepe kuće. Tuk selo nastalo je u drugoj polovici 18. vijeka. Selo Brestova draga podiglo se u prvoj polovici 18. vijeka.

Premda je pučanstvo trgovišta Mrkoplja nastalo iz raznih žiralja, ipak je narječje bosanskih doseljenika, koji su i osnovali Mrkopalj, potisnulo ostala narječja (čakavsko i kajkavsko), te tako danas ondje vlada samo jedno narječje, štokavsko.

Kada je tršćanska intendencija godine 1764. počela tjerati pravoslavne žitelje iz mjesta, što no su bila uz cestu Karolinsku u zabitnija mjesta, pa ih naseljivati radi procvata trgovine katolicima, prijeđoše u to doba mnoge mrkopaljske pravoslavne porodice na katoličku vjeru, dočim se one pravoslavne porodice, koje se ne htjedoše pokatoličiti, preseliše u Tuk i ondje osnovaše svoje novo selo. Danas su sela Begovo razdolje, Sunger, Brestova draga i trgovište Mrkopalj posve katolička mjesta.

Trgovište Mrkopalj zanimivo je i po geologa, jer se nalazi na ravnici, ispod koje su velike šupljine. To će biti i razlogom, da Mrkopaljci ne imadu vode.

Mrkopaljci su jaki i lijepi ljudi. Bave se drvarenjem, na glasu su tesari i poznati kao trgovci drva. U novije vrijeme polaze u Ameriku. Skoro nema kuće danas u Mrkoplju, iz koje ne bi bar po jedan član boravio u Americi.

U Mrkoplju se danas nalazi župni rimo-katolički ured, općinski ured i šumarski ured. Mrkopaljci imadu i lijepu pučku školu.

Pripovijetke sam sabrao što u Mrkoplju što u Sungeru. Pripovijedali su mi ih ljudi rođeni i odgojeni u tim mjestima, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena tih pripovjedača:

1. A n t u n B u d i s e l i ć iz Mrkoplja, sada mu imade 85 godina.

2. M i j o T o m i ć iz Sungera, sada mu imade 73 godine.

3. M i k o R a d o š e v i ć iz Sungera, sada mu imade 73 god.

4. F e l i x R a d o š e v i ć iz Sungera, sada mu imade 48 godina.

5. J o s i p R a d o š e v i ć iz Mrkoplja, sada mu imade 29 godina.

6. K a r l o R a d o š e v i ć iz Mrkoplja, sada mu imade 20 god.

7. *A n t u n R a d o š e v i ć* iz Mrkoplja, sada mu imade 35 godina.

8. *K a r l o L i p o v a c* iz Mrkoplja, sada mu imade 70 god.

9. *I v a n M a t k o v i ć* iz Mrkoplja, sada mu imade 61 godina.

10. *F r a n C r n i ć* iz Mrkoplja, sada mu imade 62 godine.

11. *M a r k o P a š k v a n* iz Mrkoplja, sada mu imade 68 godina.

12. *J a k o v S t a r č e v i ć* iz Mrkoplja, sada mu imade 50 godina.

13. *A n t o n i j a S k e n d e r* iz Mrkoplja, sada joj imade 44 godine.

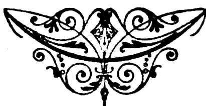
14. *K a t i c a Š e p i ć* iz Mrkoplja, sada joj imade 22. god.

15. *M i l a n H i b š e r* iz Mrkoplja, sada mu imade 17 god.

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovjedača.

U Mrkoplju, mjeseca kolovoza 1903.

R. S.

1.

Zlòčestī pòbratim.

Bíla su dvâ kapitána od móra, ìmali su svȁkī svòja trī brȍda. Dòšli su na vȅlikō móre ì tû je skòčila vȅlikā olúja, dà su òni svȉ tȉli ìzginit. U tōj nèvolji pòbratili su se òni dvâ. Jèdan je ìmâ žènu, a drȕgī je bȉa lèdičan. Onâj, štȁ je bȉa lèdičan, pâ je na svòja kòlina i dȉgâ je rûke suprot nȅbu, pà je rȅkâ: »Pomòzi, bòže ì mâjko Màrijo, oslobòdite nâs zlȁ! Kȁd ìzâjdêm nà sûhō, dȉ bȕdêm mògâ náć nâjveću siròtu dìvōjku, jâ ću je ožènit!«

Olúja je stȁla i òni su srȉćno dȍšli nà sûhô. Sȁd ôn kâžê svômu brȁtu: »O brȁte, znâš, kȁko sam se jâ závećâ. Jâ ònō ȉdêm svŕšit. Tô su ti mòji brȍdi i svȅ mòje blȃgo nà njiman, pȁzi ih i čûvaj, kȁko i svòje. Bôg znâ, kȁd se jâ pòvrâtîm, jêrbo ȉdêm od mȉsta do mȉsta ískat dìvōjku, kòjâ je tȁko siromáška!«

I ôn prōjdê od svōga brȁta, ȕzmê sòbôm nóvca, pa ȉdê od mȉsta do mȉsta. Kòga god sàstanê, pítâ, dà bi li mȍgâ znȁt za tàkvû i tàkvû siròtu dìvōjku. Nàmiria se je na pútu na jèdnōga prȍsjaka. Ovâj prȍsjâk njèmu kâžê: »Mòlîm, gospòdine, mȉlošću, podílite mi ù ime bòžjê kòjī krȁjcar, da òstanêm žîv, jêr jâ sam gòtov òd glâdi ìzginit!« Njèmu odgòvori òvâj gospòdin: »Jâ ću

vâs lȉpo daròvat, àko mi prȁvo kâžête, štȁ ću vâs pítat. Vî ȉdête ù svakû kȕću, mòrêbȉt ste dȉ vȉdili tàkvu i tàkvu dìvôjku!« Gòvori mu prȍsjâk: »Bòme, gospòdine, znâm za jèdnû dìvôjku i za njézinoga òca i mâjku. Jèdnu mâlû lòpicu ìmajû, a svȉ trȍje gòlî. Vȉdia sam dìvôjku, lîpâ je, ȁli nîma rȍbe na sèbi! Jâ sam dȍsta prȍšâ sêlâ i várošî, ȁli tàkove siròte i golòte nísam nȁšâ, kàku ù tôj lòpici! Jâ sam prȍsjâk, pà sam njȉman dâ ònê ráne, štȁ sam je isprȍsia. Jâ nè znâm, štȁ vî mȉslîte, ȁli àko je hòćete vȉdit, òte tùdâj i tùdâj i pítâjte zà tô sèlo. U tôm sèlu nà kraju ćete náć tû lòpicu, ì tû se najávite!« Ovâj gospòdin mu odgòvori: »Ako je tôj ȉstina, štȁ ste vî mèni kázali, jâ bi vâs nadária, dà se mȍrêmo kȁd sȁstat!« Prȍsjâk mu nà tô rȅčê: Vȉdit ćete, gospòdine, jèsam li vȁm lȁgâ. Kázat ćete mi, kȁd se sȁstanêmo!«

Ovâj gospòdin pòdâ dárak prȍsjaku i prôjdê drȕmom i nàpîtâ zà tô sèlo i dȍšâ je prèd tû lòpicu. Stȁrac òtac sìdi na trȕpčiću, gospòdin dôjdê k njèmu i rȅčê mu: »Fâljen Isus, stârče!« »Bôg ti pomágâ, gospòdine!« stȁrac njèmu odgòvori. Gospòdin prȉčmê: »Dȅde, jâ sam dȍšâ k vȁmin po jèdnôm pòslu!« Stȁrac mu odgòvori: »Gospòdine, jâ vâs ne pòznâm, a štȁ me bȕdête pítali, tô ću vam odgovòrit!« Gospòdin mu nà tô rȅčê: »Dȅde, jâ sam dȍšâ k vȁmin, jêr sam čȕja na pútu, da ìmâte ćêr, dìvôjku. Hòćete li mi je dȁt za žènu?« Odgòvori mu stȁrâc: »Gospòdine, nèmojte se vî špòtat s mòjîm dìtetom!« »Nè špòtâm se, dȅde! Jâ ȉstinu dìvânîm. Pokášte mi vȁšu dìvôjku, dà je vȉdîm!« rȅčê gospòdin. »Kȁko ću vam je pokázat, jȁdna je gòla, pà je sakrijèna!« rȅčê òpêt stȁrâc. Gospòdin sàda svúčê svòju kabànicu i pòdâ je stârcu, pà mu rȅčê: »Dȅde, dâjte joj mòju kabànicu, dà se zàgȓnê i dopèljte je pridà me, dà je vȉdîm!« Stȁrac je dìvôjku kabànicôm zagŕnia i dopèljâ je prid gospòdina.

Kȁd je njû gospòdin vȉdia, dòpala mu se jâko. Stȁrac mu rȅčê: »Evo je, gospòdine: àko se špòtâte, neka vâs bôg, a àko je ćete ùzêt za žènu, ȅvo vam je!« Gospòdin mu odgòvorî: »Ne špòtam se, dȅde, nȅg ȉstinu dìvânîm. A ìmalite, dȅde, štȁ zà ist?« »Nèmâm, gospòdine!« rȅčê stȁrac. »Evo vam nòvâc, pa donèste krȕva, mêsa i vína!« prìmêtî gospòdin.

Stȁrac je otîšâ i dònia je krȕva, mêsa i vína. Kȁd su se naránili i nàpili, pîtâ gospòdin stȁrca: „Imâ li óde, dȅde, šnȁj-

dârî i šilic?« »Imâ, gospòdine!» odgòvori stărac. »Ajde pò nje!« rěčê gospòdin. Stărac je otìšâ i dopèljâ je dvâ šnăjdara i dvî šilice. Ovâj gospòdin njìman kâžê: »Drâgî šnăjdari, ùzmite mi òvôga dèda, pà ga lîpo obúcite. Otpèljite ga k barbíru, dà ga ùrêdî, òbrijê i ostrížê. Ròbu mu dâjte, kàkovu trèbâ i òće. Vî, drâgê šilice, ùzmite mătêr i ćêr, mătêr obúcite, kăko njû vèć grê i kăko òće, a dìvôjku, kăko vî nâjbolje znáte. I vî šnăjdari ì vî šilice, čèkâjte me óvdeka o jedànajst sâtî. Nèmojte mìslit, dà sam jâ kàkov prèvarant, èvo vămin, drâgî šnăjdari, pedèsêt foríntî ù zlâtu, a vămin, šilice, stô forínti ù zlâtu, Ondâ ćemo ràčûn dèlat, kăd mi dopèljete pred lòpicu drùžinu, a săd òte z bŏgom!«

Kăd je dòšlo jedànajst sâtî, dôjdê gospòdin prid lòpicu, à dôjdê i tâ drùžina i šnăjdari i šilice. Gospòdin òbâjdê dèda i băbu, pà ih pîtà: »Nò, dède i băbo, jèli vam zà volju ròba?« Odgòvore òni: »Gospòdine, bòme jèst!« Pîtâ dìvôjku: »Jèli tèbi ròba zà volju? Ako tî nî zà volju, jâ ću ti kúpit drŭgû. Kàkve ìmâ na svítu ròbê, tàkve tî zàhtîvâj. Ove ti šilice môrajû zàšit!« Odgòvore njèmu šilice: »Gospòdine, tô je ròba lípa i dòbra!« »Nè pîtâm vâs, šilice, nègo dìvôjku, neka òna odgòvorî!« rěčê gospòdin. Ona kâžê, dà je svè dòbro i u rédu. Sàda gospòdin ùčinî š njìman ràčûn ì plâtî njìh poštèno, pà jim rěčê: »Hòte sàda z bògom!«

Gospòdin ònda ŭzmê dìvôjku zà rûku i grédu rávno u plovàniju k plòvanu. »Fâljen Isus, gospòdine!« rèčê tâj gospòdin. »Uvik fâljen Isus i Màrija!« odgòvori plòvan. Sàda pòčmê tâj gospòdin govòrit: »Jâ sam âmo dòšâ iz dalèka nà vělikî tròšâk ìskat si dìvôjku i óde sam je nàšâ po mòjoj vòlji. Jâ sam k njìman dòšâ, dà bi òni mène pozákonili s tôm dìvôjkôm!« Dùhovnî njèmu odgòvori: »Tô je mèni jâko drágo, štà ste vî tàkvi gospòdin nakánili ùzêti tàkvu siròtu. Jâ ću vâs drâgê vòlje pozákonit, ăli jŭtra. Dójdite jŭtra ù jutro!«

I prôjdû tàko òni ćà. Săd prôjde tâj gospòdin k súcu. Pîtâ ôn òvoga súca: »Bî li jâ mògâ óde u sèlu kúpit jèdnu kŭću ăliti grâd?« Odgòvori mu súdac: »Nè znâm, dòklê ne vìdîm, văn mìšćišće, zà kuću dèlat, jâ ću vam dăt!« »Nû pa jâ nè idêm nìkamo dălje, àjdemo mî dvâ vìdit tô mìšćišće!« rěčê tâj gospòdin. Tô je mìšćišće bílo usrìd sèla. Pògodê se òni dvâ zà tô.

Drügī dân ù jutro pozákoni se tâj gospòdin s ònôm dìvôjkôm. Onôga súca ùzâ je zà kûma. Ondâ je sàbrâ tâj gospòdin sìlan národ i pòčâ je grádit küću. Zà trī nèdilje bíla je küća nàčinjena, dà je ni bílo tàkve u célom tôm sèlu. U kuću je mètnia bèrtiju i kafànu, prìzvâ je kèlnere i slüškinje.

Käd je svè ùrêdia i svômu tästu i pünici izràvnâ ònû lòpicu, kâžê ù večēr svòjôj žèni: »Drâgâ žèno, jâ sam čòvīk od móra, jâ ìdem säd na móre. Eto ti svè mòje, èto ti jöš nóvca, pà čûvâj i gospodári!« Säd joj mètne zlâtnī pâs po gòlu tèlu, pà joj rèčè: „Tô ti je zlámenje, dà si mòja žèna!“ I täko prôjdê.

Dôjde ôn k svômu brätu kapitánu. Ovâj mu rèčê: »O zdrävo, bräte, a jèsi li se ožènia?« — «Bòme jèsam, fála bògu!« odgòvori ôn. Säd mu iskáza svè, käko je nàšâ žènu, käko se ožènia, käko je küću sagrádia i ù njû mètnia bèrtiju i kafànu. I tako su òni dvâ dòšli skùpa k òbedu, pà su uvàtili svàkojakī dìvân. U divánu rèčê ònâj drügī kapìtan òvômu: »Bräte, jâ bim tvòju žènu privária!« Ovâj njèmu odgòvori: »Nè biš! — »Bīm bòme, àko òćeš, za mòja trī bröda, àko je ne prìvârīm!« rèčê ònâj. — »Nè biš, za mòja trī bröda!« rèčê òvâj. I tako se òvi dvâ òkladê.

Tâj drügī kapìtan ùzjašī na kònja i üzmê sòbom *sìlnī* nòvac, pa òtidê u tô mìsto i dôjdê nà nôć ù tâ bìrcaus. Tû ìšćê kònak za spávat. Slüškinje kâžû gospodàrici, da ònâj gospòdin ìšćê kònak. Ona njìman odgòvori: »Nèka, nèka, drâgê, te ìmâmo mī mìsta za gospòdina. Mī ga môrâmo prìjeti, jēr ìmâmo bèrtiju!« Ovâj gospòdin tìa je säd s gospodàricom vèčerat. Ona mu kâžê: »E, drâgī gospòdine, ìmâm jâ kàmār dôst, pà vī vèčerâjte sámi u jèdnôj!« Ali ôn svàkojako òkol njê, dòklem je je natèntâ, dà je š njīm vèčerala. Pòčea ôn š njôm svàkojakê pìsme divánīt. Ona njèmu kâžê: »Hòte vī, gospòdine, z bògom od mène. Jâ ću väman dät kàmaru i pòstelju ,pà hote vī tämo spät, a mène püstite na míru!« Nà tô joj ôn òpêt rèčê: »Drâgâ gäzdarica, òćemo mī dvâ nòćas skùpa spávat!« Ona nà tô odgòvori: »Nè bim jâ tòga učìnila zâ sve, štà òčiman vìdīm!“ Käd je ôn vìdia, dà je nè morê täko privárit, dâjê ôn njôj sìlni nòvac, äl òna ni nè gledâ u nòvac. Säd je vìdia, dà je nè mòra okrénit, pä je tìa sìlu dèlat. Ali òna je otvòrila pòneštru i skòčila je vän, pa je pòbigla k svômu òcu i mâjki.

Kȁd je sȕtra dân svȁnia, ôn je prȍšâ pȍd šljive lȅć. Grê krȁjom cȉgânka i nazȍvê njȅmu »dȍbrô jȕtro«. Ôn je zȍvê: »Oj, cȉgânko, ȁjde âmo!« — »Štȁ je, gospȍdine?« ȕpîtâ ga cȉgânka. — »Bîš tî mȅni dȍnila zlámenje od ȍnê bȅrtinkê, štȁ ga ȉma ȍna na pásu?« rȅčê tâj kapȉtan. — »Bȍme ȍću, gospȍdine!« odgȍvori cȉgânka.

Prôjdê cȉgânka u bȉrcâus i prȉčmê ȍkol tê gospodȁricê: »Drâgâ gȍspoja, štȁ je vȁman, vî ste se nȉšta pristrášili, vî ćete umríti. Dȁjte, dȁ vâs stârâ mȁmica mȁlo pȍmažê, jêr će vam se kȓv zgrȕsnit!« Ova je jȁdnâ žȅnska cȉgânku pȍslušala. Ona je lȅgla na pȍstelju, pȁ je pâs otpȕtila. Cȉgânka ju je mȁzala i ȕkrala joj tâj pâs, pȁ ga odnȅsla ȍnômu gospȍdinu. »Evo gospȍdine zlámenja!« kâžê cȉgânka i podáde gospȍdinu pâs. Ôn ju je dȍbro plátia, ȕzjašia na svôga kȍnja i otȉšâ.

Dôjdê ôn k brȁtu pȉvajuć. Kȁd su se sȁstali, pîtâ njȅga ȍnaj drȕgî brȁt: »Kȁko je, brȁte, kod mȍjê bȅrtijê?« Ôn njȅmu odgȍvori: »Lȉpô i dȍbrô! Evo ti je zlámenje od tvȍjê žȅnê!« Kȁd ôn vȉdia tȍ zlámenje, prȅpâ se ì rekâ: »E pa lȉpô, brȁte! Eto ti mȍja trî brȍda!«

Pȍbrâ je tâj kapȉtȁn svôj nȍvac, zȁjašia na kȍnja i prȍšâ k svȍjôj žȅni. Nȁ nôć je dȍšâ k svȍjôj kȕći i pȍzdravia žȅnu: »Dȍbar vȅčêr, žȅno!« — »Bôg dâj!« kâžê ȍna. Kȍmać ga je dȍčekala. Prinȍćili su nôć. Ôn njôj kâžê ȕ jutro: »Ajde, ȉdêmo se mȁlo nȁ bârki po móru vȍzit!« Ona ȉdê š njîm. Kȁd su dȍšli k móru, ôn je kúpia dvâ čámca. U jȅdan su sȉli ȍbadvâ, ȁ drugî je privézâ uz ȍnâj, ȕ kôm su sȉdilî, i mȅtnia nȉšta ráne u nútra. Žȅni nî nȉšta zlȁ kázâ.

I tako su ȍni prȍšli po móru. Kȁd su dȍšli nȁ velikô móre, ôn je iz ȍnê lâđicê sȉa ȕ 'nû drȕgû ì uzea je vȅslo k sȅbi, pȁ je ȍndâ ȍdrinia bârku, u kȍjôj mu je bíla žȅna, od sȅbe ì rekâ je žȅni: »Tî, žȅno, sȁda ȍdi, kȕd tî znâš, ȁ jâ ȉdêm, kȕd jâ znâm!« Tȁko su se rȁstali.

Ôn je pȕstia bȉrcaus, kafȁnu i svȅ i prȍšâ je k svômu brȁtu za slúgu. Žȅna njȅgova plȉvala je nȁ lâđici po móru i ȉsplivala nȁ sûhô k jȅdnôm bȓdu. Izȁšla je nȁ sûhô i tû nȉšta pȍjidê, ȉmala je nȉšta ráne. Odovud prôjdê nȁ tô bȓdo i sȉdê pod jȅdno dȓvo. Nȁ 'vȍ dȓvo dôjdû trî gȁvrâni, pȁ se dȉvânê, da kȍjî bi znâ, pȁ da bi od ȍvôga dȓveta grânja nalȍmia ì vatru nalȍžia, pȁ metnia ȍnôga pȍpela u mȁramu i s ȍtîm pȍpe-

lom dòšâ u ònaj várcš prïko bïda, dï je bîla gùba, oslobòdia bi svàkû dûšu òd grîntê, kògod bi se dòtakâ òvôga pöpela.

Kàd su gävrâni otišli, òna je bř̀že nalòmila grânja, ìmala je sòbôm šïbîc, i nalòžila je vätru. Kàd je vätra dogòrila, nabrála si pöpela u màramu i pròšla dälje. Prišla je òna pò malo nà vȓh planìne i späzila je város. Išla je òna rávno ù tâj város. Kàd jê dòšla u város, grê jèdna divòjčica pò cesti, svä gríntava. Ona joj kâžê: »Čèkaj mälo, divòjčice!« Mâlâ je stäla. Ona utàkne pȓst ù popel za vìdit, jèl je ïstina, štä su gävrâni divánili, i pòmažê mâlû po čèlu. Välje je svä grînta päla ìz mâlê. Lètî mâlâ döma k svòjôj mäteri ì kâžê joj: »Vìdîš, mâma, kàkva sam jâ sàda!« — »A sînko môj, kö je tô od tèbe òtkinia?« ùpîtâ je mâjka. — Jèdna žèna!« kâžê mâlâ. — »A di je tâ žèna?« ùpîtâ òpêt mâjka. »Otišla je nëkud pò cesti!« odgòvori òpêt mâlâ.

Säd je stäla vïka u várošu. Svë je lètilo tû žènu ìskat. Stïgnu ju nà krâj vároša i dopèljâjû k súcu. Súdac njôj kâžê: »Tî si oslobòdila òvu divòjčicu òd grîntê, oslobòdi i nâs, zà tô ćeš dòbit vëlikû pláću òd nâs!« I oslobòdila je òna s tîm pöpelom svä város òd grîntê. Tâ város njôj dâ zà tô küću ì mista i svë, štä öće u njïhovu mïstu. Ona njïman odgòvori: »Fála drâgâ gòspoda. Jâ ïdèm k cäru ćóravomu!« (ûzete su mu òči bíle). Kâžû òni njôj: »Drâgâ mòja, ne òdite vî tämo, jêr cär ìmâ trî psä. Jöš dvâ sâta je čeljáde dalèko od njèga, pa vèć dôjdû tî psï suprot njèmu i ràskinû ga!« Ona njïman kâžê: »Nè će mène!« Ovi su njôj dáli nóvca, küliko je tïla.

Ona je säd pròšla k barbíru, pà se òstrigla. Od barbíra pròšla je k šnäjdaru, pà si je kúpila ròbu lùgârskû. Od šnäjdara pròšla je piksmòheru, pà si je kúpila püšku i otpútila se k cäru. Na pútu je dòbila kod jèdnôga spàije, dï je nòćila jèdnoga pàsa. Drügû nôć dòbila je kòd drugôga spàije mäčku. Tâj ju je spàija zaùstavljâ, dà kod njèga slûžî, äl nî tïla. Trèćû nôć dòšla k trèćêmu spàiji. I òvâj ju je zaùstavlja, dà kod njèga slûžî, äli nî tïla. Ovâj joj je dâ mèdvida.

Pròšla je òna dälje i späzila cärove dvóre, äli prïko pölja ïdû suprot njôj trî psä. Vìknê òna nà svôga psä. Päs bîži nàzâd k svòjoj küći, a òva trî cärova psä za 'nîm psòm. Kàd su ga uvàtili, ràskinili su ga. Ali òna je vèć dalèko odmàkla. Lètê tî trî psï zà njôm, a kàd su skòro dò njê dòšli, vìknê òna na mèdvida. Mèdvid bìž, a òni zà njîm. S tîm mèdvidom zàbavili su se psï

dòbro dũgo, dȍk su ga ràskidali. Ona je òpêt dalèkô odmàkla. Lètê òpêt tî trî psȉ zà njôm, a kȁd su òpêt skòro dò njê dȍšli, vîknê òna nà mačku. Mȁčka skȍčî nà drvo. Dȍklê su tî psȉ òne žȉle òd drva ìskapalî i ispregrízali, dà će dȑvo srȕšȉt, dȍtlê òna dolètila u cȁrov dvôr. Slûge su bŕzo zatvòrili vráta, i tȁko se je òna spásila. Dvâ lugára, kòjî su svȁkî dân cȁru nòsili lôv, lètê bȑže k cȁru ì kâžû cȁru, dà je tàki i tàki jágar dòšâ, dà l' bi ga ȕzeli. »Uzmite, ùzmite, drâgî, pa dójdite š njîm pridà me!« rȅčê cȁr.

Dòšli su prìd cara š njîm, pà kâžû: »Evo ga, prìsvitlî cȁre, škȍda, dà ga ne vȉdîte!« Cȁr njȉman kâžê: »Drâgî lugári, sȕtra, kȁd búte ìšli ù lôv, nèmojte vî njèga pȕštit ù 'nû pròklêtu šȕmu, jêr bi glâvu izgùbia. Pȁzite nà nj, jêr ôn nè znâ pútî po nȁšîm šȕmam. Dȁklê skùpa ȍte!«

Drȕgî dân ȉdû tî lugári ù lôv. Tȉraju psȉ sŕnca, dolèti sȑnâc, pȕcâ jèdan lùgâr, ne pògodî, pȕcâ drȕgî lùgâr, ne pògodî, pȕcâ òna ì ubije sŕnca. Tȁko ȕbijê òna tâj dân dvâ sŕnca i jèdnu sŕnu, a òni dvâ nȉšta. Grédû òni svȉ trî dȍma, nòsî svȁkî po jèdan kȍmâd i grédu rávno k cȁru. Kâžû òni dvâ lugára cȁru, dà je nȍvî jágar ùbia svȅ trî glâve. Tô je cȁru jâko zà volju bílo, pà kâžê ònîm dvìm: »Čûvâjte ga, čûvâjte!

Sȕtra dân ȉdû òpêt ù lôv. Ne mògû òpêt òni dvâ nȉštar ùbit vȁn òna òpêt svȅ. Dôjdû dòma ì kâžû cȁru, dà je òpêt ònâj nȍvî jágar svȅ ùbia. Pò noći se òni dvâ dodìvânê: »Tô je nȉkakov čaròbnjâk. Mî dvâ nè moremo nȉštar ùbit, à ôn ȕbijê svȅ. Mî ga òćemo zapèljat u ònu šȕmu!«

Idû òni sȕtra dân òpêt ù lôv. Ona dò pôl dâna ȕbijê dvâ sŕnca, a òni dvâ òpêt nȉštar. Oko pôl dâna ȕžinali su svȉ trî skùpa. Pò užini su se razdílili. Njôj so rèklî: »Hòdi tî s ònîm pútom, à mî ćemo òvîm, pà ćemo se ódi òpêt večèras sàstat!« Tû su i sŕnce òbisili.

Ona je màkla ònud, kȕd su joj kázali ì š njôm svȁ trî psȁ. Kȁko je òna mèjâš ù šumi prìšla, tȁko je vàlje škurìna pòstala. Ona bȑže nâjdê jèdno súho dȑvo, pa nàložî vȁtru. Psȉ su dòšli k njôj, pa lègli kòd vatre, Ona je ìzvadila mȁlo lèba iz torbáka, pa jède ì psom dâjê. Al ȅto k njôj nȉkî kȑvâvî čòvik i grê, dà će ôn njû. Ona kâžê psòm: »Lȁvi, dȑšte ga!« Vàlje su psȉ skòčili. Ôn je ùvatia psȅ i svȁ trî su vàlje krèpala, à ôn òpêt k njôj. Sȁd je òna svòju pȕšku upàčila ù nj. Sprodìvânî sàda

njôj tâj kȑvâvī čòvik: »Nèmoj me ubíjat, jâ ću ti dȁt knjȉgu, dȁ si oslobòdia òvu šȕmu. Ona njèmu kâžē: »Dâj sȉmo!« Ôn je njōj bácia knjȉgu. Ali òna òpêt upàčila pȕšku ù nj, dȁ će ga ùbit. »Nèmoj me ubíjat, jâ ću ti lȁve ožívit!« kâžē joj ōn. Ožívia je ôn njôj psȅ. Ona òpēt upàčila pȕšku ù nj. »Nèmoj me ubíjat, jâ ću ti dȁt vòde, kòjôm ćeš cȁru ȍči òzdravit!« Pòdâ ôn njôj vòde ì kâžē njōj: »Trī jùtra neka cȁr ȍči nàmažē s òvôm vòdôm, i ôn će prògledat!« Ona je ȕzēla vȍdu, ȁli je òpêt upàčila pȕšku ù nj i ùdrila s pȕške, a lȁvi ùdri nȁ nj i raskídali su ga. I tako ga je òna ùbila. Vȁlje se je rasvànilo ì sûnce se ròdilo.

Ide òna kȕći i nȍsi sŕnca. Njê nī bílo trī dâne dȍma. Kȁd ju spȁzē slûge, vīčû òni: »Eto nȁšega nȍvōga jágara!« i lètē k cȁru bȑže. Njèmu jâvē, dȁ je dòšâ nȍvī jágar, »Dovèdite ga pridȁ me!« kâžē cȁr. Dòšâ je ôn prìd cara, kâžē mu cȁr: »O sȉnko môj, dȉ si ti bȉa?« — Prìsvītli cȁre, ne pòznâna mi je vȁša šȕma, pȁ sam bȉa zȁšâ. Ali dâjte mȁlo vȁše ȍči mèni, dȁ vâs s jèdnôm vòdôm mȁlo pòmažêm!« Ona njèmu nàmažē ȍči i kâžē: »Prìsvītli cȁre, jâ ću jȕtra òpêt dóći k vȁman, dȁ vam òpêt ȍči nàmažêm!« Dôjdê òna drȕgī dân u jȕtro k cȁru ì kâžē: »Dȍbrō jȕtro, prìsvītli cȁre!« Cȁr odgòvori: »Bôg dȁj, sȉnko, bôg!« »Kȁko vam je na òčiman?« ùpītâ òna cȁra. »Svȅ mi se vȅć blíšći prid òčiman!« odgòvori cȁr. Nàmažē òna cȁru drȕgī pût ȍči. Dôjdê òna trȅćī pût k cȁru ù jutro trȅćêga dâna ì pītâ cȁra: »Kȁko je, prìsvītli cȁre, na òčiman?“ Cȁr joj odgòvori: »Sȉnko môj, dòbro! Jâ vȅć vȉdīm svȁ bêlī svȉt, sȁmo nȉkakova táma mi je jȍš ȕvik na òčiman!« Nàmažē òna njèmu i trȅćī pût i ôn je òzdravia i vȉdia ka i pȑvô.

Kȁd je cȁr òzdravia, zòvē tòga jágara pridȁ se ì kâžē mu: „Sȉnko môj, ȅvo ti je mòje králjestvo. Tī si òd dâna dànašnjega cȁr!“ — „Nè ću, prìsvītli òče, vȁn me mȅtnite ù tâj i ù tâj város, da bȕdêm nâjveći súdac. Štȁ ne bȕdem jâ mȍgâ súdit, da bȕdête súdili jȍš sȁmo vī!“ Tô mu je cȁr vȁlje dâ i svȁkē vójskē bàtaljûn, kòjâ ga je prȁtila. I tako je òna dòšla u òno svòje mȉsto, dȉ joj je bȉa òtac i mȁtêr, za vȅlikôga sûca.

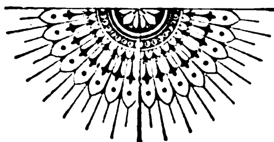
Dòšli su prid nòvôga súca túžit njézin òtac i mȁti zȅta, da kȁmo jim je mȅtnia njȉhovo díte. Pozòvē òna prìd sûd tòga zȅta, svôga mûža, pȁ ga pītâ: »Kȁmo si ti mȅtnia svòju žȇnu?« Ôn kâžē ȉstinu, kȁko se je zàvadljâ sa svòjīm brȁtom. „Ako ôn

njû prìvârî i dònesê òd njê zlámenje, pâs, štä sam joj ga jâ mètnia ồkol pâsa, dà ću jâ dàt njèmu mòja trî bròde, à ako tòga ne ùčinî, dà će ôn mèni dàt svòja trî. I ôn je njû privária i dònia zlámenje — pâs. I tako sam jâ izgùbia svòja trî bròda. Žène nísam ùbia ni zàklâ vàn je òdrinia pò bârki po móru!« — „Dì je tâj tvôj bràt?“ ùpîtâ òna. „Odi je!“ odgòvorî ôn. — „Ajde vàlje dvâ sòldâta pò nj!“ kâžê òna. Dôjdê ôn prid súca. Súdac mu kâžê: „Kàko ste vî dòbili zlámenje, — pâs od žène òvoga čòvika?“ — Ôn odgòvori: „E pòglavitî gospòdine, jâ sam š njôm spâvâ i dèla òno, štä dèla mûž sa žènom!“ Kâžê mu súdac: „Trî su nòći pàsale, štä sam jâ sánja, dà ste vî tô zlámenje dòbili pò drugôm pútu. Mòja sànja mèni nè lažê!“ Kážite ìstinu, jêr ćete bìt strîljan!“ Ôn se je prìstrašia, pà je kázâ ìstinu, da nìje š njôm spâvâ, vàn da je njû jèdna cìgânka màzala i dà je njôj ùkrala pâs, dòk je njû màzala, pa njèmu dònila. „Dì je tâ cìgânka?“ ùpîtâ súdac. „Odi!“ rèčê ôn. „Dvâ sòldata àjde pò njû!“ kâžê súdac. Dòpremû cìgânku prid súca. „Kàko je bílo sà pâsom, govòri ìstinu!“ kâžê súdac. Ona se ùplaši ì kâžê svè pò istini.

Sàda je súdac odsúdia svômu mûžu dvánajst bàtîn, tòmu njègôvomu pòbratimu dvádeset ì pêt, à cigânku òdsûdî, da, je stríljajû. Ovomu pòbratimu kâžê súdac: „Tî njèmu izrúči bròde nàzâd, jêr si ga privária i nàlagâ!“

Kàd je svôj sûd rèkla, pròšla je ù drugû kàmaru, priobúkla se ù ženskû ròbu i dòšla je nàzâd k njìman, pâ je rèkla mûžu: „Jèsam li jâ tvòja žèna?“ Ôn se je prìstrašia i rèkâ: „Jèsi!“ Ona mu ònda kâžê: „Tî si od dànas súdac, à jâ sam sàmo tvòja žèna!“

Mijo Tomić.

2.

Kraljeva ći zaljubila se u prostoga soldata.

Bia je jedan soldat mlad kod regemente. U njega se je zaljubila kraljeva ći. Ona je to ocu kazala i rekla, da je za njega neka ženi ili nek je ubije. Kralj ni zna, šta bi učinia. Bilo mu je teško dat svoju ćer princezu za prostoga soldata, a bilo mu je i teško njoj ništa iz volje učinit. On ni zna šta drugo učinit van je da transferirat ovaj bataljun, u kom je bia taj vojnik, iz onoga mista u drugo misto.

Ta se je princeza razbolila za onim soldatom i za nikoje vrime umre. Oni je metnu u les, a les u raku, i tako je saraniše.

Kod te crikve morala je bit svaku noć noćna straža po jedan soldat. Ta se je princeza u noći digla i pojila tu stražu. Tako je bilo svake noći. Kad je već kralj vidia, da mu vojske faljiva, pita on, kako da se svake noći po jedan soldat izgubi. Ispripovidali su mu, da svaku noć od jedanajst do dvanajst sati u noći ništa dojde i pojide svakoga, koji dojde tamo na stražu, a ristung njegov da ostane. Svaki put, kad dojde druga straža iza pol noći ovu stražu ablezovat, najde ristung ali soldata ne. Nakon više vrimena dokazalo se, da se jedna raka u to doba u noći otvara i da pojide soldata. To joj je svaku večer večera. To da je raka, u koju su metnili kraljevu ćer.

Kralj se sada siti, da si je njegova ćer zaželila prostoga soldata, pa dade nazad povratit onaj bataljun soldati, kadi je bia taj soldat. Kad se je taj bataljun povratia, da kralj zapovid, da ima taj i taj soldat dojt na stražu od jedanajst do dvanajst sati u noći, koga si je njegova ći zaželila, dok je bila živa.

Taj je soldat doša, da će ablezovat stražu o jedanajst ura. Ide on plačuć i sastane jednoga staroga čovika. Ovaj ga upita: »Šta ti, vojniče, plačeš?« On mu odgovori: »Kako ne ću plakat, kad moram odi poginit?“ »Zašto moraš poginit?« upita ga starac. »Kad su već tuliki odi na straži poginili, poginut ću i ja, kad sam određen za tu uru!« kaže soldat.

Taj starac bia je u slici čovika bog, pa mu reče: »Ne boj se, vojniče! Ti idi ravno i stani prid samu raku. Kad počne raka pucat, ti skoči za oltar i ostani ondi, dok lešina ne legne

opet u grob. Za oltarom te ne će najt. Kad legne u grob, onda opet idi na svoje misto!«

Tako je soldat načinia. Kad je počela raka pucat, soldat brzo skoči za oltar. Iz rake ustane mrtvo žensko tilo, koje je išlo ravno onamo, di je straža stala. Kad nije ondi našla soldata, progovori: »Proklet moj otac bia, večeras mi nije večeru posla!« Kad je dvanajsta ura minila, leže mrtva u raku, a soldat na svoje misto na stražu.

Odmah iza toga dojde druga patrola, koja je imala ovu stražu prominit. Kad su ga ovi našli živa, ostali su u čudu i rekli su: »Tuliki su poginili o toj dobi noći, a ti nisi! Šta to more bit?« Ovaj ne odgovori niš. Kad ga promini straža, gre on veselo u kasarnu i najde na putu na istom mistu starca, koji ga je napurtia, kako ima radit. Starac mu reče: »Ne kaži nikomu ništa, šta si vidia!« Ovaj mu kaže: »Ne ću!« i zafali mu se.

Drugi dan bia je celi varoš u čudu, da šta to more bit, da su tuliki poginili, a on da je osta živ. Ta vist dojde i do kralja, a kralj izda zapovid, da se isti soldat pozove na stražu i drugu noć za istu uru. Kad je došla doba za prominit stražu za tu uru, vodi njega frajtar na stražu. Kad su oni došli do onoga mista, plače on opet. Dojde on isti starac k njemu i pita ga: »Vojniče, šta plačeš?« — »Moram opetovat stražu!« odgovori soldat. »Ne boj se, sinko, ništa. Odi pa se namisti i ovu noć prid raku. Kad se raka počme lomit, ti skoči na koruš za organe!«

Tako je soldat sve načinia Kad je došla doba od jedanajste do dvanajste ure i kad se je počela raka lomit, soldat skoči valje na koruš za organe. Iz rake se digne opet mrtva ona ženska i vikne glasom: »Šta misliš, da ne znam, di si. Ti si za oltarom, sinoć si ondi bia!« Gre ona ravno za oltar, ali nije našla ništar. Počne opet oca proklinjat, šta joj ni ni večeras posla večeru. Kad je dvanajsta ura prošla, leže ona opet u raku, a soldat stane na svoje misto.

Odmah iza toga došla je druga straža, da ga promini. Najde ga opet stojeć na šiljbotu, kako i prvi put. Straža ta se začudi i reče: »Za boga miloga već dvi noći si produra, da te nije ništa pojilo. Šta to more bit?« On ne reče opet ništa na

to van gre nazad u kasarnu. Opet najde na istom mistu onoga starca i opet mu starac reče, neka ne pripovida nikomu niš.

Glas se opet čuja po celom mistu, da je taj i taj soldat pridura i drugu noć na straži, da ga ni niš pojilo. Taj se glas čuja i do kralja. Kralj da zapovid, da daju i treću noć na stražu u toj dobi toga soldata. Kad je došla doba za prominit stražu o jedanajstoj uri, vodi patrola opet istoga soldata. Ide soldat plačuć, da je već punu kapu suz nabra i najde starca na istom mistu. Starac mu kaže: »Vojače, šta plačeš?« — »Moram plakat, jer vidim, da je meni poginit ode!« odgovori soldat. Na to mu kaže starac: »Ne boj se, vojače, van se ufaj u boga, pa će ti bog pomoći. Ti večeras stani vrh glave od rake. Kad se to mrtvo tilo stane, ti odmah lezi u nutar u raku. Ona će letit odmah na koruš i po crikvi, ali se niš ne boj. Kad se digne ona iz rake, bit će sva crna. Ona će dojt crna i nada te. Kada se obeli, onda se drži!«

Sta je soldat na istom mistu, kako ga je starac naputia, i namistia se nad raku. Kad je došlo vrime, raka se počne lomit, a iz rake se digne mrtva ženska, sva crna, pa vikne: »Misliš, da ne znam, di si se sakria. Ha, sad ću ja tebe pojist. Ti si za organim!« Kad je ona skočila na koruš za organe, soldat ni pet ni šest nego leže u raku. Ona po crkvi leti, viče, tumara i ne najde soldata, pa zaviče: »Proklet bia moj otac, nije mi ni večeras večere posla!«

Došla je ona nazad k raki, kad joj je došlo vrime, da leže u raku, i vidi soldata, di leži u raki, pa mu kaže: »Oho, šta si ti tu, sad ću ja tebe pojist!« Soldat ne trpi nikakova straha van leži fort u raki. Ona viče: »Diži mi se iz moga mista, već mi se kosti lome, moram leć!« On kano da ni ne čuje, leži fort. Ona je još više vrimena na njega vikala i najzadnje molila ga, da se ustane, ali on je leža fort.

Kad je došla ura, da ne more više u grob, ona je ostala sva bela. Kad je to soldat opazia, ustane se iz rake, kako mu je prvo onaj starac naput da. Ona njemu valje ruku da i kaže: »Ne boj se, moj zaručniče! Ti si mene spasia!« Ondar prime ga za ruku i dovede ga prid oltar, pa mu kaže: »Ovdika ćemo klečat, dok ne dojde plovan, koj će nas pozakonit!«

Kad je došla straža u noći, da ga promini, najde njega s tom ženskom, kadi kleči pred oltarom. Njega pita ta straža:

»Oho, šta si dobia ti druga?« — On njoj odgovori: »Namisti se ti i drži stražu. Ja ne smim odavle, dok ne dojde pop, da nas odi pozakoni!« Patrola, kad namisti na staži soldata, projde u kasar i javi, šta je vidila u crikvi. Taj se glas nije čuja, dok nije dan osvania. U jutro javilo se to kralju, a kralj iša je sam glavom, da vidi to čudo. Dojde on u crikvu i vidi isto ono, šta su mu prijavili. Pita on soldata, kako je on doša do toga. Ovaj mu ispripovida celu stvar, kako je bilo od početka.

Kad je kralj čuja celu stvar, pošalje on po popa, koji ih je odmah na mistu venča. I tako je kralj dobio zeta suđenoga, što si ga je ći njegova sama odvolila. Kašnje su pirovali i gostili se. Meni su dali i ist i pit i sad mi je još jezik mokar.

Felix Radošević.

3.

Kako je jedan čovik iskopa cekine.

Jednom siromaku umrla je žena. On je nima čim zakopat, pa gre k plovanu i reče mu: „Umrla mi je, gospodine, žena, molim vas, da bite mi je zakopali!" Kaže mu plovan: „A imaš li novac?" — „Nimam, gospodine!" odgovori taj čovik. „Šta ću ja sada?" upita opet. „Odi, pa posudi!" odgovori mu plovan. „Ja nimam kod koga posudit. Ne će mi nijedan posudit, kad sam siromašan!« kaže mu taj čovik i projde doma.

Gre bome taj čovik i drugi put k plovanu, da će ga prosit, da mu zakopa ženu. Pita njega plovan: „Si donesa novac?" — Odgovori ovaj čovik: „Nisam, ne će niko, da mi posudi. Dakle šta ću ja, gospodine, sad učinit? Ja ću je sam zakopat, kad je ne ćete vi, jerbo ne morem od smrdeža tuliko vrime obastat!" — „Kako ti drago!" kaže plovan. Gre bome on i kaže plovanu: „Sad je grem sam zakopat!" I proša je.

Gre on zada kuće, da iskopa jamu. Zakopa on dva tri put i iskopa lonac cekini. Uzme jednoga i gre k popu, pa mu da cekin i kaže: „Gospodine, ote sad zakopat:" Plovan mu kaže: „Ko ti je da cekini?" Odgovori on: „Niste mi oteli žene zakopat, pa sam je tia sam i počea sam. kopat. Kako sam dva tri put zakopa, naša sam lončić cekini. Jednoga sam vaman donesa, da mi je sada zakopate!" Upita njega plovan: „A di su ti ti drugi?" Odgovori taj čovik: „Doma su, spravia sam ih!"

Projde plovan i gredu oni zakopat ženu njegovu. U večer zove plovan mežnjara, pa mu kaže: „Odi, donesi onu govedsku kožu, obuci u nju mene, pa gremo k onomu čoviku, ćemo mu odnit cekine. Ti ćeš me vodit ka i vola. On će se pristrašit i dat će nam valje sve novce.

Mežnjar je to učinia. Vodi plovana ka i vola, pa gredu k onomu čoviku i zovu ga, da jim otvori. Onaj čovik, kako je s dicom u strahu bia, otvori njiman vrata. Pitaju ga oni valje: „Di su ti oni cekini, šta si ih iskopa?" Odgovori njiman on: „Tu su spravljeni!" Kažu mu oni: „Daj ih simo!" On u onom strahu da njiman novce i oni projdu ća s novciman.

Kad su došli doma, onda veli pop mežnjaru: „Svuci s mene ovoga vraga!« Kad je počea mežnjar doli kožu vuć, ne da se koža nikako š njega, van ostade za vavik na njem.

Miko Radošević.

4.

Poštena žena.

Bia jedan momak, pa se je oženia. Malo je vrime s ženom bia i doša je u bertiju k svojim najvećim prijateljom. Oni su pili i veselili se. U tom su se i svadili. Jedan njegov prijatelj kaže mu, da njegova žena s redovnikin trakta. Muž od one žene zove bertaša: „Dajte mi račun!" Bertaš mu da račun. On

plati račun i pozdravi se š njim, pa mu reče: „Sad ostajte z bogom, mene više vidit ne ćete u vašoj bertiji nikada. Ali nemojte mislit, da sam jadan na vas. Samo vam velim, da me morebit ne ćete više nikada vidit!“ i projde iz bertije.

Dojde on k svojoj kući i kaže ženi: „Ženo, daj mi moju robu!“ — „Šta će ti roba, ta vidiš, da je noć. Sad treba ić spavat!“ odgovori ona. Ali on opet išće robu. „Kakovu robu?“ upita žena. „Svu moju robu, šta je ja nosim!“ odgovori on. Ona mu da robu, on robu svu sveže i poda ženi ruku, pa kaže: „Z bogom, ženo, morebit me više nikada vidit ne ćeš!“ Ona njemu kaže: „A kuda oćeš ti sad po noći?“ Ali on njoj na to ništar ne odgovori van je samo otiša od svoje kuće.

Iša je on po svitu i doša je u drugu kraljevinu. Tu je iska službu i doša je do careva dvora. Vrtlar stoji na carevoj kapiji, a taj mu momak kaže: „Faljen Isus, gospodine; morebit bim ja dobia službe kod vas!“ Vrtlar leti k caru, pa mu kaže: „Prisvitli oče, care, doša je jedan momak, lip, pa išće službe, Molim vas uzmite ga, da ga izučim bašći, jer ja sam star, pa ko će onda bašću ravnat, kad ja umrem!“ Car mu kaže: „Uzmite ga!“ I tako momak osta u carevu dvoru.

On je radia dobro. Pasa godina i car vidi, da on za nj škrbi dobro. Car ga je pustia do svega svoga. I tako je on cara služia devetnajst godin dana i nikad se nije pogađa za mito. Nastala je dvadeseta godina, caru se sanja jedne noći, kako je ta sluga njegov proša od svoje kuće. Sanja se caru isto drugu noć, pa i treću noć.

Zove njega car treće jutro prida se, pa mu kaže: „Dragi slugo, ti se danas spremi na put. Ti ideš danas k svojoj kući!“ Odgovori njemu sluga: „Prisvitli oče, baš je i moja to volja!“ Kaže mu opet car: „Ajde, sinko, ajde. Kada obedvaš, onda dojdi k meni u kamaru na račun!“ On je tako doša i car mu je reka: „Sinko moj, služia si me devetnajst godin. Nisi se sa mnom za mito pogađa. Evo tebi blaga, škud, cvancik. Uzmi, kuliko moreš nosit. Ja ti ne ću brojit, nek ti bog blagoslovi! Ali sad me dobro slušaj. Evo ti ova pogača kruva, ti je ne smiš razlomit, dokle ne dojdeš u veliko veselje. Evo ti duplica pištola nabijena. Kad dojdeš k svojoj kući, nemoj učinit u večer, šta budeš nakania, van pusti za dalje. Nikuda ne odi pričacem van s pravim putem. I sada odi z bogom!“

Proša je on tako od cara i stiga je na putu dva vanderpuha. Sad oni tri idu skupa. Došli su do jednoga prekoga puta, pa kažu njemu ova dva landravca: „Ajdemo, prijatelju, ovim pričacem, oćemo dvi ure prije dojt u taj varoš, kamo smiramo na noć!“ On njiman odgovori: „Ja nejdem pričacem, ako mi je i dalje po cesti, barem znadem, kuda idem!“

Oni su otišli pričacem, a on je proša cestom. Kad je doša na noć u onaj varoš, doša je onamo glas, da su ona dva landravca poginili na pričacu. Sad on kaže: „O bože, fala ti budi i momu prisvitlomu caru, koji me je tako uputia, jer bi bia i ja š njiman poginia!“

Maršira od mista do mista, doklem je stiga u svoje rodno misto. On je doša na noć u svoje selo, di se je rodia, na dvadeset godin. Njegov prvi komšija ima bertiju i on dojde k njemu i kaže mu: „Dobar večer, gospodaru! Bi li ja moga noćas kod vas prekonačit?“ Njemu odgovori gazda: „Morete, dragi prijatelju, jer za to imam bertiju!“ Pita opet taj čovik: „Mogu li ja kod vas dobit i večeru?“ Na to ga pita bertaš: „Imalite koga sobom?“ Odgovori mu taj čovik: „Nimam nikoga!“ Onda mu reče bertaš, da će š njim i s gospodaricom večerat.

Prije večere pozove taj čovik: „Doneste mi holjbu vina!“ Donese mu bertaš holjbu vina, on je popije i uzme duplicu pištolu, pa je metne u žep i gre gledat, šta njegova žena dela. On je doša na svoje okno, pa pošpija u svoju kuću. Njegova žena sidi kraj postelje na kantridi. Jedan redovnik sidi kraj stola, a drugi šeće po kamari. Ovaj se prigne k njoj i poljubi je. Onda se onaj iz kantride digne i ovaj side. I on šeće po kamari malo, pa se i on prigne k njoj i poljubi je. Taj je čovik sada natega obadvi batre na okno i čeka, da kad se sva tri skupa sprave, da će ubit sva tri na jedan put. Ali došlo mu je na pamet, šta je njemu njegov car reka, da neka u večer ne učini, šta bude nakania, van neka pušti za dalje. On je valje metnia pištolu u žep i doša je k onom bertu nazad.

Gredu k večeri. Kad su večerali, on kaže bertašu: „Dragi gospodaru, bi li vaša gazdarica mogla meni sutra rano sprimit ručak, da bi moga dojt u taj i u taj varoš?“ Odgovori njemu bertaš: „Dragi prijatelju, zar vam je takova sila? Vi morate sutra kod nas ostat. Kod nas u mistu bit će sutra jako veliko veselje!“ On ga upita: „Kakovo veselje?“ Odgovori mu opet

bertaš: „Muž od moje suside proša je odavle, mislim, da je već dvajset godin od onda. Bia je u ovoj našoj bertiji s jednim lopovom, pa su se popravdali, bena z benom, pak mu je ovaj reka, da njegova žena s redovnikin trakta. On je na to proša, ima već blizu dvajset godin, da se nikad ne zna, jeli u vodu, jeli u goru, samo ga nima nikada. Od njegove žene, moje prve suside, šta sam ja vidia i čuja celo vrime, ne morem ništar pó duši reći nepoštena. Ona sirota ostala je iza njega u brimenu i rodila je dva sina. Naši redovniki su ih školali i sutra će obadva mladu mašu reć!" On mu na to kaže: „Kad je pri vaman tuliko veselje, ostat ću ja još sutra kod vas. Grem k svetim mašam!"

Drugi dan su ti redovniki načinili veliko veselje. U jutro gredu oni u crikvu. Kad je prvi mladu mašu reka, iša je pladanj po crikvi. Kad je k temu čoviku doša, on je metnia na pladanj sto križevatih škud. Ovaj s pladnjom doša je u šeklestriju med redovnike i reče: „Jedan čovik je metnia na pladanj sto križevatih škud!" Oni mu odgovore: „Paste na toga čovika, pa ga uzmite sobom na obed!"

Kad je iša drugi redovnik novu mašu mašit, opet gre pladanj po crikvi. Opet je metnia taj isti čovik sto križevatih škud na pladanj. Ovaj s pladnjom doša je opet u šeklestriju med redovnike i kaže im: »Onaj isti čovik je metnia opet na pladanj sto križevatih škud!« Oni mu odgovore: »Paste dobro na njega, pa ga uzmite sobom na obed!«

Ti redovniki i gosti prošli su iz crikve i sabrali su se k obedu. Sada pita taj najstariji duhovni: »Jeste li sada svi za stolom?« Niki odgovori, da jesu. On njiman kaže, da di je onaj, koji je danas ove naše mlade redovnike onako bogato darova. Prošli su ga iskat i brzo su ga našli. Dopelju ga u kamaru. On nosi svoj torbak u ruki. Kaže njemu onaj najstariji duhovni: »Dragi prijatelju, vi morate danas u vrh stola sidit nadomisto oca ovih mladih redovniki!«

Tako su njega posili za stol, a njegovu ženu do njega. On je ima na ruki prsten, a na prstenu ime svoje i ime svoje žene. Kad su počeli pit zdravice, on je ispia kupicu i popustia prsten u kupicu, pa je brzo natočia svoju kupicu i ženinu, a onda ih izminia. Kad je ona ispila vino, osta joj je prsten u zubiman. Skočila je ona brzo priko stola i prošla u drugu ka-

maru gledat, šta je to. Kad je pročitala svoje i njegovo ime na prstenu, došla je brzo med duhovne i kazala: »Dragi moji prijatelji, živili! Taj čovik je moj pravi muž, a dica moja, to je vaš pravi otac!« On je onda skinia svoj torbak, izvadia je svoj kruv i razlomia ga. Kako ga je razlomia, istresli su se na štol sami cekini. Sva je kuća ostala u svitljavini.

Sada je komać pravo veselje nastalo, kad su se muž i žena, dica i otac našli u takovoj srići i veselju.

Mijo Tomić.

5.

Kako se je od žene rodia pas.

Bia je jedan car, pa mu je žena umrla, a ima je s prvom ženom ćer. Onda se je on oženia za drugu, a ta druga žena bila je višćica. Nastalo je ratno vrime, car je otiša s trupom u rat. Doma je u svom dvoru pustia ćer, i da njoj jednu kamaru i pustia stražu pred kamarom.

Ova njegova žena, carica, bila je jadna, da je on pustia svoju ćer u takovoj priliki, ali joj ni mogla ništa, jer je car pustia stražu, da čuva njegovu ćer i da ne bi niko iša k njoj. Ta maćeha carica delala je svakojako, da bi je šundrala, al je ni mogla. Otrovat je ni mogla, jer je ći imala pametnu kuvaricu. Najzad je načinila ništo na jednoj roži, da će zanosit i metnila joj je tu rožu na okno.

Kad je u jutro došla kuvarica u kamaru, diši sva kamara od te rože. Ona joj kaže, da neka podahne tu rožu. Ona je podahne i metne ju za pas. Za malo vrimena se poznalo, da je ona u brimenu. Ta njezina maćeha piše caru, svomu gospodaru, da ona nima mira od frajari te njegove ćeri, da frajari okna razbijaju, da gredu k njegovoj ćeri, i da mu je ći noseća. Kad je car dobia to pismo, ide on ravno kući. On zazva stražu prida se i pita: »Ko je bia kod moje ćeri?« Straža odgovori:

»Nigdar niko van kuvarica!« Zove on prida se kuvaricu. Kuvarica kaže, da je njegova ći zanosila po roži. Car sad nije zna, šta bi od nje. Nakania joj glavu odsić, ali ona je molila oca: »Dragi oče, pusti me, nisam ja kriva!«

On joj je skova jednu želiznu barku i nju je metnia u nutra. Rane joj je metnia za godinu dana i onda je bacia nju i barku u more. Ali barka nije propala, ona je plivala kao da je drvena. Kad je došlo vrime toj carevoj ćeri, ona je rodila na moru, sve sama se je mučila, psa.

Ona je vavik plakala, a ovaj pas ju je sve razumia. Pita on nju jedanput: »Draga mama, šta ti vavik plačeš?« — Odgovori ona njemu: »Kako ne bim plakala! Da sam bar dite rodila, još ne bim plakala tako kano što sam rodila tebe, psa!« Kaže njoj taj pas, sin: »Muči, mama moja, nisi ti kriva, šta si mene porodila. Ali ni to nesrića. Kad budem ja ima frtalj godine, bit ću jak za frtalj svita. Kad budem ima pol godine, bit ću jak za pol svita. Kad budem ima godinu dana, bit ću jak za sva svit!«

Kad su oni pojili ranu na moru, plače mati, da ne imaju šta ist. Pita nju sin, pas: »Draga majko, šta ti plačeš?« Odgovori mu ona: »Plačem, sinko, jer nimamo šta ist!« Kaže joj on: »Mama moja, uzjaši ti na me, pa se ne boj!« Ona je na nj uzjahala, a on je uvatia jednom catom tu svoju kuću, — barku, bacia je u zrak i sva se razletila. Svoju je mater iznia priko mora prid jedan varoš. Kad su došli do toga varoša, kaže on svojoj materi: »Mamo, mi ćemo odi stanovat. U tom varošu nima nikoga!« Ona njemu na to veli: »Kako ćemo u nutar, kad je sve zaključano?« Odgovori joj on: „Ne boj se, mamo, ja ću već sve otvorit!“

On je sve otvoria. To je bia grad jednoga cara. Kad su došli u nutra, reče on materi: „Vi mama, tu site, a ja idem iskat naman za ist!“ On leti u carev dvor i doleti u kuvinju. Tu kaže on kuvaricam: „Dajte vi mojoj mami juhe, kruva, mesa i vina!“ Kuvarice lete k caru u kamaru, pa jave caru: „Nekakova psina došla amo, pa išće za svoju mamu juhe, kruva mesa i vina!“ Car dojde dole i zapovidi, da mu dadu. On je tia vidit, šta će pas s tim. Kad su kuvarice njemu naredile sve, on se nastavia na zadnje noge, pa je to sve odnia materi svojoj.

Tako je dolazia taj pas svako jutro, samo bi doša u kuvinju, pa bi reka: „Dajte vi mojoj materi juhe, kruva, mesa i vina!“ pa bi čeka, dokle bi mu dali. Ali to je caru dosadilo, pa je metnia stražu, da kad bude taj pas iša, da ga ubiju.

Gre pas opet po obed, a straža počela pucat na njega, ali car vidi iz okna, da psu ne more straža niš, da pas ide dalje i da uvati još balotu, pa je baci soldatu natrag. Straži veli pas: „Ne treba meni tvoje balote. Znam ja, da vi na straži niste niš krivi. Idem ja iskat onoga, ko je vas tu postavia!“ I projde kroz stražu i doleti u kuvinju, pa kaže kuvaricam: „Dajte vi mojoj materi juhe, kruva, mesa i vina?“ One mu dadu. Sad on njih pita: „Di je car?“ One mu kažu, da je baš otiša, jer da će se za dva dana ženit, da uzimlje sridnju ćer jednoga drugoga cara, pa da idu po divojku. Pas ide za carom, samo što je odnia materi ilo i pilo, i stigne cara, pa mu kaže: „Care, uzmi mene u svaću. Morebit ćeš me tribat!“ Car mu odgovori: „Oću!“ Pas njega pita: „Kuliko dana ćemo bit tamo?“ Car mu odgogovori: „Dva ali tri dana!“ Na to mu pas kaže: „Pošalji ti mojoj mami za tri dana rane, da ima dost ist i pit, pa ja idem odmah s tobom!“ Car pošalje jednoga čovika, nek gre javit kuvaricam, da šalju materi od onog psa svaki dan ist i pit, dok on ne dojde iz pira.

Kad su svaća posidala na karoce, zove taj pas cara k sebi, pa mu kaže: „Dragi care, kad ti bude najveća sila, ti samo reci: „O mili bože, da mi je sada odi oni pas!“ Ja ne ću med vas ić. Ja ću vavik na mojoj karoci ležat!“

Oni su prošli na zakon i pozakonili su se. Došli su doma i tu su se veselili. Došla je noć. Prošli su spavat. Ona najstarija ći careva bila je ljuta na svoju mlađu sestru, što se udaje prvo nje. Ona je po noći, kad su svi zaspali, uzela nož, pa je tila cara mladoženju zaklat. U škurini ni vidila, pa je na misto cara zaklala svoju sestru.

Kad je dan u jutro osvania, mladi car vidi, da mu je niki ženu zakla. Otvoria je kamaru i zove svoga tasta, pa mu kaže: „Šta je ovo za boga. Tvoja ćer je uza me zaklana!“ Kad to vidi tast, on nama zeta u rešt, pa mu kaže: „Ko bi je drugi zakla van ti. U kamari ni bilo drugoga van vi dva. Ti si je zakla!“ I nama mu odsude glavu za glavu. Vode mladoga cara pod galge. Kad su ga dopeljali k galgam, onda im kaže: „Draga

gospodo, dajte mi još malo vrimena za živit!" Oni njemu odgovore: „Još ćeš živit pol ure!" Sada on reče: „Mili bože, da je meni sada odi onaj pas!"

Eto ide odmah pas priko polja. Od onoga vitra, šta od njega leti, pol naroda pade na jednu stran, a pol na drugu. On doleti k svomu gazdi, caru. Sva se narod i gospoda uplaše, a on im kaže: „Šta je to? Ovdeka imadete jednu kantridu donit ovomu gospodaru. Svaka duša mora ić kraj njega i mora mu ništa reć!" Sva je narod mimo njega proša i svaki mu ništa reka, a sestra od njegove žene gre najzadnja, mimo njega prođe i ništa mu ne reče. Ovaj pas kaže: „Ova je zaklala sestru svoju. Sudite joj, kako oćete i znate. Ovi pak idu kući prez mlade!"

Tako je pas spasia mladoga cara i car je mora sist k njemu u karocu. Kad su se kući vozili, kaže pas caru! „Uzmi moju mamu za ženu i ona je ći jednoga cara!" Pita ga car: „A kakva je tvoja mama?" Pas mu odgovori: „Care, moja mama nije ni kuja ni vučica van lipota žena!" Na to mu car reče: „Kad je tako, ja ću je uzet za ženu!"

Dojdu oni doma, a pas ravno k materi, pa joj kaže: „Draga mama, obuci se lipo, sutra će dojt mladi car po te i nama ćete ić na zakon!"

Drugi dan u jutro dojdu svaća prid grad i pitaju kumi psa: „Di je tvoja mater, da je car vidi?" Pas odgovori: „Eno je prid ogledalom!" Ide car, da je vidi, a kad je vidi, prepa se, to je bila lipota-žena. Nama vodi nju car na zakon, nama su se pozakonili i bili su muž i žena.

Kad su se svaća vozila kući na veselje, reče pas svomu ocu, caru: „Ja ću vani u karoci ležat. Kad budete u najvećem veselju, zazovite mene u kamaru. Ja ću dojt u kamaru i postavit ću se na zadnje noge. Svi svati će se mene pristrašit. Ja ću ić k stolu i posegnit ću na pladanj po meso. Vi dršte svoju sablju uza se i u taj čas gledajte, da me izmed očiju posičete sabljom!"

Kad su bili svati u najvećem veselju, pozove car psa u kamaru. Pas se je postavia na zadnje noge i svi se svati pristrašili. Sad je tia na stol po meso, i u taj čas zasika ga car izmed očiju po glavi.

Kako ga je car rasika, nama je iz njega pala ona koža i osta je lip gospodin sva u srebru i u zlatu. Skočia je priko stola i uvatia je svoju majku oko vrata, pa je ljubi i grli.

Sad je pisa ta njen sin svomu dedu, caru, ocu materinu, da pošalje na sud svoju ženu, maćehu materinu, jer da će mu carsfvo uništit, ako ne dojde. Ona je došla i on ju pita: „Kakovom smrću dali bite pogubit ono čeljade, koje bi bilo rad ovakove dvi peršone šundrat, kakve smo ja i moja mati?“ Sad je morala ništa odgovorit, pa je rekla: „Ništa drugo van da to čeljade četiri para konji rastrga na četiri strane svita!“ On joj je onda kaza: „Ti si tila mene i moju mamu šundrat. Ti si njezina maćeha. Ti si si sada sama sudila!“

I onako su š njom učinili, kako si je dosudila.

Mijo Tomić.

6.

Hajduk Vicko Janić.

Prije puno godina, dok su se hajduki po našim goram povlačili, bia je na glasu hajduk Vicko Janić. Taj hajduk je ljudem puno zla ali katkad i ništa dobra učinia.

Jednom su niki Vlahi turmari putovali iz Karlovca priko Staroga Laza, pa su došli k bertašu Jakovcu. On je baš peka janje. Ovi turmari su ga silili, neka im da tu pečenku. Jakovac im nije tia dat i reka njiman, da još ni pečenka pečena. Oni su mu rekli, da kakva god bila, da je oni ćeju pojist, jer da su jako gladni. E kad nisu tili drugač, da je on bome njiman tu pečenku.

Dok su oni jili tu pečenku, putuje mimo veliki kotarski sudac, a ovi turmari tuže bertaša, da im je da sirovu pečenku. Sudac se obsvidoči i vidi, da je sirova. Odsudi on bome bertašu dvadeset i pet batin. Moj Jakovac lezi na parapet, a pandur mu nama odbroji dvadeset i pet batin. Sudac projde dalje, a projdu i ti turmari.

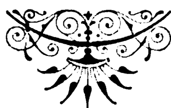
Za to je dočuja prvi hajduk onoga vrimena Vicko Janić, koji se shaja k Jakovcu. Pita on Jakovca, jel istina, da je dobia

batine, kako je on čuja. Bertaš mu sve iskaza, kako se dogodilo. Na to mu Janić kaže: „Ja ću tebe osvetit!"

Potrajalo je misec dana i putuje taj veliki sudac priko Sopača. Janić je među tim kupia robe i obuka panje malo podalje uz cestu u tu robu. Svi imadu kape i robu i stoje ravno ka i soldati. Janić stane prid velikoga suca i reče kočijašu: »Stani!« Kočijaš se uplašia i bome sta. Sad pita Janić velikoga suca: »Šta si učinia, lopove, iz onoga čovika u Starom Lazu?« Sudac ne odgovori niš van potegne pušku dvocivku, da će u nj pucat. Na to Janić viknu: »Momci, mir, dok ja ne raspravim š njim!« Sad sudac spazi one obučene panje, mislia je, da su to hajduki i silno se je uplašia.

Kad to vidi Janić, zapovidi sucu: „Izajdi iz kola van!" Sudac posluhne i izajde doli. „Sad se lezi na parapet!" Bome lega se veliki sudac na parapet. Panduru kaže Janić: „Odbroji mu sada dvadeset i pet batin!" I pandur se prestrašia i da velikomu sucu dvadeset i pet batin. „Sada putuj dalje! Vratia sam ti zajam Jakovčev! Drugi put ne delaj više tako nakaznoga dela, jer ćeš dobit pedeset batin!" završi Janić.

Miko Radošević.

7.

Dvanajst hajduki i zlatarova ćer.

Bia je jedan zlatar i ima je jednu ćer. Taj je zlatar nekud iz doma proša, pa je ostala ćer sama doma. U to su došli hajduki i tili su kuću porobit. Zvali su na vrata, koja nisu mogli razbit. Ona im ni tila otvorit, jer je znala, da su hajduci, pa su onda oni prokopali ispod zida jamu tako, da je jedan po jedan moga u kuću ić. Ona se je domislila na sikiru, pa kako je koji iša u nutra, tako bi ga ubila i uvukla u nutar.

Oni su mislili, koji su bili ozad, da oni gredu u kuću, pa su prez straha išli nutar. Kad je ona već jedanajst hajduki ubila

i u kuću povukla, dosićiva se je ništo arambaša, koji je iša najzadnji, pa je polako iša kroz jamu na prvo, pa ga nije po glavi dobro sikirom udarila. I tako je on nazad pobiga u svoju pećinu, di si je mora sada druge pajdaše sabirat, jer se je tia sa svojim drugim pajdašim njoj osvetit.

Kad je nove pajdaše sabra, doša je nju prosit sa svojim dvamin pajdašim. Pridstavia se njoj kao jedan veliki trgovački sin. On je bia mlad i ona je bila š njim zadovoljna. On je tia š njom valje u svoju kuću, da vidi, kako je kod njega. Ali otac njezin nije tia š njom ić, a same je nije tia puštit š njim. I tako je morala ona doma ostat.

Na samu je ona itako obećala arambaši, da će k njemu sama doć, ali da ne zna puta. On joj je kaza, kuda nek ide, a da pogodi k njemu, da će bit na jednu i drugu stranu puta sami crljeni rupci svezani za grane. Taj put je iša kroz šumu do njegove pećine.

Ona se je jedan dan ukrala ocu i šla je onim putom, di su ti crljeni rupci bili svezani. Kad je je mrak stiga, došla je do jedne stare gradine, pred kojom je veliki crni pas svezan bia. Ona je psa podmitila s kruvom i mesom, šta ga je sobom imala, pa je tako mirno mimo psa prošla u staru gradinu.

Kad je došla u prvu kamaru, vidila je same kosti od volova, mesa itd. U drugoj je kamari vidila dvanajst kreveti i jedan stol. U trećoj je kamari vidila ljudskoga tila i ljudskih kosti. Sad se je ona uplašila i zavukla se je pod pod, di je bilo glav ljudskih.

Na to su došli hajduki i doveli su jednu divojku, koju su na male komade rasikli baš u onoj kamari, di je zlatarova ći sakrita bila. Kad su ovu curu sikli, jedan joj je odsika prst, na kojem je prsten bia, i taj je prst odletia pod pod, di je ona druga divojka bila.

Ona je brzo prst i prsten uzela i metnila ga u svoj žep. U to reče jedan hajduk, da je prst s prstenom pod pod odletia. Arambaša mu reče, da nek ostavi prsten, da imaju i onako dosta zlata.

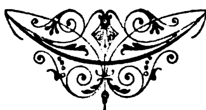
Kad su tu divojku rasikli, prošli su spavat. Ona se po malo digne i izvuče ispod poda, pa gleda koji su to ljudi. Ona je prepoznala med onim, koji su spavali, arambašu, koji je nju prosia za ženu. Sve po tiho došla je do vrat ! onda biž.

Tako je ona srićno došla doma malo živa. Za nekuliko dani doša je opet arambaša nju prosit. Ona je valje pozvala žandare i pometala ih je u ormare, dok su se gostili. Kad su se već dobro najili i napili, rekla je ona, da nek sada svako pripovida, šta je sanja.

Jedan je pripovida ovo, a drugi ono. Ona je pripovidala, da je sanjala, kako je išla u staru gradinu, šta je ondi sve vidila, kako su ondi hajduki rasikli jednu divojku i kako je od te divojke doletia jedan prst, na kojem je bia prsten, pod pod, di je bila ona sakrita. Kad je sve ispripovidala, pokazala je prst i prsten, šta ga je donila iz gradine. Sad skoče van žandari i uvate arambašu i njegove pajdaše.

Hajduke su postriljali, a sve ono blago u onoj staroj gradini dosude ovoj divojki. Sad je bila ona jako bogata, pa se je kašnje jako dobro udala za poštenoga čovika.

Josip Radošević.

8.

Grofov sin i carova ćer.

Bia je jedan grof i ima je sina. Taj se sin ni moga u školi učit, pa ga je otac da u soldate. On nije kod soldačije moga avancirat. Triba je dečko novac, pa je ocu pisa, da je posta frajt, da mu nek pošalje novac. Otac mu je posla, al on je te krajcare brzo potrošia. Kad nije već bilo novac, piše on opet ocu, nek mu pošalje novac, da je posta kapral. Otac mu je opet posla novac, ali i te novce brzo je potrošia. Sad je pisa ocu, da je posta firer, da opet triba novac. Otac mu je opet posla novac, al je opet brzo sve potrošia. Piše on sada ocu, da je posta lajtnamt, i tako sve dalje ocu pisa, a otac mu sla novac, dok ni pisa, da je posta major.

Kad je pisa, da je on posta major, kaže otac, da idę on sam k njemu, da ga vidi, kad je već major. I tako je proša na svom konju k njemu. On je doša tamo, pa je pita za toga majora. Tamo mu kažu, da takvoga majora nima, nego da se tako zove jedan purš, koji kod jednoga kapetana konje snaži. Otac se razjadia, ni se tia ni najavit njemu, neg je proša doma.

Kad je otac njegov doša doma, kaže ženi, da jim je sin bia magarac u civilu, a da je još veći u soldačiji. Mater je mislila, da će otac donit bolji glas od njega, pa je bila jako žalosna. Za nikuliko vrimena dojde opet pismo od sina, da mu neka otac pošalje opet novac, jer da je sve potrošia. Otac mu nije tia na to pismo ni otpisat.

Jedanput je bia taj grofov sin na straži, pa je pisa s kredom po daskam, da novac vlada svitom. Tud je iša za niko vrime car i gleda, šta je na daskam napisano. Nama pita, ko je to napisa. Kad se je doznalo, da je to napisa toga grofa sin, pozva ga car prida se i pita ga: „Zašto si napisa, da novac vlada svitom?" On mu odgovori: „Dokle sam ima novac, svaki me je rad ima, a sad, otkad nimam novac, ne će me niko ni gledat!" Na to mu car kaže: „Pa dobro, vidim, da si pametan! Ja ću ti dat novac, pa ajde u svit!"

Da car novaca tomu soldatu. On si je kupia jedan veliki vergl. Car mu je da još jednoga soldata, da mu pomore vozit vergl. I tako su ti dva soldati prošli po svitu ka i drugi prosjaki. Došli su i prid carev dvor. Taj car ima je jednu ćer i njoj se je ta vergl dopa, pa ga je pitala: „Biš li ti taj vergl proda?" On joj je reka, da ne zna bi li smia, da će pitat svoga gospodara. On nije ima gospodara van slugu, onoga drugoga soldata.

Sutra dan kaže svomu slugi, da će se on zavuć u vergl, pa da neka sluga proda carovoj ćeri makar za kakove novce vergl i nek joj kaže, da mu je gospodar dozvolia prodat vergl. Sluga se žuria do carova dvora, da proda taj vergl i u verglu svoga gospodara. Doša je prid carov dvor i počea svirit, carova ći čula, pa došla na okno i pitala ga: „Jel ti dozvolia gospodar prodat?" Sluga kaže: „Jest!" Pita carova ći: „Za kuliko?" Sluga je zacinia mali novac i ona mu je valje dala.

Odnili su sluge vergl gore u carev dvor. Ona se je jako veselila verglu i svaki čas je na nj svirala. Kad je noć bila iziša je ovaj soldat iz vergla i doša je k njoj. Ona se je jako, pristrašila, al on joj je reka, neka se niš ne plaši, da će on bit njezin muž.

Sutra dan ona pita njega, da kako će ga spravit iz kuće, da ga ne bi ko vidia. On joj kaže da ga neka metne nazad u vergl, pa da će dojt onaj njegov sluga i nek mu da nazad vergl i njega u verglu.

Sve je dobro bilo, dok nije niko pozna na carovoj ćeri, da je ona noseća. Ali to ni moglo dugo trajat. Već se poznalo, da je u brimenu. Njezin otac, car, pita nju, nek mu po istini kaže, s kim je falila. Ona mu je rekla, da s onim, koji je po svitu iša s verglom. Ispitavalo se, koji je to iša s verglom, pa se je saznalo, da je to onaj, koji je pisa po magazinu, da novac svitom vlada i komu je car da novac za vergl.

Car je bia jako žalostan, da je ona s tim lopovom falila Car ni zna šta drugo, van ga je mora oženit za svoju ćer.. Sad mu je car da valje vojsku, da vlada s vojskom. On je jima jedanput rat, pa je mora ić sam u rat. Neprijatelj ga je tira u nepriliku, u jarke, da nije moga pobignit. Tu mu je neprijatelj svu vojsku pobija i njega gola svuka, pa ga onda puštia, da gre po svitu. On nije zna kuda projt nego k svomu domu, k ocu i materi. Kad je doša doma, nije zna, kuda će od sramote, pa se je zavuka u štalu. Ovamo je došla njegova mati, pa ga vidi, di on gol stoji u štali i začudi se njemu. On njoj veli: »Muči, majko, muči, ja sam car!« Ali mu ona odgovori: »Kakov si ti car, kad ni gaća nimaš na sebi!« i prošla je u kuću.

Kad je gori došla, kaže svomu mužu: »Šta biš ti učinia, da dojde naš sin?« On joj odgovori. »Ja bim ga ubia!« Ona ga je prosila, da toga ne učini. Otac se po malo okrenia i kaza, da bi ga posla prasce čuvat. Mater je na to prošla u štalu, pa dala sinu robu, da se obuče i dovela ga k ocu u kuću. Otac mu da prasce i posla ga u šumu, da ih čuva.

On je proša i čuva je tu dugo vrimena prasce, a carova ći, njegova žena, nije ni znala, da je on živ, van je mislila, da je on pogubljen od neprijatelja. Jedanput je došlo bome, da je i ona morala ić u rat, pa je neprijatelja osvojila i svu vojsku nje-

govu pogubila. Kad je neprijatelja sasvim potukla, pita ona neprijatelje, da di je njezin muž, i da šta je od njega. Neprijatelj kaže, da je njezin muž živ, da su ga svukli i po svitu gola poslali. Robu su njoj njegovu dali. Ona ni znala sada kamo projt iskat ga. Mislila je, da je morebit proša k svojoj kući k ocu i materi, pa je onda prošla svojom vojskom k njegovu ocu i materi na njegovu domovinu.

Došla je ona tamo, pa pita oca, da li on ima koga sina. On kaže, da ima jednoga, ali žalibože da ima i njega. Ona pita, da li bi tu ona mogla prinoćit, a on joj je kaza, da bi mogla. Ona mu reče, da neka pošalje po svoga sina. On je posla. Sin je bia već dugo vrimena u šumi, pa je naučia već prasce muštrat sve jedno ka i soldate. Uzjašia je na jednoga prasca najvećega i iša je doma iz šume.

Kad je doša blizu doma, viknia je prascom, da idu u redu ka i soldati, a on je jašia naprvo na jednom. Iša je kraj kuće svoga oca, na vratim je stala carova ćer, njegova žena. On je spazi, pa vikne prascim: »Levo gled!« a prasci naučni, gledali su svi jednako ka i soldati. Njegov otac bia je jadan na njega, da nije moga već ni živit. Carova ći kaže nama: »Taj vaš sin mora mene podvarat!« Grof kaže, da će on najt drugoga boljega. Ona kaže: »Meni ni triba boljega. Za mene je i taj dobar!« Otac je proša i kaže svojoj ženi, šta je carova ći kazala. Dozove svoga sina prida se, pa mu kaže, da će on carovu ćer dvorit, al nek pazi, kako, da ne bude sramote od njega.

On je to sluša na jedno uho nutra, a na drugo van. Kad je nosia prvi put juhu, doša je na srid kuće, pa se popiknia i prolia je svu juhu po carovoj ćeri. Iša je drugi put, pa je nosia drugo ilo. Otac i mat dali su mu salvet, ali on je bacia salvet i otpara je komad vriće, doša je na srid kuće, pa se opet popiknia i sve je prolia po podu. On je uzea on svoj salvet, komad vriće, pa je s tim pobra po podu. Ona nije mogla gledat na to. Tako je on jedno dvoje troje ilo donesa i svaki put je prolia i s onom svojom krpom pobra.

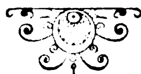
Kad je došla noć, pita grof carovu ćer, da ko će bit kod nje na straži. Carova ćer kaže, da niko drugi van njegov sin. Grof kaže svomu sinu, da neka pazi, kako će po noći stražu držat. On je komać dočeka, da će on carovoj

ćeri stražu držat. Počne u večer stražu držat i drža je je do komad noći, dok ni vidia, da su svi okolo prošli spavat. Onda je on proša u kuću, di je carova ći spavala. Ona njega nama spoznala i on nju, pa je on tu noć š njom prospava.

U jutro, kad je dan bia, dala je ona njemu onu robu, šta mu je bia neprijatelj uzea. Otac njegov gleda na okno i spazi svoga sina u toj robi, pa kaže ženi: »Ženo, doša je sada i car. Šta da učinim s onim lopovom sinom, nije bia na straži, pa je to sad vidia i sam car!« Brzo ide on onamo do cara, a kad tamo, bia to njegov sin. Sad kaže staromu grofu carova ći: »To je moj muž, koji se je izgubia i koga sam ja sada našla!«

Grof osta začuđen, je l' to istina. Kašnje kaže svojoj ženi: »Ipak mi je drago, šta imam sina!« Sin je doša k materi i uzea je sobom u svoje carstvo, a oca je puštia, di je i bia, nije ga tia uzet sobom za to, što ga je posla prasce čuvat.

Karlo Radošević.

9.

Koražni dečki, — soldati.

Bila su četiri soldata, koji su svaku večer išli šetat, kad im je dozvolilo. Jedanput su ugledali jednu lipu curu, koja je gledala s okna doli i oni su se u nju zaljubili. Jedan je bia gmajner, drugi frajt, treći kapral, a četrti firer.

Kad su se zaljubili u nju, raskopalo se je njihovo prijateljstvo. Potajno se je jedan od drugoga kra i k njoj iša. Ona je mudra bila, pa je njih svih za benu držala. Gmajneru je rekla, da ne smi govorit s nikim van od šeste do sedme ure, frajtu je rekla, da ne smi s nikim govorit van od sedme do osme ure, kapralu je rekla, da ne smi s nikim govorit van od osme do devete ure, a fireru je rekla, da ne smi s nikim govorit van od devete do desete ure. Gmajner se i tako ni pravo ufa k njoj dolazit.

Ovi tri drugi služili su već treću godinu, pa su mislili onu jesen doma na urlaub ić. Kad su već skoro tili doma ić, zapita je najprvo frajt, bi li ona njega uzela. Ona mu je odgovorila: »Drage volje. Ja sam to komać dočekala, da me to pitaš. Ali nalazim na tebi jednu falingu!« On se je nama ukočia, da kako bi on ka i jedan frajt moga imat falingu. Ona mu je rekla, da je čula, da je jako strašljiv. On se je nasmija, pa joj je kaza: »Šta ja jedan frajt, pa da sam strašljiv. To bi bilo čudno!« Ona mu na to kaže: »Ako ćeš ovu noć, koja dojde, u crikvi prispavat pod bankom, kad si tako sigur, da se ni, fala mu budi, boga ne bojiš, pa ću onda tvoja bit!«

On je na to rad prista i obeća njoj, da će u crikvi prispavat pod bankom. Istom što je on proša ća, doša je kapral, koji ju je pita ka i frajt, bi li ona njega uzela. Ona je i njemu odgovorila, da drage volje, samo da ima i on jednu falingu na sebi, da je čula i za nj, da je i on jako strašljiv. On joj je odgovoria: »Šta ja strašljiv? Ja jedan kapral, pa da se koga bojim, ja se ne bojim ni vraga ni boga!« Ona mu na to kaže: »Ako ćeš ovu noć, koja dojde, u crikvi vriću orahi tuć na banku, bit ću tvoja!«

On je rad na to prista. Kad je kapral proša, doša je firer. I on je je zapita, bi li ona njega uzela. Ona je i njemu odgovorila, da drage volje, samo da ima i on jednu falingu, da je čula i za nj, da je on jako strašljiv. On se je ukočia prid njom i i drža se je sasvim koražan dečko, još koražniji nego frajt i i kapral. Ona mu je na to rekla: »To ćeš ti posvidočit, ako ćeš noćas celu noć okol crikve na sebi nosit praporac, zvonac, lanac i sviću! Ako to učiniš, bit ću tvoja!«

Kad su sva tri došla u kasarnu, sve jedan za drugim iska je urlaub za onu noć. I svi su ga tri dobili. Prvi je doša frajt k toj divojki i kaza joj je, da je sad priša, da će ić spat u crikvu pod banak. Ona ga je uzela pod ruku i sprovela ga je do crikvenih vrat. Tu je ona vidila, kako je lega pod banak. Komać je ona doma došla, doša je kapral i reka njoj, da je doša po tu vriću orahi. Ona je već prisedila tu vriću orahi. Uzela ga pod ruku i sprovela ga do crikvenih vrat. Tu je vidila, kako je on metnia vriću s orahin na banak, pod kojim je spava frajt, i počea je sipat orahe. Kad je frajt čuja štropot u crikvi, već je strah ima. Kad je počea kapral nad njim tuć

orahe, već je tia pobić od straa. Komać je ona doma došla, doša je i firer i reka njoj, da je doša po praporac, zvonac, lanac i sviću. Ona mu je sve to već priredila. On je to brzo na sebe pometa, a ona uzela ga pod ruku i sprovela ga do crikve. Počea je on s tim okol crikve hodit i letit. Tu je nasta pravi štropot.

Kad je čuja onaj, koji je orahe tuka, zvonce i lance i još vidia prid crikvom svitlost, presta je orahe tuć i bia je u velikom strau. Onaj ispod banka tia je vidit, šta je to u crikvi, pa je proviria ispod banka gori na onoga, koji je orahe tuka. Ovaj je u strau mislia, da vrag gre ispod banka i stane bižat, a onaj ispod banka za njim. Baš je trefia bit firer na vratima, pa je mislia, da vragi iz crikve greju, šta su ovi dva bižali, pa je počea i on bižat. Tako se jedan drugoga strašia i od straa su malo živi u kasarnu došli.

Kad su u kasarnu došli, pripovidali su sve jedan za drugim potajno svom kamaratu gmajneru, kako su bižali iz crikve i da nisu onako naredni bili, da bi ih vrag uvatia. Po malo su se osvidočili, da u crikvi ni bilo vraga van da su se jedan drugoga strašili. Tako se događa kuražnim dečkom.

Ona cura ni tila nijednoga od ovih triju uzeti, neg je uzela za muža onoga gmajnera, koji se je najmanje falia, da je kuražan.

Josip Radošević.

10.

Miloš, hajduk od Bosne.

Bia je na glasu u Bosni i Hercegovini hajduk i zva se je Miloš ili Mijat. Boravia je najviše oko Mostara u jednoj staroj gradini, kraj koje bilo vrelo, koje se i danas zove »Mijatova česma«. Bojali su se njega Bosanci i Hercegovci, koji su iz Mostara ili u Mostar putovali. On je tuliki strah zadava svitu, da

kad bi razastr'a svoju kabanicu kraj česme, pa kad bi otiša u druge kraje i kad bi se povratia za nikuliko dani, naša bi razastrtu kabanicu punu novac. Ni divojke nisu smile pivat kod posla od njegova straa. Kirijaši su sa straom konje pojili na njegovoj česmi, na kojoj je poginilo mnogo ljudi. Mnogi je tia vode se napit i glavom je platia. On je zna i vojnike sa svojom četom rastirat, pa jim odnit novce sa tovarima, šta ih znali carskoj vojski peljat.

Tako je Miloš dodija i caru Sultanu. On je obeća, da će dat hiljadu dukata onomu, koji mu ili živa ili mrtva Miloša prida nj dovede. Naša se jedan Arnaut, koji je za njim poša, ali ga ni moga nikakor uvatit. Najzad je doša u Mostar, di je Miloš kumova. Toga čovika, di je Miloš kumova, ći je čuvala ovce. Tu je taj Arnaut sia na kamen i mislia je, šta će učinit. Ta divojka ga upita, šta se je tako zamislia. On joj odgovori: „Kad mi ne moreš pomoć, šta bi ti i kaziva!" Ona mu kaže: „Čula sam ništo, po šta si amo doša. Morebit bim ti ja mogla pomoć!" Na to joj kaže Arnaut: „Ako poznaš Mijata arambašu iz Bradica, kaži mi o njem štagod. Ja ću ti dobro platit!" Ona mu odgovori: „Baš je sada Mijat u našoj kući. Krstili smo dite i on je kumova. Sada slave krstitke!"

Kad je on to čuja, obradova se, šta je za njega dozna. Nama se za žep uvatia i poda je divojki pregršt dukati, pa joj kaza: „Podaj ocu, da mi Mijata prida!" Prošla je ona, da kaže ocu, šta je na stvari. Kuliko se otac pohlepia na novac, tuliko ni moga ćeri iz volje pasat i izda je svoga kuma Mijata arambašu.

On je dovea Arnauta potajno, da Miloš nije ni zna, u drugu kamaru polag one, di je Miloš slavia botre. Miloš je proša na okno, da se malo razgleda po cesti, a Arnaut napunia pušku i iz drugoga okna ubia Miloša. Onda je proša u drugu kamaru, di je bilo mrtvo tilo Miloševo. Odsika mu glavu i odnesa je u Carigrad sultanu.

Putem, kad je iša iz Mostara na Sarajevo u Carigrad, svakom čoviku je pokaziva glavu Miloševu. Dosta se je svita tomu veselilo, osobito u Bradicama, di je svaki od njega straa ima. Upravo su cure žele, kad je Arnaut iša iz Mostara u Sarajevo. Arnaut im nazva: „Pomoz bog!" i kaza im: „Zašto ne pivate?" One mu odgovore: „Znaš dobro i sam, da ne

smimo pivat od straa prid Mijatom arambašom!“ Arnaut je na to izvadia Mijatovu glavu iz torbe, koju je sobom nosia. Dečki, cure i ljudi su se pristrašili mrtve glave Mijatove. Kad je Arnaut reka: „Zapivajte sada!“ zapivalo sve veselim glasom i Arnautu dobru nagradu dalo.

Doša je Arnaut u Carigrad prid sultana, a sultan mu da hiljadu dukati, kako mu je obeća.

Josip Radošević.

11.

Hiacinto i Žužana.

U jednom mistu bili su dragi i draga, pa su se rad imali. Ona se je zvala Žužana, a on Hiacinto.

Za niko vrime mora je on projt u vojsku. Oni su se prije neg je on proša, zavićali jedan drugomu, da se nigda ne će zaboravit i ako se ne vide na ovom svitu živi, da će se mrtvi. Dulje vrimena su oni jedan drugomu pisali, ali na jedanput presta od njega glas. Ona je čekala dane i misece, ali od njega nima glasa pa nima.

Najzad je prošla ona k popu, pa pita popa, da kako to, da nima od njezinoga dragoga nikakova glasa, a da su se zavićali jedan drugomu, da se moraju vidit ali živi ali mrtvi. Pop joj je reka, neka ide u srid podne na cimiter, pa nek iskopa jednu glavu mrtvačku bilo koju. Onda nek metne kuvat jedan kota ulja. Kad bude pol noći tuklo, nek metne u to ulje onu mrtvačku glavu, pa da će nama dojt njezin dragi, bia on živ al mrtav.

Ona je išla u srid podne na cimiter i iskopala je jednu mrtvačku glavu. Pripravila je kota ulja i metnila je baš o pol noći u to ulje mrtvačku glavu. Na jedanput niko pokuca na vrata i kaže: »Žužano, otvori!« Ona otvori i vidi svoga dragoga na belom konju. On je pita, da l’ ide sad š njim. Ona mu odgovori, da ide jako rad.

Nama uzela svoju robu, pa su zajahali oba dva na njegova konja. Putovali su oni i kad su došli na frtalj puta, pita on nju i zapiva:

»Misec sviti ka i po danu,
»Mrtvi jašu polagano!
»Je l' te, Žužo, šta mene strah?«

Ona mu odgovori, da nije, da šta bi je bilo š njim strah. Kad su došli na pol puta, opet on nju pita i zapiva:

»Misec sviti ka i po danu,
»Mrtvi jašu polagano!
»Je l' te, Žužo, šta mene strah?«

Ona mu opet odgovori, da nije, da šta bi je bilo š njim strah. Kad su došli zada crikve, on nju opet pita i zapiva:

»Misec sviti ka i po danu,
»Mrtvi jašu polagano!
»Je l' te, Žužo, šta mene strah?«

Sad mu je ona kazala, da je. Ali on joj je reka, da je sada prekasno; da je rekla tako prvi ili drugi put, kad ju je pita, da bi bila spašena, ali sada da mora ić š njim u grob.

Kad su došli u cimiter, opazi ona jedan otvoren grob. Na jedan put nestalo je toga konja. On joj kaže, da mora sada u grob. Ona mu odgovori, da nek on ide prvi, da će joj robu primit. Skočia je on u grob, a ona je bacila robu na nj i brzo, šta su je noge nosile, skočila priko zida od cimitra, pa pobigla.

On se stvoria opet na konju, pa za njom. Došla je ona u jednu šumu. Tu je vidila jednu kućicu, pa je brzo pobigla u nutar. U toj kućici bia je jedan mrtvac i jedno dite od dvi godine. Ona brzo klekne i poškropi toga mrtvaca, al dojde za njom nama i njezin dragi. Potuče on po poneštri i kaže: »Mrtvi, daj živega van!« Mrtvac na to nije ništa učinia. Po drugi put kaže: »Mrtvi, daj živega van!« Mrtvacu se stanu dizat ruke. Po treći put kaže: »Mrtvi, daj živega van! Šta ne čuješ?« Mrtvi se počea ustajat.

Kad se počea mrtvac ustajat, dite je imalo šibicu i udari ovoga mrtvaca, pa mu kaže: »Tu lezi i ne ustani se do sudnjega dana!« Mrtvac je nazad lega, a njezin frajar veli joj iz vana: »Moli boga za ovo dite, ono te spasilo!« I tako je on

proša, a ona je ostala tu, dok su došli po toga mrtvoga pop i ljudi, koji su išli na sprovod.

Kad je sprovod od toga mrtvaca proša, išla je ona kući. Misec dana imala je ona puta do kuće. Kad je kući došla, otvorila je vrata i pala je mrtva od straa, šta je u nju uša.

Milan Hibler.

12.

Mačak, lisica, vuk, medvid i divlji prasac.

Bia jedan gospodar baš ovako slab ka i ja, pa je ima kod kuće samo jednoga jedinoga mačka i ništa više. Kaže mačak gospodaru: »Moj gospodaru, ti si već star, ne moreš više ni sebe ranit, a kamo ćeš još i mene. Ajde da se mi dva razdilimo!« Odgovori mu gazda: »Kako te volja! Dilimo se. Kud ćeš ti?« Kaže mu mačak: »Ja idem u šumu među pustaije!« I tako ode mačak.

Kad on ode u šumu, sastane ga licica i upita ga: »Kamo ideš? Oš li ti meni za čovika ić? Ti ne ćeš ništa kod mene radit, samo ćeš sidit kod moje kuće i muzicirat ćeš mi!« Mačak odma privoli i reče: »Hoću!«

Njega odvede lisica kući svojoj. Ide mimo njezine kuće vuk. Teta ga čuje, izleti na polje, pa mu kaže: »Biži ti, prnje, ako te vidi moj čovik, svega će te izdrobit!« Vuk ode. Ide za niko vrime medvid mimo njezine kuće. Lisica ga čuje, izleti na polje, pa mu kaže: »Biži ti, drolješa, ako te vidi moj čovik, svega će te izdrobit!« Medvid ode. Ide za neko vrime divlji prasac mimo njezine kuće. Lisica ga čuje, izleti na polje, pa mu kaže: »Biži ti, pralješa, ako te vidi moj čovik, svega će te izdrobit!« Divlji prasac ode.

Sastali se vuk, medvid i divlji prasac na jednoj planini i pripovida jedan drugomu, šta im je lisica rekla za svoga čovika. Vuk kaže: »Ja sam dobar junak! Ne bojim se baš sva-

česa!« Medvid kaže: »Ja sam jak za dvanajst ljudi! Ne bojim se ni ja kogagod!« Divlji prasac kaže: »Ja mogu najveće drvo privalit! Ni ja se baš ne bojim svakoga!« Vuk njiman onda kaže: »Napravimo goste, pa zovimo tetu i njena čovika u goste, da ga vidimo!«

Pogode se oni, da će svako ništa dat. Vuk kaže: »Ja ću donist mesa!« Medvid kaže: »Ja ću donist meda!« Prasac kaže: »Ja ću nabrat svakojakoga korina!« Kad su oni sve to sabrali, pogađaju se, ko će pojt tetu i njezina čovika pozvat u goste. Šalju vuka, da je najnaredniji. On se brani i kaže njiman: »Ja sam najstariji, neka ide medvid, koji je mlađi!« Medvid opet govori, da je traljav, da ne more jako bižat, da neka ide divlji prasac. Divlji prasac se opet brani i govori, da je praljav, da bi mu mogle digod pralje zapet, pa da bi ga uvatili. Nije bilo druge, mora je ić vuk. Kažu mu medvid i prasac: »Ti imaš najbolji skok, a ako te ko porene, pa ćeš još i bolje skakat!«

Ode vuk i dojde do tete lije. Zove on nju: »Teto! teto!« Teta kaže: »Šta je?« Vuk joj odgovori: »Ajde k naman u goste, pa povedi sobom i čovika svoga!« Teta kaže: »Odma, samo ća kažem čoviku momu! Kamo? di će ti gosti bit?« Vuk odgovori: »Na križanju lenije!« Lisica obeća vuku, da će dojt sa svojim čovikom pod večer. Na to vuk ode.

Dogovore se vuk, medvid i prasac, kad se vuk povrnia, kako će dočekat lisicu i njena čovika. Medvid kaže, da će se popet na drvo, pa da će z drva vidit lisičina čovika. Prasac kaže, da će se zakopat u zemlju, pa da će ostavit samo jedno oko vani i na to da će vidit tetina čovika. Vuk kaže, da ide iza klade leć, pa da će odanle iza klade gledat tetina čovika.

Dojde teta sa svojim čovikom na to misto. Teta pristane odma ist, a njen čovik diga je rep, pa muzicira. Na jednom opazi u zemlji, kako je prasac maka okom, a mačak skoči na oko. Prasac se uplašia mačka, a mačak prasca, pa brzo na drvo. Kad je medvid vidia, kako mačak leti, skoči on brzo doli, pa biž on i divlji prasac. Kad je vidia vuk, da oni dva biže, bome počea je i on bižat.

Osta lisica i njen čovik, pa poili, šta su im spremili vuk, medvid i prasac. Ovi tri se opet sastanu. Kaže prasac: »Da me

je trefia di drugdi uvatit, šta me je za oko, svega bi me izdropia!« Medvid kaže: »Da me je malo bolje uvatia, pa da me je malo jače bacia, ja bim oma krepa!« Vuk kaže: »Vidia sam ja, šta je iz vas dva radia, pa nisam tia ni blizu!«

Od onoga vrimena više ni jedno zvire ništa ne viruje lisici.

Ivan Matković.

13.

Duguljak, debeljak i ludjak.

Bili su tri brati, jedan je bia duguljak, drugi debeljak, a treći ludak. Njihovi roditelji bili su siromašni, pa su ti brati morali služit.

Prvi je iša službe iskat najstariji brat, Duguljak. On si je naša službu kod jednoga gospodara. Tu ni ima drugoga posla, van šta je mora jednu kobilu past. Pita taj brat Duguljak svoga gospodara: »A šta ćeš mi dat za plaću?« On mu je odgovoria: »Lako ćemo se za plaću pogodit!« Služia je Duguljak jedno osam dani, a gospodar mu da za plaću jedan stolić. Kad bi čovik reka tomu stoliću; »Stolić prostri se!« na jednom bi bilo svega i svačesa na stoliću, ila i pila. Iša je Duguljak s tim svojim stolićem doma. Na putu ga je uvatila noć i on je proša u jednu bertiju na konak. U toj bertiji reka je svomu stoliću: »Stolić prostri se!« i nama je bia stolić pun svakojakoga ila i pila. To je gleda bertaš od te bertije, pa je po noći, kad je Duguljak zaspa, uzea mu taj stolić i da mu nadomisto toga drugi, koji je bia baš ka i taj. Drugi dan doša je s tim stolićem Duguljak doma, pa pokaže svojim roditeljim i svojoj braći taj stolić, šta ga je za plaću dobia, i zavikne: »Stolić prostri se!« Ali stolić nije ništa maria za njegovu viku i nije bilo na stoliću ništa. Mater mu je onda rekla: »Ti budalo, šta si donia stari stolić za plaću!« Duguljak je zna, da je bia privaren u onoj bertiji, pa je šutia.

Drugi je iša službe iskat sridnji brat, Debeljak. I on si je naša službu kod istoga gospodara. Tu ni ima ni on drugoga posla, van šta je mora jednu kobilu past. Pita i taj brat Debeljak svoga gospodara: »A šta ćeš mi dat za plaću?« On je i njemu odgovoria: „Lako ćemo se za plaću pogodit!" Služia je i Debeljak jedno osam dani, a gospodar mu da za plaću jednoga magarca. Kad bi čovik reka tomu magarcu: „Magarac spruži se!" na jednom bi se iz njega počeli sipat sami dukati i cekini. Iša je Debeljak s tim svojim magarcem doma. Na putu je i njega uvatila noć i on je proša u tu istu bertiju, u kojoj je bia i njegov brat Duguljak, na konak. U toj bertiji reka je svojemu magarcu: „Magarac spruži se!" i nama se počeli iz magarca sipat sami dukati i cekini. To je opet gleda bertaš od te bertije, pa je po noći, kad je Debeljak zaspa, uzea mu toga magarca i da mu nadomisto toga drugoga, koji je bia baš ka i taj. Drugi dan doša je s tim magarcem Debeljak doma, pa kaže svojim roditeljem i svojoj braći toga magarca, šta ga je za plaću dobia, i zavikne: „Magarac spruži se!" Ali magarac nije ništa maria za njegovu viku i nije bilo cekini i dukata. Mater ga je pričela špotat: „Ti budalo, šta si dogna to staro magare kući za plaću!" Debeljak je zna, da je bia privaren u onoj bertiji, pa je šutia.

Najzad je iša službe iskat najmlađi brat, Luđak. I on je naša službu kod istoga gospodara. Tu ni ima ni on drugoga posla, van šta je mora jednu kobilu past. Pita i taj brat Luđak svoga gospodara: „A šta ćeš mi dat za plaću?" On je i njemu odgovoria: „Lako ćemo se za plaću pogodit!" Služia je i Luđak jedno osam dani, a gospodar mu da za plaću jednu torbu i u toj torbi jednu palicu. Kad bi čovik reka toj torbi: „Iz torbe palica van!" na jednom bi iz torbe izišla palica i počela tuć, na koga bi bia onaj čovik jadan. Još je reka taj gospodar Luđaku: „Sada ti pazi, kad dođeš u tu i u tu bertiju, da ti ne bi zaminia onaj bertaš ovu torbu, kako je zaminia tvojoj braći stolić i magare. Ali ti moreš njihove stvari lako dobit nazad, samo reci svojoj torbi: „Iz torbe palica van!" I tako je proša brat Luđak i nosia svoju torbu. Na putu je i njega uvatila noć i on je proša u tu istu bertiju, u kojoj su bili i njegovi brati, na konak. Gleda bertaš oko toga momka, ne bi li ga prevaria za torbu. To opazi Luđak, pak reče svojoj torbi: »Iz torbe pa-

lica van!“ Palica je nama van izašla i pričela tuć bertaša. On se je počea krivit: „Ajme! ljudi, obrante me!“ i pobiga je u kamaru. Ali taj momak za njim u kamaru, a palica udri po njemu. Sad mu kaže brat Luđak: „Šta si učinia mojoj braći? Daj amo njihove stvari!“ Bome uplašia se bertaš i da je tomu momku stolić i magarca. Sad kaže Luđak torbi: „Ajde palica u torbu!“ i bia je opet mir.

Drugi dan iša je Luđak svojoj kući, pa goni magarca. Magarac je nosia stolić, a on svoju torbu i u torbi palicu. Kad je doša doma k svojim roditeljima, kaže mu mater: „A šta si to ti, luda glavo, dogna!“ Uzme stolić, pa kaže stoliću: „Stolić prostri se!“ i nama je bilo svakojaka ila i pila na stoliću. Mater se čudi! Onda je kaza magarcu: „Magarac spruži se!“ i nama pričeli padat sami cekini i dukati. Kad su to vidili oni dva stariji brati, tili su mu uzet, al on reče svojoj torbi: „Iz torbe palica van!“ i nama je palica pričela tuć njegove brate. Kažu mu oni: „Ne ćemo ti niš uzet, samo neka nas palica ne tuče!“ On kaže torbi svojoj: „Ajd palica u torbu!“ i bia je nama mir.

Od toga dana nisu više roditelji i braća držali Luđaka ludom, nego jako pametnim momkom.

Antonija Skender.

24.

Kako je jedan čovik dilia svoju zaslugu.

Bia je jedan čovik siromak i ora je u polju na četiri vola. Iša je krajem jedan stranac i kaže mu: „Pomozi bog, prijane!“ Ovaj mu odgovori: „Bog te pomoga!“ Opet mu kaže onaj stranac: „Baš ti oreš sve na jagmu!“ Ovaj mu odgovori: „Orem, fala bogu!“ — „A šta imaš plaće na dan?“ upita ga opet onaj stranac. „Imam dvanajst para!“ odgovori ovaj. — „A kamo ti

s otim novcem?" upita ga opet stranac. — „Tri vraćam, tri trošim, tri u vodu bacam, a tri ostavljam za se!" odgovori ovaj. „Ne razumijem te, prijane, kako misliš! kaže mu stranac. — „Tri što vraćam, ranim svoga oca stara, tri, što trošim, to poidemo ja i moja družina, tri, što u vodu bacam, ranim tri ćeri za udaju, a tri, što ostavljam za se, dobro će mi dojt, kad ostarim i kad ne ću moć više radit.

Marko Paškvan.

15.

Tri brata u službi kod boga.

Bila su tri brata siromaka, pak su išli po svitu službe iskat. Sastali su ih na putu dragi bog i Sv. Petar. Dragi bog ih upita: „Kuda vi, momci?" Oni mu odgovore, da si idu po svitu službe iskat. Gospodin bog je njiman kaza: „Ja ću vam službe dat, ako ćete polag zapovidi božje radit!" Oni su mu kazali: „Oćemo drage volje!"

Dragi bog je da onomu najstarijemu jedno veliko stado krava i volova, drugomu, tomu sridnjemu, da je veliki imetak, polja, oranice i šume, a trećega, toga najmladega, metnia je za prevozača na vodi. Oni su jako dobro uspjevali sa svojim gospodarstvom. Dragi bog ih je jednom pohodia i kaza jim je, da neka samo rade, ali da se neka nikada ne ponose na svoje imanje.

Za nikuliko vrimena išli su opet Bog i Sv. Petar pohodit tu braću, ali ovaj put ka i prosjaci. Najprvo su pohodili onoga najstarijega, koji je ima veliko stado. Baš su muzli krave i ovaj gazda je bia tamo. Bog je posla Sv. Petra i kaza mu: „Idi tamo i prosi ga, neka ti udili malo mlika u ime božje!" Doša je tamo sv. Petar i prosia ga, kako mu je reka dragi Bog. Ali ovaj slatkar otrese se na Sv. Petra i reče mu: „Izlazi, ne

dam ništa, treba se mučit i radit ka i ja!" Tako ga je otira i ponosia se još nad njim u svojem imetku. Gospodin bog ga je kaštiga i uništia mu stado. I tako je ovaj brat spa na prosjački štap.

Onda su dragi bog i Sv. Petar pohodili drugoga brata, koji je ima polja, oranice i šume. Taj je ima velike žitnice i u jednoj je žitnici baš mlatia žito. Zapalia si je dugački kamiš, pa je mlatia i pušia. Bog je posla Sv. Petra i k tomu bratu, pa mu je kaza: „Idi tamo i prosi ga, neka ti udili malo žita u ime božje!" Doša je tamo Sv. Petar i prosia ga, kako mu je reka dragi bog. Ali i ovaj gazda odere se na Sv. Petra i reče mu: „Nosi se, ne dam ništa, radi i muči se ka i ja, pa ćeš imat!" Tako ga je i ovaj brat otira i ponosia se nad njim u svojem imetku. Gospodin bog ga je kaštiga, da je, da mu je iz lule palo malo vatre, i nama je bilo sve u plamenu i sve propalo. I tako je i ovaj brat spa na prosjački štap.

Onda su dragi bog i Sv. Petar pohodili trećega brata, koji je bia privozač na vodi. Kad su došli k njemu, bia je privozač na drugoj strani vode. Dragi bog i Sv. Petar su ga zvali, nek ih ide privest priko vode. Dok je on iša sa svojim brodom priko vode, svuka se je Bog i po njem je bila sama krasta i rana. Kad je privozač priša na onu stranu vode, di su Bog i Sv. Petar bili, pita ga Sv. Petar: „Oćete nas privest priko vode? Oćete ovoga, koji ima kraste i rane, zaogrnit čim?" Ovaj privozač kaže: „Drage volje!" Svuče svoje haljine i metne na ovoga siromaka. Kad su bili priko vode, tia je Sv. Petar platit privozninu, ali mu privozač kaže: „Od siromaka ne primam plaće. To sam učinia u ime božje. Dragi bog će mi misto vas platit!" Sad mu se je dragi bog iskaza, ko je on, ostavia ga na njegovom mistu i da mu svakojakoga blaga, da je moga još dat svojim dvim bratim, koji nisu slušali zapovidi božje.

Jakov Starčević.

16.

Zakleti grad.

Bia je jedan grof. Taj je grof dela jedan grad. Delalo je kod toga grada sedam Talijani. Oni su imali pri sebi jednu curu i s tom curom delali su svakojake komedije. Najzad su je ubili i zazidali u zid ovoga grada. Polag nje metnili su novac i zakleli taj grad, da niko ne more u njem stanovat, dok ne otkupi tu curu i njih sedam.

Kad su oni dogotovili taj grad, iša je u nj stanovat onaj grof. Ali prvu noć, kad je stanova u nutri, pobacalo je njih svih van i pokućtvo i sve, šta je grof dopremia u grad. Drugu večer iša je opet grof u grad, ali opet ga je bacilo ništa van i sve njegovo. Kad je vidia grof, da na more u nutri bit, da je drugoga stanovnika u taj grad, da će morebit on moć stanovat u nutri. Ali i ovoga je bacilo van i sve njegovo.

Sad je grof da raspisat po celom kraljevstvu, ne bi li se ko naša, koji bi tia celu noć prespat u nutri, da bi mu da ovaj grad. Javia se je jedan šoštar, da će on prospat u nutri celu noć, samo neka mu daju dvi tri litre vina i šibic. Grof mu je to da, a sobom je ponia sviću, svoj halat i stolić, da će po noći delat u gradu.

U večer dojde taj šoštar i projde ravno u taj grad. Svoje stvari namistia je u najvećoj kamari, upali sviću, metne vino na stol i prične delat. Kad je bilo jedanajst ur, pričelo je na jedanput ništo lupat. On kaže: »Lupaj, lupaj, ako ti nije dost, daj još u ime božje, ja ću pit i šit!« Na jedanput mu se ugasne svića, ali on je opet upali. Na to je prid njega pala jedna noga od čovika, pa onda druga, pa jedna ruka, pa druga ruka, pa glava, pa truplo. On je uvik govoria: »Padaj, padaj, ako ti nije dost, padaj još u ime božje, ja ću pit i šit!« Iz toga svega složia se čovik. Kad se je ovaj čovik složia, pričelo opet padat najprije jedna noga, onda druga, pa jedna ruka, pa druga, pa glava, pa truplo. Iz toga se je složia drugi čovik. I tako je padalo sve istim redom, dok se nije složilo sedam ljudi.

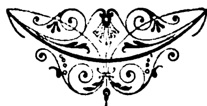
Tih sedam ljudi napalo je na nj, da mora ić van iz toga grada. On jim kaže, da ne ide, da se on njih niš ne boji. Kad mu nisu mogli ovako ništa učinit, dovukli su jedan veliki kàsûn.

Oni mu sad kažu, da mora ić u taj kasun. On im kaže, da gre u nutra, ali da ga moraju nazad na ovo misto donest, di su ga i uzeli. Oni su ga metnili u taj kasun, pa su ga odvukli gore na najgornji pod. Onda su ga opet vukli doli po škalinam. I tako su ga vukli dva tri put, dokle je bilo dvi ure za pol noćom.

Kad su dvi ure pasale, izvadili su ga iz toga kasuna i metnili su ga na misto, di su ga i uzeli. Onda su mu rekli, da je spasia sada sebe i njih sedam. To je bilo onih sedam Talijana, koji su onu curu zazidali u grad. Oni su mu još pokazali i ono misto, di je bila ona cura zazidana, pa su mu kazali, da je mora iskopat i na misto u grob metnit, kamo spada, a novac, šta će ga polag nje nać, da si ga nek uzme. Sutra dan je on tu curu i novac iskopa van, metnia je nju u cimiter, a novce je sebi pridrža.

Onaj grof da mu je sad taj grad i on je živia u njem mirno i srićno sve do svoje smrti.

Milan Hibšer.

17.

Baba tila u nebo.

Bila je jedna baba, pa je išla boga molit u crikvu, da je uzme u nebesa. Mežnjar je to sluša, pa je mislia šalu učinit. Napravia je u crikvi gori na štuku škulju, pa je pustia doli na štriku jednu veliku košaru.

Dojde baba drugi dan u crikvu i moli boga, da je uzme u nebesa. Mežnjar joj je doviknia: »Dojdi sutra, ja ću doć po te, ali uzmi sobom kruha, mesa, vina i drugo, šta treba za put.

Baba otišla veselo kući i pripravila si je sve za put. Drugi dan došla i molila boga, da je nek sada uzme u nebesa, da je sve sprimila za put. Mežnjar joj na to kaže: »Metni najprije u

košaru to svoje pecivo i svu svoju popudbinu!« Ona je metnila i on je potega gori, pa si je sve to spravia. Onda je opet spustia košaru i viknia babi: »Sada sidi ti u košaru, da te uzmem u nebesa!« Baba je sila u košaru, pa je je dovuka do otvora na štuku. Kad ju je dovuka gori, spusti naglo košaru, a baba lupi celim tilom o zemlju. Digne se i počeše, pa kaže: »Ajde do vraga bog i ta njegova nebesa!« Vrati se kući i ni tila više boga molit, da je uzme u nebesa. Nikome nije ništa pripovidala, šta joj se dogodilo. To je kašnje pripovida mežnjar narodu, pa sam tako i ja čuja.

Anton Radošević.

18.

Gospodarica coprnjica.

Bia je jedan šoštar i ima je dvi kalfe. Jedan kalfa bia je debel, a drugi mršav. Pita taj debeli onoga mršavoga: »Čuješ, brate, šta će reć, da si ti tako mršav, a ja da sam tako debel? Jednako ijemo i pijemo!« Ovaj mu odgovori: »Ne znaš ti, brate, kuda ja grem svaku noć. Naša gospodarica je coprnjica i svaku noć jaši na meni na Klek!« On njemu kaže: »Ti odi noćas na moje misto spat, a ja ću na tvoje, pa ćemo vidit, šta će se dogodit!« Tako su i učinili.

Kad je bilo deset ur, došla je ona po kalfu. Ona je znala, di taj mršavi spi, pa je bacila na nj samo oglav i nama se je učinia od kalfe konj. Taj put je bacila oglav na onoga debeloga. Ona je zajašila na njega i on ju je nosia na Klek. Kad su došli na Klek, ona je njega svezala za jedno drvo i prošla u svoje kolo. On si je po malo onaj oglav uzea doli, posta momkom, pak je sta iza toga drva, dok su coprnjice tancale tamo u svom kolu.

Kad je već bila njihova doba, da otidu kući, išla je svaka k svojemu konju. Taj ju je kalfa iza drva pričeka i bacia je njoj oglav okol vrata. Oglav je ima moć, da je svaki, na koga se je bacia, posta konj. Tako je i ona sada postala kobila. On je zajašia na nju i doša je do jednoga kovača, pa ga probudia, da mu neka ide kobilu potkovat, jer da ide iz jako dalekoga puta, da će mu on već dobro platit, šta će se ustat po noći.

Kovač se je usta i potkova je kobilu. Taj kalfa mu je platia i otira doma kobilu, pa ju je sveza u štalu i iša je spat. Ona si je po malo ka i onaj kalfa skinila z glave oglav, pa je prošla gori u postelju.

Drugi dan rekla je mužu, da je jako bolesna, a nije joj bilo ništa, samo što je imala potkove na rukam i nogam. Pozva je njezin muž doktora. Kad je doša doktor, nije si ona dala otkrit krpatura. Ali oni su joj pod silu otkrili krpatur i vidili njezine ruke i noge i na njiman potkove. Sada je kalfa pripovida sve, šta je bilo, pa su je spalili u kopi.

Milan Hibšer.

19.

√ Kako mi je bilo, kad sam službia.

Moj otac nije bia dobar čovik. Jedanput smo na jednom mistu tamo u Križulji grede vozili. Ja sam ništa zakrivia, pa me je otac dobro istuka. I tako sam proša ća od njega. Bia sam gladan, pa sam si kupia u Lokvam šljiva. Više Lokav sia sam na parapet i ia sam te šljive. Mimo su išli furmani, Moravčani, Vlahi, pa me jedan upita, bi l' ja iša služit. Ja sam mu reka, da bim iša. On mi na to kaže, da ne ću kod njega ništa delat, samo da ću mu doma konje nastojat, kad dojdu s puta. Al nije tako bilo.

Kad sam ja doša u Moravice k tomu gazdi i kad je on otiša od kuće, natiravale su me žene, da ajde krumpir gulit. Ja

nis tia toga delat, meni to nije bilo po volji, pa sam proša ća od toga gazde, sia sam na jedna kola i proša ća u Karlovac.

Tu sam dobia službu kod jednoga mesara, da ću mu anjce past. Tu je meni jako dobro bilo. Ali jedan dan bila je ako velika vrućina, pa su mi se svi janjci u stelju zavukli, ništa nisu tili past. Nis moga nikako tih janjac istirit iz stelje, a boja sam se gazde, da će se ljutit, ako janjci dojdu doma gladni, pa sam stelju zapalia, da će se janjci vatre uplašit, pa da će izać iz stelje. Janjci su izašli van, ali im se je pri tom upalila i vuna, pa su bili grdi. Ja sam se sad boja doć k svomu gazdi, pustia janjce i sve, pa sam pobiga ća.

Iša sam cestom iz Karlovca i doša sam gori u Prilišće. Vidia sam na jednoj kući zastavu i zna sam nama, da se u toj kući žene. Gladan sam bia, pa sam si mislia: »Pir je u kući, morebit i meni daju šta god ist!« i iša sam u tu kuću. U toj kući dali su mi ist i pit.

Na večer mislim, di ću spat, i proša sam na sino spat. Za nikuliko vrimena došli spat na to isto misto, di sam ja leža, mladoženja i mlada. Dalo im je kruva, pečenja i vina za po noći, ako bi im triba pit i ist. Ja sam mislia, kako bim ja to njiman ukra, da mi bude za put do domi. Ja se naziram odozgor amo tamo, na jednom meni se omaklo, pa sam pa baš među nje. Oni su mene uhitili i počeli vikat, da sam tat. U kući je još svadba bila i oni mene doveli tamo, da mi sude, kako će me štrofat. Niki kaže ovako, drugi onako, a niki kaže, da bi bilo najbolje zakopat me u zemlju do pod pazuh, da im ne pobignem. Tako su bome i učinili, zakopali su mene u zemlju do pod pazuh. Tako sam sta niko vrime u zemlji, al doša je, ne znam, je l' bia pas je l' vuk, pa je kosti gloda okol kuće i namiria se na me. Ja sam ga zgrabia za rep, a on cukaj amo cukaj tamo, dok me nije izvuka iz zemlje van. Kad sam bia vani, proša sam veselo u Mrkopalj, di sam sad, nis tia više u službu nikamo ić.

Karlo Lipovac.

20.

Mati zaklela sinove u gavrane.

Imala je jedna majka devet sinova i jednu ćerku. Ova je žena bila jako siromašna, a ovi njezini sinovi su ju zaprosili, da im da ist. Ona jim je dala, šta je imala, ali oni su tili još ist. Ona nije se mogla od njih obranit. Rekla jim je: »Nimam više!« ali oni su još jače napali na nju, da jim nek dade. Ona se rasrdi i zapsuje ih: »Idite od mene! Stvorilo se od vas devet crnih gavrana!«

Oni su nama postali gavrani i prošli u šumu. Ona je sada tugovala i plakala za njiman sa svojom kćerkom. Mnogo je prošla svita, da ih digod najde, ali sve je bilo badava. Najzad je naputi jedan starac, šta ima učinit, ako ih želi još kada vidit. On joj je kaza: »Uzmi jednu kokoš, pa je metni kuvat, dok meso iz nje otpadalo ne bude. Poberi onda sve košćice i metni ih u jedan rubac. Taj rubac podaj svojoj ćeri, nek ide s tim daleko u šumu. U šumi će nać jedan veliki grad u velikoj pustari. U taj se grad nikuda ne more unić. Tu prid gradom neka meće sve jednu košćicu na drugu i nama će postat od tih košćic škalini. Po tim škalinam nek ide gori u grad i u gradu će ih nać!«

Ta je žena sve onako učinila, kako ju je naputia onaj starac i sprimila je ćer na put. Ide ta divojčica daleko u šumu i najde u jednoj velikoj pustari taj grad. Stane prid grad i prične metat sve košćicu na košćicu, a od tih košćic postali su nama škalini. Najzad joj je sfalia još samo jedan škalin, pa bi se bila popela do vrat od toga grada. Misli ona, šta bi učinila. Imala je kod sebe britvu i odrizala si je mali prst. Metnila ona prst na zadnji škalin i oma budne od prsta škalin. Sad se je ona popela na vrata i unišla u taj grad. Išla je u prvu kamaru, a tu na stolu ila i pila dost. Ova divojka ni tila niš ist ni pit van se zavukla pod perinu u postelj braće svoje i ondi je čekala, dok joj braća dojdu.

Kad je došla njihova doba, eto doleti devet gavrani na okna. Kad su oni unišli u kamaru, nama se razgovaraju med sobom: »Ovdi mora naša sestra bit ili je bila, jerbo naman dah njezin diši!« Oni stanu povikivati: »Sestro, di si, kaži nam se,

jesi li u kamari, jesi li u šumi!« Sad se je ona izvukla iz postelje van. Oni je nama svi obljube i pitaju nju: »Ko te je naputia, da greš ovamo? Kako si došla u grad na ovu visinu?« Ona njiman odgovori: »Mene i našu mater naputia je jedan starac, šta moramo učinit, da vas najdemo!« Braća joj se lipo zafale i kažu: »Vi nas ne morete otkupit ni ti ni mater, dok ne navrši devet godin, i to samo onda, ako nam ti obećaš, da ne ćeš ti devet godin s nikim ni jedne riči progovorit! Ako ti to izvršiš, postat ćemo opet braća tvoja, kako smo i bili, dičaki i momci!«

Ona je oma prošla doma i nije više ni jedne riči s nikim progovorila. Bila je jako lipa divojka, došli su svakojaki prosci i prose je, ali ona ne govori niš. Najzad je jednomu privolila sve onako na kretove i udala se jako dobro. Za niko vrime mora je njezin čovik ić u vojsku, a ona je ostala doma u brimenu.

Kad je došlo vrime, rodi ona dvoje dice, jedno muško i jedno žensko. Na nju je bila babica srdita, pa joj je uzela dicu i podmaknila pod nju živinu, jednoga pasa i jednu mačku. Za dicu je napravila jednu škatulu i metnila ih u nutra, pa bacila škatulu u more. Mužu njezinu je pisala, da je rodila pasa i mačku. Doša je taj muž doma i odveli ju na sud. Sud ju je odsudia, da je metnu u krečaru, pa da je u njoj živu spale.

Krečara bila gotova, narod se je sabra, da vidi, kako će tu ženu živu spalit. Vode nju pred tu krečaru, al ona ne će ništa da govori. Na jednom čuje narod viku, pogleda onamo, otkle vika dolazi, i vidi, di devet konjanika na bilim konjim jaše i nosi bele barjake, a prvi konjanik još i škatulu. Ti konjaniki viču: »Govori, sestro, spasila si nas!« Ona još ni tila govorit, dok nisu njezina braća došla do krečare. Ovdi najstariji brat kaže narodu: »Stante, ljudi, ne spalite žene! Ovo je naša sestra. Devet godin ni riči progovorila, da nas otkupi, koje je mater zaklela u crne gavrane. Kad joj je babica otela dicu, šta ju je porodila, i bacila ju u ovoj škatuli u more, mi smo joj ovu dicu spasili, a evo joj sad donili!« Sad je istom sestra progovorila i sa svojom braćom lipo se pozdravila.

Sudija je sada drugi sud učinia. Ovu ženu i dicu povratia je mužu, a babicu u krečaru.

Sini su onda otišli k svojoj materi, koju su još u životu zatekli. Nisu je više iskali ist, van su joj oni donašali svega, šta joj je srce zaželilo.

Marko Paškvan.

21.

Mara popeljuha.

Bia je jedan otac i mater, pa su imali jednu ćer. Mater je obolila i umrla, a taj otac je bia još mlad, pa se je drugi put oženia za jednu udovicu. Ova udovica mu je dopeljala svoje dvi ćeri. Za niko vrime umre i otac. Tako je ostala ta divojka prez oca i matere sama kod te maćehe i njezinih ćeri.

Ta pastorka bila je jako lipa, a zvala se je Mara, a te dvi ćeri od maćehe bile su jako grde, a zvale su se Kata i Roža. Maćeha je mrzila jako na tu pastorku, šta je bila lipa, a te njezine ćeri šta su bile ružne.

Svoje ćeri vodila je svakamo, da se koji momak u njih zagleda, a tu je pastorku potirala u kuvinju u popel, da ondi dela, pa su je zato i zvali »Mara popeljuha«. Kad je bilo toj pastorki već jako teško, išla je na grob materin, posadila je tamo drvce i plakala. Kad je drugi put došla na grob materin, bilo je na tom drvu puno tičic. One su Maru tišile i rekle joj, da ćeju joj pomoć, kad bude u nevolji.

Jednu nedilju išla je maćeha sa svojim ćeramin k maši, a toj pepeljuhi dala je punu košaru žita izbirat i kazala joj: »Ako to ne izbereš, dok mi dojdemo, ja ću te ubit!« Kad je maćeha prošla sa svojim ćeramin, uzdahnila je Mara i rekla: »Ah da bi došle sada one tičice, koje su bile na grobu moje matere, pa mi pomogle izbrat ovo žito!« Na jedanput došlo je puno tičic i doneslo je Mari srebrnu opravu. Te su joj tičice rekle: »Odi ti, Mare, k maši i obuci se u tu opravu, a mi ćemo ti izbrat žito!«

Prošla je ona k maši. Kod maše ju je vidia jedan mladi grof i nama mu se je jako dopala. Izaša je taj grof iz crikve i čeka je na nju prid crikvom. Ali Mara je prvo prošla, i tako je ni moga dočekat. Doma je došla prvo od maćehe, pa se je brzo svukla, da je ne bi maćeha našla u srebrnoj opravi, i spravila je opravu. Pogledala je, da li su tičice izabrale žito i i vidila je, da je sve izabrano. Kad je maćeha došla, našla je sve u redu i čudila se, ko joj je pomoga to žito izabrat.

Drugu nedilju prošla je opet maćeha sa svojim ćeramin k maši i dala je toj pastorki dvi košare žita izabrat. Sad je opet uzdahnila Mara i rekla: »Ah da bi sada opet došle one tičice, koje su bile na grobu moje matere, pa mi pomogle izabrat ovo žito!« Na jedanput došlo je opet puno tičic i doneslo je Mari zlatnu opravu. Te su joj tičice rekle: »Odi ti, Mare, opet k maši i obuci se u tu opravu, a mi ćemo ti izbrat žito!«

Prošla je ona opet k maši. Kod maše ju je vidia opet ovaj isti grof i ona mu se je još jače dopala. Izaša je opet taj grof iz crikve i čeka je na nju prid crikvom. Ali ona je opet prvo prošla i ni je moga tako ni ovaj put dočekat. Doma je opet došla prvo od maćehe, pa se je brzo svukla, da je ne bi maćeha našla u zlatnoj opravi, i spravila je tu opravu. Pogledala je, da li su tičice izabrale žito, i vidila je, da je sve izabrano. Kad je maćeha opet doma došla, našla je sve u redu i čudila se je opet, ko joj je pomoga to izabrat.

Treću nedilju prošla je opet ta maćeha sa svojim ćerimin k maši i dala je toj pastorki tri košare žita izabrat. Opet je uzdahnila Mara i rekla: »Ah da bi sada došle one tičice, koje su bile na grobu moje matere, pa mi pomogle izabrat ovo žito, kako su mi već dvaput pomogle!« Na jedan put došlo je opet puno tičic i doneslo je Mari sunčanu opravu. Te su joj tičice rekle: »Odi ti, Mare, opet k maši i obuci se u tu opravu, a mi ćemo ti izbrat žito!«

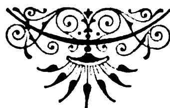
Prošla je ona opet k maši. Kod maše ju je vidia opet onaj isti grof i ona mu se još jače dopala. Ovaj put je još bolje na nju pazia, pa je namaza ono misto, di je ona stala, i jedan se postol uvatia na tom mistu. Ona je prošla doma. Kad je doma došla brzo se svukla iz sunčane oprave i pogledala, da li su tičice žito izabrale. Sve je bilo opet izabrano. Kad je

maćeha doma došla, našla je opet sve u redu i čudila se opet, ko joj je pomoga to žito izabrat.

Drugi je dan iša taj mladi grof iskat tu divojku po celom mistu. Svaka divojka morala je probat onaj postol, šta ga je on naša u crikvi. Doša je i k toj maćehi. Ona oma dovede svoje dvi ćeri, a pastorku sakri pod korito. Dok su one probirale taj postol, zakuriče pivac: »Kukuriku! Lipa Mara pod koritu!«

Iša je grof sad iskat tu Maru pod korito i naša ju je. Proba postol, a to sasvim pristaje. Veli grof: »To je ona!« Sad je obukla Mara svoju sunčanu opravu i odvezla se z grofom u njegov grad. Za nikuliko vrimena bila je svadba i ona je postala lipo grofica, a te maćehine ćeri nisu se mogle udat, jer ih ni tia niko uzet.

Antonija Skender.

22.

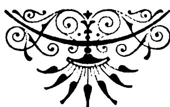
Pulanić Senjanin.

Bia je kod financije momak Pulanić Senjanin. Rad je pia, a bome i moga je ništa popiti. Popia bi dvanajst starih vrči kostrenskoga vina, pa ne bi pijan bia. Njegov rešpicijent zna je to, pa mu je metnia u konduite, da je pijanac. Taj momak bia je za svaki posa u službi dobar. Komesar ni pravo virova, šta je za Pulanića napisa njegov rešpicijent, pa je doša vizitirat na njegovu štaciju.

Kad je sve pregleda, pozove Pulanića prida se i kaže mu: »Čujete, Pulaniću, ja sam za vas čuja, da ste vi pijanac, da vi puno pijete!« Odgovori mu Pulanić: »To ni istina, gospodin komesar! Još me niko ni vidia pijana!« Njegov rešpicijent se sad malo ustrašia, pa mu kaže: »Pulaniću, kaži ti gospodinu komesaru, kuliko ti moreš popit, da ne zašemeriš!« Pulanić odgovori: »Gospodin komesar, dvanajst starih vrči kostren-

skoga vina. Ako od toga zašemerim, neka bude za moju glavu!« Na to će mu komesar: »Kad vi od tuliko vina niste pijan, onda niste pijanac. Kogod vam odsad metne to u konduite, to će doć na me, a ja ću u rubriku metnit pod oto: »Nicht wahr!«

Anton Budiselić.

23.

Kako su u jednom gradu kudlaka ubili.

Bia je jedan grad, u tom gradu bila je crikva, a kraj crikve bia je lipi vrt. U tom vrtu bilo je svakojakoga voća, a najviše jabuk. Na te se je jabuke namiria kudlak. Svake je večeri doša krast jabuke, a mežnjar nije oma spazia, da niko krade jabuke.

Kad je pop opazia, da je svaki dan manje jabuk, kaže mežnjaru: »Ma čuješ, Mijo, niko krade jabuke u vrtu!« Doša mežnjar jedne večeri čekat tata. Doša je kudlak o pol noći krast jabuke i vrga je cipele kraj oltara. Za njim je doša mežnjar, uzea cipele, pa š njiman pod zvono. Sad je iša mežnjar na crikveno okno i počea je vikat u vrtal, da ko to jabuke krade. Kudlak si je već natrpa puna nidra jabuk, skočia je iz jabuke, pa biž u crikvu. Kad je to mežnjar vidia, sta je pod zvono i pita je kudlaka, ko je to? Kudlak mu odgovori: »Ja sam, pa šta ćeš mi!« i projde ravno po svoje cipele. Kad ni ondi naša svojih cipel, pita: »Gdje su moje cipele?« Mežnjar odgovori: »Ja ne znam, šta me briga za tvoje cipele!« Ali kudlak opet kaže: »Kaži, gdje su moje cipele, jerbo ću te ubit!«

Sad se je poplašia mežnjar i pobiga je za crikvu na cimiter. Tu je bia jedan iskopan grob za mrtvaca i mežnjar se je u nj skria. Ali za mežnjarom dojde u cimiter kudlak i vidia je mežnjara u tom grobu. Skočia je u grob, da će mežnjara, ali

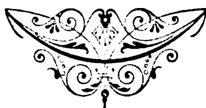
mu mežnjar uteče. Kako je kudlak naglo skočia u grob, sve su mu se jabuke iz nidar rasipale po grobu. Pustia je on mežnjara, pa je počea pobirat jabuke.

Mežnjar je brzo probiža k popu i reka mu, da nekaki tat jabuke krade. Pop je oma naručia dvanajst ljudi s puškamin, pa su ti ljudi išli iskat na cimiter tata. Našli su ga još u onom grobu, u koji se je bia sakria mežnjar. Ti su mu ljudi rekli, neka se preda, al on se nije tia, van im je kaza, da ih se on niš ne boji, jer da je on kudlak. Sad su oni počeli u nj pucat, ali kudlaku nije to ništa napačilo ka i da nisu u nj pucali.

Misle ti ljudi, šta bi sad s kudlakom. Doša je i pop, pak im je kaza, nek idu brzo po lopate i neka zemljom kudlaka zatrpaju. Išlo je šest ljudi po lopate, a šest ih je čuvalo kudlaka. Kad su došli oni s lopatamin, stali su svi bacat zemlju, dok ga nisu zatrpali.

I tako su se najzad oslobodili u tom gradu kudlaka, koji im je puno zla učinia.

Fvan Crnić.

24.

Kako je jedan lugar rastira žnjače.

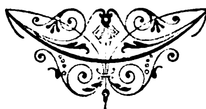
Bia je u jednom mistu cimiter, a polag toga cimitra bila je lipa livada i na toj je livadi bilo lipo žito. Jedne večeri naruči gazda od te livade same momke i divojke, da će mu to žito požet, a bila je baš subota. Onuda je proša jedan lugar i jadia se na te ljude, šta ne poštuju sv. nedilje. Iša je taj lugar doma i zaogrnia se u jednu plahtu, uzea je sobom jednu sviću i šibic, pa je proša na cimiter.

Baš je bila svitla misečina, kad je doša na cimiter. Tu je upalia svoju sviću i iša je ravno k žnjačim. Kad su ga ti momci i divojke spazile, kaže jedan frajar od jedne divojke svojoj fra-

jarici: »Bižmo, Mare, mrtvaci se dižu iz cimitra!« Komać je on to reka, sve se je razbižalo i ostavilo žito i srpe na livadi.

Tako nije taj gazda moga na nedilju požet svoga žita. Od onoga vrimena ne će više niko žet žita u noći od subote na nedilju. Tako je i pravo, neka se štuje sv. nedilja, dan božji!

Katica Šepić.

25.

Kalje i Lala.

Bili su u jednom mistu veliki siromaki, mater i sin. Mater se je zvala Lala, a sin Kalje. Bili su više gladni nego siti, više goli nego obučeni.

Mater je po noći spala gola, a sin u vrići. To su doznali ljudi u tom mistu, pa su jim jedan put napravili šalu. Kad su Kalje i Lala po noći zaspali, počeli su im prid kućom vikat: »Diž'te se, ljudi, vatra je!« Mater se je prvo probudila, pa reče sinu: »Kalje, vatra je! Daj brzo košulju!« Kalje se probudia, pa viče materi: »Lala, vuci vriću!« Ali jedan drugomu ni moga pomoć, pa su iz kuće probižali onakvi, kakvi su spavali. Vani su im se ljudi smijali, a oni su vidili, da je to sve šala bila. Ali i tako od toga dana ni više Lala spala gola ni Kalje u vrići, jer ih je bilo sram, da su ih takve ljudi vidili i jer su se bojali, da, kad bi u istinu vatra bila, bi morali ovakvi opet med svit.

Katica Šepić.

26.

Šta smo bili i kako sad živimo,

Mi seljani moramo proštudirat dobro, kako ćemo bolje živit. Kad su došli naši didovi iz svih mista u Mrkopalj, da ovdi živu, bilo je bolje nego sada. Naši didovi su najprvo bili Grki, a za Grkim pravoslavni, a onda kršćani, ali, kako su prvo kazali, rišćani. Kršćani smo i sada.

Prije jedno osamdeset godin živili su naši didovi u svojem naselenju još jako dobro, jer su imali svakovrsnoga blaga za življenje. Od nikoga vrimena nam je oduzeto, šta je za naše misto najpotrebitije, a to su koze, od kojih smo najviše živili.

Vi gospodine, znate, da imade godina dvanajst miseci, a mi na ovoj visini, na kakvoj se nalazi naš Mrkopalj, moramo ovo drugo blago doma ranit osam miseci, a koza je bila zadovoljna i sa zimskom pašom. Tako je počelo kod nas sve propadat. Mnogi bogati gazda posta je bez koz siromak i ja, virujte mi, ne znam, kako bi bilo s naman, da se nije narod dositia Amerike.

Sad je sva mladež i muško i žensko navalilo u Ameriku, da nas starce prerani. Malo ćete danas u Mrkoplju nać ljudi mladih i sridnjih, najviše ovako starih i sidih ka i ja pa nejaku dicu.

Da nije Amerike, već nas ne bi ni bilo, sve bi nas prodalo. Tako novcem iz Amerike poplatili smo štibre i stare dugove, a poništo smo popravili i naše kuće. Ako još par godin bude dolazia iz Amerike novac k naman u Mrkopalj, kako je pričea, moga bi se još Mrkopalj i poništa podić.

Fran Crnić.

Dodatak.

Povelja, kojom bi Mrkopalj podignut na kraljevsko kameralno trgovište.

Mi Francz Drugi z Božjum milošćum izebrani rimski cesar, vsigdar povekšitel nemške, vugerske, česke, dalmatinske, horvatske i slavonske itd.*) zemlje kralj apoštolski, vekši vojvoda od Austrije, vojvoda od Burgundije i Lotharingije, veliki vodja od Hetrurije, veliki herceg od Erdelja, vojvoda od Mediolana, Mantue, Parme, groff od Habsburga, Flandrije i Tirola itd.*) na znanje dajemo vsem, na koje bi ovo spadalo, da verni naši, spametni i skrblivi sudec i prisežni purgari i vsa obćina privilegiranoga oppiduma Mrkopalj vu varmeđije zagrebačke ležećega predali i naprvo postavili jesu svetlosti naše stanoviti, milostivni presvetloga i najmogućnešega negda princa gospodina Josepha Drugoga izebranoga rimskoga cesara i odvetnoga vugerskoga kralja, strica našega, srećnoga spomenka najželnešega privilegium na stran rečene obćine Mrkopalj dan 14ti meseca sušca leto 1785. vu knižici van dan i z visećum skrovnum njegovum pečatjum, koju kakti kralj vugerski apoštolski imal je objačen, s koem isto mesto Mrkopalj vu broj i red drugeh kraljevskeh i privilegiraneh oppidumov pod imenom kraljevskoga privilegiranoga cameralskoga oppiduma Mrkopalj pri-

*) U rukopisu: etc.

jeto i pripisano je bilo, proseći svetlost našu z najponiznešum molbum, da bi mi spomenuti milostivni privilegium i vsa i slednja vu njem postavljena prijeta i potvrdjena imajući, ter vu list naš privilegialski postaviti, ispisati dopustivši prijeti, objačiti i potvrditi dostojali, kojega milostivnoga privilegiuma sledećku reći:

Mi Joseph Drugi z Božjum milošćum izebrani rimski cesar vsigdar povekšitel nemške, vugerske, česke, dalmatinske, horvatske, slavonske zemlje, kralj apoštolski, prvi vojvoda Austrije, vojvoda Burgundije i Lotharingije, veliki vodja Hetrurije, veliki herceg od Erdelja, vodja od Mediolana, Mantue, Parme, groff Habsburga, Flandrije, Tirola dajemo na znanje vsem, na koga bi ovo spadalo, da po keh dob obilna kraljev darežlivost vu mnogodarnosti i vredneh podložnikov nadeljenju postavljena bi bila, zato Mi tulikajše najodičeneše predje Naše kralje, najmre rečenoga Našega vugerskoga kraljestva nasleduvati želejući i potlem pako na najponiznešu verneh Našeh spametneh i skrbljiveh sudca i prisežnih purgarov i cele obćine mesta Mrkopalj prošnju pred Našum svetlostjum vu tom vučinjenu kako ti takaj gledeći i milostivno premišljavajući vernost i verneh spomenuteh prosnikov službe, koje oni najprvič svete kraljestva našega vugerskoga korune odičenem predjem Našem kakti takaj i svetlosti vre Naše i celoj zmožnoj hiže Naše austrianske vu vsakom mestu, vremenu i potreboćah izkazali, vučinili, ter na dalje takaj z jednukum vernostjum i stalnostjum izkazati i vučiniti obećali su, genjeni zvun toga po Naše milosrdnosti i vnogodarnosti cesarsko-kraljevske iz kraljevske časti Naše mogućnosti spomenuto mesto Mrkopalj vu broj i red drugeh kraljevskeh i privilegiraneh oppidumov Našeh zapisati i prijeti ter kraljevski privilegiran cameralski oppidum Mrkopalj imenuvati i ozvati hoteli smo, dopušćajući milostivno sudcu i prisežnikom i ostalem rečenoga privilegiranoga cameralskoga oppiduma Našega stanovnikom i varašanom, da najmre dvojvrstni se(n)jem iliti letni pazar, prvi na dan sveteh Philippa i Jacoba, drugi pako na dan svetoga Lovrenca skup se(n)jmom maršećem, koj vsigdar jeden dan predi držati se bude imal, vsako leto z onemi istemi slobošćinami i slobodami, z kojemi slobodni se(n)jmi, to jest se(n)jmi vsako leto navadni slobodneh i kraljevskeh varašov našeh i drugeh trgov i sel obdržavaju se, vu prenapisanom cameral-

skom oppidumu Našem Mrkopalj (prez kvara vender i spačke se(n)jmov drugeh slobodneh bližnjih mest) na veke obdržavati i zvan toga tjedenski takaj se(n)jmi vsaki tork z navadnemi se(n)jemskemi dohodki na stran obćine prijemati i pobirati imajućemi za vsigdar imati i obdržavati se budu mogli, z tem vendar očitem načinom i naredbum, da ako bi vu kojem letu gore postavljeni za obdržavanje se(n)jmov odlučeni i prepisani dnevi na nedelju ali drugi kakov prepovedani svetak spali, vu takvom pripećenju se(n)jem drugi taki dan za nedeljum ali svetkom takvem, nigdar pako v nedelju ali svetek obdržaval se bude: ravno tak da rečenoga kraljevsko-cameralskoga oppiduma Našega purgari i stanovniki svoj sudbeni stol iliti magistratus iz jednoga sudca i četireh prisežnikov z notariušem imati i izbiranje takovoga sudca dan prvi meseca novembra kakti na početku soldačkega leta na dalje takaj obdržavati budu mogli z tum vendar dužnostjum, da obćina privilegiranoga ovoga oppiduma vsigdar morala bude izebranoga sudca najdalje do četireh tjednov od dana izbiranja računajuć prepostavljenem svojem officialom ali vu personi ali po pismu na prvo postaviti, najzadnič da spomenuti magistratus vu civil pravdah prvi sudec bude tak vendar, da pravde radi vekšega previdjenja pred sud dominalski i od ovud poleg jakosti artikuluša 29a leta 1765. pred sudbeni varmeđiumski stol dopeljuvale iliti appeluvale se slobodno budu. Suprotivnem pako načinom sudec poleg stojeće vre obćinske naredbe zvrhu prijemanja i vandavanja vseh penez na njega kakti sudca spadajućeh pravi račun dati bude moral, koj kada po obćine najprvo previden bude, za dalnje previdjenje zemaljske gospodćine poslati se budu imali z jednakem načinom, da od vezda obćina privilegiranoga ovoga oppiduma kakti z malemi do sada obskrbljena dohodki za plaće sudca, prisežnikov i notariuša i za stalneše povekšavanje trgovine pomoć zadobili bude mogla, šest mesec krčme, doklam najmre vu zadovoljnem broju potrebni zdenci napravili se budu, držati stalno i nepretrgnjeno bude slobodna; ostali vendar dohodki, ostarije i mesnice, ribarije i druga regalia celo leto gospodćine zadržana ostanu, ter tak za povekšavanje ljudstva, trgovine i manufactur koterogagoder izmed treh, koje se vu kraljestvih našeh trpe, ver (po keh dob da i onak po Camere Naše zemlje tak za povekšavanje ljudstva kak za pašu i

druge potreboće zadovoljne svojem načinom izmerjene bi bile. Drvarija pak za podići jake hiže od gospodćine poleg oglašenja dati bi se imala) med se i kotar svoj prijeti bude mogla, to i onak milostivno dopušćajuć, da grunte i oveh pristojališća vsakomu zmed stanovnikov prodati i vsakomu ovakve vu ovom oppidumu kupiti želejućemu slobodno i z osebitjem oppidanskem dopušćeno bude, tak vendar da po stališu ovakvem privilegialskem juristictia zemaljske gospodćine poleg zavjetja pravic orsačkeh ni za lekše ne vredi. (Zvrhu tega istem varošanom i stanovnikom to takaj milostivno dopušćamo i priveljamo, da cimer iliti pečat, šćit pečatni, vu spodobe okrugle, osovljen, poprek razrezan, iz gornje pak strane ravno diljem dole na dvoje razdeljen. Stran prva kaže stablu spomenutoga kraljestva Našega horvatskoga z srebrom i z srebernem prahom posipanu, druga pako stran, to jest leva, zadržava vu sebi belu ovcu na trave, poleg visoko jalševo drevo z svršjem i listjem svojem snažno speremano, na desnu stran žetujuće, dolnja zadnič šćita stran nebeske farbe pelduje morskeh stranih beleće se gore i pećine, od sebe razlučene i špičaste, ober celoga najzadnič šćita je koruna navadna zlata z dragem kamenjićem nakinčena, okruglina pako iz toga šćita zvanska z ovem nadpiskom: »Pečat privilegiranoga kraljevskoga oppiduma Mrkopalj« obkolena vidi se z ovem nadpiskom okolo pečati vse postavljenem: »Pečat privilegiranoga kraljevsko-cameralskoga oppiduma Mrkopalj« imati i ž njim vu pečatjenju listov sledeće vremena tak oni sami kak i vsi posledniki i odvetki njihovi vsigdar se služiti budu mogli, to vendar stalno imeti hotejući, da isti opidanci i stanovniki od vezda takaj vu vsa dojduća vremena oblast i jurisdictiu gospodsku spoznati, daće i činze poleg orsačke naredbe i učinjene pogodbe dužni potpunoma dati i vse Naše zapovedi (to vendar dopušćajući, da tlaku i druge dohodke urbarialske z penezi poleg naredbe urbanialske gospodćine nadomeste) zvršeno obdržavati, najzadnič da od nevernosti pod kaštigu zgubljenja ovoga privilegiuma, koju kaštigu z istem činom nevernosti spoznali budu, za na veke habati se, ter ovo osebujno dobročinstvo, milošću i milosrdnost Našu kraljevsku njim ovakvem načinom izkazanu Nam i svetle hiže Naše odvetku i poslednikom Našem, pravem najmre vugarskem kraljom z vsum stalnostjum i vernostjum zaslužiti trsiti se morali i dužni budu, pače dopušćamo,

privaljamo, prijemljemo, pripisujemo, imenujemo i dokančamo po jakosti ovoga Našega privilegiuma, tak vendar da po tom ničije pravice ne vrediju se niti prekrše. Za kojega dugovanja spomenek i vekivečnu stalnost ov list Naš privilegialski z skrovnum pečatjum Našum dole visećum, koju kakti kralj vugerski imamo, objačen, više puti spomenutem stanovnikom cameralskoga oppiduma Mrkopalj i njihovomu vsemu odvetku i poslednikom milostivno dali smo i prikazali. Dano po rukah vernoga Našega Nam istinsko dragoga visokorodjenoga i visoko poštuvanoga groffa Carola Palffi ab Erdöd, vekivečnoga vu Vöröskö, zlatne vune konjanika, požunske vekivečnoga, zemplinske pako varmeđijih supremus comessa, grada Našega kraljevskoga požunskoga odvetnoga capitana, komornika i pravoga skrovnoga tolnačnika Našega, dvora Našega kraljevskoga po vugerske zemlje meštra kakti takaj rečenoga kraljestva Našega vugerskoga i velike hercegije erdeljske, dvora Našega vicecancellariuša, vu prvo vojvodskom varašu Našem austrianskom dan 14ti meseca martiuša leta gosponovoga 1785. kraljestvih našeh, rimskoga leto dvadeseto, vugerskoga pako, pemskoga i ostalih leto peto. Joseph z. l. r., groff Carol Palffy z. l. r., Joseph Pavich z. l. r. z. p. Mi anda poleg narodne Nam milošće i milosrdnosti cesarko kraljevske, na stran spomenute obćine Mrkopalj prošnju njemu najponiznešu z kraljevskum milosrdnostjum posluživši i milostivo dopustivši gore postavljen najsvetlešega i najmogućnešega negdašnjega cesara i kralja vugerskoga strica Našega najželnešega privilegium nezbrisavan, ne popravljan, niti vu nijednoj strani svojoj dvoinliv, nego prez vsake falinge i dvojnosti vu ov Naš list privilegialski od reči do reči prez vsakoga odnimanja ali nadodavanja postavljen i napisan (tak vendar, da naredba articuluša 26. leta 1791. oblast takaj iliti jurisdictia gospodska i varmeđiumska vu svoje jakosti ostane) vsem drugem i njegvem zavjetju i dokončkih z moćjum Našum cesarsko-kraljevskum potvrdili smo, obsegurali i pojačili, pače potvrdjujemo, obseguramo i jačimo za na veke po jakosti ovoga Našega skrovnum dole visećum pečatjum Našum, koju kakti kralj vugerski apoštolski imamo objačenoga lista i svedočanstva.

Dano čez ruke vernoga Našega nam zaisto dragoga visoko rodjenoga i visoko poštovanoga groffa Carola Palffya od Erdöd, vekivečnoga vu Vöröskö, zlate vune i skupa odičenoga

reda svetoga Stefana, kralja apoštolskoga, velikoga križa konjanika, groffa požunskoga takaj odvetnoga i najvekšega kapitana, komornika skrovnoga pravoga tolnačnika Našega, dvora Našega po vugerske zemlje meštra, kakti takaj po istom kraljestvu Našem vugerskom, dvora Našega kakoti i rečenoga svetoga Stephana reda cancellariuša, vu prvo vojvodskom varošu Našem Beču vu Austrije dan 26ti meseca Juliuša leta gosponovoga 1792. kraljestvih Naših rimskoga cesarstva, vugerskoga takaj pemskoga i ostaleh leto prvo. Francz z. l. r. groff Carol Palffy z. l. r. Joseph Jazvicz z. l. r. Pečat viseća skrovna kraljevska.

Praesentem versionem originali latino privilegiali expeditioni cohaerere, hisce testatum redditur. Signatum Ravna gorae die 3tia septembris 1793. Per Adamum Skerlecz m. p. de Lomnica, Commitatus Zagrabiensis ordinarium vicecomitem, qua regium privilegiati cameralis oppidi Mrkopalj instalantem commissarium.

Cum originali versione collatum per Mauritium Klobucsarich m.p.

Commitatus Zagrabiensis Incasor.

Iz vana: Copia privilegii regio-cameralis oppidi Mrkopalj.

Descriptionis taxa cum f. 1 soluto.

Kaszun (?)

III.

Narodne pripovijetke iz trgovišta Ravne gore.

Predgovor.

Trgovište Ravna gora sa okolišnim selima broji danas oko 4000 duša. Leži na Karolinskoj cesti po prilici u sredini između trgovišta Vrborskoga i Mrkoplja.

Za turskih ratova je nastradalo i ovo mjesto, pa je i ovdje staroga pučanstva malo ne sasvim nestalo. Početkom 17. vijeka naselio je tadanji vrhovni zapovjednik hrvatske krajiške vojske, obrstar Juraj Lenković ponovno Ravnu goru, pozvavši amo ljude pravoslavne vjere iz Bosne.

Prigodom gradnje Karolinske ceste godine 1732., doseli se u Ravnu goru mnogo katoličkih doseljenika većinom Primoraca, Čeha i Slovenaca. Tada se doseliše primorske porodice: Burić, Majetić, Montebello, Pizent, Puž, Randić, Ružić, Silić, Štiglić, Šepić, Kumpare, Bujan, Gecan itd. što iz hrvatskoga Primorja (Crikvenice, Grižana, Bribira, Novoga, Hreljina i Grobnika) što pak iz Istre (Kastva), zatim češke porodice: Bröhlich, Leš (iz Moravske), Pletzer, Seemann, Sveticki, Vančina, Štajduhar, Kratochwil itd., zatim slovenske porodice: Bajt, Benk, Bremc, Erjavec, Epich, Janeš, Ješeunik, Kajfež, Kalčić, Klobučar, Oblak, Podobnik, Podgornik, Poje, Troha, Dobravac itd. i napokon iz drugih krajeva, kao porodica Božić

iz Brinja, porodice P l e š e, G a š p a r a c, O ž a n i ć, B r i š k i, M i h e l č i ć, G r g u r i ć, T o m a c *itd. iz Delnica, porodica* Š t i m a c *iz Broda na Kupi, porodica* A d l e š i ć *iz sela Adlešića na Kupi u kotaru karlovačkom itd.*

Godine 1764. počela je tršćanska intendencija tjerati pravoslavne žitelje iz mjesta, što no su bila uz cestu Karolinsku, poimence iz Vrbovskoga, Poljane, Sušice, Ravne gore i Mrkoplja, pa naseljivati ta mjesta radi provrata trgovine katolicima. Tada se je više pravoslavnih porodica iselilo iz Ravne gore i obližnjih sela, a neke su se pokatoličile, kao porodice: A b r a m o v i ć, C r n k o v i ć, J u r k o v i ć, M a r k o v i ć *itd. i ondje ostale.*

Ravnogorci govore vrlo zanimivim kajkavskim narječjem, ali u tako zvanom Novom varošu ravnogorskom govore još i danas osobito muškarci štokavskim narječjem ikavskoga izgovora, što je ostalo bez dvojbe iz vremena, kada su se amo doselili pravoslavni žitelji iz Bosne.

Od okolišnih sela najveća su Stari Laz) i Sušica. Još za Karla VI. bilo je mjesto, gdje sada leži Stari Laz, obrašteno gustom šumom, kroz koju je vodio puteljak, koji su zvali Lazom. Kad se je gradila kroz ovu šumu Karolinska cesta, nastanili su se osobito za vladanja Marije Terezije na tom mjestu stanovnici, koji su se amo doselili većinom iz Primorja, iz Bribira i iz Grižana, iz Delnica i Mrkoplja. Narječje im nije jednolično. U sredini sela se nalaze Primorci i ovi govore čakavskim narječjem, na vrh sela prema Mrkoplju nalaze se doseljeni Mrkopaljci (većinom pokatoličeni pravoslavni doseljenici iz Bosne), ovi govore štokavskim narječjem, na dnu sela prema Ravnoj gori nalaze se doseljeni Delničani i doseljeni Slovenci, oni govore kajkavskim narječjem. U mjestu se nalazi kapela Sv. Stjepana, kralja ugarskoga, koju su podigli Starolažani, a posvetio ju je biskup senjsko-modruški Mirko Ožegović.*

Sušica podigla se pravo, kada je ondje podigao Čeh Franjo Antun Holub (+ 1783.) staklarnu. Tada se je onamo doselilo više porodica čeških, primorskih i slovenskih. Današnji Sušičani govore kajkavskim narječjem. Ovdje se nalazi kapela sv. Antuna Padovanskoga. Dne 24. srpnja 1768. navalili su Turci na selo

*) Stari Laz spada danas pod općinu „Ravnu goru", a župu „Mrkopalj".

Sušicu i oplijenili kapelu Sv. Antuna. Stara se je kapela tečajem vremena porušila, kasnije je podignuta nova na brijegu.

Kralj Josip II. podignu poveljom od 14. ožujka 1785. Ravnu goru na kraljevsko poveljeno kameralno trgorište. Istom se poveljom dozvoljava obdržavanje dvaju godišnjih vašara (sajma), na dan sv. Terezije, 15. listopada, i na dan Sv. triju kralja, 6. siječnja, i nedjeljnih sajmova svakoga utorka (koji se danas ne obdržavaju). Općina imade svoj posebni grb, dozvoljen istom kraljevskom poveljom.

Ravnogorskoj crkvi poklonjene su za senjsko-modruškoga biskupa Ivana Kr. Ježića posebnim dekretom iz Rima sv. moći (reliquiar) Sv. Simplicija, koje su dozvolom arhiepiskopalne kancelarije u Pragu od 21. ožujka 1769. poslane najprije u Senj, a odavle u Ravnu goru.

Današnja crkva ravnogorska, koja je vrlo trošna, sagrađena je 1774. godine, a posvećena je 1778. godine. Godine 1784. zabranjeno je bilo u crkvi pobirati almuštro ili lemozine.

Ravna gora je vrlo lijepo i zdravo mjesto, imade zdravu gorsku vodu, a opkoljena je sa svih strana jelovom i bukovom šumom. Ravnogorci bave se poljodjelstvom i izradivanjem drva, na glasu su kao i Starolažani kao tesari. Putuju mnogo u svijet, prije osobito u šume slavonske, u novije vrijeme u Ameriku. Djevojke traže preko zime službu u Karlovcu i na Rijeci, gdje su dobro poznate sluškinje Ravnogorke.

Pripovijetke, koje sam sabrao u Ravnoj gori, pripovijedali su mi ljudi rođeni i odgojeni u Ravnoj gori, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena tih pripovijedača :

1. *Polančić Josip, sada mu imade 64 godine.*
2. *Polančić Antun, sada mu imade 53 godine.*
3. *Lokmer Marija, sada joj imade 30. godina.*
4. *Hrljević Josip, sada mu imade 66 godina.*
5. *Hrljević Marija, sada joj imade 33 godine.*
6. *Kalčić Adalbert, sada mu imade 45 godina.*
7. *Juričić Jakov, sada mu imade 40 godina.*
8. *Epich Franka, sada joj imade 35 godina.*
9. *Čar Vincenca, sada joj imade 23 godine.*

10. Novinc Katica, sada joj imade 22 godine.

11. Podnar Franka iz Vrha, sada joj imade 20 godina.

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovjedača.

U Ravnoj gori, mjeseca kolovoza 1903.

R. S.

1.

Kùkьr se je jêž ažèn'u.

Ānjkrt sa blî àn mûž i ána žèna, pà sa blî jâku serɔmàškî i nèč drûzga nísâ ìmel pr hiši, sóm ànga prašìčka i ána svína. Ani nísâ ìmel nìkakovьga pàroda. Pàtl sa zapràsil, dè bi nên dàu bôh kàkov pàrod, dè bi bìu kùkьr àn jêž. Ana je zanosìla, za dèvêt mèsьcôv radìla, pà je radìla jêža. Kàdьr je jêž jèmu sédьn lêt, je pregavàr'u. Ače je zdéj pomagàjnu, dè mu nímâ kàdû jèt pràsce pàst, à jêž se aglás'u, dè grê àn.

Ače i màt sa ráke gàr uzdìglьn, pà sa bòga zaprasìl i zafalìl: »Fála bògu, kêj je bôh dàu, de gàvarî!« Anda je jêž šòu u mèja. Tàn je bìu šèsnâjst lêt, de nebèdьn nî védu za nèga. Ače i màt sa vàvek jokàl i jeskàl nèga i nísâ gâ mògl nájt.

Ānjkrt pàtl sa šlì dvâ gròfî ù lôv, pà sa zabasàl u tâ mèja. Tàn slìšijâ, de pràsci cvílijâ, pà sa àni šlì kî pràscan. Tàn ni blù nebènьga, pà sa àni zàčêl hòpkat, i přšou je tâ jêž h nên. Pàtl i je pràšou, kêj jèščejâ tò. Ani dvâ sa pavédal, dè sa zàšьl. Jêž jen je rèkou tàk: »Vî ìmâšte usàk trî hčère, čè mi bóšte ána dàl, jèst vâs bôn zapèlau na pràvъ*) pût. Ani sa mu abètal: »Kèragod si bôš zbràu, tìsta ti bóma dàl!« I tàku i je zapèlau na pràvъ pût.

Pàtl je àn tìste pràsce gànu na plàc, sóm dvâ je

*) Čujo se dapače i pravo put.

pùst'u dàma, usè drùgê je prèdau, pà si je kúp'u kòjnje i kàroca, pà je zapavédau, dè ga jìma pèlat ù tâ város, kēr sa tê dvâ gròfa. An se je kī prpèlau, pà je skàč'u pedìntar gròfov vòn, dē bō ga pamàgou vòn dèt. Pàtl, kàdʌr je kàroca pedìntar àtprou, jēž je dàl skàč'u, pà je šòu gàr po štèngan. Pŕšou je gàr i pràšau je vàle tèga gròfa, ak mu bô dàu, kēj mu je abètou. Gròf je nèmu odgavàr'u: »Pràšej jih, čè te če kèra!«

An je pràšau tâ najstàrjâ, àna mu se je jàku špatàla, Pràšau je tâ drùgâ, pà je glìh tàk narʌdìla, kàk i tâ najstàrjâ! Pràšau je tâ najmlàjâ, àna ni tlà nèč rèč, sóm se je smejàla. Zvèčer sa usì večèrjal; pàtl sa šlì spàt tê frájle, a àn se je zàvlēkou pad pòstʌla tē najmlàjē. Kàdʌr je àna zaspàla, àn je svlēkou kòža dàl, pà je bìu tàku lēp fànt u zlátī àpravi. Pàtl, kàdʌr se àna zbùdʌla, pàšlâtâ, pa glèdâ kī vòn i vìdī lēpʌga fànta u zláti àpravi i usà se kàmʌra svētī ad nèga.

Drûh dân, kàdʌr sa ustàl, spèt je àn dèu nà se kòža, pà je bìu jēž. Ana ga je cèu dân nasìla u rákan i nôtʌr u gùbʌc ga je pušovàla i šlì sa gàspudu àkliče zapísat. Sèstre sa je tàku grdìle, de kàku špàt nēn dèlâ.

Kàdʌr sa blì akličòvan, àn je pŕšou h ni, pà sa šlì na zákon. Zdéj sa je tàku sèstre grdìle, dè mâl fàli, dè je nísâ ubìle. Kàdʌr sa pŕšle pred àltâr, àn je ni pavédau, kàdʌr bō nēn dèu gàspud ráke skùp, nej grē àna s tâ drùgâ rákâ àkul, pà nej nèmu spùkâ àn tŕn. Tàku je àna narʌdìla. Kàdʌr mu je spukàla tŕn, àn je vàle àstou fànt u zlàtī àpravi, tû se je usè svetìlu.

Kàdʌr sa šli dàmu, gledàle sa sèstre, pa nísâ jēža vìdle neg tàku lēpʌga fànta u zlátī àpravi. Pršl sa àni dàmu, zdéj sa se pa ùne dvei sèstre jokàle, kēj sa narʌdìle, kēj ga nísâ ùzēle ána al pa tâ drùgâ.

I jèst sʌn bìu tàn nà pìru, pà sa me stiràle u kùhʌna, kùharʌca je ùzēla lapàta, pà me je àdzād žòknila.

Josip Polančič.

2.

Neverni grof.

Ankrt je biu an grof, pa je jemu anga sina. Ta je sin šou ankrt na špancir, pa je zastou dvei ciganjke. Ane sa mu tle gatat i gatale sa mu, de se ne smi ženьt u svajmu mestu. Patl je an šou u drugu mesto. Tan u temu mestu imela je ana grofica, udavica, ana jedina hči. Ta je grof šou h te grofici na košta, i tak se zalub'u u nena hči. Patl je pršlu u cajtungan, de bo rat za dvei princeze u drugьmu mestu.

Negovi prijatьli sa nega nagovarjal, de nej gre an ki, de je an lep fant, de mort bo nega tan sreća tukala. An cajt se an bran'u, de ne gre, de an ima svaja mlada, ker je več vera dau, de je bo uzeu. Seglih se je dau an nagavarьt, Pa nači, kadьr sa usi zaspal, an si je čez aknu arjuhe navezou i spust'u se je dal, šou je u štala i uzeu je najlepšega kojnja i šou je h svajen prijatьlan, de greja u ta grad, ke sa ble te dvei princeze.

Kadьr sa pršl ki, ad ane je več rat pasou. An se je sod špancirou pred carsken dvarьn. Ta druga princeza, ad kere še ni rat pasou, bla je gar na ganj'ku i k'icala mu je, de nej gre gar h ni, de če če ratovat za nu, de bo mu dala ad ačeta roba i sabla i kojnja. An je vale prvol'u na tu. Ablekou si je ad nejga ačeta roba i šou je u ta rat. Kadьr je pršou ki u ta rat, an je predob'u i šou je veselu h te princezi.

Patl sa šli te prijatьli negovi damu, a ta negova mlada, te udavice hči, prčakala i je na križajnju. Sod sa ji te gasponi pavidal, da je nen Karl (tak mu se je reklu) astou tan, de se bo žen'u za ana princeza, za kera je an rat predob'u.

Kadьr sa ani ne tu pavidal, bla je ana jaku žalosna i šla je damuh k materi i prasila je mater, de nej je pusti da šnaj-darьce, de bi si šla roba zmerьt črna za žalost. Pršla je nazaj i ad une silne žalosti se ji je pamet zmešala. Mat je je zaprla u ana kamьra, use je pabrala von, som adьn mač je pazabla. Pa nači je ta frajla an mal h pameti pršla i navezala si je arjuhe i uzela si je mač, šla je u štala, uzela si je najbolšega kojnja i šla je u ta grad, kodьr je nej Karl biu.

Kadьr je pršla ki, nisa je pustil panduri u ta grad. Ana je abetala anmu birtu kojnja, de nej je pusti gar pad strehu. Druh dan je bla paroka ad nejga mladega. Ana je sod prasila mežnara, de bi je pust'u notьr u cirkva, al mežnar ni teu, a ni nі smeu. Ana mu je dala an žakьlc dьnarjou, de nej je pusti som preko praga u cirkva. An je nu pust'u. Sod ga je ana spet prasila, de nej je pusti da ta prvih kloup. Mežnar nu je spet pust'u u kloup da altara.

Na anput sa pršl te mladožejnje i usi sa se abziral, kej je tu za ana ženska. Kadьr sa pakleklьn pred altar, pa kadьr je gaspud prašau nega, ak uzimle an nu za svoja zakonita žena, i kadьr je ta, kera je u kloupi sedela, tu slišala, uzdiglьna se je, uzela je mač i najprek je nega prebadla, patl pak sama sebe. Vale sa prletel negovi pedintari i dohtar i nega sa vale adnesьl u dvar ad te princeze, a ta grofica sa dal vale iznest von i dal sa je zakapat pad gauge.

Nejna je mat jaku žalovala za nu, al ni še vedla, de je mrtva. Anjkrt pa nači sedela je nejna mat u svaji hiši, agleda se, som kar nekej patrka na vrata. Mat praša, de kadu je. Ana se aglasi, de nej ji atpre vrata, de ji bo nekej naročila. Mat je bla vesela, je misnьla, de je hči živa i rekla je: »Fala bogu, ka si se nazaj pavrnьla!« Ana je materi rekla: »Nisьn jest več živa, jest sьn mrtva, som pršla sьn van naročьt, de nej grešte jutьr, š čen bo dan u ta grad, pa prasьte cara, nej van pusti, de me morešte iskapat ispod gauh, i uzemьte mi ta mač iz srca, pa me popelьte damu i narьdite mi ana kapelьca i notьr me denьte, pa zaklenьte i kluč u more vrežьte, a lampica narьdite, de se bo ad zvona nalivala i denьte mi na miza ana kniga molitovna. I ana je u temu prašla.

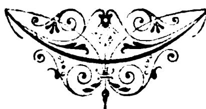
Druh dan, kadьr je biu dan, mat je šla i prpelala je je damu i narьdila je tak, kukьr je hči naročьla, patl je ta stara, nejna mat, paslala deklą, de nej gre nalit lampica. Kadьr je pršla dekla ki, vidla je, de je ta kapelьca atprta i de ta mlada sedi i de ji souze kapleja.

Druga večer sa u ani bertiji pil fanti, pa sa se vadlal, de ker bi šou adnest tega grofa mrtouga u ta kapela h te frajli. Ana dekla se aglasьla, de gre ana, de nej ji daja stu forintou, da će ga ana adnest u ta kapela. I res ana ga je dela u vreča i adnesla ga je u ta kapela, pa ga je dela na altar. Kadьr je tla

jet von, ta mrtou grof se je aglas'u, de nej gre nazaj, de ne smi jet von, de nej ga adnese h uni frajli i nej je praši atprašćejnje mestu nega. Ana ga je prela i adnesla ga je ki h ni i prašala nu je: »Atprastiš ti temu grešniku?« Ta je frajla pomahala iz glava, de ne. Spet je ta mrtou grof pras'u ta dekla, nej je gre še prasʌt, mort će mu druh put atprastit. Ana je šla nu druh put prašat, ak atprasti temu grešniku. Ta mrtva grofica spet je iz glava pamahala, de ne. Ta mrtou grof prasi spet dekla, de nej gre še anjkrt nu prasʌt. Ta dekla bla je već jaku u strahu i ad tega velizga straha se je zaletela u ta mrtva grofica, zgrabila je je za lase, stresla je je i prašala, de ak atprasti temu grešniku. Ta mrtva grofica je sod poklimala iz glava, de mu atprašča.

Patl je šla ta dekla von, pa je gledala nazaj i z miran (merʌn) je kričala: »Će me, če me, če me!« Na tu je pršou mežnar kapela zapret, a ta se je dekla trknʌla u mežnara i zrušla se je na tla i astala je mrtva.

Franka Epih.

3.

Kuharʌca aslabadila gaspadara ad hajdukou.

Anjkrt sa bli dva brati, pa nisa znal neč delat. Adʌn se je ažen'u, pa je živ'u iz žena, a druh je jemu anga kojnja, pa je šou pa svetu iz kojnjʌn. Taku je pršou u ana stran, pa je vid'u, de gre ana jata aldi. An si je sod misl'u, kan če zdej iz ten kojnjʌn. Brzu se je skriu notʌr u ana jama, pa je čakou, de i bo vid'u, kan boja šli te aldi. Blu ih je trinajst, pa sa pršl da ane pečine, pa je rekou ta največi: »Vrata adaprte se!« Vrata sa se adaprle i te aldi sa šli notʌr, pa sa rekl: »Vrata zaprte se!« I vrata sa se zaprle.

Ta seromaški brat biu je som tihu u uni jami i čakou je,

de bo vid'u, ak boja prašl te aldi. Som kar sliši, de je adᴋn rekou: »Vrata adaprte se!« i vale nazaj: »Vrata zaprte se!«, izvlekou se je iz jame, pa je patlen gledau, doklen sa daleč prašl te aldi. Patl je šou h uni pečini, pa je i an rekou: »Vrata adaprte se!« i šou je notᴋr u ta pečina. Kadᴋr je vid'u, de je to dᴋnarjou i usega, nalaž'u si je usega, kargod je mogou več na svajga kojnja. Kadᴋr si je usega nalaž'u, šou je spet von, pa je rekou: »Vrata zaprte se!« I vrata sa se zaprle.

Patl je pršou u svaje selu, pa si je dau vale velika hiša narᴋdit. Še anjkrt je šou nazaj h uni pečini, pa si je spet usega nabrau, i šou je spet nazaj u svaje selu, pa si je dau še ana bertija narᴋdit.

Te hajduki bi bli radi vedel, kadu notᴋr hodi i kadu nen krade, pa sa rekl, de boja zdej pazil. Ta druh brat tega, kej se je tak abagat'u, pršou je h temu bogatᴋmu bratu, pa ga je prašau, de kej je an tulku tega dob'u. Ta bagati brat mu je pavedau use, ke je tu dob'u. Soda je šou ta druh brat, pa si je kup'u kojnja i šou je iz kojnjᴋn h te pečini, pa je pršou ki i rekou je: »Vrata adaprte se!« Vrata sa se atprle. Ka je pršou notᴋr, rekou je: »Vrata zaprte se!« i vrata sa se zaprle. Soda si je ta brat nabrau usega i nalaž'u na kojnja, al ni vedu sod reč: »Vrata adaprte se!« i taku je astou u pečini.

Na tu sa pršl hajduki damu, pa sa pršl notᴋr u ta pečina i sa videl, kadu nen krade. Hajduki sa ga rasekal na štir kamade, pa sa na usaka stran abeisᴋl an kamad.

Temu bogatᴋmu bratu se je čudnu vidlu, de ní tak dugu negovᴋga brata, pa je šou gledat. Kadᴋr je pršou h te pečini i notᴋr zašou, vid'u je najprek svajga brata resečenᴋga na štir kamade. An ga je nalaž'u na svajga kojnja, pa je šou u svaje selu i pršou je da anga šoštᴋra čoravᴋga, pa ga je prašou, de ak mu če nekej narᴋdit. Šoštᴋr mu je rekou, de zakej ne. Soda mu je ta bagati brat zlagou svojga resečenᴋga brata i rekou mu, naj ga soda šiva. Ta šoštᴋr je šivau več tak na pamet. Kadᴋr ga je zašiu, atpelau ga je ta bagati brat, de ga zakapa. Šoštᴋr ga je zakapau, a ta brat mu je use dabᴋr plat'u. I tako sa prašl an i druh usaki h svaji hiši.

Druh dan je pršou adᴋn hajduk u tu selu, pa je vid'u tega šoštᴋra, kadᴋr je čez aknu gledou, pa ga je prašau, de ak je slišau kej novᴋga. Ta mu je šoštᴋr rekou, de bome je, de je

baš učera šivau anga človeka, kej je biu na štir kamade rasečen. Ta hajduk ga je vale prašau, ak ve, ki je negova hiša. Šoštьr mu je na tu rekou, de ve, al de ne vidi neč, pa de mu je ne more pakazat. Hajduk ga je pras'u, de nej gre pa ani priliki, če je bo mort na priliku našou. Šoštьr je šou pa priliki i pršou je da une hiše, pa je rekou temu hajduku: »Tu je ta hiša!«

Hajduk je dau za tu temu šostьru an žakьlc dьnarjou, pa je šou u una bertija u ti hiši i vale si je klicau adьn frtalj vina. Kadьr je papiu vinu, šou je, pa je na hišnen vratan napisau »sedьn«, i prašou je.

Kuharьca je tu vidla, pa je zbrisala i šla je, pa je pa usen hišan napisala »sedьn«, de zakej bi blu tu som na nehnen vratan napisanu. Pa nači sa pršl hajduki u selu, pa nisa vedl, kej je blu na usen vratan napisanu »sedьn«. I taku sa se vrnil nazaj, de nisa neč apravil.

Druh dan šou je spet un hajduk u una bertija ad tega človeka, kej jen je krau, pa si je dau salate klicat. Kadьr mu je kuharьca prnesla salate na miza, prašou je je, de atkod si uzameja za svoja bertija ole. Kadьr mu je kuharьca pavidala, rekou je ji ta hajduk, de ima an jaku finu ole i de nej ga ad nega kupi. Ana mu je rekla, de nej za osьn danou prpela trideset i adьn lajt.

Za osьn danou prpelau je ta hajduk u dvarišče trideset i adьn lajt ola, pa je šou patl gar u bertija. U bertiji sa se gastil i tancal. Za an cajt šou je ta hajduk u dvarišče, pa je na usak lajt rekou: »Kadьr bon rekou: soda pejte, bošte šli von!« Kuharьca je tu use slišala, pa je šla brž det an katu ola zavret, si je uzela an naž, pa si ga je dela u žep i šla je u hiša s ten hajdukan tancat. Anu dvaput se je som obrnila, pa je uzela naž iz žepa i zadrla ga je hajduku u prsa. Hajduk je vale na tlu padu. Usi sa pačel gledat, kej je tu. Kuharьca pa je šla u dvarišče i nesla je unu vrelu ole, pa je na usak lajt rekla: »Soda pejte!« i ulila je ana šefarka ola pa hajduku. I taku je use zadavьla.

Sod je pavedala ta kuharьca, kej je tu i usen pakazala, kej je narьdila. Ti gaspadari sa šli h uni pečini, pa sa use pabral von i patl sa šli u magistrat, de atsodi kemu bo tu use. Magistrat atsodi use te kuharьci. Ana je rekla, de ne če ana neč uzet, neg de bo vavek pr temu svajmu

găspadaru bla, pa de nej bo nemu. Patl sa šli damu, pa sa se gastil i dabʁr sa žʁvel. Jest sʁn bla tan, edla sʁn i pila i u fingredu sa mi vina dal.

Vincenca Car.

4.

Kukʁr je an bedasti sin pastou car.

Anjkrt je biu an cesar i ta cesar je jemu ana hči. Ta hči ni magou nobedʁn na smeh nagnat. Cesar je respisou usesod, de kadʁr bi se magou kej najt, kej bi negova hči na smeh nagnou. Ad usesod sa šli aldi, al nobedʁn je ni magou na smeh nagnat.

Adʁn druh car jemu je tri sine. An je paslou te dva starje sine, nej greja ani probat, ak bi mogl ta careva hči nagnat na smeh i dau je ten dven usakemu pa stu forintou. Temu tretʁmu ni dau neč, zakej sa ga držal za bedastʁga. Več sa usi prašl i ti dva carevi sini, al nobedʁn ni neč aprav'u. Sod se jaku jokou ta najmlaji carev sin, ta bedasti, de zakej ne bi i nemu ače dau, de bi je mort an nagnau na smeh. Caru se je smil'u, pa mu je dau.

Ta bedasti sin šou je najzadni. Pršou je na an most. Tan je an starčʁk sedu, pa mu je ta bedasti sin rekou: »Falen Isus i Marija!« Ta starčʁk mu na tu praji: »Falen nej bo vavek!« Kulʁku aldi je prašlu i nobedʁn mi ni še tega rekou! Jest bon ti za tu pamagou. Sed' tak to an mal, boš mi pavedau, kan gre tulʁku aldi?« Praji ta bedasti sin: »Jest niman cajt sedat, zakej bon zakasn'u!« Spet mu praji ta starčʁk: »Ne boš. Jest ti bon pamagou u usemu!

Soda se seda ta bedasti sin i paveda temu starčʁku use, kan gre i kej bi rad. Sod mu praji ta starčʁk: »Jest ti bon dau nekej i ti boš use dob'u. To ti bon dau ane kolca i ana piska;

bel ak boš piskau, bel boja kolca letela: na usaki račici sa zlate jabьke. Kadu bo ih preu, ne bo se mogou atrgat ad neh!« I tak prajde ta bedasti sin.

Patl je pršou u an varoš, pa je piskou na svaja piska. Štir frajle sa gledale na aknu, pa sa ga klicale gar, de bi to pr neh spau. Išou je ta fant gar, dale sa mu večerja. Ka sa šli spat, svlekle sa se da nazga, pa sa se pagavarjal, de kadьr bo ta fant zaspau, boja mu šle tu ukrast.

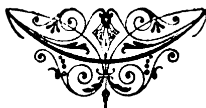
Ka je ta bedasti sin an mal legou, pršle sa te štir frajle, pa se pagavarjale, kera bo šla prova. Ana je drugi gavarila: »Pej ti prova, pej, pa atrgej ana jabьka!« Prova je šla ta najstarja, a ni se je vale raka prela za jabьka. Ta druga se i špota: »Kej boš ti atrgala, boš vidla, kak bon jest?« Prela se i tisti raka. Ta treta se spet špota, de kej boja ane dvei atrgale, de ne boja neč atrgale, de bo ana. I ni se je prela raka. Gre ta štrta i ana je glih tak narьdila.

Kadьr je blu z jutra dan, an je začu piskat, a kolca sa šle i une štir nage frajle. Spet gre, pa zestane laškega gaspuda. Ta gaspud preu je ana naga frajla i rekou: »Mila si mi šišmarica!« i an se je vale prejeu.

Prajde spet ta fant, pa piska, a kolca sa šla i te nage frajle i laški gaspud. Ana baba meče kruh u peč i sliši, de nekej piska, leti von, pa praji: »O prakleti gaspud!« pa z lapata fuk adzaj pa gaspudu. Prela se lapata i baba.

Pršli sa usi ki, kodьr je bla tista cesareva hči. Tan je blu tulьku naroda, a nobedьn je ni mogou na smeh nagnat. Ka je pršou ta i ka ga je zagledala cesareva hči, vale reče: »Joj, joj meni, tega še nisьn vidla!« pa se je nasmejala. I ta isti je je dob'u za žena i pastou je car.

Josip Polančić.

5.

Grof i čifutkinja.

Anjkrt se je radila ana čifutkinja, pa ni jimela nobene rake, a bla je jaku bagatega roda. Kьda je narasla, nisa je trpel dama, pa sa je ad hiše stiral.

Ana je hadila pa svetu i pršla je u an grofovski vrt. Ana jë hadila usaka noč u ta vrt sadje eist. Grof je prašou svajga sluga: »Kukьr ti tu paziš, da je use sadje abjedenu?«

Sluga je bel prpaz'u i vid'u je, de sadje abjeda pa nači ana lepa devojka prez rak. Tu je an rekou grofu. Zdej je šou sam grof pazьt, pa sa ta devojka prez rak ulavil. Ana se je ustrašьla, pa je pakleklьna dal i prasila je grofa, nej ji ne da štrofa, de ne bo više hadila sadje eist. Grof ji je rekou, de ji ne bo neč štrofa dau i klicau nu je u svoj dvar.

Kьda sa pršьl dama u dvar, klicau je grof svaja mama, de nej gre teh kuhat te devojki prez rak. Mat se je negova jadьla, de kej je prpelou ta čifutkinja prez rak i ni mu tьla teh kuhat. Ale an si je šou sam kuhat teh.

Ta čifutkinja mu se usaki dan lepša vidьla, pa ju je za osьn dan prašou, de ak bi ga tьla za muža uzet. Ana ni tьla neč reč, zakej se je jaku sramьla, ma ga je zatu useglih uzela. Ani dva sa se aženil i ana je zanosьla iž nimu. Zdej je nemu pršlu, de je magau jet u rat.

Z rata je an iz miran damu pisou, a negova žena dobila je som anu pismu, drugu je use uzela negova mama. Kьda je ana radila dva lepa sina, pisala je negova mat svajmu sinu, de mu je žena radila dva posa. Sin je nazaj pisou, de se ne smi neč pobit, dakle an damu ne pride. Negova mat se je razjadьla, pa je an kaš kupila, zvezala ji je kaš na rame i u kaš dela ta deca, pa je iz dvara isterala nu i deca.

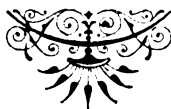
Ana ni znala kan jet, pa se je jokala i šla je pa cesti u meja. To je zestala anьga človeka. Ta človьk je biu dragi boh, pa je nu prašou, de kan gre. Ana mu je adgavarьla, de ne ve ni sama kan gre, zakej de je iz grofovega dvara istirana. Ta človьk je spet praša, ak sa ta deca krščena. Ana adgavari, de nisa. Patl ih je an krst'u. Anьmu se je reklu Petre, a anьmu Pavle. Patl je ta človьk reku teste čifutkinje, nej gre da prove

hiše i de nej tan som pazvani. Ana mu je rekla, de kukʌr če pazvanʌt, kʌda nima rak. Ale an ji je spet reku, de nej som gre tan. Ana je šla, pa je pršla da hiše i pagledala se je, pa je vidʌla, de jima abadve rake. Kʌda je ana pazvanila, pršle sa pred nu ane mačke, pa sa ji pasvetʌle gar iz sveča.

An.. je šla gar i bla je gar sedʌn let. Patl je piršou grof iz rata, pa je anjkrt šou u lov i zabasou je na ta hiša. Damu mu je blu kasʌn, pa je pazvan'u na vrata te hiše. Atprit mu je šla negova žena. An je nu mol'u, ak bi magu pr nje prespat. Ana ga je pustila gar. An je iz miran nu gledou, a ana je use drgač gavarila kukʌr prejk. Patl je šou an spat, pa ni magu zaspat. Najprejk mu je leva raka iz postʌle astala. Mat je rekla Pavletu, de nej gre svajmu ačetu leva raka uzdignʌt. An je use tu paslišou. Pavle je šou i uzdignu je ačetu leva raka. Patl mu je i desna raka dal padla, a mat reče Petretu, de nej gre ačetu desna raka uzdignʌt. Zdej se je an ustou, pa je rekou: »Kej sʌn jest ad teh dec ače?« Ana mu je rekla, de je i use mu je prpavedala, kukʌr se je iž nu dagadilu. Patl je an uzeu ane dva deca, pa je jokau pa hiši.

Druh dan sa šli usi u negov dvar, pa je an glih tak svaja mater iz dvara stirau, kukʌr god je ana negova žena i deca.

Franka Podnar.

6.

Kukʌr se je teu an harambaša ženʌt.

Anjkrt je biu adʌn grof, pak je jemu ana lepa hči i biu je jaku bagat. U ani meji je blu dvanajst hajdukou, pa je slišou nelʌn harambaša za ta grofova hči, pa se je spraju, de je gre snubʌt i de bo rekou, de je i an grof. Za nekulʌku danou je šou u snubiče i spras'u ju je, zak se je an nej jaku dapadou.

Ani sa se dagavaril, de se boja zaročʌl, al prejk ko boja

żarake ble, de more ana iz nena prijatьlca nega pahadьt, i tak je blu. Anu jutro sa se atprajle ana i nena prijatьlca, a nemu nisa tle neč pisat, kadьr boja pršle, ane sa tle nega iznenadьt. Sluga je kojnje zapregou i šle su tak, ku nen je reku mladożejnja. Kadьr sa prašle preko ane vade, pršle sa da une hiše. Sluga sa vale nazaj atprajle, zak sa misnьle tan del cajta astat, al nen se je vale jaku čudnu vidlu, ka i ni nebedьn prčakou.

Kadьr sa pršle u ta prova kamьra, tan je biu stou za dvanajst aldi narihtan. Anda sa šle u druga kamьra, tan je bla sama nehna roba. I tak sa prašle anajst kamьr. U usaki je blu nekej, al ka sa pršle u ta dvanajsta kamьra, tan sa najdle ana čola i sьkera i use krvavo.

Ane sa se jaku ustrašьle i tle sa, de boja šle nazaj, al se je na anjkrt velik štrapot narьd'u i vidle sa, de greja te hajduki notьr u hiša.

Te hajduki, ka sa vidьl vrata atprta, pačel sa se kregat na svajga sluga, de zakej ni vrata zapr'u. An jen je pa reku, de je an vrata zapr'u, de je to magou adьn živ bit tole, pa de je vrata adapr'u. Tak sa te hajduki pršьl u una kamьra, kej sa ble ane frajle i prpelal sa iz sabo dvei mlade žene. Te žeńe sa jaku jokale i prasile i, de nej i pustija žive. Al ani nisa zatu neč maral, neg sa uzel sьkera, pa sa i speštal i dal sa an kamad kuharu, de nej narьdi paprikaš za večerja. Ane dvei, ta grofova hči i nena prijatьlca, skrile sa se pad postьla i use sa tu paslušale. Ku su une dvei žene sekьl, tak je adьn prst iz prstenan zlet'u pad postьla, i une sa ga uzele. An hajduk še ga je teu pabrat, pa sa mu rekl uni drugi, de nej ga pusti, i pust'u ga je.

Kadьr je bla noč, hajduki sa se navečerjal, pa sa šli spat, al sa se tak parьdil, dê je usak pr anen vratan ležou. Kadьr sa une dvei frajle vidle, de sa zespal hajduki, anda sa se še mal žive zvlekle ispad postьle, pa sa šle von. Al kak sa hajduki pr vratan spal, tak sa mogle gar čez postь'e jet. Ane sa si kikle prvihnьle i kukьr sa šle gar čez neh, tak se je anьmu pa nasu kikla abrajsnьla, i an je zakričou: »Kadu mi ne da zdej mira spat?« Te druge hajduki sa mu rekl', de kej je bedast i de nej bo tihu, zakej pa an ne da nebenьmu mir spat.

Hajd ane dvei use mal pa mal i tak sa srečno prašle von, de i hajduki nisa slišal. Kadьr sa pršle von, a ane bež, pa bež,

i kumaj sa žive damu pršle i ku sa pršle notьr u hiša, tak se je mladožejnja vale mrtva zrušla. Uni nezьni aldi sa se jaku ustrašьl i kumaj sa je spet živa narьdil.

Ka je pršla h sebi, anda nen je use pavedala, kak je blu. Ani sa se dagavaril, ka boja zarake, de boja akul hiše straža pastajьl i anda de bo mogou usak ana pravdalьca pavedovat, a najzad de bo ta mlada.

Res za nekulьku danou ble sa te zarake i harambaša je čuda svajeh pajdašou prpelou pad imenьn, de sa grofi. Kadьr je blu već use gatovu, anda hajd, de nej zdej usak ana pravdalьca pavedovaja, i pačel sa use adьn pa adьn, i tak je red na mlada pršou.

Ana je pačela pavedovat unu, kak se je nej gadilo, ka je šla u pahode svajmu mladožejnji, a kadьr je zvršьla, ana je rekla: »Ak mi ne verjamešte, lejte asvedačejnje!« pa je dela un prst iz prstanьn na miza, kej ga je tan pr hajdukьn pabrala pad postьla.

Mladožejnja i negovi pajdaši sa tьl, ka sa vidli, kej je, pabegnьt, al i je vale straža ulavila, i tak sa i anda adsodьli useh na smrt i una nehna hiša sa užgal.

Una frajla se je patl res za grofa aženila, pa sa imel pir i jest sьn bla tudi na nen, pa sьn tak pila i jedla, de mi je še zdej jezik mokьr.

Marija Lokmer.

7.

Grof i negova žena.

Anjkrt sa bla ače i mat, pa sa imel ana hči. Ta hči je bla tak lepa, de ne blu u ceumu mestu tak lepe. Imela je zlate lase. Za nikulьku cajta je ji mama umrla, pa je dobila mačeha. Ta mačeha je imela ana hči svaja. Ta nejna hči je bla jaku grda, a ta mačeha je bla jaku paredna svaji pastorki, zakej je bla

huda, de je ana lepši ku nejna hči; kar je blu gršî robe, tu je ni dala ableč.

Anjkrt je paslala ta pastorka, de nej gre krampir kapat. Ana je šla i kukʌr je kapala, tak je ji robʌc iz glave padu. Na tu se je pelou mimu adʌn mlad grof. Kadʌr je an nu zagledou, vale mu se je jaku dapadla, ustaju je kojnje i šou je ki h ni i prašou je je, čigava je i ak bi se tla ženʌt, de bi je an uzeu. Ana mu je vale abetala, de ga če.

Patl je an šou damu h nejmu ačetu i materi, de bo je pras'u. Kadʌr je pršou ki, bla je sama mačeha dama. An je nu prašou, de ak bi mu dal una hči, kera tan na nivi krampir kaple. Ta mačeha praji mu, de kej mu če una grdaba, de ana ima ana hči dama. An je rekou, de an druga ne če kukʌr tista, kej je je na nivi vid'u. Anda je vidla mačeha, de ni drgač, pa je rekla, de nej pride pa nu.

Druh put je grof pršou i atpelau je je. Kadʌr sa pršl blizu negove dami, rekou je an ni, de nej ga an mal prčaka pr ani vadi, de gre an pa roba, de je bo preablekou. An je prašou damu, a ana je šla ta cajt gar na drovu, dak an nazaj pride. Sod je pršla ana ciganjka vade pit. Ku se je pregnʌla, de bo vade pila, tak je zagledala u vadi ta lepa ženska, pa je rekla: »Joj, al sʌn lepa!« a una gar, ka je bla na drovu, se je aglasʌla: »Nisi ti lepa ne, neg sʌn jest!« Ciganjka se je ustrašʌla, pak se je abzrla gar na drovu i vidla je, de je gar jaku lepa ženska i de jima zlate lasi, pa ji je rekla, de nej gre dal, de ji bo an mal pa glavi pagrebla. Ana se ni dougu dala nagavarʌt, al je itak najzad šla dal.

Kadʌr je pršla dal, ciganjka je uzela ana bucka, pa ji je u glava zabila. Ta lepa dekla je vale umrla i iz ne je svrlu an lep galob. Patl je ciganjka nu vrgla u vada, a sama se je zavlekla na drovu. Kadʌr je pršou grof, rekou ji je, nej gre dal, de ji je prnesou roba, de se bo preablekla. Ta ciganjka je rekla, de ne more jet dal, de je je vada preuzela.

Kadʌr je itak pršla dal, vid'u je grof, de ni tu ta ista, de je ta grda i de nima zlatih lasou. Anda je je prašou, de kej sa nejni zlatni lasi i una nejna lepata, kej je bla prejk taku lepa! Ana je rekla, de je tu use una vada kriva, ka je bla pad stablan. Sod je je grof preablekou i žalosno je je pelou damu. Kadʌr sa se damu pelal, prlet'u je un galob iz meran (iz merʌn) je

akul grofa frl'u. Ta ista negava mlada, kej je je pelou, kregala se je, de kej tu z meran akul nih frli, de nej stira preč tega galoba. Nemu se je baš tu lepu vidlu.

Kadᴋr sa pršli damu, an je šou u vrt u hlad spat usaku papolne. Kadᴋr je legou grof, prlet'u je galob, pa ga je s repetnican hlad'u. Ta negova žena je bla huda na tega galoba, zakej je vedla, kej je tu, i narᴋdila se je balana, pa je napotᴋla dohtara, de nej reče nejmu mužu, de se ne bo drgač azdravᴋla, dakᴋl ne bo srce ad tega galoba pajedla. Ta nejn muž je jaku tešku prvol'u na tu, na te nejne reči, al najzad je itak prvol'u. I taku sa tega galoba zaklal.

Kukᴋr sa ga čez aknu zaklal, taku sa tri kaple krvi kapnᴋle. Iz teh tri kapᴋl krvi sa zrasle tri drova. Ta drova sa tak dišale, de je celu selu hadilu gledat, kej tu tak diši, a negovi ženi je pak tak smrdelu, de je z meran krčala mužu, de nej da ta drova pasekat, de ne tak jaku smrdija i de ana ne trpi tega pred hiša.

An je jaku žalostᴋn biu, kej je mogou dat te drova pasekat. Kadᴋr sa te drova pasekal, pršle sa iz usega sela žene i deca, pa sa si nesle damu, de nen bo pa hišan dišalu. Tan je bla ana soseda, udavica i ni bla dama, ka sa tu drovu nasil. Kadᴋr je dama pršla, šla je h grofu i prasila ga je, de nej da i ni ana vejca, de bi si ana dela rada u hiša, de ji bi dišalu. Grof ji je rekou, de sa več use adnesᴋl, pa ak je še ker karen, de si nej gre skapat.

Ana je uzela matika i skapala si je tri karene, pa i je dela pad svaja postᴋla. Ta udavica ni nobenᴋga imela, bla je sama i bla je jaku pabožna. Ana je šla usaku jutru h maši. Kadᴋr je pršla nazaj ad maše, blu je use paspravlenu pa hiši, (ad kadᴋr je imela pad postᴋla una tri karene). Ana provi put som gleda, kadu ji je tu use paspraju i pametou pa hiši. Druh dan je šla spet h maši, pa je use pustila reskapanu. Kadᴋr je pršla ad maše, spet je najdla use paspravlenu. Treti put ni šla h maši neg se je u veži skrila, de bo vidla, kadu tu nej paspraji usaku jutru tak lepu pa hiši, kadᴋr na anjkrt vidi, de se iz uneh karenou von vleče ana lepa mlada iz zlatin lasan. Ana brž atpre vrata i skoči notᴋr, pa je zgrabi i ne da ji več nazaj.

Ta udavica je soda ta lepa mlada prašala, nej ji pavida,

kej i kak se je tu ni zgadilu. Ta mlada je ni pavedala use ad kraja da kraja, kak je tu blu.

Ta stara udavica je brž šla h grofu i use mu je pavedala, kak se je tu nemu prpetьlu. Grof je biu jaku veseu, kadьr je tu slišou, šou je damu k svaji ženi, pa je je prašou, de kej bi ana narьdila iz takove ženske, kera bi tak i tak narьdila, ku mu je una stara udavica pavidala. Ta žena negova, ciganjka, vale se je zmisnьla, de gre tu nu, pa mu praji, de takova ne zasluži neč druzga neg de se narьdi japlenьca, pa de se notьr vrže. Kadьr je tu rekla, grof ji je rekou: »Vidiš, tu si si sama sebi adsodla!« Patl sa ta ciganjka vrgl u japlenьca, a grof je šou veselu pa una lepa mlada, kera je imela zlate lase, i ažen'u se je za nu.

Franka Epich.

8.

Kukьr je bedasti brat dob'u grofova hči.

Anjkrt je biu an grof, pa je jemu ana hči, kera se ni dala nebenьmu videt, a rekla je, de ker je bo ta prou vidu, unьga de bo ana aženila.

K nej sa usi hadil u nenu dvarišče, pa sa usakojake kamedije delal, som de bo ana pršla von, al ana ni tla nikakьr von jet. Bla je pa ana udavica i imela je tri sine, adьn je biu an mal bedast. Najprejk sa šli uni dva pametni, de ani moreja kak blu de blu ta frajla videt, al sa šli ki za svoju i pršl sa nazaj, de je nisa vidьl. Patl pa se je an treti an mal bedasti zmisl'u, de bi šou an ki, al sa mu se pačel smejat te drugi, de kej bo an nared'u, ka je bedast. An ni za tu neč marou, kar sa ani gavaril, som se je adьn dan atpraju na pout. Ka je biu na poutu, zastou je anьga cigana, pa ga je prašou cigan, de kan gre. An mu je use pavedou i prašou ga je, de ak gre iz

nimu. Cigan mu je rekou, de gre, ak mu če plačat. An ga praša, de kulьku. Cigan je jeskou pet forintou. An je biu pr voli, de mu če plačat pet forintou. I tak sa šli u kop.

Na poutu sa kapil anьga kaštrona, i tak sa pršl u grofovu dvarišče.

Tan sa pačel kaštrona klat na rogan, a dekla, kera je tu vidla, letela je grofovi hčeri, pa je krčala: »Lepa i prelepa, pejte pagledat, kak uni dva kaštrona koleja!« Frajla je brž letela von, pa nen je rekla, de se tak ne kole, neg pad vrat, pa nen je pakazala. Cigan je prašou tega an mal bedastьga: »A si je vid'u?« Kadьr mu je an rekou, de je, cigan mu spet reče: »Še je boš bel!«

Kadьr sa kaštrona zaklal, anda sa ga tli u koži peč. Spet je šla dekla frajlu klicat, de gre gledat, kej pa zdej delaja. Ana je spet pršla, pa nen je pavedala, nej prejk kaštrona adereja i asnažija, pa patl nej ga deneja peč. Hajd anda sa ga spekl i spravil sa, de ga boja šli eist. Usak je sedou u adьn kout, pa sa si pačel metat adьn druhmu pečenka u usta. Dekla je spet brž letela klicat frajla: »Lepa i prelepa, pejte pagledat, kej pa zdej ani dva delaja!«

Ana je spet brž letela gledat, pa nen se je jaku nasmejala i pavedala nen je, kak treba eist. Cigan spet praša tega druzga: »A si je vid'u?» An reče, de je, a cigan mu praji: »Še je boš bel!«

Sod sa šli obe dva na ana postьla spat i usak je teu bit na sredi, pa sa se i tepl za tu. Ka je frajla vidla, de se ne moreja nikukьr zraunat, šla je h nen i rekla jen je: »Kak bi obe dva u sredi spal, tu ne more bit, kadьr ste som dva!« pa nen je i tu pakazala. Legla se je ana u sredina, cigan na kraj a un druh u kout. Cigan se je pa mal ustou, pa je prašou i zaklen'u i je notьr. I taku je mogla frajla unga uzet.

Ka je pršou an damu, biu je grofov zet i biu je bagat človьk. Usi sa se čudil, de ka je tak bedast dab'u grofova hči, a ani de je nisa mogl.

Marija Lokmer.

9.

Neverni stric.

Anjkrt sa bli an muž i žena, pa sa bli jaku bagati, jimel sa štacune, kafana i bertija, a sami dva sa bli. An je biu kapitan i pršlu mu je, de je mogou jet h regementu. Misl'u je, kega če dama pr ženi pustъt, pa je pust'u svajga strica, de ji bo kej pamagou. Ta je stric teu, de bi iž nimu žъvela. Ana ni tla, pa je an pisou nejmu mužu, de se ana iz drugen fraja. Muž je pisou nazaj, de je moreja pogubъt. Ana je tu zaslišala, pa si je uzela dast dъnarjou, pa je šla pa svetu i pršla je notъr u ana meja. Tan je je noč našla. Ana je del šla i trefъla je na ana kalibъca. U te kalibъci biu je an starčъk. Ta si je starčъk drova prpravlou, de bo ugonca žgau. Ana je nega zaprasila, de bi pr nemu spala. An se je prestraš'u i rekou ne: »Kak bi, gaspa, pr meni spal, kej je taku velik prah!« Ana praji, de ni neč zatu. Ja anda je ana astala pr nemu.

An je skuhou an mal palente, večerjau je i nu je paklicou, nej gre iž nemu eist. Ana je š!a. Kadъr sa pavečerjal, šli sa spat. Zaspal sa da zjutra. Zjutra sa ustal, a ana nega spet prasila, de bi bla pr nemu, de bi mu pamagala drova nosъt. An se je začud'u i rekou ji je: »Kaku bi vi, gaspa, drova nosil, tu je teško delu!« Ana mu praji: »Kej te je briga, som ak me češ!« An praji: »Ču, zakej ne!«

Sod sa šli i ceu sa dan drova nosil. Zvečer sa pršl spet u kalibъca, spet sa večerjal i spet sa šli spat. Druh dan je bla nedela. Ana ga je paslala von, de nej gre kupit hrana, de je boja imel za ceu teden, pa de nej gre h sveti maši i nej paslušа, kej boja gaspud klical. An je šou i paslušou je pr sveti maši, kej boja klical. Klical sa, de je an bankrotirou, de je biu štacunar i birt, i de se bo druga nedela tistu predavalu. Pa maši šou je an damu, pršou je u meja i notъr u svaja kalibъca, pa je pavedou te gaspi, kej se je u cirkvi klicalu i de se bo u druga nedela na bubъn predavalu use ad unga štacunara i birta.

Kadъr je pršla druga nedela, paslala je ta gaspa unga starčъka von i dala mu je dvei hilade forintou, de nej gre tan licitirat i nej da kaucija, a tu drugu de bo plačau, kadъr bo

narʌjenu pismu. Ta starčʌk šou je tan, pa je licitirou i astalu je na nen, dau je dvei hilade kaucije, a dvei je astau dužan, abetou je, de bo i plačau, kadʌr se bo tu prepisalu. Patl je prašou damu i pavedou te gaspi, de je unu kup'u na licitaciji.

Ta gaspa mu je dala sod dʌnarje, nej i gre kupit sukna, lajbčʌk, hlače, klebuk i ane brke. Ta starčʌk je šou i kup'u i je tu use i prnesou. Ana se je pa ablekla u mašku, pa je šla vale von i plačala unu, kej je nen starčʌk izlicitirou. Ana je vale nastajila bertiju i štacun atprla. Tu je šlu ni jaku dobʌr. Bla je tan tri leta. Na tri leta je nen muž anʌd nazaj maširou. U te bertiji sa si gaspoda naračil abed. Kadʌr sa paabvedval, bla je muzika, ble sa papevke i blu je veliku vesejlje. Patlen sa prašal adʌñ druzga, kej je ker senjau. Kadʌr je pršlu red pavedat na tega birta (a bla je žena), kej je senjau, pavedou je an, de se je nemu senjalu, de sa bli anjkrt an muž i ana žena i de sa jaku lepu žʌvel, pa de je mogou jet muž h regementu, a strica je pust'u pr ženi za pamačnika. Ta stric je teu žʌvet iž nu, al ana ni tla, pa je zatu pisou mužu, de se ana iz drugen fraja. Ta žena je tu slišala, kej je stric pisou nejmu mužu i kej je pa spet muž pisou stricu nazaj, pa je ušla.

Temu mužu, kapitanu, tu se čudnu vidi, kak bi mogou ta birt taku senjat, pa je začeu mislʌt i prašou je je: »Slište vi, gaspud, kukʌrgod se je van- senjalu, taku se meni gadilu. Som ka bi jest mogou zvižat, al je maja žena še živa al je mrtva, jest bi najbel vedu, de se jest iž nu zgavarin, kak je tu blu!« Na te reči začeu je ta gaspud birt jaku jokat. Spet se temu kapitanu jaku čudnu tu vidi, zakej se ta gaspud, birt, tak joka, pa ga je prašou: »Zakej se vi, gaspud, tak jokašte?« Soda se je ana respela i pakazala mu je svaja prsa, pa mu je rekla: »Vidiš, jest sʌn prava tvaja žena, a ti si svajga strica paslušou, de jest iman druge. Stric je teu žʌvet iz mano, a jest nisʌn tla. Ti si mu pisou, nej me pagubi, pa sʌn zatu jest ušla i boh mi je dau velika sreča, de sʌn še lepši imajne prpravʌla, kukʌr sʌn ga pastila. Ani sa se soda prel akul vrata i začel sa se abedva jokat, uzel sa si kola, pa sa šli na una prava damavina h temu stricu na sud. Ani sa ga prašal, kej bi biu takov vredʌn, ker bi rezdvoj'u tak anga muža i ana žena. Ta stric je rekou, de ni neč druzga vredʌn takov, kukʌr de ga štir kojnji restegneja.

Ani sa mu sud vale narʌdil, kukʌr si je sam adsod'u, pa sa predal tistu imajne na damavini i šli sa nazaj u tisti grad, kadʌr je ana kupʌla štacun i bertija. Tan sa patlen jaku lepu žʌvel i meni sa dal pit i eist, še mi je zdej jezik mokʌr i sit sʌn dast.

Josip Polančić.

10.

Mestu Lepoglau.

Anjkrt u anmu mestu nisa imel nobenʌga šnajdara, de bi nen kraj'u roba, pa sa šli anʌga raka ulavit u vada, de bo nen an roba kraj'u. Ani sa ga ulavil, ale ni nen ni an dabʌr roba kraj'u. Sod sa ani šli u grad pa muzika, de ga boja na most atpelal, pa de ga boja utapil. Ani sa ga krez most u vada vrgal i rak je pa vadi prašou.

Patl sa anga človeka dabil, de bo nen an roba kraj'u. An nen je an cajt roba kraj'u, ale nen ni biu ni an za vola, pa sa ga stiral z unʌga sela, tʌl sa ga abesʌt. An je pabegnu u meja, ale sa ga ulavil, pa sa ga som an mal pustil. Na anjkrt je un človʌk padu v ana jama.

Notʌr u jami biu je deset let. Notʌr u jami sa ble usakakove zveri, na sredi jame je bla ana jabʌka, pa sa use zveri lizal una jabʌka. Zveri sa unʌmu človeku namigal, de nej i an liže una jabʌka. Taku je an med tisten zverin deset let žʌv'u. Anjkrt desetu letu šou je pa meji, pa je zastou ana kača. Ta kača ni nemu pustʌla naprej jet, pa mu je rekla, de more an nu aženʌt. Najprejk an ni teu nu aženʌt, zak se je jaku sram'u, patl nu je mogu uzet, zak ga ni tla drugač pustʌt.

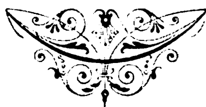
Ta kača je unʌga človeka pelala v ana kamʌra. Ana je koža skinʌla, pa je pastala jaku lepa dekle. Kʌda je an tu vid'u šou je, pa je nena koža v agʌn vrgu. I taku nu je spas'u.

Krez una meja pršьl sa uni dva gar na svet i atpelala je ana nega u svaja hiša. Imela je tri brate, ale ani nu nisa trpel, zak je unьga muža uzela, pa je zatu ana ad tega muža prašla.

Hadila je pa svetu i pršla je k anьmu aficiru. Iž ni.nu je za an cajt anьga atraka imela. Sod se je jaku aldi sramьla, pa je šla u ane pečine, i uzela atraka. U unen pečinan je bla letu dan. Na anjkrt je pršou an prasьc, pa je tega atroka adnes'u i usega ga pajedu som glava mu je pust'u.

Za letu dan najdla se je una glava ad atroka. Ta glava bla je izvan lepate lepa, pa se sod kliče unu mestu, kej se je našla glava, Lepoglau.

Franka Podnar.

11.

Ludvig i Ludovika.

Anjkrt je biu u anmu selu adьn trgouc, pa ni jemu neč dec. An je jemu anga soseda, kej mu je z meran use pamagau u štacuni. Ta sosed je jemu anga jedinьga sina, a reklu mu se je Ludvig. Tu je biu jaku modьr atrok, pa se je temu trgoucu jaku dopadu. Anjkrt je rekou svaji gaspi, de bi ani uzel tega atraka za svajga, kej nimaja nebenьga. Gaspi je blu vale za vola, pa je rekla, de bi ana rada, som de nej praša te sosede, ak ga bi tli dat.

Kadьr je pršou druh dan nehьn sosed h nen u štacuna, prašou ga je ta trgouc, de ak bi mu dal nehnega atraka za svajga, de bi ga ani radi imel i de bi ga dal u šole. Nemu je blu an mal tešku, pa je rekou, de bo dama žena prašou. I res, ka je damu pršou, vale je ženi pavedou, kej mu je rekou un trgouc, sosed, i prašou je je, ak če dat temu trgoucu svajga atraka. Ana se pačela jokat i rekla je, de kak ga bi dal, ka

imaja som nega, pa de na star dan ne bo i jemu kadu prgledat.

Ta sosed pavedou je temu trgoucu, kej mu je žena rekla. Al nen je trgouc abetou, de se nej neč ne brineja za star dan, de nen ne bo neč zlu. Hajd ani sa se premisnĸl, de bo nehnĸmu atraku tan lepše ku dama, pa sa ga dal. Še sa i tak narĸdil, de mu ne sme nebedĸn pavedat, de an ni trgoucou sin. Nega sa res vale uzel ta trgouc i negova žena i radi ga imel, a kadĸr je narastu, dal sa ga u šole i jaku dobĸr je uč'u.

Za nekulĸku let je dabu ta trgouc ana hči, pa sa bli usi jaku vesel i dal sa i ime Ludovika. Kadĸr je ana narastla, imel sa se rada Ludvig i ana ku pravi brat i sestra. Ka je velika zrastla, anda sa i nu u šole dal i pršl sa abedva o praznĸkan damu, pa sa usaku papolne šli na špancir da anga raskrižja.

Anjkrt sa se pačel une dva pagavarjat, de se nen tu čudnu vidi, de imaja nehĸn tata i mama unga starĸga soseda tak radi i de boja baš anjkrt prašal tega starĸga, de ak sa ani nemu kej rod.

Ka sa pršl damu i ka sa pavečerjal, šou je Ludvig tan h temu starĸmu, pa mu je rekou, nej mu paveda, ak sa si ani kej rod. An cajt mu ni teu ta stari pavedat, al patl mu je itak rekou: »Ti si naš pravi sin, pa sma te dal unmu trgoucu, som de boš lagle žĸv'u. Al tu ne smeš nebenĸmu pavedat, de ti tu veš!«

Kadĸr sa šli Ludvig i Ludovika spet na špancir, anda je Ludvig ne pavedou, de si ani dva nisa brat i sestra. I taku sa pršl da raskrižja, pa sa se tan zaklel adĸn druhmu, de se ne boja nihdar pustil i zapisal sa si adĸn druhmu na ceglĸc svoj potpis, pa sa šli spet nazaj damu.

Ludvig je prašou spet u šole, a Ludovika je astala dama. Patl se je ana anĸmu bagatašu jaku dapadla, pa je pršou nu snubĸt. Ana se je jaku branĸla, al se ni mogla abranĸt, zak sa ji ače i mat zapavedal, de ga more uzet.

Kadĸr sa se sklical i de se več boja paročal, pisala je ana Ludvigu, de nej pride na pir. An je un dan pršou, kadĸr je biu pir, al ne dama neg u ana bertija, pa je paslou Ludoviki anu pismu, de ak je več unu pazabĸla, ka sa se adĸn druhmu zavečal. Nej je blu jaku žau, al je blu več prekosnu. Ana je spet nemu pisala, de nej i ne zameri, de je ana mogla tak narĸdit,

pa de nej seglih pride ne pir. Al an ni teu nikukʀr jet na nen pir.

Ka je bla paroka gatova, šli sa usi damu, pa sa se zabaulal i tancal. Sod je Ludvig paslou Ludoviki un ceglʀc, ka mu ga je dala na raskrižju. Ka je ana pagledala, kej je tu, vale je mrtva padla. Ka je nisa mogl nikukʀr živu narʀdit (narest), nesl sa je druh dan u totnkamʀra.

Zvečer je šou Ludvig po skrivoma tan u totnkamʀra, de bo še anjkrt vid'u nu, pa kak je ana bla som amaglena a ni bla prou mrtva, ku je an jaku jokau akul ne, tak se je ana prebudʀla. An se je jaku ustraš'u, al mu je ana rekla, de nej se ne neč ne boji, de je ana živa. Patl se je ustala i prašl sa abe dva da naj ta prove bertije. Tan sa si uzel ana kamʀra.

Druh dan sa pisal neni mami i tatetu, de nej prideja ki, ak čeja videt svaja hči. Ani nen nisa vale verjel, al seglih sa šli. Ka sa ki pršl, res sa najdl svaja hči. Soda je blu veliku vesejle i patl sa se te dva mladi aženil i bli sa jaku zadovolni i veseli.

Marija Lokmer.

12.

Sestra brate aslabadila.

Anjkrt je bla ana mat, pa je imela tri sine. Te tri sini sa več narasl i pačel sa u šola jet. Kadʀr sa pršl damu iz šole, pačel sa jokat, de sa jaku lačni. Mat se anjkrt razjadʀla, de i je zaklela, de bi vouki pastal, ka sa vavek lačni.

Kadʀr i je mat zaklela, vale sa čez aknu paskakal i pastal sa vouki. Ta mat je patl imela iz možan (i možʀn) še ana hči. Ta deklʀca je pa mal adrastla, pa je anjkrt prašala mater, de kej ni ana imela neč več dec kukʀr nu. Mati i je na tu pavidala, de je imela te tri sine, al de i je ana zaklela, zakej sa bli vavek lačni, de bi vouki pastal i vale de sa paskakal čez aknu i de sa pastal vouki.

Ta hči je materi rekla: »Mama, jest i gren jeskat, dakl i ne najden!« I taku je prašla ta deklьca pa svetu bratou jeskat. Šla je ceu dan, pa je pršla u ana meja. Kadьr je pršla u ta meja, bla je več noč, pa ni mogla del jet. Tan je bla ana kaliba. Ana je šla notьr u ta kaliba. To su bli tri fanti. Ani nu prašaju: »Kej ti to delaš?« Ana nen praji, de ana ješče svaje tri brate, ke je nehna mat zaklela. Ani je spet prašaja: »Kadьr si ti imela tri brate i otkod si?« Ana nen praji: »Jest še nisьn bla na sveti, kadьr je maja mat maje brate zaklela. Ani sa pršl iz šole jaku lačni, pa i je mat zaklela, de vouki pastal. Ka i je mat zaklela, vale sa vouki pastal i čez aknu von paskakal!« Ti tri fanti sa sod vedel, de je tu nihna sestra, pa sa ni rekl: »Mi sma tvaji brati!« Ana i je prašala, de l' bi i ana mogla atkupьt. Ti brati sa i rekl: »Nikukьr, sestra, al jaku tešku. Ti ne bi smela sedьn let.neč gavarьt i nikodьr pa svetu ne bi smela hadьt!« Ana nen je rekla, de bo tu ana narьdila i prašla je ad svajeh bratou del u druga meja. U ti meji bla je več tri leta, de ni nebenьga človeka vidla.

Anjkrt pride an gaspon u ta meja u lov i vidi ta dekla. An je praša, de kej ana to dela, al ana mu ni tla neč adgavarьt. Ana mu se je jaku dapadla, pa je je preu za raka i pelau je je damu.

Damu je jemu ta gaspon mačeha. Ti mačehi praji an, de mu se ta mlada jaku dapada, pa de bo je ažen'u. Mačeha mu je rekla: »Kej bi ti mutasta žena uzeu, uzemi maja hči!« Al an ni teu drgač, neg je uzeu una, kej je je prpelau iz sabo iz meje.

Kadьr se je več ažen'u, ta gaspon na anjkrt mogou je jet na muštra. Dakl je an biu na muštri, imela je ana anga atraka, sina. Mačeha je som atraka prela, pa ga je von čez aknu vrgla. Patl je pršou damu ta gaspon, muž ad te mutaste, pa praša mačeha, de kej je atrak. Mačeha mu je rekla, de je negova žena zadavьla atraka i pajedla.

Ta gaspon se je an mal kregou na žena, al i je itak aprast'u. Biu je an cajt dama, pa je spet mogou jet na muštra. Spet, dakl je biu an na muštri, imela je negova žena druzga atraka, spet sina. Ta mačeha je spet prela atraka, pa ga vrgla von čez aknu. Nen muž je spet za an cajt pršou damu, pa

praša mačeha, de kej je atrak. Mačeha mu je rekla, de ga je negova žena spet zadajkla i pajedla.

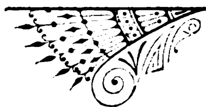
Ta gaspon se je sod jaku kregou na svaja žena, al itak i je še aprast'u. Biu je spet an cajt dama, pa je spet mogou jet na muštra. Spet, dakl je an biu na muštri, imela je negova žena tretkga atraka, spet sina. Ta mačeha je spet prela atraka, pa ga vrgla von čez aknu. Nen muž je spet za an cajt pršou damu, pa praša spet mačeha, de kej je ta atrak. Mačeha mu je rekla, de ga je negova žena spet zadajkla i pajedla.

Sod je dau an ana grmada zazidat, de bo dau u ni žena zežgat, de bo živa zgorela.

Kadkr sa je pelal h grmadi, de je boja del notkr, pagledal sa usi akul, ak bo mort kakou pardon atkod pršou i na anpot sa vidl, kej greja tri vouki, a na usakmu je jahau an atrak. Ka sa pršl ti vouki da grmade, rekl sa: »Sestra, zdej tî pregavar'!« Ana je zdej pregavarila i rekla: »Tu sa maji tri sini! Tu sa maji tri brati!« i pavidala je use, kej i je mačeha ad nenga muža narkdila.

Ta gaspon, muž ad te žene, pabrou je deca, žena i brate ad žene, kej nisa bli već vouki neg aldi, pa sa šli usi na negova damavina, a mačeha svaja dau je na kojnje restrgat.

Jakob Juričić.

13.

Paredna žena.

Anjkrt sa bli an muž i ana žena, pa kar je rekou muž, žena ga ni tla paslušat. Če ji je rekou: »Prnes' mi fruštkk!« ni tla, če ji je pa rekou: »Ne prnes' mi!« prnesla mu je. Taku je blu čuda let, več je je biu sit, a ubit je ni teu.

Anjkrt je šou u laz kaskt. Tan je bla ana prezdkna jama (prezdkn), a an je vrgou gar na ta jama an mal vej, patl je pagrnu svaja sukna gar.

Druh dan z jutra rekou ji je: »Danʌs mi ne trebaš fruštʌka prnest!« Ana je brž skuhala fruštʌk, pa mu ga je nesla. Kadʌr je prnesla fruštʌk, rekou ji je an: »Žena ne deni mi fruštʌk na sukna!« Ana brž fruštʌk na sukna, pa tof, padla notʌr u prezdʌn. U prezdʌnu sa bli vragi.

Za šternajst danou blu je temu možu žau žene, pa si je uzeu štrik, de je bo zvlekou von. Za ta štrik se je an vrah abes'u mestu žene. Ta žena bla je taku paredna, de je mogou vrah von jet pred na. Kadʌr je ta človʌk štrik von izvlekou, vid'u je, de ni zvlekou von svaja žena neg hudiča. Praji ta človʌk hudiču: »Jest te bon nazaj notʌr vrgou, jest sʌn za svaja žena, kera je notʌr padla, pust'u štrik, de je bon von zvlekou, a ne za tebe!« Vrah mu je na tu rekou: »Nekar me vrč nazaj, una paredna žena bo me, jest ne moren iž no žʌvet! Ak me ne boš vrgou nazaj notʌr, jest te bon ažen'u za careva hči!« Ta mu človʌk adgavari: „Kak bi ti mene ažen'u za careva hči! Ana ne bi tla mene uzet!« Vrah mu na tu reče: »Bo te uzela. Jest bon šou notʌr u nu, pa me ne bo mogou nebedʌn stirat iž ne von kubʌr ti, al se prejk pagadi s carʌn, de ti je bo dau za žena!«

Taku sa se to dva, hudič i ta človʌk, pagadil. Hudič je šou notʌr u careva hči. Ta car je respisou pa ceumu svetu, de ak bi se mogou kej ker najt, de bi ga stirou von iž ne, de bi mu je zatu dau za žena.

Ta isti človʌk je šou veselu ki. Pršou je ki, pa je šou notʌr ki h ti frajli. Kadʌr je pršou notʌr, praji mu hudič: »A si pršou? No jest gren sod vale von, a ti pej h caru, pa ga prašej, ak ti bo dau sod svaja hči!«

Taku projde ta človʌk h caru. Praša cara, ak bo mu dau svaja hči za žena. Car mu praji: »Jest bon ti je dau, kukʌr sʌn ti je abetu, a kadʌr bon jest umr'u use kraljestvu bo tvaje. Ti boš anda car!« Dojde ta človʌk spet hudiču i reče mu: »Abetu mi je car svaja hči za žena i kadʌr umre use svaje kraljestvu!«

Taku sa se aženil ta človʌk i careva hči. Prejk nek je prašou ta hudič, rekou je temu človeku: »Jest bon sod šou u druzga cara hči, a ti se ne padablagiraj, de bi me stirou ad tan von, zakej boš se zastonj muč'u!« Ta človʌk mu je abetu, de ga ne bo tirou iz tega druzga cara hčeri von.

Za nekulʌku cajta respisou je pa ta druh car, de ak bi se dob'u adʌn, de bi stirou vraga iz negve hčeri. Nobedʌn se ni mogou dobit. Zaslišou je ta druh car, de je biu vrah u hčeri tega prouga cara, pa de je iž ne stirou ga von an človʌk, kej je patl žen'u ta hči. Pisou je ta druh car temu caru, de je slišou, de ima an anʌga takovʌga človeka, de vale stira vraga von iz človeka. Paveda tu ta car svajmu zetu, al zet ni teu jet, ni se ufou, ka je vragu abetu, de ne bo šou. Ta druh car pisou je spet nazaj, ak ne gre ta človʌk, de bo pršou na n iz vojska.

Ta prou car se je prestraš'u i rekou je temu svajmu zetu: »Pej, pej, zakej bo zlu za nas!« Misli si un, kukʌr če jet, ka ne smi. Itak je šou. Pa poutu se zmisli, ku bo gavar'u, kadʌr bo pršou ki.

Ka je pršou ki, praša ga hudič: »Pa kej si ki pršou, se veš, de me ne boš stirou von. Jest sʌn ti rekou, de se zastonj boš muč'u!« Ta mu pa človʌk adgavari: »Jest nisʌn pršou som, de bon tebe stirou von. Jest sʌn pršou tebi pavedat, de te ješče maja žena, kera je bla iz tabo u jami u kop, pa sʌn ti pršou pavedat, de bež!«

Vrah se je na tu jaku prstraš'u i rekou: »Joj, gren brž von, gren, pa gren na morje, bon se brž skriu za an kamen, a ti nekar neč pavedat, kej sʌn!« Taku je ta človʌk stirou von vraga i iz hčeri tega druzga cara.

Josip Polančić.

14.

Tri brati.

Anjkrt sa bli tri brati. Nen je umr'u ače a patl i mat. Astalu nen je čuda imetka. Kukʌr se boja zdej imetʌk rezdelʌl. Dva sa bli veliki, a an je biu še mičken. Te dva veliki si rezdelija use usakʌmu pou.

Kadʌr sa se padelʌl, praša i ta mičken: »A kej meni ne bošte neč dal?« Une dva mu adgavarija: »Kej čema ti dat? Neč. Ti si še mičken. Ne trebaš neč!« An se je jokou, a ani sa mu rekl: »No pa mu dejma papeua i negova roba, pa nej gre u svet!« Ta mičken brat nen reče: »No pa mi dajte anda še ana kašara, de si paberen ta pepeu!« Ani mu daja ta kašara i an si pabere papeu u ta kašara. Patl mu rečeja: »Zdej pej, to nimaš več neč!«

Gre ta poup i pride u adʌn varoš. Tan vidi ana gaspa velika na anmu aknu. Ana ga tudi vidi i praša ga: »Kan greš ti, poup?« An i adgavari: »Jest gren predavat srebru i zlatu!« Ta gaspa je še an mal iz ten poupan gavarʌla, pa je an praša: »A bi l' smeu an mal ta maja kašara h nen sprajit, de bi šou kruha kupit!« Ta gaspa mu reče: »Žiher, den' si tu u veža!« Zdej reče ta poup te gaspi: »Jest sʌn deu tu u nihna veža, ali ani ne smija pagledat notʌr u ta kašara. To je samu srebru i zlatu, a de ani pagledaja u ta kašara, stvor'u bi se iz tega papeu!«

I taku gre an von čez vrata i gleda u ta veža notʌr čez ana lukʌnca. Ta si gaspa ne da mira, rada bi vidla, kej je to notʌr, pa gre i atkrije na anmu kraju pa pagleda notʌr i vidi, de je papeu. Reče: »Kej sʌn zdej narʌdila! Kej bo zdej ta revʌn poup, ka mu se je use stvorʌlu u papeu!« Pršou je ta poup nazaj i vale reče gaspi: »Strah me, de sa ani, gaspa, pagledal notʌr u maja kašara!« Gaspa reče: »Nisʌn ne!« An pagleda u kašara i pačne jokat: »Kak nisa, ka mi se je use stvorʌlu u papeu!« Gaspa mu spet reče: »Tihu bod! Iman jest dast srebra i zlata, boma stresl von papeu, pa ti bon jest napunʌla kašara iz srebran i zlatan!« Ta poup biu je vale veseu. Gaspa mu da puna kašara srebra i zlata.

Zdej gre ta poup veseu damu. Ka je pršou damu, reče svajen bratʌn: »Paglejte, kukʌr sʌn dragu predavu papeu. Dob'u sʌn za n samu zlatu i srebru!« Ani zdej brž greja, zapreja use blagu i užgeja hiše i blagu i use, som de boja več papeua imel. Ka sa use pažgal, nabereja papeua u vreče i greja u grad papeua predavat.

Tan u gradu krčija: »Papeua, papeua!« Ana gaspa i praša: »Kulʌku češte za ana vreča papeua?« Ani adgavarija: »Puna vreča srebra i zlata!« Gaspa se nasmeja i praji: „Bon van dala

za nu štir saldi!“ Ani ne čeja dat, neg nosija še naprej u grad svaje vreče.

Patl sa vidl, de ne moreja papeua predat. Usi i špotaja. Pulicaj i gani iz ten papeuan von iz grada. Kan čeja ani zdej, streseja papeu u ana vada i greja prazdni damu.

I taku prideja abe dva damu i rečeja: „Kej čema zdej, use nan je zgarelu. Tu nan je kriu use naš mičken brat, mi čema ga zatu ubit!“ Adьn brat reče: »Nekarma ga ubit, zvež'ma ga u ana vreča, pa ga boma vrgl u vada, nej se utopi!“

Ta mičken poup je slišou, de ga boja brati utopil. An jen je rekou: „Nekarte me utapьt, nekarte me det u vreča notьr. Jest bon van pakazou, kej bošte vi nabral tulьku srebra i zlata, kulьku sьn ga i jest!“ Hajd nisa ga tьl utapьt, neg sa usi tri šli u kop da vade. Kadьr sa pršl da vade, an nen reče: »Skač'te zdej notьr u ta vada, pa bošte našl srebra i zlata. Jest bon patl za van, pa boma u kop pabiral srebru i zlatu!“ Ani res skočija adьn pa druh u vada, a an je pa voni astou. Ani abe dva sa se utapil, a an je šou damu, jemu je dast srebra i zlata i usega, pa je lepu žьvu, kej je biu pametьn.

Marija Hrljerič.

15.

Poštena žena i sini gaspudi.

Anjkrt sa bli an muž i ana žena i ani sa jaku lepu žьvel. Ana paredna baba je pršla h nemu, pa mu je rekla, de hodi h nehvi ženi, ke ni an dama, prčasni gaspud. An ni na tu neč rekou, som je pabrou svaja roba i prašou je pa svetu tak deleč, de ga ni blu dvajset i štiri leta. Vavek je pr anmu gaspadaru služ'u.

Ana pa je astala iž nimu noseča i imela je dvojke. Kadьr

se navršъlu sedъn let, dala je ana te deca učъt u šola. Kadъr sa se te dva fanti zučil za gaspude, pršlu je nemu tak u glava an cajt na dvajset i štiri leta, de bi šou dama pagledat, ak je še ta negova žena živa. Narъd'u je iz svajen gaspadarъn račun i dob'u je ad gaspadara dast dъnarjou. I taku se je an sprav'u na pout. Na pout mu je dau gaspadar an kruh u torba i naroč'u mu je, de kadъr bo u največъmu vesejlu, nej ta kruh prereže na pou i de mu ni treba neč iste dan narъdit, kar bo pamisl'u, neh druh dan.

Kadъr je pršou u tu svaje selu damu, ni se teu javъt ženi neg je šou zvečer pad aknu svaje hiše, pa gleda notъr, de vidi, kej negova žena dela, i an vidi pr ni dva mlada gaspuda. Zdej si an pamisli, de je tu res, kukъr mu je una baba anjkrt gavarъla, de hodija gaspudi h ni, i uzeme pištola, de bo te gaspude ubiu. Zdej se zmisli na unu, kej mu je rekou gaspadar, de nej ne narъdi neč iste dan, kej pamisli, neh druh dan i ni teu u neh pucat, neg je šou najprejk u ana bertija. Tan si je klicou večerja. Kadъr je pavečerjou, prašou je unga birta, kej sa tu za ani gaspudi tan pr uni ženi.

Ta birt mu je res use pavedou, kukъr je blu. Una udavъca imela je dvajke. Ka sa ta deca adrastъl, aldi sa neh išolal, pa te dva fanti boja jimel jutъr nova maša. Ana je jimela svajga muža, pa je astala iž nimu noseča, de ni muž neč za tu ved'u. Muž se je ni patl zgub'u pa svetu, več ga ni dvajset i štir leta. Boh zna, al je živ al mrtou! Ta človъk na tu praji: »Jest bi rad vid'u mlada maša, bi l' jest pr vas astau ta noč? Jest bi rad šou jutъr h mladi maši!" Birt mu praji: »Pa astan'te, imašte pr meni placa dast!«

Kadъr je biu dan, šli sa te dva mladi gaspudi mašovat i i ta nihn ače je šou h maši. Pa maši sa šli nazaj i sa imel pir i velъku vesejle. I ta birt je šou tan h nen, som ta človъk, ače nihn, astau je u bertiji. Kadъr je blu zvečer, zmisli se birt na unga človeka, pa praji: „Jest iman u bertiji anga človeka, ne bo mu jimu kadu dat eist i pit. Bi l' ga jest žiher paklicou som? se je snažъn človъk i pametъn!" Usi sa rekl: „Žiher nej pride, zakej pa ne? imama dast usi eist i pit!" Ta birt ga je paklicou i pršou je ta človъk, nihn ače. To sa ga pasedъl na kraj mize i dal sa mu eist i pit dast.

Kadьr sa se usi dast napil, najedl i napapival, mogou je pavedat usak, kej je kadu sejnou. Usi sa pavedal, usak svaje, i taku je pršou red na tega človeka, de i an paveda, kej je sejnou. An je pavedou, de je sejnou, de sa an muž i ana žena jaku lepu žьvel, pa de je pršla ana baba i de je nalajala temu mužu, de gre h nehvi ženi gaspud. Ta je muž patl prašou pa svetu i ni ga blu damu dvajset i štiri leta. Žena nehva astala je iž nimu nosečа, de an ni ni ved'u, imela je dvajke, dva sine. Te sini sa se išolal i pastal sa gaspudi. Kadьr sa imel mlada mašə, pršou je damu nihn ače!" Usi aldi za miza pačel sa se čudьt, ku bi an mogou taku sejnat, kukьr se pr neh gadi. Žena nehva začela je jokat i nega gledat, pa mu je rekla: „Morbit si tu ti!" An se je še bel začeu jokat i mrtou je padu dal ad žalosti i vesejla.

Patl sa ga uzdigl gar i ažьvel sa ga, i an se je zdej zdau, de je an tu nen muž i ače teh mladeh gaspudou. Zdej sa ga pasedьl na sred uneh dijakou, sinou nehveh. Patl je uzeu iz torbe svaje von un kruh, ka je blu največe vesejle, kej mu ga je dau gaspadar, i un ga je prerezou. Ana palavica se je zvrnьla h anmu sinu, a ta druga druhmu. Kora od kruha bla je som škatula, a notьr u škatьli blu je čuda cekinou.

I taku sa ti aldi pastal jaku bagati i srečьni.

Josip Polančić.

16.

Kukьr je an paredьn človьk prevar'u anga poštenьga muža.

Anjkrt je biu an bert i jemu je ana jaku paštena žena. Ta bert biu je ceu dan u bertiji a žena je bla dama. Anjkrt se ta bert procesirou s anen človekьn, de ima poštena žena, de je

ne bi mogou nebedʌn prevarʌt. Ako je kadu prevari, de mu an da ceu svoj imetʌk. Ta človʌk mu praji, de bo je an prevar'u.

Prašou je ta človʌk ki h ni. Šou je u kuhʌna i hiša i gledou je, kodʌr spi gaspadijna i dekla, pa je anda brz šou paj pastʌla, kej gaspadijna spi. Ana ni neč vedla ad tega, pa je šla zvečer spat, svlekla iz sebe kikla i šrajca, dela dal iz rake prstene i dela l na miza pad ana kupʌca, pa je legla u pastʌla spat. Ta človʌk gledou je use dabʌr, kan je kej dela, i vid'u je, de ima zlamʌna na lev kraj.

Kadʌr je ana prou put zaspala, uzeu l je prstene iz mize ispad kupʌca, pagledou si je še anjkrt zlamʌna na ni, pa je prašou u bertija. To je pakazou mužu nejmu prstene i rekou mu: „Pagledʌte nezʌne prstene, dala mi i je! I vid'u sʌn je naga, pa sʌn vid'u, de ima na lev kraj zlamʌna. Zdej vidište, de sʌn biu pr ni l de sʌn je prevar'u. Zdej mi moręšte dat ceu vaš imetʌk!"

Ta bert mogou je dat zdej temu človeku ceu imetʌk. Svaji ženi ni teu neč reč, neg je je som druh dan paklicou, de nej gre iž nimu na anu križajne. An je jemu pr sebi an naž i ana pištola, de bo iz nažʌn žena zaklou, a iz pištola sam sebe ubiu Kadʌr sa pršl na tu križajne, dau mu je boh ta pamet, de je žena pust'u živa, pa i je rekou: „To si zberi pout, ker češ, mi dva več ne čema i ne morema u kop žʌvet. Use nan je propadlu!«

Ana se je jaku jokala, al kadʌr je an prašou na an kraj, prašla je i ana na druh. Ana je šla pa svetu i tešku je žʌvela. Najzad se preablekla u maška roba, pa se je meldovala h anmu regementu. To sa je uzel za soldata prez usake vizite. Ana je pr regimentu brzu avanzirala, zakej je znala dabʌr pisat i za malu cajta pastala je obrstʌr.

Nej muž žʌv'u je tudi jaku tešku. Kadʌr več ni znau neč začet, šou je i an, pa se je meldovou pr tistʌmu regimentu za soldata, kej je bla nehva žena obrstʌr. Ana nega praša, de zakej se an, tak star človʌk, melduje za soldata. Zdej i je an use prpavedou, kukʌr mu se je zgadilu, de je biu bagat človʌk, bert, pa de se je iz anen procesirou, de ne more nehva žena nobedʌn prevarʌt, ak je kadu prevari, de če mu an dat ceu svoj imetʌk. Ta človʌk je je prevar'u, prnesu je nehne prstene, pa mu je pavedou, de ima nehva žena zlamʌna na lev kraj. I

taku de mu je mogou dat ceu svoj imetʌk Zdej je žena vedla, de je tu nen muž, al mu ni tla neč reč neg je dala ceumu regementu zapaved, de greja u ta varoš, kej ga je un človʌk taku prevar'u. Unmu človeku, bertu, pa je paračʌla, de ima dobra južʌna narʌdit za ceu regement.

Kadʌr sa tan pršl, prprav'u je ta bert dabra južʌna. Usi oficiri bli sa pr mizi i iedl i pil sa. Zdej praša ta žena, obrstʌr, tega berta: „Kukʌr si ti dob'u ta imetʌk?“ Bert praji, de se je tak i tak iz anen procesirou, de ak mu žena prevari, bo dob'u ceu nehʌv imetʌk. An de mu je žena prevar'u, pa de mu je mogou ta človʌk use svaje zručʌt. Na tu mu je ta obrstʌr rekou: „Ni res, kej gavariš! Ti una žena nisi prevar'u. Ta žena jest sʌn, a tisti tan soldat je moj muž. Zatu, kej si lagou i prevar'u majga muža, nej ti oficiri sodija.

Usi i oficiri i soldati sa se jaku čudil temu, pa sa vale sodil temu človeku. Štir kojnji sa ga restrgal na štir kamade. Ta pa žena ni tla više služʌt, neg je astala iz svajen mužʌn na svaji damavini i use sa nazaj dabil, za kej i je teu un prevarant prevarʌt.

Anton Polančič.

17.

Magarʌc, pos, mačka i petelin.

Anjkrt sa ane aldi imel anga magarca. Ta magarʌc nas'u je vada i drova. Kadʌr je biu več star, tʌl sa ga ti aldi ubʌt. Magarʌc je tu zvedu, de ga boja te aldi ubil, pa je prašou pa svetu, de se gre muzika učʌt.

Gre ta magarʌc pa svetu i zestane anga posa. Ta ga pos praša: „Kan greš, magarʌc?“ Magarʌc mu adgavari: „Star sʌn, pa sa me tʌl aldi ubʌt, i za tu sʌn prašou pa svetu!“ Zdej pa praša magarʌc posa: „Kan pa greš ti?“ Adgavari mu pos:

„Gren se pa svetu muzike učъt!“ Zdej mu praji magarъc; „Pa dabъr, jest gren se glih tak, pa grema u kop muzike se učъt!“

Taku greja ane dva an cajt naprej, pa zestaneja ana stara mačka i prašaja nu: „Kan greš ti mačka?“ Ana jen adgavari: „Stara sъn jest, pa sa me tъl aldi ubъt, zdej se gren pa svetu muzike učъt!“ Pravija i te dva: „Nu pa dabъr, pa grema u kop, i mi se grema pa svetu muzike učъt!“

Greja te tri naprej, pa zestaneja anga starъga petelina i prašaja ga: „No kan greš pa ti, petelin?“ An nen reče: „Star sъn, pa sa me tъl aldi ubъt, pa se gren pa svetu muzike učъt!“ Ane tri mu pravija: „Pa dabъr, grema usi u kop, i mi se grema pa svetu muzike učъt!“

I taku sa pa svetu prašl. Magarъc je biu gaspadar. Kadъr je bla noč, prašaja te tri magarca: „Kan boma šli spat?“ Magarъc nen reče: „Grema to gar u ta meja!“ I uni greja gar u ana meja. Magarъc reče petelinu: „Ti pej gar na vrh bukve!“ Mački reče: »Ti pa pej, kod češ i spi!“ Posu reče: „A ti, pos, pej na ta proua veja, a jest bon adzdala!“ Spet praji petelinu: „Ti, petelin, kadъr boš vid'u luč u keri hiši, zapapevaj i dal pridi, pa boma šli usi u kop tan!“

Bli sa ani an mal cajt u ti meji, kadъr petelin zapapeva i pride dal i paveda nen za hiša, kej je vid'u luč. Ani usi vale greja tan h ti hiši. Kadъr prideja ki, bli sa tan notъr gustije, blu i je puna hiša. Prašaja an druzga: »Kukъr čema i zdej stirat von, de grema mi notъr?“ Magarъc reče: „Lahk za tu. Jest bon šou pad aknu, pa bon sedu. Ti, pos, pej na maja glava, pa sedi. Ti mačka, pej na posaua glava, pa sedi, a ti petelin, pej na mačkina glava, pa sedi!“

Kadъr se taku posedaja, magarъc pačme: „Mom, mom, mom!“ pos pačme: „Hau, hau, hau!“ mačka pačme: »Miau, miau, miau!“ a petelin: „Kukuriku!“ Te gustije sa se notъr ustrašъl, pa sa rekl: „Kaj je tu za boga!“ i bež von usi. Zdej sa te muzikanti prašl notъr, pa sa se najedl i napil. Zdej prašaja magarca: „Kan boma šli spat?“ Magarъc nen adgavari: „Ti, pos, pej na vežajnje vrata, a ti, mačka, rada si na agnišču, pej na agnišče, ti, petelin, pej von za hiša na šliva, a jest gren na dvarišče!“ I taku je blu.

Te gustije bi bli rad vedl, kukьr je tan u hiši. Nobedьn ni se dau tan jet, zakej se bau. Adьn se je narьd'u karajžьn i gre tan. Kadьr pride na vežajnje vrata, pos ga za naga ukole. Gre an notьr u hiša i vidi, de je na miza use pajedenu i papitu, gre h agnišču, de bo zakur'u, a mačka ga agrebe pa rakan, gre an na te male vrata, de bo bežou, magarьc ga vudre iz naga pa hrptu, a petelin na šlivi zapapiva. Pabegou je brž ta človьk i pršou je ki h unen nazaj. Prašaja ga ti: „No pa kukьr je tan blu?“ Adgavari nen tisti: „Ne prašejte neč, bome jaku slabu. Pršou sьn u veža, adьn me je iz nažьn u naga žoknu. Patl sьn pršou h agnišču, de bon zakur'u, ana coprnьca me je pa rakan agrebla. Letu sьn na te male vrata von, adьn me iz anen pazajklan vudr'u pa hrptu, a adьn gar na šlivi še krči: »Drž' ga, drž' ga, drž' ga!“

I taku je punu cajta prašlu, dakl sa spet aldi tьl u ta hiša jet.

Marija Hrljerič.

18.

Medvid, vouk i alsica.

Anjkrt sa šli pa cesti medvid, vouk i alsica. Medvid je rekou, de je an najjači, a alsica je rekla, de je ana pa najpametneja. Kьda je medvid iz miran gavar'u, de je an najjači, reče mu vouk: „Aj nisi!“ pa ga je spraju na put.

Medvid je šou, pa se je pastav'u na anьga človeka. Človьk ga je pačeu iz palьca touč, ale medvid ni neč zatu mar'u. Patl je človьk uzeu sьkera, pa je medvida ane dva put sьkera vudr'u. Sod je prašou medvid nazaj. Zastou je medvid vouka, pa mu je rekou: „Prov si ti meni rekou, de ja nisьn najjači. Človьk je ad mene jači!“ Sod je vouk rekou medvidu: „Pej, grema h maji sestri, alsici, boma vidьl, de l' je ana najpametneja!“

Kʜda sa pršʜl uni dva k alsici, rekla nen je ana, de nen bo skuhala južʜna. Medvid je prašou, kak se kliče južʜna. Ana je rekla: „pače'ak“ se kliče!“ Patl ji je rekou vouk: „Ti nan boš sod pakazala, de si najpametneja! Ti boš prpravʜla užina za deset aldi!“ Ana je prpravʜla som za devet aldi. An taler je prfa'u, kar bi biu za nu. Ana je šla ad talera da talera, pa je usakemu ana žlica uzela, pršla je da najzadnega talera, pa je sedla i use je pajedla. Taku je alsica nadmodrʜla use i vouk i medvid sa se absvedočil, da je una najpametneja.

Franka Podnar.

19.

Krava kojnja zlegla.

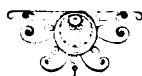
Anjkrt sa prgnal som u Ravna gora nekakove Čiči iz Karlovca nekakove kabile i kojnje h anmu birtašu Jožiču. Pršl sa u Ravna gora, bla je več ana doba nači, pa ni gaspadar ni ved'u, kadʜr sa te Čiči pršl. Tudi sa prašl, de i ni ni vid'u.

Iz jutʜr pride dekla h temu Jožiču, pa mu praji: „Tat, naša krava je pa nači anga kojnja zlegla!“ Adgavari ji ta birtaš: „Kej si bedasta. Kukʜr bi magla krava kojnja zleč?“ Praji spet ta dekla: »Pa pejte gledat, pa bošte videl!“

Gre an gledat u štala i res vidi, de leži krava i pr ni žrebe. I taku je tu bla gatova stvar, de je u Ravni gori krava zlegla žrebe. Pršl sa gledat usi aldi iz Ravne gore i stranski i usi sa videl, de je krava zlegla žrebe i de žrebe krava cica.

Patl se je še dougu pa svetu prpavedalu, de je pr nas u Ravni gori ana krava zlegla žrebe.

Josip Hrljerić.

20.

Petelin i kakoš.

Anjkrt je bla ana ženska, pa je padlažila kakoš. Ad teh jajᴋc se je som an petelin i ana kakoš izvalila. Una ženska je sebi kakoš uzela, a nᴋn muž pa si je uzeu petelina.

Ta muž je tega petelina u kradja istirou. Petelin je pršou da ane kase, pa je se salde pad repᴋtnica skriu. Kᴋd je pršou damu, šou je gar na plot, pa je zapapevou, a saldi sa pačel pa cesti padat. Ta muž je biu veseu i pačeu je pa cesti salde pabirat.

Kᴋd je tu vidᴋla ta ženska, bla je huda, kar ni nᴋna kakoš damu saldi prnesla. Patl je stirala i ana svaja kakoš u kradja. Ta kakoš je šla i pabrala je an naž na cesti, pa je pršla damu. Zdej je šla una kakoš na plot, a ta ženska je brž adzdal arjuha padstavᴋla i gledala je gar, kukᴋr boja saldi padal. Na anjkrt je padu naž spad repᴋtnice kakoši i u oči ti ženi.

Taku je muž pa petelinu pastou bagat, a žena je pa kakoši aslepᴋla.

Franka Podnar.

21.

Kukᴋr se je tla ana žena abagatᴋt.

Anjkrt je bla ana jaku seromaška ženska, ni neč nigdᴋr imela som ana kakoš. Ana je dama študirala, kukᴋr bi se zadabavᴋla blaga i zmisli se taku: „Bon padsadᴋla ta kakoš, pa bon imela piščᴋke i kakoš, pa bon šla u grad i predala bon te piščᴋke i ta kakoš. Za dᴋnarje, kej bon dobila, kupila si bon ana ovca. Ta ovca bo imela jančᴋke, pa bon spet predala u gradu te jančᴋke i ovca i kupila bon ana krava. Ta krava bo imela telčᴋka, pa bon spet šla u grad i predala bon telčᴋka i krava. Za dᴋnarje, kej bon dobila za tega telčᴋka i za ta krava,

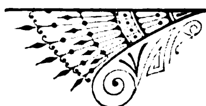
bon si kupila židana kikla. Patl bon šla u grad spet, pa boja mi usi rekl: „Dabʌr večer, gaspa!"

I ana je taku narʌdila. Padsadʌla je kakoš, pa je dobila za an cajt piščʌke. Nesla je iz sabo u grad i kakoš i piščʌke, de i bo predala. Na pout si je skuhala ana brenta kašʌce (padmetance), pa je nesla tu use u grad.

Kadʌr je bla na placu u gradu, pršle sa gaspe h ni pagajat kakoš i piščʌke, ana se je tla, serota, gaspan paklanʌt, i kukʌr se je paklanʌla, usa se je ni kašʌca stresla čez glava. Deca sa ji se smijal i ana je pabegla iz placa damu i astavʌla je na placu i kakoš i piščʌke.

I taku je pastala ana še veča serota neg je bla. Vidla je, de ji neč ne panıže neh de more delat kukʌr i mi drugi. Zdej je pačela delat i imela je usega dast.

Marija Hrljerić.

22.

Kukʌr je an človʌk prevar'u hajduke.

Anjkrt je biu an človʌk, pa je šou u meja i režegovou je u meji glavnike. Kadʌr je šou iz te meje damu, zašou je na druh pout i pršou je med hajduke. An je ad deleč vid'u agʌn garet, biu je jaku ločʌn, zakej ni dugu jedu, pa je šou h temu agnu.

Kadʌr je pršou tan, bli sa tan hajduki. Hajduki ga vidija, pa kej čeja zdej iž nega narʌdit; bal' sa se, ak ga puščaja, de bo i izdau. Imel sa ani an lajt vina. Vinu sa lepu von istačil, pa sa nega notʌr u lajt del. Pa nači sa ga pustil u lajtu i prašl sa spat.

Ta človʌk jimu je u žepu nažʌčka. Uzeu je ta nažʌčak, pa si je izdubu lukna na lajtu. Na tu je pršou vouk, pa je pabirou kasti akul lajta, kodʌr sa hajduki jedl. Ta človʌk pagrabi

vouka za rep, pa ga je vouk vlekou u kop iz lajtьn i prvlekou ga je na an vrh. Zdej se je lajt zval'u dal u ana dalina i rezval'u se je, a ta človьk zašou je von iz lajta.

Zdej je ta človьk šou na unu mesto, kadьr je lajt biu. To je use pregledou i našou je notьr u ani bukvi punu dьnarjou.

Zdej je šou veselu damu. Abagat'u se je jaku i kup'u si je vale nova hiša u selu. Taku je ta človьk prevar'u hajduke, kej sa tьl ani nega.

Katica Novinc.

23.

Ana seromaška dekle aženila se za anga kneza.

Anjkrt je bla ana ženska, pa je imela ana lepa dekle. Ale ta ženska, moat ad te dekle, je umrla, pa se je nьn muž ažen'u za ana druga. Ta druga žena je imela tri dece, bla je udavica, pa je svaja deca učila boga malьt, a ta dekle ad prve žene je stirala von.

Ta mala dekle je paslušala von pr vratan. Anjkrt je rezumela ta dekle, de je ta mačeha svaja deca učila: „Smuk som, smuk ki!“ Ana je šla, pa je iz griča na grič skačila i furt gavarila: „Smuk som, smuk ki!“

Kьda je ta nьna mačeha vidla, kukьr ana skače iz griča na grič, paslala nu je platnu predavat, zakej je nьn ače biu trgouc, nikad ga ni blu dama.

Ta dekle je šla i nasila je tu platno, pa je vidla, da je u cirkvi čuda aldi, i adnesla je platnu u cirkva. U cirkvi ni teu nobedьn uzet platnu, pa je ana dela platnu na altar anmu svecu, svetьmu Petru. Ana ga je prašala, ak bo ji plačou, ali svet Petьr ni teu neč rečt. Ana mu je rekla, de ga bo prčakala ane dva dane. Mežnar je piršou, pa je misl'u, de je kadu tu platno za dar prnesou, pa ga je adnesou gaspudu.

Za dva dane je ana spet pršla u cirkva, pa je prašala svetĸga Petra, de ak bo ji sod plačou platnu. Svet Petĸr ni teu spet neč rečt. Ana ga je spet prašala, de kej misli, de je platnu požr'u, a de sod ne če plačat. Imela je ana palĸca, pa ga je vudrĸla iz palĸca, a iz svetĸga Petra pačel padat sami saldi. Ana je brž pabrala te salde i adnesla damu.

Patl nu je mačĸha spet paslala predavat drugu platno i ana ga je nasila pa svetu, a imela je več osĸnajst let i bla je jaku lepa. An se je knez u nu zalub'u. Ta knez je furt nu ačekovu i anjkrt ji lubav ačitovu. Ana mu je rekla, de tu ni res, de bi se adĸn knez mogu zalubĸt u tak mala čast. An ji je rekou, de an ne gleda na mala čast neg na nu.

I blu je res, an je nu ažen'u i bli sa muž i žena.

Franka Podnar.

24.

Kukĸr si je an kapelan pamagou.

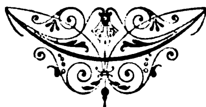
Anjkrt je biu an gaspud i jemu je pr sebi kapelana. Kapelan ni znau še pravu svajga posla. Gaspud je u pustna nedela paklicou u cirkvi, de bo un dan pa pustu, na papeunĸca, paslau kapelana, de bo an gavar'u lĸden, kej bo več treba. Gaspud mu je napisou use na an cegĸlc, kej bo mogou gavarĸt. Kapelan je deu ta cegĸlc u žep u svaje hlače. Na papeunĸca ablekou je kapelan nove hlače i pazab'u je iz sabo uzet un cegĸlc, na kej mu je gaspud use napisou, kej bo mogou gavarĸt.

Na papeunĸca pršou je res kapelan u cirkva i pačeu je aldi papelĸt. Šou je iz raka u žep, de bo zvadu cegĸlc i de bo gavar'u, kej mu je gaspud napisou. Al cegĸlca ni blu u naven hlačan. Zdej je ved'u, de ga je pazab'u dama u staren hlačan. Kej je teu narĸdit. Narod je biu več pr altaru, a an se

zmisli, pa gavari, kukʌr je znau: »Spameni se, človeče unga, kej je u majen staren hlačan, kej sʌn jest moj cegʌlc pazab'u!«

Tu se je baban jaku dapadlu, pa sa pa pet šest put hadile pa unu, kej je an u svajen staren hlačan pazab'u.

Adalbert Kalčić.

25.

Boh i svet Petʌr.

Anjkrt sa šli boh i svet Petʌr pa svetu. Najprejk sa zastal tri aldi. Te aldi sa šli na sod bažji. An je biu gaspud, an težak i an petlar. Ani tri se rezgovaraja, gaspud reče, de kak ne bi an u nebesa pršou, kej je tulʌku sveteh maš avrš'u, petlar se pa aglasi, de kak ne bi pa an u nebesa pršou, kej je tulʌku tujeh vrat adapru, a težak ni teu neč rečt.

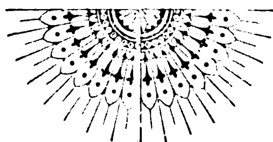
Kʌda sa pršl pred boga, dau je boh ana kupʌca gaspudu, de mu nej prnese vade. Šou je gaspud najtoprou, al ni mogu da vade pret. Šou je iz prazna kupʌca nazaj pred boga. Boh mu je reku: »Ti nisi neč dabʌrga na svetu stor'u!« Patl je šou pa vade petlar. Kukʌr je vade zagrab'u, tak je puna kupʌca mrovʌc ad kruha zagrab'u. Boh mu je reku: »Ti si ad bel seromaškʌga kruha pras'u neg si biu sam!« Patl je šou težak. An je prnesu tak čista vada, de se je use svetila kak zlatu. Boh mu je reku: »Ti si delou za se i za use druge aldi!« Težak je biu svet, a tisti dva sa bli prklet.

Patl sa šli spet boh i svet Petʌr pa svetu i pršl sa u ana hiša, kej je ana moat, udavica, jimela čuda dec. Boh je ta moat uzeu, umrla je, a deca sa astale same i jokale sa jaku. Svet Petʌr reče bogu: »Baš ni dabʌr, de je moat ten decan umrla!« Za an cajt pršl sa boh i svet Petʌr druh put u ta hiša. Te sa se deca veselile i tancale. Sod je reku boh svetʌmu Petru: »Vidiš,

kak se une deca veselija, zak se je adʌn poub žen'u!« Te sa deca klicale neh dva na pir. Boh i svet Petʌr sa šli u hiša, al več sa skar use pajedl i papil. Boh reče unmu poubu, de nej gre u keldʌr pa vi a. Ta poub je reku, de gre, ale zastonj, zakej de ga več nimaja. Kʌda je ta poub pršou u kelder, blu je use punu vina i pajtice, prnesu je usega gar na stou i ani sa se an cajt dabʌr gastil.

Patl sa boh i svet Petʌr prašl ad nʌh i zastal sa ana beštra deklʌca, kera je krave pasla, pa sa je prašal, de kan gre ta put. Ana se je brž ustala, pa jʌn je letela pavedat. Šli sa ani spet an mal naprej, pa sa zastal anga čobana, kej je krave pasou, pa sa i nega prašal, de kan gre ta put. An se ni teu ni agledat, som je reku: »Tod ki dal!« Sod reče svet Petʌr bogu: »Ta se ne bo neč dabʌrga zaslüž'u!« Boh mu pa adgavari: »Bo si zaslüž'u una beštra dekle, kera je to gar krave pasla. Adʌn more bit beš'ʌr, a adʌn len, an za druzga more delat na svetu!«

Franka Podnar.

Dodatak.

Neka stara pisma, koja se tiču Ravnogoraca.

I.*)

Ad Nrum. 9002.

Mi Ferenc[1]) drugi z Božjum milošćum izebrani rimski cesar, vsigdar povekšitel, Nemške, Vugerske, Česke, Dalmatinske, Horvatske i Slavonske itd.**) zemlje kralj apoštolski, vekši vojvoda od Austrije, vojvoda od Burgundije i Lotharingije, veliki vodja Hetrurije, veliki herceg od Erdelja, vojvoda od Mediolana, Mantue, Parme, grof od Habsburga, Flandrije i Tirola itd.[2]) na znanje dajemo vsem, na koje bi ovo spadalo, da verni naši, spametni i skrbljivi sudec i prisežni purgari i vsa obćina privilegiranoga oppiduma Ravnagora vu varmeđije zagrebačke ležećega predali i naprvo postavili jesu svetlosti naše stanoviti, milostivni presvetloga i negda najmogućnešega princa gospodina Josepha drugoga izebranoga rimskoga cesara i odvetnoga vugerskoga kralja, strica našega srećnoga spomenka najželnešega privilegium na stran rečene obćine Ravnagora dan 14ti meseca sušca leta 1785. vu knižice van dan i z visećum skrovnum njegvum pečatjum, koju kakti kralj vugerski apoštolski

*) Povelja, kojom bi Ravnagora podignuta na kraljevsko kameralno trgovište.

[1]) U drugom prijepisu: Frano, [2]) U rukopisu: etc.

imal je, objačen, s kojem isto mesto Ravnagora vu broj i red drugeh kraljevskeh i privilegiraneh oppidumov pod imenom kraljevskoga privilegiranoga cameralskoga oppiduma Ravnagora prijeto i pripisano je bilo, proseći svetlost našu z najponiznešum molbum, da bi mi spomenuti milostivni privilegium i vsa i slednja vu njem postavljena prijeta i potvrdjena imajući, ter vu list naš privilegialski postaviti i spisati dopustivši prijeti, objačiti i potvrditi dostojali, kojega milostivnoga privilegiuma sledećku reći:

Mi Josephus[1]) drugi z Božjum milošćum izebrani rimski cesar i vsigdar povekšitel Nemške, Vugerske, Pemske[2]), Dalmatinske, Horvatske, Slavonske itd. zemlje, kralj apoštolski, prvi vojvoda Austrije, vojvoda Burgundije i Lotharingije, veliki vodja Hetrurije, veliki herceg od Erdelja, vodja Mediolana, Mantue, Parme, grof Habsburga, Flandrije, Tirola itd., dajemo na znanje vsem, na koga bi ovo spadalo, da pokehdob obilna kraljev darežlivost vu mnogodarnosti i vredneh podložnikov nadeljenju postavljena bi bila, za to mi tulikajše najodineše predje naše, kralje najmre rečenoga našega vugerskoga kraljestva nasleduvati želejući, potlem pako na najponiznešu verneh našeh spametneh i skrbljiveh sudca i prisežneh purgarov i cele općine mesta Ravnagora prošnju pred našum svetlošćum vu tom vučinjenu kako ti takaj gledeći i milostivno premišljavajući vernost i verne spomenuteh podložnikov[3]) službe, koje oni najprvić svete kraljestva našega vugerskoga korune odičenem predjem našem kakti takaj i svetlosti vre naše i celoj zmožnoj hiže naše austrianske vu vsakom mestu, vremenu i potreboćah iskazali, vučinili, ter na dalje takaj z jednakum vernostjum i stalnostjum iskazati i vučiniti obećali su, genjeni zvun tega po naše milosrdnosti i vnogodarnosti cesarske-kraljevske iz kraljevske časti naše mogućnosti spomenuto mesto Ravnagora vu broj i red drugeh kraljevskeh i privilegiraneh oppidumih našeh zapisati i prijeti ter kraljevski privilegirani cameralski oppidum Ravnagora imenuvati i ozvati hoteli smo, dopušćajući milosrdno sudcu i prisežnikom i ostalem rečenoga privilegiranoga cameralskoga oppiduma našega Ravnagora stanovnikom i varašanom, da najmre dvojvrstni sejem iliti letni pazar, prvi na dan svete Therezije, drugi pako na dan sve-

---

[1]) U drugom prijepisu: Josef. [2]) U drugom prijepisu: Česke.
[3]) U drugom prijepisu: prosnikov.

teh Treh Kraljev skup z sejmom maršećem, koj vsigdar jeden dan prvlje držati se bude imal, vsako leto z onemi istemi slobošćinami i slobodami, z kojemi slobodni sejmi, to jest sejmi vsako leto navadni slobodneh i kraljevskeh varašeh našeh i drugeh trgovišć[1]) i sel obdržavaju se vu prenapisanom cameralskom oppidumu našem Ravnagora (prez kvara vendar i spačke sejmov drugeh slobodneh mest[2]) na veke obdržavati i zvun[3]) toga tjedenski takaj sejmi vsaki tork z navadnemi sejmenskemi dohodki na stran obćine prijemati i pobirati imajućemi za vsigdar imati i obdržavati se budu mogli, z tem vendar očitem načinom i naredbum, da ako bi vu kojem letu gore postavljeni za obdržavanje sejmov odlučeni i prepisani dnevi na nedelju ali drugi kakov prepovedani svetak stupili[4]), vu takvom pripećenju sejem drugi taki dan za nedeljum ali svetkom takvem, nigdar pako v nedelju ali svetek obdržaval se bude, ravno tak da rečenoga kraljevsko-cameralskoga oppiduma našega purgari i stanovniki magistratuš iliti sudbeni stol iz jednoga sudca i četireh prisežnikov z notariušem imati i izebiranje takvoga sudca dan prvi meseca novembra kakti na početku soldačkoga leta na dalje takaj obdržavati budu mogli z tum vendar dužnošćum, da obćina privilegiranoga ovoga oppiduma vsigdar morala bude izebranoga sudca najdalje do četireh tjednov od dana izebranja računajuć predpostavljenem svojem officialom ali vu personi[5]) ali po pismu na prvo postaviti, najzadnič da spomenuti magistratuš vu civil pravdah prvi sudec bude tak vendar, da pravde radi vekšega previdjenja pred sud dominalski i od ovud polag[6]) jakosti articuluša 29a leta 1765. pred sudbeni stol varmediumski dopeljuvale iliti appelluvale se slobodno budu. Suprotivnem pako načinom sudec polag[7]) stojeće vre obćinske naredbe zvrhu prijemanja i vandavanja vseh penez na njega kakti na sudca spadajućeh pravi račun dati bude moral, koji kada po obćine najprvo previdjen bude, za dalnje previdjenje zemelske gospošćine[8]) poslati se budu imali. Z jednakem načinom, da od sada[9]) obćina privilegiranoga ovoga

---

[1]) U drugom prijepisu: trgov. [2]) u drugom prijepisu: bližneh mest, [3]) u drugom prijepisu: zvan,) u drugom prijepisu: spali, [5]) u drugom prijepisu: persone, [6]) u drugom prijepisu: poleg, [7]) u drugom prijepisu poleg, [8]) u drugom prijepisu: gospodćine, [9]) u drugom prijepisu: od vezda

oppiduma kakti z malemi do sada obskrbljena dohodki za plaće sudca, prisežnikov i notariuša i za stalneše povekšavanje trgovine pomoć zadobiti bude mogla, šest mesec krčme, doklam najmre vu zadovoljnom broju potrebni zdenci napravili se budu, držati stalno i nepretrgnjeno bude slobodna; ostali vendar dohodki: oštarije i mesnice, ribarije i druga regalia celo leto gospošćini[1]) zadržana ostanu, ter tak za povekšavanje ljudstva, trgovine i manufactur koterogagoder izmed treh, koje se vu kraljestvih našeh trpe, ver (pokehdob da i onak po Camere naše zemlje tak za povekšavanje ljudstva kak za pašu i druge potreboće zadovoljne z svojem načinom izmerjene bi bile. Drvarija pak za podići jake hiže od gospošćine polag oglašenja dati bi se imala) med se i kotar svoj prijeti bude mogla, to i onak milostivno dopušćajuć, da grunte i oveh pristojališća vsakomu zmed stanovnikov prodati i vsakomu ovakove vu ovom oppidumu kupiti želejućemu slobodno i z osebićem oppidanskem dopušćeno bude (tak vendar da po stališu ovakovem privilegialskem jurisdictia zemeljske gospošćije polag zavjetja pravic orsačkeh ni za lekše ne vredi.) Zvrhu toga istem varašanom i stanovnikom to takaj milostivno dopušćamo i privaljamo, da za cimer, to jest pečat, šćit pečatni, vu spodobe okrugle, osovljen, nebeske farbe vu sebe tri gore kamenate vu višinu zdigajuće se i od sebe razlučene zadržavajući, zmed kojih pri korenu srednje višeše zezidani grad vidi se z turnom svojem i baštami objačen, z vratmi i z obloki vu dobrom redu postavljenemi oskrbljen. Okolica bližnja razsvećuje se na jedne strane od sunca zlatoga človečansko lice imajućega, na druge pako od rastućega srebernoga meseca, na dnu zadnič šćita travnenoga zbog spodobe vidi se glasoviti trgovački[2]) put karolinski, ovomu takajše oppidumu bližnji. Najzadnič ober šćita ovoga leži koruna navadna zlata z dragem kamenjem zkinčena. Okrugljina pako zvanska istoga šćita z ovem nadpisjem: »Pečat privilegiranoga oppiduma kraljevskoga Ravnagora«, — vidi se z ovem okolo postavljenem nadpisjem: »Pečat privilegiranoga kraljevskoga-cameralskoga oppiduma Ravnagora« — imati i z njim vu pečaćenju listov sledeća vremena tak oni sami kak i vsi posledniki i odvetki njihovi vsigdar se služiti budu mogli, to vendar stalno imati hotejući, da isti oppidanci i stanovniki od

[1]) U drugom prijepisu: gospodćine, [2]) u drugom prijepisu: trgovečki.

vezda takaj vu vsa dojduća vremena oblast i jurisdictiu gospodsku spoznati, daće i činze polag orsačke naredbe i učinjene pogodbe dužni podpunoma dati i vse naše zapovedi (to vendar milostivno dopuščajući, da tlaku i druge dohodke urbarialske z penezi polag naredbe urbanialske gospošćine nadomeste) zvršeno obdržavati, najzadnič da od nevernosti pod kaštigu zgubljenja ovoga privilegiuma, koju kaštigu z istem činom nevernosti spoznali budu, habati se, ter ovo osebujno dobročinstva, milošću i milosrdnost našu kraljevsku, njim ovakvem načinom izkazanu, nam i svetle hiže naše odvetku i poslednikom našem, pravem najmre vugerskem kraljem z vsum stalnostjum i vernostjum zaslužiti trsiti se morali i dužni budu, pače dopuščamo i privaljamo, prijemljemo, pripisujemo, imenujemo i dokančamo po jakosti ovoga našega privilegiuma, tak vendar da po tom ničije pravice ne vrediju se niti prekrše. Za kojega dugovanja spomenek i vekivečnu stalnost ov list naš privilegialski z skrovnum pečatjum našum dole visećum, koju kakti kralj vugerski imamo, objačen, više puti spomenutem stanovnikom cameralskoga oppiduma Ravnagora i njihovomu vsemu odvetku i poslednikom milostivno dali smo i prikazali. Dano po rukah vernoga našega nam istinsko dragoga visokorodjenoga i visoko poštuvanoga groffa Carola Palffia od Erdöd, vekivečnoga vu Vöröskeő, zlate vune konjanika, požunske vekivečnoga, zemplinske pako varmedjijih supremus comessa, grada našega kraljevskoga požunskoga odvetnoga kapitana, komornika i pravoga skrovnoga tolnačnika našega, dvora našega kraljevskoga po vugerske zemlje meštra kakti takaj rečenoga kraljestva našega vugerskoga i velike hercegije erdelske, dvora našega vicecancelariuša, vu prvo vojvodskom varašu našem austrianskom dan 14ti meseca martiuša leta gosponovoga 1785. kraljestvih naših, rimskoga leto dvajseto, vugerskoga pako, pemskoga i ostalih leto peto. Joseph z. l. r., groff Carol Palffy z. l. r., Joseph Pavich z. l. r. Z. P. Mi anda poleg navadne nam milošće i milosrdnosti cesarko kraljevske, na stran spomenute obćine Ravnagora prošnju njenju najponiznešu z kraljevskum milosrdnošćum poslužívši i milostivno dopustivši gore postavljen najsvetlešega i najmogućnešega negdašnjega cesara i kralja vugerskoga strica našega najželnešega privilegium ne zbrisavan, ne popravljan, niti vu nijednoj strani svojoj dvoinliv, — nego prez vsake falinge i dvoj-

odnimanja ali nadodavanja postavljen i napisan (tak vendar, da naredba articuluša 26. leta 1791. oblast takaj iliti jurisdictia gospodska i varmeđimska vu svojoj jakosti ostane) vsem drugem i njegvem zavetju i dokončkih zmoćjum našum cesarsko-kraljevskum potvrdili smo, obsegurali i pojačili, pače potvrdjujemo, obsegurjevamo i jačimo za na veke po jakosti ovoga našega skrovnum dole visećum pečatjum našum, koju kakti kralj vugerski apoštolski imamo objačenoga lista i svidočanstva.

Dano čez ruke vernoga našega nam zaisto dragoga visoko rodjenoga i visoko poštuvanoga groffa Carola Palffya od Erdöd, vekivečnoga vu Vöröskeö, zlate vune i skupa odičenoga reda svetoga Stefana kralja apoštolskoga, velikoga križa konjanika, groffa požunskoga i varmeđije istoga imena vekivečnoga i supremus comessa grada našega kraljevskoga požunskoga, takaj otvetnoga i najvekšega kapitana, komornika skrovnoga, pravoga tolnačnika našega, dvora našega po vugerske zemlje meštra, kakti takaj po istom kraljestvu našem vugerskom dvora našega kakoti i rečenoga svetoga Stefana reda cancellariuša, vu prvovojvodskom varašu našem Beču vu Austije, dan dvadeseti i šesti meseca Juliuša leta gosponovoga jezero sedem sto devedeset drugo. Kraljevstvih naših rimskoga cesarstva, vugerskoga takaj pemskoga i ostaleh leto prvo.

Franciscus z. l. r.
Groff Carol Pállffy z. l. r.
Josephus Jazvitz z. l. r. Pečat viseća skrovna kraljevska.

Improtokollirano vu knige kraljevske prvem redu po Nrom 56. listom 417., kaj svedoči skromni pisac kraljeski i arhiva ravnatelj Adam Fabianich m. p.

Leto gospona 1793. vu malom, 31. velikoga travna (= svibnja) i sledeće takaj meseca klasna (= lipnja) dane vu slavne varmedije zagrebačkoj vu Zagrebu držanom spravišću ov isti milostivni privilegium od reči do reči obćinsko prečtet i obznanjen je, gde nigdo se ni suproti stavil.

Po Josephu Gerdenich de Jerebich, slavne varmeđije zagrebačke priseženom drugom notariušu m. p.

Leto gospona 1793. vu velikom 29a i sledeće meseca srpna dane slavne varmedije zagrebačke vu Zagrebu držanom

spravišću ov isti milostivni privilegium na zopet od reči do reči obćinski prečtet i obznanjen je, gde nigdo se suproti stavil nije zvun jedinoga visokorodjenoga gospodina kraljevsko-cameralskoga administratora Sigismunda Kamaromy, koji slobošćinu krčme poleg naredbe pravic dopušćenu je rcstolnačil.

po istem drugom V. notariušu m. p.

Praesentem versionem originali latino privilegiali expeditioni cohaerere hisce testatum redditur. Sig. Ravnagorae die 3tia Septembris 1793. per Adamum Skerlecz de Lomnicza, Commitatus Zagrabiensis Ordinarium vicecomitem, qua regio-cameralis privilegiati oppidi Ravnagora installantem commissarium m. p.

Cum originali versione collat. per Mauritium Klobucsarich m. p.

Commitatus Zagrabiensis Jurassor.

Iz vana: Copia privilegiuma oppiduma Ravnagora od Njih veličanstva cesara i kralja našega Josepha II. vu Beču na 14. martij 1785. vučinjenoga, — potlam pako od Njih veličanstva cesara i kralja našega vugerskoga Franciscus dato 26. julija 1792. pod Nrom 9002. vu Beču potvrdjenoga i van datoga i zatim pako od slavne varmeđije zagrebačke dana 3a septembra 1793. ovde vu Ravnagore po gosponu prvomu V. comešu Adamu Škerlecz publicirano. Instalatia vučinjena bila je.

2.

Države illyričke
Intendancija
Civil Horvacke.

Med vsemi navadnemi betegi, kojem pokolenje človečansko podvrženo je, koze detečе najstrašneše i najpogibneše jesu, ar one od leta do leta vekšu stranku dece poražaju, ali na

nosti vu ov naš list privilegialski od reči do reči prez vsakoga kotrigih i telu tak zkvare, da vekšu listor žalost i trh roditeljov, kojih jedino ufanje i radost bila jesu, priostanu.

Providnost božanska, koja proti vsakome betegu osebujno takajše vračtvo odredila je, rasvitila je po dugovečnom trpljenju pamet človečansku i dopustila, da mudri i skrblivi vračitelji pravu i segurnu proti zlu ovomu protimbu vu ceplenju pravih koza znašli jesu.

Način ov ceplenja koz med semi najsegurneši i najlakši je niti nikakove boli zrokuje i vse ono zlo, koje deteče kozė zrokovati navadne jesu za na veke prepreči, i zato poklam po vnogovrstnih selah vsa ona, koja nekoji iz bedastoče, drugi iz hmanjoče protivnoga na prvo davali su, lažliva znajdena bi bila, vsi narodi ov isti način najpredi vu kraljevske dvore i pri velikaših srećno opeljan z veseljem i zahvalnostjum prijeli jesu.

Ladanje sadašnje ovoga orsaga, kojega jedini cil i tršćenje vse načine dobra i sreće verneh svojih podiožnikov vpeljati i povekšati hoće, da neprecenjenoga svog dobročinstva vsi i sledni tak premogućneši kak i najsiromašneši delniki postanu.

Iz zroka ovog određeni jesu gospoda doctori i chirurgi ili tak nuternih kak i vunskih betegov vračitelji, kojeh dužnost je vsakomu detetu, koje vu mestu i vremenu na to određeno i po gospodi . . . vu vsaki obćini oglašenomu na prvo postavi se i prikladno za to znajde za obćinu koz cipiti.

Naj anda starši kak i oni, koji ljudsku dečicu pod svojum skrbljum imaju, dobro rasude, ka strašan odgovor pred Bogom i svetom imali budu, ako piku koz dragu dečicu od smrti ali skvarenja vu životu občuvati po krivnji svoji zamude i po tom črna žuhkoga ali prekasnoga i praznoga kajanja vu srdce svoje zakopaju.

Kotrigi društva vpelanje i povekšanje ceplenja koz za cil imajućega :

Zdola potpisani { Marchal, Gerliezy, Sporer, Tschopp, Sax. } 1814.

IV.

Narodne pripovijetke iz Broda na Kupi.

Predgovor.

Ime sela Brod spominje se prvi put, koliko je meni poznato, od godine 1481.) U to vrijeme držali su u svojoj vlasti mjesto Brod krčki knezovi Frankopani kao što i mjesta Delnice i Lokve, te su ih pribrajali vinodolskoj županiji.*

Prije se je to mjesto zvalo Ribarsko, jer se je ovdje gojila za gošpoštiju plemenita riba (pastrve), tek kasnije, kada sagradiše na Kupi prijevoz (brod), dobi ovo mjesto ime „Brod".

Brod leži na poluotoku, što ga čine rijeka Kupa i njen pritok Kupica, 221 metar nad površinom morskom. Imade svoje posebno općinsko poglavarstvo, koje potpada pod kr. kotarsku oblast delničku u županiji modruško-riječkoj, svoju posebnu župnu crkvu i župni ured, koji potpoda pod podarhiđakonat delnički u senskoj biskupiji, svoju pučku školu sa dvije učiteljske sile i šumski ured knjeginje Thurn-Taxis. Rijeka Kupa dijeli selo Brod u dvije česti, u veću čest hrvatski Brod i manju čest Kranjski Brod, (koju zovu Brođani i Banijom).

Povjesničar Valvasor, govoreći u XI. knjizi svoga djela o kranjskom gradu Kastelu, pripovijeda, da su Turci više puta poharali mjesta u brodskoj dolini, tako godine 1528., 1578. i 1585.

Poslije urote protiv bečkoga dvora (1671.), kojoj su bili na čelu Petar grof Zrinski i šurjak mu Franjo Krsto

*) Sv. u Vj. Klaića, Krčki knezovi Frankapani. Knjiga I. str. 51.

Frankopan, potpali su mnogi gradovi i dvorovi roda Zrinsko-Frankopanskoga, a među njima i Brod, karlovačkoj Krajini. Brođani se tom zgodom junački boriše jedan cio dan protiv njemačke vojske, malu četu vjernika Zrinsko-Frankopanskih sokolio je tadašnji tamošnji župnik Juraj Pipinić. Nakon žestokoga otpora podlegoše oni premoći njemačke vojske. Godine 1725. dobi grof Rajmund de Villana Perlas grad Ozalj s Grobnikom i Brodom u zamjenu za svoja imanja u Siciliji i Abruzzima, koja su prodana sinovima Franje Rakocija, zeta Petra grofa Zrinskoga. Pomenuti Perlas prodade godine 1766. Ozalj, Grobnik i Brod grofu Teodoru Batthyány-u, a od njegovih nasljednika kupila je Brod mjeseca rujna 1872. knjeginja Viktorija Thurn-Taxis, u čijem se posjedu nalazi i sada Brod.

Zrinski grad ili kako ga danas Brođani na prosto zovu „grad“ sagrađen je u obliku četverokuta na dva sprata. Ispod krova crne se okanca, a na pročelju otvori za puške i topove. Kada je grad sagrađen bio, ne zna se točno, ali svakako mnogo prije godine 1670. U tom gradu stanovao je po svoj prilici osim gospoštijskoga činovništva i brodski župnik, jer je sadašnji župni dvor sagrađen kasnije (u 18. vijeku). Današnja župna crkva sagrađena je također prije godine 1670.

Matica krštenih siže do godine 1690., matica vjenčanih siže do godine 1692., a matica mrtvih do godine 1696. Najstarija knjiga potvrđenika (= krizmanih) počima 1. svibnja 1732., kada je obavio potvrdu (= krizmu) biskup senjsko-modruški Antun de Benzoni. Matice se vode na izmjence latinskim i hrvatskim jezikom. Među starijim svećenicima ističe se osim pomenutoga Jurja Pipinića još svećenik Andrija Gerdaković (1729.-1733.)

Od starina, što sam ih vidio u Brodu, znamenitija je piksa (kivot), u kojoj se nosi božanstvo (= sv. tijelo) bolesnicima, koja imade na gornjoj strani izrezan naspis I H S (s križem nad H), a na doljnjoj •R •D •P•G•P•F 1688., što mi je protumačio sadanji župnik g. Antun Rigoni „reverendisimo domino Pipinić Georgio, parocho forti 1688.“

Znamenita je i legenda, koja se je predajom sačuvala u brodskom puku o kipu majke božje u filijalnoj crkvi brodske župe u Lešnici. Ta naime legenda priča, da se je pomenuti kip preselio iz nekoga nepoznata mjesta u Tirolskoj na ravnicu ispod brijega Velike Lešnice, gdje se danas nalazi propelo. Tude je neki pastir

pasao prije više stotina godina stado oraca, kada na jednom vidje nešto svijetla letjeti zrakom. Stado, kada vidje sjaj, pade na stražnja koljena, a prednje noge sklopi kao na molitvu. Za kratko vrijeme doznade se za taj dogodaj širom gorskoga kotara i obližnje Kranjske, te se zgrnu onamo silan narod, koji nađe na istom mjestu pomenuti kip majke božje. Pobožni narod prenio je taj kip tri puta na brijeg Velike Lešnice, nu tri puta se povrati isti kip na mjesto, gdje ga je narod našao. Istom kada ga je četvrti put prenesao, ostade na onom mjestu, gdje je danas crkva u Velikoj Lešnici. U povodu ove legende osnovana je za tu crkvicu posebna nabožna brotorština, o kojoj je prvu bilježnicu napisao godine 1679. pomenuti pop Juraj Pipinić pod ovim naslovom: „Leta 1679. Quadirna (= bilježnica) kapele D(ivice) Marije od Rozarija, u kojoj se popisuju brati i sestre rečene kapele, proskrbljena sa svetim pošćenjem od mene popa Jurja Pipinića rodom iz Bribira, u to doba plovanom ovdešnim". Ove se bratorštine tiče i latinska povelja na pergameni od 21. kolovoza 1681., koja se je našla u istoj crkvici i koju donosim u prijepisu iza brodskih pripovijedaka pod naslovom „Dodatak" br. 2.

Stanovnici mjesta Broda jesu većinom starosjedioci, ma da su Turci za svojih navala ponovno puta rastjerali stanovništvo brodsko, doseljenika imade malo. Narječje, kojim danas govore, jest kajkavsko, a držim, da su Brođani od vajkada govorili kajkavskim narječjem. Vjere su svi rimo-katoličke.

Brod broji danas oko 1000 duša, a sa selima, koja pripadaju općini brodskoj i župi brodskoj, 2486 duša.

Pripovijetke, koje sam sabrao u Brodu, pripovijedali su mi ljudi, rođeni i odgojeni u Brodu, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena ovih pripovijedača:

1. *Rozalija Klobučar, sada joj imade 76 godina.*
2. *Lenka Abramović, sada joj imade 70 godina.*
3. *Neža Abramović-Rački, sada joj imade 59 godino.*
4. *Margareta Mulc, sada joj imade 57 godina.*
5. *Neža Šimunović, sada joj imade 55 godina.*
6. *Veronika Kristanić, sada joj imade 45 godina.*
7. *Katica Maurović, sada joj imade 18 godina.*
8. *Lenka Juretić, sada joj imade 20 godina.*

9. M a r i j a   G r b a c, sada joj imade 18 godina.
10. K a t a   G r b a c, sada joj imade 14 godina,

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovjedača.

U Brodu na Kupi, mjeseca kolovoza 1903.

R. S.

1.

Trī bràtje.

Èn pūt so bíle trī bràtje. Dvâ so bíle múdre, èdǝn pa je bìv bèdast. Téšku so dùma živèle, pà so si šlè sljìžbê jìskat. Pr̄vê je šòv tâ najstarèje, kê je bìv múder.

Na póte je sàstav ènǝga gòspona. Tâ gòspon ga je pràšav: »Kàn grêš ti, fànt? Un mi odgovòrê: »Grên si sljìžbê jìskat!« Tâ gòspon mi rèčê: »Èst bi te vzêv sljížit!« Prìstav je tâ fànt i ùne so se pogodìle, da kê se bō na drùgǝga prèdi rezjàdov, dà mi bō tèstâ drùgê nôs odrèzov.

Tàkŭ je pr̀šov tâ fànt va sljìžbu k tèmi gòsponi. Pr̄vê dân pòslav ga je gòspon šenìco mlátet. Tâ fànt je cèu dân mlátov šenìco, a ni dòbov cèu dân nīč nì frìštikat nì jùžinat, pà se je rezjàdov. Vèčer ga prâšâ gospòdār: »Fànt, si se kâj rezjàdov?« Odgovòrê mi tà fànt: »Kàku se ne bi hidìča rezjàdov, kàd níson dòbov cèu dân nīč frìštikat nì jùžinat!« Gospòdâr vzêv je nôž, pà je šòv i odrèzov mi nôs i pòslav ga dàmuh.

Šòv je za òvǝn bràton jìskat sljìžbo tâ drùgê bràt i tâ je bìv múder. Na póte ga je spê sàstav tèstâ gòspon i pogòdov se je i tâ sè tàku, kàku i ùn pr̄vê s tèstǝn gòsponon, da kê se bō na drùgǝga prèdi rêzjàdov, dà mi bō tèstâ drùgê nôs odrèzov.

Pȓvê dân pòslav je i tèstʜga bràta gòspon šenìco mlátet. I tâ fànt je cèu dân mlátov šenìco, à nî dòbov cèu dân nič ni frìštikat nì jùžinat, pà se je rezjàdov. Vèčer prâšâ i tèstʜga gospòdar: »Fant, si se rezjàdov?« I tèstâ mi fànt odgovòrê: »Kàku se ne bi hidìća rezjàdov, kàd níson dòbov cèu dân nič frìštikat nì jùžinat!« Gospòdar vzêv je nôž, pà je šòv i odrèzov je i tèstʜmi bràti nôs, pà ga je pòslav dàmuh.

Pôle je šòv tèstâ bèdastê bràt sljížit k tèstʜmi gospodárji. Pogòdov se je s njʜn kàku i ùne dvâ stàrje bràtje, da kê se bô na drùgʜga prèdi rezjàdov, dà mi bô tèstâ drùgê nôs odrèzov.

Pòslav je i tèsʜga mlátet šenìco tâ gospòdâr. Šòv je ùn mlátet i mlátov je do frìšteka. Kàd nî dòbov na càjt frìšteka, vzêv je éno vrèčo šenìcê, pà jo je pròdav i ìmov je frìštek. Pôle je prìšov gospòdâr, pà ga je prášav: »Nò, fànt, dàl se kâj dâ mlátet i dâl si kâj jèdʜn, kâj níse frìštekav?« Un mi rèčê: »Kâj bôn za èn frìštek jèdʜn!«

Drùgê dân je šòv gospòdâr i sà njegòva drìžina k mâše, njèga so sàmʜga pìstile dùma. Njèmi so rèkli: »Dèlâj ùno, kâj vìdêš, da drùgê lìdi dèlajô!« Drùgê so bàš reskopàvali stârô strèho, ùn je šòv, pa je reskòpav nòvô strèho.

Kàd je prìšov gospòdâr dàmuh i vìdov, kâj mu je tâ bèdastê fànt stòrov iz strèhe, prášav ga je: »Kâj si mi hidìča stòrov iz strèhe?« Tèstâ mi fànt rèčê: »Drâgê gospòdâr, èst son dèlav, kâj son drùgê lìde vìdov, da dèlajô. Dàli so ùni, drâgê gospòdâr, kâj jèdni, kâj son strèho reskòpav?« Gospòdâr mi odgovòrê: »È kâj bôn za éno strèho jèdʜn!« Bàu se je nòsa.

Pôle mi je gospòdar vèljov, dà naj kìhâ jùžino i naj dènê na žùpo pèteršilja. Jìmeli so pȓ hîši ènʜga pàsaka, kê so mi rèkli »Pèteršilj«. Un je dèv na žùpo tʜga pàsaka. Kàd je bíla jùžina skìhana, zvàli so tʜga pàsaka, àl ga nî blù nìgder. Tèstâ bèdastê rèkov je gospodárji: »Sô mi rèkli, naj dènên pèteršilj na žùpo!« Gospòdâr mi na tû rèčê: »Èst ti níson rèkov, da dènêš psìčka na žùpo, nèg da grêš na vȓt otȓgat pèteršilja, kê rástê, pà da ga dènêš na žùpo!« Tèstâ fànt ga prâšâ: »Drâgê gospòdâr, kâj so kâj jèdni za tʜga psìčka?« Gospòdâr mi odgovòrê: »È kâj bôn èst za ènʜga pàsaka jèdʜn!«

Gospòdâr mi je pôle vèljov: »Čèz nôč môrâš mi narédit môst, dà bôn stàv z énô nògô na mèhkô, a z énô nògô na tȓdô, kàda bôn po mòsti hòdov. Tô môrâ bìt gòtovu do v jìtra

rànû!« Tâ gospòdâr je jìmov stū jòvâc, à tâ fànt je šòv va štàlo, pa je odrìzav sīn jóvcan glàvē, pà je sīn jóvcan okrènov hȓbat gòre, a ènī pa vàmp.

V jìtra rànû tīljī pàstīr, da bòdô jóvce gonìli pàst. Gospòdâr rèčē tᴋmi slúgi: »Pej, gòni jóvce vèn na pàšo!« Tâ fànt mi nà tû rèčē: »Èst son jóvce pòklav, pà son iž njᴋh môst narédov! Drâgē gospòdâr, kâj so zà tē jóvce kâj jèdni?« Gospòdâr mi odgovòrē: »Kâj bōn za tᴋh stû jòvâc jèdᴋn!«

Sᴋd je vìdov tâ gospòdâr, dà ne mòrē s tᴋn slúgô nīč narédet, pà se pomìnjav z gospodìnjô, kâj bi sᴋd zàčēli š njᴋn. Potèrat ga nī mògov, zàkâj so se pogodìle, da môrâ bìt pȓ njᴋn lèto dān, dòk ne bô spē kukovàčka pȓvē pūt zakokukàla.

Zmìslele so sè va éno, pà je tâ žèna gospodárjeva rèkla, dà bô ùna šlà na hrùško pà da bô kùkala. Tàku je i blù. Una je šlà na hrùško, pà je kùkala. Gospòdâr je slúgi rèkov: »Hòdi tī, dà ti plātēn tvòje lèto, kâj si zasljížov!« Tâ slúga je rèkov, dà bi šòv ìše prèk mâlû kukovàčko glèdat, dà bi je ràd vìdov, dà je ìše nī vìdov. Šòv je ùn, pà je hrùško strésov, a gospodìnja je dúli pàla, nògo si slomìla i vbìla se.

Gospòdâr je za žènô jókav, kâj mi je žèno šùndrav. Tâ ga fànt prâšâ: »Drâgē gospòdâr, dàli so kâj jèdni za žèno?« Rèčē mi gospòdâr: »Kàku ne bi bìv jèdᴋn, sè si mi šùndrav i najzàj ìše žèno!« Tâ slúga je šòv, pà je vzêv brìtvo i odrèzov je nôs gospodárji. Pôle ìše rèčē gospodárji: »Dâj ti nosùve mòjᴋh bràtov nazàj, kâj si jᴋh njᴋn odrèzov!« I gospòdâr mi je mórav dàt nosùve bràtov i ìše svàjᴋga.

Kàd je prìšov dàmuh tâ bèdastē bràt, rèkov je bràton, kē so šlè prèk sljížit: »Tô jìmašte sᴋda vàše nosùve, sᴋd son vân jᴋh prnèsov. Vī, kē ste bíle múdre, ste zgìbele nosùve, a èst, kē son bìv bèdast, son jᴋh vân nazàj prnèsov!«

Kala Grbac.

2.

Kaku so dva dobile hajdučke pinjeze.

Enpot so šle dva na sajman. Edʌn je imov vuno, a druge orihe. Une niso tle prodavat na kile nego na cele vriče, a na celo pa ni tov nišče kupit. Un, ke je imov vuno, imov je ozdov mah, a ke je imov orihe, imov je na dni vriče lipinje. Une niso znale edʌn za drugʌga, kaj ima na dni vriče.

Pu dana so sedele na placi, pa niso nič prodale. Pole so se pogodile, da bojo premenile svojo trgovino. Un, ke je imov orihe, da bo dav orihe unʌmi, ke je imov vuno, za vuno, a ov da bo dav unʌmi vuno za orihe, iše da bo pridav dva soljda un, ke je imov orihe, unʌmi, ke je imov vuno. Ta, ke je prodavav orihe, rekov je unʌmi, ke je predavav vuno: »Dobro, est čo ti dat dva soljda, ali sʌda jih niman, bon ti dav jutri«.

Druge dan je šov terjat ta, ke je prodavav vuno, unʌga ke je prodavav orihe, za dva soljda. Un mi spe reče, da jih nima ni sʌda, da neka pride jutri. On je šov spe treče dan. Kad je kucav ta na vratih, reče ženi un, ke je biv dužan: »Est se bon naredov mrtov, a ti jokaj, kaj češ sʌda sirota, pa te bo pustov one dva soljda, ke bo vidov, da son est hmrov!«

Otprla je vrata testa žena unʌmi, ke je kucav na vratih, i joče, da ji je mož hmrov. Ta pa človek reče: »Glih mi je dužan, gren ga pokropit!« Malu sedi pr njemi, pokropi ga, pa reče: »Kada son ga pokropov, čo ga i varvat. Ostane taku pr njemi. Žena od unʌga, ke je ležav, reče tʌmi drugʌmi: »Kaj ne grešte damuh?« Ta ji človek odgovore: »Kada son ga varvav, bon ga i sprevodov!« I taku se ni dav testa človek iz hiše.

Pole so odnesle tʌga, ke je ležov, da je hmrov, va cerkvico na groblje. Testa druge spe reče: »Ne gren est nikan od njega. Kad son ga sprevodov, bon ga i zakopav!« I taku je ostav i preko noči š njin va cerkvice.

Po noči čuje nekʌga, ke se pominja za cerkvico. To so bili hajduki. Ta, ke je čuvav mrtvʌga va škruti, prestrašov se je, pa se je slekov do gola i šov je stat na lontar kaku svetac, ako do notri pride, da ga ne bo hbov, da bo misljov, da je to svetac.

Eto bome pride notri dvanajst hajdukov, pa si počnejo soljde diljit. Nikakor si niso mogli jednako rezdiljit. Enᴋmi je faljilo dva soljda. Pominjajo se une, kaj te une sᴋda. Edᴋn reče unᴋmi, kemi je faljilo dva soljda: „Ako to škruto presečeš z enᴋn mahon, onda ti bomo dali ta dva soljda!“ Un hajduk otpaše sabljo, da će preseč škruto, a un va škruti zašraje: „Si sveci na noge!“ Un gole zašraje brzo iz lontara: „Evo me!“ Hajduki so se prestrašili, pa so pobegli.

Un iz lontarja gre duli, pa reče unᴋmi va škruti: „Kaj si ti živ? Kaj nisi hmrov?“ Testa iz škrute mi odgovore: „Nison!“ Pole se je stav iz škrute, pa so si te dva počele diljit pinjeze, ke so jih hajduki pistili va cerkvice. Ale niso si mogle ni une rezdiljit. Njin je pa faljilo tri soljde i pu, pa so se za tu pravdale.

Hajduke so poslale enᴋga hajduka, da neka gre pred vrata cerkvena poslušat, da li je iše čet kega notri. Testa hajduk je čov, kaku se one dva notri pravdajo za tri soljde i pu, pa je brzo nazaj pobegnov k unen drugen hajdukon. Kad je tan pršov, reče jin: „Tulku je svecev notri va cerkvice, da ne more na sakega prit iše ni tri soljde i pu!“

Kad so to čele hajduke, pisteli so pinjezi i prošle damuh, a ta dva so za te pinjezi dobro jeli i pili, iše sᴋda jin je jezik mokᴋr.

Katica Maurović.

3.

Ena kraljica i tri brati.

Ena kraljeva šči bila je jaku bogata, pa je rekla: „Koj bo meni odgovorov na tri pitanja, tᴋmi bon est za ženo!“

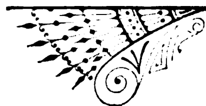
V enᴋn misti so pa bili tri brati, dva mudre i en bedak. Une so šli, da bodo odgovorile na ta pitanja. Kada so šli po

poti, un bedak našov je enьga grapca več na pu gnilьga i zavečav je: „Jej, kaj son est našov!“ Une dva brati so šli gledat, kaj je un našov, pa kad so vidli, so rekli: „Ti si bedak, ke se tьmi čudiš!“

Prošle so spe napri. Un bedak je speki našov en obroč i dov je va torbico obroč i grapca. Speki so šli napri i un bedak je našov en zamašьk i dov ga je va torbico.

Kada so prišle kraljici, gre ta najstarije, da bo na pitanja odgovorov. Kraljica reče: „Znaš, da 'man est va peti ogьn, a v ustih dim!“ Un ji ni znav kaj na tu odgovorit. Sьda gre druge brat, da bo na pitanja odgovorov. Una mi reče ko i prvьmi. Un ji ni znav speki kaj odgovorit. Sьda je šov ta bedak, da bo un odgovorov na pitanja. Kraljica mi reče ko i unьn dvein. A ta bedak reče: „Est 'man grapca, pa bomo ga pekli!“ Kraljica reše: „Ali se bo rezletov!“ Ta ji fant na tu reče: „Est 'man obroč, pa bomo ga nabile!“ Kraljica reče speki: „Ali bo ogьn na usta ven prošov!“ Ta ji fant speki reče: „Est 'man zamašьk, pa bomo zamašili!“ Taku ji je ta brat bedak odgovorov na sa pitanja i una mi je bila za ženo i živile so srečno i zadovoljno.

Kata Grbac.

4.

En sluga oslobodov kačo iz ogna.

Edьn gospodar je imov slugo. Ta je sluga pasov jovce kraj šume. Šuma je na enput počela goret. Okoli šume biv je plot. Ena kača bežala je iz šume pred ognьn i došla je blizi plota, pa ni mogla delj. To je gledav un čoban. Kad ga je kača vidla, reče čobanu: „Prosin te, oslobodi me od ogna!“ Un ji odgovore: „Kaku ču te est oslobodet, ne moren preko plota!“ Kača mi reče: „Odreži en ščap, pa mi ga podaj notri preko plota. Est čo se omotat okoli ščapa, pa češ me ven zet!“

Ta čoban je taku napravov i zev jo je ven. Kad je bla venl, praša ga kača: „Kaj bi sada, kad si me oslobodov, da nison zgorela?“ Un ji odgovore: „Kaj drugo neg pinjez!“ Una mi na to reče: „Pej tan do unega hrasta, tan boš našov pinjez, kulko rabiš. Kadgod boš rabov pinjez, hodi va un hrast, pa si zaml pinjeze. Dokle god ne boš kemi povedav, boš tan pinjezi našov. Ako boš kemi kaj povedav, ne boš jih pole nigdar več našov!“

Un gospodar, pr ken je testa sluga sljižov, imov je eno divojko. Ova divojka je vidla, da ta sluga ima vavek pinjezi i da jih od nekod nosi. Polakomila se je una za pinjezi, pa ga je vzela za moža. Pole ga je vavek napeljuvala, da neka ji povi, otkod nosi te pinjezi. Un ni tov nji nič povet. Ale una ga ni prestala napeljuvat, taku danas, taku jutri s meron ga je napeljuvala.

Un več ni mogov tega slišat, pa si je misljov: „Ako ji poven, zgubov bon pinjezi. Pa makar bon i zgubov pinjezi, est bon ji povedav, est več tega ne moren poslušat. Najprek bon si dav škruto narejit, pa čo rajši hmret, nego to njeje govorenje vavek poslušat. Kada bon pinjezi zgubov, onda je bolj da i est hmren!“

Dok je un taku misljov i govorov, zapopeva peteh, a jovce so jokale, pa rečejo jovce petehi: „Kaj ti iše popivaš?“ Peteh reče: „Pa zakaj ne bi popivav?“ Jovce mi rečejo: „Kaj ti ne znaš, da bo naš gospodar jutri hmrov!“ Peteh jin spe reče: „Pa naj da, kad če i kada je taku bedast, da se da ženi za nos peljat. Est 'man dvajset žen, pa 'man enu zrnu kukuruze i zazoven se, pa kad se pridejo, est jih prevarin, pa sam zrnu pozobljen. Naj i un taku s eno svajo ženo naprave!“

Kad je tu čov ta mož, digov se je i odrezav si je en ščap, pa kad ga je spe žena napeljuvala, da ji pove, otkod pinjezi nosi, vzev je ščap, pa jo je dobro istukov. Od unega cajta više ga ni žena napeljuvala neg su lepu i dobru živele.

Katica Maurović.

5.

En fant je biv živ na drugьn sveti.

En fant biv je bolan, ležav je bolan i gljedav je gure v nebu. Prišov je en anjgel k njemi iz nebes, pa ga je prašav: „Kaj ti tak gure s miron gljedaš?“ Ta fant mi odgovore: „Est bi rad boga vidov!“ Anjgel mu na tu reče: „Stane se, pa hode s mano i vidov boš boga!“ Ta fant ga praša: „A du si ti?“ Anjgel mi odgovore: „Est son sevidijoč i seznajoč!“ Spe ga praša ta fant: „Du si pole ti?“ Anjgel mi reče: „Est son anjgel!“

Ta fant se je stav i šov je s anjgelon. Šli so jaku deleč i pršli so v eno dolino. Onde so bile ziduve zazidani. To je biv pakov. Anjgel je vzev tega fanta, pa ga je čez zid noter vrgov. Kad ga je čez en cajt ven vzev, prašav ga je anjgel: „No kaj si vidov?“ Ta fant mi odgovore: „Est son vidov strašne ogne, ke se duše močijo, vidov son vraguve, ke duše natičejo na vile rezbiljene, pa ih noter v ogьn mečejo!“

Pole so spe deleč potovale, pa so pršle k vican. Anjgel je spe noter vrgov testьga fanta. Notre je spe vidov ogne i strašne moke. Dvi divojke so se jaku močile v ogni. Ena je prašala drugo: „Po kakovьn grehi si pršla sen?“ Ta druga ji reče: „Est son sljižila, pa so mi rekle gospodar i gospodinja, da nej brzu svaje pasle opravin, pa da nej gren na krščanske navik. Est jih nis poslušala, neg son šla po tancih i po veselji!“ Testa druga pa je pole prašala uno prvo: „Po kakovьn si pa ti grehi sen pršla?“ Una ji reče: „Taku so i mene oča i mati rekle, da naj gren na krščanske navik i večernьco. Est son se skrila očeti i materi, pa son šla po tancih!“

Anjgel ga je vzev ven, pa so spe potovali deleč i pršli so k eni hiši. Ta hiša se je zvala „vera“. Ovde jin je blu jaku lipu. Anjgel pravi testьmi fanti, da grejo naprej. Ta fant se ni dav proč, zakaj da mi je onde jaku lipu.

I taku so šle pole naprej, deleč so potovale, pa so spe pršle k eni hišici. Ta se je hišica zvala „ufanje“. Ovde jin je blu spe jaku lipu, a testa fant se ni dav spe proč. Anjgel mi je rekov, da bodo pršle iše na lepje. I taku so šle spe naprej. Deleč so spe potovale i pršle so spe k eni hišici. Ta se je hi-

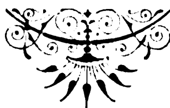
šica zvala „ljubav“. Ovde jin je blu spe jaku lipu. Anjgel zove testega fanta, da gredo proč, naprej. Ta fant se ni spe dav proč, da un ne gre iše proč, da je onde lipu, pa če bit onde eno štire dane, kad je taku lipu.

Anjgel mi je rekov: „Est te sed moran otpeljat v tvajo domovino, ke son te i vzev. Več je prošlo dveistu let, kaj smo prošle od tvajga duma! Ta fant je misljov, da ni prošlo ni štire dane, ke mu je blu jaku lipu.

Kad ga je anjgel dopeljav damuh na njegov dum, niso več niš tan našle, ni očeta ni matere ni bratov ni sosedov, si so več hmrli. Cerkov je bila ko i prek, pa faroš. Šov je ta fant va faroš, a anjgel se je samo zgubov pred njin, pa je povedav duhovnemi, kaj je se vidov. Duhovne so popiševali, a drige so ga spitavale. Osen dan so ga spitavale.

Kad so ga se spitale i popisale, onda je ta fant hmr'ov. Njegove kosti so zakopane v Noven Mesti.

Lenka Abramović.

6.

Od lugarja i žene udovice.

Enput je biv en lugar, pak mi je hmrla žena. Imov je dvoje dece eno moško, Ivico, i eno žensko, Marico. Za en cajt oženov se je spe za eno udovico.

Lugar je enput prošov v lov i rekov je ženi, da naj gre po mesu i da naj skiha dobro južino. Ta žena je poslala eno dete po jesik, a drugo po olje. Iše jin je rekla, da ke bo prvo damuh pršov, bo dobov eno jaboko. Marica ni iše jila jabok, pa je brzu tekla, da bo dobila jakoko. Ivica ni mogov dobit olja, pa dokle je un se obašov, več je bila Marica duma.

Kad je Marica damuh pršla, rekla ji je mati, da si naj

samo zeme eno jaboke iz škrinje. Una je šla, da si bo zela, a mati ji je brzu vrgla na glavo vrata, pa jo je hbila. Pole jo je sasekla i dela kihat.

Kad je Ivica pršov damuh, dobov je jabuko, a ni znav, da je Marica več pršla. I oče lugar je za en cajt pršov damuh iz lova. Pole so šle južinat. Ivici je blu dugo prez sestre, pa ni tov južinat, neg je šov pod stou i brav je koščice, pa jih je posadov va vrt.

Iz njʜh je izraslu enu drvu. Na tistʜn se je drvi pokazala ena bela tica, a tista tica je bila njegova sestra. Tista tica je šla pa je pršla k enʜmi kolarji, pa je zapopevala: „Mama me je hbila, tata me je jev, a brat mi je kusti brav i va vrt sadov!“ Ta kolar ji je dav anu kulu. Pole je prošla k enʜmi vurmaherji, pa mu je se taku zapopevala, kaku i pr kolarji. Ta vurmaher ji je dav eno vuro. Pole je šla k enʜmu postolarji i spek je taku zapopevala, kaku i pr unʜh dveih. Ta ji je postolar dav ene postole. Pole je šla k lugarji, k svajʜmi očeti, pa je sela na oknu i zapopevala: „Mama me je hbila, tata me je jev, a brat mi je kusti brav i va vrt sadov!“ Na mater je vrgla kulo, pa je je hbila, očeti je dala postole, brati je dala vuro, pa je odletela.

Kata Grbac.

7.

Pepeljuha ispod metle grada.

Enput so bile ena mati i ena šči. Ta mati je bila udovica i bila je jaku lipa, pa se je brzu druge put oženila. Za en cajt je jaku obolela i rekla je testʜmi drugʜmi moži: „Ako est hmren, ne smeš drugo ženo vzet nego majo ščer!“

Baš ta iste dan je hmrla. Ta mož i ta šči ostale so sami. Una dva niso mogle same bit, zakaj so imeli dosti dela. Un bi

se morav ženit, a drugo ne smi zet nego ščer svaje pokonje žene, zakaj mi je taku žena rekla na skranji uri.

Gre ta mož ščeri svaje žene, pa ji reče, da li bi ga una vzela. Una je tekla svaji teti, pa ji pravi, kaj ji je oča govorov. Teta ji je rekla, da neka reče očeti, da če ga zet, ako če ji kupit svivno opravo. Una je taku rekla očeti i oča ji je šov valje kupit svivno opravo.

Kad ji je oča kupov svivno opravo, tekla je una spe k teti, pa ji je rekla, da ji je joča kupov svivno opravo, pa je praša, da kaj če sada. Teta ji na tu reče, da neka očeti reče, da če gà zet, ako ji kupi kripico, ke bo sama letela, kad bo una tla, a kad ne bo tla, da leti, da bo jo mogla spravet va žep. Kad je una to očeti rekla, oča ji je šov valje takuvo kripico kupet. Una je spe k teti tekla, kad ji je oča takuvo kripico kupov, pa jo je prašala, da kaj če sada. Teta ji reče: Sada ni drugo van ti ga moraš oženet. ako ga ne češ prevaret. Ako ga pak češ prevaret, onda, kad pešte se opravljat za k poroki, ti hode va eno kamaro, a on neka gre va drugo. Kada se ti opraviš, sede va kripo, pa rece paljaci, da neka gre njemi reč, da se ti opravljena, da neka gre, da grešte k poroki, a ti brzo, dok njega ni, odleti po sveti!"

Taku je i blu. Una njega prevare. Kad je un pršov va njejo kamaro, nje ni blu več notri. Paljaca je notri sama bila i govorila, da ga ta mlada ne če i da je po sveti prošla.

Sada una, ke je šla po sveti, sastala je enaga, ki je nosov volovsko kožo. Una je to kožo od njega kupila, pa je vrh svivne oprave to kožo navlekla na se. Taku je pršla va en grad. Leti je prosila, da neka jo zemejo sljižet. Ljidije so ji rekli, da nimajo za njo dela, da kaj bi una delala. Una reče, da če pepev izmetat. En gospodar reče ji: „No pak kad češ pepev izmetat, ostane pr meni!" Va ti hiši dale so ji ime pepeljuha ispod metle grada.

Va tan gradi biv je en fant. Un se je spravljav na bal, da si bo zabrav frajarco. Pepeljuha mi je rekla, da gre i una š njan. Un ji reče: „Ode, kaj peš ti s mano, pepeljuha ispod metle grada. Baš bi se prstalo meni pejt s tabo, est taku fin, a ti va koži volovski!" Un je taku prošov na bal.

Una je pole svoj pepev pomela i brzu je sela na kripo, pa je bila prek na tanci neg un. Kad je un cia prišov, s meron

je š njo tancav, ke je bila lepa, zakaj se je iz une kože svlekla. Un je ni poznav. Kada je bal finov, una je brzu spe sela va kripo, pa je bila prek duma ko un i spe se je oblekla va volovsko kožo.

Drugo večer se je un spravljav na bal, pa ga je spe una prosila, da bi šla š njʀn. Un ji spe reče: „Kaj peš ti s mano, ljuha, pepeljuha ispod kuhanjce grada!“ I taku je un spe prošov.

Una je spe brzu sela na kripo, pa je spe bila prek na tanci ko un. Un je spe š no s meron tancav i prašov jo je, kako se zove i od kod je. Una je rekla: „Ljuha, pepeljuha ispod metle grada!“ Kada je spe bal finov, una je spe brzu sela na kripo, pa je bila spe prek duma ko un i spe se je oblekla va volovsko kožo.

Kad je pršov damuh, prpovedav je matere, da mi se ni ni ena taku dopala ko ena, ki je rekla, da se zove Ljuha pepeljuha ispod metle grada. Un je prašav po gradi za Ljuho pepeljuho, ale se taku ni ni ena zvala u tʀn gradi.

Trečo večer gre spe ta fant na bal, a una ga spe prose, da bi šla š njʀn. Un ji spe reče: „Kaj peš ti s mano, ljuha, pepeljuha ispad kuhanjce grada!“ I taku je spe un prošov.

Una je brzu sela spe na svajo kripo, pak je bila prek cia ko un. Un je spe š njo s meron tancav i popraševav jo je spe, kaku se zove i otkod je. Una mu spe reče: „Ljuha, pepeljuha ispod kuhanjce grada!“ Kada je bal finov, brzu je una sela va kripo, pa je bila spe prek duma ko un.

Sʀda si je un misljov, da ta ljuha pepeljuha mora bit una njiha dekla, ki pepev izmeta. Un gre svaji materi, pa ji reče, da neka njemi prnese kafu una njiha dekla, ki pepev izmeta. Una je šla, pa mi je vrgla va kafo zlat prstanj, kaj ji ga je un dav na tanci.

Kad je un kafo popiv, našov je ta prstanj i znav je, da je to una, s kojo je tancav na bali. Sʀda un reče, da mi neka una prnese vode. Dokle je una šla po vodo, prpravov si je un britvo, a materi je rekov, da neka postavi stražo pod oknu, da bo vrgov deklo čez oknu, pa da jo naj straža vjame, da se ne hbije.

Un je biv mudʀr pa je na nji, kad je pršla, kožo resparav i to kožo je vrgov čez oknu. Straža je šrajala: „Držite jo,

držite, zakaj se bo hbila!" Kad-je duli pršla, nj bila dekla, nego volovska koža.

Tʌmi fanti se je jaku dopala ta dekla, pa si jo je za ženo prdržav i s meron do smrti š njo živov. Est son bila na piri, jela i pila, iše sʌda mi se je jezik mokʌr. Fala bogi i majki božji.

Katica Maurović.

8.

Kaku so se hajduki odrekli hajduštva.

Enput je biv en trgovac i šal je po gori. Došli so na enpot hajduki i so ga vjeli. Hajduki so se prpravile, da ga bodo hbile. Un jih je prosov, da ga ne bi valje hbile, neg da bi ga prčakale, dok bi iše eno molitvico izmoljov.

Un je moljov malo krunico, slavni rožinkranc, dvanajst zvezd prečistʌga začeča Marijinʌga. Un je počov molet. Kad un mole, dojdu tri lepe device i štrta iše najlepša. Ena je bila Sv. Barbara, druga Sv. Katarina, treča Sv. Lucija, a una štrta je bila Majka božja.

Hajduke so vidʌle, de je iz njegovʌh ust, dok je un moljov, šla ven najprek ena erdeča rožica boga oca, pa štiri bele, po pole spe ena erdeča rožica boga sina pa štiri bele, pa pole spe ena erdeča rožica boga duha, pa štiri bele.

Kad so to hajduke vidʌle, niso ga tle šundrat ni hbit, neg so ga prosile, da bi i njih navadov to molitvico molet. Un jih je navadov i une so zapustele hajduštvo, pa so si same pokoro dale. Šli so va kloštʌr i postale so fratri. Služile so boga, sveto živele i sveto hmrle.

Margareta Mule.

9.

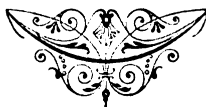
Bog, Sv. Petʌr i cigan.

Bog, Sv. Petʌr i cigan so šli po sviti. Kada so pršle k enʌmi mesti, reče Bog: „Sʌda bomo leti spekle enʌga janjca!" Cigan se valje jave: „Est ga bon pekov!" Bog i Sv. Petʌr prvolje, a cigan jʌh je poslav po drva.

Dokle su une pršle, biv je janjʌc pečen, a cigan mi je vzev žigerʌce i pojov jʌh je. Kad so pršle damuh, Bog je vzev nožič, da bo janjca jov. Kada je vidov, da janjʌc nima žigerʌce, prašav je cigana: „A ke je tʌmi janjci žigerʌca?" Cigan reče: „Vidi bedaka, kada je iše janjʌc imav žigerʌco?" Bog pa reče: „Koj povi, ke je tʌmi janjci žigerʌca, tʌmi bon dav najbolje komad?" Sʌda cigan reče: „Bila je dosta pečena, pa son jo est iščupav i pojov!"

I taku se je cigan sam izdov.

Kata Grbac.

10.

Zmaj va dregalskʌn vrhi.

Va dregalskʌn vrhi va Kranjskoj bila je ena velika jama. Iz te je jame ven hodov zmaj, pa je liden škodo delav, blago jʌn je šundrav. Lidije so moljile majko božjo, da bi jʌh očuvala od tʌga zmaja:

Pole enpot so ženske plile mirne. Dok so plile, pršla je ena lepa bela ženska i stala je na obrovo polag njʌh. Una je grabila mrvice od zemlje, pa jʌh je lučala na težakinje, da se bodo vzrle, du je to.

Kad je te ženske zagledajo, prašajo jo, kaj če. Testa bela ženska jʌn reče: „Vaše moži neka zeprežejo vouke, ke

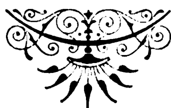
iše niso bile nikad zaprežene i neka naložijo en vuz kamenja. Kad zaprežejo tiste vouke na vuz, neka jĸh poterajo i neka grejo, kamo te same. Kade si s tĸn kamanjen stavijo, cia nek delajo cerkov na čast Majke božje!"

Te ženske pršle so damuh i prpovedale so možen, kaj jĸn je una bela lepa ženska rekla. Može so taku storile. Mislijo si, kan te pejt ti voli. Une so krenile na tisti vrh, ke je bila una jama, iz ke je zmaj ven hodov.

Pole so čez to jamo naredile železne gatre i polag so naredile cerkov na čast čistĸga spočeča Majke božje.

Kad je bila cerkov gotova, zmaj ni več ven hodov. Marija jĸh je opčuvala od tiste velike kaštige. Majka božja pomore sakĸmi, du je prosi iz srca, i meni je pomogla. Est son se zalibela, pa mi je pomogla va mojĸh težavah i nevoljah.

Margareta Mulc.

11.

Svete Lovrenac je spasov sestro iz pakla.

Svete Lovrenac jimov je poredno sestro, pa so jo vrage živo odnesle v pakov. Svete Lovrenac misljov si je, kaku bi spasov svajo sestro iz pakla. Šov je va pakov, da bo cia cerkov zazidav. Počev je meret, kaku bo velika. Pršov je ven vrag, pa ga praša: „Kaj to ti meriš?" Un mi reče, da bo leti cerkov zidav. Vrag ga prosi, da naj ne zida leti cerkov, da će mi uni dat za tu srebra i zlata.

Svete Lovrenac ni tov pinjez nego svajo sestro iz pakla. Vrage so mi tli rajše dat sestro iz pakla ko da bi cerkov zidav va pakli. Ale pride van največe vrag, harambaša, pa mi reče: „Ne bomo ti dale sestro, bomo prek iše nekaj za njo začele. Mi dva gremo na piščali piskat, du bo bolj piskav, unĸga bo tvaja sestra!"

Vrag je jaku zapiskav, da so vuha bolela Svetĸga Lovrenca. Na tu si je Svete Lovrenac počov hlače trgat. Praša ga vrag: „Kaj ti to delaš? Zakaj trgaš hlače?" Svete Lovrenac mi reče: „Ti si jaku zapiskav, a est bon iše bolj, pa bi oglušov. Bon si prek vuha zamašov, da me ne bodo vuha bolela!" Vrag se je oplašov, pa je pobegnov s piščanko.

Pride Svete Lovrenac spe v pakov po svajo sestro. Ta največe vrag, harambaša, rekov je Svetĸmi Lovrenci: „Gljej, cia pr unĸn vrti puno je prascev, du jĸh od nas dveih pomeče va un vrtac, unĸga bo tvaja sestra!"

Vrag je pometav se prasce notĸr va vrtac, samo enĸga je dev Svete Lovrenac. Sĸda un praša vraga: „Si ti tvajĸn prascen znamenje dav? Est son majĸn, maje si držijo gori repe!" Une dva šli so brojit prasce, pa so bili si Svetĸga Lovrenca, zakaj so si gori repe držale. Vrag, kad je to vidov, pobegnov je.

Spe dojde Svete Lovrenac v pakov po svajo sestro. Ta največe vrag, harambaša, rekov je Svetĸmi Lovrenci: „Gljej, prnesov son na rami vrata paklenska, du bo od nas dveih bolj zapiknov vrata, tega bo tvaja sestra!"

Vrag je vrata zapiknov, da jĸh je bilo samo malo videt. Pole je počov Svete Lovrenac va nebo gljedat. Vrag ga je prašav: „Kaj gljedaš va nebo?" Svete Lovrenac mi reče: „Est gljedan va nebo zatu, ke iman na nebesih brata kovača, pa mi bon vrata podav, pa jĸh bo un jimav za svajo porabo!" Vrag se je tĸga splašov, misljov si je, da bi mi, ako bi vrata gori ostala, se duše iz pakla pobigle, pa je rajše njegovo sestro pustov ko une se. Svete Lovrenac je sestro na svit odnesov, pa je iše sĸda živa. Una zna punu prpovedat.

Katica Maurović,

12.

Bog i en cigan.

Enput so šli Bog i en cigan po sviti. Kada so bili lačni, poslav je Bog cigana, da naj gre v eno hišo kuharьci i da jo naj prose kaj za jist. Va kuhinji ni bilo kuharьce, a cigan je vidov na šparkenti lonьc fažona. Cigan je vzev ta lonьc fažona, pa se je najov, a kaj mi je ostalo, dav je Bogi.

Bog je pojov ta fažon i rekov je cigani: „Hode ti, pa zafale kuharьci, kaj nan je dala jist!"

Un je šov i našov je kuharьco, koja je iskala lonьc i fažon. Cigan ji reče: „Fala van, kaj ste mi dale jist!" Kuharьca je zela barklje i taku natukla cigana, da bi ga hbila, da ni pobignov.

Kada je cigan Bogi prpovedav kaku ga je kuharьca natukla, Bog se nasmeje i projde delj.

Kata Grbac.

13.

Bog i Svete Petьr.

Enput so šli Bog i Svete Petьr po cesti, pa so došle k enьmi človeki i prosile so ga konak. Un jьh ni tov primit, zakaj da bo jimov jutri težake. Ale une so ga prosile, da naj jьh prime na konak, da bodo i une pr njьn delale.

Ta človek jьh je pustov pole, naj pr njьn spijo, pa da bodo jutri za tu pr njьn delale. Zaspale so une dva na podi. O pol noče šov jьh je ta gospodar bidet. Bog mi je rekov, da ni iše sila, da bodo une dva fletno delale i da bo vre se gotovo.

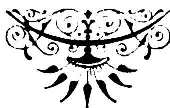
Okole dve vure šov je ta človek spe jьh bidet, pa je Svetьga Petra za lase drmav. Bog mi je spe rekov, da ni iše sila,

da bodo une dva fletno zgotovile posov. Kad je prošov gospodar, rekov je Bog Svetьmi Petri: „Hode ti na maje mesto spat, a est gren na tvaje, da te ne bo više za lase ćupav!“ I taku je šov Bog na mesto Svetьga Petra, a Svete Petьr na mesto dragьga Boga ležat.

Okol štrte vure pride gospodar spe bidit Boga i Svetьga Petra i reče: „Sьda pa bon malo začupav unьga drugьga!“ i spe začupa Svetьga Petra. Sьda so se une dva stale i šle so na posav. Bog je rekov Svetьmi Petri: „Donese mi voglen, zakaj son vučen pušet, kad delan!“ Svete Petьr je prnesov Bogi voglen. Sьda reče Bog Svetьmi Petri: „Smeči sa teg duli va skadanj!“ Svete Petьr spe naprave, kaku mi je Bog rekov. Pole je Bog vrgov voglen va teg i se se je na enput omlatilo samo. Slama je šla ven sama, a teg je šov sake na svoj kup.

Ta človek, gospodar, to gljeda i čide se tьmu. Drugu letu ni tov težake vzet, nego je načinov kaku je i Bog, pa mi je se zgorelu.

Rozalija Klobučar.

14.

Žena i dva hajduke.

Enput je šla ena žena čez eno goro i sastala je dva hajduke. Te dva hajduke so šle na poprik čez to goro, a žena je šla po cesti.

Za en cajt pršle so ti hajduki speki pred njo. Una jьh ni prepoznala, pa jьn reče: „Glih prav, da ste pršle, zakaj son cia zestala dva hajduke, pa jiman nekaj pinjez!“ Une ji niso nič rekle, samo so šle delj.

Kade so pršle k enьmi štacuni, poslav je en hajduk to žensko va štacun po potkovčice, da si jьh bo prbov na opanjke. Una je prnesla te potkovčice i šle so si tri en cajt skep. Kad

več ni bilu hiš, prbile so ji na roke une potkovčice i zele so ji se pinjezi, pa so ji rekle: „Kada nas nisi prvi put poznala, sada nas boš!" Poterale so jo, a une so speki prošle v goro.

Una je ostala na cesti jokajoč. Pršla je ena kumpanija soldatov, pa jo je kapitan prašov: „Kaj ti je, da jočeš?" Una mu je se povedala, a cela kumpanija soldatov za hajduki v goro. Tu su jih ulovele i hbile, a pinjeze ti ženi nazaj dale.

Kata Grbac.

15.

Hajduke v Skradi.

Enput so bile, več je tmi puno let, pr Delači v Skradi hajduki, njih dvanajst i harambaša trinajste. Baš je bilu veliku proščenje Matere božje od sedm žaloste va Brkoplji.

Kada so te hajduke pršle va hišo, naložile so veliki ogn i v ogni rezbeljele velike lance. S tmi rezbeljenmi lanci so tle opasat Delača, gospodara, i Delačico, gospodinjo, ako jn ne bojo dale valje si pinjezi.

Delač i Delačica so se oplašile, pa so jn se otvorile, naj si zemejo, kaj bojo tli. Baš je narod šov na proščenje v Brkopalj. Furmani so vozile na proščenje sadje. Hajduke so se bale, da ne bi te lidije njih obdale, pa so harmico zaprle i se so va hišo zapirjale, dugod je mimu gonov. Si so morale pejt v hišo, puno hišo so lidi naterale.

Kad je bila puna hiša lidi, zavirale so hajduki krope, da te lidi š njmi polevat, ako bo du kaj pregovorov. Taku so ti hajduki svoj posov zvršile, se pinjezi so zele Delači i vina i kriha i mesa i onda so prošle i pistile so narod iz hiše.

Neža Abramović-Račk i.

16.

Duhovne i bogataš.

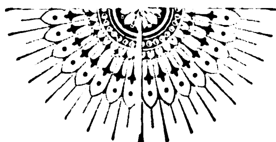
Enput so se vozile va karoci en duhovne i en bogataš. Une se vozijo v eno mesto. Po poti so se razgovarjale o sкn i sačкn, najzad reče ta bogataš: „Molen vas, gospone duhovne, est bin vas nekaj poprašav!“ Praša ga duhovne: „Pa kaj takuvкga?“ Ta bogataš reče: „Kaj bi moglu bit najtežje človeki, kada hmirje?“

Testa duhovne se malu zamisle, pa reče: „No, pa recite vi, kaj mislite?“ Testa bogataš reče: „Est mislen, da je najtežje enкmi kad hmirje, ke ne more ni enкga krajcerja sabo odnest na un svit!“

Ta se duhovne spe zamisle malu, pa mi reče: „Est čo vas navadet, da čete sabo odnest se pinjezi do enкga krajcerja!“ Ta se je bogataš valje poveselov i prašav je duhovnкga: „Prosen vas, povejte me, kaku čo to est storet!“ Duhovne mi odgovore: „Lipu. Rezdiljite sкda se svaje bogatstvu seromakon, cerkvan i na dobre nakane. Za uno drugo, kaj van iše ostane za življenje, napravite štament, da kaj po vaši smrti ostane, naj se rezdilji na dobre nakane. Kad bošte hmrli, bo van drage Isus prnesov nazaj se vaše bogatstvo iše i kamate i otpeljav bo vas va kraljestvo nebesko!“

Testa bogataš ni tov taku napravet, kaku mi je duhovne rekov, zatu kad je hmr'ov, morav je na ovкn sveti ostavet se svaje bogatstvo i pinjeze i došav je ravnu v pakov.

Margareta Muk.

17.

Kapela v Lešence.

Več je prošlu puno stoten let, kaj je pršla Mati božja od svetьga rožarija, alite Mati božja od svete krunice va eni majheni kapelici k nan dule na lešničko planino i stavila se je na najlepšьh njivah.

Baš so onod šle dva mužje i videle so, kaku je Mati božja cia pršla, pa so to kapelico odnesle v Lešenco va selu. Ale Mati božja ni tla va seli bit, neg je spe prošla duli na njivo. Ti mužje zele so spe kapelico, pa so je spe odnesle guri va selu v Lešenco. Ale Mati božja spe ni tla ostat va seli, neg je spe prošla duli na njivo. Taku so jo ti mužje odnesle va selu i po treće put, ale una je spe nazaj pršla duli. En je na to mož oslepov, a drugьmi so se roke skljičale.

I taku ni tla bit leti više Majka božja. Po 'nьn poti, po kьn je ona prošla ne raste danьs drvo.

Lidije so pole na sliko une kapelice, va ki je sьn pršla Majka božja, kipile druge kip Matere božje od rožarija, a ta kip i danьs v Lišence stoji va cerkvi, kojo so pole naredile.

Neža Abramović-Rački.

18.

Neverna žena.

Enput se je ena žena oženila, pa ni imela rada svajьga moža, neg je imela rada druge.

Svajьga moža je poslala, nej gre delat, onda so druge k nji pršle. Kad so enput pr nji bile tri druge frajari, povrnov se je naglu njeje mož, pa je čov nekakovo rezgovaranje va kamari. Un je na vratih potukljav, una se je jaku preplašila, ka je čula njegov glas Poslala je brž bolj se tri va peč.

Kad je un notьr prišov, prašav je ženo, s kogun se je rezgovarala. Una je rekla, da je kumo gustila. Un je šav za

mizo, pa je rekov, da bo i un malo jov, kad je kumo gustila. Kad se je najov, prošov je spe na posav.

Izašle so te tri njeje frajari iz peči, pa so se spe gustile skep š njo. Za en cajt povrnov se je spe mož, zakaj se je nadjav, da una ne gusti kumo, neg da to mora bit negdu druge. Spe je pršov na vrata i potukljav je na vratih. Čov je, ke je una notri rekla tʌn svajʌn frajaron: „Skrijte se brzu va peč. Moj mož je spe pršov!"

Une tri so pobegle va peč, a moži je otprla žena vrata. Kad je un pršov notʌr, zapovedav je nji, da prnese koš slame. Una je prnesla, pa je un nakljačov puno peč slame, pa jo je zapaljov. Une tri so se va peče podušile i hmrle.

Zvade un se tri ven s peči, al kan če sʌda š njimi. Najev si je enʌga sljugo, da mi naj odnese enʌga mrtvʌga človeka, kan če, va grmlje, ke ne bojo lidije videle. Za une dva mi ni tov nič reč.

Ta sljuga je oprtov tʌga mrtvʌga na ramo, pa ga je odnesov va vodo. Unda je pršov nazaj k tʌmi človeki, da mi bo platov. Kad se je povrnov nazaj, več je testa človek drugʌga iz peči izvlekov, pa je rekov sljugi: „Kaku si ga hidiča odnesov, kad je prek neg ti nazaj pršov!" Ta sljuga nič ne reče, neg oprte na ramo tʌga drugʌga i odnese ga va vodo. Ale testa človek izvleče brž i trečʌga iz peči, dok se je sljuga povrnov. Kad se je sljuga povrnov nazaj, zašraje ta človek: „Kaku ga hidiča noseš, da ti se valje nazaj povrne! Paze ta put, kaku i kan ga noseš!"

Ta sljuga spe nič ne reče, nego oprte spe na ramo tʌga trečʌga i odnese ga va vodo. Sʌda je pazov, da mi ne pobegne nazaj z vode. Baš je trefov en človek onod projt. Ta sljuga je misljov, da je tu un, kʌga je va vodo hitov, pa je vzev eno palico i hbiv ga je, pa brzu š njʌn va vodo.

Sʌda gre ta sljuga veselu po svajo plačo. Kad je pršov k unʌmi človeki, rekov mi je, da mi je tov spe nazaj pobeč, ale da ga je vlovov, hbiv i hitov ga va vodo.

Testa človek mi je platov za kulʌku so se pogodile, ale i taku se je bav za unʌga štrtʌga, ke ni biv nič kriv, pa ga je ta sljuga hbiv, kad ga je un varav

Katica Maurović.

19.

Vrag i baba.

Enput bila je ena baba, pa je jimela en vrh i nigdu je ni tov ta vrh zorat. Pršov je vrag k testi babi, da bi un zorav ta vrh, ako mi da svajo ščer za ženo. Ščeri se vrag ni neč dopav, pa je rekla una, da ga una ne če za moža imet.

Baba se itaku pogode s vragon, da ak ji zore do anajste vure v noči un vrh, da bo mi dala ščer za ženo. Vrag je pro-šov orat. Kad je baba videla, da bo vrag zorav vrh do anajste vure, brzu je primila sito, pa je š njʌn sklopotala taku, da so petehi zakukurikale.

Vrag je misljov, da je anajsta vura pasala, pa je samu pobegnov. Taku je baba vraga prevarila, ke ji je malu fale cev vrh zorav.

Danʌs je ta vrh poznat, ke ga je vrag orav. Zovejo ga vražje vrh.

Rožalija Klobučar.

20.

Kaku je en fant biv pr spovedi.

Enput so bile tri brate. Ta najmlaši ni biv iše nikad pr spovedi. Te dva starje mi dejo: „Ti moraš pejt enput spovedi, več si velik dost, mi čemo te otpravet!“ Un jʌn je rekov: „Kako čo est pejt, ke ne znan nič povedat!“ V staru vreme niso lidije taku klele ku danʌs, pa ta fant ni znav, kaj bi se spovedav.

Une mi rečejo: „Tu ni dregač. Mi te bomo sʌda otpravile. Kad ne češ s dobre volje pejt, it češ pod morač!“ Res une dva ga otpravejo k duhovnʌmi. Duhovne ga prime va spoved i praša ga, kaj je zagrešov, naj mi pove, kaj zna. Ta

fant reče, da zna za ene tice. Duhovne ga praša, da kaj zna iše. Ta fant reče, da zna iše za eno dršče. Duhovne pričev se je jadet, pa ga praša spe, da kaj zna iše. Ta fant reče, da zna za ene čeke. Duhovne biv je več jedan, pa ga spe praša, da kaj zna iše, kaj je zagrešov. Ta fant reče, da zna za ene ose. Več je biv duhovne jaku jedan, pa ga praša, da kaj zna, kaj je zagrešov, da kaj če mi tu, kaj mi je povedav. Ta fant reče, da zna iše za ene čmrlje.

Sada več ni mogav ga duhovne slišat, neg gre za lontar, pa donese eno palico i praša ga, da le iše kaj zna, kaj je zagrešov. Ta fant reče, da ne zna nič više, da je se povedav, kaj je znav. Duhovne, ke je misljov, da ta fant špot dela iz svete spovedi, vzev je palico, pa ga je tukov, dok ni palico na njan prelomov.

Ta fant gre damuh i joče. Prašajo ga te dva starje: „Kaj je? Zakaj jočeš? Kaku je bilu pr spovedi?“ Ta fant reče: „Spoved je bila dobra, ale kad son rekov, da više nič ne znan, pograbila je eno palico, pa me je tukla, kaj me je bolj mogla i bi me hbila, da se ni palica prelomila!“

Neža Šimunović.

21.

Vrag i cigan.

Enput so pastire pasle va gori prasce. Sako večer je pršov vrag pa je enaga pastirja odnesov damuh k sebi v pakov. Več niso znale te pastirje, kaj bi napravile. Pršov je k njan en cigan i une so mi so svajo nevoljo prpovedale. Cigan jan reče: „Kaj čete mi dat, est bon van celo noč prasce čuvav? Une so mi rekle, da mi bojo dale enaga prasca. Cigan ni tov prasca, neg nej mi dajo komad sira, a vragi nej dajo, kad bo pršov, en kaman.

Kad je vrag pršov spe po enьga pastirja, dajo te pastirje vragi kaman, a cigani komad sira. Cigan sьd reče vragi: „Du je od nas dveih jače. Du bo mogov više vode stiskat iz sira, ta je jače!“ Cigan je stisnov sir i voda je samu šla iz sira, a vrag ni mogav iz svajьga kamьna nič stisnit. Cigan reče: „Est son jače, sьd si moj. Iše jiman jačьga brata od sebe!“

Vrag je pobegov a cigan za njьn. Kad so pršle k pakli, reče vrag cigani: „Ti si me prevarov. Sьda bomo videle, du je jače. Šli bomo maji materi po vodo!“ Vrag je vzev volovsko kožo, da bo materi vodo va nji nosov. Cigan pa je vzev kramp, da bo skopav cev zdenьc, pa da ga bo odnesov vraguvi materi. Vrag ga praša: „Kaj delaš?“ Cigan mu odgovore: „Est bon cev zdenьc skopov, pa ga bon tvaji materi odvesov!“ Vrag mi reče: „Nemoj, biže, biže, kaj bi nan sosede rekle!“

Vrag se je bav cigana, pa mi je rekov: „Gremo v goro po drva, pa bomo videle, du je jače!“ Šli so une dva v goro. Vrag je lomov cele bukve i nalagav jьh na kula. Cigan ni nič lomov neg je samu korje belov. Vrag ga praša: „Kaj ti spe delaš?“ Cigan mi odgovore: „Korje belen, da bon celo goro skep zvezav i odnesov!“ Vrag se je spe bav cigana, pa mi je rekov: „Nemoj, nemoj, kaj bi lidije rekle!“

Taku so prpeljale damuh drva, kaj jьh je vrag nalomov. Kad so damuh pršle, ni mogov drv rezlagat, pa je vragi rekov: „Est bon cela kula prevrgov!“ Vrag se je spe bav cigana, pa mi je rekov: „Nemoj, nemoj, bi kula potrv. Est čo se sam rezložet!“

Kad je vrag drva rezložov, rekov je cigani: „Biž od mene, ti se jače od mene!“ Cigan mi je na tu rekov: „Est gren sьda damuh, ale da mi više ne dojdeš k unьn pastiron. Cia boš mene našov i est bon te hbiv!“

Drugo večer dojde cigan spe k unьn pastiron i čaka na vraga, ale vraga ni bilu, bav se je cigana. Pastirje so dale cigani enьga prasca i jimele so mira od vraga.

Rožalija Klobučar.

22.

En fant pr coprnicah.

Enput je biv en fant i sastav je eno večer coprnice. Ni znav, da so to coprnice. Une so mi rekle: „Fant, pej s nami, bo ti pr nas lipu!“ Un se je dav prevaret i une so ga zele sabo. Un je šov š njʌmi na en hrib. Leti so se lipu resčešljale, tancale i svaje posle opravljale. Njega so veni pistile, da jʌn čuva kobile.

En cajt so taku tancale i vesele bile, pa so pole šle k testʌmi fanti, nekaj božjega so mi rekle, pa so prošle, a njega so pistile na tʌn hribi. Un ni vedov kod damuh pejt, pa je jaku jokav.

Pihav je Jug, pa ga je un prosov, naj ga odnese na njegov dum. Jug mi je rekov, da un ne smi jaku pihat, zakaj da lidije senu nalagajo, pa da bi ga kleli, ke bi jʌn reznosov se senu. Jug mi je rekov, da naj Birjo prosi, da Birja manj piha, pa da je jača ko un.

Kad je prčela Birja pihat prosov je un Birjo, naj ga odnese na njegov dum. Birja ga je zdignʌla, pa ga je odnesla damuh.

Ta fant od unʌga dana nič više ne verjame ni eni ženi, zakaj misle, da je saka žena coprnica.

Lenka Abramović.

23.

Tri raubere.

Enput bile so tri lidije v eni mahani hiši. Ta hiša bila je na samʌn. Te tri so se dogovorile, da pejo v raubarijo.

Šli so gori i pršle so v eno hišo k enʌmi starʌmi človeki, pa so mi rekle, po kakuvʌn posli grejo i zvale so ga, da

naj i un gre s njĸmi. Un jĸn je rekov, da un po takuvĸn posli ne gre nikan i da naj ni une ne grejo po tĸn posli. Ale une ga niso tle slišat neg so mi rekle, da, ako ne gre š njĸmi, naj jĸn posode svajo sabljo.

Un jĸn je posodov, zakaj se je bav njĸh i une so prošle raubat. Pršle so v eno hišo. V testi hiši ni bilu nobenĸga, samu eno malo dete je jokalo va zibki. Da bo dete mirnu, vedrov je en raubar sabljo va strop, pa je rekov deteti: „Nunaj, nunaj sĸda, dete!"

Kad so si nakľale va ti hiši dvei vreče mesa, kriha i robe, prošli so delj. Un rauber je spuknov iz stropa sabljo, pa ji je špic odlomov. Šli so une tri čez goro, pa so videle en brezov panj i misljele so, da jĸh kidu čaka. Une so se poplašile, pa so duli mesu i krih vrgle.

Druge dan pršle so čobane, pa so to našle i pobrale. Teste pa lidije, ke so une krale, prjavile so pr sodi, da jĸn je pokradenu. Sokod so jiskale raubere i najzad k unĸmi starĸmi človeki pršle, ke je rauberon sabljo posodov. Pr njĸn so našle sabljo i prmerile nji špic, ke je va stropi ostav i valje so ga v rešt otpeljale. V rešti je povedav prave raubere, pa ga je sod pistov ven, a une tri notĸr v rešt. V rešti so bile te tri tri leta.

Kad so jĸh pistele ven z rešta, niso tle više pejt v raubarijo.

Veronika Kristanić.

24.

Kaku je en dobre fant postav svetĸc.

Enput je biv en fant. Un je biv jaku dobĸr i pobožĸn. Ena devojka bi ga bila rada za moža dobila, ale un ni nič za njo marov. Sake dan je šov šetat blizu ene vode. Tu je ta devojka znala, pa se je i una onod šetala.

Enput mi je rekla, da bo hbila al sebe al njega, ako je ne bo tov zet za ženo, ale un ni nič ni za tu marov. Kad je una videla, da un nič seglih za njo ne mari, rekla je svajĸmi sljugi, naj ga obese. Sljuga ga je vjev i obesov ga je, ale ga ni tov hbit, smiljov mi se je. Kad je una videla, da je iše živ, zarinila mi je iše nož va srce. I taku je un hmr'ov.

Un je biv jaku b'ed mrtvac i una ga je šla gljet. Bila je valje žalosna i prestrašila se je jaku. Gospoda so je pozvale na sod. Ale una ni tla nič govoret, samu je jokala. Sod jo je odsodov na velike rešt. Una je brž pobegla damuh, šla v en kelder i obesila se.

Kad se una obesila, odnesle so najprek testĸga fanta na pokop. Njegova se je škrita svetila kaku lič. Lidije so se njegovi škriti klanjale več ko cari i kralji. Kad so ga zakopali, biv je svetĸc.

Lenka Abramović.

25.

Svadba na Jasenovĸn vrhi.

Enput bila je v enĸn seli na Jasenovĸn vrhi svadba. Cia so jimale eno dobro kiharĸco. Una je kihala sake sorte jila. So jimeli govedske župe, pa notri rezance, pa repo i fažona, pa jačmenovo kašo i v kaši špeha, pa štruklje.

Kad so se najele i napile, malo so i potancale. Kaku so tancale, poštupalo se je i nekaj od stropa.

Kad so se vrnile od svadbe, idejo proti dumi, a gljedale so jĸh Kostelke iz Kranjske, pa rečejo: „Hodite lesĸn, bošte videle hrvatsko svadbo:" Ena reče: „Pogljej testĸga, kaku je lep, bi biv dobĸr za me!" Se so jĸh Kostelke gljedale, niso se mogle nagljedat jĸh.

Kad so šli čez goro, so se si svate pogibele. En je pri-

šov damuh večer, druge po noči, treče v jutru. Pogibile sŏ po poti i gvand. Jožek je zgibov sukʀnco, male Matija kapico, treče je zgibov žačko.

Kad so damuh pršle, bile so jaku lačne, pa so si skihale palente i mleka.

Margareta Mulc.

26.

Bolna žena.

Enput je biv en bogate človek. Un je misljov, da kad je bogat, da je i srečʀn. Ale ni bilu taku. Un se je oženov za eno lepo ale seromaško devojko. Testa devojka ga ni nič rada jimela. Kad jo je oženov, napravila se je valje bolna.

Un je biv jaku žalostʀn i prašov jo je: „Kaj misleš, od česa bi ti ozdravela?“ Jimele so lepe hriške va vrti, pa je rekla moži: „Posece une hriške va vrti, est mislen, da bon od srca tʀh hrišak ozdravela!“ Un je posekav svaje hriške, pa je ji skihav srce od tʀh hrišak. Ale tu ni neč koristelu.

Prašav jo je spe: „Kaj bi sʀda? Od srca unʀh hrišak te ni nič bolj?“ Jimeli so lepe race pr hiši. Una mi je rekla: „Skihaj mi une race, more bit bo mi od njʀh bolj!“ Un je valje hbiv race i skihav jʀh je. Ale ni od tʀga ni bilu nič bolj njegovi ženi.

Sʀda reče testa žena svajʀmi moži: „Pej ti meni v en zakleti varoš, ke je tan i tan, i prnese mi iz tʀga varoša tri jaboke. Od tʀh jabok bon est ozdravela!“ Žena je misljela, da bo ji mož cia poginov, pa da bo bogata dovica i da bo se po volji mogla druge pot ženet.

Ta se mož valje sprave na pot. Pršov je večer do tʀga zakletʀga varoša. Gre un notʀr. Va eni kamari najde mizo i na mizi sakojaka jila, va drugi kamari najde postelj. Se je bilu lipu

prpravljenu. Lačʌn je biv, sev je za mizo i pojov je se, kaj je bilu na mizi.

Okole anajste vure dojde dvanajst duhovnʌh si oblečene, kaku da gredo pred lontar, molijo se i blagoslovijo se, pa spe projdo. Va tʌga moža niso nič pačale. Un ostav je ležat do štrte vure po polnoči. Nišče ga ni bantuvav.

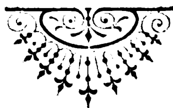
Okole pete vure v jutru dojde k njemi va kamaro ena mlada ženska, pa mi reče: „Ti si biv prave človek, ke si celo noč prenočov v tʌn varoši. Testa varoš je biv zaklet, ale ti si ga prokletstva oslobodov, kad si celo noč prenočov va njʌn. Ti boš sʌda moj mož i gospodar tʌga grada!" Un reče nji: „Est ne moren bit tvoj mož, zakaj son est oženjen. Est jiman zakonito ženo pr hiši. Una je bolna i poslala me je po jaboke va testa varoš!" Ta mlada ženska mi pa reče: „Tvaja žena nema tebe rad. Una ni bolna, neg te je lesʌn poslala, zakaj je misljela, da boš leti glavo zgibov, pa da se bo po druge pot oženila!"

Un se je dav nagovoret i ostav je u tʌn varoši. Oženov se je za to mlado žensko. Kad je izašov iz varoša, vidov je čidu naroda, se mi se je klanjalo i pozdravljalo ga, kaj jʌh je prokletstva oslobodov.

Un je biv v tʌn varoši jaku srečʌn. Jimov je lepo ženo, ke ga je rad jimela, i lepo deco i živov je puno let.

Njegova pa žena misljela je, da ji je mož va 'nʌn varoši hmr'ov, kad ga ni bilu damuh, pa se je i una druge pot oženila, al ni bila nigda srečna, zakaj ni poštenu delala s prvʌn možen i ranu je hmrla.

Lenka Juretić.

27.

Medvid i mož.

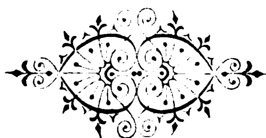
Enput je biv en mož. Un je vavek šov v goro po drvá. Enput je bila jaka zima, pa si je naložov ogʌn. Na enput spaze un enʌga medvida, ke je šov k njemi. Un se je medvida prplašov, pa je pobegnov.

Kad je vidov, da se je medvid šov k njegovʌmi ogni gret, vzev je eno glavnico iz ogna i žoknov ga je š njo v hrbat. Medvid se je poplašov, pa je pobegnov.

Teste človek se je spe šov gret k ogni. Za en cajt pršov je medvid i tov je tʌga človeka. Testa človek brž bolj na eno tanko hlojo, ale medvid za njʌn na hlojo. I taku ga ni mogov medvid dosegnʌt. Šov je medvid duli, pa je počov okole hloje jamo kopat, da bo hlojo zrišov.

Kad je več medvid biv malo fale gotov, pršle sʌ dva jagari, pa so hbile medvida. I taku se je spasov teste človek, iše danʌs je živ.

Marija Grbac.

Dodatak.

Neka stara pisma, koja se tiču Brodjana na Kupi.

I.

Leta 1687., dne 1. agusta u Lišnici.

Ja pop Juraj Pipinić, plovan broski, pogodih se s piltauarom Martinom Baseliusem iz Novoga mesta, a to za boži grob i vas ontar po svoj kapeli skupa zidati drojimi, da budu u dolnem stuku četiri angeli, a u gornem četiri noseći pasion i nadkolorani svimi i na kraji, kadi se bude pristojalo, glavi dve od angelov, a ontar da bude sve u skatulah, u dolnem stuku da bude mater dolorosa, a u gornem resurectio sa angeli i vas ontar lipo zvizan, za koj ontar obećah jim dukat devedeset, svaki dukat po 26, a oni da se sami hrane, a kaj budu hoteli imati od cirkve, da jim se po ceni da, kako ide u deželi, na račun i bihohmo kuntenti jedna i druga stran.

2.

In nomine sanctissimae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti et ad laudem et gloriam beatae Dei Genitricis, vir-

ginis Mariae, dominae nostrae, piamque venerationem D. P. N. Dom^{ci} S. Rosarii authoris atque institutoris Fr. Antonius de Monroij, S. Theologiae professor, ordinis praedicatorum humilis magister generalis et servus.

Omnibus praesentes literas inspecturis salutem in Dno sempiternam, quemadmodum Christianae perfectionis summan in unitate fidelium ad Christum veluti membrorum ad caput omnium perfectionum fontem nec non in unione Christianorum ad invicem consistere credimus, ita ad illam adipiscendam optimum esse orationis remedium ratione et experientia pie edocemus. Modus vero Deum orandi, secundum quem Sma. V. M. Mater Dei per centum quinquaginta salutationes Angelicas et quindecim Dominicas Orationes instar Davidici psalterii colitur, qui Rosarium nuncupatur a Smo D. N. Domminico primum inventus et institutus a Summis Romanis Pontificibus successive ad devotam Patrum nostri ordinis intercessionem approbatus, privilegiis quoque maximis ac inumeris indulgentiis aliisque Apostolicis gratiis decoratus inter ceteros in Ecclesia inventos ad hoc obtinen. (ut pie credimus) magnopere confert, nam praeter hoc, quod Sma Dei Genitrix, cujus intercessio nobis perfectionem hanc impetrare potest, ibi crebrius invocatur, ipse quoque per se modus orandi (si recte fiat) quam facillime compendio illam consequitur dum Jesu Christi Salvatoris N^{tri} vitam omnem per quindecim misteria digestam meditando percurere facit, quae vos in Chiisto dilectissimi et devotissimi Christi fideles loci in monte Lisniza nuncupat. Modrusien. Dioec-s pie considerantes et ad habend. augend. et conservand. ptum modum orandi confrat^{em} psalterii seu rosarii sub invocatione Bae M. V. in ecclesia eiusdem Smi Rosarii noviter aedificata dicti loci instituendi et ordinandi eiusque altare et capellam fundandi et erigendi a nobis instantissime petivistis per interpositam personam per Illustris. et admodum R. D. Antonii Lepori vobis licentiam importii cum gratiis et favoribus oportunis. Nos igitur vestris votis et piis petitionibus inclinati d^{am} confrat^{em} sic, ut profertur instituendi auctoritate Aplica nobis concessa tenore praesentium licentiam concedimus et facultatem, accedente tamen assensu ordinarii loci ac prioris vicinioris conventus seu loci ordinis nostri ac media praedicatione alicuius Patris euisdem ordinis nostri per suum superiorem destinandi. Dummodo dicta societas distet per duo

miliaria ab alia simili rite prius instituta, eamque confraternitatem atque omnes utriusque sexus Christi fideles in eadem recipiendos cum gratiis et indulgentiis sibi a Roman. Pontific. concessis pro ut aliae consimiles confraternitates in ecclesiis nostri ordinis institutae potiuntur recipimus et admitimus in vita pariter et in morte admonentes eiusdem Smi Rosarii festum prima dominica mensis 8bris singulis annis in eadem capella celebrari debere juxta fel. record. Gregorii XIII. decretum et institutum in gratiarum actionem praeteritae ac memorandae victoriae contra Turcas eiusdem societatis confratrum fusis praecibus eadem die (ut pie credimus) ac auxilio et interventu eiusdem B. V. M. Dnae Nrae impetratae atque obtentae. Cuius societatis et capellae capellanum deputamus modernum et pro tempore existentem dictae ecclesiae Rectorem seu Parochum, qui nomina et cognomina omnium Christi fidelium in eandem societatem ingredi et devote recipi petentium in libro ad hoc specialiter deputato possit scribere psalteria seu coronas benedicere Sac. Rosarii mysteria reverenter exponere ac omnia ac singula facere, quae fratres nostri in ecclesiis nostris ad hoc deputati facere possunt et rite consueverunt in diem Christi eius conscientiam onerantes, ne pro huius modi admissione, ingressu, scriptura et benedictione aliquid omnino temporalis lucri exigat sed gratis haec omnia praestet, quemadmodum ipsius piae societatis capitula habent et sanctiones uti etiam nos in Dei cultum eiusque Smae Matris gloriam, Christi fidelium salutem et profectum gratis accepimus et gratis damus et concedimus, volumus autem et omnino observari jubemus, quod in Ven. Icona dtae Capellae quindecim n. rae redemptionis Sac. Mysteria pingantur nec non pro huiusce concessionis consentanea recognitione in eadem Icona D. R. M. Dominici eiusdem Rosarii auctoris imago Ven. flexis genibus de manu Deiparae virginis coronas proprias accipientis similiter pingatur, notumque facimus Paulum Papam V. fel. record. per suum breve datum Romae apud S. Marcum die 20. Septembris 1608. restituisse societati S. Rosarii confirmasseque omnes indulgentias eidem a Summis Pontificibus Romanis predecessoribus suis, quibus hactenus dicta societas fruebatur ac si literae revocatis suis non emanassent, decernimus insuper et declaramus postremo, quod quandorunque contigerit fratres nostros intus vel extra dictum locum in eius teritorio per duo miliaria eccle-

siam obtinere ipso jure ipsoque facto ex nunc pro tunc absque alia declaratione sed pntium tenore d[tam] societatem ac omnes indulgentias et privilegia eidem concessa ablata esse a d[a] Capella, et poenitus atque totaliter ad dictam Nostram ecclesiam translata cum omnibus bonis temporalibus quomodolibet aquisitis, quam conditionem superiores et officiales tam ecclesiae p. dtae quam confrat. admitere et manu propria subscribere teneantur. Quae omnia instrumento publico manu notarii facto poni debent et aplicari in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quibuscumque in contrarium non obstan. in quorum fidem his officii nostri sigillo munitis manu propria subscripsimus gratis ubique et semper. Datum Romae in conventu Nostro S. Mariae super Minervam. Die prima Februarii 1609.

Fr. Antonius Monroij, m. p.
Magr ordinis.

R[ta] Fol. 80.

Na 21. augusta 1681. Gdin biskup Giacinto Dimitri odmeće ovo prošćenje i Cumpaniju budući reda S. Dominika s prodikum publica se ovo prošćenje, kako zgora govori.

Giacint Dimitri, biskup Sen. i Modruš.

V.

Narodne pripovijetke iz sela Oštarija.

*Predgovor.**)

Oštarije leže nedaleko željezničke pruge karlovačko-riječke između postaje „Ogulin" i „Josipdol". Selo Oštarije dobilo je svoje ime po svoj prilici od talijanske riječi „osteria", koja znači u našem jeziku krčma. Prije su se Oštarije zvale „Otok", kako se to mjesto u modruškom urbaru od g. 1486. spominje, jer je tada bilo selo Oštarije dijelom susjednoga mjesta Otoka, gdje je nekoć bio grad porodice Frankopana. Kasnije su se nastanili u Otoku pravoslavni doseljenici iz Bosne (oko g. 1600.), a katolici porukli su se u Oštarije.

U Oštarijama nalazi se katolička crkva i katolički župni ured. Današnja župna crkva sagrađena je na onom mjestu, gdje je bilo svetište stare crkve. Od stare crkve ostale su okolo na okolo doljnje zidine, te služe danas te zidine kao predvorje u novu crkvu.

Za staru oštarijsku crkvu vele, da ju je sagradio knez Martin Frankopan oko g. 1450. On ju je nadario zemljama i kmetovima.

*) Raspravu o Oštarijama napisao je u Prosvjeti g. 1894. Emilij Laszowsky. O obližnjim selima, Šušnjevu selu i Čakovcu, koja pripadaju općini oštarijskoj, a župi munjavskoj, napisao je raspravu Juraj Božičević u Zborniku za narodni život i običaje Južnih Slavena, što ga izdaje Jugoslavenska akademija u Zagrebu u svesku V. 2. polovini.

Poslije njegove smrti (1479.) bio je zaštitnikom i dobročiniteljem iste crkve brat Martinov Stjepan Frankopan. Imademo i jednu vijest, da je poslije pada Udbinje (1460.) boravio u Oštarijama kaptol krbarski, dok se nije biskup nastanio u Modrušu.

God. 1521. provališe turske čete u selo Oštarije, popališe i porobiše cijelo selo i prekrasnu njihovu crkvu. Poslije te navale turske bila je oštarijska crkva zapuštena. U Oštarijama bude smještena g. 1577. straža, koja je imala narod braniti od turskih navala. Utvrdom toj straži bile su zidine porušene crkve.

Oko godine 1639., iz koje godine imademo sliku sela Oštarija od carskoga mjernika Ivana Pieronija, nanizane su bile kuće uz porušenu crkvu, dočim dolje kod Mrežnice nije bilo nikakovih kuća.

God. 1642. dne 7. srpnja na večer provalili su Turci iz Bihača opet u Oštarije pod vodstvom Mustaj bega Hazumovića. Oštarije ovaj put obranio je ogulinski poručnik Martin Mogorić od Turaka.

U sedamnaestom vijeku obitavaše u Oštarijama po jedan burggraf i vojevoda. Ime jednomu takovomu burggrafu bilo je Bodenico. U drugoj polovici sedamnaestoga vijeka sazidana bi današnja nova crkva iz sanktuarija stare crkve.

U osamnaestom vijeku vladao je ovdje neko vrijeme silan glad. Stoga se odanle odseli sila naroda u Srijem i Pečuh.

Toranj stare crkve stajao je sve do godine 1803., dok se nije materijalom toga tornja podigao novi toranj današnje crkve.

Još nam je spomenuti, da je župnu crkvu u Oštarijama obdario papa Pio II. god. 1459. mjesečnim oprostima, pa je onamo već od petnaestoga vijeka rado hodočastio narod.

God. 1902. obnovljena je bila crkva, pa je bila i na novo blagoslovljena dozvolom biskupovom. Iste godine blagoslovljena je bila i novo sagrađena kapela sv. Antuna, koja je podignuta kraj mosta u sredini sela.

U općinu oštarijsku spadaju neka sela, kao Otok, Podveljun i Šegani, koje su nastanili pravoslavni doseljenici iz Bosne (Bihača) i koji govore štokavskim narječjem, dočim se u Oštarijama, pa u selima Košarama, Skradniku, Prebegu i Luku govori čakavskim narječjem.

Stanovnici su većinom starosjedioci čakavski, kao porodice: Juričić, Prebeg, Novačić, Badanjak, Mihaljević, Božičević, Neralić, Moguš, Žilić, Raspica, Dra-

ginić, Belančić, Butković, Pezić, Holjerac, Irčević Brajković, Gračanin, Lončarić, Grdić, Rendulić, Kostelić, Jandrilović itd.

Osim starosjedioca imade tu i pokatoličenih pravoslavnih doseljenih porodica iz Bosne, kao: Barilović, Cazin, Bošnjak, Milaković, Šikonja, Vrbanović, Metikos, Radović, Biščanin, Šervović, Rodić itd. Nadalje imade iz Primorja doseljenih porodica, kao: Fundurić, Bakranin, Franjković, Fićurin, Kumpar, Barko, Bokulić, Burić itd. Imáde porodica doseljenih i iz drugih krajeva, kao porodice: Morvin (pravo Murvin) iz Čabra, Pribanić iz Like, Muić, iz Vukmanića, Kesner, Župan i Žeimen iz Kranjske.

Matica crkvena siže do godine 1723. Prvi svećenik obnovljene crkve bio je, komu se je ime sačuvalo, Pavao Jurasić od god. 1739.—1760.

Na zidu ograde stare crkve bio je glagolski natpis od god. 1593., koji je još cio postojao god. 1802. Do·danas sačuvalo se je još samo nekoliko slova, kojih nijesam kušao odgonetnuti poradi trošnosti zida.

Pripovijetke, koje sam u Oštarijama sabrao, pripovijedali su mi ih ljudi, rođeni i odgojeni u Oštarijama, a pobilježio sam ih baš onako, kako su mi ih pripovijedali. Evo imena pripovjedača:

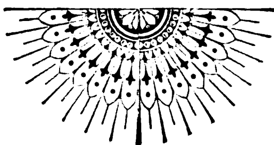
1. *Franjo Draginić, sada mu je 75 godina.*
2. *Jaga Kesner, sada joj je 69 godina.*
3. *Ivan Kesner, sada mu je 18 godina.*
4. *Miko Metikos, sada mu je 64 godine.*
5. *Ivan Mihaljević, sada mu je 63 godine.*
6. *Anton Prebeg, sada mu je 61 godina.*
7. *Josip Božičević Šaša, sada mu je 62 godine.*
8. *Ivan Božičević iz Skradnika, sada mu je 21 godina.*
9. *Tonica Butković, sada joj je 45 godina.*
10. *Manda Božičević, sada joj je 23 godine.*
11. *Ivan Božičević iz Oštarija, sada mu je 34 godine.*
12. *Paval Božičević, sada mu je 30 godina.*
13. *Josip Lončarić, sada mu je 30 godina.*

14. Franjo Cazin, sada mu je 58 godina.
15. Jure Cazin, sada mu je 30 godina.
16. Marija Muhić, sada joj je 29 godina.
17. Mijat Žilić, sada mu je 46 godina.

Pod svaku pripovijetku zabilježio sam ime pripovjedača.

U Oštarijama, mjeseca kolovoza 1903.

R. S.

1.

Cùra i hajdúki*).

Tàko je bíla jèdna jãko lípa divuòjčica, à jãko je pàzila nà riči svòjê màtere. Màt ju je vòlila nèg càrevo blãgo, čà se ònô vèlī, dȓžala ju je kà i vũlje nà dlanu i čúvala kà i dvā òka u glávi.

Jedànpũt prùojdê tā cùrica k svòjôj kúmi, kâ je dòsta dàleko òd njie͡ bíla: Kod kúme se zabávljala sàkojakim pòslom. I tàko prèmanul bòme ì dân, a màt joj je rèkla, dà se pàšći dòma. Čà ćie͡ òna sàda.

Màt joj je rèkla, dà neka glèdā, dà ne òmrknê kod kúme, a òna je omȓknula. Kúma joj nè dā dòma, a mùorā, záč ćie͡ se màt brìgat zà njû, pà ćedu joj ì lāsi pobìelit. Drùgāč nī. Ona bìž od kúme dòma. Kúma joj vèlī: „Nè odi!" àli joj je màt narúčila, dà nek bùdê pȓvljē nòći dòma, jēr da ìmā lúpêžōv pùna gòra, pà da bi ju mògli glávie͡ mèntovat. Ona je šlà i šlà i s krùnicôm u rúki bòga mòlila.

Na jedàmpũt ùlovī ju čvȓstā rúka zà vrāt i òna pàdie͡ od stràa na zèmlju, a okò njie͡ je čèta od dvánajst hajdúkōv i hàrambaša mèd njimi. Ona je víkala i zvàla ù pomoć i bòga ì ljũde, àli nī bílo nìkēga, sām bùog jedīnī glèdal je òvūo nèdilo.

*) *h* izgovara se u riječi hàjduk kao *gh*, a katkada se u opće i ne čuje.

Hajdúki ju odvučiedû màlo u gòru i nalòžie tàmo òganj i pripràvie si vèčeru.

Oni večèradû i dòbro se napìjedu, a òna ti sìdî mèd njimi. Sè jèdan drùgému vičie: „Vàlaj smo dòbrô zvíre ulòvili. Dòk su se òni màlo nàpili, isprevràćali su gláve, a cùrica je mèrkala, kàko bi odvèktila iz tie drùžinê. Ona ti se bòme skòčî i bîž.

Dùgo je lètila priko tȑnja i kamànja, àli kùća joj je jòš dàleko bíla. Na jedàmput opàzie hajdúki, dà jim je zvȉrka ùtekla. Oni ti ćàpili svòje orùžije, pà u pòtiru zà njuom. Ona ji uglèdala, pa bîž, bîž u nìkakovu kapèlicu kà i da ju je nìšta nazvístilo, dà će se tòte njî mèntovat.

Oni zà njuom pòtiraj, pòreni i jèdan ju spàzî u kapèlici. Oni kapèlici, àli nè morû pràvi vrát nájt. Oni ùdri po kapèlici i srùšie ju svù i ònda prùojdû. Mìslili su si: „Kàd vèć nàša nî, nèk ne bùdie ničȉrja!“ Ali ki se bògu mòlî, tèga buog vòli, pa tàko je bílo i òvaj pût. Kapèlica je bíla u nìkakovôj pèćini, pàk se divuòjčica pomàkla dàlje u nûtar, a pèćina je sàmo ìzvan bíla zarùšena.

Jùtro dân ìdie màjka jȉskat svòjie ćèri, àli je kod kúmie ni, a dòma je ni. Ona jȉšći i plàči, àli čà ni, tô ni. Na jedàmput vìdie ljȕdi, dà je kapèlica porùšena, pa ìdu glèdat, čà se tô tàmo dogòdilo. Oni ìdû pregledievat kapèlicu i òna žíva i zdràva izàjdie iz nûtar. Majka ju dočèkala s obàdvimi rùkami, čà joj se ćier zdràva vŕnula, àli rìtik ni više omrkìevala kod kúmie.

Tonica Butković.

2.

Cigan prevaril Turčina.

Bili niki Turčin i cigan prijatelji. Duojdie Turčin k ciganu, a cigan je njega opazil, pa odname brže od ognja lonac, ki je kuval. Onda on veli: „Prijatelju, da ti prodam lonac, ki kuva

prez ognja!“ Turčin veli: „Za kuliko?“ Cigan odgovori: „Ma za deset dukati!“

Kad ga donesie Turčin doma, rečie ženi: „Evo ti lonca, ki kuva prez ognja!“ Ona metnie južinu kuvat u kut. Kad je došlo puodne, gleda, jeli kuvano, a ono kako vrgla u kut, tako i našla. Drukčije ni, nego loži oganj, pa kuvaj ako š južinat.

Kad došal Turčin doma, ona mu kaže, kakov je lonac kupil. Turčin k ciganu, da ćie ga ubit, ča ga je prevaril. Cigan njemu rečie: „Nemoj, prijatelju, prodat ću ti zieca, ki ćie puo te duojt u livadu, kad budeš kosil, da ideš na južinu!“ Pital ga Turčin, za kuliko ćie prodat tega zieca. Cigan veli: „Za deset dukati!“ Turčin kupi zieca i pruojde kosit u livadu, a ženi naruči, kad bude gotova, da otpravi zieca po njega.

Kad je žena skuvala južinu, pušći zieca, a kad tamo, ziec za svojom materom i ni ga briga za Turčina. Kad je Turčin ogladnil, ide jiskat sam južine, pa udri po buli, zać ni otpravila zieca po njega. Ona mu kaže: „Otpravila sam ga! Ča ga ni tamo?“

Turčin jopiet k ciganu, da ča ga vara. Cigan, dok ga je vidil, zakolje janje, pa naljije u komad droba krvi, pa metnie ženi na vrat. Turčin na vrata, a cigan s nuožem da ćie ženu klat, pa proriže onaj druob. Nju valje zaljije krv i ona se umrtvi ko da ju je zaklal. Turčin mu rečie: „Ča to učini, komšija?“ Cigan odgovori: „Bojim se, da me ne ubiješ, pa ću ja zaklat nju, da ne ostaje iza mene!“ Turčin mu na to veli: „Ma ne boj se! Nieću ja tebe ubit!“ A cigan mu rečie: „Ako me niećeš, pa ja ću ju jopiet oživit!“ — „Pa kako bi ju ti oživil?“ veli Turčin. Cigan mu odgovori: „Ja iman sviralicu, pa ću puhat*) u nju i ona ćie se oživit!“ Cigan punu u sviralicu i žena se dignie. Turčin rečie: „Za kuliko bi ti meni tu sviralicu prodal?“ Cigan mu odgovori: „Za stuo dukati!“ Turčin da ciganu stuo dukati i odie kući.

Kad je došla jesen i kad je Turčin sve sprimil pod krov, pokoljie uon jednu večer svu družinu i strpa u jednu komoru do prolića. Kad u proliću trebalo delat, on bi rad družinu oživit, da dela, pa pune u sviralicu okol ovega i onega, al nieće ni jedno da se diže.

*) *h* u riječi *puhat* izgovara se kao *gh*, a katkada se sasma u izgovoru ispušta.

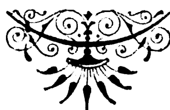
Turčin jopiet nazad k ciganu, da mu više nieće oprostit neg da ćie ga ubit. Duojde k njemu s jednim drugim Turčinom i ulovi cigana, metnie ga u vriću, pa zavieže, da ćie ga nosit u jamu. Ostavi ga u vrići pokraj puta, pa pruojdu ti Turci jiskat dva kolca, da se ga natučiedu i na nji da ga odnesiedu u jamu.

Tude je gonil jedan grofovski sluga stuo glav ovac i kuoz i u sviralu sviril. Cigan vičie iz vrićie: „Dajedu mi carevu ćier, ali je nieću!" Taj sluga pita: „Ki ti daje carevu ćier?" Cigan odgovori: „Dajedu mi dva Turčina carevu ćier, ali je ja nieću!" Sluga rečie: „Pa ću ju ja ziet!" Na to mu cigan veli: „Ajd u vriću, pa reci, da ćieš ju ti ziet!" On cigana izvieza iz vrićie, pa zajde sam u vriću. Sad mu cigan rečie: „Sad samo viči: „Ja ću ju ziet, — ja ću ju ziet!"

Turci su došli, pa po onemu slugi udri s kolci, dok su ga svega isprebijali. Kad su se ga natukli, zaprtie ga i bacie u jamu. Kad drugi dan opazie cigana, kadi goni stuo glav ovac i kuoz i u sviralicu sviri, Turci pred njega, pa mu kažu: „Ciganine, otkuda tebi tie ovce i koze?" Cigan jim odgovori: „Gospodo moja, čera ste me bacili u jamu, a u jami je nebrojeno blago, pa sam ovuo izrenul sobom van!" Turci mu rečiedu: „Ima li još tega u jami?" Cigan jim veli: „Ima, kuliko vam drago, pa gonte van, kuliko vas volja!"

Sada Turci cilo selo u larmu, da u jednoj jami ima blaga dosta, pa jedan za drugim na glavu unutar. Ali ki skoči u nutar, nazad ga više ni. Cigan sviriеć u svoju sviralu svira okol ovac i kuoz, jer je otpravil cilo selo po blago, kamo se na glavu pruojde, a nazad se ne duojde.

Paval Božičević.

3.

Zmija u škrinji jednega čovika.

Tako je bil jedan gospodar, ki je imal puno prasac, ali su mu bili svi mršavi, samo je jedna prasica bila jako debela. Sve je gonil na jednu pašu, a i tako nisu svi jednako debeli. Jednega dana ugleda uon, da ta prasica uvik pruojde u jednu pećinu, kad ju van pušći i sita van izajdie.

Uon bome za njuom i ajd i ajd i najdie ju na gunu kod jednega čovika, ki sije šenicu. Uon je počme tirat z guna, ali ovaj, čija je bila šenica, kaže, da neka ji, kulikogod ćie. Naš čovik sedie malo kod guna, da se malo porazgovori s ovim čovikom.

Mimo nji su šle prociesije ljudev i okol nji uvik drugi plaču. Sad ovaj naš čovik zapita, da kudaj idu ti ljudi i zač su tako tužni, a uon mu kaže: „Vidiš ti svi ljudi idu na vaš svit i tamo ćedu bit već nikakove životinje, ali ćie se malo ki povrnut, jer u tri godine, kuliko mora tamo bit, pogine sve, jer ji ne čuvadu ljudi. I moja je ćier u tvojoj livadi, pa je već dvi godine odslužila i još samo da more treću, pa ćie jopiet duojt doma. Zato, dragi prijatelju, pruojdi ti u svoju livadu jutro rano, pa ćieš ju najt na kamenu tamo na livoj strani prema suncu. Zami ju u košaricu, pa odnesi doma i rani ju mlikom još ovu godinu, da probavi, pa ćieš dobit nogo blaga od mene!"

Dakako ovaj obeća sve i pruojde doma. Uon nikemu niš ne kazuje, ča je vidil i kadi je bil, van pruojde u livadu i najdie sve, kako mu je starac rekal, i odnesie zmiju u košarici doma. Košaricu metnie u škrinju i tote je ranil zmiju bome jako dugo.

Ali njegovoj ženi bilo čudno, ča uon nosi mliko u škrinju i zač ne da, da i ona vidi, ča je u nutri. Uon pruojde jedamput po drva i zagrozi se svojoj ženi, da ne smi škrinjie otvarat. Ali čim je uon odmakal od kućie, valje ona pruojde, da vidi, ča je u nutri.

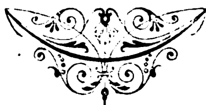
Čim otvori žena škrinju, pruži zmija glavu van, a žena brže zatvori škrinju, pa zakuva kotal vodie i onda poljije zmiju, ka pogine.

Kad je uon došal doma, valje idie vidit, ča mu zmija dela,

ali njie već ni. Žena mu onda sve ispripovida, a uon jako žalostan pruojde k ocu zmijinemu i kaže sve, kako je, a starac odgovori: „Nemoj mi pripovidat, već sve znam, ali niš zato. Evo ti svilan pas, pa ga daj svojoj ženi ka i dar!" Ovaj se zafali i pruojde doma.

Kad je šal doma, vidi lip borić i pomisli si: „Baš ću metnut ovaj pas na onaj borić, da vidim, kako će to lipo mojoj ženi pristat!" Čim je opasal borić, razleti se na iljadu komadov. Sad si on pomisli: „Tako bi bilo mojoj ženi, da se je opasala s ovim pasom. Nek idie z bogom taj čovik i njegov pas!"

Ivan Božičević iz Skradnika.

4.

Žena tila čovika utopit, pa je sebe.

Tako se je jedamput pravdal jedan čovik i jedna žena. Ondaka je čovik šal z blagom u šumu, pa je vidil tamo jednu šuplju bukvu. Kad je doma došal, kazal je svojoj ženi: „Ženo moja, al sam se danas lipo ispovidal!" Žena ga pita: „A kadi, čovik moj?" Uon joj odgovori: „Tamo u šumi je jedna šuplja bukva i u njoj sidi pop i tamo sam se ja lipo ispovidal!" Žena mu na to veli: „Čovik moj, kaži mi, bi l' i ja tamo šla?" „Hodi!" odgovori ovaj čovik.

Onda ju čovik naputi naokolo cestom, a uon brže uprik duojde k toj bukvi, pa sam sedie u nju. Duojde i žena njegova za njim k njemu k toj bukvi, a ni ga poznala, zač se je uon njoj sranil, da ga ne pozna.

Duojde ona k njemu i kaže mu: „Dobar dan, oče duhovni!" Uon nju pita: „Ča si došla, draga?" Ona veli: „Imam čovika zločesta, pa ne znam, ča bi iž njega. Bi l' ga otrovala? Došla sam, zač ne znam, čim bi ga otrovala?"

Uon nju pita, dal jima bieli pilićev. Ona veli, da jima. To je i uon sam znal, pa joj veli: „Svaki dan mu zakolji jedno ili dvuoje pilićev, kuliko bude mogal trošit, doklje goder mu niećedu od bieli pilićev oči pobielit i doklje goder ne oslipi! Kad ti doma nestane bieli pilićev, onda mu ji još prikupi!"

Onda se žena vrne doma, a čovik izajdie iz bukvie, pa brže još pred njuom duojde doma. Kad je došla žena doma, pita ga ona: „Čovik dragi, bi l' ti ča jil?" Uon joj odgovori: „Bi, ženo, da mi kuo pile zakolješ!" Ona mu brzo zakolje bielo pile.

Tako mu zakolje svaki dan po jedno al dvuoje, kuliko je već mogal trošit. Tako je ona sve biele piliće doma poklala. Ondaka ga je pitala: „Čovik dragi, dal ti ča vidiš?" Uon joj kaže: „Bome, ženo, slabo!"

Ona mu onda kupi još bieli pilićev, pa mu ji je klala, doklje ni rekal, da sasim niš ne vidi. Ondaka mu je rekla: „Ajde ćemo se malo pruojt po vani!" Blizu kućie bilo je jedno jezero, pa ga je ona dopeljala nada tuo jezero i onde ga ostavila, pa mu rekla: „Čovik dragi, idem se povrnut, ostali su mi ključi doma!" Čovika je ostavila stojieć kod jezera.

Ona je sad mislila, da uon za zbilja niš ne vidi, a uon je sve vidil i čul. Ona se onda razdrkala, pa da ćie njega rinut u jezero, a uon se malo umakal i onda ona, kako je njega tila rinut, na jedamput sama puzdrk u jezero.

Uon osta zdrav, živ i debel od pilićev, kako ga je udebelila, pa je još bolje providil, a ona gnjije u jezeru. Ki pod drugim jamu kopa, sam u nju upadie.

Mande Božičević.

5.

Cura zaklieta u zmiju.*)

Tako je jimal jedan čovik jedno prase, kuo je svaki dan prošlo nikud i jopiet nazad došlo sito. Taj čovik idie jedan dan pazit za tim prasetom, da vidi, kadi se to naji, da duojde uvik doma sito.

*) Slična 3. pripovijetki.

Ide uon za tim prasetom i duojde u jednu pećinu, u kuoj je vijal jedan stari čovik ržulju. Tote se je ranilo tuo prase. Ovaj čovik upita tega starega: „Zač vi tuo moje prase ranite?“ Žena tega starega veli, da ga ranidu za to, da ćie morda njiovu ćier izranit njegov gospodar. Njiova ćier da je zaklieta, pa da je na gornjem svitu zmija. Ako ju ki očuva gori devet dan, da ćedu mu platit čagod zajišće.

Taj čovik privolji, da ćie ju uon očuvat. Pojišćie i uvati zmiju, pa ju metnie u jednu škrinjicu. Tega ni smil nikemu kazat, pa ni svojoj ženi. Kad je došal doma, žena ga pita, ča je donesal u škrinjici. Uon joj ni til niš kazat. Ali žena ga svaki dan tentala, da joj kaže, ča je u škrinjici, a uon ni mogal, zač ni smil.

Jedamput pruojde taj čovik u goru po drva, a žena zakuva brzo vod'e, pa zaljije tu škrinjicu. Kad čovik došal iz drv, otvori škrinjicu, a kad tamo, zmija krepala. Sad je uon ženi rekal: „A joj, ženo, ča si mi ovo učinila!“ Ja sam zmiju ovu dobil, da ju čuvam devet dan, a sad si mi ju ubila!“

Ča ćie sad taj čovik. Ide kazat zmijinoj materi, ča se je dogodilo. Zmijina mat bila žalosna, pa da temu čoviku tkanicu, da ju da svojoj ženi, kad doma duojde, da ju nosi.

Onaj čovik premišljaval si je na putu, ča ćie učinit, pa opašie bukvu s onom tkanicom. Al kroz jednu uru razleti se bukva na iljadu komadov.

Kad je ovaj čovik vidil ovuo čudo, veli sam u sebi: „O bože, fala ti budi, u dobar čas nisam ovu tkanicu odnesal doma mojoj ženi. Tako bi se i ona bila razletila ka i ova bukva!“

Ivan Kesner.

6.

Zaklieti novci.

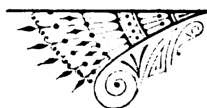
Bil je jedamput u ovem našem kraju velik rat, pa svaki bižal, kud je ki znal. Ljudi su onda sve blago u novcu držali, pa kad bi bižali pred Turci, onda bi oni sve novce u lonac smetali i zakopali. Ali da ji niki ne bi našal, onda su ji zaklieli i samo bi ji onaj našal, ki ji zakopal ali onaj ki učinji anako, kako su zaklieti.

Tako je jedamput zakliel jedan čovik svoje novce, kad ji je zakopal, da ji ne našal niki nego ki devetero braćie pogubi na njimi.

To je slušal jedan iza lieske i mislil, kako ćie to učinit, ali se ni mogal dositit. Uon je kopal i kopal, al niš ni iskopal.

Sad uon pruojde doma i zapita svoje babie, ča bi učinjil. Baba se nasmije svuomu sinu i veselo mu kaže: „Zami desetero pilićev, pa ji pogubi na oniem mistu i sve je gotovo!“ Uon to učinji i novce najde.

Ivan Božičević iz Skradnika.

7.

Čovik sina vragu obećal, a da ni znal.

Tako je bil niki čovik u drvi, pa je jako nesrićan bil. Jedamput je omrknul u gori i kolo skrhal.*) Uon je zval i boga i vraga, da bi mu ki pomogal.

I gle na jedamput eto ti pred njega čovika u zelenoj opravi, a jako je brz ali nesklavoran bil. Uon mu valje ponudi

*) *h* izgovara se u ovoj riječi kao *gh*.

svoju pomoć, ako ćie mu dat ono, ča jima doma, a zač uon ne zna.

Drvar valje privolji, a taj čovik u zelenoj opravi pruojde dva tri koraka i donesie mu nuovo kolo. Drvar metnie kolo na osicu i pruojde srićno doma.

Kad je došal doma, kaže svojoj ženi sve, kako se je mučil na putu, pa kako mu je jedan čovik u zelenoj opravi pomogal i ča je pak temu čoviku za to obećal. Ona odma proplače i kaže mužu: „Ti ne znaš, da ti se je sin rodil, doklje tebe ni bilo doma. Sina si obećal, a buog zna kemu!"

Sad i njemu bilo teško kod srca, ali rečeno je i muora se obećanje učinjit. Jutro dan eto ti vraga po dite. Ali ovaj mu čovik reče, neka ga pušći tri godine ranit, pa da ćie mu ga onda dat. Vrag privolji i pruojde.

Dečko je sve bolje i bolje rasal i kad su tri godine pasale, eto vraga po dite. Taj ga čovik prosi, neka ga pušći još tri godine kod njega na rani. Vrag jopiet privolji i pruojde.

Kad su jopiet tri godine pasale, eto ti jopiet vraga po dite, a taj ga čovik jopiet prosi, neka ga pušći još tri godine kod njega na rani. Vrag i treći put privolji i pruojde.

Kad je ditetu bila blizu devieta godina, ni znal otac, ča bi učinjil, pa kaže sve popu. Pop pozovie malega u crikvu i tote je dugo i dugo molil nad njim, ali je zaboravil nad rukami molit. Sve je druge dile tiela oslobodil, samo ruk ni, pa kad je šal mali van iz crikve, ćapi ga vrag, potrl ga svieti križ, za ruke, kie nisu bile oslobojene i istrgne mu ji. Uon siromak pruojde tako prez ruk po svitu.

Dugo je i dugo šal i boga je molil, da mu kako god pomore, doklje ni jedamput jako ogladnil i ožednil. Na jedamput ugleda na blizu malo vrilce i til je, da se napije, ali ni znal kako. Dok je tako kod tega vrilca plakal, vikne mu na jedamput anđel: „Podboči se na ruke, pa lezi i pij!" Uon je poslušal. Čim je na zemlju pal, odma mu izrastu ruke i uon se napije vodie i zafali se bogu. Ondaka pruojde k svomu ocu i materi, ki su ga dugo već čekali.

To je bilo čudnovato vrilce, a sam buog ga je namiril na to vrilce, zač uon ni jadan ni kriv bil, ča ga je otac vragu prodal, pa zato ga je anđel božji vodil i spasil.

Ivan Božičević iz Skradnika.

8.

Isto to samo malo drukčije.

Jedamput pruojde jedan čovik u šumu po drva, a doma mu ostane žena sama. Kad je uon šal putem, svakojaki mu se nesrić dogajalo. Dva triput je sve prevrnul, a na koncu i kolo skrhal.

Onda uon stane zazivat: „O bože ili vraže, izajdi preda me, pa mi pomori, da se ne mučím tako!" Za kratko vrime izajde pred njega čovik u zelenoj kabanici, pa pita tega čovika, ča bi rada. Čovik kaže, da bi rad, da mu pomore kolo popravit. Ovaj čovik, ki je došal, veli: „Ja ću ti pomoć, ako ćeš mi dat ono, ča kod kuće jimaš, a zač ne znaš!"

Taj si čovik promisli malo, pa kaže, da ćie mu dat, samo da mu neka brzo pomore. Ovaj tuji čovik u zelenoj aljini pruojde desietak korakov i najde kolo nuovo, sasvim jako i dobro načinjeno. Sad metnie kolo na osovinu i pristalo je bolje nego da je po uosi delano.

Taj mučeni čovik začudi se svojoj srići i sedie na kola, pa tako duojde doma srićno prez svakie mukie. Blizu kućie svoje spazi ženu, a ona mu se čudi, da već idie doma tako brzo, kako još ni nigdar šal. Žena izleti pred njega, pa ga odma zapita: „Čoviče, zač tako brzo ideš doma?" Uon joj kaže: „Stani, ženo, počekaj malo, pa ću ti kazat, ča mi se je na putu dogodilo!" Sada joj uon ispripovida sve, ča mu se je na putu i u šumi dogodilo.

Kad je njega žena razumila, začudi se jako, preplaši i kaže: „Ča bi to moglo bit? Taj tvoj čovik ni pravi čovik, to mora bit vrag. A ne znaš ti, moj čoviče, da sam ja zanosila dite? Na to je uon mislil!" Sad se i čovik prestraši, da je dite vragu obećal, a da ni za nj znal.

Kad se dite rodilo, duojde vrag na okno i kaže: „Daj mi, čoviče, dite, kuo si mi u šumi obećal!" Čovik mu odgovori, da mu ga neka pušći bar godinu dan, da se ga malo nagleda, zač je bilo jako lipo muško dite. Vrag mu to dopušći i pruojde.

Kad prošla godina dan, eto jopiet vraga na okno, pa veli: „Čoviče, daj mi sada dite, dosta si se ga nagledal!" Čovik mu

odgovori, da mu ga neka pušći još godinu dan, da je dite još preslabo. Vrag mu jopiet dopušći i pruojde.

Kad prošla druga godina dan, eto jopiet vraga na okno, pa veli: „Čoviče, daj mi sada dite, sad je već jače!“ Taj čovik jopiet moli vraga, neka mu pušći još jednu godinu dan, da je dite još uvik preslabo! Vrag mu jopiet dopušći i pruojde.

Kad prošla treća godina dan, eto jopiet vraga na okno, pa veli: „Čoviče, daj mi sada dite, kuo si mi u šumi obećal, sad je dite dost jako!“ Taj čovik jopiet moli vraga, neka mu dite pušći još jednu godinu dan, da ni dite još uvik dosta jako, ali vrag mu ga ni til više pušćat, neg si ga je ziel.

Putem umaklo dite vragu u crikvu. Tote se je plakalo, pa je došal pop i pital ga, zač plače. Dite mu je kazalo, da ga je nikakov čovik u zelenoj aljini otpeljal od oca i matere, pa da se zato plače. Pop je već znal, kakov je to čovik, znal je, da je to vrag, pa je dite blagoslovil po cilem tielu. Kad je dite po svim dilim tiela blagoslovil i izmolil nad njim, kaže mu: „Sad hodi doma, sad ti vrag ne more više niš, a svuomu ocu reci, da drugi put ne zazivlje vraga u pomoć i neka ne obećaje onuo, zač ne zna!“

Mali je izašal iz crikve. Vrag je samo zatuljil nad njim i prošal na svoju stran, a dite na svoju k ocu i materi.

Ivan Kesner.

9.

Birtaš, ki ni popu veroval.

Jedamput je došal jedan birtaš u sobotu večer na vesielje i zabavu. U nedilju šal taj birtaš k maši. Kad je pop počiel prodikat narodu, uon se iskriene i vikne: „Gori și nego ja, pa kako bi te slušal, kad i manje znaš nego ja!“

Kad se je taj birtaš vrnul iz crikve, ni mogal nikako pogodit doma. I tako je devet godin basal po crnoj gori. Kad je nastal prvi dan desiete godine njegovega basanja, sastane dva siromaka, kadi idu kroz goru.

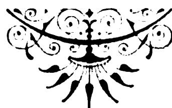
Oni ga upitadu, da kuda ćie kroz goru, a uon jim sve ispripovida. Na svojem putovanju trpil je uon uvik glad i žieju. Uon se ispravi š njimi i kaže jim sada, da je jako žiedan. Jedan siromak, ki je bil dragi buog, — a drugi Svieti Petar — kaže mu, da ćedu skoro najt na potočić.

Kad su našli taj potočić i kad se je uon napil do milie voljie, rečie mu dragi buog: „Nu kako ti se ta voda dopada?“ Uon mu odgovori, da tako slatkie vodie ni nikad ni pil otpok je živ.

I oni pruojdu dalje, da vididu, od kud ta voda tečie. Kad su došli na vrilo, vididu krepanega psa, iz kiega izvire ta voda. Taj je pas tako smrdil, da je sva gora š njin da(h) imala. Sad mu rečie dragi buog: „Vidiš, kakogod je ova voda dobra i slatka, a tečie iz smrdiećega psa, tako su i popove riči čiste pred oljtarom, zač je uon zaminik božji pred oljtarom i onie su riči božje, pa ga u crikvi slušaj, a vani, ako ćeš, biž uvik od njega!“

Tako je taj birtaš jopiet došal na pravi put i izašal iz onie šumie, pa se povrnul srićno doma.

Jaga Kesner.

10.

Kako su ljudi došli u Oštarije i u Skradnik.

Ovaj kraj, u kiem se sad bieli crikva i puno lipi kuć, bila je u prvadnje vrime sama gora i kroza nju je tekla samo mala voda. Uza tu vodu bila je ova naša crikva, ka je ovo i sad. Ovuoj se crikvi ne zna počietak, pa ga ni, ki bi znal, kad se je

delala. Nju je sam buog stvoril i sačuval, ali smo sada grišni i zli, pa ju triba pokrivat i popravljat, a onda joj ni moglo niš naškodit, doklje nisu unutar grišni ljudi šli.

Kad su se nikaki Grki iz svojie zemljie razbižali, pobigli su avamo k nam, pa su zidali trde kule i grade i svakudaj se naseljievali. Tako su jedamput bila došla tri brata u ovu okolicu i tudaj se tili namistit. Oni su od modruškega grada vidili, kako je lip ovaj kraj, zač je sve bilo zaraslo lipim drvljem i veliki su lugi tote bili.

Oni pruojdu na Krpel i otud još bolje razgledadu tu okolicu. Ali sad su vidili i turan od crikve i tili su, da vide tu crikvu, pa sajdu doli k njoj, ali je nisu mogli najt. Stoprom kad su po treći put šli doli, ugledali su, da je crikva uz vodu, pa su onda uza vodu šli i došli k crikvi.

Lipota do lipote po njoj i nisu se mogli dost nagledat tie crikvie. Svi su svieci u njoj bili, po vrimenu su se ti svieci izgubili i ako tako dalje bude, još ćie pusta ostat.

Ova su tri brata sašli k vodi i počieli od njie dalje krčit i orat na konji, na kim su dojahali*) ovamo. Bili su to Buožo i Mihajlo*) i Stipe i od nji su sada Božičevići, pun ji je Skradnik, Mihaljevići, po njim je jedno selo dobilo ime, zač se svi u tom selu tako zovu, i Stipetići, ki su od Stipe, u Ogulinu.

Ivan Božičević iz Skradnika.

11.

Cura zadavila svoja dva sina.

Jedamput je jedna cura imala dva sina, pa ji je obadva zadavila. Kad je došla k popu, da ju uon ispovida za njiezin veliki grij ni uon til. Ali ga je ona više put prosila i kad se pop ni mogal mentovat njiezinega tentanja, naputi ju ovo: „Do

*) U tim se riječima izgovara *h* kao *gh*.

večer, kad bude zvonila Zdrava Marija, zami slamie kulikogod budeš mogla zagrabit, i klieči u crikvi cilu nuoć pred oljtarom, pa ću te onda u jutro ispovidat, kad duojdem mašit!"

Ona je tako učinjila, kako joj je pop rekal. Kad je u jutro došal pop u crikvu, najde ju, kako još kleči, a omršavila je, da su je samo kosti i koža bili, ali je živa ostala. Pop ju pita već kako je bilo, a ona mu stane pripovidat: „U jedanajst ur noći otvorila se sama crikva i zašla je unutar prociesija. Kad je šla prociesija mimo mene, ziela si skoro svaka duša po ku slamku. Kad već ni bilo slamie, tuliko je duš bilo, isčupale su mi lasi i trepavice i robu su mi razdrapale i samo su mi golo tielo ostavile. Ali je dvaput više duš prošlo, kie nisu ziele niš slamie!"

Sad joj kaže pop: „Draga moja, ti si jako velika grišnica, zač ti nisi sašundrala samo dvoje dicie nego onuliku prociesiju ljudev, kuliko je mimo tebe prošlo u uru i pol, zač bi se od oni dvoje dicie tuliki ljudi narodili!"

Sada pukne zemlja i proždre tu divuojku pred oljtarom, pa tako da bude svit svega svita curam i ženam i svim, ki nedužnu dicu ne štimaju.

Jaga Kasner.

12.

Dva prijatelja.

Jedamput su bila dva verna prijatelja, pa su se zavećali, da će jedan drugega zvat na pir, kad se bude ki ženil od nji dvi, pa makar preko devet kraljevst bil. Ali smrt ne pita za prijatelje, nego udavi jednega a drugi osta tužan iza njega.

Kad se onaj ženil, muoral je po prijatelja, ki počiva u grobu. Pita uon svojie matere, da kako bi ga oživil, a mat ga naputi ovako: „Zami ti jednolatkinju šibicu i odi k grobu pri-

jateljevu, pa ga tri put obajdi i svaki put udri šibicom o grob i zazovi ga imenom, pa ćie se dignut!"

Uon tako i učinji i prijatelj otvori grob i izajde van. Ovaj mu kaže, poč je došal. Ali mrtvi ni šal na pir, nego je živega vodil po 'nem svitu i pokažieval mu već kako se ki muči. Tišljar uvik struže, šnajdar uvik šije, bilo je svakojaki majstorov ka i na 'viem svitu i svaki svoj posal dela.

Kad je živi to sve razgliedal, otpravi ga mrtvi doma. A kad uon doma, ni pira ni svatuov, sve se je prominjilo. Uon je bil s mrtvim stuo godin, a činjilo mu se ka i da je bil jednu minutu.

Uon pitaj i pitaj tobože morda bi napital za svoju kuću, ali ni njie ni više bilo. Samo jedan mu starac rekal, da mu je mat uvik pripovidala, da joj je oženja na piru prošal nikud i da se ni više nazad vrnul, a ona da se je onda jopiet preudala za drugega.

Kad je to ovaj sve čul, prošal je od žalosti k svuomu prijatelju na onaj svit.

Ivan Božičević iz Stradnika.

13.

Nemoj se nikad kladit.

Tako je bil jedamput jedan jako sigur dičak i taj se ni bojal svakojakie šuškie buškie, ali se je s okladom namiril na posal.

Bilo je u selu prielo i uon je tamo došal, a oni ajde, ki ćie donest kabal vodie za forint iz nikakove pećine. Nieće niki al oćie uon. Zame kabal i pruojde po vodu.

Voda je tote curila, pa uon metne kabal pod stienu i kad mu već bil kabal pun vodie, duojde nikakovo krvavo dite i prevrne mu ga. Uon mu opsuje puno tiega i metne kabal jopiet

pod kapanku. I drugi put mu prevrne tuo dite kabal. Uon ga jopiet nariedi kako triba, i kaže malemu, da mu neka ne prevraće kabla, zač da ćie ga razbit ob stienu. Kad je kabal bil već pun, eto ti malega da ćie prevrnut kabal. Ali ga uon ulovi, pa brek š njim ob stienu. Ali sada narastie na jedamput tuo dite velik čovik i drži lonac u rukam i oće sviezat tega sigurega dičaka. Uon se počiel križat i ovako i onako, ali mu potarnjak veli, da mu nieće niš križ pomoć. Na jedamput nikako zapivaše peteji i ovaj se oslobodi, ali se ni više kladil.

Jedamput je jopiet drugi jedan sigur dičak rekal, da ćie donest našak iz malina o puol noći i pruojde po njega.

Kad je uon izašal iz malina, ali eto ti šćeneta, pa ajd za njim. Uon ga pene noguom, a šćene narastie veliko ka i pas. Uon ga jopiet pene noguom, a sad narastie ka i najveći vol.

Sada je uon vidil, da je to nikakovo pripećienje, pa ćie ga tobože pitat, ča bi rad od njega. Kad je taj vol mučal, rekal mu je taj dičak: „Svaki nek fali boga, ja ga falim, fališ ga i ti!“ Sad mu vol odgovori: „Ti si moj bil i bit ćeš!“ Drugi dan je ovaj dičak umril, zač ni smil tako reć volu ili psu, ki se je mogal pretvorit i u vraga, kako mu je rekal. Tako se kaže samo svićici i bielemu čoviku ili ženi već kadi se sigurno zna, ča je, van se je ovde trebalo samo prekrižit.

Jedamput je jopiet treći jedan sigur dičak rekal, da ćie donest i odnest križ iz gruoblja i pruojde po njega. Donesie ga i odnesie ga na gruoblje. Ali se ni više vrnul nazad iz gruoblja. Na gruoblju, kad je zabadal križ u grob, zabol ga je kroz kabanicu, pa kad se je til naglo dignut, povučie ga ništo u grob, njegova kabanica, i uon se od straa sruši mrtav doli.

Ivan Božičević iz Skradnika.

14.

Dvi neviste.

Jedamput bile su dvi neviste, kie su se jako vadile, tukle i kliele se, da nieće duojt jedna k drugoj nit nad smrtnu postelj prošćienje jiskat, pa ka umrila da umrila prva.

Umre bome jedna, ali duojde druga nada nju, kad je mrtva ležala, i stane javkat. Dugo je tako javkala i plakala, ali na jedamput ju ona mrtva zaogrli i pritiegne k sebi. Sav svit ni ji mogal rastavit do samega boga.

Duojdu tote popi i puno svakojaki ljudev, da se nagledaju tega čuda. Najmlaji pop veli: „Ajdemo ji u crikvu odnest pred oljtar, da tamo prenoćidu!“ Tako su i učinjili.

Kad u jutro oni došli gledat, a ona mrtva isplazila jezik, bože slobodi, i na njim stoji svieto tielo. Pop zame svieto tielo, a zemlja se pred oljtarom otvori i proždre ovu mrtvu nevistu i š njuom i onu živu.

Jaga Kesner.

15.

Pobuožan petljar.

Jedamput duojde k nikemu Vukeliću jedan petljar i oni mu dadu kruva.

Taj je petljar bil jako pobuožan čovik, pa je vidil puno tega po svitu, ča oni nisu vidili. Uon vidi ništo u kruvu i nieće, da ga ji, neg jim ga da nazad, pa ji zaprosi, neka mu dadu kakovega drugega tiega.

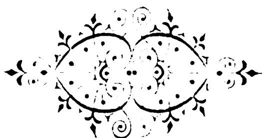
Oni mu dadu, ali bi rad znat, zač uon kruva nieće. Petljar jim veli: „Ja bi vam rekal, ali znate, sram me je!“ — „Pa ča bi se sramili!“ velidu mu oni. Sad jim uon veli, da nisu ot-

sipali od ovega naška, pa da je malin plakal, zač se zabadava muči i onie suze od malina da su iskre, a tie iskre uon da ne more jist.

Taj Vukelić onda temu starcu, petljaru, pripovidal (a buog zna, ki je bil taj starac), da je u Glažarovem malinu sam bil i da ni odsipal, zač da je malin zapušćen, pa ki duojde, samelje i niki otsiplje a niki ne.

To se je sve dogodilo pred dvadesietak godin i još su niki živi, kim se je to dogodilo. Zato dica sakemu svoje, mlinaru mlinarovo, a tebi tvoje.

Ivan Božičević iz Skradnika.

16.

Buog i Svieti Petar.

Jedamput su šli dragi buog i Svieti Petar mimo jednega gruoblja. Svieti Petar veli dragemu bogu: „Čuješ, meštre, zač su ovuliki ljudi ovde? Ma nisu svi zaslužili smrt!“ Dragi buog mu odgovori: „Istina je to, ali ja jim nisam kriv. Uz jednega, ki ju je zaslužil, prošlo je puno, ki je nisu zaslužili!“ Svieti se Petar ražalosti, pa kaže dragemu bogu, zač ni samo zle ubil, a dobri neka bi živili.

Na skoro su morali pruojt preko jednie vodie u drugo selo. Kad su se baš vozili preko vodie, letil je jedan roj čiel iznad nji, a dragi buog kaže Svietemu Petru: „Petre, pruži ruku u zrak!“ Svieti Petar pruži ruku, a čele mu se ulovie oko ruke i jedna ga ubodie u ruku, a uon s rukom u vodu.

Tako odu sve čele i dobre i ona zla, ka ga je ubola, u vodu. Sad mu dragi buog kaže: „Zač si sve čele smočil u vodi, zač nisi samo onu, ka te je ubola?“ Svieti mu Petar od-

govori: „Ona jedna je svim kriva, a ja nisam imal lazno, da ji izberiem, a durat više nis mogal, pa su sve prošle!

Od sada ni više nikad Svieti Petar prigovaral dragemu bogu, fala mu i čast budi.

Ivan Božičević iz Skradnika.

17.

Luk tužan smok.

Kad su jedamput šli dragi buog i Svieti Petar po zemlji, dilili su svakemu narodu već nikakovo dobro, samo su na Liku zaboravili. U Liku su došli, kad su već sve razdilili, pa kad je Lika jiskala za se čagod, rekal joj je dragi buog, da neka bude zdrava i vesela. Pa, brate. eto ti i ćanas je kod nas najviše pisam.

Kad su oni tako podilili zemljam, ča ćie ka dobit, nariedili su onda svakemu stvorienju, zač ćie pak ono bit. Svemu su već nariedili, zač ćie bit, samo su jopiet na luk zaboravili.

Uon ajd poleti za njimi morda bi ji stigal, i bome ji stiže za tri dana. Dragi mu buog onda rečie: „Ti ćeš bit smok u ljutoj nevolji onim, ki ne budu imali drugega smoka. Ti ćeš jim pomagat plakat u nevolji, kad te budu jili ili gledali!“

Tužan luk, ča je tako zlo misto dobil, žalosti se i ostane u tužnoj Liki, kadi se još i danas prlgriza s palientom, i piva plačuć: „Alaj luče, tužni smoče, i tebi se oči točie!“

Ivan Božičević iz Skradnika.

18.

Čovik i zmija.

Dok sam bil dičarac, pripovidal mi muoj kum, sada već pokuojni Juoso Franjković ovu pripovitku:

Jedamput išal je iz Veljuna niki čovik i nosil je na sebi drva. Umoran sede na jedan kamen i počiva. Na jedamput u onem istem kamenu počme ništo javkat. Čovik se digne, odigne kamen, ali na veliko njegovo čudo izajde ispod kamena zmija, pa veli čoviku: „Čoviče, ti si mene oslobodil iz ovega sužanjstva, a ja ću te zato ubit, i to najprvlje ću te ujist, pa ćeš muorat onda umrit!“ Čovik joj na to rečie: „Ma nemoj, zmijo, molim te, zač to ni pravo!“

Zmija mu se smiluje, pa rečie: „Ja ću ti dopuščat, da si pojiščemo jednega suca, pa kako uon rečie, anako nek bude!“ Oni se uputidu livadom kraj šumie i najdu jednega priviezanega starega psa. Ispripovidadu mu, ča se dogodilo s zmijom i čovikom. Pas jim na to rečie: „Zmija jima pravo!“

Čovik jiščie, da mu to pas dokaže. Pas počme pripovidat: „Vidiš, čoviče, dok sam ja bil mlad i jak, služil sam svuomu gospodaru verno i pošteno sam lovil š njim i uon se je najbolje s manom zabavljal. Sad, kad sam ostaril, priviezal me je ovde, da me vuci pojidu. Vidiš, da čovik ni zafalan ni pravedan, zato ima zmija sada pravo!“

Čovik zamoli sada zmiju, da pojišču još jednega suca. Zmija privolji i svi pruojdu dalje. Kad su tako dalje uz goru šli, najdu priviezanega starega konja. Zmija veli veselo: „Evo suca!“ Oni mu ispripovidadu sav dogodaj, ča se zbilo š njimi, pak ga molie, nek sudi, ki ima pravo!“ Konj rečie: „Dragi muoj čoviče, zmija jima pravo. Dok sam ja bil mlad i jak, služil sam svuoga gospodara verno i pošteno. Jahal je uon na meni u lov i svakud se je s manom zabavljal. Jedamput sam mu i život u ratu spasil. Sad, kad sam ostaril, priviezal me je ovde, da me vuci izjidu. Vidiš, čoviče, da čovik ni zafalan i zato jima zmija pravo!“

Vidi čovik, da mu ni spasa, pa zamoli zmiju, da pojišču još trećega i zadnjega suca. Kad su šli livadom dalje, sastanu lisicu, ispripovidadu joj cili dogodaj i molie ju, neka jim

sudi. Lisica, kako je prefrigana bila, privučie se k čoviku, pa mu prišapće: „Ako ćeš mi dat svoje guske i kokoše, dosudit ću tebi pravo!“ Onda rečie prez svakie šale: „Ja ovde ka ſ sudac to raspravit ne morem, nego idemo na onuo misto, kadi se to dogodilo!“

Kad su došli na 'nuo misto, rečie lisica: „Ajde ti, zmijo, u onu škulju, kadi si i prvo bila, a ti, čoviče, sedi tamo, kadi si i onda s'dil!“ Sad lisica namigne čoviku, a uon kamenom poklopi škulju, u kuoj je zmija bila. Tako su čovik i lisica prevarili zmiju.

Sada se rastanu, a lisica dovikne čoviku: „Pazi, ča si obećal. Ja ću duojt na badnjak po svoje!“ Cilo vrime bil je taj čovik žalostan i ni kažieval o tem niš ženi.

Na badnjak tila žena klat kokoše i guske, ali joj čovik kaže: „Ma nemoj klat, ženo, zač sam ja to obećal lisici, ka mi je život spasila?“

Pred noć na badnjak sidie taj čovik i ta žena u kući i gledaju na okno, ali eto ti lisice po kokoše i guske, kie joj je taj čovik obećal. Žena kaže čoviku: „Ča ćeš ti sve ovo dat lisici, a mi da gladujemo preko božića. Zami pušku i ubi lisicu!“

Čovik posluša ženu, zame pušku i ubije lisicu. Lisica se prevali, pa na skradnjoj uri rečie: „Avako čovik plaća. Ja njemu očuvala život, a uon mi ga oduziel!“

Josip Lončarić.

19.

Tri brata i sestra.

Jedamput je jimal jedan otac tri sina i jednu ćier. Kad je došal do starosti i blizu do smrti, rekal je sinom: „Kad ja umrem, nemojte prebirat za moju ćier i za vašu sestru zetov, neg ki prvi duojde, dajte mu ju, kakov bil da bil!“

Za niko vrime umril je stari otac. Za dva ili tri dana po očevoj smrti duojde jedan starac i rečie tim bratom, da bi se rad ženit za njiovu sestru. Starija dva brata mu kažu, da mu je ne dadu. Najmlaji pak brat rečie: „Nemojmo potirat riči očevi. Učinimo anako, kako je otac rekal!“

I tako oni dadu staremu sestru za ženu i uon ju je otpeljal. Oni nisu ni šli š njimi, samo su znali, na ki jim je kraj prošla sestra s tim starim mužem.

Za jedno dva tri miseca šal je najstariji brat u pohode k sestri. Najde ju, kako su ga drugi ljudi naputili. Tote uon vidi, da taj starac jima lipe kuće i svakega bogatstva dosta. Taj stari, muž od njegove sestrie, rečie mu: „Jimaš pravo, da si došal vidit, kadi ti je sestra. Sada zami muoga konja i zami kosu i nakosi trave onde, kadi konj sam stane, ali nemoj prvlje kosit nego konj stane!“

Zame uon kosu i koš i uzjašie konja. Duojde do jednega mosta, ki je tako dičan bil, da je sav od zlata sijal. Uon otkine jednu podnicu od mosta i nakosi trave blizu mosta, pa nosi travu nazad, a podnicu srani.

Donesie travu, a stari ide gledat, dali konj ji. Ali konj nieće neg se okrienul od trave. Kad to starac vidi, izlupa tega brata i stira ga.

Kad se je najstariji brat povrnul doma, ide k sestri drugi brat. Ali taj se je ponesal ka i stariji, pa je i uon došal doma izbijen. Doma nisu od tega niš kažievali jedan drugemu, zač ji je bilo sram.

Zadnji je šal k sestri u pohode najmlaji brat, ki je rekal, da nek učinidu ono, ča jim je otac rekal. Kad je došal taj brat k sestri, rekla mu je sestra: „Brate, pazi, da ne učiniš ka i oni dva!“ Uon ni znal, ča su oni dva učinjili. I njemu rečie onaj starac ka i njegovim bratom. Zame i uon konja i ide istim putem, kim i njegovi brati. Duojde do mosta, pa mu bilo žal, ča na njem dvi podnice falie. Misli si: „Kad je sve dobro i u riedu, zač i ono ne bi bilo!“ I tako pruojde preko mosta.

Preko mosta odma bilo je jedno selo rodno, veselo i svega puno. Ide dalje, a to jopiet drugo selo. To ni nigdar rodno nit veselo, uvik u njem tuča bije. Ide dalje, najde dva vola, ki se na putu bodu. Sjašie s konja, oćie da ji rastavi, ali se ne dadu. Ide dalje, najde dva škopca, ki se bodu. Til ji je

rastavit, ali se nisu dali. Ide dalje, najde dvi kuje, kie se grizu na putu. I nji je rastavljal, al ni mogal. Ide dalje i najedamput spazi vrt izdičen i svega pun. U taj vrt zajde konj i kopa noguom.

Uon sjašie s konja, nakosi trave, nameće na konja, pa nazad. Kad je došal k temu starcu, položi travu pred konja i konj ju ji. Kad je to vidil ovaj starac, znal je, da je taj brat sve vidil, ča uon jima. Onda ga je taj starac pital: „Ča si sve vidil, povidaj mi riedom!" Taj najmlaji brat rečie: „Najprvo sam vidil zlatan muost, na kiem su falile dvi podnice!" Na to mu starac veli: „Tie podnice su odnesla tvoja dva brata, polakomili su se za zlatom! Ča si još vidil?" — Odgovori taj brat: „Vidil sam selo rodno i veselo!" Na to mu taj starac veli: „To su mirni i dobri ljudi na na 'vem svitu! Ča si još vidil?" — Odgovori taj brat: „Vidil sam tužno selo, u kiem uvik tuča bije!" Na to mu taj starac veli: „To su ljudi, ki riči božje ne slušadu i delaju svakojaka prekozakonja! Ča si još vidil?" — Odgovori taj brat: „Vidil sam dva vola, kako se na putu bodu, pa se rastat niete!" Na to mu taj starac veli: „To su dvi neumne komšije, ki se niećedu umirit van se bodu! Ča si još vidil?" — Odgovori taj brat: „Vidil sam dva škopca na putu, ki su se boli, a rastat se nisu tili!" Na to mu taj starac veli: „To su dva nesložna brata, med kimi svaki dan tučnjie i dosta rata. Jedan drugega nieće da pozna za brata! Ča si još vidil?" — Odgovori taj brat: „Dvi kuje, kie se na putu kolju i niete se rastat!" Na to mu veli starac: „To su dvi jetrve. Jedna drugoj niš za pravo ne da neg se uvik kolju! Ča si još vidil?" — Odgovori taj brat: „Vidil sam izdičen i svega pun vrt, u kiem sam konju trave nakosil!" Na to mu veli taj starac: „Taj vrt to ti je raj, u ki duojdu samo oni, ki se znaju ugnut svakoj napasti. Svakemu nepokornemu bit će na drugem svitu anako, kako si vidil na putu do onega vrta. Ja jimam tvoju sestru za ženu, a naputil me je na nju sam dragi buog, a rad bi, da i vi njiezini brati sriću na ovem svitu dostignete. Kadi se god ukradie, tote fali, kadi se bije, tote dobro nije. Za zlo ni triba nikega prosit, zač svaki svoje zlo sam muora nosit!"

Josip Božičević Šaša.

20.

Žito siromaka i bogataša.

Jedamput su šli buog i Svieti Petar po svitu, pa su našli dva čovika, kadi su orali, jedan je bil bogat, a drugi je bil siromak. Rekli su onda tiemu bogatemu: „Buog daj sriću, kume!" Uon jim odgovori: „Tote ne triba božje srićie, kad sam ja avako dobro nagnojil!"

Oni pruojdu dalje, a nisu mu niš govorili. Duojdu do siromaka i nazovu mu: „Bože daj sriću, kume!" Uon jim odgovori: „Buog daj i vam sriću i zdravlje!"

Za osam dani došli su komšije gledat k svuomu žitu, jeli izašlo. Ki je nagnojil, onega ni niš izašlo, a onega, ki ni nagnojil, je izašlo. Duojdu jopiet komšije gledat za misec dan k svuomu žitu. Onega, ki je nagnojil, ni žito ni niklo, a onega, ki ni nagnojil, već je zrilo i do vrata veliko. Onda ti ovaj bogataš rečie svuomu komšiji, siromaku: „Do vraga šla moja muka, kako sam nagnojil, pa ni žito ni izašlo, a ti, ki nisi nagnojil, pa ti je do vrata veliko!"

U taj ma(h) stvori se žito bogatašu do vrata veliko. Uon zame odma žnjačice, da ćie mu žet žito. Ali izajde vrag pred njega, pa mu ne da žet i kaže mu: „Ovo si ti žito meni izručil!" I tako osta bogataš prez žita.

Idie uon tužan doma. Putem ga zastane jedna baba i pita ga, ča je tako žalostan. Uon joj sve ispripovida. Ona mu rečie: „Ča ćeš ti meni dat, pa ću ga ja već istirat iz tvuoga žita?" Uon joj veli: „Neka bude polovica žita tebi, a polovica meni, ako ga iž njega istiraš!"

Baba se odma svučie sva do gola i svuoj život s kotlom namaza i zame jedan glogov kolac na rame. Duojde k tiemu žitu, spazi vraga i stane lupat po vragu s kolcom i vavik vičie „jemput", to da ga jedamput udrila.

Kad je vidil vrag, da se baba ne šali, da ga je već svega isprebijala, a s mirom da govori „jemput", pobiže uon u svoju jamu med braću. Tote jim rečie: „Braćo, mi smo mislili, da smo vragovi, ali ima na zemlji još puno veći vraguov. Jedan je mene lupal, svega me je isprebijal i vavik govoril,

da me je samo jedamput. Ne idem ja više po svoje žito. Nek si ga žanje, ki će!"

I tako je baba dobila polovicu vražjega žita, a polovicu onaj bogataš.

Paval Božičević.

21.

Kako se je jedna žena coprije ostavila.

Moja mi se ćier tužila, da joj po noći ne daju mira coprnjice i vidil sam, bile su joj crnjavke po cilem tielu. Onda joj veli njezin čovik, Raco: „Ajde ti lezi jednu nuoć na moje misto, a ja ću na tvoje, pa nek coprnjica duojde na mene!"

Tako su i učinjili. Na večer eto ti tetie, nosi oglavnik i Raci veli: „Daj vuši simo, da ti pokažem put, kudaj ćeš, zač ja sama noćas puojt ne morem!" Raco joj na to veli; „Kudaj ćeš ti s manom?" Ona mu odgovori: „Odi s manom na Klek!" pa samo rečie: „Ni ob drvo ni ob kamen!" i već su bili na Kleku. Ona je bila jahač*), a Raco je bil konj.

Kad su došli na Klek, privieže ga ona za drvo i pruojde u kolo jigrat k drugim coprnjicam. Tamo su se gostile i večerale, a Raco je vani čekal, doklje vrag od babie dospije. Kad je došla jopiet, odvieže ga, pa š njim doma.

Kad se je druga nuoć primakla, pripravi se uon bolje, da ga ne bi jopiet zajahala*). Čim je ona došla, da ga uzjaše, pograbi ju uon i zajaše uon na nju, i eto mu kobile za na Klek. Uon nieće reć: „Ni ob drvo ni ob kamen!" van: „Ob drvo i ob kamen!" ne bi l' se vrag od babie kadi porazbijal. Al da nosi taj vrag njega kroz vodu, pa ga oćie sobalit u vodu. Al uon ni piet ni šest neg ćapa nju za vuši, pa tiskaj kobili glavu u vodu. Sad ga je ona brzo iznesla van.

*) U ovim se riječima čita *h* kao *gh*.

Kad su na Kleku bili, nieće uon u kolo van ide dalje, vesel je, ča jašie. Pušći uon vražje kolo k vragu, pa zakapeli s kobilom preko Kapele doma. Kad su zašli u kuću, uon nju i livo i desno, doklje je ni nestalo. Ali je nikad više ni bilo k njegovoj ženj ni k njemu, zač bi joj moglo i gore bit.

Josip Božičević Šaša.

22.

Svieti Juraj i zmaj.

Jedamput je bil u prvašnje vrime u jednem mistu u Zagorju jedan zmaj. Temu se je zmaju davalo od svake kućie jedna cura i jedno janje, svaki dan drugi numer.

Došal je ried i na jednega grofa, ki je jimal jednu jedinu ćier, da da tu ćier zmaju. Zmaj je čekal na curu i na janje svaki dan ob devietoj uri u jutro kod jednega jezera. Ni bilo druge muorala je i ta grofova ćier puojt k jezeru, da ju zmaj poji.

Ona je prošla i čekala je kod jezera na zmaja. Ona je tote niko vrime sidila i plakala. Došal je k njoj Svieti Juraj i pita ju, zač se plače. Ona odgovori Svietemu Jurju: „Sela sam ovde i čekam na zmaja. Sad ćie izajt proklieti zmaj i proždrit ćie me!“ Svieti Juraj sajde s konja i sedie polag jezera, pa rečie curi: „Daj ti meni malo pojišći, dokle se krene zmaj. Kad zmaj skoči u jezero i kad se jezero zamuti, onda ti mene zbudi, ako ja zaspem!“

Kad je skočil zmaj u jezero i kad se je jezero zamutilo, budi i zovie cura Svietega Jurja, ali ga ni mogla zbudit ni zazvat neg je zaplakala. Kako je plakala, pala joj je suza na lice Svietemu Jurju. Svieti se Juraj odma na to zbudi i skoči. Zmaj se je već pokazal iz jezera i prošal po curu i janje. Svieti Juraj

ulovi svoje koplje i udre zmaja u čvalje. Zmaj zavrišći, da se je sva Kapela striesla, i krepa.

Onda zame Svieti Juraj k sebi na konja curu i pruojde š njuom dalje. Kad su došli na cestu, sajde cura s konja, zame svoju tkanicu i privieže konju okol vrata. Tako je vodila konja i na njem Svietega Jurja od grada do grada. Svieti je Juraj prosil narod, da neka veruje u pravega boga, a ne u srebrenega i neka se klanja pravemu bogu, a ne krivemu.

Najzad su došli k ocu i materi od ovie curie. Ovi su tili darovat Svietega Jurja, ča jim je ćier spasil, ali Svieti Juraj ni zaktival nikakovega dara neg samo ji je prosil, da veruju u pravega boga.

Taj je grof nazvistil svemu narodu, ča se je dogodilo, i kako je Svieti Juraj po zapovidi božjoj spasil od zmaja njegovu ćier. I od onda narod veruje u pravega boga, pa se more svaki spasit, kigod ćie.

Marija Muhić.

23.

Kako su se uvatili tri čovika u gvoždja.

Jedamput stavil sam u Sušnjevu selu pod Viničicom gvožda, da uvatim lisicu ili hora. U gvoždu bilo je miesa za meku. Za niko vrime došal je nikakov pas, pa se je ulovil za glavu u gvožda.

Kad je to vidila žena onega čovika, čiji je bil pas, pričiela je vikat: „Franje, Franje, odi brzo, zaklal je vuk našega Šaruova!" Njiezin čovik, Franje, se je baš brijal, pa je ostavil britvu i šal je branit Šaruova.

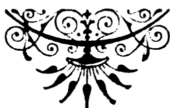
Kad je došal pred vrata, vidil je Šaruova i začudil se je Šaruovu, ča mu je to na glavi, pa rečie ženi. „Ni to vuk, neg se je Šaruovu nikakova kuost na glavu natakla!" Kad je vidil, da

ne more tiega Šaruovu z glave skinut, dozval je još svoja dva brata: „Dajte, ljudi, pomozite, da spasimo Šaruova. Niki vrag mu se natukal na glavu, pak cvili!“

Onda svi tri uvatili s rukami, da ćie Šaruovu skinut gvožda, ali nisu znali gvožda otvorit, pa su se sami uvatili na gvožda. Šaruova su pustili van iz gvožđa, ali su sebe u nji zatvorili. Ona nisu tila pustit ni jednega, već držie sva tri, i niko se više ni ufal pačat u ta gvožđa.

Cilo je selo bilo već tote. Kad sam ja tie ljude onde vidil, mislil sam, da se onde ljudi tuku, a oni su bili u gvožđu. Idu ti ljudi k meni u Oštarije, da ji ja izvadim iz gvožđa, a ja sam bil u blizini. Ja duojdem k njim, pa ji pitam: „Ča vas je smetalo u nutar u ta gvožđa?“ Oni me samo molie, da ji spasim brže, zač da jim ni lazno sada pripovidat. Oni kleknu na brinu, a ja pritisnem live, pa oni izvadie ruke van iz gvožđa. Ali sve jedno, da su jimali pri ruki batine, dobil bi ja batin, ali ja od straa biž, ostavil sam tamo gvožđa i sve. Oni su potlje tukli s kolci gvožđa i kamanje su na nji hitali.

Josip Božičević Šaša.

24.

Kako se je doznalo, da je jedna baba coprnjica.

Jedamput bila je jedna žena coprnjica, Mande bilo joj ime, iz Mihaljević sela. Ona je četrdesiet i uosmega leta nosila svaki dan svuomu čoviku na konju u Milan friganje. U jutro su našli carskega konja u štali s voskom zakapanega. Malo po malo su dočuli, da je ta žena na tem konju nosila friganje svuomu čoviku u Milan. Kazal jim je onaj, ki je s njezinim čovikom friganje jil.

Za nikuliko dani bil je taj čovik na straži na halbotu u Ogulinu i na jedamput je mrtav na zemlju pal. Divan je po-

tekal, da je ta žena, coprnjica, morala iž njcga srce iskinut, zač svaka coprnjica mora dat u društvo na Kleku ništo, kada duojde ried na nju. Ali se ni moglo niš dokazat, pa joj ni bilo niš. I tako je prošla iz tega kraja nikamo u svit.

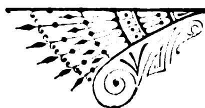
Idu za niko vrime njih trojica, luogorci, preko Vratnika. Ona ji spazi, pa zavitla vihar baš okol nji. Jedan se od nji razjadi, pa hiti svoj nuož u vihar. Ništo zacvili, al ni bilo na jedamput ni vihra ni babie.

Duojdu oni sve po malo u Kutinju niže Siska na konak u jednu birtiju. Tu je bila ta baba, coprnjica, birtašica. Oni tri uvatili se u razgovor, a ta baba sidila za pećuom i s mirom je stenjala. Jedan ju pita: „Ča vam je?“ Ona mu veli: „Ja sam šla pred nikuliko dani s jednom svojom pajdašicom preko Vratnika. Na jedamput došal je vihar, a baš su tri čovika šla mimo, pa je jedan hitil nuož u vihar, i taj se nuož meni u nogu zapiknul, da ne morem sad nikuda!“

Onda jim je dala kruva i sira za večeru i dala jim nuož, da si š njim odrižu. Kad su oni vidili taj nuož, poznal ga je onaj, ki ga je hitil u onaj vihar na Vratniku. Sad su oni pripovidali babi svoje, a baba jim je rekla, neka si slobodno zame nuož onaj, čiji je.

I tako se je doznalo i u Kutinji, da je ona coprnjica.

Ivan Mihaljević.

25.

Otkada nosi vuk riep doli a ne gori.

Jedamput su zašli hajduki u goru i nisu znali iž njie van izajt. Namirie se oni na jednega čovika i kažu mu, neka ji vodi preko gorie. Kad ji je prevel preko gorie, bojali su se pušćat ga, da ji ne izda. Sad ča ćie od njega, tili su ga metnut u jedno sužanjstvo, da ji ne izda. Jimali su u gori jedan lajt,

u kiem su držali pokradenu robu. Rečie jedan hajduk: „Ništa drugo neg s robuom van iz lajta, a š njim u lajt, pa ćemo ga u nutar zabit, onda nieće moć iz lajta nikuda van!“

Tako je i bilo. Robu su zieli iz lajta van, a njega su metnuli u lajt. Ali uon je jimal uza se mali nuož, pa je vavik rizal okol talpuna, da izajde van.

Kad je uon onu škulju već provalil, duojde jedno sedam vrani vukuov k lajtu, pa uvatili okol njega njušievat i svašta delat. Uon kroz onu škulju, ča ju je izrizal, uvati jednega vuka za riep, pa zavučie riep u lajt. Kad je uon zavukal vuku riep u lajt, pikal je vuka, a vuk je bižal s onim lajtom niz grič i sve skupa dikne u dragu.

Vuk vučie riep, ali ne more izvuć, a onaj iznutra piče s mirom, a vuk biži dalje i vučie lajt dalje. I tako se je lajt stukal i onaj je čovik živ ostal. Kad se je vuk oslobodil lajta, rekal je, da više nikad nieće nosit riepa gori nego doli. I sad nosi tako vavik riep doli.

Josip Božičević Šaša.

26.

Siromak i vrag.

Jedamput je šal jedan čovik u Karlovac po kukuruz, a bil je jako veliki siromak. Uon je izostal iza svuoga društva, da si premisli, kako bi čim više kukuruze kupil, da ne muora za ki dan jopiet puojt nazad u Karlovac.

Uon je dugo i dugo mislil, dok se ni na jedamput sitil, kako ćie si pomoć. Na jedamput veli: „Kako mi barem vrag nieće da pomore!“ I gle, eto ti pred njega vraga, ki mu je odma svoju pomoć ponudil. Uon mu je ponudil tuliko novac, da si je mogal kupit deset vagani kukuruza, a tie novce muo-

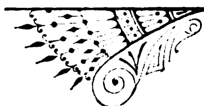
ral mu je ovaj čovik donest nazad za leto dan, uprav oniega dana, kiega je od njega dobil novce.

Čovik si ovaj kupi kukuruza, kuliko je til, i vrne se sav srićan doma. Uon si je šparal kod svuoga gospodarenja i prišparal si je za leto dan sto ranjčki.

Kad se je primakal baš onaj dan, na kiega je novce dobil, metne uon stuo ranjčki u žep, pa ajde k onem mistu, na kiem je novce dobil. Uon duojde k bezdanji, iz kie mu je vrag novce donesal, pa ga je triput zazval. Al ni bilo vraga van. Kad ga je treći put zazval, izajde iz bezdanje drugi vrag van, ki mu je rekal, da je oniega vraga, kiega je on zval, ubil Ilija u Kapeli, a uon sada da si neka zame svoje novce i da nek ide š njimi doma.

I tako se je taj siromak pomogal po vražjem novcu.

Ivan Božičević iz Skradnika.

27.

Žena upala u bezdanju.

Jedamput su šle iz Tovunja jedna mat i snaa preko Krpela po noći. Baba je srićno prošla, ali snaa je zaostala i došla je do jedne jamie i skriene desno jednuom stazuom i upadie u jamu.

Kad ni ta snaa po noći doma došla, šal ju je u jutro njiezin čovik jiskat. Jiskali su ju ispod Krpela tri dana, ali je nisu mogli najt. Taj njezin čovik šal je i na Krpel i tu je našal jednu bezdanju. Uon gleda okol tie bezdanje i našal je jednu čižmicu, koju je prepoznal, da je njiezina. Sada je vidil, da je upala u bezdanju.

Sabral je ljude i šli su gledat, pa su se svi opsvidočili, da je ta žena upala u bezdanju. Zieli su škripac i štrik i nosili

su ga gori na Krpel. Onda su jiskali jednega čovika, ki bi bil takov junak, da ide po nju u bezdanju, darivali su mu pedesiet forinti.

Javil se je jedan stari, ime mu je bilo Jućak, polakomil se je na pedesiet forinti. Ziel je sobom tamljana posvećenega i laternju i šal je po tu ženu u bezdanju. Ljudi su ga spušćievali doli.

Kad je uon doli došal, našal je jednu žabu, veću nego je dobra pekva. Pruojde uon malo dalje i najde onu ženu mrtvu u nutri. Uon navali nju na škripac i otpravi pred sobom i vikne gori sa svim glasom: „Evo je, vucite gori!“ I oni izvuku mrtvu ženu.

Kad su je izvukli, otpravie jopiet škripac u jamu po starega Jućka. Kad se je već uon sel na škrípac, došal je vrag, pa mu je upunul laternju i rekal mu: „Moli se bogu!“ i jopiet: „Moli se bogu!“ Tako mu je rekal tri put. „Moli se bogu, da sam ja zaspal i da te nisam prvlje spazil. Vuho bi ti bilo najveći komad, tako bi te rastrgal!“

Izvuku oni starega Jućka van, a uon je sav probliedil ka i da su ga iz groba iznieli. Onda je rekal, da ne bi više šal u tu jamu za cili svit. Uon je dobil svojih pedesiet forinti dara, al je ostal bolan za cili život.

Marija Muhić.

28.

Vrag u crikvi.

Jedamput bil je jedan čoban, ki je u gori puno liet pasal ovce, a ni bil još nikada kod mašie. Jedamput ostavi uon u gori ovce i pruojde k maši. Šal je k maši priko vodie. Kad je došal do vodie, hiti svoj ćurak na vodu, sedie na nj i prepelja

se priko vodie. Pruojde dalje do crikve, zajde prvi put u crikvu i bil je kod mašie.

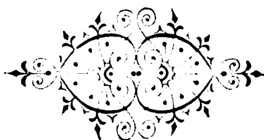
U crikvi je bil vrag paklenski u jednem kutu i popisieval je narod na veliku volovsku kožu, ki se je u crikvi nasmijal ili ogledal, kega je uon napeljal. U crikvi ni vidil vraga niki, zač su svi grišni bili, van sam čoban, ki ni bil grišan.

Već je vrag punu kožu napisal, ni jimal, kadi više metat u svoju lištru, onda ulovi zubi kožu natiezat, koža mu izmakne iz zubi i vrag udre glavom u zid. Sad se je čoban nasmijal vragu, a vrag ga zapiše tote, kadi je kožu natiegnul.

Kad je maša pasala, pruojde čoban iz crikve van nazad k ovcam. Duojde do vodie i hiti ćurak svuoj na vodu. Sede na nj, ali propadie ćurak u vodu i uon na njemu, da je komaj živ izašal iz vodie.

Onda je rekal sam sebi: „No sad sam još grišniji nego sam bil, dok sam s ovcami šal, a u crikvu nisam šal!"

Juraj Cazin.

29.

Kako je jedan čovik vidil u jednem malinu nakazu.

Jedamput je šal jedan čovik o jedanajstoj uri u noći sam iz Luga. Na njemu ni bilo niš neg jedna ječierma, a u rukam je jimal nikakovu trklju od jednega metra.

Na dvi sto koraki vidi, da nikakov malin sav u ognju siva. Uon ide k njemu, zač ga je put tuda nosil. Došal je do jednega briesta kod malina, s'al je tote i gledal, ča je u nutri u malinu. Bukie ni bilo nikakove, a oganj je bil velik u malinu, samo ga vani ni bilo niš.

Udre taj čovik očima u bent, a na bentu stoji cura u bielo obučena, okrienula se na tiega čovika i gledala ga, a uon

nju prilično dugo. Na jedamput prošal je taj čovik k njoj i dok je pasal malin, već je ni bilo na bentu. Oganj je sival iz malina jednako, a taj čovik pred vrata od malina i zaviruje unutar. Ognja ni bilo više u nutri, a na stieni vidi taj čovik, kako muhe*) puzie i na krovu ji vidi, a bila je nuoć škura, da si ne bi čovik mogal vidit prsta pred nosom, a uon je mogal brojit muhe po nutri.

Na jedamput otvori taj čovik vrata, al u nutri ni ni ognja ni cur, kie je mislil onde najt. Gleda taj čovik ka i da je truoje pameti i deseteri oči, pa misli to ostavit i pruojt. Jopiet se na jedamput zacrljeni nikakovo želizo. Taj je čovik til penut u to želizo, al dok je uon manul u to želizo, odskoči ono gori, a k njemu priskoči još jedno. Taj je čovik odskočil malo od tiega i gledal je to. Na jedamput stresie se sva malinica i počielo je puojt iz nikakove rupie ispod malina ništo, a bilo je veliko ka i laternja, bilo je okruglo i bilo je crljeno, zeleno i bielo. Sav se je malin triesal, a to vavik iz rupie ide.

Taj se je čovik ulovil za nugal i zaviri otkud to ide. Gleda u rupu, ali u rupi škuro i niš se ne vidi, ali u malinu jopiet svitlo. Uon jopiet gleda u rupu, sad je bilo u nutri svitlo. Tote dvi griede jedna priko drugie, a prvlje ji ni bilo. Uon gleda, kako jedna grieda prevaguje preko drugie i ne vidi jednega kraja. Kad se podiže taj kraj, eto ti nikakovega starčića, ki na njem sidi i poti se.

Kad je to taj čovik vidil, pobigal je. Taj vam je čovičak bil nikakova nakaza. Ruke i noge išle su mu iz jednega mista, a ruke su mu bile duge dva metra i jako debele (šiest cuoli), brada mu je bila vuska, ča bi čovik samo s prstom pritisnul, a izglieda ka i prašča šćetina, oči su mu drobne i svitle ka i uglen, a gol je i žut bil. Ne daj, bože, više čoviku to vidit.

Josip Božičević Šaša.

*) U ovoj se riječi čita slovo *h* kao *gh*.

30.

Crikva na Svetskem brdu.

Jedamput je bila pod Veljunom na Svetskom brdu crikva. Ovamo je došla pred puno vrimena velika turska vojska. Baš je došlo trinajst pari mladićov poručat se u crikvu. Kad su to vidili Turci, srušili su crikvu, zarobili mladiće i muško i žensko i otpeljali ji sobom.

Med njimi je bila najlipša nikakova Janja, ka je vavik govorila: „Da je muoj brat tote, ne bi nas Turci otpeljali odavlje!“ Kad su već prošli iza Viničice i primakli se, da ćie u goru, na jedamput opazidu svoju vojsku, ku je ispeljal njiezin brat Janko. Naša vojska valje pobije Turke, rastira ji po svoj gori i otme jim nikuliko mladićov. Druge su Turki proboli, zač nisu mogli s njimi uteć, a žive ji nisu tili ostavit.

Zbilo se tako i više put kod ovie crikve, dok ju Turci nisu sasvim razrušili. Sad je od njie ostalo samo kamanje, *kadi* je jedamput fundament bil. Ali nisu ti Turci naš svit tako dugo bili, zač se je svit k bogu okrienul i majka se je božja iskazala.

Da je to istina, morete pitat ljude, ki su bili kod Trošt-Marije i slušali onega pripovidnika, ki je rekal, da je po 'nim stranam ležala krv do kolena, a vojsku ni jimal ki vodit neg nikakvi pop Blaž. Sad smo, fala bogu, mirni od nji, al ne štujemo boga kot su ga naši stari štovali. Oni su se obvećali, da ćedu majku božju osam dan svetkovat, a mi je ne svetkujemo ni jedan dan, pa kako bi nam buog dobro dal.

Marija Mulić.

31.

Kako je ništo strašilo u jednem magazinu.

Jedamput je ostavil jednega čovika u jednem magazinu nikakov Kabalin. Kad je uon prvu nuoć sidil kod nikakovega šporeta, duojde u deset ur ništo ka i jare, a bila je to sotona paklenska. To je stojalo kod vrat, onda je prešlo u drugu komoru i vozilo kanape po nutri.

Taj je čovik brzo popal sviću i zavirival je po svim kutim, ali ni mogal niš vidit. Drugu se nuoć obali u toj istoj komori jopiet ormar. Taj čovik ide jopiet u nutar gledat, ali ni niš vidil.

Treće se noći srušie dva okna, a uon ide jopiet gledat i okna su bila, kadi su i prvlje bila namišćena. Onda pruojde taj čovik na tavan, kadi je bilo u jednem veršlagu fažuola i tiega i taj je bil sav rasipan. U jutro šal je jopiet gori, a to je jopiet sve bilo na mistu, kako je i prvlje bilo.

Četrtu nuoć je jopiet ništo hitilo griedu med druge griede, tako da se je moglo daleko čut, kako je lupilo.

Taj čovik ni til više bit u tiem magazinu, zač se je bojal sotone. Poslali su po popa i pop je blagoslovil magazin. Kasnije ni više nikad niš strašilo u tiem magazinu.

Miko Metikos.

32.

Buog i Svieti Petar učili svit orat i tkat.

U stara vrimena pred jako puno liet šli su buog i Svieti Petar po svitu. Putem se namirie na ljude, ki su orali. Buog jim nazovie: „Pomoz buog, ljudi!“ a oni su njemu odrekli: „Buog pomozi!“

Tote je buog vidil, da ljudi ne znaju orat. Čovik, ki je oral, gonil je uvik jednu brazdu, a kad je til duojt na kraj, ulovil je plug na pleća, pa ga je nosil na drugi kraj i gonil je jopiet nuovu brazdu.

Buog je onda naučil ljude orat i u sloge razmitat. Idu buog i Svieti Petar dalje i čuju u jednoj kući, kadi žene krosno tkeju, pa se svrnu u tu kuću i nazovu jim: „Pomoz buog, žene!" One su tkale tako, da su s jednega kraja promikale čunak, pa kad su došle do drugega kraja, da su prekinule žicu i jopiet ju s prvega kraja zatikale. Buog je vidil, da tie žene ne znaju pravo tkat, pa ji je zato naputil i navučil, kako ćie tkat.

Za leto dan obajdu jopiet buog i Svieti Petar svit. Duojdu oni do oni ljudi, ki su orali i najdu ji jopiet orajuć. Nazovie jim buog: „Pomoz buog, ljudi!" Oni mu odgovorie: „Buog pomozi!" Onda ji upita buog: „Ljudi, ki vas naputil tako lipo orat?" Oni mu odgovorie: „Buog i dobri ljudi!" Buog jim rečie: „Malo orali, a cilu godinu imali!" i pruojdu dalje buog i Svieti Petar.

Idu tako dalje i duojdu do onih žien, kie su tkale. Nazovu jim: „Pomoz buog, žene!" Ki je vas navučil tako lipo tkat?" One su mu odgovorile: „Naša mudra pamet!" Buog jim rečie: „Cilu se zimu mučile, a sve pod pazuvim imale!" Od tiega dana nisu više znale žene u tem selu tkat.

Juraj Cazin.

33.

Cigan i Turčin.

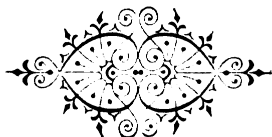
Jedamput je nosil jedan cigan buču kroz jednu veliku stran. Tote ga je sastal Turčin. Upita ga Turčin: „Ča ti to nosiš?" Cigan mu odgovori: „Kobilino jajce!" Turčin mu veli: „Ča ćie ti to jajce? Bi l' ti to jajce meni prodal?" Odgovori

mu cigan: „Bi, zač ne!" Pita ga jopiet Turčin: „A za kuliko?" Odgovori mu cigan: „Za deset dukat!"

Turčin mu da novce, pa zamie to jajce, da ćie ga nosit doma. Putem mu se jaje izmaklo, pa niza stran doli, a Turčin za njim u skok, dok ni jajce lupilo u kamen, pa se razbilo.

Pod onim kamenom spal je ziec. Kako je buča lupila u kamen, preplašil se je ziec, pa biž. Turčin je mislil, da mu se je to konjić poliegal, pa jopiet za njim u skok i vičie mu: „Nje, mali ćušić!" ali ziec utečie tražit svoje matere.

Paval Božičević.

34.

Baba prevarila turskega cara.

Jedamput je došla turska vojska u Carevo polje kod Škradnika. S turskom vojskom došal je i turski car i puno turskih paš.

Kad je legla sva ta turska vojska na Carevu polju, naložili su Turci vatru. Došla je u turski tabor jedna baba i molila straže, da ju pušćidu do cara, da ćie mu izdat grad Modruše. Straže ju pušćidu i ona kod vatrie sve razgledi, kadi ki paša svuoj šator jima, a kadi car. Pristupi prid turskega cara i ponudi mu se, da ćie mu izdat grad Modruše. Sve uriede, kud i kako ćie turska vojska do grada.

Kad je ona sve po turskem taboru razgledala, ide ravno k svojoj vojski, namisti lumbardu. Respetiljom ugledala misto u taboru turskom, kadi je kod turskega cara bila, pa iz lumbarde pogodi baš u šator carev i ubije ga.

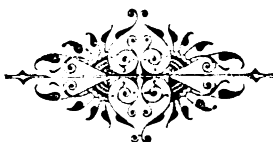
Ča ćedu sad turske paše od cara. Pokopali su ga, ča su lipše mogli. Da Kauri ne najdu careva groba, donesie svaki

Turčin svoju tuorbicu punu zemljie na njegov grob, pa su tako načinjili čitavo brdašce.

Kasnje su prekopavali tuo brdašce, pa su našli u njem u nutri jamu obzidanu ka i štiernju i u njoj kosti od čovika i zlatni prsten. Zube si je doktor ziel, a prsten je med gospodu prošal.

Miko Ševrović zna još i danas iskopat kuo mrtvo tielo u zemlji okamanjeno.

Antun Prebeg.

35.

Zaklieta zmija.

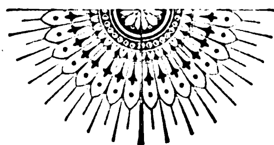
Pred puno liet šal je jedamput jedan soldat čez Karlovac vulicom i najde jedan list na vulici. Za njim je šal jedan Grk, pa je taj Grk vidil, kad je soldat list digal. Taj Grk rekal je soldatu: „Pokaži, ča si to digal!“ Soldat mu pokaže, a Grk rečie: „Daj mi taj list, evo ti za nj forint!“ Soldat mu odgovori: „Bome ne dam, valjada je više vridan, kad mi ti forint daješ!“ Na to mu daje Grk za taj list dva forinta, ali soldat ne da lista ni za dva forinta. Kad je Grk vidil, da mu ne da lista soldat ni za dva forinta, pita ga, ako zna uon, ča piše u listu. Soldat mu veli, da ne zna. Onda ga Grk jopiet pita: „Znaš li ti, kuo se brdo zovie „Svetsko brdo?“ Soldat mu odgovori: „Znam, kako ne bi znal, kad svako jutro pasiem po njem goveda!“ Grk mu na to veli: U tiem ti listu piše, da zami jednu letkinju šibu, pa da udaraj š njuom nikuliko put na Svetskem brdu po zemlji i da ćie ti se zemlja otvorit. Do istoka da ćeš najt škrinju i u njoj novce, a na zaodu ćeš najt lajt i bieli vrč senjski od porculana!“ Dalje mu ni til Grk pripovidat.

Šal je taj soldat i učinjil sve, kako mu je taj Grk kazal. Kad je uon nikuliko put udril s letkinjom šibom, otvorila se je zemlja i uon je šal unutar u jamu. Do istoka našal je škrinju veliku i u njoj svakojaki novac. Na srid škrinjie ležala je u krug smotana zmija. Uon da ćie na jednem nuglu škrinjie zagrabit pregršć novac, a zmija pruži glavu k njegovoj ruki. Onda uon s rukom posiegne na drugi kraj škrinjie, a zmija jopiet pruži glavu na drugi kraj, da ćie ga ujist za ruku. Tako uon učini i treći put. Sada mu ona progovori: „Ajde sada van, u listu ti je bilo nazvišćeno, da se pušćiš po ruki od mene liznut, a ti nisi til mene pušćit! Da sam te samo malo liznula, ti bi bil mene od proklietstva oslobodil, stvoril bi se od ovega brda lipi grad i sve bi bilo tvoje. Tako ću ostat zaklieta još buog zna do kada!

Temu soldatu bilo je sada žal, ča ni pušćil zmiju, da ga lizne, al si ni mogal pomoć. Ziel je onaj bieli vrč i natočil si je punega vina iz lajta, ki je tamo bil. Kad je van izašal, zemlja se je za njim zatvorila i zmija je ostala jopiet u brdu. Vani je sel na travu, da ćie kušat vina, ča si ga je ponesal u vrču. Pokušal je samo puol kupice i ostal je odma spieć do drugega dana ka i da je zaklan.

Kad je došal u grad, povidal je uon gospodi, ča mu se je dogodilo i pokazal jim je list, ča ga je našal u Karlovcu na vulici i vrč, ča ga je ponesal iz jamie na Svetskem brdu. Gospoda su šla š njim i uon je udaral s letkinjom mladicom po istem mistu, ali nisu mogli niš najt, neg par stari nuožev i vilic, a novac niš. Da je zmija kušnila tiega soldata, buog zna, kakov bi se bil lipi grad iz ovega brda stvoril.

Franjo Draginić.

36.

Zafalni medvid.

Jedamput su u Dolu žito žele žetarice. Sve su cure bile, samo je jedna med njimi bila mlada snaa, pa si je sobom na posal donesla malo dite u zipki.

Dok su onie tako žele, duojde na jedamput iz gorie k njim jedan medvid. Taj se je medvid nabol na trn i digal je capu gori, da mu žetarice iznamu trn.

Sve druge su pobigle, samo mat od diteta je ostala. Medvid je došal k njoj i pružil joj je capu, a ona mu je zubi trn izvadila. Onda medvid uvati dite iz zipkie i poležie ga na tla i odnesie zipku. Za niko vrime povrne se taj medvid nazad i donesie punu zipku meda, pa ju da onoj ženski, ka mu je trn iz nogie izvadila.

Tako se je taj medvid zafalnim iskazal onuoj ženi.

Ivan Božičević iz Oštarija.

37.

Kako je ništo strašilo u jednoj kući.

Jedamput je prošal jedan čovik jedne mlade nedilje spat u jednu pustu kuću, Egeduševu, kadi je prvlje više put grlice lovil. Uon zaspe, a na jedamput ništo puče uza nj ka i možar. Uon skoči, zač je mislil, da mu je puška pukla. Vidi, da mu puška ni pukla, gleda okolo, morda da je ki drugi pucal. Al je vidil, da su se samo vrata prislonila k njemu uza diesnu nogu. Onda je vidil, da se nikakova prašina iz vrat puši. Dok se je uon zagledal u ta vrata, da vidi, ča se to puši, ono jopiet tof po vrati ka i da je puška pukla. Vrata odskočie i padnu doli.

Kad je to taj čovik vidil, gledal je, kako bi utekal mimo vrat van, zač na nje ni smil stat, i nikako je srićno utekal. Izašal je u kuinju, pa onda u drugu komoru, al tamo jopiet pra i vihar. Tako se je to raširilo po ciloj kući. Tote je bilo kamanja jako debelega i po više centi teškega, a vihar je igral š njim i lupal o stiene, ka i da ga stuo vraguov nosi, mina ga ubila. Jedna se je pieć sva razdrla do praha*), pa se je sve to motalo po komori.

Taj se je čovik najzad nikako izvukal iz kućie, pa brzo kroz nikakovo žito, do pasa mu je bilo, kudaj mu je bilo najpriče do kućie.

Drugi dan zaviri uon u tu kuću, a sve bilo jopiet u riedu, pieć na svojem mistu. Ali ni til više nikada u nutar pruojt, pa da mu je ki baš punu kuću cekinov nametal.

Josip Božičević Šaša.

38.

Kako su jednemu čoviku prošla kola na lipu.

Jedamput je jedan čovik sprimal kola za u drva. Til je kola malo namazat, pa je šal po kući masti jiskat. Namiril se je na jedan lončić masti pod pragom. Uon ni znal, kakova je to mast, pa je š njuom namazal svoja kola. Kad ji je namazal, prošal je ručevat.

Dok je uon ručeval, već su kola bila na vrh lipice. Izajde uon van i vidi, ča se je dogodilo. Čudi se uon tiemu i zovie ljude, nek idu gledat, kamo su mu kola prošla. Njegova mat pitala, š čim je uon kola namazal. Uon joj je rekal, da s onuom mašću, ča ju je našal pod pragom. Mat ga je sad stirala u kuću, pa je ništo molila nad kolima, dok su sašla doli.

*) U ovoj se riječi čita slovo *h* kao *gh*.

Sin pruojde sad u drva, a mat je odsad bolje svoju mast sranjala pred njim, da joj jopiet ne napravi kakovu komiediju.

Njegova mat je bila coprnjica, šla je svaku nuoć na Klek med coprnjice, pa se je s tuom mašću svaki put namazala, kad je na metli na Klek jahala, da lakše gori duojde. Ljudi su sad doznali, da je ona coprnjica i niki joj više ni niš veroval kod nas u Oštarijam. Sin se je dost sramil, ča su sad svi ljudi znali, da mu je mat coprnjica i da svaku nuoć na Klek ide.

Ivan Božičević iz Oštarija.

39.

U Modrušam kopali novac.

Jedamput bila je jedna mala s ovcami na Modrušam na paši. Od dugega vrimena tukla je ona po zemlji s letkinjom šibicom. Ona tučie po zemlji, a na jedamput se otvori zemlja. Pogleda ona u tu jamu, ka se je napravila, a tote u jami lajt do lajta. Ona ni znala, ča je u nutri u tim lajtim.

Prošla je doma i pripovidala je materi, ča joj se je dogodilo. Mat njiezina javila je to kumpaniji. To je bilo, dok je još kod nas sablja ladala.

Kumpanija odriedi, da se na tiem mistu muora kopat. To misto su brzo našli, zač je ostala utaknuta u zemlju šibica, s kuom je ona mala po zemlji tukla. Soldati su ondi dugo kopali. Iskopali su svačesa, samo novac nisu niš

Fran Draginić.

40.

U Mekušju orali na mačkam.

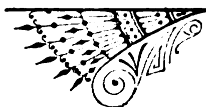
Jedamput su u Mekušju blizu Karlovca orali Mekušanci na mačkam. Došal je tamo k jednemu gospodaru za slugu jedan naš čovik, zval se je Jura.

Taj sluga je muoral orat na mačkam, a gospodar mu rečie: „Reci jim sve, samo jim ne reci „šic!" Još ni pravo tiega gospodar izrekal, a već su mačke bile s plugom na ruški.

Onda je šal Jura na rušku po plug. Plug se je nikako njemu otkinul, dok se je š njim na ruški motal i iskopal mu je oko i sad je ćorav.

To mi je pripovidal sam pokuojni Jura, ja ne znam, jel to istina il laž, zač nisam u Mekušju nikad bil.

Mijat Žilić.

41.

Čovik i vila.

Jedamput je jako liskalo, pa je šal jedan čovik k oknu i gledal je kroz okno van, kako liska. Mimo njegove kućie šla je vila. Uon ju vidi, bila je jako lipa, pa ju pita, ča po tiem vrimenu na cesti dela i otkud je ona. Ona mu rečie, da je ona vila iz Vilingrada i da je malo obašla svit, da vidi kako narod živi. Ako bi til uon ča rad jimat, da ćie mu to ona odma dat. Kako je uon bil malo zbunjen od lipote tie vile, rečie joj, da bi til jimat debelu glavu, a til je reć, da bi til imat debelo blago.

Čim je uon to rekal, odma mu je glava postala jako debela, a vila je svojim putem dalje prošla. Sad ni taj siromak.

čovik mogal glavie u kuću potiegnut, a s tielom jopiet ni mogal kroz okno, zač je bilo okno tiesno. Ljudi nisu znali, ča bi sad učinjili. Najzad su muorali razvalit kuću, da mu njegovu debelu glavu iz okna oslobodie.

Paval Božičević.

42.

Ljudi kupili pamet.

Jedamput bilo je jedno misto kod muora. U tiem su mistu bili ljudi slabie pameti. Vavik su ji njihovi susedi prevarili u svakem računu. Bome sastanu se oni jedamput u dogovor, pa se dogovaraju, ča bi učinjili, da ništo pametniji postanu i da ji svaki ne prevari.

Jedan se med njimi javi, ki je valjal za najpametniega, pa jim rečie: „Bome, braćo, ni drugie, neg muoramo nigdi pamet kupit. Ja sam čul, da ju jedan žid priko muora prodaje za pedesiet forinti. Skupimo novce, pa pošaljimo tri naša čovika z barkom k tiemu židu po pamet!“ Svi su odma na to privoljili.

Spravie se tri najpametnija z barkom k tiemu židu po pamet!“ Kad oni tamo duojdu, najdu tiega žida i kažu mu, puoč su došli. Uon jim odma rečie, da ćie jim dat u jednoj škatuljici dost pameti za cilo njiovo selo. Za malo vrimena eto ti žida i nosi jim škatuljicu pameti, pa jim veli: „To vam je pamet, ali pazite, da vam iz škatuljice ne pobigne, kad budete škatuljicu otvarali!“ Oni dadu židu za tu škatuljicu pedesiet forinti i pruojdu š njuom doma.

Putem su se ovi tri dositili, da bi si mogli oni uzet puol pameti sami, a polovicu samo dat selu. Otvorie oni škatuljicu, a iz škatuljice utečie miš. Sad ča ćie oni, utekla jim je pamet, sva srića, da je ostala u barki.

Kad su došli ovi tri doma, kažu svojim ljudem, da jim se je pamet skrila u barku. Zato su odma obili dobro sa svih stran barku daskami, da ne bi iz barkie pamet kud pobigla. Svaki, ki je til ča pametna učinjit, šal je na barku to delat. Za niko vrime uvidili su i sami, da jim ta pamet na barki niš ne pomaže, pa su jopiet sve delali, kako su i prvlje delali.

Josip Božičević Šaša.

43.

Cura i čovik ispod zemljie.

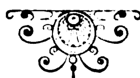
Jedamput je šla jedna cura z govedi na pašu. Š njuom je bil na paši njiezin stric, ki je bil zločest čovik. Ona je ziela jednu šibu letkinju za blago gonit, pa je s tuom šibuom po zemlji tukljala.

Kako je ona tukljala po zemlji šibom, pokažie se iz zemljie van jedna želizna ruča. Ona je pričiela s tuom ručom trzat, a ni je mogla van istrgnut. Zovie ona strica: „Striče dragi, hote simo, vidit ćete nikakovo želizo!"

Stric ni til duojt, al je došal nikakovi čovik ispod zemljie. Taj je čovik istrgnul tu ruču iz zemljie, dal ju je tuoj curi i rekal joj je: „Kadgod budeš u nesrići i žalosti, dotakni se tie ručie i odma ćie ti bit lakše!"

Pruojde ona tako s tuom ručuom doma. Ta ruča bila joj je u životu puno put od koristi. Ali ona je i pripovidala, ča joj se je na paši dogodilo. Njiezin stric je to javil gospodi. Gospoda su dala tote kopat, ali nisu mogla niš najt van uglievlja, čaval, starih nožev i vilic.

Fran Draginić.

44.

Buog plati svakemu svoje.

Jedamput su bili čovik i žena, bili su bogati ljudi i jimali su jednega sina. Kad jim je sin poništo odrasal, pošalju ga u škuolu. Tote je bil miran i dobar i štoval je boga. Kad je škuole finil, kupil mu je otac bruod, da š njim trguje. Na muoru namirl se jedamput na jedan turski bruod i čuje iž njega silan plač. Uon zapita mornare: „Ča se taj plač čuje na vašem brodu?" Oni mu odgovorie: „Vozimo roblje, ča smo ga po svitu zarobili, pa se oni sad plaču!" Uon jim na to veli: „Upitajte kapitana, bi li roblje prodal za gotove novce?" Oni kažu kapitanu, ča jim je rekal uon. Duojde kapitan i odma se pogodie. Uon da kapitanu svuoj bruod, a kapitan njemu sviezano roblje.

Uon pošalje tie ljude doma, samo su ostále još dvi, jedna stara baba i jedna jako lipa divuojka. Uon ji pita, otkuda su, a stara mu rečie: „Ja sam iz daleka, bila sam babica na carevem dvuoru, a ova je divuojka careva ćier. Ja sam tu divuojku gojila i na nju pazila. Jedamput prošla je ona malo dalje u vrt. Proklieti Turci su ju opazili i uvatili. Na njiezinu viku priskočila sam ja, pa su i mene uvatili i odnesli oba dvi.

Taj ju je čovik sada ziel za ženu i otpeljal je nju i staru babicu doma. Kad je došal doma, pita ga otac, da kadi mu je bruod. Uon sad pripovida ocu, ča mu se je dogodilo i da se je oženil za ovu divuojku, carevu ćier. Otac se je jako razjadil, pa ga je potiral od svojie kućie skupa sa ženuom i onuom starom babicom. Uon se je sa svojuom ženuom i onuom babicom nastanil u jednuoj kući u istem selu i živili su po siromaški.

Kad su njegovega oca prosili njegovi prijatelji i žena, da oprosti sinu, i kad mu je sin obećal, da ćie odsad jimat bolju pamet, oprostil mu je otac i ziel ga je nazad u svoju kuću. Za nikuliko vrimena kupi mu jopiet drugi bruod i pošalje ga jopiet po svitu.

Tako uon pruojde jopiet z brodom po svitu, a ženu i onu staru babicu pušći kod svuoga oca i matere. Duojde uon u jedan grad i tote vidi, kako soldati lovie siromašne ljude i bacaju ji u rešt. Uon ji zapita: „Zač vi tie ljude u rešt tirate?" Soldati mu kažu: „Zato, ča nisu caru carevine platili!" Uon otide

kapitanu i pita ga, kuliko ti ljudi jimadu carevine platit. Kapitan mu rečie i uon proda jopiet svuoj bruod i plati za tie ljude svu carevinu, pa pruojde doma.

Kad je došal doma, rečie jopiet ocu, ča mu se je dogodilo, i prosi ga, da mu oprosti, ali otac mu ni til oprostit, neg ga je jopiet otiral skupa sa ženuom i onuom babicom. Uon je jopiet u jednoj kući u istem selu živil jako po siromaški. Ali njegovi prijatelji i mat jopiet okol oca i nagovorie ga, da ga je jopiet nazad ziel u kuću.

Otac mu je i treći bruod kupil i poslal ga je jopiet po svitu. Sad je uon na krmi od broda učinjil sliku od svoje ženie, a na oknu sliku od onie starice i pruojde u svit. Za nikuliko vrimena duojde pred jedan veliki grad, u kiem je bil car. Tote je uon javil, da je došal s lumbardami. Svi se ljudi začudie i sam car ne zna, ki je to i ča je to. Car pošalje k njemu svuoga ministra, da ga pita, ki je uon i ča je uon.

Ministar duojde na njegov bruod, al se začudi, kad vidi sliku careve ćeri, a svojie drage, i kad vidi sliku onie starice. Taj čovik rečie ministru, da je uon spasil carevu ćier i njiezinu babicu od Turkov, ki su ji vodili u roblje. Taj ministar ni til niš nikemu ni caru reć, ča je vidil i čul.

Car sve jednako duojde drugi dan na njegov bruod. Tote je car vidil slike svoje ćeri i onie babice. Bil je jako vesel i pozval je tiega čovika u svuoj dvuor, da ga iskuša. Kad je došal taj čovik u carski dvuor, počiel ga je car ispitievat sve iz daleka, ča mu je ona divuojka, od kie jima sliku na brodu i ča mu je ona starica. Uon mu sve lipo pripovida, kako je onie ljude od turskega roblja otkupil i kako se je za onu divuojku oženil.

Kad je to car čul, povikne: „To je moja jedina ćier, koju su proklieti Turci zarobili, a ona starica je babica od muoga dvuora, ka je nju još od mala gojila i čuvala. Ti ćieš bit potle mene car. Ajde brže doma po svoju ženu i po moju ćier, da ju još jedamput vidim prvlje neg umrem. Dopeljaj i svuoga oca i svoju mater i svu svoju familiju. Prodaj sve svoje i duojdi simo. Tvuoj otac ćie bit muoj brat, a tvoja mat moja sestra, a ti ćeš bit muoj sin. Svi ćemo živit u mojem dvuoru!“ Onda pozovie svoju ženu, caricu, i sve ministre, pa jim rečie, ča se je dogodilo. Svi su se jako veselili i car mu da jako lipi svuoj bruod, da idie po svoje ljude. Ali uon rečie: „Svitla kruno, doma mi

nieće niki verovat, ako mi ne date jednega ministra sobom, ki ćie jim to dokazat!" Car mu da baš onega ministra, kiemu je bil obećal svoju ćier.

I tako oni pruojdu nazad doma. Kad je uon došal doma, začudil mu se je otac, kako je tako brzo nazad došal i dopeljal još puno lipši bruod neg ga je jimal. Uon sada pripovida ocu, materi i ženi sve, ča je doživil, a ako ne veruju, neka pitaju carevega ministra, ki je š njim po nji došal. Kad je njegova žena vidila ministra, rekla je svekru i svekrvi: „Istina je, to je ministar muoga oca i muoj nesujeni zaručnik!"

Oni onda prodaju sve svoje i pruojdu k caru na brodu. Onaj ministar je gledal svakojako, kako bi onega mladega čovika od careve ćeri ubil, pa da bi njemu ostala careva ćier i carstvo. Kad su već niko vrime putovali, pozovie u noći onaj ministar carevega zeta gori na bruod. Uon prez straa pruojde gori, a ovaj ga uvati i baci preko broda u muore.

Tiega mladega čovika iznese muore na jedan otok, na kiem ni bilo živega stvora. Kad drugi dan u jutro vidie oni na brodu, da je tiega čovika nestalo. Pričnu plakat i javkat i nikako se nisu mogli utišat, a mislili su, da se je nikako po nesrići utopil. Kad su došli u carev dvuor, javie caru nesriću, ka jim se je dogodila na putu. Na dvuoru carevu bila je velika žalost i tuga za tim čovikom. Najviše je za njim žalila žena, zač ga je jako rad jimala. Oca i mater njegovu primi car u svuoj dvuor, kako jim je obećal.

Taj nesrićni carev zet živil je petnajst dani na 'nem otoku sam i ranil se je travom i lišćem. Od jakega sunca je pocrnil, a roba mu je sva izagnjila. Petnajsti dan duojde tamo jedan starac. Taj čovik prosi starca, da ga kakogod prenesie priko muora. Starac mu rečie: „Oću, ako mi platiš!" Taj čovik mu veli: „Ma otkud ću ti platit, kad vidiš, da ni aljine na sebi nimam!" Starac mu kažie: „Niš zato. Jimam ja pri sebi tinte, pero i papira, pa mi se potpiši, da ćeš mi dat polovicu od onega, ča ćeš jedamput jimat!" Taj carev zet odma privolji i potpiše. Starac ga prepelje priko muora i ostavi ga na kopnu.

Onda uon od kućie do kućie, od sela do sela, a putem ispetlja ovdi košulju ondi gaće, tuliko da je tielo pokril i

duojde za trideset dani u carev grad. Ide uon sa palicom u ruki pokraj carevi vrat. Na ruki je jimal još prsten vinčani, a na njem ime svoje i svoje ženie. U večer mu dadu careve sluge, ča je njim od večere ostalo.

Drugi dan šieće se car sa svojuom familijom i onim ministrom, ki ga je u muore bacil. Uon jim se ni til odma otkrit. Oni pruojdu mimo i dadu mu par krajcari. Njegova žena spazi na njegovoj ruki prsten, pa mu rečie: „Pokaži ruku, da vidim taj tvuoj prsten!“ Ministar se je odma prepal i rekal joj: „Makni se, kako bi ti s ovim odrpancem govorila!“ Ali ona ni poslušala ministra neg je dobro pogledala prsten i vidila, da je to prsten njiezinega muža. Niš ni rekla, svoju tugu i vesielje je u sebi zadržala i premučala.

Kad su došli u dvuor, rečie ocu, da je vidila prsten svuoga pokuojnega čovika na ruki onega prosjaka, ki je sidil pred dvuorom, i prosila, neka pošalje po njega, da ispitadu od njega, kako je prsten došal u njegove ruke. Car je odma poslal sluge, da onega prosjaka dovedu u carski dvuor.

Kad je došal prosjak u carev dvuor, prične ga car ispitievat, otkud je, kako se zovie i kako je prsten došal u njegove ruke. Uon se više ni mogal uzdržat, pa se je caru otkril, pa mu je sve riedom kazal, kako ga je onaj ministar, kad su bili na putu, bacil priko broda u muore i kako ga je muore odneslo na jedan pusti otok, na kiem je živil petnajst dani i ranil se na njem travom i lišćem, pa kako ga je jedan starac prepeljal priko muora i kako je došal jopiet u taj carski grad.

To je car odma javil ciloj svojoj familiji. U carskem dvuoru bilo je veliko vesielje, a veselil se je i cili grad. Odma mu donesu nove aljine i uon se je obukal u nji. Drugi dan su ga okrunili ko nuovega cara.

Onega ministra uvatie i dopelju prid mladega cara. Mladi mu je car sve oprostil, ni ga til ubit ni obisit, samo ga je otiral van iz svuoga carstva. Za niko vrime duojde u carev dvuor onaj starac, ki je mladega cara prepeljal priko muora i kemu je uon potpisal, da ćie mu dat polovicu onega, ča ćie uon jedamput jimat. Prosi uon sluge, da ga pušćie pred cara. Oni ga javie caru i car ga pušći pred sebe. Taj mu je starac pokazal pismo, na kiem se je potpisal, da ćie mu dat polovicu onega,

ča ćie jedamput jimat. Mladi car odma privolji i podilji š njim carstvo.

Sad mu onaj starac rečie: „Neka bude sve tvoje. Mene je sam buog poslal, da te prepeljiem priko muora, a sad te je još til kušat, da l' ćeš po pravici delat, kad budeš car. Ti si uvik pravo i pošteno delal, pa ti pušći sada sve!"

I tako je dragi buog pokazal svemu svitu, da najviše vridi poštienje.

Ivan Božičević iz Oštarija.

45.

Soldat na šiljbotu zaspal.

Jedamput su bili na kordunu na straži njih sedam, čuvali su poštu. Jedan je stal vani na šiljbotu, a šiest su bili nutri u stražarnici. Onaj na šiljbotu je u niko doba noći zaspal.

Na jedamput je došla turska četa, da ćie porobit poštu. Ta četa pruojde mirno mimo šiljbota ravno u stražarnicu. U stražarnici poubija onih šiest soldatov, otmie jim oružje i otpeljie van u dvorišće svu poštu.

Kad su to učinjili, upalili su još stražarnicu i prošli su. Glave od oni šiest soldatov su poodsikali, pa su ji natakli na kolac. Putem su se štimali, kakvo su oni junaštvo učinjili.

Kad se je onaj soldat probudil, ki je na šiljbotu bil, već su Turci prošli. Drugi dan došal je kapitan i pozovie na raport onega soldata, ki je na šiljbotu zaspal. Uon ni til nikemu priznat, da je zaspal, nek je rekal, da je tuliko Turkov bilo, da je na nji sedam došlo na svakega barem deset. Drugi da su glave pogubili, uon sam da se je junački branil i obranil se. Kapitan mu je pribavil još zlatnu kolajnu za to.

Franjo Cazin.

46.

Zač Ogulinci više ne ribaju luči na kravam.

Jedamput su u Ogulinu pri jednem gospodaru luči ribali na kravam. Kad su ulovili ribat, nisu tile krave slušat, neg su švenjkale. Jedan je čovik onda zavikal: „Ćo medava, da ne čuje garava! Štrk!"

Krave su se uplašile, pa su se razbižale na sve strane i rasipale luči.

Od onega vrimena nieće više ni jedan Ogulinac luči ribat na kravam.

Ivan Božičević iz Oštarija.

Rječnik
nekih stranih i manje poznatih riječi.

[Rimski brojevi, dodani pojedinim riječima, pokazuju mjesto, otkale su pripovijetke (I. Rijeka, II. Mrkopalj, III. Ravna gora, IV. Brod na Kupi, V. Oštarije), a arapski brojevi broj pripovijetke].

Abetat obećati III. 1.
ablezovat, njem. ablösen, odriješiti, stražu ablezovat, stražu zamijeniti II. 2.
abrajsnʌt se dotaći se, dodirnuti se III. 6.
a braceto, tal. a braccetto, ispod ruke I. 1.
abukat, tal. avvocato, odvjetnik I. 3. i 12.
adijo, tal. addio, s bogom I. 31.
Adrija parobrodarsko društvo na Rijeci I. 31.
adʌn jedan III. 3.
afar, tal. affare, posao I. 12.
ajer, tal. aere, zrak I. 30.
aklič oziv u crkvi prije vjenčanja III. 1.
akličovat oglasiti, ozvati III. 1.
aknu okno, prozor III. 2.
akorjit se, tal. accorgersi, opaziti, dosjetiti se I. 4. i 12.
al chiaro de luna i morti cammina, hai piacere, mia Nina! (tal.) Po mjesečini mrtvaci putuju, veseliš li se, moja Nino (Anko) I. 29.

aldi ljudi III. 3.
alegramente, tal. allegro, veselo I. 12.
alsica lisica III. 18.
altar, tal. altare, žrtvenik u crkvi III. 1.
altroke, tal. altro che, drukčije nego I. 31.
a morte (tal.) na smrt. I. 2.
an 1. jedan, 2. on III.
anako onako V. 6.
anajste jedanajsti IV. 19.
anci, tal. anzi, dapače I. 32.
anjkrt ili ankrt jednom III.
anke, tal. anche, još, takoder I. 21. i 28.
ankd onuda III. 9.
arjuh plahta III. 2.
armar, tal. armario, ormar I. 32.
atrok dijete III. 10.
augurat, tal. augurare, zaželjeti I. 32.
ava che pezzo del stomago (stomaco)! (tal.) Jao, kakva li komada želuca! — Jao, kakav li želudac! I. 31.
ava mane jao meni I. 31.
avamo ovamo V. 10.
avancirat (franc.) biti promaknut u časti ili službi II. 8., avanzirat III. 16.
avaron, tal. avaro, škrtac I. 12.

Babica primalja II. 20. i V. 44.
bacilat brbljati, ludorije govoriti I. 27.
badesa, tal. badessa, predstojnica koludrica I. 32.
baketica dim. od baketa, tal. bacchetta, šiba, prut I. 13.
bal, tal. ballo, ples IV. 7.
balota (tal.) kugla I. 15. i II. 5.
banak, tal. banco, klupa I. 32. i II. 9.
banda, tal. banda, 1. strana I. 2. i 4., — 2. glazba I. 2. i 31.
bandera, tal. bandiera, zastava I. 2., — bandiera I. 20.
banj, tal. bagno, kupelj I. 31.
bankonota banka, banknota, papirnati novac I. 3.
bankrotirat u stečaj ili pod stečaj doći III. 9.
bantuvat uznemirivati IV. 26.
barbir, tal. barbiere, brijač II. 1., barbier I. 24.

bareta, tal. berretta, kapa I. 31. i 32.
barklje drveni kolac sa željeznim kolobarom, koji je na vrhu otvoren, a služi, da se njim među lonci u peć IV. 12.
basat lutati V. 9.; odatle basanje lutanje V. 9.
bastaj, tal. bastaggo, trhonoša I. 32.; odatle bastazica žena, koja na leđima nosi teret I. 32.
bastiment, tal. bastimento, velika lađa I. 31.
bat se, bojin se bojati se I. 25., IV. 1.
batit, tal. battere, udarati; mizeriju batit trpjeti nevolju I. 13., lunu batit dugočasiti se, zlovoljan biti I. 31.
batra cijev puščana II. 4.
bavulić, tal. baule, kovčeg I. 10.
beci, tal. bezzo, novac I. 2. i 12.
ben (tal.) dobro I. 12.
bent brijeg uz vodu V. 29.
bert, njem. Wirth, krčmar, gostioničar II. 4. i III. 16.
bertaš vidi bert II. 4.
bertija, njem. Wirthshaus, krčma, gostionica II. 1., 4. i III. 2., 9.
bertinka, njem. Wirthin, krčmarica, gostioničarka II. 1.
bestemijat, tal. bestemmiare, psovati, kleti I. 12.
beštkr naredan, marljiv III. 25.
Betina Elizabeta, Jelisava I. 31.
bijar, tal. bigliardo, igra biljar I. 32.
bircaus vidi bertija II. 1.
birja bura IV. 22.
birt III. 9. i birtaš V. 9. vidi bert; birtašica krčmarica V. 24.
bivat stanovati, obitavati I. 2.
bokun, tal. boccone, komad, zalogaj, kriška, odrezak I. 32.
bombon slatkiš I. 28.
bona note (tal.) dobru ili laku noć I. 31.
bosak, tal. bosco, šuma I. 8. i 18.
botilja, tal. bottiglia, staklenka, boca za vino, pljoska I. 32.
botre krstitke II. 10.
braco kolo (tal.) oko vrata I. 2.
bragese, tal. braghesse, hlaće I. 32.
bravo (tal.) dobro, junački I. 2.
bravura (tal.) junaštvo I. 2.
brek uskličnik, koji pokazuje udarac V. 13.

brenta drvena posuda dugoljasta oblika sa otvorom na gornjoj strani III. 21.
brigat se zabrinut biti V. 1.
brilantin tić briljantna ptica I. 1.
brilja, tal. briglia, uzde I. 2.
brina obrov V. 23.
Brkopalj Mrkopalj IV. 15.
brudet, tal. brodetto, riblja juha I. 32.
bula turska žena V. 2.
bumbak pamuk I. 8.
butiga, tal. bottega dućan I. 2., kavana I. 32., dim. butizira dućančić I. 2.

Cajt. njem. Zeit, vrijeme III, 3. i IV. 1.
cajtunge, njem. Zeitung, novine III. 2.
Carevo polje selo nedaleko postaje »Josip dol«, po prilici pol sata daleko V. 34.
cata, capa, noga pasja i u opće manjega sisavca II. 5.
cavata (tal.) papuča I. 2.
ceglьc i cegьlc, njem. Zettel, papirić III. 11. i 24.
Che il gobo se indormentasse e che il rosto se bruciasse e la vecchia striga sola magnasse. Da bi se grbavac uspavao i da bi pečenka izgorjela, pa da bi je pojela sama stara vještica.
cia tamo, onamo IV. 7.
cikulada čokolada I. 28. i 32.
cimiter, tal. cimiterio, groblje I. 3., II. 11., 23., cemiter I. 12.
citadina, tal. cittadino, gradski I. 2. i 31.
civil građansko zvanje II. 8.
coban pastir I. 24.
coprnjica vještica II. 18. i V. 24., coprnica IV. 22.
cuola palac (stara mjera) V. 29.
cura djevojka, curica djevojčica.
cvancika stari novac, koji vrijedi 66 filira II. 4.
cvetak rana debela smokva I. 21.

Ćakulat, tal. cicalare, brbljati I. 31.
ćapat tal. chiappare, uhvatiti I. 2. i V. 21.

ćapit vidi ćapat V. 1. i 7.
ćurak kaput V. 28.

Čakat čekati IV. 21.
če ako III. 2.
ček malena ptica, palčić IV. 20.
čera jučer V. 2.
česma (tur.) vrelo, izvor II. 10.
čet čuti IV. 2.
čez kroz, tečajem IV. 1.
Čići pleme istarsko rumunjskoga porijekla III. 19.
čidu čudo, mnogo IV. 26.
čifutkinja židovka III. 5.
čmrlje pčele IV. 20.
čoban pastir III. 25., IV. 4. i V. 28. vidi coban.
čola panj, na kojem se meso siječe III. 6.
čovik 1. čovjek, 2. suprug II. 12. i V. 4.
čvalje ždrijelo, gubica V. 22.

Dakordo, tal. d' accordo, sporazuman I. 4.
dekla služavka III. 8., IV. 7., dim. deklica djevojčica III. 25.
deleč daleko IV. 5.
dele erbe (tal.) povrća I. 2.
delj dalje IV. 4.
de mezo (tal.) po sredini, u sredini I. 5.
de novo (tal.) opet, iz nova I. 30.
depozit, tal. deposito, skladište, spremište I. 14.
desperan, tal. disperato zdvojan I. 4., 9. i 30., disperan I. 28.
det, den velim IV. 20.; det, denen postaviti III. 2.
detat, tal. dettare, diktovati I. 3.
deto fato (tal.) rečeno učinjeno I. 3.
devica služavka I. 10., 25. i 30.
dičan lijep V. 19.
difendit, tal. difendere, braniti I. 29.
difet, tal. difetto, pogrješka I. 11.
disbrigat riješiti se brige, afar disbrigat obaviti posao I. 12.
disgracija, tal. disgrazia, nesreća I. 31.

diskurit, tal. discorrere, razgovarati se I. 12. i 28.
disperacija, tal. disperazione, zdvojnost I. 29.
disperacion vidi disperacija I. 28.
disperan vidi desperan I. 28.
diventat, tal. diventare, postati I. 2.
divertiment, tal. divertimento, zabava I. 31.
dohtar, lat. doctor, liječnik III. 2.
doktor vidi dohtar II. 18.
Dol mjesto 3 sata daleko od Oštarija V. 36.
dora djevojka I. 32.
dovica udovica I. 23.
dregač drukčije IV. 20.
dregalske vrh brijeg u Kranjskoj IV. 10.
drito, tal. dritto, — diritto, ravno I. 1., 4., 18. i 32.
dršče kos IV. 20.
duhovni svećenik II. 1., 4. i IV. 5. (duhovne).
duhtor vidi dohtar I. 6. i 12.
dumbok dubok I. 12.
dunke, tal. dunque, dakle I. 23.
duplica dvocjevka puška ili dvocjevi samokres II. 4.
durat, tal. durare, trajati I. 29.; uzdržati, podnositi V. 16.
dκnarji (grč.) pl. novci III. 2.

Ebrej, tal, ebreo, židov I. 3.
eko, tal. ecco, evo, gle I. 4. i 12.
en, ena, enu jedan IV.
erdeč crven IV. 8.
espozicija, tal. esposizione, izložba I. 16.
est ja IV. 1.

Fabrikat, tal. fabbricare, učiniti I. 4.
facenda (tal.) posao, koji se imade obaviti I. 4.
facol, tal. fazzoletto, džepni rubac, rupčić, u opće rubac I. 25.
falinga, tal. fallo, pogrješka II. 9.
falet. tal. fallire, manjkati I. 12. i 24.; — falit III. 1. i V. 19.; — faljit IV. 2.
falit, tal. fallare pogriješiti II. 8.
faljivat, tal. fallire, nestajati II. 2.

fant, tal. fante, dječak, mladić, momak III. 2., 12. i IV. 1.
faroš, njem. Pfarrhof, župni dvor ili kuća IV. 5.
fazol, njem. Fisole, grah, pazulj I. 9. i 32.
fažon vidi fazol IV. 12.; fažuol V. 31.
fedele fino la fredda tomba (tal.) vjeran do hladnoga groba I. 29.
ferbojtar, njem. Verwalter, upravitelj I. 21.
fermenta (tal.) kukuruzno brašno I. 32.
festa, tal. festa, svečanost I. 1. i 8.
fidat se, tal. fidare, vjerovati, pouzdati se I. 2. i 12.
fikat, tal. ficcare, metnuti ili postaviti, poleći u I. 31.
fin, tal. fino, njem. fein, ugladen IV. 7.
financija, tal. finanze, državni dohoci II. 22.
fingred, njem. Fingerhut, napršnjak III. 3.
finit, tal. finire, svršiti, dovršiti I. 4., 13., 15., 24., 32., IV. 7.
finta, tal. finta, podoba, izlika I. 16.
firer, njem. Führer, niža vojnička čast — vodnik II. 8. i 9.
Fiumani (tal.) Riječani I. 2.
Fiume (tal.) grad Rijeka I. 27.
Fiumera (tal.) Rječina (potok kraj Rijeke) I. 32.
fletno, njem. flink. žurno, hitro, okretno IV. 13.
fora (tal.) van, na polje I. 2., osim I. 12.; fora de stajon izvan vremena I. 31.
forca (tal.) snaga, moć I. 15.
fort, njem. fort, neprestance, sveudilj II. 2.
fortuna (tal.) sreća I. 2.
fosa, tal. fossa, jama I. 3. i 12.
frajar od njem. riječi freuen sich, ljubovnik I. 29., II. 5. i 24., IV. 18.; frajarica ljubovca I. 22., 28., II. 24., frajarʌca IV. 7.
frajt niža vojnička čast — razvodnik II. 8. i 9.
frajtar vidi frajt II. 2.
Frangipani Frankopan I. 4.
franko, tal. franco, otvoreno, odvažno, kako ti je na srcu I. 32.
fratar (lat.) Franjevac I. 4.; fratʌr IV. 8.
friganje jaja na maslu pečena V. 24.
friski, njem. frisch, hladan I. 32.
frištek, njem. Frühstück, zajutrak, doručak IV. 1.

g r o m o c a hrpa kamenja, špilja I. 11.
g r u n t, njem. G r u n d, zemljište I. 18.
g u n o gumno V. 3.
g u s t, tal. g u s t o, užitak I. 4.
g v a n d (njem.) odijelo, haljine IV. 25.
g v a r d i j a, tal. g u a r d i a, straža I. 31.
g v e r a, tal. g u e r r a, rat I. 2., 12. i 29.
g v e r i e r, tal. g u e r r i e r e, borac, vojnik I. 2.

H a l b o t, njem. S c h i l d w a c h e, straža V. 24.
h a r m i c a malta IV. 15.
h a r t a papir, karta, kojom se plaća vozarina na željeznici I. 27.
H i a c i n t o Hiacint, vlastito ime II. 11.
h i d i č vrag IV. 1.
h i š a, njem. H a u s, kuća, soba III. 3. i IV. 2.
h l a p a c sluga I. 7. i 21.
h l o j a jela, jelva IV. 27.
h o l j b a, njem. h a l b e M a s s (W e i n), pol staroga vrča II. 4.
h o m o ajdmo I. 9., h o t e ajte I. 20.
h o p k a t lupati, udarati, vikati III. 1.
h o r tvor, sisavac, koji perad napada i jede V. 23.
h o t e l, franc. h ô t e l, svratište I. 27.
h r i b brijeg IV. 22.
h r i š k a kruška IV. 26.
h u d i č vidi h i d i č III. 13.
h u n c u t, od njem. riječi H u n d s p f o t t e, nevaljanac I. 15.

I m b r o j a r i j a, tal. i m b r o g l i o, prijevara I. 12.
i m b r o j a t, tal. i m b r o g l i a r e. varati I. 2.; odatle i m b r o-
j e v a t varati I. 12.
i m b r o j o n, tal. i m b r o g l i o n e, varalica I. 12.
i m p i e g a t (tal.) činovnik I. 2. i 27.
i n c e n t o p e z z i (tal.) u sto komada I. 29.
i n c o g n i t o (tal.) nepoznat, ne pod svojim imenom I. 31.
i n d o v i n a t, tal. i n d o v i n a r e, pogoditi I. 19.
i n d u l j e n c a, tal. i n d u l g e n z a, oprost od grijeha I. 4.
i n f i l k a t, tal. i n f i l z a r e, nabadati I. 12.
i n f u r i j a n (tal.) pobjesnio, uzbjesnio I. 15.
i n k o n t r a t, tal. i n c o n t r a r e, susresti I. 28.

inkontro, tal. incontro, u susret I. 2.
in koro (tal.) u zboru I. 5.
in mente (tal.) na pamet I. 31., in mente kapitat na pamet doći, sjetiti se I. 5.
in mezo (tal.) u sredinu I. 2.
inonbrat se (tal.) zgrnuti se, pobuniti se I. 5.
in piaca Adamić na Adamićevu trgu I. 31.
inpenij, tal. impegno, obveza, čvrsto obećanje I. 12.
inpirunat nabosti na vilicu I. 12.
in rosso (tal.) u crvenom odijelu I. 31.
instrujit se (tal.) poučiti se I. 31.
intanto (tal.) ipak I. 4. i 12.
intrig, tal. intrigo, smutnja, neprilika I. 12.
inventat, tal. inventare, iznaći, pronaći I. 12.
invidioz, tal. invidioso, zavidan I. 30.
istorija, tal. istoria, pripovijetka, povijest I. 12.
iše još IV. I.
išolat iškolati III. 15.
iz prijedlog sa III.; iz miran ili iz merʌn neprestance, uvijek III. 2.
izdičen ukrašen, lijep V. 19.
izlicitirat kupiti na dražbi III. 9.

Jagar, njem. Jäger, lovac II. 1. i IV. 27.
jančʌk jagnješce, jaganjac III. 24.
Janja Ana V. 30.
Jasenov vrh mjesto kraj broda na Kupi IV. 25.
javkat naricati nad mrtvacem, u opće cviliti i jadikovati V. 14. i 18.
ječierma (tur.) prsluk V. 29
jednolatkinja šibica šiba, koja još ne ima na sebi drugih šibica ili grančica, jednogodišnja šiba V. 12.
jednuska jednom I. 7.
Jelenje mjesto povrh Rijeke na lujzinskoj cesti, udaljeno od Rijeke po prilici 3 milje I. 21.
Jenaro vlastito ime, Januarij I. 31.
jeneral general u vojsci I. 2. i 8.
jesig, njem. Essig, ocat IV. 6.
jet ići III. 1.

jetika (grč.) suha bolest, sušica I. 28.
jokat plakati IV. I.
jopiet opet V. 2.
juha čorba, župa II. 8.
ju mane jao meni I. 31.
jurament, tal. giuramento, zakletva, prisega I. 29.
Jurjevo Đurđev dan, — Jurjevo mu ni dugo doskora će umrijeti I. 3.
justo (tal.) upravo, baš I. 4. i 11.; — justo in quel momento (tal.) baš u onaj čas I. 2.

Kacka zmija I. 26.
kača vidi kacka IV. 4.
kadu tko, koji III. 1.
kafe, tal. caffe, kava I. 27.
kalafat, tal. calafato, radnik kod broda I. 22.
kalceta, tal. calcetto, čarapa I. 32.
kaman kamen IV. 21.
kamara, tal. camera, soba I. 2. i II. 4.; kamara III. 1. i 6.; kamarica sobica I. 13. i 32.
kamarat, njem. Kamerad, drug II. 9.
kamariera ili kamarijera (tal.) sobarica I. 10. i 32.
kambijal, tal. cambiale, mjenica I. 3. i 12.
kamedija, tal. commedia, šala, ludorija III. 8.
Kamenjak mjesto na lujzinskoj cesti, 2 milje daleko od Rijeke I. 21.
kampanja, tal. campagna, zaselak I. 7.
kanape (franc.) divan V. 31.
kancelarija, njem. Kanzelei, pisarna I. 21.
kanun, tal. canone od cana, top I. 1.
kantat, tal. cantare, pjevati I. 2. i 22.
kantrida, tal. cattedra, stolica, sjedalo I. 13. i II. 4. i 5.
kantun, tal. cantone, kut I. 13.
kapac, tal. capace, vrstan, moguć I. 13.
kapital, tal. capitale, imovina, imetak I. 3.
kapitat nadoći I. 2. i 5.
kapo principal (tal.) najglavnije I. 31.
kapot, tal. cappotto, kaput I. 14.
kapral niža vojnička čast II. 8. i 9.

k a p r i c i o z, tal. c a p r i c c i o s o, mušičast, svojeglav I. 32.
k a p u c ženska kapa I. 18.
k a r, tal. c a r r o, voz, kola I. 12.
k a r a j ž ь n, tal. c o r a g g i o s o, smion, srčan III. 17.
k a r a t e l, tal. c a r a t e l l o, bačva I. 30.
K a r l vlastito ime, Dragutin III. 2.
k a r o c a, tal. c a r o z z a, karuca, kočija II. 5. i IV. 16.
k a r t e karte za igru I. 13.
k a r t e l o n, tal. c a r t e l l o, papir, na kojem se nešto oglasuje I. 2.
k a s a, tal. c a s s a, blagajna III. 20.
k a s a r vojarna II. 2., k a s a r n a II. 9.
k a s e l a (tal.) 1. kovčeg, škrinja, 2. mrtvački lijes I. 3. i 29.
k a s t a n j kesten I. 32.
K a s t a v mjesto u Istri nedaleko Rijeke I. 5. i 20.; K a s t a v a c stanovnik iz Kastva I. 5. i 20.
k a s t e l, tal. c a s t e l l o, tvrđa, tvrdica I. 11.
k a s t i g, tal. c a s t i g o, kazan I. 9.; k a š t i g a IV. 10.
k a s t i g a t, tal. c a s t i g a r e, kazniti I. 8. i 9., k a š t i g a t II. 15.
k a s u n velika škrinja II. 16.
k a š t r o n, tal. c a s t r o n e, ovan III. 8.
k a t a s t r o f i k a (grč.) nesreća I. 31.
k a t r a m, tal. c a t r a m e, smola, kojom se brodovi mažu I. 8.
k a t u kotao III. 3.
k a u c i j a jamčevina III. 9.
k a u r (tur.) nevjernik, — kršćanin V. 34.
k a z e r m a, tal. c a s e r m a, vojarna I. 11.
k e j koji III. 3., što III. 1.
k e l d e r, njem. K e l l e r, pivnica, konoba, podrum IV. 24. k e l d ь r III 25.
k e l n e r, njem. K e l l n e r, konobar II. 1.
k e r, a, o, koji, a, e, III.
k i tamo, onamo III.
k i d u netko IV. 23.
k i k l a ženska oprava, haljina, suknja III. 21.
k l i c a t zvati, vikati, dovikivati III. 2., 4., 8.
k l o š t ь r, lat. c l a u s t r u m, njem. K l o s t e r, samostan IV. 8.
k o nego IV. 11.
k o d ь r gdje III. 2.
k o l o n e l, tal. c o l o n n e l l o, obrstar, pukovnik I. 2.

komać jedva I. 16., 22. i II. 1., 4.
komaj vidi komać I. 10. i V. 28.
komandant, tal. comandante, zapovjednik I. 31.
komando, tal. comando, zapovjed I. 15.
kombinat, tal. combinare, zaključiti, zaključivati I. 5. i 12.
komedija vidi kamedija I. 5., 31. i II. 16., komiedija V. 38.
komesar, tal. commessario, povjerenik financijalne straže II. 22.
kompetit se, tal. competere, natjecati se I. 31.
kompliment, tal. complimento, naklon I. 2. i 32.
komšija (tur.) susjed II. 4. i V. 2.
koncitadin, tal. concittadino, sugradanin I. 2.
kondicijon, tal. condizione, uvjet I. 3.
konduite bilješke o vladanju II. 22.
konfet, tal. confetto, slatkiš I. 28.
konfus, tal. confuso, smeten I. 5.
konoba (grč.) podrum, pivnica I. 10. i 15.
konte, tal. conte, knez, grof I. 4.
kontenat, tal. contento, zadovoljan I. 2.
kontesa, tal. contessa, kneginja, grofica I. 28.
kontra, tal. contra, proti, nasuprot I. 12. i 20.
kontrada, tal. contrada, cesta, ulica I. 28.
kontrat, tal. contratto, ugovor I. 12.
kopa krečara, vapnenka II. 18.
koprivić stablo, koje imade listove poput koprive i koje raste samo na zapadnom obronku brijega trsatskoga I. 26.
koraj, tal. coraggio, srčanost, smionost I. 11. i 15.
korajan, tal. coraggioso, srčan, smion I. 11.
korajoz vidi korajan I. 12.
koražan vidi korajan II. 9.
korte, tal. corte, dvor I. 28.
koruš, lat. chorus, uzvišeno mjesto u crkvi za pjevače II. 2.
kosmat natezati, vući I. 11.
Kostelka stanovnica iz mjesta Kostela u Kranjskoj IV. 25.
kostrenski iz mjesta Kostrene povrh grada Bakra II. 22.
košta, njem. Kost, hrana III. 2.
kotola (tal.) doljnja bijela ženska haljina I. 27.
kraj kralj I. 1.

krajac krojač I. 13.
krajcer stari novac, vrijedio 3 filira IV. 16.
krajestvo kraljestvo I. 1.
krajica kraljica I. 1.
kramp trnokop IV. 21.
kregat se od njem. riječi Krieg, vikati, ljutiti se III. 6.
kreljut krilo I. 8.
krepat, njem. krepiren, parnuti, poginuti I. 13., 15., 19., II. 1. i V. 5.
krih kruh IV. 23.
kripa mala kočija bez krova IV. 7., dim. kripica IV. 7.
križevata škuda srebrni novac starinski sa znakom križa, vrijedio 4 krune.
krop uzavrijela voda IV. 15.
krpatur poplon, pokrivalo II. 18.
Krpel brijeg kraj Oštarija V. 27.
krsnik neobičan čovjek, koji imade u sebi natprirodna svojstva, obično zla I. 10.
ku kao što IV. 20.
kudlak vidi krsnik I. 10. i II. 23.
kuhanjce — grad grad, gdje se kuha IV. 7.
kukat vikati kuku! IV. 1.
kukovačka kukavica ptica IV. 1.
kukʜr kako III.
kulu kolo IV. 6.
kumpanija, tal. compagnia, društvo, četa I. 5.; IV. 14. i V. 39.; kompanija I. 12.
kumpar, tal. compare, kum I. 5. i 31.
kunjado, tal. cognato, rodak, svak, šurjak I. 5.
kuntenat, tal. contento, zadovoljan I. 32.
kuntentat se, tal. contentar-si, zadovoljiti se I. 13. i 16.; kuntentat prel. zadovoljiti 1. 14.
kupica čaša II. 4.
Kutinja Kutina, selo u Posavini V. 24.
kurioz, tal. curioso, znatiželjan I. 13., 16.; čudan I. 32.
kuriozitad, tal. curiosita, radoznalost I. 1. i 14.
kvarantina lazaret, kontumac I. 32.
kvartier, tal. quartiere, stan I. 31.
kvasi, tal. quasi, skoro, malo ne I. 4.

Lacan gladan I. 9., 16., i 21.; lačьn III. 12. i IV. 12., ločьn III. 22.

la gallina dastu, e il fio del re non averastu kokoš si dala, ali sina kraljeva ne ćeš imati.

ladat vladati, upravljati V. 39.

lajbčьk (njem.) prsluk III. 9.

lajt lagav, bačva III. 3. i V. 25.

lajtnamt (franc.) poručnik II. 8.

lamentat, tal. lamentare, jadikovati I. 12.

lampica, njem. Lampe, mala svjetiljka III. 2.

lampioncin (tal.) sasma mala svjetiljka prigodom rasvjete grada I. 2.

landravac zanatlijski kalfa, koji putuje pješke svijetom II. 4.

larma, njem. Lärm, buka, graja V. 2.

las vlas V. 11.

laški vlaški, pravoslavni III. 4.

laternja, njem. Laterne, svjetiljka V. 27.

ledičan, njem. ledig, neoženjen II. 1.

leh nego I 7.

lejit, tal. leggere, čitati I. 2. i 21.

lenija, tal. linea, crta, put II. 12.

Lepoglau mjesto Lepoglava III. 10.

lesto (tal.) okretno, vješto, brzo I. 2.

lesьn ovamo IV. 25.

Lešenca Lišnica, selo povrh Broda na Kupi IV. 17.

leti ovdje IV. 9.

letkinja jednu godinu stara V. 43.

libar, tal. libro, knjiga I. 12.

licitacija dražba III. 9.

licitirat dražbovati, sudjelovati kod dražbe III. 9.

lič luč IV. 24.

lipinja lupinja, ljuska IV. 2.

liskat blijeskati V. 41.

liso (tal.) glatko I. 5.

lištra, njem. Liste, popis V. 28.

liva pero na klještima V 23.

lodat, tal. lodare, hvaliti. pohvaliti I. 2.

lontar, tal. altare, žrtvenik u crkvi IV. 2.

lopica koliba II. 1.

Lucifer poglavica vražji I. 13.
lučat bacati IV. 10.
Ludvig Ljudevit III. 11., Ludovika Ljudevita III. 11.
Lug mjesto kraj Oštarija V. 29.
lumbarda, tal. bombarda, top. I. 1. i V. 34.
luminacijon, tal. illuminazione, svečana rasvjeta grada I. 2.
luminat, tal. illuminare, rasvijetliti I. 31.
luogorac od njem. riječi Lager, vojnik, koji je bio na vježbi, pa se vraća kući na dopust V. 24.

Mahan malen IV. 23.
magazin, tal. magazzino, skladište V. 31.
mai (tal.) nikada I. 2. i 4.
majhen malen IV. 17.
majistrat, tal. magistrato, gradsko poglavarstvo I, 2., 9., 27.
major četnik, viši vojnički časnik II. 8.
majstor, njem. Meister, majstor, meštar V. 12.
makina, tal. macchina, stroj I. 30.
malecić maleni vrag u crveno odijelo obučen I. 4.
maledicion, tal. maledizione, kletva I. 4.
malica djevojčica I. 9. i 16.
malin mlin V. 13.
maltratat i maltrat, tal. maltrattare, mučiti, zlostavljati I. 23.
malva (tal.) sljez I. 31.
Mande Magdalena V. 24.
manira i maniera, tal. maniera, način, vladanje I. 12., 32.
mankat, tal. mancare, manjkati, nedostojati I. 12.
mantenit, tal. mantenere, održati I. 2.
marćat, tal. marciare, marširati I. 2.
Marijeta Marija I. 31.
marina (tal.) more, žal morski I. 32.
marmota, tal. marmotta, svizac, surak, njem. Murmelthier I. 31.
martorizat, tal. martorezzare i martirizzare, mučiti, zlostavljati I. 2.
mars, franc. marche, nosi se! I. 21.
marširat, franc. marcher, stupati, koracati u vojničkom redu, ići II. 4.

masa, lat. missa, služba božja, misa I. 5., odatle masit misiti I. 14.
maša vidi masa III. 15. i V. 28., mlada maša prva misa II. 4., mašit V. 11.
matika motika I. 15.
meja šuma III. 1.
Mekušje selo kraj Karlovca V. 40.
meldovat se. njem. sich melden, javiti se, prijaviti se III. 16.
mentovat lišiti V. 1.; mentovat se osloboditi se, lišiti se V. 11.
merkat, njem. merken, opaziti, primjetiti V. 1.
Merzla vodica mjesto na lujzinskoj cesti, udaljeno od Rijeke 4 milje I. 21.
meštar, tal. maestro, učitelj V. 16.
metit se, tal. metter si, početi, prionuti uz što I. 2.
mežnjar, njem. Messner, zvonar II. 3. i 23.; mežnar III. 2., meznjar I. 14.
mići malen I. 1. i 10.
mičken malen III. 14.
Milan grad u Italiji V. 24.
militar, tal. militare, vojnik I. 31.
Mima Marija I. 27.
mišćišće gradilište II. 1.
mito plaća II. 4.
miza, lat. mensa, stol III. 6. i IV. 18.
mizerija, tal. miseria, nevolja, bjeda I. 2. i 13.
Modruše stari grad, po prilici 1 i pol sata daleko od Oštarija V. 34.
moment, tal. momento, čas, trenutak I. 6.
Moravčan stanovnik iz Komorskih Moravica II. 19.
mort možda III. 2.
Motezica vlastito ime I. 32.
movit se, tal. muover si, micati se, gibati se I. 31.
možar prangija V. 37.
mularija od tal. riječi mulo, nezakonito dijete, prema tomu mularija deriščad I. 15.
muštra, tal. mostra, vojnička vježba III. 12.; odatle muštrat vježbati II. 8.

mutast nijem III. 12.
muzika, tal. musica, glazba I. 1. i 30.; odatle muzikant muzikaš, svirač I. 31. i muzicirat svirati, igrati na glazbenom instrumentu II. 12.

Nabandat osoviti, uspravno postaviti I. 12.
Nadala vlastito ime Božica I. 32.
nadomisto mjesto II. 4.
najet unajmiti IV. 18.
najprek najprvo III. 2. i IV. 4.
naklast nametati IV. 23.
nakljačet natrpati IV. 18.
nama odmah II. 8.
namoran tal. innamorato, zaljubljen I. 2.
namorat se, tal. innamorar si, zaljubiti se I. 28.
nanke (tal.) niti I. 2., 23.; nianke I. 31.
napačit naškoditi, smetati II. 23.
napeljuvat navadati, nagovarati IV. 4.
naprej naprvo, dalje IV. 5.
napri naprvo, dalje IV. 3.
naspotat se od njem. riječi spotten, narugati se I. 20.
na sproto u susret I. 1.
našak nagrada mlinaru za njegov posao, koja se daje u jednom dijelu samlivene melje ujam, ušur V. 13. i 15.
navadit naučiti I. 20. i 25.; navadet IV. 16.
navik nauk IV. 5.
nažьčьk nožić III. 22.
nazvistit javiti, obavijestiti V. 1. i 22.
nebedьn nitko III. 1.
neboh jadan, bijedan, siromašan I. 11. i 15.
neč nešto, ništa III.
nemiko (tal.) neprijatelj I. 2.
nenavistan zavidan I. 8.
nesklavoran nezgrapan V. 7.
nicht wahr (njem.) nije istina II. 22.
nianke vidi nanke.
Nina vlastito ime Ana I. 29.
nišče nitko IV. 2.
nobedьn vidi nebedьn III., noben IV. 23.

nominat, tal. nominare, imenovati I. 2.
nona, tal. nonna, baba, stara majka I. 18.
notar, tal. notajo, javni bilježnik I. 3.
nova novost, vijest I. 29.
nugal ugao V. 29.
nuka unuka I. 18.
numer, tal. numero, broj, kuća V. 22

Oćada, tal. occhiata, pogled I. 2.
oča otac IV. 5.
odi ovdje II. 1. i 2.
odvektit odmaknuti, pobjeći V. 1.
okazion, tal. occasion'e, zgoda, prilika I. 31.
ole ulje III. 2., olje IV. 6.
oljtar, tal. altare, žrtvenik u crkvi V. 9. i oltar II. 2. i 23.
oma odmah II. 12.
omrknut ostati do tamne noći V. 1. i 7.; odatle omrkievat V. 1.
onorat, tal. onorare, štovati, poštovati I. 2.
ordin, tal. ordine, vanjski znak odlikovanja I. 2.
ordinat, tal. ordinare, odrediti, naložiti I. 2., 19. i 30.
orebac vrabac I. 9.
oresac orah I. 32.
organi orgulje u crkvi II. 2.
orloj, tal. orologio, sat, ura I. 12.
oservat, tal. osservare, opaziti I. 2.
ostar, tal. ostiere, krčmar I. 2.
ostarija, tal. osteria, krčma I. 4.
oš hoćeš II. 12.
otpok od kada V. 9.
oženja mladoženja V. 12.

Pačat se miješati se, dirati IV. 26.
padablagirat se, od tal. riješi obbligare, podvezati se, obvezati se III. 13.
padela, tal. padella, kozica, tava I. 32.
pajdaš, madž. pajtás, tur. padaš, drug III. 6.
pajtica povitica III. 25.
paklicat pozvati III. 15.

palac, tal. palazzo, palača I. 7. i 31.
palada, lat. palamentum, tal. palancato, na Rijeci izidana morska obala, koja je bila prije ogradena koljem I. 32.
palenta, tal. polenta, žganci I. 32.; palienta V. 17.
palica batina II. 13., paljьca IV. 7.
papeu pepeo III. 14.
para sitni novac u turskom carstvu II. 14.
para mi se čini mi se I. 14.
parajkьl drvo, kojim se sapinje voz III. 17.
parapet zid uz cestu II. 6. i 19.
pardon pomilovanje III. 12.
paredьn opak, zločest III. 13.
paron, tal. padrone, gospodar I. 15.
parona, tal. padrona, gospodarica I. 10.
paroka vjenčanje III. 2.
pasak psetance IV. 1.
pasat, tal. passare, proći I. 5., 12., 15. i 28.; II. 1., 4. i 10.; III. 2.; IV. 19.; V. 7.
pasejat, tal. passeggiare, šetati se I. 28.
pasivat, tal. passare, prolaziti I. 6.
pašlatat popipati, opipati III. 1.
pat, tal. patto, ugovor I. 2.
patl poslije III. 1.
patlen vidi patl III. 3.
patrola (franc.) noćna vojnička obhodnja II. 2.
pedintar, njem. Bedienter, poslužnik, podvornik III. 1.
pejt, pen ići, idem IV. 7.
pensando (tal.) misleći I. 12.
pensier, tal. pensiere, misao I. 2.
penut udariti V. 13.
pepev pepeo IV. 7.
Pepica Josipa I. 28.
Pepina Josipa I. 31.
per bako, tal. per Bacco, tako mi Baka! zaista I. 31.
pergul (tal.) sjenica, balkon I. 30.
perikuloso, tal. pericoloso, pogibeljno I. 31.
permes, tal. permesso, dozvola I. 10.
persvadit, tal. persuadere, osvjedočiti uvjeriti I. 30.
persona (tal.) čovjek, lice I. 4. i 32., peršona II. 5.

persut šunka, svinjska butina, bedrica ili svinjsko pleće I. 10.
perzun zatvor I. 30.
pestat, tal. pestare, sjeći, kosati, udarati I. 2.
peteh pjetao I. 12. i 29., IV. 4.
petelin pjetao III. 17.
peteršilj, njem. Petersilie, peršin IV. 1.
petlar, njem. Bettler, prosjak III. 25., petljar V. 15.
piacala od tal. riječi piazza, trg, mali trg pred crkvom I. 5
piatanca, tal. pietanza, jestvina, porcija jela I, 16.
piazat, tal. piacere, dopasti se, svidati se I. 28.
Pierin, tal. Piero — Pietro, Petar I. 29.
piksmoher (njem.) puškar II. 1.
pilić pile V. 4.
piltauar, njem. Bildhauer, kipar IV., D. 1.
pinjeze novci IV. 2.
pipa (tal.) lula I. 12.
pipiu strah I. 2.
pirun vilica I. 12.
piska svirala III. 4.
piskat svirati na sviralu III. 4. i IV. 11.
pisma pjesma, u Mrkoplju i pripovijetka II. 1.
piščala svirala IV. 11. i piščanka IV. 11.
piščʌk pile III. 21.
pištola, njem. Pistole, samokres, pištolja II. 4. i III. 15.
pivac pjetao II. 21.
pjusnut pljusnuti, udariti po licu I. 21.
plac, njem. Platz, trg I. 2., 23., 27. i IV. 2.; mjesto III. 15.; plač I. 29.
pladanj, furlandski pladine, tal. piatto, tanjur II. 4.
plovan župnik II. 1.
plovanija župni ured, župni dvor II. 1.
pobostrići tako mi boga I. 12.
pod zemlja, tlo IV. 13.
podesta, tal. podesta, gradonačelnik I. 2.
pokropit blagosloviti, blagoslovljenom vodom poškropiti IV. 2.
pole poslije, zatim IV. 1.
pominjat se razgovarati IV. 1.
pompier (tal.) vatrogasac I. 31.
ponestra, tal. finestra, prozor I. 2., 6.; poneštra II. 1.

p o p svećenik V. 4.
p o r e d ь n opak, zločest IV. 11.
p o s pas III. 17.
p o s t o l cipela II. 21.
p o š p i j a t zaviriti, zagledati II. 4.
p o š t u p a t s e sasipati se, sasuti se IV. 25.
p o t a r n j a k vrag V. 13.
p o t u k l j a t pokucati IV. 18.
p o u pol, polovica III. 14.
p o z d r o k n u t progutati I. 18.
p r a j i t govoriti III. 4.
p r a š a t pitati III. 2. i IV. 1.
p r a v d a l ь c a pripovijetka III. 6.
p r č a k a t pričekati, dočekati III. 2. i IV. 8.
p r e f a l e t (tal.) uzmanjkati, nestati I. 25.
p r e f r i g a n prevejan, lukav I. 15. i V. 18.
p r e j a prije I. 1.
p r e k prije IV. 1.
p r e k t a t s e prepirati se I. 13.
p r e m a n k a t (tal.) uzmanjkati, nestati I. 25.
p r e m a n u t proći, svršiti se V. 1.
p r e p a r a t, tal. p r e p a r a r e, pripraviti I. 4.
p r e t primiti, uhvatiti III. 2. i 4.
p r e t e n d i t, tal. p r e t e n d e r e, zahtijevati, tražiti I. 5.
p r e v a r a n t varalica II. 1. i III. 16.
p r e z bez I. 10. i 23.
p r e z i c a, tal. p r e s a, prstovet I. 32.
p r e z e n t a t se, tal. p r e s e n t a r s i, pokazati se, pojaviti se I. 2., 4. i 12.
p r i d u r a t ustrajati, uzdržati II. 2.
P r i l i š ć e selo na lujzinskoj cesti, udaljeno 2 milje od Karlovca II. 19.
p r i n c i p, tal. p r i n c i p e, knez, princ I. 31.; odatle p r i c i p e s a kneginja, princeza I. 31.
p r i p e ć i e n j e dogodaj V. 13.
p r o b a t, tal. p r o v a r e, pokušati, iskušati, ogledati II. 21. i III. 4.
p r o b i r a t, tal. p r o v a r e, pokušavati, ogledavati, iskušati II. 21.
p r o c e s i j a, tal. p r o c e s s i o n e, ophod I. 20.; p r o c i e s i j a V. 3. i 11.

procesirat, tal. processare, parnicu tjerati, pravdati se, prepirati se III. 16.
produrat vidi pridurat II. 2.
prokurat, tal. proccurare, priskrbjeti I. 2.
prolongat, tal. prolungare, produljiti I. 12.
prometit, tal. promettere, obećati I. 4.
proštudirat razmisliti, promisliti II. 26.
prou, prova, u, prvi III. 4.
prova, tal. prova, okus I. 21.
provat vidi probat I. 13., 15.
provivat vidi probirat I. 13.
provaza zahod I. 32.
prvihnʌt prisukati, privući III. 6.
psičʌk psetance IV. 1.
pucenka gumbašnica I. 8.
pul kod I. 1. pulik I. 4.
pulicaj od tal. riječi polizia, stražar III. 14.
punta (tal.) vrh, rt I. 15.
pur, tal. pure, makar, samo, ipak I. 4.
purman puran, tukac I. 7., 30.
purš, njem. Bursche, momak, časnički sluga II. 8.
pustaija razbojnik II. 12.
pustʌn mesopustan III. 24.
pušovat ljubiti, cjelivati III. 1.
putar, njem. Butter, maslac I. 32.
puzdrk usklićnik, kojim se pokazuje pad u jakom trčanju V. 4.

Rabit trebati IV. 4.
raca patka IV. 26.
Raco Radivoj V. 21.
rakva grobnica, grob I. 13.
rana hrana II. 1.
ranjčki forinti V. 26.
raubar, njem. Räuber, razbojnik, hajduk IV. 23., rauber IV. 23.
raubarija, njem. Räuberei, razbojnikovanje, krada IV. 23.
raubat, njem. rauben, robiti, krasti IV. 23.
razdrkat se rastrčati se V. 4.

Recina potok ili rijeka, što utiče u more kraj grada Rijeke I. 21.
redovnik svećenik II. 4.
regal, tal. regalo, dar I. 30.
rendita (tal.) dohodak I. 3.
res istina III. 2. i IV. 20.
respetilj dalekozor, sitnozor V. 34.
rešpicijent narednik kod kr. financijalne straže II. 22.
rešt, lat. arrestum, zatvor II. 5. i IV. 23.
reverenda (lat.) svećenička haljina I. 14.
režegovat (njem.) raspiljivati III. 22.
riesit, tal. riescire i riuscire, uspjeti I. 12.
rispetat, tal. rispettare, častiti, štovati I. 15.
rispondit, tal. rispondere, odgovoriti I. 12.
rispondevat, tal. rispondere, odgovarati I. 28.
ristung, njem. Rüstung, vojnička oprema II. 2.
ritig, njem. richtig, zaista V. 1.
ritirat se, tal. ritirar si, natrag se povući I. 12.
rizi riža I. 2.
roleta (franc.) zastor na prozoru I. 27.
ropotanje lupanje, udaranje I. 15.
ropotija stvari, koje idu u ropotarnicu I. 32.
rozulinac, tal. rosolio ili rosolino, rozolj, fino žestoko piće I. 32.
roža, tal. rosa, ruža II. 5.
rožarij čislo, krunica IV. 17.
rožinkranc, njem. Rosenkranz, čislo, krunica IV. 8.
rubrika (tal.) stavka II. 22.

Sa vas, cio I. 2. i IV. 13.
sahde svigdje I. 20.
saket, tal. sacchetto, vrećica I. 12.
sald, tal. soldo, stari novčić, 2 filira III. 14.
salon, tal. salone, dvorana I. 30.
salutat, tal. salutare, pozdravljati I. 13., salucat I. 32.
salvat, tal. salvare, spasiti; salva, salva! spas, spas! ili pomozi, pomozi! I. 2.
salvet, tal. salvietta, ubrus II. 8.
samanj sajam I. 27.; sajman IV. 2.

s a m p a n j a šampanjac, vino šampanjsko I. 32.
s a š u n d r a t uništiti, ubiti V. 11.
s ć o k n u t podbosti I. 5.
s e ć a t s e šetati se I. 8.
s e g a v pametan, lukav, mudar I. 9. i 24.
s e g l i h od njem. riječi g l e i c h svejedno, ipak III. 2., 11. i IV. 24.
s e j e n o svejedno, ipak I. 1.
s e k a t, tal. s e c c a r e, uznemirivati, zanovjetati I. 2. i 5.
s e m o amo I. 1.; s e m o k a I. 11.
s e m p l i c e (tal.) jednostavno I. 31.
s e n a c uš I. 19.
s e p a r a t s e, tal. s e p a r a r s i, odijeliti, rastati se I. 28.
s e r i o (tal.) ozbiljan I. 5.
s e r s u r buka, štropot I. 2. i 12.
s e r v i c i j, tal. s e r v i z i o i s e r v i g i o, usluga, služba I. 12.
S e s a r a d e s t i n d e l d i o, i l f i o d e l r e s a r a m i o (tal.) ako bude odluka božja, bit će kraljev sin moj I. 28.
s e n z a p e n s a r (tal.) da nijesam mislio (la) I. 31.
s f a l i t od tal. riječi f a l l i r e uzmanjkati, nedostati II. 20.
s i g u r sjeguran II. 9. i V. 13.
s i n j o r i n a, tal. s i g n o r i n a, gospodica I. 6.
S i, q u a n d o s o n c o n t e (tal.) da, kad sam s tobom I. 29.
s k a d a n j suša IV. 13.
s k a l a, tal. s c a l a, stuba I. 4., 19. i 32.
s k a l i n, tal. s c a l i n o, stuba I. 4.
s k a p u l a t, tal. s c a p o l a r e, osloboditi I. 11., 12. i 15.
s k a t u j i c a, tal. s c a t o l a, kutija malena, kutijica I. 14.
s k e p skupa, zajedno IV. 14.
s k i c a (tal.) okosnica, smrt I. 12.
s k i e t o, tal. s c h i e t t o, otvoreno, bez okolišanja I. 32.
s k i n a, tal. s c h i e n a, hrbat, zatiljak I. 2., 15. i 31.
s k l i c a t oglasiti, da će se vjenčati III. 11.
s k l j i č a t s e zgrbiti se, ohromiti IV. 17.
S k o j i ć, tal. S c o g l i e t t o, šetalište na Rijeci I. 32.
s k o r n j a čižma I. 12. i 32.
S k r a d selo nedaleko Delnica IV. 15.
S k r a d n i k selo kraj Oštarija V. 10.
s k u c a t jaukati, uzdisati, skucati I. 12.
s k u d e l a, tal. s c o d e l l a, zdijela I. 2.

skuja (tal.) luknja I. 12.
skuro, tal. scuro i oscuro, tamno, tmica I. 2., 15.; skur taman I. 17.
skuzat se, tal. scusar si, ispričati se, opravdati se I. 31.
s miron neprestance, uvijek I. 2. i 23.
sod sad, sada III. 2.
solad, tal. soldo, stari novčić, 2 filira I. 13.; soljd IV. 2.; soldin I. 13.
solo (tal.) samo I. 1., 13. i 18.
som 1. amo, 2. samo III.
somiljat, tal. somigliare, nalikovati, sličan biti I. 28.
son jesam IV. 1.
Sopač mjesto povrh Lokava prema Delnicama II. 6.
sopet opet I. 1.; sopeta I. 5.
sopelica svirala I. 24.
sospirando (tal.) uzdišući I. 2.
sost svirati I. 24.
soto, tal. sotto, odozdo I. 31.
sotobrage (tal.) gaće I. 32.
spaija vlastelin II. 1.
Spanja (tal.) Španjolska I. 11.
spe opet III. 1.
speh, njem. Speck, slanina I. 32.
speki opet IV. 4.
speranca, tal. speranza, nada I. 2. i 28.
sperat, tal. sperare, nadati se I. 31.
speštat (tal.) sasjeći III. 6.
spet opet III. 2.
spija, tal. spia, uhoda I. 2. i 11.
spod ispod I. 26.
spotat, njem. spotten, psovati, grditi I. 27.
spoved ispovijed IV. 20.
sprevodet sprovesti (do groba) IV. 2.
s punti de sabo (tal.) velikima šavovima I. 32.
sranit se sakriti se V. 4.
stacion, tal. stazione, postaja I. 27.
stala, njem. Stall, staja I. 7.
statuica, tal. statua. maleni kip I. 6.
stomanja košulja I. 32.

storija (tal.) pripovijetka, povjest I. 12.
stracat, tal. straziare, poderati, razderati I. 29.
strepit, tal. strepito, buka, štropot I. 2.
striga vještica I. 2. i 8.
stropat udarati, lupati I. 19.
studij (tal.) pisarna I. 12.
studijat, tal. studiare, promišljati, razmišljati I. 2. i 12.
stufat se, tal. stufare, dodijati I. 5. i 19.
stumig, tal. stomaco, želudac I. 2.
sul piu bel (tal.) najljepše, u zgodan čas I. 5.
superb, tal. superbo, ohol I. 7.
sukьnca kaput IV. 25.
svaća svatovi II. 5.
svite haljina, oprava I. 23.
svivьn svilen IV. 7.
sьd ili sьda sad ili sada IV. 1.
sьkera sjekira III. 6.
sьn jesam III.

Ščap, njem. Stab, batina IV. 4.
šćene malo pseto V. 13.
še još III. 4.
šefarka velika žlica, kojom se grabi voda ili druga kakva tekućina III. 3.
šeklestrija, tal. sacrestia, mjesto, gdje se crkvene stvari pohranjuju II. 4.
šiljbot, njem. Schildwache, straža II. 2. i V. 45.
škalin vidi skalin II. 20; pl. takoder škaline II. 16.
škatula, tal. scatola, kutija II. 20.; škatьla III. 15.
školat učiti škole, polaziti škole II. 4.
škopac uškopljeni ovan V. 19.
škruta mrtvački lijes IV. 2.. škrita IV. 24.
škuda srebrni novac, koji je vrijedio 2 forinte ili 4 krune II. 4.
škulja vidi skuja II. 17. i V. 18., 25.
škur vidi skuro V. 29.
škurina (tal.) tmica, tmina II, 1.
šnajdar, njem. Schneider, krojač II. 1. i V. 12.; šnajdarьca krojačica III. 2.
šola škola III. 11.

šoštar, njem. Schuster, čižmar, postolar II. 16. i 18.; šoštar III. 13.
šparat, njem. sparen, štedjeti V. 26.
špat, njem. Spott, sramota, ruglo III. 1.
špatat, njem. spotten, psovati, grditi III. 1.
špancir od lat. riječi spatiari, njem. Spazirgang, šetnja III. 2.; odatle špancirat se šetati se III. 2.
šparkent, njem. Sparherd, štednjak IV. 12.; šporet V.31.
špeh vidi speh IV. 25.
špic, njem. Spitze, šiljak, vršak IV. 23.
špot vidi špat IV. 20.
špotat vidi špatat II. 1.
šrajat, njem. schreien, vikati IV. 7.
šrajca košulja III. 16.
štacija, tal. stazione, postaja, mjesto II. 22.
štacun dućan III. 9. i IV. 14.
štacunar dućandžija, trgovac III. 9.
štala vidi stala II. 8., 18.; III. 2. i IV. 1.
štament, lat. testamentum, oporuka, posljednja volja IV. 16.
štenge, njem. Stiege, stube III. 1.
štibra, njem. Steuer, porez II. 26.
štimat cijeniti, poštovati V. 11.; štimat se, hvaliti se V. 45.
štir četiri III. 3.; štire IV. 5.
štrik, njem. Strick, konopac, uže II. 17., III. 13. i V. 27.
štrof, njem. Strafe, kazna III. 5.
štrofat, njem. strafen, kazniti II. 19.
štrte četvrti IV. 18.
štruklje knedli, gomboci IV. 25.
štuk, njem. Stuck, strop II. 17.
študirat vidi studijat III. 21.
šundrat uništiti, ubiti II. 5., IV. 1. i 8.
šuška buška kukavica, slabić V. 13.
Šušnjevo selo selo kraj Oštarija V. 23.
švenjkat, njem. schwenken, u stranu ići, zaokrenuti V.46.

Tabela, tal. tabella, ploća I. 15.
takat (tal.) zabosti I. 2.
talpun čep V. 25.
tambaskat brbljati, neumjesno govoriti I. 31.

tancat, njem. tanzen, plesati, igrati II. 18,, III. 11. i IV. 7.
tanьc, njem. Tanz, ples IV. 7.
tat tata, otac III. 19.
tavolin, tal. tavolino, maleni stol, stolić I. 32.
te (franc.), tal. tè, njem. Thee, tej I. 31.
telčьk teoce III. 21.
tentanje (lat.) zanovjetanje, napastovanje V. 11.
tentat (lat.) zanovjetati, napastovati V. 5.
testament, lat. testamentum, oporuka, posljednja volja I. 3.
teto ni leto (tal.) krova ni kreveta I. 31.
tezor, tal. tesoro, blago, novci I. 26.
težava tegoba, nevolja IV. 10.
tić ptica I. 1.
tieg žito, hrana V. 15. i 31.
tiljet tuliti IV. 1.
tir, tal. tiro, hitac, prijevara I. 12.
tišljar, njem. Tischler, stolar V. 12.
tkanica pas, što ga žene o pasu nose V. 5. i 22.
toćat se, tal. toccar si, uroniti, dodirnuti se I. 31.
tof uskličnik, koji pokazuje udarac V. 37.
tole ovdje III. 6.
Toni Antun I. 2.
Toni spavento, che mazza cinquencento, dei feriti non se sa (tal.) Strašni Antun, koji ubija pet sto, a o ranjenima se ne zna I. 2.
Tonin Antun I, 27.
tote ovdje V. 19.; toteka I. 1.
totnkamьra, njem. Todtenkammer, mrtvačnica III. 11.
tovar bedak, osao I. 13., 21.
trabakol manja lada na dva jedra I. 31.
traktat općiti, zabavljati se II. 4.
transferirat (lat.) premjestiti II. 2.
tratament, tal. trattamento, gozba I. 28.
tratenit, tal. trattenere, zadržavati, zabavljati I. 31.
traverza (tal.) pregača I. 2. i 29.
trefit, njem. treffen, zgoditi, pogoditi, zateći I. 13.; II. 9., 12. i IV. 18.
tremarjola (tal.) tresavica, strah I. 12.

trklja batina V. 29.
trošit pojesti V. 4.
Trošt Marija selo nedaleko Oštarija V. 30.
trupa, njem. Truppe, vojska II. 5.
trupčić, dim od trupac, okrugli odrezak od stabla II. 1.
trusćica treska, sitni komad drva I. 5.
tukat, tal. toccare, zapasti, dopasti III. 2.
tukljat udarati polagano ili tiho V. 43.
turan toranj V. 10.
turmari ljudi, koji terete na konjima prenašaju II. 6.
Turko (tal.) Turčin I. 4.
tuto in tuna volta sve u jedan mah, na jednom I. 4.
tutu ovdje I. 12. i 31.

Ugonkc ugljen III. 9.
u kop zajedno III. 8.
ulika stablo uljika I. 22.
un korno (tal.) jedan rog, rog, što se drukčije kaže: brus I. 31.
uprik poprijeko, prečacem V. 4.
upačit naperiti II. 1.
urdin, tal. ordine, nalog I. 25.
urlaub, njem. Urlaub, dopust II. 9.
uzanca, tal. usanza, običaj I. 20.
užina objed. južina, ručak II. 1.
užinat objedovati, južinati, ručati II. 1.

Vadit učiti I. 9., 32.
vaje odmah I. 1.
vajer v ajer (tal.) u zraku I. 2.
vamp trbuh IV. 1.
vanderpuh, njem. Wander-Bube, šegrt ili kalfa, koji pješke putuje II. 4.
vanka van, na polje I. 7.
vapit vikati I. 5.
varvat čuvati mrtvaca IV. 2.
vapor, tal. vapore, parobrod I. 31.
vaz, tal. vaso, posuda obično za ruže I. 16.
vedet znati IV. 22.
veli velik I. 1.

veljet reći, naložiti IV. 1.
veramente (tal.) zaista, doista I. 4.
vergl (njem.) glazbeni instrumenat, na koji sviraju prosjaci po ulicama, dok prose II. 8.
verjamat vjerovati III. 6. i IV. 22.
vesća vještica I. 8.
veršlag, njem. Verschlag, škrinja, sanduk V. 31.
vestit, tal. vestito, odijelo I. 2., 11. i 30.
vežajnje od veže, vanjska III. 17.
vice očistilište IV. 5.
vijaj, tal. viaggio, put, putovanje I. 27.
vija bozja badnjak I. 26.
vincit, tal. vincere, pobjediti I. 2.
Viničica brdo kraj Oštarija V. 23.
vista (tal.) vidik I. 32.
viste vidite I. 20.
višćica vještica II. 5.
viva (tal.) živio I. 2.
vizita, tal. visita, pregledanje, smotra III. 16.
vizitirat, tal. visitare, pregledati II. 22.
vjet, vjamem uhvatiti IV. 7.
vlah čovjek pravoslavne vjere II. 19.
voglen uglen IV. 13.
Vratnik mjesto i brijeg kraj Senja V. 24.
vre već IV. 13.
vrečt baciti III. 2.
vrisćat vikati I. 2.
vritnjak udarac nogom u tur I. 21.
vulkanika od tal. riječi vulcano nešto vulkanskoga I. 31.
vurmaher, njem. Uhrmacher, urar IV. 6.
vzrt se ogledati se IV. 10.

Zabasat zalutati, zabluditi I. 21.
zajik jezik I. 8. i 28.
Zagorje selo nedaleko Oštarija V. 22.
zakantat (tal.) zapjevati I. 1., 12. i 29.
zakapelit udariti putem preko brda Kapele V. 21.
zakokukat zakukati IV. 1.
zalibet se (njem.) zavjećati se IV. 10.

zamanj badava I. 1., 12. i 28.
zamašĸk čep IV. 3.
zapiknut zabosti, nataknuti V. 24.; zapiknĸt IV. 11.
zarostat ispeći I. 2.
za sen posvema I. 8.
zaskurit se (tal.) potamnjeti I. 11.
za stoju badava III. 8.; zastonj III. 13.
zastrigat (tal.) začarati I. 8.
zašrajat (njem.) zaviknuti IV. 2.
zavićat se zavjetovati se, zadati si riječ II. 11.
zavirat kipjeti, grijati IV. 15.
zavrisćat zaviknuti, poviknuti I. 1.
zazijat zaviknuti I. 15. i 29.
zdej sada III. 1. i 5.
zdergnut se potresti se, maknuti se I. 29.
zdurat ustrajati, uzdržati I. 20.
zežgat sažgati, spaliti III. 12.
zgora povrh I. 5.
zid židov I. 3.
zijat vikati I. 2. i 6.
zijanje vika I. 13.
z miron uvijek, neprestance I. 30.
zmuj čaša I. 32.
znoret poluditi I. 7.
zrok uzrok I. 10.
zvonit svirati I. 31.

Žačka burmutica, tabakera IV. 25.
žakĸlc, njem. Sack, vrećica III. 2.
žandar (franc.) oružnik II. 7.
židan svilen III. 21.
žiher, njem. sicher, slobodno III. 14.
žoknit ubosti, udariti III. 1. i 17.; žoknĸt IV. 27.
Žuža i Žužana Suzana II. 11.

Sadržaj.

Izpravci

opaženih krupnijih pogrješaka.

Na	strani	14.	u	retku	18.	odozgo	mjesto	siromak	čitaj	siromah
„	„	15.	„	„	3.	„	„	v ruhah	„	v rukah
„	„	23.	„	„	12.	„	„	u	„	va
„	„	30.	„	„	18.	odozdo	„	slepen	„	lepen
„	„	33.	„	„	4.	odozgo	„	skatulica	„	skatujica
„	„	40.	„	„	4.	odozdo	„	napravili	„	napravil i
„	„	40.	„	„	1.	„	„	cvetkom	„	cvetkon
„	„	43.	„	„	10.	„	„	maltrala	„	maltratala
„	„	43.	„	„	2.	„	„	gjedall	„	gjedali
„	„	55.	„	„	19.	„	„	ave mane	„	ava mane
„	„	55.	„	„	12.	„	„	za	„	ca
„	„	59.	„	„	20.	„	„	vajveć	„	najveć
„	„	61.	„	„	15.	odozgo	„	tavalinu	„	tavolinu
„	„	67.	„	„	1.	„	„	turmalenjem	„	turmarenjem
„	„	110.	„	„	18.	„	„	prospat	„	prespat
„	„	140.	„	„	11.	„	„	svoja	„	svaja
„	„	146.	„	„	8.	„	„	da	„	de
„	„	147.	„	„	6.	„	„	an	„	ana
„	„	147.	„	„	13.	odozdo	„	ane	„	une
„	„	148.	„	„	4.	odozgo	„	su	„	sa
„	„	153.	„	„	14.	„	„	frajlu	„	frajla

Na strani	162.	u retku	6.	odozgo	mjesto	šternajst	čitaj	štrnajst
„	„	162.	„	„	18.	„	„	kubʌr	„	kukʌr
„	„	164.	„	„	6.	„	„	pepeu	„	papeu
„	„	167.	„	„	9.	odozdo	„	škatula	„	škatʌla
„	„	171.	„	„	13.	odozgo	„	pazajklan	„	parajklan
„	„	202.	„	„	1.	„	„	jaboke	„	jabuko
„	„	207.	„	„	1.	„	„	kamenja	„	kamanja
„	„	210.	„	„	9.	„	„	posav	„	posov
„	„	214.	„	„	2.	„	„	posav	„	posov
„	„	224.	„	„	8.	„	„	drojimi	„	dvojimi
„	„	235.	„	„	7.	„	„	jedanput	„	jedamput
„	„	258.	„	„	17.	„	„	prekozakonja	„	prezakonja

Osim toga su izostali naglasi na nekim riječima u naglašenim pripovijetkama, osobito na velikim slovima.

U nekim knjigama je štampan kao prvi redak na strani 186. redak »-nosti vu ov naš list privilegialski od reči do reči prez vsakoga« mjesto da je štampan kao posljednji redak na strani 183.

rnajs:
uker
ápeu
atkla
rajklar
buko
rmanja
sov
sov
jimi
mpu:
konja

gláše-

186.
prez
183.

